

یادگار بیگ ۲۰۳ - ۲۴۹ - ۳۰۶ - ۳۳۳	۹۷۵ - ۸۶۶ - ۸۵۳ - ۶۳۰
یادگار خان .. ۶۹۷ - ۷۰۸ - ۷۹۶	هلال خان .. ۸۷۱ - ۹۸۹
یادگار مسعود .. ۶۵ ..	همایون بادشاه .. ۲۳۳ - ۲۴۳
یار محمد .. ۱۴۴۶ - ۱۰۶۳	همت خان ۶۲ - ۹۲ - ۱۰۷ - ۲۳۱ -
یزدانی .. ۲۴۰ ..	۲۴۶ - ۲۹۱ - ۳۴۳ - ۴۰۸ - ۴۳۵ -
یسونب راو .. ۶۳ ..	۵۹۳ - ۶۲۷ - ۶۳۴ - ۸۲۳ - ۸۲۹ -
یعقوب .. ۶۲ - ۵۹۷ - ۶۳۵	۸۵۲ - ۸۵۶ - ۸۸۰ - ۹۶۶ - ۹۸۱ -
یکه تازخان ۹۳ - ۱۱۷ - ۱۴۸ - ۲۰۷ -	هوشدار خان ۶۲ - ۹۲ - ۱۲۷ - ۱۵۷ -
۲۴۷ - ۲۶۸ - ۲۹۱ - ۳۵۸ -	۲۰۲ - ۲۴۶ - ۲۶۷ - ۲۹۴ - ۳۰۲ -
۵۲۱ - ۵۴۷ - ۶۰۵ - ۸۸۵ - ۱۰۶۲ -	۳۰۷ - ۳۲۱ - ۳۴۶ - ۳۳۹ - ۳۴۱ -
یمین الدوله .. ۱۱۱ - ۱۱۴ -	۳۲۷ - ۳۲۸ - ۴۷۹ - ۴۸۸ - ۶۲۹ -
یوسف خان ۱۰۴ - ۲۴۷ - ۷۴۲ -	۶۱۴۷ - ۶۷۵ - ۷۶۲ - ۷۶۴ - ۸۳۹ -
۸۸۰ - ۹۶۶ -	۸۴۲ - ۸۷۱ - ۸۷۳ - ۸۸۰ - ۸۸۳ -
یوسف زئی .. ۱۰۵۸ - ۱۰۶۷ -	۹۰۲ - ۹۳۳ - ۹۷۸ -
یوسف گردیزی .. ۲۱۷ ..	(ی)
یوسف نیازی .. ۳۱۴ - ۳۳۱ -	یادگار .. ۱۹۳ ..

تمام شد

۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۸ - ۴۷۲ - ۴۸۱	نوازش خان ۱۱۳ - ۱۲۹ - ۱۸۹
۶۲۰ - ۷۱۴ - ۷۱۳ - ۷۶۱ - ۷۶۲	۲۷۰ - ۳۳۳ - ۴۷۱۵ - ۴۸۸ - ۵۹۳
۸۱۹ - ۸۵۵ - ۸۵۷ - ۸۶۵ - ۸۷۴	۹۰۸
۸۸۰ - ۸۸۲ - ۹۸۱	خوبت خان ۸۴۰ .. .. .
وزیر کرمان ۷۳۳	نوح ۳۸۹ .. .. .
دلی بیگ ۲۴۹ - ۲۸۴ - ۲۸۷ - ۳۰۸	نوردر صفوی ۵۹۳ .. .. .
۴۶۰ - ۵۹۴	نورالحسین ۴۶۰ - ۴۹۹ - ۵۰۴
ولی محمداور ۳۵	۵۰۵ - ۵۲۳ - ۵۲۹ - ۵۵۱ - ۵۶۵
ولی محمد انصاری ۲۴۸	نورالدین محمد جهانگیر ۳۸۷ - ۸۴۰۰
(۵)	۸۷۷
هادی دادخان ۵۳ - ۶۲ - ۹۳ - ۹۸	نوری بیگ ۸۵ - ۱۸۶ - ۲۰۳ - ۲۱۶
۱۰۷ - ۲۴۷ - ۵۱۳ - ۸۸۰	نہال چند ۸۵۷ .. .. .
۱۰۳۴ - ۱۰۴۶ - ۱۰۶۸	نیازی خان ۲۴۹ - ۲۶۹
هدایت الله ۱۱۲ - ۳۰۳ - ۳۷۳ - ۴۷۳	نیلو .. .. ۹۷۱ - ۱۰۰۳ - ۱۰۳۳
هرجس کور ۲۷۰ - ۳۲۰ - ۳۳۶	نیک نام خان ۵۲۲ - ۵۳۳ - ۶۲۷
۳۳۷ - ۴۵۷ - ۴۸۷ - ۹۹۹	۸۷۶
هررام ۲۴۶ - ۲۵۴	(۵)
هوناته ۱۰۰۳	وزیر بیگ ۲۳۲ - ۴۷۹ - ۵۶۶
هزبرخان ۵۵ - ۶۳ - ۹۳ - ۱۶۱	وزیر خان ۱۲۹ - ۱۹۱ - ۱۹۶ - ۲۱۴
۲۴۰ - ۲۸۸ - ۳۰۷ - ۴۰۳ - ۴۴۳	۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۴۸ - ۴۱۷ - ۴۴۸

۲۶۷ - ۲۷۰ - ۲۹۳ - ۳۰۷ - ۳۲۱	۵۶۷ - ۵۷۳ - ۶۳۱ - ۶۷۶ - ۶۷۶
۳۹۵ - ۳۹۹ - ۴۱۸ - ۴۲۱ - ۴۲۷	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱
۵۹۳ - ۶۳۴ - ۷۶۳ - ۸۱۷ - ۸۴۳	۶۸۲ - ۶۹۳ - ۷۸۳ - ۹۱۰
۸۸۰ - ۹۶۰ - ۹۷۸ - ۱۰۴۷ - ۱۰۴۷	ناصرخان ۱۰۶۲
۱۰۶۲	ناظرخان .. ۶۲۵ - ۷۴۲ - ۸۵۶
نرسنگه ۲۶۸	نامدارخان ۱۱۵ - ۱۵۷ - ۱۶۲
نرسنگه داسی ۲۷۰	۱۴۲۱ - ۱۴۲۷ - ۱۴۲۸ - ۱۴۳۹ - ۱۴۴۰
نرسنگه کورج ۳۰۶ - ۳۰۹ - ۸۶۵ - ۹۸۹	۸۱۷ - ۸۶۴ - ۹۶۲ - ۹۷۶ - ۱۰۳۱
نصرت خان ۷۹ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۶۸	لاناچی ۱۲۸
۲۸۷ - ۲۸۸ - ۳۰۷ - ۳۰۸ - ۳۹۹	ناهرخان ۱۰۴
۱۰۶۱ - ۱۰۶۲	لجابت خان ۲۹ - ۴۲ - ۴۵ - ۴۶ - ۴۸
نصیرالدین ۴۵ - ۹۲ - ۳۹۹ - ۶۹۸	۵۱ - ۵۴ - ۶۱ - ۶۴ - ۶۸ - ۷۵
۷۱۲	۲۳۰ - ۲۳۶ - ۲۴۵ - ۲۴۸ - ۳۴۶
نصیری خان ۵۶۵ - ۸۵۶ - ۹۸۶	۳۹۶ - ۴۴۳ - ۴۴۷ - ۴۵۱ - ۴۶۵
نظام الدین .. .. . ۷۶ - ۲۶۹	۵۶۴ - ۵۷۰ - ۵۹۴ - ۷۹۲ - ۸۱۷
نظرقلی .. .. . ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴	۸۱۸ - ۸۲۲ - ۸۳۷ - ۸۴۲ - ۸۵۵
نعمت خان .. .. . ۳۹۷ - ۱۰۶۲	۸۶۵ - ۸۷۳ - ۸۶۵
نعمت الله ۵۲ - ۶۲ - ۹۲ - ۹۸۱ - ۱۰۴۸	فجفقلی ۹۱۵ - ۹۷۶
۱۰۶۸	نذر مستعد خان ۱۱۳ - ۱۵۸ - ۱۶۲
نوازش بانو بیگم ۳۲۰	۲۴۲ - ۲۴۸ - ۲۵۰ - ۲۵۷ - ۲۶۳

- ۲۲۳- ۲۱۱- ۱۹۳- ۱۸۰- ۱۶۱

- ۲۳۵- ۲۳۶- ۲۳۵- ۲۲۶- ۲۲۵

- ۲۴۴- ۲۴۳- ۲۴۱- ۲۴۰- ۲۳۹

- ۲۵۵- ۲۵۴- ۲۵۲- ۲۵۱- ۲۵۰

- ۲۶۵- ۲۶۴- ۲۶۱- ۲۵۸- ۲۵۷

- ۲۸۴- ۲۷۱- ۲۷۰- ۲۶۹- ۲۶۸

- ۲۳۶- ۲۰۹- ۲۱۳- ۲۸۹- ۲۵۵

- ۳۲۱- ۳۰۶- ۳۰۴- ۳۰۹- ۳۴۳

- ۴۵۵- ۴۵۳- ۴۴۴- ۴۲۳- ۴۲۲

- ۴۷۹- ۴۷۶- ۴۷۰- ۴۶۰- ۴۵۹

- ۴۹۸- ۴۹۵- ۴۹۴- ۴۹۱- ۴۸۳

- ۵۰۴- ۵۰۳- ۵۰۱- ۵۰۰- ۴۹۹

- ۵۱۲- ۵۱۱- ۵۱۰- ۵۰۹- ۵۰۵

- ۵۱۷- ۵۱۶- ۵۱۵- ۵۱۴- ۵۱۳

- ۵۲۵- ۵۲۴- ۵۲۳- ۵۲۰- ۵۱۹

- ۵۳۰- ۵۲۹- ۵۲۸- ۵۲۷- ۵۲۶

- ۵۴۴- ۵۴۲- ۵۴۱- ۵۳۵- ۵۳۱

- ۵۵۰- ۵۴۹- ۵۴۸- ۵۴۷- ۵۴۶

- ۵۵۵- ۵۵۴- ۵۵۳- ۵۵۲- ۵۵۱

۵۶۳- ۵۶۱- ۵۶۰- ۵۵۸- ۵۵۶

- ۷۹۱- ۷۹۰- ۷۸۸- ۷۸۶- ۷۸۳

- ۹۴۸- ۸۱۰- ۸۰۹- ۸۰۳- ۷۹۲

۹۵۶- ۹۵۵- ۹۵۴- ۹۵۱- ۹۴۹

میر مظفر حسین ۸۶۳

میر معصوم ۵۱

میر ملک حسین ۵۱

میر معین ۸۷۴

میر موسی ۸۱۸- ۴۰۰

میر مهدی ۹۷۸- ۹۶۴- ۸۳۹

میر نعبان ۶۲۷- ۴۵۰- ۳۴۱

میر نعمت الله ۲۸۷- ۲۷۰- ۲۴۸

میر نور ۵۹۳

میر هاشم ۳۲۲

میر هوشدار ۵۱

میر یحیی ۷۳۳

میر یعقوب ۳۴۵- ۱۹۵

(ن)

ناروجی ۱۰۰۷- ۹۸۸

ناشجاع (یعنی شامزاده شجاع)

- ۳۳- ۳۲- ۳۱- ۳۰- ۲۹

مير علاء الدين ٥١٧	مير رفيع الدين .. .. ٢٧١ - ٢٦٨
مير علي اصغر ٧٦٧	مير زين العابدين .. ٦٢٣ - ٦٢٢
مير عماد .. .. ٧٤٣ - ٣٨٦	مير سلطان حسين .. ١٥٨
مير عماد الدين ١٠٣٤	مير سيدي ١٤٢٨
مير عيسى ٧٧	مير شرف الدين ١٤٢٦
مير غضنفر .. .. ٨٥٦ - ٥٩٤	مير شمس الدين .. ٥١ - ١٤٧
مير فتاح .. ١٣٩ - ١٤٠ - ٣٤٢	مير صالح ١٥ - ١٦٠ - ٣٤٣ - ١٤٢٧
مير فتح ٢٩٥	مير ضياء الدين حسين ٤٣ - ١٤٤ - ١٤٦
مير فضل الله ١٥٨	- ٧٦ - ٥١
مير محمد صادق ٨١٨	مير عابد ٢٤٢
مير محمد مراد ١٤٨	مير عارف ٢٧١
مير محمد مهدي ١٢٩ - ١٤٥ - ١٦٣ -	مير عبد الرحيم ٢٤٧
٢٠٠	مير عبد السلام .. ٨٧٨ - ٦٨٠
مير محمد هادي ٢٦٨ - ٢٧١ - ٢٨٧	مير عبد الله ٢١٥ - ٥٦٦ - ٦٧٣
مير محمود ٢٩٣ - ١٤٦٣ - ١٤٧٢ -	مير عبد المعبود .. .. ٥٩٧ - ٥٨٥
١٠٣٥ - ٨٨٢ - ٦١٩ - ١٤٨٧	مير عزيز ٢٤٢ - ٢٤٦ - ٢٧٤ - ٢٧٥ -
مير مراد ٥٤	٥٤٣ - ٥٥١ - ٦١٩ - ٦٢١ - ٨٦٠ -
مير مرتضى ٥١٩ - ٥٢٤ - ٥٥٤ -	٩٧٧ - ٩٢٣
٦٩٥ - ٧٠٣ - ٧٠٦ - ٧٠٨ - ٧٠٩ -	مير عسكري ١٤٤
٧١١ - ٧٣٤ - ٧٣٦ - ٧٧٦ - ٧٨٦ -	مير علاء الدولة ١٥١

میر سفندیار ۸۶۳	مهدی قلی خان ۳۰۴ - ۵۶۶ - ۸۸۱
میر باقی .. ۴۶۳ - ۳۸۷ - ۶۱۹	مهندس داس ۶۵ - ۱۶۳ - ۱۸۹ - ۲۴۶
میر بهادر دل .. .. ۱۲۷ - ۶۲	۲۵۵
میر نقی ۱۰۵۳	میران سبحان قلی خان ۱۴۶۲ - ۱۴۴۳
میر جعفر .. .. ۷۵۵ - ۹۸۱	میانه خان ۵۰۹ - ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۴
میر حاجی فولاد ۸۵۸ - ۸۶۱ - ۹۱۴	۵۵۵ - ۶۰۸ - ۶۹۸ - ۷۰۹ - ۷۳۵
میر حسن .. .. ۲۲۷ - ۲۸۷	۷۳۶ - ۷۸۰ - ۷۸۷ - ۷۹۱ - ۹۳۷
میر حسین ۲۳۲	۹۵۳ - ۹۵۵
میر حسینی ۲۳۶	میر آق ۵۶۷
میر خان ۹۵ - ۱۲۷ - ۲۱۷ - ۴۶۲	میر ابراهیم ۵۱ - ۶۳ - ۹۴ - ۱۵۸
۱۴۷۳ - ۶۲۵ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۷۴۲	۱۶۳ - ۱۹۳ - ۳۰۷ - ۳۳۳ - ۳۴۵
۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۴۰ - ۸۴۷ - ۸۵۹	۳۹۷ - ۴۶۸ - ۴۵۰ - ۴۸۷ - ۶۲۷
۸۷۶ - ۹۰۸ - ۹۱۷ - ۹۶۵	۷۴۳ - ۸۵۶
۱۰۵۹	میر ابوالبقا ۲۹۳
میر داد افغان .. .. ۲۱۰ - ۳۰۶	میر ابوالحسن .. ۳۷ - ۱۶۱ - ۴۰۱
میر رحمت الله .. ۲۷۱ - ۳۷۶	میر ابوطالب .. ۴۸۷ - ۵۹۴
میر وستم ۲۳۲ - ۲۴۹ - ۲۷۴ - ۲۷۵	میر ابوالفضل .. ۵۳ - ۶۲ - ۷۷
۳۰۶ - ۳۹۹ - ۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲	میر ابوالمعالي ۲۴۰
۹۸۶	میر احمد ۴۵ - ۵۳ - ۱۴۰ - ۱۴۷ - ۸۸۵
میر رضی الدین ۸۶۲	میر اسحق ۳۴۵

منعم خان ۵۵ - ۶۳ - ۹۳ - ۲۴۸ -

۱۴۵۴

منگلي خان ۹۳ - ۱۹۳ - ۳۰۶ - ۳۳۹ -

۶۲۷ - ۶۶۰ - ۸۶۲ - ۸۶۶ - ۹۷۲ -

۹۸۶ - ۱۰۳۸ - ۱۰۴۴ -

منور خان ۵۱۵ - ۵۵۶ - ۷۱۳ - ۷۱۷ -

۷۹۶

منوهر داس ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۲۲۱ -

۲۸۷

موهن سنگه .. .. ۶۵ - ۷۰ -

مهاپت خان ۱۲۹ - ۱۹۴ - ۲۱۹ -

۲۲۹ - ۳۰۲ - ۳۴۱ - ۳۹۷ - ۴۱۹ -

۴۴۲ - ۴۵۴ - ۴۸۵ - ۵۱۴ - ۵۹۸ -

۶۰۳ - ۶۲۴ - ۶۳۴ - ۶۶۱ - ۷۵۲ -

۷۵۴ - ۸۳۸ - ۸۵۵ - ۱۰۵۶ -

مها سنگه ۹۶ - ۷۶۷ - ۹۶۴ - ۱۰۴۲ -

۱۰۴۳ - ۱۰۴۴ - ۱۰۵۴ -

مهدا جي .. .. ۱۰۰۷ -

مهدی .. .. ۵۶۵ -

مهدی بیگ .. .. ۱۰۶ -

ملا عوض وجیه ۲۳۲ - ۳۹۲ - ۴۴۸ -

۸۵۸ - ۸۴۰ -

ملا فروغی ... ۶۲۱ - ۸۵۷ - ۸۸۲ -

ملا قاضی .. .. ۱۰۳۰ -

ملا مسچیر ۸۵۰ - ۸۵۸ - ۸۶۰ - ۸۶۸ -

۸۷۱ - ۹۰۶ - ۹۸۸ - ۱۰۱۲ -

ملا محمد امین .. .. ۸۸۱ -

ملا محمد خان .. .. ۴۴۸ -

ملا سحی .. .. ۸۶۸ -

ملفت خان ۴۷ - ۵۱ - ۶۲ - ۷۵ -

۲۷۰ - ۳۰۷ - ۳۹۹ - ۵۹۳ - ۶۲۱ -

۶۲۷ - ۶۴۲ - ۶۶۳ - ۷۵۲ - ۷۵۹ -

۸۳۰ - ۸۴۳ - ۸۴۹ - ۸۵۱ - ۸۸۰ -

۹۰۸ - ۹۶۶ - ۹۷۸ - ۱۰۳۸ -

۱۰۶۱ - ۱۰۶۹ -

ملك عنبر .. .. ۵۹۸ - ۸۶۱ -

ممریز مهند ۵۳ - ۶۲ - ۹۲ - ۹۹ -

۱۰۷ - ۲۴۶ - ۹۸۹ -

منصور خان .. .. ۷۱۳ -

منصور کاشغری .. .. ۶۰۵ - ۸۵۷ -

مغول خان ۱۹۵ - ۳۱۳ - ۳۰۰ - ۶۳۶ -

۱۰۶۲

مفاخر خان .. ۸۳۲ - ۸۵۸ - ۹۷۶ -

مفتخر خان .. ۱۴۱ - ۱۴۷ - ۵۱ - ۷۵ -

مقصود بیگ .. .. ۵۲۱ -

مقیم خان ۹۳ - ۱۲۸ - ۲۳۷ - ۳۳۶ -

۸۱۵ - ۸۳۹ - ۸۷۷ - ۹۱۷ -

مکتوب خان .. .. ۸۵۷ -

مکردهج .. .. ۸۱۱ -

مکرم خان ۲۱۵ - ۲۳۹ - ۲۵۱ - ۲۵۷ -

۲۶۳ - ۲۶۷ - ۲۸۷ - ۳۷۷ - ۹۲۷ -

۹۶۳ - ۹۸۱ - ۹۸۶ - ۱۰۳۲ - ۱۰۶۱ -

مکرم خان ۷۵۵ - ۸۷۱ - ۸۸۰ -

۹۶۰

مکند سنگه .. ۶۵ - ۶۶ - ۷۰ - ۴۰۳ -

ملا احمد ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۸۵۰ - ۸۵۸ -

۸۶۰ - ۹۰۶ - ۹۱۹ - ۹۲۳ -

ملا چالاک .. .. ۱۰۴۱ -

ملا حیدر علی .. .. ۸۶۱ -

ملا عبدالله .. .. ۸۶۱ - ۹۱۸ -

۲۵۲ - ۲۶۶ - ۲۶۹ - ۲۸۵ - ۲۸۶ -

۳۳۶ - ۳۴۳ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۱۹ -

۴۴۰ - ۴۴۴ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۶۲ -

۴۶۵ - ۴۷۶ - ۴۷۷ - ۴۸۱ - ۴۸۵ -

۴۸۸ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵ -

۴۹۸ - ۵۰۱ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ -

۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳ -

۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۱۹ -

۵۲۰ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ -

۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۳۱ -

۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۸ -

۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۴ -

۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -

۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ -

۵۵۵ - ۵۵۷ - ۵۶۳ - ۵۷۰ - ۶۷۶ -

۶۸۳ - ۹۱۰ - ۱۰۳۹ -

معین خان .. .. ۹۲ -

معین خان ۲۱۳ - ۲۴۸ - ۳۰۳ -

۴۶۵ - ۸۱۵ - ۸۳۲ - ۸۷۷ - ۱۰۳۸ -

معین الدین .. ۳۰۳ - ۶۲۰ - ۹۶۵ -

مصري افغان .. ۵۳ - ۳۳۱ - ۴۵۱۵

مصري خان .. .. ۵۳ - ۱۰۵۵

مصطفی خان ۶۰۶ - ۶۸۳ - ۷۵۱ -

۷۶۵ - ۱۰۴۹

مظفر ۱۹۳ - ۴۵۱ - ۵۲۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹

مظفر بیگ ۷۱۳

مظفر خان .. .. ۹۲ - ۱۲۸

مظفر لودي ۵۱

معتقد خان ۱۵۸ - ۲۰۶ - ۸۵۳ - ۸۷۳ -

۹۶۴ - ۱۰۵۰ - ۱۰۵۷

معتمد خان ۱۲۹ - ۲۴۸ - ۲۹۴ - ۳۴۰ -

۳۴۲ - ۴۴۸ - ۴۵۱ - ۴۶۶ - ۴۷۹ -

۶۰۴ - ۶۰۳ - ۸۶۳ - ۸۷۰ - ۹۶۰ -

۱۰۶۸

معز الدین ۶۱۴ - ۸۶۲ - ۹۲۴ - ۹۶۳ -

۹۷۹ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۴ - ۱۰۳۷ -

معصوم خان ۲۱۰ - ۳۳۳ - ۵۱۵ -

۶۰۴ - ۸۵۲ - ۱۰۳۷ - ۱۰۴۹ -

معظم خان ۲۹ - ۸۳ - ۸۱۵ - ۱۱۴ -

۱۹۰ - ۲۱۸ - ۲۳۳ - ۲۴۲ - ۲۴۸ -

مرزا سلطان ۴۶ - ۱۹۲ - ۲۱۸ - ۸۷۳ -

۸۸۰ - ۹۷۶ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۸ -

مرزا شیخ موسی ۸۲۶

مرزا علي ۲۴۷ - ۳۰۷ - ۵۶۵ - ۵۶۷ -

۹۷۶

مرزا محمد مهدي ۵۱۵

مرزا محمد وکیل ۸۷۴

مرزا نودر صفوي ۲۹۳ - ۴۴۲ - ۴۴۶ -

۵۹۳ - ۸۵۸

مرزا هوشدار ۴۷

مرشد علي قلي خان .. ۴۴ - ۹۱۸ -

مرشد قلي خان ۴۴ - ۵۱۵ - ۶۲ - ۶۶ -

۶۷ - ۷۴ - ۲۱۵ - ۶۱۹ -

مروج الدین ۱۳۴

مريد خان .. .. ۶۴۸ - ۹۸۱ -

مسعود خان ۲۴۶ - ۳۰۶ - ۳۳۸ - ۹۸۹ -

۹۹۱ - ۱۰۰۹

مسعود منکلي .. .. ۶۳ - ۷۷ -

مسعود يادگار ۷۸

مصاحب بیگ .. .. ۱۸۰ - ۶۲۹ -

مراد قلی ۶۳۵ - ۶۶۱ - ۱۰۴۲ - ۱۰۴۳ -

۱۰۴۶ - ۱۰۵۲ - ۱۰۵۸ - ۱۰۵۹ -

مرحمت خان ۲۹۰ - ۳۶۹ - ۴۵۴ -

۱۴۷۶ - ۱۴۹۰ - ۵۹۳ - ۹۷۱ -

مرتضی خان ۶۲ - ۶۸ - ۷۷ - ۹۳ -

۱۰۱ - ۱۰۷ - ۱۵۷ - ۲۳۹ - ۲۳۰ -

۲۶۸ - ۲۵۹ - ۲۷۰ - ۳۰۸ - ۳۴۱ -

۳۹۵ - ۴۰۰ - ۴۲۷ - ۴۳۹ - ۴۶۲ -

۴۷۷ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۴۸۹ - ۵۵۴ -

۶۰۳ - ۶۰۶ - ۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۲۹ -

۶۳۷ - ۷۴۱ - ۷۶۱ - ۷۶۲ - ۸۱۸ -

۸۲۴ - ۸۳۱ - ۸۵۵ - ۸۷۰ - ۸۸۲ -

۹۱۷ - ۹۲۳ - ۹۴۵ - ۹۸۶ - ۱۰۳۸ -

میرزا بیگ ۵۰۰ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۵۲ -

۵۵۷ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۶۶۲ - ۶۶۴ -

۶۸۱

میرزا خان ۱۴۵ - ۵۱ - ۲۳۶ - ۲۸۷ -

۳۴۱ - ۵۴۸ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۲ -

۶۵۰ - ۶۵۳ - ۶۵۷ - ۸۵۰ - ۱۰۳۲ -

۱۰۳۸

محمدرم خان (.. .. ۲۹۴

مختارخان ۱۴۷ - ۵۱ - ۶۲ - ۹۲ - ۱۲۷ -

۱۴۶۶ - ۵۷۸ - ۵۹۸ - ۸۸۲ -

مخلص خان ۶۳ - ۶۵ - ۷۸ - ۹۳ -

۱۹۵ - ۲۳۱ - ۲۳۸ - ۲۴۸ - ۲۹۴ -

۳۴۰ - ۳۴۳ - ۳۹۹ - ۴۴۳ - ۴۴۰ -

۴۵۷ - ۴۷۷ - ۵۲۷ - ۵۳۳ - ۵۳۴ -

۵۳۸ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۵ - ۶۸۳ -

۸۱۴۳ - ۸۵۹ - ۸۶۰ - ۹۳۰ - ۹۶۲ -

۹۶۳ - ۹۶۸ - ۹۷۳ - ۱۰۳۲ - ۱۰۳۸ -

میرزا بخش ۲۹ - ۳۰ - ۳۲ - ۳۳ -

۴۰ - ۴۱ - ۴۳ - ۵۶ - ۵۷ - ۶۲ -

۶۳ - ۷۱ - ۷۴ - ۷۵ - ۹۲ - ۹۹ -

۱۰۰ - ۱۰۷ - ۱۱۰ - ۱۱۳ - ۱۱۷ -

۱۱۸ - ۱۲۸ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۳۹ -

۱۴۲ - ۱۶۳ - ۲۰۹ - ۲۳۶ - ۲۹۱ -

۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۰۴ - ۳۶۳ - ۶۱۳ -

میرزا بیگ .. ۵۰۳ - ۵۲۸ - ۹۲۳ -

میرزا خان ۲۴۸ - ۲۴۷ - ۸۲۶ - ۸۳۲ -

۸۳۸ - ۸۶۰ - ۹۱۳ -

۹۷۳ - ۹۷۵ - ۹۸۱ - ۹۸۵ - ۹۸۶

۱۰۲۹ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۲ - ۱۰۳۴

۱۰۳۶

محمد مقیم ۶۵ - ۷۸ - ۲۴۸ - ۳۰۱

۳۰۲ - ۶۸۳ - ۸۷۲

محمد منصور ۷۶۲ - ۸۵۷ - ۱۰۳۵

۱۰۶۲

محمد منعم .. .. ۳۵ - ۵۱

محمد مؤمن ۴۷۶ - ۷۱۳ - ۷۸۴

محمد مهدی ۳۹۹

محمد میرطلب ۱۴۹

محمد میرک ۲۲۳

محمد ناصر ۳۹۷ - ۴۱۶ - ۸۸۱

محمد وارث ۵۹۵ - ۸۴۴ - ۸۷۲

۹۸۱ - ۱۰۶۳ - ۱۰۸۴

محمد یعقوب ۳۴۳

محمد یوسف .. .. ۵۳ - ۲۱۰

محمود بیگ .. .. ۷۰۶ - ۷۱۱

محمود خان ۲۴۷

محمود دلزاق ۶۱۹

محمد لطیف ۹۸۸ - ۱۰۲۶ - ۱۰۲۷

محمد مراد بیگ ۱۵۸ - ۲۴۶ - ۵۰۳

۵۱۹ - ۵۳۲ - ۵۴۴ - ۷۷۹ - ۷۸۳

محمد معصوم ۵۱ - ۲۷۶ - ۲۷۷

۲۸۱ - ۸۸۱

محمد معظم ۴۳ - ۴۴ - ۱۲۹ - ۱۵۶

۱۹۱ - ۲۱۰ - ۳۳۸ - ۳۶۹ - ۳۹۴

۳۹۶ - ۴۱۶ - ۴۱۷ - ۴۵۲ - ۴۵۳

۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۶۰ - ۴۶۲

۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۶۷ - ۴۸۴ - ۴۸۸

۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۱ - ۵۶۳ - ۵۶۸

۵۶۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۰۹ - ۶۱۳

۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۲۹ - ۶۳۴ - ۶۳۸

۶۳۹ - ۶۴۷ - ۶۸۳ - ۷۴۰ - ۷۴۹

۷۵۱ - ۷۵۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱ - ۷۶۷

۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۳ - ۸۳۶ - ۸۴۸

۸۵۲ - ۸۵۴ - ۸۵۵ - ۸۵۷ - ۸۶۰

۸۶۲ - ۸۶۳ - ۸۶۵ - ۸۶۹ - ۸۷۳

۸۷۵ - ۸۷۹ - ۸۸۷ - ۹۱۹ - ۹۲۴

۹۲۷ - ۹۳۵ - ۹۴۰ - ۹۵۹ - ۹۶۳

محمد صادق ٣٣ - ٥٥ - ٩٢ - ١٠٧ -

٢٠٩ - ٢٩٥ - ٢٣٢ - ٢٣٨ - ٥٢١ -

٧٥٥ - ٨١٨ - ٩١٥ -

محمد صالح ٩٦١ - ٢٢١ - ٢٧٩ -

٢٧٧ - ٢٧٨ - ٢٩٣ - ٣٤٧ - ٢٠٠ -

١٤٣٧ - ١٤٥١ - ٥٦٩ - ٧٨٢ - ٨٧٦ -

٨٩١ - ٩٨٩ -

محمد طاهر ١٢٦ - ٥٠ - ٥٣ - ٢٨٨ -

٣٠٧ - ٣٤٢ - ٨٤٦ - ١٠٢٢ -

محمد عابد ١٣٩ - ١٢١ - ٢٢٨ -

٢٧٠ - ٦٣٥ - ٧٣٢ - ٨٤٣ - ٩٦١ -

محمد عاتل .. .. ٥٣ -

محمد عسكري .. .. ٢٨٧ -

محمد علي ٢٠٧ - ٢٣٢ - ٢٢٨ - ٢٧٦ -

٣٠٧ - ٢١٥ - ٧٥٧ - ٨٥٦ - ٩٦٢ -

محمد قاسم ٢٦٨ - ٣٣٩ - ٢٠٣ -

١٤٠٤ - ٨٧٢ -

محمد قلبي ٥٥ - ٨٢٥ - ١٠٣٢ - ١٠٥٧ -

١٠٦٢ -

محمد کامگار .. .. ١٦٢ - ٨٥٦ -

محمد سلطان ١٢ - ١٢٦ - ٥٢ - ٦١ -

٦٣ - ٧٥ - ٩٢ - ١١٣ - ١١٥ - ١١٧ -

١٢٢ - ١٢٧ - ٢٥٦ - ١٦٧ - ١٩٣ -

٢٢٦ - ٢٣٠ - ٢٣٢ - ٢٣٢ - ٢٣٦ -

٢٣٧ - ٢٣٨ - ٢٤١ - ٢٤٢ - ٢٤٥ -

٢٥٢ - ٢٦٢ - ٢٦٦ - ٢٦٩ - ٢٨٥ -

٢٨٦ - ٢٨٧ - ٢٩٠ - ٣٠٣ - ٣٣٦ -

٣٣٧ - ٣٣٩ - ٣٤٣ - ٣٦٩ - ٣٩٧ -

٢ - ١٤٣ - ١٤٧٠ - ١٤٧٦ - ١٤٧٨ -

١٤٧٩ - ١٤٩١ - ١٤٩٣ - ١٤٩٤ - ١٤٩٥ -

١٤٩٧ - ٥٠١ - ٥٠٣ - ٥٠٤ - ٥٠٩ -

٥١٠ - ٥١٧ - ٥١٨ - ٥١٩ - ٥٢٠ -

٥٢٢ - ٥٢٧ - ٥٣٢ - ٥٣٥ - ٥٣٨ -

٥٣٩ - ٥٤٢ - ٥٤٥ - ٥٦٦ - ٦٠٢ -

محمد سليم .. .. ١٩٦ -

محمد شاه ١٧٦ - ١٧٧ - ٦٠١ - ١٠٤١ -

محمد شريف ٥٤ - ٦٣ - ١٣٥ - ٣٠٨ -

٣١٤ - ٣٢٤ - ٣٢٦ - ٣٠٢ - ٨٦٣ -

٩٤٣ -

محمد شفيق .. .. ٩٢ - ٩٢٢ -

۵۹۳ - ۹۸۱ - ۱۰۶۲	محمد اعز ۶۱ - ۵۱۹ - ۵۳۹ - ۵۴۰
محمد بیگ ۵۱ - ۹۵ - ۷۷ - ۲۴۹	محمد افغان ۲۴۷
۲۴۴ - ۳۳۱ - ۳۲۶ - ۳۰۶ - ۲۸۸	محمد اکبر ۳۳ - ۲۹۰ - ۳۰۱ - ۳۶۹
۸۱۱ - ۷۰۸ - ۷۰۲ - ۵۶۵ - ۱۵۲۷	۳۸۷ - ۱۴۲۴ - ۱۴۳۳ - ۵۶۳ - ۶۶۳
۸۵۱ - ۹۰۸ - ۹۱۳ - ۹۱۴۵ - ۹۴۹	۷۶۰ - ۷۶۱ - ۸۷۹ - ۹۶۳ - ۱۰۴۷
محمد پاشا ۸۵۲	محمد امین خان ۳۵ - ۵۱ - ۸۳
محمد تقی ۲۱۸ - ۲۴۸ - ۱۴۸۰ - ۷۵۵۰	۸۴ - ۱۱۱ - ۱۱۹ - ۱۴۶ - ۱۵۷
۱۰۵۷ - ۹۱۸ - ۸۸۱ - ۸۳۲ - ۸۲۰	۲۰۱ - ۲۱۴ - ۲۲۹ - ۲۴۹ - ۲۶۷
محمد جعفر .. .. . ۱۰۴۹ - ۹۷۸	۲۸۸ - ۲۸۹ - ۳۰۵ - ۳۰۷ - ۳۳۸
محمد حسین ۲۰۰ - ۲۱۰ - ۲۱۳	۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۲۶ - ۴۵۲ - ۴۷۴
۲۴۶ - ۱۴۱۷ - ۱۴۹۹ - ۶۲۲ - ۶۲۳	۳۷۷ - ۴۸۵ - ۴۸۹ - ۵۶۷ - ۶۲۰
۶۲۴	۶۲۶ - ۶۲۹ - ۷۳۶ - ۷۴۰ - ۷۴۱
محمد خان ۲۴۸ - ۳۰۷ - ۳۹۵ - ۴۲۱	۷۴۶ - ۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۶۱ - ۷۶۲
۱۰۴۹ - ۸۱۷ - ۶۳۴ - ۵۹۷ - ۱۵۲۷	۸۱۳ - ۸۱۵ - ۸۱۶ - ۸۲۲ - ۸۴۸
۱۰۴۸ - ۱۰۴۷	۸۵۵ - ۸۵۷ - ۸۶۵ - ۸۸۳ - ۹۱۷
محمد رحیم ۶۶۲	۹۲۳ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۶ - ۱۰۴۰
محمد رشید ۴۵۷	۱۰۴۶ - ۱۰۵۲ - ۱۰۵۷ - ۱۰۵۸
محمد زاهد ۹۱۵	۱۰۵۹ - ۱۰۶۵ - ۱۰۶۷ - ۱۰۶۸
محمد زمان .. .. . ۵۵۴ - ۵۱۷	محمد بدیع ۱۱۴ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۲۳۱
محمد سعید .. .. . ۱۰۳۴ - ۸۸۲	۲۴۲ - ۲۴۸ - ۲۷۰ - ۳۰۷ - ۳۵۹

مانگوجي ۹۸۸

مبارز خان ۱۹۵ - ۴۰۲ - ۶۳۶ - ۱۰۶۲

مبارك خان . ۴۵۴ - ۴۷۵ - ۸۷۰

محمد بيچا پوري ۱۳۹

محمد ۳۲۴ - ۳۳۴ - ۷۷۲ - ۷۷۵

محمد ابراهيم ۴۵ - ۵۱ - ۳۴۳ -

۵۹۳ - ۹۶۱ - ۹۷۷

محمد اسحق .. .. ۳۴۳ - ۶۶۱

محمد اسماعيل .. .. ۳۸ - ۴۴۳

محمد اشرف ۸۸۵

محمد اعظم ۴۳ - ۶۲ - ۹۲ - ۹۳ -

۱۲۴ - ۱۵۶ - ۱۶۹ - ۲۰۰ - ۲۰۱ -

۲۱۳ - ۲۱۸ - ۲۴۶ - ۲۴۸ - ۲۸۷ -

۳۰۷ - ۳۶۹ - ۴۱۷ - ۴۲۶ - ۴۵۴ -

۴۶۹ - ۴۸۵ - ۵۶۳ - ۵۶۹ - ۵۹۲ -

۶۲۹ - ۷۳۰ - ۷۶۱ - ۸۱۶ - ۸۲۳ -

۸۳۶ - ۸۵۵ - ۸۵۹ - ۸۶۹ - ۸۷۹ -

۸۸۳ - ۹۰۸ - ۹۱۶ - ۹۱۹ - ۹۲۴ -

۹۵۹ - ۹۶۳ - ۹۸۰ - ۱۰۳۲ - ۱۰۴۷ -

۱۰۶۱

گوردھن ۶۵ - ۷۶۹ - ۱۰۵۴ - ۱۰۵۶

گوهر آراي بيگم ۹۵۹

(ل)

لشكر خان ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۱۰ - ۲۱۴ -

۲۱۷ - ۲۲۸ - ۵۷۴ - ۶۰۳ - ۸۷۸ -

۹۷۲

لشكر گهگر .. ۱۰۴۳ - ۱۰۶۲

لطف الله ۱۶۱ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۳۰۳ -

۹۷۸ - ۸۴۳ - ۹۱۸ - ۹۶۰ - ۱۰۳۸

لطيف بيگ .. .. ۶۶۲ - ۶۶۴

لعل چند ۶۱۹

لودي خان ۶۱ - ۷۶ - ۹۴ - ۲۱۰ -

۲۴۵ - ۲۶۹ - ۲۹۱ - ۵۰۲ - ۵۲۲ -

۵۳۳ - ۵۳۸ - ۵۴۸ - ۵۵۴ - ۵۶۴ -

۸۹۳ - ۹۰۶ - ۹۸۹ - ۱۰۱۲

(م)

مالوجي ۶۶ - ۷۱ - ۹۲ - ۱۵۸ - ۳۹۶ -

۴۳۴ - ۵۵۵ - ۵۹۴ - ۷۵۱

مان سنگه ۱۵۸ - ۱۹۹ - ۲۱۷ - ۳۳۶ -

۴۴۷ - ۴۵۴ - ۷۳۵ - ۸۵۷ - ۸۸۵ -

٩٩٢ - ٩٨٩ - ٩٥٦ - ٩٥٥ - ٩٥١

٩٩٩ - ٩٩٥ - ٩٩٣ - ٩٩٣

١٠١٢ - ١٠٠٥ - ١٠٠٤ - ١٠٠٣

١٠٦١ - ١٠٦٠

١٠٦ - ٩٣ - ٦٣٠٥٥ كيسري سنگه

١٠١٧ - ٥٧٢ - ٣٠٦ - ٢٤٩ - ١٨٩

١٠٦١ - ١٠٥٩ - ١٠٤٧ - ١٠٤٦

١٠٦٨

(گ)

٢٧١ .. .. گچ سنگه

٨٧٠ - ٥٤٥ - ٣٠٨ - ٢٠٣ گدا بيگ

١٠٣٥ .

٢٩٩ - ٢٣٥ - ٢٣١ - ٢٢١ - ٩٥ گردهر

٨٥٧ - ٤٩٧ - ٢٨٧

٤١٣ .. .. گل محمد

١٠٦ .. .. گمان سنگه

٣٠٦ - ٢٤٦ - ٢٠٧ گنچ علي خان

١٠٥٩ - ٩٦٤ ٩١٣ - ٤٨٦ - ٢٢٧

١٠٤٥ - ٩٥٧ - ٨٥٨ - ٣٣٩ گوپال سنگه

١٠٥٦ - ١٠٥٤

١٠٦٢ - ١٠٦٠ - ١٠٥٤

٨٣٩ - ٥٩٤ - ٤٧٦ - ٧٧ كفليت خان

٣١٣ .. .. كمال خان

٦٠٥ - ٧٦ - ٦١ .. كمال لودي

٢٦٩ - ١٩٥ - ٩٦ كنوز رام مدنگه

٦٠٠ - ٥٩٣ - ٤٩٧ - ٣٥٩ - ١٩٤٦

٦١٨ - ٦٠٤ - ٦٠٣ - ٦٠٢ - ٦٠١

٨٣١ - ٧٥٧ - ٧٥٥ - ٦١٤٧ - ٦٢٧

٩١٣ - ٩٠٧ - ٨٩١ - ٨٨٥ - ٨٥٧

٩٧٠ - ٩٦٩ - ٩٦٨ - ٩٦٣ - ٩١٧

١٠٥١ - ٩٧١

١٣٩ - ١٣٨ - ١٢٩ كنور لال سنگه

٣٤١ - ٢٦٧

٨٣٤ - ٨٣١ .. .. کوچلي بيگ

١٠٢٨ - ١٠٢٧ .. .. كوك سنگه

١٠١٨ - ١٠٠٩ .. .. كپيلوجي

٣٤٧ - ٣٤٧ - ٢٢١ - ٩٦ كيرت سنگه

٨٧١ - ٨٦٨ - ٧٦٠ - ٤٦٥ - ٣٥١

٨٩٨ - ٨٩٥ - ٨٩٤ - ٨٩١ - ٨٩٠

٩٠٨ - ٩٠٧ - ٩٠٦ - ٩٠٢ - ٩٠١

کاشي ۴۰۱۱

کاگر خان ۲۱۸ - ۲۴۵ - ۲۴۹ - ۲۶۹

۸۵۶

کالي افغان ۶۳

کام گار خان ۱۴۱ - ۲۴۷ - ۳۰۷

۳۴۶ - ۴۵۶ - ۷۵۱ - ۹۱۷ - ۱۰۶۱

کامل بيگ .. .. ۲۴۸ - ۸۸۵

کامل خان ۱۰۴۲ - ۱۰۴۳ - ۱۰۴۴

۱۰۴۵ - ۱۰۴۶ - ۱۰۵۲

کامياب ۱۴۱

کب اندر ۸۸۲

کب اندرهندي ۸۱۸

کب راي ۵۸

کبيراي ۸۸۲

کپتان مور ۹۵۲

کرم افغان ۲۳۷

کرم سنگه .. .. ۸۱۸ - ۸۸۵

کرون راتهور .. .. ۸۹۱ - ۱۰۱۵

کرون کچهي ۵۲ - ۶۲ - ۹۲ - ۹۳۷

کشن سنگه ۱۴۹ - ۲۴۷ - ۴۷۳

۳۴۷ - ۴۲۰ - ۷۵۱ - ۱۰۵۴

۱۰۵۵

قطب الملک ۲۹۸ - ۳۴۰ - ۵۶۸

۱۰۰۶ - ۱۰۱۷ - ۱۰۱۹

قلعه دار خان ۳۸ - ۳۵۹ - ۴۷۱

۸۳۴ - ۸۷۰ - ۸۸۵

قلندر .. .. ۳۰۸ - ۸۳۴ - ۹۹۰

قلندريک ۱۲۷

قلندر سلطان .. .. ۹۰۷ - ۸۳۲

قلي بيگ ۵۹۴

قليج بيگ ۶۰۵

قليج خان ۶۳ - ۹۳ - ۱۹۷ - ۳۱۴ - ۴۷۱

قلي خان ۴۶۶ - ۴۷۵ - ۴۸۶ - ۵۰۴

۷۶۵ - ۸۶۰

قوج علي ۲۷۶

قور خان ۵۹۴

قيام خاني ۲۹۰

(ک)

کار طلب خان ۵۵ - ۶۲ - ۷۶ - ۱۲۸۰

۵۹۷ - ۱۰۵۰

- ۱۰۰۴ - ۱۰۱۰ - ۱۰۲۰ - ۱۰۴۶ -

۱۰۵۲

قبيح بيگ ۹۱۸

قدر انداز خان ۵۲۱

قربول خان ۵۵۵ - ۷۰۸ - ۷۸۳ -

۷۸۹ - ۷۹۳ - ۸۰۳ - ۹۱۵

قزل باش خان ۹۳ - ۹۳ - ۲۴۰ -

۲۴۵ - ۲۶۹ - ۲۹۱ - ۳۲۶ - ۴۸۶ -

۵۱۳ - ۵۲۴ - ۵۳۳ - ۵۶۶

قطب الدين خان ۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۶ -

۲۰۲ - ۳۳۸ - ۳۶۷ - ۵۶۳ - ۶۱۸ -

۶۴۷ - ۶۶۲ - ۶۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰ -

۷۷۱ - ۷۷۲ - ۷۷۳ - ۷۷۵ - ۸۲۷ -

۸۷۱ - ۸۸۸ - ۸۹۳ - ۸۹۶ - ۸۹۷ -

۹۸۳ - ۹۸۶ - ۹۸۸ - ۹۸۹ - ۹۹۲ -

۹۹۵ - ۹۹۶ - ۹۹۸ - ۹۹۹ - ۱۰۰۳ -

۱۰۰۶ - ۱۰۰۷ - ۱۰۱۱ - ۱۰۱۲ -

۱۰۱۳ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۶ - ۱۰۳۳ -

۱۰۳۶ - ۱۰۴۶ -

قطب کاشي ۲۴۸ - ۲۶۸ - ۳۰۷ -

۱۴۹۱ - ۵۱۱ - ۵۶۴ - ۵۷۳ - ۵۷۴ -

قاضي اسلم ۹۱۵

قاضي عبدالرحمن ۱۰۳۵

قاضي عبد الوهاب ۲۳۲ - ۳۹۹ - ۴۰۴ -

۴۴۲ - ۴۵۸ - ۴۸۱ - ۴۸۸ - ۴۹۱ -

۵۹۵ - ۶۱۴ - ۸۴۳ - ۸۴۴ - ۸۸۲ -

قاضي عارف ۸۷۴

قاضي قربان .. ۹۳۳ - ۹۳۴ - ۹۳۵ -

قاضي نظامي .. .. ۴۸ - ۵۳ -

قباد ۸۵ - ۹۵ - ۱۱۳ - ۱۴۰ - ۱۴۸ -

۲۰۸ - ۲۱۲ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ -

۲۸۲ - ۲۹۰ -

قباد بيگ ۱۶۳ - ۲۴۸ - ۲۹۰ - ۳۰۷ -

۱۴۴۲ - ۶۱۳ -

قباد خان ۹۵ - ۱۱۳ - ۱۴۰ - ۲۷۲ -

۲۷۳ - ۲۸۲ - ۲۹۰ - ۴۶۶ - ۴۸۵ -

۶۲۳ - ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۳۴ - ۶۳۷ -

۷۴۱ - ۸۱۷ - ۸۲۲ - ۸۶۴ - ۸۶۸ -

۸۷۱ - ۸۹۰ - ۸۹۲ - ۸۹۹ - ۹۰۳ -

۹۸۶ - ۹۹۰ - ۹۹۲ - ۹۹۶ -

فیض الله خان ۹۶ - ۱۱۳ - ۱۱۹ -

۱۲۹ - ۲۰۷ - ۳۰۷ - ۳۲۶ - ۳۳۴ -

۳۴۵ - ۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۱۱ - ۴۴۰ -

۴۵۶ - ۴۶۲ - ۵۹۳ - ۶۷۳ - ۷۶۵ -

۸۱۷ - ۸۲۸ - ۸۳۳ - ۸۵۶ - ۸۵۸ -

۸۷۰ - ۸۷۵ - ۹۶۰ - ۹۶۱ - ۹۶۶ -

۱۰۳۸

(ق)

قابل خان ۲۴۹ - ۲۶۸ - ۳۰۸ - ۳۴۷ -

۴۲۰ - ۴۵۱ - ۷۵۱ -

قادر ۲۹۱ .. .. .

قادر داد ۶۲ - ۹۲ - ۲۴۵ - ۲۶۹ -

۳۵۸ - ۳۶۸ - ۵۱۳ - ۶۳۵ - ۱۰۲۳ -

۱۰۲۷ - ۱۰۲۹ - ۱۰۳۰ -

قاسم ۲۴۷ - ۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۴۲ - ۴۸۱ -

۴۸۸ - ۴۹۱ - ۵۱۱ - ۵۵۳ - ۶۰۶ -

۶۱۹ - ۶۲۶ - ۶۲۸ - ۹۱۸ -

قاسم خان ۳۳ - ۴۱ - ۵۶ - ۶۴ - ۶۵ -

۷۲ - ۹۹ - ۱۱۵ - ۱۲۷ - ۱۷۶ -

۱۷۷ - ۲۲۵ - ۳۴۲ - ۴۸۱ - ۴۸۸ -

فرخ فال .. .. . ۸۵۶ - ۹۱۸ -

فرهاد بیگ ۲۴۹ - ۲۶۸ - ۲۸۷ -

۲۸۸ - ۳۰۷ - ۴۳۰ -

فرهاد خان ۵۲۸ - ۵۳۶ - ۵۳۸ - ۵۵۵ -

۶۸۹ - ۷۰۷ - ۷۰۸ - ۷۱۸ - ۷۸۳ -

۷۸۴ - ۷۸۵ - ۷۸۶ - ۷۸۹ - ۷۹۰ -

۷۹۱ - ۷۹۲ - ۷۹۳ - ۸۸۰ - ۹۴۷ -

۹۴۸ - ۹۴۹ - ۹۵۱ - ۹۵۶ -

فریدون حسین .. .. . ۹۷۸ -

فضل الله خان ۱۶۶ - ۲۳۷ - ۳۰۷ -

۳۴۷ - ۳۹۹ - ۴۰۲ - ۴۱۸ - ۴۲۷ -

۴۴۸ - ۴۵۶ - ۴۶۲ - ۵۹۳ - ۶۴۷ -

۶۷۳ - ۶۷۵ - ۶۷۵ - ۸۵۶ - ۱۰۶۱ -

فقیر الله .. .. . ۷۸ -

فوجدار خان .. ۳۴۲ - ۶۲۵ - ۸۶۶ -

فولاد خان .. ۸۶۶ - ۹۶۶ - ۹۷۱ -

فیروز خان ۴۴۰ - ۴۷۵ - ۷۶۷ - ۸۴۶ -

۸۷۵ - ۹۴۸ - ۱۰۶۸ -

فیروز میروانی ۹۶ - ۲۰۵ - ۳۱۳ - ۳۲۵ -

۴۰۹ - ۴۱۱ - ۴۱۷ - ۴۲۷ - ۸۴۶ -

فتح افغان ٣٥٥

فتح بېگ ٩١٨-٢٤٦

فتح جنگ خان ١٢٨-٢٤٥-٢٦٩-

٢٩٠-٥٢٢-٥٠٨-٥٠٧-٥٠٢-

٥٣٠-٥٥٥-٦٠٣-٩٩٢-٩٩٣-

١٠٠١-١٠٠٣-١٠٠٤-١٠١٢-

١٠١٦-١٠١٧

فتح حسين خان ١٠٤٤

فتح خان ٥٩٨-٥٥

فتح روهيله .. ٣٧-٥١-٦٢-٧٦-

فتح الله خان ٢١٨-٢٤٨-٣٣٩-

١٤١٩

فدائي خان ١٤٦-١٤٨-١٦٧-١٧٣-

١٩٧-٢٠٢-٢٢٩-٢٧٦-٣٧٧-

٥٠٤-٥١٢-٥١٨-٥٢٢-٥٣٠-

٥٣٣-٥٣٨-٥٣٦-٥٧٣-٥٩٠-

٥٩٣-٦١١-٦٣٥-٧٤١-٧٦٢-

٨١٧-٨٢٢-٨٢٨-٨٢٩-٨٤٣-

٨٤٧-٨٥٧-٨٧٠-٨٧٦-٩٨١-

٩٨٧-١٠٦١

غيرت بېگ ٥٥-٦٢-٩٢-٩٣-

٩٩-١٠٧-١٩٣-٢٠٦-٢٣٢-

غيرت خان ٦٣-٩٣-١٠١-١٧٨-

٢٤٨-٣٠٧-٣٤٦-٣٥١-٣٧٥-

٥٩٤-٨٢٢-٨٧٣-٨٧٤-٩٧٦-

١٠٢٢-١٠٤٣-١٠٣٧

(ف)

فاخرخان ٩٦-١١١-٢٣٦-٢٤٨-

٣٤٦-٣٥١-٣٦٤-٣٨٦-٣٥٠-

٧٤٣-٩٩٤

فاضل خان ١١٢-١١٤-١١٥-١٢٤-

٢٩٣-٢٩٤-٣٠٣-٣٠٧-٣٣٨-

٣٣٩-٣٤٦-٣٩٥-٣٥٢-٣٨٥-

٣٨٦-٣٨٧-٣٨٨-٥٥٤-٦٢٣-

٦٦٠-٦٦٤-٦٦٧-٧٣١-٧٤٣-

٧٤٩-٧٥٨-٧٦٢-٧٦٤-٧٦٦-

٨١٧-٨١٨-٨٢٢-٨٢٩-٨٣١-

٨٣٣

فلاح خان ١٩٥-٢٤٧-٨٨٠-٩١٧-

١٠٢٧

۹۶۰ .. .. . عماد الدین

۲۸۷ - ۲۷۰ - ۲۴۷ .. .. . عمرتوین

۸۸۱ .. .. . عنایت الله

- ۲۰۳ - ۱۳۰ - ۹۳ - ۹۲ خان عنایت

- ۴۵۱ - ۴۰۵ - ۳۳۹ - ۳۱۳ - ۲۶۸

۸۸۵ - ۸۶۹ - ۸۳۲

- ۵۳ - ۴۹ - ۳۶ - ۳۴ عیسی بیگ

۱۰۷

(غ)

۸۰۲ .. .. . غازي افغان

۷۶ - ۶۲ .. .. . غازي بيجاپوري

۹۲۵ - ۹۰۳ - ۹۰۲ .. .. . غازي بيگ

- ۹۸۸ - ۸۷۱ - ۵۹۷ - ۵۹۶ غالب

۱۰۰۹ - ۱۰۰۷ - ۱۰۰۳ - ۹۸۹

۱۳۹ - ۱۰۷ .. .. . غريب داس

- ۱۷۷ - ۱۶۷ - ۱۱۱ - ۹۵ غضنفر خان

- ۳۷۸ - ۳۷۷ - ۳۷۵ - ۳۰۳ - ۳۰۰

۱۰۴۸ - ۹۶۳ - ۹۵۹ - ۸۵۳

۴۷۵ - ۳۳۹ - ۳۰۵ - ۵۳ غلام محمد

۱۰۵۷ - ۸۸۰ - ۸۵۱ غیاث الدین

۹۴۸ - ۸۱۲ - ۷۸۲

۸۱۴ .. .. . عسکري خان

۶۹۹ .. .. . عطاء الله

۶۷۶ .. .. . عظيم خان

۸۷۳ .. .. . عظیم الدین

- ۷۱۷ - ۷۱۳ - ۲۹۱ عقيدت خان

۷۹۶

۵۱۷ .. .. . علاء الدین

۱۳۵ .. .. . علي نقی

۴۰۱ .. .. . علي خان

- ۵۷۸ - ۵۷۷ - ۵۷۶ علي عادل خان

۶۲۶ - ۵۹۲

۵۸۶ - ۲۳۷ .. .. . علي عرب

- ۲۴۶ - ۲۳۵ - ۱۳۰ - ۱۳۹ علي قلي

- ۵۵۵ - ۵۳۴ - ۲۹۱ - ۲۶۹ - ۲۶۸

۸۸۵ - ۷۶۳ - ۷۴۲

- ۱۳۲ - ۱۰۶ - ۹۵ علي مردان خان

- ۲۲۰ - ۱۹۶ - ۱۸۹ - ۱۴۸ - ۱۳۹

۴۶۰ - ۴۲۶

۵۸۶ .. .. . علي یار

١٠٦٤	- ٨٤٣- ٨١٧- ٨١٤- ٧٦٣- ٦٧٣
عبد المجيد .. .. ٢٤٩ - ٢٩١	- ١٠٥٥ - ١٠٤٧ - ٩٨١ - ٨٨٠
عبد النبي ٩٦ - ١١٥ - ١٢٧ - ١٣١ -	١٠٦٢
٢٤٧ - ٢٤٠ - ١٤٣ - ٥٧٣ - ٩٤٠ -	عبد الرسول ٢٤٧-٢٤٠ - ١٤٣-٥٣٣ -
٩٦٦ - ٩٧٨ - ١٠٩٨	٧٩١ - ٧٩٤ - ٧٩٥ - ٨١٨ - ٩٩٠
عبد الواحد ١٠٥٣	عبد العزيز خاني ١٤٠- ٦٢٨- ٦٣٧ -
عبد الوهاب ١٦١	- ٦٣٨ - ٩٦٢- ٩٧٣- ٧٣٨- ٨٤١ -
عبد الله ١٩٨ - ١٤٧٣ - ٥٩٦ - ٥٩٧ -	- ٨٤٤ - ٨٥٩- ٨٦٣- ٨٦٤- ١٠٣٥ -
٦٠٣ - ٧٤٣ - ٧٥٨ - ٨٦١ - ٩١٤ -	١٠٤٩ - ١٠٥٠ - ١٠٦٣
٩٥٨ - ٩٦٠ - ٩٨٩ - ١٠٥١ -	عبد الكريم ٩٤٦
عرب خاني ١٠٦٠	عبد الله ٨٧٢
عرب شيخ ٢٤٩ - ٨٥٦ - ٩٦٠ - ٩٨١ -	عبد الله بيگ ٣٧ - ٥١- ١٣٢- ١٤٨ -
عزت خان ١٨٠ - ٣٠٢ - ٣٤١ - ٥٩٣ -	- ١٨٩ - ١٩٦- ٢١٢- ٢٤٦- ٢٤٨ -
١٠٦٥	٢٨١ - ٣٠٨ - ٨٥٢ - ٩٨١
عزت ٩٩٨	- ٥٥ - ٦٣ - ٦٣ - ١٣١ -
عزت الدين ٧٤٣ - ٩٠٨ - ١٠٣٤ -	- ١٤٨ - ٢٤٩- ٢٨٨- ٣٠٨- ٤٠٢ -
عزت الله ٤٨٧ - ٦٦٢ - ٩٦٣ - ٧٦٧ -	- ٥٢٧ - ٥٤٠- ٥٤٥- ٥٦٥ -
٩٦٤	- ٦٥٠ - ٧٤٣- ٧٦٢- ٨١٨- ٨٥٨ -
عسكر خان ٩٥ - ٣١٣ - ٣٢٦ - ٣٣٤ -	- ٨٦١ - ٨٧٢- ٨٧٤- ٩٦٤- ٩١٧ -
- ٣٤٢ - ٤٦٥ - ٦٢٥ - ٦٢٧ - ٦٦١ -	- ٩٨٩ - ١٠٣٥ - ١٠٥٩ - ١٠٦٣ -

- ۲۹۵ ۲۹۹- ۲۵۶- ۲۵۲- ۲۵۱	- ۸۵۵- ۸۴۶- ۷۶۲- ۶۰۹- ۴۰۳
- ۳۴۸- ۳۴۷- ۳۲۹- ۳۲۸- ۲۹۹	۱۰۵۶- ۱۰۴۹- ۱۰۴۷
- ۴۰۹- ۴۰۶- ۳۶۲- ۳۶۱- ۳۵۹	- ۴۰۵- ۳۹۷- ۲۹۸- ۸۳ عادل خان
- ۵۷۰- ۵۲۲- ۴۸۲- ۴۶۱- ۴۲۴	- ۴۷۱- ۴۴۹- ۴۱۷- ۴۱۶- ۴۱۵
- ۶۴۴- ۶۳۲- ۶۲۸- ۵۹۶- ۵۹۱	- ۵۹۸- ۵۹۶- ۵۷۹- ۵۷۶- ۵۷۵
- ۸۴۱- ۷۳۹- ۷۳۳- ۶۹۴- ۶۴۶	- ۸۵۷- ۸۵۱- ۸۵۰- ۷۶۷- ۶۳۴
۹۸۴- ۹۷۵- ۹۴۳- ۸۴۵	- ۹۱۹- ۹۱۲- ۹۰۹- ۹۰۷- ۹۰۶
۳۰۷ .. .. . عبادالله	- ۹۹۷- ۹۹۰- ۹۸۸- ۹۷۲- ۹۲۴
۳۰۷- ۲۷۰- ۲۴۹- ۲۱۵- ۲۱۳ عباس	- ۱۰۱۹- ۱۰۰۷- ۱۰۰۶- ۱۰۰۲
۶۰۷	- ۱۰۴۹- ۱۰۴۷- ۱۰۳۶- ۱۰۲۹
- ۲۹۱- ۲۴۵- ۹۲- ۶۲ عبدالباري	۱۰۵۶
- ۷۷۴- ۷۷۲- ۷۷۱- ۷۷۰- ۵۵۵	- ۴۱۶- ۴۰۱- ۱۹۴- ۴۴ عاقل خان
۱۶۳ .. .. . عبدالحميد	- ۸۴۳- ۶۳۰- ۶۲۵- ۴۷۸- ۴۷۱
- ۴۵۱- ۴۱۸- ۴۰۴- ۵۳ عبدالرحيم	۱۰۴۷- ۹۸۱- ۸۵۱
- ۹۶۴- ۹۶۱- ۹۱۵- ۸۵۶- ۴۵۷	۸۸۵- ۶۲۵ .. .. . عالم خان
- ۱۰۴۵- ۱۰۴۲- ۱۰۳۳- ۹۶۶	۷۷ .. .. . عالم سنگه
۱۰۵۴- ۱۰۵۲	- ۶۳- ۵۶- ۲۶- ۲۵۰- ۱۱ عالم گير
- ۲۵۰- ۷۶- ۶۲- ۵۵ عبدالرحمن	- ۱۳۳- ۱۱۶- ۱۱۲- ۹۸- ۶۴
- ۳۴۱- ۳۰۷- ۲۶۷- ۲۶۴- ۲۵۷	- ۲۰۱- ۱۸۳- ۱۵۴- ۱۵۱- ۱۴۹
- ۶۳۴- ۴۷۵- ۴۲۰- ۴۱۸- ۳۹۵	- ۲۲۷- ۲۲۶- ۲۲۴- ۲۲۰- ۲۱۲

صورت سنگه ۶۵۱۵

(غ)

ضیاء الدین ۸۷۵

(ط)

طاهر خان ۹۵-۱۱۳-۱۲۰-۱۴۷-

۱۸۶-۱۸۸-۲۰۷-۲۱۲-۲۲۹-

۲۹۰-۳۰۴-۳۰۶-۳۰۸-۳۱۱-

۴۰۲-۴۰۴-۴۷۳-۵۶۳-۶۰۴-

۶۱۸-۶۱۲-۷۳۱-۸۱۷-۸۲۰-

۸۳۲-۸۵۵-۸۵۶-۸۶۰-۸۸۰-

۸۸۴-۹۶۰-۹۸۱

طلب خان .. ۵۹۶-۷۴۳-۹۷۶

طیب خواجه .. ۶۰۵-۶۱۹

(ظ)

ظفر خان ۹۶-۱۱۵-۲۳۶-۳۴۶-

۴۰۰-۴۰۵-۴۵۱-۴۶۳-۶۲۹-

۸۳۲

ظل الحق .. ۳۷۰-۱۰۶۲

(ع)

عابد خان ۵۵-۷۶-۲۴۸-۳۰۷-

صالح بیگ ۲۴۸

صالح خان .. ۸۸۰-۹۶۳-۱۰۶۱-

صف شکن خان ۶۳-۶۸-۸۰-۹۶-

۱۳۱-۱۵۷-۱۶۰-۱۶۷-۱۸۴-

۱۸۷-۱۸۸-۱۹۶-۱۹۷-۲۰۳-

۲۰۴-۲۰۸-۲۶۱-۲۷۱-۲۷۲-

۲۷۳-۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-

۲۷۸-۲۷۹-۲۸۰-۲۸۱-۲۸۲-

۲۸۳-۳۰۳-۳۰۴-۳۰۶-۳۱۴-

۳۱۵-۳۲۶-۳۳۴-۳۹۶-۴۶۲-

۴۸۵-۶۳۴-۶۶۰-۷۵۱-۷۶۲-

۷۶۵-۸۲۲-۸۳۸-۸۴۳-۸۴۶-

۸۵۲-۸۸۰-۹۸۶-۱۰۳۷

صفی خان ۲۹۲-۳۴۹-۴۱۸-

۱۹۴۲-۵۹۳-۶۳۷-۷۳۰-۷۵۱-

۷۶۳-۸۷۸-۹۷۳-۱۰۳۷-

۱۰۴۳

صفی میرزا ۹۸۴

صلابت خان .. ۱۷۲-۱۹۹-

صالح الدین ۶۲۳

شیخ میر ۵۳ - ۶۸ - ۹۲ - ۹۸ - ۱۱۷ -	شیخ عبدالمجید ۵۲۹
۱۳۸ - ۱۴۲ - ۱۵۶ - ۱۵۸ - ۱۶۰ -	شیخ عبدالملك ۸۷۲
۱۶۷ - ۱۹۵ - ۲۰۸ - ۲۱۲ - ۲۱۷ -	شیخ عبدالوهاب ۲۳۲ - ۷۵۶ - ۸۱۸ -
۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ -	۸۶۱
۲۷۸ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۲ -	شیخ فرید .. ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۳۰۷ -
۲۸۳ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۳۰۳ - ۳۰۴ -	شیخ قطب ۳۹۷ - ۴۸۸ - ۶۴۰ - ۸۵۷ -
۳۰۶ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۲۱ - ۳۲۲ -	۸۶۱
۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۳۲ - ۳۴۴ - ۶۶۱ -	شیخ کتب ؟ ۲۱۸
۷۴۳ - ۸۵۶ - ۹۷۷ -	شیخ محبوب محمد ۴۵۹
شیخ ولي فريلي ۲۵۰ - ۲۵۲ - ۲۵۷ -	شیخ محسن ۸۳۲
۲۶۱ - ۲۶۳ -	شیخ محمد اشرف .. ۸۵۷ - ۸۸۵ -
شیر نغان ۲۸۷	شیخ محمد حیات ۵۱۳
شیر بیگ ۳۴۲	شیخ محمد سعید .. ۲۹۳ - ۵۹۵ -
شیر حاجي ۹۳۳	شیخ محمد مالا ۸۸۱ - ۸۸۳ - ۸۸۶ -
شیر سنکه ۱۹۲ - ۴۱۰ - ۴۹۷ - ۸۴۳ -	۱۰۴۸
۸۴۷ - ۸۹۱ -	شیخ محمد معصوم ۲۹۳
(ص)	شیخ محمد یوسف ۸۱۸
صاحب قران ثانی ۲۵	شیخ مصري ۸۶۱
صادق محمد ۲۹۸	شیخ معظم .. .. ۹۶ - ۱۰۶ -
صالح بهادر ۸۴۷	شیخ موسی .. .. ۴۲۸ - ۹۲۶ -

شیخ تانار .. .. ٦٥٣ - ٦٥٧	شمشیر خان ١٩٥ - ٣٤١ - ٤١٩ -
شیخ بہاء الدین ٣٨٧	.. ٣٤٢ - ٤٧١ - ٤٨٧ - ٦٤٧ - ٨٣٤ -
شیخ جمال ٨٥٧	.. ١٠٤٢ - ١٠٤٥ - ١٠٤٦ - ١٠٥٢ -
شیخ حسین ٩١٨	.. ١٠٥٣ - ١٠٥٤ - ١٠٥٥ - ١٠٥٦ -
شیخ حمید .. .. ٥٣٣ - ٥٣٤	.. ١٠٥٨ - ١٠٦٠
شیخ خان محمد ١٠٦	.. ٢٤٦ - ٣٠٥ - ٣٤١ - ٤٥٧ -
شیخ سعد اللہ ٨٥٩	.. ٨٣٤ - ٩٤٧
شیخ سلیم ٢٤٠	.. ١٤٨ - ١٩٧ - ١٤٦٤ - ١٤٧٥ -
شیخ صفی .. .. ٦٥٧ - ٦٥٩	.. ٦٢٥ - ٧٥٧
شیخ ظریف ٢٥١ - ٢٥٢ - ٢٥٧ -	.. ١٨٦ - ٢٠٣ - ٣٠٨ -
.. ٢٦١ - ٣٠٨	.. ٣٣١ - ٣٣٢ - ٦٢٦
شیخ عباس ١٤٣ - ١٤٧ - ١٥١٧ -	.. ٩٩٠ - ١٠٣٤ - ١٠٣٨ -
شیخ عبدالحمید ٩٨٩	.. ٣٨٧ - ٣٨٧
شیخ عبدالرحیم ٢٧٥	.. ٩٥٧ - ٩٥٥
شیخ عبدالسلام ٦٨٠	.. ٥٩٥ - ٣٩٣
شیخ عبدالعزیز ٦٢ - ٧٤ - ٧٧ - ١١١ -	.. ٨٧٢ - ٨٧٢
شیخ عبدالقوی ٥٤ - ٩٤ - ٢٣١ -	.. ٥٩٧ - ٥٩٧
.. ٢٤٨ - ٣٠٧ - ٣٩٩ - ٦١٩ - ٦٥٧	.. ٧٦٣ - ٧٦٦ - ٧٦
شیخ عبدالکریم ٢٢٠ - ٤٠٣ - ٣٤٣ -	.. ٨٨١ - ٨٨١
شیخ عبداللہ .. ٦٢٠ - ٨١٨ - ٨٥٧	

شاه یوسف ۲۱۰	۵۸۰-۵۸۲-۸۶۵-۸۶۶-۸۶۹
شایسته خان ۶۵۱	۸۸۷-۸۸۸-۸۹۱-۸۹۳-۸۹۴
شجاع ۲۵-۳۱-۱۴۱-۱۷۱-۱۷۵	۸۹۸-۸۹۹-۹۰۳-۹۰۴-۹۰۵
۱۰۳۸-۱۰۳۹	۹۰۶-۹۰۷-۹۰۹-۹۱۱-۹۱۳
شجاعت خان ۵۴-۶۷-۷۶-۹۲	۹۱۴-۹۱۷-۹۱۹-۹۶۷-۹۸۸
۱۱۷-۱۲۹-۱۴۹-۱۹۳-۲۴۶	۹۹۲-۹۹۶-۱۰۰۰-۱۰۰۲-۱۰۲۱
۲۴۷-۴۰۵	۱۰۳۳-۱۰۵۱
شجاع خان ۲۴۰-۲۶۸-۳۰۶-۴۱۸	(ش)
۸۵۶	شاد خان ۱۹۳
شرزه ۱۰۱۵	شاه بیگ خان ۴۴-۶۵-۷۸-۲۴۷
شرزه خان ۹۲-۲۰۸-۲۰۹-۳۰۴	۴۰۱-۴۷۵
۳۰۷-۳۳۹-۵۸۰-۸۷۱-۸۹۱	شاهزاده دانیال ۴۳۳
۸۹۳-۹۸۹-۱۰۱۳	شاهزاده مراد ۴۳۳
شرزه راو ۹۸۹	شاه قلبي چيله ۸۸۵
شرزه مهدي ۱۰۱۰-۹۹۶	شاه محمد ۵۱-۴۵۶-۴۶۶-۴۸۶
شرف خان ۴۶۵-۲۹۰-۲۴۶	۶۲۶-۷۶۰-۸۸۵-۹۷۷
شفقت الله ۱۲۷	شاه نواز خان ۲۹-۴۵-۵۱-۵۲
شفيع خان ۹۸۶	۱۶۰-۲۰۹-۲۹۶-۲۹۹-۳۲۳
شمس الدين ۴۵-۴۷-۵۴۰-۵۸۱	۳۲۵-۳۳۹-۴۲۰-۸۵۲-۸۶۴
۵۸۲-۵۸۳-۵۸۵-۵۸۷-۶۹۶	۸۷۶

سیدي سنبل ۱۰۱۲

سیدي فولاد ۵۶۷

سیدي کامل .. .. ۸۸۶ - ۸۸۲

سیدي مسعود ۹۹۸

سیف الله ۴۵ - ۴۲۳ - ۴۲۷ - ۴۹۸

۵۰۰ - ۵۰۱ - ۱۰۶۴

سیف بیجا پوری ۶۳ - ۱۶۳ - ۲۴۹ -

۲۸۸

سیف الدین ۷۸ - ۲۴۹ - ۲۷۰ - ۴۲۷ -

۶۶۳ - ۷۶۵ - ۷۶۲ - ۸۷۰

سیف خان ۹۲ - ۱۶۳ - ۱۹۵ - ۲۱۳ -

۲۲۱ - ۲۴۶ - ۲۵۶ - ۲۶۲ - ۲۶۳ -

۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۹ - ۳۴۲ - ۳۴۵ -

۴۱۵ - ۴۲۸ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۴۰ -

۴۸۱ - ۶۰۴ - ۶۲۱ - ۶۳۷ - ۶۴۲ -

۶۵۵ - ۷۵۷ - ۷۵۹ - ۸۲۶ - ۸۳۲ -

۸۳۹ - ۸۴۳ - ۸۷۷ - ۹۲۱ -

۹۲۳ - ۹۵۶ - ۹۶۰ - ۹۶۵ - ۹۶۶ -

۱۰۴۹

سیدوا ۴۴۱ - ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۵۷۹ -

۱۰۴۸

سید میر .. .. ۶۲ - ۹۲ - ۱۵۹

سید میرزا ۳۴۶ - ۵۳۴ - ۷۱۳ - ۷۶۷

سید ناهر خان ۱۰۴

سید نجابت خان ۹۶ - ۹۵۷ - ۹۸۹ -

۱۰۳۸

سید نصیر الدین ۴۵ - ۶۱ - ۹۲ - ۱۴۸ -

۲۰۳ - ۳۱۴ - ۳۶۲ - ۴۱۹ - ۵۲۷ -

۵۳۴ - ۵۴۵ - ۶۸۱ - ۶۹۷ - ۷۰۰ -

۷۶۷ - ۱۷۱۳

سید نور العینان .. .. ۹۶ - ۲۴۵

سید هدایت الله ۱۱۲ - ۲۱۳ - ۲۴۸ -

۵۹۴

سید یادگار حسین .. .. ۲۴۶ - ۱۰۶۱

سید یحیی .. .. ۸۸۱ - ۸۸۲ - ۸۸۶

سید یوسف .. .. ۶۲ - ۶۸۱

سیدي احمد ۸۵۹

سیدي بلال ۶۲۶

سیدي جوهر ۶۴۶

سیدي ربیعان ۱۰۱۰

سید محمد ۳۴۵ - ۳۴۷ - ۳۹۷ -	سید عرب ۲۷۰
۴۱۶ - ۴۲۷ - ۴۸۷ - ۵۶۶ - ۵۹۴ -	سید عزت خان ۱۸۰ - ۲۰۷ - ۲۴۸ -
۶۲۰ - ۶۳۶ - ۷۱۸ - ۷۳۶ - ۸۶۱ -	۲۷۰ - ۵۹۳ - ۸۵۵ - ۱۰۴۸
۹۰۲ - ۹۳۲ - ۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۷۴ -	سید علی ۸۲۶ - ۸۳۳ - ۸۸۱ - ۹۱۸ -
۱۰۶۲	۹۸۸ - ۹۸۹ - ۱۰۳۵
سید محمد جواد ۹۰۳	سید علی اکبر ۱۴۹ - ۲۴۶ - ۲۸۸ -
سید محمد صالح .. ۶۲۶ - ۵۶۶	۳۰۷ - ۶۳۵ - ۹۸۹
سید محمد قنوجی ۱۰۶۲	سید عنایت الله ۸۸۲
سید مسعود ۲۰۷ - ۲۳۶ - ۲۶۸ - ۲۸۸ -	سید فیروز ۱۶۱ - ۲۱۳ - ۲۱۶ - ۶۰۹ -
۳۰۷ - ۴۰۳ - ۴۵۴	۱۰۵۴
سید مصطفی ۴۵۱	سید فیروز خان ۱۳۹ - ۱۴۹ - ۲۴۰ -
سید مظفر .. .. ۶۱ - ۹۲ - ۱۲۹	۲۶۹ - ۱۰۶۸
سید مظفر خان ۰۱۲ - ۲۶۹ - ۲۹۱ -	سید قاسم ۲۵۷ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ -
۵۲۲ - ۵۳۳	۳۰۵
سید مقبول عالم ۹۶ - ۳۴۷ - ۸۹۱ -	سید قطب عالم .. ۲۴۷ - ۵۶۶
۹۹۹	سید قلی ۵۲۷ - ۵۳۴ - ۵۴۷ - ۵۵۰ -
سید منصور ۶۳ - ۹۳ - ۱۳۹ - ۱۴۸ -	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۵۶۱
۱۹۰ - ۲۰۸ - ۲۴۹ - ۳۰۶ - ۳۳۷ -	سید کریم الله ۲۴۹
سید منور ۹۶ - ۵۷۲ - ۸۰۶ - ۸۹۱ -	سید کمال الدین ۱۰۶
۹۸۸ - ۱۰۰۵ - ۱۰۳۴ - ۱۰۳۸ -	سید لطف علی .. .. ۱۴۹ - ۱۴۹

سید شیرخان ۶۵-۹۶-۱۱۵-۲۱۵-	سید خان جهان .. ۱۹۶-۱۹۷
۸۷۶-۲۶۹-۲۴۵	سید دلاورخان ۲۲-۹۳-۹۸-۱۰۷
سید شیرزمن ۴۷-۵۴	سید دلیرخان ۱۳۹
سید شیرمحمد .. ۵۶۷-۸۷۲	سید راجن ۲۵۱-۲۵۲
سید صادق ۹۸۷	سید زبردست ۲۴۶
سید صدر جهان ۸۵۱	سید زید ۱۰۳۵
سید صلابت خان ۱۷۰-۱۷۲-۱۹۸-	سید زین العابدین ۳۰۶-۶۳۵-۸۹۱-
۶۰۵-۲۶۹-۱۹۹	۸۹۳-۹۸۹-۱۰۳۴-۱۰۳۸
سید عالم ۲۳۹-۲۵۲-۲۵۷-۲۶۰-	سید سالار خان ۱۲-۶۵-۳۴۶-
۵۰۵-۵۰۶-۵۴۱-۵۴۴-۵۴۷-	۵۲۷-۵۴۰-۵۴۱-۵۴۷-۶۸۱-
۵۵۰-۵۵۲-۵۵۴-۵۵۷-۵۶۱-	۷۸۹-۷۹۱-۷۹۲-۸۰۲
سید عبدالجلیل .. ۲۲۵-۲۸۵	سید سلطان ۸۴۰-۸۴۳-۸۷۰-۸۷۶-
سید عبدالرحمن ۴۸-۵۵-۸۸۳-	۸۸۰-۱۰۴۶-۱۰۵۹
۸۸۶	سید شاه خان ۶۵
سید عبدالرزاق ۲۷۴	سید شاه محمد ۵۱-۵۵
سید عبدالرشید ۱۵۴	سید شجاعت خان ۱۴۹-۱۷۷-۳۴۵
سید عبدالرؤف ۶۲۶	سید شمس ۲۴۶
سید عبدالعزیز .. ۶۶۱-۱۰۰۲	سید شهابت خان ۶۲۵
سید عبدالله ۸۸۳-۸۸۶	سید شیخ ۸۷۲
سید (میر) عبدالعبود .. ۸۵	سید شیخن ۱۰۷

سید بهادر ۹۶ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۹۳	۸۶۸ - ۹۰۹ - ۹۸۹ - ۹۹۳ - ۹۹۹
۳۰۸ - ۴۰۵ - ۴۴۳ - ۴۴۹ - ۵۷۲	۱۰۱۲ - ۱۰۴۳ - ۱۰۴۶
۶۰۵	سورجمل .. ۱۹۲ - ۳۰۶ - ۳۳۱
سید تاتار ۲۱۹ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۸۸	سوزنگه .. ۵۵ - ۷۷
۳۰۷ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۶۵۳ - ۶۵۷	سهاپنگه .. ۵۵
۷۱۳	مهراب خان .. ۴۵۴ - ۸۶۴ - ۸۸۵
سید تلج .. ۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۴۰	سید علی خان ۱۲۹ - ۱۵۷ - ۱۶۱ - ۳۲۴
سید تاج الدین .. ۵۲۶	۳۳۴ - ۳۴۹ - ۴۱۸ - ۶۸۰ - ۸۷۰
سید جعفر ۴۱۸ - ۵۶۶ - ۶۳۶	سید ابراهیم ۳۱۳ - ۳۲۶ - ۳۳۴
۵۳۳ - ۸۶۱ - ۸۸۱	۳۶۷ - ۹۶۴ - ۱۰۶۱
سید جلال ۲۹۹ - ۴۱۱ - ۴۱۸ - ۴۸۷	سید ابراهیم ۳۴۹ .. ..
۵۶۶ - ۶۳۶ - ۷۵۵ - ۸۳۲	سید احمد ۱۷۶ - ۲۴۶ - ۲۹۹ - ۴۱۱
۸۶۱ - ۸۷۲	سید اختصاص خان بارهه ۶۸۳ - ۹۴۷
سید جان ۱۹۳ - ۶۱۹ - ۸۸۰ - ۹۶۴	سید اسمعیل .. ۱۰۶
سید جواد .. ۲۷۴ - ۲۷۵	سید اشرف .. ۴۰۵
سید حامد ۲۴۹ - ۳۰۷ - ۳۰۸	سید انور .. ۱۶۱ - ۸۶۲
۴۸۶ - ۶۱۹ - ۹۱۸	سید بایزید .. ۱۰۶
سید حسن ۵۵ - ۶۲ - ۹۲ - ۱۳۹	سید بدایت الله قادری .. ۸۵۷
۱۴۰ - ۴۸۷ - ۵۶۵ - ۵۶۶ - ۵۸۵	سید بدیع الدین .. ۲۴۱
سید حسین .. ۵۹۵ - ۶۲۰	سید بهار .. ۶۲ - ۳۹۹ - ۴۴۳

سلطان حسین .. .. ۶۵ - ۹۵	مرمست ۴۵۲ - ۴۵۵ - ۱۰۴۴ - ۱۰۵۵
سلطان علي عرب ۵۸۶	مزاوار خان ۶۳ - ۹۳ - ۱۰۷ - ۱۲۷ -
سلطان سکندر ۱۰۳۹	۸۸۰ ۸۵۱ - ۸۴۳ - ۱۴۴۸
سلطان محمد ۱۰۳۵	معارف خان ۱۲۹ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۶۰۰ -
سلطان یار ۱۰۷	۱۹۲ - ۱۹۵ - ۲۲۰ - ۲۳۶ - ۳۰۰ -
سلیمان .. .. ۳۴ - ۲۵	۹۱۳ - ۸۸۵ - ۶۶۱ - ۴۴۲ -
سلیمان بے شکوع ۳۰ - ۳۲ - ۸۰۶ -	سعد الله خان ۱۶۱ - ۲۴۸ - ۳۰۳ -
۱۲۱ - ۱۲۵ - ۱۳۰ - ۱۳۸ - ۱۴۱ -	۸۸۵ - ۸۹۱ - ۹۱۴ -
۱۴۲ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۸ - ۱۵۹ -	سعید .. .. ۷۶۲ - ۷۴۳ -
۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۶ - ۱۶۷ - ۱۶۹ -	سعید جعفر .. .. ۸۳۲ -
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۳ - ۱۹۸ - ۱۹۹ -	سعید اے خوشنویس ۸۷۲ - ۸۸۲ -
۲۰۰ - ۲۱۳ - ۳۰۳ - ۳۲۱ - ۶۰۰ -	۹۸۲
۶۰۱ - ۶۰۲ - ۶۰۴ - ۱۰۰۹ -	سعید خان ۱۳۱ - ۱۴۱ - ۱۹۵ - ۳۳۹ -
سنہاجی ۵۰ - ۹۰۶ - ۹۶۳ - ۹۶۹ -	۱۴۱۹ - ۱۴۲۳ - ۱۴۲۷ - ۱۴۸۷ - ۵۹۳ -
۹۷۰ - ۹۷۱ - ۱۰۰۹ -	۷۶۲
سنجر .. .. ۲۶۱۵ - ۲۹۰ -	سعید الله .. .. ۸۸۱ -
سندرداس .. .. ۲۴۶ - ۲۸۸ - ۳۳۸ -	سکت (مسکت) سنگہ .. .. ۳۳۱ -
سویہکرن ۶۳ - ۹۳ - ۱۵۷ - ۲۴۹ -	سکندر ۶۳ - ۷۴ - ۱۴۸ - ۲۴۵ - ۲۹۱ -
۲۶۸ - ۲۹۴ - ۳۰۱ - ۴۷۸ - ۴۷۹ -	۱۰۰۰ - ۱۰۰۱ -
۵۶۵ - ۶۳۱ - ۶۳۵ - ۸۹۳ - ۸۹۵ -	سلطان بیگ ۲۲۱ - ۲۴۹ - ۲۸۷ - ۴۵۶ -

صیبر ۹۵ - ۹۷ - ۹۹ - ۱۰۵ - ۱۰۸ -	زین الدین ۲۵۰ - ۲۵۷ - ۲۵۸ - ۲۹۳ -
۲۹۶ - ۳۲۵ - ۳۳۱ - ۳۳۳	۵۰۴ - ۵۱۵ - ۵۳۱ - ۵۵۶ - ۵۵۷ -
صیدار خان ۶۲	۵۵۸
سچان سنگه ۷۰ - ۱۰۶ - ۲۴۶ - ۲۶۷ -	زین العابدین ۱۴۵ - ۳۰۶ - ۵۰۴ - ۵۱۵ -
۵۴۹	۵۵۳ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۲۲ - ۸۸۹ -
سراج الدین ۱۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۱۷ -	۱۰۲۷ - ۱۰۵۷ -
۵۴۳ - ۵۵۴	زینت النساء بیگم .. ۳۶۸ - ۳۸۹ -
سرام خان .. .. ۶۲۶ - ۶۴۴	(س)
سرانداز خان ۵۴۷ - ۷۰۸ - ۷۷۸ - ۷۷۹ -	سادات خان ۱۵ - ۵۳ - ۶۲ - ۹۳ -
۷۸۳ - ۷۸۴ - ۷۸۷ - ۷۹۱ - ۷۹۳ -	۲۴۷ - ۱۷۱ - ۲۸۹ - ۸۷۰ - ۱۰۵۰ -
۸۰۴ - ۹۴۵	سازنگ دهر .. ۱۹۶ - ۲۱۹ - ۲۸۶ -
سرباز خان ۱۰۳۸	ساقی بیگ ۸۱
سربلند خان ۹۶ - ۱۱۳ - ۸۱۷ - ۹۱۵ -	سالار خان ۳۴۶ - ۱۹۰ - ۵۲۷ - ۵۴۰ -
۹۱۹ - ۹۶۰ - ۹۷۶ - ۱۰۳۷ -	۱۴۱ - ۵۴۴ - ۵۴۷ -
سردار خان ۶۴ - ۹۳ - ۱۰۷ - ۱۲۷ -	ساهر بهونسله ۵۷۵
۲۱۳ - ۲۴۰ - ۲۴۹ - ۳۴۵ - ۴۰۳ -	سبحان قلی خان ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۶۰۵ -
۱۴۱۱ - ۵۶۴ - ۶۲۹ - ۸۲۷ - ۸۳۷ -	۶۰۶ - ۶۰۷ - ۶۰۸ - ۸۱۴ - ۸۴۸ -
۹۶۳ - ۹۸۱ - ۱۰۵۰ -	۸۶۴ - ۸۸۶ - ۱۰۵۰ - ۱۰۶۳ -
سرفراز خان ۴۷ - ۱۳۹ - ۴۱۷ - ۵۸۱ -	سیدل سنگه سیسوردیه ۲۱۱ - ۲۳۷ - ۳۰۶ -
۵۸۴ - ۵۸۶ - ۵۹۷ - ۹۰۱ - ۹۹۲ -	۹۴۷

روح الله ۱۳۷ - ۱۶۲ - ۱۳۵۱ - ۱۳۷۷ -

۱۳۸۶ - ۱۳۵۵ - ۱۶۶۲ - ۱۶۳۳ - ۱۶۴۲ -

۷۵۷ - ۸۱۷ - ۸۳۰ - ۸۷۰ - ۹۰۸ -

۱۰۶۱

رود خان ۶۹۴

روشن آرایيگم ۳۰۳

روشن راه بيگم ۳۶۸ - ۴۱۹ - ۴۸۹ -

۵۶۸ - ۷۵۲ - ۸۱۵ - ۸۳۹ - ۸۷۷ -

۹۷۳ - ۱۰۳۹ -

(ز)

زاهد بيگ .. ۲۰۳ - ۲۸۴ - ۳۰۱ -

زاهد خان ۲۴۸ - ۲۷۰ - ۵۷۲ - ۶۳۵ -

۸۸۸ - ۹۰۵ - ۱۰۳۸ - ۱۰۴۳ -

زبدۃ النساء بيگم ۳۶۸

زبردست خان ۶۲ - ۹۲ - ۱۲۸ - ۲۴۵ -

۳۶۹ - ۲۹۱ - ۵۰۷ - ۵۲۲ - ۵۵۵ -

۵۹۳ - ۸۶۸ - ۸۹۴ - ۸۹۸ - ۹۸۸ -

۱۰۲۳ - ۱۰۳۹ -

زيب النساء بيگم ۳۶۸ - ۴۸۹ - ۸۳۹ -

زوين خان ... .. ۱۴۴۲ - ۸۷۰ -

رضوان خان .. .. ۲۴۸ - ۳۰۳ -

رضوي خان ۲۴۸ - ۳۰۳ - ۴۴۰ - ۴۵۲ -

۷۴۳ - ۷۵۵ - ۱۰۴۹ -

رعایت خان ۱۹۵ - ۳۴۷ - ۴۵۵ - ۷۶۸ -

۸۱۵ - ۸۵۱ -

رعد انداز بيگ .. .. ۶۳ - ۶۳۵ -

رعد انداز خان ۲۳۴ - ۲۳۷ - ۲۴۰ -

۳۰۱ - ۳۳۶ - ۴۴۱ - ۴۷۷ - ۴۸۹ -

۴۸۷ - ۵۸۹ - ۶۰۱ - ۶۰۲ - ۶۲۵ -

۸۱۵ - ۸۳۹ - ۹۳۲ - ۹۷۸ - ۱۰۶۱ -

رگه ناته ۶۳ - ۷۴ - ۸۶ - ۹۳ - ۱۹۸ -

۲۰۲ - ۲۴۹ - ۳۰۸ - ۴۵۱ - ۶۳۵ -

۷۱۴۹ - ۷۵۱ - ۷۶۳ - ۸۲۹ - ۱۰۴۶ -

۱۰۵۹ - ۱۰۶۱ - ۱۰۶۸ -

رنبهاجي .. .. ۲۴۹ - ۲۹۳ -

رندول ۹۳ - ۱۲۸ - ۱۶۰ - ۵۵۴ - ۸۷۱ -

۸۸۸ - ۸۹۹ - ۱۰۲۳ -

رن مست .. ۳۱۵ - ۳۳۷ - ۷۰۸ -

روپسنگه ۱۹۳ - ۲۴۹ - ۲۸۸ - ۳۰۷ -

۶۴۲ - ۴۴۷ - ۴۵۴ - ۶۹۸ -

۳۹۷-۳۴۸-۳۳۶-۳۳۵-۲۹۹

۹۱۵-۸۵۶

۵۳۳-۵۱۵-۵۱۴ .. .. رحمن یار^۱

۱۰۳۸-۸۷۳ .. .. رزق الہ

-۹۸-۹۷-۸۱-۷۳-۵۵-۱۰ رستم

-۳۰۷-۲۸۸-۱۲۷-۱۰۳-۹۹

-۶۲۱-۵۷۸ ۵۰۸-۳۴۲-۳۲۸

۱۰۶۵-۱۰۵۱-۱۰۳۴

۱۰۱۰-۹۸۹-۱۲۸-۹۳-۴۷ رسنم راو

۵۰۸ .. .. رسول

۸۹۴-۸۹۱-۵۲۴-۵۲۱ رسول بیگ

۹۷۸ .. .. رشیدای خوش نویس

۵۷۴ .. .. رسورسنگہ

-۲۴۵-۱۲۸-۹۲-۷۶ رشید خان

-۵۱۳-۵۰۲-۴۴۷-۲۹۱-۲۶۹

-۶۸۱-۵۴۱-۵۳۰۰-۵۳۸-۵۱۴

-۷۹۴-۷۹۳-۷۰۱-۶۹۳-۶۸۲

۹۴۶-۷۹۵

۱۰۱۱-۱۰۰۶ .. .. رضاقلی

۶۱۶ .. .. رضوان الہ

۱۰۲۳-۸۹۱

۹۸۹-۸۹۹ .. .. راجی

۱۰۱۰-۱۰۰۹ .. .. راگہوجی

-۱۴۱-۱۰۲-۹۵-۸۵-۳۳۶ رامسنگہ

-۴۵۱-۲۵۴-۲۴۶-۲۳۵-۱۹۲

-۹۸۸-۸۹۱-۷۷۵-۴۸۶-۴۵۷

۱۰۶۸-۱۰۶۲-۱۰۲۷-۱۰۰۵

۴۵۴-۲۶۷-۱۲۹-۷۷ رانا راجسنگہ

۴۲۵-۲۶۹ چند راوت

-۳۴۶-۲۶۹-۲۴۵-۲۳۷ راویاوسنگہ

۱۰۲۳-۵۸۸-۵۸۶-۵۸۲

-۵۹۹-۵۷۲-۴۸۹-۵۵ راوکرن

۱۰۲۳-۶۰۴-۶۰۳

۹۵۴ .. .. راوی

۱۰۳-۱۰۲۰۹۵-۶۳ راوستوسال

۶۱۹ .. .. رای پھارامک

۲۶۸ .. .. رائے مکرم

۲۴۹ .. .. رائے قنوجی

۱۴۲-۱۴۱-۷۰۰-۶۶-۶۵ رتن راتھور

-۲۹۷-۱۴۰-۱۳۹ رھمت خان

راجہ سلیمان ۱۰۰۹ - ۱۱۲۵ - ۱۰۲۶

راجہ سارنگدھر .. ۶۲ - ۹۲ - ۷۵۷

راجہ سچان سنگھ ۶۵ - ۷۰ - ۲۴۷

۲۶۷ - ۲۸۷ - ۳۴۲ - ۳۸۶ - ۵۰۲

۵۲۲ - ۵۳۳ - ۵۵۹ - ۶۳۲ - ۶۳۳

۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۵ - ۷۸۵ - ۷۸۸

۸۰۰ - ۸۶۸ - ۹۰۳ - ۹۰۸ - ۹۸۸

۹۹۷ - ۱۰۰۰ - ۱۰۲۲

راجہ سروپ ۳۳۹

راجہ سوز مل کور ۲۸۸

راجہ شیورام ۵۷ - ۹۵ - ۱۰۲ - ۱۰۲ - ۱۰۲ - ۹۵۳

راجہ کشن (پشن) سنگھ ۹۵ - ۳۰۴

۳۴۲ - ۴۲۸ - ۷۱۳ - ۸۵۸

راجہ عالم سنگھ .. .. ۳۴۱ - ۳۴۶

راجہ کرن ۵۷۰

راجہ مان سنگھ ۲۲۱ - ۲۸۷ - ۸۸۵

راجہ مہاسنگھ ۲۴۰ - ۱۰۴۲ - ۱۰۴۳

۱۰۴۴ - ۱۰۵۴

راجہ نرسنگھ ۳۰۲ - ۳۰۴ - ۳۰۶ - ۳۹۹

۴۳۴ - ۷۰۸ - ۸۶۸ - ۸۶۹ - ۸۷۱

۱۹۰ - ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۹۳

۳۰۷ - ۳۲۰ - ۳۲۲ - ۳۲۱ - ۴۴۱

۴۷۹ - ۵۰۹ - ۶۰۹ - ۶۴۵ - ۶۳۵

۶۴۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹ - ۵۸۹ - ۹۷۴

راجہ رایسنگھ ۳۹ - ۶۵ - ۷۰ - ۱۴۱

۱۴۷ - ۱۵۷ - ۲۰۷ - ۲۴۲ - ۲۴۶

۲۶۷ - ۲۷۰ - ۲۸۸ - ۳۰۵ - ۳۰۶

۳۳۶ - ۳۳۸ - ۳۴۱ - ۴۰۵ - ۴۱۷

۴۲۱ - ۴۴۱ - ۵۷۲ - ۵۸۱ - ۵۸۳

۶۲۳ - ۶۲۷ - ۶۴۳ - ۷۶۹ - ۷۷۰

۷۷۱ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۵ - ۸۱۷

۸۳۸ - ۸۶۸ - ۸۷۱ - ۸۹۰ - ۸۹۱

۸۹۳ - ۸۹۵ - ۸۹۶ - ۸۹۷ - ۹۰۳

۹۰۶ - ۹۰۷ - ۹۸۸ - ۹۸۹ - ۹۹۲

۹۹۳ - ۹۹۶ - ۹۹۸ - ۱۰۰۳

۱۰۰۶ - ۱۰۰۷ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۶

۱۰۲۰ - ۱۰۳۱ - ۱۰۳۳ - ۱۰۳۷

۱۰۳۸ - ۱۰۶۰

راجہ روپ سنگھ ۹۵ - ۱۰۲ - ۱۵۸

۹۴۰ - ۹۴۵ - ۸۷۴

- ۷۵۷ - ۷۵۹ - ۷۶۱ - ۷۶۳ - ۷۶۵

- ۸۶۶ - ۸۶۸ - ۸۷۰ - ۸۷۲ - ۸۷۴

- ۸۵۷ - ۸۵۹ - ۸۶۱ - ۸۶۳ - ۸۶۵

- ۸۶۶ - ۸۶۸ - ۸۷۰ - ۸۷۲ - ۸۷۴

- ۸۸۷ - ۸۸۹ - ۸۹۱ - ۸۹۳ - ۸۹۵

- ۸۹۷ - ۸۹۹ - ۹۰۱ - ۹۰۳ - ۹۰۵

- ۹۰۷ - ۹۰۹ - ۹۱۱ - ۹۱۳ - ۹۱۵

- ۹۱۷ - ۹۱۹ - ۹۲۱ - ۹۲۳ - ۹۲۵

- ۹۲۷ - ۹۲۹ - ۹۳۱ - ۹۳۳ - ۹۳۵

- ۹۳۷ - ۹۳۹ - ۹۴۱ - ۹۴۳ - ۹۴۵

- ۹۴۷ - ۹۴۹ - ۹۵۱ - ۹۵۳ - ۹۵۵

- ۹۵۷ - ۹۵۹ - ۹۶۱ - ۹۶۳ - ۹۶۵

۹۶۷ - ۹۶۹

۹۶۷ .. .. . راجه چرمین

۸۶۴ - ۸۶۸ - ۸۷۲ .. راجه حیات

- ۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۱۲ - ۲۱۴ راجه دیبب سنگه

- ۵۷۲ - ۵۷۴ - ۵۷۶ - ۵۷۸ - ۵۸۰

- ۱۰۴۵ - ۷۵۸ - ۶۳۲ - ۶۲۵

۱۰۵۶ - ۱۰۵۸

- ۱۸۷ - ۱۸۹ - ۱۷۹ راجه راجروپ

- ۳۴۶ - ۳۴۸ - ۳۵۰ - ۳۵۲ - ۳۵۴

- ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۰ - ۳۶۲ - ۳۶۴

- ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱ - ۵۷۲

- ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۶۶۴

- ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۲۰

- ۸۶۷ - ۸۶۸ - ۸۶۹ - ۸۷۰ - ۸۷۱

- ۹۰۸ - ۹۰۹ - ۹۱۰ - ۹۱۱ - ۹۱۲

- ۹۶۱ - ۹۶۲ - ۹۶۳ - ۹۶۴ - ۹۶۵

- ۱۰۳۷ - ۱۰۳۸ - ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰ - ۱۰۴۱

۱۰۴۲

- ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ راجه جیسنگه

- ۱۶۹ - ۱۶۸ - ۱۶۷ - ۱۶۶ - ۱۶۵

- ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۸۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱

- ۲۲۹ - ۲۲۸ - ۲۲۷ - ۲۲۶ - ۲۲۵

- ۳۲۱ - ۳۲۰ - ۳۱۹ - ۳۱۸ - ۳۱۷

- ۴۱۵ - ۴۱۴ - ۴۱۳ - ۴۱۲ - ۴۱۱

- ۵۵۷ - ۵۵۶ - ۵۵۵ - ۵۵۴ - ۵۵۳

- ۶۸۶ - ۶۸۵ - ۶۸۴ - ۶۸۳ - ۶۸۲

- ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۹ - ۶۹۸

- ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۶ - ۶۲۵

۲۴۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۳۳۹ - ۵۱۳

۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۳۳ - ۸۷۳ - ۱۰۶۴

راجہ انردہ کنور ۱۹۳ - ۲۲۰ - ۲۳۰

۲۳۵ - ۲۴۱ - ۲۶۸ - ۲۷۱ - ۲۷۰

راجہ بہادر چنہ ۵۶۱۵ - ۷۶۵

راجہ بہرور ۳۱۰ - ۴۹۱۴ - ۵۲۱۵ - ۵۳۳

۵۳۶ - ۶۵۰ - ۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۷

۸۱۲

راجہ بینہل داس گورکھ ۹۵ - ۱۰۲

۱۹۳ - ۴۵۶ - ۴۵۷

راجہ بیربل ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰

راجہ پتنام ۸۰۸

راجہ نودرمل ۱۴۲ - ۱۹۰ - ۲۱۶

۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۰۴ - ۷۶۵ - ۸۷۳

۸۸۵

راجہ جسونت سنگھ ۳۲ - ۳۳ - ۴۱

۴۹ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۹ - ۹۰ - ۹۱

۷۱ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۹۵ - ۱۳۹

۱۴۱ - ۱۸۳ - ۱۸۹ - ۲۲۰ - ۲۲۹

۲۳۶ - ۲۵۴ - ۲۵۶ - ۲۸۵ - ۲۸۸

(ذ)

ذوالفقار خان ۶۲ - ۶۶ - ۷۴

۷۵ - ۷۶ - ۷۹ - ۹۲ - ۱۰۱

۱۰۷ - ۱۵۷ - ۱۶۳ - ۲۳۹ - ۲۳۵

۲۴۵ - ۲۶۲ - ۲۶۷ - ۲۶۹ - ۴۳۹

۴۶۳ - ۴۷۹ - ۴۹۳ - ۵۰۲ - ۵۰۴

۵۱۲ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۲۰ - ۵۲۱

۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۳۰ - ۵۳۳ - ۵۳۸

۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۶۷ - ۶۳۰

ذوالقدر خان ۶۳ - ۶۷ - ۷۹ - ۹۵ - ۱۲۴

۱۲۷ - ۲۴۵ - ۲۴۸ - ۲۶۲ - ۲۶۷

۲۶۹ - ۳۰۸ - ۴۴۸

(ر)

راجہ سنگھ ۱۰۷ - ۱۲۹ - ۱۶۶ - ۱۹۴

۲۴۵ - ۲۶۷ - ۴۸۸ - ۳۰۷ - ۳۴۱

۴۳۶ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۵۶۴ - ۵۸۶

۶۶۱ - ۷۳۳ - ۷۴۱ - ۷۶۷ - ۸۹۱

راجہ امر سنگھ ۶۸۳ - ۷۳۳ - ۷۹۴

۸۵۸

راجہ اندرمن ۳۳ - ۶۲ - ۷۶ - ۹۲

۱۰۰۰-۹۹۹-۹۹۶-۹۹۵-۹۹۴	دلیور ۱۶۰-۳۰۵-۳۰۶-۳۱۵-
۱۰۱۱-۱۰۱۰-۱۰۰۴-۱۰۰۳	۳۳۷-۶۶۱-۱۰۵۴-۱۰۵۵
۱۰۱۵-۱۰۱۴-۱۰۱۳-۱۰۱۲	دلیور افغان ۷۵۸ .. .. .
۱۰۲۱-۱۰۲۰-۱۰۱۷-۱۰۱۶	دلیور خان ۱۰۴-۱۳۰-۱۳۸-۱۴۲-
۱۰۲۵-۱۰۲۴-۱۰۲۳-۱۰۲۲	۱۴۶-۱۵۷-۱۶۰-۱۶۷-۱۶۹-
۱۰۲۱-۱۰۲۸-۱۰۲۷-۱۰۲۶	۱۷۰-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۸-۲۰۷-
۸۵۶ .. .. . دوران خان	۲۰۸-۲۰۹-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-
۲۴۵-۷۸ .. .. دوست افغان	۲۸۲-۲۸۳-۲۹۵-۳۰۶-
۳۰۸ .. .. . دوست بیگ	۳۱۵-۳۱۶-۳۲۱-۳۲۲-۳۲۴-
۸۶۱ .. .. . دوست محمد	۳۳۷-۳۴۰-۳۹۵-۴۰۰-۴۰۳-
۵۲۳-۹۳ .. .. . دولت بیگ	۴۷۶-۴۷۷-۵۲۵-۵۳۳-۵۴۵-
۹۸۹-۹۳-۶۳ .. .. دولت مند خان	۵۴۶-۵۴۷-۵۳۸-۵۴۰-۵۴۱-
۱۹۰ .. .. . دهرم راج	۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۸-۵۴۹-
۹۶۰-۹۱۷ .. .. دیانت خان	۵۵۰-۵۵۵-۵۶۵-۶۲۳-۶۹۵-
۱۰۰۲ .. .. . دیانت رای	۷۰۳-۷۰۶-۷۰۸-۷۰۹-۷۱۰-
۸۱۸ .. .. . دیبی چند	۷۸۸-۷۸۹-۸۰۰-۸۰۱-۸۰۷-
۴۸۱-۷۶-۷۴-۷۱ .. دیبی سنگه	۸۰۸-۸۱۲-۸۶۰-۸۶۸-۸۷۱-
۲۳۱-۱۰۷-۱۰۱-۹۳ .. دیندار خان	۸۸۹-۸۹۰-۸۹۱-۸۹۲-۸۹۳-
۴۱۲-۳۹۹-۳۲۶-۳۰۷-۲۴۸	۸۹۴-۸۹۸-۹۰۱-۹۰۳-۹۰۴-
۸۷۵-۸۴۸-۵۷۲	۹۶۵-۹۷۵-۹۸۱-۹۹۲-۹۹۳-

۱۰۱۳ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۶ - ۱۰۱۷	۹۸۶ - ۱۰۳۶ - ۱۰۶۷
۱۰۳۶ - ۱۰۳۲	دانیال ۴۳۳
دلاجی ۱۲۸ - ۶۲۵ - ۸۷۱ - ۹۸۹	دورداد خان ۲۱۸ - ۵۶۸ - ۷۶۳
۱۰۱۰ - ۱۰۰۹	۸۳۷
دربار خان ۳۰۸ - ۱۴۴۸ - ۶۰۵ - ۸۴۳	داؤد خان ۸۵ - ۹۵ - ۱۰۶ - ۱۴۳
۸۶۶ - ۸۷۰ - ۹۶۰	۱۶۴ - ۱۸۰ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۴
درجن سال .. .. . ۵۴ - ۵۵	۱۸۶ - ۱۸۸ - ۲۲۱ - ۲۳۰ - ۲۴۰
درویش بیگ .. .. . ۳۰۳ - ۸۰۶	۲۴۷ - ۲۶۹ - ۲۷۴ - ۲۷۶
درویش خان ۱۰۳۹	۲۹۱ - ۳۷۶ - ۴۷۷ - ۵۱۳ - ۵۱۴
درویش محمد .. .. . ۲۲۱ - ۵۵۴	۵۲۴ - ۵۲۶ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۴
دکھانته سنگه ۱۶۱	۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۴۰
دلور ۶۲ - ۹۳ - ۹۸ - ۱۹۰ - ۲۴۹	۵۴۱ - ۵۴۵ - ۵۵۳ - ۵۵۵ - ۵۸۹
۲۶۹ - ۲۸۷ - ۵۲۲ - ۵۳۳ - ۵۹۷	۶۴۹ - ۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۵۳ - ۶۵۴
۸۷۶ - ۹۸۹	۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۵۹ - ۶۶۰
دلور خان ۶۲ - ۲۸۷ - ۵۳۳ - ۵۹۷	۷۵۴ - ۷۵۵ - ۸۵۷ - ۸۶۶ - ۸۶۸
۸۷۶ - ۹۵۸ - ۹۸۹	۸۷۱ - ۸۷۸ - ۸۸۹ - ۸۹۰ - ۸۹۱
دلبدل خان ۶۱۳	۸۹۳ - ۸۹۵ - ۸۹۶ - ۸۹۷ - ۹۰۷
دلدار بیگ .. .. . ۱۳۹ - ۱۴۰	۹۱۷ - ۹۷۲ - ۹۷۵ - ۹۸۹ - ۹۸۹
دلدار خان ۲۱۳	۹۹۷ - ۹۹۹ - ۱۰۰۰ - ۱۰۰۳
دل دوست .. .. . ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۴۵۴	۱۰۰۶ - ۱۰۰۷ - ۱۰۱۱ - ۱۰۱۲

- ۲۷۳- ۲۷۲- ۲۷۱- ۲۳۰- ۲۲۵

- ۲۷۹- ۲۷۸- ۲۷۷- ۲۷۶- ۲۷۵

- ۲۸۴- ۲۸۳- ۲۸۲- ۲۸۱- ۲۸۰

- ۲۹۲- ۲۹۱- ۲۸۹- ۲۸۸- ۲۸۵

- ۲۹۸- ۲۹۷- ۲۹۶- ۲۹۵- ۲۹۴

- ۳۱۴- ۳۱۳- ۳۱۱- ۳۱۰- ۳۰۹

- ۳۲۳- ۳۲۲- ۳۲۰- ۳۱۹- ۳۱۸

- ۳۳۲- ۳۳۱- ۳۳۰- ۳۳۴- ۳۳۱

- ۳۵۵- ۳۵۰- ۳۴۹- ۳۴۵- ۳۴۳

- ۳۶۳- ۳۶۲- ۳۶۱- ۳۶۰- ۳۶۰

- ۳۷۲- ۳۷۰- ۳۶۱- ۳۶۰- ۳۶۱

۳۶۱- ۵۷۰- ۳۶۶

۵۸۴- ۴۸ .. .. داکوجي

۶۳- ۴۷ .. .. داماجي

- ۲۲۰- ۱۶۱- ۱۴۲ دانشمند خان

- ۴۰۲- ۳۹۵- ۳۴۵- ۳۳۶- ۳۳۰

- ۶۳۶- ۴۶۴- ۳۵۱- ۳۲۷- ۳۰۵

- ۸۴۵- ۸۳۱- ۸۱۷- ۷۹۳- ۷۴۱

- ۸۸۲- ۸۸۰- ۸۶۴- ۸۵۷- ۸۵۵

- ۹۷۹- ۹۶۱- ۹۳۷- ۹۲۳- ۸۸۱

۱۰۶۳- ۱۰۶۲- ۱۰۶۱- ۱۰۵۱- ۱۰۳

- ۱۰۸۷- ۲۹۳- ۲۳۲ خوشحال خان

۸۵۷- ۶۴۴

(۵)

۵۸۵- ۴۸ .. .. داداجي

- ۶۷۵- ۴۵۴- ۲۸۷- ۲۴۷ داراب خان

- ۹۱۷- ۸۵۶- ۷۹۷- ۷۴۲- ۷۰۳

۹۶۶

- ۲۷- ۲۵ [بي شکوه] دارا شکوه

- ۱۱۰- ۱۰۶- ۱۰۳- ۱۰۰- ۹۹

- ۱۱۹- ۱۱۵- ۱۱۴- ۱۱۲- ۱۱۱

- ۱۲۸- ۱۲۵- ۱۲۳- ۱۲۲- ۱۲۰

- ۱۳۹- ۱۳۸- ۱۳۶- ۱۳۵- ۱۳۰

- ۱۷۳- ۱۷۱- ۱۷۰- ۱۶۸- ۱۶۰

- ۱۸۳- ۱۸۲- ۱۷۹- ۱۷۷- ۱۷۵

- ۱۸۸- ۱۸۷- ۱۸۶- ۱۸۵- ۱۸۴

- ۱۹۸- ۱۹۷- ۱۹۲- ۱۹۰- ۱۸۹

- ۲۰۶- ۲۰۳- ۲۰۳- ۲۰۰- ۱۹۹

- ۲۱۳- ۲۱۲- ۲۱۱- ۲۰۸- ۲۰۷

- ۲۲۳- ۲۲۳- ۲۲۲- ۲۲۱- ۲۱۵

خواجہ قادر ۷۵۶ - ۸۴۰ - ۸۷۲ - ۹۱۵	۱۰۳۵
خواجہ قطب الدین ۲۳۴ - ۴۶۶ - ۹۸۳	خواجہ زاهد ۱۰۶۳
خواجہ کلان ۷۷	خواجہ سکندر .. .. ۸۸۱ - ۸۷۲
خواجہ کمال .. .. ۴۹۷ - ۴۹۶	خواجہ صادق ۱۸۸ - ۲۱۳ - ۲۴۹ -
خواجہ کمال الدین ۸۷۲	۳۰۸ - ۶۱۹ - ۶۲۸ - ۶۶۱ - ۷۵۸ -
خواجہ محمد شریف ۲۴۷	۹۱۵ - ۹۷۷ - ۱۰۶۴
خواجہ محمد یوسف ۱۰۳۴	خواجہ طرب ۸۸۱
خواجہ مشکي ۵۲۶ - ۵۳۶ - ۵۳۷ -	خواجہ عابد .. .. ۵۱ - ۴۵
۵۴۰ - ۵۴۱	خواجہ عبدالرؤف ۸۳۲
خواجہ معقول .. .. ۴۰۹ - ۴۱۳	خواجہ عبدالغفار ۴۶۲ - ۶۰۵ - ۸۴۸ -
خواجہ معین الدین .. .. ۸۸۱ - ۸۳۲	۱۰۳۵ - ۸۷۶
خواجہ منظور ۴۴	خواجہ عبدالملک ۷۵۵
خواجہ موسیٰ ۶۱۹	خواجہ عبداللہ ۶۳ - ۹۳ - ۱۳۲ -
خواجہ نذیر .. .. ۸۵۳ - ۸۶۵	۲۹۰ - ۴۰۱ - ۴۴۹ - ۴۱۸ - ۸۳۸ -
خواجہ وفا ۸۵۷	۹۸۸
خواص .. .. ۹۹۳ - ۹۹۶	خواجہ عبدالوہاب ۱۱۴ - ۲۳۷ - ۴۰۳ -
خواص خان ۶۳ - ۹۲ - ۱۳۲ - ۲۴۹ -	۴۶۴
۲۶۸ - ۲۶۹ - ۳۴۹ - ۴۱۸ - ۸۳۴ -	[خواجہ عنایت] ۳۴۳
۸۳۸	خواجہ عنایت اللہ ۳۰۵ - ۳۳۹ - ۵۱۳ -
خوشحال بیگ ۵۳ - ۹۶ - ۱۰۱ -	۸۸۵

- ۶۶۲- ۶۶۱- ۶۳۱- ۶۱۵- ۶۰۸	- ۷۸۶- ۷۸۴- ۷۸۳- ۷۷۷- ۷۷۶
۹۶۴- ۹۰۸- ۸۲۸- ۶۶۳	- ۷۹۹- ۷۹۸- ۷۹۶- ۷۸۹- ۷۸۸
- ۶۲۵- ۱۹۸- ۱۹۷- ۱۷۹- خان خنجر	۱۰۱۴
- ۸۷۰- ۸۶۲- ۸۲۹- ۸۱۷- ۸۱۵	- خدمت طلب خان ۸۳۲- ۷۴۳- ۸۴۳
۹۱۴- ۸۷۳	۸۸۱
۶۰۹ .. .. . خواجه ابوشنای	- خدمت گار خان ۶۶۴- ۲۴۸- ۷۶۸
- ۶۴۴- ۶۳۸- ۶۳۷- ۶۲۹- خواجه احمد	۱۰۶۸
۸۶۳- ۸۱۹- ۷۳۸- ۶۶۴- ۶۶۲	- خدمت گزرا خان ۱۰۶۸
۱۰۶۴- ۹۸۳- ۹۱۵- خواجه اسمعیل	- خسرو ۱۱۴- ۱۶۲- ۲۴۲
۶۰۴ .. .. . خواجه انور	- ۳۹۹- ۳۰۸- ۲۹۳- ۲۷۰- ۲۴۸
۳۰۸- ۲۴۸ .. .. . خواجه بختاور	۱۰۶۲- ۹۸۱- ۵۹۳
۶۶۴- ۳۵۵ .. .. . خواجه بروخوردار	۶۰۵- ۲۴۷ .. .. . خضر
۸۴۴ .. .. . خواجه بهارالدین	- خلیل الله خان ۱۱۴- ۹۹- ۹۵- ۸۴
۱۰۶۷- ۲۷۲ .. .. . خواجه پهل	- ۱۶۳- ۱۴۷- ۱۳۰- ۱۱۹- ۱۱۵
۳۰۸- ۲۴۷- ۰۰۹۳- خواجه حسن	- ۱۸۷- ۱۸۴- ۱۸۲- ۱۶۶- ۱۶۴
۱۰۶ .. .. . خواجه خان	- ۱۹۸- ۱۹۷- ۱۹۶- ۱۸۹- ۱۸۸
- ۸۳۲- ۶۲۹- خواجه خداوند محمود	- ۲۰۷- ۲۰۵- ۲۰۴- ۲۰۲- ۲۰۰
۸۶۳	- ۲۲۹- ۲۲۵- ۲۱۷- ۲۱۶- ۲۱۵
۵۱۵- ۲۶۱- ۲۳۹- .. .. . خواجه خسرو	- ۴۷۷- ۴۷۳- ۴۶۲- ۴۱۹- ۳۴۱
- ۳۰۸- ۳۰۴- ۲۴۷- خواجه رحمت الله	- ۵۷۴- ۴۸۷- ۴۸۷- ۴۸۶- ۴۸۵

خانی خان ۱۰۵۰
 خان جهان .. . ۱۳۰ - ۱۱۴
 خان خانان ۷۹ - ۹۲ - ۱۱۴ - ۱۱۷
 - ۱۳۰ - ۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۴ - ۶۸۷
 - ۶۹۰ - ۶۹۳ - ۶۹۹ - ۷۰۱ - ۷۰۲
 - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۷ - ۷۲۷ - ۷۳۶
 - ۷۳۷ - ۷۶۷ - ۸۰۴ - ۸۰۸ - ۸۰۹

۸۱۱ - ۸۵۷

خان دوران ۷۹ - ۹۳ - ۱۳۱ - ۱۹۲
 - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۴۶

۲۸۶ - ۳۰۳ - ۳۷۸

خان زمان .. ۹۲ - ۱۱۹ - ۳۱۷
 خان عالم ۲۰۷ - ۲۴۵ - ۲۹۰ - ۳۰۶

۳۴۱ - ۳۶۷

خانقزاد خان ۹۴ - ۱۲۷ - ۲۴۹ - ۲۷۰
 - ۲۹۰ - ۳۰۸ - ۳۳۳ - ۳۷۵ - ۵۹۴

۶۲۳ - ۸۴۷

خدا بخش ۹۶۴
 خداداد ۷۶۵
 خدمت خان ۶۶۴ - ۹۴۰ - ۷۶۷

حقیقت خان .. .. ۱۴۵۱ - ۸۷۵
 حکیم احمد .. .. ۸۸۵ - ۸۸۲
 حکیم جمالای کاشی ۵۹۴
 حکیم شمسائی ۵۶۷
 حکیم ابوالفتح ۱۰۴۱
 حکیم صائب ۸۴۴
 حکیم مال ۲۹۴ - ۳۱۴ - ۴۰۴ - ۶۳۵

۸۷۰

حکیم محمد امین .. ۳۹۹ - ۵۶۷
 حکیم محمد مهدی ۳۹۹ - ۵۶۷

۶۲۶ - ۷۴۴ - ۷۵۰ - ۸۳۲ - ۸۹۱

حکیم مقیم .. ۵۶۷ - ۱۰۳۵

حکیم مرمنا .. .. ۹۲۶ - ۱۰۶۲

حکیم نورالدین ۳۴۴

حکیم یوسف ۶۲۴

حمید الدین .. .. ۵۵ - ۶۲ - ۷۷

حمید کاکر .. .. ۶۲ - ۷۷

حیات افغان ۵۴

حیات زمیندار ۲۱۷

(خ)

۹۹۰	حاجي بقا .. .. . ۲۱۶ - ۱۶۷
حسن خويشکي ۲۵۱ - ۲۵۷ - ۲۶۱	حاجي بلوچ ۲۱۲
۲۶۳	حاجي بيگ ۱۰۶
حسن علي ۱۴۱ - ۲۵۹ - ۲۷۰ - ۲۹۰	حاجي حسين ۲۴۶
۳۰۲ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۴۷ - ۴۵۷	حاجي خان .. .. . ۴۴۱ - ۲۰۵
۵۹۳ - ۶۳۴ - ۶۳۷ - ۷۴۱ - ۷۵۱	حاجي شفيح ۸۷۰
۷۵۲ - ۷۶۵ - ۸۵۶ - ۸۷۰ - ۸۸۰	حاجي قاسم .. .. . ۸۷۲ - ۸۵۷ - ۶۲۰
۹۱۸ - ۹۶۰ - ۹۶۶ - ۱۰۴۸	حاجي محمد .. .. . ۸۵۱ - ۸۴۱
حسن فوجدار ۵۵	حاجي محمد خان ۸۲۵
حسن قلبي خان ۲۴۷	حاجي محمد سعيد .. .. . ۸۸۲ - ۲۹۴
حسين بيگ ۵۵ - ۹۵ - ۱۱۵ - ۲۱۸	حاجي محمد طاهر ۸۴۶
۴۵۴ - ۵۵۹ - ۵۶۰	حاجي يسى ۱۰۳۵
حسين پاشا ۶۰۶ - ۶۱۵ - ۶۱۹	حافظ رحيم الدين ۸۴۴
۶۲۶ - ۶۳۶ - ۸۸۷	حامد خان ۸۵۶
حسين خان .. .. . ۴۶۳ - ۵۲۳	حبش خان ۵۸۵
حسين داروغه ۷۱۷	حسام الدين ۵۲ - ۶۲ - ۹۲ - ۱۹۹
حضرت اعلى [شاه جهان پادشاه]	۳۰۲ - ۴۳۹
۴۶ - ۴۸ - ۶۵۱ - ۶۶۴	حسن بخش ۹۹
حضرت خاتم المرسلين ۳۶۶	حسن بيگ .. .. . ۱۶۳ - ۷۰۲ - ۱۰۱۵
حق وردي خان .. .. . ۵۴۵ - ۹۶۱	حسن خان ۴۰۴ - ۴۶۳ - ۷۲۱ - ۸۹۱

جهان باز خان [جان بازخان] ۱۸۹	۱۰۳۶ - ۱۰۴۷ - ۱۰۶۰ - ۱۰۶۵
۶۳۵ - ۴۷۹	۱۰۶۶
جهان بيگم .. ۷۴۲ - ۹۶۱	جگت سنگه ۲۲۱ - ۲۳۵ - ۲۶۴
جهان گيرقلي بيگ ۲۴۸ - ۵۹۴	۳۰۶ - ۴۵۱ - ۴۵۴ - ۸۹۱ - ۹۸۸
۸۴۸ - ۸۴۹	۱۰۱۸ - ۱۰۲۳ - ۱۰۳۴
جهان گيرقلي خان ۳۰۸ - ۷۶۵ - ۸۸۱	جگرم ۹۵۷ - ۱۰۴۵ - ۱۰۵۴ - ۱۰۵۶
جيدو سنگه .. ۶۷۸ - ۷۳۱	جلال افغان .. ۹۷۲
جيسنگه بهدوريه .. ۲۴۹ - ۳۰۲	جلال خان .. ۵۹۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸
* چ *	جلال الدين .. ۴۲۴ - ۴۳۳ - ۵۹۳
چاند خان .. ۴۱۱	جمال بيچاپوري .. ۶۱ - ۹۲
چتر بهوج ۲۷۰ - ۴۹۷ - ۸۹۱ - ۹۸۹	جمال خان ۱۴۷ - ۲۰۳ - ۳۱۴ - ۶۹۸
چتورجي .. ۲۰۶ - ۹۸۹	۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۷ - ۹۴۵ - ۹۵۵
چکرمين بهيل .. ۴۷۴ - ۶۱۵	جمال دلزاق .. ۵۴ - ۵۴۱
چلبي بيگ .. ۴۷۶	جمال غوري ۲۴۸ - ۵۲۶ - ۵۴۱ - ۵۴۴
چنپت بنديله ۷۸ - ۹۲ - ۱۶۳ - ۲۱۷	۵۴۵ - ۵۴۷ - ۵۵۵
۳۰۱	جمشيد .. ۳۸۹ - ۷۳۹
چند راوت خان .. ۲۴۶	جميل بيگ .. ۱۰۳۵
[چوپز خان] .. ۵۴۴	جواهر خان .. ۸۴۲ - ۸۶۶ - ۹۲۳
* ح *	جوهر خان ۶۳ - ۵۸۶ - ۶۲۶ - ۶۴۴
حاجي الله وردي .. ۲۷۴	۸۷۱ - ۸۹۱ - ۹۸۹

جالوري ۱۹۷	تربڪ جي بهونسله ۴۸-۱۲۸-۵۸۵
جان بازخان ۱۸۹-۳۰۸-۴۶۴-۴۷۹	۹۸۹-۴۵۴-۴۷۱-۵۶۵
۱۰۳۶-۱۰۳۸	تشریف خان .. ۴۵۴-۴۷۱-۵۶۵
جان بيگ ۳۱۳-۳۲۶-۵۴۴-۵۵۲	تقربخان ۱۱۶-۱۲۳-۲۰۷-۲۳۲
۵۵۸	۲۹۲-۲۹۴-۳۶۰-۳۹۵-۴۱۶
جان سپار خان ۵۷۲	۴۵۱-۴۶۶-۴۸۵-۴۸۹-۶۲۰
جان نثار خان ۳۰۶-۳۰۸-۳۳۱	۶۶۲-۷۱۹-۷۵۷
۹۹۵-۴۳۳	تملجي ۶۲۵-۷۶۹-۷۷۰-۷۷۳
جاني بيگ ۶۵-۵۱۱-۵۷۴-۸۷۱	۷۷۵
۹۰۶	تنوجي ۴۷
جاني خان ۱۰۵۰-۹۸۸	تھور خان ۵۵-۶۳-۹۲-۱۸۹-۲۱۷
جسونت راو ۵۵	۲۴۸-۳۰۷-۴۴۷-۵۶۵-۶۵۰
جسونت سنگھ ۴۳-۳۱-۴۹	۶۵۳-۶۵۵-۶۵۶-۶۵۷-۸۵۶
جعفر خان ۳۴۴-۳۴۵-۴۱۸-۴۱۹	۹۶۴-۹۷۸
۴۳۳-۴۸۵-۵۹۰-۵۹۲-۷۳۴	(ج)
۷۴۱-۷۴۳-۷۹۱-۸۳۷-۸۵۲	جادو راو ۴۷
۸۵۵-۸۵۶-۸۵۷-۸۶۰-۸۶۵	جادو راڪ ۴۳
۸۶۹-۸۷۹-۸۸۴-۹۱۴-۹۱۶	جادون ۹۹۳
۹۲۳-۹۵۹-۹۶۳-۹۸۰-۹۸۳	جادو نرين ۵۵-۱۶۱-۵۷۸-۵۸۳
۹۸۶-۹۸۳-۱۰۳۲-۱۰۳۴-۱۰۳۶	۵۸۶-۵۹۷-۹۸۹

پنڌت ۹۰۰	پرتاب سنگهه ۳۳۸
پوزنمل ۷۹۹ - ۸۶۸ - ۸۷۱ - ۹۸۹	پرتھي چند ۲۳۷ - ۳۴۲ - ۴۵۹ - ۵۶۲
پير محمد ۵۱۹ - ۵۲۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰	پرتھي خان ۳۶۲
(۵)	پرتھي راج .. .. . ۳۴۲ - ۳۰۶ - ۹۵
قائريگ .. .. . ۵۳ - ۵۲	پرتھي سنگهه ۴۵۹ - ۴۶۲ - ۵۹۵ - ۶۰۰
قائراخان ۶۵۳	۶۰۱ - ۶۰۴ - ۶۱۸ - ۶۲۵ - ۹۰۸
قاج نيازي ۱۷۶	۹۱۴ - ۹۱۷ - ۹۶۱ - ۱۰۳۸
قارخان ۴۵۸ - ۵۲۱ - ۶۰۵ - ۸۵۶	پودل خان ۶۱ - ۹۲ - ۱۶۱ - ۲۰۳
قحماق خان ۳۱۴	۲۰۸ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۳۱ - ۳۳۴
ترويت خان ۷۸ - ۱۰۸ - ۱۱۴ - ۱۱۹	۳۲۳ - ۴۵۸ - ۴۷۹ - ۵۷۳ - ۶۰۴
۳۰۴ - ۳۰۸ - ۳۱۱ - ۴۸۵ - ۵۶۸	۷۵۸ - ۸۹۴ - ۹۱۴ - ۹۱۷ - ۹۸۸
۵۸۹ - ۶۰۱ - ۶۰۲ - ۶۰۴ - ۶۱۴	۹۸۹ - ۱۰۳۸
۸۱۷ - ۸۴۰ - ۸۴۴ - ۸۴۵ - ۸۷۴	پوسجي ۶۶ - ۷۱ - ۹۶ - ۲۳۱ - ۳۳۸
۹۶۶ - ۹۷۴ - ۹۷۵ - ۹۷۷	۵۹۴ - ۸۵۷
۱۰۳۳ - ۱۰۴۹ - ۱۰۵۰	پوسو دگني ۱۴۰
توسجي ۷۱	پرم ديوس ۲۱۳ - ۲۳۵ - ۲۳۷ - ۲۶۲ - ۱۰۴۶
ترک تازخان ۲۸۱ - ۳۰۴ - ۳۰۸	پرهيزيانو بيگم ۹۵۹
۲۳۱ - ۵۷۲ - ۶۳۲ - ۸۹۱ - ۸۹۸	پويم سنگهه .. .. . ۸۸۱ - ۸۷۲
۹۰۹ - ۹۲۵ - ۱۰۰۹ - ۱۰۱۰ - ۱۰۳۸	پرتھي بت .. .. . ۴۲۱ - ۴۴۱
ترمک جي ۱۲۸	پلنگ حمله .. ۲۴۸ - ۲۸۸ - ۳۰۷

بیاقرو ۱۰۲۵

بینهوجي ۴۷ - ۶۲ - ۶۳ - ۹۷ - ۹۸

بیچدلي بهون ۷۸۷ - ۷۹۵ - ۷۹۸

۸۰۰ - ۸۰۳ - ۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶

۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰

ییریل .. .. . ۱۰۴۱ - ۱۰۴۰

ییرم دیو میسودیة ۹۵ - ۲۳۵ - ۲۴۶

۳۰۶ - ۳۳۸ - ۱۰۱۸ - ۱۰۳۴

۱۰۶۸

بی شکوة ۲۵ - ۲۹ - ۳۱ - ۳۳ - ۳۴

۴۰ - ۴۱ - ۴۶ - ۴۹ - ۵۷ - ۷۹

۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۷

۸۹ - ۹۰ - ۹۲ - ۹۹ - ۱۰۵ - ۸۳۷

۸۷۲ - ۹۱۰ - ۹۳۷ - ۹۳۸

بیگ محمد خورشکي ۷۳

(پ)

پدم سنگه .. ۵۹۹ - ۶۰۶ - ۶۱۸

پرهتراج بهاني ۱۶۳

پرهو ۳۵

پرتاب .. .. . ۶۵۰ - ۶۱۸

۶۱۶ - ۶۱۵ - ۶۱۴

بملاوجي ۹۱۱

ببلتن ۱۰۰۷

ببلول خان ۹۹ - ۹۹۶ - ۱۰۰۱ - ۱۰۰۴

۱۰۰۷ - ۱۰۰۸ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۷

بهواني داس ۱۷۳

بهوت سنگه ۸۹۸

بهوجي راج کچهوايه ۳۰۶ - ۳۳۱

۳۳۴ - ۹۱۷ - ۹۸۸

بهولانانته ۶۷۹ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۸۹

۶۹۳

بهیتل داس کور .. .. ۶۵ - ۱۹۳

بهیل افغان .. .. . ۵۲ - ۶۱۵

بهيلم سنگه ۹۶۰

بهیم .. .. . ۶۵ - ۹۵ - ۱۰۲

بهیم نوابین ۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱

۶۸۲ - ۶۸۳ - ۶۸۴ - ۶۸۶ - ۶۸۷

۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۰ - ۶۹۲ - ۷۸۱

۷۸۲ - ۸۱۲ - ۸۱۵

بیاس راو ۴۸

۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۱۵ - ۳۳۱ -	بلند چرو ۷۷۵
۳۳۷ - ۳۴۰ - ۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۴۸ -	بلند خان ۹۱۹
۳۳۰ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۳۴ - ۳۳۶ -	بلوی چوهان - بلوچی چوهان ۲۴۶ -
۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۶۵ - ۳۷۹ - ۳۸۳ -	۴۵۴ - ۴۵۱
۳۸۹ - ۳۹۳ - ۴۰۰ - ۴۲۱ - ۴۶۱ - ۷۰۸ -	بنوآلی داس ۱۰۴۷
۸۴۴ - ۸۶۰ - ۹۷۵ - ۹۷۹ - ۹۸۱ -	بوداق بیگ ۲۰۹ - ۶۰۷ - ۶۰۸ -
۹۸۳ - ۹۸۵ - ۹۸۶ - ۱۰۵۴ - ۱۰۵۹ -	۶۰۹ - ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۲۱ -
بہادرخان بنج کوتی .. ۴۶۵ - ۴۷۹	۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ -
بہادر لوهانی ۱۷۶	۶۶۳ - ۸۴۴ - ۸۴۹ - ۸۶۴ - ۸۷۰ -
بہاسی ۸۹۸	۹۱۸ - ۹۲۳ - ۹۶۰ - ۹۷۴ - ۹۸۴ -
بہاکوٹی ۱۰۴۱ - ۱۰۵۳ - ۱۰۵۴ - ۱۰۵۹ -	بہاء الدین .. ۴۵ - ۶۲۷ - ۶۶۳ -
بہاؤ سنگھ ۲۳۱ - ۳۵۶ - ۳۸۷ - ۴۰۹ -	بہادر بیگ .. ۶۵ - ۲۴۵ - ۱۰۳۳ -
بہاؤ سنگھ ہادی ۲۲۰ - ۲۴۱ - ۲۳۵ -	بہادر چند ۲۰۲ - ۳۵۱ - ۵۶۳ - ۵۹۵ -
۶۰۹ - ۶۹۲	۷۶۵ - ۷۶۱
بہرام ۹۳ - ۱۱۴ - ۲۴۹ - ۳۴۸ - ۳۸۱ -	بہادر خان ۵۴ - ۶۲ - ۹۳ - ۹۸ -
۳۸۶ - ۸۸۵ - ۸۹۸ - ۹۶۰ - ۹۷۸ -	۱۰۷ - ۱۲۵ - ۱۲۸ - ۱۳۶ - ۱۶۰ -
۱۰۳۹	۱۶۴ - ۱۶۶ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۴ -
بہگوتی داس ۴۵۲	۱۸۲ - ۱۸۴ - ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۲۰۵ -
بہگونت سنگھ ۶۳ - ۱۹۲ - ۲۴۹ -	۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۶ - ۲۲۹ - ۲۳۰ -
۳۰۸ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۳۶۶ - ۳۵۹ -	۲۳۹ - ۲۴۶ - ۲۵۹ - ۲۶۷ - ۳۰۳ -

برخورد لویگ ۸۵۱	باجا ۷۷۳
بوسو جي دکنی .. ۸۷۵ - ۸۵۷	بادل بختیلر ۶۳ - ۲۰۷ - ۸۶۸ - ۸۷۱ -
برقی انداز خان ۹۵ - ۳۱۳ - ۴۳۳ -	۸۹۰ - ۹۸۸ - ۱۰۳۴
۸۷۱ - ۸۶۸ - ۸۶۱ - ۸۵۶ - ۴۳۵	باقرخان .. ۴۱۳ - ۷۶۵ - ۷۶۶
۱۰۳۸ - ۱۰۲۳ - ۹۸۸	باقی بیگ .. ۱۲۵ - ۱۷۰ - ۱۷۴
برندوله خان ۱۲۸	باقی خان .. ۵۷۳ - ۷۶۲ - ۹۶۶
برهان الدین .. .. ۸۳۵ - ۸۱۸	باقی محمد ۱۰۶۲
بزرگ امید خان ۱۴۹ - ۲۹۱ - ۴۱۶ -	بانویکم ۸۷۶
۴۳۳ - ۸۶۵ - ۹۴۷ - ۹۴۹ - ۹۵۲ -	بایزید عرض افغان ۹۳
۹۵۶ - ۹۵۵ - ۹۵۳	بایزید غازی ۳۰۹
بصرم خان .. ۲۳۲ - ۶۲۶ - ۷۵۶	بجاجی ۹۹۱
بسنف خان ۲۷۴	بجنتر .. .. . ۹۹۳ - ۹۹۶ - ۱۰۱۹
بسونت راءے ۶۳ - ۱۰۰۷ - ۱۰۱۰	بجی سنگهه ۵۸۶
بشارت خان ۹۶۴	بختاور خان .. .. . ۸۷۰ - ۹۶۰
بشن نوابین ۹۸۸	بختیلر خان ۵۲ - ۵۳ - ۴۳۰ - ۴۴۱ -
بقا بیگ ۸۱۴	۴۹۴ - ۷۴۲ - ۸۱۷ - ۸۵۶ -
بلال دکنی ۴۷۲	۱۰۴۸
بلبهدر چورو ۶۵۰	بدایت الله ۸۵۷
بلنداختر ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۷ - ۲۶۴ -	بدر النساء بیگم ۲۶۸
۵۵۷ - ۵۵۲ - ۵۵۰	بدیع الزمان .. .. . ۵۹۴ - ۹۶۴

- ۸۴۸- ۳۳۸- ۳۳۷- ۳۳۴- ۳۳۱

۹۸۸ - ۸۹۰

۹۰۶ - ۹۰۲ .. .. اودي راج

۴۵۴ .. .. اودي کرن

۱۰۳۵ .. .. اورس بي

- ۹۳ - ۶۲ - ۵۳ - ۵۲ اورنگ خان

۳۰۷ - ۲۴۶

۳۶۷ - ۱۱ .. .. اورنگ زيب

- ۵۶۵- ۳۵۷- ۲۴۷- ۵۳ اورنگ خان

۵۸۸ - ۵۸۶

۹۴۹۰ - ۶۱۹- ۵۰۸- ۵۰۶ اهتمام خان

۶۰۷ .. .. ايدم بيگ

- ۱۰۲۳ - ۱۶۲ - ۱۴۶ ابرج خان

۱۰۲۸ - ۱۰۲۷ - ۱۰۲۴

۱۰۶۳ - ۱۰۴۸ .. .. ايشم بي

۳۱۴ .. .. ايدم افريدي

۴۱۳ .. .. ايوب افغان

(ب)

۴۵۶ .. .. بابا بيگ

۹۹۹ - ۹۸۹ - ۱۲۸- ۶۳- ۵۴ باباجي

- ۱۰۴۶- ۱۰۴۵- ۱۰۴۲- ۹۸۲- ۹۳۷

۱۰۵۴۰ - ۱۰۵۲

۳۸۷ .. .. امير فتح الله شيرازي

۵۳۹ .. .. اميرقلي

۲۹۸ .. .. اميناي گجراتي

۵۲۱ .. .. اندازخان

۹۰۳ - ۵۱۸- ۴۷۹ .. .. اندرمن

- ۴۰۲ - ۲۹۰ - ۲۴۸ اندرمن بنديله

- ۸۹۰- ۵۳۳- ۵۱۷- ۵۱۳- ۴۷۹

۹۸۹ - ۸۹۱

۱۰۶۲- ۸۷۴- ۶۳۲ اندرمن دهنديره

۱۰۱۵ - ۹۹۳ .... انکوي بهرنسله

۸۵۷۰ - ۶۰۶- ۵۹۹- ۲۷۱ انوپ سنکمه

۷۹۶ - ۷۷۸ .. .. انور بيگ

۶۳۶ .. .. انورخان

۴۷۶ .. .. اونار خان

۹۸۹ - ۱۲۸ .. .. اودا احترام

- ۱۰۰۴- ۹۹۵ - ۹۹۲ اودوت سنکمه

۱۰۲۰ - ۱۰۰۶

- ۳۰۸- ۲۰۴- ۱۴۸ اودي بهان رانهور

۴۲۸ - ۴۴۷ - ۴۵۱ - ۴۹۷

۸۹۳ - ۹۸۹

امرسنگه راتهور ۱۳۹

امرسنگه روزي ۵۵۵ - ۶۸۳ - ۸۵۸

۱۰۵۶

امید خان .. ۲۹۱ - ۸۵۶ - ۸۶۶

امیرا ۵۹۷

امیراعلی ۶۰۲

امیرالامرا ۱۵۹ - ۲۲۶ - ۲۹۱ - ۲۹۴

۳۰۶ - ۳۱۵ - ۳۳۴ - ۳۴۱ - ۳۴۹

۳۹۱ - ۳۹۶ - ۳۹۷ - ۴۱۶ - ۴۱۷

۴۶۹ - ۴۷۲ - ۴۷۷ - ۵۶۸ - ۵۷۴

۵۸۸ - ۵۹۴ - ۸۴۸ - ۹۵۴ - ۹۵۶

۹۵۸ - ۱۰۶۲

امیر خان ۲۳۰ - ۲۳۶ - ۲۹۲ - ۳۰۴

۳۰۶ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۴۵ - ۳۹۵

۴۰۰ - ۴۲۷ - ۴۸۵ - ۴۸۸ - ۵۷۰

۵۷۲ - ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۶۲۶

۶۶۱ - ۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۶۱

۸۱۸ - ۸۴۲ - ۸۴۷ - ۹۱۸ - ۹۲۷

۹۹۷ - ۱۰۴۸ - ۱۰۵۶ - ۱۰۵۷

الغبار بیگ .. .. ۱۰۱ - ۱۴۱

الله یار خان ۱۹۶ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۳۱

۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۷۰ - ۲۸۹ - ۳۰۸

۳۶۲ - ۳۹۶

الوس راتهور ۳۰۹ - ۴۷۹ - ۴۸۶ - ۶۰۳

۷۶۴ - ۸۱۷ - ۸۳۱ - ۸۴۶ - ۸۵۱

۸۷۳ - ۸۸۲ - ۹۱۴

الوس رکوزئی ۱۰۵۴

الهام الله .. .. ۶۲ - ۷۶

امام اسمعیل .. .. ۳۴۱ - ۸۸۳

امام قلی اغر .. .. ۱۸۶ - ۲۱۶

امام قلی خان ۸۵ - ۲۰۳ - ۵۵۹

۵۹۰

امان الله ۱۹۷ - ۲۱۴ - ۶۰۴ - ۸۶۲

امانت خان .. .. ۳۵۸ - ۴۱۸

امرالله ۹۶۴

امرسنگه ۷۷ - ۲۰۷ - ۲۱۵ - ۲۴۶

۷۳۴ - ۷۹۴ - ۸۵۶ - ۱۰۴۵

امرسنگه چندراوت ۶۵ - ۷۱ - ۲۶۸

۱۰۵۹ - ۱۰۴۹ - ۹۵۸	۰۷۴۲ - ۶۸۰ - ۶۷۰ - ۶۶۱ - ۶۵۰
اله داد ۵۷۳	- ۹۲۸ - ۸۸۱ - ۸۳۲ - ۸۳۰ - ۸۲۷
- اله وردی خان ۱۱۱ - ۱۱۵ - ۱۳۱	۹۴۸ - ۹۳۲
- ۳۹۹ - ۴۱۶ - ۴۵۹ - ۴۶۰	- اعز خان [آغوخان] ۲۸۴ - ۴۳۳
- ۴۶۳ - ۴۸۱ - ۴۸۸ - ۴۹۱	- ۶۸۱ - ۵۵۵ - ۴۵۱ - ۴۴۸
- ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۷۳ - ۶۴۸	۱۰۵۹ - ۱۰۵۴ - ۷۵۸ - ۶۸۲
- ۷۴۱ - ۷۵۷ - ۸۵۰ - ۷۰۸	- آغوخ خان ۶۵ - ۷۱ - ۲۴۹ - ۲۴۷
۸۷۷ - ۸۷۵ - ۸۷۴	- ۲۸۹ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۳۴ - ۳۳۳
- الهیار بیگ ۶۳ - ۹۴ - ۱۴۱ - ۱۰۵۹	- ۱۴۰۱ - ۴۰۳ - ۵۱۴ - ۶۲۷ - ۶۳۵
- الهیار خان ۲۴۸ - ۶۸۸ - ۷۴۲	- ۹۴۲ - ۶۶۳ - ۷۴۳ - ۷۵۱ - ۸۱۷
۷۵۱ - ۷۶۳ - ۸۱۷ - ۸۳۱ - ۸۴۹	۸۳۰ - ۸۳۲ - ۸۴۲ - ۸۸۰ - ۹۰۸
- التفات خان ۴۷۸ - ۴۸۶ - ۶۳۵ - ۸۱۷	- افضل خان ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۸۴۴
۸۷۰ - ۹۷۶	۹۸۹ - ۹۰۰
- الخ بیگ ۱۰۳۹	- افلاطون خان چیله ۴۸۸
- الف خان .. ۴۸۱ - ۵۷۲ - ۶۲۵	- اقبال بیگم ۴۷۳
- اله داد ۲۹۱ - ۸۷۲ - ۹۷۶ - ۱۰۴۴	- اکبر بلوچه ۲۴۹
۱۰۵۵ - ۱۰۵۴	- اکبر پادشاه ۳۸۷ - ۸۲۳ - ۱۰۴۰
- اله قلی بیگ ۴۲۹	- اکرام خان ۲۴۶ - ۲۵۶ - ۲۶۲
- اله قلی چیله ۸۴۲	- ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۳۰۱ - ۳۴۲ - ۳۴۵
- اله وردی خان ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۸۴	- ۶۴۴ - ۶۴۵ - ۷۵۷ - ۷۵۸

- ۶۲۰ - ۵۶۹ - ۵۶۸ - ۵۶۴ - ۴۸۵	- ۵۶۷ - ۵۵۵ - ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۳۳
- ۸۵۵ - ۸۵۱ - ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۲۴	۶۲۷ - ۶۲۴
۹۶۶ - ۹۰۸ - ۸۵۷	اسمعیل ... ۲۴۸ - ۷۰۲ - ۸۸۳
۵۷۲ - ۴۸۱ ... .. اصغر خان	- ۸۲۳ - ۶۸۰ - ۴۵ - اسمعیل افغان
- ۱۹۶ - ۱۹۳ - ۱۹۲ - ۱۹۱ - اعتبار خان	۸۳۹ - ۸۳۲ - ۸۲۶
۸۸۳ - ۸۵۶ - ۶۲۵ - ۳۴۲ - ۳۰۸	اسمعیل بیگ ... ۹۱۴ - ۱۰۶
- ۲۰۱ - ۱۹۳ - ۱۹۲ - ۱۳۰ - اعتقاد خان	- ۵۴۸ - ۴۵۲ - ۱۲۸ - اسمعیل خان
- ۴۶۴ - ۴۵۴ - ۴۵۱ - ۳۹۵ - ۲۱۳	۸۷۳ - ۷۵۵
- ۸۴۷ - ۸۴۰ - ۷۶۲ - ۷۶۱ - ۷۴۱	اسمعیل خورشیدی ... ۶۲ - ۷۶
۱۰۳۲ - ۸۸۴	اسمعیل کرمانی ... ۲۲۱ - ۴۸۷
- ۵۴۴ - ۴۵۵ - ۳۰۳ - ۱۳۲ - اعتماد خان	- ۹۲ - ۷۷ - ۶۲ - ۴۵ - اسمعیل نیازی
۹۸۲ - ۸۵۶ - ۷۶۵ - ۶۲۳ - ۶۱۸	- ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۱۲۸ - ۱۰۶ - ۹۵
۶۲۳ - ۶۲ - ۵۵ ... .. اعتماد الدوله	- ۵۳۳ - ۴۸۷ - ۴۵۴ - ۴۴۰ - ۳۴۱
۸۶۲ ... .. اعزالدين	۹۸۹ - ۸۸۲ - ۸۷۳ - ۵۵۷
- ۱۰۷ - ۹۲ - ۵۱ - ۴۷ - اعظم خان	۴۷۹ ... .. اشرف الله
۸۶۳ - ۱۱۹	- ۱۰۴۴ - ۷۶۲ - ۶۴۲ - ۶۱۹ - اشرف خان
- ۲۶۴ - ۱۹۸ - ۲۷ - ۲۵ - اعلى حضرت	۱۰۴۹
- ۳۹۰ - ۳۸۷ - ۳۶۶ - ۳۴۰ - ۲۹۸	- ۹۳ - ۶۵ - ۶۳ - ۴۳ - اعالت خان
- ۵۶۸ - ۴۹۲ - ۴۷۴ - ۴۲۹ - ۳۹۵	- ۳۳۳ - ۳۳۱ - ۱۵۸ - ۱۵۷ - ۹۵
- ۶۳۰ - ۶۰۹ - ۶۰۵ - ۸۷۵ - ۵۷۰	- ۴۰۰ - ۳۹۵ - ۳۵۸ - ۳۵۳ - ۳۴۱

اسد کاشي ۷۶ - ۱۱۵ - ۱۴۲ - ۱۵۷ -	ادرا جي رام ۱۲۸
۱۹۵ - ۲۳۲ - ۲۴۹ - ۳۰۸ - ۳۲۱ -	ادهم بيگ ۹۱۸
۳۲۳ - ۳۳۴ - ۳۴۱ - ۳۹۵ - ۴۰۰ -	اديب سنگهه بهدره ۴۱
۴۰۴ - ۴۲۸ - ۴۳۹ - ۵۶۴ - ۵۶۵ -	ارادف خان ۱۱۹ - ۱۲۷ - ۲۰۲ -
۵۹۵ - ۶۲۱ - ۶۴۲ - ۷۶۲ - ۷۷۰ -	۲۳۴ - ۲۴۵ - ۴۷۹ - ۵۴۴ - ۵۴۶ -
۷۷۱ - ۷۷۲ - ۷۷۴ - ۸۱۶ - ۹۲۵ -	۵۶۶ - ۶۹۱ - ۹۶۱ - ۲۰۴۸ -
۹۲۶ - ۹۵۷ -	ارجن گور ۶۵ - ۶۶ - ۷۰ - ۳۵۷ -
اسفنديار ۷۳ - ۱۰۶ - ۲۵۱ - ۳۲۸ -	۴۵۷ - ۱۰۶۷ -
۴۹۷ - ۵۲۳ - ۵۴۴ - ۵۹۵ - ۶۸۸ -	ارسلان خان ۸۱۷ - ۸۷۵ - ۸۸۱ -
۶۸۹ - ۶۹۴ - ۷۸۲ - ۸۱۲ - ۸۵۱ -	۱۰۴۸ - ۱۰۶۷ -
اسفنديار بيگ ۱۰۶ - ۶۸۸ - ۶۸۹ -	ارسلان علي ۴۷۱ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۸۱۷ -
۶۹۴ - ۸۵۱ -	۸۷۵ -
اسفنديار معموري ۴۹۶ - ۵۰۴ - ۵۲۳ -	ارسي .. .. ۱۳۹ - ۱۶۶ -
۵۵۴ - ۸۶۳ - ۹۸۸ -	ارشاد خان .. .. ۱۰۳۴ -
اسکندر وهيله .. .. ۲۶۹ -	اسحق بيگ .. ۹۵ - ۱۰۶ - ۱۹۵ -
اسلام خان ۷۷ - ۹۲ - ۹۸ - ۱۲۴ -	اسد خان ۱۱۹ - ۱۹۵ - ۲۴۸ - ۳۲۶ -
۱۲۷ - ۱۳۵ - ۱۵۷ - ۲۳۰ - ۲۳۷ -	۳۳۴ - ۳۴۱ - ۳۹۵ - ۴۰۰ - ۴۳۹ -
۲۴۶ - ۲۵۶ - ۲۶۲ - ۲۶۷ - ۲۶۹ -	۵۹۵ - ۶۲۱ - ۶۴۲ - ۷۵۱ - ۷۶۲ -
۴۰۱ - ۴۰۴ - ۴۰۸ - ۴۱۸ - ۵۰۴ -	۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۲۲ - ۸۴۳ - ۸۵۸ -
۵۱۲ - ۵۱۸ - ۵۲۲ - ۵۲۴ - ۵۳۰ -	۸۸۰ - ۱۰۶۵ -

۱۹۳ - ۱۹۶ - ۴۰۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳	ابو محمد ۲۴۹ - ۹۹۰ - ۹۹۱ - ۹۹۲
۸۷۲ - ۸۸۵	۹۹۳ - ۹۹۶ - ۱۰۰۱ - ۱۰۰۴ - ۱۰۱۱
احمد بیگ لجم ثانی ۸۸۵	۱۰۱۵ - ۱۰۱۹
احمد خورشیدی .. .. ۱۹۲ - ۷۷	ابوالمحمد ۹۹۲ - ۹۹۳ - ۹۹۶ - ۱۰۰۱
احمد صوفی ۵۹۵	۱۰۰۴ - ۱۰۱۱ - ۱۰۱۵ - ۱۰۱۷
احمد عرب .. .. ۸۸۲ - ۸۸۶	۱۰۱۹
احمد مختار صلی الله علیه و آله وسلم	ابو مسلم ۹۲ - ۲۰۶ - ۲۴۶ - ۶۵۷
۹۲۲	ابو المظفر محی الدین محمد ۱۱ -
احمد نایتھ ۵۷۵ - ۸۵۸ - ۹۰۶ - ۹۱۹	۲۵ - ۳۲۷ - ۵۶۷
۹۵۷ - ۹۲۴	ابوالمعالی ۲۵۱
اختصاص خان ۸۳ - ۴۳۹ - ۵۱۲	ابوالمکارم ۲۴۷ - ۳۰۶ - ۳۲۴ - ۳۳۴
۵۹۳ - ۶۸۳ - ۹۴۷	۷۸۸ - ۸۸۸ - ۸۹۹
اختیار توین ۲۴۸	اچل سنگھ نچواہ ۸۹۳ - ۸۹۵
اخلاص خان ۹۲ - ۱۲۸ - ۱۹۱ - ۱۹۶	۸۹۶ - ۹۹۶ - ۹۹۷
۲۴۹ - ۲۶۹ - ۲۹۱ - ۵۱۲ - ۵۲۲	احتجاب بیگم صاحب ۱۳۴ - ۵۶۹
۵۳۳ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۵ - ۵۷۳	۶۲۰ - ۷۴۳ - ۹۳۸ - ۹۵۹
۵۶۳ - ۶۱۸ - ۷۵۱ - ۷۶۵ - ۸۶۰	احتشام خان ۲۱۵ - ۲۴۶ - ۲۶۹
اخلاص خان خورشیدی ۲۶۹ - ۵۲۲	۲۸۳ - ۴۵۳ - ۸۵۵ - ۸۶۸ - ۸۷۱
۵۴۸ - ۵۵۵ - ۵۹۳ - ۶۱۸ - ۷۶۰	۸۸۸ - ۸۹۱
۷۶۵	احمد بیگ ۵۱ - ۷۷ - ۷۸ - ۹۲ - ۱۵۸

۱۴۲۸-۱۴۶۲-۱۴۸۸-۵۶۱۴-۹۳۳۵

۷۶۶-۸۱۸-۸۴۰-۸۴۶-۸۵۵

۹۷۹-۱۰۵۸-۱۰۶۸

ابراهیم خان فتح جنگ .. ۹۴۳

ابراهیم خویشتگی ۳۰۸

ابن حسن ۴۶۳

ابن حسین ۵۲۳-۵۴۴-۵۵۴-۷۱۳

۷۱۷-۷۹۶-۸۰۲-۸۰۹-۸۴۵

۹۴۶-۹۴۸-۹۴۹-۹۵۰-۹۵۱

۹۵۶

ابوالبشر ۳۸۶

ابوالبقا ۱۹۷

ابوالحسن ۱۴۰۱-۷۸۳-۸۰۱-۸۰۲

۸۰۳-۸۰۴-۸۴۵-۸۹۳-۹۴۳

۹۴۵-۹۴۶

ابوسعید ۵۵-۶۲-۹۲۳

ابوطالب ۱۴۰-۵۹۵

ابوالفتح ۱۵۸-۲۹۱-۴۱۶-۱۰۴۰

ابوالفضل ۵۳-۷۷-۳۸۷

ابوالقاسم ۲۲۱-۵۷۴-۸۹۹-۱۰۱۰

(۱)

آتش خان ۱۴۵۲-۱۴۵۴-۱۴۷۹-۵۷۲

۸۹۰-۸۹۴-۹۸۹-۹۹۶-۱۰۰۷

۱۰۰۹-۱۰۲۳-۱۰۲۴

آتش قلماق ۱۴۸-۲۴۹-۳۰۸

۳۳۱-۴۳۳-۴۴۸

آصف خان ۱۱۱-۱۱۳-۲۸۲-۳۹۴

۴۰۵-۶۵۱-۸۵۶-۹۱۸-۹۷۸

۹۸۲

آغرخان ۲۷۶-۲۸۴

آقا فلی سمانی ۴۱۸

آقا ملا ۹۶۴

آقا یوسف ۲۰۶-۲۴۸-۳۰۷-۳۷۰

۴۰۴-۴۴۸

ابابکر خویشتگی ۳۲۲-۳۲۴

ابراهیم ۳۲۶-۶۲۶-۱۰۵۴-۱۰۵۵

ابراهیم بیگ نجم ثانی ۱۰۶-۲۱۸

۶۰۶-۶۰۷-۶۰۸-۸۶۴

ابراهیم خان ۹۵-۱۳۹-۱۵۸-۲۲۰

۲۳۰-۲۳۶-۲۴۶-۳۹۶-۴۲۶

(۲۸)

هفت چنار * ۸۲۶ *

هند * ۲۵ - ۳۶۱ - ۵۷۹ *

هندوستان * ۲۷ - ۳۲ - ۹۵ - ۱۳۴ - ۲۱۲ - ۴۱۳ - ۴۴۴ - ۴۶۳ - ۵۳۵ -

۶۰۵ - ۶۱۵ - ۶۷۳ - ۷۰۷ - ۷۳۰ - ۷۳۱ - ۷۸۲ - ۸۱۴ - ۸۴۸ -

۹۷۴ - ۱۰۳۵ - ۱۰۶۳ *

هندون * ۳۰۳ - ۳۳۸ *

هرشنگ آباد * ۵۹۳ - ۷۵۸ - ۱۰۳۸ - ۱۰۳۹ *

هوگلی * ۹۴۳ *

هیبت پور * ۲۰۰ *

هیره تور * ۸۲۱ - ۸۲۶ - ۸۳۸ *

• ی •

یمین • ۳۳۱ - ۸۸۳ *

فرسي * (ترهسي) ۶۵۳ - ۶۵۵ *

فريله * ۱۶۱ *

فلدرک * ۱۰۰۸ *

فواکھالي * ۹۱۷ - ۴ *

فورنگر * ۴۵۸ *

فوشهړه * ۱۸۵ - ۸۲۳ - ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰ - ۱۰۵۸ *

نياله * ن * پياله * ۱۹ - ۱۰۰۲ - ۱۰۰۳ - ۱۰۰۷ *

نيلاب * ۸۲۸ - ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰ - ۱۰۴۲ - ۱۰۵۲ *

نيلنگه * ۱۰۰۸ - ۱۰۰۹ *

• د •

وابل * ۵۷۴ *

وزير پور * ۳۰۳ *

ويژناک * ۸۳۵ - ۸۳۷ *

• ۳ •

هاجورا * ۶۷۸ *

هالار * ۷۷۵ *

هتيه پول * ۲۱۴ - ۴۲۵ - ۷۶۷ *

هجر اپور * ۵۵۵ *

هجر اهتي * ۵۵۴ *

هردار * ۱۴۸ - ۱۵۹ - ۱۶۶ - ۱۷۲ - ۱۷۷ *

هرسول * ۴۴ - ۴۵ *

ملاچور * ن * بلاچور * ۱۸۵ *

ملتان * ۱۷۸ - ۱۸۱ - ۱۸۶ - ۱۸۸ - ۲۰۰ - ۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۶ -

۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۲۲ -

۲۹۰ - ۳۲۸ - ۴۸۵ - ۵۸۹ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۷ - ۶۰۸ - ۶۲۸ -

۷۴۴ - ۸۴۵ - ۹۶۶ - ۹۸۱ - ۱۰۴۹ *

منجوة * ۵۱۶ - ۵۱۸ *

منگل بیده * ۹۹۱ - ۹۹۲ - ۹۹۵ - ۱۰۰۲ - ۱۰۰۶ - ۱۰۲۰ *

مورنخن * ۹۰۵ *

مومئن پور * ۲۰۳ *

مورزنگ * ۶۸۳ - ۶۸۶ - ۶۸۹ - ۸۷۵ *

مونگیر * ۳۱ - ۲۱۱ - ۲۲۳ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۴۴۰ - ۴۴۳ - ۴۹۳ - ۴۹۴ -

۴۹۵ - ۶۵۰ - ۹۱۵ *

مہاندی * ۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۶ - ۴۴۸ *

میرتھہ * ۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۱ *

—
* ن *

ناردراک * ۹۰۵ *

نامروپ * ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۵ - ۷۳۳ - ۷۸۷ - ۷۸۹ - ۷۹۸ - ۸۰۵ - ۸۰۶ -

۸۱۱ *

ناندیر * ۵۹۸ *

ناتھورہ * ۹۹۱ *

ندینہ * ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۷۶ *

نریدہ * ۳۲ - ۴۳ - ۵۳ - ۵۶ - ۵۷ - ۲۳۱ *

مانچرہ * ۱۰۱۸ *

مانڈورہ * ۱۰۲۴ *

مانڈورہ * ۵۲ - ۵۳ - ۹۷۰ *

مانڈھو * ۲۷۸ *

مانڈک درک * ۱۰۲۵ - ۱۰۲۶ *

مان گڈہ * ۹۰۵ *

ماوراء النہر * ۳۴۳ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۶۳۴ - ۸۱۳ - ۸۴۴ - ۸۴۸ - ۸۵۷ -

* ۸۸۱

متہرا * ۱۳۱ - ۱۳۸ - ۱۹۳ - ۳۴۱ - ۳۴۴ - ۳۴۵ - ۴۱۶ - ۴۴۹ - ۴۵۷ -

* ۴۵۹ - ۴۸۱ - ۵۶۴ - ۵۷۳ - ۹۶۶ - ۱۰۶۸ *

متہرا پور * ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۷۷ - ۷۸۸ - ۷۹۸ - ۸۰۰ *

محمد پور * ۲۰۲ *

مخا * ۱۰۳۵ *

مخصوص آباد * ۵۲۵ *

مخلص پور * ۸۴۹ *

مراد آباد * ۱۲۶ - ۴۰۳ - ۴۸۱ - ۴۹۱ - ۵۶۹ - ۶۲۴ - ۸۵۱ - ۸۶۲ -

* ۱۰۴۸ - ۱۰۵۶ *

مرگ گڈہ * ۹۰۵ *

مست سلاہ * ۶۷۹ *

معظم نگر * ۸۲۸ - ۸۷۳ - ۹۱۳ *

مکہ * ۸۸۲ - ۹۷۷ *

مکن پور * ۲۴۱ *

(۲۴)

لجسا * ۸۵۲ *

لري هيرة پور * ۸۲۶ *

لکي * ۱۰۵۸ - ۱۰۵۹ *

لکهنو * ۱۴۹ *

لکھو کھار * ن * کلو کھار * ۲۰۵ *

لکھو گڈه * ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ - ۷۲۳ - ۷۲۵ - ۷۷۸ - ۷۸۰ - ۷۹۶ - ۷۹۰ -

* ۹۰۹ *

لکھي جنگل * ۱۴۲ - ۷۶۷ *

لکھي ديه * ۵۵۹ *

لنگر کوٹ * ۱۰۵۹ *

لوديانه * ۷۶۶ *

لونا چماري * ن * لونه * ۲۸۳ - ۷۰۲ *

لوهرې * ۲۷۶ - ۲۸۴ - ۱۰۰۳ *

لوه گڈه * ۳۰۵ - ۸۸۸ - ۸۹۶ - ۹۰۵ *

* ميم *

ماچھواره * ن * ماچھواره * ۱۹۷ *

مالده * ۵۳۶ - ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ *

مالوار * ۵۷۱ *

مالوړه * ۳۲ - ۴۱ - ۴۳ - ۴۹ - ۵۲ - ۵۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۱۶۲ - ۱۸۹ - ۳۰۱ -

۳۱۹ - ۳۲۱ - ۳۳۴ - ۳۷۴ - ۴۸۵ - ۵۹۰ - ۵۹۳ - ۶۱۵ - ۶۳۰ -

۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۳ - ۷۳۱ - ۸۵۵ - ۸۷۳ - ۸۷۴ - ۸۸۰ - ۹۰۶ *

مانک گڈه * ۹۰۵ *

(۲۳)

گلکنده * ۱۰۱۱ - ۱۰۱۳ - ۱۰۱۷ *

گنگ * ۳۱ - ۱۳۸ - ۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۶۹ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۱۷۵ -

- ۱۷۷ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۳۳۴ - ۳۴۴ - ۳۵۲ - ۳۵۹ - ۳۶۳ - ۳۶۴ -

۳۹۲ - ۳۹۳ *

گوالیار * ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۰۱ - ۳۰۴ - ۳۳۳ - ۵۹۴ -

۶۰۲ - ۶۰۳ - ۶۰۶ - ۸۶۳ - ۱۰۵۰ - ۱۰۶۸ *

گواھٹی * ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۹۹ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۲۲ - ۷۲۵ - ۸۱۰ - ۸۱۱ -

۱۰۶۸ *

گوبندوال * ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸ *

گورکھ پور * ۲۰۲ - ۳۷۶ - ۵۷۳ - ۵۹۰ - ۶۳۸ - ۷۴۱ - ۸۵۰ - ۸۷۳ -

۸۷۷ - ۹۶۷ - ۱۰۵۰ - ۱۰۶۱ *

گومکھیا * ۷۰۲ *

گون رکھ * ۵۳۸ *

گوہڑا گھاٹ * ن * کھوتنا گھاٹ * ۶۷۷ - ۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۹۴ - ۷۸۲ *

لام *

لام دانگ * ۷۱۹ *

لامدہ * ۷۲۲ *

لاہور * ۸۷ - ۱۲۵ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۶ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۸۲ -

۱۸۴ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۴ - ۲۱۲ -

۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۲۱ - ۲۲۹ - ۳۳۸ - ۴۷۳ - ۶۳۰ -

۶۶۱ - ۷۳۸ - ۷۵۱ - ۷۶۶ - ۸۱۲ - ۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۳۳ - ۸۳۵ -

۸۳۸ - ۸۴۰ - ۸۴۲ - ۸۴۶ - ۹۷۹ - ۱۰۳۱ - ۱۰۵۸ - ۱۰۶۷ - ۱۰۶۸ *

* ۱۰۰۸ * کنجوتی

* ۹۰۶ - ۹۰۵ - ۸۹۵ * گندانہ

* ۷۷ * کنور

* ۸۱۰ - ۷۸۱ - ۷۴۱ - ۶۹۳ - ۶۸۶ - ۶۸۳ - ۶۸۳ * کوچ بہار

* ۵۷۸ - ۵۷۷ - ۵۷۶ - ۵۷۵ - ۵۷۴ * کورکی

* ۳۲۲ - ۳۲۱ - ۳۲۰ - ۳۱۵ - ۳۱۴ * کولہ پھاری

* ۷۵۲ * کرل

* ۳۱۳ * کوزہ گدہ

* ۲۸۷ - ۲۷۱ * گہاتم پور

* ۱۰۰۶ * کھارن

* ۴۹۴ * کھر پور

* ۲۰۲ * کھمرد

* ۹۰۵ * کھنڈا کلہ

* ۱۰۰۳ * کھیلنہ

* ۲۸۱ - ۲۱۳ - ۲۱۰ - ۱۹۷ - ۱۳۴ - ۶۶ - ۵۵ - ۴۳ - ۳۳ - ۲۹ * گجرات

- ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۳۴

- ۳۴۳ - ۳۴۵ - ۴۰۳ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۴۸ - ۴۵۲ - ۴۷۱ - ۴۸۵

- ۷۶۳ - ۷۵۵ - ۷۵۴ - ۶۴۷ - ۶۳۶ - ۶۲۹ - ۵۹۲ - ۵۶۸ - ۵۶۴

- ۷۷۰ - ۸۳۲ - ۸۳۷ - ۸۳۸ - ۸۵۵ - ۸۶۱ - ۸۸۰ - ۸۸۱ - ۹۶۴

* ۱۰۵۷ - ۱۰۵۶ - ۹۸۶

* ۳۲۶ * گدہ بیتھلی

* ۱۸۵ * گدہ سازنگ

کچھوہہ * ۲۶۵ - ۲۶۹ - ۲۸۴ *

کرادہ * ۵۸۰ - ۵۸۲ *

کرگانو * ۷۰۴ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۴ - ۷۲۷ -

۷۲۸ - ۷۳۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۷۶ - ۷۷۷ - ۷۷۸ - ۷۸۳ - ۷۸۴ -

۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۷ - ۸۰۰ - ۸۰۱ - ۸۰۲ -

* ۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۹ *

کرناٹ * ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۲۲۰ - ۷۶۴ - ۸۴۹ *

کرفاٹک * ۴۴۰ - ۵۷۵ *

کرہ مار * ۱۰۵۸ *

کرن پھولی * ۹۵۱ *

کری * ۴۱۱ *

کری باری * ۶۷۹ - ۶۸۱ - ۶۸۲ *

کرہ * ن * کورہ * ۱۶۸ - ۲۴۱ - ۲۷۱ - ۲۸۵ - ۲۸۷ *

کرہ مانک پور * ۲۱۸ - ۵۶۵ *

کشمیر * ۱۹۶ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۳۸۷ - ۵۶۴ - ۶۱۹ - ۶۳۴ - ۷۶۴ - ۷۶۸ -

۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۲۰ - ۸۲۱ - ۸۲۳ - ۸۲۵ - ۸۲۷ - ۸۲۹ - ۸۳۲ - ۸۳۵ -

۸۷۸ - ۹۲۱ - ۹۲۲ - ۱۰۶۳ *

کلنگ * ۸۰۸ - ۸۱۰ *

کلیا بر * ۷۹۷ *

کلیان * ۱۲۷ - ۱۹۴ - ۲۱۵ - ۹۱۰ - ۱۰۰۷ - ۱۰۰۸ *

کمانون * ۴۴۱ - ۵۹۵ - ۷۶۵ - ۸۶۱ - ۹۲۲ - ۹۸۱ *

کن * ۲۷۳ *

(۲۰)

قلعه کوتی * ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲ *

قندهار * ۱۸۸ - ۲۰۵ - ۲۷۵ - ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۷۶ - ۵۶۶ - ۶۰۸ - ۹۸۹ -

* ۱۰۳۱

• ک • ک •

کابل * ۱۲۹ - ۱۷۸ - ۱۹۰ - ۱۹۳ - ۱۹۵ - ۲۱۵ - ۲۱۹ - ۳۰۲ - ۳۰۸ -

۳۳۹ - ۳۴۳ - ۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۳ - ۳۵۷ - ۳۷۵ - ۳۸۱ - ۳۸۵ - ۴۸۶ -

۴۸۷ - ۶۰۳ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ - ۶۳۵ - ۶۴۷ - ۶۶۱ - ۷۴۱ - ۷۵۲ -

۷۶۱ - ۸۳۳ - ۸۴۲ - ۸۴۷ - ۸۵۸ - ۸۶۴ - ۸۷۷ - ۹۱۳ - ۹۵۷ - ۹۷۳ -

۹۸۲ - ۹۸۳ - ۱۰۳۴ - ۱۰۳۸ - ۱۰۳۹ - ۱۰۴۰ - ۱۰۴۲ - ۱۰۵۷ -

* ۱۰۶۰ - ۱۰۵۸

کاجرونة * ۵۶ - ۵۷ *

کاشغر * ۵۶۵ - ۸۵۸ - ۸۶۱ - ۹۱۴ - ۹۱۵ - ۹۲۳ - ۹۸۳ - ۱۰۳۹ - ۱۰۶۲ -

* ۱۰۶۴

کاکوجان * ۷۹۴ *

کالي بهيت * ۷۷ *

کامروپ * ۶۷۸ - ۶۸۱ - ۶۸۲ - ۷۱۵ - ۷۲۱ - ۷۷۶ *

کانگزه * ۱۹۹ - ۲۱۷ - ۲۸۶ - ۲۹۲ *

کانوداهن * ۸۳۷ *

کانه تال * ۱۷۳ *

کجل * ۶۸۰ *

کچ بور * ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۷۸ - ۷۸۳ - ۷۹۶ - ۸۰۲ *

کچه * ۲۸۳ - ۲۹۶ - ۷۷۰ - ۷۷۲ *

عماد پور * ۲۸۹ *

عمان * ۳۵۲ *

* غ *

غزنين * ۱۹۵ - ۳۳۱ - ۶۲۵ - ۶۴۷ - ۸۳۴ - ۸۸۵ - ۹۸۱ - ۱۰۶۱ *

* ف *

فتح آباد * ۵۶۵ - ۷۶۶ - ۱۰۱۸ - ۱۰۲۱ - ۱۰۳۹ *

فتح پور * ۲۴۰ - ۲۸۷ - ۳۴۰ - ۳۲۴ - ۶۳۴ *

فرخ آباد * ۹۷۴ - ۹۸۴ *

فرمان بازي * ۵۰ - ۵۱ *

فيروزه * ۲۲۱ - ۲۷۵ *

فيروز پور * ۴۵۵ *

فيض آباد * ۸۴۹ *

* ق *

قبيچاق * ۹۲۳ *

قرباغ * ۱۰۳۹ *

قلعه بابر * ۱۲۰ *

قلعه جمدهر * ۷۰۳ - ۷۰۴ *

قلعه چاندور * ۱۶۳ *

قلعه ديروكن * ۶۵۰ *

قلعه كجالي * ۸۱۰ - ۸۱۱ *

قلعه كنده * ۶۵۰ - ۶۵۱ *

قلعه كنواري * ۸۹۶ *

(۱۸)

• ش •

شاجه مرگ * ۸۲۱ *

شاه آباد * ۲۱۹ - ۸۳۷ - ۸۳۸ - ۸۷۰ - ۸۷۳ *

شاه جهان پور * ۲۷ - ۸۱ - ۸۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۹ - ۱۳۸ *

۱۴۲ - ۱۴۵ - ۱۶۴ - ۱۷۳ - ۱۸۹ - ۲۰۱ - ۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۲۰ *

۲۲۱ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۰۴ - ۳۳۵ - ۳۴۳ - ۳۴۷ - ۴۸۱ - ۶۰۸ *

۶۱۰ - ۶۲۵ - ۷۵۹ - ۸۲۷ - ۸۴۵ - ۸۴۹ - ۹۳۹ - ۹۶۱ - ۹۷۲ *

۹۷۳ - ۹۷۷ - ۱۰۶۶ - ۱۰۶۷ *

شاه جهان پور * ۱۶۹ *

شاه نهر * ۴۳۵ *

شکر پور * ۴۷۹ *

شمس آباد * ۴۶۱ - ۴۶۳ *

شهباز گتہ * ۱۰۵۸ - ۱۰۸۹ *

شیر پور * ۵۵۴ *

شیر حاجی * ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۹۳۳ *

• ص •

صاحب آباد * ۲۳۳ *

• ظ •

ظفر آباد * ۶۲۴ *

ظفر نگر * ۵۶۷ *

• ع •

عالمگیر نگر * ۶۹۴ - ۹۱۴۳ - ۹۱۴۵ *

هنگوس * ۶۹۲ *

سوپه * ۵۷۵ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۸۹۱ *

سوتي * ۵۲۸ *

مورت * ۲۹۸ - ۴۷۱ - ۶۰۶ - ۶۱۸ - ۶۶۲ - ۷۶۵ - ۷۶۸ - ۸۲۷ - ۸۵۱ -

* ۸۸۰ - ۹۷۷ - ۱۰۵۷ - ۱۰۶۷ *

سوزون * ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۴۶۰ - ۴۶۳ *

سولاپور * ۱۰۰۲ - ۱۰۱۹ *

سولا کوزي * ۷۸۷ - ۸۰۶ *

سوله گذه * ۷۱۶ *

سون بري * ۵۷۸ *

سون گذه * ۹۰۵ *

سوني پت * ۶۷۵ - ۸۵۰ *

سهارن پور * ۱۲۶ - ۱۴۸ *

سهرند * ۱۲۶ - ۱۴۲ - ۱۶۶ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۷۵۹ - ۷۶۵ - ۸۴۸ *

سهره * ۶۳۲ *

سهرې * ۱۰۱۹ *

سيقتل گهاٺ * ۵۴۶ *

سيده گذه * ۷۰۴ - ۷۲۳ *

سين * ۱۰۱۹ *

سينواپور * ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۸۹۵ *

ميوسٽان * ۲۷۶ - ۲۷۷ - ۲۸۰ - ۴۰۰ - ۴۶۷ - ۸۸۱ - ۱۰۴۸ *

سرگنج * ۲۹۷ *

سرمور * ۲۲۱ - ۲۳۱ - ۴۴۱ - ۵۶۴ - ۷۶۵ - ۸۴۹ *

سرن گهآ * ۴۵۷ - ۴۵۸ *

سروپ گڏه * ۹۰۵ *

سرهڻڊ * ۱۷۹ - ۸۴۹ *

سري پور * ۵۵۷ *

سري گهآ * ۷۰۰ - ۷۰۱ *

سري نگر * ۱۶۷ - ۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۷۷ - ۱۹۹ - ۲۹۳ - ۴۲۱ -

۴۴۱ - ۴۷۹ - ۵۸۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۴ - ۶۱۸ - ۶۲۵ - ۷۲۲ - ۷۵۷ -

۸۷۲ - ۸۸۱ - ۹۲۲ *

سڪندريه * ۳۴۹ *

سرول * ۵۷۹ - ۵۸۰ *

سگر * ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ - ۲۷۸ - ۲۸۴ *

سلپاني * ۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۸۰ *

سلطان پور * ۱۶۶ - ۱۸۲ - ۱۹۸ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۴۵۵ - ۱۰۵۷ - ۱۰۶۷ *

سلیم پور * ۱۲۸

سلیم گڏه * ۴۷۸ - ۶۰۲ *

سمرقند * ۲۷۱ *

سمرگر * ۱۱۱ - ۱۱۲ *

سند * ۴۱۷ - ۴۱۱ *

سندر باري * ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۲۲۷ - ۴۷۴ *

سنگرام گڏه * ۹۴۳ *

(۱۵)

رامپھو * ن * رامپھو * م * رامور * ۱۵۳ - ۱۵۴

رام سر * ۳۰۶ - ۳۳۶ *

راوی * ۲۱۶ *

راہون * ۱۸۵ - ۱۹۷ - ۱۹۸ *

رتن پور * ۸۷۶ *

رخنگ * ۴۸۴ - ۵۵۶ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۹۴۰ - ۹۴۲ - ۹۴۵ -

۹۴۷ - ۹۵۴ *

رددر مال * ۹۰۵ *

رنکاماتی * ۴۹۵ - ۶۸۲ - ۶۸۴ - ۶۹۴ *

روپ گڈہ * ۹۰۵ *

روھر * ۱۶۳ - ۱۸۳ - ۱۸۴ *

روھیرہ * ۸۹۵ - ۹۰۳ - ۹۰۵ *

رھتاس * ۲۲۵ - ۳۵۵ - ۴۷۵ - ۶۳۰ - ۸۵۳ - ۸۶۵ - ۸۶۶ - ۸۷۶ *

* س *

سا پور * ن * ساسور * ۵۸۲ *

سات سور * ۱۰۱۳ *

ساسور * ۸۸۸ - ۸۸۹ *

ساگر گڈہ * ۹۰۵ *

سنگھڑہ * ۲۰۱ *

ستلج * ۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۷ - ۱۶۴ - ۱۸۰ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۹ - ۱۹۲ -

۱۹۴ - ۱۹۷ - ۲۰۵ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۷۲ - ۷۶۶ - ۸۴۸ *

سدیہ * ۷۲۵ *

دھلي * ۸۷ - ۱۰۸ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۵ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۹ - ۱۸۱

دھندیر * ۶۳۲

دھنک * ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ - ۷۲۳ - ۷۳۵ - ۸۰۴

دھن کورت * ۸۲۸

دھوکي * ۱۰۱۴

دھول پور * ۷۹ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۹

دیداپور * ن * دیناپور * ۵۰۲

دیپال پور * ۵۵ - ۵۷ - ۱۹۷ - ۲۰۵ - ۴۶۴ - ۸۳۶ - ۸۷۵

دیکھو * ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۹ - ۸۰۱ - ۸۰۴

دینی پور * ۸۳۵

دیوبانی * ۷۳۵ - ۷۸۳

دین * ۲۴۴ - ۶۰۱

دیورانی * ۳۱۴

دیرگڈ * ۱۰۲۶ - ۱۰۲۷ - ۱۰۲۸ - ۱۰۲۹

دیول گنر * ۷۱۸ - ۷۷۷ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۱۰

* د *

درو سرید * ن * درو سرید * ۷۰۳ - ۸۱۰ - ۸۱۱

* ر *

راجپور * ۸۶

راج گڈ * ۵۸۰ - ۸۹۵ - ۹۰۰ - ۹۰۱ - ۹۰۳ - ۹۰۶

راجوالا * ۵۸۳

راجور * ۸۳۸

(۱۳)

* د *
*

دادر * ن * دهاذر ۴۰۸ - ۴۱۲ - ۴۱۵ - ۴۳۰ *

دربهنګه * ۶۵۰ - ۸۵۰ - ۹۸۶ *

درنگ * ۷۲۵ - ۸۱۱ *

دکن * ۲۵ - ۲۹ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۰ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۵۳ - ۵۶ - ۱۲۷ -

۱۲۹ - ۱۵۷ - ۱۹۲ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۳۰۱ - ۳۳۸ - ۳۶۹ - ۳۹۴ - ۴۱۶ -

۴۱۷ - ۴۲۶ - ۴۳۹ - ۴۴۹ - ۴۵۴ - ۴۷۱ - ۴۷۶ - ۴۷۷ - ۴۸۵ - ۵۶۵ -

۵۶۸ - ۵۷۰ - ۵۷۸ - ۵۸۶ - ۵۸۹ - ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۶۰۶ - ۶۱۹ -

۶۲۶ - ۶۳۰ - ۶۳۴ - ۶۳۵ - ۶۷۵ - ۷۳۳ - ۷۶۱ - ۷۶۳ - ۸۲۷ - ۸۳۳ -

۸۵۱ - ۸۵۴ - ۸۵۵ - ۸۵۷ - ۸۶۰ - ۸۷۰ - ۸۷۱ - ۸۸۰ - ۸۸۱ - ۸۸۳ -

۹۱۰ - ۹۱۱ - ۹۱۷ - ۹۶۰ - ۹۶۱ - ۱۰۱۳ - ۱۰۱۸ - ۱۰۲۹ - ۱۰۳۰ - ۱۰۳۶ -

* ۱۰۳۹ - ۱۰۶۱ *

دکن کول * ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۵ - ۷۳۶ - ۸۰۸ *

دولت آباد * ۴ - ۴۴ - ۱۵۸ - ۱۹۰ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۲۱۹ - ۲۹۰ - ۴۱۶ -

* ۵۷۵

دوله * ۷۲۲ *

دهاپه * ۵۵۷ *

دهار * ۵۷ *

دهار سیرون * ۱۰۰۷ - ۱۰۱۸ - ۱۰۱۹ *

دهاردر * ۱۰۱۸ *

دهامونی * ۱۹۲ - ۲۱۸ *

دهرمات پور * ۵۶ - ۵۷ - ۵۸ *

(۱۲)

چیت پور * ۵۴ - ۵۵ *

چین پور * ۶۵۰ *

چیل * ۵۷۳ - ۹۰۵ *

* ح *

حبشه * ۸۸۵ *

حضر موت * ۸۸۳ - ۸۸۵ - ۱۰۳۵ *

حیدرآباد * ۱۰۱۹ *

* خ *

خان پور * ۸۲۱ - ۸۲۶ *

خاندیس * ۴۳ - ۴۶ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۶ - ۱۹۱ - ۱۹۹ - ۲۱۸ - ۲۱۹ *

* ۲۳۳ - ۲۴۲ - ۸۷۳ - ۹۷۲ - ۱۰۲۷ - ۱۰۵۷ *

خانوة * ۶۳۴ *

خنا * ۷۲۲ *

ختن * ۷۲۲ *

خضر پور * ۶۸۳ *

خضرآباد * ۱۴۰ - ۱۴۲ - ۱۴۹ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۳۴۶ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۴۲ *

* ۴۴۳ - ۶۷۳ - ۶۷۴ - ۷۵۶ - ۷۶۵ - ۸۴۹ - ۸۷۵ - ۹۲۴ - ۹۳۶ - ۹۳۷ *

* ۹۸۳ - ۹۸۵ *

خضري * ۴۲۵ *

خلم * ۴۴۳ *

خوشاب * ۱۹۹ - ۱۰۴۱ *

خیرآباد * ۱۶۱ - ۸۶۲ *

* چ *

چانگام * ۵۵۹ - ۵۵۸ - ۵۶۰ - ۹۴۰ - ۹۴۳ - ۹۴۶ - ۹۴۷ - ۹۴۸ - ۹۴۹ -

* ۹۵۱ - ۹۵۲ - ۹۵۳ - ۹۵۴ - ۹۵۶ *

چات نگر * ۴۹۶ *

چارنگ * ۸۰۲ - ۸۱۰ *

چاکنه * ۵۷۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ *

چاند پور * ۱۷۱ *

چانده * ۴۷۵ - ۱۰۲۲ - ۱۰۱۳ - ۱۰۲۴ *

چاندي * ۱۷۳ - ۲۹۳ *

چناب * ۲۱۶ - ۸۳۷ - ۸۳۹ *

چناده * ۳۱۸ - ۴۹۳ - ۵۹۴ - ۱۰۲۷ - ۱۰۲۸ *

چنبل * ۷۹ - ۸۰ - ۸۵ - ۸۹ - ۹۰ *

چنپال * ۲۱۷ *

چنپه * ۸۴۳ - ۸۴۷ *

چنداولي * ۳۴۳ *

چنگش هني * ۸۲۳ *

چوراگده * ۱۹۲ - ۲۱۸ *

چور نراينه * ۵۶ *

چول * ۲۸۳ - ۲۹۶ *

چورناگده * ۲۸۳ *

چوهرمل * ۲۱۷ *

چواچل * ۱۰۴۲ *

جگدیہ * ۹۴۳ *

جلال آباد * ۱۲۸ *

جمنہرہ * ۷۱۳ - ۷۲۵ - ۸۰۷ *

جمنون * ۱۷۹ - ۱۹۶ - ۳۲۰ - ۶۰۹ - ۷۵۷ - ۷۶۸ - ۸۴۰ - ۸۴۳ - ۸۴۷ *

* ۸۵۹ - ۸۷۶ - ۸۸۵ - ۹۰۶ - ۹۱۷ - ۹۶۵ *

جنیر * ۸۸۸ - ۸۹۳ *

جودہ پور * ۱۸۳ - ۲۸۸ - ۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱ - ۳۱۲ *

جورا گڈہ * ۱۹۲ *

جوگی کنبہ * ۶۹۶ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ *

جون * ۷۶ - ۱۱۱ - ۱۲۱ - ۱۲۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ - ۲۳۳ - ۴۵۰ - ۴۷۹ - ۶۲۱ *

* ۶۴۳ - ۶۶۴ - ۸۴۹ - ۹۷۸ *

جوناکڈہ * ۲۸۳ - ۵۶۴ - ۷۶۸ - ۷۷۰ *

جون پور * ۲۱۵ - ۲۳۹ - ۲۶۳ - ۲۸۷ - ۴۷۸ - ۸۵۳ - ۸۵۹ - ۱۰۵۰ *

* ۱۰۵۷

جہانگیر پور * ۵۳ *

جہانگیرنگر * ۳۳۶ - ۴۶۱ - ۴۷۷ - ۴۸۳ - ۴۸۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸ *

۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۶۸۳ - ۶۸۹ - ۷۱۲ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۹۹ *

* ۹۴۸

جیجھی * ۲۷۲ *

جیاسہ * ۵۱۸ *

جیسلمیر * ۲۲۱ - ۲۷۵ *

جیل ماری * ۵۲۸ *

(۹)

تپکي * ن * تنگي * ۸۹۶ - ۹۰۳ - ۹۰۵ *

تودي پور * ۵۵۴ - ۵۵۵ *

ترمهاني * ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۸۰۵ *

ترهار * ۵۶۵ *

ترهت * ۸۵۲ - ۱۰۴۹ *

تکونه * ۸۹۶ - ۹۰۳ - ۹۰۵ *

تلجاپور * ۱۰۰۷ - ۱۰۰۸ - ۱۰۱۴ - ۱۰۱۹ *

تلکوکن * ۵۸۴ - ۸۹۳ *

تلورن * ۱۴۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۱۸۰ - ۱۸۲ *

تلوندي * ۷۶۶ - ۷۶۸ *

تليغه * ۲۰۵ *

توده * ۳۰۵ - ۳۳۶ *

تورلن * ۳۹۲ - ۴۴۲ - ۶۰۶ - ۱۰۳۵ - ۱۰۵۰ *

تهانيسر * ۲۲ *

تير * ن * تيرا * ۹۹۱ * ۱۰۱۴ *

* ت * *

تاند * ۴۶۱ - ۴۷۶ - ۴۸۳ - ۵۵۳ - ۵۵۷ *

تهه * ۲۱۷ - ۲۷۵ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۹۵ - ۴۸۵ - ۶۲۷ - ۷۷۸ - ۱۰۴۸ *

* ج *

جالفاپور * ۳۵۴ *

جالندر * ۲۱۹ *

جام * ن * هالار * ۷۶۸ *

(۸)

پکس کھول * ن * پلس کھول * ۹۰۵ *

پگھلي * ۱۰۴۲ *

پلاون * ۶۴۸ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۳ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۷۵۵ - ۹۷۲ - ۹۸۶ *

پلٹن * ۹۹۰ - ۹۹۱ *

پنجاب * ۱۴ - ۱۴۹ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۷۱ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۲۰۱ -

۲۲۵ - ۲۱۶ - ۲۱۵ - ۱۹۳ - ۱۸۱ - ۱۸۰ - ۳۵۰ - ۳۱۹ - ۶۶۱ -

۸۶۳ - ۷۶۴ - ۸۴۵ - ۸۴۶ *

پورب * ۴۵۰ *

پورکھور * ن * پور دکھور * ۸۹۶

پورنکھر * ۸۸۸ - ۸۸۹ - ۸۹۰ - ۸۹۱ - ۹۰۰ - ۹۰۲ - ۹۰۳ - ۹۰۴ - ۹۰۵ -

- ۹۰۶ *

پونار * ۱۰۲۷ *

پونچ * ۸۲۰ *

پونہ * ۵۷۵ - ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۸ - ۵۸۹ - ۸۸۸ -

۸۹۲ - ۸۹۶ - ۸۹۹ - ۹۰۳ *

پهني * ۹۵۳ *

پهلور * ۷۶۶ *

—
* وق *

قاراگڈہ * ۲۶۴ *

تامبي کتورہ * ۸۹۶ *

تبت * ۸۲۶ - ۸۳۲ - ۸۳۸ - ۸۶۰ - ۹۲۳ - ۱۰۶۳ *

نپکي * ۸۹۶ - ۹۰۳ - ۹۰۵ *

(۷)

۱۰۱۷ - ۱۰۱۹ - ۱۰۲۲ - ۱۰۲۹ - ۱۰۳۷ - ۱۰۵۱

بیجا گڈہ * ۱۹۹ *

بیج ہزارہ * ۸۳۵ *

بیراتہہ * ۵۶۸ *

بیر بہوم * ۳۹۶ *

بیسوارہ * ۴۵۰ *

بیگا * ۵۷۱ *

بیگم آباد * ۸۳۶ - ۸۳۷ *

بیل تلی * ۸۰۷ *

پ *

پیالہ پور * ۴۹۵ *

پالم * ۸۷۵ *

پانی پت * ۲۲۰ - ۸۴۹ *

پاندور * ن - ماندور - ناندور * ۷۰۰ *

پتنام * ۸۰۷ *

پتورہ * ن * بنورہ * ۵۱۶ *

پٹن * ۲۱۳ - ۶۰۴ *

پٹنہ * ۲۹ - ۳۱ - ۱۲۱ - ۱۶۸ - ۱۸۰ - ۱۸۱ - ۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳

۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۲۸۹ *

پرنالہ * ۵۷ - ۵۷۸ *

پرینڈہ * ۵۹۶ - ۸۸۲ - ۸۹۱ - ۱۰۰۳ - ۱۰۰۶ - ۱۰۱۹ - ۱۰۲۱ *

پشاور * ۱۷۸ - ۱۰۴۲ - ۱۰۴۴ *

(۶)

• بهانچھا • ۶۹۷ •

• بہرائچ • ۳۴۱ - ۵۹۳ - ۸۱۸ - ۸۲۷ •

• بہرہ • ۱۹۷ - ۱۹۸ - ۱۰۴۱ •

• بہکر • ۲۰۵ - ۲۱۲ - ۲۲۱ - ۲۳۰ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۸۳ - ۲۸۴ •

• ۳۰۵ - ۴۱۱ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۸۱ - ۶۲۵ - ۱۰۴۹ •

• بہکرناتھ • ۱۷۸ •

• بہلقن • ۱۰۰ •

• بہلسہ • ۳۴۶ - ۴۸۱ •

• بہلولی • ۱۰۲۶ •

• بہلویہ • ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۹۴۳ - ۹۴۸ •

• بہنڈیر • ۸۲۰ - ۸۲۱ - ۸۲۲ •

• بہند ادراک • ۹۰۵ •

• بہرتنت • ۶۸۸ - ۶۹۰ •

• بہوم • ۱۰۲۱ •

• بہیرہ • ۱۹۷ •

• بہیور • ۱۰۰۳ •

• بہیونرہ • ن • بہہمرہ - بہیورہ - بہیونرہ • ۵۸۵ - ۱۰۰۰ - ۱۰۱۹ •

• بیاسا • ۵۷۳ •

• بیابہ • ۱۱۴۵ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۷ - ۱۹۹ - ۲۰۵ - ۲۷۲ •

• بیجاپور • ۲ - ۴۵ - ۴۷ - ۸۳ - ۴۷۱ - ۵۷۰ - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷ •

• ۵۷۸ - ۵۹۸ - ۸۵۱ - ۸۶۰ - ۹۰۹ - ۹۱۰ - ۹۱۲ - ۹۱۳ - ۹۱۹ •

• ۹۷۰ - ۹۸۸ - ۹۹۷ - ۹۹۸ - ۱۰۰۰ - ۱۰۰۲ - ۱۰۰۶ - ۱۰۰۷ - ۱۰۱۴ •

(۵)

باغ * ۶۰۵ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۸۴۸ - ۸۶۴ - ۸۸۶ *

بلري جوڳي هتي * ۸۲۲ *

بلوچ پور * ۸۱ - ۸۲ *

بناس * ۶۹۹ - ۷۰۰ *

بنارس * ۲۹ - ۱۹۳ - ۲۲۲ - ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۹ - ۴۲۲ - ۴۹۲ - ۶۲۷ -

۷۵۸ - ۸۷۵ *

بنج رتن * ۶۹۷ *

بندرابي * ۳۴۴ *

بنگالہ * ۲۹ - ۳۱ - ۱۴۱ - ۱۷۵ - ۱۸۰ - ۲۱۱ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۶۴ -

۲۶۶ - ۲۶۸ - ۲۷۱ - ۳۶۹ - ۴۰۶ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۲۲ - ۴۳۳ -

۴۳۵ - ۴۴۰ - ۴۴۴ - ۴۴۶ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۹۳ - ۴۷۱ - ۴۷۶ -

۴۷۷ - ۴۷۹ - ۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۹۵ - ۵۶۱ - ۵۶۳ - ۵۶۴ - ۵۶۵ -

۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۷ - ۶۳۲ - ۶۳۴ - ۶۴۹ - ۶۷۳ - ۶۷۶ - ۶۷۷ -

۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۲ - ۶۸۷ - ۷۱۷ - ۷۲۲ - ۷۳۰ - ۷۳۱ - ۷۶۱ -

۷۷۶ - ۷۸۲ - ۸۰۹ - ۸۱۲ - ۸۱۵ - ۸۴۸ - ۸۵۳ - ۸۵۵ - ۸۵۸ -

۸۵۹ - ۸۶۴ - ۸۶۵ - ۸۸۰ - ۸۸۲ - ۹۱۱ - ۹۲۲ - ۹۴۱ - ۹۴۲ -

۹۴۶ - ۹۵۵ - ۱۰۳۴ - ۱۰۴۰ - ۱۰۵۷ - ۱۰۶۲ - ۱۰۶۸ *

بنوله * ۵۱ *

بورينہ * ۱۲۶ - ۱۴۸ *

بھادر پور * ۱۲۴ - ۴۲۲ - ۹۷۸ *

بھار * ۱۲۷ - ۲۱۱ - ۲۲۳ - ۲۴۰ - ۵۸۹ - ۶۴۹ - ۹۲۲ *

بھاگرتي * ۵۲۴ - ۵۲۵ *

(۴)

ایوان چهل ستون * ۳۵۱ - ۳۶۲ - ۵۹۱ - ۸۵۴ *

* ب *

باری * ۱۰۵۰ *

باغ نورمنزل * ۱۱۸ *

بالا پور * ۸۸۵ - ۴۵۴ *

بانس برله * م * بانس بریلي * ۵۶ *

بانسی * ۷۸۱ *

بخارا * ۶۲۸ - ۶۳۷ - ۶۶۲ - ۶۶۴ - ۷۳۸ - ۸۶۳ - ۱۰۴۹ - ۱۰۵۱ - ۱۰۶۳ - ۵۱ *

بدخشان * ۶۰۵ *

برار * ۱۹۹ *

برمهاتر * ۶۸۵ - ۶۹۴ - ۶۹۷ - ۶۹۹ - ۷۰۰ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ *

* ۷۷۶ - ۷۳۳ - ۷۲۷ - ۷۲۳ - ۷۲۲ - ۷۱۷ - ۷۱۳ *

بروده * ۹۸۶ *

برهان پور * ۴۲ - ۴۳ - ۴۶ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۶ - ۹۱ -

* ۲۰۹ - ۲۱۹ - ۲۹۶ - ۴۳۸ - ۱۰۲۷ - ۱۰۵۱ *

بری تله * ۶۸۳ - ۶۸۴ *

بریلي * ۲۶۸ *

بصره * ۶۱۹ - ۶۳۶ *

بقلانه * ۳۳۷ *

بگت گده * ۹۰۵ *

بگله گهات * ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ *

بلا چور * ۱۸۵ *

(۳)

۱۹۲ - ۲۱۲ - ۲۱۵ - ۲۲۲ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۶

۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۴ - ۲۵۰ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۹۹ - ۳۰۳

۳۰۵ - ۳۴۹ - ۴۲۲ - ۴۷۴ - ۴۸۶ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۵۶۴ - ۶۳۱ - ۸۵۸

* ۸۶۰ - ۹۷۹ - ۹۸۶ - ۱۰۵۶ - ۱۰۵۷ *

اذا ساگر * ۴۰۹ *

اقباله * ۲۱۹ - ۷۶۵ - ۸۴۸ - ۸۴۹ *

اگوله * ۹۰۵ *

انند باری * ۸۷۶ *

اوترکول * ۷۲۲ - ۷۲۵ - ۷۳۶ - ۸۰۷ *

اوجه * ۲۰۵ - ۲۷۲ *

اوجین * ۳۳ - ۴۹ - ۵۶ - ۷۵ - ۷۸ - ۸۰ - ۸۱ - ۱۰۵ - ۱۴۱ *

اوردگیر * ۸۸۵ - ۱۰۰۷ *

اوده * ۱۲۷ - ۲۰۲ - ۹۸۶ - ۸۶۰ *

اودیسده * اودیسه * ۴۵۵ - ۴۷۴ - ۷۵۱ - ۸۷۶ - ۱۰۵۰ - ۱۰۶۷ *

اورنگ آباد * ۳۶ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۴ - ۸۴ - ۲۱۹ - ۳۸۹ - ۸۵۲ - ۸۸۷ -

۹۱۰ - ۹۲۵ - ۱۰۲۰ - ۱۰۳۵ - ۱۰۳۸ - ۱۰۵۱ *

اوسده * ۱۰۰۷ - ۱۰۱۴ *

اوهند * ۱۰۴ - ۱۰۵۲ - ۱۰۵۳ - ۱۰۵۸ - ۱۰۶۰ *

ایساگده * ۸۹۶ - ۹۰۳ - ۹۰۵ *

ایله پور * ۱۰۲۳ - ۱۰۲۷ *

ایمران * ۴۳۸ - ۴۶۳ - ۵۹۵ - ۶۰۷ - ۶۰۹ - ۶۱۶ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۶۴ -

۸۳۳ - ۸۴۴ - ۸۴۵ - ۸۵۱ - ۸۷۴ - ۹۱۸ - ۹۷۳ - ۹۷۴ - ۹۷۵ - ۹۷۶ *

ادستان * ۴۵ *

ارک * ۵۳ - ۱۹۳ - ۱۴۱۶ - ۱۴۴۲ - ۱۴۷۲ - ۵۸۸ - ۸۳۴ *

اسلام نگر * ۹۶۰ *

اسلام آباد * ۸۳۵ - ۹۵۶ - ۱۰۵۰ *

اهل آباد * ۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۹ - ۱۵۹ - ۱۶۱ - ۲۲۰ - ۲۲۷ - ۴۱۸ - ۴۲۸ *

۴۳۰ - ۴۳۵ - ۴۶۷ - ۵۷۲ - ۴۷۴ - ۶۰۶ - ۶۷۳ - ۷۵۷ - ۷۵۹ - ۷۶۴ *

* ۸۵۴ - ۸۶۵ - ۸۷۳ - ۸۷۵ - ۹۲۴ - ۱۰۵۰ *

اعظم آباد * ۷۶۳ *

اکبر آباد * ۳۰ - ۳۱ - ۳۸ - ۴۸ - ۴۹ - ۸۰ - ۸۲ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۱۰۷ - ۱۰۸ *

۱۰۹ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۶۷ - ۱۷۸ - ۱۸۳ - ۱۹۱ - ۱۹۲ *

۱۹۳ - ۲۱۶ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۲۶ *

۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۴ - ۲۳۷ - ۲۳۹ - ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۴ *

۲۹۵ - ۳۰۱ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۰۸ - ۳۰۹ *

۳۶۶ - ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۰ *

۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۹۰ - ۶۲۰ - ۶۲۵ - ۶۳۱ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۴ *

۷۴۱ - ۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۵۸ - ۷۵۹ - ۷۶۲ - ۸۱۹ - ۸۲۳ - ۸۳۸ - ۸۳۹ *

۸۴۲ - ۸۵۶ - ۸۷۱ - ۸۷۳ - ۸۷۴ - ۸۸۳ - ۹۱۸ - ۹۳۶ - ۹۳۷ *

۹۶۱ - ۹۶۲ - ۹۶۴ - ۹۶۷ - ۹۷۷ - ۱۰۲۱ *

اکبر پور * ۵۳ *

اکبر نگر * ۲۲۴ - ۳۴۳ - ۳۴۴ - ۴۲۳ - ۴۹۴ - ۵۵۵ - ۶۸۳ *

اکبری * ۴۴۵ *

آلہ آباد * ۱۲۶ - ۱۳۲ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۸۰ *

فہرست اسماء موافق واقع در کتاب
عالم گیرنامہ بترتیب حروف تہجی *

بسم اللہ الرحمن الرحیم

• | •

آرۃ • ۹۷۲

آشام • ۵۸۶۵ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۷۰۰

۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۱۲ - ۷۱۵ - ۷۱۹ - ۷۲۲ - ۷۲۶ - ۷۳۱

۷۶۷ - ۷۷۶ - ۷۷۷ - ۷۸۰ - ۷۸۳ - ۷۸۷ - ۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۵ - ۸۰۷

• ۸۱۰ - ۹۵۸ •

آنچہرہ • ۱۸۸

آرۃ • ۷۲۳

آمن محل • ۲۷۲

آثارہ • ۱۲۷ - ۲۳۷ - ۳۴۰ - ۴۷۵ - ۶۰۴ - ۷۶۵ - ۸۷۴ - ۸۸۵

آٹک • ۵۶۸ - ۸۸۵ - ۱۰۴۲ - ۱۰۴۵ - ۱۰۴۶

اجبیر • ۱۱۹ - ۲۰۵ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۰۴ - ۳۱۰ - ۳۱۱

۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۸ - ۳۱۹ - ۳۲۵ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۴۵

۳۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۳ - ۵۱۸ - ۶۳۱ - ۱۰۵۶

آجین • ۱۸۳ - ۳۲

احمد آباد • ۱۹۷ - ۲۹۷ - ۴۰۴ - ۵۶۶ - ۶۳۴

احمد پور • ۴۵۶

احمد نگر • ۹۵۷

و تا هشت سال جلوس عالم گیر شاه جهان بزندن مانده در همان قید از زندان بدن پس از سی و یک سال و دو ماه سلطنت باوانل شب دوشنبه بیست و ششم شهر رجب المرجب سنه یک هزار و هفتاد و شش هجری داعی اجل را لبیک اجابت فرمود تاریخش * شاه جهان وفات کرد * و نیز *

سال هجری فوت شاه جهان * رضی الله - گفت اشرف خان

و هم * مصرع * ز عالم سفر کرد شاه جهان * یافتند

اگرچه ذات مستجمع صفات آن پادشاه دین پناه بحر علوم خدایگانی و معدن خصائل جهان باتی موصوف بحکمت و شجاعت و دانشمندی در امور سلطنت بود اما از مطاعن عقوب پدر و سفک دماغ برادر و تعدیب بعضی از اولاد و تجویز قتل جماعه مسلمین در محاربات بیجاپور و حیدرآباد و غیره ممالک دکن صرف بطمع متکثر دنیوی که این همه در پرده حیله شرعیه اجرا می نمود خالی نبود *

تمام شد این عجله نافع در اخصر و اهم احوال کتاب عالمگیرنامه - بحکم عالم علوم عربیه و فارسیه علامه زمان پروفیسر مستر ایچ بلخیل صاحب بهادر ام اے سکریٹری اشیاتک سوسائتی اف بنگل - رقم زدہ شکستہ قلم - خاکسار عبدالحی مدرس مدرسه عالیہ کلکتہ عفا عنه الله و رحم * و فهرست مفصله اسماء رجال و مواضع واقع عالم گیر نامہ عنقریب بحلیه طبع جلوه گرو منتخبتر شدنی ست *

قامت خود می برد و خود را از دیگران احق می دید هنگام
مرغی شهنشاه زمان خسرو دوران انتظار فرصت نموده زمام اختیار
سلطنت بقبضه اقتدار خود در آورد و دست استقلال آنحضرت بر
مراتب ملک و مل کوتاه ساخته باقتضای رای خود جمیع کارهای
مالی و ملکی انجام می کرد اورنگ زیب که در آن وقت بملک دکن
اقامت میباشند و در نظم و نسق آن نواحی مشغول بودند چون
اخبار بیماری پدر بزرگوار خویش و بی اختیارچی لو و اقتدار دایا
شکوه در امور جهان بینی و دادگستری امضا فرمودند مصلحت در
امهل و صلاح در افعال ندیده باشند بهشتیاز من شرف ملازمت والد امجد
بر خطه اورنگ آباد نهضت فرمائی سمت دار الخلافه شاهجهان
آباد گردیدند و در اتفاقی راه با مهراجه جهونت سنگه و دیگر
امرا و افواج پادشاهی که باغاره دایا شکوه سد راه بودند مقاتله
کنان و مجاربه و زلزله باحصول غلبه و نصرت تا مقام اعزآباد نزول
اجال ارزانی داشتند آخر چون پدر و برادر را مغلوب یافتند بر روز جمعه
غره ذی قعدة سنه یک هزار و شصت و هشت هجری در عمارت
قل- پدیر اعزآباد مجلسی دل کشا و جشنی جهان آرا باهتمام
اموایی موافق ترتیب داده بعد انقضای پانزده گهوی و بیست و
دو پل روز مذکور مطابق شش ساعت و نه دقیقه نجومی بر سر
فرمان دهی بی ادای رسوم که سلاطین نام دار والا تبار را حین
جلوس بر اورنگ دولت معمولی و ضروری ست جلوس اجال
فرموده بسبب طمع سلطنت و حرص مملکت پدر پیر خود را
محبوس فرمودند *

و از دارا شکوه و شجاع بی شکوه و ناشجاع سخن سرانیده •
 و چون ولد امینا از ذکر حبس کردن عالم گیر پدر پیر خود
 شاه جهان را تا هشت سال و ده همان حال انتقال کردند
 بدارالبقا و همچنین دیگر سوانح ناپسندیده و وقایع غیر حمیده که
 در اوایل ایام سلطنت او صورت بسته افغانه نموده محملی ازین
 در اینجا بطور نمونه ذکر کرده می شود *

در سنه یک هزار و شصت و هفت هجری شاه جهان را که بعدالت
 و انصاف و فطانت و کیاست معروف بود بمقتضای مشیقه ایزدی
 عارضه حبس بول ظاهر شد و بالتماس دارا شکوه بسواری کشتی
 عرصه دل کشای اکبر آباد از پرتو رایات جاه و جلال مطلع خورشید
 اقبال گشت و تا غره بیع الثانی سنه مذکور بمنزل دارا شکوه اقامت
 داشته بتاریخ فرقه شهر مذکور نهضت فرمای ایوان شهریاری و
 ریخت بخش کلب معدلت گسقری گردید و زینت تازه بخشید
 تا این حال انجام امور سلطنت و انصراف کارهای مملکت
 بالاستقلال بقبضه اقتدارش بود و رتق و فتق هر امور می فرمود
 چون عارضه جسمانی بر پیکر مقدس و عنصر همایون طاری شد
 مزاج اشرف از منجم صحت و قانون اعتدال منحرف گشت و ایام
 کونست امتداد یافته ضعف قوی روز بروز سمت تضاعف و اعتداد
 می پذیرفت ازین جهت بنظم و نسق امور جهان داری انواع
 اختلال راه یافته فساد عظیم در مملکت هندوستان بهم رسید و ممر
 نخلان بی انتظامی بهلاستل مملکت در پد دارا شکوه که همیشه
 خلعت استحقاق امور کشور کشائی و جهان بانی بمقراض طمع بر

معدلت گستری از جمادی الاولی سنه مذکور تا رجب المرجب سنه هزار و هفتاد و هشت هجری اعنی ده ساله احوال ایام سلطنت و کامرانی و اعوام خلافت و جهان بانی آنچه از قوه بفعل آمده بود بعبارت دل پذیر بدیع اسلوب و فقرات رنگین و مرغوب بطرزی بدیع و وضعی منیع که پذیرای طبع دشوار پسندان کارگاه سخن دانی و دقائق شناسان رموز الفاظ و معانی تواند بود بمعرض تحریر در آورده داد انشا پر دازی در داد *

و چون بندگان حضرت اعلی خاتانی بمقتضای دانش خدا داد و نظرت بلند و علوهمت و وسعت حوصله ابقاء آثار ظاهر را در جذب محور آن وقعتی نه نهاده بتاسیس مآثر باطن بیشتر توجه داشتند بعد از تدرین واقعات ده ساله حکم حقیقت شیم هادر شد که گذارنده داستان مفاخر و مکارم محمد کاظم مصنف کتاب مستطاب عالمگیر نامه من بعد وقایع را بقید کتاب در نیارود لهذا او هم بدان قدر اکتفا نمود - و پس از وفات پادشاه عنایت الله خان مرید خاص عالم گیر در عهد پادشاه ابوالنصر قطب الدین شاه عالم پادشاه غازی محمد ساقی مستعد خان را باعث شد که باقی احوال چهل ساله و کسری بقید تحریر در آورد *

و مؤلف درین صحیفه تصریح باسم اورنگ زیب ننموده در هر جا از ان بلفظی شریف و عبارتی بدیع که مناسب مقام ست چون شهنشاه گیتی پناه - و شهنشاه دانش آئین - و شهنشاه آفاق - و بادشاه داد گستر - و خاتان جهان - و خدیو فیروز بخت کام یاب - و آنحضرت * و شاه جهان را باعلی حضرت و حضرت اعلی نام برده -

اشاره صادر گردید که بدائع سوانح دولت کرامت آئین و مملکت سعادت قومن که مثل آن دیگر سلاطین نام‌دار و خواقین والا تبار را با وعف جد فراوان و سعی بی‌کران روی نداده بکوشش تمام جمع نموده بی بیش و کم بکلیک صدق رقم تسطیر نماید و تحریر سازد و آن درارجی دل پذیر اقبال را در سلسله تالیف انتظام بخشد و آن عرائس اخبار را بحلی تقریر دل چسب و مرغوب آرایش دهد تا بر صفحه روزگار یادگار ماند و پس مانند گل قافله وجود را اطلاع بر سوانح این عهد سعادت توامان گردد مؤلف را درین عهده سوانح نگاری و کار وقائع نویسی مقرر فرموده حکم عالی شرف نفاذ یافت که وقائع نگاران نسخه واقعات سامی فهرست واردات احوال گرامی ماه به ماه سال بحال با وقائع سویمجات و سوانح ولایات بدو سپارند و مقرر گشت که هرچه از اخبار و سوانح بجز تحریر و معرض تسطیر در آید بعد از ترتیب داستان داستان ازان در خلوت همایون باوقات مناسب معرض اشرف پادشاه برسد •

و حکم فرمودند که چون احوال بادشاه زادگی از حین تولد تا زمان عالم آرائی در کتاب پادشاه نامه مذکور و معطور ست عنلی اسب بیان ازان سمیت معطوف داشته بتحریر احوال ایام سلطنت پردازد و از آغاز انکشاف صبح کشور کشائی که در جمادی الاولی سنه یک هزار و شصت و هفت هجری بموقع آمدن داستان طراز گشته هرده ساله احوال را یک مجلد سازد بر طبق فرمان سلطنتی مؤلف این کتاب سوانح ایام سلطنت پروری وقائع ازمنه

ایزدی را نمایش گردید بآبروی سخن در آغاز نخستین سال
 جلوس همایون شرف ملازمت سده فلک احترام منته آثار عظمت
 و جلال مطلع انوار ابهت و اقبال سپهر بلند اخترب سرور اقلیم سری
 و سروری والا همت قوی مولف کشف اسلام مرجع انام صبح سیمای
 صغری ضمیر خورشید رای جمشید نظیر نخل پیرای ریاض سعادت
 ابدی گل چین حدیقه خلق محمدی حق دوست باطل دشمن
 ز ناز گسل بت شکن کامل نصاب جوهر دانش و بینش مالک
 وقاب کشور آفرینش فروغ گوهر خرد برق کننده میان لیک و برف
 سلیمان ثانی صاحب قرانی سلطان ابوالمظفر مهی الدین محمد
 اورنگ زیب عالم گیر یافته بیم مدیح سنجی آن اورنگ نشین کشور
 معانی گوی سبقت از همه رهبر و قهار بی رونقی از چهره اقبالش
 زده و بدستگیری طبع سخن سرا از حسیض ذلت و خموش بر آمده
 بر بساط عزت و شرف قبول نشیمن و بخت غنوده سراز کفارش
 و گرفت و ظلمت زلای اختر طالع گردید و ناصیه سعادت و نیک
 بختی بنقش ارادت آراسته در سلک بندگی گردید بشکرانه آن
 بقلم استعجال صفحه چند بان شاه محامد آن ذات اقدس نگاشته
 هدیه انجمن اقبال و تحفه بارگلا عزوجل گردانید *

چونکه در مجلس عزت انصاف و قدر دانی را پایه بلند و اثر
 محاسن عادات و مکارم اخلاق پادشاه ارجمند آن بود که از اصحاب
 معانی گلی بباغی می گرفتند و گوهی بگلنی می پذیرفتند
 آن عبارات معجز آیات پسند خاطر همایون افتاد و اسلوب کلامش
 خیلی ملایم طبع سلطانی آمد *

دل‌کشا و گلستانی ست بی خزان و تازه بوستانی ست که هزاران
ریاحین معانی در وی شکفته و خندان اگر بآب زرنگشته آید بجا و
اگر دفتري از فصاحت خوانم روا *

از رشک کلك گهر سلک مجلی میدان سخن پروري و مقدم
مضمار انشا پوداري صدر نشین بزم سوانح نگاري زینت بخش محفل
عبارت آرائي جهان گیر ملک سحر بیاني عالم گیر کشور سخن داني
منشی بی مثل و بدیل بیقین محمد کاظم بن محمد امین
مشهور بمیرزا کاظم ولد امیناي کاشي که در فن انشا علم " انا
ولا غیري " بر افراشته و در رنگین نگاري رایت " انا افصح " برداشته
و در فصاحت و بلاغت گوي سبقت از همه ره بوده و در اعجاز کلامی
شهره آفاق " کالشمس رابعة النهار " بوده طبع انشائي داشت و در
نظم نثري این بیت ازوست

فیتحت ارجاء فجدان بتان قسمه ماء غیر آبی که ز حضرت بدهان می گزیده
اما در بدو نعل بمقتضای منشیست ایزدی برخی از لوفات
بگزان مایه جوهر زنده گانی را دست فرسوده بیحاصلی کرده روزگار
به بظالمت می سپرد و یک چینه در دام فاصعادی روزگار چوب
مرفع زیور می بود و در زاویه گم نامی با شاهد ناکمی دست
در آغوش می بود و زنی شاهد نامرادی بمرآت حال می نمود و از
خار حضرت عسرت قنچه مرادش چاک چاک می گشت و شوک
خواری و بی اعتباری سینش را سی خست و بار صفر الیدی
بر خود می کشید و شربت تلخ نهی لادنی می چشید *

و چون هلالی طالعش به روز آمد و دولتش پاوری نمود و توفیق

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

بر آرای مهر پدای دانشوران خردمند و خردمندان والا
تمکین که بحیاط غواص فکر آئین دل پذیر و درلری بی مثل و
نظیر معانی از قلزم طبع بساحل قرطاس آورده گوش هوش سامعین
را زینت تازه می بخشند و عرائس اخبار عجیبه و سوانح غریبه
سلاطین نامدار و دیگر امرای والا تبار را بجواهر بیان متحلی
ساخته پذیرای بارگاه سلطنت و پسندیده حضرات ملوک عالی
منقبت می گردانند تا عالمیان از احوال پاستانی عبرت گیرند
و پند پذیرند و از افعال قبیحه و خصائل فسیحه که باعث بدنامی
و غرامت و سبب سوء سرانجامی و وخامت است اجتناب ورزیده
خود را بمکارم اخلاق آراسته و بمحاسن اوصاف پیراسته نمایند
مخفی و محتجب نماند *

که کتاب عالم گیر نامه فرخنده کتابی ست زیبا و گرامی نسخه

گلشن امکان است باره اقبال این نهال سایه گستر بوستان جاه و
جلال پر بار شد و تا نقشه بند قدر بنقوش صور موجودات صورت طراز
نگار خانه کون و مکان است نقش بدیع دولت این اورنگ نشین
عظمت و استقلال بر روی کار باشد * ع *

زین دعاها بر اجابت منت بهیار باد

تعالی شد

شهباشاه بیدار بخت از فراز تخت برخاسته اکثر مردم را این روش
از غسلخانه میشود و نماز عشا نیز با جمعی از خواص و نزدیکان
بجماعت گزارده بآرامگاه خاص عز و رود می بخشد و روزهای
پنجشنبه بدیوان اول روز در ایوان سپهر نشان خاص و عام انفا
نموده دیوان آخر روز و انعقاد مجلس خلد آئین غسلخانه در شب
موقوف میدارند و آن شب متبرک بامور دنیوی و مهمات موری
نپرداخته همگی اوقات فائض البرکات مصروف طاعت و عبادت و
تحصیل اسباب ثواب اندوزی و معادت میشود و در شبها چون
خاطر مقدس از مشاغل کونیه و وظائف عبادات پرداخته بقصد
استراحت و آرام بخلوت گاه انص پرتو قدوم می گسترند اکثری
از شب را با دل بیدار و خاطر آگاه به تیقظ و انتباه و مشغولی بید
پروردگار جهان و تفکر و تدبیر در مصنوعات خالق کون و مکان و شکر
و محاسن نعم والی بی منتهای الهی که از پیشگاه فضل و احسان
لامتناهی بآن عزوار حریر شهنشاهی و شایسته اورنگ گیتی
پناهی عطا شده میگذرانند تا هنگامی که باقتضای بهریت حواس
قدسی اساس را بخت بیدار خواب در می یابد و همه گهری
بی اختیار تن به بستر استراحت میدهند و در شبانروزی آمایش
و خواب آن بادشاه مالک رقاب زیاده از یک پاس شب نیست لمولفه
• نظم •

هر چو ببالین هوس کم نهاد • بر سر خود بار دو عالم نهاد
خلق مبدل ز گران باریش • فتنه گران خواب زبیدارش
امید که تا نخلبند قضا به پرورش اشجار ممکنات نصارت بخش

جمعی از امرا و منصبداران که نوبت کشک آنها باشد در آن وقت حاضر میشوند و میرتوزکن بهرام مولت و صحبت و یساوان پیشگاه دولت آن فریق را بحسب تفاوت پایه و قدر بر دو طرف قور خاصه باز داشته از مردم عمده صفی در پیش می آریند و در عقب آن صفوف دیگر مرتب میدارند و بخشیان عظام باشاره والا آنها را بدستوری که درین سلطنت ابد طراز معمول است تسلیم قور می فرمایند و بعد فراغ ازین امر که متصل بوقت شام می باشد چون مؤذن اذان مغرب میگوید شهنشاه یزدان پرست حق آگاه روی دل از هنگامه کثرت و گیر و دار سلطنت بر تافته بخضوع تمام متوجه شنیدن اذان می شوند و پس از اتمام آن از سریر گردن نظیر بر خاسته نماز مغرب بجماعت در مسجد ادا مینمایند و بشیعه کریمه خویش جمیع منن و نوافل با اوراک و وظائف معهوده بجای می آرند و این مراتب بدر گهزی میکشد و بعد فراغ نماز از مسجد برآمده دگر باره در نشیمن والای غمناخانه که از کثرت مشاعل مهر فروغ و نور شمعهای کافوری زرین لکن و فانوسهایی طلائی مه پرتو چون بزم سپهر بچراغان انجم لبریز نور می شود بر تخت فیروزی بخت جلوس سعادت فرموده بنظم و پرداخت امور ملک و مال و تمشیت مهمام دولت و اقبال توجه میفرمایند و وزیر اعظم درین وقت مهمات کلیده و جزئیات دیوانی بعرض اشرف رسانیده بجوابهای رسا و احکام دولت پیرا که خردمندان روزگار و مدبران امور کل را دستور العمل آگهی و هوشمندی تواند شد ارشاد می یابد و چون چهار گهزی از شب میگذرد و مؤذن اذان عشا میگوید

مطالعه کتب و رسائل عرفا و اکابر اوقات فرخنده آیت مصروف
میدارند و بعضی احیان در آن نشیمن جاه و جلال بعضی از
عمدهای آیدان اقبال و ناظران منازم ملک و مال را شرف بار
داده به تنظیم و تمشیت برخی مصالح و مهمات ضروریه سلطنت
می پردازند و عرائض بعضی داد خواهان و التماس مظلومان
بوساطت بار یافتگان بساطت قرب بنظر بینش در رسیده جواب آنها
از پیشگاه عدل و مکرمت صادر میشود و درین وقت گاه حرم سرای
دولت را ساعتی بغور حضور مشرف میسازند در آن شبستان اقبال
نیز صدر نشینان مشکوی عزت و احترام و پرده گزینان تنق عظم
و احتشام و شرائف عفاف سعادت پیوند و سخدرات عاقله
هوشمند که بار یافتنه پیشگاه قرب و خدمت اند احوال محتورات
مخنت زده و بیوگان و یتیمان بموقف عرض میرسانند و حوائج
آنها بانجالح مقرون گشته هر یک در خور حال از آثار فیض وجود و بر
و عطای این دولت جاوید بقا کامیاب میگردد و چون وقت نماز
عصر میرسد دگر باره بمسجد مبارک غسلخانه پرتو قدوم گمنامه
فریضه عصر بجماعت ادا می نمایند و بعد از فراغ بخلوت کده دولت
معاودت فرموده ساعتی دیگر بهوشیار دلی و آگاهی و نظم مهم
خلافت و جهان پناهی می گذرانند و چون از روز یک دو گهزی باقی
می ماند ازان خلوتگاه عز و جاه بر آمده در انجمن خاص غسلخانه
سریر آرای حشمت و بختیاری میگردند و برخی از مهمات ملک
و دولت بمعرض میرسد و بار یافتگان پیشگاه سلطنت در آن محفل فردوس
آئین بدستور روز بهمین شرف بار یافته سعادت کورنش می یابند و

قریب دوپاس روز باین مراتب اشتغال دارند و ازین محفل
 همایون قرین سعادت برخاسته بمشکوی قدس و حرمکده اقبال عز
 قدوم می بخشند و آنجا بر سفره نعمت خاصه نشسته بقصد
 تحصیل قوت طاعت و عبادت ایزدی بقدر قوت روحانیان از اغذیه
 طیبه که از خزانه وجه حلال سرانجام می یابد تناول می نمایند
 و بجهت ترطیب دماغ و حفظ صحت و قوام بدن و اعتدال مزاج
 ساعتی با دل بیدار دیده بشکر خواب می سپارند و قبل از درآمدن
 وقت نماز ظهر از دستراستراحت برخاسته وضو می کنند و دگر باره نور
 افزای ساحت قدس مسجد گشته بعد از ادای دوکانه تحیت
 بآئین تخشع و عبودیت بر سجاده توفیق مستقبل قبله می نشینند
 و از روی کمال آگاهی و حضور دمی چند ذکر و تسبیح حق و یاد
 پروردگار مطلق بعنوانی که از اعظم ملت و اکابر دین و اهل باطن
 و ارباب یقین فرا گرفته اند سعادت اندرز گشته چون وقت ادای
 صلوٰه میرسد با جمعی از علما و مادات و مشایخ و فقرا و برخی
 از خواص و نزدیکان که در آن وقت حاضر اند فریضه ظهر بجماعت
 گزارده تمام سنن و نوافل و اورد و وظائف معهوده که اوقات متعبدان
 تجرد کیش و متنسکان زهد اندیش از استیفای آن قاصر است
 ادا نموده بعد فراغ ازین مراتب خلوت کده خاص را که مابین
 حرم کده قدس و ایوان مبارک غسلخانه است بقدرم همایون فروغ
 سعادت می بخشند و تا رسیدن وقت نماز عصر دران آرامگاه دولت
 بکرائم افعال و شرائف اشغال مانند تلاوت قرآن مجید و کتابت و
 مقابله آن و تتبع مسائل دینی و خوض در معارف یقینی و

باشد بجهت تفاخر و مباهات آن گروه با مزید قدغن و تلبه در
مطالب و احکام بخط خاص که از مواد خط پیداشانی معینان خوشتر
است مزین میسازند و وقائع هر صوبه و سرکار از روی نوشتنهای
سوانح نگاران اطراف و اکناف این کشور ملک وسعت که برسبیل تواتر
و توالی به پیشگاه حضور عز وصول می یابد درین والا بارگاه بمجمع
حقائق مجامع میرسد و برخی اوقات جانوران شکری از باز و جره
و شاهین و چرخ و بحری و یوز و غیر آن بوساطت قوش بیگی و
قراول بیگی از نظر اشرف میگذرد و لختی تماشای پری چهره اسپان
برق سرعت باد رفتار که متصدیان اصطبل سرکار خاصه شریفه
بآراستگی تمام از نظر انور میگذرانند و رانسان و چابک سواران نیز
در محن غسلسخاه سوار شده می گردانند مسرت پیرای طبع اندس
میشود و درین مجلس همایون نیز داروغه عدالت مستغنیان و داد
خواهان را حاضر ساخته عرض احوال و مطالب آنها می نمایند
و شهنشاه حق آگاه در اثنای اشتغال بمهمات سلطنت و ضروری که
مجمعی ازان سمت گزارش پذیرفت بحال متظلمان نیز پرداخته
داد دفعی خلایق می فرماید و از ایام هفته روز چهارشنبه
خاص بامر عدالت است دران روز بدیوان خاص و عام شرف
حضور نمی بخشند و جمیع متصدیان عدالت و قاضی عساکر و
مفتیان و فضلا و علما و ارباب عمائم و شنگنان شهر در محفل خلایق
آئین غسلسخاه حاضر آمده همگی اوقات قدسی سمات مصروف
بعمل پروری و داد گستری میشوند و مردمی که آنجا ضروری الوجود
نباشند در آن والا بارگاه بار نمی یابند بالجمله شهنشاه جهان تا

جلو و اهل خاص چوکی و جمعی از چیلها و تورچیان و مردمی که وجود شان ضروری باشد آنجا شرف بار می یابند و دیوالیان عظام و بخشیان ممالک نظام و متصدیان مهم بیوتات و چندی از داروغهای کار خانجات و دیگر ارباب خدمات که رخصت عرض دارند از مطالب و مهمات کلی و جزوی بنوبت معروض داشته بجوابهای با صواب که ارباب الباب را سرمایه بخردی و پیرایه هوشمندی تواند بود ارشاد می یابند و صدر الصدور اهل استحقاق و نیازمندان فیض انفاق را جوق جوق بنظر کمیا اثر شهنشاه آفاق در آورده مراقب احوال و صورت امانی و آمال آنها بشرف آنها میسراند و آن گروه بر وفق نصیبه الزلی بنعین وظائف و عطای اراضی مدد معاش و انعام نقود کامیاب عوطف باشاهانه می گردند و عرائض صوبه داران و حکام اطراف اکثر درین محفل فیض قرین یوساطت بار یافتگان بساط قرب از نظر فیض اثر گذشته برخی بمطالعه اشرف میسرند و بعضی دیگر را و زیر اعظم خوانده مضمون بعرض همایون میسراند و احکامی که در جواب هر یک می شود دستور خرد گنجور بمنشیان عطار نشان ابلاغ می نمایند و اکثر محدودات نخست باسرا از نظر انور نور آگین گشته بنصرفات بدیعه و اصلاحهای کاملان بادشاهانه در الفاظ و معانی که ماهران رموز سخن منجی و نکته دانی را دستور العمل فصاحت و قانون الادب بلاغت تواند بود زینت می بابد و چون مفاسیر جلیل القدر نوشته می شود دستور اعظم آنها را بنظر معلی میسراند و عنوان بعضی اسامی جلیله که باسرای نامدار و نویذیان رفیع مقدار عز صدور یافته

منصبدار و خواه احدى و فرقه احدىان تير انداز بوحاطت ميرانش
و بخشى احدىان بموقف عرض ميرمد و آن گروه از نظر اقدس مى گذرند
و بوميله مقربان بارگاه و اميران درگاه عرائض صوبه داران و متصدیان
هر صوبه و سرکار و پيشکشهاى آنها بمحل عرض ميرمد و متصدى
خدمت عرض مکرر احکام مطاعه که در باب منصب و جاگیر و
ديگر مراتب و مهمات و اتمام معاملات صادر مى شود مکرر بعرض
اقدس مى رسند و آخته بىگى و داروغه اقبال هرروزه برخى اسبان
و چندی از فيلان بزینت و آرامنگى تمام بنظر انور در مى آورند
و اگر اسبى يا فيلى زبون و لفر شد متکفلان امور آنها بمعرض
عذاب و باز خواست مى آیند و اسبان داغى و تابيفان و منصبداران
را داروغه داغ و تصحيحه بنظر حورشيد اثر مى نمايند و اگر امبى يا
سواری بنظر همایون زبون در آید رد فرموده تابین باشى را بمعرض
عذاب مى آورند بالجملة کنیات امور و عظام مطالب جمهور درین
ديوان اقبال و ایوان جلال پیرایه انتظام مى گیرد و چهار پنج
گهرى آنجا اوقات میمنت سمات آنحضرت بجلائل اشغال
بادشاهى و شرائف مهم گيتى پناهى مصروف مى شود و قبل
از دو پاس روز قرین بخت و سعادت ازین ديوان بزرگ و محفل
سترگ برخاسته بانچمن خاص غمیل خانه عز قدوم مى بخشند
و دران نگارین سرای دولت برادرنگ قدر و حشمت نهشته تا
دو پاس روز سریر آرای کام بخشى و کامرانى و انتظام بخش امور
خلانت و جهان بانى مى باشند و اکثر اعیان دولت و ارکان سلطنت
و متصدیان مهمات و اهل خدمات و گروهى از گرز برداران و بندهاى

و عربده خوئی گشته باشند از یک زنجیر تا پنج زنجیر بقدر خواهش
 طبع اقدس دران میدان وسیع بچنگ می اندازند و نظاره آن
 شگرف هنگامه دلفریب که از غرائب دیدنیهای عالم است ازان
 مغضروالا مسرت پدیرای خاطر مملکت ناظر شهنشاہ جهان و حیرت
 امزای زمره نظارگیان میگردد و دران جلوه گاه اقبال دو گهزی و گاه
 بیشتر و گاه کمتر می نشینند و از انجا بسعادت برخاسته بچهره زک
 ایوان چهل ستون خاص و عام که در وسعت و عظمت و شکوه و شان
 نمونه از ایوان کیوان است و خامه نکتہ سنج را وصف زبب و
 آرامتگی آن فزون از نیروی قدرت و توان جلوس سعادت می
 نمایند و دران محفل همایون بتوزک و آئینی که معمول این
 دولت ابد قرین است دیوان بزرگ کرده متوجه پرداخت عظام
 امور ملکی و کلیات مهمات مالی می شوند و یوماطت بخشیان
 عظام مراتب معاملات و مهم امرا و منصب داران بعرض اشرف
 رسیده جمعی که بتفویض خدمات و اضافه مذاصب و دیگر عطایا
 و مواهب کامیاب میگرددند یا بدولت بندگان این درگاه آسمان جاه
 تازه سر بلندی می یابند تقدیم رسم تسلیم می نمایند و گروهی
 که بصونها و خدمات بیرونی تعین یافته باشند خلعت سرافرازی
 پوشیده در خور پایه و حالت مورد دیگر مرلحم گردیده از پیشگاه
 خلعت مرخص می شوند و گروهی که امیدوار دوات بندگان و
 خدمت و اضافه منصب اند از نظر انور گذشته در خور شایستگی
 و قابلیت بمطالب و متمنیات خویش فائز میگرددند و همچنین
 مهمات زمره برق اطفال ازان که عبارت از تغذیه پستان سوار اند خواه

شریعت غرا و مطابق ملت بیضا بقطع و فیصل میرسد و مراتب
 مرتبه موافق توره سلطنت و جهان دانی و آئین معدلت خسروانی
 تلقیح و تشخیص می یابد و از ارباب تظلم و استعانه جمعی که
 دلائل مسکنت و افطرار و مخائل احتیاج و انتقار از چهره احوال
 شان نمودار باشد از خزانه احسان بیکوان دامن امید بنقد مقصد
 آوده فیض اندوز فضل و مکرمت میگردند و پس از تقدیم مراتب
 معدلت گستری بشبهستان انبال خرامیده بعضی اوقات چون مهر
 منیر و خورشید عالم گیر که از دریچه مشرق جهانتاب گردد از منظر
 مبارک درس جلوه سعادت نموده منتظران دیدار میمنت آثار
 را فروغ بخش ابرار میگردند و در نضای پای درس خلقی انبوه
 از هر صنف و گروه فراهم آمده بی مانع و مزاحمی استغاضه انوار
 فیض الهی از جمال عالم آرا مینمایند آن خدیو خورشید قصر انجم
 حشر شان افواج قاهره بیشتر دران عرصه پهنارومی بینند و در جمعات
 که برای اقامت نماز جمعه بجامع دار الخلافه پرتو قدوم میگسترند
 بعضی امرا از تاییدان خود را در نضای دلگشای پای قلعه بنظرانور
 عرص میدهند و متصدیان فیلان سرکار خاصه شریفه برخی ابدال
 مست خود سر که آوردن آنها بخاص و عام دشوار است در پای
 درس از نظر اندس میگذرانند و گاه بعضی از فیلان کوه پیکر بدیع
 منظر ابر خرام رعد حروش در عقب اسپان برق تک پاد زنار
 میدوانند تا بدویدن از دلباس اسب و حمله بر مرکب و مرکوب که
 در معارک و غما از آنها مطلوبست خوگر شوند و بعضی اوقات باشاره
 معلی فیلان کوه تمثال نلک شکوه که میده مست باد جنگجویی

بانتظار وقت ثواب اندوز می باشند و چون وقت نماز می رسد پس از اقامت سنت مؤکده مغرورانه صبح را ادا مینمایند و بعد از نماز بقاوت کلام مجید و ادعیه ماثوره و اقامت اورد و وظائف معهوده که دران مراتب بمیامن توفیقات ایزدی و تایدات آسمانی گوی مزیت از سجاده نشینان عبادت پژوه و زاویه گزینان حق پرست رفته اند پرداخته تا چاشتگاه باین امور مشغول می باشند و بعد از فراغ قرین بخت و معادت و کامیاب فیض عبادت ازان معبد همایون برآمده بخلاوتگاه عز و جاه که نشیمن خاص آن خدیو خدا آگاه امت شرف قدوم می بخشند و دران وقت برخی محرمین حریم دولت و مقربان پیشگاه انبیا را با خواص خدم شرف بار داده بر مریر معدلت و داد دهی می نشینند و داروگان عدالت جمعی از متظلمان و داد خواهان چه از اهل دار الخلافه و مردم حضور پرنور و چه از مردم دور دست و سکنه اقطار بلاد و صوبها که بر آنها ستمی رفته و باستماع صیت نصفت و مظلوم نوازی و استظهار آثار معدلت و ظلم گدازگی آن طرازنده اوزنگ سروری و سرامرازی از مساکن و ارطان خویش مهاجرت گزیده بآستان پیر بزیاد که موقوف عدل و داد است می آیند در پیشگاه معدلت حاضر آورده صورت تظلم و استغاثه آنها بی شایده اغماص و غایله اغراض بخدمت اشرف ارفع رفع نموده مطلب هر یک مفصل و مشروح بمعرض همایون میرسانند و آن حضرت بنفس نهییس متوجه تفتیش و استکشاف حال آنها گشته چون صورت احوال شان در حضرت خلافت پیرایه ظهور می یابد قضایای شرعیه باشاره والا بر وفق

بیمین استغاضه انوار تربیت شاهنشاه خدا آگاه حافظ کلام الله اند و تحصیل قدر معتد به از مراتب علم و ادب کرده در نوشتن اتمام خطوط مهارت اندوخته و با فصاحت و بلاغت زبان فارسی و ترکی نیکو آموخته اند - و همچنین ثمرات طیبات نهال حشمت و اقبال و نخلات شریفیات ریاض عظمت و جلال و دیگر صدرنشینان مفکوی عزت و احترام و پرده گزینان شبستان ابهت و احتشام و مایر محتجبات استار عفت و مخدرات مرادق عصمت بمیامن ارشاد و هدایت و برکت خدمت فیض آیت آن حضرت اکتساب عقائد حقه و احکام ضروریه دینی و تحصیل خط و سواد نموده همه بر مجاهد طاعت و حق پرستی و از کمال تقدس و تنزه برکت بخش خاندان وجود و شرافت افزای دودمان هستی اند و پیوسته بتلاوت و کتابت قرآن مجید و مواظبت خیرات و مبرات و تحصیل حسنات و مژذبات اشتغال می دارند *

ذکر کرائم اشغال شهنشاه حق پڑوه

خیر اندوز در اوقات شبانروزی

آن حضرت قبل از طلوع انوار صبح صادق از بستر استراحت با بخت بیدار و دل هوشیار برخاسته از چشمه سار توفیق روضو میکنند و از خوابگاه مقدس بیرون خرامیده بمسجد فیض آمود تمسکخانه مبارک پرتو قدوم می گسترند و مستقیماً قبله بجای نماز نشسته بموجب حدیث شریف نبوی علی قائله شرائف الصلوات و کرائم التحیات که "المنتظر للصلوة کمن هو فی الصلوة"

می یابد که ادیب اریب از ملاحظه آن بعجز و تصور معترف گشته
 حرمانه بصیرت در املوب و قواعد سخن و پذیرایه خبرت و مهارت
 دران فن می اندوزد و همچنان مناشیر جلالت نشانی که منشیان
 بلاغت آثار بپادشاهزادهای کامگار بخت بیدار و عمدهای این
 دولت پایدار می نویسند نخست مسودۀ آنها بنظر انور در آمده
 بزور اصلاح پادشاهانه مزین می شود - آن زبان فروش بخت
 و اقبال اگرچه اکثر اوقات بزبان سلیس ملیح فارسی تکلم می نمایند
 لیکن ترکی چغتائی را بغایت خوب می دانند و با ترکان بدان زبان
 سخن می گفتند و با جمعی از اهل هند که فارسی نمیدانند یا
 نیکو نمیتوانند گفت بصورت زبان بلغت هندی می کشایند - و
 قواعد و آداب سپاهگری و صنوف هنرهای که لازم مرتبه شصت
 سرور است از علم صید و شکار و شیوه کمانداری و تغنگ اندازی
 و احب تازی و دیگر لواحق این امور کمال آن برگزیده ذوالجلال
 بحدیست که مهارت پشگان آن فنون که سعادت اندوز بساط قرب
 و ملتزم رکاب اقبالند پیونده از مشاهده عجز و نقصان خویش در
 جنب آن کمالات عرق تشویر و انفعال بر ناصیه عبودیت دارند - و از
 کرائم اخلاق آن خدیو کشور انفس و آفاق حسن تربیت فرزندان ارجمند
 عالی گهر و پادشاهزادهای والا قدر نیک اختر است که بمیان
 توجه باطنی و ظاهری و پرورش صوری و معنوی آن حضرت
 بکمالات علیه و فضائل منیه نائز گشته از صلاح و طاعت و پرهیزکاری
 و عقل و رای و دانش و هوشیاری و قواعد و آداب سروری
 و مرداری و صنوف هنرهای کسبی نصیبه وافی دارند و همگی

غایت منفرداری و مفاو متانیت و بختگی می نویسند که شلمنهای
 زلف دلبران سلسله نصب بآن درمت میکند و خط خنار میبین
 عارضان سر مشق داربائی و نظر فریبی ازان می گیرد همانا تعجیر
 خطه خط و فراتر وای قلمرو این فن بدیع نمط چون فتم کشور دیگر
 فضائل و کمالات از متممات عالمگیری و جهان کشائی آنحضرت است
 در اکثر اوقات باقتضای عنایت و مرحمت یا بنا بر بعضی مطالب
 صریح و مصالح ملکی مناشیر کرامت عنوان بادشاهزادهای ارجمند
 کمکار و نویندان نامدار بخط مبارک می نویسند و کم وقتی میگذرد
 که بر عنوان امثله جلیله که باصرای ذی شان و عمندهای آملان
 سپهر نشان زینت صدور می یابد مطری چند نگارش میفرمایند.
 نکته دانی و معنی شناسی و ربط و مناسبت فطری و کسبی آن
 حضرت بر مراتب فقر و انشای انواع کلام در مرتبه ایست که سخن
 سنجان معنی طراز و فصاحت پیشگان نکته پرداز از فیض تعلیم
 و ارشاد آن مظهر کمالات قدسی عمرها استفاده دقائق و رموز سخن
 می توانند کرد هرگاه بادای منشور منشیان بلاغت گستر انشا
 نامه میفرمایند بحسن تفریر دل پذیر بنوعی تمهید مطالب و
 تلقین مدعی می نمایند که اگر نگارنده قوت حافظه را درج آن
 در شاهوار و قلمی آیدار ساخته بنگارش همان الفاظ گهر نثار بنظم و
 تالیفی که از زبان حق بیان استماع نموده اکتفا نماید از تجسم فکر
 و تکلف انشا مستغنی است و چون مسوده آن در دست میشود
 بمطالعه اشرف رسیده از قلم بدائع رقم آن شهنشاه نکته رس
 هوشمند چندان بتصرفات مرغوب و لهلههایی دلپسند زینت

آن دارند و اکثر اوقات توفیق ثواب اندوزی کتابت کلام الله از مضامین عبادات و کرائم عادات آن شهنشاه دین پناه است در ایام میمنت انجام بادشاهزادگی مصحفی مجید بخط مبارک صورت اتمام داده آنرا با دیگر شرائف تحف و رغائب و مبلغی خطیر برسم نذر و آئین نیاز بمکه معظمه و کعبه مشرفه زاده الله قدرا و جلالة فرمادند که دران حرم محترم و بقعه مکرم برکت تلاوتش بروزگار خجسته آثار عائد گردن و بعد از جلوس بر سریر سلطنت و اقبال با وجود کثرت مشاغل صوری و معنوی و نظم و پرداخت امور دینی و دنیوی فرط توجه اشتغال بحرامت و پاسداری جهانیان و تاسیس قواعد عدل و احسان عزیمت نگارش مصحفی دیگر از خاطر انور سر بر زده شروع دران مقصد والا فرمودند و هر روز بعد فراغ از اشغال ضروریه دین و دولت و تنظیم مهام ملک و ملت و ادای وظائف طاعت و عبادت شطری از اوقات میمنت قرین بتحریر مطری چند از کتاب مبین مصروف ساخته در عرض اندک وقتی بدستباری تایید و مددکاری بخت سعید جلدی دیگر از مصحف مجید باتمام رسانیده سعادت جاوید اندوختند و سوای این دو مصحف کریم مکرر بتحریر پنج سوره و دیگر مور قرآنی موفق گشته اند - خط نستعلیق آن حضرت بی شایبه اطرای مدح طرازی و اغراق نکته پردازی دران رتبه امت که قطعهای که در عین ایام ذوق و سرگرمی مشق رقم پذیر خامه اشرف گشته بقطعههای خوب امتدادان که عمر گرانمایه صرف تحصیل آن سرمایه ساخته بتکمیل امری دیگر نپرداخته اند در نظر خط شناسان مدصر مشتبیه می شود - و شکسته نستعلیق دو

حال دولت و اقبال برخی از مور کریمه قرآنی و بصاری از آیات
 بیّنات فرقانی محفوظ خاطر اقدس بود لیکن حفظ مجموع کلام الله
 ازان بادشاه خدا آگاه بعد جلوس بر اورنگ حشمت و جاه
 اتفاق افتاد و چون به نیروی تأیید ربانی این خطر الهی و داعیه
 آسمانی بر باطن تقدس موطن پرتو افکند بپایان همت بادشاهانه
 و عزیمت خسروانه و یارویی توفیق کردگار و مساعدت بخت سعادت
 آثار در معرض اندک وقتی و مختصر فرصتی مجموع کلام مجید و فرقان
 حمید با رعایت مراتب قراءت و شرائط تجوید و ادراک شان و نزول
 آیات بیّنات و تفصیر معانی و فهم اسرار و نکات آن بر لوحه حافظه
 اشرف که لوح محفوظ اسرار غیبی است مرتصم گشت چنانچه
 تاریخ شروع آن حفظ شریف را حروف کریمه "منقروک نلاتنسی"
 بحساب جمل پرده از رخ می کشاید و تاریخ اتمامش از اعداد
 لوح محفوظ جلوه ظهور می نماید از رتبه خط و حسن تحریر آن
 شهشاه فلاطون فطمت سکندر نظیر که صفحات روزگار و اوراق دنا
 لیل و نهار ازان زیفت پذیر است خواه نکته پرداز جادون
 را چه یارای دم زدن بقدرت کلک بدائع آثار معنی استادی و
 محرنگری را چنان بر کرسی نهانیده اند که دست امتدادان اقالیم
 صبه خط بدان نتواند رسید و بر شمع فیض انامل درر بار نهال
 موزون قلم را در خوشنویسی شاخ و برگی بخشیده که یکتایان
 صنعت خط از تتبع آن شیوه جز خجالت شرمی نتوانند چید - خط
 نسخ آن حضرت که رقم نسخ خط یقوت و صیرفی تواند بود در رعایت
 بختگی و مزه و منازات و اسلوب است و کمال قد زت در نوشتن

غلبهٔ مرور و استیلاي حزن لزا هوال آن مظهر بدیع صفات ذوالجلال
مصنبت نمیکرد و در مقام بشاشت و البساط خندهٔ آن حضرت از
حد تبسم در نمیگذرد و هنگام قهر و شورش طبع هیأت غضبانی
آن آیت رحمت ربانی از زهر چشم و چین پیشانی عتاب بیشتر
نیست و معینا هیبت آن معاتبت زهره گداز رستم و انرا حباب و جگر
شیردن روزگار از سطوت آن آب است - از کمالات کسبیهٔ آن حضرت
که زینت بخش حالات قدسیهٔ و هبیه گشته تتبع علوم دینیه
از حدیث و تفسیر عربیه و فقه شریف حلقیه است لئ بس
بممارست مراتب شرعیه و استکشاف عقائد اصلیه و مسائل فرعیه
اشتغال ورزیده اند قوت حافظه اشرف مخزن این حقائق شده و
بمباری از کتب طریقت و سلوک و اخلاق چون احیاء العلوم
و کیمیای معاد و دیگر تصانیف عرفا و اکابر و رسائل و مولفات
علمای باطن و ظاهر بمطالعهٔ همایون رسیده حل معضلات و کشف
اسرار آن فرموده اند و بالفعل نیز بعدنراغ از نظم مهام سلطنت و سروری
و تمهید مراسم دین پروری و عدالت گستری باین شرائف اشتغال
ببومنگی دارند - و از جلائل فضائل آن خدیو یزدان پرست توفیق
حفظ تمام کلام مجید ربانیت در عین اوان سلطنت و جهانبانی
و زمان اشتغال با سرور ملک رانی و کشور متانی که هیچ یک از
سلطین اسلام و دین پروران پاستانی را این خصیصهٔ معاد چهره
آرای دولت نگشته و عزیمت این مقصد بلند و داعیهٔ همت بسمند
در خاطر نگذاشته بلکه کمتری از ارباب فضل و کمال و اصحاب علم
و معرفت را این کرامت و شرف دست نداده اگرچه هم لزمهٔ مبادی

از هیچ هد چیز و هیچکس در ذات اقدس نیست اموافقه و غیره

هرگز بر هیچ چیز دلش بی قرار نیست

از پس گرفته معرفت حق درو قرار

لژ بزرگ نژادی‌های نفس قدسی نهاده آن بهره مند معالمت
خدا داد یکی آنست که از وقوع امور ناملائم و مضامرات طبع که
نشاء کون و عالم بشریت ازان خالی نیست غبار فحرت و ملل
بر چهره احوال آنحضرت نمی نشیند و از صدور موانع محضرت
بخش بخت پیرا و حصول مطالب و مقاصد علیا چون ظهور فتوحات
مترک و مغلوب گشتن اعدا که طبائع بشری را نشاط افزا امت
آثار نوح و انبساط مغرط از بهره همایون ظاهر نمیشود چنانچه در
محاربات عظیمه که جنود اقبال را با اعدای خسران مآل روی
داده همه جا فتح و ظفر نصیب اولیای دولت بی زوال گردید
صورت صدق اینمعنی مشهور همگان شده است در هر معرکه و
کارزار پس از ظهور غلبه و امتیازی انواع نصرت شعار و هزیمت
یافتن دشمنان نابکار چون فدویان اخلاصمند و فوئیدان عقیدت شعار
تهدیم مراسم مبارکباد فتح نموده اظهار بشاشت و نشاط میکردند طبع
مبارک بآن توجه فرموده روی التفات همت ازان وادی می یافتند
و آن مایه محضرت و شگفتگی که از وقوع آن قسم فتوحات نمایان رخ
مینماید در چهره حال اقدس ظاهر نبود حاصل که در اوقات شدت
درخا و رنج و راحت و اندوه و شادی حال خجسته مآل بیک وتیره
و متوال است بر سئوح امور مرغربه شکر و میاس منعم حقیقی بجا
آورده مکرره را بصبر و سکون و ثبات نفس تلقی میفرمایند و هرگز

در آن مصاف که افشرد است پای وقار

ز خاک پای ثباتش طلا کند بر سر

سپهر بهر مداوی کهنه رنج دار

مکرر در مواقف هیجا و صفوف و غا چنان روی داده که سلک
اجتماع موکب همایون از هم گسیخته زمره قلیل در رکاب ظفر مآب
مانده اند و افواج مخالف بجمعیت و شوکت تمام هنگامه آرای
کلزار بوده و آن خدیو خصم انگن دشمن شکن لذکر استقامت و
پایداری ادگنده چون کوه بصیلاب لشکر انبوه از جا نرفته اند و
بحسن صبر و ثبات و نیروی همت و بردلی رایت غلبه و استیلا
انراخته مظفر و منصور گشته - و از خصائص عادات آن حضرت
آن است که در عین گرمی هنگامه حرب و قتال و زمان اشتغال
نوائز رزم و جدال چون وقت نماز میرسد بقصد عبادت یزدان
پاک و معبود بی نیاز از مرکوب خاص فرود می آیند و از
سرمصدق عبودیت سجاده طاعت و حق پرستی بر زمین فیاز
گسترده با ملازمان رکب در امت صف آرای جماعت میگردند و در
کمال حضور و طمانیت و نهایت تخضع و تخشع چنانچه شیمه کریمه
آن حضرت است نماز میگزارند و در آن حالت اگر جهان و جهانیان
به هم بر آیند در جمعیت قلب و آرام باطن اشرف خلل و فتور نمیرود
و بارها در مواقف صعب این صورت ازان خدیو صورت و معنی رخ
نموده و دوست و دشمن و موافق و مخالف آنرا معایذه کرده اند
و بالجمله یروفاق مودای "من استأنس بالله لم يستوحش من غیر
الله" جزایزد توانا و خالق بی همتا ترس و بیم و خوف و هراس

و خاتمان اعظم مطاع سروران جهان و پدشوای خسروان عالم حضرت صاحبقران کشور ستان طاب ثراه دیگری از سلاطین و ائمه و بادشاهان عالی مکان را در فنون رزم آزمائی و پیچ آرائی و مراتب لشکر کشی و جهان کشائی این مایه خبرت و رسائی و مهارت و دستگاه که آن شهنشاہ فلک قدر انجم سپاه را است نبوده و هیچ یک از ملوک سابقه و خواقین ماضیه بگوهر رای صائب و جوهر تیغ ثاقب این آثار دشمن موزی و کار نامهای فتح و فیروزی در روزگار نهموده آگاه دلان دانش آئین از تتبع صادرات احوال میمنت قرین که این دفاتر مآثر گامکاری هاوی برخی ازان است مجمل ادراک این معنی تواند نمود. حسن توکل و ثبات و استقلال آن فرزنده لوی اقبال در معارک رزم و قتال و مواضع اخطار و احوال بمذابّه ایست که هرگز نظر همت بلند آن حضرت بر قلت اعدا و انصار و کثرت اعدا و خصوم و اعدای نبوده و جز بر عون عغایت ایزد نصرت بخش فیروزی رحمان و شوق و اعتماد نهموده اند در مضار کشور کشائی و هنگام صف آرائی اگر خیل بشر همراه بکین برخیزند و جنود هفت کشور بیک دفعه غبار حمله انگیزند ارکان ثبات و قرار آن برگزیده آفریدگار تزلزل نمی یابد و رخ تافتن از میدان رزم و عرصه کارزار در ضمیر مهر انوار خطور نمی نماید حملات مرد آزمائی شجاعان جهان و دلایران عالم بر آن گران رکاب مضمار ثبات قدم لامحاله چون وزیدن ریاغ عاصف است بر کوه گران و مانند آهنگ برق مخاطف بسوی قطب آسمان

لموافقه • شعر •

فغانه بید صفت موج لرزه بر تن شیر

کتب و دفاتر شتی و تدبیر و تصفیج جمیع نهج فتاوی مستغنی باشند و سرگردگی و اهتمام این مهم صواب انجام بقضیلت مآب شیخ نظام که جامع فضائل معقول و منقول است تفویض یانت که کمر سعی و اجتهاد بتمشیت این امر بصدّه باتفاق سایر اهل فضل و دانش جمع و تالیف آن مسائل نماید و گروهی از فضلا و علما که در پایه اورنگ خلافت بودند بدان شغل شریف مامور شدند و در اطراف و اکناف کشور فضل پرور هندوستان بهر جا کسی بسمت اشتیاق و مهارت در علوم موسوم بود بموجب یرلیغ همایون بجذاب والای سلطنت حاضر آمده بموافقت آن جمع تعیین یافت و همگی آن فریق بوظائف شایسته و مواهب ارجمند کامیاب گشته بتقدیم آن امر مشغول شدند و از کتبی که تمشیت آن امر را درکار شود نهج صحیح از کذاب خائفه خاصه شریفه بغضه حواله رفت و هر حال مبلغی خطیر در وجوه وظائف و انعامات تملّه و ممارهان این شغل جلیل و خطب نبیل از خزانه احسان بادشاهی صرف میشود و چون آن کذاب مستطاب صورت اتمام گیرد و پیرایه اختتام پذیرد جهانیان را از سایر کتب فقهی مغنی خواهد بود و برکت اجر و ثوابش ابد الابد در نسخه حسنات شهنشاه مؤید قدسی ملکات مثبت و مرقوم خواهد گشت - شجاعت و شهامت و پردلی و حزمات و صرامت و مدانت رای و اصابت تدبیر و همت بلند و عزیمت عالم گیر آن خدیو مهر انور مهر سریر از نرط ثبوت و کمال ظهور مستغنی از مراتب شرح و تقریر است کار آگهان رموز حرب و وثا و دقائق مهمان قواعد رزم و هیجا درین معنی متفق اند که جز امیر کبیر

صرف میشود و از فیض مکرمت و انصال شهنشاه ابرکاف دریا
 نوال طالبان علم و کمال سمت انزونی پذیرفته منشرح البال و مرنه
 الحال بکسب و تحصیل علوم اشتغال می ورزند و برکات دعای
 اجابت اثر آن گروه سرمایه بقای این دولت آسمانی شکوه میکردند.
 و از آن جمله آنست که چون همگی همت والا نهمت شریعت
 پیرای آن خدیو دین پرور حق پزده مصروف است با آنکه کلمه
 محلمین در احکام دین متین بمسائلی که ائبر علما و ائمه مذهب
 شریف حنفی بدان فتوی داده معمول بها و معمول علیها دانسته
 عمل نمایند و مسائل مذکوره در کتب فقه و نسخ فتاوی بذکر
 اختلاف فقها و علما با روایات ضعیفه و اقوال مختلفه آنها مخلوط است
 و مع هذا مجموع آنها یک کتاب هاری نیست و تا کتب مبصره
 بسیار فراهم نیاید و کسی را دستگاهی و جمع و بضاعتی کامل و قدرت
 و استحضاری و امی در علم احکام فقه نباشد استکشاف حق مرع
 و استنباط مسئله مفتی بها و حکم صحیح نمی تواند نمود لجرم بر ضمیر
 مهر انوار که در امور دین و دولت بفتوی الهام کار گزار است پرتو
 این عزیمت تافت که جمعی از علمای پایه سرور اعلی کتب
 معتبره و نسخ مبسوطه آن فن را که در کتاب خانه خاصه شریفه
 بر روزگاران از اطراف و اکناف عالم فراهم آمده جلوه گاه انظار تنبع
 ماخذه از روی تحقیق و تدقیق و خوض و غور اتیق بجمع و تألیف
 آن مسائل پردازند و از مجموع آن نسخه جامعه مرتب سازند تا
 همگان را استکشاف مسئله مفتی بها در هر باب بمراجعت آن
 کتاب بسهولت و آسانی دست دهد و قضات و مفتیان اعلام از جمیع

ایندیانی که محتاج مرمت باشد بترمیم آن پردازند و در هر موضع
 که پل در کار باشد نیز با استحکام تمام بسازند چنانچه از خزانن جود و
 اکرام بادشاهی بمصارف این ابنیه خیرچندان زور خرچ شده و می شود
 که مستوفی خیال بدستباری معمار اندیشه از تخمین آن عاجز است
 و بالفعل بمیان فضل و کرم شهنشاه زمان که رونق بخش کهن
 سرای جهان و موسس اساس خیر و احسان است طرق و مسالک
 هندوستان بهشت نشان چنان سمت امن و آبادی پذیرفته که مراحل
 و منازل و جبال و صحاری از معموری و ایمنی حکم بلاد و امصار
 گرفته است و از جمله مکارم سنیه آن حضرت آنکه هم در نخستین
 سال جلوس میمنت پیرا که حقیقت بی رونقی و اندراس و انهدام
 برخی مساجد و معابد اسلام بعرض اشرف رسید یرلیغ کرامت طراز
 بطغرای نفاذ پیوست که در جمیع ممالک محروسه هرجا مسجدی
 مدروس باشد از سرکار خاصه شریفه ترمیم و تجدید عمارت آن کرده
 از نور رونق و صفا بخشند و امام و مؤذن و خادم و سایر لوازم خرچ
 مسجد از فرش و چراغ و غیر آن مقرر سازند چنانچه هر سال مبلغهای
 خطیر بدین وجه مصروف میشود - و از آنجا که توجه خاطر دانش
 متأثر بترویج مراتب فضل و تاسیس معالم علم درجه قصوی دارد
 و در جمیع بلاد و قصبات این کشور وسیع فضلا و مدرسان را بوظائف
 لایقه از روزیانه و املاک موظف ساخته بشغل تدریس و تعلیم
 محصلان علوم گماشته اند و برای طلبه علم در هر معمولی و ناحیه
 وجوه معیشت درخور رتبه و حالت و استعداد مقرر داشته و هرساله
 بدین وجه فیز از خزانن احسان پادشاهانه مبلغهای معتد به

باشند و آنچه بدین جهت بخشیده‌اند همت والا گشته از کوررها
متجاوز است لمولفه . شعر .

بقطره ابر و بانجم سپهر نتواند

مخا و بخشش ادرا نگهداشت شمار

ز آستین عطایش که کوچه امل است

نمونه دوسه چنین است موج دریا بار

و از مبررات عام شامل آن خدیو ابر کف دریا نوال آنکه چو
سابق در بسیاری از مسالک و مشارع این مملکت گردون بعطت
بجهت نزول مسافران خانوات و رباطات که محل امن و آرامش
و مقام راحت و آسایش آن گروه تواند شد نبود و خلائق
در بعضی راهها خصوصا از بلده فیض بنیاد آورنگ آباد
تا مستقر الخلافه اکبر آباد و از دار السلطنة لاهور تا دار الملک کابل
کمال رنج و تعب می کشیدند رأمت و عاطفت بادشاهانه بر حال
متدردین و مسامرین بخشوده یزلیغ لازم الامتثال از پیشگاه مکرمت
و انضال پیرایه مدور پامت که در جمیع طرق و شوارع این ممالک
کثیر المسالک بهرجا مرا و رباط نباشد از سرکار خالصه شریفه مرای
وسیع الفضا از سنگ و خشت و آهک و گچ در کمال متانت
و استحکام مشتمل بر بازار و مسجد و چاه پخته و حمام بسازند و در
بر مرحله بجهت فرسودگان محنت سفر و رهروان دشت و صحرا
مبزل گاهی پدیدازند که محط رحال و محل صیانت اشیا و اموال آن
فریق باشد و برکات اجر و مؤدبتش بروزگار این دولت همایون
آثار عائد گردند - و همچنین حکم والا صادر شد که هر سرای قدیم

منصبداران و سایر بندگان درگاه والا که همت خانه زادبی آستان
 معلی دارند و مع شده سرمایه کفایت خزانة عامره میشود - ازان جا
 که همت خیر نهمت آن حضرت پیوسته بر زمهید مراسم لطف
 و رأفت و تشیید مبانی خود و عاطفت مقصور است و همواره وجه
 قصد و پیش نهاد خاطر اقدس آنکه مرانرازان عهدیت این دولت
 اندیشان و سعادت اندوزان خدمت این آستان فیض مکان بطیب
 حال و وسعت عیش و فراغ بال و سرور خاطر مخصوص و بهره مند
 بوده غبار پریشانی بر چهره حال و گرد ناکامی بر رخسار آمل
 آنها نه نشیند بمقتضای امتیغای مآثر مکرمات و انضال رقم عفو
 بر ذناتر مطالبات مذکور کشیده حکم جهان مطاع از پیشگاه فضل
 و اصطناع بناظران مذاظم دیوانی عز صدور یادت که جمیع بندگان
 درگاه خلاق پناه را از منصب دار دو بیستی تا امیری که بمنصب
 هفت هزاری سر بلند است از مطالبه آنچه بر ذمه اجداد و نیاکان
 واجب الادا بوده معاف و معلوم شمرده بدان جهت تعرض
 و مزاحمت ننمایند و از دو منصب دار بیستی تا چهار صدی بناظر
 کمی منصب از مطالبه آنچه ذمه آبی آنها بدان مشغول باشد نیز
 معاف شناسند و از پانصدی تا هفت هزاری بحکم معیت حال
 و حصول استطاعت وجوه مطالبات را لازم الادا دانسته اگر موازی
 قدر آن میراث یافته باشند بمرور ایام و تدریج شهر و اعوام از عهد
 ادای آن بر آیند و اگر بقدر آن میراث نبرده باشند وجه مطالبه
 بقدر ترکه ادا کنند و اگر ظاهر شود که بجماعه مذکوره مطلقاً ممتد که
 نرسیده آنها نیز بالکلیه از ادای وجه مطالبه معاف و مرفوع القلم

ز احوال مردم چنان نکته یاب • که داند چه بینند شبها بخواب
 از مراتب جود و احسان و فضل و اصطناع آن رونق افزای کرخانه
 ابداع کلک نکته پرداز تا کجا دامنان طراز تواند شد شرافت خیرات و
 کرائم مبرات و منوف ادرارات و اکرامات چندانکه ازان مظهر الطاف
 الهی بمنصه ظهور رسیده عشر معشار آن از اعظم سلاطین کسار
 و خوانین گردون اقتدار در تمام ایام دولت و مدت سلطنت روی
 نداده و انوار صدق اینمعنی از مواهب عالیه و انعامات سامیه
 آنحضرت که این دیباچه نسخه مغاخر و معالی بذکر بعضی ازان
 مشحون است بر مرات ضمیر همگان پرتو انگن میگردد - و از جمله
 آن سترگ بخششها عفو کردن باج غلات و حبوبات و وجوه راهداری
 و محصول اقمشه و دیگر اموال مایر است در کل ممالک محرومه و
 تمام قلم رو دولت قاهره از فرقه مسلمین خصوصاً و عفو کردن بعض
 وجوه مذکوره از کفای رعایا و قاطبه برایا عموماً که مجموع آن هر حاله
 مبلغ سی لک روپیه می شود - و ازان جمله بخشیدن مطالبات اجداد و
 نیایان بندهای آحتان خلافت نشان است که قبل ازین درین دولت
 جهان مدار و سلطنت گردون اقتدار بر رونق معمول روزگار دیوانیان
 عظام و مستوفیان ممالک نظام از تنخواه مناصب و رجه موجب
 آنها بر سبیل تدریج وضع نموده بسرکار خاصه شریفه عائد میساختند
 و اینمعنی موجب پریزانی و اغتلا حال بسیاری از منتصبان
 متنبه جاء و جلال می گشت و چون این مطالب درین دولت
 فیض پرور که مرجع و ملجای خلائق هفت کشور است حد و نهایی
 ندارد هر سال بقرین جهت مبلغهای خطیر از وجه طلب امرا و

بیدم و هراس بر اندام طیش و تندبی و عجلت و اضطراب در هیچ
 باب ازان خدیو خورشید قدر نلک جذب. مشاهده نگشته - در کارها
 نهایت غور و تأمل و دور بینی و ملاحظه اطراف و عواقب آن بکار
 می برند و هرگز امری از امور که خالی از مصلحت دین
 و دولت و خیریت و صلاح جمهور باشد ازان حضرت بظهور
 نمی رسد - تیقظ و آگاهی در مراتب سلطنت و پادشاهی دران پایه
 که حقایق معاملات هر صوبه و سرکار همواره بر سبیل تفصیل
 روزنامه دار از نوشتنهای سوانح نگاران که جایجا معین اند
 بموقف عرض اشرف رحیده جزئیات و کلیات کیفیت زیست
 و سلوک صوبه داران و حکام و عمال در پیشگاه جاه جلال سمت
 انکشاف می یابد و باقتضای عدالت و نصفت پاداش حسن
 عمل و کبفر سوء کردار هر کس میدهند - و از غایت اعتنا و اهتمامی
 که باستکشاف احوال ملک و دولت دارند در هر صوبه و سرکار بغیر
 واقعه نویس مقرر - یکی از معتمدان بیغرض کار آگاه خفیه معین
 فرموده اند که سوانح و حقائق آنجا بی اطلاع دیگری نوشته بدرگاه
 آسمان جاه ارسال دارد تا اگر واقعه بکار مقرر بذابر غرضی در
 نگارش برخی امور از نفس الاسر تجاوز ورزیده باشد از نوشته او
 حقیقت حال در جناب سلطنت و جهالبانی درجه ظهور یابد و
 ببرکت این هوشیاری و خبرداری نیکی و راستی بر کردار متصدیان
 اشغال و مهام غالب گشته از افعال نکوهیده و اعمال ناپسندیده
 محترز اند

لمولفه * شعر *

دل روشنش آگه از کار ملک * عیان نزد او جمله امرار ملک

در عفو لذتی است که در انتقام نیست

جرائم و زلات همه بخشیدند و هیچ یک را باظهار هوا کردار
خجالت نداده پرده انحصار بر تقصیرات شان کشیدند - حیا و غم
و مردمی و آرزو آنحضرت بغایتی است که هرگز کلمه رکیک و
حرفی مستهجن بر زبان گهر بیان جریان نیامده و هیچگاه مخفی
که موجب شرمزدگی و انفعال و باعث هتک عزت و تقبیح حال
کسی باشد بروی او نغمزوده اند

حیای عالم با او است و این عجب نبود

که چشم عالمیان است و چشم جای حیا است

از غایت بزرگ نهادی و دلا نژادی و نهایت پایه شناسی و
قدردانی با فرقه سادات عظام و طایفه مشایخ کرام و زمره علمای
اعلام مراسم توقیر و تبجیل و لوازم اعزاز و احترام باقصی الغایه
رعایت فرموده پاس عزت این گروه را اساس بارگاه سروری و
مرفرازی میدانند و در ایوان عدل و داد چنان کشاده پیشانی
می نشینند و نرم خوئی و مهربانی با متظلمان و داد خواهان بکار
میبرند که آنها را در عرض مطلب و مدعی هیبت محفل پیر
مشاکل بند و هشت بر زبان نکذاشته بی شایبه خوف و بیم مقامد
و مدعیات خود بهرح و بعض تمام و بمبالغه و اطناب در کلام
معروض میدارند و ازان بهیچ وجه آثار ملالت در ناصیه حال
اشرف ظاهر نمیشود و باین طیب خلق و کشاده پیشانی لطف
دور باش شان و شکوه و مهابت عظمت و جلال آن قهرمان کشور
اقبال که زهره گداز اکسره ایام است و ترک بهرام را از نهیب آن لرزه

و مشمول کرم و نوازش می شود و همچنین سایر بندهای آستان
 والا که جرم و خطائی از آنها سرزند بدین عنوان متنبه و متداب
 میگردد و این معنی در حقیقت بدین تربیت و بنده پروریست
 که سرمایه اصلاح احوال و پیرایه تهذیب اخلاق و اطوار بندهای
 ناهنجار میگردد - و صفت عفو و جرم بخشی و خطا پوشی و عذر
 نبوشی آن مظهر لطف و احسان و رحمت آفریدگار بحدیست
 که در ایام قنارت و زمان اختلال ملک دولت که آن حضرت برهبری
 تایید آسمانی بذابر موجبات و اسبابی که در اول این کتاب مستطاب
 گزارش پذیرفته رایت عزیزمت از دکن برافراخته متوجه مستقر الخلاء
 گشتند و عساکر نصرت مآل را با اعدای بدسگال محاربات عظیم
 روی داد و آویزشهایی سترگ اتفاق افتاد و عاقبة الامر بیدارویی
 نصر و امداد ایزد متعال و اقتضای حکمت و مشیت قادر ذوالجلال
 سریر سلطنت و اقبال و اورنگ عظمت و استقلال بفر جلوس همایون
 زیب و زینت یافت جمعی که از بیدولتی و کوتاه اندیشی رخ از
 سعادت ارادت و هوا خواهی آن برگزیده ای تانده غبار مخالفت
 برفرق روزگار خود پیچند و در معارک و حروب که آن حضرت با اعدای
 صعب آرا بودند تیغ جسارت بر روی مبارزان جفود دولت کشیده چون
 ارزم و حیا بر خاک سفاقت ریختند و گروهی که در برخی مواقع
 هیچ از نفاق و دو روئی روی بخت از عسکر ظفر اثر بر نداشتند و
 براه عصیان منشی و خلاف اندیشی شانند و مجموع مزارار
 منوف عذاب و بی توجهی بل مستحق عقوبات عظیمه شده بودند
 از کمال فضل و کرم جبلی بموجب ایندهنی که • مصرع •

داده اند که در نظم و نسق مملکتی بدین وسعت و حفظ و حرمت دولتی باین عظمت جز حدود و حیاسات شرعیه که متکفلان امر ریاست کبری و متحملان بار ناموس خلافت عظمی را اجرای آن ناگزیر است بکار نمی‌پذیرند و هرگز باقتضای قوت غضبی و هوای نفس و شهوات طبع بتخریب بذای حیات فردی از انرا نوع انسان که بدائع صنائع و شرائف و دائع آمردگار جهانند حکم نمی‌فرمایند - و هیچ یک از پادشاهزاده‌های کامکار و الا ثبار و امرا و نوئینان رنیع مقدار که بنظم مهام صوبه و ولایتی ازین کشور جمیع قیام دارند از بیم باز پرس قهر و عتاب پادشاهانه بقتل احدی جرأت نمی‌توانند کرد - جمعی که مصدر تقصیرات و معسوق مقوبات شده باشند از عرایض حکام و صوبه داران و نوشته و قانع نگاران حقیقت حال شان بمسامع حقائق مجامع می‌رسد و چون از درگاه معلی بر وفق شریعت غرا حکم سیامت آنها صادر میشود بیداما می‌روند و در پیشگاه معدلت خسروانه وضع و شریف وادانی و اقامی را مواخذة و باز پرس یکسانست و در اجرای حدود شرعیه امرا و اعیان و فقرای بی‌نویان از هم متمیز نیستند - هرگاه یکی از عده‌های بارگاه خلافت در مراتب خدمت و مراسم عبودیت مصدر زلتی شود که بحکم توره سلطنت و پادشاهی و آئین فرماندهی و جهان‌بنانی تادیب و گوشمال او لازم و محتتم باشد بعزل از خدمت و سلب رتبه عزت و اعتبار و برطرف کردن منصب و جایگزین یا کم کردن منصب در خور جریمه و تقصیر تنبیه و تادیب می‌باید و پس از چندی اگر جرمش قابل عفو باشد مورد فضل و بخشایش

زمان فرمان روائی و خلافت آن حضرت ظلمی گزیده برگزشتگان
 و پیشینیان امم که ادراک این عهد سعادت مہد نموده از ظل
 حراست و فیض عدالت بادشاہانہ محروم بودہ اند **مولفہ • شعر •**
 بدوران عدلش کہ پایندہ باد • متمدیدہ کس ندارد بدید
 بآہی رسد گرز عدلش خبر • پدای درخت آب گردد تبر
 کند سیل اگرخانہ را خراب • شود زہرہ ابر از بیم آب
 زدہ را بکشتی رسد گریبان • گہر گیرد از بحر ہم سنگ آن
 با آنکہ خلاصہ اوقات فرخندہ سعادت صرف داد دہی خلائق
 و پژوهش حال رعایا و زیردستان نمودہ ہرروز بی تخلف دیوان
 عدالت میکنند و میر عدل و دارغہ عدالت تعیین نمودہ اند کہ
 متظلمان و داد خواہان را پدیشگاہ عدالت حاضر آوردہ مطالب و
 مقاصد آنها را بعرض والا میرسانند از غایت اعتنا و اہتمام بشان
 این امر جلیل یکی از معتمدان بارگاہ خلافت را معین ساختہ اند
 کہ اگر متصدیان عدالت در عرض مدعی و انجاء مطلب بعضی
 ملہوفان بنابر اغراض نفسانی تاخیر و تعویق و مداہنہ و مضامحہ
 ورزند و آن مستغنیان بدو رجوع نمودہ عرائض مشتمل برحقیقت حال
 خویش باو دهند تا آنها را بنظر انور رساند و در خلوات قدس آن
 تظلم نامہا بمطالعہ اشرف میرسد و جواب مطالب آن فریق بخط
 مبارک بر حاشیہ آنها طراز نگارش می یابد - و از شرائف تاییداتی
 کہ آن دست پرورد لطف خاص ایزدی بدان کرامت اختصاص
 یافته آنست کہ عقل و حکمت و عدل و رأیت و ضبط و ہیامت
 و خدا پرستی و شریعت پروری را چنان با ہم ترکیب و امتزاج

و امرا صادر شود امتثال مثال را مجال تاخیر و امهال نداده
و خواه و نا خواه حکم شرع شریف و فتوی ملت منیف را گهری
اطاعت می گذارد لمولفه
• شعر •

گیاه خشک کند دعوی از طراوت خویش
بآفتاب زدار القضا رود اعلام
قصاص اگر طلبد شمع کشته را آتش
هدیف باد بود خیر باد با ایام

و همچنان که قبل ازین درین دفاتر دولت متأثر سابق ذکر یافته
در بایه سریر سلطنت و سایر بلاد و اقطار ممالک محرومه
محتسبان نافذ حکم بجهت منع منکرات و رفع محرمات مقرر
ساخته اند تا خلایق را بقهر و زجر از ان باز داشته رهنمون طریق
صلاح و سداد و مانع ارتکاب فجور و فساد باشند چنانچه در هیچ
جا احدی از رعیت و سپاهی بلکه بندهای عمده بادشاهی
را جرأت بر اظهار و اعلان مناهیه و ملامتی نمانده و ترویج امر
حتساب درین مملکت گردون فسحت بدین غایت از خصائص
احکام این بادشاه دین پناه است و در موالف اینم چندان
رواجی نداشته و جز ناسی ازان نبوده لمولفه
• شعر •

دولتش تا حامی اسلام شد • دین همی بالذ بخویش از عز و شان
احتساب شرع را از حکم او • درة بر دوش است چرخ از کهکشان
صفت عدل و نصفت آن خدیو کامل عادل را دخترى جداگانه
باید تا به نیروی تگاپوی کلک نکته منج معنی طراز در روزگاری
دراز یکی از هزار و افدکی از بسیارش بمضه اظهار تواند آمد در

علیهم اجمعین . قبل آن صورت رفوع نیامده . از برکت مسلمانی آن
حضرت در معابد شرک و مذاهب ضلال گرد بی رونقی بر چهره
بدان نهشته و زناز تعلق بت پرستان از کیش و آئین کفری
گسسته یوما فیوما آثار کفر و جهالت در کفش و انوار اسلام و ایمان
در افزایش است چه در مستقر اورنگ سلطنت و چه در اطراف و
اکفاف این مملکت . پیر بدعت پیوسته جمعی از کفار ضلالت شعار
شرف اسلام در می یابند و در پایه سریر گردون شکوه هر کس ازان
گروه بدالت . عادت اراده مسلمانی . میکنند ناظمان مهام شرعیه
اورا بعتبه بارگاه خلافت حاضر آورده باشاره معلی قلین کلمه طیبه
مینمایند و حضرت شاهنشاهی بجهت تالیف قلوب سایر اهل
غواصیت آن فریق را بخلعت و انعام نقود و دیگر عطایا و مواهب بر
وفق درجات احوال آنها می نوازند و برخی را که از قوم خود
امتیازی دارند بی واسطه بزبان حق ترجمان که مفتاح خزائن
صدق و ایمان است تلقین شهادتین نموده بدین الاقران سر بلند
می سازند لمولفه

بعهد خسرو دین پرور سلیمان قدر

گسسته است حلیمانی از میان زناز

توان براف ضلالت کشید ازان مدی

ز بس که شد بت سنگین شکسته از کفار

احکام شریعت غرا و ملت بیضا بحمايت دین پروری آن حضرت

چنان کامیاب نفاذ و جریان است که اگر بدعوی بی نوائی

و نظم کمترین گدائی از محکمه قضا رقم ! حضار بنام یکی از اعیان

باطنی چندان مرمایه گرفته اند که بارشاد و هدایت معتمدان آن
 لحوال و مستحقان آن نوال را زکوة لصاب کمال می توانند داد
 غایت حق طلبی و خدا جوئی پیوسته خاطر عاظر آن قبله مقبل
 جویای محبت فقرا و عرفا و صاحبان است و در هر کس نشانی
 از مقصود اصلی و مطلوب حقیقی می یابند حلسه جذبان طلب اند -
 تقدس و تأله و روحانیت و تیرۀ آن خدیو قدسی خصال درون
 پایه است که خاطر ملکوت ناظر بامتیغای لذات جسمانی و
 مشتهیات نفسانی با آنکه حلال و مباح باشد نیز راغب نیست و
 پیوسته بر ریاضات بدنی از تقلیل غذا و التزام سهر و کثرت صوم و
 مواظبت عبادات شانه در تصفیۀ روح و تلطیف سرو تنزیه باطن
 میکوشند و همواره عبادت و پرستش کردگار جهان و ذکر و یاد خالق
 زمین و آسمان پیش نهاد همت حق بزره داشته به تحصیل کمالات
 حقیقی و انذار نعم روحانی اسباب دولت جاودانی فراهم می آورند
 و غرض از سلطنت و سروری اعلای اعلام دین پروری و مقصود از
 خلافت و برتری تشیید ارکان شریعت گستری دانسته در ترویج قواعد
 دین مبین و تفهیم احکام ملت متین و محور سوم خلافت و جهالت
 و رفع آثار بدع و اهوا و منع ظهور مناهای و ملامی روح مقدس
 حضرت رسالت پناهی را صلوات الله و سلامه علیه و علی آله و اصحابه
 از خود خشنود می سازند چنانچه بمیان مسامی مشکوره آن
 حضرت دین حلیف و ملت بیضا را درین کشور فیض پیراقت
 و استیلائی دست داده که در زمان هیچ یکی از فرمان دهان باداد
 و دین غیر از عهد سعادت مهد خلفای راشدین مهدیین رضوان الله

مبارک میام ادای سنت تراویح ضمیمه رواتب عبادات آن بادشاه
حق پرست است - و مرتا سر آن ماه فرخنده بادای طاعت و عبادات
و افاضه خیر و مبرات و قیام بصوالح اعمال و التزام شرائف احوال
و کام بخشی و فیض رحمانی خلایق و تحصیل خشنودی و رضای
خالق اوقات دائض البرکت مصروف ساخته در مشرق اخیره بسنت
سنیه نبوی در مسجد قلمی اساس غسلخانه معتکف میشوند و
درین ایام بتمام همت و همگی نهمت روی توجه بجناب کبریا آورده
در آن خلوت قدس شب و روز بسجود عبودیت ناصیه افروز و بحسن
خسوع و خضوع از درگاه صمدیت فیض اندوزاند - و در جماعات تشریف
حضور بمسجد جامع می برند و اقامت نماز جمعه هیچگاه از روی
احتیاط بی وقوع مازمی قوی ازان حضرت نوت نمیشود و هرگاه موکب
جاه و جلال در دار الخافه شاه جهان آباد و یا شهری دیگر اقامت
داشته باشد چون عزم توجه بشکارگاههای نواحی شهر می نمایند اول
هفته نهضت اقبال مرمونه روز پنجشنبه لوای مراجعت به شهر
می افزایند تا فتور در ادای نماز جمعه نشود و گاهی که شکار دو
هفته یا بیشتر پیش نهاد خاطر والا گردد در یکی از جوامع قصبات
بزرگ که نزدیک باوردی معلی باشد نماز جمعه می کنند - و در
عیدین خواه سفر و خواه حضر بمصلی پرتو حضور گسترده با گاه
مسلمین نماز عید بجماعت میگزارند - و در لیالی متبرکه باهیای
شب که طریقه زنده دلان خدا طلب است پرداخته از انوار فیض
الهی چراغ افروز بخت و سعادت اند - با آنکه بصحبت مشایخ کرام
و اعظم دین و سالکان مسلک حق و یقین از مواهب قلبی و فتوحات

کامیاب بمذات برکات و الوف معادات ساخته میل به نعاون محرمه
 در خاطر اشرف اطهر که جلوه گاه دوشیزگان حجله غیب و آئینه
 خانه شواهد اسرار الهی است نقش نه بسته - با آنکه بزم آریان
 عشرت و هنگامه پیرایان نشاط از مطربان خوش آواز و سازندهای
 دلنواز و نواسنجان نادر ترانه و سرود مرایان سرآمد یگانه از هر
 صنف و گروه در پایه سرپرگردون شکوه مجتمع اند از کمال تقدس
 و تشرع و حق پرستی باستماع سرود و ساز توجه نمی نمایند - و جل
 هنگام جشن و سرور و اوقات طرب و سرور که باقتضای آئین شهنشاهی
 و رعایت آداب جهان پناهی ارتکاب صحبت حاز و نوا ضرور است
 هنگامه رود و سرود در بزم مقدس انعقاد نمی یابد لموافق شعره
 نکرده بهر رضای خدای عز و جل

نه چشم موی غزال و نه گوش سوی غزل

آن خدیو قدسی شیم بلباسهای نامفروع و زینتهای محرم اگرچه شان
 سلطنت و شکوه دولت را منافی نیست تلبس و تزیین نمیفرمایند و
 هیومنه لباس مدارک از اثواب فاخره متشرعانه است - و زواهر جواهری
 که از پوشش آن حضرت زیب و فرمی یابد آنچه محتاج نگین
 خانه است بجای طلا بر مذگ یشب تعبیه یافته نامشروع و مباح
 باشد - از کمال پاک طینت و طهارت جبلت همیشه با وضو میباشد -
 و با صلوات مفروضه جمیع مدن و نوافل بی شایبه ملال و تکامل
 نموده تاخیر نماز از وقت مستحب روا نمیدارند - و روز ماه مبارک
 رمضان مفرا و حضرا بر غبت داشته - در سایر ایام متبرکه نیز بغوت
 تابید ازلی و نیروری توفیق آسمانی صائم می باشد - در ماه

خدا آگاه باقتضای سعادت فطری و نیک بختی ازلی بکمال
 رموخ در مراتب دین مبین و نهایت ثبات و استقامت بر جاده
 شرع مطهر حضرت خاتم المرسلین صلوات الله و سلامه علیه و علی
 آل و اصحابه اجمعین چنانچه آثار آن بر روی روزگار آشکار است
 متصف و موصوف اند - و از مذاهب اربعه معتبره اسلامی بمذهب
 حنیف امام ائمه حضرت امام اعظم قدس الله سره الاکرم که از فروغ
 مشکوه هدایتش حریم کعبه دین و ایمان روشن و انوار برکات
 مجتهداتش بر اقطار ارض و ارجای جهان پرتو افکن است عاملند
 و جمیع عقائد و اعمال آن برگزیده ذر الجلال بر طبق اصول محکمه
 و نروع متقنه طائفه حقه حنفیه است - تقوی و صلاح و زهد و ترویج
 آن حضرت بمرتبه ایست که متقیان روزگار و ورع کیشان پرهیزگار
 از تنوع مراتب احوال سعادت منوال حلقه ارادت در گوش و غاشیه
 پیروی بردوش دارند - آن مورد تاییدات آسمانی با وجود جمعیت
 اسباب حشمت و کرامتی هم از ریعان من شباب و عنقوان ایام
 جوانی که موسم نو بهار عشرت و شادمانی و هنگام غلبه و استیلا
 هواجس نفسانیت از جمیع مناهی و ملامی و مسکرات و محرمات
 منکرز و نفوراند و از رسائی نشاء توفیق هیچگاه مانند هواپرستان و
 غفلت پیشگان لب بشرب رحیق نیالوده بوی مسکرات و مغیرات بمشام
 پرهیزکاری آن حضرت نرسیده - و از کمال عفت نفس قدسی
 سرشت هرگز طبع مبارک جز با شرائف حائل و زوجات مکرمات
 مقارنت و مضاجعت نجسته و از مبادی غلوای شباب تا این هنگام
 میمنت آغاز خجسته فرجام که من کرامت قرین منزل خمسین را

بسیار رسید خواب و آرام • کین نامه گرفت حصن الجمل
اکنون خامه حقائق نگار برخی از شرائف اطوار و کرائم خلق آن
خدیدو انفس و آفاق که جداگانه طراز نگارش یافته در ذیل این صحیفه
اقبال ثبت نموده شاهد کلام را بدان زیر اختتام می بخشد •

گذارش برخی از کرائم عادات و شرائف صفات این خدیو کامل الذات

چون ایزد جهان آفرین آن پایه افزای اورنگ دولت و دین را
مورد انظار فضل و کرم و مطرح انوار تربیت و نولزش خویش
ساختم در خلانت و سروری بر تبه اکملیت و بر قری از فرمان روایان
گیتی یگانه و ممتاز خواسته لاجرم ذات کرامت سماتش را بحلیه
ملکات فاضله و اخلاق کامله انسانی پیرایه سعادت جاردانی
بخشیده تا بشرائف اوصاف و خصائل و جلائل مناقب و فضائل
فسخه انمان کامل باشد و بونور حق شفامی و دین پروری و فرط
نصفت شماری و معدلت گهتری مقتدای خواقین دین دار
و پیشوای سلاطین عادل چنانچه صورت این معنی بر مرآت خاطر
دیده و ران هوشمند و آگاه دلان حقیقت پیوند از تتبع مراتب شمائل
و عادات و تصفح مدارج تائیدات و سعادات آن حضرت جلوه ظهور
دارد و راقم این صحیفه متأثر اقبال بگذارش برخی از ان چهره آرامی
شاهد مقال گشته بدان تقریب برای خسروان جهان و سرورزان
کیهان جریده الخلاق می پردازد که آن گروه والا شکوه را دستور العمل
دولت و بخنداری و قانون الادب حشمت و کامکاری باغد - آن بادشاه

صمدیه و جمعی دیگر از صمدها و منصبداران و هزار و پانصد
احدی و پانصد برق انداز باو تعیین یافتند *

خانمه

سپاس و فیاض ایزد بی همتا را که بدستگیری بخت بلند
و پیشکاری طالع ارجمند ده ساله موانح ایام سلطنت و کام رانی
و اعوام خلافت و جهان ستانی گیتی خدیو مهر انسر سپهر مریر
شهنشاه عالم گیر بطرزی بدیع و املونی منبع که پذیرای طبائع دشوار
پسندان کار آگاه سخندان و دقائق شناسان رموز الفاظ و معانی
تواند بود بی شائبه مبالغه و اطرا نگاشته کلک نکته منج معنی
پیرا گردید و ازان رقائع دولت آثار الواح صحائف روزگار و اوراق
دفاتر لیل و نهار زینت جاوید پذیرفته بمیامن نشر مناقب و مآثر
و ذکر معالی و مغاخر آن اورنگ نشین کشور باطن و ظاهر نام این
گمغام برجریده ایام ثبت افتاد * لمولفه * نظم *

صد شکر که این شگرف نامه * پیراسته شد بکام خامه
دیباچه حشمت و جلال است * فهرست دفاتر کمال امت
دستور ملوک شهر یاران * آویزه گوش روز گران
هر نکته او هزار دفتر * هر نقطه درو هزار گوهر
منگرتو که ساده است گفتار * این شاهد ساده هست پرکر
کردم بشگرف کاری کلک * بهن گوهر بی بهادرین سلك
صد رخنه بدل فکندم از فکر * تا شانه زدم بزلف این بکر
طلبم تا نقش این رتم هست * بهن نقش بدیع از قلم هست

بقلمه داری گوالیار از تغیر معتمد خان منصوب گردیده بعنایت
 خلعت و اسب و خنجر و خطاب خدمتگار خانی مباحی عد و خدمتگار
 خان بخدمتگذار خان مخاطب گشت نوزدهم ابراهیم خان که از
 صوبه داری دار السلطنة لاهور معزول شده بود باحرار ملازمت اکمیر
 خاصیت چهره سعادت بر اندوخت و میر خان و هادیخان که در
 ملک کومندان محمد امین خان بودند بتقبیل سده سینه فائز گردیدند
 و عنایت خسروانه میر خان را بعطای خلعت نواخت و عبدالنبی
 خان فوجدار متهرا از آنجا رسیده دولت زمین بوس دریافت درین
 اوقات چون از سوانح بنگاله بعرض همایون رسید که آشامیان مرده
 دگر باز از راه نا عاقبت اندیشی قدم جرأت و جسارت از حد خویش
 پیش نهاده با لشکری انبوه و فواره عظیم بر سر کواهنی که مرده
 ولایت بنگاله امت آمده اند و بغیر عدم وصول مدد بسید فیروز خان
 ثنه دار آنجا آن دو میرتان بر قلعه کواهنی امتیاء یافته خان مذکور
 با اکثر همراهان بمردی و مردانگی نقد جان در راه عبودیت
 در باخته است رای عالم آزادی چنان اقتضا نمود که یکی از عمدهای
 آستان سلطنت با لشکری از پیشگاه حضور بدفع نفقه آن عامیان
 مقهور و بی دینان از خدا دور معین گردد و برخی از عساکر کومنی
 آنصوبه نیز بهمرهان خویش ملحق ساخته بتادیب و تنبیه آن
 گروه خدان پزوه پردازد بنا بر آن راجه رامسنگه بکفایت این مهم
 معین گردید و بیست و یکم ماه مذکور بعنایت خلعت و اسب
 با حاز طلا و جمدهر با علاقه مرزاید مورد نوازش گشته مرخص شد
 و نهیربخان و کیسری سنگه بهورتیه و رکهناته سنگه میرتیه و بیرم دیو

زاد هما الله قدرا و جلاله پیش نهاد همت ساخته دران اراده فرخنده
 رسوخ داشت پس از انقضای مدت مذکور باحراز آن مقصد اسنی
 مرخص گشت و هنگام رخصت حضرت شاهنشاهی آن شوکت مرتبت
 را دگر باره بانجمن حضور طلب داشته انواع تلافیات و مهربانیا
 بجا آوردند و باشاره والا کارپردازان پیشگاه سلطنت سامان و
 لوازم و مایحتاج آن سفر میمنت اثر بر وجه لایق نمودند و یرلیغ
 کرامت نشان بصوبه داران و حکام و فوجداران از دار الخلافه
 شاه جهان آباد تا بندر سورت صادر شد که آن رفیع قدر را از
 حدود متعلقه خود بآئین شایسته بگذرانند و مهمانداران بدستور
 هنگام آمدن معین شدند و از اول تا آخر مبلغ ده لک روپیه از
 خزانه بادشاهانه باد عائد گردید غره رجب بعرض اشرف رحید که
 خان دوران صوبه دار اردبیه باجل طبیعی رخت هستی بر بست
 سینرهم دانهمند خان از تغیر محمد امین خان که چنانچه گزارش
 یافته بود بعد فراغ از مهم یوسف زئی بصوبه داری دار السلطنه لاهور
 تعیین یافته بود بخدمت جلیل القدر میر بخشگیری مر بلند گشته
 بعطای خلعت خاص و قلمدان مرصع نوازش یافت - و درین ایام عاطفت
 خسروانه پادشاه زادهای عالیقدر را اعتبار امرای نام دارار ابعطای خلعت
 زمستانی قاست امتیاز برافراخت ارسلان خان و بغوجدلری سلطانپور
 بلهری معین گشته بمعنایت خلعت و اسب از اصل و اضافه بمنصب
 هزاری هشت صد مولود و اسب سه اسبه سرانرا شد و خواجه پهل

اقبال آوردند و چون داخل قلعه مبارک شد بامر اعلی رکن الماطنت
 جمعفر خان اورا از راه باغ حیات بخش بمسجد همایون نقلت
 که عبادتگاه خاص پادشاه حق پرست است و ملاقات خان موسی
 الیه را آنجا مقرر شده بود آورد و حضرت شاهنشاهی سلطنتی
 قبل از نماز ظهر خرامش اقبال بآن بقعه قدسیه فرموده خان
 مذکور را از احراز لقای میمنت قربن فیض اندوز و مسرت آگین
 ساختند و بسخنان تفقد آمیز عطوفت پیرا عاطفتهای پادشاهانه
 بجای آوردند و چون وقت نماز در رسید بآئین معهود نماز ظهر بجماعت
 ادا نموده بعد فراغ از نماز آن خان رفیع منزلت را بمنزل رخصت
 فرمودند و پیشکوان پیشگاه سلطنت را فرمان شده که هر روز از انواع اطعمه
 و اشربه بنوعی که مزارار این دولت مظهر بحضرت باشد از مرکز خامه
 شریفه سامان نموده بآئین شایسته میفرستاده باشند و همواره
 شهنشاه مکرمت پرور مهربان آن سلاله خواندین را بملاقات گوناگون
 یاد و شاد میفرمودند و خاطر غمدیده رنج کشیده اش را باظهار آثار
 قدر شناسی و نقوت پروری مصرور ساخته انواع دل جوئی و کرم خوئی
 بظهور میرسازیدند و نقوبتی دیگر عاطفت خمرورانه خان مذکور را در باغ
 حیات بخش از فیض حضور قدسی سرور کمباب ساخت بالجمله
 آن حشمت پناه مدت هشت ماه قرین خرمی و شادکامی و مشمول
 اعزاز و احترام در دار الخلافه شاه جهان آباد بصر برده از کلفت و
 محنت مفر بر آسود و بمیامن اعطاف بیکران خدیو زمان غبار مکاره
 و نوائب روزگار که باقتضای گردش چرخ درار اورا روی نموده
 بود از صفحه خاطر زدود و چون عزیمت طواف حرمین شریفین

ضروریات و ما بحتاج آن خان رنبح قدر نموده و مبلغ پنجاه هزار روپيه
 از خزانه آن صوبه داده هرگاه روانه درگاه سلاطین پناه گردد خود همراه
 گشته خان مشار الیه را بیدارگاه خلعت رساند و بمحمد امین خان
 صوبه دار لاهور فرمان شد که چون بآن مرکز سلطنت وارد گردد لوازم
 اعزاز و اکرام و مراسم نیکو داشت و احترام بعمل آورده و وظائف ضیانت
 بروجه لائق تقدیم نماید و پنجاه هزار روپيه از مرکز خاصه شریفه و
 مبلغي کرانمند و برخی امتعه از جانب خود بدهد و همچنین
 بجمیع حکام و فوجداران که بر سر راه بودند حکم شد که جا بجا
 مراتب مهمانداری بظهور رسانند و از حدود متعلقه خویش
 بآئین شایسته بگذرانند و در هشتم شوال سال یازدهم از جلوس
 همایون بظاهر دار الخلافه رحیده در یکی از بساطین نزعت آئین
 اغراباد فرود آمد و در آنجا باشاره والا لوازم ضیانت چنانچه شایسته
 جلالت قدر و شان این دولت کرامت نشان باشد بتقدیم رسید
 و خانه رستم خان مرحوم که سر منزلی عالی دلنشین امت
 برکنار دریای جون و از مرکز خاصه شریفه فرش و دیگر لوازم
 آن مهیا گشته رونق و صفای تازه یافته بود بجهت نزول آنخان
 والا مکان معین شد و قرار یافت که یازدهم ماه مذکور داخل
 دار الخلافه گشته بادراک ملاقات فائز البرکت خدیو جهان که
 سروران گیتی و سرافرازان کیهان را هوای تمنای آن در سراسر
 کامیاب کرده دران روز بموجب حکم والا زبده امرای عظام جعفر
 خان که مدار مهم این دولت گیتی اعتصام امت با اسدخان بخشعی
 دوم تا بیرون شهر پذیره گشته با احترام تمام آنخان والا مقام را ببارگاه

خلافت گردید که خان والا دودمان عبدالله خان والی کلشتر که بولیس
 خان پسرش بر او مستولی شده بود با اهل و عیال و معدودی از ملازمان
 خویش غارت زده بی سامان بقصد توسل و التجا باین دولت
 فیض قرین که ملجای سلاطین و مرجع خواتین است روی عزیمت
 از ولایت خویش بدان صوب نهاده و خواجه اسحاق که چنانچه در
 مقام خود گزارش یافته از جذاب سلطنت و جهانبانی بر مرم مغاور
 بدان صوب دستوری یافته بود درین حالت بدو ملاقی شده خان منکور
 را در رهائی از آن در طره صمد و معاون گشته است و علقربجا بکشمیر
 بنهشت نظیر خواهد رسید حضرت شاهنشاهی که ذات قهسی
 ملکاتش مصدر اعطاف الهی و منبع الطاف نامتناهی است بامتناع
 این خبر از کمال رأفت و قدرانی پرتو تفقد و مهربانی بحال آنخان
 سعادت نشان انگنده خواجه صادق بدخشی و میف الله را بجبه
 تقدیم مراسم مهمانداری آن سلاله خوانین تعیین نموده و یک
 قبضه خنجر مرصع گران بها و جینه مرصع و یکصد و نه مراسم
 از عربی و عراقی و ترکی چندی از آنها با ساز مرصع طلا و دوزنجیر
 غیل و برخی از ظروف طلا و نقره و قدری معتدبه از ملبوسات
 و رغائب اثواب و خیمه و خرگاه و نقایس فرش و سایر امباب
 تجمل مصحوب آنها ارسال داشته حکم فرمودند که فرماندها
 بکشمیر شناخته آنجا بآن والا دودمان ملاقی شوند و حکم شده
 تا رسیدن خان مسطور به پیشگاه حضور لامع الغور بلوازم مهمانداری
 قیام نمایند و یرلیغ گیتی مطاع بمبارز خان صوبه دار کشمیر صادر شد
 که چون بدان خطه دلپذیر رحد از مرکز اشرف و اعلی سامان جمیع

و محمد وارث و جمعی کثیر هریک بانعام یک هزار روپیه کامیاب
 عنایت پادشاهانه گردیدند و سه هزار روپیه بزمرد نغمه حنجان
 و مرد سرایان عطا شد و آن جشن خصروان تا سه روز جهانیان را
 مرمايه نشاط و پیرایه انبساط بود بیست و ششم ربیع الثانی رحمت بی
 البلجی عبد العزیز خان بمرحمت خلعت فلخر و شمشیر هردو با ساز
 مرصع و اسب با ساز طلا و یک زنجیر نیل و انعام می و چهار هزار
 روپیه و همراهانش بانعام شانزده هزار روپیه و خوشحال بیگ ابلیجی
 مبحان قلی خان بعنایت خلعت و اسب با ساز طلا و شمشیر و سپر
 هردو با ساز طلا و سپر هردو با ساز مرصع و یک زنجیر نیل و انعام
 می و چهار هزار روپیه و یار محمد پسرش بمرحمت خلعت و خنجر
 و انعام یک عدد اشرفی پنجاه مہری و رفیقاش بانعام چهار هزار روپیه
 مشمول مراحم بادشاهانه گشته رخصت انصراف یافتند از اول تا
 آخر یسغیر بخارا و رفقای او نزدیک دو لک روپیه و با بلجی بلخ
 و تبعه او یک لک و پنجاه هزار روپیه عطا شد و ایشم بی فرمانده
 والی اورکنج بعنایت خلعت و انعام شش هزار روپیه نوازش
 یافته مرخص گردید و از روی عاطفت یک قبضه خنجر مرصع گران
 بها مصحوب او برای والی مذکور ارسال یافت و بیست هزار
 روپیه بار حواله رفت که از امتعه هندوستان خرید نموده جهت مومی الیه
 ببرد و از خزانه احسان بادشاهانه برای خواجه مومی و خواجه
 زاهد که از خواجہای جوہاری اند هر کدام پنج هزار روپیه مصحوب
 گمان آنها مرسل گشت - از موانع این ایام آنکه از نوشتن وقایع نگاران
 موبہ دل پذیر کھمیر و عرض داشت مراد خان زمیذدار ثبت معروض بارگاه

هزار و پانصدی دو صد و پنجاه سوار و مترجمین بندیده بمنتصب
 هزاری و هزار سوار و مغولخان بمنتصب هزاری هفت صد سوار
 و یک تاز خان و سید یادگار حسین هر یک بمنتصب هزاری چهار
 صد سوار مفتخر گردیدند [و راجه اندرمن دهند هیره از کومکین صوبه
 بنگاله باضافه پانصدی صد سوار بمنتصب هزار و پانصدی پانصد
 سوار و کونداجی دکنی عم محمد قلی خان که کیفیت احوال و
 حقیقت نیک مرابجاسی او بمبق ذکر یافت چون درین هنگام
 بموافقت خان مذکور توفیق ادراک شرف اہلام یافته بود بعنایت
 خلعت و اسب با ساز طلا و شمشیر با ساز میثا کلو انعام دو هزار
 روپیه و بمنتصب هزاری هشت سوار مرصایه مہاکت و کمرانی
 اندوخت و کشن سنگ ولد راجه رامسنگه که تازه از وطن بسده حقیه
 رسیده بود بمنتصب هزاری پانصد سوار سرافراز گشته بکفر کشن
 سنگه مخاطب شد [و عهد الرحمن بن نذر محمد خان بانعام پنج
 هزار روپیه و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان بانعام چهار
 هزار روپیه و باقی محمد برادر خرد او بانعام سه هزار روپیه و خوشحال
 بیگ کاشغری بمرحمت شمشیر با ساز میثا کار [و محمد منصور برادر
 عبد اللہ خان والی کاشغر بخطاب ناصر خانی و عنایت جیغہ مرصع
 و یک زنجیر ذیل و انعام پنجاهزار روپیه و ناصر خان ولد امیر الامرا
 بخطاب ظفر خانی مطرح انوار عافیت گشتند [و سید محمد تنوچی
 بانعام چهار هزار روپیه و حکیم مومننا بانعام هزار روپیه و نعمت خان

معادیت پیوند محمد اعظم بعطای خلعت خاص و میر با ساز مرصع و یکرنجیر فیل مورد عاطفت گشتند و جعفر خان بمعایت خلعت خاص عزراختصاص یافت و مکرم خان صفوی مخاطب بمیرزا مکر مخان گشته رایب افتخار باوچ بلند ناسی انراخت و فدائی خان بفوجدارچی گورکوپور از تغیر میادیت خان معین گشته بمرحمت خلعت و اسب با ساز طلا و باضافه هزار و پانصد سوار بمنصب چهار هزار و چهار سوار هر بلند شد و رعد انداز خان از تغیر فدائی خان بخدمت داروغگی و توپخانه خلعت سرافرازی پوشید و کبریت سنگه بمعذرت نقاره و باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصد سوار نصرت خان تهنه دار غزنین باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار از انجمله هفتصد سوار دو اسبه سه اسبه سیاهی شدند و روح الله خان از تغیر رعد انداز خان اختر بیگی شده بمعذرت خلعت و باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و شصت سوار مشمول انظار تربیت گردید و کامگار خان بخدمت میر بخشگیری اهدیان از تغیر روح الله خان معین گشته بمعذرت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سیصد سوار سرافرازی یافت [و از اصل و اضافه رکهناتپه سنگه بهپورتیه بمنصب هزار و پانصدی نه صد سوار و فضل الله خان بمنصب هزار و پانصدی شش صد و پنجاه سوار و ملتفت خان از کومکیان دکن بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار و صالح خان بمنصب

و تقدیمه عامیان مردود برداخت بیعت و هفتم ربیع الثانی با عساکر
فیروز مند باوهند رسیده بر حقایق و کیفیات آن سرزمین آگاهی
جامل نمود و بموجب برتغ معلی که درین وقت باو رسید شمشیر
مغان را با لشکر سابق که همراه او بود و قریب دو هزار کس دیگر
از همراهان خویش بدستور پیش، آنجا گذاشته ششم جمادی الاولی
با جنود مسعود از آن حدود مراجعت نمود درین ایام کثرت سنگه
ولد راجه چیمنکه که همراه پدر خویش بود بتقدیل مدد حنیه
دولت اندوز گشته بهطای خلعت مشمول مکرمت شد و کشتن سنگه
ولد راجه رایسنگه از وطن رسیده احراز ملازمت اشرف نمود و بهطای
خلعت سرمایه افتخار بدرخت - و از موانع دارالملک کابل بعرض
همایون رسید که عربخان تهنه دار باجور باجل طبیعی درگذشت

جشن وزن فرخنده شمسی

درین فرخنده ایام میمنت فرجام که از فیض تابش آفتاب
معدلت شهنشاه حق پزوه زاویه امید جهانیان روشن و برشحات محاب
احسان گیتی خدیو گردون شکوه عرصه جهان رشک ساحت گلشن بود
جشن وزن شمسی خورشید اوج خلافت و کشور مدنی هنگامه آرای
نشاط و شادمانی و مجلس افروز عشرت و کمرانی گردید و بیعت و
پنجم جمادی الاولی بیعت مغان قریب دو پاس روز در انجمن خاص
فسلخانه که برای این جشن همایون پادشاه خروانی آرایش یافته
بود وزن مسعود بآئین مهور بفعل آمد درین جشن خجسته اختیر برچ
عظمت و نامداری گوهر درج حشمت و بختیاری پادشاهزاده ارجمند

تادیب و گوشمال بودند بصوابدید رای مصلحت پیرا بعد از سه روز اقامت در مواضع لکی بعزیمت تنبیه آن مفسدان بصوب شهبازکده روان شد و چون افغانان باجور نیز سر بفساد برداشته با قوم اکور زنی که بهاکوی بد نهاد بامداد آنها مستظهر بود متفق شده بودند نخست اغرخان را با قریب هشتصد سوار بدان صوب تعیین نمود و پس از آن گنجعلی خان را با دو هزار سوار بآن ناحیت معین ساخت که با اغرخان اتفاق نموده در تادیب بغی اقدیشان آنچه صلاح دانند بکار برند و چون ما بین لنگرکوت و شهبازکده منزل گزید میرخان را با سید سلطان و مبهکرن بندیده و اکرام خان و مراد قلی سلطان و کیصری سنگه و رکهناتپه سنگه و گروهی دیگر از منصبداران و برخی دیگر از تابدان خویش تعیین نمود که مواضع فواحی شهبازکده را بتازند خان مذکور و همراهانش هنگام مجامع بقریه که در دست راست شهبازکده بود رسید آنرا با چند موضع دیگر که در اطراف آن بود تاختند و در فضای اندرون کوه کره مار در آمده و چند قریه دیگر را آتش در زده بخاک تیره برابر ساختند و قریب شش هزار از مواشی عامیان نابکار بدست مبارزان نصرت شعار در آمد و میرخان با سپاه ظفر پناه مظفر و غانم بمعسکر فیروزی پیوست و محمد امین خان با افواج منصور از آنجا بطی مرحله بموضع حجاز که بر دره کوه سواد واقع است رسیده باشاره او عساکر گردون مآثر بتادیب مفسدان آن مرز دیوم و تخریب بیوت و محاکم آنها پرداختند و غبار دمار از روزگار سکنه آن سرزمین برانگیخته مواشی بسیار بدست آوردند و چون خان مذکور از تاخت آن

بواسطه آن مردودان که شمشیرخان با لشکریهای کابل آنجا بود رسید
 از مراتب ناخست و تاراج و تخریب مساکن و مواطن عاصیان چندانکه
 ممکن بود بفعل آورد درین هنگام باقتضای رای عالم آرای یرلیغ همایون
 باوصاف شد که برخی از کومکیان خویش را ضمیمه کومکیان سابق
 شمشیرخان ساخته و او را بدستور پیش در سرزمین اوهند گذاشته
 خود با تهمه جنود مسعود معاودت نماید و چون بدار السلطنت
 لاهور رسد توقف گزیده از تغیر ابراهیم خان بصوبه دارچی آنجا قیام
 نماید و سپاه همراه او بدرگاه آسمان جاه آیند - مجمعی از کیفیت
 حال خان مذکور دران مهم آنکه دوازدهم ربیع الاول از آب نوشهره
 بگذر نری گذشته بموضع لکی رسید و آنجا سه مقام کرده شمشیرخان را
 از اوهند نزد خود طلبیده که بعضی حقایق ازو تغشیش نموده در مصالح
 کارکنش نماید شمشیرخان خاطر از بندوبست سرزمین اوهند و
 مورچالهای لشکر ظفر پیوند جمع نموده بموجب طلب خان مذکور
 نزد او آمد و چون ملکان قوم اوتمان ژنی را که اظهار اطاعت و فرمان
 برداری میکردند و بشمشیرخان ملتجی گشته بودند همراه آورده بود
 محمد امین خان باقتضای مصلحت آنها را خلعت داده رخصت نمود
 که بارطان خویش بازگشته بدستور پیش در آنجا متمکن و از سطوت
 عساکر قاهره ایمن باشد و مراد قلی سلطان و جمعی از منصبداران
 و احدیان تبرانداز و برق انداز از همراهان شمشیرخان ضمیمه لشکر
 خویش ساخت و چون از فریق یوسف ژنی قوم شیرپا که از شهباز کده
 تا کوه کره مارچا بجا سکونت دارند هنگام انتظار فرصت دست
 جرات بدزدی میکشودند و بنابر اظهار آثار شقاوت و نگال مزاور

گیتی مطاع باو صادر شد که بعد از رحلتش الله در بخان با آباء
از انجا عازم گجرات گردیده بنظم مهام آن صوبه قیام نماید و نامدار
خان بقوعداری سرکار مراد آباد منصوب گشته بعنایت خلعت و
اسپ با ساز طلا و از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و سه هزار
موار سروراز شد و اعتقاد خان خلعت یافته برای دیدن مهین برادر
خویش امیر الامرا صوبه دار بتکانه سرخص شد و محمد ظلیخان
در ملک کومکین دار الملک کابل انتظام یافته بعطای خلعت و
اسپ با ساز طلا و یگزنجیر فیل تارک مباحات افرخت و معتقد
خان که سابق فوجدار جونپور بود بقوعداری سلطان پور بلهزی
تعیین یافته باضافه هزار سوار بمنصب دو هزار و پانصد
موارد و امیه سه آمده سروراز گردیده و چون راد کرن بهرنیزه که در ملک
کومکین صوبه دکن انتظام داشت مصدر تقصیری شده بود مورد
عتاب خسر و مالک رقاب گشته سرگردگی قوم از ریاست وطن او
بانوپ سنگه پسرش عطا شد و عاطفت پادشاهانه او را بعطای خلعت
و علم و منصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار مرمایه افتخار
بخشید و چون محمد تقی خان بخشی و واقعه نویسن صوبه
ارزنگ آباد باجل طبیعی درگذشته بود فرمان شد که غیاث الدین
خان ناظم مهام بندر سورت بصوبه مذکور شتافته بخدمت بخشگیری
و قانع نگاری آنجا قیام نماید و زین العابدین دیوان خاندیص
بنظم مهمات بندر سورت تعیین یافته بخطاب خانی نامور شد و
چون محمد امین خان که با جنود نصرت نشان چنانچه گزارش
پذیرفته بدفع و استیصال افغانان یوسف زئی معین گشته بود

تیر و تفنگ دفع متمردان نتوانستند بی توقف و درنگ از مراب
پیاپی شده و سپرها بر رو گرفته مردانه وار بکوه بر رفتند و گروهی از
مردودان که بجنگ پیش آمدند طعمه تیغ انتقام ساختند و برخی
که دست از جنگ کشیده امان طلبیدند آنها را دستگیر نموده
چنانچه قریب میصد تن از آن عاصیان که چندی از ملکان معتبر
الوسات خود بودند امیرگشتند چون درین ایام این حقایق و کیفیات
بمسامع جاه و جلال رحیم عاطفت شهشاه بنده پرور قدردان شمعبر
خان را بعنایت خلعت و باضافه پانصدی بمنصب سه هزاری دو هزار
و پانصد موار از انجمله یک هزار موار دو اسبه سه اسبه نواخت و از
کومکین او راجه دیبی سنگه بندیده بمنصب دو هزاری دو هزار سوار
و گوبال سنگه بمنصب هزار و پانصدی یک هزار و پانصد سوار و جگرم
گچواوه بمنصب هزار و پانصدی یک هزار سوار و راجه امرسنگه نروزی
بمنصب هزاری شش صد و پنجاه موار هر یک از اصل و اضافه و
مجموع بعنایت ارمال خلعت مورد نوازش گشتند درین اوقات عابد
خان بصوبه دارئی اجمیر تعیین یافته بعنایت خلعت و یکزنجیر نبل
و باضافه پانصد موار بمنصب چهار هزاری هزار و پانصد سوار
مورد عاطفت شد و الله وردیخان فوجدار مراد آباد بصوبه دارئی
اله آباد از تغیر بهادر خان معین گشته بعنایت خلعت و اسب و
امدار فرمان عالیشان مشعر باین معنی نوازش یافت و از تابستان او
یک هزار و پانصد سوار دو اسبه سه اسبه مقرر شد که از اصل و اضافه
منصبش چهار هزاری سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد و صوبه
دلوی گجرات از تغیر مهابتخان به بهادر خان مغوی گشته برلغ

بضرب توپ و شتر نال و بان و بندوق آن خیره رویان جسارت کیش
 را از پیش رانده بموضع منصور که چنانچه مذکور شد آنجا مورچاها
 بسته پداده و تفنگچی و تیر انداز بید شمار گذاشته بودند رسانیدند چون
 افواج قاهره بمورچاها نزدیک شدند آن گروه عاقبت و خیم مکرر
 شلکه های عظیم نموده بندوق بسیار رها کردند و نزدیک بود که روی
 لشکر ظفر اثر بر گردد درین اثنا بتحریرک شمشیر خان افواج هراول
 و برانغار بیگبار جلو ریز بر مردودان باطل ستیز تاختند خان مذکور
 خود نیز با فوج قول بر آن قوم مخدول حمله آور گشت و حربی
 صعب در پیوست دلاوران نصرت نشان بضرب تیغ و طعن سنان
 خون بسیاری ازان تیره بختان بخاک معرکه بر آمیختند و داد
 کوشش و دلیری داده سلک جمعیت اعادی از هم گسیختند و
 مقهوران ادبار منش شکستی رسوا و هزیمتی فاحش خورده جمعی
 کثیر علف تیغ انتقام گریه بدند و گروهی انبوه مجروح شدند و از فرط
 حرارت هوا بسیاری از گریختگان چون بلب آب پنج پر رسیدند
 بی اختیار آب خورده شعله حیات خویش فرو نشانیدند و گروهی از
 بی آبی تشنه لب به راه عدم رسیدند و برخی که فرصت گریز نیافتند بر
 فراز کوهی که در آن موضع بود برآمده بکوشش و آویزش ثبات قدم ورزیدند
 عساکر نصرت پرتو بر آن کوه محیط گشته از یک طرف هدایت
 برادر شمشیر خان که هراول او بود با تابینان خان مذکور و قطب گاسی
 و عبدالرحمن خویشگی و جوقی دیگر بجنگ در پیوستند و از طرفی
 دیگر الله داد خان و دلیر و مصری و ابراهیم و سرمست و جمعی
 دیگر بدفع اهل عصیان پرداختند مبارزان فیروزی آهنگ چون بجنگ

بر چهار موضع که پنج کروه پیشتر از مرغزاحت تاخت بده لوازم
 انتهاب و تخریب بتقدیم رسانید بهاگویی میه ردی و دیگر ملکان
 یوسف زئی بعد از وقوع این مقدمات باعانت و امداد الویس اکوزئی
 و ملی زئی گرد آورده که اهل مواد و نبیر اند لشکری فراوان گرد
 آورده بخيال محال تدارک و انتقام پانزدهم محرم الحرام با سپاه
 نامحصور بموضع منصور آمدند و آنجا مورچاهای مستحکم در اماکن
 مناسب بسته از پیاده بندوچی و تیر انداز که زیاده از مور و ملخ
 فراهم داشتند پیاده بندی ها قرار داده مورچاها را استحکام تام بخشیدند
 و روز دیگر عزم پیکار با لشکر فیروزی نموده با گروهی از مواد و پیاده
 از موضع مذکور روی جسارت بصوی گلزار آوردند و قراول آن مردودان
 بمورچاهای لشکر ظفر اثر نزدیک رسیده آغاز خیرگی کرد شمشیر
 خان ترتیب افواج نموده با جنود قاهره متوجه دفع مهاجمین گردید
 در فوج هراول الله داد خان خویشگی و دلیر ولد بهادر خان روهیله
 و مصری و سید فیروز و قطب کلمی و ابراهیم و مر مست داؤد زئی
 و عبد الواحد قیام خانی و کور دهن کوردکشن سنگه و میر تقی ملزم
 امیر خان با گروهی از تابینان خان مذکور مقرر شدند و راجه دیبی
 سنگه بندیل و راجه مهاسنگه بهدوریه با جمعی از مبارزان شهامت
 شعار در برانغار قرار یافت و گویال و جگرم با جوتی دیگر در جرانغار
 تعیین یافتند و انخر خان با زمره از مغولان بقراولی کمر همت بست
 و شمشیر خان با عبد الرحیم نایب امیر خان بریک فیل نشسته
 کلر نمای قول شد چون جیش نصرت لوا باعدا قریب گهت عامیان
 مقهور دست جرات بجنگ بندوق و تیر کشودند و سپاه ظفر پناه

همراهان او گردد بالجمله چون شمشیرخان آگهی یافت که مردودان یوسف زئی با مجهولای که او را دست آویز فتنه جوئی ساخته بودند در موضع منصور و پنج پر و مرغز که محل سکونت بهاگوی مخدول و اتباع او است اجتماع کرده اند عزم تنبیه آن فساد اندیشان نموده صبح روز بیست و یکم ذی حجه با افواج قاهره از اوهند که محل اقامت جنود فیروز مند بود بر سر آن گروه شقاوت پیوند زنت چون بموضع پنج پر رسید عاصیان خذلان پزوه با گروهی انبوه از سوار و پیاده در دامن کوهی قدم جرأت فشرده دامت بآویزش و پیکار کهادند مبارزان شهابت کیش بآن زمره جاهل ناعاقبت اندیش در آویخته داد مردی و مردانگی دادند و تیغ زمره نام از خون خصم تیره سر انجام لعل گون ساخته بنیری بازوی باغیان مقهور را از موضع مذکور دنع کردند مخالفان بغی اندیش چون تاب مقاومت در خویش ندیدند خود را ببالای کوه کشیده به تیر و تفنگ و سنگ دگر باره هنگامه آزای جنگ گشتند و لحظه حرکت المذبوحي کرده متفرق گردیدند و درین آویزش داود برادر شمشیرخان بمردانگی نقد هستی در باخت و چندی دیگر از دلوران جلادت شعار گوهر جان نثار کردند و بسیاری پیکر شجاعت و دلیری را بطراز زخم زینت بخشیدند و اکثری قری و مساکن آن میه روزان را آتش در زده امتعه و مواشی آنها بباد غارت دادند و پس از دو روز دگر باره شمشیر خان با جنود مسعود بر هر موضعی چند که در دست چپ پنج پر بود رفته بر نهب مواشی و اموال و تخریب مواطن آن جمع خسران مآل گماشت و دران موضع از آهادی اثری نگذاشت و نوبتی دیگر

چهار هزاری چهار هزار سوار مشمول مبراهم گونا گون گردانند -
 درین ایام نصرت فرجام از نوشته وقایع نگاران فوجی که بحر گردگی
 شمشیر خان چنانچه گزارش یافته به تغذیه افغانان یوسف زئی
 معین شده بود در پیشگاه خلافت چذبن بظهور پیوست که خان
 مذکور را پیش از وصول محمد امین خان با عاصیان مقهور مکر
 آویزشهای مترک روی داده محاربات نمایان اتفاق افتاده و آن
 زمره نهاد آئین از جنود ظفر قرین تنبیه و تادیب بلیغ یافته منهن
 و مغلوب و گردیده اند - بنیین مجملی از کیفیت آن اینکه چون بعد از
 جنگی که کامل خان را باتفاق مراد قلی سلطان و دیگر بندهای
 بادشاهی درین روی آب نیلاب با بغی اندیشان خسران مآب روی
 نموده شمشیر خان و عبد الرحیم ملازم امیر خان با عساکر کومک
 کابل بخود ولایت آن مفعدان رسیدند سرزمین مندر را که در بیرون
 کوهستان یوسف زئی و محل کشت و زرع میدان کرد و آن گروه شقاوت
 پرور امت محل فزول افواج قاهره ساخته باحداث تبهانه و مورچل
 در موضع اوهند که دهنة کوهستان امت و ضبط و نسق آن حدود
 پرداختند و مساکن و موطن و قری و مزراع آن تیره بخندان که در
 بیرون کوهستان بود پی سپر تاخت و تاراج و دستخوش فب و
 غارت گردانیده رایب احتیلا برافراختند و بمحمد امین خان مبر
 بخشی که چنانچه مذکور شده بلشکری تازه و توپخانه و بیامانی
 شایسته از جناب خلافت و اقبال باحتیصال آن قوم بد کمال معین
 گشته بود فرمان شد که از کومکیان خویش قیاد خان را بر جنال
 سرعت نزه شمشیر خان فرستد که پیشتر با نجا رسیده ضمیمه

خان بفرجدار بی نردر از تغیر عبد الله خان معین گشته بعنایت خلعت و اسب نوازش یافت و درین هنگام بمناسبت موسم برشکل بپادشاهزادهای ارجمند عالیقدر و امرای نامدار خلعت یارانی عنایت شد و رستم بی ایلچی بخارا بمرحمت گارد اوزبکی با ساز مرصع و پاندان طلا با خوانچه و کمر مرصع و ماده فیل با حوضه نقره و انعام بیست هزار روپیه و برخی از همراهانش بمرحمت خلعت و انعام می و دو هزار روپیه و خوشی بیگ ایلچی بلخ نیز بعنایت گارد اوزبکی با ساز مرصع و پاندان طلا با خوانچه و کمر مرصع و ماده فیل و انعام یکمده اشرفی صد مهری و یکمده روپیه دو صد تولکی و برخی رفیقانش بعطای خلعت و انعام پنجهزار روپیه کامیاب عواطف پادشاهانه گردیدند بیست و هشتم از نوشته موانع نگاران بلده طیبه برهانپور بمصامع حقایق مجامع رسید که عمده راجهای عظام راجه جیسنگه که چنانچه گزارش پذیرفته بعد فراغ از مهم بیجاپور بخطه اورنگ آباد معاودت نموده از اینجا بموجب حکم والا درانه درگاه معلی شده بود مریض گشته در بلده برهانپور رخت هستی بر بست گیتی خدیو بنده پرور مهربان کنور راضی نگه مبدین خلف او را که دولت اندوز خدمت حضور بود و چنانچه سبق ذکر یانته بذابرت تصیری که در محافظت میوا ازو بظهور پیوسته بود مورد عتاب خسروانه گشته تا این هنگام از منصب معزول بود مورد انظار عاطفت ساخته بعنایت خلعت و جمدهر مرصع با علاقه مروراید و شمشیر با ساز مرصع و اسب عربی با ساز طلا و فیل خاصه با جل زرین و ساز نقره و خطاب راجگی و منصب

صاحب خلعت سرافرازی پوشید و کار طلب خان بفوجداری گوالیار
 تعیین یافته بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار
 هفت صد سوار مباحی شد و میر برهانی بفوجداری باری معین گشته
 بعطای خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و هفت صد سوار
 نوازش یافت و چون سبحان قلی خان والی بلخ اقتدا بعبدالعزیز خان
 مهین برادر خویش کرده خوشی بیگ نام یکی از عمدهای خود را
 برسم سفارت بآستان فیض مکان تعیین نموده بود و مصحوب او نیاز
 نامه و ارمغانی از نفایس توران فرستاده و او درین هنگام بظاهر
 دار الخلافه رسیده در اغراباد نزول داشت چهارم محرم الحرام
 بموجب امر اشرف بوساطت بخشیدان عظام دولت زمین بوس عتبه
 سپهر احترام دریافت و عاطفت پادشاهانه او را بعطای خلعت فاخر
 و خفجرو جیغه مرصع و انعام پانزده هزار روپیه نواخت درین ایام
 چون خان دوران صوبه دار اودیسه باجل طبیعی ودیعت حیات
 سپرده بود تربیت خان بصوبه داری آنجا تعیین یافته بعنایت
 خلعت و اسب باماز طلا و بمنصب چهار هزار و صد سوار از انجمله
 پانصد سوار دو اسبه سه اسبه هر بلند گشت و سردار خان فوجدار
 جوانگده چون فوجداری احلام آباد علاوه بخدمتش شده بود باضافه
 پانصد سوار دواسبه سه اسبه بمنصب سه هزار و صد سوار از انجمله
 دو هزار و پانصد سوار دواسبه سه اسبه مباحی شد و ساد اتخان فوجدار
 کورکپور بفوجداری جوئیور از تغیر معتقد خان منصوب گشته بعنایت
 خلعت و باضافه یک هزار و دو صد سوار بمنصب سه هزار و صد سوار
 از انجمله پانصد سوار دو اسبه سه اسبه سرافراز شد و جانی

سرافراز گردید و مصطفی خان بفوجدارى بهکر تعیین یافتند بعنایت
 خلعت و اسب و باضافه پانصدى چهار صد سوار بمنصب دو هزار
 و پانصدى دو هزار سوار افزا گردید دهم ماه مذکور که عید فرخنده
 اضحی بود آن عید سعید بفعل آمده حضرت شاهنشاهی بعادت
 معهود لواى توجه بمصلی افریختند و پس از معاودت بر سریر
 کامرانی نشسته بکام بخشى خلایق پرداختند چون عبد العزیز خان
 والى بخارا بنابر تاکید مبانی الفت و وداد و تشدید ارکان یکجہتی
 و اتحاد رستم بی نام یکی از عمدهای خود را با صحیفه الاول و
 برخى تنسوفات توران دیار برهم ارمغان بدرگاه فلک پیشگاه که ملجا
 و مرجع خواقین و الاجاء است فرستاده بود و مفیر مذکور درینوقت
 بظاهر دار الخلافه رسیده دوازدهم ماه مزبور حکم معلى صادر شد
 که تربیت خان تا بیرون شهر پذیره شده آردا به پیشگاه حضور آورد
 در انجمن والى غسلسخانه بادراک دولت ملازمت اشرف فائز
 گشته بعنایت خلعت فاخره و خنجر و جیفه مرصع و سی هزار
 روپیه مباحی شد درین اوقات سیفخان که از صوبه دارى ملتان و
 معصوم خان که از فوجدارى سرکار ترمهت معزول گشته بودند سعادت
 زمین بوس دریانگند و رضویخان بخاری که جمال حالش بحلیه
 حیادت و صلاح آرامنگی داشت بخدمت جلیل القدر صدارت
 اعظم از تغیر عابد خان منصوب گشته بعنایت خلعت و باضافه
 پانصدى بمنصب سه هزارى پانصد سوار سربلندی یافت و
 اشرف خان از تغیر خان مذکور بخدمت دیوانى سرکار پرده آرای
 هودج عزت نور افزای مشکوی ابهت ملکه قدمی خصال بیگم

سوار و بخندار خان از اصل و اضافه بمنصب هزاربی پغجه سوار و
 محمد جمفر پسر ارادتهان مرحوم بعنایت ماده ذیل نوازش
 یافتند و شیخ محمد خادم روضه معینیه بعنایت خلعت و انعام
 دوهزار روپیه و محمد وارث و نعمت خان و خندبی از بندهای
 عقیدت شعار باضافه منصب و دیگر عنایات چهره افتخار برافروختند
 و از خزانه انعام بادشاهانه بیست هزار روپیه بجمعی از امینواران
 فیض احسان و سه هزار روپیه بزمرد نغمه سلجان و مرود سربان
 عطا شد و تا سه روز آن جشن جهان افروز همکدان را سرمایه خرمی
 و کامیابی بود و درین ایام چون از نوشته محمد خان والی
 لورکلنج بقصد استفاضه انوار توجهات پادشاهی و اظهار مراسم اخلاص
 و هوا خواهی ایشم یی دیوان بیگی خود را برسم سفارت با
 رقیمة الاخلاص و مختصر ارمعانی بدرگاه سلاطین پناه فرستاده
 بود پنجم ذی حجه مغیر مذکور به پیشگاه حضور لامع النور
 رسیده دولت زمین بوس دریانت و بعطای خلعت و خنجر
 و انعام پنج هزار روپیه مباهی شد و درین هنگام بمرض اشرف
 رسید که غضنفر خان صوبه دار تهته باجل طبعی بمحاطرات
 درنوشت و حسن علی خان برادرش بعطای خلعت نوازش یافته
 الله وردیخان مهن برادر او که فوجدار مراد آباد بود و ارسلخان
 برادر خردش که فوجداری حیومتان داشته و همچنین پسران و دیگر
 منسوبانش با ارسال خلعت مورد عاطفت گشتند و سید عزتخان
 فوجدار بهکر بصوبه داری تهته معین گشته بعنایت خلعت و
 اضافه پانصدی یک هزار سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دوهزار سوار

خدیو حق پرتو بر جهان وجهانیدان و فیض گستر بود جشن وزن تمیزی
آن خورشید سپهر سلطنت و سروری صورت انعقاد یافته عالمیان را
دامن امید بگوهر مقصود برآمد و بدست و پنجم ذی قعدة
مطابق سوم اردی بهشت اوائل روز در انجمن خاص غسلخانه
که باذین حشمت و ابهت پبرایش یافته بود وزن معهود بائین
معهود بفعل آمد و سال پنجاهم قمری از سنین عمر کرامت قرین
طرزنده افسر دولت و برارنده اورنگ دین و ملت بمبارکی و بهر وزی
پیرایه انجام یافته سال پنجاه و یکم طرز آغاز پذیرفت در آن روز
خجسته درة التاج شوکت و اقبال قوۃ الظہر عظمت و جلال پادشاه
زاده ارجمند سعادت پیروند محمد اعظم بمطای خلعت خاص و
شمسیر با ساز مرصع و خنجر باعلافه مروارید و باضافه سه هزار
بمنصب پانزده هزار و هفت هزار سوار مورد انتظار عاطفت گشتند
و نوگل حدیقه حشمت و کامکاری تازه نهال گلشن ابهت و نامداری
پادشاهزاده نیک اختر والا گهر محمد اکبر که تا این هنگام منصب نیافته
بودند بمنصب هشت هزار و دو هزار سوار و عطای تومان طوغ و
نقاره و آفتاب گیر مطرح انوار مکرمت شدند و جعفر خان بعزایت
خلعت خاص و عبد الرحمن خان بن نذر محمد خان بانعام پنجهزار
روپیة و عابد خان و عاقل خان هریک بمرحمت خنجر مرصع باعلافه
مروارید و کیسری سنگه بهر تیه از اصل و اضافه بمنصب هزار و
پانصدی هزار و چهار صد سوار و بنوالی داس برادرش که تازه
از وطن باستلام سده سپهر مرتبه نائز گشته بود بعزایت خلعت
و اسب و چمدن و دهکده کی مرصع و منصب هزار و چهار صد

بخت را مالشی بسزا داده از گران خواب غفلت بیدار سازند و با آنکه کاسلخان فوجدار اتک و مراد قلی سلطان کهکهر بالشرهای آن حدود مکرر بآن جمع شقاوت پرور آویزشهای مردانه نموده استیلا و ظفر یافته بودند و بموجب یرلیغ همایون امیر خان صوبه دار کابل شمشیرخان را بالشکری از کومکدان آن صوبه بتنادیب آن زمره باغیه تعیین نموده بود درین هنگام با تقضای رای عالم آزادی که عکس پذیر نقوش الهامات ربانی و مرآت صوابنمای اصرار دولت و جهانبانیست محمد امین خان میر بخشی را با صرخان و قباد خان و قطب الدین خان خویشگی و چندی دیگر از امرای نامدار و مبارزان نصرت شعار که مجموع نه هزار سوار بودند بکفایت مهم آن اشرار نابکار تعیین نموده هزدهم ذی قعدة بآن صوب مرخص ساختند و هنگام رخصت خان مذکور را بعطای خلعت خاص واسپ باساز طلا و فیل با ساز نقره نواختند و از کومکدان آن جیش ظفر لوا میرخان و قبادخان و قطب الدین خان^(۴) و رگهناته^(۵) منگه بهورتبه و کیسری منگه بهورتبه هر کدام بمرحمت اسپ و پرمدیو^(۶) مسوده و موبهکر بندیده و شجاع بیدک و جمعی دیگر هر یک بعنایت مشمول نوازش گشتند و بگریهی دیگر درخور حال اسپ و خلعت و شمشیر عطا شده

جشن وزن فرخنده قمری

درین اوقات میمنت اثر که میامن عدل و رافت کبندی

(ن ۲) و هادی خان وحید سلطان کردلای واکرام خان و جانباز خان

ملک کومکيان موبه کابل انتظام یافته از پیشگاه حضور بدان صوب
معین گشته بودند و ثاني الحال اشاره معلی صادر شده بود که چون
باتک رهند بکومک کاصحان قیام نمایند بخان مذکور ملحق گشتند
و هژدهم ذی قعدة شمشیر بخان و راجه دیبی سنگه بنذیله و گوپال
سنگه و جگرم و امر سنگه و دیگر بندهای پادشاهی و عبدالرحیم
ملازم امیرخان با فوجی از تابندگان خان مذکور که بکفایت این مهم
معین شده بودند از دریای نیلاب گذشته بطرف اتک آمدند و در
برابر ولایت یومع زئی از دریای مذکور عبور نموده بسرزمین آن
عاصیان تهر آئین در آمدند و مخالفان شقاوت پیوند در موضع
اوهنگ که دهانه کوهستان آن مخاذیل امت دگر باره اجتماع نموده
مترصد فرصت جسارت و فتنه انگیزی بودند و تنه این احوال
در مقام خود گزارش خواهد یافت *

نعمین یافتن محمد امین خان با افواج قاهره و تنبیه افغانان یوسف زئی

چون آن گروه خدلان پزوه بمقتضای جهالت ذاتی و شقاوت
فطری چنانچه سمت گزارش یافت مصدر آثار بنی و طغیان گشته
از روی تهر و استبداد غبار شورش و انساد بر انگيخته بودند و
مرشقه اطاعت و فرمان برداری که حبل متین نلح و رستگاریست
بدست جسارت و بی آزرسی گسیخته لجرم چهره تهر و عقاب شهنشاه
مالک رقاب از شفاعت کردار آن قوم بد مآب بسان خوزشید فرزوان
گشته بر پیشگاه خاطر عاطر چنین پرتو افکند که آن خیره رویان تیره

و گروهی انبوه را در میان آب دریا خاشاک هستی بخیلاب نفا داده
ازان غلبه نمایان معرت و خرمی اندوختند و قریب دو هزار ازان
دو سیرتان بهائم خو بقتل رفته بسیاری مجروح گشتند و اکثری از آنها
نیز در دریا دستخوش امواج فنا شده از راه آب بآتش دوزخ پیوستند
و چون در گذر هارون دریای نیلاب منتهعب بعه شعبه گشته بعضی
مواقع پایاب بود بقبة السیف بهزاران خواری و دشواری رخت
حیات بساحل سلامت کشیدند و چهل تن دستگیر سر پیچہ انتقام
بهاران ظفر اعتصام گردیدند مبارزان منصور چهار صد مر ازان خود
مران نمنه پرور جدا کرده بودند کامل خان از انجمله یکصد و بیست
سربه پشاور فرستاد و از مابقی کله مناری ساخت تا سرمایه عبرت دیگر
گمراهان شوریده سرگرد و چند تهانه که در بروی ولایت یوسف زئی
واقع است و مقهوران متصرف گشته بودند باز بتصرف بندهای
پادشاهی در آمد و چون این خبر بمسامع جاء و جلال حمید کاملخان
بعطای خلعت و فیل و باضاه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار
و پانصد هفت صد سوار و مراد قلی سلطان بمرحمت خلعت و راجه
مهانهنگه بهدوریه بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار
هزار سوار از انجمله پانصد سوار دوا صد سه صد مورد نوازش خمرانه
گردیدند بالجملة کاملخان با دیگر اربابای دولت قاهره بعد از دنع
اعادی در گذر هارون اقامت ورزید و پس از وقوع این متح حسین
بیگ خان با برخی از یوز باشیان و برق اندازان کومکي صوبه کامل
که امیرخان صوبه دار آنجا اورا با آنجمع برسم کومک باتک تعیین
نموده بکاملخان پیوست و همچنین الله داد خان و منکلیخان که در

گذاشته بکاملخان پیوستند مخدوم یوسف زنی از تیره رانی و خیره
 روئی بجمعیت تمام باین روی دریا آمده بعزم جنگ و پیکار در گنور
 هارون اقامت ورزیده بودند کامل خان چون برینمعنی آگهی یافت
 از گذر سرکه و طورمتانی که سه گروهی اتک امت و آنجا اقامت
 داشت بعزم رزم مقهوران سوار شده مراد قلی سلطان را هراول
 ساخت و راجه مها سنگه را برانگار کرده خود قول شد و بنابر آنکه
 آب نیلاب در دست چپ بود ترتیب فوج برانگار در گردانست
 و چون جنود مسعود بگذر هارون رسیدند از عاصیان فتنه پرور قریب
 بیست و پنجهزار کم از سوار و پیاده باین روی آب آمده بودند
 و از انجمله ده هزار سوار و پیاده انتخاب کرده بآهنگ جنگ مستعد گشته
 نخست مراد قلی سلطان که هراول بود با تابیدمان خود که همگی
 مسلح و آماده کارزار بودند و در فیل ماده با ساز پیش روی آنها بود
 بمقاهیر ملاتی گشته بجنگ در پیوست و نبردی مردانه و کوشش
 دلیرانه بظهور رسانید و کامل خان و راجه مها سنگه و لشکری که هر نیز
 بنیروی همت و جلالت حمله در گشته تیغ انتقام از خون فاسد آن
 مفسدان تیره ایام لعل نام ساختند و حربی صعب و رزمی شدید
 روی داد و عاقبت الامر بامداد نصر و تایید الهی و یاورمی اقبال
 دشمن مال حضرت شاهنشاهی اولیای دولت بی زوال بکرامت
 نصرت و فیروزی مخصوص گشته لوای استیلا برانراختند و گروه باغیان
 چون از سطوت و صولت مبارزان فیروز مند جوهر همت در باخته
 بودند از میدان ستیز روی بوازی گریز آورده سراسیمه و هراسان بدریای
 نیلاب زدند و مجاهدان ظفر مآب تعاقب نموده آتش کارزار برانراختند

بهاکوی نساد اندیش با پنج هزار کس از افغانان یوسف زئی بر مر
 قلعه چهاچل که در حدود پکلهی است رفته قلعه مذکور را که شمشیر
 نام گماشته شادمان مرزبان آنجا دران بود بلطایف غدرو مکینت
 متصرف شد و در آن حدود آغاز عورش انگیزی نموده و گروهی
 ایوبه از افغانان فتنه پزوه یوسف زئی در کنار دریای نیلاب و حدود
 اتک پای جسارت از حد خویش پیش گذاشته دمت تعرض و تطاول
 برخی از مواضع ممالک محروسه دراز نمودند چون این خبر از نشئه
 وقایع نگاران آن حدود بمسامع جاه و جلال رسید بکاملخان فوجدار اتک
 فرمان شد که فوجداران و جاگیر داران نواحی دریای نیلاب را مرام
 آورده حتی المقدور بتادیب آن طائفه خسران مآب پردازد و بامیرخان
 صوبه دار کابل یربلیغ کرامت طراز بنفاد پیوست که شمشیرخان را
 با چندی دیگر از عمدهای کومکیان و جمعی از لشکریهای آن صوبه که
 مجموع پلجهزار کس باشد بدفع آن فساد کیشان محال اندیش
 تعیین نماید کاملخان از روی جلال و کار طلبی برسیدن شمشیر
 خان مقید نگشته یا همراهان خویش و لشکری کهکهر و اشرف و
 خورشحال ختک و برخی دیگر از بلدهای پادشاهی که باو نزدیک
 بودند از اتک برآمده بگذر هارون که رد بروی ولایت یوسف زئی
 واقع است بقصد تنبیه آن جهالت منشان روان شد و چون از عبدالرحیم
 ملازم امیرخان که بنیابت خان مذکور در پشاور می بود طالب
 کومک نموده بود و او باشاره امیرخان عجله مراد قلی سلطان
 کهکهر و راجه مهاسنگه بهدوره را باچندی دیگر از بلدهای پادشاهی
 بکومک تعیین کرده این گروه شانزدهم شوال بگذر اتک از دریای نیلاب

مذکوره بآن کوهستان درآمده آویزشهای مترک و کوشهای عظیم نمودند و نخست غلبه و امتیالی تمام یافته عرصه بجزر از غبار تسلط اشرار پرداختند و اکثری از سواد بحیطه تصرف آورده قلاع و تهاها ساختند و آخر الامر از عدم اتفاق و یکدلنی مرداران چشم زخمی عظیم بدان لشکر رسیده شکستی فاحش روی داد و جمعی کثیر قتل شدند و راجه بیریل دران میانه نقد زندگی در باخت و پش از وقوع آن قضیه مراسم جبر و تدارک بر وجه احسن بکار نرفت و چون از قتل و غارت انواع پادشاهی خرابی تمام باحوال آن جمع بدفرجام راه یافته بود ازان وقت باز تا این هنگام ترک فتنه پروری و عصیان منشی کرده قدم جرأت از حد خویش بیرون نمیگذاشتند و اگرچه خود سرو خلیع العنار در مرزو بوم خود بهر برده گردن بریده باج گذاری نمیدادند لیکن بحدود خود در ساخته بدست جهل و غرور بوابی جسارت نمی افراشتند درین ایام از تبه رانی و کوته اندیشی هوای شورش پروری و فساد کیشی در دماغ پندار انگنده قدم جرأت بوابی خلاف و طغیان گذاشتند و بهاکوی شقارت خوی که سر گروه آن جمع بی راه و روی بود بمقتضای شقاوت فطری و شرارت ذاتی محرک حلسه افساد گشته قبائل آن قوم جاهل را با خود متفق و همدستان ساخت و یکی از گدایان مجهول را بادعای آنکه از نژاد مقتدایان آن گروه جهالت پژوهمت محمد شاه لقب نهاده دمت آویز فتنه انگیزی کرد و نخست ملاچالاک که از ملایان بی فام و نشان ولایت بیهره و خوشاب است و در میان آن مجاهیل دوکانچه زرق و تلبیس کهنه بدست آویز را و تزویر سمت عزت و ریاستی یافته بصلاح دید.

خوبش را دران ناحیت جای کردند و آخر الامر بغاخ غدر و معادات چهره وفا و وفای خراشیده طریق کفران نعمت و ناحق شفاعی پوئیدند و بچیره دستی و خیره روشی بر سلطانان آنجا تسلط و استیلا یافتند و غارتصرف آن مخفیان تمامی دشت و کوه آن سرزمین را فرو گرفته مرزبانان دیرین بزوایای فاکمی و پیغولهای گمنامی ملوی گزیدند و جمعی ازان متم دیدگان هنوز بافتضای حب وطن دران مرز و بوم مسکن دارند و ترک پورت قدیم دشواری انکارند و بالفعل زیاده از صد سالست که متغلبان یوسف زئی دران حدود بصاط تمکن گسترده بغایر نافرمانی و استبداد و دزدی و رهنی و انساد بسر میبردند و نگاه آنها کوهستان سواد و بجور امت و هرزمین بیرون کوه را نیز گرفته اند طول آن کوهستان می کرده عرض در بعضی مواضع بیست کبره و در برخی اماکن پانزده کروهست و مرغزارهای خوش و جنگلهای نزه دلکش دارند آن سرزمین از دو جانب بدریای نیلاب و از یکنانب بدریای که از خطه قبل آمده از پیش نوشهره میگذرد و از جانبی دیگر بکوهستان شمالی محاط است در عهد سلطنت حضرت عرش آشیانی اکبر بادشاه چون آثار بغی و فساد آن قوم بد نژاد بظهور رسید بود زین خان گوکلتاش که از اعظم دولت آن حضرت بود با لشکری فراوان به تنبیه آن بغی اندیشان معین شد و بعد از و راجه پیریل که از باریافتگان بارگاه قرب و منزلت بود و حکیم ابو الفتح که در ملک عمده و مقربان انتظام دشت با دیگر جنود قاهره تعیین یافتند که ضمیمه لشکر پیش شده در دفع و امتیصال آن گروه بدستگل بکوشند جبوش

نوشهره که در راه کابل است معین گشته از اصل و اضافه بمنصب
هزار و پانصدی هزار سوار از انجمله دو صد سوار دو اسبه سه اسبه
مورد نوازش گردید و زبردست خان بفرجدارای هوشنگ آباد
منصوب گشته از اصل و اضافه بمنصب هزار و سوار از انجمله
پانصد سوار دو اسبه سه اسبه سر بلند شد و بهرام خان بقلعه دارای
فتح آباد دکن از تغیر درویش خان بیگ قاقشال تعیین یافته
بعنایت خلعت و باضافه پانصدی صد سوار بمنصب هزار و سوار
و هفت صد سوار تارک مباحات افرخت *

شورش انگیزی افغانان یوسف زئی در سواحل دریای نیلاب و تنبیه و تادیب آن طائفه باضیه به نیروی اقبال دشمن مال شهنشاه مالک رقاب

پوشیده نماند که این قوم عصیان منش شقاوت پژوه زمره کذیر
و گروهی انبوه اند در سواحل ایام یورت و مسکن آنها سرزمین
قددهار و قراباغ بود بظاہر بعضی موجبات ازان حدود پراکنده شده
در زمانی که میرزا الغ بیگ کابلی حکم روی کابل بود روی
عزیمت بدان صوب آوردند و چون ریشه اقامت در سرزمین نزهت
قرین کابل محکم نتوانستند نمود روی بطرف المعانات نهادند و
از انجا تا کاشغر شتافتند و آخر الامر در سرزمین سواد و بجور رنگ اقامت
و بخته رحل سکونت انداختند و دران سرزمین گروهی که لقب
سلطانی داشتند و خود را از نژاد دختری سلطان سکندر می پنداشتند
مرزبان بودند نخست این نابکاران غدار از راه خدمت گذاری درآمد

و راجه رایسنگه کچواۛۛ بمکرمٲ خلعت و جمدهر مرصع و مخلص
 خان و ملتفت خان هریک بعطای خلعت و سید منور خان و
 برق انداز خان هر کدام بمرحمت خلعت و اسپ و شهوار خان
 بعنایت خلعت و خنجر مرصع و اسپ و ترکٲاز خان و سید نجابت
 زین العابدین بخاری و پردل خان و شجاع و جانباز خان و سید نجابت
 هریک بمرحمت اسپ سربلندی یانتند و جمعی دیگر نیز در خور
 حال بعطای پادشاهانه از خلعت و اسپ و شمشیر مباحی
 گردیدند و میرزا سلطان صفوی خلعت یافته بجایگز مرخص
 شد که بندوبست آن نموده از آنجا بخدمت پادشاه زاده عالیقدر
 شتابد و یرلیغ گیتی مطاع براجہ جیسنگه صادر شد که بعد از
 وصول آن والا نژاد بخطه اورنگ آباد عازم پیشگاه حضور گشته دولت
 آستان بوس دریابد و درین ایام میرزا خان بعنایت اسپ و ماده فیل
 مباحی شده رخصت جایگز یافت و معین خان بدیوانی دارالملک
 کابل معین گشته بمرحمت خلعت و اسپ سرفراز شد و لطف الله
 خان که کد خدا میشد بعنایت خلعت و اسپ و فیض الله نبیره
 میرزا والی مرحوم که او نیز کد خدا میشد بعطای خلعت و جیفه
 مرصع و اقام پنجهاز روپده کامیاب عاطفت گردیدند و بعرض
 اشرف رسید که کنور پرتھی سنگه ولد مهاراجه جسونت سنگه و
 مہراز خان فوجدار هوشنگ آباد و رزق الله خان شیخ زاده که در
 فن طب و جراحی مهارتی وافی داشت باجل طبعی بساط حیات
 در نوشتند و زاهد خان بمرحمت خنجر مرصع و اسپ مفتخر گشته
 در ملک کومکیان صوبه کابل انتظام یامت و منکلی خان پٲنه داری

سعادت اندوز بودند درین ایام که راجه جیسنکه از تاخت وایت
 بیجاپور فارغ شده بموجب یرلیغ معلی با جنود فیروز بخطه اورنگ
 آباد آمده بودند درین ایام که برای عالم آرای حضرت شاهنشاهی
 که مرآت چهره نمایی اسرار ملک و ملت است چنان پرتو انگذد که
 آن نامدار والا تبار را بدکن رخصت نمایند که بر نهج سابق بصوبه
 دارسی آلجا قیام نمایند و راجه جیسنکه را بحضور لامع النور طاب
 فرمایند بنابراین هفتم شوال آن گوهر انسر حشمت و اقبال را بعطای
 خلعت خاص و سربندی گران بها از ایکدانگ لعل آبدار و در دانه
 مروارید شاهوار و دو سراسپ باد رفتار یکی ازان با ساز مینا کار و
 دیگری با ساز طلا و نیل با ساز نقره و جل زربفت و ماده نیل و انعام
 پنج لک روپیه و باضانه پنج هزاری بمصلوب بیست هزاری دوازده هزار
 سوار و سلطان معزالدین خلف آن عالی قدر را بعنایت یکعقد مروارید
 مشمول عاطفت ساخته رخصت فرمودند و بنابر بعضی مصلحتهای
 ملک و دولت مهاراجه نجسونت سنگه و راجه رایسنکه سیدسودی و
 وصف شکن خان و صفی خان و راجه رایسنکه کچواه و غیرت خان
 و سربلند خان و جمعی دیگر از امرا و عمدهای آستان خلعت را
 در رکاب نصرت آثار آن نامدار بلند مقدار تعیین فرمودند و هنگام
 رخصت مهاراجه بعنایت خلعت و شمشیر با ساز مرصع و دو اسپ
 یکی با ساز طلا و راجه رایسنکه سیدسودی بعطای خلعت و جمدهر
 مرصع و صف شکنخان بعنایت خلعت و جمدهر میناکار و اسپ با ساز
 طلا و صفی خان بعنایت خلعت و اسپ با ساز طلا و ماده نیل و
 غیرتخان و سربلند خان هریک بمهرمت خلعت و جمدهر میناکار

بود بارحال خلعت و انعام سه هزار روپيه مر بلندي يافت و سه هزار روپيه بزمرو نغمه سنجان و سرود سرايان آن بزم معهود عطا شد و در آن جشن جهان افروز از جانب پرده آراي هودج عزت و اقبال زينت افزاي تلقی ابهت و جلال ملکه ملک سیرت قدسی خصال بیگم صاحب و نخله کریمه ریاض دولت شعبه دوحه چمن سعادت ملکه تقدس نقاب روشن رای بیگم و دیگر معظمت مرادق سلطنت پیشکشهای شایسته بنظر همایون رسیده و زنده امرای عظام جمفر خان و محمد امین خان میر بخشی و دانشمند خان و داود خان و قطب الدین خان و چندین دیگر از عمدهای بارگاه سلطنت پیشکشهای شایسته از جواهر و مرصع آلات بنظر قدسی هرکت رسانیدند و پیشکش وزیر خان صوبه دار مالوه مشتمل بر نو زنجیر نیل کوه پیکر و پنج سر اسب عراقی و نغایس جواهر و دیگر تحف و نوادر بمحل عرض رسید و آن محفل شادمانی تا سه روز جهانیان را سرمایه نشاط و کمرانی بود - از سوانح این ایام فرمندان رخشنده اختر برج حشمت تابنده گوهر درج ابهت بادشاهزاده کامگار بخت بیدار محمد معظم است بدکن اگرچه بعد از آمدن آن عالی قدر والا نسب بموجب فرمان طلب در اواخر حال هشتم جلوس همایون از دکن به پیشگاه حضور نظم مهام آن صوبه بنابر بعضی مصلحتها بعد از راجهای عظام راجه جیسنگه که با افواج قلمرو به تنبیه عادل خان قیام داشت تفویض یافته بود لیکن چون در حقیقت صوبه داری آنجا بآن گوهر اکیلل شوکت و بختیاری متعلق بود بنابر اقتضای مصالح دولت یکچند در خدمت اشرف

اندوختند و محمد مذکور کاشغری بمعنایت ماده نبل و سید علی داروغه کتابخانه بانعام ده هزار روپیه و جمیل بیگ ارلت که تازه باستلام عتبه خلافت رسیده بود بانعام شش هزار روپیه و اورس بی و ملا قاضی از اهل توران که آنها نیز درین ایام بجناب معلی آمده بودند هر یک بانعام پنج هزار روپیه و عوض بیگ و بیات قره هریک بانعام چهار هزار روپیه و شاه خواجه بمرحمت اسپ و انعام سه هزار و قاضی عبد الرحمن که بصدارت خطه فیض بنیاد اورنگ آباه تمیین یافته بود و گدا بیگ قلماق هریک بانعام سه هزار روپیه و حاجی یامین بانعام دو هزار روپیه و خواجه رحمت الله ده بندی و حکیم مقیم و یازده کس دیگر هریک بانعام یک هزار روپیه بهره اندوز بمرحمت گشتند و چون خواجه عبد الغفار برسم معبود هر ساله از ماوراء النهر بوسیله عریضه اخلاص و عبودیت استقاضه انوار مکرمت خسروانه نموده بود دوازده هزار روپیه در وجه انعام او عطا گردید و دو هزار روپیه بمیر محمود فرستاده خواجه مذکور بمعنایت شد و عبد الله بیگ ملازم عبد العزیز خان والی آنجا را که از جانب آن خان والا در دمان سوغاتی از میدوه آورده بود بمعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه مباحی شده رخصت انصراف یافت و محمد سعید فرستاده سلطان حاکم حضرموت که حامل عریضه او بود بمرحمت خلعت و انعام سه هزار روپیه مرافراز گشته مرخص شد و پنج هزار روپیه از خزانه احسان بیکران باحواله رفته که از امتعه هندوستان خرید نموده برای سلطان محمد مذکور ببرد و مید زید حاکم صخا که او نیز عریضه مبنی بر مراسم اخلاص و عبودیت بسده سینه فرستاده

سه هزاری دو هزاری سوار و خطاب محمد قلی خانی کلمیاب نوازش
 شد و از اصل و اضافه غیرت خان بمنصب سه هزاری دو هزار و دوه
 سوار و مافی خان بمنصب سه هزاری هزار و پانصد سوار و اتمام
 دو هزار روپیه و سوبهگرن بلدیله بمنصب دو هزاری هزار و پانصد
 سوار و مید منور خان بمنصب دو هزاری هزار سوار و هادیخان
 بمنصب دو هزاری هفت صد سوار و شهسوار خان بمنصب هزار و
 پانصدی هفت صد سوار و زاهد خان بمنصب هزار و پانصدی
 شش صد سوار و شیخ نظام بمنصب هزار و پانصدی یکصد سوار
 و محمد طاهر نواسه رستم خان بمنصب هزاری هفت صد سوار
 و مید زین العابدین بخاری بمنصب هزاری پانصد سوار و بادل
 بختیار بمنصب هزاری سیصد و پنجاه سوار سر بلندی اندوختند
 و مید فیروز خان که در ملک کومکیان سوبه بنگاله انتظام داشت از
 اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی یکهزار و پانصد سوار
 از انجمله پانصد سوار دو سه اسبه و چکمت سنگه هاده اضافه پانصد
 سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار از انجمله پانصد
 سوار دو اسبه سه اسبه مفتخر و مباهی شدند و بیرم دیو سیموینه
 که بنا بر تقصیری از منصب معزول شده بود بعطای خلعت و
 منصب هزاری و پانصد سوار مورد عنایت شد و میر عماد الدین
 دیوان بیوتات ب خطاب رحمت خانی و عزیز الدین برادر زاده جعفر
 خان ب خطاب بهره مند خانی و خواجه محمد یوسف بخشی سوبه
 کابل ب خطاب ارشد خانی و بهادر بیگ بخشی مرکز بادشاهزاده
 فرخنده شیم محمد معظم ب خطاب ضابط خانی - سرمایه کامرانی

برابر تعیین یافته بعنایت خلعت و جمدهر مرصع و اسب با ساز طلا
 سرافراز گردید و یک هزار سوار از تابینانش دو اسبه سه اسبه مقرر شد
 که منصبش از اصل و اضافه پنجهزاری چهار هزار سوار از انجمله
 سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد و راجه رایسنگه میسودیه
 که بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار مربلندی داشت پانصد سوار از
 تابینانش دو اسبه سه اسبه مقرر گشت و تربیت خان که بنا بر بعضی
 اسباب چنانچه گزارش پذیرفت روزی چند مورد عتاب پادشاه مالک
 رقاب گشته از منصب معزول و از سعادت کورنش محروم بود از
 میامن مراحم پادشاهانه رخصت ملازمت یافته بعفو تقصیر
 کمباب نضل و بخشایش خدیو جرم بخش عذر پذیر گشت
 و بمنصب چهار هزاره سه هزار سوار سرافرازی یانت و میرزا خان
 نبیره عبد الرحیم خان خافان که از مهادی ایام این سلطنت گیتی طراز
 تا این هنگام در سلک گوشه نشینان بود مورد انتظار عنایت
 گشته بمنصب سه هزاره سه هزار سوار و عطای خلعت خنجر
 مرصع مر بلند شد و قطب الدین خان باضافه پانصدی پانصد سوار
 بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار از انجمله دو هزار سوار
 دو اسبه سه اسبه مباحی گردید و نیتوجی خویش میوا که حقیقت
 حال و کیفیت نیک سرانجامی او بتوفیق ادراک شرف اسلام قبل
 ازین مرقوم کلک حقایق نگار گشته چون منت ختان بجای آورده
 شعار و آداب مسلمانان اندوخته بود مطمح انتظار مراحم شهنشاه دین
 پرور مکرمت گستر گشته بعنایت خلعت ناخره و جمدهر مرصع
 و شمشیر با ساز مینا کمر و اسب با ساز طلا و ماده غیل و بمنصب

سیسودیه و مخلص خان و غیرت خان و دیگر امرای نامدار که در
 رکاب آن والا تبار بودند نیز بتقبیل سده سزیه تارک مبالغه
 برافراختند و عاطفت بادشاهانه آن قره باصره حشمت را بعطای
 خلعت خاص و یک عقد مرزاید گران بها و عصا و شمشیر با ماز
 مرصع و سلطان معزالدین و مها راجه جسونت سنگه را بعنایت
 خلعت عز اختصاص بخشید و شب یکشنبه هفتم فروردین هلال
 فرخنده شوال از افق سعادت رخ نموده منتظران مقدم خجسته عبد
 را بهره مند حصول امید گردانید و صبح روز دل افروز عید نوای
 شادیانگ اقبال از بارگاه ابهت و جلال پرده کشای گوش گردون گشته
 پادشاهزادهای کامگار و امرای نامدار و سایر بندگان آستان سپهر
 مدار در سده والی سلطنت و عتبه علیایی خلافت فراهم آمده چون
 خورشید جمال عالم آرای گیتی خدیو حق پرمت یزدان پزوه از
 مشرق عظمت و جهانبانی طلوع نموده تسلیمات تهنیت و آداب
 مبارکباد بجای آوردند و حضرت شهنشاهی بر فیل فلک شکوهی
 که تخت زرین بر کوه پشت آن منصوب بود سوار شده یائین معبود
 لواهی توجه بمصلی برافراختند و پس از مراجعت ساعتی چند
 در محفل فلک نشان خاص و عام بر سریر مرصع نگار جلوس فرموده
 انجمن آرای کام بخشی و کامرانی گردیدند درین ایام فرخنده
 پادشاهزادهای کامگار ارجمند بخت بیدار محمد معظم و محمد
 اعظم و رکن السلطنت جمفر خان بعطای خلعت خاص مشمول
 عاطفت گشتند و مکر مخان بمرحمت اسب با ساز طلا مبالغی شد و
 اعتماد خان بمطای علم لواهی افتخار افراخت و داود خان بصوبه دارئی

نولد نوکل حدیقه دولت پادشاه زاده محمد کام بخش

درین فرخنده هنگام که فیض بهار عدل و رافت پادشاه دریا
نوال از نهال بخت جهانبدانی ازهار امانی و آمال میدمید و بمیامن
اقتران دین و دولت و برکات ازدواج ملک و ملت نتایج خیر و معادات
از بطن کمون بمهد ظهور میرسید در بهارستان خلافت تازه گلی از
گلبن حشمت و کامرانی شگفته مشام اقبال را عطر آگین ساخت
و روز یکشنبه دهم ماه مبارک رمضان مطابق شانزدهم اسفندار
پس از انقضای دوپاس و چهار گهری از روز مذکور پادشاهزاده
والا گوهر نیک اختر از بطن یکی از مخدرات تنق عفت و پرده
گزینان سراق عزت قدم فرخنده بعالم ظهور گذاشت و بمحمد کام
بخش موسوم گشت و چون دین ایام گوهر اکلیل ابهت و بختیاری
نروغ اختر عظمت و نامداری پادشاهزاده ارجمند محمد معظم
بموجب یرلیغ همایون با عساکر منصور از دار السلطنت لاهور
سراجعت نموده بودند بیست و پنجم ماه مذکور که ساعتی مسعود
بود بلاشاره معلی عمده اسرای عظام جعفر خان و محمد امین خان
میر بخشی تا بیرون شهر پذیره شده آن دره التاج سلطنت را
به پیشگاه حضور آوردند و اوایل روز در انجمن خاص غسلخانه آن
عالیقدر کامگار با سلطان معز الدین مهین خلف خویش بعر ملازمت
اشرف شهنشاه روزگار فائز گردیدند و یک هزار اشرافی و چهار هزار روپیه
برمدیل نذر گذرانیدند و میرزا سلطان صفوی و نامدارخان و راجه رایسنگه

فیروزی روانه دکن شد و عاطقت پادشاه بنده پرور قندزدان آن خان
 بهسالت منش را بعنایت خلعت خاص و امپ با سز طلا نوازش
 نموده یکهزار سوار از تابینان او را دو اسبه سه اسبه مقرر ساخت که
 منصبش از اصل و اضافه پنجهزاری پنجهزار سوار از انجمله سه هزار
 سوار دو اسبه سه اسبه باشد و ایرج خان را باضافه پانصدی بمنصب
 دو هزار و پانصدی دو هزار سوار و قادر داد خان را از اصل و
 اضافه بمنصب هزار و هشت صد سوار از انجمله چها صد سوار دو
 اسبه سربلند بخشید *

آغاز سال دهم والای دولت عالمگیری مطابق سنه هزار و هفتاد و هفت هجری

درین اوقات خجسته فرجام ماه مبارک صیام بهزاران یمن و
 برکت و فرخندگی و میمنت در رسیده پرتو سعادت برجها گسترده
 و شب جمعه مطابق هفتم امفندار رؤیت آن ماه مهر انوار اتفاق افتاده
 ابواب حصنات و مثنوبات بر روی جهانیاں باز شد و سال دهم از حدین
 سلطنت و فرمان روائی خورشید سپهر خلافت و جهان کشائی قرین
 توفیقات آسمانی و تاییدات ربانی آغاز شد و اشاره همایون به پیشکاران
 پیشگاه دولت صادر گشت که بتهدیه اسباب و لوازم جشن مسعود
 پرداخته تا رسیدن عید سعید فطر بارگاه خلافت و جهانبانی را
 بدستور هر سال آذین حشمت و کام رانی پند *
 .

و پس از چند روز بجهت سرانجام پیشکش مرخص گردید مجله
 خان مذکور با جنود منصور روزی چند دران حدود بسر برده برخی
 از وجوه پیشکش بوصول رسانید و در صدد این بود که ما بقی را
 بزودی تحصیل نماید و اگر زمیندار خهران مآل در ادای آن تعلل
 و امهال ورزد همت بر تسخیر قلاع و ولایتش گماشته ساخت آن
 ناهیت از خار وجود او پیراید در خلال این حال مثال کرامت
 تمثال از جناب خلافت و جهاننداری بآن خان شهابت پرور صادر شد
 که معامله زمیندار دیوکه را بهر عنوان باشد زود صورت داده چون
 تادیب و تذبیه عادل خان و تاخت ولایت بلجپور دگر باره مرکز
 خاطر والا وجه همت جهان کشا گشته با افواج قاهره از آنجا بدکن
 شتابد و بملازمت رخشنده اختر برج حشمت و اقبال تابنده گوهر
 درج ایهت و جلال پادشاهزاده عالیقدر محمد معظم رسیده هرگاه
 اشاره معلی صادر شود با افواج بحرامواج بدان مهم قیام نماید لجرم
 خان دلیر زمیندار مسطور را که اظهار تنگدستی و پریشان حالی
 می نمود بمقتضای مصلحت چندی دیگر مهلت داده درباب
 ایصال تنمۀ پیشکش بوعده معین مچلکا ازو گرفت و تحصیل آنرا
 نیز بعهده قادر داد خان نمود و درین ایام مانجی ملار زمیندار
 ولایت چانده بروفق قرار داد خویش از جمله تنمۀ پیشکش مبلغ
 هشت لک روپیه دیگر که ادای آن معجله مقرر گشته بود سرانجام
 کرده باولایای دولت قاهره راصل ساخت که مجموع هشتاد و پنج
 لک روپیه باشد و چون دلیر خان خاطر از مهمات ولایت چانده و
 دیوکه پرداخت بموجب برابغ گیتی مطاع هشتم ربیع الثانی باعساگر

اشتغال بهم چانده زميندار مذکور را تخويف و تهديد نموده بود
و آن ضلالت فرجام شخصى را كه مدار مهام او بود فرستاده تا به تمهيد
مراسم ندامت و اعتذار و تقبل اداى وجوه پيشگش بسرکار گيهان
مدار اصلاح کار آن فابکار نمايد لاجرم خان دليلر بنابر کمال خضوع و
وابتهال آن بدکيش باطل سگال او را بقبول معذرت و تعهد التماس
عفو زلات در پيشگاه خلانت منت پذير گردانیده مقرر ساخت
كه پانزده لک روپيه كه از پيشگش سنوات سابقه بر ذمه او لازم الادا
بود با قريب سه لک روپيه ديگر برسم جرمانه در عرض مدتى
معين بسرکار والا رساند و از انجمله شش لک روپيه در مدت
دو ماه واصل سازد و من بعد در اداى پيشگش مقررى كه
هر ماه مبلغ يك لک روپيه بود مدهند و مسامحه نورزيده سراز
خط بندگى و فرمان بردارى نه پيشد و بنابرین قرارداد آن ضلالت
نهان عجله ده زنجير خيل كوه تمثال در وجه پيشگش فرستاد
و چون دليلر خان خاطر از مهم چانده پرداخت و وكيل آن تيره
روزکار را كه درين مدت ملازم لشكر نصرت شعار بود رخصت
نمود كه پيشتر رفته بسر انجام مراتب پيشگش پردازد و پانزدهم
ذى قعدة از دهم سال اين سلطنت بى زوال خرد نيز بجهت
مزيد تاكيد با افواج قاهره از حدود چانده كه قريب سه ماه آنجا
اقامت داشت بجانب ولايت ديوكده روان شد و مانجى مقرر
زميندار چانده را نيز طلب داشت كه با اتباع خویش آمده بجنود
فيروزي پيوند و چون بحدود ولايت ديوكده رسيد كوك منگه
سرزيان آنجا بقديم عجز و خضوع آمده بان خان عقيدت آئين ملاقي شد

دیگر از آلات و یکتا زنجیر نیل باو داده بدست و هفتم شوال او را با رامسنگه پسرش مرخص ساخت که بچانده رفته باصلاح امور ولایت خویش و هرانجام تتمه وجه پیشکش پردازد و چون فتاح خان فوجدار پونار درین ایام باقتضای اجل موعود بساط حیات درنور دید از پیشگاه خلافت و جهاننداری قادر داد خان بجای او معین گشته بود تحصیل تتمه پیشکش بمعهده معی و اهتمام خان مشار الیه گذاشته مدهکر مهین پسرش را نیز برسم یرغمل تا وصول هشت لک روپیه که ادای آن معجله قرار یافته بود حواله او نمود و آنچه از نقود و مرصع آلات و فیلان کوه دیگر در وجه پیشکش بوصول رسیده بود مقرر کرد که برخی را ازان ایرج خان فوجدار ایلیچپور با محمد لطیف دیوان لشکر منصور و جمعی از بندهای بادشاهی و پاره را رستم برادر ایرج خان با گروهی دیگر بایلیچپور رسانند و خان زمان صوبه دار خاندیس وزیر العابدین دیوان آن صوبه را با فریقی بآنجا فرستد که آنها را به بلده طینه برهانپور نقل نمایند و از آنجا بدرگاه آسمان جاه برده بمحل عرض رسانند بالجمله چون کوک سنگه زمیندار ولایت دیوکده که بولایت چانده قرب الجوار است نیز از نا عاقبت اندیشی و سفاهت پروری در ایصال پیشکش مقرری تهارن وامهال می ورزید چنانچه پانزده لک روپیه از پیشکش سنوات ماضیه بر ذمه او جمع آمده بود و در دادن آن بتمهید معاذیر دفع الوقت و تاخیر می نمود و بدلیبر خان فرمان شده بود که بعد از تمشیت مهم چانده بتنادیب آن تیره بخت غدار پردازد و او را نیز از گران خراب غفلت بیدار سازد و آنخان بهالت شعار در اثنای

رفته در سرانجام پیشگشی که مقرر شده بود بکوشند و محمد لطیف دیوان لشکر منصور را با جمعی از موار و پیاده بهدم قلعه مانگ درک تعیین نمود و او با آن گروه بآنجا شتافته در اندک فرصتی آن حصن متین را با سطح زمین برابر ساخت و مبلغی خطیر ازینکه که جابجا در آن قلعه مدفون بود با قریب پنجاه توپ آهنی در آمیختگی و بندوبست بسیار و دیگر ادوات توپخانه بر آورده بلشکر فیروزی رسانید و همچنین جمعی بقلعه بهنولی که در سرحد ولایت دیوکنده واقع بود و آن نیز کمال حصانت و متانت داشت تعیین نمود که بهدم و تخریب آن پردازند و پس از دو ماه که هفتاد و هفت لک روپیه از وجه پیشکش بوصول رسید چون زمین دار مسطور مریض و علیل گشته احوال ولایتش فتور و اختلال پذیرفته بود و مکنه و رعایای آن سر زمین روی بفرار آورده متفرق شده بودند و رخصت نمودن او در وصول تنه پیشکش دخیل بود و فی الجمله تسامح و امهال با او مقتضای مصلحت می نمود لاجرم دلیر خان از روی صلاح اندیشی مقرر نمود که مانجی ملار را روزی چند رخصت نماید مشروط بدانکه سه لک روپیه دیگر از جمله تنه پیشکش سرکار جهان مدار با مبلغ پنج لک روپیه که تقبل دادن آن بخان مومی الیه نموده بود که مجموع هشت لک روپیه باشد در عرض مدت دو ماه ادا نماید و بیست لک روپیه باقی را بتدریج در مدت سه سال واصل سازد و درین باب مچلکا از گرفتار و بنابرین قرار داد خلعت فاخره که با فرمان مرهمت عنوان از جناب ملطنت بجهت او مرسل گشته دلیر خان بنابر مصلحت تا این هنگام بار نداده بود و جمدهر مرصع و برخی

ساخته مرمایه بهبود کار و سود روزگار خویش دانست و چنین قرار
 یافت که برسم جرمانه مبلغ یک کرور روپیه از نقود و نغایس
 اشیا مثل جواهر و مرصع آلات و نقره و نیلان کوه پیکر بدیع منظر
 در عرض مدت دو ماه سامان نموده باولیای دولت قاهره واصل
 نماید و سوای آن پنج لک روپیه بدلیرخان که واسطه اصلاح کار
 و ذریعه عفو جرائم آن بد کیش نابکار در حضرت خلافت گشته بود
 بطریق شکرانه بدهد و هر ساله دو لک روپیه پیشکش مقرری
 بمرکار خاصه شریفه مؤدی سازد و قلعه مانک درک را که از
 حصون متین آن مدبر غوی و پشت امتظارش بآن قوی بود
 بندهای پادشاهی منهدم ساخته با خاک یکسان نمایند و بموجب
 التماس خان مذکور فرمان عالیهان از جناب فضل و احسان
 مشتمل بر صغح مآثم آن مورد نکال عصیان و تفویض جا نشینی
 اوبه رام سنگه کهین پسرش که اورا نایب مناب خویش می
 خواست بصدر پیونده و چون این مراتب مقرر گردید دلیر خان
 حقیقت معامله را به پیشگاه سلطنت و جهانبدائی معروض داشته
 قبول این مطلب را الحاح و اقتراح نمود از آنجا که عفو و بخشایش
 از جلائل شیم قدسیه شهنشاه مکرمت پرور تفضل منش است بر
 وفق ملتسم آن خان بسالت نشان رقم معافات بر صحیفه زلات مرزبان
 مزبور کشیده از مواقف لطف و اصطناع یرلیغ گیتی مطاع مبنی
 بر این معنی بطغرای نفاذ پیومت و باخلعت فاخره بجهت
 مرافرازی و اطمینان او از حضرت خلافت مرسل گشت بالجمله دلیر
 خان مانجی ملار را نزد خود نگاهداشته وکلای او را رخصت کرد که

معنی را نوزی عظیم و نعمتی سترگ شناخته بلا توقف بعزم ملاقات آن خان شهابت کیش با مدهکمر نام مهین پسر خوبش روان شد و مبلغی از زر و مہم مسکوک بجهت پیشکش مرکر بادشاهی کد عجاله آوردن آن میسر بود همراه برداشت و بیست و سیوم شعبان که دلیر خان بموضع مازدوره که سرحد ولایت چانده است نزول نمود. مرزبان مذکور بلشکر ظفر اثر پیوسته چون قصد ملاقات خان مذکور نموده با هزاره آتخان شهابت نشان آتشخان و رحتم برادر ایرج خان رفته آن جهالت پرور را با پسرش بآئین مجرمان میان بند در گردن انگذده بی سلاح و براق نزد او آوردند و در نهایت خضوع و سرانگذدگی ملاقات کرد و تمهید مراسم ندامت و اعتذار و اظهار مراتب عجز و انکسار نموده یک هزار اشرفی و دو هزار روپیہ و دو مراحپ و یک زنجیر فیل برسم نیاز بدلیر خان گذرانید و هفت هزار اشرفی و پنج لک روپیہ که بر چند فیل و شتر و عرابه بار کرده همراه آورده بود بصیغه جرمانه و شکرانه امان بمرکار خاصه شریفه سپرد خان مرزبور باو گفت که اگر ملامت جان و ناموس و بقای موطن و ولایت خویش میخواهی باید که پیشکشی لایق برای مرکر بادشاهی بزودی سرانجام دهی و من بعد بانگوای دیوضال و تحریک شقاوت و نکال قدم از شاهراه بندگی و فرمان پذیری بیرون نغنی از آنجا که آن ضلالت شعار بهطوت اقبال دشمن مآل شهنشاه روزگار مغلوب رعب و بیم و مورد خوف عظیم گشته زوال موطن و مال و هلاک آستیصال خود را بر تقدیر عدم قبول و امتثال متیقن بود از کار گهی و معامله شناسی سخن دلیر خان را آویزه گوش و هوش

بر مر ولایت آن مقهور رود خان مذکور در منزل از دریای نریده
گذشته بود که بوصول یرلیغ کرامت نشان مباہی گشته با زندرله خان
و راجه سجان سنگه بندیلہ و راو بہاوسنگه ہادہ و راو کرن بہورتیہ
و راجہ نرسنگہ کور و جگت سنگه ہادہ و قادر داد خان و زبردست
خان و آتش خان و برق انداز خان و گروہی دیگر از مبارزان نصرت
نشان اواخر جمادی الآخرہ این سال ہمایون فال عازم مقصد گشت
و بموجب امر والا ابرج خان نوجدار ایلچیز و فتاح خان فوجدار
پرنار و جمعی دیگر نیز در سلک کومکیان انتظام یافتند و چون
اواسط شعبان با افواج قاہرہ بحدود ولایت چاندہ رسیدہ مانجی ملار
زمیندار نابکار آن سرزمین بسطوت عساکر ظفر قرین از بیہوشی
نشامی پندار بخوبیش آمدہ جنود خوف و رعب بر باطن ضلالت مواظفش
استیلا یافت و سراز ہوای بغی و طغیان و خاطر از اندیشہ
استبداد و عصیان پرداختہ چارہ کار در سلوک منہج اطاعت و
عبودیت دید و ناکیا نام شخصی کہ مدار مہام او بود دلیر خان
فرستادہ اظهار عجز و ابتہال و نہامت بر سوابق جرائم و سیئات اعمال
نمود و استدعا کرد کہ چون آن خان دلیر نزدیک شود بآئین مسکنت
و خشوع آمدہ ملاقی گردد و برای ایمنی خاطر درخواست عہد و
قول نمود خان مذکور نظر بر شیمہ فضل و کرم پادشاہی کہ نمودار
الطاف الہی است نمودہ متمنای او را پذیرایہ انجام بخشید و
فرستادہ را باز گردانید کہ نوید حصول این مامول بدو رسانیدہ آن
ضلالت کیش را ببارد و چون ناکیا از لشکر فیروزی معاودت نمودہ
خاطر وحشت زدہ او را از جانب دلیر خان مطمئن گردانید این

تعیین یافتن دلیر خان با فواج قاهره به تنبیه زمیندار چانده و تحصیل پیشکش نمایان

ایزد بی‌همال که لطف کامل و فضل شاملش چهره کشای
شواهد بدائع آمال امت چون این زبندۀ اورنگ خلافت را بمزید
تایید و انبال و کمال نوازش و افصال از ملاطین والا شکوه کرامت
امتداز بخشیده و بخامۀ موهبت ازلی بر لوحه جبین طالع مسمودش
رقم نصر و اعزاز کشیده لجرم همواره بازوی بخت ارجمند شد را در تافتن
سر بخت نخوت! سرکشان مغرور و عاصیان مقهور بندروی توفیقات
ربانی مؤید است و پيوسته اریای دولت و سلطنت ابد پیونددش
را در احراز فتوحات نبیله و تحصیل غنائم امداد تیسیرات
آسمانی معاضد از شواهد صدق این مدعا درین هنگام تعیین اتواج
جهان کشا است بسر گردگی دلیر خان بر سر زمیندار چانده و بیدار
گشتن او از خواب غفلت و دادن پیشکش شایسته باولادی دولت -
تبدیل این مقال آنکه چون آن تیره بخت از کمال سفاهت کیشی
و نا عاقبت اندیشی از منهج قویم اطاعت و مسلک معتقیم عبودیت
انحراف بسته شیوۀ بغی و عصیان ورزیده بود و بخدال محال و
پندار دور از کار مصدر حرکت زاهدجار گردیده بباغیر آن تنبیه و گوشمال
آن خسران مآل پیش نهاد همت خسروانه گشته فرمان قهرمان
جلال دلدیرخان که با برخی از عسکر منصور دکن بعد فراغ از
تاخت ولایت بلجاپور به پیشگاه حضور طلب شده بود صادر گشت
که بهر جا رسیده باشد بمجرد ورود منشور^۱ مع النور برگشته باهمراهم

در زند و بیداران گماشت که گذرهای قلعه را انداخته آن قدر که میسر باشد در هدم و تخریب آن حصار بکوشند و بعد فراغ ازین مراتب مردم قلعه را همراه گرفته ششم ذی حجه با همراهان بلشکر منصور رسید و روز دیگر راجه با انواج قاهره از کنار آب بهیونره بسمت پرینده کوچ کرد و نهم از آب عبور نموده در هشت گروهی پرینده منزل گزید و از آنجا بلزدیک موضع بهوم رسیده بنابر مصلحت تا هفتم ربیع الثانی آنجا نزول داشت و از آنجا بنواحی بدر آمده تا آخر ماه مذکور آنجا بود و چون درین ایام میوای فتنه گرا که بدرگاه معلی رفته بود از سر جهالت و کوتاه اندیشی چنانچه در طبع گزارش وقایع حضور پرنور مذکور گشته از مستقر الخلافت اکبر آباد که دران هنگام مرکز رایات جاء و جلال بود روی گردان شده مرحله پیمائی وادی فرار و آزار دشت ابدار گردیده بود یرلغ همابون بر راجه جیسانگه صادر شده که نیتوی خویش او را دستگیر نموده بدلیز خان چهارد و خان مذکور او را همراه گرفته بجناب خلافت آرد راجه جمعی بجهت آوردن نیتو که در فتح آباد بود تعیین نمود و آن جماعه او را پنجم جمادی الاولی بلشکر ظفر اثر رسانیدند و راجه آن مسعود العاقبة را که حقیقت رسیدنش بعد از سه پهر احترام و شرف اندوژی او بادراک شرف اسلام مبقی ذکر یافته با پسرش حواله دلیر خان نمود و آن خان بسالت نشان روز دیگر نزدیک بدر از راجه جدا شده بموجب فرمان طلب روانه درگاه معلی شد و راجه فیز بیست و نهم ماه مزبور از نزدیک بدر بعزیمت اورنگ آباد کوچ نموده هشتم جمادی الآخره در ظاهر آن بلد فاخته نزول نمود *

ساخته بودند چنانچه گذارش یافت چندین مرتبه با جنود اعدا
 صف آرا گشته هر دفعه اوای غلبه و امتیلا برانراخته و مبارزان ظفر
 شعار از کثرت حرکات و توالی رکضات و تجمه محاربات و مقاتلات
 پی در پی دستخوش رنج و تعب گشته مراکب و دواب بسیار
 تلف شده بود معینا موسم برشگل در رحیده مجال تردد نماتد
 و در خلال این حال بنابر مقدمات مذکوره یرلیغ لازم الامتثال از
 پیشگاه جاه و جلال بر اجه جیسنگه صادر شد که با جنود محمود
 ببلد فخره اوزنگ آباد معاودت نموده موسم برشگل را آنجا بگذرانند
 و برخی امرا و لشکریان را بمحال تیول خویش رخصت نمایند
 که صرفه و آسوده حال شوند راجه بموجب امر اعلی ترک پیکر
 مخالفان نهاد و عزیمت معاودت باوزنگ آباد نمود و چون صدقات
 و استحکام قلعه منگل بیده و سامان اسباب و لوازم حراست آن
 در مرتبه نبود که وقتی که عسکر ظفر اثر از ان هدود رایست معاودت
 برانرازد و تعرض اعادی مصون تواند ماند راجه باقتضای رای مصلحت
 بمر صلاح درین اندیشید که قلعه مذکور را خالی کند بنابرین دلیر
 خان با راجه رایسنگه و قباد خان تعیین نمود که اسباب توپخانه و
 ذخائر قلعه بر آورده اودوت سنگه حارس آنرا با رفقای او همراه بیاورد
 و خان مذکور با همراهان سلخ ماه مسطور عازم منگل بیده شده چون
 بدانجا رسید آن قدر سرب و باروت که در قلعه بود به بندهای
 بادشاهی و تغلکچیان و بیلدازان و دیگر مردم قصمت نمود که
 بلشکر ظفر اثر رسانند و لشکریان را اشاره نمود که غلات و سایر
 ذخائر قلعه را چندانکه توانند تصرف نمایند و آنچه بماند آتش

که مخدولان را آنجا نهان میدادند پنچ و نیم کوزه جریبی پیمود و
 جاهوسان گزارش نمودند که غنیمت مردود خبر توجه جنود مسعود
 شنیده از دهاراسیون بطرف تلجاپور رهگرایی ادبار شد و انواج
 قاهره بیست و هفتم ماه مذکور از دریای سین عبور نموده در
 موضع مهری از اعمال پرینده که مخاذین آنجا گرد شورش انگیزته
 بودند نزل کرد و روز دیگر بر کنار دریای بهیونره منزل نمود و از
 تقریر منبیهان ظاهر شد که انواج مخالف یکجا فراهم آمده در سه
 گروهی هولپور اقامت گزیده اند و بتحقیق پیومت که چون عادل
 خان بر کیفیت غلبه و استیلاي جلود اقبال و حقیقت ضعف حال
 و پریشانی و اختلال انواج نکبت مآل خویش آگهی یافته بدیقین
 دانسته که از مقابله و مدافعه عساکر گردون شکوه ستوه آمده نیروی
 کوشش و آریزش در آنها نمانده است ناچار مصلحت کار در ترک
 پیکار دیده ابوالمحمد نبیره بچتر را با لشکری که بخاص خیل
 معروف اهل دکذمت نزد خود طلبیده بسرداران خود نوشته است
 که بعد ازین قدم جرأت و جسارت بنزدیک عسکر ظفر قرین
 نگذاشته از آسیب مطوت و صولت مبارزان فیروزی نشان برگران
 باشند و با بقیه لشکر ادبار اثری که با آنها مانده تا هنگامی که
 جنود مسعود دران حدود است نزدیک هولپور اقامت نمایند
 و همچنین قطب الملک نیز لشکر خود را که بکومک بیجاپوریان
 فرستاده بود بحیدر آباد طلبیده است از آنجا که انواج جهانکشا
 در تخریب ولایت مخالف که بدان مامور بودند دقیقه نا مرعی
 نگذاشته تمام محال متعلقه بیجاپور را مکرر بی سپهر تاخت و تاراج

تیغ بهادران منصور راه عدم پیمودند و قریب هزار کس زخمی شدند و از سپاه ظفر پناه یکصد و سی و پنج تن بنقد جان گوهر نیک نامی خریدند و هفت صد و نود و چهار کس مجروح گردیدند بالجمله راجه دران منزل سه روز اقامت نموده از آنجا بطبی دو مرحله پانزدهم ماه مذکور برکنار آب مانجریه که بمحافظت ده کروه رسمی از فتح آباد معروف به هارور واقع است نزول نمود از آنجا که مخالفان نابکار میماب و از اینجا قرار نگرفته برسم قزانی چنانچه شیوه سپاه دکن است هنگام انتها از فرصت آویزش می نمودند و چون مغلوب میگشتند بدستگیری سبکباری و پایمردی مراکب باد رفتار مرحله پیمای رادی فرار میگشتند و دگر باره قابو دیده مسلک جسارت می سپردند و افواج بحرامواج بنابر گرانباری و خفگی می اردو بتعاقب آن بد عاقبتان شقاوت خود محاصرت بمید نمی توانستند بهمود راجه باقتضای رای مصلحت پیرا عزیمت آن کرد که جنود نصرت شعار را جریده و سبکبار ماخته بر سر آن جیش نکبت اثر رود و آنها را تنبیه و تادیبی چنان نماید که من بعد جرأت بستیزو آویز نتوانند نمود و باین اراده جریده عده خیمه مختصری برداشت و همچنین همه سرداران و لشکریان را تاکید کرد که مخفف و سبکبار شوند و مجموع احوال و ائصال اردو و لشکر را بفتح آباد فرستاد که آنجا باشد و بیرم دیو میسودیه و جگت سنگه هاده و کهیلوجی و جمعی دیگر را که دو هزار و سیصد کس بودند بجهت حراست بده و اردو در آنجا تهی بن نمود و بیست و دوم ذی قعدة باین عزیمت صائب از کنار آب مانجریه کوچ کرده بسمت دهارامیر

و روز بآخر رسیده باقتضای رای مصلحت پیرا صلاح در معاودت و ترک تعاقب دیده بدلیرخان پیام نمود که عنان باز کشیده فوج متعرق خود را فراهم آورد و روانه معسکر فیروزی گردد و چون فیلی از فتح جنگ خان که آسیب صدمه بان بار رسیده مرامیمه میگردید در وقت روانه شدن راجه بسمت دلیرخان عقب مانده بود درین وقت پسر شرزه و خواص و جمعی مخدولان که از دورنمایان بودند اشتهاز فرصت نموده در پای کوهچنه مذکور فیل را قبل کردند راجه ازین معنی آگهی یافته بلا توقف با جمعی قلیل جلوریز خود را بسر کوهچنه رسانید مخالفان چون همراهان راجه را بغایت کم دیدند فیل را گذاشته و یکجا فراهم آمده مهیای ستیز و آویز گشتند درین وقت کیرت سنگ و فتح جنگ خان رسیدند و بان جمع نابکار و گروه سیه روزگار در آویخته بضرب تیغ آبدار و سنان برق آثار بسیاری را بر خاک نیهتی انداختند و بماد حملهای مردانه عرصه کلزار از غبار جمعیت و هجوم آنها پیرامته تا یک کروه بتعاقب پرداختند و راجه نیز با وجود وقار سرداری خود را بهر طرف رسانیده آثار شہامت و دلورزی بظهور میرسانید چون شام در رسید و نسائم غلبه و استیلا بر پرچم رایت مبارزان ظفر لوا زیده اثری از تخفیم لثیم نماند افواج قاعره کوس نصرت نواخته و علم فیروزی انراخته بدایره گاه معاودت کردند درین آویزش هیدر ترکمان را از سرداران قطب الملک زخم تیری بر ران رسید و زباده بر پانصد تن از سپاه بیجاپور و گلکنده که از آن جمله موسی افغان سر لشکر نبیره بهلول و مانکوی پسر نایک کهراره و چندی دیگر از عمد ها بودند بدالالت

پیاپی مردمی شهادت و مردانگی خود را رسانیده بدفع آنها می پرداخت
 راجه نیز که در سمت یمین آن خان بسالت آئین بود مصاعبی شایان
 و تلاشهایی نمایان بتقدیم رسانیده معاندان تیره بخت انتهاز فرصت
 نموده برجادونرایی که در دست راست فوج راجه مذکور بود و اندکی
 از فوج دور بود هجوم آوردند او بمدانعه اعدا ثبات قدم ورزیده
 کوششی شایسته نمود و چندی از همراهانش سر بر سر مردانگی
 نهاده برخی مجروح شدند و راجه رایسنگه بکومک او رسیده مظاهیر
 را منهنز ساخت و جنود گردون شکوه تا هفت کروه تعاقب
 مخدولان ادبار پزوه نموده پالکی و جهتری بسیار و شتران پر بار از
 جوشن و زره و بان و دیگر اسلحه پیکار از آنها بدست بهادران نصرت
 شعار امتداد و راجه داؤد خان و قطب الدین خان را در برابر خواص
 و پسر شرزه مهندوی و دیگر مخاذیل که بآن دو خان جلالت نشان
 مقابل بودند گذاشته بآهنگ کومک دلیر خان روان گشته بود چون
 یک کروه پیمود این گروه نیز بقصد اینکه از عقب دلیر خان در
 آیند رخ از عرصه مقابله داؤد خان و قطب الدین خان بر تافته
 از آنجا برگشتند و آنها برای محارست دایره گاه ماندند در خلال
 اینحال خبر رسید که همراهان دلیر خان غنیم خود را رانده دور
 رفته اند و بتعاقب اعدای هر سو متفرق شده و خان مذکور باسیصد
 کس مانده راجه بمجرد استماع این خبر از کوهچکه که در میان او
 و دلیر خان حائل بود گذشته نزدیک بآنخان دلیر حمید کیرت سنگه
 و فتح جنگ خان که مقدمه فوج راجه بودند بار پیوستند و از آنجا
 که نوج بزرگ مخالف تنبیه بلیغ یادنه رهگرایی فرار گشته بود

خان پیش روی راجه شد راجه رایسنگه در دست خان مذکور قرار گرفت و از غنیم عاقبت و خیم حواص و پسر شرزه مهدوی و دیگر بلجاپوریان و حیدر آبادیان قطب الملکی با قریب هفت هزار سوار روبروی داؤد خان و قطب الدین خان صف آرا گشتند و نیدر بهلول با تمام افغانان بلجاپوری و انکوی بهونسله و مانجی کهواپره و دیگر مرهت‌های بلجاپوری و شرزه حیدر آبادی که فوجی گران بودند بدلیبر خان مقابل شده بانی چند انداختند آن خان شهاست نشان بجنگ توپخانه مقید نا شده دلیرانه سمند جلالت بدفع مخالفان برانگیخت و نزدیک بآنها رسیده به تیغ تیز و سنان خون ریز بآن گروه باطل متیز در آویخت و چون اشتعال نیران حرب و قتال شدت پذیرفت اعدای بدسگال سطوت و صوات مجاهدان جیش اقبال را تاب نیاورده روی همت از مقابله بر تافتند و دلیران عرصه نبرد و شیران بیشه نورد آن روبرو صفتان شقاوت کیش را پیش انداخته بتعاقب درآمدند غیرت و نعمت برادر زاده‌های خان مذکور که از پیش روان معرکه کارزار بودند کوشش‌های مردانه بجای آوردند و رحیم‌داد برادر زاده دیگرش زخم‌های کاری برداشته از مرکب فرو افتاد و ابوالمحمد نیدر بهلول مصدر ترددات نمایان شده چندی از همراهانش بزخم‌هایی شمشیر چهره آرای مردانگی گشتند و کرن راتهور و برادرش جوهر جلالت بظهور رسانیده گلهای زخم از شاخسار مردی چیدند و آتشخان داروغه توپخانه و حسن بیگ منک باشی و جمعی دیگر از گروه برق اندازان که مقدمه این موج بودند ترددات شایسته نمودند و دلیر خان بهر جا غلبه از سپاه مخالف مشاهده میکرد

و مخدولان لش او را از معرکه برگرفته بیرون بردند و پسر خردش را آسیب زخمهای کلری رحید و نیز منہیان آگاه گزارش نمودند که درین آویزش سپاه بلیچاپور و لشکر گلکنده زیاده بریست و در هزار سوار بود نهم ماه مذکور انواع قاهره از جایی که اقامت داشتند نهضت نموده در موضع سات سور از اعمال اوسه نزول کردند و پس از هشت روز از آنجا نهضت نموده در مقام اردن منزل نمودند و بیست و یکم کنار آب تیر که آن نیز از متعلقات اوسه و از آنجا تا تلچاپور هشت کروزه رسمیت معسکر جنود فتح رهبر شد روزی چند آنجا اتفاق اقامت افتاده سیوم فی قعده شبنمگام فوجی از مخالفان خسران مآب بآن روی آب آمده قریب سه هزار بان بلشکر فیروزی انداختند و آسیب آن بدفعی مردم و برخی دواب رسید پنجم ماه مذکور کوچ شده موضعی دیگر از کنار آن آب مورد نزول گشت و دهم نزدیک قلعه تیر از اعمال پرگنه دهوکی که متعلق به بلیچاپور است محل ورود جیش معهود شد راجه بعد از وصول بدان منزل بآئین معهود از راه حزم و دور بینی نزدیک بمعسکر فیروزی توقف گزیده انواع قاهره را جا بجا باز داشت و انگی از اردو بلشکر گاه رحیده چند اول هنوز نرسیده بود درین اثنا منہیان خبر رسانیدند که لشکر نکبت اثر بلیچاپور و گلکنده بهیئت مجموعی نزدیک بچند اول رسیده است راجه بمجرد استماع این خبر با لشکر قول و فوج طرح و التمش بجانب اعادی روان شد و بدلیرخان و دیگر مرداران فیروزی نشان پیام نمود که خود را زود برسانند و آنها نیز در راه بر راجه پیوستند چون بغیم نزدیک رسیدند دلیر

آوردند و سایر مبارزان منصور که در هر فوج معین بودند مصدر
تلاشهای مردانه گردیدند بالجمله مخالفان قابو جو چون از همه
مودمت جرأت و جلالت بنیروی بازوی شهامت و صراحت مبارزان
فیروزمند بر تافته دیدند سر رشته ثبات و پایداری از کف داده
بادیه پیمای فرار و رهگرای واسعی ادبار شدند و بعد از پشت دادن
اعدا راجه بتگامشی آنها در آمده مسافتی بعید در پی آن عبید
خودان گریز با شتافت و چون منهزمان بپایمردی احپان تازی نژاد
بسرعت برق و باد پویان بودند و روز نیز بی گاه شده بود راجه عنان باز
کشیده بسمت داؤدخان و قطب الدین خان روان شد و در راه خبر
شنید که آنها نیز قرین فتح و ظفر بجانب او می آیند و از آنجا
بسمتیکه دلیر خان بود میل کرده چون آگهی یافت که خان مذکور
نیز مظفر و منصور می آیند عنان بوادی معاودت تافته روانه معسکر
فیروزی شد و داؤد خان و قطب الدین در راه بر اجه پیوسته قریب
یکپاس از شبه گذشته مجموع سپاه ظفر پناه بلشکرگاه رسیدند درین
فیروزی مصاف از مبارزان لشکر منصور قریب دو صد تن بمردی
و مردانگی نقد جان در باختند و چهار صد و شصت و پنج کس پیکر
شجاعت بزبور زخم زینت پذیر ساختند و از سپاه مخالف مضاعف
این مقتول و مجروح گردیدند و روز دیگر که مقام بود از تقریر
مبشران اقبال بظهور پیوست که الیاس مهدوی مخاطب بشرزه خان
که در جلالت و داوری و فنون مرداری و مپاهگری مسلم اهل دکن
و رکن اعظم آن جیش پر مکر و فن بود درین جنک بزخم تفنگی
که بدش رسید و زخم نیزه که بر کتفش آمد از پای در افتاد

صفقان حيله در حمله آورده آنها را متفرق ساخت و از آنها
 پيشتر رفته در حالي كه داود خان و قطب الدين خان دواب گهي
 را سالم از تعرض معاندين روانه معسكر نصرت قرين نموده از هر
 جمعيت خاطر با غنيمت خویش معرکه آراي نبرد بودند بآنها پيوست
 لودينخان و غيرت برادر زاده دلير خان كه پيش روی او بودند مركب
 جلالت بر انگيخته دلير اند بر مخالفان تاختند و رايت غلبه و امتيا
 افراخته بسياري را بر خاک هلاک انداختند و چون فوجي ديگر از آن
 خيل ادبار بكمك رسيد دلير خان از فيل فرود آمده بر اصپ سوار
 شد و جلو ريز بر مر آن سياه بخندان رسیده بلطمه سرنجده همت و
 دليري روی جرأت و جسارت شان از عرصه کارزار بر تافت و بسياری
 را طعمه مصاصم انتقام ساخته تا دو گروه در پی آن مدبران شقاوت
 پژوه تاخت و راجه جيسنگه كه بعد از فرستادن دلير خان ملا يحيی
 و نيتو و ميدي منبل را با ديگر حبشيان و چندي از مبارزان
 مغول و جمعي از بندوچيان پيامداري معسكر فيروزي تعيين کرده
 با باقي سپاه ظفر پناه سوار شد و چون نزديك رزمگاه رسيد فوجي
 از سمت يمين نمودار گشت راجه جلو ريز بر آن گروه باطل ستيز
 حمله برده بشعله تبع آبدار و برق سنان آتشبار دود سودايي پندار
 از دماغ نخوت شان بر آورد و فتح جنگخان با فوج طرح و كيرت سنگه
 بالشكر التمش كوششهاي نمايان بكار بردند و فوجي ديگر از جانب
 يسار نمودار گشته راجه با جنود جرانغار بر آنها تاخت و بيداري همت
 و دلوري سلک جمعيت آن جسارت كيشان از هم گسيخت و سوبهگرو
 و مترسين بنديله كه پيش روی او بودند ترديدات شايسته بجايي

بودند اشاره کرد که لشهای آنها را از خاک برداشته مسلمانان را دفن کردند و هندوانرا سوختند و راجه رایسنکه نیز بشاره راجه اواخر شب رفته بلو پیدوست خان مذکور روز دیگر بدفع اعدای که بدست کروه از جنگ گاه اقامت داشتند روان شد و مخالفان از استماع خبر آمدن او رو بوادعی فرار نهادند پنجم شوال عساکر نصرت مآل از نیلکنه بسمت لوه نهضت نمود و هفتم که مقام بود راجه قطب الدین خان و داؤد خان را با همراهان آنها بحراست کهی تعیین نمود و چون آگهی یافته بود که لشکر ییجاپور و گلکنده سواى ابوالاحمد نبیره بچتر و رضا قلی که در عقب بودند بجهت فوج منقسم گشته اند یکی بسرداری شرزه مهدوی و دوم بصگردگی خواص حبشی و سوم بکار فرمائی نبیره بهلول لاجرم همواره مستعد کار و متردد پیکار بوده گوش بر خبر آن انواع نکبت اثر داشت تا آنکه اواسط روز مذکور خبر رسیده که شرزه با فوج خود بر سر اهل کهی آمده برخیز شتران که از انواع منصور بسمت دست راست رفته پاره دور شده بودند گرفته و دو فوج دیگر بداد خان و قطب الدین خان مقابل شده و آنها شتران کهی را پیش انداخته جنگ کفان جری آیند راجه باستماع این خبر دلیر خان را با فوج هراول بمجمیل هرچه تمام تر بکومک فرستاد خان مذکور بسمتی که داؤد خان و قطب الدین خان با غنیم لثیم آویزش داشتند روان شد و چون پاره راه رفت اتفاقاً داؤد خان فوجی از اعدا بقصد اینکه از عقب فوج داؤد خان و قطب الدین خان در آیند از جنون مخالف جدا شده باین سمت که خان مذکور میرفت آمده بود آنخان جلالت پرور بران روبرو

بحر امت اهل کهی قیام داشت درین اثنا شریزه مهدری که بانواج مخالف نزدیک بود فوجی بمقابلۀ ترکمنان خان فرستاد خان مذکور بمدافعۀ آنها درآمده کوشش مردانه نمود و چندی از همراهانش زخم برداشتند و شریزه با سه چهار سوار بر سر دتاجی آمد و مخالفان از هر چهار طرف او را با همراهانش قبل کرده هنگامه آرای گارزار شد مبارزان هزبر آهنگ چون کار بر خود تنگ دیدند از ا-پان فرود آمده بازوی جلالت بجنگ کشوند و دتاجی بارنقایی خویش قدم همت و دایری فشرده آنچه منتهای مرتبۀ کوشش و سپاهگری بود بظهور رسانید و بفسر و تیغ مرافشان بصیاری ازان شقاوت منشان بر خاک هلاک انداخت و آخر الامر زخم بصیار برداشته جان سپردنی در راه عبودیت در باغت و رحم راو مجروح شده در معرکه افتاد و سپاه غنیم او را بر گرفته بردند و مدعی ربحان کوششهای مردانه کرده سر بجیب نیکفامی فرو برد و بصونت رای و راهجویی پهران دتاجی که زخمهای کثیری برداشته بودند با برخی از همراهان خود را بیک سو کشیدند و چون بمعسكر ظفر پیوستند بصونت رای بهمان زخمها در گذشت و در همین روز ابوالناسم پسر قباد خان برسم قراولی از لشکر گاه برآمده بود گروهی از غنیم نابکار نمودار شده باو در آویختند و او چون سپاهی درخور مدافعۀ اعدا همراه نداشت بآئین قزاقی از آنجا برآمده اواخر روز دلیر خان را ازین معنی آگهی داد آن خان شهامت نشان بلا توقف با فوج قراول روانۀ آنصوب شد و بجایی که جنگ واقع شده بود رسید شب آنجا توقف گزید و قریب صد و پنجاه تنی از مبارزانی که جان نثار شده

گروه و تا او مه ده گروه است منزل گزید و غالب خان و دتاجی
 و راکهوجی و کهیلوجی و جمعی دیگر را با آتشخان و برخی از
 توپخانه بتسخیر قلعه نیلنکه تعیین نمود و رزی چلد آنجا اتفاق
 اقامت افتاد چون فرستاده‌ها بآنجا رسیدند محصوران قلعه حصار
 عافیت بر خود تنگ فضا دیده دست توپل بد امان اسیرمان زدند
 و قلعه را بتصرف اولیای دولت سپردند راجه سلیمان بیجاپوری را
 اسب و خلعت داده بحراست قلعه مذکور معین ساخت و چون آن
 زید راجا بمقتضای مصلحت و کار آگهی باستمالت و تالیف
 قلب نیتو که مجملی از حال او گزارش یافته است پرداخته اورا
 بجاده قوم بندگی و مملک مستقیم دولخواهی رهنمون شده بود
 درین وقت بیارویی بخت و دولت از کردار ناصواب خویش برگشته
 از خیل مخالف جدا شد و بلشکر نصرت اثر پیوسته براجه ملاتی
 گردید و از آنجا که میوا را آرزوی امتلام سده سذیه مرکوز خاطر بود راجه
 بروفق خواهش والتماس او درین باب به پیشگاه خلعت و جهان بانی
 عرضه داشت نموده بود و فضل و عاطفت حضرت شاهنشاهی که
 پرتو خورشید لطف و کرم الهی است قبول ملتمس او کرده یرلیغ
 مکرمت پیرا صادر گشته بود که جریده آمده ناصیه های آستان
 معلی گردد درین ایام آن ضلالت کیش با سنبهای پسر خویش و
 برخی نوکران خود از راجه مرخص شده روانه درگاه خلایق پناه
 گردید و چون راجه دتاجی و همراهانش را از فوج هراول و ترکناز
 خان را از فوج التمش با جمعی دیگر برای طلایه افواج نصرت
 پیرا تعیین نموده بود دتاجی از نیلنکه دو گروه پیشتر زفته

بودند و شرزه راو بحرامت آن تعیین یافت و هفتم ماه مبارک رمضان
 نهم سال از جلوس همایون تلچاپور مورد نزول عساکر گردون متأثر
 گشت و باقتضای مصلحت شش روز آنجا مقام شد و بظهور پیروحت
 که نبیره بهلول و ساهو با دیگر مخاذیل بیست و هشتم شعبان پیاپی
 قلعه کلیان رسیده غبار جسارت برانگیختند و مبارزان نصرت شعار از
 فراز حصار آنها را بتوپ و تفنگ و بان گرنه خاک ادبار بر فرق روزگار
 شان پیدختند چنانچه شصت تن ازان محال اندیشان رهگرایی نیستی
 شدند و بسیاری مجروح گشتند و نبیره بهلول ناکام و مخدول از پای
 قلعه برخاست و چون منبیاں آگهی دادند که جنود غنیم که در
 سمت کلیان و اومه بودند بصمت ظفر آباد شتافته اند راجه
 چهاردهم ماه مذکور با افواج منصور از تلچاپور کوچ کرده و دهم در
 سه گروهی قلعه ندرک نزول نمود و روز دیگر از آنجا بسمت
 قلعه کنجوتی کوچ کرد و چون پیدشتر پتنگ راو را با جمعی بتسخیر
 کنجوتی تعیین کرده بود خبر آمد که وقتیکه او با همراهان بآنجا
 رسید گروهی از مخالفان که در قلعه و قصبه بودند از کوه اندیشی
 و بخت برگشتگی بکام جسارت برآمده بمجادله پرداختند و چندی
 از طرفین مجروح شدند و زخم تیری بدست پتنگ راو رسید و
 شبهنگام مخدولان فرار نموده مسلک ادبار سپردند و قصبه با قلعه آن
 بتصرف مبارزان فیروز مند در آمد و بیستم متصل کنجوتی معسکر
 جنود معهود شد و راجه باقتضای صلاح اندیشی اشاره کرد که قلعه آنرا
 منهدم ساختند و روز دیگر هفت و نیم کوه جریبی پیموده در یک
 گروهی نبلذکه که قلعه متین گلین دارد و از آنجا تا کلیان شش و نیم

مقهورانی که بمحاصره قلعه مسطور جمارت ورزیده بودند از استماع توجه افواج قاهره آنصوب از پای قلعه برخاسته راه ادبار سپردند بیست و چهارم و داؤد خان و راجه رایسنگه و قطب الدین خان برگشته بلشکر فیروزی پیوستند و چون نوشتهای قلعه داران ظفر آباد و کلیانی و اوسه وارد کیر مخبر از جسارت و خیرگی نبیره بهلول و دیگر مخالفان مخدول و در آمدن آنها بملک بادشاهی و شورش انکیزی و انساد نیتو که چنانچه گزارش یافته در پای قلعه نذاله از سیوا جدائی گزیده بعاذل خان گرویده بود رسید راجه با عساکر قاهره بیست و پنجم از نواحی پرینده کوچ کرده از راه دهارا سیون و تلجاپور روانه شد که دگر باره بوقیت غنیم در آمده چندانکه ممکن و مقدور باشد در تخریب آن بکوشد و جنود نا مسعود مخالف را نیز که در آن سمت نشان میدادند تنبیه و تادیب نماید و چون از نوشته ناروجی بسونت رای که در قلعه بهلتن بود بظهور پیوست که در قلعه مذکور آب بغایت کم است و اگر محاصره اتفاق افتد بهلت قلت آب کار بر محصوران تنگ خواهد شد راجه بمقتضای مصلحت بهلتن را بجاگیر مهداجی خویش سیوا که در سلک بلندهای بادشاهی انتظام یافته بود مقرر ساخته او را بانجا فرستاد و ناروجی بسونت رای را نزد خود طلبید و چون در موضع دوهوکی از اعمال بیجاپور قلعه گلیذی بود که جمعی از معاندین در آن متحصن بودند غالب خان و ناروجی را که هو و آتشخان را با برخی از توپخانه بتسخیر آن تعیین نمود و پس از رمیدن این جماعه بپای آن قلعه محصوران زینهار خواسته برآمدند یکصد کمر سپاهی و دو صد تن از رعایا

هواری خواص که از سرداران مخالف بود رسیده از اسپ نر اتحاد
 و چون ادرا بر اسپ دیگر سوار کردند بآن نیز تبری رسید و شهید
 افغان که او هم از سرداران آن حزب ادبار بود زخم تیری از شصت
 جلادت هباززان منصور بر سینه خورد بالجمله لشکر منصور در منزل
 مذکور یک مقام کرده از آنجا بطریق سه مرحله غرق شعبان در هشت
 گروهی قلعه پربنده نزل نمود و بمقتضای مصلحت بیست و چهار
 روز آنجا اقامت گزید و بتواتر اخبار ظاهر شد که قطب الملک از
 کج اندیشی و بی خردی سود خویش از زیان باز ندانسته با عادل
 خان متفق شده است و با آنکه سابق شرزه نام نوکر خود را با چهار
 هزار سوار و ده هزار پیاده بکومک لشکر او فرستاده بود درین هنگام
 رضا قلی خواجه سرا را از نوکران خویش که بخطاب نیکنامخانی
 بدقامی داشت با شش هزار سوار و بیست و پنج هزار پیاده بامداد
 و معاونت آن باطل اندیش بی خرد تعیین نموده با افواج او بخش
 گروهی بلجپور رسیده و رضا قلی بقلعه رفته نزد عادل خانست
 و از نوشته مسعود خان قلعه دار کهارن بوضوح پیوست که سیدی
 جوهر از سرداران غنیم با جمعی کثیر از معاهیر بر سر قلعه مذکور
 آمده آنرا قبل کرده بود اتفاقاً گولۀ تفنگی از قلعه باورسیده رهگرای
 نیستی شد و رفیقانش متفرق گردیدند و هشتم ماه مذکور نوشته
 ادرت سنگه بهدوریه از قلعه منگل بیده رسید مشعر بآنکه نوجی
 عظیم از غنیم آنرا در قبل دارند بنابراین راجه داود خان و راجه
 رایسنگه و قطب الدین خان را با همراهان مقرری آنها تعیین
 نمود که مخالفان را از پای قلعه دنع کفند و نوزدهم خبر رسید که

واجپوتان نامی راجه بزخمهای نمایان چهره بحالت برآوروختند و
سید منور خان بارهه و رامسنگه راتهور و برامرش که در فوج قول
بودند از روی کارطلبی بر غنیم تاخته ترددات پسندیده بظهور
رسانیدند بمشاهد این حال راجه نیز بمدانعه اعدا عنان گرا کشته
بذیروی دلیری و دلاوری خیل مخالف را از پیش برداشت و از اینجا
بدفع گروهی که از طرفی دیگر آغاز جسارت کرده بودند برگشته
لوی غلبه و استیلا برافراشت القصه دکنیان مقهور چندانکه مقهور
و میسور بود کوشش و آویزش نمودند و جمعی کثیر ازان قوم بدفرجام
طعمه تیغ بهادران بهرام انتقام گشته بسیاری را آمییب زخمهای
کاری رسید و آخر الامر بهان بخت و روزگار خویش برگشته بکام
ناکمی و ادبار راه فرار سپردند و سپاه ظفر پناه تا ده کروه آن گروه
شقاوت بژوه را تکامشی نموده کامیاب نصرت و فیروزی بازگشتند
راجه پس از فتح بمکانی که پشتهای کشتگان افتاده بود آمده ایستاد
و اشاره کرد تا آنها را برداشتند و کیرت سنگه را بطریق چنداوی
در عقب گذاشته با جنود مسعود بمنزلگاه روانه شد و یکپاس و سه
گهری از شب گذشته بمعسکر فیروزی رسید درین محاربه و پیکار
یکصد و نود تن از دلاوران صف شکن و هزاران خصم افکن سر
بجیب نیکنامی درکشیدند و قریب دویصد و پنجاه کس گلهای
زخم از شاخسار مردی چیدند و مرائب بسیار از پای در آمده
برخی زخم دار گشتند و از غنیم لئیم زیاده از چهار صد کس مقتول
و مجروح شدند و از تقریر برخی مجروحان لشکر غنیم که بدست
آمده بردند بظهور پیوست که درین جنگ گواہ تفنگی براسپ

و یکپاس از روز مانده مقهوران با فوج دلیر خان بکارزار درآمدند
آن خان شهاست شعار بدفع آن جمع نابکار در آمده بتلاشهای
مردانه و حملهای دلیرانه سلک جمعیت آنها را از هم گسیخت و
جمعی ازان گروه ادبار پزوه را بتدیغ الماس گون چون بخاک معرکه
پیر آمیخت غیرت و مظفر برادر زادهای او و ابوالمحمد نبیره
بهلول و غالبخان و قباد خان و دیگر مبارزان جان نشان و بندهای
اخلاص نشان که دران فوج بودند دستبردهای نمایان نمودند و در هر
طرف که بر سپاه نصرت پناه از استیلائی اعدا و هجوم خصوم کار
تنگ میشد دلیر خان خود را رسانیده دشمنان منکوب را مغلوب
می ساخت چون مخالفان از مقابله فوج دلیر خان طرفی نه بستند
خامرو فاکم ازان همت عیان همت برتافته بفوجی که مقابل راجه
و داؤد خان بود ملحق شدند و راجه دلیر خان را طلبیده بجانب
دست چپ خود باز داشت و کثرت سنگه و فتح جنگخان را پیش
روی خود کرده آهنگ جنگ با آن گروه باطل آهنگ نمود درین
اثناء مخذوفن خیرگی کرده قدم جرأت پیس نهادند کثرت سنگه
با فوج التمش و راجپوتان راجه و فتح جنگخان و جمعی دیگر از
مردان مرد که پیش قدم عرصه نبرد بودند برآن جسارت منشان حمله ور
گشتند و هرناتیه چوهان که از راجپوتان عمده راجه بود و جمعی
دیگر از متهوران جلالت کیش سبقت نموده بمخالفان در آویختند
و بتدیغ تیز و سفان خون ریز بهیاری از مقهوران باطل ستیز را تار و
پود حیات از هم گسیختند و دران آویزش هرناتیه بیست و یک زخم
بزداشته با همراهان خویش نقد جان در باخت و جمعی دیگر از

از اینجا بقلعه کهدله از قلاع خودش که بمسافت بیست کرده از قلعه
 نداله واقع است رفته قرار گرفت و جوتی چند از مردم خود بتاخت
 ولایت غنیم فرستاد و درین وقت نیتوی سر لشکرش ازو جدائی
 گزیده بمخالغان پیوست بیست و ششم که موضع لوهری از اعمال
 برینده مورد نزول جنود مسعود میگشت راجه قریب در پاس
 روز بکنار فائده که نزدیک منزل بود رسیده برای محافظت بهیور و
 گذرانیدن توپخانه در دست چپ اردو قرار گرفته بود و قراولان را
 بهر سو فرستاده که خبر غنیم بیاورند و دلیر خان با فوج هراول برحم
 معبود پیشتر بمنزل رسیده بدستور هرروزه در پیش لشکرگاه صف بسته
 بود درین وقت از دهمت راست اردو فوجی از اعدای ظاهر شد داؤد
 خان باشاره راجه از ناله گذشته آنطرف ایستاد و دلیر خان از جایی
 که بود پاره پیشتر آمده بجایی که بان اعدای می رسید قرار گرفت
 و راجه قطب الدین خان را عقب اردو و راجه رایهنگه را در دهمت
 چپ بجای خود گذاشت که اردو را از ناله گذرانیده بمحافظت
 لشکرگاه قیام نمایند و خود بتعجیل از ناله گذشته میدان فوج دلیر
 خان و داؤد خان ایستاد و قریب هفت هزار سوار از فوج بزرگ
 غنیم جدا شده رو بروی راجه و داؤد خان صف آرا گشتند و مابقی
 رو بسوی دلیر خان نهادند راجه کیرت سنگه را با فوج التمش
 و فتح جنگخان را با لشکر طرح بامداد دلیر خان فرستاد و پس از
 اندک زمانی از جمله این هفت هزار سوار که در برابر راجه و داؤد
 خان بودند نیز بیشتری بمصمت دلیر خان شتافته برو هجوم آوردند
 بمشاهد این حال راجه نیز با سپاه قول بخان مذکور ملحق شد

زخمهای نمایان برداشته در میدان افتاده بودند مقهوران برگرفته
 بقلعه سولا پوز فرستادند القصد چون افواج نکبت اثر غنیمت بکجا
 فراهم آمده در عقب لشکر فتح رهبر بودند راجه بقصد اینکه قابوی
 تنبیده آن مدبران بدست آید تا سه روز در کنار دریای بهیونره اقامت
 نموده در فکر تادیب آنها بود و ازینجهت که آن گروه فرار پیشه بکجا
 قرار نگرفته بهر سو پویان و گریزان بودند دران مکان اینمعنی صورت
 نه پذیرفت بنابراین بیستم ماه مذکور کوچ کرده در موضع دیگر از کنار
 دریا نزول نمود و روزی چند دران مقام اقامت گزید و دیانت
 رای که در سلک معتمدان عادل خان بود از جانب او آنجا رسیده
 بعضی پیغامهای مبنی بر مراسم اعتذار و اظهار عجز و ندامت
 براجه آورد و هرخی مرصع آلات که فرستاده بود رسانید و درین هنگام
 راجه مید عبد العزیز بخاری را بقلعه داربی منگل بیدهه تعیین
 نمود و اودوت سنگه قلعه دار سابق را نیز بهمراهی او معین ساخت
 و اسباب حفظ و حراست آن حصار بنهجی شایسته سامان نموده
 قرار داد که خواه با افواج قاهره مابین سولا پوز و پرینده اقامت نماید
 و در آنجا احوال و انتقال عساکر اقبال را تخفیف داده و سبکبار شده
 دیگر بار برمرولایت بلجپور رود و بیست و چهارم با جنود ظفر
 مآب از آب گذشت و از تقریر مذهبیان بظهور پیوست که سیوا که
 بطرف قلعه نپاله معین شده بود پدای آن قلعه رمیده اواخر شب
 با سپاه خویش بران یورش برد چون محصوران خبردار و آماده
 مدافعت و پیکار بودند حربی صعب و کارزاری شدید واقع شده جمعی
 از مردم او مقتول و مجروح گشتند و چون کار از پیشرفت نرفت

بطرف قلعه نباله تعیین نمود تا مخالفان مذبذب خاطر گشته برخی بآن طرف مشغول شوند و اگر میسر آید قلعه مذکور را محصور سازد و ظاهر عهد که شرزه مهدوی و دیگر مقاهیر که بولایت بلشاهی در آمده بودند باستماع توجه جنود مسعود بدینصوب از ولایت پادشاهی برآمده به نبیره بهلول و ابوالمحمد و مردودان دیگر که عقب لشکر فتح رهبر بودند ملحق شدند و منهبان از جانب پریزده رسیده آگهی دادند که سکندر برادر فتح جنگ خان از آنجا عازم لشکر منصور شده در چهار گروهی پریزده فرود آمده بود شرزه مهدوی و دیگر افواج غنیم که نزدیک بودند خبر یافته پیغام کردند که بما ملاقی شو او بمقتضای صدق عبودیت و رنج عقیدت جواب داد که محل ملاقات ما و شما میدان نبرد و عرصه کزار است مخذولان بی فتوت نابکار با شش هزار عوار بر سر او آمدند و با او همگی يك مد سوار بود چهل سوار از تاینان خودش و شصت عوار دیگر از پریزده برفاقت آمده بودند و چون اعادی نزدیک شدند تاینانش بمقتضای نمکخوارگی ثبات قدم ورزیده دیگران متفرق گشتند سکندر را حفظ ناموس شجاعت و مهابت دامن گرفته روی بر تاندن ازان گروه بی راه و روی تجویز نکرد و از کمال بهالت و مردانگی با رفیقان یکدل جلالت کیش خویش بقصد سر بازی و نیل مرخروئی و سرافرازی از اسب فرود آمده داد مردی و مردانگی داد و بسیاری ازان نا جوانمردان را طعمه تیغ شجاعت و دلیری ساخته با همراهان وفادار نقد حیات مستعار فراراً عن العار مردانه رار در باخت و پسرش را با دو تن دیگر که

قلعهٔ بیجاپور پر سپهر تاخت و تاراج افواج بحرامواج گشته از تخریب
نواحی و مضافات قلعه دتیقه نامرعی نماید و نیز مخالفان
چنانچه گزارش یافت تالابها را شکسته و چاهها و یاولی های
اطراف قلعه را مانند چشمه سار بخت خویش بخاک انباشته دران
نواحی اثری از آب و آبادانی نگذاشته بودند و باوجود قلت آب
غله و آفتوه در لشکر ظفر قرین کمیاب شده بود لاجرم راجه و سایر
مولتخواهان خیراندیش تعاتب و تادیب مردودانی که بملک
بادشاهی در آمده غبار شورش انگیزخته بودند صلاح دولت و مقتضای
مصلحت دانسته ^{نهم} ماه مذکور از نواحی بیجاپور کوچ کردند
و روی عزیمت بسمت قلعهٔ منکل بیده آوردند و کوچ بر کوچ
طی مراحل نموده پانزدهم کنار دریای بهیوره مقزل گزیدند
درین روز چون راجه نزدیک دایره گله رسید بانواج قاهره بآئین مقرر
صف بسته ایستاده بود جنود غنیم که بطریق معهود خویش عقب
چنداول می آمدند از یمین و یسار نمودار شده جوتی بطرف دلیر
خان روی جسارت آوردند خان مذکور بدان حملهٔ مردانه گرد دمار
از روزگار شان بر آورد و همچنین فریقی بدژد خان و تشونی راجه
سجاسنگه مقابل شدند و بذیروی بازوی جرأت و پسالت مبارزان
غیروزمند مغلوب و منکوب گردیده راه ناکامی و فرار پیمودن و افواج
غیروزی لوا بعد از دفع اعدا نزول نمودند اکثر اوقات مخفولان
تیره ایام انتهاز فرصت نموده باهل کهی دمت اندازی میکردند و
مبارزان شهابت آئین از کمین کین بر آمده مزایا کردار آن گروه
نابکار میدادند درین ایام راجه بانتضای رای اخلاص پیرای میوارا

مردان فیروزی نشان طریق معاودت می‌پردند بمجرد برگشتن آنها مخالفان جسارت و خیرگی کرده جوق جوق رو بطرف جنوب مسعود آوردند مبارزان بسالت کیش بمدافعت آن جمع محال اندیش عنان بر تافتند نضمت جمعی ازان تیره روزان بمقابله بایاچی گه‌ونسله و شرزه راو و دیگر دکنیان که در سمت یمین راجه رایسنکه بودند در آمده آغاز خیرگی نمودند راجه مذکور بدلیبری و دلاوری بر مخدولان حمله برده آنها را دفع کرد و چندی ازان مدبران بر خاک هلاک افتاده برخی مجروح گردیدند و گروهی رو بسمت فوج قطب الدین خان آورده ازان جمله قریب دو صد سوار جلالت شعار تیغها آهیخته مرکب جسارت بر انگیختند آن خان جلالت جو بازوی همت بدفع آنها کشاده کوششی مردانه نمود و چندی ازان سیه بختان طعمه مصاصم انتقام مبارزان نصرت اعتصام گشته برخی مجروح شدند راجه جیسنگه پس از آگاهی بر کیفیت حال دلیر خان و داؤد خان و کیرت سنگه را بکمک تعیین نمود و خود با فوج قول که آمده کار و مستعد پیکار بود بیرون دایره گاه ایستاده انتظار خبر میبرد نام بردها در راه بر راجه رایسنکه و قطب الدین خان و دیگر سپاه ظفر پناه که غنیم را دفع نموده قرین نصرت و استیلا معاودت نموده بودند بر خورده باتفاق روان شدند و قریب پاهمی از شب گذشته داخل معسکر فیروزی گشتند بالجمله چون عساکر منصور را قصد محاصره قلعه بیجاپور مرکوز خاطر نبود و بنابر عدم این اراده توپخانه سنگین که تسخیر آن حصن حصین را شاید و دیگر ادوات قلعه کشتائی همراه نیارده بودند و از سرحد ولایت پادشاهی تا نزدیک

آن حصن منیع کرده بود و تالاب نورس پور و شاه پور را خالی نموده چاهها و باولی های پیرامون قلعه را همگی بزقوم و خاک انباشته و عمارات و معمورهای بیرون حصار بر زمین یکسان ساخته آنچه مپاه ظفر پناه را در تخریب آنجا بایستی کرد خود بجای آورده بود و چنانچه رسم و آئین حکام بیجاپور است خود دران حصن حصین و معقل متین تحصن جهته مجموع سرداران و افواج خویش را در بیرون بمداومت و مقارعت جنود قاعره مامور گردانیده بود و درین وقت باشا را آن بی بهره جوهر معادت شرزه مهدوی و سیدنی مسعود و عزیز و چندی دیگر از لشکریانش بولایت بادشاهی در آمده غبار انگیز شورش گشته بودند تا اگر افواج گیاهستان را عزم محاصره و تسخیر قلعه باشد باستماع این خبر متزلزل گشته دست از محاصره بدارند و از پای قلعه بر خیزند و ما بقی لشکرش در نواحی قلعه بود بالجمله راجه در منزل مذکور داوران مغول را با برخی در دست راست و پارا پیش روی لشکر ظفر اثر و جمعی از دکنیان در دست چپ و زمره در عقب بخبرداری و اهتمام کهی مقرر نموده بود و بر سبیل نودت این جماعه بمحافظت اهل کهی میرفتند روزی جادونرای و دیگر دکنیان که بآئین معهود بجانب دست چپ رفته بودند خبر فرستادند که قراول غنیم نمایان شده راجه رایسنگه و قطب الدین خان باشا را راجه بدانسو شتافته بعد از طی دو کروه بقراول غنیم بر خوردند و از طرفین بانی چند انداخته تا شام فریقین در برابر یکدیگر ایستاده بودند و چون حجاب ظلمت شب در میان حائل شد

سنگه کچهواه با قشونی از راجپوتان راجه پیشتر ازین جماعه جلو ریز
 میرنفتند مقهوران بعدادت نکوهیدند خویش نخست روی گردان شده
 سری بگریز آغاز نهادند چون پیش روان عرصه کارزار تعاقب آن
 برگشته بختان نموده نزدیک رسیدند و راه گریز بر آنها تنگ شد
 بحکم ضرورت عطف عنان نموده بجنگ شمشیر درآمدند و اچل سنگه
 و همراهانش را با آنها حربی صعب روی داد و قریب صد تن از
 مخنولان دران آویزش طعمه تیغ مبارزان نیروز مند گشته بسیاری
 مجروح شدند و برخی از راجپوتان راجه نیز پیکر مردی بزیئت
 زخم آراستند و معدودی بمرداگی سر بحیب نیکنامی فرو بردند
 آخر الامر مردودان نابکار را پای ثبات و قرار از جای رفته نیل عار
 فرار بر چهره روزگار خود کشیدند و بهادران منصور تا سه کروه آنها
 را تکمشی کردند و داود خان با همراهان خود بفوجی که مقابل او
 بود در آویخته بنیروی شهامت و دلوری لوائی غلبه و استیلا بر
 افتراخت و راجه سجانسنگه که هر اول او بود مصدر ترددات نمایان
 شد و دلیر خان که بفوج دمت چپ حمله برده بود چون بمخالفتان
 قریب شد و نزدیک بود که کار پیکار از تغنگ و تیر گذشته بنیزه
 و شمشیر مرد مقاهیر رخ از عرصه مقابله او بر تانته راه گریز میبردند
 درم ماه مذکور عساکر منصور در پنج کروهی بیجا پور نزول نمود
 و تا هفت روز آنجا اقامت گزید عادل خان حصن متین بیجاپور را که
 بمناعت و رمانت و وسعت و حصانت شهره روزگار است بونور حارمان
 و کثرت آلات و ادوات قلعه داری استحکام تام داده موای مردم
 مقرر و محافظان سابق می هزار پداده کرناتکی فراهم آورده داخل

بقلمه کشیدند مخالفان تا دروازه حصار آمده چون از برج و باره
تیر و تفنگ بر آن مجال اندیشان باطل آهنگ باریدن گرفت
و جمعی ازان خاکساران باک پیمای بر خاک هلاک افتادند خائب و
خامر از پامی قلمه برگردیدند باجمله راجه دو روز دیگر دران موضع
اقامت نموده بیست و فهم کوچ کرد و غره رجب نزدیک بمنزل
منهیان آگهی دادند که فوجی از غنیم نمودار گشته راجه مقصود
بیگ علی دانشمندی را برسم قرارای برای تشخیص خبر تعیین
نمود و از بازگشته خبر رسانید که مخاذیل بسرعت و تعجیل می
آیند راجه قباد خان و آتشخان داروغه توبخانه را برای محافظت
بنگاه گذاشته راجه رایسنکه و قطب الدین خان را مقرر ساخت که
با سپاه خویش بیرون لشکرگاه ایستاده خبردار باشند و خود با
دیگر افواج قاهره که آماده کارزار بودند از نزدیک منزل برگشته
بمقابله مردودان روان شد نیم گروه طی کرده بود که سپاهی لشکر
آن تیره روزان نمودار گردید و ابوالمحمد نبیره بچتر و شرزه مهدوی
و نبیره بهلول و خواص با دیگر مردوان غنیم یک فوج عظیم شده
بگام جسارت می آمدند و فوجی دیگر نیز از عقب این گروه بود
مخالفان چون نزدیک رسیدند بر وفق رسم و آئین خویش
جوقی ییمین و فریقی به بسیار متفرق گردانیدند و از طرفین
جنگ بان و تفنگ مر شده راجه دلیر خان را با فوج هرول
بدفع گروهی که در جانب یسار جنود نصرت شعار بودند اشاره
کردند و خود بر قتل اعادای که فوجی انبوه بود حمله آور شد
و کیرت منگه و فتح جنگ خان و سیوا را پیش روی خود کرد اچل

خان بامداد و اعانت او پرداخته تردّدات شایسته بظهور رسانیدند و مخالفان را از دفع کرده رهگرای وادی فرار گردانیدند و درین آویزش گوله بند و تپچی بجادون کلانی رحیده گرمی آن بر پیکر پلیدش با حریق نار سعیر در آمیخت و معدودی از مبارزان شهامت شعار جان نثار گشته جمعی زخم دار شدند و نزدیکی دیگر گروهی از مقاهیر بر راجه رایسنگه حمله آوردند و قطب الدین خان و کیرت سنگه بگومگ او پرداخته آنها را منهزم ساختند و دایر خان با جنود مسعود وقت شام بمعسكر نیروزی اعتصام رحید و درین تاریخ از نوشتۀ اودیت سنگه قلعه دار منکل بیده بظهور پیوست که روز پیش هنگام صبح سه فوج از غنیم عاقبت و خیم که قریب شش هزار سوار بودند بر سر قصبۀ منکل بیده آمده بجانب دروازه قلعه صف بسته ایستادند و با آنکه راجه جیسنگه از روی احتیاط و پیش بینی بفرانز خان فوجدار آنجا ناکید بلیغ کرد؛ بود که اگر فوج کلانی از مخالفان با طرف آید چون جمعیت سپاه با او کم است قصد مدافعه و پیکار باعدای با کار نکرده بقلعه در آید خان مذکور بمقتضای حمیت و بسالت مصلحت و تدبیر را کار نبسته با سپاه قلیل خود که نه در خور مدافعه اعادی بود با آنها مقابل شد و جنگی مردانه و نبردنی دلیرانه کرده کوشش و آویزش بسیار که نهایت مرتبۀ جرأت و تهور بود بظهور رسانید و عاقبت الامر بسر بازی رتبۀ سرانرازی یافت و از همراهانش چندی فقد جان در باخته برخی مجروح شدند و میلاش زحمات برداشتند بعد از وقوع این قضیه بسران او با بقیۀ سپاه و فیلان از صلاح اندیشی خود را

گشتند و علم و چتر و امپ و اسلحه بسیار از کشتگان آن بخت
بر گشتگان بدست مبارزان نصرت نشان در آمد و همچنین دلیرخان
و دیگر بهادران کار طلب پیکار جو از هر سو با زری جلالت کبشوده باعدا
در آویختند و حملات متواتر بر آنها پیموده بضرب تیغ آبدار و حنا
آتشبار گرد دمار از روزگار شان انگلیختند خصوصاً دلیر خان که روی
صولت و دایری بهر طرف که می آورد در دم لوای غلبه و
امتیلا می افراخت و سلاک جمعیت دشمنان را متفرق و پراکنده
میساخت بالجمله بعد از تردد بسیار و آویزش بی شمار که مخالفان
مردود رهگرایی فرار گشته بودند چون روز بآخر رسید و لشکر ظفر
اثر شش کرده طی مسافت کرده تجشم حرب و قتال اندوخته بود
و سرداران جیش فیروزی صلاح در تعاقب ندیده روی توجه بمعسكر
نصرت قرین آوردند چون مخالفان بر معاودت ادواج گردون شکوه
آگهی یافتند عذاب از سمت فرار بر تافته چنانچه شیوه دکنیان
برگشته روزگار است از دو طرف لشکر منصور نمایان شدند و تحیرگی
نموده شروع در انداختن بان کردند و هرگاه ظفر سپاه پناه بر آنها حمله ور
میکشت بسان خاشاک مپک مر از پیش باد صرصر گریزان گشته
پای ثبات نمی افشردند و چون مبارزان شهامت کیش عذاب بر
می تافتند دگر باره همان مسلک می سپردند درین اثنا جوتی
ازان تیره بختان بر نیتو که با فوج میوا برهم چنداولی از عقب
لشکر نصرت لوا می آمد حمله آورده باویزش در آمدند نیتو بمدامعه
آنها پرداخته کوشش مردانه کرد و دگر باره جمعی کذب ازان مدبران
در رسیده بر نیتو حمله آوردند درین وقت کثرت سنگه و فتح جنگ

رسیده معسکرشان را خالی یافتند و چون از لشکرگاه گذشته بر اثر آنها پاره پیشتر رفتند فوجی عظیم از غنیم لئیم که قریب درازده هزار سوار بود و سردارانش شرز مهدوی و ابوالمحمد نبیره بچتر و خواص و جادون گلپانی و انکوی بهونسله بودند یصال بسته و صفوف آرامده نمایان شدند بمجرد دیدن فوج اعلائی دلیرخان و راجه رایسنکه و کیرت منگه که در یمین و یسار آن خان شهابت شعار بودند بذیروی شجاعت و دلیری جلو ریز بر مخالفان تاختند و مصمص انتقام و تیغ کین بخون آن مخذولان ادبار آئین رنگین ساختند مقاهیر تیره روز خیره روی بمشاهده نیروی بازوی سطوت و جلالت بهادران شهابت خوی تاب ثبات در خود ندیده روی همت از عرصه نبرد بر تافتند و چنانچه عادت آن گروه بی سعادت است که بقزاقی و حیل و روی فرصت دستبرد میجویند و قابوی کلزار می طلبند متفرق شده بچهار فوج منقسم شدند جوتی بسمت میمند و قشونی بطرف میسره و نریقی از پی قول در آمدند و جمعی بفوج قرارل مقابل شدند تا مگر بدین طریق کاری از پیش توانند برد از انجمه فوجی از دست چپ راجه رایسنکه جلوریز رسیده باو بکلزار پیوست راجه مذکور روی همت بمدانعه آورده نبردی مردانه کرد و سوبهگون و مترسین بندیه که هراول او بودند مصدر ترددات شایسته گردیدند و پس از زد و خورد بسیار مقهوران را پای قرار از جای رفته عار فرار گزیدند درین آویزش یاقوت حبشی ارعدهای آن سیه درونان بر خاک هلاک افتاد و پانزده تن دیگر از مردم نامی آنها بتیغ بیدریغ بهادران فیروزمند سپری

راجه بعد از آگاهی برین معنی اودیت منگه (ن) بهدوریه را احراست
 آن قلعه و سرفراز خان را بفوجدارئی مضامات آن معین ساخت و روز
 دیگر کوچ شده چون قلعه منکل بیده بمصافت دو کروه بریک سمت
 راه لشکر گردون شکوه بود راجه بدیدن آن رفته آن حصار استوار را
 بنظر احتیاط در آورد و حصن مذکور قلعه است عالی اساس کهن
 بنیاد از منگ و آهک تعمیر یافته خندقی عمیق دارد و توپ
 آهنین و ده زنبورک و سیصد بان دران بود راجه توپ اندازان و
 پانداران و دیگر احتشام تعیین کرده بندوبست آن نمود و باره غله
 بجهت ذخیره فرستاد بدست و پنجم در اثنای قطع مسافت فرل
 غنیم از دور نمایان شد و شب هنگام مخالفان سیه بخت تیره ایام
 نزدیک بمعسکر نصرت اثر آمده چنانچه آئین آن گروه ادبار پزده
 است بانی چند انداختند چون مبارزان بخت بیدار در مورچاها
 مسلح و مستعد کار بودند سوار شده بدفع جهات منشان پرداختند
 و از آنجا که منهدان خبر رسانیدند که گروهی انبوه در پنج گروهی
 معسکر ظفر قرین امامت دارند راجه روز دیگر مقام کرده دلیر خان
 و راجه رایسنگه و قطب الدین خان و قباد خان و کبیر سنگه و فتح
 جنگ خان و ابوالمحمد و سیوا و گروهی دیگر از مبارزان نصرت لوا
 بتادیب و تنبیه آن جمع شقاوت گرا تعیین نمود جنود مخالف
 باستماع این خبر کوچ کرده و از لشکر گاه پیشتر رفته صفوف اقبال
 آراسته بودند اوج مصوره بجائی که مقهوران را نشان داده بودند

رعب قلعه را خالی کرده فرار نمودند و اولیای دولت قاهره آنرا
 متصرف گشتند راجه باستماع این خبر نازوجی و بهلاجی را با جمعی
 بحراست آن حصار معین ساخت یازدهم ماه مذکور نزدیک دریای
 نبرا محل ورود افواج ظفر پیرا شد و چون قلعه پلتن نزدیک بود
 راجه بدیدن آن رفته بندوبست آن حصار نمود و بجای زمینداران
 بوم آمده ملاقی شد و راجه او را بعنایت پادشاهی مستمال ساخته
 خلعت داد و نیتو را با همراهانش بتسخیر قلعه منکل بید، که
 از انجا تا بیجاپور شانزده کروزه جریبی مسافت است تعیین نمود و
 چون سیوا باشاره راجه جوتی دیگر از اتباع خود بتسخیر حصن ناتهوره
 که هفت کروزه قلعه پلتن است نیز فرستاده بود درین روز خبر
 رسید که فرستادهای او حارسان آن حصار را باستمالت بر آوردند و آن
 قلعه نیز بتصرف اولیای دولت روز افزون در آمد و افواج بحرامواج از کنار
 دریای تیرا کوچ برکوچ متوجه پیش شدند و هر روز صفوف قتال بر
 آراخته مجموع اردو را در میان گرفته بتوزک و احتیاطی مسافت
 می نمودند و پس از قطع چند مرحله خبر رسیده که قلعه کهارن
 را که دران حدود بود متحصنان از سطوت و صولت عساکر گردون
 مآثر خالی کرده راه فرار میپرده اند راجه مسعود خان را با چندی
 از منصبداران و سید صد بندوچپی از لشکر سیوا تعیین نمود که
 حصن مذکور را متصرف گشته بحراست آن قیام نماید بدست و
 یکم که جنود نصرت اعلام مقام داشت از تقریر منہیان بوضوح
 پیوست که چون نیتو با همراهان بیای قلعه منکل بیده رسید
 محصوران تاب ثبات و نیروی استقامت در خود ندیده فرار نمودند

منش التمش شد و فتح جنک خان با حسن خان و عبد الرسول و جمعی دیگر در یسار جنود فیروزی آثار بطریق طرح معین گردید و قباد خان با جان نثار خان و برقه از مغولان بقراولی چهره انروز جرأت و پردایی شد و دو فوج دیگر از مبارزان مغول یکی بسر گردگی شهسوار خان و دیگری پیداشلیقی ترکناز خان مقرر گردید که بر یمین و یسار عسکر منصور دور دور برسم قراولی طریق نصرت - دارند و پس از طی دو مرحله ابو محمد ندیره بهلولخان که در سلک مرداران عادل خان انتظام داشت و از نیک اختیاری و معادت یاری بعزم بندگی درگاه خلایق پناه از جدائی گزیده بود با فوجی بلشکر منصور پیوسته بر راجه ملاقی شد و راجه او را بعنایات و مراحم پادشاهی مستمال ساخته يك قبضه شمشیر مرصع و در اسب و برخی اقمشه از جانب خود داد و چون حقیقت آمدن او از عرضه داشت راجه بمسامع حقائق مجامع رسید عاطفت پادشاهانه او را بعنایت خلعت و منصب پنج هزاری چهار هزار سوار سربلندی بخشیده حکم شد که در ملک کومکیان راجه باشد و آن زبده راجها او را با جمعی از مجاهدان بصالت آئین در جانب یمین موکب نصرت قرین بطریق طرح تعیین نمود و هفتم جمادی الآخره از ده گروهی قلعه پلتن که از حصون مرحد ولایت بیجاپور است و بر مر راه لشکر منصور بود نیتوی سر لشکر شیوارا با فوجی ازو مقرر نمود که پدای قلعه مذکور رفته در تسخیر آن بکوشد و تا رسیدن خبر ازو فرار توقف دارد پس از سه روز بظهور پیرومت که چون نیتو با همراهان پدای قلعه رسید متحصنان از غلبه خوف و

هزار پیاده بود در دست چپ قول تعیین یافت و سرگردگی هر اول
 بجوهر دلیری و شجاعت دلیر خان منوط گشته سرفراز خان وغالب
 خان و دتاجی و رستم را و پردل خان و سید فجاقت باره و پورنمل
 بندیه و نرسنگه کور و لودیخان و چتر بهوج چوهان و آتش خان داروغه
 درپخانه لشکر ظفر اثر با قریب پانصد برق انداز و اکثر توپخانه
 پادشاهی و جمعی از مبارزان نصرت پیرا و هزار سوار رانا که همگی
 قریب هفت هزار و پانصد سوار بودند با او تعیین یافتند و داودخان
 بکار فرمائی برانکار کمر همت بر میان عبودیت بسته راجه سجان سنگه
 و شرزه خان دکنی و جوهر خان حبشی و راو امر سنگه چند راوت و
 محمد صالح ترخان و مسعود خان و ترنکجی بهونسله و راجی
 پسر افضل بیجاپوری و اندرمن بندیه و سید زین العابدین بخاری
 و سید مقبول عالم و جمعی دیگر از مبارزان بسالت شیم که شش
 هزار سوار بودند بهمراهی او مقرر گشتند و سرداری جرانغار باستقلال
 شہامت راجه رای سنگه سید سودیه مغوض گشته جادو برای دکنی و
 باباجی و شرزه را و ترنکجی و بنهوجی و دولت مند خان با گروهی
 دیگر از دکنیان و سونہکرن و منرسین بندیه و هرچس کور و ابراهیم
 پتی و اسمعیل نیازی و جمعی دیگر از دلاوران جلالت شعار که زیاده
 از شش هزار سوار بودند با او معین شدند و قطب الدین خان با
 هلال خان و دلاور خان و اردا جیرام و چتروجی و برخی دیگر از
 دکنیان و سید علی اکبر باره و خداوند حبشی و شیخ عبد الحمید
 و عبد الله شیرازی و سریز مہمند و گروهی دیگر از منصبداران
 بچنداولی قرار یافت و کیرت سنگه با جوتی از مبارزان شہامت

و منجبات که در مقام خود مذکور شده بتاخذ ولایت بلجاپور و تنبیه و تادیب عادل خان معین شده بود پرداخته وقایع و کیفیات آن مهم نصرت فرجام از آغاز تا انجام بر سپیل تفصیل رقمزد و کلک حقائق ارقام میسازد •

شرح تاخذ ولایت بلجاپور و محارباتی که صاکر جهانکشار ابادکنیان شقاوت گرا روی نمود

چون راجه جیسنگه با مایر افواج قاهره که با او معین بودند بعد از کفایت مهم سیوا چنانچه سابق ذکر یافته به تنبیه و تادیب عادل خان و تاخذ ولایت بلجاپور مامور شده بود بموجب حکم جهان مطاع بیست و دوم جمادی الاولی سال گذشته باین عزیمت فیروزی انجام با دلیر خان و داؤد خان و راجه رایسنگه و قطب الدین خان و سیوا و دیگر جنود ظفر لوا از ای قلعه پورندهر کوچ کرده بسمت مقصد روانه شد و قول بحسن شهامت و استقلال آن عمده راجهای عظام رونق یافته ملا یحیی نایب و پردل خان و جگت سنگه هاده و مانکوجی و ناروجی و مید علی بلجاپوری و بهوجراج کچهواهم و اودیبهان راتهور و سید منور خان بارهم و زبردست خان و رامسنگه و برق انداز خان و بادل بختیار و جانی خان بخشی و محمد لطیف دیوان لشکر منصور و خواجه عبید الله پسر غالبخان و گروهی دیگر از بندهای پادشاهی و خلاصه سپاه راجه جیسنگه که همگی قریب دوازده هزار سوار بود در آن نوج معین شدند و سیوا با افواج خود که هزار و پانصد سوار و هفت

که صوبه دار بی آن بدر مفوض بود مرخص گشته هنگام رخصت بعفایت خلعت و خنجر مرصع با علاقه مروارید مشمول عاطفت شد و درین اوقات نیتوی خوبش میدوا که چنانچه گزارش یافته پس از فرار آن ضلالت کیش جهالت شعار از درگاه جهان مدار راجه جیسنگه اورا در دکن دستگیر کرده بجناب معلی فرستاده بود بپایه اورنگ خلافت رسید و اشاره والا صادر شد که فدائی خان میر آتش جمعی از اهل توپخانه بحراستش گماشته از حال او با خبر باشد و پس از چند روز که در قید ضبط خان مذکور بود بدالت دولت و هدایت سعادت داعیه قبول اعلام از خاطرش سربر زده بوساطت خان موسی الیه در پیشگاه خلعت التماس نمود که اگر عاطفت بادشاهانه این بنده را بجان امان بخشد از روی صدق اعتقاد مسلمان میشود چون ملتمس او بعرض همایون رسید شهنشاه دین پرور حق پزوه را آن داعیه مرضیه مستحسن افتاده پرتو عفو و انضال بر حال او گسترند و آن بخت مند نیک مر انجام که عمری بضالت کفر و جهالت و بت پرستی روزگار بسر برده بود توفیق ادراک شرف اسلام دریافته زاویه باطنش از ظلمت شرک پیراسته شد و بمیامن این کرامت علیا از ورطه قهر و غضب پادشاهی که نمونه از مخط آلهی امت نجات یافته کامیاب مقاصد دارین شد و عنایات و مراحمی که بعد ازین نسبت بار صمت ظهور یافت عنقریب گزارش خواهد پذیرفت - اکنون کلک سوانح نگار سر رشته تحریر وقایع حضور مهر انوار را اینجا گذاشته بشرح مسامعی و ترددات افواج ظفر لوا که بسر گردگی راجه جیسنگه که در مال گذشته بعد از اتمام مهم میدوا بغابر اسباب

و مهاراجه جسونت سنگه را بعنایت خلعت زمستانی نواختند و جعفرخان و دانشمندخان و مکرم خان و مرتضی خان و دیگر امرای حضور و عمدهای اطراف را باین عنایت مر بلند ساختند و طاهرخان از جاگیروداؤد خان و قطب الدین خان و صف شکفخان و قبادخان از دکن رسیده بتقبیل سده اقبال استعساد یافتند و پورنمل بندپله و منکلی خان که از فوجداری پلاون معزول شده بود در سلک کومکیان دارالملک بل منتظم گشته نخستین بعنایت خلعت و علم و باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار و دومین بعنایت خلعت و اسب نوازش یافت و نصیری خان بفوجداری در بنگه و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار سوار سراز گردید و مکرمخان خان دیوان گجرات از تغیر شفیع خان بدیوانی صوبه دکن و خان مذکور بدیوانی صوبه گجرات منصوب شده بعنایت خلعت مر مابه میاهات اندوختند و میر رستم خوانی بفوجداری بروده خلعت سرازازی پوشیده باضافه پانصد سوار بمنصب هزاری هزار سوار میاهی شد و درانجا قراول بیگی بمرحمت خلعت و اسب نوازش یافت و بزمره قراولان خلعت مرحمت شد و بعرض اشرف رسید که شاه قلی خان فوجدار اوده باجل طبعی بسط حیات در نور دیده پنجم شعبان بهادر خان که چنانچه سابق ذکر یافته بمقامت رباب ظفر مآب بادشاهزاده عالیقدر والا تبار محمد معظم معین شده بعد از رسیدن خبر فوت والی ایران بموجب فرمان از راه برگشته بود بتلقیم سده عظمت و جهانبانی جبیر اودات نورانی ساخت و بعطای خلعت خاص قامت امتیاز افراخت و هفدهم ماه مذکور بالغ آباد

ائزان حضرت بظهور نه پیوست بلکه اظهار ملالت و قبض خاطر کرده
 فرمودند که مرغوب طبع مقدس آن بود که شاه در قید حیات بوده
 فیما بین اتفاق صف آرائی می افتاد اکنون که چنین روی داد
 کمال نقوت و صروت اقتضای آن نمی نماید که افواج جهانکشا بر سر
 ایران زمین تعیین یابد بنابراین اندیشه قدسی اساس یربلغ کرامت
 عنوان بنام فروزنده اختر برج سلطنت تابنده گوهر درج خلافت بادشاه
 زاده ارجمند محمد معظم عز صدر بانم که از دار السلطنت لاهور
 پیش نرفته روزی چند در اینجا اقامت گزینند و چون فرمان طلب در
 رسد با افواج منصور آهنگ کعبه حضور نمایند و نیز منشور لامع
 النور بهادر خان که درین زودی بخدمت آن شاه دار والا تبار مرخص
 گشته بود صادر شد که از راه برگشته پدایه سریر خلافت شتاب بالجمله
 خاقان جهان دوازده روز با بخت فیروز و طالع دشمن سوز مسرت اندوز
 شکار بود، زیاده بر هفتاد نیله گاو و آهوی بسیار صید فرمودند و سیوم
 رجب بشهر معاودت نمودند چهاردهم ماه مذکور رایت اقبال پرتو
 ورود بخضر آباد انگند و خدیو حق پرتو از انجابر و فقه قدوه اصفیای کرام
 سلطان المشایخ شیخ نظام الدین قدس سره توجه فرموده فیض زیارت
 اندوختند و بعبادت معبود یک هزار روپیه بمجادران آن مزار قدسی
 انوار عطا فرمودند و بعد مراجعت از اینجا دگر باره باغراباد فیض
 بنیاد عز قدوم بخشیدند و چند روز در شکار گاههای نواحی آن بصید
 نیله گاو مسرت پیرای طبع اندس گشته بیست و چهارم بشهر
 معاودت نمودند درین ایام طر از کسوت حشمت و سروری فروغ اختر
 سعادت و نیک اختر ی پادشاهزاده والا تبار بخت بیدار محمد معظم

بود و بنا بر استماع اخبار خلل و فتور آن ولایت از راه مراجعت کرده به پیشگاه حضور آمده چون بظهور پیوست که احوال آن دیار بانقاع و انتظام گرائیده است دگر باره بدان صوب مرخص گشت بیعت و یک جمادی الآخره رایت دولت فرمانروائی عالم پرتو ورود بعرضه شکارگاه پالم امکنده در روز آنجا بشکار آهو نشاط اندوز بودند و از آنجا بعزم مید نیده گلو که موسم آن رسیده بود ساحت خاص شکار را جولانگاه سفند اقبال ساختند و بیست و چهارم ماه مذکور که گیتی خدیو عالم گیر دران شکارگاه داپذیر نشاط اندوز مید نخچیر بودند خبر درگذشتن شاه عباس فرمان روی ایران از عرایض زمینداران حدود ملتان و قندهار به سامع جاه و جلال رسید تبیین مجملی از کیفیت این واقعه آنکه چون شاه از فرخ آباد عزیمت اصفهان نمود در راه عارفه خنق بهمرسانیده مریض شد و چون مرض شدت داشت باندک روزی آزارش را کار از تدبیر و مداوا در گذشته غره ربیع الاول این سال ازین دار غرور رحلت نمود و پس از وقوع این سانحه بصوابدید امرا و ارکان دولت ایران بولاق بیگ جولانگهی اقامی که چنانچه درین دفاتر مآثر دولت سمیت گزارش پذیرفته برسم سفارت بجناب خلانت وجهانبانی آمده بود از اردو جدا شده بر جناح سرعت و استعجال باصفهان آمد و صفی میرزای پسر بزرگ اوراکه آنجا بود برآورده باتفاق اکابر واعیان بلده مذکوره برمسند حکومت و ایالت آن دیار متمکن گردانید و متعاقب امرا و لشکریان رسیده بدو گرویدند باجمله از آنجا که بزرگ نژادی و والا نهادی ذات قدمی صفات شهنشاه جهانست از استماع این خبر اصلا اثر بهجت و بشاشت

و کمال و قدمیت خدمت و محرمیت بارگاه جاه و جلال اتصاف داشت و از معتمدان راست گفتار در صحت کردار بود خدیو عاطفت پرور مهربان را وقوع این سانحه خاطر حق شناس بقائید و پرتو التفات بحال بازماندهای او انگنده پسران و خویشانش را بعنایت خلعت نواختند و همگی را باضافه مناصب و دیگر مراحم و مواهب کلمیاب ساختند شانزدهم نزهنگاه خضر آباد از سایه چتر اقبال فرورخ معادت گرفت و روز دیگر حضرت شاهنشاهی از آنجا بروضه قدسیه جناب قدوة الاولیای و الواصلین حضرت خواجه قطب الدین قدس سره العزیز توجه فرمودند و فیض زیارت آن مزار فیض الانوار اندوخته فردای آن دوهزار روپیه بمجاوران آن بقعه کریمه انعام نمودند و هفدهم رایت معارفت بشهر افرخته فردای آن بهادرخان را رخصت فرمودند که بلشکر ظفر اثری که در رکاب پادشاهزاده کام کار بخت یار محمد معظم بصوب دارالملک کابل تعیین یافته بود ملحق گردد و هنگام رخصت او را بمرحمت اسپ با ساز طلا و فیل با یراق نقره نواختند و مدیر برهانی خلعت یافته در ملک همراهان خان مذکور درآمده بیست و سوم بجهت سرافرازی زبده امرای عظام جعفر خان منزل او را بانوار قدوم اشرف برانروختند آنخان اخلاص آئین بشکر مقدم فیض قرین مراسم پای انداز و نثار بجای آورده پیشکشی از نوادر جواهر و مرصع آلات بنظر قدسی برکت در آورد و برخی از آن رتبه قبول یافت خاقان جهان ساعتی چند آنجا تشریف حضور داشته قبل از دو پاس روز مراجعت فرمودند و درین هنگام خواجه اسحاق که سال گذشته چنانچه سابق ذکر یافته بحجابیت کاشغر معین شده

و سعیدای خوش نویس و چندی دیگر هر یک بانام یک هزار روپيه نوازش یافتند و چهار هزار روپيه بزمرد نوا سنجان و سرود سراین آن بزم مسعود عطا شد بالجمله تا سه روز آن جشن نشاط افروز کلم بخش جهانیان بود یازدهم ماه مذکور حضرت شاهنشاهی اوائل روز بمنزل شریف پرده آرای هودج عزت زینت بخش مشکوی ایهت ملکه تقدس نقاب ثریا جناب بیگم صاحب پرتو قدوم گسترده ساعتی چند ایشان را کامیاب فیض حضور گردانیدند آن ملکه ملکی مبرت قدسی اطوار مراسم پهای انداز و نثار و شکر مقدم همایون خدیو روزگار بجای آورد و دو پاس روز از انجا بمعادت معاودت فرمودند از سوانح مقتول شدن اعتماد خانست بتبغ جمارت یکی از مجاهیل ترکمانان چون امیر خان صوبه دار کابل درین ایام چندی از مغولان بی سرو پا را بمظنه جاسوسی گرفته بدرگاه جهان هناه فرستاده بود حضرت شاهنشاهی خان مذکور را که بصمت کلر آگاهی و معامله فهمی موسوم بود بتحقیق حال آنها مامور ساخته بودند اواز یکی از آن چند کس را که ترکمانی سپاهی وضع بود بی علاقه بقدر و زنجیر در خلوت نزد خویش طلبیده بموجب امر لازم الامتثال ازو تفهیش احوال می نمود درین وقت عرق جهالت آن مجبور حرکت کرده ناگهان از جایی درآمد و خود را بخادمی که در بیرون اسلحه او داشت رسانید و شمشیر از دست او گرفته با تبغ آهینخته بچالاکي برگشت و ضربتی کاری بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع رشته حیاتش نمود و چندی که نزدیک بودند آن تیره روز شقاوت اندوز را در میان گرفته بتبغ انتقام از هم گذرانیدند از انجا که خان مذکور بحلیه فضل

خان و دانشمند خان نیز بعنایت خلعت قاصت امتیاز افراختند و عاطفت بادشاهانه طراز کسوت حشمت و ارجمندی زینت معند شوکت و سر بلندی پادشاه زاده گام کار محمد معظم و مهاراجه جسونت منگه را بار سال خلعت خاص نوازش نمود و یک هزار سوار از تابینان بهادر خان و یک هزار سوار از تابینان وزیر خان دو اسپه سه اسپه مقرر شد که از اصل و اضافه منصب نخستین پنج هزاری پنج هزار سوار از جمله چهار هزار سوار دو اسپه سه اسپه باشد و منصب دومین پنج هزاری سه هزار سوار و مکرم خان باضافه هزاری بمنصب پنج هزاری سه هزار سوار و فدائی خان باضافه پانصد سوار و همت خان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و دو صد سوار و عاقل خان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هفت صد سوار و مرید خان که بفروجداری دامن کوه کمانون معین گشته بود باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصد سوار و سردار خان بمرحمت اسپ و قلعه دار خان تهاغه دار غزنین بخطاب نصرت خانی و عرب شیخ ولد طاهر خان بخطاب مغلخانی و ماگ حسین ابدالی از کومکیان صوبه ملتان بخطاب ونا دار خانی و میر اسفندیار معموری بخطاب معمور خانی و از اصل و اضافه هرچس کر بمنصب هزاری نهصد سوار و میر برهانی بمنصب هزاری پانصد سوار سر بلندی یافتند و عبد الرحمن بن نذر محمد خان بانعام پنج هزار روپیه و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان و میر جعفر استرا بادی هر یک بانعام چهار هزار روپیه و حکیم مهدی شیرازی بانعام دو هزار روپیه و محمد وارث و نعمت خان

خجسته‌گی و بهروزی از همه موقرین حال هواخواهان این دولت
آسمان جاه و گردون بحسن موافقت و متابعت احباء سلطنت همایون
از اعلای کینه خواه بود جشن وزن شمعی شهنشاه ظفر رایت
توفیق سپاه خدیو یزدان پرمت حق آگاه جهانیان را کامیاب نشاط
و شادمانی و هم آغوش شاهد آمال و امانی گردانید و هشتم
جمادی الاولی مطابق پانزدهم آبان بعد از انقضاء پنجم گهزی از
روز مذکور در انجمن خاص حشمت و جلال و نگارین سرای دولت
و اقبال اعنی غلخانه مبارک که باشاره والا برای وقوع این
جشن طرب پیرا زیب و آرایش یافته بود وزن مسعود بآئین معهود
صورت وقوع یافته از غیض سلجیدن شهنشاه آفاق گیتی خدیو معدلت
پرور قدمی اخلاق ترازوی میزان عدل را گران مصداق آمد و سال چهل
و هشتم از عمر کرامت طراز قرین تاییدات آلهی و سعادات نامتناهی
پیرایه اختتام پذیرفته سال چهل و نهم چهره آغاز بگلگونه حسن انجام
برافروخت حضرت شهنشاهی بعد فراغ از مراسم وزن مبارک ساعتی
دران بزم گاه عز و جاه مرور آرای ابهت و کامرانی گشته از آنجا ببارگاه
والای خاص و عام پرتو عظمت و احتشام گسترده و ساعتی چند
آنجا بزم اقبال آرامده کام بخش خلائق گردیدند و بغیروی توفیق
و خدا آگاهی ازان گزین محفل ابهت و گیتی پناهی بخلوتگاه
عزت و جلالت خرامش نموده بشیمه کریمه خویش زمانی برآورنگ
عدالت نشستند درین بزم جهان افروز اختر مظهر دولت و کمکاری
گوهر محیط شوکت و بختیاری بادشاهزاده والا قدر محمد اعظم بعطای
خدمت خاص و یقبضه شمشیر مورد عاطفت گشتند و جعفر

از یمن رکوب اشرف گشتی را محیط گوهر اقبال ساخته آب روی
 دریا میفرزدند و بچهارده منزل قطع آن مسافت نموده غره
 جمادی الاولی ماحت فیض بنیاد خضر آباد از حایه منجق
 جهان کشا انوار میمنت پذیرفت و چهار روز در عمارات نزهت
 آئین آن بسر برده ششم ماه مذکور مطابق میزدهم ایان قریب به
 پانص روز که غرخنده ساعتی میمنت قرین بود راکب سفینه سعادت
 گشته لواء توجه بهر بر انراختند و اواخر روز قلعه مبارکه را از فیض
 ذحول و فر نزل رشک بیت الشرف غور شد ساختند و دانشمند
 خان صوبه دار دار الخلافه بموجب امر معلى همانجا شرف اندوز
 ملازم والا گردید و درین تاریخ بهادر خان صوبه دار اله آباد که
 بر طبق یرلیغ گیتی مطاع از انجا آمده بود دولت زمین بوس دریافته
 یک هزار مهر و دو هزار روپیه بر سبیل نذر گذرانید و بعنايت خلعت
 خاص قامت مباحثات انراخت و چون موسم جشن وزن مبارک
 شمسى در رحیده بود مقرر شد که آن جشن مسعود را در مرکز
 خلافت و جهاندارى بفعل آورند و روزی چند تا فراهم آمدن
 مبارزان فیروزمند و مجاهدان ظفر پیوند که مناشیر مطاعه بطلب
 آنها از اطراف و اکناف صادر شده بود دران سریرکه عز و جاه گذرانیده
 اواخر جمادی الآخره مرکب منصور بصوب دار السلطنة لاهور
 نهضت نماید •

جشن وزن مبارک شمسى

درین اوقات میمنت سمات که انوار نصرت و فیروزی و آثار

معلى به پيشتگاه سلطنت صادر شد كه مرادقات همايون از شهر بيرون زنند و بدستور معهود عمل پيشخانه بعنايت خلعت مياهي گشتند و روز مبارك دوشنبه نوزدهم ماه مذكور مطابق بيست و ششم مهر بعد از انقضاي سه پاس ازان روز فبروز كه ساعت نهضت رايات عاليات بود حضرت شاهنشاهي با شان آلهي و فرجهان پناهي موار سفينه سعادت گشته براه دريا لوي عزيمت برانراختند و نزديك موضع بهادر پور منزلگاه عز و جاه گشت و هوشدار خان بدستور سابق بصوبه دارى اكبرآباد معين گشته بعنايت خلعت و امپ با ساز طلا مر بلند شد و رعد انداز خان بخدمت آخته بيگى و مير توزكي از تغير ملتفت خان مياهي گشته خلعت يافت و عبد النبي خان بخدمت مرجوعه مرخص گردیده بعنايت خلعت مر بلند شد و مير مهدي ديوان آن مستقرالخلافه بخدمت سابق خلعت سرانرازي پوشيد و بهرام ولد نذر محمد خان كه دران مركز حشمت و جلال وظيفه خوار احسان و انضال شهنشاه ابركف دريا نوال بود بعتاء خلعت و انعام ده هزار روپيه گامياب عاطفت گشته مرخص شد و رشيداي خوشنويهي كه در ملك دعا گويان دولت قاهره انتظام يافته بود بعنايت خلعت و محمد جمفر آصفخان و فریدون حسين ولد تهور خان مرحوم كه در زمرة گوشه نشينان آن مصر دولت بودند هريك بانعام ده هزار روپيه مورد عاطفت شد بالجملة موكب معهود از طريق ساحل دريای جون راه نورد مقصود گشته شهنشاه جهان اكثر اوقات از آن طرف دريا شكار گمان ميد انگنان طي راه ميفرمودند و كه

بمنصب هزاری چهار صد و پنجاه سوار و مجموع بعنایت خلعت و برخی بمرحمت اسپ و محمد ابراهیم ولد شیخ میر مرحوم با دو برادر خود هر کدام بعطای خلعت و اسپ و شاه قلی میرتوزک بعنایت خلعت و خطاب هنریرخانی و گروهی دیگر بمرحمت خلعت و جمعی بعطای اسپ مفتخر و مباحی گشتند و خواجه صادق بدخشی بخدمت بخشیدگرمی آن لشکر ظفر اثر خلعت سرغرازی پوشید و از اصل و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار مریند گردید و درین تاریخ بعرض همایون رسید که تربیت خان بظاهر مستقر الخلافه رسیده است چون در مراتب سفارت بعضی تقصیرات از و صادر گشته بود مورد عتاب بادشاه مالک وقاب گشته از دولت ملازمت اشرف ممنوع شد درین ایام از نوشته موانج نگاران بندر سورت بموقف عرض رسید که میر عزیز بدخشی که چنانچه سبق ذکر یافته بجهت رسانیدن وجوه نذروخیرات بمکه معظمه زاده‌ها الله قدرا و جلالة معین گشته بوفه بعد از ادراک سعادت زیارت و طواف دران مقام ملائک مطاف باجل طبیعی در گذشت .

نهضت الویه مهر پیرایه از مستقر الخلافه

اکبر آباد بدار الخلافه شاه جهان آباد

چون بنابر مقدماتی که سمت گزارش پذیرفت توجه رایات اقبال بآن دار الملک مجد و جلال و از انجا بمسرت پنجاب و کابل پیشنهاد همت والا وجهت عزیمت جهان کشا گشته بود یازدهم ربیع الثانی مطابق هژدهم مهر که ساعتی مسعود بود اشاره

خاص وجیفهٔ مرصع و یکعقد مروارید که دانه‌های زمرّد گران بها نیز
 دران منظوم بود و سربندی از دو قطعه لعل آبدار و دو زمرّد و دو
 دانهٔ مروارید شاهوار و شمشیر با ساز مرصع و خنجر مرصع با علاقه
 مروارید و ترکش با ساز مرصع و برخی جواهر دیگر که قیمت
 مجموع دو لک و شصت هزار روپیه بود و یکصد راس اسب از
 انجمله بیست و پنج راس عربی و عراقی یکی با زین طلا و ساز
 میفاکار و دیگری با ساز طلا و یکزنجیر نیل از حلقهٔ خاصه با تالیر و
 ساز نقره و جل زر بفت و انعام پنج لک روپیه مشمول عوطف
 گوناگون ساختند و نو گل گلبن حشمت سلطان معزالدین مهین خلف
 ایشان را بمهرحمت مالهٔ زمرّد و خنجر مرصع نواختند و از عمد‌های
 کوشکیان آنچیش اقبال مهاراجه بعنایت خلعت خاص و شمشیر با ساز
 میدناکار و جمدهر مرصع با علاقهٔ مروارید و دو اسب یکی از طویل خامه
 و یکی با ساز طلا و نیل با ساز نقره و جل زر بفت و میرزا سلطان
 صفوی و نامدار خان هر یک بعنایت خلعت و اسب یا ساز طلا و
 از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار و غیرتخان
 بمطای خلعت و اسب و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و
 هزار و پانصدی سوار و مر بلند خان بمهرمت خلعت و شمشیر
 و اسب و الله داد خان خویشکی بعنایت خلعت و اسب و ماده
 نیل و از سابق و حال بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار از انجمله
 هشتصد سوار در امپه سه امپه و از اصل و اضافهٔ خواجه رحمت الله
 ده بیدی بمنصب هزار و پانصدی میصد و پنجاه سوار و التفتانخان
 بمنصب هزار و پانصدی دو صد و پنجاه سوار و مفاخر خان

وقت که تربیت خان داخل حدود و ممالک محروسه گشته عرائض او بدرگاه آسمان جاه رسید حقیقت این احوال بتفصیل بر پیشگاه ضمیر خورشید نظیر گیتی خدیو عالمگیر پرتو انگنده شعله غیرت خهروانه زبانه برکشیده عزیمت ایران زمین پیشنهاد همت بلند نهمت ساختند و باین اراده بهار گلشن جاه و جلال فروغ اختر حشمت و اقبال بادشاهزاده کامکار بخت بیدار محمد معظم را با مهاراجه جسونت سنگه و جمعی دیگر از امراء نامدار و عساکر فیروزی شعار که برخی شرف اندوز رکاب ظفرمآب و بعضی در محال تیول و اقطاع خویش بودند و مجموع آن بیست هزار سوار بوه و توپخانه برق سطوت رعد آثار و سامانی شایسته و سزوار درخور این دولت پایدار بدار الملک کابل تعیین نموده مقرر فرمودند که خود نیز متعاقب رایت خورشید تاب بصوب پنجاب برافرازند و امثله جلیله بطلب بهادر خان و دلیر خان و داؤد خان و دیگر سران و سپهداران که از پایه سربرگردون نشان دور بودند عز مدور یافته حکم شد که برجذاج سرعت و استعجال خود را بصایه چتر اقبال رسانند و روز سه شنبه چهارم^(۴) ربیع الاول مطابق بیست و سوم شهریور بعد از انقضای هفت گهزی از روز مذکور که ساعت با نوار سعادت و انظار میمنت قرین بود آن عالی قدر والا تبار را با مهاراجه و دیگر امراء عظام و مبارزان ظفر اعتصام مرخص گردانیدند و هنگام رخصت آن نهال حدیقه ابهت را بعهده خلعت

میدمست قرین بوداق بیک پسر قلندر سلطان جوله تغنکچی اقامی
 را با نامه خلعت پیرا و ارمغانی شایسته بجهت اداء مراسم تهنیت
 جلوس همایون بر سریر سلطنت روز افزون برهم سفارت چنانچه در
 مقام خود مهمت ذکر یافته بدرگاه نلک پیشگاه فرحتاده اظهار مراتب
 صدق و صفا و ابراز مراسم یکجبهتی و ولا نموده بود و بر ذمت همت
 بادشاهانه باقتضای آئین نفوت هر روزی و صداقت گستری فرستادن
 جواب آن تهنیت نامه با شایسته ارمغانی لازم و متکتم می نمود
 لاجرم تربیت خان که از بندهای عمده بازگاه آسمان جاه است
 بمسفارت ایران معین گشته در سال ششم جلوس اشرف از پیشگاه
 خلافت رخصت آن صوب یافت و چون بایران رسید در اصفهان
 پیشاه ملاقی شد آن سلطنت پناه بخان مذکور خوب بر نخورده بی
 منشاء و باعث آنار نقار خاطر و غبار باطن ظاهر ساخت و برخلاف
 آئین مخالفت و وداد و قانون یکجبهتی و اتحادی که در تهنیت
 نامه ابراز آن نه نموده بود با او ملوک نمود و بعضی اوقات عزم میده
 کشی و رزم آزمائی و داعیه فرستادن لشکر بمسرحد ولایت پادشاهی
 و دیگر امور که مشمر برنجش بود اظهار میکرد بالجمله تربیت
 خان پس از یکسال در فرح آباد مبرخص گشته روانه هندوستان شد
 و شاه بعد از روانه شدن خان مذکور اراده لشکر کسی که اظهار کرده
 بود پیشنهاد خاطر ساخته سپاهی گران با توخانه فراوان بخراسان
 تعیین نمود و از فرح آباد روانه اصفهان شد که بمراجم اسباب
 این عزیمت نموده خود نیز متعاقب بخراسان آید چون این
 مراتب قبل ازین مجمله بمسامع حقایق مجامع رسیده بود و درین

عزت محبوبه امتار ابهت ملکه تقدس نقاب روشن رای بیگم را
 بائمرات طیبات نهال ملطنت بدان صوب مرخص ساختند و مخلص
 خان را با جمعی از منصبداران و احدیان و برق الدازان همراه تعیین
 نمودند و او را بعنایت خلعت و امپ و از اصل و اضافه بمنصب
 دو هزاره شش صد سوار نواخته حکم فرمودند که چون گوهر انسر
 عظمت و بختیاری فروغ اختر شوکت و فامداری بادشاهزاده
 والا قدر ارجمند محمد معظم که فرستادن ایشان با افواج نصرت لوا
 چنانچه مذکور خواهد شد بدارالملک کابل مقرر شده بودند
 بدارالخلافه رسند در سلک کومکیان رکاب ظفر مآب ایشان منتظم
 باشد و پس از چند روز مسند نشین جرمکده عزت و احترام زینت
 بخش مرادق ابهت و احتشام ملکه آفاق بیگم صاحبه را که رفتن
 ایشان نیز بدارالخلافه شاه جهان آباد مقرر شده بود رخصت آن
 صوب نمودند وصفی خان را بملازمت هود چ اقبال آن زهره سیمای
 سعادت و کمال تعیین فرموده بعنایت اسپ با ساز طلا سر بلندی
 بخشیدند •

تعیین مهین شعبه درجه سلطنت و فرمان
 روانی کزین باوه نهال خلافت و کشور کشائی
 بادشاهزاده کامکار بخت بیدار محمد معظم
 بافواج نصرت طراز بدارالملک کابل

تبیین مجملی از منشی این مقصد خیر انجام آنکه چون شاه
 عباس فرمان روی ایران در سال چهارم از سنین این دولت

هزاری مربلندی یافته دو لشکر ظفر اثر همراه راجه بود بحسن
 تدبیر دستگیر ساخته بجانب خلافت و جهانبانی فرستد که مبادا
 عرق شقاوتش بجنبش آمده از جیش نصرت شعار فرار نماید و
 بآن عصیان منشر تیره روزگار گراید درین ایام خان زمان ناظم مهام
 احمد بگر بصوبه دارئی خاندیس از تغیر داود خان منصوب شده
 بعنایت خلعت و صدور فرمان عالیشان مشعر باین معنی مربلندی
 یافت و چون فوجداری پادشاه از تغیر منگلی خان بلشکر خان
 صوبه دار پندیده مفروض گشته بود بعنایت خلعت نوازش یافته
 یکهزار سوار تابیدنانش دو اسبه مه اسبه مقرر شد که منصبش از
 اصل و اضافه چهار هزاری چهار هزار سوار از انجمله دو هزار سوار دو
 اسبه مه اسبه باشد و مرحمت خان بفوجداری آره معین گشته
 بمرحمت خلعت و باضافه پانصد سوار بمنصب دو هزاری نهصد
 سوار مباحی شد و جلال افغان که برهبری بخت از لشکر عادل
 خان جدائی گزیده بعزم بندگی درگاه خلایق پناه براجه جیسنکه
 پیوسته بود بموجب تجویز آن عمده راجها بمنصب هزار و
 پانصدی هشت صد سوار مرانرازی یافت و چون بنابر احباب و
 مقدماتی که مذکور خواهد شد عزیمت توجه بدار الخلافه شاه جهان آباد
 مرکوز خاطر فیض بنیاد حضرت شاهنشاهی گشته بود رای عالم
 آرای چنین اقتضا نمود که قبل از انتهای الویه جهان کشامهد عفت
 و هودج دولت پرده آرایان شهبستان حشمت و اقبال بان دارالملک
 مسجد و جلال نهضت سعادت نماید بنابران درین ایام که موسم
 برشکال بانجام رسیده هوا باعتدال گرائیده بود نخست مخدرة مرادق

و عصیان نخواهد نمود بنابراین عاطفت خسروانه آن عمده راجها را
 بقبول این ملتصق مرینندی بخشیده پرتو عفو و بخشایش بر حال
 آن باطل سگال گمتند و حکم اشرف بفولادخان صادر شد که جمعی
 که بر دور منزلگاه او بجهت خبرداری نشانیده بود برخیزاند تا
 خاطر وحشت زده اش بجمعیت و اطمینان گراید و بسنبهاجی پسرش
 بیشتر از پیشتر آثار عزایت و مرحمت بظهور رسیده مرکوز باطن
 اندس این بود که پس از چند روزی آن مقهور را نیز کامیاب
 دولت کورنش گردانند و مشمول الطاف و اعطاف ساخته رخصت
 انصراف دهند از آنجا که باطن ضلالت موطن آن تیره بخت از
 تصور شنائع افعال و اطوار سابق و اوضاع ناهنجار و اداهاي فالایق
 که بتنازگی از مرز نا ایمن بود و غلبه خوف و دهشت غضب
 پادشاهی که نمودار قهر و مخط آلهی است او را ببقرار داشت درینوقت
 که اهل توپخانه و تابندگان فولاد خان از اطراف منزلگاه او برخاستند
 و کنور رامسنگه نیز از پادداری حال او غفلت ورزید انتهاز
 فرصت نموده مکیدت و احتیال را کار بست و تغییر وضع داده در
 شب بیست و هفتم صفر با سنبهاجی پسر خویش رهگرای وادی
 فرار و مرحله پیمای دشت ادبار گردید چون این معنی بعرض
 اشرف رسید کنور رامسنگه مورد خشم و عتاب پادشاهانه شده از
 منصب معزول و از دولت کورنش مهنوع گردید و براجه جیسنکه
 فرمان شد که نیتوی ضلالت خورا که با آن بغی اندیش فتنه جو
 صمت قربت داشت و چنانچه مذکور شده قبل ازین سر لشکر او
 بود و بنابر مصلحت دولت و صوابدی راجه جیسنکه بمنصب پنجم

محتوی بر صورت حال و کیفیت معامله آن مقهور بر اجه جیسنکه
 که مشغول مهم بیجا پور بود و با آن بد کیش عهد و قول در میان
 داشت عز مدور یافته حکم شد که آنچه در ماده او اصلاح دولت داند
 بدرگاه آسمان جاه معروض دارد تا بروفق صوابدید و ملتئم آن
 عهد راجها با آن مردود معامله رود و پس از دو سه روز که آن
 شقاوت اندرز مورد بی توجهی و تلخکام زهر بیعذابتی گشته از
 دولت کورنش محروم بود شور سودای پندار و غروری که در هر داشت
 فرو نشسته از مدهوشی نشاء سفاقت بهوش آمد و از بدم قهر و
 عتاب پادشاهانه جگر درباخته در صد چاره کار خود شد و توسل بامرای
 رفیع قدر و نویزان والا جاه جمعه اظهار عجز و ندامت پیش گرفت
 و چندانکه خضوع و الحاح نمود پرتو التفات پادشاهی بر ساحت
 حال آن ضلالت منس لغافه دولت بار و رخصت کورنش نیافت
 لیکن منبهاهی پسرش بموجب حکم معلی با کفور رامسنگه بعز
 کورنش میرسید و بعدایات و مراحم خسروانه مفتخر و مباهی
 میگشت در خلال این حال عرضه داشت راجه جیسنکه در جواب
 منشور لامع النور رسید معروض داشته بود که چون این قدری با آن
 مخدول مراتب عهد و میثاق در میان آورده و هنوز بمهمات این
 حدود مشغول است اگر فضل و کرم پادشاهانه از جرم او در گذرد هم
 این بنده رهین منت بخشایش و احسان و هر روز در زمره امثال
 و اقران میگردد و هم این معنی بصلاح کار پادشاهی و تمشیت مهم
 این حدود اقرب مینماید و متعهد گشته بود که آن مطرود از مملک
 بندگی و فرمان پذیری انحراف نورزیده جرأت بر ملوک جاده بغی

پادشاهان نمی دانست و هوای بعضی توقعات بیجا و مقاصد دور از کار در مرد داشت و خیالات خام در خاطر بخته بود با وجود عواطف و مراحمی که بمحض تفضل پادشاهانه نسبت بحال او سمت ظهور یافت بعد از ایستادن دران مجلس بهشت آئین سودای جهل و نادانی سربیی مغزش را بشور آورد و بگوشه رفته با کنور رامسنگ اظهار رنجیده خاطری نمود و گلهای بیجا و خواهشهای نا روا آغاز نهاده پرده از روی صفاهت و بیخردی بر گرفت و جوهر خبط و شورش دماغش در همان روز جهان افروز بروی روز افتاد و چون پرتو این معنی بر پیشگاه خاطر آگاه حضرت شاهنشاهی تافت اورا قابل بساط قرب و حضور ندانسته رخصت فرمودند که بمنزل خود رود و بدین جهت عنایات و مواهبی که نسبت باو مقرر شده بود بظهور نیامد و آن بیخرد بد کردار از نظر توجه و التفات عهدشاه روزگار انداده حکم شد که من بعد در پیشگاه حضور بار نیافته از دولت کورنش محروم باشد و بکنور رامسنگ که واسطه کار آن نابکار بود و در بیرون شهر منزل داشت حکم شد که آن مقهور را نزدیک اوثاق خویش فرود آورده از حال او با خیر باشد و ساجی پسرش را که چنانچه سبق ذکر یافته بمنصب پنجهازاری پنجهزار سوار مر بلند بود هر چند روز با خود بملازمت اشرف آورد و چون مراتب مکر و شیطنیت آن مدبر نکوهیده اطوار بر خاطر مهر انوار سمت ظهور داشت و مظنه فرار آن ضالیت شعار میشد بقولان خان شهنه شهر اشاره معلی صادر گشت که بر اطراف منزل گاه او جمعی از همراهان خود و برخی از اهل توخانه بجهت پامداری بنهاند و منشور لامع الذر

خواهش او بدرگاه والا فرستاد و التماس کرده بود که چون پیشگاه
 حشمت و جاه رسد بشمول مراحم و مکارم پادشاهی بین الاقران
 سر بلند و مباهی گردد لهذا درین هنگام که بسده نلک احترام
 آمد حضرت شاهنشاهی که مظهر لطف و رحمت الهی اند نظر
 بر سوابق تقصیرانش نکرده با او در مقام نوازش و بنده پروری
 در آمدند و میخواستند که آن باطل پزوه را رهین عنایت و احسان
 و مورد تفضل و امتنان سازند چنانچه در روز جشن مبارک که
 رحیدن و بدولت ملازمت اکمیر خاصیت دران روز مسعود قرار
 یافته بود کنور رامسنگه و مخلص خان را حکم شد که بجهت
 مراسم از پی او پذیره شده ان شقاوت منش را بعرزاخان بوس رسانند
 و چون ببارگاه خلافت رسیده کامیاب تقبیل سده سینه گردید بعد از
 تقدیم آداب ملازمت باشاره والا بر بساط قرب و منزلت بار یافت
 و در مقامی مناسب که جای مقریان پشگاه دولت بود یا امرای
 نامدار و نویزان رفیع مقدار دوش بدوش ایستاد و مقرر شده بود
 که دران روز فرخنده بمواطف گوناگون سر بلندی یابد و روزی
 چند دولت اندوز ملازمت اشرف بوده و از میامن الطاف و مکارم
 پادشاهانه بمطالب و مقاصد خویش فائز گشته بزودی کامیاب
 عزت مباحات رخصت انصراف یابد لیکن از انجا که آن تیره بخت
 خذلان شعار همواره با وحشیدان دشت ضلالت و دو و دام صحرای
 جهالت روزگار بسر برده خالی از نشاء خطی نبود و هرگز شرف
 ملازمت خواتین نامدار و ملاطین سپهر مقدار که بهین سرمایه تحمین
 اخلاق و تهذیب اطوار است در نیافته قواعد آداب مجلس

مهری شده بعالم بقا رحلت نمود و الله ورنه بخان فوجدار گورکپور بجای او تعیین یافته از منصبش که سه هزار و پانصدی سه هزار سوار بود پانصد سوار در اسپه سه اسپه مقرر گشت و بمعنایت ارسال خلعت و خرمان عالییشان مشعر باین معنی سرافراز شد و صادرات خان فوجدار شاه آباد بفوجدارئی گورکپور معین گشته بمرحمت خلعت مورد نوازش شد و منصبش که دو هزار و پانصدی هزار و سیصد سوار بود باضافه پانصدی هفت صد سوار افزایش پذیرفت *

فرار نمودن سیوای ضلالت شعار از درگاه سپهر مدار

هر تیره اختر بد گوهری که ناصیه بخت شقاوت اثرش ازخانه تقدیر رقم پذیر نقوش خزی و نکال و طینت ادبار پرورش مغطور بر ملوک منهج گمراهی و ضلال باشد لا محاله باقتضای فرمان ازلی و خدای فطری پیوسته از دوام گریزان بود و از اقبال روی گردان کرده شاهد صدق این معنی رخ تافتن سیوای بد نهاده است از آستان فلک بنیاد و فرار نمودن از مستقر الخلافه اکبر آباد تبیین این قضیه آنکه همچنانچه در مقام خود سمیت گزارش یافته بعد از تعیین افواج قاهره باستیصال او چون آن مقهور لئیم بمنهج قوم و مسلک مستقیم اطاعت و فرمان برداری گرائیده کامیاب دولت عبودیت و خدمت گزارئی گشته بود عمده راجهای عظام راجه جیسنگه بنابر عهد و قوای که با او داشت در صدد اصلاح کار و انجام اعمال آن خسران مآل بود و درینوقت که آن ضلالت منش را بموجب

کامگار بخت بیدار و امرای رفیع مقدار خلعت بارانی مرحمت شد و امیر الامرا راجه جیسنگه و دیگر عمدها و امرای اطراف نیز باین عنایت سرمایه مباحثات اندوختند و از رقائع دکن بمسامع حقائق مجامع رسید که حشن خان از کومکیان آن صوبه باجل طبیعی بساط حیات در نوردید • پانزدهم ماه مذکور سیفخان بصوبه دارئی ملتان از تغیر تربیب خان تعیین یافت و بعنایت خلعت و شمشیر با ساز میناکر و اسب با ساز طلا و نیل باجل زر بفت و باضافه پانصد سوار بمنصب سه هزاری و هزار و پانصد سوار مربله گذشته مرخص شد و حسن علی خان بخدمت داروغگی ملازمان جلو و همت خان بداروغگی گرز برادران از تغیر ملففت خان و یوسف خان بداروغگی کارخانه مرصع آلات از تغیر عبد الرحیم خان خلعت سرافرازی پوشیدند و چون فیض الله خان اوانه گوشه نشینی کرده بود دارالبحان از تغیر او قراول بیگی شده خلعت یافت و درین اوقات عبد النبی خان که بفوجداری چکله منتهرا قیام داشت فوجداری نواحی اکبر آباد علاوه خدمتش گشته بعنایت خلعت و باضافه پانصد سوار دو امده سه امده بمنصب دو هزاری دو هزار سوار از انجمله یک هزار و سیصد سوار دو امده سه امده نوازش یافت و باقیخان بحراست قلعه چاندر و فوجداری نواحی آن از تغیر میر محمد خان منصوب گشته بعطای خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار مباحی گردید بیست • و میوم بعرض اشرف رسیده که اصالت خان فوجدار مراد آباد که او را از دبر باز عارضه صعبی طاری شده مریض و علیل بود و روزگار حیاتش

قدوة الاولیاء الواصلین حضرت خواجه معین الدین چشتی بانعام
 دو هزار روپیه و شصت و پنج کس دیگر هر کدام
 بمرحمت یک هزار روپیه مقرر بلندی یافتند و پنجاه هزار روپیه بزم
 نغمه سنجان و سرود سرایان آن بزم مسعود عطا گردید - دهم ذی حجه
 که عید فرخنده اصفی بود دگر باره بارگاه خلافت و دولت سرای
 سلطنت طراز عشرت و نشاط و پیرایه طرب و انبساط یافته نوای
 کوس دولت و شادیانه اقبال مزده بهجت و خرمی بمسامع جهانیان
 رسانید و گیتی خدیو دین پرور حق پرست بشیمه قدسیه خویش
 رایت هشت بصوب مصلی بر افراخته بتوزک و آئینی که معمول
 این دولت عالم آرامت توجه فرمودند و نماز عید بجماعت ادا کرده
 قرین سعادت معارفت نمودند درین ایام سیفخان که از صوبه داری
 کمیر معزول شده بود از آنجا رسیده احرار دولت زمین بوس نمود
 و بعطای خلعت مباحی گشت و میرخان فوجدار کوهستان جمون
 که بموجب یرلیغ همایون از آنجا آمده بود بتلذیم سده سنیه فائز
 شد و دیندار خان بفوجداری نوشهره از تغیر دلیر خان افغان تعیین
 یافته باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی
 هزار و دو صد سوار سرافراز گردید و دلیر خان بفوجداری جمون
 از تغیر میرخان منصوب گشته از اصل و اضافه بمنصب هزار و
 پانصدی یک هزار سوار از انجمله هشت صد سوار دو امده سه امده
 نوازش یانت غره صفر شهنشاه روزگار پرتو توجه بساحت فتح شکار
 انگنده دو روز آنجا نشاط اندوز مید بودند و روز سیوم مراجعت
 فرمودند و درین ایام بمناسبت موسم برشکال پادشاهزادهای

آورده باحراز دولت زمین بوس تارک مباحات انراخت و یک هزار و پانصد اشرفی بر سبیل نذر و شش هزار روپیه بر م نثار گفزانیده مورد مراحم خسروانه گردید و گنجعلی خان بعنایت خنجر مرصع و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و دو هزار حوار مر بلند گشته در ملک کومکیان دارالملک کابل انتظام یافت و سردار خان از کومکیان صوبه گجرات باضافه پانصدی بمنصب سه هزار و دو هزار حوار ازان جمله هزار و پانصد حوار دو اسب سه اسب و از اصل و اضافه معتقد خان فوجدار جونپور بمنصب دو هزار و دو هزار حوار ازان جمله یک هزار و هشت صد سوار دو اسب سه اسب و تهر خان بمنصب دو هزار و میصد حوار و سید ابراهیم از کومکیان صوبه بنگاله بمنصب هزار و پانصدی حوار و محمد علی خان بمنصب هزار و پانصدی میصد و پنجاه سوار و صالح خان بمنصب هزار و پانصدی دو صد و پنجاه حوار و مترمین بندبیل از کومکیان و راجه جیسنگه و راجه مها سنگه به دوریه از کومکیان صوبه کابل هریک بمنصب هزار و سوار و مید خان حارس قلعه ارک دولت آباد بمنصب هزار و شش صد حوار و میر مهدی دیوان مستقر الخلافه اکبر آباد بمنصب هزار و یک صد حوار و عزیز الله ولد خلیل الله خان مرحوم که کد خدا میشد بعنایت خلعت و اسب و خدا بخش ولد فاخر خان که او نیز اراده کدخدائی داشت بانعام ده هزار روپیه و راجه حیات سی زمیندار راجور بعنایت شمشیر با حاز میدا کُر امرالله نبیره عبد الرحیم خان خاندان مغفور و بدیع الزمان پسر اقامای مرحوم هریک بانعام پنجاه هزار روپیه و سید محمد صاحب سجاده جناب

پیشگاه اقبال آنرا بیسط بساط عظمت و جلال آراسته تخت فیروز
 بخت مرصع نگار آنجا نصب نموده بودند دامن امید ترازو از نیض
 منجیدن گیتی خدیو عدل پرور مکرمست گستر لبریز زر و گوهر
 گردید وزن مسعود بائین معهود بفعل آمده از برکات آن تمنای
 عالمی بحصول پیوست و سال چهل و نهم قمری از عمر ابد طراز
 خلیفه زمان خاقان گیهان ستان بسعادت و بهروزی پیرایه انجام
 یافته سال پنجاهم بهزاران میمنت و فیروزی آغاز جهان انروزی
 نمود حضرت شاهنشاهی بعد فراغ از مراسم و زن مبارک بر سر بر
 گردون نظیر مرصع جلوس فرموده بکام بخشی خلافت پرداختند
 درین روز خجسته مهین شعبه دوحه سلطنت بهین باد نخل
 ابهت پادشاهزاده والا قدر محمد معظم بعطای خلعت خاص و طرّه
 مرصع و شمشیر خاصه و یک عقد مروارید و رخشنده اختر برج
 کمکاری تابنده گوهر درج بختیاری پادشاهزاده ارجمند محمد اعظم
 بعزایت خلعت خاص و سمرن مروارید و شمشیر خاصه و تازه نهال
 ریاض اقبال پادشاهزاده والا گهر ستوده خصال محمد اکبر بمرحمت
 خنجر مرصع باعلاقه مروارید و لوکل حدیقه دولت سلطان معز الدین
 بمرحمت خلعت و یک زنجیر فیل عز اختصاص یافتند و جمعه
 خان و مهاراجه جهونت سنگه هر یک بمرحمت خلعت و مکرم
 خان بعطای شمشیر مشمول عاطفت گشتند و هیوا که بموجب حکم
 معالی کنیز رامسنگه و مخلص خان پذیره شده او را بدهد بهر
 مرتبه آورده بودند با منبهاجی پسرش در کمال انکسار و بندگی
 و خجالت و سرانگندگی اداب ملازمت و تسلیمات عبودیت بجای

ذی قعدة چون سیوای نذنه گرا که قبل ازین کیفیت احوال آن ضلالت مآل و فرستادن راجه جیسنکه او را به پیشگاه جاه و جلال مفصلا سمعت گزارش پذیرفته بظاهر دار الخلافه رسیده بود حکم والا بنفاد پیوست که فردای آن که روز جشن وزن مبارک بود بجبهه سالی سده سزیه گردد و بجبهه استماله قلب آن وحشی دشت جهالت و گمراهی فرمان شد که دران روز فرخنده گنور رام سنگه خلیف راجه جیسنکه و مخلص خان پذیره شده او را بدولت زمین بوس استنای معلی رسانند و درین تاریخ نامدار خان که چنانچه سبق ذکر یافته بجبهه آوردن خزانن عامره از دار الخلافه شاه جهان آباد معین شده بود احرار سعادت ملازمت اکسیر خاصیت نمود و ان خزانن پیکران و گنجهای روان که بر یک هزار و چهار صد عرابه بار بود بمستقر خلافت رسانید و مجموع آن در معرض چند روز بتلکید و اهتمام تمام داخل قاعه مبارکه شد •

جشن وزن فرخنده قمری

درین ایام میمنت قرین که از فردوات و نیض معدلت زینت بخش آرزنگ خلانت و جهانبانی روزگار در عین سعادت و کمرانی و زمانه هم آغوش شاهد آمال و امانی بود موسم جشن وزن قمری آن خورشید سپهر سلطنت و سروری در رمیده جهانیاں را مزده عشرت و شادمانی رسانید و روز مبارک یکشنبه هزدم ذی قعدة موافق سیوم خرداد بعد از انقضای یکپاس و چهار گهری از روز مذکور در محفل فیض بنیاد غسلخانه مبارک اکبر آباد که پیشکاران

از تغیر میر مذکور خلعت سرفرازی پوشید و پرتوی سنگه ولد
 مهاراجه جسونت سنگه بعیای طرف مرصع و اسپ و ساز طلا سرمایه
 مباحات اندرخت و چون درین هنگام رای عالم آرای حضرت
 شاهنشاهی که گنجور کنوز رموز ملک و ملت و مرآت شواهد اسرار
 دین و دولتست چنین اقتضای نمود که خزائن عامره را که در
 پنجم سال جلوس میمنت قرین بذابر بعضی مصلحت های
 سلطنت و جهانبانی از قلعه دولت بنیاد مستقر الخلافه اکبر آباد
 بقلعه مبارکه دار الخلافه شاه جهان آباد نقل کرده بودند دگر باره
 بحسن سپهر مثال آن مرکز حشمت و اقبال که از موابق ایام
 همواره محل خزائن و ذخائر این دولت سپهر اعتصام است
 نقل نمایند که بدستور قدیم آنجا باشد لهذا نامدار خان را باهتمام
 آوردن آن تعیین نموده بعنایت اسپ باساز طلا نواختند و دوازدهم
 ماه مذکور مرخص ساختند و یرلیغ گیتی مطاع بنام دانشمند خان
 ناظم مهام دار الخلافه و دیگر متصدیان آن دار الملک مسجد و جلال
 طغرای نفاذ یافت که بزودی سرانجام اسباب و لوازم این امر
 نموده خزائن عامره را بمستقر خلافت فرستند - و درین ایام بعرض
 اشرف رسید که حق ورد بخان قلعه دار راسین باجل طبیعی در
 گذشت و چون حوی خانم جدّه فیض الله خان که انگه نواب
 خورشید احتجاب تقدس نقاب ملکه جهان بیگم صاحب بود جهان
 گذران را پدرود نمود عاطفت پادشاهانه خان مذکور را با محمد عابد
 برادرش و محمد جعفر ولد ارادت خان مغفور که دختر زاده آن
 مرهمه است بعیای خلعت از لباس کدورت برآورد - پانزدهم

مباهات افراخت و بهرام بن نذر محمد خان باذمام ده هزار روبه
 و طاهر خان بمرحمت اسپ با ساز طلا و باضائه پانصد سوار
 بمنصب پنج‌هزاری سه هزار سوار و فیض الله خان و حسن علیخان
 هریک بمرحمت اسپ با ساز طلا و سریلند خان باضائه پانصدی
 بمنصب سه هزار و پانصد سوار و اصل و اضافائه عبد القبی
 خان فوجدار متعمر بمنصب دو هزار و پانصد سوار و انجمله
 هفت صد سوار دو اسب سه اسب و حکیم الملک بمنصب دو هزار
 یک صد سوار و معتمد خان قلعه دار گوالیار بمنصب هزار و پانصدی
 شش صد سوار و عبد الرحیم خان بمنصب هزار و پانصدی سیصد
 سوار و قلندر خان از کومکین لشکر دکن بمنصب هزار و نهصد
 سوار و عرب شیخ ولد طاهر خان و بهیم سنگه پسر زمی‌دار سری نگر
 هریک بمنصب هزار و شش صد سوار و دربار خان خواجه مرا
 بمنصب هزار و سیصد سوار و بختاور خان بمنصب هزار و یک
 صد و بیس سوار و مکرم خان و توان گجرات که فوجدار بی اسلام
 نگر ضمیمه خدمتش شده بود بعذایت ارسال خلعت و باضائه
 شش صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار مشمول عاطفت
 گشتند و عبید الله خان فوجدار نرور بمرحمت خلعت و اسپ مورد
 التفات خسروانه گشته بخدمت مرجوعه مرخص شد و مبر
 عماد الدین خویش خلیفه سلطان بخدمت دیوانی بموتات ركب
 سعادت از تغیر دیانت خان منصوب شده بعطای خلعت و
 باضائه پانصدی پنجاه سوار بمنصب هزار و پانصدی دو صد پنجاه
 سوار نوازش یافت و لطف الله خان بخدمت داروغگی روزینه داران

دو پاهای و دو گهزی که ازان محفل سپهر نشان برخاستند پرتو قدوم
 بانجمن خاص غسلخانه گسترده با وجود تجشم حرکت و صرف قوت
 دماغ بهنگامه آرائی جشن و سرور بدیوان عدالت و داد گستری که اهم
 مهمات ملظمت و سروریست و در هیچ روز وظیفه آن شغل جلیل
 ازان حضرت متخلف نمی شود پرخند و بمیامن دل کامل
 و لطف شامل مظلومان و جور دیدگان را نیز کام دل روا ساختند
 بالجمله تا سه روز هنگامه عیش و طرب و انجمن خرمی و سرور
 مرتب بود و دران جشن فرخنده عاطفت پادشاهانه زهره میامی
 حشمت و کام گاری دره محیط شوکت و بختیاری ملکه تقدس
 نقاب خورشید احتجاب بیگم صاحب را باکرام یک لک اشرفی
 عز اختصاص بخشیده بر سالیانه ایشان که سابق دوازده لک روپیه
 بود پنجم لک روپیه افزود و بمخدره نقاب عزت پرده آرای مشکوی
 ابهت پرهیز بانو بیگم وزینت بخش هودج عفت نور افزای
 شهبستان دولت گوهر آرای بیگم هرکدام یک لک روپیه عطا فرمود و
 رخشنده اختر برج خلافت تابنده گوهر درج سلطنت پادشاهزاده عالیقدر
 محمد معظم بمعنایت خلعت خاص و بازوبند و پهلوی مرصع
 و انعام دو لک روپیه و باضافه دو هزار سوار بمنصب پانزده هزار
 دوازده هزار سوار و تازة نهال ریاض عظمت گرامی نخل بوستان
 حشمت پادشاهزاده نامدار محمد اعظم بعطای خلعت خاص وجیفه
 مرصع و خنجر با علاقه مروراید و باضافه دو هزار سوار بمنصب
 دوازده هزار هفت هزار سوار مورد نوازش گردیدند و جعفر خان
 و مهاراجه جعفرت سنگه هر یک بمعنایت خلعت خاص قامت

هزار سوار و خطاب اکرام خانی مورد نوازش شد و عبیدالله خان فوجدار نرور که بموجب التماس به پیشگاه حضور آمده بود احرار دولت ملازمت اکسیر خاصیت نمود و بعرض اشرف رحید که دلاور خان حارس قلعه رنتهپور باجل طبیعی بساط خیات در نوردید و یک صد و بیست و یک زنجیر نیل که برخی زمیندار آشام برسم پیشکش فرستاده و بعضی در جنگل های بنگاله مید شده بود مجموع را امیر الامرای صوبه دار آنجا بجذاب معالی ارمال داشته بنظر خورشید اثر رسید و شب سه شنبه هفدهم فروردین هلال خجسته شوال از مطلع سعادت و کامرانی رخ نموده چهره آرای نشاط و شادمانی شد و روز دیگر که عید فرخنده نظر بود نوای شادبانه اقبال از بارگاه حشمت و جلال بلندی گرای گشته آوازه طرب و سرور بجهانیان در داد و طنطنه عظمی و شکوه بگوش گردون رسانید بادشاهزاده های والا گوهر عالی تبار و نوینان رنبح قدر و امرای نامدار و سایر بندهای آستان پدیر مدار بسده جلیله خلافت و جهانبانی حاضر آمده بتسلیمات تهنیت تارک سعادت پیرامند حضرت شاهنشاهی بعبادت معهود بر فیلی کوه پیکر بدیع منظر که تخت زرین بر کوه پشت آن زده بودند سوار شده با فر آبی و عظمت و شکوه جهان پناهی لوای توجه بمصلی برانرا خنده پس از اقامت نماز عید قرین سعادت معاودت نموده در ایوان عالی بنیان خاص و عام بر سریر گردون نظیر مرصع نگار جلوس فرمودند و دران والا بارگاه بزم کام بخشی و کامرانی آراخته دست دریای نوال بحدود و احسان و مکرمت و افضال کشیدند و بعد از

آغاز سال نهم از سنیر، دولت والای عالمگیری مطابق سنه هزار و هفتاد و شش هجری

درین فرخنده اوقات که از فیض دین پروری و معذات گستری
زیبندۀ اورنگ سلطنت و سروری جهان را اختر نیک اختری از
سپهر مراد طالع و جهانیان را ماه سعادت از افق امید جمع بود
شهر کرامت بهر صیام در رسیده روشنی بخش دیدۀ ایام شده و شب
دوشنبه مطابق هزدهم اسفندار رؤیت آن ماه مهر انوار اتفاق
افتاده سعادت منشان عبادت شعار را سرمایۀ احراز برکت و ادخار
حسنات گردید و سال نهم از سنین خلافت مہمانت قرین خدایگان
دوئت و دین شرفشاه یزدان پرست حق آئین بهزاران خرومی
و بهجری آغاز جهان افروزی نموده اشارۀ معلی به پیشکاران پیشگاه
سلطنت صادر شد که تا رسیدن عید سعید بارگاه جاه و جلال را
آذین حشمت و اقبال بندگان درین ایام مبارز خان که در جایگزین
حدود بود بصوبه دارچ کشید از تغیر سیف خان معین گشته
بعنایت خلعت و اضافۀ پانصدی به منصب سه هزاری دو هزار
سوار سربلندی یافت و گربال سنگه و جگرم کجھواہ از کومکیان
صوبہ کابل ہریک بمرحمت علم رایت مہاہات افراخت و اسد ولد
ملا احمد نایتہ کہ حقیقت آمدن او از بیجاپور و سپری شدن روزگار
حیاتش در بلدہ احمد نگر در مقام خود سمیت گزاری پذیرفته
دولت زمین بوس آستان فلک نشان دریافته بعنایت خلعت
فاخرہ و اسب با ساز طلا و خنجر مرصع و منصب هزار و پانصدی

بسمت مجاهدان ظفر شعار در آمد بالجمله چون مسافت از چانگام
تارامبو بغایت صعب است و کوه و جنگل بسیار و یکدو آب که بی
کشتی متعذر العبور است در راه است و در موسم برشکال همه آن
راه را چنان آب میگیرند که بالکنیه طریق عبور محدود میگردد و
درین حال از جهت قلت آذوقه و قرب وصول فصل برشکال تعیین
افواج بحر امواج برخنگ در حین توقف اندک و بزرگ امید خان
از روی دور بینی و مصلحت اندیشی نظر بر انهداد طرق و مسلك
و عدم وصول کومک در هنگام طفیان آنها نموده بمیر مرتضی نوشت
که با همراهان از آنجا برآمده سران و زمینداران و اسارا و رعایای رامبو
را بدکن کول که متعلق بچانگام است بدارد میر مذکور بصواب دید
بزرگ امید خان از رامبو بچانگام آمد و چون خبر این فتوحات از
عرضه داشت امیر الامرا اواخر شعبان این سال همایون فال بمسامع
اقبال رسید حضرت شاهنشاهی چانگام را باسلام آباد موصوم ساختند
و آن زبده نوینان را بعنایت خلعت خاص و شمشیر با ساز مرصع
و دو اسب از طوبله خاصه یکی با ساز طلا و یک زنجیر فیل با تلایر
و بزرگ امید خان خلف او را باضافه پانصدی مد سوار بمنصب
هزار و پانصدی پانصد سوار و فرهاد خان را باضافه پانصدی
بمنصب هزار و پانصدی سیصد و پنجاه سوار و میر مرتضی داروغه
توبخانه را بخطاب مجاهد خانی و ابن حسین داروغه نواده را
بخطاب مظفر خانی و هریک را باضافه مذنب و منور زمیندار را
از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار نواختند •

جسته بودند چون دانستند که دستگیر سر پنجه اقبال خواهند گردید
 امان طلبیده ملاتی شدند و اولیای دولت بی زوال مخدولان را
 بقید اساری در آوردند و گروهی از مسلمین رعایای بنگاله که آنجا
 رهین قید کفار نابکار بودند از عذاب صحبت اشرار رهائی یافتند
 و از میامن دولت قاهره رخت اقامت ازان کفر آباد ضلالت بنیاد
 برگرفته بجانب اوطان خویش شتافتند چون خبر این فتح به بزرگ
 امید خان رسید و نیز بظهور پیوست که زمیندار ضلالت شعار رخنگ
 فوجی از راه خشکی درامبو تعیین نموده بذابر رعایت مراسم احتیاط
 میانه خان و جمال خان دلزاق و جمعی دیگر را بکومک میر
 مرتضی نرستاد میر مذکور بعد از تسخیر رامبو جوتی از بندوچیان
 بکنار رودی که بمسافت یک و نیم کوه از رامبو واقع است تعیین
 کرده بود که آنجا اقامت نموده از آمدن غنیم با خبر باشند روزی
 ناگاه جمعی کثیر از مخالفان با هفت زنجیر فیل از جنگل برآمده
 برزمره بندوچیان حمله آوردند و چندی را از هم گذرانیدند و چون
 میر مرتضی ازین معنی آگاهی یافت سوار شده با جمعی از جیش
 قاهره بدفع آن اشرار روان شد و بکنار رود مذکور رسیده با آنکه
 آتش عمیق بود و مقهوران شروع در استحکام مورچال بر کنار آن
 نموده بودند با همراهان دلیرانه بآب زده ازان سالم عبور نمود
 مردودان نابکار بجنگ و پیکار پیش آمده کوششی بلیغ نمودند و
 آخر الامر تاب ثبات و پایداری نیاروده روی بواحدی فرار آوردند و
 مبارزان منصور تعاقب نموده جمعی کثیر را قذیل و اسیر ساختند
 و هشتاد توپ و بدوق بسیار و دیگر ادوات پیکار ازان حرب ادبار

که از چاتگام تا آنجا چهار روزه راه و مابین چاتگام و رخنگ واقع است جمعی گذیر از مخازیل رخنگ بودند و بمحارست و نگاهداشت قلعه آن قیام داشتند میر مرتضی داروغه توپخانه را با برخی از افواج قاهره بدانصوب تعیین نمود که باسئله رعایای آن سمت پرداخته از کیفیت مسالک و معابر آن سرزمین آگاهی بخشد و اگر میسر آید بدانجا رسیده بر تسخیر قلعه آن همت گمارد میر مذکور بعد از قطع مراحل صعب و گذشتن از جنگلهای انبوه و آبهای دشوار گذر پس از دوازده روز با همراهان بیگ گروهی قلعه رامپو رسیده توقف نمود و از روی کار طلبی کشایش آن حصن متین پیش نهاد همت اخلاص آئین ساخت و روز دیگر هنگامی که جنود مسعود انوار صبح بعزم تسخیر نیلی حصار آسمان از کمین گاه افق بیرون تاخت با مبارزان بسالت خو برامپو رسیده باعضاد عون و امداد آلهی و استظهار اقبال فیروزی مآل حضرت شاهنشاهی بر قلعه یورش برد راوی نام برادر زمیندار رخنگ که نظم مهم آن سرزمین باد متعلق بود با همراهان خویش از سر تکل بمداومت پرداخته بقدر قدرت و توانائی مرام کوشش بتقدیم رسانید و چون تاب مقاومت از اندازه استطاعت خویش فزون دید با محصوران رخت انامت از حصار برگرفته بجنگلی که متصل بکوه نزدیک قلعه بود گریخت میر مرتضی با رفقا تعانف آن بد عاقبتان نموده جمعی گذیر را طعمه شمشیر انتقام ساخت و گروهی انبوه دستگیر شدند و برخی از متهوران ضلالت آئین که از صدمه تیغ کین بهادران ظفر قرین رسته در پناه جنگل خزیده بکوه پناه

اقتدار کفار نا بکار نگونسار گشته بجای آن اعلام اسلام انراخته شد و حاکم چانگام که عمزاده زمیندار رخنگ بود با یک پسر و چندنی از خویشان و قریب سیصد و پنجاه تن و دیگر ازان بد کیشان بقید اسر گرفتار گردید و یکصد و سی و دو کشتی جنگی و یک هزار و بیست و شش توپ برنجی و آهنی و تفنگ و زنبورک بسیار و سرب و باروت بیشمار و دیگر مصالح توپ خانه و سه زنجیر فیل بدست آمد و بمیدان حسن ذیت ارجمند و مجاهدت همت آسمان پیوند گیتی خدیو مؤید فیروزمزد ساحت کفر آماهی آن سرزمین که هرگز پرتو خورشید دین مبین بر آن فنانده بود بانوار آثار اسلام روشنی پذیرفت و مسامع سکنه و قاطنانش که هیچ گاه جز نوای کفر و ضلال نشنیده بود باستماع زمزمه دُئرو تهلیل بر افروخت و خلقی کثیر از رعایای ولایت بنگاله که بحسب تقدیر از دیرباز بقید اسر کفار سیه روزگار گرفتار آمده از یار و دیار دور افتاده بودند از شر تسلط اشرار نابکار رستند و با ماکن و مساکن خویش پیوستند بالجمله بزرگ امید خان اسارای چانگام را بهمراهی جمعی نژاد امیرالامرا فرستاد و خود با جیوش قاهره آنجا بساط اقامت گسترده در صدد بندوبست آن ولایت شد میانه خان را با جوقی بجهت استماله رعایا و نشاندن تهنه بسمت شمالی چانگام تعیین نمود و تاج میانه را با کوسکیان و تابینانش و یکصد نفر بدو رقیبی بتهانه داری و محافظت طرق و مسالک از چانگام تا کفار دریا پهنی معین ساخت و چون در بندر رامبو^(۴)

دیگر از اهل فرنگ که درین وقت از رخگ بکومک آنها رسیده بودند
 بابن حسین ملاقی شدند و کدشان مور که قبل ازین با همراهان خویش
 چنانچه گزارش یافته است از چانگام نزد امیرالمرا آمده بودن
 مهم همراه لشکر نصرت پناه بود مصدق خدمت و دولت خواهی
 گشته ترددات شایسته بظهور آورد و روز دیگر بزرگ امید خان با تخته
 حدود نصرت اعتصام ییادی قلعه چانگام رسید و افواج قاهره از برو
 بحر بر قلعه محیط گشتند محصوران بعد از تلاش بسیار و کوشش
 بیشمار چون تاب مقاومت و مدافعت از انداز قدرت و نیروی
 مکنت خویش نزون دیدند و سطوت و استیلاي جنود مسعود رعب
 افکن بطن ضلالت ممکن شان گشته بود ناچار ترک مخالفت و پیکار
 بسته دست توسل بدامان استیمنان زدند و روز دوم محاصره
 که صلح و حجب بود رخت قامت از قلعه بیرون کشیده اولیای
 دولت ابدی دولت آن حصن متین و معقل حصین را که در
 منانت و حصانت و استحکام شهره ایام است و هرگز کمند عزیمت
 هیچیک از سلاطین اسلام و خواتین دین پرور والا مقام بکنگره تسخیرش
 نرسیده و اقدام جنود خطرات و اوهام بسپردن ساحت تصرفش
 آشنا نگردیده با کل ولایت چانگام و تمام توپخانه و نواره آتجا
 متصرفه گشتند و بمیامن تاییدات قادر متعال و برکات توفیقات
 ایزد نصرت بخش بیهمال این قسم فتحی که سرمایه تشدید
 مبانی دین و ملت و پیرایه تنظیم قواعد ملک و دولت بود احبابی
 مطلقیت و اصفیای خلافت را نصیب گشته عرض آن برو بوم کفر و
 ضلال از لوث تصرف ارباب خزی و نکال پرداخته آمده و ریاست

چون نواره آنها بدریای کرن پهولي در آمد و سفائن بزرگ پادشاهي همراه نرسیده بود صلاح درپیش رفتن ندیده نواره را در مکاني مناسب باز داشت و شب را بآئين پامداري گذرانید چون بزرگ امیدخان ازین معني آگهي یافت بفرهادخان و مير مرتضی بناکيد تمام نوشت که بجنگل بري و ساختن راه مفید نا شده برجناح امتعجال روان کردند و بهر عنوان که باشد خویش را نزدیک بنواره رسانند و خود نیز ترک جنگل بري کرده بصرعت سير رهگرا شد فرهادخان و مير مرتضی با همراهان روز دیگر بکنار دریا رسیدند و مقاهير تیره ایام را از مشاهده لشکر اسلام رایست همت نگونسار شد درین روز ابن حسین با نواره منصور بدریای کرن پهولي که نواره مخالف دران لطمه خور امواج ناکامي بود در آمده با اعدای نابکار هنگامه آرامی کارزار شد و دیگر باره نوایر جدال بشدت تمام اشتعال یافته حربی صعب و نبردی شدید روی داد و تا دوپاس روز از طرفین نهایت مرتبه کوشش و آیزش بظهور رسید و آخر الامر دران موج خیز حرب و قتال باد مراد عنایت ایزدی سفینه اعمال مبارزان فیروزی مآل بساحل نصرت و فیروزی رسانید و مخالفان باطل ستیز شکست فاحش یافته روی بواهی گریز آوردند و جمعی کثیر از مقاهير را کشتی حیات بگرداب نیعمتی فرو شد و گروهی انبوه بقید اساری گرفتار آمدند و بسیاری از غلبه دهشت و فرط ارتعاب خود را بآب در افکنده ازان راه بآتش دوزخ پیوستند و آن روز پس از فتح نواره منصور در دریای کرن پهولي پائین قلعه چانگام توقف گزید و چندی از فرنگیان چانگام که آنجا مانده بودند و جمعی

قریب بیست گروه بود توقف نموده منتظر قرب وصل جنود
 غیروزی بودند غنیم عاقبت و خیم که در کمین گاه انتظار فرصت
 باندیشه آنکه تا عساکر بودند مآثر از نوارده منصور دور است شاید
 دستبرد می توانند نمود نوارده خون تیز و ک نموده بیست و هفتم ماه
 مذکور بجمعیت و ایهت تمام بر سر نوارده پادشاهی آمده بچنگ
 پیوستند ابن حصین و منور زمیندار و دیگر مبارزان نصرت شعار
 باعتماد تایید آسمانی که همواره ترین حال این دولت جاودانیست
 دمت سعی و کوشش گشوده بمدافعه و مقابله اعدای در آمدند
 نوایر جدال و قتال بر روی آب التهاب یافته هنگام کوشش و
 آویزش از طرفین گرمی پذیرفت مطح دریا از آمیزش خون نهنگان
 بحر و غا. مهربی شفق گون و بچار موج صدمات تیر و تفنگ و
 توب و ضرب زن کشتی عمر مخالفان غریق دریای خون گردید
 ببارش ابر مدار کمان مدف سیله دشمنان از گوهر آبدار پیکان لبریز
 و رعد غرش پندوق جانمندان نمودار آثار روز رستاخیز شد از آنجا که
 ستیزه باطل با حق و آویزه ظلمت با نور بجای نمی رسد اعدای
 ضلالت فرجام تاب ثبات و پایداری با مبارزان اسلام فیآورده روی
 بواقی نوار آورده و ابن حصین داروغه نواره با کشتیهایی میک تمیز
 بتعاقب در آمده ده غراب و سه حایله ازان تیره بختان بدمت آورد
 و مقارن این حالت نواره بزرگ مقاهیر نمودار شد و دیگر بلره بحر
 طوفان خیز محاربه و ستیز بنظم آمده بعد از حرب و ضرب بسیار
 چون روز باخر رسید مخالفان ظلمت سرشت روی از عرصه مقابله
 بر تانده رهگرای ادبار شدند و ابن حصین تعاقب آن مدیران نموده

یانت که خان مذکور و میر مرتضی با دیگر بندهای بادشاهی و تابینان امیر الامرا برسم منقلای از راه خشک مراحل مقصد سپارند و ابن حسین داروغه توبخانه و محمد بیگ اباکش و ملور زمیندار با دیگر زمینداران از راه دریا روانه شوند و بلاخرین قرار داد فرهاد خان جمعی را با بیلداران و تبرداران و برخی از پیداهای تیر انداز و بند و قچی بجهت ساختن راه و بریدن جنگل تعیین نمود و شانزدهم رجب با صبر مرتضی و دیگر همراهان از نواکهای کوچ کرده پنهانه جکده نزل کرد و ابن حسین و همراهانش که با نواره بودند زورق عزیمت را انگر برگرفته نهنگ آما بحر فرما گشتند و هزدهم ماه مذکور فرهاد خان با همراهان از آب پهنی عبور کرد و از روی تدبیر و کردانی طبعی مراحل نموده بیست و چهارم نزدیک تالابی که از آنجا تا چاتگام یکروزه مسافت نشان میدادند بانظار رسیدن بزرگ امیر خان نزل کرد و خان مذکور بیست و یکم رجب از آب پهنی گذشته بآئین حزم و احتیاط و هوشیاری که مناط سپاهگری و سردار است قطع مسافت دشوار و طبعی مسالک ناهموار کرد و بکوشش و تدبیر تمام از آبها و دریاها و خونها و جنگلهای متراکم اشجار عبور نموده بیست و پنجم بهشت کروهی موضعی که فرهاد خان و میر مرتضی نزل داشتند و از آنجا تا قلعه چاتگام ده کوره مسافت بود و جنگلی در کمال انبوهی و راهی بغایت صعب داشتند رسیده منزل گزید فرهاد خان هر روز قدری راه را جنگل بریده و هموار ساخته پیش میرفت و نواره پادشاهی در موضع دوسویه از منعلقات چاتگام که تا موضع اقامت بزرگ امیر خان

منصبداران و جمعی که پیشتر با عسکر خان بهمیم کوچ بهار معین
 بودند بآن مهم تعیین نموده بیست و هفتم ماه مذکور رخصت
 کرد و چون مقرر گشته بود که خان مشار الیه با همراهان از راه
 خشک عازم مقصد شود بفرهاد خان تپانه دار بهلوله نوشت که با
 ابن حسین داروغه نواره و منور زمیندار و دیگر بندگان و لشکری که
 آنجا بودند سفینه عزیمت را ازان حدود لنگر برگرفته براه درباران
 شوند و میر مرتضی داروغه توپخانه را نیز رخصت نمود که برجناح
 سرعت بفرهاد خان رسیده او را با دیگر همراهانش در پیش رفتن
 سزاولی نماید و کپتان مورس سرگروه فرنگیان چانگام را با دیگر
 سرداران آنها خوشدل و مستمال ساخته مقرر گردد که با تمام اقباع
 و نواره خویش درین عزیمت فیروزی اثر رفیق جنود فتح بوده بمرام
 خدمت و دولت خواهی پردازد و کمال پسر زمیندار سابق رخنگ
 را که از دست تسلط و استیلای زمیندار حال در عهد فرمان رانی
 اعلی حضرت علیین مکلفی فردوس آشیانی طاب ثراه یابن دولت
 فلک رفعت پناه آورده بجهانگیر نگر آمده بود بوعده تفویض سرگروهبی
 قوم او امیدوار از عنایت پادشاهانه ساخته مقرر نمود که با رفیقی
 از قوم مکه که در جهانگیر نگر بودند همراه میر مرتضی برود بمرام
 خدمت و جانفشانی درین مهم بتقدیم رساند و پرانه مبلی بر
 ترغیب مراتب عبودیت و دولت خواهی و احتماله بمرام والی
 پادشاهی بحاکم چانگام نگاشته مصحوب یکی از مردم مکه نزد او
 فرستاد چون نوشته امیر الامرا بفرهاد خان رسید و میر مرتضی
 با رفقا بدر پیوست بصوابدید و کنکاش دولت خواهان چنین قرار

تمکن داشتند حواله نمود که با نوشته‌های خود نزد آنها فرستند
 اتفاقاً چندی ازان نوشته‌ها بدست کرام کبری نام یکی از مقاهیر
 مکه که زمیندار رخنگ اورا بعادت نكوهیده خویش با برخی از
 نوازه برسم قزاقی بطرف هوندیپ فرستاده بود در آمد و او نوشته‌ها
 را نزد زمیندار مذکور ارجال داشت و بدین جهت آن مقهور بر
 طائفه فرنگیان بی اعتماد گشته بگرام کبری نوشت که آن فریق را
 با متعلقان از چانگام برخدک فرستد فرنگیان ازین معنی آگهی
 یافته با رخنگیان در مقام مخالفت و محاربت در آمدند و برخی
 از حفائث آن بخت برگشتگان را آتش زده با کل اتباع و گشتیهای
 خود بعزم بندگی و دولت خواهی این آستان اقبال آشیان روی
 عزیمت بولایت بنگاله آوردند و بدست و یکم جمادی الآخره پنجاه
 حلیه فرنگی که مشحون بود بتوپ و تفنگ و سایر آلات جنگ و
 تمام طائفه فرنگیان چانگام داخل تهانه نواکهای شد فرهاد خان
 تهانه دار بهلوله چندی از سرداران آنها نزد امیر الامرا فرستاده
 ما بقی را نزد خود نگاه داشت و آن عمده نویمان آن گروه را بنوید
 همراه پادشاهی تسلیم و استماله نموده هم از سرکار والی پادشاهی و
 هم از جانب خود بآنها رعایتها کرد بالجمله چون این مقدمات
 روی نموده اسباب و معدّات فتح چانگام بمعنی کار گزان آسمانی
 سلسله وار دست بهم داد و قابوی سرکردن آن مهم بدست آمد
 امیر الامرا آن عزیمت مصمم نموده بزرگ امید خان خلف خوش
 را با دو هزار سوار از تابینان خود و سید اختصاص خان بارهه و
 بعل سنگه سیسودیبه و میانه خان و کرن کجی و چندین دیگر از

امیر الامرا و زمینداران اد-ط جمادی الآخره این حال همایون
بر سر جزیره مذکوره رفته هنگامه آرای کا، زار شد و بنیروی بازی
جهد و کوشش قاعه چند که زمیندار شقاوت شعار در کنار دریا
هاخته بود بدست آورده مورچالها بخت و جمعی کثیر از اتباع
دلور بداللت تیغ دلوران شهاست پرور مسلک نیستی پیمودند و
شریف پسرش زخمی شده دستگیر گشت و دلور بد-یر چون تاب
مدافعت از بضاعت همت خویش فزون دید بچنگل گریخته در
مکانی که پناه جای خود اندیشیده بود قرار گرفت و ابوالمحس
تعاقب او نموده بهیاری از اتباع و مردمش را که روبرو مفت
در جنگل خزیده بودند علف تیغ انقمام ساخت و آن تیره بخت
را با اهل و عیال دستگیر کرده ساخت آن جزیره از خار تصرفش
پرداخت و او را با نود و دو تن از مرد و زن که باو متعلق بودند
همراه منور زمیندار نزد امیر الامرا فرستاد آن زبده نوینان بعد از
آگهی برین معنی عبد الکرم برادر رشید خان را بحراست آنجا
مقرر ساخته دو صد موار و یکهزار پیداه بندر قچی با او تعیین نمود
و چون عزیمت تسخیر چانگام داشت باین حسین داروغه توخانه
نوشت که با همراهان دران حدود توقف گزیده وقتی که دیگر جنود
نیروزی اعتصام به تسخیر چانگام معین شوند او نیز با رفقا و فواره
بدان گروه ملحق گردد و چون استماله فرنگیانی که در چانگام
مکومت گزیده با زمیندار رخنک موافقت داشتند از مقدمه
ضروریه مطلب بود بصوابدید رای مدید خطوط مبني بر لطائف
مواعید بآن گروه نوشته بفرنگیانی که در بندرهای ولایت بنگاله

را آنجا فراهم آورده با هفت هشت هزار کس دگر بازه روی جرأت
بمبارت مبارزان فیروزمند آورد ابو الحسن با وجود قلت عدد
همراهان قدم امتقامت استوار داشته جنگی مردانه کرد و دلار
در زخم تیر برداشته بجنگل فرار نمود و بسیاری از مردمش بتیغ
خطوت دلاران شهادت کیش سپری شدند و از بهادران نصرت
شمار نیز چندی جان فگار و برخی زخمدار گردیدند و درین اثنا
خبر رسید که برخی از نواره مقهوران رخنگ نمودار شده چون با
ابو الحسن آن قدر کس نبود که گروهی بحراست جزیره گذارد و با
جوتی دیگر همت بر مقابله و مدافعه رخنگیان گمارد با مجموع
همراهان و نواره بدفع مخذران روان شد چون مقاهیر رخنگ صلاح
در جنگ ندیده نواره خود بیک مو کشیدند ابو الحسن نیز بظاہر
مصلحت متعرض پیکار آنها نگشته پنهان نواکهای آمد امیر الامر
بعد از آگهی برین مقدمه ابن حسین داروغه نواره و جمالخان
دلزاق و سراندار خان و قراولخان و محمد بیگ اباکش و گروهی
دیگر از منصبداران و یک هزار و پانصد کس از اهل توپخانه و چهار
صد حوار از تابینان خود با نواره تازه سوای آنچه بسیر روی آب
مقرر بود تعیین نمود که ابو الحسن را با رفقای او بخود منظم
ساخته بتسخیر جزیره سوندیپ پردازند و عرصه آن مرزمین
بالکلیه از خار وجود دلار تیره اختر پردازند چون ابن حسین با
همراهان بنواکهای که محاذی سوندیپ امت رحمد باقتضای
صلاح اندیشی خود با محمد بیگ اباکش و نواره منصور بجهت
متراد مقهوران رخنگ آنجا توقف گزیدند و ابو الحسن با تابینان

خود را با نواره که در سری پور بود تعیین نمود که بر سبیل نوبت
 بر روی آب سیر نمایند و از سری پور تا عالمگیر نگر که بیست و یک
 کوه مسافت است چون آل که هنگام برشکال بآن تردد توان نمود نبود
 مقرر ساخت که آل بوندند تا در موسم طغیان آبها که زمینها را آب
 می گیرد طریق وصول کومک و آذوقه به تهاغه مذکور محدود نباشد
 و از آنجا که دلور زمیندار سوندیپ که بظاهر اظهار اطاعت و بندگی
 می نمود بنابر مصلحت کار خویش باطلأ با مقاهیر مگه موافقت
 داشت بابو الحسن نوشت که آن تیره بخت بی سعادت را که نقش
 نفاق و دروئی از روی کارش لایم بود تکلیف رفاقت در سیر روی
 آب نماید و اگر از آمدن ابا و امتناع کند تنبیه و تادیب او را جویای
 وقت و فرصت باشد چون ابوالحسن درین باب بار پیام نمود جواب داد
 که عذریب آمده در نوکهای ملاقی می شوم ابو الحسن بآنجا رفته
 یکدو روز انتظار کشید و چون اثری از وعده او ظاهر نشد خود با نواره
 و جمعی که همراه داشت بقصد بردن او عازم سوندیپ شد و چون
 بدان سر زمین رسید آن تیره بخت اعلان آثار خلاف اندیشی و
 عصیان منشی نموده با اتباع خویش بجنگ پیش آمد و ابو
 الحسین با همراهان قدم همت فشرده با زوری جزأت و جلالت
 به پیکار کشود و دلور بدگهر پس از کوشش و آویزش بسیار قرار نموده
 بقلعه که دران جزیره داشت محصور گشت و سپاه منصور
 از پی او شتافته و پپای قلعه رسیده بکشایش آن پرداختند و قهرا
 و جبرا انرا مخمر ساختند و آن مقهور بصد حبله و سعی خود را
 ازان مهلکه بر آورده به پناه جنگل در خزید و مردم متفرق غره

تسخیر چاتگام که کلید فتح آن کفرستان و تصرف دران موجب سد طریق جرأت و دست اندازی آن گروه بولایت بنگاله است وجه قصد ساخته در سامان اسباب این عزیمت خیر اثر کوشش نماید بغیر آن امیر الامرا که همت بنمیشیت این مهم بر میان عبودیت بسته بسر انجام مقدمات این مطلب پرداخت و چون تهانه نوکوهالی که آن طرف تهانه سنکرام کده و بهلوه و جگدیه نزدیک بدریای شور واقع است منتهای تهانهای پادشاهی و از اینجا چاتگام قریب المصافحت است و هرگاه نواره مقهور آن بعزیمت شقارت پروری مغری می شود از نزدیک آن گذشته بملک پادشاهی منتشر می گردد و از اینجا کیفیت و کمیت نواره آن تیره بخندان بد مآب در هنگام ذهاب و ایاب معلوم می شود و ازین جهت در عهد صوبه داری ابراهیم خان فتح جنگ همواره جمعی از جنود قاهره بمحافظت آن قیام داشتند لهذا امیر الامرا باقتضای رای اخلاص پیرا استحکام تهانه مذکور از ضروریات این مطلب شمرده اوائل صفر این سال نصرت مآل سعید نام افغانی از نوکران خود با پانصد پیاده تیر انداز و تفنگچی بحراست آن تعیین نمود و برخی از نواره پادشاهی با جمعی دیگر بامداد و اعانت او مقرر ساخت و باستحکام تهانه سنکرام کده که الحال موموم بعالمگیر نگر و محل جدا شدن آبهای است که ممر مخاذیل مکه است پرداخته محمد شریف فوجدار بندر هوگلی را با پانصد برق انداز و تیر انداز و یک هزار پیاده بندر قچی بتهانه داری آنجا معین ساخت و بیست توپ از خرد و کلان با لوازم آن بدانجا فرستاد و محمد بیگ اباکش و ابو الحسن نام یکی از جماعه داران

نوارک بنگاله دارد بالکلیه راه جہارت آن دیو خصمندان مردود محدود
 نبود و چون اکثر اوقات در کمین فرصت می بودند هرگاه قابو می
 یافتند دعت تعرض و تطاول بسکنه و رعایای سواحل دراز کرده
 اموال و اشیای آنها را عرضه انتهاب می ساختند و از هندو و مسلمان
 و مرد و زن چندانکه میسر بود بقید اسر می آوردند و بعضی
 اوقات بغلبه و استیلائی تمام آمده نهایت خلل و خرابی ولایت
 پادشاهی می رسانیدند چنانکه در موابق ازمنه نزدیک جهانگیر
 نگر رمیده باسرو نهب آن حدود پرداخته بودند و زمرد انبوه و خلقی
 کثیر از صغیر و کبیر اسیر ساخته از انجا که همواره همت فلک نهمت
 این طرازند او رنگ خلافت را امن و آرامش بلاد و عباد و قلع
 مواد شر و فساد پیش نهاد امت چندی قبل ازین که حقیقت
 جہارت و خیرگی آن شقاوت منشان و آمدن نوارک آنها بصرح
 ولایت پادشاهی از نوشته سوانح نگاران بنگاله معروض پیشگاه اقبال
 گردید از موقف عظمت و جلال یرلیغ همایون بزیده امرای عظام امیر
 الامرا سپہدار آن صوبه عز صدور یافت که در حفظ ثغور آن ولایت
 و استحکام قلاع و تہانہا کہ بر ممر آن قوم بد گہر واقع است بیشتر
 از پیشتر کوشیده در دفع شر و منع ضرر آنها کمال نبغی سعی باشد
 و قلاع تازه و تہانہای جدید در ہرجا مناسب داند اہداث نموده
 چنان کند کہ من بعد راہ آمدن آن اشرار نا بکار بحدود ولایت پادشاهی
 مسدود شود و آسیب و گزند از ان جمع شقاوت پیوند بسکنه
 و رعایای مستمند نرسد و بالکلیه قطع مواد افساد آن گروہ بد نہاد از
 آن بوم و بر صورت بندد ہمت برکشایش ولایت رخک بستہ نخت

و موهبت ربانی از عطا خانه تقدیر بخت جهان ستان و طالع عالمگیر دهد و محاله بمیامن دولت ارجمندش پیوسته کارهای دشوار کشاید و بنیرری اقبال بلندش همواره فتوحات شگرف رخ نماید مصدق این کلام کشایش قلعه چانگام است از کفر آباد ولایت رخنگ که هرگز پرتو ماهیچه اعلام اعلام بر ساحت آن کفر بوم ننانده و هیچیک از فرمان روایان هندوستان را خیال تسخیرش در پیشگاه ضمیر راه نیانته بود و درین سال فرخنده بمساعی جمیل زنده نویغان عظام امیرالامراء مپهدار بنگاله صورت وقوع یانته چهره امروز دین و دولت شد - تبیین این مقال آنکه دسیرتان ولایت رخنگ که از کمال جهالت و ضلالت بصد مرحله از شهرستان مردمی دور اند و بر افواه والسنه بقوم مگه مشهور بذابر قرب جوار رخنگ ببنگاله و اتصال مرحد آن دو ولایت بهم هنگام انتهاز فرصت از بدگوهری و فتنه پروری جسارت ورزیده بانواره و توبخانه و کثرت و جمعیت تمام بمرحد ولایت بنگاله می آمدند و سکنه و رعایای بعضی مواضع که بر سر راه آن گمراهان بود آسیب دیداد آن گروه بدنهاه میرسید و اگرچه از قدیم الایام آبپاشی که راه در آمد نواره آن شور بخنانست بر هر دو کنار آن قلاع و تهانها محکم ساخته شده بتعمین مردم کاری استواری دارد و همواره جمعی با نواره پادشاهی نیز بر روی دریا سیر نموده از دستبرد آنها با خبر میباشند لیکن از آنجا که آن قوم بد مآب را در مراتب حرب و پیکار روی آب از کثرت مزاولت و ممارست ملکه و مهارتی عظیم است و صفات جنگی آنها بحسب سامان توبخانه و ممانعت و استحکام مزینست تمام بر

آباد طلب فرمودند و عبد النبی خان و مخلص خان و خدمت
خان خواجه سرا را با جمعی دیگر از بقدها تعیین نمودند که
بآن مرکز اقبال شتافته هنگام آمدن در ملازمت هودج عفت بیگمان
باشند و چون عید سعید فطر نزدیک بود اقراره والا صادر شد که
تخت فیروز بخت مرصع و سایر اسباب و لوازم جشن محمود را
نیز همراه بیاورند و درین ایام نجف قلی غلام والی ایران که از
جانب آن والا دودمان خربزه برسم موغات آورده بود به پیشگاه
خلافت رحیده دولت زمین بوس سده منیه دریافت و دوهزار و
هفت صد خربزه که بر پنجاه جمازه بار بود با سه خوان طلا از نظر
معلى گذرانیده به عنایت خلعت مرفراز گداید و پس از چند روز
دگر باره بعطای خلعت و انعام ده هزار روپیه مباحی گشته رخصت
انصراف یافت و چون نهال ریاض دولت و کامکاری بهار چمن
ابیت و بختیاری پادشاهزاده والا قدر ارجمند محمد معظم را
اندک انحراف مزاجی روی داده فصد کرده بودند بیست و ششم
ماه مذکور حضرت شاهنشاهی از روی عطوفت و مرحمت پرتو
قدوم بسر منزل ایشان انگنده ماعتی چند قرین دولت آنجا تهریف
حضور داشتند و آن کامکار بخت بیدار مراسم پیشکش و نثار تقدیم
نموده شکر مقدم همایون بجای آوردند *

گفتار در نتم قلعه چائکام از متعلقات ولایت رختک

چون والا قدر نیک اختری را دمت تایید آسمانی انصر
گیتی پناهی و جهان خسروی بر تارک عزت نهاد و فضل

ایشان تسلی بخشیدند و همچنین با جمیع محکوبات سرادق عزت لوازم تلطف و مهربانی بجای آوردند و از نفائس اتمشه توره‌های شایسته بهریک مکرمات کرده مجموع را از لباس کدورت برآوردند و دو پاس از روز گذشته مراجعت فرمودند و پس از دو روز دوم باره بقلعه مبارکه شرف قدوم بخشیده آن ملکه قدسی خصال را بغیض حضور پرنور مسرور گردانیدند و اشاره معلی صادر شده جمیع امرای نامدار و بندهای آستان سلطنت مدار بدر حرمله دولت رفته بخدمت آن ملکه قدسی نقاب کورنش برسانند و نذرها بگذرانند و چون بندهای سده خلانت بموجب حکم لازم الامتثال بعتبه شبستان اقبال حاضرآمده کورنش رسانیدند از سرکار آن پرده آرای هودج عزت و بختیاری جمیع امراتا هزاری خلع فاخره عطا شد و بعد از چند روز دگر باره گرامی همشیره قدسی نژاد را بدیدار همایون اثار مسرت اندرز ساخته ملاطقت و دلجوئی نمودند و آن ملکه ملکی اطوار مراسم پای انداز و نثار بجای آورده پیشکشی شایسته بنظر انور رسانیدند و حضرت شاهنشاهی هرچند روز بروز بر روضه منوره پرتو قدوم گسترده بدعا و فاتحه اجر و سعادت می اندوختند و مکرردان روضه فیض آمود مجلس مولود منعقد ساخته بانفاق محتاجین و فقرا و انعام صلحا و فضلا هدیه سرور بروج مبرور حضرت فردوس آشیانی علیدین مکانی فرستادند و از آنجا که برخی مصلحت های دولت و جهانبانی مقتضی آن گشت که رایات عالیات روزی چند در مستقر خلانت ابد پیوند اقامت نماید مخدرات سرادق سلطنت را از دار الخانۀ شاه جهان

بعض ملازمت همایون فائز گشت و روز دیگر عبد الفی خان فوجدار
 متبرادوات زمین بوس دریافت بالجمله رابات عالیات کوچ بر کوچ
 قطع مراحل نموده بیستم ماه مذکور مطابق هفتم اسفندار که ساعت
 دخول مستقر خلافت بود حضرت شاهنشاهی از موضع بهادر پور بر
 کشتی نشسته از راه دریا متوجه شهر کرامت بهر اکبر آباد گردیدند
 و پس از وصول بآن مرکز سلطنت بمنزل بیدشکوه که بجهت نزول
 اشرف قرار یافته بوسط بساط دوات زینت پذیرفته بود شرف ورود
 بخشیدند و روز دیگر بروضه منوره حضرت علین مکنی فردوس
 آشیانی پرتو قدوم گهترده رسم طواف و زیارت بجای آوردند و
 بغاتحه و دعا و طلب رحمت و غفران روح مطهر والدین کریمین
 شریفین را راحت و سرور افزودند و دل حق منزل را تاتر و رقت
 عظیم دست داده از دیدگ اشکبار گوهر مرشک بسیار نثار آن دو سرور
 مغفرت انوار فرمودند و دوازده هزار روپیه بخدم و مجاورین آن مزار
 فیض آثار عطا کرده نماز ظهر در مسجد روضه مکرمه ادا نمودند و
 چون از تقدیم این مراتب پروراختند قرین سعادت مراجعت کردند
 و بعد از یک روز بفرقدوم اشرف رفعت بخش قلعه مبارکه گشته
 شبستان دولت را بانوار طلعت مهر فروغ برانروختند و بانچه
 کریمه ریاض حشمت ثمره طیبه نهال ابهت منکته تقدس نقاب
 خورشید احتجاب بیگم صاحب ملاقات نموده مراسم پرورش و
 دلجوئی بتقدیم رسانیدند و بانواع ملاطفت و ملامت خاطر شریف

برافراختند و درین روز امیرخان پیشکشی مشتمل بر یک صد اسب عراقی و ترکی و نوادر جواهر و مرصع آلات و نفائس اقمشه و امتعه بنظر انور رسانید و نهم ماه مذکور مطابق بیست و ششم بهمن که ساعت نهضت الویه ظفر طراز بود دانشمند خان بصوبه داری و هراست قلعه مبارکه دارالخلانه تعیین یافته بمعایت خلعت خاصه و اسب مر بلند شد و چون معاودت رایات عالیات بزودی مقرر بود قرار یافت که مخدرات مراپردۀ ابهت و احتشام محجبات تنق عزت و احترام محمل آرای دولت همراهی نگشته در مشکوی سلطنت بمانند و پس از انقضای درازده گهری از روز مذکور حضرت شاهنشاهی با فرآهلی و عظمت و شکوه جهان پناهی از قلعه مبارکه موار سفینه اقبال گشته روی توجه بخضر آباد آوردند و آنروز در عمارات فیض بنیاد آن نزول سعادت نموده روز دیگر از آنجا نهضت فرمودند و مقرر شد که از راه کنار دریای جون که در هر منزلی باغی خد آئین و عمارتی عالی دلنشین بجهت دولخانه والا ساخته شده طی مسافت فرمایند و چون مرکز خاطر اقدس آن بود که بعد از وصول بمستقر خلافت تا از مزاسم تعزیه و تسلیه مخدرات تنق عفت و احتجاب نپردازند در قلعه مبارکه اقامت نگزینند اشاره معلی به پیشکاران سلطنت صادر شد که منزل بیدشکوه را برای نزول اشرف زینت و صفا بخشند و در مرحله دوم امیرخان صوبه دار کابل را بعطای خلعت خاصه و اسب با ساز طلا و جمدهر بآعلاقه مروارید نواخته رخصت معاودت یدار الملک کابل نمودند و در منزل ششم هوشدار خان صوبه دار اکبر آباد که امتقبال موکب جلال نموده بود

شکوه و وقار سلیمانی و وسعت دستگاه صبر و جوشان جهانپالی آثار
 قلق و بیقراری و علامات کمال تاثیر و سوگواری که هرگز از حلول
 هیچ سانحه دلخراش ازان حضرت کمی را مشهود و معاین نگشته
 بود ظاهر شد و چندان سیل سرشک از چشم جهان بین آن خدیو جهان
 روان گردید که مقربان بارگاه دولت و محرمین حریم سلطنت را
 تزلزل در پناهی طاقست افتاد و در اندوه این حادثه آن حضرت و
 پادشاهزادهای ارجمند و الا قدر و جمیع ثمرات ریاض عفت و مقدسات
 تقی عصمت مانند صبح سفید پوش شدد و همچنین امرای
 نامدار و ارکان دولت پایدار لباس کدورت پوشیدند و حکم اشرف
 بصدور پیوست که در السنه و افواه و رقائم و مناشیر نام نامی آن
 پادشاه خلد آرام گاه بحضرت نردوس آشیانی مذکور و مرقوم گردد
 و بر زبان حق ترجمان گذشت که همگی آرزوی دل و متمنای
 خاطر آن بود که هنگام سنوح این قضیه حاضر باشیم و دیده بدیدار
 باز بعین آن حضرت نور آگین ساخته بتکفل لوازم این امر فاگیر
 اجر و سعادت اندوزیم چون باقتضای تقدیر آن امنیت بحصول
 نه پیوسته اکنون تدارک آن باین تواند بود که نسخ عزیمت اکبرآباد
 نکرده بآن مستقر خلافت شتابیم و بزیارت مرقوم و مضجع مطهر
 آن حضرت تبرک جسته و گرامی همشیره تقدس نقاب تضرع حجاب
 بیگم صاحب و دیگر سوگواران این مصیبت را تسلیه و دلجوئی نموده
 از لباس کدورت براریم و بنا بر تصمیم این عزیمت چهارم شعبان
 مطابق بیست و دوم بهمن باشاره والا متصدیان پیشخانه همایون
 مرادقات اقبال بیرون برده در خضر آباد باوج حشمت و جلال

سال و دو ماه قمری و بیست و سه روز و سی سال و چهار ماه شمسی و هژده روز بود بالجمله اواخر شبی که قضیه ارتحال آن محفوف فضل و غفران در الجلال وقوع یافته بود این خبر کلفت اثر در هفت گروهی اکبر آباد برخشوده اختر برج حشمت فروزنده گوهر درج سلطنت پادشاهزاده والا قدر محمد معظم که بموجب حکم اشرف که بآن مستقر خلافت مرخص گشته بودند رسید و آن عالی نسب والا تبار پر جناح سرعت طی آن مسافت نموده اوائل روز که آن پادشاه خلد مکان مدفون گردیده بود بشهر رسیدند و روز دیگر بقلعه مبارکه رفته مراسم پرشش و تعزیه با ملکه قدیمی میرت قدوسی نژاد بیگم صاحب و دیگر پردگیان استار دولت بجای آوردند و بر حسب امر اعلی و طائف خیرات و مبرات و ختمات قرآن بتقدیم رسانیدند و مکرر مجلس مولود بآئینی که برای سلاطین نامدار و خواتین عالی مقدار در خور و سزاوار باشد منعقد ساخته بانفاق اهل استحقاق و اطعام صلحا و علما روح مقدس آن حضرت را سرور و راحت بخشیدند و بسید محمد و قاضی محمد قربان و زمره مشایخ و ارباب فضل و اصحاب تقوی اکرامات سزیه بجای آوردند و چون اواخر روز بیست و ششم ماه مذکور که در شبش این قضیه مانع گشته بود منہیان تیز پی از مستقر الخلاه به پیشگاه جاه و جلال رسیده خبر وقوع این سانحه وحشت را رسانیدند از اجتماع این واقعه هائله خاطر مقدس حضرت شاهنشاهی قرین هزاران غصه و الم و رھین فراوان تحسرو افسوس گشته بی اختیار قطرات عبرات بر وجنات همایون فرو بارید و با وجود ثبات و تحمل خسروانی و

ربانی بلقیس دوم و مریم ثانی مهد علیا ممتاز الزمانی در آنجا
است و کیفیت آن نزهتگاه قدس در کتاب مستطاب پادشاه نامه
مشروح گشته رسانیدند و سید محمد و قاضی قربان و سایر صلحا و
اتقیا بر جنازه آن محفوف انوار مغفرت نماز گزاردند و نعش مطهر را
بدرون گنبد برده بجوار رحمت ایزدی سپردند • اللهم كما رفقة
لقطع علائق الشر و الفساد - و قلع اصول البغی و العناد - و هدم
بذیان الجور و الاعتساف - و نصب رایات العدل و الانصاف - و اعلاء
اعلام الدین - و ترویج الشرع المبین - حتی بلغت دولته عنان
السماء - و منقطع الفضاء - و نورت بلوامع سلطنته القاهرة - و سواطع
معدنه الباهرة - اقطار الارض و اکنافها - و ارجاء الدنيا و اطرافها -
اسكنه فی اقصى درجات الخلد و اعلى علیین - و احشره فی زمره
اهل الحق و الصدق و الیقین - و اسقه من ماء معین - و زفه بحور
عین - تاریخ رحلت مغفرت آیت آن حضرت را یکی از نکته
سلیحان (شاه جهان وفات کرد) یامته و راقم این صحیفه اقبال آن را
چنین در ملک نظم کشیده •

چون شاه جهان خدیو قدسی ملکت
برخواست بعزم عقیدی از تخت حیات
جستم از عقل سال تاریخش را
گفتا خردم شاه جهان کرد وفات
مدت زندگانی آن سریر آرای سلطنت جاودانی هفتاد و شش سال
و سه ماه قمری و بیست و هفت روز و هفتاد و چهار سال شمسی
سه روز کم - و ایام فرمان روائی و حکم رانی آن حضرت سی و یک

پیوسته سعادت اندوز خدمت آن حضرت بود و قاضی قربان که
 شغل قضای مستقر الخلافه باو تعلق داشت کس فرمادند که
 آمده بامر تجهیز و تکفین پرد زند و دو پاس شب که آنها حاضر
 شدند فحست بسر اسقاط نماز و روزه با آنکه هیچگاه ازان خدیو
 موافق فوت نشده بود قیام نموده مبلغی خطیر برای قضای صوم
 و صلوة مقرر ساختند و پس ازان در برج مژمن که طائر روح
 فرّوس آشیان آن حضرت دران مکان شفقار شده بود بامر فواب
 علیه بار یانند و نعش مقدس را بابوانی که نزدیک برج مذکور
 امت نقل کرده بآئین شرع مبلین و سنت رسول امین صلوات الله
 و سلامه علیه و علی آله و اصحابه اجمعین بادای مراسم غسل
 پرداختند و بعد از تقدیم وظائف تجهیز و تکفین جسد نور آگین
 را در صندوقی از صندل گذاشتند و دروازه شیب برج مذکور را
 که مسدود بود کشوده نعش مطهر را بآئینی شایسته از قلعه
 برآوردند و از دروازه شیر حاجی که محاذی آن دروازه بود گذرانیده
 بیرون حصار بردند و هوشدار خان صوبه دار باهمیغ بدهای بادشاهی
 همراه گشته هنگام صبح بکنار دریا رسیدند و تابوت رحمت
 نثار آن سزوار غفران پروردگار را از آب گذرانیده بروضه منوره
 طبعه که برآورد معمار همت ارجمند آن حضرت است و مرقد
 منور فواب ثریا جناب خورشید احتجاب تقدس نقاب رابعه اطوار
 آسیه آثار بیدگم بیگمان معظم بانوی بانوان عالم سرور زنان زمان
 مغفوة نساء دوران قدوس مطهرات اسوه مقدسات ملکه ملکی خصائل
 مالکة قدیمی شمائل مهبط انوار رحمت پزدانی مورد انظار مغفرت

درد مصیبت را تسلی بخشیدند و پش از لحن طائر مرش
 پرواز روح هرفتوح آن خاقان هرفراز از غبار ما سوی بال و پر
 افشاند بهوای سیر حدیقه قدس و گلگشت سراستان جنان طبران
 نمود و در نشیمن خلد و نزهتگاه فردوس جای گرفته با طوطیان
 صدره آشیان جنت هم آواز شد از وقوع این حادثه کبری دوران
 لباس گذورت در بر کرد و گردون غبار حسرت بر سر بلخت قدسیان
 مواعع افلاک با مقیمان ساحت خاک، در اتم این درد جگر-پوز
 مهیم گشته جیب جامه جان چاک کردند و روشن-پهر اعلی
 و ساکنان چرخ والا بعزم هرفش، این قضیه هولناک آهنگ خطه
 خاک کردند و خرد و بزرگ را خاطر دمتخوش اندوه و تحسیرگشت
 و رضع و شریف را باطن مورد ملال و تاثیر گردید • لمولفه •
 غم و سوگواری دیگر عام شد • مهوری بدنبال آرام شد
 دریغا ازان گوهر بی بها • که آخر بچوین صدف کرد جا
 برفت آن شکوه مجسم دریغ • ازان زینت انزای عالم دریغ
 اگرچه گذشتند شاهان بسی • دل آگاه، نگذشته زینسان کمی
 ازین بزم مهستان چه هشیار رفت • بخواب عدم بلخت بیدار رفت
 روانست تا ذکر این کهنه دیر • روانش بود تازه از ذکر خبر
 بالجمله بعد از سnoch این واقعه ملالت اثر بموجب اشاره نوب قدس
 نقاب خورشید احتجاب ملکه جهان بیگم صاحب رعادت ز خان قلعه
 دار و خواجه پهل بدرون غسلخانه حاضر آمدند و کهرکی دروازه‌های
 قاعه کشوده به غبار سین مسجد قفجی که خل و تقوی با شرف
 فقر و مبادت نور هم دارد و در ایام انزوی اعلی حضرت خلد آرامگاه

پذیرفت باشنداد و امتداد انجامید و ضعف و ناتوانی برپیکر مقدس غالب شد امراض مختلفه و عوارض متضاده که معالجه یکی سبب ازدیاد دیگری می شد حادث گشته از کمال انحلال قوی رعشه و اختلاج عظیم در اعضا بهم رسیده و روز بروز قوت بدن در کاهش و استیلاى مرض در فزایش بوده و بر تدبیرات اطبا و استعمال ادویه و تناول اشربه و اغذیه اثری مترتب نمی گشت و به هیچ وجه صورت صحت و بهبود در آئینه حال چهره نمی نمود تا آنکه اوائل شب در شنبه بیست و ششم رجب شدت مرض متزائد گشته آثار تغیر حال و علامات قرب ارتحال ظاهر شد و آن حضرت بنیروی توفیق و قوت ایمان دران حالت روی دل بچغاب کبریا آورده خاطر از غیر حق برداختند و نخست شکر جلائل نعمتهای بی منتهای آلهی که بمحض کرامت و فضل نامتناهی بآن حضرت عطا شده بود ببالغ وجهی ادا فرموده از صمیم قلب مقدس اظهار تسلیم و رضا بقضای ایزدی و تقدیر آسمانی که غنی و فقیر و امیر و وزیر را ازان چاره و گزیر نیست نموده مکرر کلمه طیبه توحید از روی کمال شعور و آگاهی بر زبان حق بیان جاری ساختند و در خلال این حال پرده گزین تنق عظمیت و احترام صدر نشین مشکوی ابهت و احتشام زبده مخدرات زمان مالمه جهان بیگم صاحب و چندی از پرگدیان حریم عفت و پرستاران بارگاه عزت را که شرف اندوز حضور بودند از ناله و زاری و جزع و بیقراری نهی فرموده و شرائف و صایا و جلائل مواعظ که سرمایه سعادات جاوید تواند بود بجای آورده بکلمات قدسینه ایمانی خاطر سوگواران بیقراران

اقبال مندی که بیمن فضل و موهبت ایزد مآمال میر مدارج
 دولت و اقبال کرده در دنیا باقصی مراتب کامرانی فائز گردیده
 باشد و در سلوک آن منهج پرخطر سر رشته آگاه دلی و هشیار خراسی
 و رعایت مراسم دین پروری و عدالت گستری و اشاعت انوار
 رأفت و مکرمت بر کافه خلایق از کف نگذاشته قبل از منوح واقعه
 ناگزیر از مشاغل عالم صورت که شواغل قرب و ارتباط بجهان معنی
 است امراض نموده بتلافی و تدارک زلات نشاء بشریت موفق
 گشته باشد از شواهد این تمهید قضیه رحلت مغفرت آیت مورد
 جلائل توفیقات ربانی مشمول انظار تاییدات سبحانی حضرت
 فردوس آشیانی صاحب قران ثانی است که ایام حشمت و کامرانی
 و خلافت و جهانبانی بعدالت و دیبنداری و پاسبانی کافه رعایا و
 تحصیل رضا و خشنودی حضرت خالق البرایا گذرانیده پس از
 هی و یک سال سلطنت و کشور ستانی توفیق ترک اشتغال
 بامور دنیا و اختیار عزلت و انزوا در یافته بقیه عمر گران مایه بهمگی
 جمعیت خاطر و توجه باطن بطاعت و عبادت و یزدان پرستی
 مصروف ساختند و چون ایام مقدر مهلت و مدت موعود اقامت
 درین دار غرور و سرای بی سرور بانجام رسیده داعی وَاللّٰهُ يَدْعُوْا اِلٰی
دَارِ السَّلَامِ مژده طلب بگوش حق نبوش آن سرور دین پرور رسانید
 از مردق عبودیت زبان ایمان بلبیک اجابت گویا ساختند با ساز
 و برگ موالح اعمال و کرائم انعال آهنگ کعبه وصال نمودند و
 مربر سلطنت نشاء باقی را بشکوه دین پروری پایه افزودند - تبیین
 این سانحه عظمی آنکه چون عارضه آن حضرت چنانچه گزارش

و استعداد در شناخت و پرستش ایزد جهان آفرین که مقصود از آفرینش همین است کوشش نمایند و فریفته وضع مستعار و دل بسته لغات صفا پایدار آن دلو بیدار نگذره از گوهر بی بهای عرفان و یزدان شناسی و دست آرد ز رجوع بموطن اصلی سرمایه عیش و مرور نشاء حقیقی بدست آرند و پس از سامان برگ و ماز باز گشت ازین سیر همواره از سر انتظار گوش بر نداء جان فزای « يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةِ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً » داشته چون فرمان طلب در رسد بخشنودی و رضا پذیرائی حکم ناند قضا گشته بآهنگ کعبه وصال و عزیمت بارگاه وصول از نصای این دار فنا و ماضیت این مرحله پر خوف و عذاب رخت اقامت بر گیرند و دگر باره بلشاط آباد شهرستان انس و کشور روح پرور قدس رسیده بشمول فیض رحمت و غفران ایزدی کلمیاب سرور ابدی و بهره مند حضور سرمدی شوند و جاودان بمشاهده انوار جمال و جلال حیّ لایزال و ادراک نعم بانیه و لذات دائمه آن نشاء بی زوال مورد روح و راحت و مشمول امن و استراحت باشند خاصه برگزیدگان بارگاه احدیت و دست پروردگان لطف صمدیت که ازان گروه قدسی شکوه اند سروران ملت اسلام و سلاطین دین پرور والا مقام چه این زمره عالیشان در علو مرتبه ذات و رفعت منزلت نفس و دانش و بینش خدا داد با مؤیدات و صاحبان نفوس قدسیه شریک العنان اند و ساخت جهان بی بقا بر جولان سمند همت بلند شان تنگ فضا و فطرت ارجمند و قوت نفس تایید پیوند آن قدسی منشان همواره طالب رفعت و اعتلا و جویای عروج بر معارج اعلی امت علی الخصوص

رحلت مغفرت ایت مورد تاییدات ربانی مشمول توفیقات آسمانی اعلیٰ حضرت صاحب قران ثانی بوسعت آباد جهان قدس و فرهنگ جاویدالی

گیتی که در روراحت جاویدان نیست • در خور اقامت خردمندان نیست
جائی که نه جای آرمیدن باشد • چندانکه درونگه کنی چندان نیست
بیدار دلق هوشمند و خرد پروران حقیقت بیوند که واقفان
اسرار دانش و بینش و کار آگاهان کارخانه آفرینش الهی بیقین
دانند که این ویرانه دیرسعت بقا کهن خرابه معمره نما
که روزی چند مسکن و موطن آدمی گشته جاودان جای اقامت
جان پاک و مهبط این گوهر تابناک نتواند بود بلکه شهرستانی است
بر رهگذر واردان غیبی که چون بخرد نژادان ارواح و نعوس بروفق
تقدیر قادر ذو الجلال بعزم تحصیل معرفت و کمال از نزهت آباد
کشور قدس و دار الملک املیم جبروت در اهتزاز آیند و بمصلحت
حکمت ربانی بر مراکب قوالب هیولانی و مطایبی هیاکل جسمانی
راکب گشته آهنگ سیر صحرای شهود و میل وادی ظهور و نمود
نمایند بعد از قطع مراحل مادی و مدت بدان خطه عاریت اساس
رسیده برس مسافران! آنجا بساط نزال اندازند و بضرورت طیلان
تعلقات نشای کوه برد روش نظرت گرفته روزی چند بمقتضیات و
احکام آن در سازند تا بدست یاری قوی و مشعر و مددکاری حواس
باطن و ظاهر که گزین اسباب معرفت حضرت رب الارباب اند مشاهده
غرائب منع بیچون و عجائب ازگاه کن فیکون نموده بقدر مهلت

رفته آن حالت درتزايد است از آنجا که کثیفت هن و ضعف شیب دوقریبته واضح بود برین که باوجود اشتداد و امتداد این عوارض و آلام شمع حیات با برکات آن حضرت از صرصرگزند ایام مصون نمی تواند بود و طبای فیدر حال بدین نمط و نموده اظهار یاس از بهبود کردند و پیش نهاد همت پادشاهانه آن شد که لوائی فیهضت بمستقر الخلاء اکبر آباد افراخته در چنین وقتی فیض لقای میمنت پذیرای آن حضرت دریافته هنگام سحر قضیه ناگزیر آنجا شرف حضور داشته باشند و بکار پردازان پیشگاه سلطنت اشاره معلی صادر شد که بزودی دو سامان لوازم این عزیمت کوشیده در جمیع ضروریات اختصار بکار برند و چون سرانجام این مراتب بچند روز می کشید بنابر رعایت مراسم احتیاط مقرر فرمودند که مهین داره لبال دولت و کامکاری بهین ثمره شجره حشمت و بختیاری بادشاه زاده بهمند محمد معظم بر جناح سرعت و استعجال بیشتر باکبر آباد شتافته تا رسیدن رایات عالیات سعادت اندرز خدمت اکبر خاصیت حضرت اعلی باشند و بیست و سیوم ماه مذکور آن عالی قدر والا تجار را بعطای خلعت خاص و یک عقد مرورید نوازش فرموده مرخص ساختند درین تاریخ امیر خان صوبه دله کابل که بموجب فرمان طلب بحضور لامع النور آمده بود و مکرم خان صوبه دار اوده که ازین خدمت معزول شده بود دولت زمین بوس دریافته بود بعطای خلعت مباحی شدند •

حیات مستعار میبرد چون این خبر بمصامع جلال رحید عاطفت پادشاهانه اسد بصرش را بعنایت خلعت نواخته فرمان شد که با منسوبان و بازماندگان پدرش به پیشگاه خلافت و جهانبنایی شتابد و او بموجب حکم معلی باورنگ آباد آمده از آنجا روانه درگاه خلایق پناه شد - از سوانح ملال انرا آنکه از نوشته وقائع نگاران مستقرالخانه اکبر آباد بظهور پیوست که حضرت اعلی را که دران مرکز حشمت و ابهت بر مسند عافیت متمکن بودند و روی همت از شواغل صوری و مشاغل دنیوی بر تافته بجمعیت خاطر و فراغ بال اوقات فرخنده ساعات بعبادت و پرستش ایزد بهیمال و تدارک سوابق احوال میگذرانیدند اوائل شب دو شنبه دوازدهم رجب عارضه حیرت بوی طاری شده شدت آن الم تا صبح باقی بود از ورود این خبر کلفت اثر خاطر مقدس حضرت شاهنشاهی قرین اندوه و ملالت گشته سرور محفل اقبال منقص شد و باطبائی که سعادت اندوز خدمت آن حضرت بودند و پیش قدم آنها حکیم مومنائی شیرازی بود که بحس و حذاقت موصوف است و از قدیم الایام بمزاج همایون آن حضرت آشنا و مورد اعتماد و محرمیت و مشمول التفات و عنایت بود تاکیدات شد که در ازاله آن عارضه جهد و کوشش بلیغ در کار برده حقائق احوال همایون لا روز بروز عرضه داشت نباید و پس ازان باخبر متواتر ظاهر شد که تمام روز دو شنبه و شب دیگر نیز در شدت آن عارضه تغارتی بهم نرמיד و اوائل روز دیگر اگرچه بتدبیرات و معالجاتی که بکار رفته خفگی دران عارضه پدید آمده است لیکن دیگر کوفتها حادث شده و لیفتی در طبع بهم رسیده و رفته

حقیقت آمدن او از بلجاپور و کیفیت طلبیدنش به پیشگاه حضور
 لامع المنور قبل ازین رقم زده کلاک حقائق طراز گشته بروفق قسمت
 و اقتضای تقدیر که هیچکس را ازان چاره و گزیر نیست در راه کعبه
 مقصود مرحله هستی پیموده بسر منزل بقا رسید و دیرین آرزوی
 خدمت و بندگی این آستان اقبال را که ساکنان شش جهت و
 قاطنان هفت کشور را منتهای امانی و آمانست بخاک نو میدی برد
 آن مرحوم چون بصدق اخلاص و رسوخ عقیدت عزم بندگی درگاه خلّاق
 پناه داشت اسد پسر خود را با تشوئی از سپاه همراه آورده بود و بیست
 و نهم ربیع الاول این سال فرخنده فال که در پای قلعه پورندهر
 بلشکر ظفر اثر رمیده بر اجه جیمنگه ملاتی شد راجه بنابر رعایت
 فضیلت و قابلیت مشار الیه و صدق ارادت و اعتقادش باین آستان
 سپهر بنیاد با او لوازم احترام و تکرار داشت و مراسم دل جوئی و کرم
 خوئی بجای آورد و چون عاطفت پادشاه بنده پرور قدر دان چنانچه
 گذارش یافته او را بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و عطای
 خلعت و جمدهر مرصع نواخته فرمان مرحمت عنوان مشتمل
 بر طلب او به پیشگاه حضور عز صدرر یانته بود راجه بموجب حکم معلی
 دولک روپیه باو و پنجاه هزار روپیه بامد پسرش و دیگر رفقا از سرکار
 خاصه شریفه داده ملخ جمادی الاولی او را روانه درگاه آسمان جاه
 گردانید و از جانب خود نیز بذقد و جنس تکلیفات بجای آورد و ترکنواز
 خان و غازی بیگ صحبت یساول را همراه کرد که بذرقه نموده
 او را بارونگ آباد فیض بنیاد رساند موسی الیه در راه کونتناک گشته
 چون باحمد نگر رسید از جام اجل شربت فاکمی چشیده و دیهت

برسائیدن آن معین گشته خلعت سرافروزی پوشید و درین ایام که
 موسم اعتدال هوا و هنگام نشاط افروزی شکار و سایر صحرا بود رایت
 اقبال مکرر بآغیر آباد و خضر آباد توجه نموده مید نیله گاو و دیگر
 اقسام شکار بهجت انزای خاطر مقدس خدیو روزگار گردید هفتم
 رجب رخشنده اختر برج سلطنت تابنده گوهر درج خلعت پادشاه
 زاده ارجمند کام کار محمد معظم که بفرمان همایون از دکن آمده
 بودند چون بکعبه حضور نزدیک رسیده در خضر آباد نزول داشته
 بزبده امرای عظام جعفر خان حکم شد که بخضر آباد شتافته
 آن دره التاج اقبال را بمنز ملازمت اکسیر خاصیت رساند
 و آخر روز در غسلخانه مبارک آن عالی قدر والا تبار بانو گل
 هدیه دولت سلطان معزالدین گرامی پسر خویش باحرار
 ملازمت اشرف سعادت اندوز گشته یک هزار مهر و چهار هزار روپیه
 بر سبیل نذر گذرانیدند و مطرح انوار عاطفت و مهربانی شده
 بعطای خلعت خاص و جمدهر مرصع با علاقه مروراید و پهنوچی
 مرصع و دو اسب عربی هر دو با ساز طلا و دو اسب ترکی نوازش
 یافتند یازدهم ماه مذکور فروغ دودمان حشمت و کام کاری نهال
 بوستان ایهت و بختیاری بادشاهزاده سعادت منش محمد اعظم
 بعنایت ده سراپ یکی از آنها با ساز طلا مشمول انظار مرحمت
 گردیدند - درین ایام از نوشته وقایع نگاران دکن بمسامع حقائق
 مجامع رسید که ملا احمد نایت که از عمدهای عادل خان بود و

رویه ثبت خرد و کاشغرو تمام مغلستان است و جنوب رویه بدشت
 قهپاق پیوسته زمیندار آنجا از دوازده هزار سوار و پیاده بسیار دارد و
 اکثر نوکرانش از قوم قره قلماق اند بالجمله چون یازدهم جمادی
 الاخره از عرضداشت سیفخان که درین مطلب معی و تدبیر
 درصت بکار برده بود حقیقت این مقدمه بر خاطر ملکوت ناظر پرتو
 ظهور انگلند عاطفت پادشاهانه او را بعنایت خلعت و از اصل و
 اضافه بمصلوب دو هزار و پانصدی دو هزار و سیصد سوار سر بلند
 گردانید و مراد خان زمیندار ثبت خرد را که درین مهم آثار دولتی
 خواهی از بظهور پیوسته بود بمرحمت خلعت نواخت درین ایام
 مهاراجه جسونت سنگه و جمفرخان و محمد امین خان و مرتضی
 خان و دانشمند خان و دیگر امرای حضور بعطای خلعت زمستانی
 نوازش یافتند و همچنین امرای اطراف باین عنایت عز مباحثات
 اندر ختند و منشور عاطفت پیرا بهی بر مراتب فضل و مکره
 بفام سیوا عز صدر یافته خلعت فاخره و جملهر مرصع برای او
 مرسل گشت و بعرض اشرف رسید که راجه تودرمل که از فوجداری
 آگاه معزول شده بود و بختیار خان زمیندار دهادهر باجل طبیعی
 بمط حیات در نور دیدند - و از وقائع صورت دکن بعرض همایون
 رسید که جواهر خان حبشی از گومکدان آنجا مرحله همگی
 بهمد چون شهنشاه بزدان پرمخت حق آگاه از کمال حسن نیت و
 قویق شعاری درین ایام مبلغ سه لک و بیست هزار رویه از نقد
 و جتس نذر سده و هجاردین و زر سادات و صاحبین حرمین
 شریفین زادهما الله قدرا و جلالة فرموده بودند میر عزیز بدخشی

بجهت خواندن خطبه برآمده در مکانی مناصب که خلقی کثیر آنجا
 فراهم آمده بودند خطبه بنام نامی و القاب سامع شهشاه دولت
 و دین گیتی خدیو یزدان پرست حق آئین خوانده شد و چون
 خطیب زبان بنام والی خلیفه جهان گوهر آمود ساخت زر بسیار
 نثار نمود و بعد از تقدیم مراسم خطبه در مرزینی مناصب به
 بنای مسجد اشاره کرد و طلا و نقره بهیاز بسکه همایون زینت بخشیده
 به محمد شفیع و رونقانی او مراسم اعزاز و نگو داشت بجای آورد و
 چون مسامع ساکنان آن دیار بصیت ملت احمد مختار صلوات الله
 و سلامه علیه و علی آله الاطهار و اصحابه الخیار و خطبه دولت و
 طنطنه حشمت شهشاه روزگار برافروخت و فرستادگان از تقدیم
 مراتب و ترویج مراسمی که بدان مامور بودند پرداختند دادن نمجل
 آنها را با احترام و اکرام تمام رخصت انصراف داد و عریضه مهنی بر
 وظائف عجز و بلدگی و قواعد اطاعت و سرانگندگی و التزام اینکه
 من بعد همواره بر جاده تویم عبودیت و هوا خواهی ثابت قدم بوده
 از امتثال احکام و اوامر پادشاهی سرنناید و ترویج خطبه و سکه
 مبارک و اشاعت آثار و شعار اسلامی را استقامت نماید با کلید
 طائشی که اشارت بسپردن آن ولایت باشد و یکهزار اشرفی و دوهزار
 رویه مسکوک بسکه همایون و پیشکشی از تحف و رغائب آن دیار
 مصحوب آنها بدرگاه سپهر مدار فرستاد طول ولایت مذکور زیاده بر
 شش ماهه راهست و عرفت در برخی مواضع دو ماهه و بعضی
 جاها یکماهه مغرب رویه آن بکشمیر و کمانون و سری نگر و بهار و
 بنکله منتهی میشود و مشرق رویه بارزنگ و خطا میرسد و شمال

مسلمانی در آن مرز و بوم پدید آمده بتدریج شهر و اعوام سمت
شیوع و قوت گیرد و بی دیلمان آن کفرستان را که در باطل پرستی
و ضلالت پروری خلیع العذار بودند هوای استبداد و خود مری از هر
بیرون رود و فرمان کرامت علوانی بنظم دادن نمجل زمیندار آنجا
بدین مضمون صادر شد که اگر مطیع الاسلام گشته آثار حق پرستی
و معالم مسلمانی در ولایت خود رائج کند و حلقه اطاعت و بندگی
در گوش کشیده خطبه و سکه بنام فامی و القاب سامی مزین سازد
زمینداری ولایت مذکور برو مسلم خواهد بود و الا انواع جهالتها
بتخریب آن ولایت و استیصال اهل کفر و غیایت معین خواهند
شد و گرد دمار از روزگار او و اتباعش خواهند انگیخت و فرمان
همایون را نزد سیفخان صوبه دار کشمیر فرستاده امر فرمودند که آنرا
مصحوب یکی از بندهای پادشاهی نزد زمیندار ضلالت شعار فرستد
و در صورتی که امتثال حکم اشرف نماید متعرض احوال او نگردد
و بر تقدیر ابا و امتناع با عساکر کشمیر بر سر ولایت او رفته فضیلت
غزو و جهاد با آن نابکار بدنهاد اندوزد خان مذکور آن منشور لامع النور
را مصحوب محمد شفیع نام یکی از بندهای درگاه خلایق پناه که
در سلک کومکبان آن صوبه انتظام داشت و چندی از تابیدان خویش
نزد دادن نمجل فرستاد چون محمد شفیع با همراهان بدان حدود
وحید مرزبان مذکور از مصلحت بینی و صلاح اندیشی باقدام خضوع
و ابتعال تا سه کروه استقبال مثال ازم الامتثال نموده آن منشور عز
و شرف را بر فوق مباحث نهاد و آداب تسلیمات بجای آورده اظهار
اطاعت و عبودیت کرد و روز دیگر که جمعه بود با اتباع خویش

که باین سعادت عظمی فائز آید و در ملک بند‌های درگاه جهان پناه
 انتظام گزیده سرمایه شرف و مباحثات اندرزد درین وقت که حصول
 دیرین آرزوی او را چنین تقریبی رو داده فرصت احراز این
 دولت ارجمند یافته بود مکنون خاطر خویش را بر ارجه جی‌سنگه اظهار
 نموده آن عمده راجها کیفیت این معنی به پیشگاه خلافت عرضه
 داشت و فرمان مکرمات عنوان طلب بنام مشار الیه عز‌صدر یافته
 با خلعت فاخره و جمده هر مرمع برای سرانرازی او مرسل گشت
 و عاطفت پادشاهانه غائبانه او را بمنصب شش هزار و شش هزار
 سوار سرمایه افتخار بخشید •

نور آکین شدن ثبت بزرگ بفراغ آثار اسلام و در آمدن زمیندار ضلالت فرجام آنجا بشاهراه اطاعت و بندگی درگاه فلک احترام

چون از سوابق ازمنه و ایام ساحت آن ولایت ظلمت آمده
 کفر و غوایت بود و هرگز پرتو نور ایمان بر آن سرزمین نتافته آثار
 دین مقیم و شعار ملت مبین در آنجا رواج نداشت و زمینداران
 و سکنه آن ناصیه پیوسته روزگار بحسالت ضلالت و بت پرستی
 گذرانیده هرگز طافطنه تکبیر و تهلیل بگوش باطل نفوش آنها
 نرسیده بود و هیچگاه سر بر بقیه اطاعت و فرمان برداری فرمان رویان
 اسلام فرود نیارده بودند لاجرم رای عالم آزادی گیتی خدیو حق
 پرست چنین انتضا نمود که سر کرده آن قوم جهالت کیش را
 بتهدید و زدید و واندرز شدید تکالیف اطاعت اسلام نمایند تا آثار

دیدند حشمت و اقبال پادشاه زادند ارجمند فرخنده خصال محمد اعظم پیشکشی شایسته از جواهر و مرصع آلات بنظر مقدس درآورده بقبول آن ناصیه بختیاری بر افروختند و پنج زنجیر نیل و سه هزار اشرفی از جانب امیرالامراء صوبه دار بنگاله بمحل عرض رسید و مر بلند خان یک زنجیر نیل بنظر انور درآورد و چندی دیگر از امرا در خور حال پیشکشی گذرانیدند و تا سه روز این جشن دولت پیرا جهانیان را سرمایه نشاط و شادمانی و پیرایه انبساط و کمرانی بود درین اوقات از وقائع اشکر ظفر اثر دکن که بهر دارچی راجه جیسنکه بعد از کفایت مهم میوا چنانچه گزارش پذیرفته بتاخذ ولایت بیجاپور تعیین یافته بود بعرض همایون رسید که عادل خان بملاحظه سوابق جرائم و تقصیرات خویش از گران خواب غفلت بیدار گشته و بصدمة قهر و انتقام عماکر فیروزی اعتصام مغلوب خوف و هراس شده ملا احمد نایبه را که رکن رکن دولت و مدار مهم حکومت او بود و بجوهر عقل و رای و همت فضیلت و فهمیدگی از امرای بیجاپور همت امتیاز داشت چنانچه قبل ازین در طی سوانح آن جیش اقبال مذکور گشته درین هنگام بجهت اصلاح کار و تمهید مراسم زمامت و اعتذار و تجدید مراتب قول و قرار نزد راجه جیسنکه فرستاده است و مصحوب او در زنجیر نیل و برخی جواهر و مرصع آلات برای راجه ارسال داشته در مقام خشوع و ابتهال است چون ملا احمد را از صواب اندیشی و بختمندی مدتها بود که آرزوی ملازمت و تمنی خدمت این آسمان فلک نشان مرکوز ضمیر مصالحت دان گشته همواره وسیله می جهت و منصوبه میخواست

باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار از اصل اضافه
 سید حامد خان بمنصب هزاری شش صد سوار و لطف الله خان
 بمنصب هزاری پانصد سوار و سید علی داروغه کتاب خانه
 بمنصب هزاری سی سوار و ادهم بیگ بخطاب ادهم خانی مفتخر
 و مباحی کشتند و فرخ فال ولد یمین الدوله آصف خان مرحوم
 مغفور که در ملک گوشه نشینان بود بعنایت خلعت و امپ و
 انعام ده هزار روپیه نوازش یافته بمسقطر الخلافه اکبر آباد که
 در آنجا تمکن گزیده بود مرخص شد و قائم آقای فرماده حسین
 پاشای حاکم بصره بعنایت خلعت و جیفه و خنجر مرصع و انعام
 دوازده هزار روپیه مرافراز گشته رخصت انصراف یافت و یک هزار
 روپیه بهمراهان او مرحمت شد و شاه خواجه بعطای خنجر مرصع و
 انعام دو هزار روپیه و عبد الله بیگ و قبیح بیگ که تازه از ولایت
 توران بآستان فیض مکن رسیده بود اولین بمرحمت خلعت و خنجر
 و شمشیر و انعام سه هزار روپیه و درمین بعنایت خلعت و
 خنجر و شمشیر و انعام دو هزار روپیه و شیخ حسین عرب و حسن
 علی نبیره مرشد قلیخان مرحوم هریک بانعام دو هزار روپیه و
 دوازده کس دیگر از بندهای درگاه جهان پناه هریک بانعام یک هزار
 روپیه مشمول عاطفت کشتند و ملا عبد الله ولد ملا محمد تقی
 مشهور بمجلسی که بعزم بلدگی این آستان فیض مکن از ولایت
 ایران آمده بود در امت زمین بوس یافته بعنایت خلعت و انعام
 دو هزار روپیه و منصب مشایسته کامیاب شد و پنجهزار روپیه بزمرد
 نغمه منجان و سرود سزایان عطا شد و درین جشن عالم امروز فروغ

خان هر يك بعطای خلعت خاص و دو سرامپ از طویلۀ خاصه
 یکی با ساز طلا و دیگری با ساز مطلی و محمد امین خان میر
 بخشی و مرتضی خان هر کدام به رحمت اسپ سر بلندی یافت
 و چون حقیقت حسن خدمت و جالفشائی داؤد خان که در سلک
 همراهان راجه جیسنگه بود از وقائع لشکر منصور دکن بموقف
 عوض همایون رسیده بود عنایت بادشاهانه یک هزار سوار از
 تابینان او را در اسپه سه اسپه مقرر فرمود که منصبش از اصل و
 اضافه پنجهزاری چهار هزار سوار ازان جمله دو هزار سوار دو اسپه سه
 اسپه باشد و کنور رام سنگه بعطای یک عقد مروراید و میرخان فوجدار
 جمون باضافه پانصدی بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار
 و عبد الله خان باضافه پانصدی بمنصب پانصدی دو هزار سوار
 و پرتی سنگه ولد مهاراجه بعنایت جمدهر مرصع با علاقه مروراید
 و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سوار و بهوجراج
 کچواکه که در سلک کومکیان راجه جیسنگه انتظام داشت از اصل
 و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و دصد سوار و فتح خان فوجدار
 پونا که قلعه داری یکی از قلاع مفتوحه ولایت سیوا علاوه خدمت
 او شده بود باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار از انجمله پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و دارابخان باضافه
 پانصدی بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار و عنایت ماده
 فیل و دیانت خان دیوان بیوتات از اصل و اضافه بمنصب هزار
 و پانصدی می صد و پنجاه سوار و مقیم خان باضافه پانصدی
 پنجاه سوار بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار و کنگار خان

از دکن رسیده بود احراز دولت آستان بوس نمود •

جشن وزن مبارک شمسی

درین اوقات قدسی برکت که فر دولت و فیض معدلت
 گیتی خدیو داد گرچمن پیرای ریاض امن و آرامش و جهانیان
 را نقد مقصود و گوهر امید بدامان خواهش بود فرخنده
 جشن وزن شمسی آفتاب اوج خلعت و گیتی ستغنی عالمیان را
 بشارت بهجت و کمرانی رسانید و اوائل روز چهارشنبه بیست و پنجم
 ربیع الثانی مطابق سیزدهم ابان که ساعت بانوار سعادت و انظار
 میمنت اقتوان داشت و بارگاه سلطنت و جهانبانی بآذین
 خسروانی زیب و آرایش یافته بود در ایوان فیض مکان غسلخانه
 مبارک بزمی دلکشا و محفلی نشاط افزا منعقد گشته وزن معهود
 بآئین معهود بفعل آمد و سال چهل و هفتم شمسی از عمر
 کرامت قرین شهنشاه دنیا و دین پنجستگی و بهروزی بانجام رسیده
 و سال چهل و هشتم جلوه جهان افروزی آماز نمود حضرت شاهنشاهی
 بعد فراغ از مراسم وزن همایون بایوان سپهر نشان خاص و عام که
 بزینب امباب تجمل و احتشام بر آراسته گران مایه تخت والا پایه
 مرصع نگار درانجا بقوام اقبال نصب گشته بود پرتو قدوم گسترده
 سریر آرای دولت و بخت و اورنگ نشین عظمت و جلال گردیدند
 درین جشن خسروانه گوهر انسر ایهت و بختیاری فروغ اختر
 حشمت و کام گاری پادشاهزاده ارجمند محمد اعظم بانعام یک لک
 رویه مطرح انوار عاطفت گشتند و مهاراجه جسونت سنگه و جعفر

نمود که نامه او را جوابی از پیشگاه مهربانی و قدردانی صادر گشته
مصحوب یکی از بندهای پایه سرور عظمت و جهانبانی ارسال یابد
لاجرم درین ایام خواجه اسحاق که از بندهای سنجیده رو شناس
بود بحجاب کاشغر معین شد و بمرحمت خلعت و امپ و شمشیر
و سپر با ساز مرصع و کمر خنجر و جیفه مرصع و انعام هفت هزار روپیه
مباهی شده بدان صوب رخصت یافت و قدسی صحیفه عطوفت عنوان
در جواب نیاز نامه خان مذکور با یک قبضه خنجر و یک قبضه
شمشیر هر دو مرصع بجواهر ثمینه و برخی دیگر از نفائس
و رغائب مصحوب او مرمّل گردید چهاردهم بعرض اشرف رسید
که رحمت خان دیوان بیوتات بعارضه مرضی که او را طاری
شده بود مرحله هستی پیمود و عاطفت پادشاهانه عهد الرحیم خان
داماد و محمد صادق پسرش را بعنایت خلعت از لباس سوگواری
بر آورد و از نوشتن وقائع نگاران ممالک شرقی معروض بارگاه جلال
گردید که راجه بهروز زمیندار مونگیر را باجل طبیعی روزگار حیات
مپری شد و در همین اوقات خواجه قادر که در رکاب نصرت مآب
شغل جلیل احتساب بدو مفوض بود جهان گذران را پدرود نمود
و پسرانش بعنایت خلعت نوازش یافتند و دیانت خان که بخدمت
داروغگی داغ قیام داشت بدیوانی بیوتات سرمایه مباهات اندوخت
و خواجه صادق بدخشی بخدمت او منصوب گشت و شغل
احتساب بمحمد زاهد خلف قاضی املم مرحوم که بسمت فضیلت
و تورع موسوم امت تفویض یافت و مجموع بعنایت خلعت
سرانراز گشتند هر دهم سر بلند خان که بموجب یرلیغ همایون

بوس در یافته بمرحمت خلعت مبهایی شد و سعادتمند قاتشال که در جاگیر خود بود بفوجداری معظم نگر از تغیر الله یار پسر خنجر خان مامور گشته بعنایت ارسال خلعت و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاره سوار سرفرازی یافت و درین ایام بمناسبت موسم بر شکل عاطفت بادشاه ابر کف دریا نوال بادشاهزادهای ارجمند عالی مقدار و امرای نامدار را بعطای خلعت بارانی نواخت و بجهت سرفرازی سیوای که برخی از حقیقت حال و کیفیت معامله آن ضلالت مآل گزارش یافت دگر باره خلعت فاخره از پیشگاه مکرمت مرسل گشت و چون دستور اعظم جعفرخان بر کنار دریای جون منزلی عالی دلنشین بنا کرده درین ایام صورت اتمام یافته بود برای امتیاز و سرفرازی آن عمده نوینان هفتم ربیع الثانی خورشید اوج خلعت و جهانبانی پرتو سعادت بسر منزل او انگذده سامتی تشریف حضور داشتند آن خان رفیع مقدار ادای مراسم پای انداز و نثار و شکر مقدم خدیو روزگار بجای آورده پیشکشی شایسته از جواهر زواهر و مرصع آلات و دیگر رغائب و نوادر بنظر قدسی متأثر در آورد هشتم ماه مذکور چون روز دهمه بود که عید هندوانسی مهاراجه جسونت سنگه و کنور رام سنگه بعنایت خلعت قامی مبهاهات افراختند و پرتوی سنگه ولد مهاراجه بعطای کمر مرصع نوازش یافت و چون عبد الله خان والی کا شفر در سال گذشته چنانچه رقمزده کلک سوانح نگار گشته صحیفه اخلاصی با برخی از تحف ولایت خویش مصحوب میر حاجی فولاد بدرگاه سپهر بنیاد فرستاده اظهار مراسم مخالفت و یکجتهی کرده بود و عاطفت خسروانه اقتضای آن می

و بدان تدبیر ناقص و اندیشه واهی قطب الملك را نیز برین داشته بود که نصرت و مدد آن کافر فاجر نموده زرها بدو فرستد و باوجود این شنائع اعمال بنا بر مراعات حفظ ظاهر همواره عرائض مبني بر اظهار صدق عقیدت و راسخ ارادت بدرگاه آسمان جاه میفرستاد چون این حقائق و معانی بر مرآت خاطر مهر نظیر که پیوسته از صیقل الهام جلا پذیر است پرتو وضوح انگنده بدلائل ظاهره و براهین باهره ثبوت یافته بود و آن ناحق شناس نعمت مکرمت و انضال مستوجب تادیب و گوشمال گردیده لاجرم درین هنگام که عساکر فیروزی اعتصام از کفایت مهم سیوای شقاوت گرا فارغ شد یرایغ همایون از موقوف جلال بر اجه جیسنکه صادر گشت که بعد از بندوبست قلاع و ولایاتی که از سیوای بتصرف اولیای دوات قاهره در آمده بود با انواع منصور بتاخت ولایت بیجاپور شنافتند در تخریب توابع و مضامات آن که همگی سکانش در کیش کفر و جهالت و آئین بت پرستی و ضلالت اند جدو کوشش بکار برد و تا پای قلعه بیجاپور رفته و بمحاصره آن مقید گشته آن قدر که ممکن و مقدر باشد ولایت مذکور را بتازد و هر جا از جنود مخالف اثری ظاهر شود صف آرای کارزار گشته گرد دمار از روزگار آنها برانگیزد تا عادل خان نادان از گران خواب غفلت و بختبری بانتباه گرانیده سرمایه هوشیاری و کار آگهی بدست آرد و کیفیت این مهم نصرت پیرا از مبدا تا منتهی در طی سوانح نهم سال جلوس اشرف سمیت گزارش خواهد پذیرفت هفدهم صفر گنج علی خان از کوکیمان دار الملك کابل که بموجب التماس به پیدشگاه حضور آمده بود دولت زمین

آن مقهور را کوتاه کنند و او بمداغۀ انواع قاهره و حفظ قلاع و ولایات
خوبش فرومانده عادل خان بدین وسیله از شر او مصون ماند و چون مهم
آن مردود بنابر سوء تدبیر مرداران جنود ظفر مآب و دیگر موجبات
و اسباب بامداد انجامید و یکچند عقدۀ تعویق درین مطلب افتاده
باعث مزید خیرگی آن نابکار گردید فرمان کرامت عنوان بعدل
خان عز صدوریانست که او نیز انواع خوبش بر سر آن بد کیش
تعیین نماید که چنانچه عساکر گردون مآثر ازین طرف بدنع و
استیصال او میکوشد لشکر بیجاپور نیز از آن سمت در قمع و اهلاکش
ماعمی باشد از آنجا که خان مذکور را دیدۀ عاقبت بین و عقل
مصلحت گزین نبود و کوب تیره بخندیش فروغ سعادت و مقبلی
نداشت قدر این نعمت متراک و عاطفت والا نشناخته مسلک کفران
و ناسپاسی سپرد و صلاح کار و سود روزگار خود ندانسته از کج اندیشی
و کوتاه نظری بعادت دکنیان بنای معامله برخدیعت و حیلہ گیری
گذاشت و اگرچه بظاهر چنین را مینمود که بنابر امتثال امر اعلی
در دفع او ماعیست و برخی از لشکریهای خود بحدود ولایت آن
مخدول تعیین نموده بود لیکن ازین جهت که دفع آن بدلهاد و
قلع ریشه فساد او را بالکلیه از مقدمات خرابی حال خویش اندیشیده
صواب چنان میدانست که آن مقهور میان عساکر منصور و اهل
بیجاپور حائل باشد درین اوقات بنابر مصلحت کار خود با او بنامه
و پیام و عهود و موافقت سلسله جنبان یکدلی و موافقت گشته متفق
و همدامتان شده بود و نهائی در مراتب امداد و امدادش کوشیده
بتفویض اقطاع و احوال نقود و دیگر مایحتاج او را معاونت میکرد

و احتیال از خصائص احوال دکنیان روده خصال است در ادای وجه پیشکش تعلل و تاخیر ورزیده درین مدت بلیت و لیل و لطائف معاذیر و حیل میگذرانید و هرگاه یرلیغ همایون بنانید آن عزمدور می یافت پیهافهای بیجا و عذرهای نا روا تمهید مراسم اعتذار نموده با وجود اندوختهای و اثر حکام ماضیه بیجاپور که بی شایستگی و اهلیت و با عدم سابقه و رانت بقبضه تصرفش آمده بود دعوی انلاس و ناداری و اظهار خجالت و شرمساری می نمود و با وجود ارتکاب این تقصیرات هنگامی که میوای ضلالت شعار برو غلبه و استیلا یافته بر سر بعضی قلاع او که بحدود ولایات آن نابکار قریب الجوار بود رفته کار برو تنگ داشت و نزدیک بود که قلعه نیاله^(۲) را که از معظّمات قلاع خان مذکور است متصرف شود در رفع تسلط او بجناب سلطنت و جهانبنانی ملتجی شده درین باب بر مبدل تواتر و توالی عرایض مبنی بر مراسم الحاج و اقتراح و محتوی بر التزام خدمات و دولت خواهی و رحانیدن وجه آن پیشکش و دیگر پیشکشیها به بندهای بادشاهی بدرگاه سلاطین پناه فرستاد چون عذر نیوشی و خطا بخشی و فضل پروری و کرم گستری از جلائل خصائل قدسیه این سرپر آرای اقبال و اورنگ نشین کشور انصال است عاطفت پادشاهانه بر حال او بخشود و باین تحشع و ابتهال برو تفضل و ترحم فرمود و مناشیر تهدید و وعید بصیوا صادر گشت و انواع قاهره دکن را نیز فرمان شد که به تغذیه و تادیب او پرداخته دست استیلائی

دران ایام خیر انجام که موجب دکن مرکز ایات اقبال و آوام گاه
 موکب جاده و جلال بود و آن نا قابل امر ایالت که بی سابقه ارث
 و احتیقات تازه بحکومت آن ولایت رسیده بود امور دولت و امارتش
 کمال فتور و اختلال داشت حضرت شاهشاهی بنابر موجباتی که
 ذکر آن موجب اظتاب است با عساکر ظفر اعتصام و امرای عظام که
 یکی از آنها معظم خان بود لوای توجه به تسخیر بلجاپور بر اثر اخته
 بدان موجب مضاعف نموده بودند و نیروی اقبال کشور کاشا حصن حصین بدور
 و قلعه متین کلیان را قهرا و جبرا مفتوح ساخته نزدیک بود که ماحت
 ولایت بلجاپور بالکلیه از غبار تصرف آن نا سزوار امر ریاست پیرایش
 یافته بقبضه تملک اولیای دولت بیزوال درآید و در خلال آن حال
 بنابر ملوح حوادث و وقایعی که دران ایام روی نمود و از جهت کمال
 عجز و خشوعی که آن فرو مایه گوهر اظهار کرد فتح عزیمت آن
 مهم نموده و ملت جان و مال و ملک و ناموس بر نهاده عقان
 معارفت بخطفه فیض بنیاد اورنگ آباد تافتند آن مجهول النسب
 بشکر این عطیه عظمی و موهبت کبری که فوق تصور و خیال
 و فراتر از اندازه شایستگی و استیصال او بود تقبل دادن مبلغ یک
 کرور روپیه بر محبل پیشکش نمود و بعد از آنکه موکب اقبال از دکن
 بمستقر خلافت انتهای نموده سرپر حاکمیت و جهانبانی و اورنگ
 حشمت و کامرانی از جلوس همایون والا پایه شد و عساکر گردون
 مآثر یکچند بدنق فتنه بدشکوه و چندی دیگر برنق شورش انگیزی
 نا شجاع و پس ازان بدیگر مهمات و یساقها مشغول شد از آنجا که
 تاخیر و تعویف در امور و کوفه اندیشی و نا عاقبت بینی و مکیدنت

و پانصدی شش صد موار هر بلند شد •

تعیین یافتن صده راجها راجه جیسنکه
با عساكر منصوره بعد فراغ از مهم سیوا
بتخریب ولایت بیجاپور و تنبیه عادل خان

هرتهی مغز تیره اختری که از سرمایه دانش و دیده وری و پیرایه
کیاست و خرد پروری که مناط جمیع امور خصوصا شیوه ریاست و مروری
همان تواند بود بی بهره و حرمان نصیب افتد و از ازل ادرا بمقتضای
نقصان فطرت و استعداد یا پستی مرتبه اصل و نژاد جوهر والای
بصیرت و پیش بینی و گوهر بی بهای ادب منجی و مصلحت
گزینی که نظام احوال جهانیان بدان منوط و مربوط است کرامت
نگشته باشد هرائینه در سلوک مسلك زندگانی و تنظیم قواعد آمال
و ایمانی بورطه خسران و زیان زدگی در انداده از هرچه کند پیومته
ندامت و پشیمانی اندوزد و بسا باشد که از کج اندیشی و باطل
پژوهی خرمن بخت و سعادت خویش بآتش مخالفت عقل و
دانش بسوزد بارقه صدق این معنی از حال عادل خان حاکم
بیجاپور پرتو ظهور میدهد که چون در اصل فطرت از جوهر شعور و
دانائی محروم و بنقص فرومایه تزدای و وصمت پستی نسب
موسوم است همواره از منهج صلاح و جاده صواب عدول ورزیده بکارهای
ناشیسته و اندیشههای خام خود را مورد خسارت و ناکامی می گرداند
و دیده نا عاقبت بین از نتایج کردار نا پسند پوشیده سود کر
مغربش از زیان باز نمی داند از جمله نگوهیده کارهای او آنکه

منصبش از اصل و اضافه پنجهازاری پنجهازلو سوار ازان جمله دو هزار
 سوار دو اسبه سه اسبه باشد و از اصل و اضافه راجه سجاننگه بنديله
 بمنصب سه هزارى سه هزار سوار پانصد سوار دو اسبه سه اسبه و
 کيرت سنگه بمنصب دو هزار و پانصدى دو هزار سوار و ترکنازخان
 بمنصب هزارى شش صد سوار سر بلندى اندر خند و ديگر بندها
 در خور حال باضافه مناصب و ديگر مواهب نوازش يافتند ميموم
 محرم پرتهى سنگه ولد راجه جسونت سنگه از وطن رسیده دولت
 اندوز ملازمت اکسیر خاميت گرديد و بمنابت بهونچى و مر پيج
 مرموع سر بلند شد نوزدهم ماه مذکور که جشن وزن سال دوازدهم از
 سن شريف نهال گلشن ابهت و کامگارى بهار چمن حشمت و
 بختيارى بادشاه زاده ارجمند محمد اعظم بود عاطفت شهنشاهانه
 آن گوهر درج سلطنت را بعطای يك عقد زمرد نواخت - درين ايام
 از وقائع صوبه مالوه بمجامع حقائق مجامع پديوست که نوازش خان
 برادر خرد خليل الله خان مرحوم که فوجدار ماندو بود جهان گفزان
 را بدود نمود و مرحمت والى پادشاهى افتخار خان ميرمامان
 و ملتفت خان و مير بهاء الدين پسران اصالت خان مرحوم و
 روح الله خان و عزيز الدين پسران خليل الله خان مغفور را که
 برادر زادهای او بودند و کامياب خان مغوى را که سمت قرابت باو
 داشت بعطای خلعت از لباس کدورت بر آورد و مير خان مهين
 خلف خليل الله خان را که فوجدار جمون بود بارمال خلعت
 کسوت نوازش بخشيد و محمد بيگ خان بفوجدارى ماندو تعيين
 يافته بمنابت خلعت و اسبه و از اصل و اضافه بمنصب هزار

برخورددند و او را آورده بر اجه ملاقی ساختند آن عمده راجهای عظم
 مراسم نکو داشت و احترامش بجای آورد و دو اسپ عراقی با هزار
 طلا و یک زنجیر فیل با ساز نقره و دو تقریز از نفائس اقمشه باو
 داده باو طاق خودش رخصت نمود عادل خان مصحوب او در زنجیر
 فیل و برخی جواهر و مرصع آلت برای راجه فرستاده بود و چون
 از آن وقت باز که میوا برسم مجرمان بی صلاح آمده بر اجه ملاقی
 شده بود تا این وقت یراق نمی بهت راجه درین هنگام یک قبضه
 شمشیر و یک قبضه جمدهره در با ساز مرصع باو داده تکلیف یراق
 بهتن نمود - اکنون کلک حقائق نگار سر رشته سوانح دکن را اینجا
 گذاشته بتحریر وقائع حضور پرنور می پردازد نوزدهم ذی حجه که
 خبر فتح قلعه پورندهرو کیفیت آمدن سیوا نزد راجه جیسنگه را
 مرصه داشت آن عمده راجها بمسامع جاه و جلال رسید باشاره معلی
 شادایان اقبال بنوازش آمد و عواطف خسروانه راجه را بعطای
 خلعت خاص و شمشیر خاصه با ساز میناکار و یک زنجیر فیل با
 یراق نقره و جل زر بهت نواخته در هزار سوار از تابینانش دو اسپه
 سه اسپه مقرر فرمود که منصبش از اصل و اضافه هفت هزار
 هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه باشد و کنور رامسنگه خالف الصدق
 راجه مذکور که دولت اندوز خدمت حضور پرنور بود بعنایت خلعت
 و برخی از حلی مرصع و یک زنجیر ماده نیل نوازش یافت و از
 محمدعلی آن پیش مسعود دلیرخان و داؤد خان و راجه رایسنگه
 سیهودیه و کیرت هنگه بمهرمت خلعت قامت مهابات انراختند
 و یک هزار سوار از تابینان دلیرخان دو اسپه سه اسپه مقرر شد که

اعیای مملکت قاهره آمده بود راجه لود یخان را بضبط آنجا تعیین
 نمود و بیست و یکم ربیع الاول بدیدن قلعه کندانه که در شش گروهی
 معسکر ظفر پیرا بود رفته آن حصن رفیع و معقل منیع را ملاحظه
 نمود و اهتمام بند و بست و سرانجام ضروریات آن کرده و شب آنجا
 بسر برده روز دیگر بلشکرگاه برگردید و از آنجا که بموجب التماس
 آن عمده راجه سنبهاچی پسر میوا از پیشگاه مکرمت و احسان
 بمنصب پلیجزاری پنج هزار هزار صرافراز گردیده فرمان مرحمت
 عنوان مشتمل برین معنی درین روز رحیده بود راجه اورا هنگام
 دیوان طلبیده بجانی بیگ بخشی لشکر ظفر را اشاره نمود تا اورا
 تسلیم این عطیه عظمی فرمود و از جانب خود خلعت و یک زنجیر
 نیکل با ساز نقره داده پس از چند روز میوا نیز از راجکده رسید و
 چون عادل خان حاکم بیجاپور قبل ازین مصدر برخی تقصیرات که
 از آن جمله تاخیر و امهال در ایصال وجوه پیشکش بود گفته درین
 اوقات برای اصلاح کارهای ناهنجار خویش ملا احمد نایقه را که در
 ملک عمده و اعظم دولت و انتظام دهشت نزد راجه فرستاده بود
 بیست و ششم ربیع الاول که او بشش گروهی معسکر ظفر اثر رحید
 راجه اودیراج منشی خود را باستقبال او فرستاد و ملا یحیی
 برادرش را که مدتی قبل ازین چنانچه گزارش یافته بیاروی طالع
 در ملک بندهای درگاه آسمان جاده منسلک گشته در آن جیش
 فیروزی بود نیز دستوری دیدنش داد و پس از سه روز که ساعت
 ملاقات ملا احمد بود راجه مقرر نمود که راجه رایسنگه و کیرت سنگه
 رفته اورا بیاورند و آنها اندک مهلتی طی کرده در اثنای راه باو

و التجا بعفو عمیم و فضل جصیم شهنشاه جزم بخش مهربان کریم
 در زده بقدیم ندامت و اعتذار مسلک اطاعت و بندگی و منهج
 عبودیت و سرانگندگی پیورده بود دوازده قلعه که قریب یک لک
 هون محصول مضامات آن ست بدستور سابق در تصرف او باشد
 و بماری و مسکن خویش بازگشته منبهاجی پسر خود را که طفلی
 هشت ساله بود نزد راجه فرستد و آن پسر در ملک بندهای درگاه
 خلایق پناه منظم گشته همراه راجه باشد و سپاه و نوکرانش بمرام
 خدمت قیام نمایند و میوا خود نیز هرگاه دران حدود مهمی
 بمیان آید کمر خدمت بر میدان جان بخته لوازم بندگی بجای آورد
 و بنابرین قرارداد راجه او را در احب با سازطه و یک زنجیر نیل ماده
 داده رخصت نمود و کیرت منگه را همراه کرد که تا قلعه کندانه که از
 جمله قلاع پیورنی باولبای دولت و در حصانت و متانت ثانی
 حصن پیورندهر بود رفته بعد از تصرف قلعه مذکور و سپردن آن بزاهد
 خان که بقلعه داری مقرر گشته بود میوا را از انجا رخصت کند - و تفصیل
 امامی قلاع مفتوحه اینست پیورندهر - رد مال - کندانه - کهنداکله -
 لوه کده - ایساکده - پتکی - تگونه - زوهیره - فاردک - مامولی^(۲) -
 بهنداردک - پکس^(۳) کهول - روپ کده - بکت کده - موربخن - مانک کده -
 سروپ کده - ساگر کده - مرک کده - انکوله - مون کده - مان کده - بالجمله
 چهاردهم ذی حجه بر وفق قرارداد میوا منبهاجی پسرش نزد
 راجه آمد و چون بندر چیل از جمله ولایاتی بود که از میوا بتصرف

فرستاد که باو ملاقی شود آن خان شهابت پرور بعد از ملاقات دو هر
 اسپ یکی عربی با ساز طلا و شمشیر و جوده هر دو با ساز مرصع
 و دو تقویر از نفایس آفیده باو داده رخصت نمود و چون پیشتر که
 سیوا بنابر مآل اندیشی و مصلحت شناسی چنانچه گزارش یافته
 راه آشنائی و آمد و شد کسان بر راجه کشوده بود و راجه او را بابلغ نصایح
 هوش انزوا و پیغام بیم و امید بشاهراه اطاعت و بندگی میخواند
 بجهت استمالت خاطر آن مدبر فرمان عالیشان مکرمت عنوان
 مبنی بر مزد و فضل و بخشایش بنام او با خلعت عاطفت و نوازش
 از پیشگاه خلافت و جهان ستانی التماس کرده بود و فرمان همایون
 و خلعت که بموجب استدعای آن زنده راجهای عظام از جناب
 سلطنت مرسل گشته بود درین روز رسید اواخر روز حبوا باستماع این
 بهارت عظمی بجهت اندوز گشته با استقبال مثال کرامت تمثال
 شگفت و بورود آن منشور مکرمت مضمون سر مباحات باوج گردون
 رسانیده خامت افتخار پوشید و چون باطن فصالت موطن آن وحشی
 دشت عصیان بمزد و عفو و احسان شهنشاه جهان فی الجملة آرامش
 و اطمینان یافت راجه با او در باره سپردن تعامی قلاع و حصون
 باولیای دولت ابد مقرون سخن در میان آورده بعد از گفت و گوی
 بصبار چنین قرار یافت که از جمله سی و پنج قلعه که از زمان
 حکومت ولاة نظام الملکیه دران ولایت بود و الحال بموا تصرف
 داشت بیست و سه قلعه که حصن متین پورندهر و درمال
 از انجمله باشد و قریب ده لک هون حاصل ولایات متعلقه آنست
 بتصرف بندهای درگاه آسمان جاد مهار و از انجا که دست قومن

نزد دلیرخان و کثرت سنگه رفته بگویند که چون سیوا بیدار پی بخت و رهبری طالع منهج قویم عبودیت و فرمان پذیری سپرده است مراعات خاطر او کرده محصوران را امان دادیم متعرض حال آنها نگشته بگذارند تا بیرون آیند و سپاه ظفر پناه بقلعه در آمده آنها تصرف نمایند غازی بیگ ابلاغ پیام نمود و کس سیوا باشاره او بدروازه حصار رفته متحصنان را باعلام کیفیت حال مژده حیات تازه بخشید و آنها آن شب مهلت خواستند و راجه سیوا را که جریده آمده بود در دایره خود جای داده با او انواع ملاطفت بظهور رسانید روز دیگر بموجب قرارداد هفت هزار تن از مرد و زن از انجمله چهار هزار تن مرد جنگی از قلعه برآمدند و بندهای بادشاهی داخل شده آن حصن متین را تصرف نمودند و راجه مید محمد جوان را که دیوان بیوتات لشکر ظفر اثر بود تعیین نمود که بقلعه رفته ذخیره و اسلحه و توپخانه و سایر اشیائی که در آن باشد بقیم ضبط آورد و چون سیوا در همین روز پنج قلعه دیگر موصوف بلوه کده و ایساکده و تیکي و تگوفه و روهیره پیشکش کرده راجه جیسنگه بر راجه سچانسنکه بندیده که در سمت عقب حصن پورندهر بر سر راه راجکده معین بود اشاره نمود که اندر من برادر خود را با فریقی برای تصرف قلعه روهیره بفرستد و بقباد خان تهاه دار پونه نوشت که با هزار و پانصد سوار رفته چهار قلعه دیگر را بتصرف آورد و سیوا نیز کسان خود تعیین نمود که مردم او را بر آورده قلاع مذکور را به بندهای پادشاه حواله نمایند و چون دلیرخان هنوز در پای قلعه اقامت داشت راجه سیوا را بر فراقت راجه رایسنگه نزد خان مذکور

بملاقات منی آید آن عمده راجها اودیراج منشی خود را با گرگ
سین کچهواوه با منتقبال او فرستاده پیغام کرد که اگر آمدن بعزم
فرمان پذیری و عبودیت و قصد سپردن قلاع و حصون بتصرف
اولیای دولت است باین عزیمت مائب و اراده پسندیده بیاید
که مورد انظار عفو و تفضل پادشاهانه گشته مال و ناموس و
جاناش در امان خواهد بود والا آمدن در کار نیست چه عنقریب
بمیامین عون عنایت ایزد متعال و نیروی بخت دشمن سوز عذو
مال اورنگ نهین کشور اقبال تمامی قلاع و ولایتش محضر خواهد
گردید اودیراج پس از طی اندک مسافتی بار رسیده پیام راجه گزارد
آن خسران مأب جواب گفت که الحال خود نزدیک بحضور رسیده ام
آنچه مقتضای بندگی و دولت خواهی خواهد بود بعمل خواهم
آورد و پس از ساعتی بمعسكر ظفر پیوسته نزدیک بدایره راجه
رسید آن لوئین کار شناس جانی بیگ بخشی لشکر نصرت
اثر را فرستاد که اورا بدرون آرد و چون بدرون خیمه رفته با راجه
ملاتی شد راجه باو معانقه کرده نزدیک خود جای داد آن ضلالت
سگال زبان عجز و ابتهال کشوده اظهار ندامت بر زلات و تفصیرات
خود نمود و گفت که قلعه پورندهر را با بسیاری از قلاع دیگر بامید
عفو بخشایش گیتی خدیو فضل پرور کرم گستر پیشکش می کنم و
من بعد حلقه اطاعت و بندگی در گوش و غاشیه دولت خواهی
و خدمت گذاری بر دوش خواهم کشید راجه نظر بر شیمه تفضل و
احسان پادشاه خطا بخش عذر نیوش کرده اورا بجان و مال امان داد
و غازی بیگ میر توزوک را اشاره نمود که برفاقت یکی از مردم لو

معاونت نمود آن جهالت کیش ضلالت پزوه که از صدقات قبر و استیلائی مواکب گردون شکوه ستوه آمده ذریعه جهت امن و آمان و وسیله برای سلامت مال و جان مشغولست بعهد و قول راجه از خوف و هراس راندیشه و وسواس رسته عزیمت اطاعت و انقیاد و عبودیت و فرمان پذیری آستان سپهر بقیاد مصمم نمود و بخاطر ایمن و دل مطمئن هفتم ذی حجه با معدودی از راجکه بقصد ملاقات راجه پانینی که قرار یافته بود روان گردید و شب بر راجه خبر رسیده بود که آن ضلالت کیش فردا خواهد آمد چون روز شد راجه بدلیرخان و کیرت سنگه که از پیش قدمان عرصه پیکار بودند و سینه آنها بحصار بهیار نزدیک رسیده بود پیغام نمود که مورچال خون پیشتر برده تدبیر یورش بر حصار نمایند خان مذکور و کیرت سنگه بجد و اهتمام بلیغ شروع در پیش برد کار کردند از مشاهده اینحال مقهوران بجمعیت تمام از حصار بیرون آمده بمراحم مدانعت پرداختند مبارزان نیروزمند بحملهای متواتر دلیرانه آن جسارت نشان را از پیش رانده بدرواز قلعہ رسانیدند و نیروی مردانه روی داده قریب شصت تن از اعدا بذیغ هراگن دلیران دشمن شکن هراز هوای هستی پرداختند و به باری مجروح گشتند و چندی از تابندگان راجه و دلیر خان و کیرت سنگه چهره مردی بگلگوفه زخم آراسته معدودی جان سپردنی در راه عبودیت در باختند در اندامی اینحال که هنگام قتال و جدال گرم بود و راجه هر ساعت خبر می گرفت که کار جنگ و کارزار بکجا انجامیده منبیلان خبر رسانیدند که حیوای مشهور بموضع میوا پور رسیده از آنجا برفاقت مرزاخان تهنه دار آنجا

پسران افضل بیجاپوری و برخی دیگر از بندهای پادشاهی بدای
 جانب تعیین نمود این گروه چون نزدیک بدان موضع رسیدند
 مصلحت سوار از اشرار که دران جا بودند فرار نمودند و پناه نصرت
 شعار اسیر و مواشی بسیار گرفته مراجعت کردند بالجمله چون
 بجوای ضلالت کیش بر مراتب مطوت و استیلاي جنود قاهره آگاه
 گشته یقین میدانست که عنقریب حصن متین پورندهر که لژ
 صواد عمده نخوت و استکبار آن تیره روزگار بود و بسیاری از اقربا و مردم
 گاری او دران محصور بودند بنیدوی قهر و صولت اوایاء درلالت
 محصور خواهد شد و لامحاله افواج بحر امواج پسران ازان بمحاصره
 حصن راجده که آن نابکار پشت استظهار بدان باز داده باهمگی
 اهل و عیال و ذخائر و اموال دران بود خواهند پرداخت و آنرا نیز
 بچهر و قهر مفتوح خواهند ساخت و اگر بر جاده سرکشی و عصیان
 منشی ثابت قدم بوده بهسلک مستقیم متابعت و فرمان برداری
 نگراید و در مخالفت و طغیان اصرار نماید حالش بخذلان و
 نکال و خرابی و استیصال خواهد کشید لاجرم پیش بینی و مصلحت
 گزینی را کار بسته چندی قبل ازیں بتکرار کسان نزد راجه جیصنگه
 فرستاده بود که تمهید مراسم اعتذار و اصلاح کار آن ضلالت شعار
 نمایند و در آخر پندت نام برهمنی که آن مقهور لنیم باو وابطله ارادت
 و اعتقاد عظیم داشت باشاره او نزد راجه آمده حرف استدعای امان
 درمیان آورده بود و راجه باو عهد نموده که اگر آن مدبر غدار بقدم
 مدق و راستی طریق عجز و ندامت پوید و بی سلاح بتوشن مجرمان
 آمده ملقات کند از آسیب جانی در امان خواهد بود چون پندت مذکور

یابند و خواهند که از آنجا بر برج سیاه یورش نمایند آنرا آتش زنند درینوقت آن باروت را آتش زدند و قریب هشتاد تن از مخاذیل بی دین بشرار شرارت و شعله کین خود سوختند در همین گرمی جلالت کیشان نصرت منش را داعیه آن بود که بر برج سیاه نیز یورش نمایند چون شب نزدیک رحیده بود و مخالفان میان هر دو برج که نشیبگاهی بود آتش در زده بودند راجه جیسنگه از صواب اندیشی صلاح دران ندیده سپاه ظفر پناه را ازان عزیمت بازداشت و در پای برج سفید مورچال نمودند و چون شام پرده ظلم بر چهره تخت عصیان بد فرجام کشید رخت اقامت از برج سفید برگرفته با حال تباہ ببرج سیاه در آمدند و آن برج و برجی دیگر قرینۀ آن که هر دو بنا کرده دیوای بدنهاد بودند صرف اولیای دولت ابدی بنیاد در آمد و توپها را بر برج سیاه بسته همت بر انباشتن نشیبگاهی که مابین هر دو برج بود گذاشتند و در عرض پنج شش روز آن را بخاک و سنگ انباشتند و بر آن زمین مورچالی بلند بر آورده بر برج سیاه مشرف ساختند و دو توپ بر بالای آن برده علی الاتصال می انداختند چون مصدات توپ دران نیز رخنه افکن گشته حارسانش را گزند بسیار رسید برج مذکور را با برجی دیگر که متصل آن بود خالی کرده در پناه دیوار حصار جای گرفتند و آن هر دو برج نیز بتصرف بهادران قلعه کشا در آمد و درین ایام چون بقباد خان تهاذه دار پونه خبر رسیده بود که جمعی از مقهوران در موضع نرکوت مارا دارند ابو القاسم و عبد الله پسران خویش را با جمعی از تابینان خود و ندوله خان و خواجه ابوالمکارم و راجی و بهائی

عمده راجها چندی از مردم خود تعیین نمود که دهمده مذکور را محاذی برجی که سیلوی مقهور بجهت مزید استحکام آن قلعه احداث نموده بود و ببرج سفید زبان زدامت نصب نمایند و اواخر روز دهمده در برابر آن برج منصوب شد و مبارزان توپخانه و برخی از راجپوتان راجه بر فراز آن برآمدند اهل قلعه از مشاهده این حال شروع در بارش توپ و تفنگ و ریزش حقه و سنگ و دیگر آلات آتش بازی کرده بمداغه مبارزان منصور و باطل ساختن دهمده مزبور پرداختند درین اثنا جمعی دیگر از راجپوتان عمده راجه که در مورچال بودند با سپاه دلیرخان بامداد بهادران جلالت کیش رمیدند و پنص از آنها زبردست خان و آتش خان دازوغه توپخانه خود را رسانیدند و هنگام جدال و قتال گرمی پذیرفته از ظرفین نهایت جهد و کوشش و کمال دلیری و تلاوری بظهور رسید و بهویت سنگه نوکر عمده راجه جیطنکه که سردار پانصدگش بود و چندی از راجپوتان و یکی از تابینان دلیرخان جان نثار گشتند و بسیاری از مقاهیر بقعر سعیر پیوستند راجه بعد ازین سو بهکرن بندیل و ترکناز خان و جمعی دیگر از بسالت منشان بمعاونت بهادران نصرت نشان تعیین نمود و دلیر خان و کپرت سنگه متصل دهمده ایستاده تاکید جنگ و کارزار و اهتمام پیش برد کار میکردند بمداغات توپخانه منصور در برج سفید شکست و ریخت و رخنه بسیار راه یافته مبارزان نصرت منشا مکرر بیورش کردند و خود را بیای برج رسانیده شروع در کوش آن نمودند مقهوران الجیم ما بین این برج و برج قدیم که به برج سیاه مشهور است پارت بسیار ریخته بودند که اگر داوران فیروز مند بر برج سفید استید

ساخته آنجا باشد خان مذکور آنجا توقف گزیده داوود خان و راجه
 رایسنده و دیگر بندهای پادشاهی و چهارم فی قعده پس از چهارده
 روز بلشکر ظفر اثر پیوستند و قطب الدین خان که نزدیک پونه تهاذه
 ساخته آنجا اقامت داشت چون آگاهی یافت که جمعی از غنیم
 شقاوت آئین نزدیک قلعه اردو رک کمین گرفته فرصت کین می جویند
 با همراگان روی عزیمت بدان صوب آورده تا نواهی اردو رک
 تاخت نمود و نزدیک هر یک از قلاع مخالف که جمعی از بنی
 اندیشان جرات کیش بخیمال محال و پندار دور از کار برآمده غلبه
 دیگر انگیزند از صدمه صوابت بهادران ظفر شعار بعضی گشته و
 برخی زخمه دار گشته خاک فرور بر فراق روزگار خود ریختند خان مغکور
 آن روز در عقب کوه کوه مغل گزید و چون خبر شنید که جمعی
 از بلخیان ضلالت پزوه بالای کوه فراهم آمده اند روز دیگر سوار شده
 جوقی از مبارزان داور بالای کوه فرستاد ازان محصیان سفهان چله می
 که بجنگ پیش آمدند بنیروی بازوی جلالت بهادران فیروزمنده
 بعضیض نیستی افتادند و برخی بپای مردی فرارهایی یافتند و
 بسیاری دستگیر شدند چنانچه از مرد و زن میصد تن بقید اسر
 آمدند و قریب سه هزار از سواشی آنها بدست سپاه ظفر پناه آمد
 بالجمله چون راجه جهمنده باستصواب مهارت پیشگان فن قلعه گیري
 قرار داده بود که دهمده بلند باستحکام تام از جنوب و تخته تریب
 دهند تا گروهی از برق اندازان و توپ افغان با بدوات توپخانه بر
 فراز آن برآمده سرکوب عامیان ملکوب باشند و کار بر آنها تنگ
 سازند بیست و چهارم فی قعده که دهمده مرتب گشته بود آن

مضافات آنرا تاخت و قطب الدین خان با همراهان بهم
دره^(۴) پور کهوره و تامی کهوره نزدیک قلعه کنواری رفته بتخریب ولایت
اهل کفر و غوایت پرداخت و از سکنه آن بوم اسیر بسیار گرفت
و مواشی بی شمار بدست آورد و بیست و نهم شوال که داود خان و
قطب الدین خان بهم ملحق گشتند باتفاق یک دیگر بسمت قلعه
لوه گده شتافتند چون انواع قاهره پدای قلعه رسید از اعدای نابکار
پانصد سوار و هزار پیاده جنگی جرار از قلعه برآمده با قراولان جیش
منصور جنگ در پیوستند چون این خبر بد اود خان رسید راجه رایسنگه
و قطب الدین خان و اچل سنگه نوکر راجه جیسنگه را با سپاه اویامه
فرستاد راجه رایسنگه و اچل سنگه بهنگام رسیده سلک جمعیت ضلالت
کیشان جصارت شعار بتیغ آبدار از هم گسیختند و خون جمعی را با خاک
معرکه بر آمیختند و بقیه السیف رهگرایی فرار گشته قلعه را حصار
عافیت ساختند و مبارزان منصور معمولی دامن کوه قلعه را آتش زده
ویران ساخته اسیر و مواشی بسیار بدست آوردند و در آن نواحی دایره
کردند و صباح آن دگر باره سواری نموده مواضع دامن کوه قلعه
لوه گده و ایماگده و تپکی و تگونه را سوخته و خراب کرده دایره گاه
برگشتند و چون اکثری از ولایت عاصیان مردود پامال خرابی ساخته
از تاخت و تاراج آن حدرد پرداختند روز دیگر بعزم معاونت کوچ
کرده نزدیک تصبه پونه نزول نمودند و چون راجه جیسنگه مقرر
کرده بود که قطب الدین خان با همراهان در نواحی پونه تهاغه

صمر حمله دلوران خاک نیستی بر سر پیخت و بسیاری زخم‌دار شدند و داؤد خان و راجه رای سنگه و دیگر مبارزان فیروزمند که بتاخت رفته بودند بدست و یکم شوال بنواحی روهیره و دامن کوه قلعه راجکه رسیده قریب پنجاه قریه را چون خرمن بخت اعادی آتش زدند و چهار موضع که در شعاب جبال آباد بود و جمعی از مخدولان آنجا تمکن داشتند گروهی از مغلان که قراول جیش منصور بودند بآنجا رسیده باعادی در آویختند و خبر بداد خان فرستادند خان مذکور راجه رایسنگه را با فوج هراول و اچل سنگه کچه‌واهی را با راجه‌تان راجه جیسنگه بامداد آنها تعیین نمود و مقاهیر رهگرای فرار گشته هرچهار موضع بخاک برابر شد و رعایای ضلالت گرا اسیر گردیده مواسی و امتعه و اشیای آنها بدست بهادران ظفرلوا در آمد و روز دیگر دران سرزمین مقام کرده فردای آن بسمت راجکه روانه شدند و بسیاری از مواضع و قری را آتش در زده ویران ساختند و بخت و چهارم پیاپی قلعه مذکور رسیده به تسخیر مضامات و نواحی آن پرداختند درین حالت مقهوران از بالای قلعه توپ و تفنگ و بان می انداختند و جمعی کثیر از قلعه برآمده در کمرگاه کوه صف کشیده ایستاده بودند لیکن از سطوت و صولت افواج قاهره جرأت فرود آمدن نیارستند نمود بالجملة چون آن سرزمین کوهسار و سنگ زار بود و نشیب و فراز بسیار داشت جنود مسعود بعد از تاخت و غارت آن حدود از آنجا دو گروه برگشته نزدیک کتل کونجین کیمره دایره کردند و شب را بتأین پاسداری و هوشیاری بسر برده روز دیگر بسویا پور آمدند و داؤد خان از آنجا به سمت قلعه کندانه رفته

آمده در تخریب آن بکوشند و رعایا و متوطنین آن سر زمین را که
 همگی در کیش ضلالت و آئین جهالت اند چندانکه توانند بقید
 امر آورند تا میوای شقارت پزوه از همه جهت ستوه آید و بعضی
 و بیچارگی گراید بالجمله در یکی از شبها جمعی از مخالفان غدر
 اندیش تیره درون بارادۀ دشت برد و شب خون مورچال کثرت
 زدند آمدند و چون او با همراهان خبردار و هوشیار و آماده حرب
 و کارزار بود کاری نساخته خاسر و ناکام بر گردیدند و نوبتی دیگر
 انتهاز فرصت نموده پدیده داری ظلمت شب بر مورچال رسول
 بیگ روز بهانی حمله آور گشتند و چون او و رفیقانش مغلوب
 غفلت و بی خبری بودند بر سرتوپهای که در مورچال او بود زنده
 آشگاه یکی را میخ زدند و بتابیدن رسول بیگ ناگهانی در آویخته
 یکی را از پای در آوردند و چهارده کس را مجروح کردند چون صدای
 این داز و گیر بلند شد زبردست خان از مورچال خود و محمود نوکر
 دلیر خان با جمعی ازان خان شهادت نشان رسیده بمقهوران در
 آویختند و چهارتن را طعمۀ مصمّم انتقام ساخته بسیاری را خسته
 و مجروح گردانیدند و بقیة السیف نایم جانی بر آورده به پناه قلعه
 در رفتند و روزی دیگر فریقی ازان بخت برگشتگان بقصد برداشتن
 لاش های کشتگان از دریچۀ قلعه برآمدند چون دران طرف مورچال
 پردلخان و سوبهکرن بندیده و دیگر بندهای پادشاهی بود این گروه
 شقارت پزوه بمدافعت و مقاومت غنیمت در آویختند و آن مدبران لئیم کاری
 نساخته رهگرای فرار شدند و درین آریزش هشت تن از مبارزان خصم
 افکن گل زخم از شاخسار مریدی چیدند و چهار کس از مخالف را

باستعمال آلات توپ خانه کار بر محصوران تنگ ساختند چون آن
 گروه ضلالت پڑو ستوه آمده نیروی محافظت قلعه درخود ندیدند
 روز دیگر کس نزد راجه فرستاده بزیان ممکنات و خضوع اهل
 طلبیدند راجه نظر بر شیمه فضل و کرم خسروانه نموده آنها را امان
 داد و اواخر روز محصوران از قلعه بیرون آمده بدلیز خان میلاتی
 شدند و آن قلعه بتصرف اولیای دولت در آمد و از فرقه
 مذکور دو سردار را دلیر خان خلعت داده با دیگر همراهانش
 پیش راجه فرستاد و راجه نیز چندی را خلعت داده چون رخصت
 خواستند که باو طان خود روند اسلحه از آنها گرفته همگی را مرخص
 ساخت - در تمخیر آن حصار امتوار از مبارزان جلالت شعار قریب
 پنجاه سوار و سی پیداده جان نثار گشتند و سی و دو سوار و هفتاد
 و هفت پیداده را آسبب زخم رسید و بعد از فتح این قلعه راجه
 بصوابدید رای اخلاص پیرا داد خان را با راجه رایحنگه و شرزه
 خان و امر سنگه چندرات و محمد صالح ترخان و سید زین العابدین
 بخاری و اجل سنگه کچرواه نوکر عمده خود و چهار صد سوار از
 تابینان خویش و جمعی دیگر از مبارزان بسالت کیش که همگی
 قریب هفت هزار سوار بودند معین نمود که از دو طرف بولایت
 سیوای مرود در آمده بتاخت و تاراج پردازند و بدین جهت کار
 بر آن تیره روزگار تنگ سازند و نوزدهم شوال خان مذکور را با
 همراهان رخصت نمود و بقطاب الدین خان که او فیز با لشکری
 شایسته در محنت جنیر معین بود و بلود بخان که بمحافظت تلکوکن
 قیام داشت نوشت که آنها نیز از آن طرف بولایت آن مخدول در

تهافه دارپونه را چنانچه قبل ازیں در طی وقائع حضور هر نورگزارش یافت باجل طبیعی روزگار حیات سپری شده بود آن نویسن ارادت کمال سیوم شوال قبادخان را بجای او تعیین نمود و بصوابدید رای صائب از جایی که معسکر فیروزی بود کوچ کرده در پاهی کوه نزدیک بمورچال ها نزول کرد چنانچه اکثر دایره های اهل لشکر بر کمر کوه واقع شد باجمعه شب و روز مبارزان نصرت شعار بدو پ و تغنگ شعله امروز نبرد و هنگامه آرای پیکر بودند و متحصنان آن دو حصن حصین در مراتب مدافعت و مقاومت کمال سعی و کوشش می نمودند و راجه هر روز خود بمورچال ها رفته مراسم تاکید و اهتمام بظهور میرسانید چون یک برج قلعه در حال بصدقات متواتر توپ ها که علی الاتصال بر آن میزدند شکست و انهدام یانت دلیر خان سپاه خود را بر یورش تحریض نمود و ششم شوال آنها باعظهار اقبال بی زوال خدیو جهان دلیرانه بر آن برج یورش کرده بر فراز آن برآمدند و جمعی که بمحافظت آن قیام داشتند تاب ثبات و پایداری نیاورده بمحوطه که مقابل برج مذکور است در خزیدند و مبارزان فیروزی لوا علم نصرت بر بالای برج افراشته با استحکام آن پرداختند و درین یورش و آویزش چهار کس از تابینان دلیر خان پیکر مردی بزیانت زخم آراستند و هفت تن از مخالفان بر خاک هلاک افتاده چهار کس زخم دار شدند چون راجه ازیں معنی آ گهی یافت از راجپوتان خود نیز جمعی تعیین نمود که بسپاه دلیر خان پیوسته در تسخیر حصار کوشش نمایند مبارزان منصور دست جلدت و مردانگی بجدال و قتال گشوده لوائی غلبه و استیلا بر انراختند و

اقبال را با توپخانه پادشاهی و ترکناز خان و جمعی از راجه جیمنگه در پیش روی خود جای داد و کثرت سنگ با سه هزار سوار راجه و چندنی از منصبداران رو بروی دروازه قلعه پورندهر میبده ساخت و در دست راست او راجه فرمنگه کور و کرن راتهور و جگت منگه نروری و سید مقبول عالم مورچالها قرار دادند و داؤد خان با تمام تابینان خویش و راجه رایسنگه راتهور و محمد صالح ترخان و رامسنگه و سید زین العابدین بخاری و حسین داؤد زئی و شیرسنگه راتهور و راجه منگه کور و چندنی دیگر از بندهای پادشاهی عقب قلعه پورندهر مقابل کهرکی جای مورچال گزید و رهون بیگ رزبهانی با جمعی دیگر از رزبهانیان در دست راست داؤد خان قرار گرفت و چتر بهوج چوهان با جوقی از سپاه دلیر خان رو بروی حصن درمال و مترمین و اندرمن بنذبله و چندنی دیگر در عقب آن با استحکام مورچال پرداختند و روز دیگر راجه از جای که بود کوچ کرده بساسور رسید و بغافل دو گروه از قلعه لشکر گاه ساخت و خود با جمعی بپای قلعه رفته ملاحظه سیدها و اهتمام پیش برد و کار کرده بدائرة گاه برگشت و چون جاسوسان خبر رسانیدند که نیتوی مردود که خویش نزدیک سیوای ضلالت گراست و سرخیل فتنه آن مخدول بود با فوجی بطرف پرنیده شتافته است راجه مید منور خان بارهه را با شرزه خان و حسن خان و جوهر خان و جگت منگه و دیگر بندهای پادشاهی که در تهاغه موبه بودند بتعاقب و تنبیه آن مقهور فرستاد و این گروه تا پرنیده رفته چون مخالفان باستماع توجه آنها فرار نموده بودند معارفت نمودند و از آنجا که احتشام خان

مابقی آوارۀ دشت ناکامی گردیدند و مجاهدان فیروزمند قدم جرأت
 برآن کوه بلند سپهر مانند گذاشته بعلو همت چرخ پیوند ابر آما برآن
 برآمدند و معمورۀ که در کمر کوه بود و دکنیان آنرا ماچی گویند
 آتش زده بعزم محاصرۀ قلعه پیشتر رفتند متحصنان هر دو قلعه
 شروع در انداختن توپ و تفنگ و بان کرده برق امروز کین و پیکار
 گشتند دلیر خان با جنود نصرت نشان پای همت پس نکشید
 و بیداری جرأت و بسالت نزدیک بحصن پورندهر رسیده عجاله
 مورچائی بست و حقیقت حال بر راجه جیسنکه اعلام کرد راجه چون
 ازین معنی آگاهی یافت کثرت سنکه پسر خود را با سه هزار سوار
 خویش و راجه رایسنکه و قباد خان و مترسین و اندرمن بیدلیه
 و بادل بختیار و جمعی دیگر تعیین نمود که بدلیرخان پیوسته
 در محاصرۀ هر دو قلعه بکوشند و جمعی از بیلدار و سقا و سرب و
 باروت و دیگر آلات توپخانه و مصالح مورچال فرستاد و داوود خان
 که راجه او را در پای کتل برسم چنداوی گذاشته بود چون ازین معنی
 آگاهی یافت از کتل عبور نموده او نیز بمقتضای کار طلبی از
 همانجا بجانب لشکر دلیر خان شتافت و بار ملحق شد و چون سلک
 جمعیت مجاهدان منصور درست گردید بشوکت و ابهت تمام
 همت بر محاصرۀ هر دو قلعه بسته با استحکام مورچالها پرداختند و
 کمند تدبیر برکنگر تسخیر آن بلند حصار چرخ آثار انداختند
 دلیر خان با سپاه خود و غیرت و مظفر برادر زادهای او و دیگر
 افغانان و اودیبهان و هریبهان کور از ماچی گذشته ما بین پورندهر
 و دردمال جای مورچال اختیار نمود و آتشخان میر آتش آن جیش

گروه از پونه بسمت ماسور روی بروی کوه قلعه پورندهر واقع است
 و دوراه از میان آن کوه بملک پادشاهی هست که عاصیان گمراه بآن
 دو طریق مسلک جمارت می توانستند میرد رایا و هنونت را و را
 با میصد سوار و میصد پیاده بند و تپچی بذهانه داری آنجا مقرر نمود
 و بیست و دوم آن ماه مبارک که بیک منزلی ماسور رسید دلیرخان
 را که مقدمه جیش فیروزی بود با فرج هراول و توپخانه منصور
 پیشتر روانه نمود که از کتلی صعب المرور که بر سر راه بود عبور نموده
 نزدیک ماسور منزل گزیند و فردای آن خود نیز با دیگر انواع قاهره
 متعاقب او روان شده چون بپای کتل رسید داود خان را آنجا
 گذاشت که پس از آنکه همگی لشکر ظفر اثر از آن کریوه عبور کند
 از آنجا روانه شود و خود با سپاه همراه از کتل گذشت و دو گروه طی
 نموده نزول کرد و دلیرخان که پیشتر آمده بود نزدیک ماسور رسیده
 در صدد نزول بود و موارده ایستاده سرزمین مناسبی برای فرود
 آمدن می جست درین وقت فوجی از غنیم حید روزگار نمودار گشته
 غبار انگیز پیکار شد آن خان شهابت هرور سپاه ظفر اثر را تیزروک
 کرده بر آن جمارت کیشان حمله ور شد و آنها تاب مدافعت و مقاومت
 و نیروی ثبات و انتقامت در خود ندیده بطرف کوهی که قلعه
 پورندهر و در مال بر فراز آن مقابل هم بفاصله دو تنگ انداز
 واقع است روی ادبار آوردند و جنگی بگریز و ستیزی فرار آمیز
 میکردند خان مذکور با جنود منصور جنگ کنان و خصم انگنان
 بپای کریوه آن کوه رحید و درین آویزش بهیاری از مقاهیر طعمه
 شمشیر مبارزان دلیر شدند و برخی قلعه را حصار عافیت ساخته

مقصد شد و بیست و پنج بقصبه پونه که مهاراجه جسونت منگه با انواج قاهره پادشاهی آنجا بود رسید و مهاراجه بموجب فرمان همایون سر رشته اختیار آن مهم بدو باز گذاشته روانه درگاه حلاطین پناه گردید و آن نوین اخلاص آئین چند روزی در پونه اقامت گزیده بضبط و نسق آن حدود و استحکام تهانها پرداخت و قطب الدین خان را با هفت هزار سوار بطرف جنیر فرستاد که دران سمت بوده از غنیمت مردود باخبر باشد و مقرر ساخت که روی قلعۀ لوه گده در مقام منامبی تهانه با استحکام ساخته سه هزار سوار آنجا بگذارد و مقابل حصن فاردک تهانه دیگر قرار داده دران مکان نیز فوجی شایسته معین سازد و خود با تئمۀ جیوش قاهره همواره دران اطراف و حدود سواری نموده بمرام هوشیاری و پاسداری قیام ورزد و همچنین در هر طرف که مظنۀ دست برد بنی اندیشان بود جمعی از جنود مسعود تعیین نمود و بمقتضای رای مصلحت پیرا نخست تسخیر قلعۀ پورندهر و حصن درمال که از معظمت قلاع سیوای تبرۀ بخت بود پیش نهاد همت اخلاص لهمت ساخته باین عزیمت صائب هفتم رمضان این حال فرخ فال از پونه بمسند ساسور که هر دو قلعۀ مذکور نزدیک آن بر فراز کوهی واقعست برآمد و احتشام خان را بضبط و حراست پونه گذاشته زندولۀ خان و بیزم دیو سید سوده و زاهد خان و جان لذار خان و خواجه ابو المکارم و جمعی دیگر را که همگی چهار هزار سوار بودند بهمراهی او تعیین نمود و بعد از وصول بموضع پون^(۲)ی که پنج

همایون رسانید و مائترامرا و عمدیهای بارگاه دولت در خور حال پیشکشها گذرانیدند غرضی حجه قائم آبادی روسی که دوم باره از جانب حسین پاشای حاکم بصره آمده بود باستلام سدۀ سنیه جبهه افروز طالع گشته نه مراسم عربی فرستادۀ پاشای مذکور و چند امپ از جانب خود بمحل عرض رسانید و بعنایت خلعت و خنجر مرصع و انعام نه هزار روپیه کامیاب عاطفت شد دهم ماه مذکور که عید فرخندۀ اضحی بود آئین عیش و انبساط تازگی یافت و کوس طرب و نشاط بلند آوازی پذیرفت و حضرت شاهنشاهی بآئین معهود رایت توجه بمصلی افراخته پس از معاودت بدست مبارک ادای سنت قربان نمودند نوزدهم که مطابق سیزدهم تیر بود جشن عیدگلایی منعقد گشته بادشاهزادهای ارجمند بختیار و امراى نامدار رسم گذرانیدن مراحمیهای مرصع و میناکار بجای آوردند *

فتح اکثری از قلاع ولایت سیوا و ایل شدن آن جهالت گیش فتنه گر بحسن کوشش و تدبیر راجه جبهه سنگه

تعیین این داستان نصرت طراز از آغاز آنکه آن زبده راجهای عظام که با عساکر نصرت اعلام چنانچه گزارش یافته نوزدهم ربیع الاول سال گذشته از جناب خلافت رجهانداری بدفع فتنه میدوای مقهور تعیین یافته بود چهارم شعبان آن سال بخطه فیض بنیاد اورنگ آباد رسیده یا همراهان شرف ملازمت درۀ التاج عظمت و جلال قوه الظهر حشمت و اقبال بادشاهزادۀ فرخنده خصال محمد معظم دریافت و هشتم ماه مذکور ازان عالیقدر والا نژاد مرخص گشته روانه سمت

احمد عرب و دوازده کس دیگر هریک بانعام یک هزار روپیه کمباب
 گردید و مید یحیی رسول شریف مکه بعنایت خلعت و اسب و
 انعام هفت هزار روپیه و یک عدد اشرفی و یک عدد روپیه هریک بوزن
 صد توله و سیدی کامل سفیر حاکم حبشه بعنایت خلعت و اسب
 و انعام دو هزار روپیه و سید عبد الله فرستاده حاکم حضرموت
 بهطای خلعت و اسب و انعام دو هزار روپیه و شیخ محمد فرستاده
 سید عبد الرحمن مغربی بعنایت خلعت و اسب و انعام دو هزار
 روپیه سرافراز گشته رخصت انصراف یافتند و از خزانه احسان
 پادشاهانه دوازده هزار روپیه برای حاکم حبشه و هفت هزار روپیه
 جهت حاکم حضرموت و نه هزار روپیه برای سید عبد الرحمن
 مغربی مصحوب سفرا ارمال یافت و چون کوپک^(۱) اتالیق که از
 عمده های سبحان قلی خان والی بلخ بود عریضه مبذولی بر اظهار
 مراتب بندگی و اخلاص با مختصر پیشگشی بدرگاه فلک پیشگاه
 فرستاده بود آورنده بعنایت خلعت و انعام دو هزار روپیه نوازش
 یافته مرخص شد و مصحوب او هفت هزار روپیه با خلعت فاخره
 و خلجمر مرصع بجهت مشار الیه مرسل گشت و پنج هزار روپیه
 بزمرد نغمه سنجان سرایان آن انجمن اقبال عطا شد و درین
 بزم فرخنده جعفر خان پیشگشی مشتمل بر دو زنجیر فیل و نه سر
 اسب عربی و عراقی و نغایس اقمشه و دیگر تحف و رغائب بنظر

(۲) چهار (۳) پنج (۴) ده (۵) و صالح محمد

(۶) چهار (۷) کپک

عظام بمرحمت خلعت نوازش یافتند و کزور راه سنگه بعنایت
شمشیر و مبارز خان بعطای جیغه مرصع و اسپ باساز طلا سربلند
شدند و از اصل و اضافۀ قلعه دارخان حارس غزنین بمنصب دوهزاری
هزار و پانصد سوار از آن جمله پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و رای
مذکور فوجدار بریلی بمنصب پانصدی هزار هزار و دوهزار و دوهزار
سه اسپه مباحی گشتند و سهراب خان که سابق فوجدار بالا پور بود
بقلمه داری اودگیر از تغیر بهرام خان تعیین یافته از اصل و اضافه
بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار مرافراز شد و سعادت خان
قاتشال خلعت یافته بجایگیر خود مرخص گردید و حاجی احمد
سعید بنظم مهم چکلۀ اثاوه از تغیر راجه تودرمل معین شده
بعنایت خلعت و اسپ و از اصل و اضافه بمنصب هزار و هفت صد
سوار پایۀ اعتبار انراخت و از اصل و اضافۀ علی قلیخان از کومکیان
صوبۀ گجرات و خواجه عنایت الله از کومکیان صوبۀ دکن هر یک
بمنصب هزار و هفت صد سوار و احمد بیگ نجم ثانی از کومکیان
صوبۀ مالو بمنصب هزار و چهار صد سوار سربلندی یافتند و عالم
خان سردار قبیلۀ نوحانی و میر احمد خان قلعه دار بهالیدرو برخی
دیگر از اسرای اطراف بعنایت ارسال خلعت و کامل بیگ فوجدار اٹک
بخطاب کامل خانی و بکرم سنگه ولد راجه مان سنگه گوالیاری از زمینداران
کوهستان جمون بخطاب راجکی و مرحمت ارسال خلعت و مرایه
افتخار اندوختند و تقوی شعار شیخ محمد اشرف لاهوری بعطای
سه هزار روپیه و شاه قلی چیلہ بانعام پنجهزار روپیه و خدا بند بیگ
ولد یکہ تاز خان مرحوم و پنج کس دیگر هر یک بانعام دو هزار روپیه و حکیم

شد هشتم ذی قعدة مهاراجه جسونت سنگه از دکن رسیده باستلام
مده سنیه چهره طالع برافروخت و یک هزار مهر و یک هزار
روپیه بر حیدل نذر گذرانیده بعطای خلعت خاص مرمایه
مباهات اندوخت •

جشن وزن فرخنده قمری

درین ایام میمنت فرجام موسم وزن قمری پایه افزای
اورنگ خلافت و جهان بانی در رسیده آئین مسرت و شادمانی
تازه شد و روز مبارک ده شنبه عقدم شوال مطابق سیزدهم
خرداد که بازگاه سلطنت و دولت سرای خلافت دگر باره بیسط
بساط عشرت و کامرانی آذین خهروانی و شکوه آسمانی یافته بود
آن جشن خجسته انعقاد یافت و بعد از انقضای یکپاس و
دو گهری از روز مذکور در محفل خلد مثال غسلخانه وزن مسعود
برسم معهود بفعل آمد و حال چهل و هشتم قمری از عمر میمنت
طراز شهنشاه خورشید قدر کیوان غلام قرین هزاران فرخی و بهروزی
بانجام رسیده سال چهل و نهم آغاز جهان افروزی نمود درین جشن
عالم آرا بهار چمن حشمت و کام گاری، نهال گلشن ایهت و بختیاری
بادشاهزاده جوان بخت محمد اعظم بعنایت یک زنجیر نیل با ساز
نقره مورد عاطفت گردیدند و مهاراجه جسونت سنگه بعطای
خلعت خامه و پهلوچی و دهکده کی مرصع مشمول التفات شد و
جعفر خان فوجدار و محمد امین خان و مرتضی خان و اعتقاد خان
و دانشمند خان و طاهر خان و بیست و پنج کس دیگر از امرای

اشرف گشته بعزایت خلعت و انعام شش هزار روپیه هر بلند شد
 و سیدی کامل فقیر حاکم حبشه و سید عبدالله فرستاد؛ حاکم حضر موت
 که آنها نیز با صحائف اخلاص و انمودگی از تنسوقات آن حدود
 درین ایام بآن جناب معلی رسیده بودند باستلام مدد جلال فائز گشته
 نخستین بعطای خلعت و انعام دو هزار و پانصد روپیه و دویمین
 بعزایت خلعت و انعام یک هزار روپیه سرفرازی اندوخت و شیخ
 محمد فرستاد؛ سید عبدالرحمن مغربی که از اجله سادات
 و اتقیا و معادات اندوز مجاورت حرم قدس کعبه معظمه اهت تقبیل
 عتبه اقبال نموده بعزایت خلعت و انعام دو هزار روپیه کامیاب شد
 و نه مر اسب عربی که امام اسمعیل حاکم یمن از روی اخلاص و
 هوا خواهی ارسال داشته بود بنظر فیض گستر رسید و این جشن
 جهان افروز تا پنج روز جهانیان را هنگامه آرای طرب و نشاط بود - درین
 اوقات از وقایع صوبه دکن بمسامع علیه رحید که احتشام خان شیخ
 زاده که در سلک کومکیان راجه چیسنگه انتظام داشت باجل
 طبیعی روزگار هیاتش سپری شد - و از سوانح مستقر الخلفه اکبر
 آباد معروض بارگاه سلطنت گردید که اعتبار خان خواجه سرا که
 بحر امت حصن سپهر مثال آن مصر دولت و اقبال قیام داشت رخت
 اقامت از حصار هستی بیرون کشید و رد انداز خان فوجدار نواحی
 مستقر الخلفه بجای او معین گشته بعزایت ارسال خلعت و باضافه
 پانصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار مباحی شد و
 خدمت خان مذکور بهوشدار خان صوبه دار آن مرکز سلطنت متعلق
 گشته منصبش باضافه هزار سوار چهار هزاری چهار هزار سوار مقرر

بعنايت خلعت و انعام يك هزار و پانصد روپيه و الله يار ولد
 رضا بهادر و حكيم احمد عرب و مير محمود سبزواری و سعیدای
 خوش نویس و ملا فردغي شاعر و كب اندر و كبیرایي كه از شعرای
 هندويي زبانند و چندی دیگر هریک بانعام يك هزار روپيه كامیاب
 شدند و پنج هزار روپيه بنغمه سنجان و سرود سرایان آن بزم مسعود
 عطا شد و درین روز خجسته نوئیذیان رفیع قدر و امرای فامدار
 پیشکشهای شایسته كه يك لك و هفتاد هزار روپيه قیمت آن شد
 گذرانید و از جانب امیر الامرای صوبه دار بنگاله برخي از جواهر
 نفیسه و مرصع آلات و از قبل وزیر خان دوزنجیر نیل با فغایین
 جواهر بنظر اكسیر مآثر رسید و مرتضی خان و دانشمند خان و كنور
 رام سنگه و دیگر عمده ها در خور حال پیشکش ها گذرانیدند و دوز
 زنجیر فیل با ساز نقره پیشکش مختار خان قلعه دار پرئیده از نظر
 انور گذشت و حاجی احمد سعید كه در چهارم سال جلوس همایون
 بجهت رسانیدن مبلغ شش لك و شصت هزار روپيه نذر حرمین
 شریفین زادهما الله قدرا و جلالة بآن امكان قدس تعیین یافته بود
 ازان صوب رسیده جبهه های آستان خلافت شد و چهارده سر اسب
 عربي برسم پیشکش گذرانیده سید یحیی كه شریف مكه معظمه او را
 با صحیفه نیازی مشتمل بر اظهار مراسم اخلاص و دعاگوئی و سه سر
 اسب عربي و برخي تبركات و تفسوقات آن مكلن ملائك آشیان
 برفاقت مشار الیه بدرگاه فلک پیشگاه فرستاده بود دولت اندوز ملازمه

سیصد و پنجاه سوار و محمد تقی خان بخشی دکن بمنصب
 هزارری سیصد سوار و مید جمفر بخاری که در طن مالوف خود
 گجرات بود بمنایت ارسال خلعت و انعام دو صد اشرفی و سید علی
 داروغه کتاب خانه بمرحمت خنجر مرصع و پریم سنگه پسر زمیندار
 سری نگر بمنایت چمدهر مرصع و سید عنایت الله بمنایت ماده
 فیل و انعام دو هزار روپیه و خدمت طلب خان بمرحمت اسپ و
 محمد ناصر چیله بمناسبت داروغگی بقار خانه بخطاب نوبت خانی
 و خواجه طرب که در خدمت اعلیٰ حضرت بود بخطاب محلدار
 خانیه مفتخر و مباهی شدند و ارسلان خان فوجدار سابق بفارس
 که چنانچه گزارش یافته بفوجداری سیوستان تعیین یافته بود جبهه
 سالی آستان اقبال گشته بمنایت خلعت و اسپ سربلند شد و بدان
 خدمت مرخص گردید و جهانگیر قلی خان فوجدار میان دو آب
 که بموجب التماس شرف اندوز ملازمت اکسیر خاصیت گشته
 بود بمنایت خلعت سرفراز گشته بخدمت مرجوعه رخصت یافت
 و خواجه سکندر که تازه از ماوراء النهر آمده در سلک بندهای این
 آستان نلک احترام انتظام یافته بود بمرحمت جیغه مرصع و شمشیر
 و سپر با ساز طلا و انعام دو هزار روپیه مباهی شد و سید یحیی بانعام
 دو هزار روپیه و شیخ محمد ماه جونپوری بانعام دو صد اشرفی و
 سعید الله و محمد معصوم از ملازمان قدیمی که در ملک لشکر
 دعا منتظم شده بودند هریک بانعام سه هزار روپیه و ملا محمد
 امین خوش نویس بانعام دو هزار روپیه و شیخ پیر محمد صاحب
 مجاهد جذاب قدرة الواصلین حضرت خواجه معین الدین قدس سره

بمرحمت خلعت خاص اختصاص یافت و وزیرخان صوبه دار مالوه که پنج هزارى پنج هزار سوار بمنصب داشت يك هزار سوار از قابضانش دو اسبه سه اسبه مقرر شد و طاهر خان بمرحمت هشت سراسپ از انجمله يکى عربى با سوار طلا و دانشمذ خان باضافه پانصد سوار بمنصب پنج هزارى دو هزار و پانصد سوار و از اصل و اضافه اسدخان بمنصب چهار هزارى سه هزار سوار و ميرزا سلطان صفوى و نامدار خان هريك بمنصب چهار هزارى دو هزار و هشت صد سوار بمنصب سه هزارى دو هزار و سید صد سوار و عبد الرحمن بن نذر محمد خان بانعام چهار هزار روپيه و صف شکن خان که در دکن بود باضافه پانصد سوار بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و انتخار خان باضافه پانصدى بمنصب سه هزارى هزار و دصد سوار و حسن على خان بمرحمت اسپ با ساز طلا و مبارز خان بمذايت پنج سراسپ و سيد سلطان کربلايى باضافه پانصدى بمنصب دوهزارى هفت صد سوار و سيد شیر زمان باره باضافه پانصدى سید صد سوار بمنصب هزار و پانصدى هفت صد سوار و از اصل و اضافه همت خان بمنصب دو هزارى هزار و دصد سوار و ملتفت خان بمنصب دوهزارى هشت صد سوار و غياث الدين خان ناظم مهام بندر سورت بمنصب هزار و پانصدى هشت صد سوار و مزاور خان بمنصب هزار و پانصدى شش صد سوار و يوسف خان بمنصب هزار و پانصدى پانصد سوار و صالح خان بمنصب هزار و پانصدى صد و پنجاه سوار و فتاح خان فوجدار پونار بمنصب هزار و هشت صد سوار و فرهاد خان از کومکيان صوبه بنگاله بمنصب هزارى چهار صد سوار و مکرمت خان ديوان صوبه گجرات بمنصب هزارى

هائند پدر ملیر و خورشید عالم گیر که بر مهر برین بر آید بر فیله
 فلک خرام کوه تمثال که تخت زرین بر کوه پشت آن نصب
 کرده بودند سوار شده بتوزوک و آئین مقرر بمصلی توجه فرمودند
 و اقامت نماز عید بجماعت نموده پس از مراجعت در ایوان چهل
 مقنن خاص و عام که تخت فیروز بخت مرصع نگار را دران انجمن
 سعادت اصحاب مرکوب کرسی نه پایه افلاک ساخته در پیش آن
 ادبک دلبادل مخمل بر انراخته بودند سریر آزادی ایست و
 کمرانی گشت دست نوازش و انضال بکام بخشی و عطا ناری
 گشودند و تا پنجم روز قرین بخت بیدار و دل هوشیار محفل مهرمی
 و طرب آراسته باصناف مکرمت و احسان مید دلهای خلایق
 فرمودند و چون بدولت از خاص و عام بر خاستند از کمال حق
 پرستی و توفیق شعاری دگر باره نجم شمر حرکت و سواری فرموده
 جهت ادای نماز جمعه پرتو قدوم بمسجد جامع گسترده و بآئین
 معمول نماز گزاردند درین جشن خجسته برای مهین باوه نهال
 عظمت و اقبال گزین ثمره شجره ایست و جلال بادشاهزاده ارجمنده
 محمد معظم که در دکن بودند خلعت خاص فرستادند و فروغ دودمان
 هشت و کاسکاری چراغ خاندان مطلق و اختیاری بادشاهزاده
 والیدر محمد اعظم را بمرحمت سه اسپ از طویل خامه و یک
 عقد سروراید و نوگل حدیقه دولت تازه نهال ریاض خلافت بادشاه
 ازده والا گهر محمد اکبر را بعطای جیفه و بهوشی مرصع مشمول
 ماطفت ساختند و امیرالامرا و راجه جیسنگه و دیگر امرای اطراف
 را بملکات اقبال خلعت کسوت میبایان بخشیدند و جعفر خان

تعمیدین یافت غرق شمعان لشکر خان که از صوبه دارى تهته معزول شده بود دولت زمین بوس یافته بعنایت خلعت هشمول التفات گردید پنجم ماه مذکور سیفخان صوبه دار کشمیر که بموجب التماس بجناب معلی رسیده بود شرف تقبیل مدد حذیه یافته خلعت نوازش پوشید ششم لشکر خان بصوبه دارى پتند از تلغیر دارُ خان تعمیدین یافته بعطای خلعت و یک زنجیر فیل و اسب با ساز طه کامیاب مکرمت شد و چون صفی خان میر عبد السلام پسر خود را بد خدا میکرد پیشکشی بمحل عرض رسانیده رخصت طوی خواست و عطافت پادشاهانه بهرش را بعنایت خلعت و خنجر صرمع نواخت بیست و ششم سیفخان صوبه دار کشمیر رخصت اتصرف بآن خطه دایم بر یافته خلعت و اسب با ساز طه باو عطا شده

آغاز سال هشتم از سنین دولت والای عالمگیری

مطابق سنه هزار و هفتاد و پنجم هجری

درین اوقات همایون که زمانه را مواد عشرت و کمرانی روز افزون و دین و دولت به هزاران سعادت و فرخندگی مقرون بود شهر کرامت پیر رمضان در رحیده انوار یمن و برکت بر جهان و جهانیان گسترند و شب چهار شنبه نوزدهم ماه احفادار رویت آن ماه مهر انوار اتفاق انداده سال هشتم از هذین خلعت و فرمان روانی طرازند انسر و تخت شهشاه مؤید فیروز بخت بمبارکی و نیروزی و خجستگی و بهروزی آغاز شد و اشاره والا بکار پردازان پیشگاه دولت و سامان طرازان بارگاه سلطنت صادر گشت

که تا رسیدن عید سعید بترتیب اسباب و سرانجام لوازم جشن مسعود پرداخته محفل سپهر اساس خاص و عام و انجمن خلد مذل غسلخانه را برسم هر ساله آذین عشوت و شادمانی بندند درین هنگام آله وردنخان فوجدار گورکھپور که چنانچه مذکور شد به پیشگاه حضور آمده بود بخدمت مرجوعه مرخص گشته بعطای خلعت و اسپ با حاز طه و مپر با ساز میناکار مشمول عاطفت شد و معین خان بدیوانی دارالملک کابل از تغیر حکیم نور الدین منصوب گشته بعفایت خلعت و اسپ سربلندی یافت و مغیم خان از تغیر او بدیوانی سرکار ملکه ملکی حاصل تقدس نقاب طراز هردج عفت و احتجاب روشن رای بیگم خلعت سرافرازی پوشیده از اعل و اضافه بمنصب هزاری دوصد سوار مباهی شد و چون ایام صیام قرین انوار میمنت و شرف بانجام رسید شب جمعه بیست و نهم فردرین هلال فرخنده شوال از فوق سعادت طالع گشته چهره آرای شاهد عیش و نشاط شد فردای آن که عید فرخنده نظر بود و بارگاه خلافت و جهانبانی بسط بهاط حشمت و تجمل پبرایش و آراستگی یافته بود نوای عشوت و خوشدلی با صد کشته شایانته اقبال طظنه عظمت و جلال بگوش گردون رسانید بادشاه زادهای کام کار عالیمقدار و امرای نامدار و سایر بندهای آستان گیهان مدار بسده دلا و درگاه معلی فراهم آمده آن آب عبودیت و تسلیات تهذیب بجای آوردند و شهذشاه مهرانهر سپهر سریر

بافاضه هشت صد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار
مباهی شد و چون خواجه عبد الغفار بمادت معهود از مارراء الغهر
عریضه مبني بر مراسم عبودیت و دعا گوئی بدرگاه خلایق پناه
ارسال داشته بود از خزانه احسان پادشاهانه هفت هزار روپیه
در وجه اقام خواجه مزبور و سه هزار روپیه بفرستادهای ار عطا
شد دوازدهم رجب حضرت شاهنشاهی التماس مخدوم تآقی
عصمت نورس بانو بیگم زوجة کریمه شاهنواز خان مرحوم شرف
قدوم بسر منزل او بخشیده آجا نعمت خاصه تدارک فرمودند و آن
بانوی حمیده اطوار ادای مراسم پای انداز و نثار و شکر مقدم خدیو
روزگار بجا آورده پیشکشی گذرانید و درین هنگام میرخان فوجدار جموں
که به پیشگاه حضور آمده بود رخصت آن حدود یافته بمعنایت خلعت
و اسب سربلند گشت و سید شیرخان بارهه از کومکدیان صوبه آدیبه
بقلمه داری افندیباری و فوجدارئی نواحی آن تعیین یافته از اصل
و اضافه بمنصب هزار و پانصد سوار سرافراز شد و چون فدائی خان
محمد صالح که پسر خود را که خدا میکرد پیشکشی بنظر همایون درآورده
التماس رخصت نمود و عاطفت پادشاهانه پسرش را بعطای خلعت
و خنجر مرصع نوازش فرمود و سید سلطان کریملاهی که از نیز
کندها میشد بمعنایت خلعت و خنجر مرصع سرمایه افتخار اندوخت
بیست و بیوم ماه مذکور معروض پیشگاه خلافت گردید که نیکقام
خان قلمه دار رهناس بساط حیات در نوردید و رای بیگ گواهی
بحراست آن حصن - پیر اساس معین شده از اصل و اضافه بمنصب
هزاری چهار صد سوار مباهی شد و داورخان بقلمه داری رتاپور

تعلق داشت رسیده جبهه سالی عتبه خلافت گردید و چهارده زنجیر
 فیل که از زمیندار مورنگ گرفته بود با نه زنجیر فیل پیشکش خود
 بمحل عرض رسانیده خلعت عاطفت پوشید و یک زنجیر فیل پیشکش
 خصیر خان بنظر اکسیر اثر رسید و درین ایام بادشاه زادهای
 عالیقدر والا مقام و امرای عظام که فیض الدوز خدمت حضور بودند
 بمرحمت خلعت زمستانی بوسه معهود مورد نوازش گردیدند و لهال
 یوسفان مملکت طراز کسوت ابهت بادشاهزاده ارجمند محمد معظم
 و امرای اطراف باین عنایت عز اختصاص یافتند و مکرر رایت
 اقبال بسمت آغزآباد و پالم و خضرآباد و دیگر شکارگاههای اطراف
 دایرالخلافه باهتزاز آمده خاطر اقدس از میر و شکار آن حدرد بهجت
 آمود شد و بفیض الله خان قراول بیگی و زمره قراولان و عمله شکار
 خلعت شکاری مرحمت گشت و ارسلان علی ولد آله وردی خان
 مرحوم که سابق فوجدار بنارس بود بفوجداری سیوستان از تغیر
 ضیاء الدین خان معین گردید و از اصل و اضافه بمنصب هزاری
 نهصد سوار ازان جمله هفت صد سوار دواپه سه اسبه مباهی
 شده بخطاب ارسلانخانی ناهور گشت و پلنگ جمله مخاطب
 بارسلان خان بخطاب خنجر خانی سرافراز گردید و هزارخان
 بفوجداری بنارس از تغیر ارسلان خان و از اصل و اضافه بمنصب
 هزار دهاصدی هفت صد سوار مفتخر شد و بعرض اشرف
 رسید که فیروز خان حیواتی فوجدار دیپالپور و حقیقت خان
 که در ملک گوشه نشینان بود باجل موعود درگرفتند و دیندار
 بانی بفوجداری دیپالپور تعیین یافته بمنابت خلعت و اسبه و

الخانۀ اکبر آباد آمده بود بعنایت خلعت مفتخر گشته و خدمت
انصراف یافت و راجه تودرمل ناظم مهمات چکله اداره که بر موجب
طلب بحضور پرنور آمده بود خلعت یافته بخدمت مرجوعه مرخص
شد و بهارز خان از کابل رسیده شرف زمین بوس دربانست و
بعنایت خلعت سرانراز گشت و بمبدالله خان از تغییر راجه اندوسن
دهندیره بفوجداری شاه آباد از اعمال صوبۀ مالوه معین گشته
بالمائه پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصد سوار تارک اعتبار
بر اراحت و قاضی عارف کشمیری بنگارش مواج احوال تربیت خان
که به حجاب ایران زمین رفته بود تعین یافته بعنایت خلعت و
اسپه و انعام پنج هزار روپیۀ مبادی گردید و حکم شد که بزرگوارانه
گفته بخان مذکور ملحق گردد هشتم جمادی الآخره از عرضه داشت
گوهر محیط حشمت و اختیاری اختر سپهر عظمت و کمکاری
پادشاهزادۀ والا قدر محمد معظم که در صوبۀ دکن بودند بظهور پیوست
که بیست و ششم جمادی الاولی در مشکوی دولت آن واقعات از بطریق
دختر ستوده سیر راجه روپ منگه راتهور گرامی پسر می تولد یافته
فروغ بخش دیدد اقبال گردید و یک هزار اشرفی که بصیغه نذر
فرستاده بودند بحمل عریس رسید حضرت شاهنشاهی از ورود آن مرز
دولت پیرا مسرور و مبتهج گشته آن مولود مسعود را بسلطان عظام
الدین موهوم ساختند و بهیر معین ملازم پادشاهزادۀ کامگار را که
عرضه داشت ایشان آورده بود بهرحسب خلعت و اسپ و انعام دو هزار
روپیۀ و میرزا محمد وکیل آن عالی نسب را بعنایت خلعت نوازش
فرمودند یازدهم ماه مذکور آله دردی خان از گورک پور که باقطاع او

خاطر مبارک شهباشاه روزگار بنشاط شکار مائل شده دوم جمادی
 الاولی باغرا آباد شرف قدوم بخشیدند و شش روز در نخبچیر گاههای
 نواحی آن نشاط صید اندوخته لیله گو بسیار شکار فرمودند دهم ماه
 مذکور میرزا سلطان صفوی جاگیردار دهمونی از آنجا رسیده احرار
 دولت ملازمت نمود و یک هزار اشرفی بصیغه نذر و نه زنجیر نیل
 و برخی جواهر و مرصع آلات برسم پیشکش گذرانیده خلعت نوازش
 پوشید و هوشدار خان صوبه دار مستقر الخانه اکبر آباد بمرحمت
 خلعت و شمشیر و اسب با ساز طلا مبهی شده مرخص گردید و
 از وقائع صوبه مالوه بمسامع حقائق مجامع رسید که نجابت خان
 صوبه دار آنجا جهان گذران را پدر در نمود و نظم مهم آن صوبه بوزیر
 خان صوبه دار خاندیس تفویض یافته پرلیغ همایون صادر شد که
 بدان صوب شتافته به بند و بخت مهمات آنجا پردازد و بعنایت
 ارسال خلعت خاص اختصاص یافت و داؤد خان که در سلک کرمکیان
 راجه جیسنگه انتظام یافته بود بصوبه دارمی خاندیس مقرر گشته
 فرمان شد که یکی از ارباب خویش باجمعی از تاباندان در بلده طینه
 بره انپور گذاشته خود با تدمه سپاه عازم مقصد شود و عاطفت خسروانه
 غیرت خان خلف نجابت خان را که کمیداب خدمت حضور بود
 بعطای خلعت از کسوت موگوارمی برآورد و معتقد خان و اسمعیل
 خان و دیگر پسران آن خان مرحوم را که از پایه سریر سلطنت دور
 بودند بار سال خلعت نوازش فرمود و بعرض اشرف رسید که خنجر
 خان موجود از معظم نگر را روزگار حیات بسرآمد و الله یار پسرش
 بعطای خلعت از لباس کدورت برآمد و رزق الله خان که از مستقر

شد و پریم سنگه زميند ار مری نگر که پدرش اورا بخد مت گزاری
 بارگاه خلافت پناه فرستاده بود دولت اندوز تقبیل مدد سنیه گشته
 پیشکشی از طلا آلات و امپان کوهی و جانوران شکاری بمحل عرص
 رسانید و بعنایت خلعت و سرپیچ و اربسی و پهنوپیچ مرصع و
 منسوب هزاری پانصد خوار مورد عاطفت گردید و احمد بیگ خان
 بانعام ده هزار روپیه و قاضی عبد الوهاب اقصى القضاة بمرحمت
 ماده نیل و انعام یک هزار روپیه و عبد الله ولد حاجي قاسم خوش نويس
 که که خدا میشد بانعام چهار هزار روپیه و محمد قاسم چور اغاسي
 که تازه از توران بآستان مظهر نشان رسیده بود بمرحمت خلعت و
 جینة مرصع و انعام دو هزار روپیه و خواجه سکندر که او نیز بتازگی
 ازان دیار آمده بود بعنایت خلعت و خنجر و انعام دو هزار روپیه
 و سید شیر محمد قادری بانعام سه هزار روپیه و ملا محمد مقیم
 گلشی که از خاصان و مصاحبان پیشکوه بود بانعام دو صد اشرفی و
 شیخ عبد الملک و سعیدای خوش نویسن و خواجه کمال الدین و
 شیخ الله داد هر یک بانعام دو هزار روپیه و سید شیخ همشیرزاده
 سید جلال بخاری بانعام یک صد اشرفی و محمد وارث و خواجه قادر
 محتسب و بیست کس دیگر هر کدام بانعام یک هزار روپیه بهره
 اندوز عاطفت گردیدند و دو هزار روپیه بنغمه سنجان و سرودمرایان
 آن انجمن والا عطا شد و درین بزم مسعود نویدان نامدار و امرای
 عالیمقدار رسم نثار بجای آورده پیشکشی گذرانیدند و تا سه روز
 این جشن خسروانی هانیان را حرمایه شادمانی و پیرایه کمرانی
 بود درین ایام چون هوا بسردي گرانیده موسم شکار نیله کار رسیده بود

گردیدند و از گروهی که با راجه جیمنگه بدکن معین گشته بودند
 داوود خان بعنایت خلعت و اسب با مازلا و یک زنجیر نیل مباهی
 شد و منصبش که چهار هزار و چهار هزار موار بود باضافه هزار
 افزایش پذیرفته و یک هزار موار از تایلینانش دوامیده معاده مقرر گردید
 و راجه رایمنگه سیصد و بیست و پنج خلعت و اسب با مازلا و جمدھر
 مرصع با علاقه مروراید و قباله خان بعنایت خلعت و اسب و باضافه
 پانصد و بیست و پنج خلعت و اسب و کیرت منگه بمرحمت
 خلعت و اسب و از اصل و اضافت بمنصب دو هزار و پانصد و بیست
 و هفت موار و ملا یحیی نایب بعنایت خلعت و نیل و باضافه
 پانصد موار بمنصب دو هزار و پانصد موار و راجه نرمنگه
 کور و پورنمل بندیده هر یک بمرحمت خلعت و اسب و بدل بخدیار
 و برق انداز خان و بیماری از مبارزان شہامت نشان بعطای
 خلعت و برخی بعنایت اسب نوازش یافته مرخص گشتند و محمد
 لطیف ولد مکرمت خان مرحوم بدیوانی آن جیش مسعود خلعت
 سرانرازی پوشید و جانی بیک به بخشگیری آن لشکر مقرر گشته
 بعنایت اسب و خلعت مباهی شد و بجهت دلیر خان خلعت
 دیگر و یک زنجیر نیل و برای احتشام خان خلعت مرسل گشت
 و از امرای دکن سرانراز خان و قطب الدین خان و رندوله خان و
 شرزه خان و هلال خان و غالب خان و جوهر خان و دتاجی بعنایت
 ارسال خلعت مرمایه مباهات اندوختند و درین روز هوشدار خان
 صوبه دار مستقر الخلفه اکبر آباد که بموجب التماس به پیشگاه
 حضور آمده بود شرف زمین یوحی دریانده بعنایت خلعت مر بلند

تلاير و ساز نقره و جل زربفت مورد عواطف بادشاهانه گشته مرخص
 شد و مرتضى خان باضافه يکهزار سوار بمنصب پنج هزارى پنج هزار
 سوار وندائى خان از اصل و اضافه بمنصب چهار هزارى دو هزار و پانصد
 سوار و فيض الله خان باضافه پانصدى بمنصب چهار هزارى دو
 هزار سوار مشمول مراحم خسروانه گرديدند و سادات خان بغوجدارى
 شاه آباد تعيين يافته بعنايت خلعت و باضافه پانصدى بمنصب
 دو هزار و پانصدى دو هزار سوار مقرر از شد و حسن علي خان
 باضافه پانصدى بمنصب دو هزار و پانصدى يك هزار و هفت صد
 سوار و مبارز خان بعنايت ماده نيل و خنجر خان فوجدار معظم
 باضافه پانصدى بمنصب دو هزارى پانصد سوار و سيف الدين
 صفوى بخطاب کامياب خانى و از اصل و اضافه بمنصب هزار و
 پانصدى هفت صد سوار و قلعه دار خان حارس قلعه غزنين بعنايت
 ارباب خلعت و يك زنجر نيل و حكيم صالح شيرازى بخطاب
 صالح خانى و باضافه پانصدى بمنصب هزار و پانصدى بمنصب
 يك صد سوار و حاجي شفيع ديوان دكن بخطاب شفيع خانى و
 از اصل و اضافه بمنصب هزارى دو صد و پنجاه سوار و بختاور خان
 و دربار خان هريک بمطامى ماده نيل کامياب مرحمت گشتند و
 از اصل و اضافه هاديخان از كوميدان سوبه بهار بمنصب دو هزارى
 شش صد سوار و روح الله خان و معتمد خان خواجه مرا هريک
 بمنصب هزار و پانصدى شش صد سوار و التفات خان بمنصب هزار
 و پانصدى دو صد سوار و سيد سلطان كرنلايى بمنصب هزار و پانصدى
 هفت صد سوار و گدا بيگ بمنصب هزارى چهار صد سوار مقرر

مطابق هفدهم آبان که بارگاه حشمت و دولت سرای سلطنت
 باشا و والا آذین خسروانی و شکوه آسمانی یافته بود بعد از انقضای
 دوپاس و سه گهری از روز مذکور در محفل فیض بنیاد غسلخانه
 همایون جشنی بادشاهانه انعقاد یافته عنصر انور و پیکر کرامت
 پرور گیتی خدیو دادگر معدنت گستر را باشیای معهوده بآئین
 مقرر منجیده شد و مال چهل و ششم شهمی از عمر اشرف قرین
 سعادت و اقبال بانجام رسیده سال چهل و هفتم به نیک اختری
 و بهروزی جلوه جهان افروزی آغاز کرد و حضرت شهنشاهی بعد
 فراغ از وزن معبود دران انجمن طرب پیرا سریر آرا گشته بکلم
 بخشی خلایق پرداختند و نهال آمال بسیاری از عبودیت منشان
 ارادت سگن را از فیض بهار مکرمت و انصال کامیاب نشو و نما
 ساختند دران روز عشرت افروز رخشنده اختر برج سلطنت تابنده
 گوهر درج خلانت بادشاهزاده ارجمند والا قدر محمد معظم که در
 دکن بودند بعنایت دوسر اسپ عربی مورد عاطفت گردیدند و
 و خلنجر خاصه باعانه مروارید بنو گل حدیقه دولت تازه نهال ریاض
 حشمت بادشاهزاده کامکار محمد اعظم عطا شد و جعفر خان بعنایت
 خلعت خاص با نادری قامت امتیاز افراخته باصافه هزاره هزار
 موار بمنصب هفت هزاره هفت هزار موار از انجمله چهار هزار موار
 در اسپه سه اسپه والا رتبیکی یافت و راجه جیسنکه که بانواج
 قاهره بدفع و استیصال میوزی مقهور معین شده بود بعنایت
 خلعت خاص با نادری و شمشیر مرصع و یک صد اسپ از انجمله
 بیست راس عراقی و عربی یکی با زین و ساز طلا و فیل خاصه با

بارگاه خلعت را با لشکری تازه و سامانی شایسته بدفع آن ضالحت
 آئین تعیین نموده مهاراجه جسونت سنگه را به پیشگاه حضور
 لامع النور طلب دارند و راجه جیسنگه را که از راجه‌های ذی شان و
 و بحسن تدبیر و جمعیت لشکر و وفور سامان سرداری و مرلشکری
 را شایان بود با چندی از امرای نامدار و عمده‌های آستان سپهر
 مدار مثل دلیر خان و داود خان و راجه‌رای سنگه میسودیه و احتشام
 خان شیخ زاده و قباد خان و راجه سجان سنگه بندبیل و کیرت سنگه
 و ملا یحیی نایبه و راجه نرسنگه گور و پورنمل بندبیل و زبر دست
 خان و بادل بختیار و برق انداز خان و دیگر مبارزان نصرت شعار با
 توپخانه و سایر ادوات نبرد و بیکار که همگی قریب چهارده هزار
 سوار بودند بتقدیم این خدمت تعیین نموده مقرر فرمودند که آن
 زید راجه و جمعی که در رکاب ظفر مآب بودند در جشن مبارک
 شمسی که وقوع آن نزدیک بود بدان صوب مرخص گردند و یرلیغ
 گیتی مطاع بنام دلیر خان و احتشام خان و برخی دیگر که در
 محال قبول خویش بودند بعز صدر پیوست که از آنجا عازم مقصد
 گشته بر راجه مذکور پیوندند •

چشن وزن مبارک شمسی

درین ایام فرخنده انجام که از فیض این دولت آسمانی عرصه جهان
 بهارستان طرب و شادمانی که انجمن گیتی نگارستان عشرت و کمرانی
 بود موسم وزن شمسی خورشید اوج جهانستانی در رسیده
 جهانیان را نشاط تازه بخشد و روز مبارک شنبه نوزدهم ربیع الاول

مانند طائفه ملیبار بهزدی و رهنی برگشتی نشینان نیز بدگور می
 خویش هودا میساخت و هرگاه کشتی مورد فتور دریا گشته بیگی
 از بندرهای او می افتاد تمامی اموال و اشیائی که در آن بود دست
 خوش جور و تغلب او می گشت چنانچه درین ایام بظهور پیوست که
 جهاز بزرگی که جمعی کثیر از طوائف تجار باموال و امتعه بسیار در آن
 بودند طوفانی شده بقبضه تصرف و استیلائی او درآمده بود و آن کابر
 جابر دست تطاول بلخ و نهب اموال آن مسکینان کشوده تمامی
 را متصرف شد و مع هذا مالکان اموال را که اکثر مسلمان بودند
 مقید و محبوس ساخته باضرار و آزار طلب زیادت می نمود و از
 ظلم پرستی و شقاوت پروری مدت ها آن محنت زدگان را باین سبب
 هر شکیله تعب مبتلا داشت تا آنکه جمعی از آنها که در موطن و
 مساکن خویش بقیه ثروت و بضاعتی داشتند از آن جمله مبلغ های
 کلی طلب داشته باو دادند و از چنگ جبر و بیداد آن ضلالت
 کیش بد نهاد رهائی یافتند و مهاراجه جسونت سنگه که با عساکر
 قاهره باستیصال او تعیین یافته بود اگرچه بر سر ولایت آن مردود
 رفته یک چند بمحاصره بعضی از قلاع اوقیام ورزید و در تخریب
 ولایت و تسخیر حصون آن مقهور جمعی منور بظهور رسانید لیکن
 اثری که مطلوب اولیای دولت بود برگزشتن او مترتب نشد و
 هیچ یک از قلعه های عظیم آن مخدول لغیم مفتوح نگشت و مهم او
 بطول و امتداد کشید لاجرم درین اوقات سعادت پیرا را می ملک آرای
 حضرت شاهنشاهی که مطرح انوار الهام آهلی و مرآت صور اسرار
 سلطنت و جهان پناه بیست چنان تقاضا نمود که یکی از نویشان

نزد امیر الامرا باشد و منگلی خان که از فوجداری سرکار سارن معزول شده بود معادت زمین بوس دریافت و در بارخان خواجه سرا بخدمت ناظری حرم سرای مقدس از تغیر جواهر خان مورد انظار اعتماد گشته خلعت سرفرازی پوشید و فوجداری نواحی دار الخلافه از تغیر فوجدار خان ضمیمه خدمت فولاد خان کوتوال گشته خلعت باو مرحمت شد و منصبش افزایش پذیرفت هشتم ربیع الثانی چون دهمریه بود که عید هندوانصت عاطفت بادشاهانه راجه جیسنگه را بعطای خلعت خاص نوازش نمود شانزدهم ماه مذکور داور خان که از صوبه داری پنده معزول شده بود ادراک شرف ملازمت کیمیا خاصیت نموده بعطای خلعت مشمول عنایت گشت و هزبر خان که از قلعه داری رهناس معزول شده بود از انجا رسیده بمر بساط بوس فائز گردید •

نعین راجه جیسنگه با افواج منصور

جهت دفع سیوای مقهور

چون آن نابکار شقاوت شعار که مجملی از حال خسرون مآل او درین صحیفه مآثر اقبال گزارش پذیرفته در ولایت خود باسظهار قلاع حصین و معادل متین و کثرت جمعیت اوباش و دغلبان رانعه طالب فتنه آئین کمال قوت استقلال یافته ریشه استقرار دران مرزمین فرو برده بود و شیوه تاخت و فرازی پیش گرفته غبار شورش می انگیزخت و ازین جهت که ولایتش بساحل دریای شور نزدیکست و بندری چند در تصرف داشت

مهاراجه جسونت منگه انتظام داشت و در تنبیه و تادیب میروائی
 مقهور ترددات نمایان ازو بظهور رسیده بود بموجب فرمان طلب
 از آنجا رسیده بجبهه هائی آهتان خلعت جبین عبودیت نورانی
 ساخت و بمعنایت خلعت قامت افتخار انراخت و درین ایام
 بمناسبت موسم برشکال بهار گلشن جاه و جلال سحاب چمن
 هشت و اقبال پادشاهزاده ارجمند محمد معظم و مهاراجه جسونت
 منگه و امیر الامرا و نجابت خان و وزیر خان و دیگر عمدهای
 اطراف بمعنایت خلعت بارانی نوازش یافتند و راجه جیسنگه
 و جعفر خان و محمد امین خان و دیگر امرای حضور و ایستادهای
 پیشگاه قرب بر حسب ترتیب قدر و منزلت باین مرحمت
 سرفراز گردیدند و چون از فیض باران رحمت ایزدی هوا اعتدال
 یافته دشت و صحرا بنضارت و خرمی گرائیده بود حضرت
 شاهنشاهی مکرر بمحمت آفر آید و دیگر صید گاه های اطراف
 دارالخانه توجه نموده نشاط سیر و شکار اندوختند و آهوی بهیار
 صید فرمودند و درین اوقات راجه نرسنگه کور از بنگاله رسیده احراز
 دولت ملازمت اشرف نمود و خلعت یافته بوطن مرخص شد و
 از منصبش که هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار بود پانصد سوار
 دو اسبه سه اسبه مقور گردید و چون بمعرض همایون رسید که خواجه
 نذیر درین ایام بقلعه دارق رهناس تعین یافته بود باجل طبیعی
 در گذشت و ابو مسلم بحراست آن حصن سپهر اساس معین شده
 بمعنایت خلعت نیکام خانی سرفراز گردید و بزرگ امید خان بمعنایت
 خلعت مباحی گشته به بنگاله رخصت یافت حکم و الا صدر ریاست که

سرورازید و سپهر و ترکش هر دو با ساز میناکار و ماده فیل با حوضه
 سر بلند شد و مصحوب او نامه که بموجب امر اعلی دانشمند خان انشا
 کرده بود با موازی یک لک و پنجاه هزار روپیه از نواب مرصع آلات
 و نفائس اقمشه هندوستان بجهت خان مذکور فرستادند و چون
 سبحان قلی خان والی بلخ نیز در میوم سال جلوس همایون چنانچه
 درین صحیفه متأخر اقبال گزارش یافته ابراهیم بیگ راکه از عمد های
 او بود برسم سفارت بجناب عالمیان مآب فرستاده در ادای مراسم
 تهنیت بر عبد العزیز خان مبعثت گزیده بود گیتی خدیو مکرمت
 پرور قدردان آن خان والا مکان را هم با رسال نامه عطوفت عنوان موازی
 یک لک روپیه ارمغان یاد آوری فرمودند درین هنگام غضنفر خان
 بصوبه دارچی تهته از تغیر قباد خان منصوب گشته بعنایت خلعت
 و اسب با ساز طلا و یک زنجیر فیل باضافه پانصدی هزار سوار بمنصب
 سه هزار سی هزار سوار از انجمله هزار سوار دواپه سه اسپه سر بلند شد و حادات
 خان از کومکیان صوبه بهار بموجب بر لبغ طلب از آن حدود رسیده دولت
 زمین بوس دریافت - و از مواضع صوبه بنگاله معروض پیشگاه خلافت
 شد که میر صالح داماد شاه نواز خان و دوست کام ولد معتمد خان
 که در ملک کومکیان آن صوبه منتظم بودند باجل موعود در گذشتند -
 و از وقائع دار الملک کابل بمجامع حقائق مجامع رسید که بشارت
 خان دیوان آنجا باجل طبعی سپری شد - و از وقائع هرنند بظهور
 پیوست که باقر خان فوجدار آن چکله را روزگار حیات بسر آمد و
 عبد العزیز خان بجای او معین شده بمرحمت خلعت و اسب
 مهابه گشت بیست و سیوم محرم نامدار خان که در ملک کومکیان

بفوجدارى گوالیار تعین یافته بعنایت ارحال خلعت مرمایه
مباهات اندوخت و منصبش از اصل و اضافه هزارى نه صد سوار
مقرر شد و میر اسفندیار معمرى بفوجدارى خیر آباد منصوب شده
بعنایت خلعت و اسب مربلد گردید و محمد شریف خویش
اعظم خان مرحوم که تازه از ایران آمده بود بمرحمت خلعت و
انعام دوهزار روپیه نوازش یافته مرانرا از دولت بندگان گشت *

فرستادن مصطفى خان بسفارت توران

چون عبد العزیز خان والی بخارا در چهارم سال این سلطنت
عالم آرا خواجه احمد خلف خواجه خازند محمود را چنانچه در مقام
خود گزارش یافته با تهنیت نامه و مختصر ارمغانی از لفائف
توران بر سر حجابت جهت مبارکباد جلوس اشرف بر سر
خلافت و جهانبانی باستان معلی فرستاده بود و بعد ازان همواره
بارمال هدایا و ابلاغ پیام صدق و ولا اظهار مراتب موافقت
و یک رنگی می نمود لاجرم حضرت شاعنشاهی را درین ایام
سعادت فرجام بمقتضای کمال عطونت بر خاطر ملکوت ناظر
پرتو انگند که یکی از ایستادهای بحاطت قرب و حضور را بسفارت
توران مقرر نموده جواب نامه آن خان والا دودمان با ارمغانی
شایان مصحوب او ارسال دارند و مصطفى خان خوانی که از دیرین
بلدهای سنجید درگاه آسمان جاه است بتقدیم این خدمت معین
گشته هزدهم ذی حجه مرخص شد و هنگام رخصت بعنایت خلعت
و اسب باماز طلا و شمیر با ساز میناکار و جمدهر سررع با علاقه

پادشاهزاده فرخنده خصال محمد معظم بظهور پیومت که هفدهم
 ذی قعدة در مشكوى دولت آن عالي قدر والا تبار بعد انقضای سه
 پاس از روز مذکور از بطن عصمت نقاب والدۀ كريمة سلطان
 معز الدین پسری والا گوهر متولد شد حضرت شاهنشاهی آن نوگل
 حدیقه سلطنت را بمطمان اعز الدین موسوم ساختند و امان الله
 ملازم پادشاهزاده والانزاد را که عرضه داشت ایشان آورده بود بخلعت
 و انعام دو هزار روپیه نواختند هشتم ذی حجه مطابق سیزدهم تیر
 ماه جشن عید گلایی منعقد شده پادشاهزادهای کامگار عالیقدر و
 امرای نامدار بآئین معهود رسم گذرانیدن صراحیهای مرصع و میناكار
 بجای آوردند دهم ماه مذکور که عید فرخنده اصفی بود بارگاه
 سلطنت و جهانبانی بمط بساط حشمت و تجمل آذین پذیرفته
 دگر باره نوای کوس خسروانی نفیسه عشرت و شادمانی بمسامع
 جهانیان رسانید و حضرت شاهنشاهی بدستور مقرر فیض قدوم
 بعیدگاه بخشیده نماز عید بجماعت گزاردند و پس از معاودت در
 محفل پیر مشاغل خاص و عام مرور آرای اقبال و انجمن امروز
 کمرانی گردیدند درین روز خجسته جعفر خان بعذایت خلعت
 خاص اختصاص یافت و امالت خان بمرحمت اسپ با ساز طبل
 مبهایی شده بمراد آباد مرخص گشت و خنجر خان فوجدار معظم
 نگر بعذایت ارمال علم لوای تفاخر بر افراخت و میرزهی الدین
 بفوجداری مرکب سارن از تغیر منکلی خان معین شده بعذایت
 خلعت و از اصل و افزانه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد هزار
 سرنراز گشت و سید انور که سابق فوجدار مرکب خیر آباد بود

و برق انداز خان هریک از اصل و اضافه بمنصب هزارى دود
 سوار مقتدر گشت و میر حاجى نولاد ایلچى عبد الله خان
 والى کاشغر بعنايت خلعت و انعام پنج هزار روپيه و جمعى از
 رفیقانش بانعام چهارده هزار روپيه بهره اندوز عاطفت گشته
 رخصت انصراف یافتند و مصحوب سفیر مذکور از نقد و جنس
 مى هزار روپيه برای خان مذکور فرستاده شد و عبید الله خان
 فوجدار نرور و بهادر چند زمیندار کمانون و جمعى دیگر از امرای
 اطراف بمرحمت ارسال خلعت و سرمایه افتخار اندوختند و سید
 عنایت الله که کد خدا مى شد بعنايت خلعت و احمپ و جیفه
 مرصع و انعام پنج هزار روپيه و شبنم قطب بانعام دو هزار روپيه و
 منصور ولد ملک غنبر بانعام یک هزار و پانصد روپيه و شیخ
 عبد الوهاب بخارى و شبنم مصرى و دوست محمد خطیب و درازده
 کس دیگر هر یک بانعام یک هزار روپيه فیض اندوز عنایت گشت
 و سید جعفر ولد سید جلال بخارى و سید محمد پسرش که در
 موطن مالوف خود گجرات بودند بمرحمت ارسال خلعت و انعام
 دو هزار روپيه مورد التفات گردیدند و ملا حیدر على داماد ملا عبد الله
 شومترى مشهور که دریر اوقات بمساعدت بخت از ایران باستان معلى
 رسیده بود بعنايت خلعت و انعام دو هزار روپيه و وظیفه شایسته
 کلمیاب شد و پنج هزار روپيه بزمرد نغمه سنجان و سرور سرایان آن
 بزم عشرت پدرا عطا گشت و آن جشن فرخنده تا سه روز جهانیان
 را طرب افروز بود - از سوانح بهجت انرا آنکه درین هنگام از
 عمره داشت گوهر افسر حشمت و اقبال نوزخ اختر عظمت و جلال

خسروانی آرایش یافته بود در محفل فیض بنیاد غسل خانه
 وزن معهود بآئین معهود بفعل آمد و سال چهل و هفتم قمری
 از عمر میمنت قرین خدیو زمان و زمین بهزاران فرخندگی
 و نیروزی بانجام رسیده سال چهل و هشتم بسعادت و بهروزی
 آغاز شد درین جشن همایون عاطفت پادشاهانه گوهر انصر
 حشمت و اقبال طراز مسند ابهت و جلال پادشاهزاده والا قدر
 محمد معظم را بعنایت خلعت خاص و انعام یک لك روپیه نواخته
 بمتصدیان دکن پرلیغ رنت که مبلغ مذکور را از خزانه آنجا
 بهسرکاران عالی تبارسانند و براهه جیعتنگه و چندی از امرای
 نامدار خلعت عطا شد و جمفرخان بعنایت خنجر با علاقه سروارید
 مورد نوازش گردید و بهادر خان بمرحمت خلعت و شمشیر و اسب
 با ساز طلا مر بلند گشته باله آباد که صوبه داربی آن بار تعلق
 داشت مرخص شد و دلیر خان بعنایت اسب با ساز طلا مباحی
 گشته رخصت جاگیر یافت و طاهر خان بمعطای هفت سراسر اسب
 مطمح انظار مکرمت شد و منصب شاه قلی خان فوجدار اوده باضافه
 پانصد سوار دوهزار و دوهزار سوار از انجمله يك هزار موار دو اسبه
 سه اسبه مقرر شد و ملا یحیی برادر ملا احمد نایبه که چنانچه گزارش
 یافته از بیجاپور روی نیاز بدرگاه خلایق پناه آورده بود بمنصب
 دو هزار و سوار و مرحمت اسب با ساز طلا و شمشیر با ساز
 میفکار و مخلص خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد
 سوار سر انراز گشتند و منصب مراد خان زمیندار ثبت از اصل
 و اضافه هزار و سوار قرار یافت و میر عزیز داروغه عدالت

مباهمی شد و بخصصیت تعلیم قوه الظهر رحمت و نامداری مصرة الصدر ابهت و کامکاری بادشاهزاده ارجمند محمد اعظم خلعت مرافرازی پوشید و میرخان از کوهستان جمون که نوجدارئی آن باو متعلق بود و غضنفر خان از جونپور و مخلص خان از بنگاله و عبد العزیز خان از مالوه بموجب یرلیغ طلب رسیده دولت زمین بوس دریافتند و میدی احمد که والی حبشه او را با رقیمه نیاز و مختصر پیشکشی بدرگاه سلاطین پناه فرستاده بود بدولت استلام مدد شهر احترام فائز گشته تشریف عنایت پوشید و پس از روزی چند دگر باره بعطای خلعت و انعام ده هزار روپیه کامیاب مرحمت شده رخصت انصراف یافت و مصحوب او از نقد و جنس موازی بیست و پنج هزار روپیه برای والی مذکور مرسل گشت و عین سعد الله فرستاده حاکم عمان دولت اندوز ملازمیت اکسیر خاصیت شده بمنایت خلعت و انعام پنج هزار روپیه مورد نوازش گردید و او نیز بزودی رخصت معاودت یافته ده هزار روپیه بجهت حاکم مذکور مصحوب او مرسل شده

جشن وزن خجسته قمری

درین اوقات فرخ سمات که از میامن حق پرستی خدیو صورت و معنی دین دولت یکرنگ بود و غنی و فقیر در پله میزان معدلت هم سنگ فرخنده جشن وزن قمری خورشید اوج خلافت و مروری در رسیده جهانیان را نوید عشرت و شاد کامی داد و اواسط روز مبارک شنبه بیست و یکم ذی قعد مطابق بیست و هشتم خرداد که بارگاه سلطنت و دولت برای عظمت بآذین

بمحل عرض رسانیدند و بهادر خان صوبه دار اله آباد که مشغور
 عاطفت بطلبش صادر شده بود از آنجا رسیده معادت ملازمت اکسیر
 خاصیت دربانست و یک هزار اشرفی و دو هزار روپیه بصیغه نذور
 و پیشکشی شایسته گذرانیده بعزایت خلعت خاص و شمشیر
 مشمول انظار عاطفت شد و دلیر خان که بموجب یرلیغ طلب از بنگاله
 رسیده بدولت زمین بوس فائز گردید و یک زنجیر نیل و نه سراسپ
 تانگن برسم پیشکش گذرانیده بعطای خلعت کموت انتخاب پوشید
 و ملا یحیی برادر ملا احمد ناتیه سه زنجیر نیل و گوهال سنگه هاده
 یک زنجیر نیل برسم پیشکش گذرانیدند و میر حاجی فولاد ایلچی
 عبد الله خان والی کشغر که خان مذکور او را با صیغه اخلاص و ولا
 و مختصر ارمغانی از نوادر آن دیار بآستان سلاطین مدار فرستاده بود
 شرف اندوز ملازمت اشرف گشته مشمول مکارم خیراته شد هشتم
 ماه مذکور احتشام خان بمرحمت امپ جاهی شده رخصت
 جاگیر یافت و راجه کشن سنگه تونور و راجه امر سنگه نوروی
 خلعت یافتند در ملک کومکیان صوبه کابل منتظم گشتند و درین
 هنگام بعضی همایون رسید که میرزا نوردر صفوی که برسم گوشه نشینی
 در مستقر الخلفه اکبر آباد بسر می برد باجل طبیعی و دیعت حیات
 مستعار سپرد و فیض الله خان قراول بیگی که پسرش فوت شده بود
 و اسد خان که کوچ او در گذشته بود هر یک بعزایت خلعت مشمول
 نوازش گردید و بمغایر خان بمنامبت خویشی امد خان خلعت
 مرحمت شد و ملا عوض وجیه که سابق بنابر تقصیری از منصب
 معزول شده بود مورد انظار عزایت گشته بمنصب هزارگی مد مواری

و بر صوجی دکنی که از منصب معزول شده بود بسالیان بیست هزار روپیه و انوب منگه زمیندار ماندهو بعطای مرپیچ و دهکدهکی مرصع و محمد منصور کاشغری بغایت شمشیر با ساز میلکار و مکتوب خان و نهال چند جوهری و مان منگه باد فروش هریک بمرحمت ماده فیل و خوشحال خان کلونت بغایت اسپ و گرد هرداس پیش دست میر سامان بخطاب رائی سر بلندی یافتند و شیخ عبد الله اکبر آبادی و خواجه ونا از اهل ماوراء النهر هریک بانعام دو هزار روپیه و تقوی شعار شیخ محمد اشرف لاهوری و مید بدایت الله قادری و حاجی قاسم خوشنویس و شیخ جمال محدث و شیخ قطب و ملا فروغی شاعر و چندی دیگر هر کدام بانعام یک هزار روپیه بهره اندوز مرحمت گشت و پنج هزار روپیه بزموره نغمه منجان و سرود سرایان آن بزم مسعود عطا شد و درین روز عالم امروز از جانب بهین ثمره شجره ملطانت گزین باوه نهال خلانت پادشاه زاده والا قدر محمد معظم که در دکن بودند پیشکشی مشتمل بر یک زنجیر فیل و نفائس اقمشه و دیگر تحف و رغایب پیشکش قطب الملک مشتمل بر چهار زنجیر فیل و زواهر جواهر و پیشکش عادل خان از نوادر مرصع آلات بنظر قدسی برکت رسید و جعفر خان و راجه جیسنگه و اصالت خان هریک پیشکشی شایسته گذرانید و از جانب وزیر خان دو زنجیر فیل و چهار سر اسپ و برخی جواهر ثمینه از نظر انور گذشت و محمد امین خان و دانشمند خان و داؤد خان و کنورام منگه و فدائی خان و احتشام خان و بعضی دیگر از عمدها درخور حال پیشکشیها

بمنصب صد هزارى دو هزار سوار و امر سنگه چند ارات باضافه پانصدى
بمنصب دو هزار و پانصدى يك هزار و سيصد سوار و سيد منور خان
بمنصب هزار پانصدى هزار سوار و اعتماد خان باضافه پانصدى صد سوار
بمنصب دو هزار و پانصدى چهار صد سوار و از اصل اضافه تهور خان
بمنصب دو هزارى هزار سوار و نصري خان بمنصب دو هزارى
هشت صد سوار و اعتبار خان قلعه دار اكبر آباد بمنصب دو هزارى
هفت صد سوار و رحمت خان بمنصب دو هزارى چار صد سوار
و كاكړ خان بمنصب هزارى و پانصدى هزار هشت صد سوار و
فضل الله خان بمنصب هزار و پانصدى شش صد سوار و محمد
على خان بمنصب هزار و پانصدى سيصد سوار و شجاع خان
بمنصب هزارى نه صد سوار و دارن خان بمنصب هزارى شش
صد سوار و حامد خان و مير ابراهيم ولد شيخ مير مرحوم هريك
بمنصب هزارى پانصد سوار و عبد الرحيم خان و ناظر خان هريك
بمنصب هزارى دو صد سوار و برق انداز خان بمنصب هزارى صد
و پنجاه سوار سرازى يافتند و طاهر خان و فيض الله خان و
حسن على خان هريك بعنايت اسپ با ساز طلا و همت خان
بمرحمت علم و بزرگ اميد خان بعنايت اسپ و از اصل و اضافه
بمنصب هزارى چهار صد سوار و محمد كامگار خان ولد جعفر خان
از اصل و اضافه بمنصب هزارى دو صد سوار بخطاب كامگار خانى و
فرخ نال ولد يمين الدوله آصف خان مرحوم بانعام ده هزار روپيه
و مير غضنفر مير توزوك بخطاب يكه تاز خانى و دارابخان و
عرب شيخ ولد طاهر خان و بختاور خان هريك بعنايت اسپ

بمعنایت خلعت و شمشیر خاصه و بیست سر اسب عراقی و هشتاد
 سر اسب ترکی مورد انظار مرحمت گردیدند و غره نامیده حشمت
 و کامکاری قره باصره شوکت و بختیاری بادشاه زاده ارجمند محمد
 اعظم بعطای سرپیچ مرصع گران بها و سپر با ساز مرصع و یک
 زنجیر نیل از حلقه خاصه با سه زنجیر تلایر عز اختصاص یافتند
 و راجه جیصنگه و جعفرخان و محمد امین خان و مرتضی خان
 و اصالت خان و دانشمند خان و طاهرخان و بسیاری از عمدهای
 آستان معلی و بندهای عتبه والا بمرحمت خلع فاخره قامت مباحات
 و امیرالامرا صوبه دار بنگاله و مهاراجه جسونت سنگه و وزیرخان که در
 دکن بودند و مهابت خان ناظم مهمات گجرات و نجابت خان صوبه دار
 مالوه و ابراهیم خان صوبه دار دار السلطانت لاهور و دیگر عمدهای
 اطراف و امرای صوبجات بمعنایت خلعت نوازش یافتند و محمد
 امین خان و نجابت خان که منصب هر یک پنج هزاری پنج هزار
 حواری بود از تابینان هر کدام یک هزار سوار دو اسبه سه اسبه مقرر
 شد و اصالت خان باضافه پانصد حواری بمنصب پنج هزاری چهار
 هزار حواری و دانشمند خان باضافه هزاری بمنصب پنج هزاری دو
 هزار سوار والا پایه گردیدند و عابد خان از اصل و اضافه بمنصب
 چهارهزاری هزار و پانصد حواری و مرحمت یک زنجیر نیل مورد
 محافظت شد و احتشام خان باضافه پانصد حواری بمنصب سه هزار و
 پانصدی سه هزار حواری و راور کرن بهورتیه و جادونرای که در سلک
 کومکیان دکن منتظم بودند هر یک باضافه پانصدی پانصد حواری
 بمنصب سه هزاری دو هزار حواری و مید عزت خان از اصل و اضافه

از افق سعادت طلوع نموده هنگامه آرای عیش و نشاط و نروغ
 انزای انجمن انبساط شد و فردای آن که عید خجسته فطر بود و بارگاه
 سلطنت و جهانبانی بهط بساط حشمت و تجمل شکوه آسمانی یافته
 بود در دربار سپهر مثال شاد یافته اقبال بنوا آمده صلابی خوشدلی و
 شادکامی بجهانیان رسانید و پادشاهزادهای کمار عالی مقدار و
 امرای نامدار و سایر بندهای آستان گبهان مدار در مدد حنیفه
 سلطنت فراهم آمده آداب عبودیت و تسلیمات تهنیت بجای
 آوردند و حضرت شاهنشاهی با شان آلهی و فرجهان پناهی بر فیل
 کوه پیکر زیبا منظری که تخت زرین بران زده بودند سوار شده بتوزوک
 و آئینی که مذهب این دولت ابد قرین است بمصلی توجه فرمودند
 و نماز عید بجماعت گزارده پس از مراجعت در ایوان چهل ستون
 خاص و عام که در کمال زینت و آراستگی روکش بزم سپهر و حیرت بخش
 دیدند ماه و مهر بود بر تخت فیروز بخت مرصع نگار جلوس فرموده
 دست نوازش بکام بخشی خلایق کشادند و شب هنگام در محفل
 فردوس مانند غسلخانه که آن نیز برسم مقرر زیب و آرایش یافته
 سریر آرای اقبال و انجمن امروز کمرانی گشته باناضت آثار لطف
 و گرم و اشاعت انوار جود و احسان داد امید خلایق دادند و شب
 دیگر چراغان گشتیها که باهتمام متصدیان پادشاهزادهای عالیقدر
 والا مقام و امرای عظام سرانجام یافته بود بزم گاه دولت را فروغ عشرت
 بخشید و تا چهار روز هنگامه عیش و طرب امتداد داشت درین
 جشن فرخنده نهال بوملک گلشن خلافت نخل سرنواز ریاض سلطنت
 پادشاهزاده والا قدر عالی هم محمد معظم که در دکن بودند

خلعت سرمایه انتخار از رخت و معتقد خان که سابق فرجدار
سلطانپور بلهری بود بقوجدری سرکار جونپور از تغیر غضنفر خان
منسوب شده خلعت نوازش یافت و خواجه نذیر از تغیر هزبرخان
بحراخت قلعه فلک اساس رهتاس و عنایت خلعت مباحی گشت
پدست و دوم احتشام خان که در سلک کومکیان بنگاله بود از انجا
رسیده دولت اندوز تقبیل شد علیه گردیده بعطای خلعت کسوت
مباحات پوشید *

آغاز سال هفتم از سنین والای عالم کبری مطابق سنه هزار و هفتاد و چهار هجری

درین اوقات خجسته اثر که جهان از فیض معدلت شهنشاه
دادگر بهره‌ور بود و زمانه را بفر دولت گیتی خدیو دین پرور
خلعت خوشدلی در بر و انسر شادکامی بر سر قدوم فرخنده ماه
میام برکت بخش ایام گشته جهانیان را نوید بهروزی و مزنده
سعادت اندوزی رسانید و شب دوشنبه دهم فروردین ماه رؤیت هلال
اتفاق افتاده سال هفتم از سنین میمنت قرین سلطنت و فرمان
روائی خلیفه زمان و زمین خادان حق پرست پاک دین آغاز شد
و اشارت معلی به پیشکاران پدشگاه خلافت صادر گشت که تا رسیدن عید
سعید بسامان لوازم و ترتیب مقدمات جشن جلوس همایون پردازده
برسم هر سال محفل والای خاص و عام و انجمن خاص غلسخانه را
آذین بندند و چون این شهر فیض بهر بهزاران شرف و کرامت
بانجام رسید شب دوشنبه نهم اردی بهشت هلال فرخنده شوال

خلعت و منصب شایسته کسب یافت و هفت مرأص عربی که محمد پاشا حاکم لحما از روی عبودیت و اخلاص بر سر پیشکش مصحوب عبد الله بیگ نام شخصی بجناب خلافت و جهاننداری فرستاده بود بنظر انور رمیده آورنده بخلعت و انعام مباهی شد و مصحوب او هشت هزار روپیه با برخی اجناس برای پاشای مذکور ارسال یافت بیعت و چهارم بعزم سیر و شکار رایت مهر انوار پرتو اقبال بآغور آباد انگلند و در انقاي راه رکن الدوله جعفر خان سپاه خود بنظر انور عرض نمود و یک مرأص با ساز مرع پیشکش کرده عاطفت خسروانه اورا بعطای خلعت خاص عزراختصاص بخشید و حضرت شهشاهی از آغور آباد بانوب شکار شرف قدوم بخشیده چند روز آنجا بصدد تخیل نشاط اندوز گشتند و بدست و رنم رایت مراجعت بشهر افزاختند و میوم شعبان بخضر آباد توجه نموده دو سه روز بسیر و شکار آن حدود مسرت اندوختند درین هنگام باقتضای رای عالم آرا صف شکنخان را با برخی از عساکر قاعره تعیین نمودند که باورنگ آباد رفته در خدمت ذرة التاج سلطنت و بختیارى قوه الظهر عظمت و کامکاری بادشاه زاد و والا قدر خجسته شیم محمد معظم باشد و اورا بعطای خلعت و اسب و باضافه پانصدی صد سوار بمنصب سه هزارى هزار و پانصد سوار مر بلند گردانیده پنجم ماه مذکور مرخص فرمودند و بچندی از همراهان او اسب و برخی خلعت عطا شد و معصوم خان خلف شاهنواز خان مرحوم بفوجداری ترهت معین گشته بعنایت خلعت و اسب با ساز طلا سرمرآزی یافت و همت خان از تغیر او قوربیکى شده بعطای

از نماز قرین ثابید ربانی و فر آسمانی از اینجا متوجه گشته صاحب
 دار الخلافت را برورد مسعود کرامت آمود ساختند و قلعه مبارکه را
 از یمن نزول همایون سر باوج گردون بر افراختند درین ایام پیشکش
 عادل خان حاکم بلخا پور مشتمل بر شانزده زنجیر نیل و نفائس
 جواهر و مرصع آلات بنظر قدسی برکت رسید و عاقل خان بخدومت
 داروغگی غسلاخانه مبارک که پیشتر بالله یار خان مرحوم موقوف
 بود سرافراز شده بعنایت خلعت و اسب و شمشیر مجاهی گشت
 و ملتفت خان و سزاوار خان بخدومت میرتوروزی سر بلند گشته هر یک
 خلعت سرافرازی پوشید و اسفندیار بیگ و بر خوردار بیگ برادران
 الله یار خان مغفور بعطای خلعت از لباس کدورت بر آمده مورد
 عنایت و رعایت خسروانه گردیدند و حاجی محمد فرستاده امام
 یمن بمرحمت خلعت و اقام چهار هزار روپنه مشمول عاطفت گشته
 رخصت انصراف یافت چهارم رجب اصالخان از مراد آباد رسیده
 باحرار دولت ملازمت چهره مراد بر افروخت و چهار مر اسب عراقی
 بر سبیل پیشکش گذرانیده بعطای خلعت خاصه سر مایه مباحات
 اندوخت و محمد بیگ خان که سابق قلعه دار التور بود از اینجا
 رسیده دولت زمین بوس دریافت و غیاث الدین خان که بخشی
 صوبه دکن بود بنظم مهمات بندر سورت از تغیر رعایت خان منصوب
 گشته بعنایت خلعت و باضافه پانصدی میصد سوار بمنصب هزار
 و پانصدی پانصد سوار مر بلند شد و مید صدر جهان خویش خلیفه
 سلطان که بر هبری سعادت از ایران بعزم بندگی این آستان خلافت
 نشان آمده بود شرف اندوز ملازمت اکسیر خاصیت گشته بعطای

یصیغه نذر و برخی از جواهر زواهر برهم پیشکش گذرانید و شهنشاه که
 ساعتی معهود بود در انجمن خاص غسلخانه بخدمت والی وزارت
 اعظم که آن نوئین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن حاصل بود
 سر بلند گشته بعطای خلعت خاص با چرکمی قامت امتیاز
 انراخت و درین هنگام ملا یحیی نایب که ملا احمد مهین برادرش
 رکن رکن دولت بیجاپور بود و او بیادری بخت و دلالت سعادت
 جدائی از عادل خان گزیده بآستان خلعت نشان که قبله اقبال
 مقبلانست بصدق نیت روی ارادت آورده بود شرف تلذیم مدد
 سپهر مرتبه دریافته خلعت میاهات پوشید چهاردهم نواهی سونی
 پت مرکز ریات فلک فرسا گشته و در روز آنجا مقام شده طبع
 مبارک بشکار نیله کار نشاط اندوخت و درین اوقات از وقائع صوبه
 بهار معروض بارگاه سلطنت گردید که میرزا خان فوجدار در بهنگه
 که با آله بود بخان فوجدار گورکھپور به تنبیه زمیندار مورنگ معین
 بود دران حدود باجل طبیعی روزگار حیاتش مپری شد و بیست
 و دوم باغ فیض بنیاد آغر آباد بحر قدوم گیزی خدیو حق هرمت
 کامیاب نزهت و صفا گردید و تابست و نهم دران بستان مرای
 حشمت بزم آرامی ابهت و کمرانی بوده چهارشنبه سلخ ماه
 مذکور مطابق یازدهم بهمن که ساعت بانوار سعادت قرین بود
 پس از در پاس روز بعزیمت دخول شهر بر فیل کوه شکوهی که
 تخت فیروز بخت زرین بر کوهه هشت آن منصوب گشته بود
 موار شده رایت توجه بصوب دار الخلافت انراشتند و در باغ سر هندی
 که بر سر راه بود فرود آمده نماز ظهر بجماعت گزارند و بعد فراغ

کامیاب خرمی گردید و چون خاطر ملکوت نظر بصیر و شکار مخلص
 پور مائل بود ریایات عالیات از انباله بآن سمت متوجه شده بیست
 و هشتم خضر آباد که سه گروهی مخلص پور است مخیم سرادات
 حشمت شد و حضرت شاهنشاهی بعزم سیر عمارت و باغ مخلص
 پور که بغیض آباد موسوم است بگشتی از دریای جون عبور نموده
 آن گلشن سرای دولت را سیر نمودند و اواخر روز بدولت خانه همایون
 مراجعت فرمودند و سه روز آنجا امامت گزیده بشکار چرز نشاط
 اندوز بودند و سوبهاگ پرکس زمیندار مرمرور و آن حدود جبهه سالی
 آستان بلطنت گشته برخی جانوران شکاری از باز و جره و شاهین
 بمرم پیشکش گذرانید و بغطای خلعت کسوت مباحات پوشیده
 هفتم جمادی الآخره نزدیک کرفال مضرب خیام ابهت و جلال شد
 و بعرض اشرف رسید که الله یار خان که هنگام نهضت رایست
 منصور از دار السلطنت قهوز کوفتی بهمرسانیده از راه راست
 پیشتر بدار الخلافه شاه جهان آباد آمده بود در آنجا باشنداد
 آن عارضه بساط حیات در نوردید و ملتفت خان بخدمت داروغگی
 گرز برداران و ملازمان جلو که بآن خان مرحوم متعلق بود خلعت
 سرافرازی پوشید و باقر خان فوجدار مرهفد و جهانگیر قلیخان
 فوجدار میان دو آب خلعت یافته بخدمات مرجوعه مرخص گشته
 نهم ماه مذکور نواحی قصیه پانی پت مهبط انوار فزول شد و روز
 دیگر که دران منزله مقام بود زبدی امرای عظام جعفر خان که او را از
 مالوه بجهت تفویض خدمت جلیل القدر وزارت طلب داشته بودند
 دولت زمین بوس آستان سلطنت دریافته یکهزار مهر و یکهزار روپیه

و یک زنجیر نیل کمرباط عاطفت گشته بوطن مرخص شد و از
 خزانه احسان بادشاهانه پنج هزار روپیه بکس خواجه عبد الغفار
 که از مادر علی النهر عریضه او آورده بود و هفت هزار روپیه بفرستاده
 کوپک اتالیق که از عمدهای سبحانقلی خان والی بلخ امت و
 مختصر پیدکشی بجناب والی سلطنت فرستاده بود حواله رنت
 که از امتعه هندوستان خرید نموده برای آنها ببرند درین هنگام
 عاطفت بادشاهانه فروغ دودمان حشمت و کامکاری بهار بومستان
 ابهت و بختیاری بادشاهزاده والی قدر عالی هم محمد معظم و
 مهاراجه جسونت سنگه و دیگر عمدهای اطراف را بمرحمت
 خلعت زمستانی نواخت و راجه جی سنگه و محمد امین خان
 میر بخشی و دیگر امرای بارگاه سلطنت و عمدهای آستان خلعت
 را بعطای خلع فاخره قامت امتیاز انراخت و امیر الامرا که از
 صوبه داری دکن معزول گشته بود بصوبه داری بلکاله معین شده
 فرمان کرامت عنوان مشتمل برین معنی باخلعت خاصه زمستانی
 بجهت او مرسل گردید و حکم شد که پیدشگاه حضور نیامده بدان
 صوب شتابد سیزدهم ماه مذکور موکب منصور از دریای ستلج
 بجسر عبور نمود و باقر خان فوجدار مهرند و جهانگیر قلچان فوجدار
 میان دو آب شرف اندوز ملازمت گشتند و روز دیگر دولت خانه باغ
 مهرند از فیض قدوم چمن پیرای حقائق عظمت و جلال
 بهارستان اقبال گشت و چون طراوت و نصارت و نزهت و مصفا آنکشن
 دلکشا ملایم طبع اقدس آنکاد و چهار روز شرف اندوز اقامت
 همایون شد بیست و دوم باغ فیض آگین انباله از نزول اشرف

از پندهای منصبدار را با اکثر زوائد اردو و کار خانجات رخصت فرمودند که براه راست پیشتر رفته در دار الخلافه احراز شرف ملازمت نمایند و مقرر ساختند که خود با خاهان و نزدیکان و عملت شکار نخست بشکار گاه کتوداهن توجه نموده دران نخچیر گاه اقبال نشاط شکار اندوزند و همه جاشکارکنان و صید افغانان طی منازل نمایند و بیست و چهارم در چهار منزلی دار السلطنة امیر خان صوبه دار کابل را بعنایت خلعت خاصه و خنجر باعلاقه مروارید و در اسپ هر دو با ساز طلا سربلند ساخته رخصت انصراف فرمودند بیست و هفتم عرصه شکارگاه کتوداهن از سایه سنجق جهان کشا نور آگین گشته عمارات فیض آیات دولت خانه آن بنزول والا مهبط انوار شرف و کرامت شد و در روز فیض اندوز اقامت همایون گردید چون اعتقاد خان القماس نموده بود که يك چند در لاهور بوده متعاقب بعز حضور رسد اورا خلعت عطا کرده مرخص فرمودند و میر خان فوجدار کوهستان جمون بعنایت خلعت و اسپ با ساز طلا سربلند گشته بخدمت مرجوعه رخصت یافت و از انجان که بعرض اشرف رسیده بود که برخی از مفسدان فواحی پیت جالندر بمقتضای ناعاقبت اندیشی غبار تمرد و عصیان انگیزته اند یاز دهم جمادی الاولی فدائیان داروغه توپخانه پانحدود مرخص شد که تنبیه و تادیب مفسدان فساد آئین و بندوبست آن سر زمین کرده متعاقب بناید و صالح بهادر از تغییر خانه زاد خان بفوجداری آن حدود خلعت سرفرازی پوشید و شیر سنگ زمیندار چنپه بمکرمات خلعت و چیغه مرصع و اسپ با ساز طلا و نقره

خطه کشمیر و سیر و شکار عرصه پنجاب و نظم مهام آن خدیره فراغت یافت و یک چند سایه چتر همایون انوار سعادت بر ساحت آندیار گسترده ساکنان آن بوم و بر از فیض معدلت و احسان پادشاهانه کامیاب و بهره‌ور گردیدند عزم مراجعت بصوب دار الخلافه شاه جهان آباد که مستقر سریر سلطنت ابد بنیاد است از باطن الهام موطن سر بر زد و روز مبارک جمعه پانزدهم ربیع الثانی مطابق بیست و چهارم آبان که ساعتی مسعود بود متصدیان و عمله پیش خانه خلعت یافته بموجب امر و الاسراکات اقبال بیرون زدند و دوشنبه هجدهم مطابق بیست و هفتم آبان که اختر شامان پایه سر بر اعلی جامع این نهضت فرخنده مقرر کرده بودند قریب به پاس روز حضرت شاهنشاهی با فرالهی و شکوه جهان پداهی بر فیض کوه پیکر بدیع منظری که تخت آسمان پایه زرین بر پشت آن نصب کرده بودند سوار شده لوای توجه بر افراختند و آن روز در باغ فیض بخش نزول سعادت نموده در روز دیگر در آن بستان سرای دولت قرار اقامت دادند و چون صوبه دارى دار السلطنة لاهور بدستور سابق بابر اهیم خان مفوض شده بود او را بعطای خلعت نواخته رخصت فرمودند و حاجی محمد طاهر بر نهج سابق بخدمت قلعه دارى آن مرکز سلطنت خلعت سرنرازی پوشید و فیروز خان میواتی نوچدار دیبالپور بعطای خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار موار مباهی گشته بخدمت مرجوعه مرخص شد و پیست و یکم که از باغ فیض بخش کوچ شد مفسکن خان و عابد خان و چندی دیگر از امرا و بعیاری

والا با آستان معلی رسیده ادای مراتب هفارت نمود و در همان سال کمیناب مراحم خسروانی شده رخصت انصراف یافت درین اوقات حضرت شهنشاهی را بر پیشگاه ضمیر آفتاب اشراق که دقیقه منجی رموز انفس و آفاق است چنین پرتوانگند که قدیمی مصیغه عطوفت مشکون در جواب آن نامه تهنیت مضمون طراز نگارش داده با برخی از نفائس و نوادر ممالک هندوستان برهم ارمغان مصحوب یکی از عمدت های درگاه آسمان جاهد نزد والی ایران فرستند و تربیت خان صوبه دار ملتان را که از بندهای پیچیده عمدت این دولت گردون توان و صاحب ثروت و مامان بود باین خدمت مقرر نمودند و در روز جشن وزن اشرف او را بعطای خلعت و یک زنجیر فیل با ساز نقره و ماده نیل و ده مراحمپ از انجمله دو عربی و دو عراقی یکی از آنها با ساز طلا و جیفه مرصع و شمشیر و پیر و ترکش همگی با ساز مرصع و با ضافه یک هزار سوار بمنصب چهار هزاره چهار هزار سوار مورد انتظار نوازش ساخته بصفارت ایران زمین مرخص فرمودند و گرامی مراسم که بموجب امر اعلی دانشمند خان انشا کرده بود با موغاتی از مرصع آلت و نفائس امتعه و اثواب و دیگر نوادرو رغائب این مملکت فلک فصاحت که زیاده از هفت لک روپیه قیمت آن بود مصحوب خان مذکور فرستادند •

معاودت شهنشاه سلیمان سرور
از پنجاب بدار الخلافه شاه جهان آباد
چون خاطر ملکوت ناظر گیتی خدیو عالمگیر از گلگشت

امپ با زین و ساز نقره مباهی شدند و خواجه بهادرالدین از خواجه
زادهای ماورای النهر که رخصت طواف حرمین شریفین زادهما
الله شرفا و قدرا یافته بود بعطای خلعت و انعام پانزده هزار روپیه
کلهباب عاطفت شد و کوچک بیگ ملازم عبد العزیزخان والی
بخارا بمرحمت خلعت و انعام دو هزار روپیه سرافراز گشته رخصت
انصراف یافت و قاضی عبد الوهاب اتصی القضاة و محمد رارث
و جانظ رحیم الدین و حکیم صائب و راقم این صحیفه اقبال و چندی
دیگر هر کدام بانعام یک هزار روپیه مباهی شد و پنجهزار روپیه
هزمره نغمه سنجان و سرود سرایان آن بزم پر نشاط عطا گردید و پنج
زنجیر نیل پیشکش بهادر خان صوبه دار اله آباد بنظر انوار رحمت
و جمعی از عمدتها و امرای حضور پر نور ادای مراسم پیشکش نمودند

فرستادن صحیفه قدسی در جواب شاه عباس

والی ایران با سوغاتی قیمت هفت لک

روپیه مصحوب تربیت خان

چون شاه عباس والی آندیار بمقتضای صلاح اندیشی و آداب
صنّعی بجهت تهنیت سریر آرای این زبندۀ ادرنگ خلافت
و کشور کشائی بوداق بیگ بسر قلندر سلطان چوله تفنگچی
اقاسی را که در ملک عمدتها او بود بانامۀ مبنی بر مراسم
مبارکباد جلوس همایون بر سریر سلطنت ابد بلیاد و مبنی
از قواعد یکجہتی و اتحاد ارمغانی شایسته از تحف و نفائس
ایران زمینی بسدۀ سپهر آئین فرستاده بود و او در سه چهار جلوس

قرار یافت و اسد خان بخشی دوم از اصل و اضافه بمنصب چهار
 هزاری سه هزار و هشت صد سوار و فدائی خان باضافه پانصدی
 بمنصب چهار هزار و دو هزار و سه صد سوار و صف شکنخان از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و چهار صد سوار و سیفخان
 صوبه دار کشمیر بعنایت ارمال خلعت و شمشیر و افتخار خان میر
 سامان بعطای قلمدان و عبد الرحمن ولد نذر محمد خان بانعام
 پنج هزار روپیه و ملتفت خان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و
 شش صد سوار و مخلص خان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و
 چهار صد سوار و حکیم الملک باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و
 پنجاه سوار و از اصل و اضافه سزاوار خان بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار و محمد عابد برادر فیض الله خان بمنصب هزار و سه صد
 سوار مر بلندی یافتند و عاقل خان که یکچند برسم گوشه نشینی در
 قهور بسر میبرد منظور انظار عاطفت گشته بمکرمات خلعت و بمنصب
 دو هزار و هفت صد سوار دگر باره کامیاب دولت بزدگی گردید
 و سید سلطان کر بلائی که چنانچه گذارش یافت که درین ایام بآستان
 معلی رسیده بود بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرافراز گشت
 دو ازده هزار روپیه و ده سراپ باو عطا شد و شیر سنگه زمیندار چنپه
 که درین هنگام شرف اندوز ملازمت اکسیر خاصیت گشته بود بمرحمت
 سر پیچ و اور بھی موضع و منصب هزار و چهار صد سوار و خطاب
 راجگی تارک مهابات افرخت و لطف الله خان و جواهر خان خواجه
 سرا و خدمت طلب خان هر یک بعنایت ماده فیل و هر دیو
 زمیندار کوهستان جمون و دربار خان خواجه و هر یک بمرحمت

و جهانگشایی طرب پیروی الجمن ایام گشته هنگامه خرمی و نشاط
رونق پذیرفت و روز مبارک در شنبه یازدهم ربیع الثانی مطابق
بیستم آبان در عمارات فیض بنیاد شاه برج دار السلطنه لاهور که در
رفعت و شان عزت بخش چرخ ذات البروج و آفتاب هر صبح بعزم
تماشای آن شگرف مکان بر نردبان نه بایه فلک در عروج است
و باشاره همایون پیشکاران پیشگاه دولت برای این جشن بهجت
طراز آنرا بیسط بساط تجمل و احتشام بنوعی که معمول این
سلطنت گردون بسطت است زیب و آرایش فزوده بودند خجسته
بزمی دلکش و مقدس محفلی مسرت اما پیرایه انعقاد یافت
و خورشید گیتی فررز اوج عظمت و اقبال پرتو ورود به برج میزبان
انگنده وزن معهود بآئین معهود بفعل آمد و سال چهل و پنجم
از عمر همایون یهزاران میمنت و فرخندگی بانجام رسیده مال
چهل و ششم آغاز شد حضرت شاهنشاهی بعد فراخ از مراسم وزن
مبارک سربر آرای حشمت و کامرانی گشته دست دریا نوال بحد
و افضال کشودند درین روز خجسته امیر خان صوبه دار کابل که
بموجب یرلیغ طلب از انجا آمده بود ناصیه سایی عتبه خلافت گشته
پیشکشی شایسته از امپان عربی باد رفتار و ترکی راهوار و نقائص
جواهر و دیگر رغائب و نوادر گذرانید و بعطای خلعت خاص اختصاص
یافته از منصبش که پنجهازری پنجهازر سوار بود یکهازر سوار دو امپه
سه امپه مقرر شد و نجابت خان صوبه دار مالوه بمرحمت یک زنجیر
فیل مشمول عاطفت خسروانه گردید و منصب هوشدار خان صوبه دار
مستقر الخلافه اکبر آباد از اصل و اضافه چهار هزار و سه هزار سوار

از چیلهای بادشاهی بسابقه عداوتی که با او داشت بزرخم جمکهر
از پای درآورده بود معدلت پادشاهانه قاتل را بیاسا رسانید و پسران
و دیگر باز ماندگان آن مرحوم مورد عاطفت گشته بعنايت خلعت
نوازش یافتند و کوچک بیدگ ملازم عدد العزیز خان والی بخارا که از
جانب آن خان والا دومان چند سر اسب و برخی جانوران
شکاری برسم ارمغان آورده بود سعادت استلام آستان فلک احترام
دریافته آنها را بنظر انور رسانید و بمراحم خسروانه سرافراز گشت
و حاجی محمد عرب فرستاده امام یمن شرف اندوز ملازمت اکسیر
خاصیت گشته دو مراسم عربی و دو قبضه شمشیر که امام
برسم هدیه بآرگاه خلافت ارسال داشته بود بخدومت اشرف گذرانید
و بعنايت والا نوازش یافت پانزدهم عزم زیارت روضه منوره حضرت
جنت مکانی نور الدین محمد جهان گیر بادشاه طاب ثراه که دران
روی آب رادی واقع است از خاطر ملکوت ناظر گیتی خدیو حق
پرمت مربر زده بآنمراز فیض انوار شرف قدوم بخشیدند و روح
آن سرپر آزایی محفل خلد را بغائحه و دعا روح افزا گشته ده هزار
روپیه بخدومه و مجاوران آن روضه فیض مکان انعام فرمودند *

جشن وزن مبارک شمسی و آغاز سال چهل و ششم

درین ایام میمنت فرجام که جهان از مآثر عدل و رافت
بادشاه عالمگیر مالک رقاب کامیاب بود و نهال اعمال عالمیان بتوشیح
محابب نصفت و احسان حاقان مهر افسر سپهر جناب سر رهبر
و شاداب فرخنده جشن وزن شمسی آن پایه انزای اورنگ خلافت

پانزدهم مهر روایت ظفر پیرا پرتو سعادت بر ساخت باغ دلگشا
انگنده عمارات دولت خانه آن از نزول اشرف مهبط افوار عز و
کرامت گردید و ابراهیم خان صوبه دار دار السلطه و اعتقاد خان
و تربیت خان که بموجب حکم والا در لاهور مانده بودند دولت
آستان بوس دریافتند و پس از دو روز اقامت در آن حدیقه خند
آما اواخر روز چهارشنبه هفتم ماه مذکور مطابق هزدهم مهر که
سماعت دخول دار السلطه بود حضرت شهنشاهی قرین تائید
الهی لوای عظمت و جلال ازان بستانصرای اقبال بر افراخته روی
توجه بشهر آوردند و از دریای راوی بحجر عبور فرموده قلعه مبارکه
را بقدم میمنت قرین رفعت و ذروه چرخ برین بخشیدند درین
ایام راجه جی منگه بمعطای خلعت خاص قامت مباحات انراخت
و طاهر خان از چاگیر رسیده جبهه سالی عتبه سلطنت گردید و
بمعطای عصای مرصع نوازش یافت و میر خان فوجدار کوهستان جمون
از انجا رسیده بتقبیل سده سینده شرف اندوز شد و سید سلطان از سادات
کربلای معلی که یک چند در کلکنده بود و برهبری سعادت و یاور
بخت از انجا بقصد استلام آستان خلافت و انتظام در سلک خدمت
گزاران پیشگاه سلطنت از قطب الملک جدا شده بود دولت آستان
پس یافته یک زنجیر فیل برسم پیشکش گذرانید و بمعطای
خلعت مرسلند گردید و ازان جهت که ملا عوض و جیه بنابر
تقصیری مورد عتاب خسروانه شده بود خواجه قادر که شرف سیادت
با منزلت فضیلت فراهم داشت بخدمت احتساب از تغذیر او
خلعت سرفرازی پوشید و چون درین ایام لوبت خان چیله را یکی

که امام خان صوبه دار و کفایت خان دیوان آن مرکز دولسته
 باجل طبیعی رخت هستی بر بستند و برلیغ کرامت عنوان بنام
 هوشدار خان صوبه دار دار الخلافه شاه جهان آباد صادر شد که بعد
 از رسیدن صیف خان که از تغییر او بحراحت قلعه مبارکه و نظم مهمات
 دار الخلافه معین شده بود بمستقر الخلافه شتافته بصوبه دارئی آن
 مصر اقبال قیام نماید و صیف خان بخلعت نوازش یافته مرخص
 گردید که بزودی خود را بدار الخلافه رساند و بعد انداز خان از تغییر
 همت خان بقوجدارئی نواحی اکبر آباد تعیین یافته بعطای
 خلعت مباحی شد و از منصبش که دو هزار و پانصد سوار
 بود پانصد سوار دو اسبه سه اسبه مقرر گردید و میرمهدی یزدی
 بدیوانی آن مستقر حشمت منصوب گشته خلعت سرفرازی پوشید
 و مقیم خان بدیوانی سرکار ملکه ملکی خصال تقدس نقاب طراز
 هودج عفت و احتجاب روشن زای بیگم مباحی گشته بعطای
 خلعت سربلند شد بیست و ششم سوکب ظفر مآب از دریای چناب
 بجزر عبور نموده بر ساحل آن نزول سعادت فرمود و چون قراولان دران
 نواحی شیری چند قبل کرده بودند شرفشاه شیر شکار بعزم صید آن
 سماع ضار و درندگان مردم آزار روز دیگر که مقام بود سوار شده
 ازان جمله در ماده شیر را که هریک بچه داشت بتفنگ از پای
 در آوردند و شیر بچه را قراولان گرفتند و صباح آن که از کنار دریا
 کوچ شده دگر باره بشکار شیری چند که باقی مانده بود توجه نموده
 در ماده شیر و چهار شیر بچه را بتفنگ از پای در آوردند و فیض الله
 خان قراول بیگی را بعطای خلعت نواختند چهارم ربیع الاول موافق

بهورش افزائی می کردند مهابت خان صوبه دار آنجا بدفع
 او پرداخته ملک جمعیت مفسدان می که بران مجهول فراهم
 آمده هنگامه آرای افساد بودند از هم کمیخت و فرقه کولیان را
 تادیب بلیغ نموده گرد دمار از روزگار شان انگیزیت و آن تیره
 بخت بی نام و نشان را ازان حدود آواره ساخت بالجمله پنجم
 ماه مذکور مؤکب منصور از شاه آباد بجانب دار السلطنة لاهور
 عنان اقبال منعطف ساخته هشتم بهیروپور که سر راه پرنچال
 است پرتو نزول افکند و در اثنای راه حضرت شاهنشاهی بهیر
 آبشار او هرکه در دره دست چپ راه واقع است و کمال قدرت و
 غرابت دارد توجه نموده نشاط اندرز تماشای آن شدند درین منزل
 میف خان که بصوبه دارخی خطه کشمیر منصوب شده بود بعطای
 خلعت و اسب عراقی و یک زنجیر فیل مهابی گشته دستور می
 معاودت یافت و مراد خان زمیندار تبت خلعت یافته سرخص
 شد و از وقائع دار السلطنة بموقف عرض رسید که ظفر خان که برسم
 گوشه نشینی آنجا بسر می برد باجل طبیعی روزگار حیاتش
 سپری شد و از هیروپور در عرض یازده روز عرصه پهنبر از غبار
 مؤکب معهود عطر آموذگردید و راجه جی سنگه که بموجب فرمان
 همایون در نواحی گجرات اقامت گزیده بود و صف شکن خان که
 در پهنبر نزول داشت و راجه رامی سنگه و دیندار خان دولت
 ملازمان اندوختند و راجه حیات زمیندار راجور بعنایت خلعت و ماده
 فیل سرفراز گشته رخصت انصراف یافت و روز دیگر که در پهنبر
 مقام بود از وقائع مستقر الخلافة اکبر آباد بموقف عرض رسید

نمودند دوم صفر ریایات جهانگشا از بیگم آباد افتهاض نموده پرتو
 وزرد بچشمه سار شاه آباد معروب به وزیر فاک اسکند آن منهل پاک
 و سرچشمه فیض ناک مذبح دربابی بهت امت و آب بسیار دارد در
 کمال صفا و برودت که پنجه آفتاب تاب سردی آن ندارد ازان می
 جوشد و جدال و انفار ازان جریان می یابد دران مکان نزهت قرین
 نیز عمارات عالی دلنشین و بساتین جنت آئین مشتمل بر نه‌های
 خوش و آبشارهای دلکش که هریک آب روی کشوری تواند بود
 ساخته شده چون فیض هوا و نزهت و صفای آن موضع دلکشاملائم
 طبع اقدس خاقان جهان آمد دو روز آنجا بساط اقامت گسترده
 گلشن افروز دولت و بخت و چمن آرای عشرت و شادمانی بودند
 از سوانح آنکه چون جعفر خان صوبه دار مالوه بجهت تفویض
 خدمت جلیل القدر وزارت اعظم به پیشگاه حضور طلب شده بود
 صوبه داری مالوه از تغییر او بنجابت خان که در کنار چناب بود
 مفوض گشته فرمان والا شان مشتمل برین معنی با خلعت خاص
 بجهت او مرسل شد و منصبش که پنجهزاری چهار هزار سوار بود
 باضافه یک هزار سوار افزایش پذیرفت و از وقائع صوبه گجرات
 بمساجع حقائق مجامع رسید که شورده بخت بی سربای از قوم
 بلوچ دران ناحیت بوسه سردای باطل و اغوای ده یو پندار
 خود را در ابدشکوه نام کرده بود و جمعی از واقعه طلبان فتنه جو و
 اوزان بی آبرو فراهم آمده غدار فساد می انگیزند و طایفه
 کولیان گجرات که پیوسته هوای تهر و سردای طغیان آن گروه
 عصیان پزوه را در حر است آن فرومایه را دست آویز فتنه ساخته

نهال روض خلافت شاداب نخل گلشن سلطنت بادشاه زاده ارجمته
 محمد اعظم متعلق بود آن نوگل حدیقه دولت پیشکشی از نوادر
 جواهر بنظر قدسی مآثر رسانیدند و بیست و هفت باغ و عمارات چشمه
 سار آصف آباد معروف بمچھبی بهون که مثل آن سرچشمه بچشم
 سیاحت پیشگان جهان دیده کم رسیده و مشتمل است بر عمارات
 عالی دلنشین و حیاض و ریاض فیض آئین از نزول همایون انوار
 صیانت پذیرفت و چون آن مکان نزهت نشان مرغوب طبع اقدس
 آمد روز دیگر قرین عز و احتشام آنجا مقام فرمودند و از جانب
 رخشدت اختر برج سلطنت تابنده گوهر درج خلافت بادشاهزاده
 عالیقدر محمد معظم که آن موضع بتیول ایشان تعلق داشت رحم
 پیشکش بتقدیم رسید بیست و نهم چشمه سار فیض بنیاد بدگم آباد
 معروف باحول از ورود اشرف آبریزانوت و آن چشمه ایست
 هم چشم کوثر و تسنیم که تا خورشید هر صبح از زلال صافی آن دست
 و رو نشوید سیمای روشنی نگیرد و تا ماه هر شامگاه بطریق انعکاس
 دران غوطه نخورد رخسارش جلانپذیرد آبش را در عنایت و گوارانی
 ممت مزیت بر آبهای دیگر است دران نزهت گاه دولت عمارات
 پادشاهانه و منازل خسروانه در کمال زیب و زینت و رفعت و متانت
 ساخته شده و باغی خوش و بوستان سرای دلکش در دکه ریشه نهال
 محبتش از سرزمین خاطر رضوان آب می خورد و در بهارستان عشق
 نیز یک روز مقام شد و چون آن مکر حلد مثال بسر ز پرنده ارای هودج
 عظمت صدر نشین ترقی حشمت نواب تقدس نقاب زور انسا
 بیگم متعلق بود آن ملکه ملکی اطوار اندای مراسم پیشکش و نذر

نهضت رایات جاه و جلال از نهضت اباد کشمیر بجانب ویرناک و از انجا بصوب دار السلطنة لاہور

چون در سمت جنوبی کشمیر پشمه سارهای کوثر زل و نهضت گاههای خلد مثال که هریک زینت بخش اقلیمی و چشم و چراغ کشوری تواند بود واقع شده بر پیشگاه خاطر خورشید مآثر چلین پرتو افکند که بدان صوب توجه نموده نشاط اندوز میرو آن اماکن دلکشا کردند و از ویرناک سمنند اقبال را بجانب دار السلطنة بنان بر تابند و روز مبارک در شبیه بیست و دوم محرم مطابق چهارم شهریور که ساعتی فرخنده اثر بود موکب جاه و جلال از آن خطه فردوس مثال نهضت نموده آنروز در موضع پانپور که سرزمین آن زعفران زار است و در انجا باغی خوش و منزل دلکش برای دولخانه دلاشاهی بر کنار آب بهت ساخته شد پرتو نزول گسترد و روز دیگر قریه دینی پور محط سراق منصور گردید و فردای آن قصه بیچ همراه که آنجا بر طرفین آب بهت و بستان سرا در کمال نهضت و صفا محاذی هم واقع است از ورود مسعود سعادت آسود گشت و در آن مکان فیض نشان یکروز مقام شد بیست و ششم که رایت ظفر طراز از بیچ براره باهتزاز آمد تا پل کهنه بلکه که منتهای سیر کشتی امین حضرت شاهنشاهی سوار سفینه اقبال قطع مسامت فرمودند و از انجا بدولت بر تخت روان نشسته باسلام آباد معروف ماهیچه که دو چشمه خوش و عمارات عالی دلکش دارد شرف قدوم بخشیدند و چون آن موضع باقطاع تازه

خوار سر بلند شد دهم ذی الحجه که عید فرخنده اضحی بود مراسم
 آن عید سعید بعمل آمد و حضرت شاهنشاهی بعبادت معهود به مسجد
 عیدگاه پرتو قدوم گسترده و پس از ادای نماز معاودت فرموده
 رسم قربان بجای آوردند و شب بیست و هفتم باشاره معلی بر
 کوه چینه که آنطرف دل رو بروی دولتخانه والا واقع است و همچنین
 بر کشتیها در روزی دل چرخانی در کمال خوبی و نظر فریبی شده
 تماشای آن نشاط انزای طبع همایون شد و فوجی دیگر بروی
 دل چراغان کشتیها هنگامه افروز عشرت گردید و بکرات حضرت
 شاهنشاهی بگلگشت و بساتین سیر فزنت گاهها توجه فرموده
 مسرت اندوز گشتند درین ایام شهابت خان حارص حصار شهر
 دار الملک کابل بحراست قلعه ارک آن بلده فیض قرین از تغییر
 قلعه دار خان و شمشیر خان تهمانه دار غزنین بمحافظت حصار شهر
 مذکور و قلعه دار خان تهمانه داری غزنین تعیین یافتند و از وقائع صوبه
 بنگاله بمسامع حقائق مجامع رسید که خواصخان از کومکیان آفصوبه
 باجل طبیعی بهاط حیات در نوردید و چون از سوانح صوبه دکن
 معروض پیشگاه خلافت شد که سید علی و راجی ولد افضل که از
 نوکران عمده عادل خان بودند از وفارقت جسته بعزم بندگی درگاه
 آسمان جاه روی ارادت بلاشکر ظفر اثر دکن آورده اند عنایت بادشاهانه
 اولین را بمنصب در هزاری هزار و پانصد سوار و درمین را بمنصب
 هزار و پانصدی هفت صد سوار نواخت و دلاور خان حبشی از
 کومکیان دکن بخطاب حبش خانگی سرفراز شد .

گذشتن فاضل خان وزیر اعظم است ازین جهان فانی از آنجا که
کامیابی از باب اعتماد را سپهر حسد پدیده دشمن دیدن و روزگار
دل آزار همواره با خردمندان بر سر کین است آنخان عقیدت آئین
را که خلعت خدمت بلند رتبت وزارت بر قامت قابلیتش
زیبفده و شایان بود پس از تسلیم آن خدمت گرفت معده بهم
و میدید در اندک فرصتی اشتداد یافت و چون اشهب عمرش از منزل
ستین بچند مرحله بر گذشته بحدود بیستین مشرف گشته بود
و طبعیت شیخوخت را قوت مقاومت آن مرض صعب نمانده
معالجه و مداوا سودمند نیفتاد و بدست و هفتم ذی قعدة گذر
یازدهم آن بغورز رتبه ولای دیوانی کامرانی یافته بود داعی حق
را لایک اجابت گفته جهان گذرانرا پدرود نمود حضرت
شهنشاهی که قدردان گوهر اخلاص و قیمت سنج جوهر بودیت اند
بر فوت آن دستور دولت خواه متأسف گشتند و نعش آن مغفور
بموجب وصیتش بلاعور نقل یافته در بانگی که جهت مدفن
خویش ساخته بود مدفون شد و درین روز که سیزدهم تیر ماه وعید
گنجی بود چون طبع مبارک خاقان حق شناس از حدوث این
سانحه متأثر گشته بود مراسم آنروز را موقوف فرمودند و روز دیگر
جشن مذکور بآئین مقرر بفعل آمده بادشاهزادهای کام کار و الاعتبار
و امرای نامدار رسم گذرانیدن سرحدیهای مرصع و مفاخر بجا آوردند
و درین روز برهان الدین برادر زاده فاضل خان مرحوم که تازه از ایران
زمین بدرگاه سپهر آئین آمده بود مررد انظار نوازش گشته بعنايت
خلعت از لباس سوکواری بر آمد و بمقتضی هشت مدی صدر بنجاء

پانصدی دو هزار سوار مشمول عاطفت شد و انتخاب خان میر
 سلمان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و دو صد
 سوار و سیف خان بصوبه دارى کشمیر از تغییر اہلام خان منصوب
 گشته بعنایت خلعت و افزایش منصب مشمول عاطفت شدند
 و حکیم محمد مہدی بخطاب حکیم الملکی نامور گشت و معین خان
 از اصل و ضافہ بمنصب هزار و پانصدی سہ صد سوار و مراد خان
 زمیندار قبت بعنایت خلعت و اہپ و خنجر سرمع و از اصل و
 اضافہ بمنصب ہزاری شش صد سوار و مغاخر خان از اصل
 و اضافہ بمنصب ہزاری چہار صد سوار و محمد تقی خان کہ خدمت
 بخشگیری دکن بار مقوف شدہ بود بمنصب ہزاری دو صد و
 پنجاہ سوار و خدمت طلب خان بعنایت اہپ و اللہ قلی چیلہ
 بانعام یک ہزار روپیہ و مرحمت اہپ و شمشیر مورود نوازش
 گردیدند و سعید جعفر ولد مید جلال بخاری کہ در موطن مالوف
 خویش گجرات بود بانعام سہ ہزار روپیہ مورود مرحمت گردید و
 عنایب خان ولد ظفر خان کہ در کشمیر اختیار گوشہ نشینی کردہ
 بود از اصل و اضافہ بھالیانہ بیست و چہار ہزار روپیہ کامیاب
 مکرمت گشت و بخواجه معین الدین ولد خواجہ خداوند محمود
 خلعت و یک ہزار روپیہ و بخواجه عبد الرؤف دہ بیدی و قاضی
 عبد الوہاب اقصی القضاہ ہر کدام یک ہزار روپیہ و بشیر
 محسن کشمیری خلعت و نو ہزار روپیہ و یحسینی از شعرا و
 مازندہای کشمیری سہ ہزار روپیہ و بزمرد نغمہ سنجان ہندکہ ملازم
 رکنب نصرت مآب بودند سہ ہزار روپیہ انعام شد از سوانح ہر

لک و چهل و نه هزار روپيه باشد تا ارباب احتياج در تمام عرض سال بهر اندوز وظائف خیر و انضال بوده هيچ وقت از مواهب پادشاهانه محروم نباشند و اين مبالغ سواي زريست که از وجوه وزن مبارک شمسي و قمری در سالی دو نوبت دامن اميد خلایق را لبريز نقد مقصود مي سازد و ديگر مراتب خيرات و مبرات و وجوه انفاقات و ادراعات که از کيد ضابطه و دستور بيرونست محاسب و هم و مستوفي خيال بضبط و تعداد آن نتواند پرداخت •

جشن وزن مبارک قمری سال چهل و هفتم

درين ايام طرب بخش نشاط پيرا که عرصه دلکشی خطه کشمير از فرنزول شهنشاه مهر افسر سپهر سرير خديو جهاندار عالم گير سعادت آگين و نيض پذير بود موسم وزن فرخنده قمری در رسیده جهانيانرا نويد شادمانی و بشارت کامرانی رسانيد و روز مبارک يکشنبه هفدهم ذی قعدة مطابق سيوم تير پس از دو پاس روز آن جشن دل افروز انعقاد يافته وزن مسعود بآئين معهود بفعل آمد و حال چهل و ششم قمری از عمر کرامت طراز حضرت شهنشاهی بهزاران ميمنت و فرخندگی بانجام رسیده سال چهل و هفتم آغاز شد درين روز همایون فاضل خان وزير اعظم باضافه پانصد سوا بمنصب پنج هزارى دو هزار و پانصد سوار والا ريتگی يانت و دانشمند خان بعلای علم رايت افتخار انراخت و مرتضى خان و کنور رامنگه والہ يارخان هريك بهناميت اسب باساز طه مياهي کشته پعنایت خلعت باضافه پانصد سوار بمنصب دو هزار و

منصف بود و استحقاق این خدمت والا رتبت داشت نامزدگشته
 یازدهم ماه محصور بتقویض این رتبه والا و منزلات عظمی سر مباحات
 هاج کمرانی رسانید و بمطای خلعت خاص قامت امتیاز
 افراحت و افتخار خان بخدمت میر مامانی خلعت افتخار پوشید
 و ملتفت خان برادرش از تغییر او آخته بیگی شده خلعت یافت
 و روح الله خان بخدمت میر بخشی گری اهدیان از تغییر ملتفت
 خان منصوب گشته بمنایت خلعت مباحی شد از شرائف سوانج
 این اوقات قدمی برکات افزایش وجوه خیرات و مبراتت در
 عهد سلطنت اعلی حضرت هر سال در پنج ماه متبرک از خزانه
 احسان بلدشاهانه مبلغ هفتاد و نه هزار روپیه بوساطت صدر الصدور
 بارباب استحقاق و محتاجین و زمره اتقیاد و صاحبین انفاق میشد
 بدین دستور در هر یک از محرم و ربیع الاول دوازده هزار روپیه و در
 رجب ده هزار و در شعبان پانزده هزار و در ماه مبارک رمضان
 سی هزار و در هفت ماه دیگر خیرات را وجهی مقرر نبود از آنجا که
 همواره همت قدمی نهمت شهنشاه موقوف حق پزوه برکم بخشی
 خلایق و آنجا مقاصد حاجت مندان مقصور و طینت لازم
 السعادتش بافاضت آثار کرم و اشاعت انوار احسان محاب آما
 خورشید مان مغطور است درین وقت حکم معلی از پیشگاه فضل
 و مکرمت بصدر الصدور و متصدیان امور بیوتات صادر شد که دران
 پنج ماه متبرک بدستور سابق عمل نموده در باقی شهر نیز که
 پیشتر وجه انفاتی مقرر نبود هر ماه ده هزار روپیه بارباب استحقاق
 انفاق شود که وجوه خیرات مقرر از سابق و لاحق در مالی یکما

میر آتش که با توپخانه منصوب در کنار دریای چناب بود با اهل توپخانه بدان صوب شتافته آن مدبران برگشته روزگار را بسزای کردار ناهنجار رساند و خان مذکور بمجرد درود منشور لامع النور عازم آن حدود گشته بتنبیه و استیصال طاعیان بدمثل پرداخت اگرچه باستماع توجه افواج قاهره که مقاومت آن فزون از اندازه طاقت و توان آنها بود اهل و اعیال و اکثر مواشی و مال خویش با جمعی از آب گذرانیده بودند لیکن گروهی که بجهارت جهل و غرور درین طرف آب مانده بودند طعمه تیغ سطوت مبارزان نصرت مند گشته سر بچیب نیستی در کشیدند و عرصه آن ناحیت از خار وجود عاصیان سرود پیرایش یافته از مال و مواشی آنها غنیمت فراوان بدست سپاه ظفر پناه آمد و قریب دو لک روپیه از نقد و جنس بسرکار خاصه شریفه ضبط شد و فدائی خان روزی چند آنجا توقف نموده بندوبست تهانه و ضبط و نهق آن سرزمین نمود و چون یرلیغ همایون بخنجر خان که در سلک کومکیان صوبه کابل انتظام داشت صادر شده بود که بر جناح سرعت و احتیاج بدان صوب شتافته بحراست تهانه و فوجداری آنجا قیام نماید بعد از رسیدن خان مذکور فدائی خان او را در آنجا متمکن ساخته مراجعت نمود چون راجه و کهنانه متصدی مهمات دیوانی را در راه کشمیر عارضه طاری گشته باشنداد انجامیده بود درین وقت مستوفی قضا روز نامه حیاتش از دفاتر هستی بر آورد و منصب جلیل القدر وزارت اعظم بقاضی خان میر سامان که بسمت فضیلت و جامعیت در علوم سنجیدگی و معامله مهمی و رزانت رای

سرفرای یانمت و چون مجاهد برادر فیض الله خان باجل طبیعی
 در گذشته بود عاطفت بادشاهانه خان مذکور و دو برادر دیگرش را
 بمطای خلعت از لباس کدورت برآورد از مواعج این ایام دفع و
 استیصال قوم سبیل است از کنار دریای نیلاب آن گروه وخامت
 پزوه قبیله انداز قبائل افغان فیازی که بیشتر از آنها در آنرومی
 نیلاب تمکن دارند زدر موالف ایام برخی ازان طائفه بد فرجام در
 موضع دهنکوت که آنرومی آب امت و حضرت شاهنشاهی آرا
 بمعظم نگر موموم ساخته اند اقامت گزیده بودند و بنابر آنکه قومی
 مفسد جهالت کیش و فرقه دیو میرت نا عاقبت اندیش اند و
 بعضی اوقات مصدر شر و فساد می گشتند اشاره والا بفوجداران و
 حکام آن حدود صادر شده بود که آن شور بخنان را ازان سرزمین
 اخراج و ازعاج نمایند و بموجب فرمان همایون آنها را بآنرومی آب
 کو چانیده بودند چون بمسامع حقائق مجامع زمید که درین اوقات
 آن جمع واجب القمع بمقتضای جهالت و نا عاقبت اندیشی
 مسلک بغی و عصیان و طریق ترمذ و طغیان پیموده اند و گروهی
 انبوه ازان خود مران خسران مآب پهایمردی جصارت و دلیری از آب
 نیلاب عبور نموده برتهانه بادشاهی که درین طرف آب امت حمله
 آورگشته اند خلیل الله خان فوجدار آنجا که بنیروی همت و شهامت
 قدم ثبات نهاده بآن مردودان نابکار بمدافعه و مقابله پیش آمده
 بود دران آدیزش و کارزار جان نثارگشته تهانه بتصرف مقهوران
 در آمده امت لجرم چهره غضب بادشاهانه بشعله غیرت فروزان
 شده یرلیخ لازم الامتثال از موقف تهر و جلال صادر شده که فدائی خان

بگلشن کشمیر آوردند و اواسط روز در تلخانه والا فیض قدوم اعتراف
 و روکش حدیقه چنان گردید چون وصف خطه کشمیر و تعریف
 خصوصیات آن بلده فردوس نظیر فراتر از پایه تحریر است و در
 کتاب مستطاب بادشاهنامه که مشتمل است بر وقائع مهد دولت
 اعلی حضرت علیین مکانی فردوس آشیانی صاحب قران ثانی
 شاهجهان بادشاه طاب ثراه برخی از خصائص و احوال آن بلده خالد
 مثال از ریاض و بساتین جنت لشان و جزیره‌های دلکش فیض
 مکان و چشمه سارهای تسنیم مانند عنایت قرین و گولابه‌های صافی
 ضلال آئینه آئین و آبشارهای دلغریب فرح فزا و بیلاتها خوش
 هوای دلکشا و مرزمینهای خرم و خوش و درختان مرزون دلکش
 و کثرت ریاحین و ازهار و زودور فواکه و اثمار و نزهت عرصه و فضا و
 لطافت آب و هوا و دیگر مزایای شگرف که آن بلده فیض بدياد بآن
 از سائر امکنه و بلاد امتیاز دارد مشروح و مبین گشته لا جرم درین
 صحیفه مآثر سعادت و اقبال بتوصیف متنزهات و شرح خصائص
 و کیفیات آن که تفصیلش را مجلدی جدا گانه باید نوشت نمی پردازد
 بالجمله چهارم ماه مذکور هوای گلگشت باغ و بستان از بهارمتان
 خاطر انور خدیو جهان سر بر زده تخلصت باغ فیض بخش و فرخ
 بخش را از فیض قدوم حریمی و نصارت بخشیدند و از انجا سایه
 سعادت بباغ نشاط انگنده سیر آنگلشن فردوس مانند نرمودند و پس
 از فراغ بدولت خانه والا مراجعت نمودند درین هنگام سردار خان
 فوجدار هرکار بهرایج بقوجداري سرکار سورتیه از تغیر قطب الدین
 خان که در سلاک کومکیان لشکر دکن منتظم شده بود منصوب گشته جلالت

مجموعه موکب جلال بعد از طی آنه عقبه در فضای بالای قتل که
 لری آن باه تمام اسلام خان بود نزول اجلال نمود بیست و چهارم
 لری هیره پور از نزول همایون کامیاب فیض و صفا گشته روز دیگر
 آنجا مقام شد و فردای آن بمنزل شاجه مرگ توجه فرمودند نزدیک
 منزل مذکور موضع بیست که مزار شیخ موسی بغدادی که معاصر عارف
 مہجانی و ولی حقانی حضرت حیدر علی همدانی قدس سره العزیز بوده
 آنجا واقع شده سرزمینی سبز خرم دل نشین است و درختان موزون
 طوبی نشان دارد و جوئی بقدر دو آسیا که گوئی از نهر سلسبیل
 جدا شده مایه مقبره شیخ و مسجدی که آنجا ساخته اند میگذرد
 و همه جا در میان محله جریان دارد الحق مکانی فیض قرین و نزهت
 گاهی خلد آئین است بیست و هفتم لواي جهان کشا بمنزل خانپور
 در اهتزاز آمد درین راه مرز مینهای خرم و خوش و مرغزارهای
 دلکش و چادول آبهای صافی و گلہای رنگارنگ و سبزههای
 گوناگون بنظر هماہون در آمد و خصائص و کیفیات کشمیر بہشت
 نظیر و آثار حضرت و نصارت و صفا و طراوت آن خطه دایم پذیر
 آشکار گشته غبار تعب و مفرو محنت راه از دلہای نظارگیان زدودہ
 و درین منزل سیفخان کہ پیشتر بکشمیر آمده بود و مراد خان
 زمیندار بہت دولت زمین بوس دریا نداشت و روز دیگر آنجا مقام شدہ
 فردای آن کنار دریای بہت نزدیک موضع ہفت چنار مضرب خیام
 ہشمت گشت و سلج ماہ مذکور آنجا مقام شد و غرقہ فی قہر
 مطابق ہز دہم خرداد کہ ساعتی مسعود بود شہنشاہ روزگار اوائل
 روز از موضع ہفت چنار سوار ہفتہ اقبال گشتہ بہار آما روی توجه

بخاک برآمخته دران دره جریان دارد و متبعش ثل پریان است
 و لری دولت خانه بادشاهی برگزار آن ساخته شده قبل ازین
 آبشاری دران دره واقع بود که بقدر چهار آسیا آب از می گز از ارتفاع ریخته
 داخل رود خانه میشد و بقسمت حضرت جنت مکانی روبروی آن
 تختگاهی از سنگ ساخته بودند که آنجا نشسته تماشا میکردند
 الحال چون بمرو ایام تندی آب سنگ را بریده ریزش آب و
 کیفیت آبشار بحالت سابق نمانده است بالجملة بیست و دوم
 لری پوشانه که پامی کتل پرنچال است از وزود مسعود فیض آمو
 هد و روز دیگر موکب منصور ازان کریوه صعب المرور عبور نمود
 از پائین کتل مذکور تا فراز آن قریب دو کوره پادشاهیست میاخان
 جهان گرد و سیاران عالم نور بر بسط خاک چقلان راهی صعب
 هولناک نشان نداده اند شعرای محبان بیان و سخن منجان بلاغت نشان
 که بنظم و مثر تعریف کشمیر دلپذیر و شرائف متذرات و لطائف
 مصومیات آن خطه فردرس نظیر نموده اند طریق وصف صعوبت
 راهش نیز بیای خامه صدق رقم پیموده اند چنانچه عندالایب نواهی
 رباعن قدس معنی حاجی محمد جان قدیمی درین باب گفته

• بیت •

بکشمیر اعتقاد ما درست است

و لری ایمان پراش سخت است

و صاحب طبع ملیم محمد قلی وصف تنگی راه بلطف سخن چین

ادا کرده • بیت •

درین راه خوش بود معشوق دلخواه • که نتواند کس او را برد از راه

جواهر بنظر مهر انور رحمت و شبهنگام چراغانی که باهتمام راجه
 حیات زمیندار آنجا از هیمه بر کنار رود خانه و بر فراز کوه ترتیب
 یافته بود بهجت افروز طبع مقدس گردید و عاطفت بادشاهانه راجه
 مذکور را بعطای خلعت و انعام پنجهاز رویه نوازش فرمود بیستم
 موضع تهته که مرتضی خان باهتمام لری آن مامور بود از ورود اشرف
 کام یاب عز و شرف گردید و خان مذکور مرام پیشکش بققدیم
 رسانید دروز دیگر موکب اقبال از کتل رتی پنجال که کریمه ایست
 سخت دشوار گذار عبور نمود بپلری بیرم کله نژول فرمود اگرچه
 طریق این مرحله مر تا مر کریمه معذب المرور است اما مواره آذرا
 طی می توان کرد و بسختی کتل پنجال زیست که در بعضی عقبات
 پیاده باید رفت خضرت و نصارت و خرمی طراوت آن کوه فلک شکوه
 بمرتبه امت که بتحریر شمع ازان شکفت نیست اگر فبال خشک
 خامه مر سبز بهار جاردان و آب در جوی معطر روان گردد در تمام این
 راه که گوئی قنطرة مرطمت در میان ریاض جنت تماشای بنفشه
 و یاسمین و اقسام مبنزهای شاداب و گلهای رنگین و درختان موزون
 سدره قامت طوبی آئین هسرت بهشت برین از خاطرنظران میبرد
 و مشاهده آبهای روان کوثر مثال و چشمهای صافی تسنیم زلال غبار
 کدورت و ملال از دلای تماشاخانه میشود و این قتل مغنهی میشود
 بدره بیرم کله که نمونه از کوچه باغ نردوس است از دو طرف کوههای
 مبرز خرم بر صنوبر مر بهر خ اخضر کشیده و چون صفحه عارض نوخطان
 سهوش مبرزهای داکش بران دمیده و رود خانه که عنایت آن
 گرد بیرونقی بر چهره چشمه خضر پخته و صفای زلالش آب آینه

یک زنجیر فیل برسم پیشکش گذرانید و همچنین بهراری که نزول معادت میشد هر یک از عمده‌ها که اهتمام آنرا متکفل بود پیشکشی در خور حال میگذرانید هفدهم نو شهره که برگشته امت وسیع بغایت معمور و رودی عظیم از پیش قصبه آن جاریست و در عهد حضرت عرش آشیانی اکبر بادشاه طاب ثراه بفرموده آنخسرو خورشید جاه قلعه متین از سنگ برکنار آن رود ساخته شده مورد نزول همایون گردید و چون اهتمام لری آن بمتصدیان سرکار نهال حدیقه دولت و کام کاری بهار چمن حشمت و بخت یاری بادشاه زاده ارجمند محمد اعظم تعلق داشت آن عالی منصب والا تبار یکدانه مروارید گران بها با برخی دیگر از نغائس آشیابرم پیشکش گذرانیدند درین منزل اسلام خان صوبه دار کشمیر که بجهت صوبه داری مستقر الخلافه اکبر آباد یرلیغ طلب بقام او صادر شده بود با همت خان مهین خلف خویش رمیده دولت زمین بوس دریا نیت و بآن خدمت هر بلند گشته بعنایت خلعت و اسب با ساز طلا و فیل با ساز نقره و باضافه هزاری هزار سوار بمنصب پنج هزاری سه هزار سوار مورد نوازش گردید و همت خان بفوجداری نواحی آن مرکز سلطنت معین گشته بعنایت خلعت و اسب موهای شد و از منصبش که در هزاری هزار سوار بود پانصد سوار در اسب سه اسب قرار یافت هفدهم پیشکشی همتی و از انجا بر اجور که لری دولتخانه آن باهتمام متصدیان سرکار نخل برومند گلشن اقبال نمره شجره عظمت و جلال بادشاهزاده فرخنده خصال محمد معظم متعلق بود شرف نزول بخشیدند و از جانب آن که کار بخت بیدار پیشکشی از زواهر

بمقتضای پهنبر افکند و بدین جهت برف از راه پرنچال زائل شده بود
 توجه موکب ظفر پناه بآن راه مقرر گردید و چون راهها و کربوهای
 دشوار گذار آن کوهستان عبور تمامی عساکر گردون متأثر را که
 که بسیط عرصه زمین بران تنگ و هنگام رکوب و نزول عرض و طولش
 فرسنگ در فرسنگ است گنجایش نداشت حکم اشرف بنغاز
 پیوست که راجه بجیسنگه و نجابت خان و فدائی خان و قباد خان
 و فیرت خان و بسیاری از امرا و منصب داران و اکثر توپخانه
 و زمره احدیان و زوائد اردو و لشکر در مواحل آب چناب و نزدیک
 گجرات خرد اقامت نموده تا هنگام مراجعت رایات جلال از خطه
 کشمیر دران حدود باشند و طاهر خان با برخی دیگر از امرا
 رخصت جاگیر یافت و صف شکن خان با جمعی مامور شده که دریای
 گنل پهنبر تمکن گزیده بضبط و خبرداری دهند آن کوهستان قیام و
 ورزد و آینده و رونده را بی حکم و دستک مانع آید بواسطه آنکه مردم
 در مضائق و مزاللق کوهستان درهائی تنگ از کثرت و ازدحام آزار
 نکشد و از عقبات مشکله بآسانی عبور نمایند اشاره والا صادر
 شد که برخی از امرا و منصب داران و ارباب خدمات نزدیک
 باکارخانجات ضروری ملازم نصرت مآب بوده محمد امین خان
 میربخشی با برخی از بزرگان و ناضل خان میر سامان با زوائد
 کارخانجات و بعضی دیگر از مردم دوسه منزل از دنبال موکب
 اقبال یکی از عقب دیگر بیایند و شانزدهم موکب ظفر پناه از
 پهنبر نهضت نموده بلری چوکی هتی که برکنار تالابی خوش واقع
 است و اهتمام آن باسد خان متعلق بود نزول کرد و خان مذکور

تا پهنبر که راه هموار است هشت منزل و سی و سه کروزه و از پهنبر تا کشمیر که کوهستانیست دوازده منزل و چهل و هفت کروزه و این راه از آن سه راه دیگر مرد سیر و پر بر فقر است و برفش دیر مرتفع میگردد چنانچه تا اواخر اردی بهشت در سرکنل پرنیچال برف و سرما می باشد و ممکن نیست که ازین راه بهیر شگونه و لاله جوغاسی که بهترین اقسام لاله است و در مبادی موسم بهار کشمیر می شکفت توان رسید لیکن از دیگر طرق نزدیک تر و بهتر است و چون بنابر معمولیت راه که اکثر برهوامنچ جبال است شتر از پهنبر پیشتر نمی توان برد و در آن کوهستان غیر فیل و اسب و استر و مزدوران کشمیری بار نمی برند و مرادقات جاه و جلال بادشاهی آن قدر که در دیگر امصار و حرکات همراه می باشد بآن راه بردن متعمر و تخفیفی در آن ضرور است از زمان حضرت جنت مکانی چنین معمول شده که در یازده منزل از آن منازل دوازده گانه که چوکی هتی و نوشهره و چنگش هتی و راجور و تهته و بیرم کله و پوشانه و بالی کتل پرنیچال و هیر پور و شاهه مرگ و خان پور باشد هر جا یکدمت منزل مرغوب مشتمل بر حرم سرا و غسالخانه بجهت دولت خانه میسازند و باصطلاح اهل کشمیر آنرا لری گویند و عبارت و میرمت هر یک از آن لریها بعد از اتمام یکی از امرای عظام مقرر می باشد و همچنین از هر راه که رایات عظمت و جاه متوجه کشمیر شود همین طریقه معمول است از آنجا که رایات عالیات را يك چند در دار السلطنة لهور اقامت روی داده درین نهضت مسعود تاخیری واقع شد چنانچه اول ماه خرداد الوبه همایون ظل ورد

خلعت و نامداری معین فرموده اورا بمنابت خلعت و یک زنجیر
 نایل میبای گردانیدند و سید خانرا بقلعه داری دولت آباد خجسته
 بنیاد و محمد تقی خان را بخدست بخشی گری آن موده تعیین
 نمودند و روز دیگر موکب ظفر پیکر از چیمه کمر نهفت نموده
 دریای جناب را بجزر عبور کرد و چهار دهم قصه بهنیر که از آنجا
 داخل بکوهستان کشمیر میشوند فیض اندوز نزول اشرف شد از
 دار السلطنة لاهور بکشمیر چنت نظیر چهار راه سلوک مشهور است
 یکی راه پهلوی که دور ترین مسالک است خم و پیچ و نشیب و فراز
 بسیار دارد لیکن گرم سیر است و دران راه برب کمتر از دیگر
 راه ها می بارد و زرد زائل می شود چون خواهند اوائل موسم لاله
 و شکوفه و جوش بهار کشمیر را دریابند ازین راه میروند و راه مذکور
 می و پنج منزل و یکصد و پنجاه و چهار کروه پادشاهیست که
 گروهی در بیست جریب و جریبی بیست و پنج ذرع پادشاهی باشد
 دوم راه چومک که بیست و نه منزل و یکصد و دو کروهست درین
 راه نیز بارش برب کم است اما بعد از آب شدن آن در یکدو موضع
 گل واهی بسیار میشود که گذشتن ازان کمال تعب و صعوبت دارد
 و ازین راه بواسط بهار کشمیر میتوان رسید سیوم راه پونج که بیست
 و سه منزل و نه و نه کروه پادشاهیست آن راه نیز کم برب است
 و بآن راه اواخر بهار کشمیر را می توان دریافت چهارم راه پرنچال^(۷)
 که هشتاد کروه پادشاهی و بیست و پنج منزل لشکر است ازان جمله

و نهایت عشرت و شادمانی بانجام رسید سیوم شوال رایت نصرت طراز از باغ دلگشا باهتزاز آمد از سوانج این ایام آنکه چون میوائی مقهور که امیر الامرا صوبه دکن و راجه جسونت سنگه با دیگر جنود قاهره با هندوصال او مامور بودند درین وقت جسامت و خیرگی نهوده شبخون بلشکر امیر الامرا آورده بود و وقوع این معنی که از غفلت آن عمد امیرای نامدار ناشی بود باعث عتاب بادشاه مالک رتبه آمد رای عالم آرای چنان اقتضا نمود که صوبه دکن را از تغیر او بفرورنده اختر برج سلطنت و اقبال رخشنده گوهر درج عظمت و جلال بادشاهزاده عالیقدر فرخنده خصال محمد معظم تفویض فرمایند و هشتم شوال که موضع چمبه^(۷) کمر مضرب غیام ابهت و احتشام بود بادشاهزاده ارجمند و الا تبار را بدان صوب مرخص نمودند و هنگام رخصت آن نهان بزمند گلشن حشمت را بعفایت خلعت خاص و پنجاه راس اسب عراقی ازان جمله دو راس با زین و ساز طلا و پنجاه راس ترکی و یک زنجیر نیل از حلقه خاصه با ساز نقره و جل زر بفت و ماده نیل و شمشیر مرصع گران بها و پنج لک روپیه و باضافه سه هزار و پنج هزار سوار بمنصب پانزده هزاری ده هزار سوار مورد عواطف گوناگون ساختند و مهاراجه جسونت سنگه را که در دکن بود بعفایت ارمال خلعت خاصه و دو اهنپ یکی با ساز طلا نواختند و وزیرخان صوبه دار اکبر آباد را که بسمت قدامت خدمت و اعتماد و صدق عبودیت و اعتقاد موصوم امت بخدمت آن دره العاج

مذککه گوالیاری بعنایت خلعت و اسب بازین و ماز نقره و الله داد
 خویشکمی که فوجدار بهرایچ بود بعنایت خلعت و خطاب خانی
 و دوی^(۴)نچند زمیندار کهلور که تازه بدولت زمین بوس رحیده بود
 بعنایت خلعت و خنجر مرصع باعلاقه مروارید و اور بسی و بهونچی
 مرصع و یک زنجیر فیل و خطاب راجگی مشمول عاطفت بادشاهانه
 گردیدند و عبد الرسول دکنی که از منصب معزول شده بود بحالیانه
 ده هزار روپیه موظف کشت و عبد الله خان بعنایت خلعت مباحی
 گشته در زمرة کوسکیان صوبه کابل انتظام پذیرفت و مرید خان خلعت یافته
 در سلاک کوسکیان میر خان فوجدار جمون منتظم شد و برهان الدین
 برادر زاده فاضل خان که از ولایت ایران روی نیاز باین آستان
 مهر نشان آورده بود دولت زمین بوس شده سلطنت یافته بمعطای
 خلعت تشریف مباهات پوشید و بشیخ عبدالوهاب بخاری و بشیخ
 عبد الله اکبر ابادی و شیخ محمد یوسف کروریزی و کمب اندر هندی
 شاعر هر کدام یک هزار روپیه و بمیر محمد صادق داد عبد الله صفوی
 و میر موسی نبیره او یک هزار و پانصد روپیه عطا گردید و پنج هزار روپیه
 بغنمه سنجان و سرود مرایان آن بزم نشاط پیرا مرحمت شد و امرای
 نامدار و عمد های درگاه مهر مدار مژل راجه جیستگه و نجابت خان
 و مرتضی خان و ابراهیم خان صوبه داور لاهور و فاضل خان میر سامان
 و چندی دیگر اقامت رسم هدیشکش نموده تحف و رعنائب بمحل عرض
 رسانیدند چون این بزم والا و جشن عالم آرا در کمال دولت و کامرانی

امپ عربی با ساز طلا و ماده نیل و شمشیر و سحر و جمدهر
 با علاقه مروراید و بنجالتخان ماده نیل و امپ با ساز طلا
 و بغاضل خان میر سامان یک زنجیر نیل و بدانه مند خان لقاره
 و بر اجه رایسنگه اور بسی مرهع و بتروت خان جمدهر مرهع و
 بعبد الرحمن ولد نذر محمد خان و طاهر خان و احد خان بخه
 دم و فیض الله خان و فدالتخان و حسن علی خان و قبال خان
 هر یک امپ با ساز طلا عطا شد و نامدار خان که در دکن بود
 باضافه پانصدی بمنصب چهار هزار و پانصد سوار و الا پایگی
 یانت و مر بلند خان که او نیز در ملک کومکیان آن صوبه انتظام
 داشت از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار و الله یار خان باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار
 سوار و افتخار خان آخته بیگی از اصل و اضافه بمنصب دو هزار
 هزار و دو صد سوار و ارسلان خان باضافه پانصدی بمنصب هزار
 و پانصدی هشت صد سوار و از اصل و اضافه روح الله خان بمنصب
 هزار و پانصدی پانصد سوار و دیانت خان بمنصب هزار و پانصدی
 دو صد و پنجاه سوار و التفات خان بمنصب هزار و پانصدی صد و
 پنجاه سوار و الا پایگی یانتک منصب خنجر خان که در ملک
 کومکیان کابل انتظام داشت از اصل و اضافه هزار و پانصدی هزار و
 پانصد سوار مقرر گردید و بختار خان بعبادت ماده نیل و اسمعیل
 زمیندار هوت که درین ایام شرف افروز ملازمت اشرف گشته بود
 بمرحمت خلعت و نیل و امپ با زمین و ساز فقره و شیخ بهاؤ الدین
 ملتانی بعبادت و ماده نیل و انعام یک هزار و پانصد و بکرم

و جلال پادشاهزاده قدیمی شیم محمد معظم صادر شد که برای سرانرازی محمد امین خان خلف الصدیق آنخان مغفور بصر منزل از عز قدوم بخشیده تارک افتخارش باوج سربلندی برانرازند و او را همراه به پیشگاه حضور آوردند و اسد خان بخشی دوم را نیز حکم شد که در رکاب پادشاهزاده عالیقدر برود و چون خان مذکور کامیاب این فخر و مباهات بملازمت قدسی برکات رحید عاطفت خسروانه او را بمعطای خلعت خاص از لباس مو کواری بر آورد و در جشن مسعود بدیگر مواهب عالیله نوازش فرمود چنانچه در مقام خود گذارش خواهد پذیرفت شب چهارشنبه نوزدهم اردی بهشت هلال فرخنده شوال از انق معادت طلوع نموده هنگامه انروز عشرت و شادمانی گردید و روز دیگر که عید خجسته نطر بود حضرت شاهنشاهی در مصالای که از خیمه ترتیب یافته بود برسم معبوده نماز عید گزاردند و بعد فراع از نماز انجمن آرای نشاط و کامرانی گشته هریر عظمت و جهانبانی را از فر جلوس والا آسمان پایه گردانیدند درین روز خجسته نخل پرورمند گلشن دولت و کامکاری نهال نیکو ثمر بوستان سلطنت و بخت یاری پادشاهزاده اوجمند محمد معظم نایم دو لکا روپیده و غرق ناصیه حشمت و سربلندی نروغ اختر ایهت و بخت مندی پادشاهزاده والا قدر محمد اعظم بمعطای طره مرصع مطرح انوار عاطفت گردیدند و امیر الاسرا و راجه جسونت بهنگه و دیگر عمدهای اطراف بعنایت خلعت قامت مباهات انراختند و بر راجه جی مکه خلعت خاص و آوری مرصع و دو اسب عراقی یکی با ساز طلا و بمحمد امین خان میر بخشی

بهعطایا و مواهب سنه کامیاب شدند و محمد آمین خان معین
 بخشی بمعنایت خلیج با علاقه مرورید نوازش یافت و رعد انداز
 خان که برمانیدن فوجی از جنود اقبال بجهت کومک لشکر دکن
 معین شده بود ازان صوب رسیده دولت استلام عتبه جلال دریانت
 و بعرض اشرف رسید که رعایت خان فوجدار موستان باجل طبعی
 بساط حیات در نوردید و خلیج خان خلعت یافته در سلک کومکبان
 صوبه کابل منتظم گردید. و معین خان بخدمت دیوانی مرکار پرده
 آزای هودج عزت زینت انزای مشکوی دولت ملکه مقدس نقاب
 روشن رای بیگم از تغییر مقیم خان خلعت سرانزای پوشید بیستم
 این ماه مبارک فرجام موافق نهم اودی بهشت متصدیان پیش
 خانه همایون باشاره والا در ساعتی مسعود مرادقات اقبال از
 دارالسلطنة لهور بیرون پرده در باغ دلکشا بساط حشمت و ابهت
 گذردند و بیست و پنجم مطابق چهاردهم اودی بهشت که ساعت
 نهضت مرکب مسعود بود بحر از انقضای پنج گهزی از روز مذکور
 حضرت شاهنشاهی با نصر الهی و عظمت و شکوه جهان پناهی از
 قلعه مبارکه سوار شده لوای توجه بعزم کشمیر بر افراختند و
 دریای راوی را بجسر عبور نموده در باغ دلکشا نزول سعادت فرمودند
 درین روز میر خان فوجدار کوهستان جمون را بمعنایت خلعت و
 احپ با ساز طلا نواخته بخدمت مرجوعه رخصت نمودند و از وقائع
 صوبه بفکاله خبر در گذشتن خان خانان سپه سالار ازین دار بیدار
 بمسامع همایون رسید و پس از سه روز از کمال مرحمت و ذره
 پروری اشاره معلی بهین ثمره شجره اقبال گزین باوه نهال حشمت

بعزیمت خطه دلپذیر کشمیر بود مقرر شد که در ساعت مذکور بداخ
دلکشا که آن روی آب راوی محاذی قلمه مبارکه واقعست و بی شواذب
تکلیفات سخن در پی نسخه ایست از ریاض رضوان و مهتمل بر
همارات فیض آیات و منازل بهشت نشان پرتو نزول انگنده روزی
چند آنجا بساط اقامت گسترده و جشن فرخنده جلوس اشرف راکه
هر ساله وقوع آن در عید معید فطر معهود گشته است گذرانیده
پس از انصرام آن بزم نشاط انجام لواپی توجه بصوب مقصد بر
افرازند و اشاره همایون بکار پردازان پیشگاه سلطنت و سامان طرازان
بارگاه حشمت عز صدور یافت که دران بستان سرای اقبال اسباب
و لوازم آن بزم خجسته ترتیب دهند در پی ایام طیب خواجه که
از اعظم خواجهای ماوری النهر است چون بعادت معهود عریضه
مبنی بر اظهار مراسم عقیدت و دعا گوئی دولت قاهره با مختصر
پیشکشی بجناب خلعت و جهانداري ارسال داشته بود عاطفت
بادشاهانه او را بار سال خلعت کسوت مباهات بخشیده ده هزار
روپیه از خزانه احسان بیکران بکسانش حواله شد که از امتعه
هندوستان خرید نموده برای او ببرند و هفت هزار روپیه در وجه
انعام عبد الرحمن دیوان بیگی و سبحان قلیخان والی بلخ که او نیز
بار سال عریضه اظهار مراسم عبدودیت و اخلاص کرده بود عطا گردید
و بقابلیک ملازم سبحان قلی خان که از جانب او برخی جانوران
شکاری برسم ارمغان بآستان فیض مکان آورده بود با تمام پنج هزار
روپیه فوازش یافت و جمعی کثیر از اهل ماوری النهر که بقصد
استغاضه انوار مکرمات بادشاهانه بدرگاه خلایق پناه آمده بودند

است حضرت شاهنشاهی بر فوت آن نوئین ارادت آئین که بندد
 عمد فدوی این دولت ابد قرین بود متأسف گشته روح او را
 بانواع توجهات روحانی نوازش فرمودند و محمد آمین خان
 خلف الصدق آنخان مغفور را که بخدمت والائی میر بخشگیری
 و منصب ارجمند پنج هزاری پنج هزار سوار سربلندی داشت
 مورد انواع مکارم و اصناف اعطاف ساخته تسلی بخش خاطر
 محزون او گشتند چنانچه علقریب بتفصیل در محل خود سمیت
 گزارش خواهد یامت اکنون کلك حقائق نگار سر رشته وقائع حضور
 مهر انوار را از جای که گذاشته بود و باز بکف می آرد •

آغاز سال ششم از سنین خلافت والای عالم گیري مطابق سنه هزار و هفتاد و سه هجری و توجه بجانب کشمیر جنت نظیر

درین هنگام میمنت انجام که مآثر عدل و رافت پایه افزای
 اورنگ هشت و فرمانروائی دین و دولت را چهره افروز و جهان
 از فیض فضل و نصفت زینت بخش دیهیم سلطنت و کشور کشائی
 نشاط اندوز بود ماه مبارک رمضان بهزاران فرخندگی در رسیده بر
 زمین و زمان از پرتو سعادت نور انشان شد و شب سه شنبه بیست و
 یکم فروردی در وقت هلال کرامت انوار اتفاق امتداد سال ششم از
 عوام خلافت سعادت قرین گیتی خدیو با داد و دین بفرخی و
 فیروزی و نیک اختری و بهروزی چهره آغاز بر افروخت و چون
 بیست و پنجم این ماه میمنت پرتو سعادت نهضت رایات عالیات

پیداده و برخی از نواره بهمراهی او تعیین نمود و روز دیگر دلیرخان از لکھو کده رسیده هشت زنجیر فیل که راجه آشام از جمله فیلان پیشکش متعاقب ارسال داشته بود رسانید و چون خان میپدا از باوجود شدت کوفت و آزار مهملت آن حدود را انتظام بخشیده خاطر از آن پرداخت بیست و ششم ماه مسطور از موضع پاندو بگشتی نشسته کوچ به کوچ روانه گشت و سلج آن ماه بمقام بری تله که سر راه ولایت کوچ بهار است رسیده بعزم انتزاع آن ولایت رفتید و تله پیدیم نراین آنجا نزول کرد و اردو و سائر اهل لشکر که بر آنجا گشته می آمدند بعد از پنج شش روز رسیده محاذی موضع مذکور از آب گذشتند و اسفندیار خان و عسکر خان و راجه بهروز که در حدود گهواره گهاگ اقامت نموده بودند بلشکر فیروزی پیوستند و درین ایام کوفت خان خانان بمرتبه رسید که کلر از مداوا در گذشت و طبیعت مغلوبه احتیالی مرض شد چون حال خویش برن منوال دید و کمال همت و حمیتش بتسخیر کوچ بهار مصروف بود عسکر خان را با اکثر جنود قاهره و نواره بیعت و ششم شعبان بدان مهم تعیین نموده بجانب خضر پور روانه شد و اواخر روز چهار شنبه دوم شهر رمضان المبارک از ششم سال جلوس همایون در دو گروهی خضر پور داعی حق را لبیک اجابت گفته ازین مرحله فنا بمر منزل بقایبوست چون این خبر از نوشته سوانح نگاران بنگاله در دار السلطنه لاهور بمصامع حقائق مجامع رسید از آنجا که مراحم بادشاهانه قیمت حنیج گوهر عبودیت و اخلاص نیکو بندهای عقیدت مند و در پیشگاه خلانت و جهانبانی عاطفت و قدردانی را پایگاه بلند

چون مکردهج راجه درنگ هنگام یورش آشام همراهی جنود ظفر
اعتصام اختیار نموده دران سقر بساط حیات در نوردیده بود و مادرش
که با پسر خرد حال اودر ولایت درنگ بود درین مدت بلوازم دوله
خواهی قیام ورزیده خان سپهدار کس بطلب مادر و پسر مکردهج
فرستاده دران منزل چند روز قیام نمود تا آنها و راجه دو مرید که
اورا نیز طلبیده بود برسند و مهمات آن حدود را نظم و نسق دهد و
درین ایام آن خان خانان سپه سالار را بنا بر استعمال بعضی از
ادویه حاره که بتجویز طبیبان فرنگی بکار برد ضیق النفس و خفقان
و آثار قرحه شش و استسقا که هر یک برآه مهلک است برآلام
سابق افزود بالجمله یازدهم شهر مذکور که مادر و پسر مکردهج از
ولایت درنگ رسیدند خان خانان آنها را بعزایات بادشاهی خوشدل
و مستمال ساخته آن پسر را که ده ساله بود قائم مقام پدر ساخت
و چون راجه دو مرید بسبب عارضه کدورا طاری شده بود نتوانست
آمد مادر خود را فرستاده تمهید معذرت نمود و او نیز در همین روز
رحیده مورد احتمالت شد و آن نوئین عقیدت آئین سیزدهم از
کجلی کوچ کرده بموضع پاندو که مقابل قصبه گواهی آنروی آب
وانعست نزول نمود و چون از پیشگاه خلافت و جهانبانی یرلیغ
همایون صادر شده بود که رشید خان بغوجدارای سرکار نامروپ قیام
نماید خان مذکور را بآن خدمت معین ساخته جمعی دیگر از امرا
و منزهداران و محمد بیگ ملازم خود را با چهار صد سوار و در صد

سرانجام نواره است مقرر نمود که تهاه داران چارنگ و کچپور
 و دیو لگانو تا آمدن میر مرتضی در تهاه های خود بوده وقتی که میر
 مذکور عازم لکھوکده شود با او رفاعت نمایند بالجمله خان حیدر مقرر
 با جنود نصرت شعار بیست و دوم شهر مسطور بلکھوکده رسیده
 بانتظار رسیدن میر مرتضی چند روز آنجا مقام نمود و چون
 میر مرتضی با همراهان و جمیع اشیا و اموال بادشاهی و خلقي
 کلیر از ذکور و اناث آن ولایت که بطوع و رغبت عزم مهاجرت ازان
 کفرستان نموده بودند رسید از آنجا که بلدوبست و سرانجام مهم
 سرزمین درنگ و دو مریه و غیر آن که چنانچه مذکور شد از
 ولایت آشام ضمیمه ممالک مسروبه گشته بود و نظم و فسق مهمات
 گواهی که در مدت تسلط و استیلای آشامیان بد سگال کمال اختلال
 یافته بود لازم بود و نیز بیم نراین زمیندار کوچ بهار را که دگر باره غبار
 فساد و طغیان انگلیخته بران ولایت مستوای گردیده بود تنبیه بایستی
 نمود و موسم برشکال قریب شده بود آن نوین سپهدار باقتضای
 مصلحت عازم بفکانه گشت و دلیر خان را با اکثر لشکر و نواره بانتظار
 رسیدن برخی از قبایل پیشکش که هنوز نرسیده بود در لکھوکده
 گذاشته بیست و هشتم ماه مذکور عازم گواهی شد و سلج آن ماه بموضع
 کلیا بر رسیده غره رجب از آنجا کوچ نمود و بجبهت ملاحظه کردن
 حدود دوسریه و سرحد ولایت آشام و مملکت بادشاهی که بتازگی
 قرار یافته بود براه دامن کو رواند گردید و بغایر صعوبت راه و انبوهی
 جنگل لشکریان سه چهار منزل تعب تمام کشیدند و چهارم شهر
 مذکور از دریای کالک عبور نموده در پای قلعه کجلی نزول کرد و

مذکوره نوشته شد و چون مقرر گردید که جلوس معهود برای حاجل آب دهنگ لوای معاودت انراخته بگرگانو بروند خان سپه سالار بمیر مرتضی نوشت که با همراهان و توپ خانه و آشیای که آنجا بود و جمعی از رعایا و سکنه آن ولایت از مسلمان و هندو که اراده بنگاله داشته باشند از گرگانو برآمده بلشکر منصور پیوندند و باین حسین خبر فرستاد که بجهت نقل اسباب گرگانو برخی از نواره بآنجا فرستد و چون بدلی بهوکن اظهار نمود که چندی از فیلان راجه که هنگام انهمام در صحرا و جنگل رها کرده بود درین نواحی همت جمعی بتفحص آنها معین ساخت و شب سه شنبه پنجم جمادی الاخره وکلی راجه رسیده پیشکشی که رسانیدن آن بلا تاخیر مقرر بود از طلا و نقره و صبیغه راجه و دختر راجه پندام با چهار پسر از عموهای راجه که بودن آنها در بنگاله تارمیدن تتمه پیشکش معهود شده بود بلشکر فیروزی رسانیدند و جمعی که بتفحص فیلان رفته بودند بعد از چند روز رسیده پانزده زنجیر فیل آوردند و دهم ماه مذکور از پنجم سال جلوس همایون که مقدمات صلح صورت یافته بود خان خانان با مواکب کیهانستان از دهنگ کوهستان نامروپ کوچ نموده رایت معاودت بصوب بنگاله برانراخت و چون درین هنگام فی الجمله خفتی دراز از آن نوئین بلند مقدور پدید آمده بود بمسرعت میر ره نورد گشته کوچ بر کوچ طی منازل می نمود و چون بترمهانی رسید و بظهور پیومت که نواره که ابن حسین بگرگانو فرستاده و نا بعمل اشیا و احوال سرکار بادشاهی نمی کند و ازین جهت هنوز میر مرتضی از گرگانو برنیامده در فکر

تمشیت صلح برای واریت آنها مفوض ساخته بود رحیده بنمید
مقدمات مصالحه پرداختند و پس از گفت و گوی بسیار چندین
قرار یافت که راجه بالغمل صبیح خود با دختر راجه پنهام بیست هزار
توله طلا و یک لک و بیست هزار توله نقره بیست زنجیر فیل برسم
پیشکش و پانزده زنجیر فیل برای خان خانان و پنج زنجیر فیل
بجهت دلیر خان بفرستد و متعاقب در عرض دوازده ماه ده لک
توله نقره و نود زنجیر فیل به سرکار بادشاهی واصل سازد و هر ساله
بیست زنجیر فیل پیشکش می فرستاده باشد و تا وصول تمامه
پیشکش که ادای آن در مدت دوازده ماه مقرر شده بود چهار
کس از عمدها که ارکن ایالت و حکومت او بودند هر کدام
یک پسر خود برسم گردگان همراه لشکر ظفر پناه به بنگاله فرستد
و فرزندان و عیال بدلی بهوکن با برخی از رعایای ولایت
کامروپ که در کوهستان کامروپ و دیگر جبال محبوس بودند
بلشکر ظفر اثر رساند و نیز مقرر شد که از سمت اوترکول ولایت
درنگ که یکطرفش بگواهی و طرف دیگرش دریای آلی
براری که از حوالی قصبه جمدهر میگذرد متصل است و از جانب
دکن کول ولایت بیل تلی و در مرز که هیچگاه در تصرف
بندهای بادشاهی نبوده داخل پیشکش و ضمیمه ممالک محروسه
باشد و حد فاصل میان مملکت بادشاهی و ولایت آشام در
جانب دکن کول دریای کلذک و در طرف اوترکول دریای آلی
براری قرار یافت و عهد نامه مشتمل بر تعهد این امور از جانب
آشامپان و قولنامه از قبل خان خانان مبنی بر قبول صلح بشروط

حالات سابق رخ نماید یا آنکه خان خانان را بآن عارضه روزگار حیانت
 یسرآید از بی مری کار لشکر بفساد گراید مورد تفرق خاطر گشته
 ارکان همت و ثبات شان متزلزل گردید و عظمای لشکر در مدد
 این در آمدند که اگر خان خانان بجهت اتمام آن مهم و استیصال
 راجه اراده گذرانیدن موسم برشکال داشته باشد مسلک خود مری
 سپرده ازو جدا شوند و به بنگاله آیند چون خان سده سالار در عین
 کوفت و آزار برین معنی آگهی یافت این الم روحانی برکونت
 جسمانی او غلبه کرده قرین تفکر در هین ملالت شده چهاردهم ماه
 مذکور کوچ کرده یک منزل پیش رفت تا غنیم لکیم خیره نگردد
 لیکن بنابر ضرورت و اقتضای مصلحت اراده مصلحت و عزیمت
 معاودت پیش نهاد خاطر ساخت و راجه ضلالت آئین که همواره
 با ارسال مفرا و وسیله امرا التماس صلح و طلب عفو می نمود و بقبول
 مقررین نمیشد درین وقت که گرفتاری و استیصال خویش قریب
 الوقوع میدید بدلیز خان توسل جسته در التماس مصلحت و اظهار
 عجز و مسکننت مبالغه کرد و آن خان شهادت نشان بنابر صلاح
 وقت خان خانان را باین معنی راضی ساخت و هفدهم ماه مذکور کوچ
 شده موضع پتام که برابر جنگل دره نامر و پست محل نزول گردیده
 سر پتام متعلق بزمینداری بود که نسبت قریبت و اختصاص
 براجه داشت و از جانب او بخطاب راجگی از اقربان ممتاز بود و
 از راجه در دهه جنگل و دره مورچالی در نهایت متانت
 و استحکام بسته بودند و وقوع امر مصلحت درین موضع مقرر گشته
 بود بعد از وصول جنود مسعود باین مکان و کلابی کردان که راجه

نکرده بود از کمال خوف و استشمار به بهانه اینکه در مدافعه لشکر
 پادشاهی معامله و کوتاهی ورزیده است با عیال و اطاع از ذکور
 و اناث بسیخها آهین کشیده بعقوبت شدید هلاک گردانید چون
 بدلی بهوکن بخان خانان اظهار نمود که چندی از عدهای راجه
 با جمعی از مقاهیر و چند زنجیر فیل در موضع سولا کوری هستند
 خان سپه دار درویش بیگ ملازم خود را با شش صد سوار بدفع آن
 گروه تعیین کرد او بانجا رفته مخدولان را انہزام داد و هفت زنجیر
 فیل بدست آورده بلشکر فیروزی فرستاد و از آنجا که خان خانان را
 همگی همت بر استیصال راجه مقصور بود و می خواست که صاحب
 آنولیت از خار وجود فتنه آموذ آن کافر مردود پیرایش یابد پنجم
 جمادی الاولی بعزیمت نامروپ که راجه بانجا پناه برده بود از کنار
 آب دهنک کوچ کرده روز دیگر در قصبه سولا کوری نزول نمود و هفتم
 ماه مذکور عساکر منصور درویش آن قصبه از آب دهنک بهایاب
 عبور نموده آنروی آب نزول کرد و نهم که دران منزل مقام بود خان
 خانان را دردی شدید در سینه و معده بهم رسیده تپی محرق طاری
 شد و بعد از دو سه روز مرض ذات الصدر نیز علاوه گردیده روز بروز
 آزارش اشتداد و ضعف و ناتوانی ازدیاد می یافت و لشکریان که
 در موسم برشکال گذشته از قحط و غلا و بیماری و وبا و فقدان
 آرامش و آسایش و دوام محاربه و آریزش ستوه آمده انواع شدائد
 و مکاره را متحمل شده بودند چون حال سردار و کیفیت کوفت و
 آزارش برین و تیره دیدند و ملاحظه این داشتند که مبادا پیش
 از حصول مطلب که استیصال راجه بود موسم بارش در رسد دگر باره

جلود اسلام از دیار آغام شد آنکه هنگامی که خان خازان سواره
 بکناره آب رمیده مورچال مخدولان را با احتیاط نظر می نمود آن نوکین
 و عقیدت آئین را غشی وضعی طاری شده بغلبه آن حالت از اسب فرود
 آمد و بر روی زمین تکیه کرده ساعتی بلیخود شد و چون بهوش آمد
 بخیمه گاه رفته نزول نمود و مبدای کوفت و آزارش که باصف
 مصالحه با آشامیان گشت و آخر بآن در گذشت هما بود و درین
 موضع بنابر حدوث این عارضه چند روزی اقامت نمود و درین
 مکان بدلی بهوکن که از سرداران عمده نامی راجه و سر آمد شجاعان
 آشام بود و بنابر رنجی که از راجه داشت قطع نظر از اهل و
 عیال کرده با سه برادر خویش از وجدائی گزیده بود روی ارادت
 بلشکر فیروزی آورده نزد خان خازان آمد آن خان سپیدار باقتضای
 مصلحت او را بپخشش خلعت فاخره و دهکده کی و خنجر مرصع و
 اسب خوشدل ساخته دلجوئی و اتمالت نمود و مقرر گردید که از مردم
 جنگی آن ولایت هر قدر تواند فراهم آورده بضبط و محافظت قری
 و قصبات و راهها از نامروپ تا کرگانو قیام نماید و راه دریا نیز تا
 موضع ترمهانی بعهده او کرد چون او را در میان آشامیان بسرداری
 و هر لشکری اعتباری عظیم بود در اندک فرصتی چهار هزار کس
 از مردم جنگی آن ولایت جمع نموده بمراسم خدمت گزاری و دوله
 خواهی پرداخت راجه ازین معنی بیمناک و هراسان گشته بر همه
 عمدهای خود بی اعتماد شد و بپندای بهوکن را که چنانچه
 گزارش یافته هنگام شورش باران و طغیان آب در محاربه و مجادله
 با عساکر نصرت متب کمال سعی و کوشش نمود اما مدافعه و تهاون

بمحافظت و مراقبت کزگان و سرانداز خان را بضبط آن روی رود
 و بیکهو معین ساخته چهاردهم ربيع الثاني با جنود مسعود از کرگانوب
 آمد و از آب دندکا بیاباب گذشته چون لشکر فتح رهبر بکنار نهر دلی که
 بیاباب بود رسید بیکدلی بهوکن که از داخل شدن ابو الحسن بمورچال
 بنای ثباتش تزلزل یافته دل از دست داده بود و آماده فرار ایستاده
 از سطوت عساکر قاهره یگبار مغلوب رعب و خوف گشته چاره کار
 در فرار دید و با همراهان خویش از مورچال بر آمده راه گریز
 سپرد و جنود فیروزی قرین نصرت و بهروزی بآن مورچال که در
 کمال رمانت و استحکام بود داخل شده برجای اعدای مخدول
 خنیم نزول انراشتند از وقوع این فتح آشامیان تیره بخت مرود
 یاس و ناکامی گشته دل از امید غلبه بر داشتند و رعایا و سکنه
 هر ناحیت که در ایام شور انگیزی و فتنه سازی سپاه آشام و ضعف
 و اختلال حال لشکر اسلام طریق بیوفائی و تود گرائی پیموده
 بعضی بطوع و برخی بکرة براجة گرویده بودند دگر باره از متابعت
 او رجوع کرده روی التجا بلشکر منصور آوردند و چون منهبان خبر
 رسانیدند که جمعی از مقهوران در مورچالی که آنروی آب دهنک
 ساخته اند پای جرأت فشرده خیال تود در سر دارند خان خانان
 با جنود گیهانستان ازان موضع کوچ کرده هزدهم ماه مذکور بساحل
 آب دهنک رحید مخالفان آشامی که در آنروی آب مورچال
 داشتند با آنکه آن آب عمیق عریض در میان حائل بود از مشاهده
 ریاات و اعلام جنود نصرت اعتصام بانهزام گرائیدند از موافقی که
 درین مقام باقتضای تقدیرات آسمانی روی داده منهای معارفت

مخدول که به‌عنوان کوزی آمده بود باز بکوهستان ناصروپ گریخت و
 بلحذلی به‌هوکن اگرچه باستظهار متانت و استحکام مورچالی که
 برکنارنهر دلی ساخته بود با گروهی انبوه از آشامیان شقاوت پژوه بر
 جای خود ثبات و استقامت ورزیده بود لیکن دیگر باره از راه
 مسکن و خشوع در آمد و مغر افرحانده مکرر التماس مصالحه نمود
 خان سپهدار بقبول ملتزم آن غدار نابکار اقبال نکرده همت بر
 دفع و احتیصال آن مدبر بد سگال و گرفتن مورچالش گذاشت و
 هشتم ربیع الثانی ابو الحسن و قراول خان و جمعی از مبارزان
 ظفر قرین را تعیین نمود که بر کشتیهایی جنگی نشسته بترمهانی
 روند و از آنجا به‌را بالای نهر دلی روان شده از عقب مورچال او
 در آیند پس از رسیدن این فریق بآنجا اعادی بقدم مدافعت و
 مقاومت پیش آمدند و هربی عظیم و کارزاری سترگ روی داد
 آخر الامر مجاهدان فیروزی لوا غلبه و استیلا یافته بحصار که
 اعدا از بانس ساخته بودند در آمدند و مخالفان منهزم گردیدند
 و چون از آن جانب که جفود قاهره در آمده بودند تا محل اقامت
 بلحذلی به‌هوکن که محاذی گرگانو بود و فرقه عظیم از مقهوران لثیم
 آنجا بودند ده گروه مصانت بود و رفتن ابو الحسن با همراهان بر
 هر آن گروه مقتضای مصلحت نمی نمود خان سپه سالار قرارداد که
 خود نیز با اکثر عساکر ظفر اثر از گرگانو برآمده بر سر بلحذلی به‌هوکن
 رود و مقرر نمود که ابو الحسن با همراهان همانجا اقامت گزیده
 منتظر رسیدن افواج بحر امواج باشد و مقارن وصول جیوش منصور
 از آن طرف بر اعادی حمله برد و مدیر مرتضی را بدستور سابق

فصرت اثر تعیین نمود که ازان راه بچارنگ رفته بتنبیه مفسدان اطراف و نواحی آن پردازد و غازی افغانرا با صد سوار و صد پیداده آنجا تهاذه دار ساخته خود بدیولگانورود و آنجا توقف نموده باین حسین اعلام نماید تا کشتیهای آذوقه را بدیولگانو فرستد ابو الحسن بچارنگ رفته تمرّد گزینان آن حدود را تنبیه و تادیب نمود و غازی افغان را با جمعی که بهمراهی او تعیین یافته بودند آنجا گذاشته بدیولگانو آمد و پس از وصول بآنجا چون کشتیهای آذوقه از لکهوده^۱ رسید ازانرو که هنوز برخی مقاهیر بر طرفین دریا در مورچالهایی خود متمکن بودند و نواره را بیم آسیب تعرض و دست انداز آنها بود احتیاطا برخی اجناس سفائن را با فوجی از سوار و پیداده براه چارنگ روانه گرگانو نمود و خود نواره را همراه گرفته عازم گرگانو شد و چند قلعه که اعاضی بر طرفین آب دهک احداث کرده بودند بقره و استیلا انتزاع نموده مهدم ساخت و درین اوقات خان خاندان مید احمد ملازم خود را با فوجی از سوار و پیداده بتهاذه در پی بچپور فرستاد و سید سالار خان را بچارنگ تعیین نمود که باتفاق غازی بضبط و محافظت آن حدود قیام نماید و او آخر ربیع الاول رمذ غلات از راه خشک سرکرد و ابو الحسن با نواره بر آذوقه بگرگانو رسید و بیمن فضل و گرم ایند منان شدت عسر به یسر مبدل شد و وسعت و رفاهیت در حال لشکریان پدید آمد بالجمله آشامیدان تیره بخت را از فرو نشستن آبها و انصرام ایام برشکال و افتتاح طرق و ممالک هوای جرأت و نخوت از سر رفته دگر باره روی ادبار بشواهی جبال و تنگنائی درها و جنگل ها نهادند و راجه

آمده نائزۀ قتال بر انروختند و جمعی کثیر طعمۀ مصه‌ام انتقام
 مبارزان نیروزی مآل گفته جز خذلان و نکال حاصلی نیندوختند
 دلیرخان را از خیرگی و جرأت آنها عرق غیرت و شهامت و دلیری
 حرکت نموده بمقامت آن جهارت صفهان پرداخت و تا ناله دندان
 رفته تیغ جلالت بخون بهیاری از ملاعین بی دین رنگین ساخت
 و پس از وقوع این معنی آشامیان ضلالت گدش سر از هوای
 شب خون پرداخته دیگر قدم جهارت بهزدیکی گرگانو گذاشتند و در
 خلال این ایام در گرگانو نیز امراض و علل مهلهک شائع شده شدت
 آن بلیه و اعتداد قحط و غلا بنهایت انجامید و از آنجا که جز صبر
 و سکون چاره نبود مجاهدان دین و مبارزان ظفر قرین بمقتضای
 (اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصّٰبِرِیْنَ) پای همت در دامن مصابرت گهیدند و
 دست اعتصام و توکل بحبل المتین تسلیم و توکل در زده منظر
 انصرام ایام برمات و طلوع نیررهای و نجات ازان در طۀ پر آفات بودند
 و در اوامط ماه صفر باران روی به کمی نهاده خورشید جهان امروز
 لطف و عنایت ایزدی از افق انفصال تابان شد و از تاثیر نگاه گرم
 آفتاب رفته رفته نقاب آب از چهرۀ شاهد غیر ابر افتاده روی دل چوی
 زمین نمودار گشت زمرة اسلامیان را پای تمنی از گل بر آمد و
 گشتی امید مخالفان بخشک افتاده درین ایام چون بظهور هیومت
 که ازان روی رود دیکهو تا دیولگانو براه چارنگ قریب دامن کوه
 آبی همت که انرا در هر شکل آب نمی‌گردد و درین وقت که زمین‌ها
 بقیۀ از آب و گل دارد و آن راه خشک و قابل عبور است همان
 سه سالار بیست و یکم صفر ابوالحسن را با فوجی از موافک

اجناس غلات و ماکولات و مشروبات و جود غذا داشت چون گو
 بسیار از مخالفان بدست سپاه ظفر پناه آمده بود تا یک چند
 گوشت گاو در آب صرف جوشانیده یا در پیله آن پخته با برنج
 میخوردند در اواخر حال آن نیز مفقود شد و چون اقسام لیمون
 و نارنج دران ولایت و فراست گامی صغری هوس متذممان ازان
 می شکست دیگر از انواع خورنی چیزی یافت نمیشد مجله ینابر وقوع
 این قضایا و حدوث این بلا یا آشامیان شقاوت پرور خیره تر شد بتنازگی
 آمید در انتزاع آن ولایت بستند و بیکدلی بهوکن که چنانچه گزارش
 یافت از مجادله و کوشش بعمر گرائیده از روی تضرع طلب مصلحت
 میکرد دگر باره راه مخالفت و طغیان پیمود و از قرارداد صلحی که پیشتر
 نموده بود برگشته بکینه توزی و شر اقتوزی لغت و چون
 عفونت هوای مهترهور و حدوث عمل و اسقام بنهایت رسید
 خانخانان با جلوس نصرت نشان ازان جا کوچ نموده در زدهم محرم از
 پنجم مال جلوس همایون بگرگانو آمد و آشامیان مخدول این
 حرکت را بر عجز محمول داشته خیره تر شدند و درجسارت و دلیری
 فزودند اکثر شب ها بآئین نگویند خوش باطراف حصار آمده
 قصد شب خون میکردند و حملهای متواتر می نمودند چون
 عساکر قاهره از درون و بیرون خبردار و آماده مدافعت و پیکار
 بودند و شب ها بر بستر استراحت نمی غفودند و مردودان بهر
 طرف حمله می آوردند تیغ قهر بر سروناوک بلا بر جگر خورده از
 صولت غازیان اسلام بانهمزام می گرائیدند نویتی مقاهیر اجتماعی
 عظیم نموده در مهتاب شبی بمورچال دلیر خان و راجه سجان سنگه

که اگر راجه قبول شرائط مصالحه نکند من ازو مفارقت جستگه
 نزد خان خافان می آیم و بمنهج عبودیت و دوات خواهی خدیو
 زمین و زمان میگیریم و بعد از دوسه روز پوزنمل را اذن انصراف
 داد در خلال این احوال در متهرا پور که خان خافان با اکثر عساکر
 منصور آنجا اقامت داشت بمسبب کثرت بارش و رذات آب و هوا
 اقسام امراض و امقام خصوصا تب لرزا و اسهال شائع شده اکثر
 اهل لشکر مریض و کوفتناک شدند و اثر سمیتی در هوا و مقدمه
 و بائی در جنود نصرت لوا بهمرسیده جمعی کثیر باقتضای تقدیر
 بساط حیات در نوشقند و این حالت پرمالالت در کرگان و اطراف
 و نواحی آن بلکه در جمیع ولایت آشام سرایت کرده این بلیه عموم
 یافت و خلقی انبوه از آشامیان شقارت پوره خصوصا ابتاع و اشباع
 راجه که خود را بکوهستان های در و تلگنای درها و جنگلهاکشیده آن
 مواضع را پناه جایی خویش اندیده بودند از تیغ زهرآلود و با زخم
 فنا خورده بدرکات جحیم پیوستند چنانچه از خواص راجه نقل نموده
 که دو لک و سی هزار آشامی ببلیه و با راه نیستی پیمودند و وقوع
 قحط و غلا و فقدان حوائج ضروری معیشت که علتش انسداد طرق
 و مسالک و عدم وصول رعد از چهارنگیر نگر بود علاوه اینحال گشته
 کار مردم ازان بدشواری کشید از جمله یکصد و هفتاد و سه انبار
 شالی که از مخازیل غنیمت اولیای دولت گشته بود هنگام طغیان
 آب و جسارت و خیرگی اعدای خمران مآب شانزده انبار در تصرف
 عساکر نصرت شعار مانده مابقی را مقهوران متصرف شده بودند
 و درین مدت قوت غالب اهل لشکر و دواب برنج بود و دیگر

فرستاد باجمله چونی بیجدهای بهوکن مکرر حملات مرد آزما و شب
خون ها بر عساکر قاهره آورد و در مراتب مدانعت و محاربت
هر تدبیری که ممکن بود بکار برده بییقین دانست که اقدام ثبات
و همت مجاهدان دین و مبارزان نصرت قرین بامثال این امور
لغزش نمی پذیرد و شاهد مقصودش در مرآة معنی و کوشش صورت
نمیگردد. ناچار متسلک عجز و ابتهال سپرده بدولت عقل دور
بدین و خرد مصلحت گزین باشارت راجه شقاوت کیش فطالت
آئین بزیان معصنیت و خضوع اظهار ندامت و اعتداعی مصلحت
نمود و مریضه تبیعی برین مراتب مصحوب یکی از مزدم گردان
نزد خان خاندان ارسال داشت و فرستاده او بمتهرای پور که محل
اقامت موکب منصور بود آمده خان سپه سالار را بتذکر کلمات
عجزآمیز بخشایش انگیز بصلح راضی گردانید لیکن آن نوئین
صلح اندیش گردان قبول این معنی را مشروط بآن ساخت که راجه
پانصد زنجیر نیل و سه لک توله طلا و دختر خویش بجبهت پرستاری
هرده آریایان حرم مکده سلطنت و اقبال بفرستد و هر ساله پنجاه زنجیر
نیل بزم پیشکش به پیشگاه جاه و جلال ارسال دارد و آنچه از ولایت
آشام پی سپر افواج ظفر اعتصام گشته بتصرف بندهای بادشاهی
وا گذارد و کوهستان نامروپ و دیگر کوهستانهای اطراف آن ولایت
باز متعلق باشد و پورنمل نام هندوی از بندهای بادشاهی جهت
ابلاغ این پیام برفاقت کس بیجدهای بهوکن نزد او فرستاد و چون
پورنمل آنجا رسید بیجدهای بهوکن قدومش باداب مهمان
پذیری تلقی نموده شبی او را نهانی از اغیار طلبید و اظهار کرد

برخی از نواره بدیوانگانو فرستاده اورا بلکھوگده طلبید و چند نوبت
 بیای مردی دایری و شہامت با سبازان منصور بآنروی دریای
 بر مہاپتر رفته چندی از رؤسای آشامی را کہ گروہی انبوه ازان
 قوم بد نہاد فراہم آوردہ دران طرف مصدر فتنہ و فساد گشتہ بودند
 و بمنع وصول رمد و قطع طریق مسلک تہمد و سرکشی می پیمودند
 تنبیہ و تادیب نمود و جمعی ازان بی باکان را بتخیخ بیدریغ از ہم
 گذرانیدہ زمرہ کثیر بقید امر آورد و اسرار را باشیای بصیار کہ
 مخدیم ت جہوش نصرت شعار گشتہ بود بلکھوگده رسانید و در عرض
 این ایام سہ نوبت نواره پرمہاز و سامان بجهت بدرقہ کشتیہای فرقة کہ
 بشغل تجارت غلہ و رسانیدن آذوقہ قیام داشتند بگوشتی فرستاد
 کہ ازانجا آذوقہ وافر بلکھوگده آوردند و چون مکرر بر سکنہ حدود قلعہ
 سولہ گدہ کہ مابین لکھوگدہ و کلیدابرا واقع است تاخت بردہ مقصدان
 آن سرزمین را گوشمال داد و عیای آن موضع از ترکناز غازیان سعادت
 پژوہ ستودہ آمدہ سرداران خود را کہ محرک سلسلہ فتنہ و شورش بودند
 دستگیر ساختہ نزد او آوردند و اظہار اطاعت و انقیاد کردند و چند
 کثرت بر متوطنین دامن کوبہ تاختہ قتل و غارتی عظیم نمود و آنها
 نیز دو سردار کہ از عمدہای راجہ بودند و نزدیک کوهستان مورچال
 ساختہ ہنگام فرست قدم جرأت بحوالی کرگانو می گذاشتند با زنان
 و فرزندان آنها دستگیر کردہ نزد او آوردند و چون اکثر مقصدان را
 تنبیہ و تادیب نمودہ دست جرأت و استیلاي آنها کوتاہ ساخت
 یادگار خانرا فرستاد کہ بآئین پیش ضبط دیوانگانو نماید و حقائوق
 این احوال را بخان خانان نوشتہ مصحوب یکی از آشامیان

را در کنار ناله دندکا بدار زدند تا خلاف اندیشان بد حال ازان
 عزت گیرند شمع از شوانج لکھوگده که نواره بادشاهی آنجا بود آنکه
 بعد از رحیدن موسم برشکال و طغیان آب ها و مسعود شدن راهها
 چون خبر جسارت و خیرگی آشامیان مقهور و قصه گشته شدن
 انور بیگ تھانه دار کچپور اشتہار یافت ابن حسین بر مور لشکر خویش
 حصار از بانہ در کمال متانت و استحکام ترتیب داده بر اطراف
 آن ادوات توپ خانه جید و برکنار دریا نیز بر مرراہ و موضع کمین گاہ
 مقاہیر مورچال ها بسته از شر اعدا و شب خون آنها فارغ گشت
 و برخی از نواره مشکون ہمدان کرزار و ادوات پیکر بصر کردگی
 طی بیگ ملازم خان سپہ سالار بکچپور فرستاد کہ آنجا رفتہ بتنبیہ و
 تا دیب اعادی پردازد چون طی بیگ بکچپور نزدیک رحید برخی از
 کفرہ نابکار بر روی دریا با مفاثن جنگی و جمعی از طرف ساحل بر
 سر نواره بادشاهی آمدہ از دوسو بحرب وجدال پیوستند و در اول
 کار نواره منصور مغلوب شدہ تا موضع بانہ بازی کہ مابین کچپور
 و دیول گانو است باز گردید و در آنجا مغور خان زمیندار کہ
 ابن حسین او را بابوخی دیگر از نواره ہمدان علی بیگ فرستادہ بود باو
 پیوست و ہر دو باتفاق بر اہل کفر و شقاق حملہ بردند و آنضال
 اندیشان تاب ثبات نیارودہ طریق فرار سپردند و چند کشتی ازان ها
 بدست مبارزان نصرت مند افتد و مغور خان و طی بیگ
 بلکھوگدہ معاودت نمودند و چون درین وقت یادگار خان در دیولگانو
 از شر اعدا ایمن نبود و بودن او در آنجا با جمع قلیلی کہ ہمراہ
 داشت از مصلحت دور می نمود ابن حسین باذن خان سپہدار

وادرین اثنا عهده الرهنزل خویشتن رشید خان با چندی از بهادران
 بجلاوت شعار و چند بیلدار بآب زدند و چون نزدیک بکنار رسیدند
 مخدولان مغلوب خوف و رعب گشته روی بفرار نهادند و بیلداران
 به تیز دستی و چالاکي زاهی که یک سوار ببالا تواند رفعت دران
 کنار کشادند و مبارزان ظفر پناه ازان راه ببالا برآمده بتعاقب گریختگان
 پرداختند و دیگر لشکریان نیز از عقب آنها بسرعت از آب گذشتند
 مجاهدان اهلان دران صحرائی وسیع باعدای ضلالت فوجام رسیده تیغ
 انتقام در آنها نهادند و کشتی بلیغ و تلی بیدریغ کرده ملوث
 جهاد اندوختند و پسر بلجلی بهوکن که سردار آن جمع نابکار بود با
 بقیه السیف آن خیل ادهار بتگ پانیمجانی ازان عرصه بلا آورده
 بکنار نهر دلی رسید و چون گریختگان از بدم تعاقب جنود ظفر مآب
 دست خوش اضطراب بودند سراسیمه وار بکشتیهایی که در کنار
 داشتند هجوم آورده خود را بروی هم در سفائن انداختند و برخی را
 کشتیا غرق شده بسیاری را موج فنا از سر گذشت و یک صد و
 هشتاد تن از آشامیان در نهاد که اکثر رؤسای آن قوم بد نژاد بودند
 و ازان جمله یکی از سرداران عمده بود بکملد قهر و استیلا
 بهادران فیروزمند اسیر گشتند و رشید خان مورچال آگها خراب
 کرده قرین نصرت و ظفر معارفت نمود و از وقوع این فتح نمایان
 خوف و هراس بیقیاس بر بواطن آن باطل پرستان ایزد ناشناس
 مستولی گشت و از جمیع مورچال ها برخاسته بزورایمی ناکلیمی در
 غزیدلک و فی الجملة آرامشی در اهل شهر و حصار پدید آمد و
 باشاره خان سپهدار رؤسای اساری را مغلول و مقید ساخته مابقی

تیره بخندان شدافت آشامیان مردود از مطوت و مولت جنود مسعود
 ره نورد فرار شدند رشید خان تا کنار آب دندکا تعاقب آن به عاقبتان
 کرده از آنجا معاودت نمود و در همین روز سر انداز خان نیز خیر
 یافت که ضلالت منهان آشامی در یکی از مورچالها که نزدیک
 بمحل اقامت او در آنروی ناله دیکهو ساخته بودند جمعیت نموده
 عزیمت شبخون دارنه باوجود کثرت آشامیان بد اندیش و قلت
 همراهان خویش بتحریرک جلالت و دلوری بر سر آن زمره بد حیر
 رفته جمعی کثیر به تیغ کین و کمان قهر قذیل و اسیر گردانید و مورچال
 را خراب نمود و اسیران را که از صد تن بیش بودند سرهای
 کشتگان از گردن در آویخته نزد خان خاقان فرستاد بعد از وقوع این
 فتح اعلاهی خسران مآب دست از تعرض حال انواج آنروی آب
 کشیده دگر باره پیرامون عزیمت شبخون نگردیدند و چون گروهی
 از کفار تیره روزگار بر کنار ناله که موسوم است بکاکو جلی و از مابین
 نهر دلی و دندکا میگذرد مورچالی باستحکام بسته بودند رشید خان
 محافظت شهر و حصار بمیر مرتضی و راجه امر سنکه گذاشته
 شانزدهم ماه مذکور بقصد دفع آن مفسدان مقهوران از کرگان برآمده
 و از ناله دندکا با تمامی سپاه ظفر پناه به نیروی توکل و دلیری گذشته
 چون بکنار ناله کاکو جان که دران طرفش غنیمت لئیم مورچال بسته
 بجمعیت عظیم نشسته بود رسید فرقه ضلال بازوی جزأت بمداغنه
 و جدال کشوده شروع در انداختن توپ و تفنگ نمودند و چون زمین
 آنروی آب بنوعی ارتفاع داشت که معود بساحل متعذر می نمود
 و جنود قاهره در گذشتن از آب متفکر گشته لختی درنگ نگزیدند

کثیر محاذی دیوار حصار صف کشیده جویای فرصت یورش بودند
 مردن اثنا تیره ابری مترام که نموداری از انبوهی و هجوم امواج
 مخالف بود ظاهر شده بارشی شدید آغاز کرد که چون ریزش سیل
 سرشک عشاق فرصت دیده کشودن نمی داد و آب تا رکاب بادپایان
 آتش خورسیده دلاوران اسلام را مجال تاخدن بران خاکساران نماند
 لیکن مقاهیر نیزهای جرأت پیش نهاده قدرت آویزش نیامند
 و از اول تا آخر در برابر عساکر نصرت مآثر ایستاده پایان شب رخ
 از عرصه مقابله بر تافتند و روز عبد الضحی خبر رسید که گروهی
 انبوه از آشامیان شقاوت پزوه از آب دزدکا عبور نموده در سواد شهر
 میان دوال بیدتن مورچال دست جسارت کشاده اند. فرهاد خان
 قراولخان را با فرقه آغران و جلال را با همراهان او و دیگر دلاوران
 بمیانگاه بد اندیشان معین ساخت و آنها رفته فضیلت غزو و جهاد
 با آن جمع ضلالت نهاد اندوختند و آن باطل ستیزان را مغلوب
 و منهزم ساخته مورچاها را که بچوب و تخته ساخته بودند آتش
 زده سوختند چون فرهاد خان را الم زخم دست داشتند انجمیده
 از کثرت تردد و شدت آن آزار ضعف و ناتوانی بر مسئولی گردیده
 بود مخالفان ازمین معنی آگهی یافته خیرگی میکردند خان سپه سالار
 رشید خان را بجای او تعیین نموده او را نزد خود طلبید و خان مذکور
 یازدهم شهر مسطور داخل گرگانو شده همان روز شنید که کفار فجار
 دگر باره بمورچالی که متصل شهر از تخته و چوب ساخته بودند و روز
 پیش غزات اسلام آنرا آتش زدند آمده بتجدید و استحکام آن مشغول
 اند بمجرد اجتماع این خبر با جنود ظفر اثر سوار شده به تنبیه آن

پیوسته شب خون بران لشکر می آوردند و آنها چون جای مستحکمی داشتند بمدافعه پرداخته دفع شرآن بد اندیشان میکردند و در هفتم ذی الحجه مخدولان باهمگی اتباع خودش بکثرت و هجوم تمام شبهنگام بقصد یورش بر حصار از آب گذشتند و بشهر رسیده بیکبار بر افواج بیرون و اطراف حصار حمله آورده جنگ در انداختند فرهاد خان با آنکه از شدت الم زخمها که بدستش رسیده بود کمال آزار داشت موار شده میدان حصار ایستاد و اهتمام جنگ و مراسم سرداری بجا آورده سپاه نیروزی را بمدافعه و محاربه کفار نابکار تعیین نمود تا قریب سه پاس شب نیران قتال و جدال شعله زر بود و هرپی صعب و کارزاری شدید که مثل آن کم بوقوع پیوسته بود رو نمود خود مقهوران شقاوت پرور مکرر از هر سو بر دیوار حصار یورش برده در هیچ طرف مجال غلبه و استیلا نیافتند و عاقبت الامر بمدمت تیغ مجاهدان جلالت شعار سپر انداخته بوادی فرارشانفتند و درین بیکار و آریزش از اکثر مبارزان عقیدتمند و فدویان اخلاص منش خصوصاً فرهاد خان و سید سالار خان و میر مرتضی ترددات مردانه و کوششهای دلیرانه بظهور رسید و شب هشتم شهر مذکور منهدمان لشکر منصور خبر رسانیدند که دگر باره متاهیر از آب گذشته عزم غدرو شبخون دارند فرهاد خان با کمال ناتوانی و آزار موار شده آمادگ زرم و کارزار گردید و افواج درون و بیرون را خبردار و مستعد بیکار گردانید قریب بد و پاس شب که ماه جهانگرد سر بنقاب احتجاج در کشید عاصیان تیره بخت ظلمت مرشت از کمین کین برآمده برخی با مید سالار خان و عبد الرشول مقابل شدند و جمعی

ساختند فرهاد خانرا دران رست خیز بلا و ستیز مرد آزما از غنچه
 بیکان اعدا دو گل زخم بر دست شگفته کاچین ریاض سرخروئی شد
 باجمله اعدای ضلالت قرین تاب حملات مبارزان سعادت آئین نیابوده
 هزیمت را غنیمت شمردند و خود را بخندق انگنده طریق فرار و معسک
 ادبار سپردند و عرصه حصار از خار استیلای اشرار پیرایش یافته
 اولیای دولت بغیروزمندی چهره نشاط برافروختند چون حصارمذکور
 ازبانس بود و آشامیان مخدول بهوختن آن مجال دخول یافته
 بودند روز دیگر میر مرتضی بصوابدید دولت خواهان همت برساختن
 دیوار گل بجای حصار بانس گماشته بجد و کوشش بلیغ همان
 روز دیوار سمت شمال را با استحکام تام برآورد و در عرض یک هفته
 بر دور آن محوطه دیواری عریض مرتفع مرتب ساخته بتوب و تفنگ
 و دیگر آلات جنگ مستحکم گردانید و مید سالار خان و عبد الرسول
 دکنی و قشونی دیگر از سپاه ظفر پناه مقرر گشتند که شبها بیرون
 شهر رفته بمراحم حرمت و پاسداری قیام نمایند و از کید کفار غدار
 با خبر باشند لیکن آشامیان سخت کوش بدکیش از بدرگی ترک
 خبرگی نکرده دست جهارت از کینه توزی و شراندوزی نکشیدند
 و از آئین فتنه سازی و دست اندازی متقاعد نگردیدند هر شام
 بجمیعت تمام از نهر دلی و ناله دندکاله که یک گروهی کرگانو
 گذشته بآب دهنگ می پیوند عبور نموده بانواج منصور که در
 بیرون شهر پاس میداشتند مقابله و مجادله می نمودند و بر اطراف
 حصار هجوم آورده جویای فرصت دستبرد بودند و آنروی رود
 دیکهوه که محل اقامت سراندازخان و میانه خان بود مورچالها ساخته

جرات دیر خبر بآنها رسانیدند زود بتدارك این قضیه نپرداختند
مجملاً چون فرهاد خان و میر مرتضی بر کیفیت استیلاى اعدا
آگهی یافتند با جمعی از دلآوران سوار شده بدفع آنها متوجه گشتند
اما چون ظلمت لیل پرده احتجاج و امتنار بر چهره مخالفان سیه
روزگار کشیده بود نمی دانستند که جمعیت آنها در کدام طرفست
و بجه جانب حمله باید برد در خلال این حال آشامیان بد مگال
یکی از چپبرهای بزرگ خانه راجه را آتش زدند از پرتو شعلات
آن شب تیره نمودار ررر روشن گشته محل اجتماع نساد کیشان
ظاهر شد و مجاهدان فیروزی مآل بروشنائی آن مشعل اقبال
بران گروه تیره بخت حمله کردند لیکن چون زمین ها کل ولای
داشت و کودالها بر مر راه پر آب شده بود اکثر سواران از هم جدا
افتاده خبر معدودی از سپاه با سرداران فرسیدند آشامیان همت
همت باوجود کثرت عدد از صدمه جرات و دایری بهادران نصرت
نشان مورد رعب و هراس گشته ببالای آل بر آمدند و از اجساد دست
جرات بانداختن تیر کشودند مبارزان بپای آل رسیده میر مرتضی با
هفت سوار از فدویان معادت مند بذیروی همت و جلالت ببالای
آل حمله کرد و شدت تیر باران آن نابکارانرا چون قطرات ابر بهاران
مرمایه خورمی و طربناگی شمرده دایرانه خود را ببالا رسانید
و بباد آن حمله مردانه ابر جمعیت آن تیره روزان را فراز آن پشته
متفرق گردانید و فرهاد خان از سمتی دیگر با معدودی بر مخالفان
تاخت و همچنین سائر سرداران و دلآوران هریک از طرفی بر
مخدولان بی دین زده تیغ قهر و کین از خون آن ملاعین رنگین

خود با همراهان مکمل و مسلح تا صبح آمادهٔ مدافعت و محاربت بود و در مراسم خبر داری و هوشیاری تهاون نمی نمود چون خان خانان ازین معنی آگاه شد هفتم ذی القعدة فرهاد خان را با سید حالار خان و قزاقان بکرگانو تعیین نمود بعد از آمدن فرهاد خان مخدولان شقاوت پرور پیشتر از پیشتر جسارت و خیرگی نموده بکرات و مرآت هنگامه آرای جدال و قتال گشتند و آویز شهای سترگ و کوشش های سخت بکار برده هر بار خاسر و ناکام و مغلوب تبخ سطوت دلاوران اسلام گردیدند و صعب ترین محاربات آن بود که در شب غره ذی الحجه روی داده فرهاد خان زخمی شد و نزدیک بود که کمرگانو بتصرف آشامیدان مخدول در آید و کار لشکر نصرت شعار بفساد گراید و آن چنان بود که معاهدیر باطل ستیز محال طلب پیونده داری ظلمت شب اندهاز فرصت کین نموده از مدتی که خندق محوطه منزل راجه پایاب بود گذشتند و پدای دیوار بانص رحبده بشور عظیم که هنگام رزم و جدال شیمه آنقوم بد خسالت بر بند و چیدانی که در پای دیوار بحراست قیام داشتند حمله آوردند آنها را پس از اندک مدافعتی پای قرار از جای رنجه فرار نمودند و اشرار نابکار دیوار را آتش زده بدرون حصار آمدند و نصف آنرا فرو گرفتند و از وقوع این معنی شورش و انقلاب عظیم در اهل حصار بهم رسیده مردم بهم بر آمدند و حال دگرگون شد چون مرداران جنود فیروزی مدعی هوی و هوی مقهوران را بر معامله هر شب که بر اطراف حصار آمده شور می انداختند قیاس کرده بخیال این جسارت نیفتادند و بندوق چیان مذکور نیز بغلجه دهشت و سراسیمگی از وقوع این

ساخت که یکسر آن بکوه متصل بود و هر دیگر منتهی شده بجای
 که نهر دلی متصل بآب دهنگ می شود مقاهیر شقاوت خرجام
 چندین نوبت بجمعیت و هجوم تمام از آب گذشته بر لشکر دلیرخان
 شب خون آوردند و آویز شهای معب کردند نوبتی آن خان
 شهامت شعار خود سوار شده بران مخدولان تاخت و جمعی کثیر
 را طعمه مصمص اندقام ساخت و دیگر بلشکر او جهارت نمودند و
 چون زمیندار چارنگ که از اعظم اعوان راجه بود باتباع خود بنزدیک
 متهراپور آمده مورچال بسته بود خان خانان راجه مچان سنگه را
 بدفع او تعیین نمود و راجه مذکور بر سر او رفته با آن کافر لئیم
 ضربی عظیم نمود و او را هزیمت داده کامیاب ظفر بلشکر فیروزی
 اثر معاودت کرد و همواره مبارزان جلالت آثار را در لیل و نهار با
 اعدای تیره روزگار آویز شها روی میداد که ذکر مجموع آن بر عبیدل
 تفصیل موجب اظناّب و تطویلست چون مخالفان را از محاربات و
 مقاتلاتی که در متهراپور با جلود منصور بجای آوردند مقصود
 حاصل نشد انتزاع کرگادو که فیلان و اسپان و جمیع آلات توپ خانه
 و نواره و ذخیره آذوقه در آنجا بود پیش نهاد همت باطل نهمت
 ساختند و شبها بجمعیت تمام بر اطراف شهر و محوطه خانه راجه
 هجوم آورده فرصت یورش می جستند و نواحی شهر را بشرازه
 شرارت آتش زده خانه را می سوختند و صدق (کریمه یخربون
 بیوتهم نیایدیم) را چراغ ظهور در پیدگاه بصائر می افروختند میر مرتضی
 درون آل بر دور محوطه خانه راجه از پیادهای بندرتچی جمعی
 بحراحت باز داشته و گروهی بر کنار ناله دیکهو بمحافظت گذاشته

مرتضی باشند و میانه خان از دامن کوه ساینی بر خاسته با سراندا از خان آنروی ناله دیکهو که از پیش کرگانو جاریست اقامت نماید و سکنه آن حدود را از شر تعرض اعدای مردود محافظت کند و دیگر لشکرها از هرجا که باشند بمتهراپور آمده بجیش مسعود پیوندند بالجمله بنابر مملوح این اسباب و موجبات دگر باره جمیع ولایت آشام بتصرف آشامیان تیره ایام در آمده غیر از کرگانو و متهراپور جایی دیگر در تصرف عساکر منصور نماند و از خیرگی مقهوران کلر بجای کشید که از متهراپور بکرگانو بی فوجی مجال تردد نبود از وقوع این حالت وحشت و دل تنگی و دهشت و مرامیمگی بر ضامتر امتیلا یانت و دلها قرین حیرت و خاطرها رهین ضجرت گردید عمرت و قلت آذوقه نیز این حالت هر ملالت را علاوه شد و راجه ضلالت کیش یکی از عمدهای خویش که او را بیحدلی بهوکن گفتندی سردار و صاحب اختیار کرده بالشکری عظیم بمداغه عساکر گردون مافر تعیین نمود و باطراف آن ولایت نوشت که هیچ کس از گفته و فرمان او سر نه پیچد و خود از کوهستان نامروپ برآمده در قصبه سولا کوری که در چهار منزلی کرگانو است و در سوابق ایام دارالملک راجهای آشام بود اقامت نمود و بیحدلی بهو کهن که بکنار نهر دلی که از کوهستان برآمده و از نزدیک متهراپور گشته بآب دهنگ می پیوندد و در صوم برشکال دریای عظیم می شود آمده قرار گرفت و از اطراف آندیار مردم را طلبیده حشری اندوه از آشامیان شقاوت پزوه فراهم آورد و دیواری عریض مرتفع در کمال استحکام بطول می کرده در عرض اندک فرستی بر لب آب مذکور

بدست آورده بودند ساخته و بر آنها سوار شده بدفع شر اشرار نابکار پردازند و خود را بهر عنوان که باشد ازان گرداب خطر بساحل نجات اندازند بنابراین قرار داد پسر از هفت روز که دران گرداب عنا و آشوب گاه بلا برنج تسلط و استیلائی اعدا مبتلا بودند فرهاد خان با جمعی از پروران که هر یک نهنک بحر شهامت و شجاعت بود در اول ظهور تابشیر صبح که هنوز روشنی روز جهانرا چهره افروز نگشته بود بران کشتیها و کلاک ها که ترتیب داده بودند بر نشستند و سفینه همت بدریای توکل افکنده در روی آب بر روی مخدوران خسران مآب حمله ور گردیدند آنضالت کیشان مقهور از انجا که سرخوش نشاء پندار و غرور گشته احتمال ظهور این قسم دستبردی از مبارزان منصوب راه نمی دادند بجمعیت خاطر و اطمینان دل بی پروا و غافل غلوطه بودند از منوج این خیال و مشاهده جرأت و جلالت مبارزان فیروزی مآل مغلوب رعب و دهشت گشته بودی فرار و بودی ادبار شنافتند و غازیان اسلام ازان مهلکه نجات یافتند فرهاد خان سپاس فضل و موهبت ایزدی بجا آورد و بچهل و یک کشتی که از آشامیان مردود بدست آورده بود لشکریان را از آنها گذرانیده دوم ذی قعدة بخانخانان پیوست و پسر از مراجعت فرهاد خان از کثرت بارش و طغیان آنها طرق و مسالک بالکلیه معدود شد و هر کس در هر تهنانه که بود بر آمدنش ازان جا و وصول کومک پار نزدیک بمرتبه تعذر رسید بنابراین خان سپه دار قرار داد که سپاه ظفر پناه از تهنانه برخیزند و جلال با همراهان ازان روی آب دهند و غازی از دیوبانی و جمعی از مردم تهنانهی دیگر بگروگان آمده نزد میر

معار را از اجتماع این حالت موجب سلامت و ملالت گشته در حال آن معضله فرو ماندند القصه تا یک هفته فرهاد خان و رفقای او بر فراز آن آل محصور آشامیان دیو سیرت درد خصال بودند و از بی قوتی گلان لشکر را ذبح نموده بگوشت آنها تغذی می نمودند و مقهوران محال طلب هر روز و هر شب از کشتیها و مورچالها بانداختن توپ و تفک نائره جنگ افروخته مراسم کینه توزی و شر اندوزی بظهور میرمانیدند و چند نوبت از کشتیها فروه آمده قدم جمهره بر ال نهاده حملات متواتر نمودند و فرهاد خان با مبارزان نصرت نشان در مقام مدافع در آمده بضرب تیغ سرافشان کفایت شر آشقاوت منشان می نمود نوبتی جمعی کثیر از مفاہیر پدای آل آمده بر معدودی از راجپوتان راجه سجان سنگه که بآنها نزدیک بودند حمله آور شدند فرهاد خان ازان حال آگاه گشته خود را بآن موضع رسانید و راجپوتان را اشاره نمود تا مضمون الحرب خدعة را کمر بسته از روی مصلحت قدم همت را پس کشیدند آشامیان بی فرهنگ باطل آهنگ از مشاهده این حالت خیره گشته بی درنگ پیش آمدند و از کشتیها دور افتادند خان مذکور چون تیر تدبیر در هدف مقصود جایگیر دید با همراهان عطع عنان همت نموده بران گمراهان حمله نموده اکثری ازانها را طعمه تیغ بی دریغ ساخته چند کشتی را متصرف شد مجله چون این حالت باصدا دکشید و جنود مسعود را آذوقه مفقود گشته از بی قوتی کار بصعوبت انجامید خان مذکور و اتباعش بصوابدید همت و جرأت قرار داده که کلکها از درخت کیله ونی و کاه ترتیب دهند و آنرا ضمیمه کشتیهای که از مخالفان

طغیان و اشتعل داشت شب هنگام عبور نمود و ابو الحسن از انرومی آب بار پیوست و چون بموضع نینگ رسیده محسرا را دریای بیکران دید و چندانکه در جست و جوی راه کوشید چاره و تدبیرش بجای فرسید چون آن روز و شب آسمان از محاب قطره ریز و زمین از آب طوفان خیز بود سواران جزخانه زین منزل گاهی نگزیدند و پیاده ها بغیر ایستادن در آب چاره ندیدند روز دیگر فرهاد خان ناچار چاره کار در معادلت دانست و هر انداز خان را که دران موقع بود همراه گرفته بسمت کرگانو روان شد و بارنقا همه دران آب رانده قریب بموضع ترمهانی رسید آشامیان غدار نا بکار بقازگی آنجا انهار عمیق و جدول عریض حفر نموده بآب دهنگ متصل کرده بودند و بر سواحل آن مورچالها ساخته بمردان کلر و آلت پیکار استوار نموده راه مراجعت سپاه ظفر پناه را مسدود گردانیده بودند درین اثنا بسیاری از ملاعین آشامی که بر کشتیهای جنگی نهشته بودند در رسیده بر اطراف لشکر منصور شروع در انداختن توپ و تفنگ نمودند و از مورچالها نیز دست بااستعمال آلت حرب کشودند فرهاد خان و همراهانش حال برین منوال دیده درگرداب حیرت و اندیشه فرو شدند نه نواره داشتند که بان دفع اعادی مقهور و از آبها و نالها عبور توانند نمود و نه آذوقه که قوت دواب و لشکریان شود ناچار خود را بیالای آبی که دران نواحی بود کهیده دُ بغض الهی نهادند چون ازین معنی بخان خانان خبر رسید محمد موسی یکه تازخانی را با فوجی عظیم از سپاه خود بکوسک فرماد و او بترمهانی رسیده پیشتر نتوانست آمد خان میه دار و مائر دولت خواهان عقیدت

استعداد استرداد آن ولایت از کفره بدنهاد نداشتند بضرورت آنجا توقف گزیدند تا مهم آشام بانجام گراید و خبری از خان خانان بیاید بالجملة چون آن نوین مپیدار بر کیفیت جرأت و جسارت آشامیان و آمدن آنها بنواحی گرگنو و محاربه باغازی تهانه دار دیوبانی آگهی یافت ابو الحسن نام یکی از جماعت داران خود با فوجی شایسته بتنبیه مقهورانی که چند جا در نواحی دیوبانی مورچال ساخته دگرباره در صدد حمله بردن بران تهانه بودند تعیین نمود و زمره آغران را با جمعی دیگر بکومک میر مرتضی فرهاد و ابو الحسن بدیوبانی رسیده بتادیب مفسدان پرداخت و آن بی دینان مردود را از آن حدود متفرق و پیریشان ساخت و چون قضیه شکست محمد مراد بیگ و استیلاي آشامیان بر نواره که همراه او بود بخان سپه سالار رسید فرهاد خان را با راجه مچان سنگه و قزاول خان و دیگر بند های بادشاهی و فوجی آراسته از مپاه خود بلکهوگده تعیین نمود که رفته کشتیهای آذوقه را که آنجا فراهم آمده باشد بلشکر ظفر اثر رساند و در رفتن و آمدن مفسدان اطراف را تنبیه و تا دیب نموده سراندا از خان را بمحافظت کچپور بازدارد و در هر تهانه که کومک ضرور داند جمعی بگذارد و تهانهای آن حدود را بنوعی بندوبست دهد که بعد ازین مقهوران بی دین مجال تعرض بمتردین نیابند و ابو الحسن را که چنانچه گزارش یافته بتنبیه مفسدان دیوبانی معین کرده بود نیز مامور ساخت که با همراهان خویش رفیق خان مذکور باشد و فرهاد خان هردهم شوال بگرگنو رسیده از ناله دیکهو که کمال شورش و طلاطم و نهایت

شروع در جمع‌بندی آنولایت و مطالبات اموال از رعیت نمودند. از آنجا که زمینداران مملکت هندوستان بمقتضای تدبیر بجهت تسخیر قلوب و استمالت رعایا که سر از ریقه اطاعت و مالگزاری آنها بر ندارند در محال زمینداری خویش معامله در اخذ مال بکار می برد و دستور و قانونی که در ممالک محروسه معمولست بعمل نمی آورند و بیم نراین نیز برین و تیوره عمل می کرد کافه رعایای آنجا از وقوع آن معامله و قرار آن دستور که از آئین مرسوم آندیار دور بود و بایستی بتدریج ضعف ظهور و استمرار گیرد متوحش و نفور گشته خواهان بیم نراین شدند و او را بفرود آمدن از کوهستان و تحریک سلسله فساد ترغیب نمودند آن ضلالت آئین این معنی را دولتی عظیم شمرده از کوهستان فرود آمد همگی اهل آن دیار بآن بغی افدیش سینه روز گلز پیومند و دگر باره او را بحکومت و ریاست برگرفته بر سر محمد صالح نام یکی از منصبداران ازان بلاشاهی که در موضع گنهل بازی بود ریختند و او با همراهان بتیغ عصیان آن مخاذیل نقد جان در راه عبودیت در باخت و ابواب وصول رسد بلشکری که آنجا بود مسدود شد و بیم نراین باسفتدبار خان پیام نمود که طریق سلامت آنست که خود را در معرض هلاک نیارده رخت اقامت ازین دیار برگیری و به بنگاله روی خان مذکور چون قوت مقاومت در خود ندید بصوابدید خرد مصلحت بین بارفقای خویش از آنجا برآمده بگهواره گهات رخت و درین وقت عسکر خان نجم ثانی که از جناب خلافت و جهانبانی بآنجا معین شده بود در گهواره گهات رسیده بار پیوست و بنابر آنکه

چون دست استیلاى مقهوران بگرگانو نرهید و آنجا کاری از پیش
 قوتوانستند برد جمعی کثیر ازان مدبران بموضع دیوانی که غازی
 افغان با بیست سوار و پنجاه پیاده تهانه دار آنجا بود رفته آنرا قبل
 کردند از آنجا که او را از جوهر دلیری و پناهگیری نصیبی بود نظر
 بر قلت جمعیت همراهان خود نکرده بقصد دفع شر آنها قنات
 کیشان از محوطه بانسی که بجهت مکنون خویش ملحقه بود
 بیرون آمده با چندی از رفقا که در میدان جلالت و حربایی با او
 شریک العنان بودند بران جمع کثیر تاخت درین اثنا مرداران
 ملعین که خود را بدروازه محوطه رسانیده بود یکی از همراهان
 غازی مقابل شده همیشری بر پیشانی احپ او رسانید و احپ
 بصدقه رحم از زمین راست شده سوار بر زمین افتاد و خشم کینه
 جو باتبع آهسته رو بدو نهان آن مرد صفت شهامت کیش
 بجلدی و چالاکى از زمین برجسته بآمرود در آویخت و بزخم
 جمدهر خونس با خاک بر آمیخت اشرار نابکار از گشته شدن
 سردار مغلوب رعب و بیدلى گشته روی همت از عرصه پیکار
 بر تافتند بالجمله از وقوع این قضایا رعایای که مر بر خط انقیاد نهاده
 بمساکن خویش باز آمده بودند بواى فرار شتافتند و در خلال این
 حال خبر استیلاى بیم نراین بر ولایت کوچ بهار اشتهاو یخته
 نفرت انزای اعدای مقهور و همت گسل بیدلان لشکر منصور گشت
 و این سانحه بدان جهت وقوع یافت که جمعی که بنظم و نسق مهمات
 مالی آن ولایت معین گشته بودند باقتضای مصلحت و تدبیر
 کار نکرده بدستوری که در ممالک محرومه پادشاهی معمولست

نواره پادشاهی و لشکریان و کشتیهای که آزرده به گرگانو رسانیده بودند با جمیع اشیای که در آنها بود بتصرف آغامیلان در آمده سرمایه نفوس و استکبار آن گروه نابکار گردید و راه رسیدن آذوقه بلشکر فیروزی اثر و طریق آمد و شد نواره و خبر از لگهو کده مسدود شد و چون جزیره آنروی آب دهندک را که جلال بضبط آن معین بود اکثر آب گرفته از طغیان دریا و کثرت گل و لای باد پایان دشت پیمای را آنجا مجال جولان نبود و مهارزان جهل آئین از توده بازمانده در سرزمینی رفعت قرین رحل اقامت و سکون انگنده بودند و در دامن کوه سلطانی که میانه خان با جمعی آنجا بود از کثرت نزول سیلاب آن کوه مجاهدان نصرت پزوه بختوه آمده جز محافظت خویش باصری دیگر نمی توانستند پرداخت مخدولان آشام از صدمه تیغ خون آشام فازیان ظفر انتصام خاطر بیدغدغه ماخله و رایب جسامت انراخته جمعی ازان حسدیهان خاص طبیعت که در سیر روی آب بسان خاشاک بی باک و چالاک انده صیقل از آب دهندک گذشتند و برخی ازان بصت قدر آن نازل مرتبه بنگون ساری بخت و هبوط طالع چون میل از نرلز کوه سلطانی منحصر گشته و دست تعرض بخواشی گرگانو دراز کرده فرصت دست برد بحارمان شهر می جستند میر مرتضی که بمحافظت شهر قیام داشت و پیوسته بآئین عبودیت و اخلاص و از روی کوشش و لیدو بندگی بمرام حزم و پاسداری و شرائط خبر گیری و هشیارگی همت می گماشت پس از آگاهی برین معلی بیشتر از پیشتر در وظائف حراست کوشیده روز و شب آماده مدافعت و پیکر بود

چنانچه محمد مراد بیگ خان مذکور را پهای مردی نواره که با
اوست از آب ها و نالها بگذرانند و سرانداز خان با همراهان خویش
بر ساحل شرائط امداد و کومک نواره بظهور رساند و محمد مراد
بیگ در موضع نیک که سرانداز خان بانظار رسیدن او توقف نموده
بود باو رسیده از آنجا بایکدیگر روانه شدند و در گذشتن از نخستین ناله
که بر سر راه مرانداز خان بود فیما بین منازعت و نلسازی روی نموده
از ورزش تند باد ستیزه و رنجش کشتی اتفاقشان در موج خیزی
مخالفت و نفاق افتاد و بغلبه نفسانیت سر زشته دولتمردانی
و مصلحت شناسی از کف فرو رفته مرانداز خان از همانجا قدم
مرافقت پس کشید و محمد مراد بیگ از خود رائی و خوبش
نمائی مقید بر فاقه او نگشته صغیفه عزیمت را بدست سبکسری
لنگر برداشت و شب هنگام که کشتیها را بکنار کشیده منزل گزید
برخی از نواره مقهوران نمایان شده ناگهان بر نواره بادشاهی حمله
آورد و از طرف ساحل نیز مقارن این حالت گروهی از اهل ضلالت
در رسیده بآئین گوهید خویش شور شبخون در انداختند محمد
مراد بیگ و همراهانش را پای ثبات و سکون لغزش پذیرفته
هست و دلاوری بر مدافعت و مقاومت یاری نکرد و مجموع
لشکریان و اهل نواره بی آنکه شرائط پیکر و مراسم کارزار بظهور
رسانند از کشتیها خود را بکنار انداخته عار فرار گزیدند و بترمهانی
رسیدند و بغیر چند کشتی از افغانان دلیر خان که بمجرد ظهور
نواره غنیم آن پر دوان بنیروی بازوی جلالت آن صفائن را بمیان
نواره مخالفان زده بدو افتند و به دیولگانو رسیدند دیگر مجموع

بمحافظت آن تهنه قیام نماید و خان مذکور بآنجا شناخته دفع
 شرار نار ناکار نمود چون مقهوران در دیولگانو کرای نهافتند آهنگ
 تهنه کچپور نموده غره شوال بهجوم و جمعیت تمام بر مرانور بیگ
 تهنه دار آنجا رفتند و او در اول دهله اگرچه بنیروی بازوی
 جرات و دلیری بران دیوشیرتان ضلالت پرور ظفر یافت و آنها را
 منهنز گردانید لیکن چون پسر از فتح خاطر از دغدغه مخالفان
 پرداخته حزم و احتیاط را که سرمایه پناهگیری و پیرایه دلیری و
 دلوریست کار نبست و مورد غفلت و بی پروائی گشت ضلالت
 کیدشان غدر اندیش که هزیمت یافته بودند بکام جرات برگردیده
 ناگهان بران تهنه ریختند و او با معدودی شریک هلاک چشیده
 دیگرانرا بای ثبات از جا رفت و آشامیان مقهور کچپور را متصرف
 گشته انروی آب دهنگ از محاذی موضع مذکور تا نواحی لکھوکه
 مورچالها ساخته بسد راه نواره و منع رسیدن آذوقه بشکر ظفر
 قرین پرداختند چون خان سده سالار برین معنی آگهی یافت
 مرانداز خان اوزبک را باجمعی تعیین نمود که بکچپور رفته بتدارک
 این قضیه کوشد و چون آن حدود را از غبار فتنه مفسدان به پدید
 در کچپور اقامت گزیده بحراست تهنه آنجا قیام نماید و متعاقب
 او محمد مراد بیگ را که چندی قبل ازین با برخی از سفائن
 جنگی بدرقه کشتیهای آذوقه از لکھوکه بگرگانور رفته بود بانواره
 همراه او و چندی دیگر از کشتیهای جنگی مقرر نمود که کشتیهای
 آذوقه را که خالی شده بود بدرقه نوده برگرداند و بصرانداز خان
 صلح گشته باتفاق راه مقصد بپارند و بمعاونت هم مستظهر باغدد

را با جمعی از مجاهدان نصرت لوا در شهر کرگانو گذاشته پیوسته
 شعبان از چهارم سال جلوس همایون خود با بقیه لشکر ظفر اشرار در
 موضع منتهرا هورگه سه و نیم کروزه بالای کرگانو واقع است و سرزمینی
 بلند دارد که در موسم برشغال آنرا آب نمیگیرد اقامت ورزید درین
 اثنا موسم برشغال در رحیده جوش لشکر ابر از ساحل میدن
 آسمان شورش انگیز شد و از تقاتر امطار و زینش محاب مدار عرصه
 دشت و بصیط هامون طوفان غیز گشت موج حیلاب چون زنجیر
 پانی دیوانگان دشت فرما گردید و خیمه لشکریان در صحرا نمودار
 حباب روی دریا آمد بمشاهدت مولک برق زمین از آب رخ در لغاب
 احتجاب کشید و از بیم تیر باران ابر دریا زره جامه موج در پوشید
 نهرها و نیلها بسان تمرود پیشگان سر بطنیان بر آورد و طرق و
 مسالک از وفور کل ولای راه تردد بر سپاه و لشکر محدود کرد حران
 و سرداران معاهیر آغام و مپاهان و رزم آوران آن گروه تیره ایام که از
 بیم لارک نهر و انتقام مجاهدان ظفر اعتصام در تنگنای جنگلها و
 بر قلل جبال سر بحیب ناکامی در کشیده ربه صفت از شیران
 بیهش و غما و هزبران غرضه هیجا اختفا گزیده بودند انتظار فرصت
 نموده دلیری و جسارت آغاز کردند و نخست در موضع دیولگانو
 غبار تمرود انگیزند بر تهانه دار آنجا شب خون آوردند بندهای
 بادشاهی از آنجا که سر رشته حزم و آگاهی از کف لداده هوشیار و خبردار
 بودند بحمله مخدوران از جا نرفته در مقام مدافعت ثبات قدم ورزیدند
 و اعدای را هزیمت دادند خان خانان بعد از استماع این خبر یارکار
 خان اوزبک را تعیین نمود که متمردان آن حدود را تنبیه نموده

معاودت خان خالان مههدار بنگاله از جنگ بعد مصالحه و تحصیل پیشکش و پدرود کردن جهان فانی

مابقا رقم زده خامه حقائق نکار گشت که چون بدیامن اقبال
کشورمندان خدیو جهان و مساعی جمیل خان خالان عساکر اسلام
را ننج ولایت آشام دست داده توفیق غرور و جهاد با آشامیان
عقارت بنیاد چهره افروز سعادت شد و شهر گرگانو که مرکز
حکومت و معتقد ایالت راجه آنجا است و از دیرباز ظلمتده شرک
و ضلالت و دار الملک کفر و جهالت بود پرورد جنود مسعود نور
آمد گشته تمامی سر زمین دکن کول که ساحل جنوبی دریای
برمه پناه است بقصر مبارزان دولت و مجاهدان دین در آمد
و راجه مردود آنجا بهزاران خواری و خاکساری رخت ادبار
بکوهستان کمروپ کشیده عساکر قاهره دران ولایت رایت استقرار
بر انراشتند و سکته و رعایای آن دیار که از بیم سطوت سپاه ظفریناه
بکوها و جنگلها گریخته بودند باستماع صیت معدلت و نصف
این دولت هداداد با ماکن و مساکن خویش باز گشته سر بر خط
اطاعت و انقیاد گذاشتند ازین جهت که موسم برشکال نزدیک رحیده
بود و ایام بارش را آنجا بایست گذرانید بخان سده سالر همت بر
ضبط و محافظت حدود و ثغور آن ولایت گماشته در هر جا که مظنه
شورش و نساد آشامیان بد نژاد بود تهاده قرار داد و یکی از سرداران
با نوجوی بآنجا فرستاد تا از هر طرف که آن قوم مقهور مریفتند و
شور بر آرند مبارزان منصور همت بدفع آنها گمارند و سیر مرتضی

تعرض حال سکنه شهر منع نموده منادی گردانیده که بغیر زندان و متعلقات آن
 جمعی که کشته شده بودند کسی آسیب نرساند و ستر سال را که
 زمیندار آنجا بالا صال با و میر حیدر بجای رایسنکه متمکن گردانید و سر
 هر شر رایسنکه تیره اختر و با صنبیه پسر او و سکنه رام خاله زاده و مانگی
 عمش بکجرات فرستاد که از دروازه های شهر در آورزند تا هر مایه عبرت
 دیگر خود سران فتنه پرور باشد و یک دو ماه جهت بند و بخت و
 ضبط و نسق آن سر زمین در آن حدود توقف گزیده چون متهیدان
 خبر رسانیدند که تماچی پسر رایسنکه و جسامی برادر آن و خیم العاقیه
 سه هزار کس از سوار و پیاده فراهم آورده در موضع هالار غبار
 انگیز فتنه شدند آن خان شهابت نشان محمد پسر خود را با دو
 هزار سوار بدفع و امتیصال آن شوریده بختان تعیین نمود و آن هر
 دو مرشد باستماع توجه این جایش مسعود با همراهان از موضع
 هالار فرار نموده رو بجانب کچه آوردند و محمد مذکور بر جناح
 امتیصال از دنبال رسیده با آن کوه افدیشان بجنگ و قتال
 پیوست و حربی مصعب روی نموده یکصد و هفت تن از فیه
 کفر و طغیان در آن آوینش بخاک هلاک افتادند و بقیه السیف
 بتنگ پانیم جانی بدر بردند و چندی از مبارزان اسلام بسعادت
 شهادت رسیدند و چون قطب الدین خان عرصه آن ولایت از خار
 فساد بی دینان بد نهاد پیراسته خاطر از بند و بست آن حدود
 پرداخت بچوناگده معاودت نمود و پس از وصول خبر این فتح
 نمایان باستان دولت آشیان خان مذکور مشمول عواطف پادشاهانه
 گشته شهر جام بفرمان شهنشاه اسلام موسوم باسلام بگر گردید *

تن بودند یکجا دران بحر پر آشوب هیجا بتند باد حمله بهادران
فیروزی لوا حباب آسا سر بگریبان فلان فرو بردند و قریب یک هزار
کس دیگر از کفارتیره ایام غلب تیغ انتقام غازیان اسلام گشته بقیه
العیف راه فرار - پزدند و یک مد و هفتاد و هفت تن از مبارزان
شهادت کیش برتبه والی شهادت نائز گردیدند و چهار صد و سی
و چهار کس زخمی شده گل نیک نامی از شاخص مردی چیدند و
از میر رحتم و اسدکاشی و عبدالباری انصاری که مقدمه این جیش
فیروزی بودند تله شهای مردانه و ترددات بهادرانه بظهور رحید و
چون عرصه نبردگاه از لوٹ وجود جهالت منشان گمراه پیرایش
یامت و رخسار سعادت مجاهدان دین قویم بگلگونه این غزو مترگ
و جهاد عظیم آرایش پذیرفت قطب الدین خان در ساعت میدان
وزم فرود آمده شکرانه ایزدیگانه را دوگانه ادا کرد و سلامت ذات
اقدس و شخص مقدس حضرت شاهنشاهی را که این فتوحات والا
و نصرت های سترگ بنیروی بخت جهان افروز و یاروری اقبال
دشمن سوز چهره آرای دین و دولت میگردد بزبان اخلاص
فاتحه خوانده اواخر روز با جنود فیروزی بلهکر گاه آمد و تفقد حال
مجروران نموده جراحان بمداوای آنها گماشت و چون معلوم شد که
فوجی که زمیندار کچه بکوسک رایسنکه مخدول تعیین نموده بود بدو
کروهی رزم گاه رحیده بوده و باستماع خبر غلبه و استیلای اولیای
دولت رهگرای فرار گردیده خان مذکور فوجی از جنود منصور
بذمانب آن برگشته بختان معین نمود و هفدهم رجب از جایی
که امامت داشت کوچ کرده در ظاهر شهر جام نزل کرد و لشکریان را از

و استیلاى این افواج نصرت لوا بقطب الدین خان خبر رسید با
 عساکر قاهره بر جناح سرعت بمقابله کفار نابکار شتافته بجنود نامحمود
 کفر و طغیان مقابل شد رایسنگه تیره بخت همگی میانه خویش
 یکجا فراغ آورده بجسارت جهل و غرور پای ثبات درمیدان
 مدافعت نشد و با راجپوتان جاهل تهور کیش که وقت حفظ
 ناموس و هنگام جوش حمیت زهر آب تیغ خونخوار را شربت خوشگوار
 و شیوه سربازی سرمایه مباهات و افتخار دانند پیاده شده متهورانه
 دل بر هلاک نهاد و بعد از ساعتی چند که از طرفین ازدهای توپ
 و تفنگ در خروش و بحروغا بطونان آتش درجوش بود مبارزان
 منصور از اطراف و جوانب مقهوران در آمده طائران تیر جنگ
 خدنگ را از آشیان کمان بر روی اعادی پرواز دادند و در هر سینه نیز
 جمعی کثیر و جمی غفیر ازان بی دینان یقعر سعیر و درکت
 پئس المصیر فرستادند و چون رایسنگه مردود قرارگشته شدن باخود
 داده بقصد در باختن نقد حیات قدم استقلال و قرار در عرصه پیکار
 استوار کرده بود تماجمی پسر بدگهر خود را با جاقام برادر ضلالت پرور
 خویش و جمعی از اقربا و راجپوتان جهالت اندیش بمبالغه تمام
 رخصت داد که پدای مردی گریز ازان رستخیز بلا برآمده خود را
 بگوشه کشند تا ریشه نسل و بیخ نسل او دران سرزمین باقی باشد
 القصه غازیان نصرتمند و مجاهدان همت بلند داد سعی و جهاد
 داده بدلات تیغ جانستان بسیاری از بی دینان را رهگرایی مطموره
 نیستی گردانیدند و رای سنگه مردود که روی بروی قطب الدین
 خان بود بایک پسر و عم و اقربا و خواص و عمدها که همگی شش صد

امتیصال آنها گمارد و این عزم مصمم نموده بترتیب و توزک افواج پرداخت و فوجی بر سر راه کومکیان کچه که نزدیک رسیده بودند معین ساخت که مد راه آن گمراهان بوده از حال آنها آگاه باشند و بهریک از میر رستم و اسد کاشی و عبد الباری انصاری که از لشکرگاه پیغمبر بودند فوجی تازه از سوار و پیاده و بندو تچی کومک داده مقرر نمود که هر کدام از طرفی بر مردودان حمله برند و محمد پسر بزرگ خود را هراول خویش کرده میمنه و میصره بمردان کار و بهادران شهامت آثار استوار ساخت و شب پانزدهم رجب بعزم رزم و آهنگ کارزار چون پاسی از شب ماند افواج نصرت شعار سلاح پیکار پوشیده فقره جنگ نواختند و از مورچالها بیرون آمده به نیت غزو و جهاد کمر همت بر میان معی و اجتهاد بستند و اعدای بد نهاد نیز آمده مدافعت و مقارست گشته از مورچالها برآمدند و قطب الدین خان خود با اکثر لشکر که همراه او بودند در پیش مورچال توقف گزیده قرارداد که نخست افواجی که با تره خانه پیش بودند نیران قتل انروخته جنگ سرگفتند میر رستم و عبد الباری و اسد کاشی دست انتظار و اعتضاد بمیامن تائیدات الهی و اقبال بی زوال حضرت شاهنشاهی زده بنیروی شجاعت و دوری هریک از طرفی بر حزب کفر و فرقه ضلال حمله بردند و بگروهی از مخدولان که پیش خیل جنود عدوان بودند مقابل شدند و دایران جلالت کیش دست جرات از آستین شهامت بر آورده بضرب تفنگ و سیبه خدنگ روی جسامت مقهوران باطل آهنگ بر تافتند و آن بی دینان پای همت برگشیده بر این سنگ شقاوت منشن پیوستند و چون از سطوت

اموان و انصار با رای منگه شقاوت شعار بود بمناجبت ضلالت
 ذاتی و اقتضای جهالت فطری هفت هزار سوار جرار نیزه گزار
 از راجه پوتان جلالت شعار بکومک او تعیین نموده بود بالجمله قطب
 الدین خان با جنود قاهره نزدیک بمقهوران رسیده بغاصه یک گروه
 در برابر آن گروه شقاوت پژوهه فرود آمد و او نیز بنابر رعایت مراسم
 حزم و احتیاط که مناط سپاهگری و مرداروست در پیش معسکر
 خویش مورچالها بسته بادرات توپخانه استحکام داد و باقتضای رای
 صائب توبی چند از لشکرگاه پیش فرستاده که در موضعی که آسیب
 گول آنها بمخدولان رسد نصب نموده مورچال سازند و میرورستم
 و عبد الباری انصاری و احمد کاسی را با گروهی از سپاه خود تعیین
 نمود که نزدیک بتوپخانه مذکور نزول نموده از دستبرد مخالفان با
 خبر باشند و این گروه با توپخانه از لشکرگاه پیش رفته در جای
 مناسبی مورچال ساختند و از طرفین بتوپ و تفنگ هنگام جنگ
 هر شده شب و روز نائر قتال مشتعل بود و ازین جهت که غنیمت عاقبت
 و خیم نیز توپخانه عظیم داشت بتوپ اندازی و برق اندوزی مبارزان
 دین را بر دشمنان ضلالت آئین غلبه و احتیاط دمت نداد و چون
 قریب دو ماه برین وتیره گذشت و کاری از پیش نرفت و منهدیان
 خبر آوردند که کومک زمیندار ولایت کچه نزدیک رمیده امت دان
 جمع قیره سرانجام عنقریب بمقهوران جام ملحق گشته قوت رشوکت
 امانی متزاید خواهد گردید قطب الدین خان بصوابدید خود مصلحت
 دان صلاح دران دید که پیش از آنکه بموصل مدد و افزایش جمعیت سپاه
 بازاری جرأت مخالفان قوت گیرد صف آرای قتال گشته همت هر

بجهت تحصیل زر پیشکش بآن ولایت معین شده بودند از همه
 جا برخیز اینده مردم پادشاهی را از دار الضرب و بندر مروارید که
 از اعمال آن ولایت است نیز معزول ساخت و پس از چندی
 مقرر سال از قید آن مدبر بدسگال رهایی یافته نزد قطب الدین خان
 آمد و از جور و بیداد آنضالالت نهاد نظم نمود چون این سوانح
 و وقائع بمسامع حقائق مجامع رحید پربلغ لازم الامثال از پیشگاه
 قهر و جلال بطفرای نفاذ پیوست که قطب الدین خان کمر همت
 بدفع و استیصال رایسنکه خسروان مآل بسته عرصه آن ولایت اوخلو
 تسلط و استیلائی او به پیراید و سترسال را دگر باره بزمینداری آنجا
 نصب نماید و میر رحتم خوانی و عبد البازی انصاری و امدگامی
 و جمعی دیگر از کومکیان صوبه کجرات بمعانفت او تعیین یافتند
 و خان مذکور بمجرد ورود منشور لامع النور سامان لوازم آن مهم نموده
 با سپاه خویش و کومکیان کجرات که مجموع قریب هشت هزار
 سوار و پیاده بسیار از بندر قچی و تیرانداز بود اوائل جمادی
 الاولی این سال فرخنده فال از جوناکده بعزم دفع رایسنکه روانه
 گردید و اواسط ماه مسطور داخل ولایت جام شد رایسنکه تیره
 بخت بد فرجام باستماع توجه جنود نصرت اعتصام همگی سپاه و
 مردم خود را فراهم آورده و سرانجام توپ خانه نموده بجمعیت و
 ابهت تمام از شهر جام بعزم مدافعه بیرون آمده بود و در چهار
 گروهی از شهر نزل ادبار گزیده و اطراف لشکرگاه را به یستن مورچال
 و جیدن انوات توپ خانه استحکام بخشیده و تماچی مقهور زمینداز
 ولایت کچه که از زمینداران آن حدود در قوت و اقتدار و جمعیت

و بلدگئی این آستان خلانت نشان زیور گوش جان ساخته بر جاده فرمان پذیری و دولت خواهی ثابت قدم بود و همواره بمقتضای صلاح اندیشی و کار آگاهی امتثال اوامرو نواهی بادشاهی و ادای پیشکشی مقرری می نمود چون درین عهد سعادت مهد روزگار حیاتش مدیری شد از پیشگاه مملطنت و جهانبنانی زمینداری آن ناحیه بمترسالت پسرش قغویض یافت و او بموجب یرلیغ کرامت نشان و رسم معهود زمینداران برجای پدر نشست و سرکردگی قوم خویش و راجگی آن سرزمین را کمر بست رایسنگه مردود برادر زمل که مقهوری مغرور و غداری نابکار بود عرق غیرت و حمیتش حرکت نموده براه دشمنی و مخالفت مترسالت شتانت و در صدد دفع و اهلاک او در آمده چون با جوهر دلیری و جرأت مکر و چربزت فراهم داشت مردم را ازورمانیده بجانب خود دعوت نمود و بلطائف تدبیرات و حیل فریب پنج شش هزار سوار و پیاده جمع آورده رایت غلبه و استیلا بر امراخت و گور دهن و اتهور را که جد مادری مترسالت و مدار مهام ریاست او بود بقتل رسانیده مترسالت را باخواص نوکران و پیشکاران و مادرش مقید حاجت و زمینداری و ولایتش را متصرف شده بجای پدر نشست و تماچی زمیندار ولایت کچه را نیز باخود متفق نموده بمعاونت و موافقت او معظهر گشت و از آنجا که دیده عاقبت بین و عقل مصلحت گزین نداشت و ظلمتکده باطن ضلالت موطنش از تابش نور خرد بهره ور نبود دم نخوت و استقلال زده هوای خود سری در سر بیمفر افگند و کسان قطب الدین خان حاکم جوناگده را که

خلعت مربلند شده وخصت انصراف یافت و مصحوب او خلعت
خاصه بجهت مرفرازی رانا مرسل گشت و رعایت خان بنظم مهمات
بغدر مروت از تنیدیر مصطفی خان معین شده بمعنایت خلعت
و از اصل و اضافه بمنصب هزارچی چهار صد سوار مباهی گردیده
بیعت و چهارم حضرت شهشاهی بعزم شکار تلوندی رایت توجه
برافراخته روزی چند دران حدود نشاط اندوز شکار بودند دران نواحی
دوشیر که آمیب آن بسکنه و رعایا می رسید بتغذک از پای در آورند
و چهارم شعبان ساحت دار السلطنة را از سایه چتر اقبال فروغ
حمادت بخشیدند و چون اراده سیر کشمیر دلپذیر مرکز خاطر مهر
تغویر بود خدمت گار خان را با جمعی از بیلداران و تبرداران
بجهت ساختن طرق و مسالک آن که اکثر کوه های بلند
و کوه های دشوار عبور و درهای تنگ منکاخ صعب المرور است
و مضائق و مزائق بهیار دارد وخصت نمودند ششم ماه مذکور میر
خان فوجدار کوهستان جمون ازان حدود رحیده دولت زمین بوس
دریافت *

فتح ولایت جام^(۲) و کشته شدن رابسنکه نیره
مرانجام و میندار آنجا بحسن صرامت و شهامت
قطب الدین خان خویشکی فوجدار جوناکنده

تبیین این مقال آنکه رنمل زمیندار سابق آن ولایت که حلقه اطاعت

و کسراتی بودند و هفتم ماه مذکور بعزم دخول آن مستقر حشمت
 و جاه با فر الهی و عظمت شهنشاهی بر فیل کوه شکوه زیبا منظری
 که تخت فلک پایه زرین بر کوه پشت آن نصب گشته بود سوار
 شدند و رخسند اختر سپهر اقبال بادشاه زاده فرخنده خصال محمد
 معظم را در پی سرمبارک جای داده لوای توجّه بشهر انراختند
 و قریب دوپاس از روز گشته قلعه مبارک که بمیان قدوم همایون
 سر رفعت باوج گردون رسانید و چون فصل جوش نرگس و اوائل
 موسم شگوفه و هنگام سیر ریاض و گلگشت بساتین بود روز دیگر
 بسیر باغ داکشا که آنروی دریای راویست توجّه نموده مسرت
 پیرای طبع اقدس گردیدند و فردای آن که جمعه بود در مسجد
 فیروز خان که در فضایی بیرون قلعه نزدیک بدروازه هتیه پول
 واقعت بآنین معهود نماز گذارده مقرر فرمودند که مائر جمعات
 بدین دستور آنجا اقامت جماعت می نموده باشند و در ایام
 این ماه مبارک اثر بیست هزار روبه بوساطت صدر الصدور عابد خان
 پاریاب استحقاق انفاق شد و درین اوقات از وقائع بنگاله بمسامع حقائق
 مجامع رسید که سید نصیر الدین خان و سید میرزای مزاراری که
 با خان خانان در یساق آشام بودند باجل طبعی مرحله همتی
 پیمودند عاطفت بادشاهانه میر علی اصغر پسر سید میرزا رایانه
 برادر دیگرش و درابخان برادر زاده و عزیز الله دختر زاده آنمرحوم
 را بمعطای خلعت از لباس کدورت برآورد و فیروز خان میواتی فوجدار
 لکهی جنگل که دولت اندوز ملازمت شده بود خلعت یافته بمحال
 فوجداری خود مرخص گشت و مهاسنگه عمه رانا راج سنگه بعنایت

از غبار موکب مسعود عبیر آمود شده باغ خلد مثالش از نزول اشرف چمن زار دولت و بهارستان اقبال گشت و بنا بر فیض هوا و نزهت و صفای آن بهستان سرابی دلکشا دو روز آنجا اقامت شد و باقر خان پیشکشی از امتعه و اقمشه آن بلده بمحل عرض رسانید و بمطای خلعت مباحی گشت نوزدهم نواهی قصبه لودیانه مضرب سرادات جاه و حشمت گردید و روز دیگر ریات عظمت و جلال دریای منلیج را که باشاره همایون جسر بران بسته شده بود عبور نموده قریب بقصبه پهلور نزول کرد و چون قراولان در پیشدیهای نزدیک آن دو عبیر دیده بودند شهنشاه شیر دل هنر بر صولت بعزم صید آن در صبح ضار سوار شدند و هر دو را بضرب تفنگ از پای در آوردند بیست و ششم نواهی تلوندی مخیم عساکر گردون شکوه شد و ابراهیم خان ناظم مهمات دار السلطنة لاهور از آنجا رسیده احرار دولت زمین بوس نمود بیست و ششم موکب ظفر پناه از دریای بیاه برخی بگشتی و بعضی بیاباب عبور نموده نزدیک فتح آباد منزل گزید و دوم رجب ظاهر دار السلطنة از طلوع ماهچه رایت اقبال فروغ سعادت پذیرفته باغ فیض بخش که عمارات دلنشین و مساکن نزهت آئینش غیرت انزای تصور فردوس برین امت بنزول اشرف مهبط انوار عز و شرف گردید و فاضل خان میر سامان که پیشتر آمده بود بدولت ملازمت اتمتعاد یافت و چون ساعت داخل شدن شهر و قلعه مبارک دهم ماه مذکور مطابق غره افغندیار بود خاقان جهان تا رسیدن ساعت دران بهستان سرای دولت بساط اقامت گسترده چمن آرای عشرت

دولت مراحل آرای سعادت گشتند و شکار گزان و صید انگزان
متوجه شده بلج جمادی الاخره بخضر آباد پرتو درود گسترده و
پس از استیغای سبر و شکار آن حدود عمان توسن اقبال بصمت راه آرامت
منعطف ساخته یازدهم باغ انباله را بنزول اشرف خرمی و طراوت
بخشیدند و درین ایام پیشکش امیر الامرای از نفائس جواهر
و مرصع آلات بنظر قدسی برکت رسیده رتبه قبول پذیرفت و فیض الله
خان قراول بیگی و حسن علی خان قوش بیگی و اعتماد خان و رحمت
خان دیوان بیوتات و جمعی کثیر از قراولان و عامله شکار بعنایت خلعت
شکاری نوازش یافتند و مصطفی خان ناظم مهمات بلدر سورت و
راجه تودرمل فوجدار اژاره و راجه بهادر چند زمیندار کمانون بمرحمت
ارسال خلعت سر بلند گشتند و جهانگیر قلیخان فوجدار ای میان
دو آب معین گشته بعنایت خلعت و اسب مباهی شد و چون درین
اوقات صف شکن صفوی که از دیر باز در گوشه انزوا بوظائف دعا
گوئی این دولت گیتی آرای اشتغال داشت روزگار حیاتش بسر
رسیده بود و اخلاص خان خویشگی باجل طبیعی بساط هستی در
نور دیده عاطفت پادشاهانه سیف الدین ولد صف شکن مغفور
و دیگر منسوبان او و خداداد پسر اخلاص خان مرحوم و چندی
دیگر از خویشان را بعنایت خلعت نوازش فرمود و سوبهاک
پرکاس زمیندار سر مور و باقر خان فوجدار سهرند بموکب جاء و جلال
پیموده ادراک دولت زمین برهن نمودند و عاطفت پادشاهانه
سوبهاک پرکاس را بعطای خلعت و اوربسی مرصع و جمدهر
مرصع و اسب با ساز طلا سرفرازی بخشید پانزدهم ظاهر بلده سهرند

درین ایام طبع مبارک را بگلگشت نزهت آباد کشمیر فردوس
نظیر هم رغبت تام بهم رسیده بود و بعضی مصلحت های ملک و
دولت نیز اقتضای آن میگرد که رایات خورشید تاب بصوب
پنجاب انتهای نماید لهذا این عزیمت فرخنده پیش نهاد خاطر
اشرف گشته غرة جمادی الاولی که روز جشن وزن مبارک بود
اشاره والا بصدر پیموست که پیش خانه همایرن بصمت پنجاب بیرون
زنند و هفتم ماه مذکور مطابق بیست و هشتم آذر که ساعت بانظار
سعد و انوار سعادت قرین بود خدیو زمان و زمین های دولت در
رکب اقبال آورده لولی توجه بدان صوب برافراختند و آنروز اعز آباد
فیض بنیاد را مهبط انوار نزول ساختند هوشدار خان بصوبه داری
و حراست قلعه دار الخانة تعیین یافته بعنایت اسپ با ماز طه
وفیل باحوضه نقره سربلند گردید و داروغگی غسخانه مبارک ازتغییر
خان مذکور بالله بار خان مفوض گشته خلعت و علم بار مرحمت
شد و یازدهم از مهابتان اعز آباد کوچ فرموده چند روز در شگر
گاههای نواهی آن نشاط صید نخچیر اندوختند و شانزدهم هوالی
قصبه مونی پت مضرب خیام ابهت و احتشام گشته دوروز درانجا
مقام شد و بیست هفتم نزدیکی کرنال محط سرواقت اقبال گردیده
چون خاطر ملکوت ناظر بهیر مخلص پور و شگر چور دران حدود
مائل بود درین منزل فاضل خان میر سامان را با زوانه اردو و لشکر
و کار خانجات رخصت فرمودند که از راه راست بدار السلطنة لاهور
رود و هنگام رخصت خان مذکور را بعطای پوشتین خاصه پست
گرم عنایت ساختند و روز دیگر کوچ فرموده با ملازمان رکاب

مذکور را با تأیید شایسته بجای آورده درین جشن فرخنده دولت زمین
بوس دریافت و بعطای خلعت خاص و باضافه هزار سوار بمنصب پنجم
هزاره چهار هزار سوار والارته گردید و صفی خان باضافه پانصدی
بمنصب سه هزاره هزار و دویست سوار و راجه رکهناته باضافه پانصدی
پنجاه سوار بمنصب سه هزاره هفت صد سوار و عبد الرحمن بن نذر
محمد خان بانعام ده هزار روپیه و دانش مند خان بمرحمت ماده نیل
و الله یارخان بمعایت علم نوازش یافتند و علی قلیخان بفوجداره
اعظم آباد از اعمال صوبه گجرات تعین یافتند خلعت سرفرازی پوشید
و منصب چکرام از کومکیان دکن باضافه پانصدی هزار سوار مقرر
شد و شیخ بدھوی قراول بمرحمت فیل مورد نوازش گردید و جمعی
کثیر از منصبداران و خدمت گذاران بارگاه سلطنت بمعایت خلعت
کهوت افتخار پوشیدند و چهار هزار روپیه بزمرد نغمه سنجان و سرود
سرایان آن بزم عشرت پیرا عطا شد و درین جشن خسروانه پیشکش
امیر الامرا صوبه دار دکن از جواهر زواهر و نفائس مرصع آلات بنظر
قدسی برکات رسیده رتبه قبول پذیرفت *

توجه رایات هالیات بصوب پنجاب

چون دران هنگام که مواجب جاه و جلال بتعاقب دارايشکوه
بد مال مایه سعادت و اقبال بر عرصه پنجاب گسترده بنابر سلوک
فتنه ناشجاع چنانچه سبق ذکر یافته بزودی ازان حدود
مراجعت واقع شد و آن قدر توقف روی نداده که خاطر اقدس
حضرت شاهنشاهی از سیر و شکار آن ناحیت نشاط اندوز شود و

ارسال خلعت مورد نوازش گردیدند و عذایت ملاده فیل بدانشمند
 خان ضمیمه عطای خلعت گشت و محمد امین خان باضافه هزار
 سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار و مرتضی خان باضافه هزار
 سوار بمنصب پنج هزاری چهار هزار سوار و اعتقاد خان باضافه
 هزاری بمنصب پنج هزاری یک هزار سوار و فاضل خان باضافه
 هزاری بمنصب پنج هزاری دو هزار سوار و هوشدار خان باضافه
 پانصدی بمنصب چهار هزاری دوهزار و هشت صد سوار و اسد خان
 بخشی دوم باضافه پانصدی بمنصب چهار هزاری دوهزار و پانصد
 سوار سر بلند شدند و از اصل و اضافه عابد خان بمنصب چهار
 هزاری هزار و دویست سوار و فدائی خان بمنصب سه هزاری دو
 هزار و سه صد سوار و اشرف خان بمنصب دوهزار و پانصدی چهار
 صد سوار و عبد الله خان ولد سعید خان بهادر مرحوم بمنصب
 دوهزاری هزار و هفت صد سوار و صف شکن خان بمنصب دوهزار
 یک هزار و دویست سوار و هرم دیو سید سیدی بمنصب هزاری پانصد سوار
 و باقی خان میر قزوک بمنصب هزاری سه صد سوار و محمد منصور
 کاشغری بمنصب هزاری دو صد و پنجاه سوار سر بلند شدند و نجابت خان
 که در مبادی مال اول این خلافت همایون بنابر وقوع تقصیری
 مورد عتاب خمر وانه گشته از منصب معزول شده بود مطمح انظار
 فضل و مکرمت پادشاهانه گردیده بمنصب پنج هزاری چهار هزار
 سوار دگر باره کامیاب دولت شد و خلعت خاصه و جمدهر باعلاقه
 مروارید بار عطا گشت و وزیر خان که چنانچه گزارش یافت بجهت
 آوردن خزائن عاصره بمستقر الخلافه اکبر آباد رفته بود خدمت

موسم وزن خجسته شمسی در رمیده جهانیان را کام بخش عشرت
و خوش دلی گردانید و روز مبارک غرة جماد الاولی مطابق بیدست
و دوم آذر که بارگاه حشمت و جاه بآذین خسروانی بر آراسته بود
در انجمن فردوس مثال غسلخانه فرخنده جشنی بادشاهانه منعقد
گشت و پس از انقضای درپاس از روز مذکور گوهر عنصر مقدس
حضرت شاهنشاهی بزر و سیم و دیگر آشپای معبوده سنجیده شده
وزن مبارک بآئین مقرر بفعل آمد و سال چهل و چهارم شمسی از عمر
سعادت قرین مریر آرای خلافت و جهانیانی بهزاران فرخی و کامرانی
بانجام رمیده سال چهل و پنجم بمبارکی آغاز شد بادشاه زادهای
نامدار بخت بیدار و امرا و عیان دولت پایدار رسم نثار بجای
آورده تسلیمات تهذیب بتقدیم رسانیدند و درین روز عالم انروز
بهین شعبه دوحه عظمت و انبال گزین باو نهال جاه و جلال
بادشاه زاده والاند محمد معظم بعطای خلعت خاص و انعام یک
لک روپیه و دره التاج حشمت و کامگاری قره العین شوکت و
بختیاری بادشاهزاده ارجمند محمد اعظم بعنایت یک عقد مروارید
و نوگل حدیقه دولت فروغ ناصیه سعادت پادشاهزاده والا گهر محمد اکبر
بمرحمت جینغ مرصع مطرح انوار عاطفت گردیدند و راجه جیسنکه و
وزیر خان و محمد امین خان و مرتضی خان و اعتقاد خان و دیگر امرای
نامدار و عمد های درگاه سپهر مدار بعطای خلعت فاخره قامت مباحات
افراختند و امیر الامرا صوبه دار دکن و خان خانان سپهدار بنگاله
و مهاراجه جسونت سنگه که در دکن بود و جمفر خان صوبه دار
مالوه و امیر خان صوبه دار کابل و دیگر امرای اطراف بعنایت

از دقائق مصالح ملك و ملت پرتو توجه بصوب این مطلب انگنده
 بود حکم اشرف عز نفاذ یافت که وزیر خان بمستقر خلافت شتافته
 در بر آوردن آن خزائن موفوره و گنجهای نامحصوره رسانیدن آن
 به پیشگاه حضور لامع النور لوازم قدغن و اهتمام بظهور رساند و
 و اخلاص خان خویشگی و کثرت سنگه و جمعی دیگر باو معین
 شدند و هشتم ماه مذکور خان مشارا الیه با همراهان بدین مهم
 مرخص گردید و در خلال این ایام مکرر رأیت اقبال بصوب اعز آباد
 و خضر آباد اهتزاز نموده سیرو شکار آن حدود مسرت افزای طبع
 همایون گشت و نوبتی هنگام نهضت بخضر آباد گیتی خدیو حق
 پزیره بزیارت روضه متبر که قدوه آکابر عظام سلطان المشایخ شیخ نظام
 الدین قدس الله سره العزیز توجه نموده فیض اندوز گشتند و بعبادت
 معهود مجارون آن بقعه قدسیه را از فیض انعام بهرور گردانیدند
 هورین ایام عاطفت بادشاهانه طراز مسند حشمت و سربلندی فردغ
 گوهر فطرت و هوشمندی بادشاهزاده کامگار محمد معظم و راجه جیسنگه
 را بعطای خلعت زمستانی عز مباحات بخشید و همچنین سائر
 عمدهای آمتان خلافت و مقربان پیشگاه دولت بترتیب قدر و
 منزلت باین عنایت سربلند شدند *

جشن وزن فرخنده شمسی سال چهل و پنجم

درین اوقات میمنت پیرا که از شکوه معدلت و فرمان روائی
 زینت افزای اورنگ سلطنت و سروری دین و دولت در پایه رفعت
 و بر تری و ملک و ملت کامیاب سعادت و نیک اختری بود

بامر معلى خلعت فاخره و خنجر مرصع بخان مذکور عطا کردند
 بیستم وزیر خان صوبه دار مستقر الخانة اکبر آباد که ملشور عاطفت
 بطالب او عز مدور یافته بود از انجا رمیده احراز دولت زمین بوس
 نمود و بعنایت خلعت خاص قامت مدهات افراخت و سیف خان
 که قبل ازین بذابر تقصیری از منصب معزول گشته در سهرند
 برهم گوشه نشین بسر میبرد درین هنگام مشمول انوار مرحمت
 گشته بموجب حکم لازم الامتثال به جبهه سائی آستان جاه و جلال
 چهره انروز طالع گردید و بعنایت خلعت و شمشیر و منصب دو
 هزارى هزار و پانصد موار مرفراز شد پنجم ربیع الثانی حضرت
 خلیفة الرحمانی بعزیمت میرو شکار لوای توجه به اعزآباد انراختند
 و چون باشاره معلى چندى قبل ازین نزدیک بآن حدیقه خلد آسا
 باغی خوش و بستان سرای دلکش که بفول بارى موسوم
 امت احاس نهاده بود درین وقت که میرو گلگشت آن بهارستان
 اقبال بهجت افزای خاطر قدمی مآثر گردید و عمارات دایمیش
 که باهتمام ملتفت خان میرتوزوک صورت اتمام یافته بود
 بنظر اکسیر اثر رمیده پسند طمع انور افتاد عاطفت خسروانه خان
 مذکور را بعطای خلعت و اسب و از اصل و اضافه بمنصب هزار
 و پانصدی شش صد سوار مرفرازی بخشید از موانح مصلحت
 پیرا نقل نمودن خزائن عامره است از حصن سعادت بنیاد مستقر
 الخلافة اکبر آباد بقلمه دولت احاس دار الخلافة شاه جهان آباد چون
 درین ایام رای عالم آرای پایة افزای اورنگ خلافت و جهانبانی
 که مرتة جمال نمایی شواهد الهامات ربانیت باقتضای بعضی

بخشی دوم که طفلی از در گذشته بود بعطای خلعت خاص از سوگواری برآید و درین ایام فوجداری ترهار از تغییر دلیر افغان برآید و دینی سنگه بندبله مغرض گشته منصبش باضافه پانصد سوار دوهزاری دوهزار سوار مقرر شد و پردلخان بفوجداری هوشنگ آباد از تغییر جلال خان مباحی گشته یک هزار سوار از تابینان او دو اسبه سه اسبه قرار یافت که منصبش از اصل و اضافه دو هزار دوهزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد و چون معروض پیشگاه جاه و جلال گردید که اکرام خان فوجدار بیرون مستقر دار الخلافه اکبر آباد و دیعت حیات بمتقاضی اجل موعود سپرده عبید الله خان بجای او معین گشته باضافه پانصدی پانصد سوار مرغلندی یافت و ارسلانعلی واد الوردی خان مغفور بفوجداری بنارس از تغییر خواجه صادق بدخشی تعیین یافته بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب نهصدی هفت صد سوار مباحی شد و از وقائع دار الملک کابل بعرض اشرف رسید که جبارقلی کهکمر از کومکینان آن صوبه باجل طبعی درگذشت دوازدهم ربیع الثانی چون روز وزن رخشدند اختر سپهر و فخر و معالی پادشاه زاده هوشمند فطرت بلند محمد معظم بود و اطاعت بادشاهانه آن درة التاج عظمت و بختیاری را بعطای يك عقد مروارید گران بها نواخت و باشاره همایون فاضل خان میر سامان بمنزل شریف ایشان رفته باهتمام لوازم و مرانجام مقدمات آن فرخنده جشن پرداخت و وزن آن گران قدر والا گهر باین مقرر بفعل آمد و سال نوزدهم شمسی از سن گرامی ایشان بانجام رسیده سال بیستم بمبارکی آغاز شد و بادشاهزاده ارجمند

ماء مذکور چون مطابق روز دهم بود که عبد هندوانست بر راجه جیسنگه و کفور رامسنگه خلعت خاصه عطا فرمودند و از آنجا که بعضی از زمینداران کوهستان جمون و مفسدان آن حدود از کوتاه بینی و فتنه گزینی طریق تمرد و عصیان پیدوده باغواهی جهالت و گمراهی سر بفساد داشته بودند و آوای نخوت و استبداد افراشته دفع و استیصال آن گروه خدلان سگال پیش نهاد همت خسروانه گشته میرخانرا با جمعی از بندگان های حضور لامع النور بآن مهم مرخص نمودند و فوجداری آن سرزمین نیز از تغییر شهباز خان بخان مشارا الیه تفویض نمودند و هنگام رخصت او را بعنایت خلعت و اسب عراقی باساز طلا و یک زنجیر نیکل و باضافه پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار نواختند و از کومکیان او بروج الله خان برادرش و سیف الدین صفوی و راجه سارنگدهر و جمعی دیگر خلعت و به برخی اسب مرحمت کردند و بمیدنی سنگه که پسر راجه مری نگر امت خلعت مرحمت گردید شانزدهم عزیمت گلگشت باغ فیض بنیاد اعز اباد فرموده بفر قدوم والا بهار پیرای انجمنستان دولت گشتند و چند روز آنجا قرین خرمی و نشاط بسر برده بیست و یکم مراجعت نمودند و چون درین هنگام تقرب خان باجل طایعی رخت هستی بر بسته بود عواطف پادشاهانه محمد علیخان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت بر آرد و چون بسبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول گردیده بود درین وقت مورد فضل و بخشایش شهنشاه عطا کار احسانمنش شده بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار نوازش یافت و آمد خان

روپیه و شیلیج عبد الوهاب بخاری بانعام دو هزار روپیه و خواجه
 قادر و چلندی دیگر هر یک بانعام یک هزار روپیه نوازش یافت و یک
 هزار روپیه به بسرا مخان کلانیت و هشت هزار روپیه بهائیر نغمه
 سزایان و سرود پند ازان آن بزم نشاط پیرا عطا گردید و چون مجلس
 مردوس آئین عسلخانه بهزاران عشرت و شادمانی و مسرت و
 کامرانی بهر رسید حضرت شاهنشاهی حرمکده قدس را بغرغ انوار
 ظل الهی برانراخته دگر بازه دران مشکوی اقبال دست دریا نوال
 بچود و افضال کشودند و مجموع صدر آرایان شهبختان دولت و پرده
 گزینان سرادق ابهت را بجلدوی حسن خدمت و پرمتماری که در
 ایام کوفت و بیماری آن زببند اوزنگ عظمت و بختیاری از ایشان
 بظهور پیوسته بود بانعامات سامیه و مواهب عالیله نوازش فرمودند
 چنانچه از نقد دولک و سی هزار اشرفی بآن مقدمات تنقی عزت
 عطا نمودند بالجملة تا سه روز آن جشن طرب افزا امتداد داشت
 و هفتم محرم الحرام گیتی خدبو کیوان غلام اوائل روز بباغ صاحب
 آباد فیض قدوم بخشیدند و آن روز و روز دیگر قرین حشمت و
 جلال دران گلشن فردوس مثال بسر برده نهم بدولت خانه همایون
 مراجعت فرمودند و چهاردهم پرتو عزیمت بخضر آباد انگذده چون
 فیض و نزهت و صفای آن مکان دلکشا ملائم طبع اقدس افتاد
 پانزده روز آنجا بساط اقامت گسترده مسرت اندوز بودند و سلج ماء
 مذکور عرصه دار الخلافه از ورود معهود نور آمود شد و چهارم صفر دگر
 باره عزم گلگشت باغ صاحب آباد از خاطر انوار سر بر زده دو روز
 دران مرا بستان خلد نشان بهجت افزای طبع مقدس بودند دهم

سوار ازان جمله سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد و بجلدوی
مساعی جمیله که قبل ازین در کشایش ولایت پادشاه از دارالخانی
موبه دار پنده بظهور پیوسته بود یک هزار سوار از تابینان او دو اسبه سه
اسبه مقرر گشت که منصبش از اصل و اضافه چهار هزار و چهار
هزار سوار ازان جمله دو هزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد و منصب
راوکران که در ابتدا در کومکیان دکن بود باضافه پانصد و سه هزار و
هزار و پانصد سوار قرار یافت و کنور راسمنکه بمرحمت پهلوی
مرصع مشمول نوازش شد و رضویخان که قبل ازین در ملک گوشه
نشینان انتظام یافته بود مورد انظار عاطفت بادشاهانه گشته
بمنصب دو هزار و پانصد و چهار صد سوار و عنایت خلعت و
جمهره مینا کار سرفرازی اندوخت و منصب اسمعیل خان
قلعه دار احمد نگر باضافه پانصد سوار بمنصب هزار و پانصد و سه هزار
سوار و از اصل و اضافه مکرمت خان دیوان گجرات بمنصب هزار
و پانصد و سه صد و پنجاه سوار و قلندر خان بمنصب هزار و هشت
صد سوار و محمد تقی خان بمنصب هزار و صد و پنجاه سوار و
منصور ولد ملک عنبر بسالیانه هزار روپیه مباحی گردیدند و
فرستاده حاکم راندیز که چندی قبل ازین بآستان فلک نشان رسیده
بود بعنایت خلعت و اسب و خنجر مرصع مورد نوازش گشته
رخصت انصراف یافت و چندی از نوکران عادلخان که با پیشکش
او بدرگاه خلایق پناه آمده بودند خلعت پانده مرخص شدند و
میر جعفر ولد سید جلال بخاری و محمد صادق برادر زاده میفغان
هریک بانعام دو صد اشرفی و خواجه عبد المنان بانعام سه هزار

جشن و زن فرخنده قمری سال چهل و ششم

درین اوقات میمنت قرین که جهان از میامن صحت و عافیت خدیو زمان و زمین پاسبان دولت و دین مسرت اندوز و نشاط آگین بود موسم وزن خجسته قمری در رسیده جهانیان را عشرت و خرمی افزوده روز چهارشنبه شانزدهم ذی الحجه مطابق یازدهم امرداد که دگر باره بارگاه هشمت و جهانبدانی از آدین طرب و شادمانی چهره بآراستگی انروخته بود در محفل فردوس مقال غسلخانه بزمی نشاط انزا رجشنی عالم آرا مرتب گشت و بعد از انقضای یکپاس و پنج گهری از روز مذکور وزن مسعود بآئین مهور و بفعل آمد و سال چهل و پنجم قمری از عمر سعادت قرین آن حضرت هایه اختتام یافته سال چهل و ششم آغاز شد بادشاهزادهای گامگار عالی مقدار و امرای اعیان دولت پایدار رسم نثار بجا آورده تحلیماک تهنیت بتقدیم رسانیدند حضرت شاهنشاهی بعد فراغ از مراسم وزن مبارک سریر آرای اقبال و کامرانی گشته دست دریا نوال بمهرمت و افضال کشادند درین جشن فرخنده ببادشاهزادهای نامدار بخت بیدار و بسیاری از امرا و عدهای حضور فائض الانوار خلعت مرحمت شد و برای جمعی از امرا و حکام اطراف خلع فاخره مرسل گشت و مهابت خان که صوبه داری گجرات از تغدیر مهاراجه جسونت سنگه بار مغرض گشته بود بعد از خلعت خاصه و اسب عراقی با ساز طلا و یک زنجیر نیل کلان با ساز نقره و جل زربفت سر بلند شد و دو هزار موار از تابیدنش دو اچیه سه اسپه مقرر گردید که منصبش از اصل و اضافه شش هزار و پنجهزار

بشادی رفع عارضه ذات عدیم المثال در هر یک از قدس بمشکوی
 اقبال فرخنده جشنی ترتیب داده بودند بامر همایون جمیع امرا
 و عمد های بارگاه خلافت برای تقدیم مراسم تهنیت بسده علیه حرماکه
 دولت رفته تسلیم مبارکباد بجای آوردند و از سرکار آن ملکه ملکی
 سیر قدسی اطوار تا قریب پنجاه کس از عمدها بخلاف فخره مهابی
 گردیدند دهم ذی الحجه که عید مبارک اضحی بود بارگاه سلطنت
 و دولت سرای خلافت با سباب تجمل و احتشام زیب و آرایش یافته
 صدای شادبانه عیدین و خررش کوس خسروی جهانبان را صلابت
 عشرت و شادمانی در داد پادشاهزادهای کامگار بخت بیدار و نوینان
 رفیع مرتبت و امرای نامدار و سائر بندهای درگاه جهان مدار در
 جناب والا و آستان معلی حاضر آمده بتسلیمات تهنیت تارک عزت
 بر افراختند و حضرت شاهنشاهی بهیمة معهود عزم توجه بمصلی
 فرموده با فرآسمانی و کوکبه عظمت و جهانبانی بر فیمل بدیع
 منظر آسمان پیکری که تحت زرین بران زده بودند سوار گشته بآئین
 مقرر پرتو درود بساحت عید گاه انگذند و نماز عید گزارده پس از
 معاودت بدست مبارک ادای سنت قربان نمودند و در ذهاب و ایاب
 آن خدیو مالک رقاب از زر و سیم نثار اهل کوچه و بازار را دامن
 امید گرانبار نقد مقصود شد کانه خلایق و عموم سکنه دار الخلافه از
 صغیر و کبیر و غنی و فقیر که یکچند از حرمان دیدار مهر انوار
 رنج ناکامی کشیده بودند خورشید جمال عالم آرای آن حضرت را
 در اوج کمال با فروغ عافیت و اقبال بکام خورشید دیده از فیض
 عید و حصول دو امید بهره ور گردیدند •

روزگار حیات شان بحر آمد و چون بمسامع همایون رسید که درخواهی
 پرگنه کول که در تیول حصن علی خان بود جمعی مفسدان واقعه
 طلب از کوته اندیشی و تمرد کبھی غبار شورش انگیزخته سربفساد
 برداشته اند خان مذکور با پانصد برقداز و ملتفت خان میر
 بخشی احدیان پا چهار صد احدی بهجهت تنبیه و تادیب آن عصبان
 منشان تمرد آئین تعیین یافته مرخص گشتند که گروه آن شقاوت
 پژوه و بسزای کردار خویش رسانند هفدهم ذی قعدة که بمیدمر
 لطف و عنایت ایزدی مزاج و حاج بصحت و اعتناست گزائیده جز
 یقیه ضعف و نقاهت اثری از عوارض پیکر قدسی نمانده بود
 حضرت شاهنشاهی بفرقه اشرف فیض بخش حمام گشته غسل
 عافیت نمودند و غبار ملالت از دلهای عالمیان شسته شد و نوردهم
 قرین فرخی و بهروزی در بارگاه سپهر احترام خاص و عام انجمن آرایه
 اقبال گشته جمیع بندها را دولت کورنش دادند چون میزدهم تیره
 ماه که عید گلانی بود در ایام عارضه ذات همایون واقع شده مراسم
 آن بفعل نهاده بود درین روز فرخند باشاره والا پادشاهزادهای
 عالی قدر و امرای رفیع مقدار بآئین مقرر صراحیهای مرصع
 میناکار گذرانیده بشکرانه صحت و عافیت ذات مقدس خدیو روزگار
 رسم نگار بجای آوردند و بیست و ششم مهابت خان که از صوبه
 دارچی کلیل معزول شده بود باحزان فیض مکان رحیده شرف اندوز
 ملازمت اکسیر خاصیت گردید و بعنایت خلعت خاص اختصاص
 یافت و بیست و نهم چون پرده آرای هودج عزت فروغ بخش تنق
 هشتم ملکه تقدس نقاب خورشید احتجاج روشن رای بیگم

که زحم احتیاج و بینوائی از جهان بر افتاد مجمل حضرت شهنشاهی در خلال این ایام خیر انجام با وجود کمال ضعف و بقیه آزار سر رشته صلاح اندیشی ملک و ملت و رعایت تدبیر دین و دولت از کف همت فرو نگذاشته گاه اوائل روز از مطلع درمن خورشید مان چهره معادت مینمودند و گاه وقت تسلیم تور لمحّه جلو اقبال به بیرون می فرمودند و مطالب و مقدمات ملکی اکثر بوحاطت عرائض و نوشتجات بعرض میرمید و جواب با صواب بخط قدسی نمط تحریر می یافت و گاهی بعضی متصدیان عمده در آرامگاه خاص دولت بار یافته ضروریات امور معروض میداشتند و با حکام مملکت پیرا ارشاد می یافتند و درین اوقات نخل سرفراز گلشن اقبال گوهر ارجمند محیط جلال بادشاهزاده ارجمند فرخ خصال محمد معظم بمرحمت خلعت بارانی شرف اختصاص یافتند و صف شکنخان و راجه رگنهاته و صفی خان و اخلاص خان و الله یار خان و افتخار خان و حسن علی خان و جمعی دیگر از امرا که در جشن مبارک خلعت نیافته بودند کسوت مباهات پوشیدند و دو هراپ عربی پیشکش امیر الامرا با ساز مرصع و میناکار و پلیچ زنجیر نیل پیشکش خان دوران صوبه دار ادیسه و یازده هراپ عربی و پنج غلام کرجی پیشکش مصطفی خان ناظم مهمات بندر صورت از نظر انور گذشت و بعرض اشرف رحید که قابلخان منشی که مدتی برسم گوشه نشینی در لاهور بسر میبرد و درین هنگام بموجب طلب بحضور هر نور آمده بود و بکار خان که در ملک کومکیان ادیسه انتظام داشت و مالوچی دکهنی که چندی قبل ازین گوشه نهین شده بود باجل طبیعی

افزودند و در عرص این ایام بذایر ضعف و نفاقت گاه از منظور درمن آفتاب طلعت همایون طلوع می نمود و برخی اوقات هنگام تسلیم قور بر آمده بندها را اطمینان می بخشیدند و گاه بجهت ادای نماز بمسجد مبارک غمناکانه خرامش اقبال میفرمودند و درین وقت بعضی از عمدتها و خواص و محرمان حریم قرب و اختصاص دولت کورنش می اندوختند و در هفته دیگر بذایر بعضی احباب نکس در آزار آن حضرت روی داد چه آنچه سه روز متوالی از آرامگاه خاص بیرون نیامدند و چند جمعه پرتو حضور بمسجد نیکنگندند چون طبیعت نهایت ضعف پذیرفته بود و این نکس روی نمود بعضی عوارض دیگر علاوه کوفت اصلی که موی المزاجی حاد بود گشته مدت این آزار بامداد کشید لیکن بمیامن فضل و موهبت ایزدی بصحت و عافیت انجامیده خاتمت آن احوال پراحوال که جان قدسیان از بیم گزندش گسسته و فرزند بود بخیر و سلامت قرین گشت •

اهدال مرآج خدیو هفت کشور

وشهنشاه بحر و بر خلیفه دین پرور

در معالجه و مداوای این عارضه از حکیم محمد امین و حکیم محمد مهدی که باتفاق متصدی علاج بودند بالقای الهام غیبی و توفیق شفا بخش حقیقی خدمتهای نمایان و تدبیرات شایسته بظهور پیوست و مساعی جمیله بوقوع آمد و مراتب خیرات و مبرات و نذور و صدقات که از مجربات معالجات روحانیت چندان بگزارند

صانده هفتم شوال که روز جمعه بود فرورزنده اختر برج حشمت و جلال بادشاهزاده ارجمند فرخنده خصال محمد معظم را بنیابت خویش حکم فرمودند که بآئین مقرر بمسجد جامع رفته نماز گذارند و اواخر روز راجه جیسنگه و محمد آمین خان میر بخشی و فاضل خان میر سامان و راجه رکهناته نظم امور دیوانی بآرامگاه خاص طلب فرموده دولت کورنش دادند تا چند روز دیگر هنگام تسلیم قور شرف قدوم به بیرون می بخشیدند و لکه ایستاده جمال جهان افروز بخلائق می نمودند و گاه دمی بر فراز کرسی قرار می گرفتند و درین ایام تقرب خان را که چندی پیش ازین مورد عتاب خسروانه گشته از نظر التفات انداده بود مورد فضل و بخشایش و مشمول کرم و نوازش ساخته رخصت کورنش دادند و روز سیزدهم که وقت معهود جلوه سعادت به بیرون نمودند بر تخت سنگ مرمری که در پیش ایوان خوابگاه مبارک است جلوس فرمودند و جمیع بار یافتگان انجمن غسلخانه دولت اندوز کورنش شده بآئین مقرر بر وفق تفاوت پایه و منزلت در مقام خدمت و عبودیت ایستادند و چون شام در رسید نماز مغرب بجماعت گذارده بعد از ادای نماز بخلوتگاه انس خرامیدند و روز دیگر که جمعه بود باوجود نهایت ضعف و بقیه کوفت بدستور ایام صحت هنگام نماز بر تخت روان نشسته قرین سعادت و توفیق بمسجد جامع تجشم فرمودند تا عامه خلایق از مشاهده جمال عالم آرای آنحضرت بذهائی گرانیده از تفرق خاطر رهائی یابند و جمعه دیگر نیز برین وتیره عمل نموده جهان و جهانیان را امن و آرام

ژهی ذات قدسی نهاد و نفس تائید پرورد که بشدت آلام جسمانی
 و عوارض انصرمی که شیردلان روزگار و بزرگ همتان عالی وقار را
 عذاب تحمل گسلد و سر رشته تماسک از کف رباید مغلوب نگردیده
 دران حالت طابع آشوب و شورش مردان بیره مند جوهر ثبات و
 استقامت باشد و اقتضای خرد والا و دانش ارجمندش بر مقتضیات
 جسم و قوی و آثار طبع و مزاج غالب و قاهر اند نگارند؛ این صحیفه
 معالی و مغاخر آن روز در سلک بندها حاضر بود دران والا بارگاه
 دولت بار و سعادت کورنشر آن مایه رحمت اتریدگار یافته بدیده
 تفرص میان میدید که در مدور این حرکت مصلحت پیرا و ظهور
 این جلو عالم آرا که سرمایه انتظام حال زمان و موجب امن و
 آرامش زمانیان گردید آنحضرت را جز قوت نفس مویک محمدی
 دیگر از اسباب تحرک نبود چنانچه حضار اذکیا و هوشمندان از
 مشاهده این نیروی همت خسروی در شگفت مانده از مرانصاف
 اذهان نمودند که در چنین شگرف حالتی این مایه ثبات و سکون
 بر شخص اقدس و ذات همایون مسلم است امید که ایزد بهیمال
 پیوسته نهال برومند عمر و اقبال این بهین پاسبان ملک و ملت
 و بهین قهرملن دین و دولت را که سرمایه رونق بهارستان ایجاد
 است از نساتم ناملائم نشادگون و فساد میانیت نموده بزلال چشمه
 سار بقا سرسبز و شاداب داراد بالجمله روز دیگر لیز حضرت
 شاهنشاهی بذاب رعایت مصالح ملکی بهمین دستور هنگام تحلیم
 قور بیرون آمده از انوار دیدار مبارک پرتو حیات بر عالمیان گسترزدند
 و نردای آن به بندهای آفتان خلافت از دولت کورنش محروم

آن گردید در آن شب از شدت آن عارضه رنگ از چهره دولت پریده بود و نیرو از بازوی انبیاں رمیده مزاج عانیت تغییر دامت و طبع خرمی مکدر سلطنت بر خویش میلرزید و مملکت از گزند فتنه میترسید پرنده آرایان مشکوی عزت و پرستاران بارگاه عظمت پروانه وار بر گرد آن شمع انجمن خلافت و جهانداري جمع آمده تا صبح بر آتش بیقراری بودند و روز دیگر نیز اثر خفنی در تب پدید نیامد و نزدیک بود که از هول آن حادثه ملک و ملت بهم برآید و امن و عایدت بشورش گراید از آنجا که ذات مقدس آن برگزیده فواید اجمال در هر حال بهره مند ثبات و اعتدال امت و اصابت رای و دانش ملک آرای آن حضرت در حالت محم و صحت بر یک وتیره و منوال درین حالت نظر رافت گستر بر صلاح امر جهان و جهانیاں انگنده با وجود کمال تغییر حال و اشتداد آزار بجهت حفظ سلسله امن و آمان قصد بیرون آمدن نمودند و قوت نفس موید را قائم مقام توانایی تن ساخته و بیاوری عصای تائید ربانی قامت انبیاں افراخته هنگام تسلیم نور که بند هائی عذبه خلافت در راحت غمناخانه جمع آمده بودند بهمان طرز و آئین که در ایام کمال صحت و قوت آزان حضرت معهود بود از آرامگاه خاص بیرون خرامیده بتسلیم نور اشاره فرمودند و خلایق را که منتظر طلوع افتاب سلطنت بودند از فروغ انوار جمال مهر آثار پرتو سعادت بخشیده خاطر نگران عقیدت مذدان اخلاص کیش را که رهین هزار گونه تفرقه و تشویش بود آرام بخش گردیدند و لمحۀ بقوت روحانی و نیروی همت عظمت و جهانبنایی برهای ایستاده بخلوت گاه دولت باز گشتند

فرخنده باین عنوان گذرانیده از قلت غذا و التزام سهو اقدام
 بعبادات شاقه عنصر مقدس را کمال رنج و تعب رسید لجرم پس
 از انصرام ایام صیام و وقوع جشن مبارک بذابر تقدم این احباب و
 علل آثار گرانی در بدن همایون و مقدمه انحرافی در مزاج و هاج ظاهر
 شد لیکن از آنجا که کمال حوصله و قار و نهایت تحمل و ثبات ذات
 قدسی برکات آنحضرت امت بقوت نفس ارجمند و علوهمت بلند
 خود را مغلوب آن عارضه نگردانیدند و تا میوم عید که ایام جشن مسعود
 بود هر روز برهم معهود در وقت در محفل والی خاص و عام و انجمن
 خاص غسلخانه سریر آرای اقبال و کمرانی گشته هنگامه نشاط و
 طرب را نسروده نساختند چون روز میوم آن موی المزاج ازدیاد
 پذیرفته تپ بر پیکر مقدس طاری شد آخر روز که هنگامه
 بار غسلخانه بود از حرمکده قدس بیرون آمده لمحّه بر پای ایستادند
 و بندهای آستان خلافت که بآئین مقرر دران بارگاه عزوجل
 فراهم آمده بودند کورنش نموده بخشیان عظام اهل چوکی را
 تسلیم تور فرمودند و پس ازان تیز ورود بآرامگاه حشمت و جاه
 بخشیده امر معلی به برداشتن اسباب جشن و آذین صاهر شد و روز
 دیگر که حرارت تب اشتداد یافته بود و آخر روز حکیم محمد امین
 و حکیم محمد مهدی که سرآمد هذات منشان بارگاه سلطنت اند
 آن حضرت را نصد کرده بمعالجه و مداوا پرداختند و آن شب
 کمال گرانی در پیکر کرامت پرور بهم رسیده از استیلاي گرمي
 تب بمان انداب درتاب بودند و گاه مدهوشي روی میداد و ازین
 جهت که بغصه خون بهیار کشیده شده بود ضعفی عظیم نیز علاقه

پیوند را ملالت بخشید و بمیاس عنایت بی غایت ایزدی عاقبت
 بعانیت گرائید تبیین این مقال آنکه چون در ایام ماه
 مبارک رمضان که هوا بغایت گرم و طول ساعات نهار علاوه
 آن بود حضرت خلیفه الرحمانی باقتضای تائیدات آسمانی
 و توفیقات یزدانی اکثر اوقات روز بوظائف طاعات و شرائف عبادات
 و تلاوت و کتابت و حفظ کلام مجید ربانی اشتغال می نمودند
 و از آن گذشته بلوازم نصفت پروری و معدلت گسترش و پژوهش
 حال مظلومان و داد دهی ستم رسیدگان که مهین عبادت برگزیدگان
 درگاه صمدیت است مشغول بوده بمراحم استراحت نمی پرداختند
 و شامگاه که افطار میفرمودند بعبادت معهود مسجد غسلخانه را نور
 آمود حضور ساخته تا مدتی از شب بادای فرائض و مدن و نوافل
 که سنت تراویح از انجمله بود میگذرانیدند و مع هذا بقصد ریاضت
 بدن و تلطیف سر و تصفیه روح بآئین تقدس منشان و ابرار و سنت
 صالحین و احرار از اشریف لذیذ و اطعمه شهید که سرمایه قوت پیکر
 جسمانی و پیرایه قوام هیکل عنصریست احتراز نموده قریب بدو پاس
 شب غذای قلیلی که از قوت روحانیان نشان دادی تناول میکردند
 و اکثر شب در نزهت گاه قدس مسجد بعبادت و آگاهی و ابتدای
 صروضات الهی گذرانیده اگر امه میغذودند و دمی می آمودند
 هنوز بستر استراحت از پهلوی مبارک گرمی پذیرفته بودند که بتحریر
 بخت بیدار و دل هشیار بتیقظ و انتباه میگزائییدند و دگر باره از
 چشمه سار توفیق تجدید وضو نموده تا ظهور انوار فجر بمراحم
 طاعات و حق پرستی قیام می ورزیدند چنانچه مرتاخر آن ماه

بادشاهزاده‌های ارجمند کامکار اقامت رسم پیشکش و بنفاز نموده بوسی
از نقائس و نوادر روزگار گذرانیدند و پیدشکهای شائسته از نوئینان
رفیع قدر و امرای نامدار بمحل عرض رسید و درین تاریخ تربیت
خان صوبه دار ملتان که بموجب فرمان طلب از آنجا آمده بود دولت
زمین بوس بارگاه خلعت یافته بعطای خلعت قامت مباحات
افراخت و چون این روز خجسته بهزاران میمنت و سعادت منقضی
گشته شب در رسید و محفل خاص غسلخانه بانوار حضور شه‌نشا
خورشید جاه ماند بزم فلک بفروغ شمع ماه نوروزان شد چراغان
کهنیه که باهتمام امرای عظام و متصدیان بادشاهزاده‌های عالیقدر
والا مقام در کمال خوبی و نظر فریبی سرانجام یافته بود نور افزای
انجمن عیش و خوشدلی گردید و شب دیگر تفرج این هنگامه
نشاط پیرا منهدی شد و چراغانی که از شمع بر روی زمین کنار دریا
جون مرتب شده بود نیز طبع مقدس را مسرت افزود تا سه روز این
جشن گیتی نوروز عشرت آرای محفل اقبال بود *

گفتار در انحراف مزاج مقدس پایه افرازی اورنگ خلعت روزی چندان منجم صحت و استقامت

درین ایام سعادت انجام که مزاج زماله از میامن عدل و رافت
خدیدو داد گر معدلت پرور پیرایه اعتدال داشت و اسباب انتظام دین
و دولت و موجبات شگفتگی خواطر اولیای سلطنت سمت کمال
پذیرفته بود چشم زخم تفرقه و تشویشی بهنگامه جمعیت دلپار سیده
منوح عارضه ذات همایون روزی چند بندهای ارادت کیش عقیدت

خلعت سر انرازی پوشیده بمستقر الخلافه اکبر آباد مرخص گردید
و میرعماد خویش خلیفه سلطان بخدمت داروغگی روزبه داران
که سابق بشیخ میر مرحوم متعلق بود منصوب گشته خلعت یامت
و انتخار ولد فاخر خان بخطاب مفاخر خانی و میدنی مدگه فرستاد
و انا راجسنگه بعنایت خلعت و امپ و ماده فیل مدهی گشگه
رخصت انصراف یافت و مید بهار که قبل ازین مخاطب بشجاعت
مغان شده بود چون اراده گوشه نشینی داشت بسالیانه ده هزار روپیه
بهره اندرز وظائف مکرمت گردید و رضویخان بخازی بانعام پنجهزار
روپیه و عزیز الدین برادر زاده جعفر خان که کدخدا میشد بمرحمت
خلعت و انعام پنجهزار روپیه و میر احمد ولد صفی خان بعطای
جیفه مرصع و ماده فیل و مظفر بیگ وزیر کرمان که تازه از دیار
ایران رحیده بدولت بندگی آستان فلک نشان فائز گردیده بود
بمرحمت خلعت و انعام پنجهزار روپیه و میر ابراهیم مازندرانی که
لو نیز تازه ازان دیار بعقبه دهر مدار رحیده بود بعنایت خلعت
و انعام دو هزار روپیه و عبد الله ولد خدمت طالبخان بانعام یگهزار
روپیه و سعید خوشتریس و میر یحیی طالقانی و خواجه اگر که از
مکه معظمه زاده الله شرفا و قدرا بر گشته بود هر یک بانعام
یگهزار روپیه نوازش یافتند و درین روز جهان انروز از جانب ملکه
ملکی صفات تقدس نقاب طراز طیلهان عفت و احتجاب بیگم
صاحب بر خی از زواهر جواهر و نفائس مرصع آلات که برسم تهنیت
این بزم کامرانی و انجمن شادمانی از مستقر الخلافه اکبر آباد
ارسال داشته بودند بنظر اکهیر اثر رحیده انوار قبول پذیرفت و

سه هزار و پانصدی دو هزار سوار و میرخان باضافه پانصدی هزار
سوار بمنصب سه هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار و از اصل
و اضافه الله یار خان بمنصب دو هزار و پانصد سوار و یوسف خان
بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار و روح الله خان برادر امیر
خان بمنصب هزار و پانصدی چهار صد سوار و سیف الدین صفوی
بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار و دارابخان بمنصب هزار و پانصد
سوار و ناظرخان خواجه سرا بمنصب هزار و پانصد و پنجاه سوار
سرافراز گشتند و پرم دیور سید سودیه که درین ایام از وطن باسلام
بده سپهر احترام رسیده بود بمرحمت خلعت خنجر مرمع با علاقه
مروارید و دهکده کی مرمع و اسپ با ساز طلا تارک تفاخر بر
افراخت و علی قلیخان که سابق بنابر تقصیری از منصب معزول
شده بود مورد فضل و بخایش گشته بمنصب هزار و پانصد سوار
نوازش یافت و منصب رای مکوند فوجدار بریلی باضافه پانصدی
هزار و پانصدی هزار سوار و منصب بختیارخان زمیندار را از
اصل و اضافه هزار و پانصد سوار مقرر شد و رشید خوشنویس که
در زمان اعلیٰ حضرت اختیار گوشه نشینی کرده تا این هنگام در
کنج انزوا بوظائف دعا گوئی دولت قاهره قیام داشت بمنصب
پانصدی هشتاد سوار کامیاب عنایت شد و بخدمت دیوانی مکرار
برده آری هودج هشت زینت افزای مشکوی ابهت زبده مخدرات
زمان ملکه جهان بیگم صاحب که سابق نیز یکچند بآن سر بلند بود

که خان خانان سده سالار را بجلدی معاصی جمیله که ازو در تسخیر ولایت آشام و کوچ بهار بظهور رسیده بود مورد موهبتی متبرک سازند و منصب آنخان ارادت نشان بمرتبه هفت هزارى هفت هزار سوار پنج هزار موار دو اسبه سه اسبه که از پایبای والای عمدهای در گاه معلی است رسیده بود عاطفت شهنشاهانه اورا بانعام محالی که یک کرور دام جمع آن بود زیاده بر اقطاع مقرر و عطای تو'مان طوغ که درین دولت ابد طراز اعظم نوئیان و سپه'اران رفیع مرتبت را بآن شرف امتیاز می بخشند نواخته رایت عزتش بارچ کامرانی و مباهات انراخت و بعزایت خلعت خاص اختصاص بخشیدند و راجه جیسنگه و محمد آمین خان میر بخشی و مرتضی خان و اعتقاد خان و دانش مند خان و ناضل خان و بسیاری از عمدهای بارگاه خلافت بمرحمت خلع فاخره کسوت افتخار پوشیدند و امیر امرای صوبه دار دکن و رانا راج منگه و مهاراجه جسونت منگه و جمفر خان صوبه دار مالوه و وزیر خان ناظم مهام مستقر الخلفه اکبر آباد و امیر خان که ایالت صوبه کابل بار مفوض بود و دیگر امرای اطراف و حکام صوبها بعزایت ارسال خلعت مطرح انوار نوازش گردیدند و طاهر خان و قباد خان و حسنعلی خان هریک بعطای یکراس اسب عراقی با ساز طلا و حسن خان بعزایت دو مر امپ عراقی با ساز طلا مشمول مکارم خسروانی شدند و الله وردیخان بعطای خلعت و خنجر با علاقه مروارید و سه مر امپ یکی با ساز طلا مر بلند گشته بگورکپور که فوجداری آن بار متعلق بود مرخص شد و سه پسرش بمرحمت امپ مباحی گردیدند و فدائیخان باضافه پانصدی بمنصب

تا هشر چنان باد که از بخت معید • بینیم روی تو و عید کنیم
و حضرت شاهنشاهی بعبادت معبود عزم توجه بمصلی نموده بر
نیل فلک هیکل همایون منظری که تخت زرین بر کوه پشت آن
نصب نموده بودند با جهانی فرو شکوه و حشمت و عظمت سوار
شدند و بتوزوک و آئینی که معمول این دولت گردون شوکت و
مخصوص این مملکت پیر بصط امت فیض انزای ساحت
عیدگاه گشته نماز عید بجماعت ادا کردند و پس از معارفت قرین
معادت در ایوان خاص و عام که باذین ابهت و احتشام روکش
چرخ برین و رشک انزای نگار خانه چین شده بود بر سریر مرصع
نگار جلوس فرمودند و غمام بذل و انعام باد شاهی چون محاب
فیض و رحمت الهی بر گشت زار امید جهانیان قطره بار گشته
نهال آمال بسیاری از شرف اندوزان آن محفل فردوس مثال دران
بهارستان مکرمت و انضال شکونه مراد گرفت از انجمله رخشنده
اختر برج حشمت تابنده گوهر درج ابهت بادشاهزاده
عالی تبار بلند مقدار محمد معظم بمطای خلعت خاص و سرپیچ
مرصع و خنجر مرصع باعلاقه مروارید و دهکده کی و اورپی و بهونچی
مرصع و سمر مروارید مشموم عواطف جلیله گشتند و فروغ ناصیه
بخت مندی انسر تاوک سر بلندی بادشاهزاده کام گار بخت بیدار
محمد اعظم بمکرمت یک قبضه خنجر مرصع باعلاقه مروارید و نوگل
هدیه دولت تازه نهال جویبار مملکت بادشاه زاده ارجملک والاگر
محمد اکبر بمرحمت جیفه مرصع عز اختصاص یافتند و چون
مراحم بیکران گیتی خدیو بنده پرور مهربان اقتضای آن می نمود

خلافت شد و یک زنجیر نیل و دو سر اسب برسم پیشکش گزانیده
 بمطای خلعت قامت ماهات افراخت و شب شنبه بیست و نهم
 اردی بهشت هلال فرخنده شوال بسان ماه رویان زیبا چهره مسرت
 سیما از منظر قصر زر اندود افق بمنظران بزم عشرت و سرور نموده
 هنگامه آرای طرب و سرور شد و فردای آن که عید خجسته فطر بود لوائی
 کوس خسروانی و صدای شادیانۀ عیدی از بارگاه حشمت و جاه
 پرده کشای گوش افلاک گشته انجمن عشرت و انبساط آراخته شد
 آمیزش فیض عید اهل اسلام با نشاط جشی جلوس شهنشاه خورشید
 فرخنده غلام زمانه را بامتزاج برکات دینی و دولت و ابتهاج مزاج
 ملک و ملت بشارت بخشید و اختلاط این دو عیش دل امروز رقم
 نسخ برجریخته ذکر جمشید و نام نوروز کشید بخت و سعادت اقبال
 و کامرانی برود این دو عید یک دیگر را تهنیت گفته مصافحه
 یافت کردند و روشنای ممدای و مقدمان علوی نظاره زیب و
 زینت این محفل خسروی را برسم تماشاگران بر افراز بام مهر
 برین هجوم آوردند فوئیدان بلند مکن و امرای عالیشان و سائر
 بندهای آستان کیوان نشان همه مزین و زرین لباس در کرباس
 دولت اساس و عتبه ملک مماس بجهت ادای مراسم مبارک باد
 فراهم آمدند و چون خورشید عالم گیر اوج خلافت بانوار طلعت
 جهان پیرافروغ بخش بارگاه سلطنت شد وظائف گورنش و تسلیمات
 تهنیت در موقف عبودیت بجا آورده از زبان حال باین ترانه ثنا
 خوان بزم اقبال گردیدند *

* نظم *

شاهان ز تو صد ناز بجهت کشیدم * روز عید تو آرایش امید کنیم *

گرامت نهر ابواب حسنات و منوچات بزودی زمانیدان گشاد و شنبه
 پنجشنبه سلج نورودین شرف رویت آن ماه سعادت پرتو روی نمود
 و سال چهارم از سلین سلطنت میمکت قرین طرازند ادرنگ
 جهانپانی فرازنده لوی کشور ستانی بهزاران فرخی و کامرانی
 پذیرای اختتام یافته پنجم سال خلافت و مزیر آزائی بمبارکی آغاز شده
 نوید حسن انجام رسانید پیشکاران پیشگاه دولت و کار گزاران بارگاه
 حشمت را فرمان شد که ترتیب اسباب و تمهید قوانین و آداب این
 جشن سعید تا رسیدن عید نموده بآئین معروف با فراختن امیک
 دلبادل در پیش بلند ایوان چهل ستون خاص و عام و نصب کردن
 تخت مرصع نگار در وسط آن باوگاه گردون احترام و دیگر لوازم و
 مقدمات این بزم همایون پردازند و امباب چراغان و آتشبازی
 نیز بطریقی هر حاله آماده و مهیا سازند و پیرایش و آذین حجرهای
 اطراف خاص و عام بدستور پیشین بعهده وکلی بادشاه زادهای
 عالی مقدار و امرای نامدار قرار یافت ششم رمضان المبارک می
 هزار و پیمه بوساطت صدر الصدور بوسره اتقیدای و صالحین و فقرا و
 محتاجدین اتفاق شده برگات دعای اجابت اثر آن گروه ضمیمه
 اسباب خلود و بقای این دولت آسمانی شکر گردید و درین تاریخ
 از نوشته وقائع نگاران دار السلطنة لاهور معروض محفل لامع النور
 گردید که خواجه احمد ایلچی عبد العزیز خان والی بخارا که چنانچه
 گزارش پذیرفت درین نزدیکی بخصمت انصراف یافته بود در راه
 کوفت قدیمش عود نموده رخت اقامت از سر منزل همتی بر
 گرفت یازدهم درم دیو سیدهودیه از وطن رسیده جبهه سای آستان

خان خلف آن نوئین معظم را که عرضه داشت ارگنفرانیده بود بعطای خلعت خاص عز اختصاص بخشید و فرمان مرحمت عنوان مبنی بر جلالت مراحم پادشاهانه از پیشگاه عنایت و نوازش بذام خانانان پیرایه نغان یافته با خلعت خاصه به جهت اد مرمل گردید و دیگر عنایات جلیله و مکارم منیله که در مقام خود ممت ذکر خواهد یافت در باره او بظهور رسید اکنون کلك حقائق نگار بتحریر وقائع حضور پرنور پرداخته باقی احوال این مهم خیر مآل و کیفیت انجام آنرا در مقام خود گزارش خواهد نمود •

جشن جلوس جهان افروز و آغاز سال پنجم از سنین دولت فیروز والای عالم گیری مطابق سنه هزار و هفتاد و دو هجری

درین خجسته هنگام میمنت فرجام که از فیض جهان پیرائی و فرمان روائی گیهان خدیو حق پرمهر یزدان بژوه دین دولت بهم امیزش داشت و ملک و ملت بیکدگر نازش می نمود قدوم فرخنده ماه صیام برکت بخش ایام شده شرف اندوزان دولت اسلام را هنگامه آرای انجمن سعادت و چراغ افروز شیدستان عبادت گشت دگر باره نور طاعت و فیض متابعت دین مبین مؤمن صفتان پاک دین را چهره بسیمای صلاح افروخت و نفوس هوا پرستان طبیعت پرور را اجرتکلیف الهی نظر از مناهی و ملاحی بر دوخت برکات ماه مبارک رمضان جهانیان را بر مائده توفیق صلی عام در داد و وظائف طاعات و شرائف عبادات معهوده آن شهر

و چون بغداد و شبخون کاری ساختند چقد نوبت بهجوم و جمعیت تمام در روز مجاهدان جارید فیروز حمله آورده در هر کارزار مبارزان معادلت آئین مظفر و غالب و اعادی بی دین منهنز و خائب میگشتند و چون مکرر این صورت روی نموده نقش جلالت و دقوری جلال مذکور در دلای مخالفان مقهور که درمان سخت بیشتر از دیگر امکانه فراهم بودند قرار گرفته سطوت آن سپاه کینه خواه رعب انزا و زهره ربای متهمردان تباه اندیش شد و روی همت از عرض مقابله و مجادله بر تانده بزوایای ناکامی در شدند و توقف میانه خان در موضع نملوانی باعث امنیت آن حدود گشته غبار انهداد آشامیان بد نهال فرو نشمست و هیر مرتضی باهمراهان خویش در گرگانو بضبط و محارمت آنجا کما یقینی قیام ورزیده همواره بآئین حزم و احتیاط با جمعی که داشت متعدد و مسلح پاس میداشت و از غدار و مکر اعدای پر حذر و با خبر صیقلیست بالجمله کل مواضع دکن کول بتحت تصرف و تسلط اولیای دولت قاهره در آمد اکثر سکند و رعایا بانتشار هیبت رانت و معدلت شهکشاه جهان سریر خط اطاعت و انقیاد نهاده بمحاکم و اماکن خویش قرار گرفتند و سکن زمین اوتر کول نیز در مدد ایلی و فرمان پذیری در آمدند و چون کیفیت این نتج نامدار و خصوصیات موانع این یورش نصرت آثار درین ایام سعادت انوار که مقتضای سال چهارم از جلوس همایون بود از عرضه داشت خان خانان میده مایر بمصامع جاه و جلال که همواره شاهراه بشائر اقبال باد رحیده مسرت پیروی خواطر اولیای دولت گردید عواطف بادشاهانه محمد امین

بجهانگیر نگر فرستاده و میانه خان را با تایینان او و طائفه از تابیدان دیگر امرا بموضع سلطانی که در دامن کوه جنوبی کرکانو واقع است و یکی از مرداران عمده راجه با بسیاری از مخدولان آنجا پایی جرأت نموده سرمایه فتنه جوئی و شورش انگیزی بودند و مزاحمت بحال سکان آن سرزمین میسرانیدند معین ساخت که آنجا رفته به تغذیه ترمه منشان و حراست سنگه و رعایا پردازد و غازی نام افغانی از نوکران خود با برخی از سوار و پیاده در موضع دیو پانی که مابین کرکانو و سلطانی واقع است بخبرداری گماشت و جلال ملازم خویش بضبط و محارمت کنار آب دهنگ مقرر کرده فوجی با او همراه نمود و بیستم شعبان با مواکب گیهاستان از کرکانو نهفت نموده موضع متهراپور مخیم مرادق نزول ساخت و بقصد گذرانیدن ایام بارش آنجا بساط اقامت انداخت و باشاره آنخان سده سوار فوجی از عساکر گردون شکوه هشت گروه پیشتر از آن مکان رفته تپانه نمودند و مکرر آنها را با مخدولان نابکار که در لیل و نهار انتهاز فرصت نموده از صحر جسارت ناپره افروز کین و پیکار میگشتند محاربات عظیم اتفاق افتاد و آویزشهای متراکمی روی داد و در هر کرت غلبه و نصرت و اولیای دولت را بود و مقاهیر آشامی همواره جمعی بکشتن داده خاکسار فرا میشدند و همچنین گروهی از کفار تیره روز کار که آن روی آب دهنگ در بیشها و جنگل های آن ناحیت چون مور و مار انتشار داشتند هنگام فرصت و قابو بتکرار شبخونها بر عساکر جلال آورده هر بار جمعی آزان مخاذیل بد فرجام عرضه تیغ تهر و انتقام غازیان فیروزی اعتصام شده مغلوب و مذکوب میگرددند

بارانی بشدت تمام باریده بادهای تند وزیده اثار موسم برشگل که دران دیار از سائر ممالک هندوستان پیدتر شروع میشود هویدا گردید چون بالضرورت فصل باران را آنجا بایست گذرانید خان سپه سالار در مدد تعین تهاها و حفظ حدود و جوانب و ضبط طریق رحیدن آذوقه شده مقرر ساخت که ایام برشگل را آنجا بگذرانند و چون ساحت میدان سپهر از میاهی لشکر محاب منجلی گشته تیر باران ابر و برق انرولی هوا فرو نهند و آبها و دریاها از جوش و طغیان باز ایستد عساکر گردون مأثر باهتزاز آمده در قلع و امتیصال راجه و ابتاعش کوشش نمایند و عرصه آن بر و بوم از خس و خار وجود ضلالت آمود آن مردود و بپرایند و باین مواید خود با اکثر جنود منصور در موضع منبراهو که بمسافت سه و نیم کره پیدتر از کرگانو در دامن کوهی ما بین مشرق و جنوب واقع است و بوسعت فضا و رفعت و زمین صلاحیت تمکن موکب ظفر قرین داشت قرار اقامت داده میر مرتضی دازوغه توپخانه را با راجه امر سنگه و جمعی از تابینان امر را برخی از بندو تچیان پیاده بمحافظت کرگانو و گردآوری آلات و ادوات توپخانه که از راجه مانده بود فرستاد و مید محمد دیوان لشکر نصرت اثر را بجهت تحلیه و استمال رعایا و پرداخت مهمات دیوانی و محمد عابد دیوان بیوتات را برای ضبط اموال راجه در کرگانو معین نمود و مقرر کرد که میر مرتضی از آلات توپخانه آنچه در کار باشد نگاهداشته تده را بجهانگیر نگر ارسال دارد و محمد عابد ملاحظه عرض اموال و اجناس نموده ازان جمله آنچه تلخواه مواجب سپاه توان نمود در وجه علوفه آنها تن نماید و بقیه را با ادوات توپخانه

و راجه مردود مطرود که کاخ دماغش آشفته زانج نخوت بود و عمری در حکومت و ریاست آن قوم بد فعال کوس نخوت و استقلال نواخته هرگز تصور این ادبار و نکال نمی نمود بویال اعمال گرفتار آمده با معدودی از عمدها نزدیکان و اهل و عیال و برخی از اشیا و اموال چنانچه گزارش پذیرفت بکوهستان نامروپ که بردات آب و هوا و تنگی عرصه و فضا بدترین امکن عالم و بی شک یکی از درکات جهنم است قرار نمود و سائر مرداران و سپاهش باشاره او بآن روی آب دهنک رفته در جزیره و مدیعی که مابین دریای برمه پترو آب مذکور است و مشتمل است بر جنگلهای انبوه و بیشه های صعب اقامت گزیدند و برخی دیگر بعضی کوهستانها جای گرفته جویای فرست کین شدند نامروپ سرزمینی است در جانب دکهن کول میان سه کوه بلند واقع شده و از گرگانو تا آنجا چهار روز راهست از بس مکان بد آب و هوای تنگ فضا دلگیر است راجه هرکرا مورد غضب ساختن بآنجا فرستادی طرق و مسالک دشوار عبور دارد که پیاده مصموبت تمام میرود و یک راهست که سوار میتواند رفت ابتدای این راه تا قریب نیم کوه جنگلی انبوهست و ازان گذشته دره ایست سنگلاخ پر آب و بر طرفین آن دره دو کوه بلند سر بفلک بر گشیده بالجمله خان سپه سالار روزی چند در گرگانو اقامت نموده بنظم و نعت مهم و تسلیه و استنالت رعایا و گرد آوری اشیا و اموال راجه پرداخت و مکرر خطبه بنام نامی و القاب سامی خدیو جهان و خلیفه زمان شهنشاه عالمگیر جهان ستان خواننده وجوه درهم و دنانیر بسکه همایون زینت پذیر ساخت در انهای این حال دو سه روز

فناخت و جهالت معتقد آنست که اجداد بد فرزند او فرمانروای
 ملاء لطیف بوده اند یکی از آنها وقتی میل هبوط نمود و بنزدیکان طلا از
 آسمان فرود آمده یکچند بنظم مهام آن ناحیت مشغول شد و چون
 آن سرزمین دل نشین او گردید همانجا اقامت گزیده دیگر بآسمان
 نرفت القصد ولایتی بدین مثابه وسیع معمور و کشوری چنین دور
 دامت دشوار عبور که بیان کیفیات اخطار و مهالک و خصوصیات
 صعوبت طرق و مسالک و دیگر عوائق و موانع تسخیرش فراتر از
 نیروی نگارش و تقریر است و قومی چنین دو صفت بهیچ خصال
 بیهمه اطوار و طایفه همه دیو هیکل سخت گوش بی باک غدار
 با عدت و ابهتی تمام و کثرت و جمعیتی فزون از تصور اوهم همه
 جا در مقام مدانعت و مقاومت عساکر گیتی کشا آمده جذک
 جوئی و کیله خواهی بودند و چندین قلعه حصین محکم اساس
 و حصن متین فلک مماس مشحون بمردان کار و سامان حصار داری
 و بیکار که کشایش هریک از آنها بمدتی مدید میسر نمی آمد داشتند و
 پیدشهای صعب پر خطر و دریا های زخار پنهان در راه بود بمدد
 گاری تأیید ایند نصرت بخش فیروزی رسان و مپهداری اقبال
 کشور متان خدیو جهان مسخر جنود فیروزی اعتصام و مرکز ریاست
 دولت اسلام گشته تارک نخوت و استکبار بصیاری از آشامیان
 مقهور که کردن کشان مغرور و بی دینان از خدا دور اند بحواضر
 مزایب مواکب ظفر مآل پایمال اذلال شد و مجاهدان دین و مبارزان
 سعادت آنین فضیلت غزو و جهاد اندوخته برکات مثنویات آن بروزگار
 فرخنده آثار شهنشاہ حق پرور شریعت گهتر توفیق شعار عاید گردید

مقاومت نداشت ملک را خالی کرده بکوهستان رنت حسین شاه
 پسر خود را با اکثر لشکر بضمط آن حدود گذاشته به بنگاله معاودت
 نمود چون برشکل در رسیده به طغیان آبها طرق و ممالک مسدود
 کردند راجه با اعوان و انصار خویش از کوه فرود آمد و آشامیان
 بد گهر آن لشکر را در میان گرفته بجنگ پرداختند و از جمیع جوانب
 راه وصول آذوقه مسدود ساختند و آن گروه را در اندک فرصتی از
 فقدان قوت کار بجان رسیده در دست مقاهیر قتل و اسیر گشتند
 و همچنین محمد شاه بن تغلق شاه که فرمان روی اکثر مواد اعظم
 هندوستان بود نوبتی يك لك موار با مامانی مزارار بکشایش آندیار
 فرمانده و مجموع دران سرزمین طلسم آتین سر بجیب گمنامی
 فرو برده خبری و اثری از آنها ظاهر نشد و باری دیگر هم بدین
 منوال جیشی بانقمام آن آشامیان بدفعال و تدارک این قضیه تجهیز
 کرده بدان مهم روان نمود و چون بآنها به بنگاله رسیدند نسخ عزیمت
 نموده این داعیه را موقوف داشت لژ مردم سرحد هرکس بآن دیار
 قدم گذارد اذن بر گشتن ندارد و همچنین هیچیک از اهل آن
 ولایت را یاری بر آمدن ازان سرزمین نیست ازن جهت کسی را
 اطلاع بر کیفیت حال آن گروه کماهی حاصل نمی شود مردم
 هندوستان اهل آن ولایت را ساحر و جادو گر خوانند و در افهونهایی
 هندوی و مبطلات محر اسم آن ولایت مذکور است و گویند هر کرا
 بدان دیار گذار افتد گرفتار طلسم شده راه بیرون شد نمی یابد
 جی دهجستگه راجه آنجا ملقب بسرکی راجه است و سرک در لغت
 هندوی آسمان را گویند آن شوریده دماغ مودای بندار را از کمال

و انصار و سرانجام احباب نخوت و مواد احتکبار کلاه گوشه غرور بر
 قارک پندار کج نهاده اند و هرگز مرا طاعت و فرمان برداری
 بهیچیک از سلاطین نامدار و خواتین کماکار فرود نیاورده باج خراج
 نداده اند در جمیع از منته دست استیلا فرماندهان هندوستان
 از دامن تصرف آندیار کوتاه بوده و مفتاح تدبیر هیچ کس از
 اعظم گیتی کشایان کشور گیر طلسم اشکال آن مهم نکشوده در سوابق
 ایام هرگاه لشکری بعزم تسخیر آن مرز و بوم روی توجه بدان موب
 می آورده چون بسرحد آن ولایت میرسیده امت آشامیان مقهور
 در مقام مدافعت درآمده بششخون و خدعه و غدر و مد راه آذوقه
 کار برانها تنگ می ساخته اند و اگر بدین طریقه برای گروه ظفر
 نیافته از مقاومت و مصادمت عاجز می آمده اند رعایا را کوچانیده
 بکوهستان ها میبرده اند و آتش در غلات زده ولایت را خالی
 میکرده اند و چون لشکریان کشور در می آمده امت و ایام برشکال
 میبریده از کمین فرصت برآمده بکینه خواهی و انتقام میپرداخته اند
 و آن فریق را از فقدان آذوقه و قوت کار بهلاکت کشیده در قسمت
 آن مخاذیل اسیر و قتل می گردیده اند و باین عنوان مکرر لشکر
 های گران و افواج بیکران دران گرداب بلا غریق بحر فنا گشته متنفسی
 لایانها بر نیامده در ازمنه سالفه وقتی حسین شاه نام یکی از سلاطین
 بنگاله را مزیمت تسخیر آن ولایت پیشنهاد همت گشته با لشکری
 جرار از پیاده و سوار و نوار بسیار متوجه آندیار شد و در آغاز کار
 بر آشامیان ضلالت شعار ظفر یافت و با پیاد خویش بآن ولایت
 درآمده رایت غلبه و استیلا برانراشت و راجه آنجا چون تاب

شهر محوطه ایست مشتمل بر قری و مزارع خانه راجه بر کنار رود
دیگوه امت که از میان شهر میگذرد و در هر یک از طرفین آن رود
معموره ایست و بازاری مختصر دارد که غیر از بان فروش دیگر
اصناف محترفه در آن نمی نشینند و بسبب آنست که در آن وایت
خرید و فروخت اطعمه و اغذیه متعارف نیست مکنه آنجا هر سال
اقوات یکساله خویش ترتیب داده ذخیره کنند بر اطراف خانه راجه
آلی بسته اند و بر کنار آن بجای دیوار بانسهای محکم متصل بهم
بزمین فرو کرده و بر در آل مذکور خندقی حفره نموده که همیشه
پر آبست و در آن محوطه یک کوره و چهارده جریب است در درون
آن نشیمنهای عالی و مهاکن وسیع بعضی از چوب و برخی از گاه
و علف که آن را چر گویند بجهت راجه ترتیب داده اند و از جمله
آن اماکن دیوان خانه ایست بطول یکصد و پنجاه ذرع و عرض چهل
ذرع مبنی بر شصت و شش ستون چوبی و دره هر ستونی قریب
بچهار ذرع است و در اطراف این نشیمن انواع هیکلهای چوبی منجبت
کار نصب کرده از درون و بیرون آنرا بلوچهایی برنجی مصلی که
چون پرتو آفتاب بران افتد بسان آئینهای درخشد تزیین نموده اند
و بتحقیق پیوسته که سه هزار فجار و دوازده هزار مزدور در سال
متواتر در آن کار کرده اند تا مهیا شده هرگاه راجه درین ایوان می
نشسته یا سوار می شده بجای نقاره و نفیر دهل و داند میزدند و داند
لوحیست مدور متبر از روی و همانا طاس روئین که در عهد سلاطین
عجم نواختن آن در حروب و رکضات متعارف بوده همین است
واجبای آن ولایت پیوسته بکثرت حشم و ذور جمعیت اتباع

قدم اند شش هفت هزار آهاسی دیو سیرت جلالت شمار با احلیه
 رزم و پیکار همواره در اطراف نهیمن و خوابگاه راجه بحراست و پاس
 او قیام دارند و معتمد و فدوی و میر غضب راجه آن فرقه اند
 حربی اهل آن ولایت بندوق و شمشیر و نیزه و تیر و کمان بانس
 است و در قلاع و نواره توپ و ضرب زن و رام جنگی نیز بسیار دارند
 و در انداختن آن بغایت ماهر اند راجها و حکام و عمدہای آن
 ولایت چون رهگرایی نیستی شوند برای آنها دخمه سازند و زنان
 و خواص و خدمه متونی را با برخی اسباب تجمل و حوائج ایام
 زندگانی از فیل و اوانی زرین و سیمین و فرش و لباس و خوردنی و
 چرائی باروغن بسیار و مسعل داری در دخمه گذارند و این را بمنزله
 توشه آخرت شمرند و سر دخمه بچوبهای قوی با استحکام تمام پیوشند
 چند دخمه کهنه را که مردم لشکریان راه یافته بودند شکفته بودند از
 مجموع آنها موازی نود هزار روپیه از طلا و نقره برآمد از بدائع امور
 که عقل طبیعی مشتریان روزگار از قبول آن مرد باز زند و جریان عادت
 بر امتناع و قوعش شهادت دهد آنکه جمعی از مقصداوران پیش
 خان خانان آمده متفق اللفظ و المعنی نقل کردند که در یکی از
 دخمها که هشتاد سال بران گذشته بود پانصدان طلائی برآمد که پان
 سبز تازه دران بود و العبدۃ علی الرومی شهر کرکانون مشتمل است
 بر چهار دروازه که بسنگ و گل عمارت شده از هر دروازه تا خانه
 راجه سه کوه مسافت است و اطراف شهر را زیستان احاطه کرده و آل
 بلند عریضی بجهت تردد مردم در ایام برسات در مراشر شهر ساخته
 اند و در پیش خانه هر کس باغ و مزرعه است و در حقیقت آن

اکثر طوائف اسم بیشتر دارند همه سخت کوش و سخت جان و جنگجو و کینه ور غدار و مکلند رحم و شفقت و انصاف و الفت و صدق لجه و وفا و شرم و عفت و حیا در طینت آن قوم بد نهاد نمرشته اند و تخم اهل بیت و ادمیت در مزرع و جود ضلالت آمود شان نکشته چون از لباس انعامیت بکلی عاری اند پوشش درختی ندارند کرباسی بر سر و لنگی بر کمر می بندند و چادری بدوش میگیرند دستار بر سر بهترن و جامه و ازار و کفش پوشیدن دران دیار رسم نیست عمارت خشت و سنگ و گل در کل آن ولایت غیر دروازه‌های شهر گرگانو و بعضی از بنخانها نیست غنی و فقیر مساکن و بیوت خویش از چوب و نی و علف مرتب می سازند راجه و خواص او بر سکمن و رؤسا و اغنیای رعیت بر قولی که از سکمن نازک تراست سوار میشوند از دواب اسب و شتر و دراز گوش دران هر زمین نمی شود مگر از جای دیگر بانجا برند آن حیوان صبرتان بحکم مجانست بدیدن و داشتن دراز گوش میل تمام دارند و بقیمت اعلی خرید و فروخت می نمایند و از مشاهده شتر تعجب عظیم می کنند و از اسب بغایت میروند چنانچه اگر یک سوار بر صد آشامی مسلح حمله برد همه سلاح انداخته فرار مینمایند و اگر گریختن نتوانند خویش را به بند میدهند اما اگر یکی ازان مردودان با ده پداده از قومی دیگر رویرو شود غلبه میداید سکنه قدیم آن ولایت در قومند آشامی و کلدانی قوم ثانی بر گروه نخستین در جمیع امور تقدیم و مزیت دارند مگر در مراسم حرب و میاهگری و تمشیت معاب امور که آشامیان مقهور دران مراتب پیش

آشام از شستن ریک دریاها و نهرها طلا حاصل میشود یکی از محصولات آن ولایت همین است گویند که دوازده هزار آشامی و برود ایتنی بیست هزار بر یک شوئی آبها قیام دارند و مقررچنین است که بالمقطع هر یک ازان جمع که باین صنعت مشغول اند در سالی یک توله طلا براه دهند اهل آشام گروهی بد کیش باطل آئین اند و دین و ملتیی مشخص ندارند و هرچه مرغوب طبع کچ رای ایشان افتد بقتوی خواهش نفس و میل طبع عمل کرده باختیار آن میگیریند و هر امر که در نظر ادراک قاصر شان جلو استحسان کند بآن اقدام مینمایند از کمال خشونت مقید بهیچ طریقی از طرق کفر و اسلام و مقتدی بهیچ فریقی از مشاهیر فرق انام نیستند برخلاف سائر کفره هند از اکل مطبوخ مسلمانان احتراز نمی کنند و از تناول هیچ یک از لحوم غیر گوشت آدمی ابا ندارند و میتة نیز میخورند و بنابر عدم عادت از خوردن روغن مجتنب اند بمثابه که اگر بوی آن از طعمی آید رغبت بآن نمی نمایند ستر و حجاب عورات در میان آن قوم رسم نیست چنانچه زنان راجه آنجا نیز رو از کمری نمی پوشند و رخ کشاده و سر برهنه در بیرون تردد می کنند مرد ایشان اکثر چهار و پنج زن دارند بیع و شری و معاوضه ازواج در میان ایشان متعارف و معمول است و سروریش و بروت میتراشند و هرکس ازین شعار تحلف و وزد او را زجر و ملامت میکنند و زبان شان با زبیل اهل بنگاله اشنائی ندارد قوت و توانائی و جرأت و بیدبائی از هیات و خلقشان پیدا و خصال سبمی و صفات بهیمی از میمائی حال شان هویدا است تاب ریاضات بدنی و قدرت بر امور شاقه از

دارند بفرسنگها از مرز زمین آدمیت دور و از حینه صفات و سماتل انسانی بکلی محجور اند از پایی تا سر عریاں زیست می نمایند گ و گریه و مار و موش و مور و منخ و امثال آن هر چه ببایند میخورند در کوهستان نامروپ و مدیه و لکپو کده نیز عود خوب غرقی پیدا میشود و در اکثر آن جبال آهویی مشکین هست و مرز زمین ساحل شمالی دریای برمهاتر که اوتر کول گویند در نهایت آبادانیست فلقل و فوفل بحدار در آنجا حاصل میشود و دفر معموری و کثرت گشت و زرع در آن طرف بیشتر از دکن کول است لیکن چوه جنگل های صعب و اماکن دشوار گذار در دکن کول افزون تر است حکم آغام باقتضای مصالح ملکی آنجانب را محل حکومت و مرکز انصت ساخته دار الملک خویش آنجا قرار داده اند و در اوتر کول از ساحل دریا تا دامن جبال که مرد سیرامت و برف دار و مصانت متفاوتست از پانزده کوه کم زیست و از چهل و پنج زیاده نه سکنه آن کوهستان ها توانا و قوی هیکل و وجهه و مستوی الخلقه اند و مانند سائر اهل مرد سیر گونه روی شان مرغ و مفید است و اشجار و اثمار مرد میری در آن کوهستان ها میشود و در سمت قلعه جمدهره بجانب گواهی کوهستانیست که آنرا ولایت درنگ گویند جمیع مردم این کوهها بایکدیگر در احوال و اطوار و گفتار مشابعت دارند و باسامی قبائل و امکنه و مساکن از هم متمایز اند در اکثر آن جبال مشک و قطاس و بهوت و پری و نوعی از اسپ کوهی که آنرا کونت و تانگن گویند بهم میرسد و طلا و نقره از ریک شونی آبها پیدا میشود و همچنین در کل ولایت

طرف راه درختان بانس سایه گستر سر برهم نهاده از فواکه و اثمار آنجا انبه و کیله و گنهل و نارنج و ترنج و لیمو و انناس است و هذیاله که قسمی از آمله است در آنجا بمقابله راحت صرة و خوش جاشنی میشود که جمعی طعم آن دریافته اند بر الوجه ترجیح میدهند و درخت نارجیل و نهال فلفل و فوفل و سادچ نیز وفور دارد و نیشکر نفیس نازک شریون سونخ و سیاه و سفید و زنجبیل بی ریشه و برگ تنبول میشود و قوت نشور و نمای نباتات و قابلیت زمین بمربطه کمال است هرچه بکارند و هر نهال که بکارند خوب میشود و در اطراف کرکانو درخت زرد آلو و انار نیز هست لیکن چون خود روست و تربیت و پیوند نیافته اثمار آن زبونحت و محصول عمده آن ولایت برنج و ماش است و عدس بسیار کم است و گندم و جو نمی کارند و ابریشمی بسیار خوب مثل ابریشم ^(۲) حینه میشود لیکن بقدر احتیاج میسازند و وفور عظیم ندارد مشجر و مخمل و تاش بند که قسمی از پارچه ابریشمی است که خیمه و قنات ازان سازند و دیگر اثواب ابریشمین خوب می باشند نمک در آنجا عزیز و کمیابست در دامن بعضی کوهها بهم میرسد لیکن تلخ و گزنده است و در اصل آن ولایت نمکی بغایت تلخ از درخت کیله میسازند در کوهستانی که قوم نالک می باشند عود نفیس وافر بهم میرسد و هر سال جمعی ازان قوم عود باشام آورده بلمک و غله معاوضه میکند و این گروه ضلالت پژوه که دران کوه مسکن

مسافت است از انجمله پنج منزل آن طرف کوهستان نامرئوب
 جنگل و کوهستان صعب دشوار گزار است و از آن گذشته تا آوه که
 مشرق رویه امت زمین هموار و دشت است و در سمت شمالی
 دشت جبالی است و چنانچه گزارش یافت دریای برمهاتر از آن سمت
 آمده و چندین آب از کوهستان جنوبی آشام آمده بدریای برمهاتر
 داخل میشود و اعظم آنها آب دهک است که چنانچه سبق ذکر
 یافت در موضع لکھو کده بآن دریای پهنار پیوسته و مابین آن دو آب
 جزیره است معمور و مزروع در کمال فصاحت و خرمی و صفاتا قریب
 پنجاه کوه کشیده و آبادی آن منتهی میشود جنگل صعبی که
 چراگاه فیلا نعت و از آنجا فیل میگیرند و سواي آن در جنگل های
 ولایت آشام چهار پنج جای دیگر هست که میدگاه فیلان است چنانچه
 اگر خواهند در سالی پانصد شش صد فیل گرفته میشود و طرف
 دیگر آب دهک که جانب گرگانو است هر زمینی است و جمع
 خوش و فضای فسیح دلکش و مجموع آن آباد و معمور و در همه
 جا گشت و زرع و باغ و درخت زار موفور و مجموع آن جزیره که مذکور
 شد تا این هر زمین دکن کول از موضع سیدله کده تا شهر گرگانو
 که قریب پنجاه کوه مسافت است همه جا باغهای پر درخت میوه
 دار چنان بهم پیوسته که گویا یک دغست و در میان باغها خانههای
 رعیت است و افسام ریاحین رنگین خوشبو و الوان گلهای باغی
 و خود روی درهم شگفته چون در ایام برسات زمینها را آب میگیرد
 بجهت سهولت عبور و ترددین از سیدله کده تا گرگانو آبی عریض
 بلند بسته اند که سر زمینی مزروع جز آن بنظر نمی آید و از دو

کیش بد فرجام پرداخته متبعمان این فاتر متأثر نصرت را ازان
 آگهی می بخشد ولایت مذکور مابین شمال و مشرق بنگاله واقع
 شده و دریای برمهاتر که از سمت ختای آمده از میان آن ولایت
 میگذرد و آنچه ازان مرزمین بساحل شمالی دریای برمهاتر
 امت اوتر کول گویند و آنچه در طرف ساحل جنوبیست دکن کول
 خوانند و منتهای طول اوتر کول کوهستانیست که سکنه آن بقوم سری
 مجھی اشتهار دارند و مبدأش گواهی است که سرحد ممالک
 محروسه پادشاهی امت و امتداد دکن کول منتهی میشود بموضع
 که موموم امت بهدی و میادی آن بکوهستان سری نگر پیوسته و
 از کوهستان های شمالی مشهور که در طرف اوتر کول واقع است
 کوهستان دوله و لامده است و از جبال معروفه جنوبی سمت دکن
 کول کوهستان نامروپ امت که چهار منزل بالای گرگانو امت و راجه
 بآنجا گریخته بود و دیگر کوهستانیست که سکنه آنرا قوم نانک گویند
 و متوطنان جبال مذکور مال گذار راجه نیستند لیکن اظهار انقیاد
 میکنند و امتفال برخی از احکامش مینمایند مگر قوم دقله که از
 دائره اطاعت او بیرونند و گاهی انتهاز فرصت نموده بحدودی که
 متصل بدامن کوهستان آنهاست تاخت می برند ولایت آشام طولانی
 واقع شده امتدادش تقریبا دوسه کروه جریبی است و عرضش از
 کوهستانهای شمالی تا جبال جنوبی تخمینا هشت روزه راه است
 و از گواهی تا گرگانو هفتاد و پنج کروه جریبی است و از آنجا تا ولایت
 ختن که ممکن پیران و یسه بوده و درین زمان مشتهر به آوه و دارالملک
 راجه پیگوست که خود را از نسل پیران و یسه میدانند پانزده منزل

مقهور شبی بشراوه غرلات آتش در چیزها زد که تملکی آنها در آن طوفان
 آتش بباد فنا برسد و از معظمت غذائیم که بکفر عامه میانه و بخت
 لشکر آمد انبارهای برنج بود که مخالفان تیره ایام از سفاقت و
 طمع خام بکمال آنکه پس از مراجعت لشکر اسلام باز بران دست
 تملک خواهند یافت بدوختن و تلف ساختن آن نپرداخته بودند
 و درین مدت که عساکر نصرت پیکر در آن بوم و برافامت داشت
 اعظم اسباب قوت لشکر همان شد و اگر نه آن بودی از بی قوتی و
 فقدان آذوقه خصوصا در موسم برشگل و هنگام طغیان آبها که راه رسد
 آذوقه از اطراف محدود بود مردم را کار بجان میرمید یک صد و
 هفتاد و سه انبار که در هر یکی ده هزار من برنج و در بعضی کمتر
 بود بضبط در آمد خان میانه مالور از پیش بینی و مصلحت گزینی
 کمالی بمحافظت آنها گماشته نگذاشت که دست زده غارت و تاراج
 افواج بحر امواج شود و زیاده از قدر احتیاج پایمال اذلاف و اسراف
 گردد و مقرر شد که رعایای ولایت کمرور و بوطان خویش رفته بمعمارت
 و زراعت پردازند و تا مدت یکسال از ادای مال واجب و تکلیف
 دیوانی مرنوع القلم باشند آن محنت زدن جور دیده و بیچارگان
 حتم رسیده که بمیان برکات دولت بادشاه دین پناه عدل پرور
 و انت گستر از شر آن قوم بد سیر نجات یافته بودند برخصت خان
 میانه مالور بر صفات خرد آشامی که از یک تخته چوب میتراشند
 و آنرا کوس گویند سوار شده بمواطن و مسکن خویش پیوستند
 اکنون کلک حقائق ارقام درین مقام بگذارش برخی از کیفیات و
 خصوصیات ولایت آشام و شرح بعضی از احوال آشامیان ضلالت

هشت بلا و بیچارگان بغربت مبتلا خطور نمی نمود از وصول افواج ظفر پیرا بهره مند حصول امید گشته جوش شادمانی و نشاط در گرفتند و مانند معذبین امت که در قیامت پس از انصرام ایام تعدیت بمیامن فضل و بخشایش رب کریم از بلائی جحیم رهائی یابند از عذاب صحبت کفار لثیم نجات یافتند بالجمله چون بتحقیق پیوست که راجه و خواص او بعد از عزیمت فرار از توپ و ضرب زن چندانکه توانسته اند در تالاب ها غرق کرده اند خان سپه سالار خود بامتصدیان و عمله توپخانه باهتمام بر آوردن آنها بر هر تالاب ها رفت و به سعی و تلاش تمام دوصد و هشت توپ و ضرب زن بر آورده داخل توپخانه نمود از غذایمی که بسرکار والای بادشاهی ضبط شد زیاده از یکصد زنجیر فیل و تقریبا موازی سه لک روپیه از طلا و نقره و دیگر استعده و اجناس آندیار بود و از آغاز این یورش نصرت طراز تا هنگام مراجعت جنود دشمن گذار شش صد و هفتاد و پنج توپ که از انجمله یکی قریب سه من گوله می خورد و دو هزار و سه صد و چهل و سه زنجورک و یک هزار و دوصد رام جنگی نوعیست از بندوق کلان و شش هزار و پانصد و هفتاد قبضه بندوق و زیاده از دو هزار بندوق باروت که هریک دو و نیم من باروت داشت و هفت هزار و بیست و هشت قبضه سپر و از آهن و حربه و شوره و گوگرد آن قدر که از وزن و حساب افزون بود و زیاده از یک هزار کشتی جنگی بحیطه تصرف درآمد و یک صد و بیست کشتی بزرگ و زینت تمام در کمال بزرگی و استحکام از سفاین خاصه راجه در گرگانو بود و چیزها جهت محافظت بر فراز آن ساخته بودند یکی از آشامیان

دران نواحی شانزده زنجیر فیل از فیلق راجه بتصرف اونیای دولت
 در آمد و جمعی از چاه فیروزی در کچور و برخی در ترمهانی و
 و فریقی در قم دانگ که موضعیت مبین ترمهانی و کرگان و
 رودی از پیش آن جاریست معین شدند که بضبط آن حدود قضا
 نمایند ششم شعبان از چهارم مال جلوس همایون خصلت کرگان که
 دلو الملک آقام است از پرتو ساجده رایت اسلام نور آگین گشت
 و جنود ظفر ورود از رود دیکهو عبور نموده در سمت شرقی مساکن
 راجه مرادق نصرت زده نزول نمود از صولت و امتیالی مجاهدان
 فیروزی لواپشت شوکت و تجبر اشرف نابکار انکساریاتنه غبار آلوده
 فاطمی و پیغوله گزین ادبار شدند و به پرتو انوار ایمان ظلمت غوایت
 و بلال پرستی و بحجاب تواربی نهاده حاجت آن تیره بوم
 روشنی پذیرفت از هیبت گلبانگ اذان نا قوس را نفس در مینه
 شکست و بروز مرینجه قوت دین متین زنا چون رفته اهل باطل از
 میان کفار گمشت باهتمام غازیان سعادت مند هیاکل امانام بصلی
 قوالب لیجان باندک فرمندی از هم فرو ریخت و صدمه و غلبه و نیروی
 اعلام گرد نگوساری از معابد کفر و مناسک شرک بر انگیخت
 طنطنه شکوه اقبال شاهنشاهی در اطراف و اقطار آن دیار پیچید و
 و آوازه این فتح نامدار آویزه گوش روزگار گردید و گروه مسلمانی و فرقه اهل
 ایمان که از دیرباز محبوس آن زندان ضلالت و محصور با ارباب کفر
 و جهالت گشته در دست جور و جفا و قید تملط و امتیالی آشامیدان
 شوم لقا دست خوش رنج و پایمال عفا بودند و هرگز این لطیفه فیبی
 و عطیه آسمانی بخواب و خیال در خاطر محنت زده آن آوارگان د

ز لکھو گده کوچ شده در مكاني كه كارخانه نوارا راجه بود لشكر گاه
شد و قريب صد منزل كشتي بزرگ كه درانجا مانده بود بتصرف
اوليای دولت در آمده داخل نوارا منصور گردید و روز ديگر افواج
گيتي گها در موضع ديوانو از رود عظيمي كه درپيش آنجاریست
عبور نموده بر ساحل آن خيام نزول بر افراخت راجه درانجا بتخانه
عالی بنا و باغي در كمال زهت و صفا به جهت برهمنی كه از
مقتدایان او بود مشرف بران رود ساخته و روز ديگر آنجا مقام شده
خان مهم سالار جمعی از تابیدان خود را بتخانه داری آنجا و محافظت
راه و تحلیه و استمالت رعایا تعیین نمود و درین منزل از بعضی
مصلمانان كركانو كه بحسب تقدیر امیر كفار شده از دیر باز آنجا بصر
می بردند نوشتها رسید مشعر بآنكه راجه بعد از استماع خبر قرب
وصول افواج قاهره اهل و عیال وزیده اموال از جواهر و نفوذ و ديگر
نفائس اشیا برداشته بجانب كوهستان نامروپ كه از كركانو تا آنجا
چهار روزه مسافتست فرار نمود و برخي از فیلان بجنگل ها مر داده
بعضي ديگر با مابقی احوال و ائقال آن مر خیل اهل ضلالت بپناهنده
و حارمی در شهر مانده است چهارم شعبان قریه كچپور مورد نزول
جیش منصور گردید و درانجا چهار زنجیر فیل از فیلان راجه
بدست آمد و فردای آن باشارا خان سپه دار فرهاد خان و حید
محمد دیوان لشكر ظفر اثر با جمعی بجهت ضبط اموال راجه بر
جناح اجتماع پيشتر روانه كركانو شدند و روز ديگر آنجا رسیده
بگروه آوري غنائم پرداختند و آن روز موضع ترمهاني كه مجمع رود
ديكھو و دھنك است مشرب خيام افواج نصرت اعتصام گردید و

که از کوهستان جنوبی می آید آنجا بدریای برمه پتر ملحق می گردد و تا گرگانو دیگر آبها و نهرهای کوچک نیز داخل برمه پتر میشود بالجمله یازده زنجیر فیل از راجه در لکھوگده بدست اولیای دولت ظفر اثر در آمد و در آنجا برهمنی که از مقتدیان راجه بود باشاره او نزد خان خانان آمده بزبان تضرع و انکسار التماس مصالحت نمود و متعاقب او یکی از نزدیکان راجه نیز رسیده پانندان و مشربۀ طلائی و دو سبوی نقره و مبلغی اشرفی و مکتوبی مبنی بر مراسم ندامت و اعتذار و درخواست صلح و مراجعت افواج گردون اقتدار و قبول فرستادن پدشکشی شایسته و هزارآورده از مهر مجزو و انتقار گزارش مدعی نمود و چون این مقدمات بحکم فرست و هوشمندی محمول بر خدیعت و حیل وری بود خان مپه سالار جواب داد که الحال خود جنود مسعود عازم گرگانواست بعد از وصول بآنجا آنچه صلاح وقت و مقتضای حال باشد بعمل خواهد آمد چون شهر گرگانو بر ساحل رود دیکھو آباد است که در هشت گروهی آن بآب دهنک متصل میشود و آبش آنقدر نیست که سفائن بزرگ براء مرور تواند نمود مقرر شد که نواره مذکور در لکھوگده که مجمع آنهار آن دیار است قرار گیرد و کشتیهایی خرد که برآب رود دیکھو عبور تواند نمود همراه بگرگانو آید و این حسین داروغه نواره با منور خان و سائر زمینداران بنگاله و جمال خان و جمعی از منصبداران و علی بیگ ملازم خان خانان با گروهی از تابینان او و برخی از پیادهای تفنگچی بر سر نواره نموده باهتمام رسیدن آذوقه و امنیت طریق و خبرداری از جوانب و حدود آن ولایت بکوشد و غرض شعبان

کمال معبودت است و سوار را مجال عبور بر فراز آن نیست گردیدند
چون موضع سوله گده مخیم جفود فیروزی اثر گشت عمدها و خواص
راجه که مدار مهم ریاست و حکومت او بودند و بلسان آن قوم آنها
را بهوکن نامند بنابر مکر و خدیعتی که سرشته طینت آن طایفه
پرفریب بد نهاد است حیلہ سازی و ربه بازی آغاز نهادند و عرائض
مبنی بر عجز و اطاعت و التماس مصالحه نگلخته مصحوب و کلا نزد
خان خازان فرستادند آنخان کار آگاه جواب داد که اگر راجه آنچه
از توپ خانه پادشاهی و اموال رعایا و سپاهی که بغارت آن از
گواهی جسارت نموده باتمامی رعیت ممالک محروسه که درین مدت
اسیر کرده در بند دارد بفرستند و من بعد امثال او امر و نواهی
پادشاهی کرده قرار فرستادن چند نیل کلاں هر ساله بآستان فلک
نشان نماید و بالفعل پیشکشی لایق از نقد و جنس با دختر
خویش بجنگاب سلطنت مرسل دارد جنود قاهره از تنذیه و
استیصال او عنان عزیمت مصروف خواهد داشت و الا وصول عساکر
جهان کشا را بگروگانو متیقن گشته آماده آوارگی و ادبار باشد و
چون بنای آن ملتمس بر مکر و تزویر و دنع الوقت و تاخیر بود و
همگی نیست آن گروه بد طویت مقصود برین که لشکر فیروزی
را از مرام حزم و پاسداری غافل سازند تا مکر و خدعه بکار توانند
برد خان سپه سالار سپاه نصرت شعار را در غایت مراتب تیغظ و
هوشیاری بیشتر از بیشتر تاکید و قدغن نموده و هن و فتور در
عزیمت تسخیر گروگانو راه نداد و بیست و هفتم رجب موضع لکھوکده
مخیم جیوش کیدانستان گردید و آن موضع نیست که آب دهنک

حمله آور گشتند آشامیان کمر کیش ند کمال که از سطوت اقبال
 دشمن مال خدیو جهان دل باخته بودند رخ از عزمه مقابله تاخته
 چون خاشاک سبکسر از پیش باد صرصر گریزان گشتند و نوار
 بادشاهی تعاقب آن برگشته بختان نموده بصیاری از آنها را دران
 بحر خونخوار طعمه نهلگ تیغ آبدار ساختند و جمعی که بر تندروی
 کشتیا اعتماد نداشتند از بیم قهر و انتقام غازیان احلام خود را
 بگذار انداخته خاکسار ادبار براف شتافتند و باقی ماندنها بپای
 مردی سرعت سیر صفائن از طوفان آب شمشیر رهائی یابند
 و قریب چهار صد کشتی که بر هر یک توبی بزرگ با ادوات آن از
 عرب و بارت بود بدست مجاهدان ظفر پیوند در آمده قاصی
 مترک روی دل و شکستی فاحش بر اعدای شقاوت منش
 افتاد اگر نه مساعدت طالع ارجمند دشمن سوز و معادلت بخت
 بلند جاود نیروز حضرت شاهنشاهی شامل حال اوایای دولت
 بی زوال گشته همت بخش و ثبات افزای دلاوران نمی شد و اندک
 کوتاهی از اهل نواره بظهور می آمد تمام نواره از دست رفته
 نهضت جیوش نصرت پیگر پیشتر میسر نمی گردید و چشم زخمی
 عظیم از آن مقهوران لئیم میرمید بالجمله هم از وقوع این مقدمه و
 هم از تسخیر حصار میمنه کده که پیش ازین روی داده بود قنبر و
 شکست تمام باحوال مخدولان آشام راه یافت و چون خود را در
 محرا با شیران بیسه شهامت و در دریای با نهنگان بحر صرامت آزموده
 آثار عجز و زبونی خویش مشاهده کردند چاره کار در فرار و آوارگی
 از شهر دیار دانسته آمادگی گریز بجانب کوهستان که روپ که در

دیگر نایب قتال و جدال شعله ور بود و حربی صعب و جنگی مستند روی نمود چنانچه بآن اشتداد و امتداد هیچ گاه جزک نواره اتفاق نیفتاده بنابر کثرت مخالفان و قلع و قمع جمعیست مجاهدان نزدیک بود که لشکر اسلام از مدافعت و مقاومت بسنوه آمده مورد غلبه و استیلاي کفار شوند و خدا نخواستند چشم زخمی روی نماید دویس ائذا که کار بر مبارزان ظفر جنگ تنگ شده بود عون عذایت اینز نصرت بخش که همواره در جمیع شدائد یاور بندهای اخلاص پرور عقیدت پرور است چهره ظهور نموده نصیم فتح و ظفر از صهب اقبال بر رایت آمال مبارزان نیروزمند وزیده آشامیان مغلوب منهزم و مغلوب گشتند و صهب آن بود که چون در شب آواز توپ بلشکر ظفر پیکر که از کفار دریا تا آنجا مه گروه مصافت بود رسید خان سده سالر بر وقوع این سانحه متفطن گشته محمد مومن نام یکی از بندگان علمی بادشاهی را با جمعی تعیین نمود که خود را بنواره رسانیده بمدد پردازد و او دیوان شب راه گم کرده بکفار دریا نتوانست رسید پاسی از روز بر آمده با معدودی بساحل دریا در موضعی که میان نواره بادشاهی و مخدولان آویریش بود و کرناچی را که همراهش رحیده بوم اشاره نموده تا کرنا کشید مقهوران از شفیق آواز کرنا و نموده شدن جوتی از سواران که همراه محمد مومن و حیدر بودند مورد رعب و هراس گشته سفینه همت را لغر ثبات بر گرفتند و مبارزان نواره منصور را جرأت و دلیری افزوده سرمایه استظهار شد و به پشت گرمی وصول کوسک بتازگی خود را فراهم آورده و کشتیها را راست کرده بصورت تمام بر نواره غنیم

آئین خن را با حمی تر بند هئی بادشاهی و تئیدن خویش
 بفوجداری کنایبرو مید میرزای حیزواری را با مید تئار و راجه
 کخن متکه بتهنه داری جمدهره تعیین کرده خود از انجا کوچ
 نموده روانه پیش شد بفاير آنکه تا دو مفرز دریای برمه پتر بدامن
 کوه پیوسته از پای آن میگردد و ازین جهت لشکر فتح رهبر را
 عبور بر ساحل دریا میسر نبود و از گذار آب دور افتاده در عقب کوه
 راه می پیمودند مابین عمالک قاهره و نواره مسافتي بعید پدید آمد
 درین وقت مقهوران بی دین که بصحرا و دریا در کمین کین بودند
 انتهار فرصت نموده با قریب هشتصد کشتی جنگی مشحون بمردان
 کور و اسوات بیکار در جای که بیشتر از صد کشتی از نواره منصور بمفرز
 نریمده مابقی در دنبال بود بغتة بر مر نواره آمد بتوپ و تفنگ
 بر روی آب آتش جنگ بر انروختند درین حالت ابن حسین
 داروغه توپ خانه چون خان خانان بذکر بعضی مهم او را همراه
 گرفته بود حاضر نبود منصور خان زمیندار و طی بیگ ملازم خان
 سپهدار که بحراست و اهتمام نواره معین بودند دران موج خیز
 فتنه و ستیز که طوفان بلا بلند گشته بحر پر آشوب حادثه از صرصر
 خطر متلاطم بود سفینه طاقب بگرداب اضطراب نداده و دل بیادری
 الطاف الهی و مدد گاری اقبال بی زوال حضرت شاهنشاهی
 نهاده در مقام مدافعت اشرار پایداری نمودند و بازوی همت و
 دلیری بمحاربه و پیکار آن جمع نابکار کشودند و چون دو پاس از
 شب سپری شد برخی از نواره بادشاهی که در عقب بودند از پی
 ورمیده باعث امتظار مجاهدان ظفر شمار گردید و تا یکپاس روز

میبردند خان سپه سالار بدرون حصار رفته از مشاهده وسعت
 و متانت آن حصن محکم اساس و استحکام برج و باره و کثرت
 و نور آلات قلعه داری بشگفت آمد و از تسخیر آن قلعه سپهر
 آسا بدین عنوان مجددا بنیرنگسازی بخت والا و نیروی انبال
 کشور کشای شهنشاه جهان مستوثق شده ناصیه شکر و سپاس
 بسجود درگاه کبریا بر امر و خست و مقرر نمود که از آشامیان تیره بخت
 که مالدۀ بودند جمعی که بقدم عجز و اطاعت پیش آیند آنها را
 آمان داده و سلاح گرفته قید کنند و مقید انرا یکجا فراهم آرند و هر که
 از شقاوت و بد ترکی راه خیرگی سپرد و دست بیراق کند بتیغ خون
 آشام از هم گذرانیده نقش وجودش از صفحه هستی بسترند و
 تاکید و قدغن نمود که هیچکس از لشکریان دست بغارت نکشاید
 و اهل و عیال رعایا را آسیبی ننماید تا خاطر رمیده و دل رعب دیده
 آن وحشی طیننان دیوملش دد خصال از آسیب مضرت جنود
 قاهره ایمن و مطمئن گردیده در مساکن و اماکن خویش قرار گیرند
 و جمعی و خلقی انبوه از نرقه مسلمین و سکنه و رعایای ولایت
 کلرورپ که بقید آشامیان گرفتار آمده در از یار و دیار دران تیره
 بوم ضلالت و بی دینی و دیوسار جهالت و ناصرد می بصحیت
 اشرار معذب میزیستند از تسلط آن ملاعین نا بکار رهایی یافتند
 و باو طان مالوفه خویش شتافتند و مقرر نمود که آمارای اشام را
 بجهانگیر نگور برده بکار باروت ساختن و شغل حرا انجام ادوات نواره
 باز دارند و خود قرین نصرت و ظفر بامساگر فیروززی اثر در پای
 قلعه کلیابر نزول نمود و پنج روز آنجا اقامت گزیده سید نصیر

و محو شده آن بند شده بود و خان دلیر با چندی از یان خصم انگری
 قلعه گیر بیای حصار رمیده بدست یاری شجاعت بیالای دیوار برآمد
 و متعاقب او دیگر پردلان و ابطال رسیده با اهل ضلال برزم و قتال
 در آویختند و مقارن این حال میر مرتضی که محازی دروازه حصار
 مشغول کارزار بود بغیردی برق افزوی و دغمن سوزی محصورانرا
 مغلوب ساخته دروازه را مفتوح گردانید جمعی که در میله
 بودند بیادری همت از خندق گذشته قدم بدیوار حصار گذاشتند و از
 جمیع جوانب سپاه نصرت شعار داخل حصار شده نوای غلبه و استیلا
 بر انرا هفتاد و کفار فجار که در درون حصار بیرون از حصار و شمار
 بودند از مشاهده آثار سطوت و ولایت و نهیب قهر و انتقام جنود
 اسلام با کمال کثرت و جمعیت و سامان ادوات حرب و پیکار و
 جصانت و رصانت حصار ارکان ثبات و قرار متزلزل دیده فرار اختیار
 نمودند و از قلعه براهی که باندیشه چنین روزی بخانب جنگل
 گذاشته بودند رهگرای ادبار گشتند و حصن کلیا بر را که قلعه اصل
 بود و آنرا محصور بحصار میله کده ساخته بودند در نهایت جصانت و
 متانت و استواری و کشایش آن فی حد ذاته در کمال معویت و
 دشواری بود از غلبه رعب و بیم خالی کردند و عساکر گردون مآثر
 داخل حصار شده فوجی بسرکردگی محمود بیگ بخشی بتکامشی
 مخدولان شتافتند و جمعی از آنها را طمع شمشیر انتقام گردانیده
 و چندپرا دستگیر کرده معلولت نمودند و گروهی از مقامیر که
 بسرامت قلعه چمدهر قیام داشتند از امتناع تسخیر حصار سیمله
 کده مغلوب خوف و هراس گشته آنرا نیز خالی کردند و راه فرار

وعد مدای توپ ازدها پیکر از زمین و زمان فائزله انگیز شد و حقهای
 باروت از بالای برج و باره بر فرق مجاهدان شراره ریز گشت برق بندوق
 از دامن هوا بگریبان مما رسید و ریزش کوله تفنگ عرصه خاب
 را بسان دامن افلاک لهریز سفک حادثه گردانید دران رستخیز به
 از حسن اتفاق تفنگی بر مقتل آن آشامی پر نفاق رسیده اورا
 بجزای کردار رسانید و شاهد معنی (لَا يَحِقُّ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ) جلوه
 ظهور نموده سرمایه عبرت سائر بداندیشان شد دلیر خان را چون مور
 همت و شهادت رخ تافتن ازان آشوبگاه حادثه که آزمونجای جوهر
 مردی و مردانگی بود تجویز نمی نمود بر حمایت اقبال بی زوال
 حضرت شاهنشاهی که در میانست بند های اخلاص کیش نمود از
 حفظ آلهیست تکیه کرده فیلی که بران سوار بود از کمال جلالت بآب
 خندق راند و دیگر بهادران نبرد جو و مبارزان بسالت خو چون آن
 حسن دلیری از سردار مشاهده نمودند همه را عرق جرأت بحرکت
 آمده های عزیمت پیش نهادند و مجموع پورش نموده دران
 موقوف هر خطر و عرصه قیامت اثر که پردان روزگار را قدم همت
 از فہیب آن میلغزید و روان تهنن و روح روئین تن از خوف
 آشوبش بر خودیش می لرزید باعدای نابکار داد گیر و دادند
 و جنگی عظیم در بیوسته مبارزان دین و مجاهدان نصرت قرین را
 با کفار نابکار و فرقه اشرا حربی صعب روی داد چنانچه اکثری از
 سپاه اسلام را تن از آسیب زخم و نثار و جمععی را دران بذل کوشش
 نقد جان نثار شد و پلج تیر بدلیر خان رمید لیکن چون صلاح
 پوعیده بود پیکرش ازان مجروح نشد و تیر بسیار بر فیل مرکوبش

نمود که چون بر حقیقت این بوم و برکماهی آگاهی دارم اگر
 برهبری من عمل نمایند افواج فیروزی را بموضع که ارتفاع دیوار
 و عرض و عمق خندق و دیگر موانع یورش کمتر باشد میبرم خان
 میه سالار بر مکیدت و نفاق آن گمراه آگاه نشده او را برهبری سپاه
 ظفر پناه معین نمود و آن عذار نابکار هماندم بمحسوران پیام داد که
 در نالان مکان که اصعب جوانب و حدود امت جمعیت و هجوم
 نموده مترصد باشید که من افواج قاهره را بآن طرف رهنمون شده
 بر سر تیر شما می آرم دلیر خان آن بداندیش را همراه گرفته اواسط
 شب رهگرای مقصد گردید و چون بمحاذی دروازه که در وسط دیوار
 بود رسید میر مرتضی را با میانه خان و جمال خان مقابل دروازه
 گذاشت که آنجا بتوپ اندازی مقهورانرا بخود مشغول ساخته از
 موضع یورش غافل دارد و میر مرتضی توپ خانه را آنجا باز داشته
 باهتمام توپ اندازی و برق افروزی پرداخت و چون همراهانش را
 هائل و پناهی چنانکه باید نبود بسیاری از سوار و پیاده هدف
 توپ و تفنگ شده عرضۀ تلف گشتند و آن آشامی بد نهاد که
 بجهت رهبری همراه دلیر خان بود مرکز ضمیر بداندیش خویش
 بفعل آورده خان مذکور را با افواج منصور هنگام ظهور تباشیر صبح
 بمکانی برده راه یورش نمود که خندقی پر آب داشت و صعوبت
 طریق بیشتر از دیگر امکنه و اجتماع مقهوران زیاده از جوانب
 دیگر بود اهل حصار دست جرأت بمدانعه و بیکار کشوده بیکبار
 چند هزار توپ و باداچ و تفنگ و دیگر ادوات آنشبازی رها
 کرده روی هورا از ابر دود چون روز بخت خویش تیره ساختند

در آورده جانی که صلاحیت آن امر داشته باعث اختیار نماید اگرچه همه اطراف جنگل بود و مقهوران بنابر کثرت عدد و وفور ابتاع و انصار از همه موخبردار و آماده بیکار بودند و توپ و تفنگ بسیار می انداختند لیکن چون جنگل جانب جنوب کمتر بود خان مذکور آن سمت را برای این مطلب انصب دید و مقرر گردید که دلیر خان با جمعی از دلیران و ابطال جنود اقبال بآن سمت شتافته از آنجا یورش نماید و سائر عساکر قاهره نیز از معسکر فیروزی طراز باهتر از آمده از پیش روی خود حمله آور شوند و محصوران را از همه مو مضطرب ساخته ترازل در بنای ثبات و رخنه در اماحی حیات آن بی دینان افگند لهذا در شب پانزدهم ماه مذکور باین عزیمت صواب آئین دلیر خان با راجه نرمنگ و نرهادخان و یادگار خان و سرانند از خان و جمال خان و میانه خان و آغرخان و قراول خان و رنمست پسر بهادر خان روهیله و هزار و پانصد سوار از تابینان خان خانان و گروهی دیگر از مبارزان و میر مرتضی داروغه توپخانه بآن سمت معین شد یکی از آشامیان تیره بخت که در مبادی احوال از میان آن قوم بد مال برآمده و سال ها در ممالک بادشاهی سر برده در ملک احاد لشکر منصور منتظم بود مضمون • بیت •

عاقبت گرگ زاده گرگ شود • گرچه با آدمی بزرگ شود

صورت حالش آمده بدنهادی و فرومایه نژادی خار خار شر انگیزی و نکوهیده مگالی از خاطرش بر انگیزت و عرق میجانست ذاتی و منامیت فطری او بآشامیان حرکت نموده بمکر اندوزی در مقام کینه توزی شد و نزد خان خانان آمده بصورت دولت خواهی اظهار

می بخشدند شبی گروهی انبوه ازان جمع خلالت هزوه بصورت تمام
 برسدیه که باهتمام سپاه و مردم خان خانان بود ریخته اظهار آفات تهر
 و جلالت نمودند و نزدیک بود که آسیبی عظیم و چهم زخمی فلش
 باهل حیده که دران دم از کید مخالفان غافل بودند برسد تبیفل
 دلیر خان برجسارت و چیرگی آنها آگهی یافته بکومک پرداختند
 و مقهوران تاب حمله آن شیردلان نیاورده روبه مفت گریزان شدند
 و کاری نداشتند چون روزی چند از محاصره گذشت و چندان کاری از
 پیش نرفت چه هر تویی که از توخانه منصور بر برج و باره قلعه
 میرسد از کمال استحکام و استواری آن حصن محکم آسان جز گردمی
 ازان بر نمی خواست و اثری معتد به چون شکستن دیوار و افتادن
 کنگره بران مترتب نمی شد و نیز مکتبی که جنود مسعود آنجا
 خیمام نزول افراخته بودند سرزمینی قلب خطرناک و درانجا
 مظنه شبیخون جسارت اندیشان بی باک بود چنانچه در سوابق
 ازمنه در دفعه در همین مکان لشکری عظیم هندوستان که بمزیدت
 تسخیر آن دیار رفته بودند بخدعه و شبیخون آن قوم غدار حیده درون
 دستخوش هلاکت و پایمال خرابی شده کسی جان سلامت ازان
 دروچه بر نیاورده لاجرم رای اصابت اتملی خان سده مالر بدان قرار
 گرفت که بر یکی ازان در دیوار که کیفیت حضانت و محکمی آن
 گزارش یافت یورش کرده شود و در کشایش آنحصار سرعت و
 تعجیل بکار رود که در توقف و تاخیر احتمال هزاران آفات و گوناگون
 مخافات است و باین اندیشه درمت و رای صائب فرهاد خان را
 برای تحقیق راه یورش تعیین نمود که اطراف حصار را بنظر احتیاط

بطرف غرب جریان یافته اامت نزول معادت نمود و مقرر شد که شبها
 چندی از مرداران افواج جهانگشا با فوجی از سپاه نصرت پناه حواری
 شده تا هنگام ظهور طلسم لشکر صبح معسکر ظفر را برهم طایفه پاس
 دارند و از غدر شبخون مخالفان با خبر باشند و محمده بیگ بخشی
 لشکر منصور بنسحق این امر معین شده هر شب با اهتمام مراسم
 پاسداری قیام می ورزید و از آنجا که محاصره تمام آنحصار میسر
 نبود بصوابدید خان سپه سالار دلیر خان باوچ هراول و میر مرتضی
 با اهل توپخانه از معسکر فیروزی اوا پیشتر رفته در جای که بندوق از
 قلعه نمیرمید برابر یکی از برجهای کلان مورچال بستند و توبهائی
 بزرگ بردمدصا بر آورده بر قلعه میزدند و جمعی از مبارزان نصرت
 نشان و برخی از سپاه خان خانانو باغاره او بساختن کوچه ملاصقه
 پرداخته میبها قریب بدیوار حصار رسانیدند مخدولان آشام هر روز
 تا شام و هر شب تا صبح بمراسم حرب و کارزار می پرداختند
 و علی الاتصال توپ و تفنگ از برج و باره می انداختند و مبارزان
 فیروزی شعار ریزش آن ابر بلا را چون قطرات امطار که در فصل
 بهار بر جنبه و مرغزار باره تصور نموده دمی از سعی و کوشش نمی
 آوردند و دست از جهاد کوتاه نمی نمودند و در بعضی لیالی
 مخدولان غدار انتظار فرصت نموده بقصد دستبرد بر اهل سیده حمله
 آور میشدند و بتیغ خون آشام بهادران بهرام انتقام جمعی بخاک
 هلاک انداده بقیة السیف نا کلم و خاکسار به پناه حصار در میروفتند
 و چندی از مجاهدان اسلام نیز دران کارزار و متیز برتبه والای
 شهادت میر رسیدند و برخی پیکر مردی را بزیست طراز سعادت

زمین محاصره آن از نیروی قدرت و طاقت ارباب هم عالیه افزون
و ساکنانش از سنگباران حوادث روزگار و آسیب ملجنیق افلاک
مصون و هم تیز پا در رسیدن پدای برج و باره اش تعلل را کوچه
سلامت اندیشیده و از خیال معوبت تسخیرش سر اندیشه حصارى
گریبان تأمل گردیده •

• لمولفه • نظم •
گشته حصن ز رفعت و وسعت • بهرور چون حصار چرخ برین
غوطه خور دلو آسمان بپهش • ثور چرخش بجای گاو زمین
مخدولان نابکار در در دست آنقلعه سپهر آثار در دیوار عریض رفیع
امتوار کشیده اند یکی در جانب جنوب و آن منتهی میشود
بکوهی که در عقب قلعه امت و از ابتدای این دیوار تا آن کوه
چهار کوه امت و دیگری در طرف شمال و این دیوار تا سه کوه
کشیده بدریای برمه پتر رسیده امت و این دو دیوار مشتمل است
بر پنج برج کلان که دوری هر یکی چهار صد و سی گز است و برجهایی
خرد هر کدام بفاصله پنجاه گز دور از دیگری واقع امت و بر
دور هر یک از برجهایی بزرگ بدستور قلعه دیواری امتوار کنکره دار
کشیده از طرف درون و بیرونش خندق عمیق بزمین فرو برده اند
و دران بجای آب خاکی نرم چون توتیا چنانچه طریقه آن کوه
خاکسار است ایستاده و بر سر آن هر دو دیوار توپ و بادلیج و تفنگ
و سایر آلات و ادوات جنگ چیده شده بود و قریب سه لک آشامی
جنگجو دیو خود را دران حصار فراهم آمده سقیزه و قتال را آماده بودند
و در مقام مدافعت بقدیم کوشش و ثبات ایستاده جنود قاهره بر
کفار ناله که از سمت جنوب قلعه پدای برج جنوبی رسیده و از آنجا

بلند بر روی هم کشیده اند و پهلوهای آن کوه را تراشیده و یک طرف آن دریای برمه پتتر است و سه طرف دیگر غرقابست عربض عمیق که اکثر جاها عرضش یک تیر انداز است و محاذی آن قلعه در آن طرف دریا قلعه ایست در کمال وسعت و رفعت و به نهایت متانت و حصانت موصوم بصیمله گده و کثرت و هجوم آشامیان دران پشتر نشان میدارند چون کرگانو که دارالملک آشام و مسکن و معتقر راجه آنجاست آن روی دریای بر مه پتتر بود و مدت محاصره جمدهر باصتداد میکشید و تسخیر آن بآسانی دست نمی داد خان سیه ماله صلاح کار دران دید که بکشایش آن ملتفت نشود و عنان عزیمت بجانب قلعه سیمله گده معطوف داشته از دریابگذرد و پس از کشوردن آنحصن حصین که آشامیان بی دین امتظار تمام بدان داشتند روی همت بسوی کرگانو آورد و باین اندیشه صائب ششم رجب آن لشکر بی شمار را ازان بحر پهناور زخاز بگشتی در عرض دو روز گذرانیده با آئین حزم و هوشیاری روانه شد روزی در اثنای طی این محاصرت تذ بادى صرصر مانند وزیدن گرفته ژاله عظیم بارید و به بسیاری از نوارۀ پادشاهی و لشکریان آسیب غرق و شکست رسید و ستور و مراکب از سدمۀ ژاله گزند یافتند چنانچه بعضی ا-پان و دیگر چهار پایان تاپ صدمات آن نیاورد خود را از سراسیمگی بآب زدند و بتازبانۀ موج دریا پیوه راه عدم برگرفتند یا زدهم ماه مذکور انواع ظفر طراز بباى قلعه سیمله گده رسیده بفاصله دو تفنگ انداز از قلعه نزول نمود و ان حصنی است متین و حصاری رفعت آئین که گوئی انموزجی است از قلعه ذات البروج آسمان بر روی

تأخیر آن ولایت کرده اند باین طریق دران حدود بورطه هلاکت
افتاده خان سه سال از کمال حزم اندیشی و کار آگهی تاکید و قدغن
نمود که جنود فیروزی اعلام شبها در محل نزول و ضرب خیام
بمراسم تیقط و بیداری و لوازم احتیاط و هوشیاری قیام ورزیده دیده
بخواب غفلت نسپرند و سپاه نصرت پناه سلاح از بر نیفکنده زین
از پشت مراکب باز نگیرند و هر جوقی بنوبت رسم کیشک بجای
آورده از مکر و غدر اعدای با خبر باشند و مقرر شد که هر جا معسکر
شود در پیش روی قراولان لشکر و در عقب آنها میر مرتضی خان داروغه
توپ خانه منصور با گروه تفنگچیان و برق افکنان و تمامی توپ خانه
و از عقب آنها دلیر خان بانوج هر اول فرود آمده سد راه مقهوران
باشند و درین هنگام مکر و پلج زمیندار ولایت درنگ که از لواحق
آشام است از دور بینی و مصلحت گزینی بقدم اطاعت و انقیاد
بجنود نصرت لوا پیوسته طریق عبودیت و دولت خواهی سپرد و
دو زنجیر فیل برسم پیشکش آورد خان خانان او را استمالت و
دلجوئی نموده بهمراهی جیش منصور مامور ساخت و زمیندار
درومیه که آن نیز از توابع آشام است برادر زاده خود را که سمت
نیابت و جانشینی او داشت یا یک زنجیر فیل نزد خان سپهدار
فرستاده باظهار بیماری نیامدن خود را تمهید اعتذار نمود آنخان
عقیدت مکال برادر زاده اش را مستمال ساخته همراه گرنه باجمعه
درین طرف دریای بر مهاپتر که عساکر قاهره را نصرت می پیمود
قلعه ایست بجمدهر موسوم از معظمت قلاع مشهوره آن مرزبوم
و آن سه حصار استوار است مشتمل بر بروج مشیده که بر فراز کوهی

غذایی و بارکنان آسمایی که همواره سامان طراز و کام پرداز این دولت جاودانی اند رعب ادمن دل‌های ضلالت امای آنمردودان باطل شکل گشته صرف عذاب همت و عزیمت شان از وادی ثبات و استقلال نمودند والا اگر پای قرار فشرده بمرام قلعہ داری که آن بد کیشان را مسلم امت می پردازختند تا رسیدن ایام بر شکل که برهم زن هنگامه حرب و جدال امت تسخیر یکی ازان حصون صورت پذیر نبود و باجملة بتخانه کومکیدا و لونا چماری و اسمعیل جوگی که از صنمکدهای بزرگ مشهور است و درانسون های هندی و افسانه‌های هندوان بعظمت و بزرگواری مذکور بر فراز کوهی متصل بقلعہ داندو واقع شده از نشیب تا فراز آنکوه قریب هزار زینه از سنگ ساخته اند و قلعہ کجلی متصل بجنگل موهوم بکجلی بن است که ذکر آن در اسما کفار هند واقع است و فیل بسیار دران هست چون ولایات پادشاهی تا گواهی که مرحد قدیم بود از تصرف کفار آشام بفیروزی تیغ سعی و جهاد مبارزان اعلام مستخلص شد و ساحت آن حدود از خار تسلط و استیلا آن گروه تیره ایام پیراسته گشت خان خانان محمد بیگ ملازم خود را با جمعی بفوجداری گواهی و حسن بیگ زنکنه را که او نیز در ملک نوکران او بود بحراست کجلی تعیین نموده بدست و پنجم ماه مذکور بالهکر منصور باهنگ تسخیر ولایت آشام از گواهی روانه شد و ازین جهت که مدار جنگ و پیکار آن قوم عذاب نابکار برخدعه و فریب و شیخونست و همواره در حوابع ازمند بدستباری مکر مگالی و و حیلہ اندوزی بر لشکرها ظفر یافته اند و بسیاری از جنود سلاطین هند که عزیمت

جنود محمود بدان موضع خان مده سافر رشید خان را با فوجی تعیین نمود که بسمت شمالی قلعه که راه فرار محصوران ناپاکار بود رفته سد طریق گریز آنها نمایند و آن مقهوران از مطوت عساکر جهان کشا مغلوب رعب و هراس گشته پای ثبات و قرار شان لغزش پذیرفت و شب هنگام قبل از رسیدن خان مذکور قلعه را خالی کرده جمعی از آنها خود را بلوآره رسانیدند و قرین مذلت و خواری از راه دریا طریق فرار پدیدند و برخی برای خشک آواره دشت ادبار گشته غبار آلود ناکسی شدند چون خان خانان ازین معنی آگهی یافت از جای که بود کوچ نموده بصری گهاک آمد و داخل قلعه شده مشاهده وسعت و منانت و رفعت و رصانت آن حصار سپهر آثار نمود و خاطر از بندوبست آن پرداخت و از انجا بگواهی که بمسافت ربع گروه پیشتر بود رفته خیام نزول افراخت حارمان قلعه ناندو نیز بی ارتکاب جنگ و ستیز برای گریز شتافتند یادگار خان اوزبک از آنروی آب تعاقب آن مردودان بدستاب نموده برخی را به تیغ خون آشام رهگرای نیستی گردانید و در موضع کجای نیز که هفت گروه پیشتر از قلعه ناندو همت کفار ضلالت شعار قلعه متین ساخته جمعی کثیر با محباب توپخانه و لوازم قلعه داری بحرامت آن گذاشته بودند بامتاع فرار مقهوران از گواهی گروهی ازان دیو حیرتان بی دین که در آنحصن حصین بودند از سراسیمگی و بیم قبل از رسیدن جنود ظفر و رود راه گریز سپردند و هر سه قلعه که در کمال منانت و استحکام و اشتغال بمحاصره هر یکی از آنها مانع تسخیر آشام بود بمقتایع اقبال جهان کشا بدین آسانی کشایش پذیرفت همانا معاونان

نموده قوازه‌م ماه مذکور از کنار بغاس متوجه پیش گردید و سید
 نصیر الدین خان و دیگر امرا که از دریای برمه پتر عبور نموده بودند
 مقرر شد که از همان روی آب بصوب مقصد در حرکت آیند و هر
 روز در برابر لشکر فتح رهبر نزول نمایند و در وقت گذراندن توپخانه
 از دریای بغاس يك كشتي بآب فرو رفته توپ کلانی بآب افتاد خان
 پنجه سالار چون ازان آگهی یافت به برآوردن آن توپ که کمال
 اشکل داشت بلکه متعذر می نمود همت بسته راضی بماندن آن
 نشد و عمل توپخانه و نواره را به برآوردن آن تاکید کرد و آنها از
 موضعی که توپ فرو رفته بود زمین کنار دریا را بریده آب را ازان
 جانب بدریای برمه پتر انداختند و بچهرهای ثقیل و مساعی جمیل
 پس از چند روز توپ را ازان تذن رود عمیق برآورده بلشکر
 رسانیدند و این معنی باعث شگفت همگان گشته در نظر بینش
 ارباب بصیرت از جلالت دأئل و بدائع آیات اقبال روز افزون نمود
 و پیست و یکم دو گروهی گواهی که سپاه آشام بغلبه و از دحام تمام
 آنجا قدم جرات نهاده مهیای مدافعت و پیکار بودند مرکز ایات
 نزول گردید آشامیان بد فرجام آنجا دو قلعه در نهایت وسعت و
 رفعت و استحکام بنا نموده اند یکی در موضع سری گهات که پنجم کوه
 را حصار کرده اند و دیگری بر کوه^۱ ناندو که آن روی دریای برمه پتر
 محاذی سری گهات است و تمامی نواره خود در میان این دو قلعه نگاه
 داشته بودند و در آن دو قلعه از يك لك آشامی زیاده بود بعد از ورود

نمود که چون بر حقیقت این بوم و بر کماهی آگهی دارم اگر
 برهبری من عمل نمایند افواج فیروزی را بموضع که ارتفاع دیوار
 و عرض و عمق خندق و دیگر موانع یورش کمتر باشد میبرم خان
 سپه سالار بر مکیدت و نفاق آن گمراه آگاه نشده او را برهبری سپاه
 ظفر پناه معین نمود و آن عذار نابکار هماندم بمحسوران پیام داد که
 در فلان مکان که اصعب جوانب و حدود است جمعیت و هجوم
 نموده مترصد باشید که من افواج قاهره را بآن طرف رهنمون شده
 بر سر تیر شما می آرم دلیر خان آن بداندیش را همراه گرفته اواسط
 شب رهگرایی مقصد گردید و چون بمحاذی دروازه که در وسط دیوار
 بود رسید میر مرتضی را با میانه خان و جمال خان مقابل دروازه
 گذاشت که آنجا بتوپ اندازی مقهورانرا بخود مشغول ساخته از
 موضع یورش غافل دارد و میر مرتضی توپ خانه را آنجا باز داشته
 باهتمام توپ اندازی و برق افروزی پرداخت و چون همراهانش را
 هائل و پناهی چنانکه باید نبود بسیاری از سوار و پیاده هدف
 توپ و تفنگ شده عرضۀ تلف گشتند و آن آشامی بد نهاد که
 بجهت رهبری همراه دلیر خان بود مرکز ضمیر بداندیش خویش
 بفعل آورده خان مذکور را با افواج منصور هنگام ظهور تباشیر صبح
 بمکانی برده راه یورش نمود که خندقی پر آب داشت و صعوبت
 طریق بیشتر از دیگر امکنه و اجتماع مقهوران زیاده از جوانب
 دیگر بود اهل حصار دست جرأت بمدافعه و بیکار کشوده بیکبار
 چند هزار توپ و باداچ و تفنگ و دیگر ادوات آنشبازی را
 کرده روی هوا از ابر دود چون روز بخت خویش تیره ساختند

در آورده جایی که صلاحیت آن اسر داشته باشد اختیار نماید اگرچه همه اطراف جنگل بود و مقهوران بنابر کثرت عدد و وفور ایتاع و انصار از همه موخبردار و آماده بیکار بودند و توپ و تفنگ بسیار می انداختند لیکن چون جنگل جانب جنوب کمتر بود خان مذکور آن سمت را برای این مطلب انصب دید و مقرر گردید که دلیر خان با جمعی از دلیران و ابطال جنود اقبال بآن سمت شتافته از آنجا یورش نماید و سائر عساکر قاهره نیز از معسکر فیروزی طراز باهتر از آمده از پیش روی خود حمله آور شوند و محصوران را از همه مو مضطرب ساخته تزلزل در بنای ثبات و رخنه در اماص حیات آن بی دینان افکنند لهذا در شب پانزدهم ماه مذکور باین عزیمت مواب آکبن دلیر خان با راجه نرمنگ و فرهادخان و یادگار خان و سراندا از خان و جمال خان و میانه خان و آغر خان و قراول خان و رنمست پسر بهادر خان و دهیل و هزار و پانصد سوار از تابینان خان خانان و گروهی دیگر از مبارزان و میر مرتضی داروغه توپخانه بآن سمت معین شد یکی از آشامیان تیره بخت که در مبادی احوال از میان آن قوم بد مآل برآمده و سال ها در ممالک بادشاهی سر برده در سلک احاد لشکر منصور منتظم بود مضمون • بیت •

عاقبت گرگ زاده گرگ شود • گرچه با آدمی بزرگ شود

صورت هالش آمده بدنهادی و فرومایه نژادی خار خار شر انگیزی و نکوهیده سکالی از خاطرش بر انگلیخت و عرق میجاست ذاتی و مناسبت فطری او باشامیان حرکت نموده بمکر اندوژی در مقام کینه توزی شد و نزد خان خانان آمده بصورت دولت خواهی اظهار

می بخشیدند شبی گروهی انبوه ازان جمع خلافت هنزه بصورت تمام
 برسیده که باهتمام میاه و مردم خان خانان بود ریخته اظهار آزار تهور
 و جلالت نمودند و نزدیک بود که آسیبی عظیم و چشم زخمی نلشش
 باهل میبه که دران دم از کید مخالفان غافل بودند برسد تا بیدان
 دلیر خان برجسارت و چیرگی آنها آگهی یافته بکومک پرداختند
 و مقهوران تاب حمله آن شیردلان نیاورده روبره مفت گریزان شدند
 و کاری نساختند چون روزی چند از محاصره گذشت و چندان کاری از
 پیش نرفت چه هر تویی که از توپخانه منصور بر برج و باره قلعه
 میرسد از کمال استحکام و استواری آن حصن محکم اساس جز گردمی
 ازان بر نمی خواست و اثری معتد به چون شکستن دیوار و افتادن
 کنگره بران مترتب نمی شد و نیز مکنی که جنود مسعود آنجا
 خیام نزول افراشته بودند سرزمینی قلب خطر ناک و درانجا
 مظنه شبیخون جسارت اندیشان بی باک بود چنانچه در سوابق
 ازمله دو دفعه در همین مکان لشکریهای عظیم هندوستان که بمزیمت
 تسخیر آن دیار رفته بودند بخدعه و شبیخون آن قوم غدار میه درون
 دستخوش هلاکت و پایمال خرابی شده کسی جان بسلامت ازان
 دروچه بر نیاورده لاجرم رای اصابت انتقامی خان سده مالو بدان قرار
 گرفت که بر یکی ازان در دیوار که کیفیت حضانت و محکمی آن
 گزارش یافت یورش کرده شود و در کشایش آنحصار سرعت و
 تعجیل بکار رود که در توقف و تاخیر احتمال هزاران آفات و گوناگون
 مخافات است و باین اندیشه درمت و رای مائب فرهاد خان را
 برای تحقیق راه یورش تعیین نمود که اطراف حصار را بنظر احتیاط

بطرف غرب جریان یافته امدت نزول معادت نمود و مقرر شد که شبها چندی از مرداران افواج جهانکشا با فوجي از سپاه نصرت پناه حواری شده تا هنگام ظهور طلیمه لشکر صبح معسکر ظفر را برهم طلایه پاس دارند و از غدر شبخون مخالفان با خبر باشند و محمد بیگ بخشی لشکر منصور بنسق این امر معین شده هر شب با عتمام مراسم پاسداری قیام می ورزید و از آنجا که محاصره تمام آنحصار میسر نبود بصوابدید خان سپه سالار دلیر خان باوچ هراول و میر مرتضی با اهل توپخانه از معسکر فیروزی اوجا پیشتر رفته در جای که بندوق از قلعه میرحیدر برابر یکی از برجهای کلان مورچال بستند و توپهایی بزرگ بر دمدمها بر آورده بر قلعه میزدند و جمعی از مبارزان نصرت نشان و برخی از سپاه خان خانانو باغاره او بساختن کوچه ملاصاف پرداخته میبها قریب بدیوار حصار رسانیدند مخدولان آشام هر روز تا شام و هر شب تا صبح بمراسم حرب و کارزار می پرداختند و علی الا اتصال توپ و تفنگ از برج و باره می انداختند و مبارزان فیروزی شعار ریزش آن ابر بلا را چون قطرات امطار که در فصل بهار بر مجیزه و مرغزار باران تصور نموده دمی از سعی و کوشش نمی آمودند و دامت از جهاد کوتاه نمی نمودند و در بعضی لیالی مخدولان غدار انتظار فرصت نموده بقصد دستبرد بر اهل سیده حمله آور میشدند و بتیغ خون آشام بهادران بهرام انتقام جمعی بخاک هلاک انتاده بقیة السیف نا کلم و خاکسار به پناه حصار در میروفتند و چندی از مجاهدان اسلام نیز دران کارزار و متیز بر تبه والای شهادت میرحیدرند و برخی دیگر مردی را بنیزه زخم طراز سعادت

زمین محاصره آن از نیروی قدرت و طاقت ارباب هم عالیه انزون و ساکنانش از سنگباران حوادث روزگار و آسیب منجنیق افلاک مصون و هم تیز پا در رسیدن پیاپی برج و باره اش تملل را کوچه سلامت اندیشیده و از خیال معویت تمخیرش سر اندیشه حصارى گریبان تأمل گردیده •

• لمولفه • نظم •

گشته حصن ز رفعت و وسعت • بهرور چون حصار چرخ برین غوطه خور دلو آسمان بپهش • ثور چرخش بجای گاو زمین مخدولان نابکار در در دست آنقلعه مظهر آثار دو دیوار عریض رفیع استوار کشیده اند یکی در جانب جنوب و آن منتهی میشود بکوهی که در عقب قلعه است و از ابتدای این دیوار تا آن کوه چهار کوه است و دیگری در طرف شمال و این دیوار تا سه کوه کشیده بدریای برمه پرتو رسیده است و این دو دیوار مشتمل است بر پنج برج کلان که دور هریکی چهار صد و سی گز است و برجهای خرد هر کدام بفاصله پنجاه گز دور از دیگری واقع است و بر دور هریک از برجهای بزرگ بدستور قلعه دیواری استوار کنگره دار کشیده از طرف درون و بیرونش خندق عمیق بزمین فرو برده اند و دران بجای آب حاکی نرم چون توتیا چنانچه طریقه آن کوه خاکسار است انباشته و بر سر آن هر دو دیوار توپ و بادلج و تفنگ و مائر آلات و ادوات جنگ چیده شده بود و قریب سه لک آشامی جفکجو دیو خود را دران حصار فراهم آمده ستیزه و قتال را آماده بودند و در مقام مدافعت بقدم کوشش و ثبات ایستاده جنود قاهره بر کنار ناله که از سمت جنوب قلعه پیاپی برج جنوبی رسیده و از آنجا

بلند بر روی هم کشیده اند و پهلوهایی آن کوه را تراشیده و یک طرف آن دریای برمه پتتر است و سه طرف دیگر غرقابست عریض عمیق که اکثر جاها عرضش یک تیر انداز است و محاذی آن قلعه در آن طرف دریا قلعه ایست در کمال وسعت و رفعت و به نهایت متانت و حصانت موسوم بسیمله گده و کثرت و هجوم آشامیان در آن بیشتر نشان میدارند چون کرگانو که دارالملک آشام و مسکن و مستقر راجه آنجاست آن روی دریای برمه پتتر بود و مدت محاصره جمدهر بامتداد میکشید و تسخیر آن بآسانی دست نمی داد خان سپه سالار صلاح کار در آن دید که بکشایش آن ملتفت نشود و عذاب عزیمت بجانب قلعه سیمله گده معطوف داشته از دریا بگذرد و پس از کشتن آن حصن حصین که آشامیان بی دین استظهار تمام بدان داشتند روی همت بسوی کرگانو آورد و باین اندیشه صائب ششم رجب آن لشکر بی شمار را ازان بحر پهناور زخاز بگشتی در عرض دو روز گذرانیده با آئین حزم و هوشیاری روانه شد رزمی در اثنای طی این محاصرت تذ بدی صرصر مانند وزیدن گرفته زاله عظیم بارید و به بسیاری از نوار پادشاهی و لشکریان آسیب غرق و شکست رسید و ستور و مرکب از سده زاله گزند یافتند چنانچه بعضی اسبان و دیگر چهار پایان تاپ مدمات آن نیاورد خود را از سراسیمگی بآب زدند و بتازان موج دریا پویه راه عدم برگرفتند یازدهم ماه مذکور انواع ظفر طراز بیای قلعه سیمله گده رسیده بغافل دو تفنگ انداز از قلعه نزل نمود و آن حصنی است متین و حصاری رفعت آئین که گوئی آموزجی است از قلعه ذات البروج آسمان بر روی

تأخیر آن ولایت کرده اند باین طریق دران حدود بورطه هلاکت
افتاده خان سپه سالار از کمال حزم اندیشی و کار آگهی تاکید و قدغن
نمود که جنود فیروزی اعلام شبها در محل نزول و مضرب خیام
بمهراسم تیقط و بیداری و لوازم احتیاط و هوشیاری قیام ورزیده دیده
بخواب غفلت نسپارند و پناه نصرت پناه سلاح از بر نیفکنده زین
از پشت مراکب باز نگیرند و هرجوئی بنوبت رسم کیشک بجای
آورده از مکر و غدر اعدای باخبر باشند و مقرر شد که هر جا معسکر
شود در پیش روی قراولان لشکر و در عقب آنها میر مرتضی خان داروغه
توپ خانه منصور با گروه تفنگچیان و برق افکنان و تمامی توپ خانه
و از عقب آنها دلیر خان بانوج هراول فرود آمده سد راه مقهوران
باشند و درین هنگام مکر و پیچ زمیندار ولایت درنگ که از لواحق
آشام است از دور بینی و مصلحت گزینی بقدم اطاعت و انقیاد
بجنود نصرت لوا پیوسته طریق عبودیت و دولت خواهی سپرد و
دو زنجیر فیل برسم پیشکش آورد خان خانان او را استمالت و
دلجوئی نموده بهمراهی جیش منصور مامور ساخت و زمیندار
قرومریه که آن نیز از قوایع آشام است برادر زاده خود را که سمت
نیابت و جانشینی او داشت یا یک زنجیر فیل نزد خان سپهدار
فرستاده باظهار بیماری نیامدن خود را تمهید اعتذار نمود آنخان
عقیدت مکال برادر زاده اش را مستمال ساخته همراه گرنه باجمله
درین طرف دریای بر مهاپتر که عساکر قاهره را نصرت می پیمود
قلعه ایست بجمدهر موسوم از معظلمات قلاع مشهوره آن مرزبوم
و آن مه حصار استوار است مشتمل بر بروج مشیده که بر فراز کوهی

غذیبی و یارکنان آسمایی که همواره سامان طراز و کام پهلوانان این دولت جاودانی اند رعب ادمن دلهای ضلالت امای آنمردودان باطل شکال گشته صرف عنان همت و عزیمت شان از وادی ثبات و استقلال نمودند والا اگر پای قرار فشرده بمرام قلعه داری که آن بد کیشان را مسلم امت می پرخاندند تا رسیدن ایام برشکال که برهم زن هنگامه حرب و جدال امت تسخیر یکی ازان حصون صورت پذیر نبود و باجملة بنخانه کومکها و لونا چماری و اسمعیل جوگی که از صنمکدهای بزرگ مشهور است و درانسون های هندی و افسانههای هندوان بعضمت و بزرگواری مذکور برقرار کوهی متصل بقلعه زاندر واقع شده از لشیب تا فراز آنکوه قریب هزار زینه از سنگ ساخته اند و قلعه کجلی متصل بجنگل موسوم بجلی بن است که ذکر آن در امار کفار هند واقع امت و فیل بسیار دران همت چون ولایت پادشاهی تا گواهی که سرحد قدیم بود از تصرف کفار آشام بنیروی تیغ سعی و جهاد مبارزان اسلام مستخلص شد و ساحت آن حدود از خار تسلط و استیلا آن گروه تیغ ایام پیراسته گشت خان خانان محمد بیگ ملازم خود را با جمعی بفوجداری گواهی و حسن بیگ زنکنه را که او نیز در ملک نوکران او بود بحراست کجلی تعیین نموده بدست و پنجم ماه مذکور بالهکر منصور باهنگ تسخیر ولایت آشام از گواهی روانه شد و ازین جهت که مدار جنگ و پیکار آن قوم دثار نابکار برخدعه و فریب و شبنونست و همواره در حوابع ازمنه بدستباری مکر شکالی و وحیله اندوزی بر لشکرها ظفر یافته اند و بسیاری از جنود سلاطین هند که عزیمت

جنود محمود بدان موضع خان مهبه سالار رشید خان را با فوجی تعیین نمود که بسمت شمالی قلعه که راه فرار محصوران ناپاک بود رفته سد طریق گریز آنها نمایند و آن مقهوران از محطوت عساکر جهان کشا مغلوب رعب و هراس گشته پای ثبات و قرار شان لغزش پذیرفت و شب هنگام قبل از رمیدن خان مذکور قلعه را خالی کرده جمعی از آنها خود را بلواره رسانیدند و قرین مذلت و خواری از راه دریا طریق فرار سپردند و برخی براه خشک آواره دشت ادبار گشته غبار آلود ناکسی شدند چون خان خانان ازین معنی آگهی یافت از جای که بود کوچ نموده بسری گهاک آمد و داخل قلعه شده مشاهده وسعت و ثنات و رفعت و رصانت آن حصار سپهر آثار نمود و خاطر از بندوبست آن پرداخت و از انجا بگواهتی که بمسافت ربع کوره پیشتر بود رفته خیام نزول افراخت حارمان قلعه ناندو نیز بی ارتکاب جنگ و ستیز براه گریز شتافتند یادگار خان اوزبک از آنروی آب تعاقب آن مردودان بدما آب نموده برخی را به تیغ خون آشام و هگرایی نیستی گردانید و در موضع کجلی نیز که هفت گروه پیشتر از قلعه ناندو همت کفار ضلالت شعار قلعه متین ساخته جمعی کثیر با محباب توپخانه و لوازم قلعه داری بحراست آن گذاشته بودند باستماع فرار مقهوران از گواهتی گروهی ازان دیو میرتان بی دین که در آنحصن حصین بودند از سراسیمگی و بیم قبل از رمیدن جنود ظفرورود راه گریز سپردند و هر سه قلعه که در کمال ثنات و استحکام و اشتغال بمحاصره هریکی از آنها مانع تسخیر آشام بود بمغایب اقبال جهان کشا بدین آسانی کشایش پذیرفت همانا معاونان

نموده سواردهم ماه مذکور از کنار بغاس متوجه پیش گردید و سید نصیر الدین خان و دیگر امرا که از دریای برمه پتر عبور نموده بودند مقرر شد که از همان روی آب بصوب مقصد در حرکت آیند و هر روز در برابر لشکر فتح رهبر نزل نمایند و در وقت گذراندن توپخانه از دریای بغاس يك كشتي بآب فرو رفته توپ کلانی بآب افتاد خان چند سالار چون ازان آگهی یافت به برآوردن آن توپ که کمال اشکل داشت بلکه متعذر می نمود همت بسته راضی بماندن آن نشد و عمل توپخانه و نواره را به برآوردن آن تاکید کرد و آنها از موضعی که توپ فرو رفته بود زمین کنار دریا را بریده آب را ازان جانب بدریای برمه پتر انداختند و بچهرهای ثقیل و مساعی جمیل پس از چند روز توپ را ازان تزد رود عمیق برآورده بلشکر رسانیدند و این معنی باعث شگفت همگان گشته در نظر بینش ارباب بصیرت از جلائل دلائل و بدائع آیات اقبال روز افزون نمود و بیست و یکم دو گروهی گواهی که سواره آشام بغلبه و از تمام آنجا قدم جرات نهاده مہیای مدافعت و پیکار بودند مرکز ایات نزول گردید آشامیان بد فرجام آنجا دو قلعه در نهایت وسعت و رفعت و استحکام بنا نموده اند یکی در موضع سری گهات که پنج کوه را حصار کرده اند و دیگری بر کوه ناندو که آن روی دریای برمه پتر محاذی سری گهات است و تمامی نواره خود در میان این دو قلعه نگاه داشته بودند و دران دو قلعه از يك لك آشامی زیاده بود بعد از ورود

حصار بنواره پناه جسته بر روی آب آماده افروختن آتش پیکر بودند از مشاهده سطوت افواج نصرت پیدا از طرفین دریا و حرکت نواره منصور سفینه طاقست بگرداب اضطراب داده لنگر ثبات و استقامت بر گرفتند و روی ادبار بودی نرار نهادند نواره پادشاهی تعاقب آن بخت برگشتگان کرده کار برانها تلنگ نمود اکثری کشتیها بکنار کشیده بجنگل پناه جستند و ما بقی دران بحر خون خوار بطوفان جلالت و کارزار غازیان نیروز مند لطمه خور امواج بلا گشته بعضی زخمیدار بدر رفتند و جمعی کثیر گرفتار و دستگیر گردیدند و یک صد و چهل و هشت کشتی و شصت و چهار توپ آهنین از کوچک و بزرگ و تغذک و بادلیج بی شمار و حرب و باروت بسیار و دیگر اسباب و ادوات حرب و پیکار بتصرف مجاهدان ظفر شعار و در آمد و نتایج آن دو حصار چرخ آثار جهره امروز دولت پایدار شده مبارزان نصرت شکوه بی کوشش محاربه و یورش کامیاب نیروزی گردیدند اگر مذبذوقان پای ثبات میفشردند بتلاش بسیار صورت تسخیر آن دو حصار در آئینه معی و تدبیر جلوه گر میشد چه سه طرف حصن جوگی کعبه چنانچه گزارش پذیرفت بحماییت دریای برمه پتر و بناس و جنگل و کوه استحکام داشت و سمت روی بروی لشکر ظفر اثر که سراسر دیوار بود صلاحیت نقب نداشت زیرا که بکندن دو گز از زمین آب می جوشید بالجمله خان خانان عطاء الله ملازم خود را با جمعی بمحارست و تهانه داری جوگی کعبه تعیین نموده عزیمت گواهی نمود و چون از دریای بناس بایست گذشت باشاره آن نوین معظم جهر بران بسته شد و لشکر منصور عبور

و میانه خان و جمال خان و روپسنگه راتهور و پرتاب سنگه داده را با جوتی دیگر از دریا گذرانید که دران روی آب باشند تا غنیم عاقبت و خیم آن طرف را محل ثبات و درنگ فیندیشد و جمعی بسمت عقب کوه چوگی کپه تعیین نموده مقرر ساخت که جنگل بری کرده تا کنار دریای بلخ از عقب کوه زمین از هجوم اشجار ببردازند تا راه فرار گمراهان مردود از طرف جنگل محدود شود چون آشامیان دانستند که راه گریز بسته میشود از صدقه خوف و هراس حصار طاقت را منزلزل ارکن دیده در حجاب ظلمت شب هر دو قلعه را خالی کردند و بنواره فرآمده استعداد جنگ بانواره بادشاهی نمودند روز دیگر که سه ساله خیل ثابت و سیار باقتزاع بلند حصار سپهر از تصرف آشامی شب دیوچهر رایت همت بر افراخت و کارفرمایی سفاین کواکب زورق خورشید را بادبان زرنگار کشوده از ساحل انق سپهر اخضر فلک دریا نورد ساخت خان سپه سالار با مواکب انجم شمار بادشاهی سوار شده روی بجانب حصار آورد و نواره منصور را با استعداد شایسته و آژن سزادار روانه نمود و نصیرالدین خان و دیگر امرا با فوجی که از آب گذشته بودند نیز از جای خود باهتزاز آمده از آن طرف محاذی این انواج بحر امواج بسال بسته روان شدند و دریای لشکر از طرفین آن بحر پهنیاور بصد شورش محیط بجنبش آمد و مبارزان نواره مستعد احراز مشورت عز و جهاد بر روی کشتیا نهنگ آسا بحر فرسا گشتند از هجوم و انبوهی نواره توگفتی ابرهای تیره از روی دریا برخاست و غبار جوش سپاه از کناره بحر را نمودار رنگ روان گردانید آشامیان شوم بخت قیره روز که از

نصب کرده بودند و در عقب آن قریب به دویسم غیر اندال تا گذار
 خندق بر سطح زمین بهانچها فرو برده در خندق عمیق آن که
 بعرض سه گز بود نیز بر همین وتیره بهانچها تعبیه نموده بودند و سمت
 جنوبی آنرا دریای برهما پتر محیط است پیوسته و از جانب مشرق
 دریای بناس از پای آن کوه گذشته بدریای برهما پتر پیوسته است
 و جهت شمالی بخندق و کوه و جنگلی انبوه استحکام پذیرفته
 و محاذی کوه مذکور دران طرف دریا نیز کوهیست که آنرا
 بنج رتن گویند و بران کوه نیز بر همین وتیره حصاری متین و قلعه
 حصین است در قلعه جوگی کهپه قریب پانزده هزار کس باتوپخانه
 بسیار و درهای قلعه سه صد و بیست کشتی جنگی با ساز و آلات
 بیکار بود که اگر عساکر قاهر بران قلعه مسئولی شوند متحصنان
 خود را از سمت دریا بدایمردی نواره بقلعه کوه بنج رتن رسانیده
 آنجا ثبات و استقامت ورزند و دران حصار استوار فرصت جوی بوده
 چون لشکر نتج رهبر ازان جا متوجه پیش شود از کمین کین برآمده
 رسد آذوقه را بزنند و راه بر مترددین بشوراند و دران قلعه نیز قریب
 شش هزار کس ازان جماعت عصات با ادوات توپخانه آماده مدافعه
 و نبرد بودند و چون درین موضع دریا منشعب بدو شعبه گشته در وسط
 هر دو شعبه قطع زمینی خشک واقع شده بود که نشیب گاهی داشت
 مخدولان نگون بخت آنجا مورچال بسته آنرا بچوب و بانس استحکام
 داده بودند بقصد اینکه نواره بادشاهی از هر شعبه که قصد عبور نماید
 بتوپ و تفنگ نیران جنگ اندوخته بگذارند که پیش رود خان سهپه
 سالار روز دیگر آنجا مقام نمود و سید نصیر الدین خان و یاد گارخان

اردو و لشکر از مواضع اخطار و مهالک اهتمام معی و کوشش می
 گماشت و دران مراحل مخوف هائل شبها را بآئین حزم و بیداری
 پاس میداشت القصه مبارزان سعادت لوا بمساعدت توفیق در قطع آن
 طریق خار رنج و تعب که گل راه طلب است در زیر پای همت چون
 برگ شکوفه و یا سمین که نسیم فرورز دین پای انداز قدم لشکر
 بهار سازد تصور نموده بشوق غزا و جهاد با آشامیان بد نهاد و محو
 رسوم کفر و جهالت ازان برو بوم ضلالت بنیاد آن مصامت پر آنت
 را بانواع مشقت پیمودند تا آنکه ششم جمادی الآخره دو نیم گروهی
 جوگی کپده منزل گاه جنود ظفر پناه گردید و آن کوهیست بلخه بر
 ماحل دریای برمه پتر واقع شده وجه تسمیه اش آنست که در
 موابق از منه یکی از جوگیان هند در مناره ازان کوه ببغواه گزین
 شده از خلق کناره گرفته بود و بلسان آن قوم غار را کوبه گویند
 از اینجا تا گواهی که سرحد قدیم ممالک محروسه است چهل کوه
 مسافتمت و از اینجا ناگر کانو که مسکن راجه آشام و دار الملک آن
 ولایت است یکماه راه آشامیان شقاوت پزوه از دامن این کوه که
 که متصل بدرباست قلعه که عرض دیوارش از پائین نه گز و از بالا
 پنج گز و درش از درون حصار زیاده از یک کوه واقع است مشتمل
 بر برودج مشیده در کمال متانت و رصانت ساخته اند ارتفاع
 دیوار از جانب غربی که بر سر راه سپاه ظفر پناه بود تافله
 کوه رسیده و چنانچه در استحکام قلاع و حصون رسم آن قوم سیه درون
 است بمسافت یک تفنگ انداز دور از دیوار کودالها حفر نموده
 میخهای سرتیز باس که بلغت آنطائفه بهانچه گویند در میان آنها

توانستی کرد نهان میدادند لیکن خان سپه سالار بآئین حزم اندیھی و دور بینی که اساس سرداری و سپه سالاریست بر رهنمونی آن گروه اعتماد نکرده راه کنار دریا باوجود نهایت صعوبت اختیار نموده مقرر ساخت که دایر خان با فواج هر اول و میر مرتضی با توپخانه منصور آن راه را که رامت بحمت مقصد منتهی می شد سرگرده پیش پیش فواج قاهره ره نورد نصرت و نیروزی کردند خانمذکور دامن کوشش و اجتهاد بر میان اخلاص و اعتقاد زده کام همت در مراحل عزیمت عزو و جهاد نهاد و فیان فلک پیکر کوه توان بصدمه دندان اشجار جنگل را درهم شکسته و نیهای بیشه را که در کمال ابغوهی رسته بود بکمند خرطوم دخته بسته پایمال می ساختند و تبرداران و پیاده های لشکر بتبر بقدر وسع و توانائی در تصفیه و تهریه آن مسلک ناهموار سعی و کوشش بکار برده طریق مطلب ارغار موانع می پرداختند و آبها و نالها دران راه بسیار بود لیکن اکثر گذر پایاب داشت و در هر سرزمین که چله و دلدل پیش می آمد آنرا بشاخه های درختان و دسهای نی و پشت های گاه می انباشتند آنگاه سبک روان وادی نصرت قدم همت بران می گذاشتند و چون راه باین مرتبه صعب و خطرناک بود و نواره ازین جهت که مر بالی آب می آمد دیر می رسید در روزی دو کرده یا دو نیم گروه بیشتر طی نمی شد و هر جا که مرکز ریایات نزول میگشت هر جوتی از سپاه اسلام در محط رحال و مضرت خیم خویش جنگل بری نموده جای فرود آمدن می کشادند و رحل اقامت می نهادند و خان سپه سالار از بام تاشام بساختن طرق و مسالک و گذرانیدن

منش و غرض اصلی ازین یورش تسخیر ولایت آشام و تنبیه و تادیب آشامیان نابکار قبیله ایام بود تادیب و امتیصال دهر مزاج و انتزاع آن کوهستان را بوقتی دیگر حواله نموده عزیمت آشام مصمم نمود و افغندیار بیگ را که بموجب التماس آن نوئین معظم از پیشگاه خلافت و جهانبانی بخطاب افغندیار خانی نامور شده بود با جمعی از منصبداران و چهار صد حوار از تابندگان خود و یک هزار پیاده بندوقچی بفوجدارئی کوچ بهار گذاشته آنرا بعالمگیرنگر موموم ساخت و قاضی سمو را که سابقاً نوکرناشجاع بود و بر حقائق و کیفیات آن ولایت وقوف و اطلاع تام داشت بدیوانی آنجا گذاشت و در عرض شانزده روز که عرصه آن ولایت مورد اقامت جنود قاهره بود خاطر از بندر بسمت آنجا پرداخته بیست و سوم ماه مذکور با عساکر منصور بعزم تسخیر آشام از راه گهوارا گهات روانه شد و بیست و هشتم مویکب فیروزئی بگذار دریای بر مهاپنر رسید و دو کوه از رنگمانی گذشته نزول نمود و رشید خان با همراهان خویش آنجا یلشکر ظفر اثر ملحق گردید و چون نواره فرمیده بود دو روز بانتظار رسیدن آن اقامت واقع شد دریای بر مهاپنر از طرف ولایت ختا می آید و آبهای دیگر نیز باو می پیوندند و در کمال شدت و تغدی جاری است اکثر جاها عرضش نیم گرو هست از طرفین امین بحر پنهاور تا مرحد آشام و از آن پیشتر تا جای که علام الغیوب داند در کوه بلند کشیده در سلسل آن از قدرت بیشه و جنگل و غور ابها و غالها و گل و دلدل عبور لشکر در کمال دشواریست و اگر چه زمینداران آن حدود و بومیان آن مرزمین طرق و مسالکی که بسهولت عبور

گذرانیده خود بامر حکومت کمتر می پرداخت و ضبط و نسق مهمات به بهولا ناته، رزیر خویش باز گذاشته بود عمارات عمالی و مساکن دل نشین مشتمل بر دیوان خانه و خلوت و حرم و خواص پوره و حمام و باغچهها و نهر و فواره و آبشار بقرینه و طرح در کمال زینت و تکلف ساخته و همه جا تصرفات خوب بکار برده و شهر کوچ بهادر نیز بطرح و قرینه آباد شده و کوچها همه خیابان دارد و درختهای ناگیسر و کچنار که بغایت خوش برگ و گل موزونست نشانیده شده نقص آن سرزمین منحصر درین است که نهال خلعت اشخاصش از بهار خوبی و جمال بهره در نیست و آب هوایش با کمال لطانت حسن پرور نه همانا دهقانان قضا تخم و جاهت و زیبائی در زمین طینت آن قوم نیفشانده و مصور صنع در چهره کشای آن گروه قصد شبیه کشی صورت انسانی نکرده خرد و بزرگ را روی و طلعت زشت و نا دلنشین است و لطف منظر از زن و مرد آن کشور گریزان و کفاره گزین در هیأت و اشکال بطائفه قلماق مشابعت دارند لیکن اکثر مجز فام و برخی کندم گون اند و در قوم مهج بعضی سفید رنگ می باشد و این فریق هم مزارع اند و هم سپاهی حربه آنها تیر و شمشیر و تفنگ است و تیر ها اکثر زهر آلوده پیکانست بمجروح رسیدن آن بدن جای زخم آساز میکند و مجروح را هلاک میسازد گویند علاج آن خوردن کدیر است و طلا کردن آن بر موضع جراحت و مسموع شده که بعضی از اهل آن ولایت افسونی میدانند که چون بر آب میخوانند و مجروح ازان بیداشد از آسیب آن زخم جانگزارهائی یابد بالجملة چون خان خاآن را پیدشهاد همت اخلاص

مانند انبه و کیله و انناس و کونله که بهترین اقسام نارنج است بغایت خوب میشود و نهال نلقل گرد نیز دران مر زمین بسیار است آنچه ازان ولایت در اندرون بند واقع است آنرا بیتر بند و خارج آنرا باهر بند گویند و دریای عظیم و دونهر مختصر داخل بند میشود و آنها با دیگر آبها و دریاها که از جوانب دیگر می آید بدریای سنکوس که از سمت آشام منتهای ولایت کوچ بهار است داخل میگردد و در ایام برسات هچیک پایاب نیست و بعد از انقضای موسم باران بعضی پایاب میشود و اکثر در ته سنگ ریزه دارد و آب شان در کمال لطافت و عذوبت و صفاست و در بیرون بند پنج چکله است مشتمل بر هفتاد و هفت پرگنه و در درون بند دوازده پرگنه و محصول آن ولایت قریب بده لک زبیده است سنگه آن دو قوم اند یکی مسیح و آن گروه در پرگنات درون بند سکونت دارند و دوم بهار که بیرون بند میباشد وجه تسمیه آن ولایت بکوچ بهار وجود آن قوم است و ولایت آشام را نیز کوچ آشام بدین جهت گویند که بسیاری ازان طائفه درانجا توطن گزیده اند و هر دو قوم کافر و بت پرستند و بیم نراین ازیں قوم است و نراین جز نام اجداد و نیاکان اوست بنابراینکه بتی که اهل آن دیار آنرا پرستش مینمایند موصوم به نراین است کفره هند زمینداران آن ولایت را اعتبار عظیم میکنند و از نژاد راجهای بزرگ که قبل از ظهور دولت اسلام بوده اند میدانند زمیندار مذکور سکه بر زر میزد و آن زر را دران ولایت نرائنی گویند و طبعش بعیش و عشرت و خود آرائی و زینت و پاکیزگی بغایت مائل بود بهستی و هوا پرستی روزگار

آن کوهستان سردی بود معمور مرتاض رعیت هرور انصاف پیده مردم آن
 سر زمین چینی را مینمودند که قریب صد و بیست سال از عمرش گذشته
 و مع هذا قوی و مشاعرش مورد کلال فاحش نگشته از حظوظ و لذات
 احتراز می نمود و جز کيله و شیر غذایی نمی خورد و با رعیت در
 کمال رفق و رانست سلوک میکرد و هر جمعی گذیر ریاست داشت
 در وسط ولایتش تند رودی عمیق کم عرض جاریست و بجای پل
 زنجیری اهلیی بر بالای آب بسته اند که هر دو سرش از طرفین
 بهنگهای عظیم بند است و زنجیری دیگر بر بالای آن بارتفاع قامت
 آدمی بر همان وتیره تعبیه شده مترددین پای بر زنجیر زیرون نهاده
 و دست هر زنجیر بالا زده بآتمصام آن دو سلسله عبور مینماید
 و احوال و افعال و اسباب تازگی را نیز بهمین زنجیر از آب میگذرانند
 آن شخص کوهی قوی هیکل و مرغ و سفید بود و در سرموی
 درواز رنگ داشت که از اطراف رو گردن فروهشته بود و چتر
 لنگی سفید که بر میان بسته بود لباسی دیگر نداشت گویند زن
 و مرد آن قوم بدین هئات و رنگاند و بهمین وضع و لباس زیست
 می نمایند چون بیان برخی از خصوصیات ولایت کوچ بهار درین مقام
 ناگزیر است خامه سوانح نگار بگذارش مجملی از این صفتها را
 میگردد آن ولایت صابین شمال و مغرب پنکاله مائل بشمال واقع
 شده طولش پنجاه و پنج کروه جریبی و عرض پنجاه کروه است
 بحسب نزعت و صفا و لطافت آب و هوا و نور رباحین و ازهار و
 کثرت بصاتین و اشجار و خرمی و دلکشانی و فیض بخشی و فرح
 انزلی از بلاد شرق رویه امتیاز دارد و نوک و اثمار هندوستان و پنکاله

مخبر نهاد آئین هکته آن مرز زمین که از شر او خائف بودند مطمئن
گشته جمعی که متفرق شده بودند رجوع نمودند و بیم نراین مقهور که در
دامن آن کوه پهونتت مازی گزیده بود چون آگهی یافت که فوجی از
جیش قاهره بدانصوب معین گشته است بحمايت دهرمراج
مرزبان آنکوهستان توسل جسته بجالای کوه برآمد و آن کوهیست که
بجز پیداه را بصد دشواری مجال صعود بر قتل آن نیست مجاهدان
نصرت شکوه بهای آن کوه رسیده یک زنجیر فیل و برخی از اسهان
و دیگر دواب که از ان خسران مآب آنجا مانده بود با یکی از مردم
آن کوهستان بدست آورده بر گردیدند و آن شخص کوهی بزبان
عجز و تضرع بخان خانان اظهار نمود که اگر مرا امان دهید و مکتوبی
مستعمل بر مطالبی که باشد بمرزبان این کوه بنویسید رفته باو
میرسانم و جواب می آرم آن خان صلاح اندیش او را امان داده
بخشش خلعت و زر غوهدل ساخت و پروانه بزمیندار پهونتت
نوشته مصحوب او مرسل گردانید مشعر باین معنی که بیم نراین
مقهور را که با او پناه جسته است بفرستد یا او را از آنجا بیرون کند
کوهستان پهونتت سرعز است و بمسافت پانزده کروزه در سمت
شمالی کوچ بهار واقع شده و قتل آن که همواره برف دارد از سه
منزلی بلده مذکوره نمودار است میوه های سرد شیرین مثل سرده
و سیب و به و امثال آن آنجا میشود و اسهان مختصر که آنرا تانگن
و کونت گویند مشک و پهوت که قسمی از پشمینه است و پری
که پارچه گلده ایست هرزدار مفسوح از ریسمان که بکار فرش می آید
در آنجا بهم میرسد و نقره و طلا قلیلی از ریکش شوی پیدا میشود زمیندار

بخت که در جنگل های دامن کوه مورنگ در خزیده جویای فرصت شور انگیزی بود فرستاد که هم آن مخدول را بدست آورد و هم بتسلیم و استماله رعایا پرداخته آنها را بمساکن خود شان بازگرداند و فرهاد خانرا نیز با گروهی از سمت دیگر بجهت همین مطلب روانه ساخت و بحکم کارشناسی و تدبیر اشاره نمود تا عمارات در بند یک دوار را منهدم ساختند و از هر طرفش تا صد گز جنگل بری کرده جانبین آن از هجوم اشجار پرداختند و یکصد و شش توپ از خرد و بزرگ و یکصد و پنجاه و پنج زنبورک و راجمندی و بندوق بهیار و دیگر آلات توپخانه و ادوات بیکار و برخی از احوال و افعال بیم نراین بقید تصرف درآمد و اسباب توپخانه بجهاگیرنگر ارسال یافت و فرهاد خان که بدمانب بهول نانه معین گشته بود. هم تکامشی بجای آورده تا جایی که سوار می توانست رفت بدنبال اوشذافت و برخی از اسپان و اشیای که آن مخدولان گذاشته بجزگل رفته بود بدست آورده پس از هفت روز مراجعت نمود و امقندیار بیگ که ماهیت دان آن بوم بود بمکانی چند که گمان بودن آن ضلالت کیش داشت جاسوسان فرستاده کوشش بلیغ در تفحص آن مدبر گمراه نمود و چون خبر شنید که در یکی از جنگلهای آن سمت بمان مودیات در خزیده میخواهد که از انجا به پناه گاهی دیگر فرار نماید نصف شب با همراهان خود سوار شده بر سر او ایلغار کرد و دو پاس روز بمکانی که او را نشان داده بودند رسید و آن بد فرجام را با زن و فرزند و چندی از اقوام که همراهش بودند دستگیر کرده قرین ذیل مطلب مراجعت نمود و از گرفتار شدن آن

خواه در ممالک خود باشند و خواه از بیم سپاه ظفر پناه قرار نموده متعرض نشوند قدغنچیان پس از دخول لشکر بشهر تنی چند از سوار و پیاده را که دست تعدی بمال رعیت گریخته دراز کرده چند بنز و گاو و برخی اجناس ما کوله متصرف شده بودند گرفته آوردند خان سپه سالار آن مغله طبعان جسارت شعار را برواقی توره این دولت معدلت آثار بسزای کردار رسانیده آنها را بالاشیائی که تصرف نموده بودند تشهیر نمود و انتشار صیت عدل و انصاف شاهنشاهی موجب تالیف و اتمالت قلوب رعایای گریخته شد و اکثر باستماع این معنی بممالک و اماکن خویش باز گردیده سپاس گذار و نیایش گزین عدالت پروری و داد گستری خدیو جهان و خلیفه زمان گشتند و بشن نراین بسر زمیندار مذکور بیاوری بخت و رهبری دولت باعیال خود از پدر بدگهر خویش جدائی گزیده زوی فیداز بلشکر ظفر طراز آورد و بطوع و رغبت شرف اسلام دریافت بیم نراین بنابر آنکه از کج بدینی و جوهر ناشناسی داعیه خود سری و استقلال از سیمای حال این پسر تفرس می نموده او را محبوس و نظربند داشت لیکن از مشاهده احوال و اطوارش امارات خلاف آن پندار در نظر ارباب بصیرت پرتو ظهور داد خان خانان او را از سرکار اشرف خلعت داده استمالت و دلجوئی کرد و جمعی از مجاهدان جیش اقبال بتعاقب بیم نراین که چنانچه گزارش یافت در دامن کوه بهوتنت پای اقامت در دامن ناکسمی کشیده بود تعین نمود و اسفندیار بیگ ولد اله یارخان مرحوم را که بر خصوصیات احوال آن سرزمین اطلاع داشت بتفحص بهوانانته غوریده

رایات فتح شد و حیدر صادق صدر بنگاله باشاره خان خانان بر فراز
 خانه بیم نراین برآمده بکلبانک اذان - سامعه افروز ساکنان
 آن کفرستان گردید و طنطنه تبخیر و تهلیل که از بدأ سطوع تجاغبیر
 صبح ملت احمدی تا آن وقت بکوش باطل نبوش اهل آن دیار
 نرسیده بود نعم البدل صدای ناقوس آمد در بزمدها مسجد اصفام
 بسجود و رکوع نماز مبدل گشت و بجای طاق ابروی بتان محراب
 قرار گرفت آثار کفر و ضلال - سمت انطماس پذیرفت و ارکان دین
 و قواعد اسلام بلند اساس شد و از انجا که همگی همت معتدلت گزین
 بادشاه قنوت پرور مروت آئین متوجه آست که اصناف خلایق و
 گروهها گروه برایا در هر کشور و ناحیت از میامن فضل و کرم و مآثر
 عدل و احسان بادشاهانه بر مهاده امن و امان متمکن بوده هرگز از
 رهگذر جنبش عساکر قاهره در اصناف جیدش اقبال بر چهره احوال
 رعایا و زیردستان هرچند باقتضای سرنوشت در اطاعت و فرمان
 پذیری سرکشان و بغی اندیشان روزگار شان سپری شده باشد فبلر
 مالی نه نشنید و همواره بسپهداران رفیع مقام و نوینان والا احتشام
 از پیشگاه عدالت و جهانبانی تهدید و تاکید میرود که قواعد
 نصفت و رافت را در جمیع امکنه و احوال با طوائف انام پاس
 دارند خان خانان بمقتضای کمر آگهی و خلوص عبودیت نظر
 بر رسمه قدسیه لطف و مکرمت خسروانه کرده یکرور قبل از وصول
 بشهر تاکید و تدغن عظیم نموده منادی گردانیده بود و جمعی باهتمام
 گماشته که لشکریان و اهل اردو دست تطاول بتاراج و غارت که شیوه
 یغما چنان هست فطرتست نکشوده عرض و مال و ناموس رعایا را

فرزد بلجمله افواج گیتی ستان بصولت آتش و سطوت برق ازان
 نیدستان گذشته غره جمادی الاولی بهای آل رسید جمعی از مخدوم
 قیره ایام که بحر است آن قیام داشتند با وجود آن حد استوار بنای
 همت سعت پیوند شان بسیلاب رعب شکست یافته پس از اندک
 آویزشی رخ از عرصه مقاومت بر تافتند و فردایی آن جنود ظفر
 پیرا داخل آل گشته چون بشهر کوچ بهار نزدیک رسید بیم نراین
 که باستطهار آن آل دم مر کشی و استقلال یزد و آنرا حصار
 لعنیت ملک و مال خود از آسیب حوادث روزگار صییدانست از
 مشاهده آثا قهر و استیلا ی عساکر فیروزی مآل و داخل شدن در آل
 عرصه عامیت بر خود تنگ فضا دیده بر آوردن جان و ناموس ازان
 ورطه مغنم شمرد و سه روز قبل از وصول افواج قاهره بشهر خلاصه
 اموال و تمامت اهل و عیان را بر گرفته با جمعی از خواص و نزدیکان
 رهگرای وادی آدرگی و ادبار گردید و پدیمردی فرار خود را پدای
 کوه یهو قنمت که پناه جای خویش اندیشده بود کشید و بهولا فاتحه
 وزیرش با اشاره و صوابدید او با پنج شش هزار پیاده بحمت مغرب
 رویه کوچ بهار که دامن کوه مورنگ است و جنگل های صعب
 دازد فرار نمود بخیمال آنکه چون جنود اقبال از انجا نهضت گزید
 متوجه پیش شود از کمین فرصت برآمده بقطع طریق و شورانیدن
 راه و موختن قری و مزارع و غلات و اغوای سگنه و رها یا پردازد
 و نگذارد که آذوقه بلشکر ظفر اثر رسد و ششم ماه مذکور حوالی شهر
 مضرب خیمام سپاه اسلام گشته روز دیگر عرصه آن معموره نزهت اثر
 که از ظلمت و جود قباہ کیشان ضلالت پرور پیدایش یافته بود مرکز

که از گهواره گهاک آمده بدریای برمه پتر ملحق میشود آورده نگاه دارند و راجه سجانسنکه با امر آن نوین عقیدت کیش با همراهم خویش بر سر راه مذکور بجزود منصور پیوست چون عساکر گیتی کشا داخل آن راه شده شیردان شهامت پیشه دران پیشه در آمدند فیلان فلک توان کوه پیگر و تبر داران و پیاده های لشکر پیش پیش افواج نصرت لوا نیهای جنگل درهم شکسته ساحت آن عرصه از تراکم و انبوهی آن می پرداختند و راه می ساختند و نخست حواریان جیش فیروزی مرکب رانده اهل اردو از عقب آنها روان میشدند و باین عنوان هر روز بسعی و کوشش عظیم و زحمت و مشقت تمام دران پیشه راه کشوده پدای همت مردانه آن وادی پرتعب می پیمودند در اثنای طی این مسافت رودی عظیم بهناور پیش آمد که عبور ازان ناگزیر بود مردم آن بوم و بر اظهار نمودند که بی کشتی و بستن جسر گذشتن لشکر ازان میسر نیست و پایاب ندارد و ازین رهگذر برخی صورت پرستان ظاهرنگر که از بدایع تائیدات سماوی و شکوه معنوی این دولت جاوید طراز غافل بودند بگرداب تفکر در انداده خرد کوتاه افشان را موج حیرت از سر برگذشت از آنجا که همواره میامن اعانت و امداد کارسازان آسمانی عساکر نصرت اثر را در هر طریق راهبر امت قراوان موکب فیروزی که بتفحص پایاب هر مو در تگابو بودند بدلال خضر توفیق راه گذار جنود ظفر همار یافته بخان پچه سالار خبر رسانیدند و جیوش نصرت مآب پیایاب ازان رود گذشته بساحل سلامت رسیدند و مشاهده این شگرف کاری اقبال گلشن ارادت اولیای دولت بی زوال را آبی دیگر

حصانت پیولند در و در بند در کمال استحکام ساخته و توپهای بزرگ و زنبورک و ضرب زن و دیگر ادوات پیکار بران چیده شده مردان کار و حراست پیشگان هشیار بمحافظت هریک معین اند و بزرگترین آن در بندها یک دوار است که راه مذکور از سمت محاذی آن سر بر می آورد و با وجود آن جنگل هر خطر خندقی عمیق بهناور بر دور آن در بند حفر نموده اند و راه متعارفی که از ان بولایت کوچ بهار تردد می شود همین است و اگر در بند مذکور مفتوح شود تا معموره کوچ بهار دیگر عائقی در راه نیست لیکن فتح آن بآسانی میسر نمیشود و طریق دیگر راه گهواره گهاٹ است که برنگامائی اتصال یافته و عرض آن بند در انطرف کمتر است لیکن دران راه نا'های عظیم عمیق دشوار عبور و جنگلی خطرناک صعب المرور است که از تشابک شعبهای اشجارش هوای آن وادی در زنجیر است و کثرت درختان خاردارش باد را هنگام عبور دامن گیر و هوای این طرق سه گانه مشهور راهی دیگر از سمت ملک بادشاهی نشان دادند که آل آن طرف عرض و ارتفاعش از دیگر اطراف کمتر است لیکن تا معموره کوچ بهار همه جا جنگلی انبوه برنی دارد که بیم نراین ازین راه که احتمال عبور موجب مذکور از ان راه دور میدانست چنانچه یابست بمحافظت آن نپرداخته بود و باستظهار صعوبت آن بیشه خاطر ازین اندیشه جمع ساخته خان خنان با اقتضای رای کار آگاه اختیار این راه نموده با سپاه ظفر پناه از بری تله روان شد و مقرر کرد که نواره را در ناله

هفت و اخلاص بخت و شب هزدهم ربیع الاول از چهارم حال
 جلوس همایون مطابق سنه هزار و هفتاد و دو هجری بقصد
 احتیصال عاصیان به کمال از خضر پور روانه شد و دو نلک نواره همرا
 گرفته باقی را در جهانگیر نگر گذاشت و بموجب حکم معالی
 حراست اکبر نگر بمخلص خان و محافظت جهانگیر نگر با احتشام
 خان قفودنی یافت و سید اختصاص خان و راجه اسر سنگه نوروی
 و جمعی دیگر از عمدهای منصبداران با کومکدان مقرری بهمرای
 احتشام خان معین شدند و انتظام مهمات خالصه شریفه بمعد
 پهگو تیداس دیوان آنجا بدستور معهود مقرر گشته اهتمام مهم
 نواره بمحمد مقیم مفروض گردید و چون معظم خان بانواج ظفرترین
 بموضع بری تله که سرحد ملک بادشاهیست در رسیده به مدد
 استکشاف احوال طرق و مسالک از سرحد ملک بادشاهی بولایت
 کوچ بهار شد از تقریر ماهیت داندان آن سر زمین چنین بوضوح
 انجامید که سه راه مسلوک مشهور بولایت مذکور هفت یکی از
 سمت ولایت مورنگ و دوم از جانب ملک بادشاهی از جمله آن
 دو راه یکی راه یک دواز است و آن عبارت از دربندیسست محکم
 اساس که بر بالای بندی عریض مرتفع که باصطلاح اهل آن ملک
 آل میگویند از قدیم الایام ساخته شده و شهر کوچ بهار با برخی از
 برجگات محصور است بآن بند عالی و درزش بدست و چهار گروه
 است و بر بالای آن بند از همه طرف جنگلی است انبوه از درخت
 باتس و بید و دیگر اشجار بلند تنومند و شاخهای آنها بنوعی برهم نامنه
 شده که مور از آن بدشواری عبور توالت نمود چنانچه جا بران بند

بود و آخر خان از کوهکلیان رشید خان و جمعی دیگر بشاره آن نویسن
 عقیدت آئین پیش رفته کبری هاری و برخی از پرگفت دیگر را که
 آشامیان وا گذاشته بودند بحیطه ضبط و تصرف آوردند و بعد ازین
 رشید خان نیز پیشتر رفته بموضع رنگامائی که از توابع کامروپ است
 رسید و چون مخدولان آشام از تعلل او در پیش رفتن خیره گشته دگر
 باره بسودای طمع خام دل بتصرف آن ولایت بسته بودند و بکثرت
 و جمعیت تمام با سامان توپخانه و هزاره بحیار و سائر ادوات نبرد
 و پیگار در مقام مخالفت و مدافعت در آمده و او لشکر و سامانی
 در خور دفع آنها همراه نداشت در رنگامائی اقامت نموده حقیقت را
 بخان خانان نوشت و راجه مجازسنگه که به تنذیه بیم نراین معین
 شده بود چون دید که آن مهم از پیش نمی تواند برد او نیز در
 نواحی یک دواز که در بند ولایت کوچ بهار است توقف نموده
 حقیقت حال باز نمود خان خانان بعد از اطلاع برین حقائق
 مقتضای رای صواب آن دانست که سامان و سرانجام آن در مهم
 لازم الانصرام نموده خود با نواره و توپخانه و عساکر پنگاله اعزام آن
 مقصد شود و صورت این اراده بخدمت ایستادهای پایتخت سریر
 خلانت محصیر عرض داشته دستوری خواست و یرایغ گیتی مطاع
 بر طبق ملتسم او بنفاد پیوست و با امرای کومگی و سران سپاه
 ظاهر پناه که در مهم ناشجاع با او معین بودند حکم معلی صادر شد
 که درین مهم شرائط موافقت و مراقبت بظهور رسانیده از صلاح و
 صوابدید او بیرون نیانند و چون ایام بر شکل بانجام رسید و طفیلان
 آنها فرو نشست عزیمت خرویش مصمم نموده کمر خدمت بر میان

بولایت بادشاهی دراز نموده ولایت کامرپ را که در قدیم ایام
 به آشام تعلق داشت می خواست متصرف شود من او را از تصرف آن
 بازداشتیم و آن حدود را بحیطه ضبط آردم الحال هرکس باین موجب
 معین شود این ولایت را بتصرف او سپارم خان خانان بافتضای صلاح
 اندیشی دران وقت بظاهر معذرت او در پذیرفت و وکیل را خلعت
 داده باز گردانید و رشید خان را با سید نصیرالدین خان و سید
 مالار خان و آغرخان و جمعی دیگر تعیین نمود که رفته ولایات
 بادشاهی را بذایر قرار داد آغامیان تصرف کند و درین اثنا بیم نراین
 نیز مغلوب جنود رعب و خوف گردیده درخواست عفو تقصیر
 خود را و کلمی فرستاد از آنجا که تادیب و گوشمال او لازم و مستحکم
 بود خان خانان بجواب آن خسران مآب نپرداخت و فرستاده را روی
 نداده مقید و محبوس ساخت و راجه سجان سنگه بندیده را با فوجی
 از بددعای بادشاهی و میرزا بیگ کس خود را با یک هزار سوار از
 تابینان خویش به تنبیه آن شقاوت شعار و تسخیر ولایت کوچ بهار
 معین ساخت آغامیان چون بر تعیین رشید خان با انواع نصرت
 نشان به سمت کامرپ آگهی یافتند نخست پرگده کری باری و چند
 پرگنه دیگر را خالی کرده پس نشستند و آخر تا کنار آب بناس
 ولایات بادشاهی را را گذاشتند لیکن رشید خان چهار منزل از
 چهارمیر نگر پیش رفته بذایر افراط احتیاط توقف گزید و این معنی
 را بر هیله وزی و نزدیر آن گروه مبنی داشته در پیش رفتن تعلل
 ورزید و چندانکه خان خانان مراسم تاکید بجای آورد موثر نیفتاد
 تا آنکه سید یوسف که سابق از قبل ناشجاع فوجدار پرگنه کری باری

حضرت جنت مکنی پای جسارت از سرحد خود پیش نهاده ولایات پادشاهی را تاختند و مید ابابکرا که از بندهای عمده آستان سلطنت بود با گروهی انبوه از سوار و پیاده از حوالی جمدهوه بامیری بردند و در اوائل جلوس اعلی حضرت دگر باره چیره دستی نموده شیخ عبد السلام فوجدارها جورا با جمعی کثیر از گواهی دستگیر نمودند و درین مدت هیچک از حکام بنگاله توفیق تدبیر آن جمع نابکار نیافت مگر میر عبد السلام مخاطب باسلام خان که در نوبت صوبه داری خود در زمان سلطنت اعلی حضرت تسخیر آشام و تنبیه آشامیان تیره ایام را وجهه همت ساخته بسرگردگی میداتخان برادر خویش لشکری بدان صوب فرستاد لیکن چون در خلال آن حال از صوبه داری بنگاله معزول گشته امر جلیل القدر وزارت باوقاف شد و آنصوبه باقطاع نا شجاع قرار گرفت توفیق اتمام آن مهم نیافت و انواع قاهره پادشاهی از موضع کجیل که دهنه ولایت آشام است پیشتر نتوانست رفت بالجمله چون در ماه رمضان سال سیوم جلوس همایون نا شجاع از بنگاله بجانب رخنگ رهگرای آزارگی گشته خان خانان با جنود ظفر اثر متعاقب او بجهانگیر نگر رسید و در صدد جبر اختلال احوال آن حدود شده طنطنه صولت و سطوت عساکر نصرت نشان رعب انگن داهای سرکشان و عصیان منشان گردید راجه آشام از صدمه پلارک قهر و انتقام مجاهدان جنود اسلام بیمناک و هراسان گشته در مقام اصلاح کردار ناهنجار و تمهید مراسم اعتذار در آمد و وکیل با معذرت نامه نزد خان خانان فرستاده اظهار نمود که چون بیم نراین زمیندار کوچ بهار که با من صمت خصوصیت دارد در ایام شورش و انقلاب دست تعرض

قیام داشت چون دید که سیلاب آشوب از دو طرف در رسیده و شعله
 نرفته از در سو بالا گرفته و تاب مقاومت و انرا تر از نیروی قدرت خویش
 میدانست و از وصول کومک و مدد امیدش منقطع بود باقتضای
 صلاح اندیشه‌ی رخت اقامت ازان ولایت برگرفته پدایمردی نواره
 خود را از ممر آن عیل حادثه بر کنار کشید و بحدود جهانگیر نگر
 رسید و بهولانته وزیر بیم فراین چون بر قصد آشامیان و توجه آن
 گروه شقاوت پژوه بدان صوب آگهی یافت ازانجا که چیره دستی
 و امتیازی آنها را متیقن بود و مقاومت و مقاومت نمی توانست
 نمود عنان عزیمت از سمت آن مقصد بر تافته قرین ناهمی
 مراحل معاودت پدید و متغلبان خلافت فرجام آشام بی مانع
 و منازعی بروایات بادشاهی دست تملک و تسلط یافته بنهب
 وغارت و جور و بیداد پرداختند و چنانچه شیمه ذمیمه آن جمع بد نهاد
 است سکنه و رعایای آندهار را امیر ساختند و چون ناشجاع بپسورد
 بد فرجام که دران هنگام از محال جوئی رفته پروری هوای سلطنت
 و خود سری در سرانگنده اسباب شورش و مواد فساد سرانجام داده
 بود در اندک فرصتی غبار آلود ادبار گشته بحال پراختلال خویش
 در مانده و گرفتار آمد و بجبر آن قضیه نتوانست پرداخت آشامیان
 مقهور ازانجا قدم جرأت پیشتر نهاده بی مانعی تا حوالی برگنه
 کری بلری که پنجم منزلی جهانگیر نگر است متصرف شدند و در
 موضع مسافت سه که قریب بکری باری است نهانه ساخته جمعی
 کثیر بمحافظت آن گذاشتند و در موافق ازمینه نیز ازان تیره بخندان
 امثال این جرأت و خیرگی بظهور رسیده چنانچه در عهد فرمانروائی

کوشیده بهولاناته وزیر خود را با گروهی انبوه بقصد ولایت کمروپ که عبارت از هاجورا و گواختی و توابع آن است از قدیم ایام داخل ممالک محروسه بادشاهی بود فرستاد که آن را نیز بتصرف در آورد درین وقت جی دهجسنگ راجه آشام که بحسب وسعت ولایت و فزونی دستگاه قدرت و کثرت و جمعیت لشکر و انبوهی خیل و حشم و بساری نواره و توپخانه و فیلان جنگی برو رتبه تفوق داشت و بهوای پندار باطل هر بر خط اطاعت و فرمان پذیری نمیگذاشت و ولایت خویش را که از بنگاله دور دست واقع است و آبهای عظیم هینادر و دریاهای زخار خونخوار و بیشهای صعب دشوار گذار در طریق آن حائل و بر نفع رفیع و حصون منیع مشهور بآلت بیکار و مردان کرمشتمل است از آمیب ترکناز مواکب نصرت طراز ایمن و مصون می پنداشت چون بر سنج آن حواله و غدن و مراتب شور انگیزی و ملک آشوبی ناشجاع ادبار نصیب سعادت دشمن آگهی یافت و بر کیفیت دلیری بیم نراین و عزیمت تازه او مطلع شد او را نیز مودا طمع خام تکلیف جسارت بتصرف ولایت مذکور نموده چشم از ملاحظه موی نتایج و مقام آنداعیده نامد پوشید و از ضلالت منشی و باطل پرستی آن نگویده جرأت را پیش دستی با بیم نراین خیال کرده از و غامت انجام آن کردار ناهنجار نیندیشید و لشکری عظیم از آشامیان درو نهاد و دیو خصال بانواره و توپخانه براه دریا و بر خی دیگر از راه خشک بولایت کمروپ تعیین نمود و لطف الله شیرازی که در ملک بندهای بادشاهی و در اعداد کومکیان آنصوبه بود و دران هنگام بفوجداری انجا

ولایت کوچ بهار و توجه جلود ظفر اعتصام امت از آنجا بنمخیر
 مملکت آشام که بمساعی کوشش زبده امرای عظام خان خانان
 مهپدار بنگاله سمت وقوع پذیرفت تفصیل این اجمال آنکه چون
 در اواخر سال هزار و شصت و هفت هجری که اعلیٰ حضرت را
 بیماری طاری شده مدت آن نارضه بامتداد انجامید و چنانچه درین
 صحیفه معادت طراز گزارش یافته بآن مہبب در جمیع جوانب و
 اکناف این مملکت سہر بسطت گرد شورش برخاسته فتور عظیم
 باحوال ملک راه یافت و هرکشان هرطرف و متمردان ہر ناحیہ
 قدم جرأت از حد خود فراتر نہادہ راہ طغیان و طریق عصیان پیمودند
 و مغمدان بغی اندیش و فتنہ گریان واضعہ طلب کہ در کمین
 چنین وقتی بودند فرصت یافته آغاز شور انگیزی نمودند و ناشجاع
 از بی خردی و خام طمع در بنگالہ بدعوی سلطنت و سروری
 برخاستہ بر سر پتہ لشکر کشید و این حرکت نا صواب ازو باعث
 فتور و اختلال احوال آندیار گشتہ زمینداران فساد جو تغییر ملوک پیش
 گرفتند بیم نراین زمیندار کوچ بہار کہ قبل از حدوث این مانعہ بر
 منہج قویم اطاعت و فرمان پذیری ثابت قدم بود و چنانچہ رسم مقرر
 سائر مرزبانان امت ہموارہ بارمال پیشکش اظهار انقیاد می نمود
 چشم از صلاح حال و ملاحظہ مآل بوشیدہ باغواۃ دیو ضال از شاہ
 راہ خرد یکسو شد و از ہر جہارت بتاخت گہوڑہ کھات جسارت ورزید
 و جمعی کثیر از صغیر و کبیر رعایا آنجا کہ اکثر مسلمان بودند اسیر
 کردہ بولایت خود برد و خرابی بہیار بآن ناحیہ رسانید و پس از
 ارتکاب این جرأت شنیع دگر بارہ در سر انجام امباب نکال خویش

که هر دو را بضرب آن سراز هوای حیات پرداخته شد و باقتضای
تقاضای آن لہو صورت جد پذیرفت •

باقبال جهان کشا ظفر پیرا رفتن معظم خان خالخانان
سہ سالار بنگالہ با عساکر نصرت پیرا فتح لوا درہی
نا شجاع بد فرجام باہک تسخیر ملک آشام
وکشایش آن ناحیت بمیامن سعی و جہاد اولیای
دولت فیروزی اعتصام پس از کشایش کوچ بہار

ہر بخت مند صاحب اقبالی را کہ ایزد کام بخش بیدمال بتغویض
رتبہ علیی خلافت و کیہان خدیوی و بخشش منزلت و اقامت
و جہان خسروی بہرہ مند فضل و کرامت ماخذہ چہرہ سعادت
ہیمای احوالش بلوامع انوار داد دہی و معدلت ہژوہی برافروزد
و علم عالمگیری و لوامی گیتی ستانی بدست دولت گردون شگوش
دادہ پایہ قدر و ہشمت آن برگزیدہ خویش باوج نصرت و استیلا
وززیدہ مہر رفعت و اعتلا بر افرازد و محالہ کارہای مترک و مہمات
شگرف کہ خیرت فزای دور بینان دیدہ و روبینش افروز ژرف نگہان
بصیرت ہرور باشد بنیرنگ سازی مآثر اقبال و کارپردازی منتسبان
عتبہ جلالتش بخوبترین صورتی در پیشگاہ ظہور چہرہ کھاید و ماحص
ولایات گردن کشان روزگار و عرصہ گاہ نخوت و متابان اطراف و اقطار
کہ بدست غرور سر خود سوری خازند و کلاہ امتکبار بر فرق ہندار کچ
گذارند بحوافر مزاکب مواکب گیتی متانہش فرمودہ آید از بدائع مصداقات
ایں کلام صدق انجام درین اوتات خجستہ فرجام مسخر گھن

گرفتاران بی نوارا که از همه سورا تگا پو بسته و مرورشته چاره بیرون
 شد از جمیع جهات گسسته است پیش ازین بهوای خواهش طبع
 از پای در آوردن از آئین شمول رافت و عموم معدلت دور امتحان و
 فتوت بادشاهانه و مروت خسروانه بر حال آن وحشیان مسکین
 بخشایش آورده اشاره والا بمنع صید و اطلاق آنها از قید صادر شد و
 مجموع آنچه سالم مانده بودند از تنگ نای دام رهائی یافته دامن
 صحرای عافیت گرفتند و بعرض همایون رسید که آهوی بسیار
 بحیطه تمرغه در آمده بود چون نزدیک بدام رسیدند بهیأت مجموعی
 رم نموده پراهل تمرغه حمله کردند و پنج کس را از صدمه شاخ آنها
 آسیب رسید از انجمله دو تن هلاک شدند و قریب هزار آهو بدر رفته
 سه صد و پنجاه و پنج بدام آمد بالجمه درین هنگام بغیض الله و هوشدار
 خان و دارا بخان خلعت مرحمت شد و بسیاری از میر شکاران و جمعی
 کثیر از بندها و خدمت گزاران بعنایت خلعت و برخی بمعطای
 اسب سرفرازی یافتند و از نکاشته وقائع نگاران صوبه دکن بمصامع
 حقائق مجامع رسید که گرد هر داس کور که در سلك کومکیان
 آن صوبه بود باجل طبیعی بساط حیاط در نوردید از غرائب سوانح
 که درین ایام بعرض اشرف رسید آنکه جمعی از اطفال در قصبه
 موتی پت چنانکه عادت مبدیان است بدازی شاه وزیر هنگامه آرای
 لهو و لعب بودند از انجمله دو کس دزد شدند کودکی که شخته آن
 بازی بود آنها را گرفته پیش طفلی که ببازیچه حکم رانی داشت
 آورد و او برهم بازی اشاره بسیار است آنها کرد آن کودک ناهوشمند دست
 و پای هر دو بسته چوبی که در دست داشت چنان بر سر آنها زد

بایراولان و عملۀ شکار بموجب فرمان بسر انجام لوازم آن کوشیده
دامی بزرگ که آنرا بزبان میسرشکاران هند بادر گویند در عرصۀ
شکار گاه کشید و جانور بسیار از هرطرف رانده بدرون آن در آرد و
چون قمرغه دست بهم داد و کیفیت آن بغرض اشرف رمید گلگون
عزیمت خسروانه باهنگ نشاط اندوژی آن شکار بدیع آثار بجانب
خضر آباد سبک خرام گشته روز دیگر با شاهزادهای ارجمند بیدار
بخت و مقربان بساط عزت و ملتزمان رکاب دولت بآن روی آب
قوجه فرمودند و چون بکنار دام رسیدند بادشاه زادهای والا مقام و
چندی از امری عظام بدرون آن در آمده مشغول مید انگنی
شدند و عمدها و خواص را نیز رخصت شکار فرمودند می صد و پنجاه
و پنج آهو بحیطۀ دام در آمده بود شهشاه والا بذیروی دست و بازو
کشورکشا هشت آهو زدند از انجمله شش به تغنگ و دو بضرب خدنگ
و سی و یک نخچیر را قراولان دستگیر کردند و چهل و هفت ازان
عزراولان راجمی که رخصت صید یافته بودند بتیر تغنگ از پای در
آوردند و از آنجا که پرتو انوار رحم و کرم جبلّی و فضل و رانت ذاتی
این مظهر رحمت نامتناهی چهره افروز حال جمیع مخلوقات الهی
است و چنانچه افراد انسان را که بدائع و دائع ایزدی اند دستخوش
جور و تطاول و پایمال ظلم و تعدی نمی پسندند اصناف حیوانرا
که بی زبانان کشور آفرینش اند اسیر دام مسم و بیداد روانمیدارند
در افنای این حال که طبع قهسی خصال بمقتضای بشریت
مشغوف صید و شکار بود ببارتۀ تیر هوشمندی و تابش انوار آگاهی
صورت این خطر الهی بخاطر ملکوت ناظر جلو ظهور نمود که آن

بیست هزار روپیه عطا شد و چون عبدالرحمن دیوان بیگی عبدالعزیز خان که از اساطین دولت اوست عریضه مبني بر مراتب عبودیت و هواخواهی این آستان مہر نشان بخدمت ایستادہای پایہ اورنگ عظمت و جہانبانی نکشیدہ با مختصر پیشکشی بقصد استغاضہ انوار مواہب بادشاہانہ کہ فیض عامش بسان ادرات فہم بجمیع طوائف انام میرسد و دوز و نزدیک و ترک و تاجیک از عوائد فوائد آن بہرہ مند میگردند بدرگاہ خلافت پناہ ارسال داشتہ بود از خزائن انعام بادشاہی ہشت ہزار روپیہ بفرستادہ او حوالہ شد کہ از امتعہ ہندوستان خرید نمودہ برای او ببرد و میر عبد اللہ کاشغری و چندی از رنیکانش بانعام چہار ہزار روپیہ کامیاب عنایت گشتند غرہ شعبان ہشتاد و پنجیر فیل از فیلان فاشجاع کہ خان خانان از بنگالہ فرستادہ بود و دو زنجیر فیل از غنائم پلاون بنظر ہمایون رسید شب پانزدہم ماہ مذکور کہ لیلۃ الہرات بود پانزدہ ہزار روپیہ از خزائن اہمان پیکران بوساطت صدر الصدور باریاب استحقاق اتفاق شد و درین ایام زینت افزای انسر و اورنگ مکرر بعزم شکار کلنگ بخضر آباد توجہ نمودند چنانچہ یکصد و پنجاہ کلنگ درین سال صید شاہباز اقبال ہمایون فال شد و چندین بار چتر فلک فرما و لوای خورشید ما بسمت اعز آباد و دیگر مید گاہ های نواحی دار الخلافۃ سایہ گستر شدہ اتمام شکار مسرت بخش طبع ہمایون گردید و از جملة شکارهای صید قمرغہ بود کہ آنروی درباری چون در برابر خضر آباد اتفاق افتاد چون خاطر مبارک بنداشت آن شکار شگرف رغبت نمود بغیض اللہ خان قراول بیگی حکم والا صادر شد کہ مردم اطراف را گرد آورده باہتمام آن پردازد و خان مذکور

این سنت از جمند که از شرائف ملذذ نهویست بوددی از قوت بفعل
آید لجرم وقوع آنرا بنمید جشنی بزرگ در حیز تعریق و تاخیر نیفکنده
برونق افتقار مآثر شریعت غراء زیادت تکلفات بتقدیم آن امر
موکد نپرداختند و ذمه همت علیا از ان حق لازم الادا فارغ ساختند
و درین جشن خجسته جمعی از ملازمان و خدمت گذاران آن پادشاه
زاده کامکار بختیار را بعطای تشریفات نواختند و درین اوقات برونق
خواهش و اشاره حضرت اعلیٰ خواجه پهل و خدمتخان خواجه مرا
و جمعی از چیلها را خلعت داده بمستقر الخلاء اکبر آباد رخصت
فرمودند که ضمیمه خدمتگزاران آن حضرت باشند و چون در پیشگاه
خلافت و جهانداری از تقریر بوداق بیگ ایلچی ایران بظهور پیوسته
بود که والی آند بارزا بخوردن پان که از شرایف خصایص غند و مندان
و برگ سبزی ازین خرم بومندان امت وغبف وشفف تام بهم رسانیده
لجرم بمقتضای عطوفت پروری حکم اشرف صادر شد که قدری
معتدبه از پان نفیس برای والی مذکور ببرند و یکی از ملازمان
درگاه برسانیدن آن معین شد نوزدهم رایات مهر انوار بعزیمت شکر
پرتو اقبال بآن روی دریایی چون انگنده بفتح روز در آن حدود رسید
نخچیر نشاط اندوز بودند و بیست و چهارم که قرین معادت معاودت فرمودند
خواجه احمد ایلچی بخارا را بمنایت خلعت و خنجر مرصع باعاقه
مرورید و انعام می هزار روپیه نواخته رخصت انصراف بخشیدند و بمیرزا
بیگ میرشکار و لطیف بیگ میرآخور و چندی دیگر از رفقای او
خلاف فاخره ده هزار روپیه و برخی از اقمشه مرصع کزدند از اول تا
آخر بصغیر مذکور و بمرا هانش از نقد و جنس قریب یک لک و

خیر اندیش بود و درین دولت ابدترین نسبت عبودیت موروثی
 و حقوق خدمت دیرین داشت شهنشاه عاطفت شعار قدردان را از
 درگذشتن آن فدوی عقیدت مند خاطر حق شناس حقیقت پیوند
 قرین تاسف و تائر گشته روح او را بانوار توجهات روحانی مرمایه
 امرزش بخشیدند و روز جمعه که در روز از رحلت او گذشته بود
 بمقتضای کمال قدر شناسی و بنده پروری که آیه ایمت در شان
 این خورشید اوج عظمت و مروی از مسجد جامع پرتو قدوم بسر
 منزل باز ماندهای آن مرحوم افکنده آن سوگواران را بزبان عاطفت
 تسلیه و پریش و دل جوئی و نوازش فرمودند و میر خان و روح
 الله خان و عزیز الله خان پسران آن مغفور و افتخار خان و ملتفت
 خان و بهاؤ الدین برادر زادهای او و حیف الدین صفوی دامادش
 را بعطای خلاع فاخره نواخته و همگی منصوبانش را مشمول مراحم
 خسروانه ساخته از کدورت ماتم رسیدگی بر آوردند و زوجه و صبیبه اش
 را بسالیانه پنجاه هزار روپیه کامیاب مکارم شهنشاهانه گردانیدند و
 پسران و دامادش را باضانه مناصب مطمح انتظار تربیت ساخته وقوع
 آنرا در جشن همایون عید فطر که نزدیک بود مقرر فرمودند ششم ماه
 مذکور ختنه مور نوگل حدیقه ابهت و جلال تازه نهال ریاض حشمت
 و اقبال بادشاه زاده والا گهر محمد اکبر زینت انزای انجمن خلافت
 گشته در ساعتی مسعود آن قوت الظهر سلطنت عظمی باین سنت
 منیه فائز گردیدند و چون این اراده دل پسند دفعه بی تمهید و توطیه
 از پیشگاه ضمیر مهر تنویر حضرت شاغنشاهی که همواره از صور الهام
 نقش پذیر امت هر بر زد و خاطر ملکوت ناظر بان متعلق بود که

بود بظاهر دار الخلافه رسید و از آنجا که بقیه ازان آزار و ضعف بسیار داشت اشاره والا بصددور پیوست که داخل شهر شده بسر منزل خویش فرود آید و از کمال عاطفت و بنده پروری تقرب خان و دیگر اطبای پایه سریر خلافت را حکم شده که بمعالجه او پردازند و میرخان خلف خان مذکور با روح الله خان و عزیز الله برادران خود احرار دولت ملازمت اشرف نمود غره رجب فاضل خان از مستقر الخلافه اکبر آباد رسیده ناصیه های آستان خلافت شد و برخی از نفائس جواهر و مرصع آلات که حضرت لطفی از سر عاطفت مصحوب او فرستاده بودند و قریب شانزده لک روپیه قیمت آن بود بخدمت اشرف گذرانید و میرخان هزده سر اسب عراقی با برخی از جواهر و مرصع آلات بر سبیل پیشکش بنظر انور رسانید و هزده سر اسب کجی باد رفتار صرصر خرام از انجمله نه سر با ساز طلا که قطب الدین فوجدار سورتبه برهم پیشکش بدرگاه معلی فرستاده بود بموقف قبول رسید و خواجه احمد ایلچی بخارا بانعام پانزده هزار روپیه و برخی از نفائس اقمشه مورد نوازش گشت و بمیدرزا بیگ میر شکار و لطیف بیگ میر آخور و محمد رحیم مشرف موغات عبد العزیز خان خلع فاخره و پنج هزار روپیه مرحمت شد و از موانج بسر آمدن روزگار حیات خلیل الله خان است چون کوفتش بامتداد کشیده ضعف و فتور قوی بمرتبه کمال رسیده بود باندک نکسی که از بی تدبیری غذاروی داد کارش از مدوا در گذشت و بدعوت اجل نمک خوان (كُلْ نَفْسٌ ذَاِیْقَةُ الْمَوْتِ) چشیده دوم رجب پیمانه زندگی او لبریز گشت چون از بندهای ارادت شعار اخلاص کیش و فدویان هواخواه

گردیده بخدمت همایون اعلیٰ حضرت رفته گزارش بعضی مطالب و مقدمات نماید و پس از تقدیم آن خدمت به پیشگاه حضور آید و هنگام رخصت بعنایت خلعت خاص نوازش یافت و درین هنگام امیرخان بصوبه داری دارالملک کابل از تغییر مهابت خان مریداند شد و بعطای خلعت خاص و شمشیر خاصه و جمدهر مرصع با علاقه موولید و اسب عراقی با ساز طلا و نیل خاصه با ساز نقره و ماده نیل با زرین نقره و جل زربفت و باضافه هزاری هزار حواری دولمپه سه اسبه بمنصب پنجهازری پنجهازر موال ازان جمله یک هزار سوار درآمده صلحیه موولید امانت الطاب گشته هشتم ماه مذکور بدان موجب مرخص گردید محمد ابراهیم و محمد اسماعیل پسران شلیخ میر مرحوم و چندی دیگر در سلطه کومکیان آن صوبه انتظام یافته ببعضی از آنها خلعت و برخی اسب مرحمت شد و از کومکیان آن صوبه مرادقلی ککهر و جمعی دیگر هر یک بمرحمت اسب و خلعت و معالمت خان بتشریف عنایت خلعت موولید نوازش گردید و عسکر خان غوجدار بقارمن در سلطه کومکیان صوبه بنگاله انتظام یافته خواجه صادق بدخشی بخدمت او خلعت سرافرازی پوشید و دلیر ولد بهادر خان روهیله بمقوجدارچی ترهار از تغیر حیدر عبدالعزیز معین شده بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری هزار و دو صد موال ازان جمله پانصد سوار دو اسبه سه اسبه مرغراز گردید و از روی عنایت خلعت خاص با فرمان مرحمت عنوان جهت راناراج سنگه مصحوب کبرای مرمل گشت هزدهم ماه مذکور خلیل الله خان صوبه دله سابق پنجاب که در لهور عارضه بر مزاج او طاری گشته از دیر باز کوفتنگ

آنحصار تعیین نمود و لو بآنجا رسیده بمحاصره پرداخت و کار هر متخصصان تنگ داشتند متصرفان باطل ستیز تاب نیاوردند طریقی فرار نپایند و آن قلعه نیز بقصر و عداوت خواهان درآمد و خان مذکور بجهت بندوبست آن ولایت و ضبط و استحکام قلع و حصون و قلع و زندقه فساد گمراهان تیره هرون چندی دیگر در آن حدود توقف و زبیده منگلی خان را که بموجب پیرایه گیتی مطاع فوجدار بی هاون و بهرامت آن قلاع بار تفویض یافته بود آنجا گذاشته به بدنه مراجعت نمود

اکنون همدستیز گام آسمان خروام نظامه و در طی

مناهی تحریر این شگرت نامه بصمت نگارش و

و تاج حضور پر نور عدان تب گشته سرشته سوانح

اقبال را از جای که گذاشته بود باز بکف می آورد

بیست و دوم بنامادی الولئی عنایت خسروانه دایم مفاخره که در تسخیر

ولایت هاون معاصی نجمیه ازو بظهور پیوسته بود یار سال خلعت خاص

کسوت مباحات بخشید و اضافه منصبش در یکی از جشنهای خسروانه

مقرر گردید و درین تاریخ رایت اقبال فرمانروای عالم پرتو سعادت

به کارگاه پالم امکنده سه روز بصید نخچیر آن عرصه دلپذیر محسوس پذیرای

خاطر مهر تنویر بودند و بیست و پنجم ساعت دار الخلافه بغیض

قدوم اشرف مهبط انوار عز و شرف گردید وصف شکنجان که چندی

قبل ازین مورد عتاب خسروانه گشته از خدمت و منصب معزول

شده بود مورد انظار عفو و بخشایش خدیو بنده پرور قدردان گشته

بمنصب دو هزاری یک هزار سوار مرافرازی یافت دوم جمادی

الاضرة فاضل خان میر سامان بمستقر الخلافه اکبر آباد مرخص

ورزید غازیان فیروزمزد بحصار شهر بند در آمده بشعله تیغ و منان
 آتش دران کفرمتان زدند و از آنجا بدروازه قلعه رسیده بنیروی
 کوشش همت برکشایش آن بستند و تا یکپاس شب از طرفین هنگامه
 جنگ بقوپ و تغنگ گرم بود انجام حال بر اهل حصار تنگ شده
 زمیندار تیره روزگار پس از یک و نیم پاس شب برای که
 از قلعه بجانب جنگل داشت برآمده ره گرای فرار کردند و بمیل
 عون و تائید الهی و امداد اقبال نبی زوال حضرت شاهنشاهی
 فتح و فیروزی قرین حال مبارزان جهاد آئین گشته آن هر دو حصن
 حصین بتصرف اولیای دولت و دین در آمد ساخت آن دیار از
 لوث وجود کفار سیه روزگار پذیرایش یافت و منم خانها و معابد
 هندران که از دیرباز ظلمتکده شرک و ضلال بود بانوار ذکر و تهلیل
 برآمود و درین یورش و آویزش شصت و یک کس از مجاهدین اسلام
 پیای مردی سعادت پیایه واقعی شهادت رسیدند و یک صد و هفتاد
 و هفت تن بپای مجاهده و پیکار چهره شجاعت را از گلگونه زخم
 هیمای سرخروئی بخشیدند و بصیاری ازان تیره بختان بدنهاد را
 تیغ خصم امکن بهادران دشمن شکن برج سر از قلعه تن جدا کرده
 بگویی نیستی فرو افکند و جمعی نیم کشته و زخمدار آواره دشت
 انبار شدند و جمع غفیر اسیر و دستگیر گردیدند و پس از چند روز
 چون منتهیان خبر رسانیدند که گروهی انبوه از خسران منشان باطل
 پرتوه در قلعه دیوکن فراهم آمدند و به پندار دور از کار استعداد جنگ
 پیکار نموده آنجا قدم جرات نهاده داور خان شیخ صفی را با نوجوی
 آراسته از تابینان خویش و برخی از بند و قبیان بدفع اشرار و تسخیر

هرهي صعب و نبردنی شدید نموده منوبت غرر و جهاد اندوختند
 و آخر الامر نسائم غلبه و امتیلا بر هرچم اعلام جنود اسلام زبیده کفار
 فلات فرجام مقهور و مغلوب گردیدند بشعله تیغ مرانشان بهادران
 نصرت نشان جمعی کثیر از عصات را آتش در خرمن حیات
 افتاد و بسیاری ازان بی دلمان ببارش تیرو تفنگ و ضرب شمشیر
 و طعن سنان خسته و مجروح گشته زخمدار بدر رفتند جمعی ازانها
 در پناه کوه و جنگل در خزیدند و فریقي رخت ادبار بحصار شهر
 بند کشیدند پس از وقوع این نتیج اگرچه قرار داد داؤد خان این
 بود که بانواج نصرت شعار برجای موزچال مخالفان قرار گرفته از
 روی تأمل و تدبیر بتسخیر قلعهها که در کمال متانت و استواری بود
 و کشایش آنها بزودی در مرآة اندیشه چهره نمی نمود پیردازد لیکن
 مجاهدان جیش اسلام که رغبت و شغف تمام باهراز رتبه غزا داشتند
 عنان تمالک و تماحک از کف داده بذیروی جلالت و یادری سعادت
 بتعاقب آن جمع بد عاقبت رخس شجاعت بر انگیختند و فوج
 فوج بمان فوج مپک از آب گذشته در پی آن خاکسارای باد پیما
 روان گشتند و بحصار شهر بند رسیده بیورش و آویزش پرداختند
 مقهوران بغی اندیش تاب ثبات و استقامت از حوصله طامت
 خویش انزن دانسته سراحیمه وار از حصار بیرون شدند و بهزاران
 خواری و دشواری بقلعه پائین و حصار کوه پناه جستند و زمیندار
 خسران مآل اهل و عیال و زبده اشیا و اموال خویش که در قلعهها
 بود برآورده بچنگل فرستاد و خود باحتظار حصانت آن در حصار
 با گراهی از کفار تحمیل گزیده بمراسم مدافعت و مقاومت قیام

مورچالها ساخته بودند به نیروی تلاش جرات و جهاد همت پدشاه
 آورده تویی چند بران بالا برد و برق امروزان تو را بخت منصور نیاورد
 و گرم دستی طی الاتصال آنها را بران مستحقان عذاب و بلا رسان
 کردند ابر نیرسان خروشان میساختند و در اماس قیادت و ارکان
 استقلال آن قوم بد شکل تزلزل می انداختند تا آنکه بیست
 و هفتم شهر مذکور اشرار را پای قرار و پایداری لغزش پذیرفته
 از سیبها راه فرار پیمودند و نزدیک بقله رفته بر کنار رودی
 که در پای آنحصار جاربست دگر باره باوری جهاد و کوشش
 بوستن مورچال کشودند چون از معسکر جفود فیروزی تا آنجا
 جنگلی انبوه بود داود خان دوسه روز باهتمام بریدن اشجار
 جنگل و ساختن راه پرداخت و غرق جمادی الاولی که راه قابل عبور
 جیوش منصور گشته بود بانواج ظفر قرین باهنگ پورش بر مورچال
 مقهوران یی دین که بر کنار آب بسته بودند روانه پیش گردید غنیخ
 تاتار و شیخ احمد برادر زادهای خود را با تابینان خویش و جمعی
 از منصبداران بادشاهی و پسر راجه بهروز را باتباع او و جمعی از
 تابینان میرزا خان در دست چپ معین ساخته قرارداد که از راه
 درهای کوه بر مخالفان خدایان بهره حمله برند و شیخ صفی را با
 جوقی در سمت پمین تعیین کرد و خود با میرزا خان و تهور خان
 و راجه بهروز و ابو مسلم و مید نجابت و گروهی از منصبداران در
 قلب قرار گرفت و از همه جانب بر متمردان عصیان منش پورش کردند
 دلیران مرصه و غا و شیران پیشه مبارز آن حرب کفر و فساد رسیده
 نیران قتال برانروختند و تا دو پاس روز بآن تیزه روزان شقاوت اندوز

چهارم ربیع الثانی با مداه خود سوار شده بر طاعیان مرفود حمله
 برد و نزدیک مورچال آنها رمیده نائره نبرد برانروخت چون داؤد
 خان ازین معنی آگهی یافت او نیز بضرورت با جنود نصرت سوار
 شده پیشتر رفت و در برابر مورچال مقهوران بفاصله یک تغنگ
 انداز فرود آمده آنجا طرح مورچال انداخت و بتوپ و تغنگ
 هنگام جنگ کرم ساخت از یک پاس روز تا هنگام غروب خورشید
 گیتی فیروز نیران حرب و قتال شعله ور بود و دلبران جلالت مناش
 از طرفین سرگرم کوشش و آویزش بودند چون تهور خان بخندان
 مناش جهالت پرور نزدیک تر بود شانزده کس از تابینان او سر
 بجیب نیکنمایی فرو بردند و پنجاه کس از سوار و پیاده و بسیاری
 از مراکب را آسیب زخم رسید و اواخر روز آنخان تهور نهان
 بصوابدید داؤد خان بمعسکر ظفر پیوست و چون شام پرده ظلام بر
 چهره بخت عاصیان تیره ایام کشید آنمردودان دو توپ بزرگ از
 قلعه بر آورده در مورچال نصب نمودند و دست جرأت بتوپ
 اندازی کشوند از صدمه گوله آنها تنی چند از سوار و پیاده با برخی
 از دراب عرضه تلف گردیدند و درین شب زمیندار مذکور بشقاوت
 ازلی و ضلالت جبلی اظهار اسرار بر آئین کفر و انکار نموده
 مرتابی خود از ربه تکلیف اسلام بداد خان پیام داد بالجمله چون
 مورچال منمردان بر فراز گاهی بود و مجاهدان نصرتمند در نهیب
 جای سینه ساخته بودند و آسیب توپ و تغنگ آن گروه شقاوت
 پزوه بعساکر گردون شکوه میرمید داؤد خان کوهچمه که سرکوب آن
 سرکشان مذکور بود و آن را با سائر کوهها و پشتهای بلند فرا گرفته

روپیه از جمله پیشکشی که قبول کرده بود فرستاد لیکن داؤد خان
 بران ادای ناهنجار مسامحه ننموده بتحریرک غیرت و تکلیف حمیت
 بعزم پیش برد کار و سزا دادن آن بکار هشتم ربیع الثانی از نرمی
 کوچ کرد و در دامن کوهی که سه کروهی قلعه پلاون بود نزول نمود
 و شانزدهم آنجا یک کروه پیشتر رفته خیام نصرت برافراخت
 مخدولان از قلعه برآمده در نیم کروهی عسکر ظفر شعار مورچالها
 امتوار بسته بجمیعت و هجوم تمام نشسته بودند و مہیای مدافعه
 و محاربه گشته اظهار آثار جلالت میکردند درین وقت از جناب
 خلعت و جهانداري یرلیغ کرامت عنوان در جواب عرضه داشت
 داؤد خان مشعر باین معنی بر تو معادت گسترد که اگر مرزبان
 مذکور برهبری بخت و یادری دولت توفیق ادراک شرف اسلام
 در یافته بدین مبدن احمدی و ملت والی مصطفوی گراید و ترک
 آئین ضال و باطل پرستی نماید اورا بیمن ایمان امان داده پیشکش
 بگیرد و آن ولایت برو معلّم دارد و الا چنانکه مامور شده همت بر
 امتیصال آن مقهور و انزاع قلاع و ولایتش گمارد آنخان عبودیت منش
 مضمون حکم همایون را بآن بدکیش تیرہ ایام پیغام نموده انتظار
 جواب داشت ازان جا که مبارزان جنود اقبال را شوق جدال و قتال
 با اعدای بد سکل عثمان گسل شکیب و تحمل بود تہورخان برلاس
 کہ از صدق تام بہرہ تمام داشت تا وصول جواب آنخسران مآب کہ
 آثار امتنا و ابا از قبول این پیام ہدایت پیرا از چہرہ حالش
 لائج بود صبر نکرده بتحریرص تہور دلاوری در اہراز فضیلت
 مہاہدہ تعجیل نمود و بی اطلاع و مشورت داؤد خان بیست و

زمیندار پلادن برای تمهید مصالحه و مقرر کردن پیشکش نزد او آمد
 شد داشتند اما خان مذکور سخن آنها را بسمع قبول راه نداده جوابی
 که مشعر بحصول مقصود آنمردود باشد نمیگفت درین هنگام که
 افواج قاهره بموضع نرسمی نزول کرد مجددا صدمه رعب و احتیلائی
 جنود مسعود در باطن ضلالت آورد آن کافر مطرود کار گر آمد و بمشاهده
 آثار سطوت اقبال دشمن مال و ملاحظه و خامت عاقبت و سومی
 مآل هوایی مرکشی و سودای مخالفت از مر پندارش برآمد و ناچار
 از راه چاره سکالی و لایه گری پیش آمده صورتسنگه وکیل خود را
 که مدار علیّه و صاحب اختیار مهمات او بود دگر باره نزد داود خان
 فرستاده اظهار عجز و زاری و قبول فرمان پذیری و خدمت گزاری
 نموده راجه بهروز را در حصول این مدعی و حیل انگیزت و تقبل
 دادن یک لک روپیه بر مجیل پیشکش بسرکار جهانمدار و پنجاه
 هزار روپیه بداد خان کرد خان مذکور درین مرتبه از کمال تضرع
 و الحاح او تن بقبول این معنی داد و پذیرفتن مامول آن مخدول
 را از مقتضیات صلاح اندیشی شمرده این مقدمه را بجناب سلطنت
 و جهانبنانی عرضه داشت و بانظار رسیدن جواب از بارگاه مهبر
 جناب روزی چند دران مقام توقف گزیده در استیصال او امهال می
 ورزید در خلال این ایام روزی منبیا جیش اسلام خبر رسانیدند که
 جمعی از مقهوران انتهاز فرصت نموده در هفت گروهی معسکر
 نیروزی رمد غلّه را زده اند اگرچه پس از وقوع این مقدمه زمیندار
 غدار بوساطت وکلا تمهید مراسم اعتذار کرده چنین را نمود که آن
 جسارت بی اطلاع و اشارت از مردمش سرزده و نیز پنجاه هزار

گردید میرزا خان با سصد سوار جلالت آثار و در صد پناده بندر قچی
 بهراولی کمر همت بر میان پردلی بست و تهور خان با هفت
 صد سوار و سصد پناده در برانغار آماده کارزار شد و شیخ تاتار برادر
 زاده داؤد خان با پانصد سوار از تابینان خان مذکور و راجه بهروز
 با چهار صد سوار و یک هزار و پانصد پناده کار نرمایی جرانغار گردید
 و داؤد خان خود با دو هزار سوار در قلب جایی قرار گزیده پانصد سوار
 از تابینان خویش بچنداولی معین ساخت و گروهی انبوه از تپرداران
 بسر گردگی جمعی از بندهای پادشاهی و مردم خویش تعیین
 نمود که مرا مر راه را تا قلعه پلون که جنگلهای صعب داشت و متصور
 بود که مخدولان در پناه آن کمین گاه گرفته با مظهر تشابک اشجار
 طریق آمد و شد بر مترددین لشکر نصرت شعار بشورانند جنگل
 بری نموده مسطح و مصفی هازند و در هر جا که باقتضای مصلحت
 جمعی بایست گذاشت تهنه مقرر کرده جوتی بمحارمت آن گذاشت
 تا مقهوران را مجال دستبرد نماند مچما جیوش فیروزی لوا بترتیب
 و آکهنی که گذارش یافت هر روز سوار شده مسافتی قلیل می
 پیمودند و جنگل بریده و راه ساخته پیش میروفتند و هنگام نزول بر
 اطراف لشکر مورچالها ساخته بلوازم تیغظ و هوشیاری که ناگزیر
 سپاهگر بست قیام می ورزیدند و بنابر تعویق ساختن راه در عرض
 نه روزه کروه طی شده فهم ماه مذکور در موضع نرسی که از انجا
 تا قلعه پلون هفت کروه مسافت است مضرب خیام افواج ظفر
 اعتصام گردید و اگرچه درین مدت که داؤد خان برای گذرانیدن
 ایام برشکل در کنده اقامت داشت چنانچه سابق ذکر یافت و کلامی

بد مكال تزلزل پذیرفته آن حصار حصالت آثار را نیز بی مدافعه و پیکار خالی کرده بکام فرار مسلک ادبار میگردند و داؤد خان بانواج فیروزی نشان چهارم شوال بیای قلعہ رسیدہ آنحصن متین را تصرف نمود و انهدام آنرا مقتضای رای ملاح اندیش دانسته بهدم بنیانش پرداخت و در اندک فرصتی آن حصار امتوار را با خاک برابر ساخت و چون فصل برشکال نزدیک رهیده بود قرار داد کہ ایام بارش را کہ نہ هنگام حرکت و یورش است در آنجا گذرانیده بعد از انقضای موسم باران رهگرایی مقصد گردد و رعایت مراسم حزم و تدبیر را از قلعہ کوچی تا آنجا در هر سه کردہ قلعہ گلین ساخته در هر یک صد سوار از تابندگان خویش و جمعی از پیداهای بندوچی و برخی از زمینداران تعیین نمود کہ چون رسد آرزو بمعسر نصرت آید از حدود خود بسلامت بگذرانند و محافظت راہ نموده نگذارند کہ از دمت برد مقهوران بی دین آمیزی بمرزدین! برسد و چون موسم برشکال سپری شده هنگام نهضت و سواری در رسیدہ همت اخلاص گزین بر تسخیر پلاون بسته با عساکر نصرت قرین عازم آن مهم شد و با آنکہ مرزبان آنجا بصدمة صولت افواج منصور از مستی پندار و غرور بهرور آمده و کلا فرستاده بود کہ تمہید مراسم معذرت و ندامت و تعہد وظائف انقیاد و اطاعت کرده پیشکشی مقرر نمایند تا جنود قاہرہ از عزیمت استیصال و انتزاع ولایت آن خسران مآل در گذشتہ بہ پندہ معاودت کند آن خان شہامت شعار تزلزل در اساس عزیمت خود راہ نداد و توڑوک لشکر و ترتیب افواج نموده غرة ربیع الاول این سال فرخنده بآئینی شایستہ روانہ سمت مقصد

یمین الدوله آصفخان که دران وقت بشایسته خان مخاطب بود بصوبه داری آنجا منصوب شد اگرچه بموجب فرمان حضرت اعلیٰ باعماکر کومکے آن صوبه به تنبیده آنضالالت پرور پرداخت لیکن او را مستاصل ساخت و انتزاع قلاع و ولایتش میسر نگشته هشتاد هزار روپیه پیشکش گرفت و مراجعت نمود. بالجملة چون زمیندار شقاوت شعار پلوان همواره قلاع سه گانه سرحد را بسامان محاربه و نبرد مشغول داشته باستظهار آن دست جرأت ببعضی محال ولایت پادشاهی دراز می کرد داؤد خان انتزاع آگاهارا از مقدمات مطلب دانسته نخست تسخیر قلعه کوٹھی پیش نهاد عزیمت ساخت و پنجم ماه مارک رمضان این سال همایون بپای آن قلعه رسید مفسدانی که درانجا بودند از مطوحت جنود قاهره پیشتر باستماع خبر مغلوب رعب و خوف گردیده رخت اقامت بیرون کشیده بودند و قلعه را خالی کرده داؤد خان آنرا بحیطه تصرف آورده بندوبست شایسته داد و پس ازان کشایش قلعه کنده وجهه همت گردانید آن قلعه است در کمال استحکام بر فراز کوهی واقع شده و جمعی کثیر از مقاهیر با سامان قلعه داری دران بودند از قلعه کوٹھی تا آنجا اگرچه مسافت هشت کروزه است لیکن مراسر راه آن جنگلی انبوه است و در وسط طریق کوهی بلند و کریوه دشوار گذار نیز هست ازین جهت خان مذکور نخست بقطع اشجار جنگل و هموار ساختن راه پرداخته دران باب سعی و کوشش تمام بظهور رسانید و چون بنیروی جهد و اهتمام مبارزان نصرت اعتصام تا یک کروزه قلعه کنده جنگل بریده شد و راه قابل عبور انواع منصور گردید احساس ثبات و استقلال مخذوقان

از تادیب دیگر نماند کیشان فارغ گشته بود باتفاق میرزا خان فوجدار
 در بهنگه و تهوژ خان جاگیردار چین پور و راجه بهروز زمیندار مونگیر
 و دیگر عساکر بادشاهی و زمینداران و کومکیان آن صوبه بسمت
 مقصد روانه گردید پلارن بمسافت چهل کروزه در جنوب رویه پتنه
 واقع شده از بلده مذکور تا سرحد آن ولایت بیست و پنج کروزه امت
 و از آنجا تا مکانی که مسکن و مامن مرزبان آن ولایت و آثار شهر
 و آبادیست پانزده کروزه آن معموره کفر و ضلالت در قلعه محکم
 اساس دارد هر دو سنگین یکی ازان بر فراز کوهی که دران نزدیکی
 امت و دیگری بروی زمین رودی عظیم از پای آن دو حصن منیع
 میگردد و در اطراف و نواحی کوههای مرتفع و جنگلهای انبوه است
 و سه قلعه متین از متعلقات آن ولایت در سرحد صوبه بهار امت
 نخستین قلعه کوتهی که بیست کروهی پلاونسست دوم قلعه کنده که
 از کوتهی بمسافت هفت کروزه بر سمت یسار آن واقع است سیوم
 قلعه دیوکن که بفاصله ده کروزه از کوتهی در جانب یمین آنست و
 همواره از قدیم الایام زمینداران ضلالت فرجام آن کفر بوم را بغی
 و مرکشی با حکام شیوه بوده و به پشت کرمی حصانت قلاع و معویت
 مسالک و انبوهی بیشها با صوبه داران دم مخالفت زده طریق اطاعت
 نمی پیموده اند چنانچه در عهد سلطنت اعلیٰ حضرت که عبد الله
 خان بهادر فیروز جنگ مدتی بصوبه داری پتنه قیام داشت پرتاب
 ولد بلبلدر چروکه دران هنگام مرزبان آن ناحیت بود از کمال جهل
 و استبداد تن باطاعت و انقیاد ندارد و در مدت حکومت او
 پیشکشی نفرستاد و بعد ازان خان مرحوم که امیر الامرا خلف

منصرف بود باستظهار قلاع متین و حصون استوار و کثرت پیاده‌های
 مبرار و مصوبت طرق و مسالک از بسیاری جنگلهای انبوه و فزونی
 کربوه و کوه پذیرای انصون دیو ضرور گشته دم نخوت و استکبار میزد
 و بدست جصارت لوای استبداد انراخته از دیرگاه باغی و خود
 سر معزیست و از بیجوهری و سست همتی برخی صوبه داران در
 بعضی اوقات که انتهاز فرصت میکرد پای جرأت از حد خود فراتر نهاده
 دخت تعرض بحال ملک پادشاهی که بحدود زمینداری او قریب
 الجوار بود دراز می نمود از کوته نظری و فرومایه گوهری به پندار
 جهالت و خیال خود سری سر از ربنقه فرمان پذیری بارگاه سپهر مدار
 و اطاعت و تبعیت صوبه دار پیچیده در دادن پیشکش برسم معهود
 دیگر مرزبانان تبار و تقاعد میوزید لجرم سال گذشته در هنگامی
 که داور خان صوبه دار بهار از مهم بنگاله مراجعت نموده بنواحی
 پتنه رسیده بود و دران حدود یک چند توقف گزیده به تنبیه و تادیب
 بعضی مفسدان تیره ایام قیام داشت فرمان قهرمان جلال از پیشگاه
 سلطنت و اقبال بخان مذکور پیرایه نفاذ یامت که با کومکیان و عساکر
 آن صوبه همت بر تسخیر ولایت آن سیه روز ظلمت کفر و غوایت
 گماشته ادرا نابود و محتاسل سازد و راحت آن مرزمین را از غبار تصرف
 آن مدبر بی دین پرور ازد و بیرلغ گیتی مطاع بنام فوجداران و تبولداران
 و زمینداران و سائر کومکیان آن صوبه صادر گردید که با بهاء و تابینان
 خویش نزد او شتافته در تقدیم آن مهم شرایط موافقت و موافقت
 بظهور رسانند آنخان شهابت نشان بفرود فرمان عالیشان کمر
 عبودیت بتمشیت آن خدمت بسته بیست دوم شعبان آنسال که

ارمال خلعت مورد نوازش شد و از اصل و اضافه بمنصب هزاری هزار سوار هر بلند گردید و بمیرد خان برادرش که چنانچه سابقا گذارش پذیرفته از نیک سرانجامی شرف اسلام دریافته دولت اندوز حضور لامع النور بود نیز خلعت مرحمت شد دهم ماه مذکور اله وردیخان فوجدار گورکپور بمزبساط بوس بارگاه سلطنت جبین طالع بر افروخت و سه زنجیر نیل بر سبیل پیشکش گذرانید و عطا خلعت سرمایه مباحات اندوخت و درین اوقات بجمع نوئیان والا قدر و امرای والا نامدار و بسیاری از عبودیت منشان خدمت گذار خلعت زمستانی عطا شد •

تسخیر ولایت پلارون از متعلقات صوبه بهار

چون از روز نخست کار کزان قضا و قدر مقالید فتح و ظفر بدست شکوه دولت این خدیو سکندر فر داده اند و در مدارج عالمگیری و کشور ستانی ابواب تائیدات غیبی و توفیقات آسمانی بر روی بخت جهان کشای گشاده لا جرم اولیای سلطنت گیتی فروزش هر روز به تسخیر ولایتی فیروز و یکشایش ناحیتی نصرت اندوز گشته بلوامع میون همت و مجاهدت عزم مملکت از ظلمت وجود شرکشان نخوت مذش پیرایش میدهند پرده کشای چهره صدق این مضمون مسخر کشتن ولایت پلارون است که درین ایام از میامن اقبال کیهانستان خدیو جهان بحسن سعی و کوشش داود خان صوبه دار پنه برمنصه ظهور آمد توضیح این مقدمه آنکه چون مرزبان آن ولایت که بوراثت نیاگان ضلالت آئین آن سرزمین را

بدیع آثار باشد و نیز فرمان همایون بنفاد پیوست که در آن موضع خوب
 شکار دولخانه مختصری بجهت نزول اشرف به پردازند درین هنگام
 بفروغ اختر جاه و جلال کوهر محیط عظمت و اقبال پادشاهزاد
 ستوده خصال محمد . معظم یک سر اسب از طویل خاصه عطا گردید
 و بمرتضی داد خان و کنور رامکنه و هوشدار خان و فیض الله خان
 و حسن علی خان و دارا بخان و برخی از قراولان و عملی شکار خلعت
 شکاری مرحمت شد پنجم جمادی الاولی شهنشاه دین پناه رایت
 معاودت از شکار گاه برافراخته ماحمت دار الخلافه را از فرودوم
 اشرف سعادت بخشیدند درینوقت یرلیغ گیتی مطاع بنام مهاراجه
 جسونت منکه صوبه دار کجرات عز صدور یافت که باتمامی سپاه
 خویش بکومک امیر الامرای که باعساکر منصور بدفع و استیصال
 میوای مقهور قیام داشت بشتابد و بقطب الدین خان فوجدار
 جوناکده فرمان شد که بکجرات آمده تا برسیدن صوبه داری دیگر
 بنظم مهام آنصوبه استغال ورزد و از وقائع دار الملک کابل معروض
 بارگاه خلافت گردید که راجه راجروپ تهانه دار غزنین با جل طبعی
 سپری شد و شمشیر خان که بحراست حصار شهر کابل معین بود
 بجای او منصوب شده باضافه پانصد سوار بمنصب دو هزار و
 پانصدی دو هزار و پانصد سوار مباهی گردید و خدمت او بشهامت
 خان که در سلک کومکیان آن صوبه منتظم بود مغفوض گشته منصبش
 که دو هزار سوار بود باضافه پانصد سوار افزایش پذیرفت
 و مان دهاتا ولد راجه راجروپ که تهانه داری کهمرک و غور بند
 و ضحاک باو متعلق بود بنابر قضیه فوت پدر خویش بعدایت

حضرت از روی چستی و چالاکی تفنگ موموم به بی بدل را که در سرراستی و بی خطائی نظیر ندارد بجانب او ماشه خوابانیدند و گوله بشانه اش رسیده از انطرف گذر کرد و آن صید می قدم رفته از پا در افتاد و دیگری که تعاقب او کرده بود آمده بر دور آنسر زمین سعادت قرین که کیهان خدیو با داد و دین بدولت آنجا مربر زانوی صید افگنی نشسته بودند گردید و چون بقابوی آنحضرت در آمد او را نیز نشان کرده تفنگ موموم بظفر بان را که بر سر دست مبارک بود چنان بجانب او برق امروز همدند که گوله بهان دل در سینه اش جای گیر آمد و او نیز پنجاه قدم رفته فرو غلطید شیخ بدو و یار محمد قراول که نزدیک بودند رسیده آنها را ذبح نمودند و آن شکار غرابت آثار که انموزجی بود از نقش نیرنگی طالع خصم افکن اقلیم شکار شهنشاه روزگار حیرت انزای دیده وران هوشمند گشته ازان تیزدمتی بخت و صید افگنی اقبال نیروی بازوی تائید این برگزیده ذوالجلال مجددا بچشم بصیرت مشاهده کردند و طبع مبارک خدیو جهان ازان بشگفتگی و انبساط گرانید و چون بیگ اهنک توجه بادشاهانه آن دو شگرف نخچیر بروش دلپذیر که گذارش یافت بدو تیر صید شد و باتفاق مهارت پدشگان فن شکار و صید آزمایان کهن دشت روزگار صیدی باین ندرت و خصوصیت کم اتفاق می افتد اشاره معلی صادر شد که سه تختگاه سنگین یکی دران گل زمین که شهنشاه دولت و دین در حالت صید این وحشیان آنجا نشسته بودند و دیگر در درجا که آن دو نخچیر هدف تیر اقبال عالم گیر کشته بودند بسازند تا نشانی از کیفیت این شکار

بخشیده بیست و یکم دگر باره بخاص شکار مراجعت نمودند و میزده روز دیگر دران نخچیر گاه نزهت نشان و نواحی آن بصید نیله گاو عشرت آرا گشته در پرده شکار پرورش حال رعایا و زیر دستان میکردند و بقراولی معادت ازلی صید دلهای رمیده نموده چهره افروز دولت و معدلت بودند و در خلال این ایام در موضع انوپ شکار روزی شکاری غریب دلفریب که کمال ندرت داشت مسرت پیرای طبع اقدس گردید گزارش کیفیتش اینکه چون آنحضرت بعزم صید نیله گاو که هنگام مستی آن بود بشکار گاه مذکور رسیدند از جمله قروانی که در تفحص نخچیر بهر سوتکپو داشتند شیخ بدھونام قراولی آمده بموقف عرض همایون رسانید که دو نیله گاو درین نزدیکی از جوش نشای مستی بجزگ پیوسته آریزشی شگرف حیرت انزا بایک دیگر دارند حضرت شاهنشاهی بتماشای آن وحشیان توجه فرموده نزدیک یانها رسیدند چنان پرخاش معسّتی و شورش بهیمی برانها مستولی بود که اصلا رم نخورده سراز جنگ برنداشتند و بنوعی درهم آویخته زد و خورد می نمودند که تمام سرو گردن هر دو مجروح گشته بخون بر آغشته بود پس از جنگ ممتد یکی ازان دوستیزنده وحشی مغلوب گردیده راه گریز سپرد و آن دیگر در پی او شتافت درین وقت خدیو روزگار قصد شکار انها نموده از تخت روان مبارک فرود آمدند و با دالی و مونده که از آلات و ادوات صید و حوش است متوجه شکار گردیدند اتفاقا از رسائی کمند عدویند اقبال حضرت شاهنشاهی که هیچ صید مقصودی گردن ازان نییچد نخچیری که گریخته بود برگشته بر سر تیر آمدن آن

بموجب امر اعلی قاضی عبد الوهاب اقصی القضاة در حضور انور
 بآئین شرع مطهر تمهید قواعد عقد نموده آن نخله حدیقه
 عفت را بانها برونند گلشن حشمت پیوند داد ایستاد های بهاط
 قرب و حضور و باریافتگان آن انجمن پرنور مراسم تهلیت بتقدیم
 رسانیده تحلیم مبارکباد نمودند و نقار های عشرت بنوا آمده نغمه
 سرایان خوش آواز و ترانه گویان طرب هاز نغمهای دلنواز در مقام
 تحیت و ثنا خوانی سرودند و آن بزم پر نشاط و محفل انبساط
 بمبارکی و فرخندگی صورت انجام پذیرفت درین جشن بهجت
 پیرا بخواجه احمد ایلچی بخارا که باشا را والا شرف اندوز بهاط
 حضور بود دو عدد اشرافی یکی سه صد توله و دیگری دو صد توله
 وزن داشت با دو روپیه بهمین وزن عطا گردید و بخوشحال خان
 کلاونت و بهرامخان برادرش موازی چهار هزار روپیه از حلی و
 حلل مرصع و سه هزار روپیه نقد و بکوهرخان کلاونت دو هزار روپیه
 مرحمت شد درین هنگام فرخنده فرجام چون ایام برشکال سپری
 گشته و هوا بخوشی گرائیده بود و فصل زمستان که موسم سیر و شکار
 این کشور فیض پرور امت در رسیده هوای نشاط صید نخچیر از
 پدشاه خاطر مهر تنویر شهنشاه عالم گیر سر بر زده هفدهم ماه مذکور
 ساخت شکار گاه بالام از فیض ورود فرمانروای عالم شرف اندوز شد
 و آن روز و روز دیگر آنجا بشکار کلنگ و آهو نشاط اندوخته نوزدهم
 بخاص شکار توجه فرمودند و روز دیگر از آنجا بشکار پور معادت قدوم

خلافت پناهی آنساله دودمان سلطنت را مطمح افطار غاطفت و
 مطرح انوار مرحمت گردانیده یکمقد مروراید شاهوار که پنجاه هزار
 روپیه ارزش داشت از مر عذایت بدست گرم پرور بر مرایشان
 بستند و گرانها هر بندی دیگر از یک دانه لعل آبدار و دودانه مروراید
 غلطان که پنجاه و پنج هزار روپیه قیمت آن بود و بازو بلندی مرصع
 و خنجر خاصه باعلاقه مروراید و چرکسی خامه مروراید دوز و جیفه
 مرصع و یک لك روپیه نقد و یکزنجیر نیل خاصه باتلایرو پنج مر
 لپ عربی و عراقی از آن جمله یکی با ساز مرصع و یکی بازین و
 ساز طلا مکرمت فرمودند و اشاره والا بانروختن آلات آتشبازی
 صادر شده تماشای آن هنگامه دلپذیر حیرت بخش ناظران گردید
 نخلهای باروتی که بسان سرو جوی باری از کنار دریای جون قد
 انراخته بود گلهای آتشین در دامن زمین فرو ریخت و انعطاس
 صوران گوناگون نقشهای بدیع از صفحه آئینه نام آب انگیخت
 صورت بر رفتن و باز گشتن تیر هوایی از گلبازی نو نهالان گل
 پیرهن در ساحت باغ و گلشن نشان داد و از شعله ریزی و شرر
 باری گل افشان هوای گلریزان بهار در سر عشرت طلبان افتاد
 لمعات فروغ ماهتابی کره زمین را چون گوی آفتاب رزین ساخت و
 هلهای زر کش نور بهر آذین بزم مرور بردر و بام شهر و کو انداخت *

* لمولفه * نظم *

ز انوار مهتابی مه ضیا * جهان بسجده اندروخت نور و صفا
 هوار و هشی بخش ادراک شد * زمین شمع فانوس افلاک شد
 و پس از انصرام این تماشای نشاط افزا چون ساعت عقد در رسیده

از تلمع و ضیا سطح بلورین آب هم چشم چشمه آفتاب گردیده بود •
• لمولفه • نظم •

ز بس شمع و مشعل برانروخته • زمین همچو منقل شد افروخته
چراغان چنان گشت عالم فروز • که نگذاشت در دهر یک نیره روز
و دران طرف دریا آلت و ادوات آتشبازی چیده شده بود بموجب
حکم اعلیٰ چندی از امرای عظام مژل اسد خان بخشی دوم و صفیخان
و امتخار خان اخنه بیگی و ملتفت خان میر توزک از جای که
بادشاهزاده بلند مقدار سوار عده بودند در رکاب ایشان روان گشتند و
طایفه مطربان و اهل عشرت و سرور از انات و ذکور با دف و ساز بغمغمه
شادی و اهنگ مبارکباد گل بانگ نشاط بر کشیده ترانه مرایان و
سرود گویان پیش پیش می آمدند و آواز نقاره و کرنا و صغیر و
نفیر و سرنا از بالای سفائن چراغان که بر روی دریا جلوه گر بود و
آوازه شکوه و جلالت بگوش گردون میرسانید و در انجمن همایون
غسلخانه که حضرت شاهنشاهی بانر الهی سرپر آرای خرمی و
انبساط بودند ترانه سنجان محفل خاص در پرده تهنیت نوا ساز
گشته شعله آواز شان در خرمن طاقت ناهید در گرفته بود و غلغل
شادمانی و صدای شادیانه کمرانی ازان بزم معلی مظهر اعلیٰ
بررفته •
• لمولفه • نظم •

سرود مغنی شده گرم جوش • زده نعمت چنگ و نی راه هوش
پی گوهر خوشدلی رشته ساز • چه آهنگ مطرب چه آوازه ساز
بالجمله بادشاه زاده عالی مراد احشمت قرین دولت و مبسرت معادت
الروز ملازمت اشرف گشته آداب تسلیمات بجا آوردند حضرت

حلی و حلل و مرصع آلات و رغائب ملبوسات تلطفات بجا آورده
جهازی شایسته برای آن محجوبه عفت منش مرتب نمودند و
میزدهم ربیع الثانی مطابق پانزدهم آذر که شب هنگام آن با اختیار
اختر عنایان پایه سرور اعلیٰ سماعت عقد مقرر شده بود در محفل
فردوس مثال غسلخانه خجسته جشنی بادشاهانه پیرایه انعقاد یافت

• لمؤلفه • نظم •

که نظاره جشن آن بزم گاه • تهی ساختی دیده را از نگاه
بهشتی بزبانی روی حور • ازو چشم بد چون غم از عیش دور
همن نیز چون دامن بومنان • صفا خیز چون مینه دوستان
و آن روز بهجت افروز در منزل فیض قرین پادشاه زاده ارجمند نیز
بصاط جشن و سوز مبموط گشته هنگامه عیش و طرب گرمی پذیرفت
ارباب نغمه و سرود با دف و چنگ و بربط و عود آنجا فراهم آمده
نوا مینج عسرت و خوشدلی بودند و اوائل شب مذکور که آن بزم قدیمی
سرور در بارگاه اقبال مهمل گشته بود بادشاه زاده عالی تبار را
مقام در کمال شوکت و احتشام از منزل خود برآمده برای دریا هوار
سفینه سعادت متوجه پیشگاه حضور لامع النور گردیدند و در برج قلعه
مبارکه از کشتی فرود آمده یکران دولت و کمرانی بزیر ران
کشیدند از آنجا تا پای شاه برج که مطلع آفتاب سلطنت و جهانبانی
امت از دو طرف بر زمین کنار دریا چوپ بست نموده جراحانی
در کمال خوبی و نظر فربهی کرده بودند و فانوهای رنگین و
و منقش بطرزی دلکش درپیش آن در آریخته بدستور معهود
دیگر جشنها جراحان کشتیها نیز هنگام افزون آن بزم طرب پیرا شده

حالگی رسیده نخل برومند قدش در گلشن شباب و کمرانی قد
 کشیده بود ازین سنت وافی برکت بهره‌ور سازند و خاطر اقدس از
 پیوند آن نونهال گلستان جاه و جلال که بر ذمت همت والا فرضی
 بود لازم الذا پدید آزد و پس از تأمل در اختیار عفت مرشقی که
 هزارار این نصیب ارجمند باشد قرعۀ این دولت بدام صبیغ ستوده
 اطوار راجه روپ سنگه را تهور که از نژاد راجه‌های دیشان و پسر عم
 مهاراجه جسونت سنگه بود افتاده آن مستورۀ بختمند را نامزد
 پادشاه زادۀ عالی قدر فرمودند و چون بموجب یرلیغ گیتی مطاع
 از موطن خویش بمشکوی قدس و حرمکده اقبال رسید نخست
 بتلقین کلمۀ طیبه و ادراک شرف اسلام فایز گردید و روزی چند
 در خدمت علیه حجله نشینان حریم عفت و پرده گزینان مرادق
 عظمت کسب ضروریات احکام دینی و آداب و مراسم ایمانی نموده
 در اندک فرصتی جمال حالش بزبور اخلاق حمیده و عادات
 پهنیده آرایش یافت و اشارۀ همایون بترتیب اسباب و مقدمات
 آنطوی فرخنده صادر گشته کارپردازان پیشگاه سلطنت بهرانجام
 لوازم آن پرداختند و متصدیان مهمات سرکار پادشاه زادۀ نامدار
 بختیار نیز بسامان ضروریات آن قیام ورزیده آنچه بایست مهیاساختند
 و عاطفت خسروانه از زواهر جواهر و پیرایه‌های گران مایه زیاده از یک
 لک روپیه بآن مخدره نقاب حیا عطا فرمود و بیماری از نفاثات
 اثواب و امتعه و دیگر اسباب تجمل و تزئین مبذول داشت و همچنین
 صدرآرایان مرادق حشمت و اقبال و معظمتان شبدستان جاه و جلال
 اعفی بیگمان تقدس نقاب خورشید اجتناب ثریا جناب فیروز اقسام

جشن کدخدائی بادشاهزاده عالی تبار بخت بیدار خجسته شیم محمد معظم با دختر صفت سیر راجه رو بسنگه رانهور بر طبق سنت سنیه میمنت افروز

از آنجا که حکمت کامله خلاق احد و بدنیاز صمد که ذات مقدسش
بتغزیه لم یولد منفرد و ممتاز و در صفت وحدت و یکدائی
بی همیم و انفاز است حرشته بقای انسان که خلف الصدیق
دودمان امکن و قرة العین خانواده اکوان است و مخلوق
از برای پرستش مانع و معرفت یزدان بتوالد و تداخل باز
بسته و سرور اهل دانش و بینش که کدخدائی سرای آفرینش است
در ترغیب سنت هدیه نکاح با سر تداکخوا نکاترو عقد جواهر رحمت
در دامن بخت نیک سرانجامان است گسسته بر قاطبه خلایق و کانه
عبدالخصوصا سلاطین والا نژاد که اساطین کارخانه ایجاد اند لازم و محتتم
است که همت بلند نهمت بر تکذیر تربیت که سرمایه نظام کشور صورتست
مقصود داشته سراچه همتی و پیشگاه حق پرستی را رونق نزنند
و اخلاف عالی گهر را با عفت صلحان نیکو میر سمت مزاجت داده
در احتیغای فعل که خلوه ذکر و دوام نام از شرائف نتایج آنست
کوشش نمایند بنابرین رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی که
بهین مظهر خلیفه آسمی و در همه امور مقتدی بتأثر شرح مظهر
جناب رسالت پناهی اند درین هنگام میملت فرجام چنان اقتضانمود
که فرزند اختر برج دولت رخشنده گوهر درج سلطنت پادشاهزاده
کسکار بخت بیدار محمد معظم را که من شریفش بدایه نوزده

احترام در پادشاهی و پس از تقدیم مراسم کورنشی و تسلیم نامه
 عهد العزیز خان را بخدشت اعرف گذرانید و سوغات که مشتمل بود
 بر اهدای راهوار ترکی و شتران نرومایه بخدی و دیگر تحف
 و نوادر بنظر خورشید مآثر رسانید ازان جمله یک قطعه لعل رنگین
 خوشآب بود که بچهل هزار روپیه قیمت شد عاطفت پادشاهانه
 دران روز خواجه احمد مزبور را بمکرمت خلعت فاخره و خنجر
 گران بها باعلاقه سرداریده و انعام هشت هزار روپیه نوازش نمود
 و چون در راه کوفتی بهمرمانیده هنوز بقیه ضعفی داشت
 عصای مرصع عطا فرموده منزلی لایق بجهت بودنش مقرر شد
 و شب هنگام باشاره والی فرمان روی ایام کشتیهای که بدستور
 جشنهای سابق بران چراغان شده بود بروی رویای جون جلوه گر
 گشته حیرت بخش ناظران و طرب نهای حاضرین گردید و جراتی
 که از شمع داران روی آب بر زمین کنار دریا در کمال خوبی و نظر
 فریبی ترقیب یافته بود ایستادهای آن انجمنی عشرت را مسرت
 بخشید حضرت شهنشاهی در ایوان سپهر نشان فعلخانه رو بدریا هر
 سریر عظمت و اتیال جلوس فرموده از ادب رفعت و علا بان تماشای
 بجهت افزا توجه فرمودند و خواجه احمد المچی نیز دران فرخنده
 مجلس سعادت حضور یافته از تفرج آن هنگامه لذتیر بهره ور شده •

و دیگر امرای نامدار و عمده‌های آستان سپهر مدار پیشکشها درخور حال گذرانیدند و اشاره‌ی والا صادر شد که تا پنج روز این جشن فرخنده هنگامه آرای عشرت و خرمی و انجمن‌انروز مسرت و شادکامی باشد

ادراک سعادت ملازمت خواجه احمد

سفیر عبد العزیز خان والی بخارا و

گذرانیدن نامه در ایام این جشن طرب پیرا

چون آن خان والا دودمان چنانچه سابقا گزارش یافت نسبت خوانین املاف و طریقه ابا و اجداد که همواره با سریر آرایان این دولت خدا داد رعایت مراتب یکجہتی و داد و سلوک سلك صداقت و اتحاد نموده باقتضای صلاح اندیشی طالب ایتلاف و التیام و بادی فتح الباب ارسال نامه و ابلاغ پیام بوده اند برای ادای مبارک باد جلوس این فرازنده لوائی عظمت و کشور مدانی بر اورنگ خلافت و جهانبانی خواجه احمد نام یکی از نزدیکان خود را با تهنیت نامه مبنی بر مراتب الفت و استیناس و محتوی بر قواعد آداب دانی و پایه شناسی و ارمغانی از نغائش و مرغوبات توران برسم سفارت باستان فلک نشان فرستاده ایلچی مذکور درین هنگام بظاهر دار الخلافه رسیده بود چهارم ربیع الثانی در اثنای این بزم کامرانی و جشن خسروانی حکم معلی صادر شد که بسعادت تلذیم مدد جلال فایز گردد و بموجب فرمان همایون صیفخان و قباد خان پذیره شده او را ببارگاه اقبال زمانیدند و در محفل فلک شکوه خاص و عام بوسیلہ بخشیان عظام شرف امتلام مدد سپهر

و سید جمفر خان ولد سید جلال بخاری و سید محمد خلف او که در موطن مالوف خود کجرات بودند بعنایت ارسال خلعت سرمایه افتخار اندوختند و کمال نظر داروغه آبدار خانه ب خطاب خدمت طلب خانی پایه عزت یافت و انور خان خواجه سرا که التماس رخصت زیارت خرمین شریفین زادهما الله شرفا و قدرا نموده بود بعنایت و انعام دو هزار روپیه مرافراز گشته بادراک آن سعادت مازون شد و قاسم اقای که حسین پاشای حاکم بصره بانعام دوازده هزار روپیه و عطای خلعت کامیاب گشته رخصت انصرام یافت و بهمراهان او یک هزار روپیه عنایت شد و مصحوب او يك قبضه شمشیر مرصع گران بها برای پاشای مذکور مرسل گردید و مغول خان که از زمرد گوشه نشینان بود بانعام پنج هزار روپیه بهره اندوز مرحمت گشت و بسیاری از امرا و منصب داران بمکرمت خلعت واسپ و شمشیر و دیگر عطایای خسروانی مباهی گردیدند و هفت هزار روپیه بزمرد نغمه سنجان و مرد سرایان آن بزم مسعود عطا شد و جمعی کثیر از بندهای آستان خلعت و ملازمان رکاب دولت بعنایت خلعت و برخی بمکرمت اسپ مباهی گشتند و درین روز جهان افروز از جانب خان خانان همه سالار يك قطعه الماس ابدار که هفتاد و پنج هزار روپیه قیمت آن بود بنظر مهر انوار در آمده پسند طبع همایون افتاد و پیشکش مهاراجه جسونت سنگه صوبه دار گجرات از نوادر جواهر و مرصع آلات به پیشگاه حضور رسیده پایه قبول یافت و دانشمند خان الماسی که پنجاه هزار روپیه قیمت داشت بمحل عرض رسانید

شد بود و بعد از آن برسانیدن آن مأمور گشته بعنایت خلعت
 و علم و یک زنجیر نعل فوارش یافت و از جمعی که با خان مذکور
 بدکن تعیین یافته بودند و کفالتی مکنه را تهور بعنایت خلعت و از
 اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار و قادر دان
 افشاری و جهانهاز خان هر یک بمرحمت خلعت و از اصل و اضافه
 بمنصب هزار و پانصد سوار و زاهد خان و عید علی اکبر باره
 و چندی دیگر بعنایت اسب و ترکناز خان و سید زین العابدین
 بخاری و جمعی دیگر بمرحمت خلعت و برخی بمطای شمشیر
 بهراندوز عزت گشتند و سید پیر بنفیدله از اصل و اضافه بمنصب
 ده هزار و هزار و دو صد سوار و مرحمت خلعت و شمشیر هرافر از
 گشته در ملک کومکیان صوبه دار الملک کابل منتظم شد و سرادق
 کبر از کومکیان صوبه مذکور باضافه چهار صد سوار بمنصب هزار
 و پانصدی هزار و چهار صد سوار و از اصل و اضافه التفات علی
 بمنصب هزار و پانصدی سو صد سوار و اسام او بری که در ملک
 کومکیان دکن منتظم است بمنصب هزار و سوار و حامد خان
 بمنصب هزار و چهار صد سوار و افتخار ولد ناخر خان بمنصب هزار و
 سه صد سوار و محمد عابد ولد زاهد خان مرحوم بمنصب هزار و
 دو صد و پنجاه سوار و حکیم صالح شیرازی بمنصب هزار و سوار
 مشمول انظار عنایت گردیدند و مانسنگه ولد راجه و پستگه و تهور
 بعنایت سر بیچ مرصع تارک مبادت امراخته بوطان و خدمت یافت
 و روح الله بدیوانی دار الملک کابل از تنبیر یعقوب خان منصوب
 شده بعنایت خلعت و خطاب بشارت خان سرمایه کمرانی اندوخت

دولت و کمرانی شدند درین نزم فرخنده قرة العین عظمت و بختیاری
 قوة الظهر شوکت و فاصاری بادشاهزاده فرخ حاصل محمد معظم
 بانعام دولت و رویه نوازش یافتند و امیرالصوامی صوبه دار دکن
 و خان خانان سپهسالار بنگاله و مهاراجه جسونت سنگه ناظم مهام
 احمد آباد و جمفر خان صوبه دار مالوه و مهابت خان صوبه دار
 کابل بعدایت ارحال خلاع فاحره قامت مفاخرت انراختند و عید
 الرحمن بن نذر محمد خان بانعام ده هزار رویه مورد مرحمت شد
 و عابد خان که از نژاد کبار خواجهای ملوری الظهر است بتفویض
 خدمت جلیل القدر مدارت کل از تغییر شیخ میرک که او را
 کبر من دریافته بود و الایامه گردانید و احلام خان بصوبه داری کشمیر
 و لهنر از تغییر ابراهیم خان معین گشته بمرحمت خلعت و اسب
 با ساز طلا سربلند شد و همت خان پسرش بعدایت اسب
 منباهی گشته بمرحمت پدر مرخص گردید و چون صف شکرخان
 میر آتش بظاهر تقصیری مورد عتاب بادشاهانه گشته از منصب
 و خدمت معزول شده بود فدالطیجان بخدمت داروغگی توپخانه
 خلعت سرنوازی پوشید و قبل خان باهانیه بقصد سوار بمنصب
 سه هزاری دو هزار و پانصد سوار چهره اعتبار انروخت و اکرام خان
 بفوجداری تحسین و خانوه معین گشته از اصل و افسانه بمنصب
 دو هزاری دو هزار حوار مورد مرحمت گردید و حسن علی خان
 توسن بیگی بعدایت خلعت کسوت مہارات یافته جهت بمر
 کردن جانوران بشکار گاههای نواحی دلازلخانه مرخص شد و
 چون فوجی تازه از مبارزان جنود اقبال برآم کرمک بدکن معین

علیل و مریض بود مداوای او را از دم شمشیر تدبیر جهتند و بحکم
 ضرورت سر پرشرش از تن فتنه پرور جدا کرده نهانی از مردم راجه
 همچان سنگه بدربار جهانمدار فرستادند و بانها جواب دادند که ما او را
 از هم گذرانیده بسزای کردار رسانیدیم و چهاردهم ربیع الاول سر
 آن مدبر خیره سر بجناب سلطنت رسیده برخاک ادبار و نگونساری
 پای فرمود مذلت و خواری گردید و ظهور آثار نیرنگی اقبال دشمن شکار
 خدیو جهان بنزگی تمبرد منشان خلاف ائین را سرمایه عبرت شده
 دولت خواهان بیدار بخت آگاه دل را بصیرت بخشید •

جشن وزن شمسی و آغاز سال چهل و چهارم

درین هنگام میمنت انوار موسم وزن شمسی خدیو روزگار بصد خرمی
 فصل بهار در رسیده گلهای نشاط بر تارک جهانیان افشاند و دگر باره
 بارگاه دولت و پیشگاه عظمت به آذین خسروانی زینت پذیرفته
 رسم عیش و آئین شادمانی تازه شد و چهارشنبه سلیم ربیع الاول مطابق
 دوازدهم آذر بهس از انقضای هفت گهزی از روز مذکور در ایوان
 سپهر نشان غسل خانه آجشن خجسته انعقاد یافته از فیض منجیدن
 بادشاه فلک دستگاه گفتین ترازو جرم خورشید و ماه را بهنگ کم
 برگرفت و سال چهل و سوم شمسی از عمر سعادت قرین گیتی خدیو
 با داد و دین بهزاران نصرت و فیروزی و میمنت و بهروزی بانجام
 رسیده سال چهل و چهارم آغاز شد حضرت شاهنشاهی بعد فراغ از
 مراسم وزن بایوان چهل ستون خاص و عام که گران مایه تخت
 فیروزی بخت مرصع نگار در آنجا نصب کرده بودند سریر آرای

هنگه بمیامن اقبال فرخنده فال بر وفق خواهش اولیای دولت
 بدزوال بقطع و فصل اسجامید و غبار آن فتنها که بیگبار برخاسته بود
 بآب تیغ عالمگیر شهنشاه سکندر نظیر در اندک فرصتی فرو نشست
 و ریایات جاه و جلال پرتو ورود بدار الخلاقه انگند راجه دیببی سنگه
 بندیده باستیصال آن مقهور مامور گشته یرلیغ گیتی مطاع بنام
 جمیع جاگیر داران و کومکیان صوبه ماله عز نفاذ یامت که باتفاق
 راجه مذکور در دفع و امتهلاک او ساعی بوده ریشه فساد آنضالات
 نهاد ازان مرزمین بر اندازند و ماحبت آن برو بوم از خار افساد او
 پیردازند و این گروه بموجب فرمان همایون کمر همت یکفایت مهم
 آن مخدول بسته شب و روز در کمین فرصت بودند و آن نابکار از
 بیم صولت افواج نصرت شعار دران مدت یکجا قرار نکرده روبه
 صفت هر روز گوشه می خزید و هر شب مسکن و مقاصی تازه میگزید
 تا آنکه درین سال فیروزی مآل بمردم راجه سجان هنگه بندیده که
 خود در سلك کومکیان عساکر بنگاله انتظام داشت و برخی از اتباع
 و تابینانش در وطن او بودند خبر رسید که آن حید بخت تبه کار
 بقوم دهندیره پناه برده میان آن گروه در آمده است باستماع
 این خبر بولایت دهندیره شتافته به تجسس حال او پرداختند و چون
 آگاهی یافتند که آن عصیلان منش در موضع سهره که موطن راجه
 اندر من دهندیره است بحماییت مردم او مخفی گشته است
 بآنجه رفته طلب او نمودند جمعی ازان قوم کوته اندیش که
 بمنامبت ملت و کیش او را جا داده بودند از قهر و عتاب پادشاه
 مالک رقاب هائغ و هرامان شده در حالتی که آن کافر اجل گرفته

خویش را پرده عفو و بخشش پوشانید و چون جنود کیهانستان در
 فواحی مستقر الخلافه اکبر آباد بردارای بیدشکوه ظفریافته بتعاقب آن
 بدمآب متوجه پنجاب گشت و ساحت آن بوم و براز وجود فتنه
 آسود او پیرامده شد هنگام مراجعت رایات عالیات بدار الخلافه آن
 مردود بموجب فرمان همایون در ملک کومکینان خلیل الله خان
 منسلک گردید در دار السلطنة لاهور ماند و در وقتی که موکب اقبال
 از مرکز خلافت بدفع فتنه ناشجاع متوجه اله آباد گردید آنضالیت
 کیش را عرق بدرگی حرکت نموده و جوهر فرومایگی از ذات
 خساست نهاد سربر زده از دار السلطنة لاهور بآئین ممالیک گزیر
 پیشه فرار نمود و بمالوه رفته بشیمه ذمیمه و عادت قدیمه خویش همان
 طریق رهزنی و قطع طریق پیش گرفت و چون دران هنگام از طرف
 اله آباد ناشجاع فتنه جولوی فساد افراشته گرد مخالفت و عدوان
 انگیزه بود چنانچه سبق ذکر یافته دران یورش فیروزی اثر راجه
 جسونت سنگ درعین معرکه و غا و موقف هیجا از لشکر ظفر پیرا روگردان
 شده منهج عصیان پیمود و از سمت گجرات دارا بیدشکوه باطل سنیز دگر
 باره سپاه و لشکری فراهم آورده بهوس مقابله و آدیزش با موکب ظفر
 لوا روانه اجمیر گشته بود آنضلال اندیش بد مآل به پشت گرمی
 منوح آشور و اختلال انتهاز فرصت نموده ممالک و شوارع ولایت
 مالوه بر مترددین میثورانید و جسارت و خیرگی از حد گذرانیده
 بود حضرت شاهنشاهی دران ایام عجلانده سو بهکرن بندیده را که هم
 از قوم اوسمت با چندی دیگر از راجپوتان بتنادیت و تنبیه انمردود
 تعین نمودند و بعد از آنکه مهم ناشجاع و دارا بیدشکوه و راجه جسونت

در دار السلطنة لاهور یافته بعطای خلعت مباحی شد و عاقل خان که از فوجداری میان دراب معزول گشته بود چون بسبب بعضی عوارض جسمانی در پیشگاه خلافت و جهانبانی استدعا نمود که گوشه انزوا گزیده بدعای دوام دولت روز افزون قیام نماید بسا لبانه نه هزار روپیه موظف گشته بدار السلطنة لاهور رخصت یافت و از نوشته وقائع نگاران ممالک شرقی بموقف عرض رسید که ذر القدر خان حارس قلعه رهناس باجل طبیعی رخت اقامت از حصار هستی بیرون کشید و هزبر خان بحراست حصن مذکور تعیین یافته بعلایت خلعت و از اصل اضافه بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سربلند گردید از سوانح دولت پیرا جوهر نمای تیغ اقبال حضرت شاهنشاهیست بسر انشانی چنبت بد گهر که سرگروه مفسدان خود سربود آن بنی اندیش فتنه پرور از قوم ضلالت کنش بندیده امت و از دیرباز در ولایت و سیم مالوه باسظار بیدشهای انبوه و سرزمینهای ناهموار آن حدود قزاقی و رهنی جسارت ورزید بپراپه بنی و طغیان و مسلک نامستقیم خلاف و عصیان می پیمود و بآئین دزد پیشگاه زندگانی می نمود درایام سلطنت اعلیحضرت مکرر افواج قاهره بادشاهی بدفع واستیصال آن بدسگال معین گشت لیکن قلع ریشه فساد و قطع ماده انسداد او چنانچه بایست صورت نه بست در هنگام توجه عساکر گیتی کشا از دکن بدستیاری عجز و استکانت و توبه و فداست در حدود مالوه بموکب جلال پیوسته دولت زمین بوسی دریافت و بسلوک جاده عبودیت و دوات خواهی و اختیار خدمتگزاری و همراهی ذلت و جرایم

و قاعده دانی و بر وفق سنت اسلاف خویش عمل نموده بجهت تقدیم مراسم مبارکباد جاوس همایون بر اورنگ خلافت و جهانبانی خواجه احمد پسر خواجه خواند محمود را که از کبار خواجه‌های ماوری النهر بود باتهنیت نامه خلعت آئین بخدمت اشرف فرستاده مغیر مذکور یازدهم ذی قعدة بخط کابل رسیده است از پدشاه سلطنت مصاحب بیگ به جهت مهمانداری و آوردن خواجه معطور تعیین یافته مرخص گردید و بطراز کسوت حشمت و نامداری زینت مسند ابهت و بختیاری بادشاه زاده والا قدر محمد معظم و راجه جیسنگه و محمد امین خان و مرتضی و دیگر امرای عظام بمنام بیت موسم بر شکل خلعت بارانی عطا شد و چون نوکل حدیقه دولت تازه نهال گلشن سلطنت بادشاهزاده والا گهر محمد اعظم را تربیت بادشاهانه نوازش بندوق اندازی که تحصیل ملکه آن ناگزیر نشاء ضروری و سرافرازی است مامور ساخته بودند هوشدار خان که آن شیوه را خوب ورزیده بخدمت تعلیم آن والا تبار تارک افتخار افراخته خلعت یافت و بادشاهزاده سعادت پیوند بمرحمت بندوق خاصه مورد عاطفت گردیدند و سردار خان که در سلک کومکیان صوبه گجرات انتظام داشت بموجب طلب ازان صوب رسیده ناصیه ملی آستان معلی گردید و یک زنچیر نیل و چند قلاده یز که فرد کامل آن در گجرات پیدا میشود با دیگر نغائس اشیا برسم پیشکش گذارید و بغوجداری و جاگیر داری سرکار بهرایج معین گشته بعنایت خلعت و باضانه هزار سوار بمنصب دو هزار و پانصد سوار مر بلندی یانمت و ظفر خان که در سلک دعاگویان دولت قاهرة بود رخصت سکونت

سلطنت و جهانبنانی بآذین نشاط و شادمانی زینت یافته نوای
شادیانه اقبال سامعه پیرای همکزان گردید و عمده‌های آستان دولت
و سائر بندهای عتبه خلافت دربار جهان مدار حاضر آمده چون خورشید
جمال عالم آرای گیتی خدیو عالمگیر از اوج عظمت و جلال طالع شد
مرام عبودیت و تملیحات تهذیب بجای آوردند حضرت شاهنشاهی
بشیمه کریمه خویش عزم مصلی کرده بآئین معهود توجه فرمودند و نماز
عبود را آنجا بجماعت گزارده قریب سعادت معاودت نمودند و پس از
ادای سنت قربان در ایوان سپهر نشان خاص و عام بر اورنگ فلک
پایه مرصع نگار جلوس فرموده کام بخش خلایق گردیدند و درین روز
خجسته بوداق بیگ ایلچی والی ایران را رخصت انصراف ارزانی
داشته بانعام یک لک روپیه و عنایت خلعت فاخره و خنجر میناکر
یا علاقه مودارید و امپ با زین و لجام طلا و فیل با زین طلا و ماز
نقره و جلوزر بفت و یگزنجیر فیل دریائی که شکل و صورتش خالی
از طرفگی و غرابتی نیست و یک منزل پالکی با ساز و لوازم آن
مطرح انوار نوازش ساختند و مقرر فرمودند که جواب نامه متعاقب
او مصحوب یکی از بندهای عمده که بسمت فهمیدگی و سنجیدگی
موسوم باشد با شایسته ارمغانی از نغایم و نوادر هندوستان نیز
مکن بفرستند و بابلیچی مذکور از اول تا آخر پنچ لک روپیه
و بهمراهانش سی و پنج هزار روپیه عطا شد و حکم جهان مطاع
بصدور پیوست که خواجه صادق بدخشی او را بدرقه نموده بمالدان
رماند و چون درین ایام از وقائع دارالملک کابل بمسامع حقائق
مجامع رسید که عبد العزیز خان والی بخارا بمقتضای طرز شناسی

میوم ذی الحجه بوداق بیگ مغیروالی ایران بانعام سه عدد اشرفی
 گلان که وزن مجموع هفت صد توله بود و سه عدد روپیه هریک بورن
 پانصد توله نوازش یافت و درین هنگام پیشکش امیرالامرا صوبه دار
 دکن از نوادرو جواهر و دیگر تحف و رغائب و پیشکش قباد خان
 صوبه دار معزول تهنه مشتمل بر مرصع آلت و نغایس امتعه تهنه
 و یک زنجیر نیل و پیشکش شمس الدین خان خویشکی یک زنجیر
 ماده نیل و پیشکش منگلیخان بنظر قدسی انوار در آمد و راجه
 جیسنگه دو اسب عراقی برسم پیشکش گذرائید و چون بمصامع
 همایون رسید که میر ابراهیم و الد میر نعمان که چنانچه گزارش یافته
 جهت رسانیدن مبلغ شش لک و شصت هزار روپیه که شهنشاه
 جهان نذر حرمین شریفین زاد هما الله قدر و تعظیما کرده بود بآن
 اماکن قدس مرخص شده بود و دران حدود باقتضای اجل موعود
 رحلت هستی ازین سرای فانی بر بسته عاطفت پادشاهانه اسلام
 خان را که خهر او بود باهمت خان خلف خان مذکور بعطای
 خلعت نواخت و کنور رامسنگه که کوچ او فوت شده بود و راجه
 رایسنگه که یکی از افارش در گذشته بود هر یک خلعت کسوت
 نوازش پوشید و افتخار خان و ملتقت خان و بهاء الدین پسران
 اصالت خان مرحوم که والد آنها رحلت نموده بود بعطای خلعت
 از لباس کدورت برآمدند و عسکر خان نوجدار بنارس که پسرش
 فوت شده بود بعنایت ارسال خلعت مورد التفات گردید و از وقائع
 صوبه کابل بموقف عرض رمیده که نیکنام خان انغان باجل طبعی
 در گذشت دهم ذی حجه که عید فرخنده اضحی بود دگر بار بارگاه

ابراهیم از ابتاع سیوای مقهور که برهبری طالع از آنضلات گیش
جدائی گزیده بعزم بندگی در گاه خلایق پناه نبرد امیر الامر آمده
بود بموجب التماس آن عمدۃ نوینان بمنصب هزاری پانصد سوار
کمیاب شد و چون سیدی جوهر که از عمدہای علی عادل خان بود ازو
منصرف گشته بدالات سعادت نقش ارادت این آمتان اقبال بر
لوح ضمیر مرتسم شاخده بود و سیدی بلال وکیل خود را بجناب
خلافت و جهانداری فرستاده میخواست که روی نیاز بدر دولت
ابد طراز آرد عاطفت بادشاهانه او را بارسان خلعت فاخره با فرمان
مرحمت عنوان مصحوب سیدی بلال وکیلش سرانرازی بخشید
و وکیل مذکور بعطای خلعت واسپ و انعام دو هزار روپیه مباہی
گردید و جواهرخان خواجه سرا بمرحمت ماده نیل و محمد آمین
شیرازی و حکیم محمد مهدی آزدستانی و سید محمد صالح
گجراتی هریک بعنایت خلعت و قام اقای کس حسین پاشای
حاکم بصری بانعام پنج هزار روپیه و میرشرف الدین صفهانی
از سادات گلستانه بانعام دو صد اشرفی و حاجی حسین عرب
بمکرمات خلعت و انعام دو هزار روپیه و سید عبد الرؤف مدنی
بانعام دو هزار روپیه و شاه قلی و لد شہسوار بیگ که از دکن آمده
بود بعنایت شمشیر با ساز طلا و انعام یک هزار روپیه و بسرامخان
کلاوشت و چندنی دیگر هر کدام بانعام یک هزار روپیه فیض اندوز
عاطفت خسروانہ گردیدند و بچندی از شرف اندوزان بمط خدمت
از خزائن احسان و مکرمات بیست هزار روپیه انعام شد و سه هزار
روپیه بزمرد نعمۃ منجان و مرود سرایان آن بزم مسعود انعام شد

و دتاجی دکنی از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری دو هزار
سوار سر بلندی یافت و راجه راج روپ بمحارست سرحد غزنین
از تغییر مید شهابت خان معین گشته بعنایت خلعت و اسپ
مباهی شد و از منصبش که سه هزار سوار بود پانصد سوار
دو اسپه سه اسپه مقرر گردید یرلیغ گیتی مطاع بعز نغله پدوست
که مید شهابت خان بعد از رحیدن راجه مذکور بدار الملک کابل
آمده در سلک کومکیان آن صوبه منتظم باشد و سید عزت خان
بفوجداری سرکار بهکر از تغییر خنجر خان منصوب شده بمرحمت
خلعت و باضافه پانصد سوار دو هزاری هزار سوار سرفراز گشت
و عسکر خان فوجدار بنارس از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری
ششصد سوار و رعده انداز خان از تغییر عاقل خان بفوجداری میان
دواب و عنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
هزار سوار و فوجدار خان بفوجداری نواحی دار الخلافه شاهجهان آباد
و عطای خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و
پانصد سوار و الف خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری هشت صد سوار
سرفرازی اندوختند و شهباز افغان بفوجداری کوهستان جمون از تغییر
میر خان تعین یافته از اصل و اضافه هزاری هزار سوار و بعنایت خلعت
موردنوازش گردید و ناظر خان خواجه سرا بمخدمت داروغگی زرگر خانه
و از اصل و اضافه بمنصب هزاری دو صد سوار مباهی شد و عالم
خان سردار قبیلۀ نو خانی و تملاجی زمیندار کچه و پرتهی سنگه
و معیندار سرب نگر و راجه دیدی سنگه بندیده و اعتبار خان قلعه دار
اکبر آباد بعنایت ارمال خلعت سرمایه مباحات اندوختند و میدی

روز مذکور در ایوان کیوان نشان غسل خانه که بترتیب اسباب تجمل و احتشام آراستگی یافته بود وزن معهود بآئین معهود بفعل آمد و سال چهل و چهارم قمری از عمر سعادت قرین خدیو کشور دولت و دین و بفرخی و فیروزی و نیک اختری و بهروزی بانجام رسیده سال چهل و پنجم به مبارکی آغاز شد بادشاهزادهای کامکار والا تبار و نوینان رفیع مقدار رسم آثار بتقدیم رسانیده تسلیمات تهنیت بجا آوردند حضرت شاهنشاهی بعد فراغ از مراسم وزن مبارک اورنگ جهانبانی و سریر کمرانی بعز جلوس همایون والا پایه گردانیده بکام بخشی خلائق برداختند درین روز فرخنده بهابت خان صوبه دار کابل بعناویت ارسال خلعت خاص قامت امتیاز انراحت و اصالت خان بمرحمت اسپ مباحی گشته بمراد آباد مرخص شد و خان زمان صوبه دار ظفر آباد باضافه پانصد سوار بمنصب چهار هزاری دو هزار و پانصد سوار بلند رتگی یافت و بوداق بیگ ایلیچی بانعام پنجاه هزار روپیه و مرحمت کمر مرصع و خلعت بارانی و پافدان با خوانچه طلا و یک قبضه - پر با ساز مرصع و یک قبضه بندوق خاصه مورد عنایات کوناگون گردید و بمحمد حسین تحویلدار ده هزار روپیه و بنظر قلی میر اخور و حکیم یوسف از همراهان بوداق بیگ هر کدام دو هزار روپیه و بچند کس از قورچیان و همراهان ایلیچی مذکور سیزده هزار روپیه عطا شد و اصالتخان فوجدار مراد اباد بمرحمت اسپ باساز طلا مباحی گشته بمحال فوهداری خود مرخص شد و خان زمان صوبه دار ظفر آباد باضافه پانصد سوار بمنصب چهار هزاری دو هزار و پانصد سوار بلند رتگی یافت

شصت هزار روپيه و عطای ماده نیل باحوضه نقره و جل زربفت
 مباحی ساخت و محمد حسین تحویلدار را بانعام پنج هزار روپيه
 و نظر قلی میر اخور و میرزین العابدین هریک را بانعام سه هزار
 روپيه و احمد بیگ خویش ایلچی را بانعام دو هزار روپيه مرفرازی
 بشید پنجم ذی قعدة مطابق میزد هم تیر ماه که جشن عید گلابی
 بود بادشاه زاد های ارجمند کامگار و امرای نامدار برسم معهود
 صراحیهای مرصع و میفاکار گذرانیده مسرت پیرای طبع مبارک
 شهنشاه روزگار گردیدند درین ایام فاضل خان که طفلی ازو درگذشته
 بود بعطای خلعت خاص کسوت مرحمت پوشید و راجه رای سنگه
 مسعودیه از وطن رسیده جبه سالی آستان خلافت گردید و قباد خان
 که از صوبه دارچی تنه ممزول گشته بود بانراک شرف بساط بوس
 قایز شد و چون ابو سعید نیر اعدما الدوله رحلت کرده بود خانزاد
 خان و صلاح الدین پسران او و درانخان همشیره زاده اش را عاطفت
 بادشاهانه بعطای خلعت از لباس کدرت برآورد و بعرض اشرف
 رسید که جمال ولد دلیر خان که بنیابت پدر بفوجداری بیسواره بود
 باجل طبیعی روزگار حیاتش سپری شد *

جشن وزن مبارک قمری سال چهل و پنجم

درین هنگام میمنت فرجام موسم وزن قمری مهر سپهر سلطنت
 و سروری در رسیده آئین جهان پیرائی و عشرت آرائی تازه شد و روز
 مبارک یکشنبه نوزدهم ذی قعدة مطابق بیست و هفتم ماه تیر
 آنجشن فرخنده صورت انعقاد یافته پس از انقضای یازده گهزی از

قدسی سرور طلب فرموده معادت اندوز کورنش ساختند و بمطای
یکقبضه شمشیر با ساز مرصع نواختند و چندی از همراهانش را مثل
نظر قلی میر آخور امپان سوغات و محمد حسین تحویلدار امنه
و تفسوقات و احمد بیگ خویش ایلچی مذکور و میرزین العابدین
ملای اذرا بمرحمت خلعت کسوت مباحات بخشیدند و شب هنگام در
انجمن خاص غسلخانه سریر آرای اقبال گشته چراغان کشتیها که
باهتمام و کلاهی پادشاهزادهای عالی نژاد والا مقام و نوئیضان رفیع
قدر و امرای عظام بدستور معهود دیگر جشنها در کمال خوبی و نظر
فریبی سامان یافته بود مسرت امروز طبع مقدس گردید و بوداق
بیگ و همراهانش تماشای آن هنگامه دل پذیر نمودند و هفتم
شوال دگر باره سفیر مرزبور را ببارگاه فلک پیشگاه طلب فرموده
گامیاب کورنش گردانیدند درین روز خجسته سوغات والی ایران از
نظر کیما اثر بادشاه دین پرور گذشت ازان جمله شصت و شش سر
اسب عراقی برق تک باد رفتار و یک دانگه مروارید غلطان آبدار بوزن
سی و هفت قیراط بود الحق نطفه این قم گوهری از صلب ابر
نیسان در صدف امکان کم قرار میگردد و در دانه باین گون و لون
بطریق ندرت از بحر صنع بساحل ظهور می افتد آن در بدیم را
جوهر شناسان پایه سرور اطل بشصت هزار روپیه قیمت نمودند و
مجموع آن ارمغان بوقوف ارباب خیرت بچهار لک و بیست و دو
هزار روپیه بقیمت رسید و بوداق بیک خود نیر از امپان عراقی و
شتران بختی و دیگر نفائس ایران پیشکشی شایسته بنظر همایون
در آورده بقبول آن سربلندی اندوخت و عاطفت بادشاهانه او را بانعام

از امرای عظام و عمد‌های بارگاه چهر احترام هر یک در خور حال
پیشکشی شائسته گذرانید .

و لازمست بوداق بیک ایلچی و رسانیدن

نامه و گذرانیدن سوغات والی ایران

چون مغیر مذکور که حقیقت آمدنش سبق گذارش یافته
بظاهر دارالخلافه رسیده بود سیوم عید در اثنای این جشن سعید
حکم معلی صادر شد که اسد خان و میفخل و ملتفت خان مدر
توژک پذیره شده اورا از بیرون شهر بملازمت کرامت بهر آوردند و آنها
بموجب حکم لازم الامثال اورا ببارگاه جاه و جلال رسانیدند و در ایوان
فلک نشان خاص و عام که حضرت شاهنشاهی آنجا سریر آرای
عظمت و کمرانی بودند شرف اندوز تقبیل آستان سلطنت گشته
بظرز و قانونی که معمولی این دولت روز افزونست سعادت
ملازمت اشرف دریافت و بعد از ادای آداب کورنش و تسلیم نامه
والی ایران را گذرانید و عاطفت بادشاهانه دران مجلس مقدس
اورا بعطای خلعت فاخره و جیفه و خنجر مرصع نوازش نمود و ارکچه
جشن با پیاله و خوانچه طلا و پان با پاندان و خوان طلا مرحمت
شد و پس از انقضای این فرخنده مجلس با اشاره والا اورا بخانه رستم
خان مرحوم که سر منزلیست عالی دلفشین برکناره دریای جون و از
سرکار خاصه شریفه فرش و دیگر لوازم آن سامان یافته بود فرود آوردند
و میر عزیز بدخشی که از بندهای سفجیده بود بمهمانداری او معین
گردید گیتی خدیو مکرمتا پرور روز دیگر نیز اورا به پیشگاه حضور

شش جهت گیتی است فرستاده بود چهار هزار روپیه در وجه انعام او مصحوب حامل عریضه مرسل گشت و بسیاری از امرا و منصبداران بانعامه مناصب و دیگر عطایا و مواهب از خلعت و اسب و فیل و جیغه و شمشیر و خنجر کامیاب عاطفت بادشاه مکرمت شعار فیض پرور گردیدند و سید محمد متولی مرزا فائض الانوار خواجه ابرار و اسوه احرار قدوة الفقراء الواصلین خواجه معین الدین قدس سره بعنایت خلعت و ماده فیل و انعام یکهزار روپیه و سید حسین مدنی بانعام دو هزار روپیه و حاجی قلم خوش نویس و شیخ قطب و شیخ عبد الله و ملا فروغی شاعر هر یک بانعام یک هزار روپیه نوازش یافتند و بصالج بهادر گرز بردار و پنج کس دیگر از گرز برداران جیغه مرصعه و بجمعی کثیر از بندها و خدمت گذاران آستان سلطنت مصیر خلعت مرحمت شد و پانزده هزار روپیه بچندی از ارباب فضل و هنر و پنج هزار روپیه بنگمه پردازان و سرود سرایان آن بزم مسعود عطا گشت و درین روز عالم افروز از جانب نخله کریمه ریاض ارجمندی دوحه شریفه حدائق سر بلندی ملکه تقدس نقاب خورشید احتجاب بیکم صاحب برخی از نوادر جواهر و مرصع آلات که از مستقر الخلافه اکبر اباد برسم تهنیت این جشن دولت پیرا بخدست والا ارسال داشته بودند بنظر اکسیر اثر رسیده پرتو قبول پذیرفت و راجه جیستگه نوزده سراپ با ساز طلا و بعضی از تفائس جواهر و مرصع آلات بمحل عرض رسانید و محمد آمین خان میر بخشی و وزیر خان و امالتخان و بهادر خان و مرتضی خان و تقرخان و چندی دیگر

و شیخ عبد القوی بخطاب اعتماد خانی و اشرف خان که در سلک
 کومکیان دکن انتظام داشت بمناسبت ام پدرویش خطاب
 بر خوردار خانی و سید حامد ولد مرتضی خان و مید خان قلعه
 دار ظفر آباد هریک بخطاب خانی و میر باقی ولد میر محمود
 امغانی بخطاب باقی خانی و علی بیگ ولد مرشد قلیخان
 مرحوم بخطاب اهتمام خانی نامور گشتند و قاسم آقای رومی
 که چنانچه سابقا گزارش یافت حسین پاشای حاکم بصره اورا
 بجهت اظهار مراتب عبودیت و هوا خواهی و استغاضه انوار
 توجهات شاهنشاهی بجناب خلافت نورستاده بود و شرف تقبیل
 سده - پهر رتبه دریافته پنج سراسپ عربی نژاد که پاشای مذکور
 برسم پیشکش ارسال داشته بود بنظر همایون رسانید و از جانب
 خود نیز چند سراسپ عربی و یک غلام گرجی پیش کش نموده
 بقبول آن مرتفاخر برانراخت و بعنایت خلعت و انعام پنج هزار
 روپیه مشمول عاطفت خسروانه گردید و محمود دلزاق بغوجدارچی
 یکی از محال صوبه دکن معین گشته بعنایت خلعت و احمپ
 عراقی و باضانه هشت صد سوار بمنصب هزاری هزار حوار مباہمی
 گشت و میر عزیز بدخشی بداروغگی عدالت حضور پرنور از تغیر
 خواجه صادق و عنایت خلعت مر بلند گردید و عساکری که از
 دیوانگی تن کشمیر معزول شده بود بخدمت دیوانی و لعل چند
 واد رای بهار امل بدیوانی خالصه شریقه شرف امتیاز ورشید و چون
 خواجه موسی ولد طیب خواجه عریضه مبنی بر اظهار مراسم دعا
 گوی دیوانت قاهره از ولایت توران ببارگاه اقبال که کعبه آمل ساکنان

پیوند را بمراحم و مواهب خسروانه مورد نوازش ساختند ازان جمله نهال برومند گلشن ایهت و جلال بادشاه زاده ارجمند فرخنده نال محمد معظم را بمرحمت خلعت خاص و سرپیچ مرصع و یگنقد مروارید و انعام یک لک روپیه و نوگل حدیقه ایهت و اقبال بادشاه زاده والا قدر خجسته خصال محمد اعظم را بعطای خلعت خاص و یگنقد مروارید عز اختصاص بخشیدند و از آنجا که درین دولت پایدار و سلطنت گیتی مدار جز بادشاه زادهای نامدار کمکار را افزایش مراتب منصب زیاده هر هفت هزار هفت هزار موار معمول نیست و هرگاه عاطفت بادشاهانه بیکي از بندهای عمده که باین پایه عالی رسیده باشد اقتضای ظهور مرحمتی کند اورا بانعام برخی از محال زیاده بر تیول تنخواه منصب کامیاب عنایت میسازند شهنشاه بنده پرور مکرمت گستر بر اجه جیسنکه که از عمدهای بارگاه ملاطین پناه امت و باین منصب والا پایه عزت باوچ ترقی افراخته بآنکه سابق بانعام محالی که یک کروردام جمع آنست سر بلند کشته بود موازی یک کروردام دیگر تیول بر سبیل انعام مرحمت نموده اورا بین الاقران سرفراز فرمودند و بآن زبده راجهای عقیدت شعار و دیگر نوئیذیان رفیع قدر و امرای نامدار خلع فاخره عطا کردند و بطاهر خان یک راس اسپ عراقی و کنور رام سنگه بمرحمت یک زنجیر نیل مباهی گشت و با خلاص خان خویشای علم و بمیدنی سنگه و پرتهی سنگه زمیندار سری نگر سرپیچ مرصع مرحمت شد و بقطب الدین خان فوجدار سورته اسپ با ساز مطلا عنایت نموده فرستادند و اعتماد خان بمناسبت نام بخطاب اشرف خانی

مهر را دو مسرت رسید از ایام
زمانه یافت بیک روز از دو شادی کام
یکی ز عید همایون غره شوال
دگر ز جفن جلوس شهنشه اسلام
برای عیش دوبالای روزگار فلک
دو صاف عشرت ممزوج ساخت در یک جام

و فردای آن که عید خجسته فطر بود و بارگاه سلطنت و انجمن خلافت
بصعی کار پردازان پیشگاه دولت جاودانی شکوه آسمانی و پیرایش
خسروانی یافته بود نوای شادیانۀ اقبال طنطنۀ عظمت و جلال
بگوش گردن رمانید و نوئلان رفیع مقدار وامرایی نامدار و سائر
بند های آئین مهر مدار ادای مراسم تهنیت و مبارکباد را در کرباس
فلک احساس حاضر آمدند و چون خورشید جمال جهان آرای گیتی خدیو
دین پرور اسلام پناه بسان ماه عید از اراج مهر بارگاه تابان شد بتسلیمات
عبودیت تارک آرای سعادت گشتند حضرت شاهنشاهی بهیمنه
معهود عزم توجه به اصلی نموده برفبل ابر خرام گوه پیکر بدیع منظری
که تخت زرین بران زده بودند قرین دولت سوار شدند و گوهر انهر
حشمت و سروری فروغ اختر ابهت و نیک اختر می پادشاه زاده کامکار
بختیار محمد معظم را در پی سر مکارک جای داده بتوزک و آئینی
که معمول این سلطنت ابد طراز است بعیدگاه شرف حضور بخشیدند
و پس از معاودت بدولتخانه همایون در ایوان مهر نشان خاص و عام
حریر آرای عظمت و احتشام گشته بکام بخشی خلأق پرداختند
و بسیاری از عبودیت مژگان اخلاص مند و ارادت کیدشان عمقیدت

ازین راوبهگونت سنگه ها را که محال زمینداری و وطن از بآن ولایت قریب الجوار است بدفع آن مدبر ضلالت آئین تعیین فرموده بودند را و مذکور بموجب حکم جهان مطاع بآنجا شتافته باستیصال او پرداخت و قلعه کها تا کبیری را بحسن کوشش و تدبیر مفتوح گردانیده ساحت آن ولایت از لوٹ تصرف آن مردود پاک ساخت چون درین هنگام این معنی از عرضه داشت راوبهگونت سنگه معروض بارگاه جاه و جلال گردید عاطفت بادشاهانه او را مورد نوازش ساخته خلعت کسوت مباحات بخشید درین ماه میمنت پرتوسی هزار رویه از خزانه احسان عمیم بادشاه عادل باذل مهربان کریم بواسطت صدر الصدور بزمرد صلیحا و اتقیا و ارباب احتیاج و استحقاق بذل و انفاق شد و دعای اجابت انقمای آن گروه روزگار همایون آثار متواصل گردید بیست و هشتم چون بوداق بیک ایلیچی و الی ایران بسرای بادلی که نزدیک آغری آباد است رسیده آنجا نزول کرده بود گیتی خدیو عالم پرور مهربان او را بغنایم اولوش خاصه مورد نوازش ساختند و اشاره معلی صادر شد که سیوم ماه شوال که ساعتی نیک بود ادراک دولت زمینبوس نماید شب دوشنبه دهم خرداد روئت ماه فرخنده شوال اتفاق افتاده مسرت بخش دلها و طرب افروز خاطر ها شد درهای بسته نشاط بکلید هلال بر روی روزگار کشاده گشت و اسباب خرمی و انبساط باشاره ابروی ماه نوآماده گردید جهانیان بورود جشن کامیاب بهجت و خوشدلی شدند و عالمیان بقدم دو عید یکدیگر را تهذیت گفتند

• امولفه • نظم •

مراسم ضیافت پنج هزار روپیه نه تقو از نقایس اقمشه هندوستان باو
 تکلف کرد و چون از ملتان برآمده بدار السلطنة لاهور رسید
 خلیل الله خان صوبه دار آنجا شرائط مهمان پذیری و رسم نکو داشت
 بجا آورده او را ضیافتی پهن دیده نمود و دران انواع تکلفات بکار
 برده چهار صد قاب طعام و هفت صد خوان از اقسام متنقلات و
 عطریات کشیده بیست هزار روپیه و یکقبضه خنجر و شمشیر هر دو
 باحاز میناکار و هفت تقو ز پارچه از امتعه نفصیه هندوستان باوداد
 هزدهم ماه مذکور عریضه بواق بیگ ایلچی مشعر بروانده شدن از
 دار السلطنة لاهور به پیشگاه حضور لامع النور بابرخی جانوران شکاری
 از باز و جره و چرخ و شاهین و غیران مصحوب کمانش بجذاب
 عظمت و جهانبانی رسیده آروندها بعفایت خلعت تشریف سر
 افزای پوشیدند از سوانح نصرت پیرا درین خجسته ایام انفتاح قلعه
 کهاتا کهری است از متعلقات صوبه مالوه و امتخااص آن ولایت از
 مخاذیل قوم بهیل بحسن سعی و کوشش راو بهگونت سنگه هاده
 چون بمسامع جلال رسیده بود که چکرسین بهیل سرگروه مفسدان
 آن سرزمین که قبل ازیں بدولت فرمانبرداری و خدمتگزاری آستان
 سلطنت کامیاب توطن و زمینداری آن ولایت بود قلعه مذکور در
 تصرف داشت باغواهی چهل و غرور واستظهار حصانت قلعه مسطور
 از مسلک قدیم عبودیت و منهج مستقیم اطاعت انحراف ورزیده
 دم استکبار میزد چنانچه از آمدن نزد صوبه دار مالوه و دادن
 پیشکش مقربیه عمده لوازم فرمان پذیری آن مخذول بود سر باز زده
 شیوه بغی و تمرد میورزد لجرم حضرت شاهنشاهی چندی پیش

یزدان پرست را که بغیروی تأییدات سماوی و توفیقات ازلی مرتاسر
 این ماه مبارک اثر بقلب و جوارح در لیل و نهار بطاعت و پرستش
 حضرت انزیدگار قیام میورزند و لمحّه از ذکر حق و یاد مانع مطلق
 غافل و ذاهل نیستند از کمال اشتغال بوظائف عبادات و تحصیل
 اسباب سعادات درین ماه متبرک فرصت پرداختن بمراتب بزم
 و سور و طرب و مرور زیست اعزاز این جشن سعیدرا همه حاله از
 روز فرخنده عید قرار داده امتداد مدت آنرا این نوبت تا ده روز
 مقرر فرمودند از سوانح مسرت پیرا آنکه پس از انقضای
 در اوده گهری از روز دوشنبه دهم این ماه مسعود در مشکوی
 دولت گوهر افسر حشمت و سربلندی نهالگلشن ایهت و بختمندی
 پادشاه زاده جوان بخت محمد معظم پسری نیک اختر والا گهر
 قدم فرخنده بعالم ظهور گذاشته فروغ بخش دیدۀ اقبال گردید از
 اجتماع این مژده بهجت افزا طبع مقدس خدیو جهان و خلیفه
 زمان بشفنگی و ابتهاج گرائیده خواجه معقول ناظر آنعالی تبار را
 که این بشارت بسمع همایون رسانیده بود بعنایت خلعت و انعام
 یک هزار روپیه نوازش فرمودند پادشاه زاده ارجند کامگار یکهزار مهر
 برمهیل نذر بخدمت اشرف گذرانیده برای آن نو باده نهال
 عظمت و احتشام التماس نام نمودند حضرت شاهنشاهی آن مولود
 معهود را بسطان معزالدین موسم ساختند و درین ایام بمسامع
 حقائق مجامع رسید که بوداق بیگ ایلچی والی ایران که کلک
 حقائق نگار سابقا بآمدن او ازان دیار اشعار نموده سلخ شعبان
 داخل بلده ملتان شد و تربیت خان صوبه دار آنجا پس از اقامت

فیض اساس غمناخانه را بائین مقرر و رسم معهود آذین عشرت و شادمانی بگفتند و اسبک و دلدل فلک دامن آفتاب ارتفاع را که

• لمؤلفه • نظم •

ظنابش چو پهلوی هم جا کند • ره آسمان جاده پیدا کند
بدامن او گر رسد دمت کس • همین پنجه افتابست بس
در پیش ایوان چهل ستون خاص و عام باوچ زینت و احتشام بر
افرازند و مریر فلک نظیر مرصع را که • • لمؤلفه • نظم •

ز بس تابش در ر لعل خوشاب • دهد سایه اش نور چون آفتاب
مهری درو گوهرش ماه و مهر • ولی رسم او برخلاف مهر
ز تابان گهر های گیتی فروز • شمردن توان اخترش را بروز
درومط آن ایوان کیوان نشان نصب نموده مرکوب کرمی نه پایه افلاک
سازند و آرایش و پیرایش حجر های اطراف خاص و عام بدستور
جشنهای سابق بعهده اهدام متصدیان بادشاه زاده های والا مقام
و امرای عظام مقرر گشته حکم معلی صادر شد که اسباب چراغان و
آتشبازی نیز بطریق هر حال سامان دهند و دقیقه از دقائق لوازم
این جشن خجسته فرو بگذارند و اگرچه روز مریر آرای این زیفت
بخش اورنگ کهای بیست و چهارم ماه مبارک رمضان است و
مال گذشته دران روز فیروز آغاز جشن شد لیکن از آنجا که همگان
را درین ماه میمنت پرتو بمقتضای طبیعت بشری از رهگذر روزه
داشتن و کف نفس از لذات و التزام ریاضت بدنی که باعث کمال
قوای جسمانیست بمراسم خرمی و انبساط رغبتی تام و میلی کامل
نیست و التذادی وافی ازان حاصل نه و نیز شهنشاه حق آگاه

بسیار فراهم آمده کثرت لشکر در رکاب ظفر اثر بمرتبه کمال رسیده بود فرمان شده نوینان والا احتشام و امرای عظام نصف لشکر و سپاه را در حضور نگاهداشته نیمی دیگر بمحال تیول و اقطاعات خویش فرمند تا هم در انبوهی خلائق شهر تخفیفی پدید آید و هم حال آنقریق بومست و رنهایت گراید *

رویت هلال مبارک رمضان و آغاز سال چهارم

جلوس فرخنده و ترتیب جشن عید و جلوس

درین اوقات نصرت سمات که از یمن معدلت و فرماندهی پایه افزای اورنگ دولت و دین عرصه جهان و ماحمت کیهان نشاط آگین و زمین و زمان و سپهر و اختران بهزاران خجستگی قریب بود ایام میمنت انجام صیام در رسیده آئین صلاح و سداد تازه شد و هنگام طاعت و حق پرستی گرمی پذیرفت و بیست و نهم شعبان مطابق دهم اردی بهشت غره جبین انجم و افلاک نور بخشی انجم خاک یعنی هلال مبارک نال رمضان خوشتر از گوشه ابروی ماه رویان از منظر افق جلوه ظهور نموده عبادت منشان سعادت پزوه را بفروغ ایمان چشم روشنی بخشید و سال سیوم از سندن خلافت گیتی آرای آفتاب عالم تاب اوج عظمت و جهانبانی بفرخی و کمرانی پیرایه انجام گرفته چهارم سال سلطنت و انبال بمبارکی و فیروزی آغاز جهان افروزی نمود و اشاره همایون به بدشکاران پیشگاه حشمت و جاه صادر شد که بترتیب اسباب و تمهید مقدمات جشن جلوس اشرف پرداخته دولخانه والای خاص و عام و محفل

پیوست که در مستقر الخلافة اکبر آباد و دار السلطنة لاهور نیز سوای
 وجوه خیرات مقرر لنگرهای تازه بدستور دار الخلافة احداث نمایند
 و اهتمام این خیر عام بعهده معتمدان دیانت شعار فرموده جابجا
 داروگان و محصلان گماشتند و بامرای بارگاه خلافت و عمدہای
 پیشگاه سلطنت نیز تا هزاری منصب حکم اشرف صادر شد که
 بقدر تفاوت مراتب و درجات مناصب از جانب لهویش لنگرها
 مقرر ساخته راتب خیر و موائد انفاق مرتب دارند و باین دستور
 هر روز اطعام فقرا می نموده باشند و از غایت اعتنا و اهتمام
 بشان این امر بر امرای نیز محصلان تعیین فرمودند که بمراسم تاکید
 و قدغن پرداخته نگذارند که کسی از فرموده تخلف ورزد و از میامین
 برکات رافت و احسان ابن سایه لطف و مرحمت یزدان بنوعی
 همدا کرم کسترده شد و قوالهای نوال آماده گشت که هر روز خلقی
 بدان انبوهی کامیاب آن موائد گشته از رنج جوع و عسرت و تعب
 در یوزه و طلب رستند و بدمن فضل و احسان خلیفه زمان بسعت
 عیش و رفاهیت حال پیوستند و دعای اجابت امر آن گروه ضمیمه
 دیگر موجبات بقای این دولت آسمانی شکوه گردید و تا عسر به یسر
 تام مبدل نشد رحم این خیر عام منقطع نگشت و چون بعرض
 اشرف رسید که غله از اطراف کم میسرمد و مردم شهر در مواضع
 فروخت غلات هجوم آورده از اقویا برضعفا حیف و میل میروند نظم
 و نسق امور غله و اهتمام آن بغدادیخان مقفوض گشته پنجاه کس از
 بندهای منصبدار و پنجاه یساول بهمراهی او تعیین یافتند و
 ازان جهت که عداک گردون ماثر و جنود انجم شمار در دار الخلافة

نهیست و مزروعات اکثر محال بذهب و غارت بیداد مفسدان بد نهاد رنت و درین چند سال همایون فال نیز بر شکل بکمال نشد و گاهی در اول موسم و بعضی اوقات در آخر فصل کمی باران روی داد درین اوقات فیروزی سمات که این حالت بامتداد کشیده بود در اکثر این ممالك فسیحة المسالك اثار عسرت و غلا شائع گشته چهره حال فقرا و مساکین و مشارب عیش بینوایان و خاک نشینان ازین غبار آلود گشت چنانچه در امور معیشت و تحصیل اوقات که مناط زندگانی و سرمایه بقای نوع انسانی است تهی دستان ربی برگان ذل سوال و رنج طلب میکشیدند و درویشان و مسکنت کیشان در کمال صعوبت و تعب بسر میبردند و در دار الخلافه شاه جهان آباد که مجمع طرائف طوائف امم و مزدحم خلایق عالم است باوجود فقرای شهر از قری و قصبات اطراف و نواحی نیز رعایا محنت زده آنت رسیده از غایت اضطراب با اهل و عیال بقصد در یوز و تحصیل قوت رو بشهر آورده ضمیمه فقرای انباشدند و از نهایت کثرت و انبوهی این گروه وظایف خیرات مقرر و سرکار بادشاهی و رجوع اتفاقات و مبرات مردم نایز و جوع و طلب آنها فرو نمی نشانید بنابراین عاطفت بادشاه دریانوال بر حال آن مسکینان شکسته بال ترحم فرموده حکم جهان مطاع از پیشگاه تفضیل و اصطناع صادر شد که بغیر از لنگرهای مقرر که از سرکار خاصه شریفه هر روز آنجا طعام برای فقرا می پزند ده لنگر دیگر در شهر و دوازده لنگر در پرگنهای نواحی دار الخلافه قرار داده هر روز دو وقت طعام وافر به جهت مساکین ترتیب دهند و همچنین فرمان همایون بصدر

نرازگسوت حشمت را بختیاری بهر دانش - نظامتارک - فرموده بود و در
 عالی تبار فرخنده شیم محمد معظم را بعطای خلعت خاندان عو
 اختصاص بخشید و کسان بوداق پند، ایلچی والی ایران که خردی
 کاریز و برخی میوه‌های دیگر بدرگاه جهان پناه آورده بودند
 بمرحمت خلعت و انعام دو هزار و پانصد روپیه و نحوه ایو ثنای نر
 خوبشان عابد خان بعنایت خلعت و انعام سه هزار روپیه کلمیاب
 موهبت گردیدند و سید نابروز بفوجداری سرکار ایلچ معین شده
 خلعت یانت و بهار سنگه برادر راجه راجروپ زمیندار کوندستان جمون
 که عمری روزگار بجهالت کفر و ضلالت بت پرستی گذرانیده بود چون
 درون ایام بمیامن ارادت و عبودیت بادشاه دین پرور حق پرست
 پرتو هدایت و فروغ سعادت برزاوریه باطنش تافته توفیق ادراک
 شرف اسلام یافته بود مراحم خسروانه او را بعطای خلعت فاخره و
 اسب و ماده فیل نواخته خطاب مرید خانی ارزانی داشت و
 درین ماه فرخنده پانزده هزار روپیه باتفقا و صالحین و زمره
 مستحقین و محتاجین عطا شد از مآثر کرم پروری و رافت گستری
 خدیو احسان شعار مکرمت آئین درین اوقات میمنت قرون گستردن
 ظلال برو انضالست بر مفارق کافه فقر و عامه مساکین چون در
 حال بیماری الهی حضرت که ایام شورش و فتور بود بنابر انصاف
 متمدنان و عهصیان منشان که از فتنه جوئی و واقعه طلبی در هر گوشه
 سر خود مری برداشته دست جرأت از آستین طغیان بر آورده
 بودند و آسیب تعدی و تطاول آنها بکانه رعایا میسرید درون
 مملکت سپهر بسطت گشت و زرع و ضبط و عمل چنانچه باید صورت

چوله تغلکچی اقای را که در سلک عمدہای او بود با نامه منبری
 از روابط موافقت و موافقت و مبنی بر تهنیت جلوس همایون بر
 اورنگ عظمت و خلافت و ارمغانی شایسته روانه درگاه سلاطین
 پناه نموده و او از قندهار گذشته براه ملتان عازم آستان جلالت
 نشان است بنابران خاقان جهان ابدال بیگ را که از بندہای نزدیک
 روشناس بود تعیین فرمودند که پذیره شده تا ملتان برود و اوازم
 مهمانداری بجا آورده سفیر مذکور را به پیشگاه حضور لامع النور
 رساند و غرض رجب او را خلعت مرحمت کرده رخصت نمودند و
 بوداق بیگ را بمنایت ارسال خلعت مصحوب او کسوت مباحات
 بخشیدند و بتزیت خان حاکم ملتان و خلیل الله خان صوبه دار
 دار السلطه لاهور و دیگر حکام و ناظران مهم از سرحد دار الامان
 ملتان تا دار الخلافه شاه جهان آباد یرلیغ معلی بطغرای نفاذ
 پیوست که هریک لوازم ضیافت و مهمان پذیری و مراسم تفقد و
 فیکوداشت او بعمل آورده از نقد و جنس فراخور حال تکلفات بجا
 آورد چهارم رجب ابراهیم بیگ ایلچی سبحان قلی خان بمرحمت
 عصای مرصع و یک عدد اشرفی که دوصد توله وزن داشت و یک عدد
 روپیه بهمین وزن کلمیاب عاطفت شد و چون کوفت مزمنی داشت
 و درین وقت مرضش اشتداد کرده بود پس از روزی چند باقتضای
 تقدیر از تقریر سفیر اجل پیام ممات شنید و همراهانش بمنایت
 خلاع و انعام هشت هزار روپیه مشمول نوازش گشته رخصت
 معادلت یافتند و درین ماه مبارک ده هزار روپیه بوساطت صدر
 الصدور باریاب استحقاق اتفاق شد سوم شعبان عاطفت بادشاهانه

تهنیت جلوس همایون بر سریر عظمت و کامرانی و اورنگ خلافت و جهانبنایی و اظهار مراتب صدق و ولا و تحریک سلسله عطوفت خاطر و الا اھیم بیک را که از عمدهای او بود با صحیفه اختصاص و یکرنگی و ارمغانی از تحف و نفائس توران روانه درگاه آسمان جاه کرده بود و درین هنگام معروض بارگاه جلال گردیده که او بظاہر دار الخلافه رسیده است بیست و ششم جمادی اخره که بجهت استسعاد او بعد ملازمت اشرف ساعت مقرر شده بود باشاره معلی میر باقی میرتوزوک پذیره شده او را بهارگاه سلاطین پناه آورد و بوسیله بخشیان عظام شرف استلام سده سپهر احترام یافته نامہ سبحان قلی خان را گذرانید و سوغاتی که از امپان ترکی و شتران نرو مایه و جانوران شکاری و دیگر نفائس و رغائب توران آورده بود بنظر انوار رسانید و عاطفت پادشاهانه او را مشمول نوازش گردانیده بطای خلعت فاخره و کمر مرصع و انعام پانزده هزار روپیہ مربلندی بخشید و منزلی لایق بجهت بودنش و یکی از بندہا برعایت مراسم مهمانداری مقرر گردید و چون او را بعد برآمدن از بلخ عارضہ بهم رسیده درین مدت علیل بود چنانچہ کوفتدک بعقبہ فلک مرتبہ رمیده با حالت ضعف و ناتوانی اھرا از تقبیل سده خلافت و جهانبنایی نموده اشاره والا صادر شد کہ اطبای پایہ سریر اعلیٰ بتدبیر صحت و معالجه او پردازند و ہم درین اوقات سعادت عدوان از وقائع صوبہ ملتان بمسامع اقبال رحیدکہ شاہ عباس والی ایران نیز بمقتضای صلاح اندیشی و کار آگہی بتجدید مراسم یکجہتی و واداد و تاملیہ ہنایی سعادت و اتحاد پرداختہ بود اق بیک پھر قائمدر سلطان

رسیده آورنده عنایت خلعت و انعام نوازش یافت نهم جمادی
 الاخرة را و کرم پهورتیده که دیغیت حال او گزارش پذیرفت
 بمنصب سه هزاری دوهزار حوار مورد فضل و مکرمت گشته در سلک
 کومکیان صوبه دکن بدستور سوابق ایام انتظام یافت و انوپ سنگه
 و پدم سنگه پسرانش به تشریف عنایت مباهی گشته با او مرخص
 شدند و بدست و چهارم مرتضی خان از گوالیار رسیده بدولت
 ملازمت اکمیر خاصیت امتسعاد یافت چون از وقائع بندر سورت
 بمسامع حقائق مجامع رسید که حسین پاشای حاکم بصره باقتضای
 نیک اختری و سعادت یادری عریضه مشعر بصدق ارادت و
 و رموخ عقیدت و مشتمل بر تهنیت جلوس اشرف بر سریر سلطنت
 و اورنگ خلافت با اسپان عمری نژاد برسم پیشکش مصحوب قاسم
 افای ملازم خود بآستان سپهر بنیاد فرستاده موسی الیه بر بندر
 سورت رسیده است برلیغ گیتی مطاع بمصطفی خان ناظم مهمات
 بندر مذکور پیرایه نفاذ یافت که چهار هزار روپیه در وجه مدد خرج
 از خزانه عامره آنجا بquam اقا داده و سرانجام ضروریاتش نموده
 اورا روانه درگاه معلی گرداند •

رسیدن ابراهیم بیک سفیر مسبحان قلی

خان والی توران بآستان فیض مکان

چون آنخان والا دودمان از روی آداب منجی و قلعه دانی برای

حرم سرای مقدس از تغیر دربار خان منصوب شده بعطای خلعت و خطاب جواهرخانی پایۀ اعتبار انراخت و بمرض اشرف رسید که مید بهادر ولد سید صلابتخان باره جهان گذران را پذیرد نمود و منصور کاشغری که برادرش فوت شده بود و خضر ولد کمال لودی که پدرش سپری گشته بود بعنایت خلعت از لباس کدورت برآمدند و خاینده ولد یکه تاز خان که پدرش چنانچه گزارش یافته در بنگاله نثار شده بود و چندی دیگر از خویشان آن مرحوم بمرحمت خلعت مشمول عاطفت گشتند و طیب خواجه که از خواجهای معتبر ماورالنهر است و در عهد سلطنت اعلیٰ حضرت هنگامی که ولایت بلخ و بدخشان مفتوح شد بهندوستان فیض مکان آمده یکچند عرف اندوز خدمت آنحضرت بود پس ازان بوطن مالوف مرخص گردید چون درین هنگام از روی صدق ارادت و رموخ اخلاص عریضۀ مبني بر اظهار عقیدت و دعاگوی عبودیت و هوا جوئی بدرگاه جهان پناه ارمال داشته بود چهارده هزار روپیه ازخزانۀ مکرمت و احسان بفرستاده او حواله شد که از امتعۀ هندوستان خرید نموده بجهت خواجه مشار الیه ببرد و همچنین خواجه عبد الغفار نیز که دران دیار بحسب عزت و اعتبار هم رطن خواجه امت چون بارمال عریضه و ابراز مراسم عبودیت استفاضۀ انوار الطاف بادشاهانه نموده بود دوازده هزار روپیه دروجه انعام او عطا گردید و درین اوقات بیمت و هفت راس امپ با برخی از میوههای بلخ که سبحان قلی خان والی انجا برسم ارمغان مصحوب قلیچ بیگ کس خود بجناب خلانت و جهانبانی مرسل داشته بود بنظر اکسیر اثر

مشتمل برده مر اسب عراقی و جانواران شکاری از باز و جره و یوز
و دیگر تحف و رغائب بمحل عرض رسید و فتح جنگ خان که از
بنگاله رمیده جده سالی آستان اقبال گشت و طاهر خان بجایگزین
مرخص شده بعنایت خلعت سربلند گردید و تربیت خان که
چنانچه قبل ازین گزارش پذیرفته صوبه دار می ملتان باو تفویض یافته
بود بعطای خلعت سرافراز شده بآنصوب مرخص گشت و امان الله
برادرش بعنایت خلعت مباهی شده بهمراهی او رخصت یافت
و سیفخان که بمحال تیول خود رفته بود سعادت اندوز سده جلال
گردید و پرتهی سنگه زمیندار سری نگر بعنایت ارمال خلعت
قامت اعتبار افرخت و میدنی سنگه پسر او که بعد از سپردن
سلیمان بیشکوه باولایای دولت قاهره همراه کنور رامسنگه بدرگاه آستان
جاء آمده بوسیله او دولت زمین بوس حاصل نموده بود مشمول مرام
والا گشته بعطای خلعت و فیل و ده راس اسب و پنجاه هزار روپیه و
جمدهر و بهونچی و اور بسی مرصع کامیاب مواهب خسروانه گردید
و چون پدرش التماس نموده بود که او را بمنصبی سربلند ساخته
کامیاب خدمت حضور لامع النور دارند عنایت بادشاهانه او را
بمنصب دو هزاری هزار سوار مرمایه افتخار بخشیده در ملک
خدمتگزاران آستان سلطنت منتظم گردانید و معصوم خان از تغییر
سیفخان اخته بیگی شده خلعت سرافرازی پوشید و پردلخان
بفوجداری پتن معین گشته بعنایت خلعت مباهی شد و پسر و
برادرش خلعت یافته با او مرخص گشتند و راجه تودرمل بفوجداری
اٹاوه و عنایت خلعت سربلند گردید و هواجه انور بخدمت ناظری

والا نژاد را با این شعبه و وجه نهاد بقلمه مظهر بنیاد گوالیار که مراد بخش نیز با پسرش آنجا بود بفرستند تا مجموع دران حصن حصین و معقل متین از شرانغا و اغرای مفسدان ملک اشوب و واقعه طلبان شورش انگیز محروس باشند لهذا مرتضی خان را با چوتی از بندهای درگاه آسمان جاه برمانیدن ایشان مقرر ساخته بدست و چهارم جمادی الاولی رخصت نمودند و معتمد خان خواجه مرا را از تغییر عبید الله قلعه دار گوالیار کرده همراه نمودند و هنگام رخصت مرتضی خان را بمرحمت ترکش زر دوزی و مظهر با ماز مینا کار و سید حامد پسرش بعطای اسپ و معتمد خان را بمرحمت خلعت و اسپ و جمعی دیگر را از کومکیان بعنایت خلعت و برخی را بعطای اسپ مباحی ساختند درین ایام عاطفت خسروانه بادشاهزادهای کامگار بخت بیدار و امرای نامدار را بمرحمت خلعت زمستانی عزاختصاص بخشید و امرای و عمدهای اطراف را نیز باین عنایت سر بلند گردانید و راجه جیستگه که کوچ او فوت شده بود بعطای خلعت از لباس کدورت برآمد و کنور رامسنگه بمکرمت مرپیچ مرصع و گوشواره مروراید فوازش یانست و راو کرن بهورتیه که چنانچه محبق ذکر یافته درین ایام جبهه مای آستان مظهر احترام گشته بود پیشگی از جواهر و مرصع آلات و یک زنجیر نیل کلان بایراق نقره و پنج مر اسپ بنظر قلمی اندر آورده بقبول آن ناصیه مباهات انروخت و صد راس اسپ پیشکش مهانتخان صوبه دار کابل ازان جمله ده راس عراقی باماز طلا بنظر معلی در آمد و پیشکش لشکر خان صوبه دار سابق ملتان

بجای آوردند و عاطفت بادشاهانه راجه جیسنکه را بعطای طرے مرع
گران بها تارک تفاخر بر انراخت و یازدهم کنور رامسنگه و تربیت
خان و عمد انداز خان با دیگر بندهای بادشاهی و عساکر قاهره
آن نمره شجره خلاف را که چون شجره خلاف نمره نداشت بظاهر
دار الخانة رسانیدند و باصراطی او را در قلعه سلیم کده که بادشاه
زاده عالیقدر بلند مگان محمد سلطان نیز آنجا بودند جای دادند
و چهاردهم حکم اشرف بصدر پیوست که او را به پیشگاه حضور
لامع النور آرند تا سعادت کورنش یافته بتفضل بادشاهانه
مستمال و مطمئن خاطر گردد و با اشاره والا الله یار خان و معتمد
خان خواجه سرا او را در محفل خلد مثال غسلخانه شرف
اندوز ملازمت همایون گردانیدند و حضرت شاهنشاهی که بهین
مظهر الطاف الهی اند از فرط رافت و کمال انضال بر حال او
بخشوده آن رمیده بخت هراسان را بمزده بخشایش و امان
حیاتی تازه عطا فرمودند و دل و هشت منزلش را که رهین
خوف و هراس و قریب و ربع و دهشت بود بشارت این امتنان
عظیم و تفضل شکرف استیفاست و ارام بخشیده پس از لمح
او را رخصت نمودند •

فرستادن بادشاهزاده محمد سلطان را از سلیم کده

بقله گولیاری با سلیمان بیشکوه آهوی دشت ادبار

چون رای عالم آرای که دمتور امور سلطنت و جهانبانی
و هرتو انوار الهام ربانیت چنان اقتضا نموده بود که آن بادشاهزاده

باظهار ندامت و تمهید اعتذار پرداخت و مکتوبی براجیه جی سنگه
 مبغی بر استدعای صفح جرایم خود از پیشگاه سلطنت و تعهد سپردن آن
 بی بهره جوهر سعادت باولای دولت نوشته او را وسیله در خواست
 عفو و بخشایش ساخت حضرت شاهنشاهی بالتماس راجه مذکور
 رقم عفو بر جریده تقصیرش کشیده کنور رام سنگه خلف آن زبده
 راجهای عظام را معین فرمودند که بهر حد مری نگر شتابد و سلیمان
 بیشکوه را از گرفته بعقبه سپهر رتبه آرد و نوزدهم ربیع الثانی او را
 بعنایت شه شیر با ساز میناکار و دهکده کی الماس سر بلندی بخشیده
 مرخص نمودند و او بآنصوب شتافته چون پرتهی سنگه خبر آمدنش
 شنید جمعی فرستاد که سلیمان بیشکوه را در جای که می بود
 دستگیر کنند تا بموجب یرلیغ گیتی مطاع او را بکنور رام سنگه بدارند
 آن باطل بی حاصل بعد از اطلاع برین معنی از ناقص خردی
 بجنگ و مدافعت پیش آمده محمد شاه کوکه او و چندی دیگر
 از همراهانش بقتل رفتند و خود دستگیر شد و پنجم جماد الاولی
 مطابق هفدهم دیماه آن گرفتار دام ادبار را پرتهی سنگه مذکور
 همراه میدنی سنگه پسر خویش و جمعی از مردم خود کرده از
 کوهستان فرود آورد و بکنور رام سنگه و تربیت خان و رعنا از خان
 که چنانچه مذکور گشته قبل ازین انواع ظفر اثر بتسخیر مری نگر
 و استیصال آن ضلالت پرور معین شده کار بر تنگ کرده بودند
 حواله نمود و چون این خبر بهجت پیرا هفتم ماه مذکور بمسامع
 جاه و جلال رسید باشاره معلی شاد یانته اقبال نواختند و دولت
 خواهان بارگاه خلافت و بار یافتگان بساط سلطنت تسلیمات تهذیب

آرام یافت عاطفت و افضال سایه ذر الجلال او را با پسرانش بعطای
خلعت نواخته کسوت عفو پورشانید *

رسیدن کنور رام سنک از سری نگر و آوردن سلیمان پیشکوه را بحضور برنور

چون پیوسته شرائف تائیدات ربانی و لطائف توفیقات سبحانی
کار ساز و کام پرداز این دولت آسمانیت لاجرم همواره جلالت
امور و عظائم مهمات که در نظر ظاهر نگر صورت پرستان چهره نمایی
دشوار است بآسانی صورت گیرد و عقد های مشکل و کارهای مععب
که دامت تدبیر دقیقه سنجان عالم اسباب از حل آن بدامن عجز آویزد
باحسن وجهی کشایش پذیرد ازان جمله بدامت آمدن سلیمان پیشکوه
که یگ چند در حیز تعویق مانده بنابر بعضی موانع ظهورش در
نظر همکنان بدیع می نمود و درین ایام فیروزی نشان مفتاح اقبال
بیزوال شهنشاه جهان قفل اعضاء ازان مهم کشود تبیین این مقال
آنکه پرتویی منگه زمیندار کوهستان سری نگر که از بلخردی و باطل
پروری آن شعبه دوحه نساد و چنانچه گزارش پذیرفته در سرزمین
خود جانی داده تا این هنگام بنابر فکرهای بیهوده و طمعهای
خام در حمایت و میانیت او کوشش بی حاصل می نمود درین
وقت از بیهوشی نشاء غفلت بخود آمده دانست که اگر بدیش
ازین برین معنی اصرار نماید عنقریب بوبال نگال آن ناقابل بر
گشته اقبال گرفتار آمده مال و موطنش دستخوش قهر و تاراج انواع
بحر اسواج خواهد گردید و دیده تدبیر بر سوی کردار خویش کشوده

رسیدن امیر خان با افواج نصرت قرین و آوردن راو کرن رابا دوپسر بحضور ظفر پیکر

سابقا گزارش یافت که خان مذکور با زمره از افواج قاهره بتنادیب
آن جهالت منش معین گردید اکنون کلک موانع نگار بتحریر انجام آن
مهم نصرت پیرامی پردازد چون امیر خان با جنود منصور بحدود بیکار
نزدیک شد راو کرن بطنطنه توجه عساکر نصرت شعار از خواب گران
غفلت و ببلخردی بیدار گشته چاره کار در سلوک منهج مستقیم
اطاعت و فرمان برداری دید و یقین دانست که اگر بر موی کردار
اصرار نماید و بحکم جهالت مسلک مخالفت پوئیده بمدافعت و
مقاومت پیش آید تیغ قهر و انتقام مجاهدان دین و مبارزان دولت
گرد دمار از روزگار او انگیزته مال و متوطن و عرض و ناموشش
دست خوش فنا و زوال خواهد گردید لاجرم هوای پندار باطل از سر
جهالت و غرور بیرون کرد و بقدم ندامت و اعتذار نزد امیر خان آمد
و او را شفیع عفو جرائم و زلالت در حضرت خلافت ساخته عازم
استلام عتبه سپهر احترام گردید و خان مذکور او را همراه گرفته با عساکر
راه معاودت سپرد و چهارم ربیع الثانی بر پیشگاه عظمت و
جهانبانی رسیده کامیاب دولت زمین بوس گردید و هشتم راو کرن
بومیله آنخان عقیدت نشان بآئین بندگی در کمال خجالت و هر
انگیزی با انوپ سنگه و پدم سنگه پهران خویش جبین عبودیت
بر خاک آستان سلطنت سود و مورد لطف و بخشایش خدیو عطا بخش
خطا پوش گشته از امتیلائی رمب و دهشت و غلبه خوف و وحشت

همراهت قلعه مذکور بمختار خان که سابق فوجداری ناندیر باو
 متعلق بود تفویض یافت و عاطفت بادشاه غالب را بمنصب چهار
 هزارى چهار هزار سوار که منتهاى تمنای او بود و عطای خلعت
 و نقاره و علم و خطاب خانى بهره اندوز حصول آمال و امانى گردانید
 پوشیده نماند که قلعه مذکور از قدیم الايام در تصرف نظام المملکيه
 بود در اوائل عهد سلطنت اعلی حضرت که ارکان شوکت و استقلال
 آنسلسله اختلال پذیرفته مشرف بر انقراض و زوال گشته بود و فتح
 خان پسر ملک عفر سرشته رتق و فتق مهمات آن دولت بکف اقتدار
 خویش گرفته از نظام الملک جز نامى نمانده بود و محمد عادلخان
 حاکم بیجاپور آنهاز فرصت نموده شخصی را که دران وقت بحراست
 آن قلعه قیام داشت بلطایف تطمیعات بجانب خود مائل گردانید و
 سه لک هون باو داده قلعه را گرفت و ازان باز حصار مذکور بتصرف
 عادل خان درآمده از لواحق و مضافات مملکت بیجاپور گردید
 و بفرمان اعلی حضرت یکمرتبه مهابت خان خانانان بافواج قاهره
 بادشاهی بانتزاع آن قلعه معین شد و روزی چند بمحاصره پرداخته
 صورت تسخیرش در آئینه سعی و تدبیر جلوه گردید و آخر الامر
 دست از کوشش کشیده بی نیل مطلوب باز گردید چون از رز ازل
 طلسم عقد های دشوار بنام نامی این دولت پایدار بسته شده درین
 ایام نصرت انجام بذیروی بخت همایون و اقبال روز افزون حضرت
 شاهنشاهی ان حصن حصین باحسن وجهی بحیطه ضبط و تصرف
 اولیای سلطنت ابد قرین در آمد •

رکن السلطنة فرستاد که مشامته اظهار این مطلب نماید آن نوئین
 اخلاص آئین صورت این معنی بجناب خلافت و جهانبانی معروض
 داخته اشاره معلی صادر شد که اورا بجلائل مراحم و عنایات شهنشاهانه
 مستمال ساخته فوجی از عساکر دکن بیای قلعہ مذکور فرستد
 و آنرا بتصرف آرد امیرالامرا غالب را بنوید عاطفت والی بادشاهی
 مستبشر گردانیده نخست بشیخ برهان ملازم خود که از جانب
 او بفوجداری سرکار پرقیام داشت نوشت که با جمعی که همراه دارد
 برجناح سرعت بجانب پریژده شتاید و متعاقب سرنرازخان و جادو
 نرایی و کار طلب خان و پیتھوجی و برادرش و دلاور خان و یعقوب
 دلاور و میر عبدالمعبود داروغه توپخانه دکن و جمعی دیگر بدان
 صوب معین گردانید چون این گروه بیای قلعہ رسیدند غالب از
 سعادت منشی بقرار داد خود عمل نموده بیست و هفتم ربیع الاول
 این سال مبارک فال قلعہ را حواله بند های درگاه آسمان جاء کرد
 و خود رخت اقامت از آنجا برگرفته با امتعه و اموال و اهل و عیال
 بیرون آمد و باتفاق کار طلبخان با سه پسر و داماد و دیگر اتباع و
 اعباع سلخ ربیع الثانی آمده با امیرالامرا ملاقی شد و آن زبده
 امرای عظام از سرکار خاصه شریفه هفتاد و پنج هزار روپیه و یکزنجیر
 نیل و نه سراسیمپ و یکقبضه خنجر مرصع و خلعت فاخر بمشار الیه
 و بیست هزار روپیه و یک زنجیر نیل و خلعت بعید الله پسرش
 که چنانچه مذکور شد واسطه این مقدمه بود و بهر یک از دو پسر
 دیگر و دامادش خلعت و اسب داده امتیالت و دلجویی آنجا
 نمود و حقیقت بجناب خلافت عرض داشت از پیشگاه حضور لامع النور

کشایش قلعه پرینده باقبال بیروال

از آنجا که سرانجام مهم این دولت جادد افی از روز ازل بکار
 گنان آسمانی حواله رفته لاجرم همواره مقاصد علیا و مطالب والای
 این خدیو عالمگیر بحسن پرداخت و اهتمام پیشکاران پیشگاه
 تقدیر بی تحمل اسباب ظاهر و توسط کوشش و تدبیر با حسن
 دجی صورت پذیر میکرد و هر روز مبشر اقبال بود؛ فتوحی بدیع
 و بشارت نصرتی شگرف سامعه افروز اولیای دولت بی زوال میشود
 مصداق این کلام درین خجسته هنگام کشایش قلعه پرینده است از
 معظمت قلاع حصینه و حصون متین و ولایت بیجاپور بمحض نیروی
 اقبال کشور شکار این برگزیده آفریدگار بی رحمت سحار و پیکار
 کیفیت وقوع این فتح ارجمند آنکه غالب نام شخصی که از جانب
 علی عادلخان بحراست قلعه مذکور قیام داشت از آنجا که ملهم بخت
 آیت هدایت بردش فروخوانده طالع بیدارش بصلاح کار رهنمون
 گشته بود هوای عبودیت و هواخواهی این آستان فلک نشان که
 قبله حاجات مقبلان و کعبه آمل همگان است در مرهمش
 افتاده از خرد منشی و صواب اندیشی بصدق نیت و صفای طوبیت
 عزم انسلاک در سلک پندهای عقبه خلافت نمود و سپردن آنقلعه به
 مانند را باولیای سلطنت ابد پیوند بهین ذریعه بندگی و ارادت
 و گزین وسیله ادراک دولت و سعادت دانسته بنامه و پیغام مکنون
 ضمیر خیر اندیش خویش با امیر الامرای صوبه دار دکن در میان
 آورد و بجهت تاکید این داعیه عبود الله بهر خویش را لیز نزد آن

ابوظالب مشهدی که درین ایام از خراسان بعزم خدمت گزاری
 این آستان فیض مکان آمده بود جبهه سای عتبه خلعت گشته
 بمرحمت خلعت و منصب شایسته و انعام پنج هزار روپیه نوازش
 یافت و اسفندیار عم زادش اسد خان که او نیز بقصد بندگی عتبه
 مظهر مرتبه تازه از دیار ایران رسیده بود دولت اندوز ملازمت
 اکسیر خاصیت گشته بخلعت و منصب شایان مورد عنایت احسان
 شد و پرتهی منگه ولد مهاراجه جسونت سنگه خلعت پوشیده
 رخصت وطن یافت و بهادر چند زمیندار کمانون بمرحمت ارسال
 یک قبضه هم شیر با ساز مرصع سرمباهات بارج اعتبار رسانید و
 بنقوی شعار شیخ محمد معید خلف شیخ احمد مهرندی خلعت
 و دو هزار روپیه و بسید حسین عرب دو هزار روپیه مرحمت شد
 و محمد وارث و قاضی عبد الوهاب اقضی القضاات و چندی دیگر
 هریک بانعام یک هزار روپیه سرفراز گشت و یکی از چودهریان
 احمد آباد که درین ایام به سعادت احلام مشرف گشته بود بانعام
 دو هزار روپیه مشتمل عنایت شد و بجمعی کثیر از بندهای آستان
 اقبال و خدمتگزاران بارگاه جاه و جلال و بجمیع ارباب ساز و نوا
 و سرود سرایان آن بزم والا خلعتهای گوناگون عطا گردید و درین ایام
 میمنت پیرا که به ساط جشن مبسوط بود یکشب بر زمین آذری دریای
 جون محاذی عمارت مبارک غمسخانه چراغانی که باهتمام هوشدار
 خان از بیست هزار شمع ترتیب یافته بود بزمگاه دولت را فروغ
 عشرت بخشید و شب دیگر تماشای آتش بازی که ادوات آن هم
 بر گذار دریا چیده بودند هیئت بخش نظارگیان گردید •

ابراهیم ولد نجاتخان که قبل ازین خان عالم خطاب داشت و بایجاب
تقصیری طلب خطاب را مستحق شده مورد آن بی عنایتی گشته بود
درین هنگام چون بعرض اشرف رسید که غیرتخان قلعه دار چنانده
رخت اقامت از حصار هستی بیرون کشید بخطاب غیرتخانی
نامور شد و از اصل و اضافه همت خان بمنصب دو هزار پانصد
سوار و خانه زاد خان بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار و
زبردست خان بغوجدارچی کوالیار و از اصل و اضافه بمنصب هزار
هزار سوار از انجمله پانصد سوار دو اسبه سه اسبه و جهانگیر قلی
بیگ داروغه تورخان بخطاب جهانگیر قلیخان و بخندارخان
بعنایت اسپ و حکیم جمالی کاشی که سابق مخاطب بدیانت
خان بود و درین اوقات از غلبه ضعف و امتیلائی کبرسن گوشه نشینی
گزیده بدعاگوئی دوام دولت قاهره اشتغال داشت بمرحمت دو صد
اشرفی و دلی بیگ کولایی از اصل و اضافه بمنصب هزار و چهار صد
سوار و میر غضنفر میر توزوک بعطای جیفه مرصع مفتخر گردیدند
و سید هدایت الله صدر چون از استیلائی کبرسن التماس کرده بود
که رخصت گوشه نشینی یافته بدعای دوام دولت ابد فرجام قیام
ورزد مراحم پادشاهانه او را بسالیانه ده هزار روپیه کامیاب گردانید و
مالوجی و هرموجی دکنی که از منصب معزول شده بودند
نخستین بسالیانه سی هزار روپیه و دو مین بسالیانه بیست هزار
روپیه مشمول فضل و عنایت خسروانه گردیدند و بدیع الزمان
کفایت خان چون از کبرسن استدعای رخصت گوشه نشینی کرده
بود بهالیانه شش هزار روپیه موعظ شد و سید محمد نواسه و میر

یافتند بود و باشاره دالا درین بزم فرخنده جبهه سامی آستان ملی گردید و بمناییت خلعت و شمشیر و منصب چهار هزاره دوهزار سوار دگر باره کامیاب دولت شد و فیض الله خان بمرحمت اسپ با ساز طلا و شمشیر با ساز میناکار و مرزا نوفر صفوی که در سلک گوشه نشینان بود بمناییت خلعت خاصی و اعام ده هزار روپیه و اخلاص خان خویشکی با اعام بیست هزار روپیه و صفیخان بانعام پانزده هزار روپیه و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان بانعام ده هزار روپیه و ندائیخان که قبل ازین مورد عتاب پادشاه مالک رقاب گشته منصبش کم شده بود باضافه هزار و پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاره دو هزار سوار و حسن علی خان بمرحمت خلعت و ماده نیل و اسپ عراقی با ساز طلا و شمشیر با ساز میناکار و گنور رام مانگه بمرحمت اسپ با ساز طلا بهره اندوز عاطفت خسروانه گردیدند و نوازش خان که در سلک کومکیان مالوه منتظم بود از اصل و اضافه بمنصب سه هزاره هزار و دو صد سوار مطرح انوار نوازش شد و مرحمت خان بفوجداری اجمیر از تغیر تربیت خان منصوب شده بمناییت خلعت و اسپ مباهیه گردید و جلال خان کاکر بفوجداری هوشنگ آباد مامور شده باضافه هزاره پانصد سوار به منصب سه هزاره دو هزار سوار سرمایه افتخار اندوخت و سعید خان بفوجداری سرکار بهرایج از تغیر سید عزت خان معین گشته بمناییت خلعت و اضافه منصب سرفراز گردید و ملتفت خان که بخدمت میرتوزوکی قیام داشت میر بخشگری احدیان ضمیمه خدمتش گشته بمناییت خلعت قامت اعتبار بر افراخت و محمد

این جشن جهان افروز عالمیان را سرمایه معرفت و شادمانی و پاریزه
 حصول آمال و امانی بود و هر روز جمعی کثیر از ندویان ارادت
 کیش و هوا خواهان خیر اندیش کامیاب مرحمت و انصال پادشاه
 دریا نوال گشته بمراحم و مواهب و انعامات و افزایش مناصب
 سر بلندی می یافتند ازان جمله نهال برومند بوستان هشت
 و کامکری نخل سرانراز ریاض عظمت و نامداری پادشاهزاده
 عالیقدر فرخنده شیم محمد معظم و بهار گلشن ابهت و سروری
 فروغ اختر معادت و ذیک اختری پادشاهزاده ارجمند بختیار محمد
 اعظم هریک باضافه دو هزار بی منصب پنج هزار پنج هزار حواری
 و بمرحمت دو اسپ از طوبله خاصه یکی با ساز طلا عز اختصاص
 یافت و برای سر بلندی امیرالامرا صوبه دار دکن و خان خانان
 پدیدار بنگال و جعفر خان صوبه دار مالوه و دیگر امرای نامدار و عمد های
 رفیع مقدار که از پایه اورنگ خلافت و جهان بینی دور بودند خلعت
 فاخره مرسل گشت و مهاراجه جسونت سنگه صوبه دار گجرات بعزایت
 ارسال خلعت با شمشیر خاصه عز امتیاز یافت و راجه جیسنگه
 بعطای خلعت خاص و کوشواره مروارید و دو اسپ از طوبله خاصه
 یکی با ساز طلا و مرتضی خان باضافه هزار بی منصب حواری
 پنج هزاری سه هزار سوار و عطای خلعت والا پایکی یافتند و اسلام
 خان که بنابر بعضی تفصیلات یکچند مورد عتاب پادشاهانه گشته و
 از منصب معزول شده در مصنفه الخلافه اکبر آباد قرین محرومی از
 معادت خدمت انور بسر میبرد و درین هنگام مطمح انظار عفو
 و بخشایش خدیو عطا کیش خطا پوش گشته رخصت ملازمت

بساط عیش و نشاط ترتیب اسباب بهجت و انبساط آذین خسروانی
و شکوه آسمانی یافته پیشکاران پیشگاه دولت باشاره والا اسپک مخمل
دلایل را که سهر برین از غیرت و سمت و امانش دلنگ و از
قدرت و نفاست طرح و رنگ نمونه ایست از نقش ارزنگ در پیش
ایوان فلک نشان چهل ستون خاص و عام باوج رفعت و احتشام
بر افراختند و سر بر گردون نظیر مرصع را که

• ع •

آسمانیدست که مهرش شد عالمگیر است

هران ایوان سعادت اساس بقوایم اقبال نصب کرده جمیع لوازم
و ادوات این بزم مسعود بآئین معهود آماده و مرتب ساختند
و اوائل روز مبارک جمعه پانزدهم ربیع الاول این حال فرخنده فال
مطابق بدست و هشتم آبان ماه که ساعتی فیض بخش میمنت
پرتو بود و در محفل شرافت منزل غنسخانه این بزم همایون صورت
انعقاد یافته عطر مقدس و پیکر کرامت پرور بخدیو عطا کار مکرمت
گستر بمیم و زر و سائر اجناس مقدر سنجیده شد و از وجوه آن جهانی
را نقد مقصود بدامن امید آمد و سال چهل و دوم شمسی از سمو
کرامت پیوند قرین بخجستگی و بهر روزی بانجام رسیده سال چهل
و میوم بهبارکی و فیروزی آغاز شد حضرت شاهنشاهی بعد فراغ
ازین رسم میمنت طراز سر بر آرای عظمت و بخدیاری گشته خورشید
وار پرتو عام عنایت و نوازش بر سعادت احوال باریامتگان بارگاه
جلال و سعادت اندوزان انجمن خلد مثال گزیدند و بعد از ساعتی
چند محفل خاص و عام را بانوار قدوم میمنت قرین نور آگین ساخته
اورنگ مرصع نگار را بجلوس همایون والا پایه گردانیدند و تا سه روز

فروغ خاندان سلطنت بادشاه زاده سعادت منش فرخنده شیم محمد معظم بود عنایت بادشاهانه آن تابنده گوهر درج اقبال را بعطای یک عقد مروارید شاهوار که دانهایی زمرد آبدار دران منظوم بود و یک تبضه خنجرگران بها عز اختصاص بخشید و درین تاریخ فدا انجمن که از فوجداری گورکهدور معزول شده بود باستلام سده جلال نائز گردید و یرلیغ گیتی مطاع بجعفر خان صوبه دار مالوه صادر شد که برخی از تابیدان خود آنجا گذاشته با تدمه سپاه خویش برای کومک امیرالامرا بدکن شتاد و در تقدیم خدمات بادشاهی و صمد و معاون آن عمده الملک باشد شب درازدهم ربیع الاول کم شب میلاد مسعود برگزیده خالق و دود خلاصه عالم هست و بود حضرت سرور کائنات و اشرف موجودات علیه و طی آله و اصحابه شرافت الصلوة و کرائم التحیات بود شهنشاه اسلام پرور دین پناه پانزده هزار رویه بزمه صلحا و اتقیا انفاق نموده استفاضه انوار سعادت از میامن روح مقدس مظهر آن سرور فرمودند *

جشن وزن مبارک شمسی اغاز مال چهل و سوم

درین اوقات فیروزی سمات که ابواب مسرت و کامرانی بر روی اولیای این دولت جاودانی باز بود و نسائم فیوضات آسمایی و تائیدات ربانی در بهارستان اقبال حضرت خاقانی در اجتناز فرخنده جشن وزن شمسی خورشید جهانتاب اوج عالمگیری و کشورستانی عالمیان را نوید هزاران خرمی و طرب داد و گلشن شادکامی را در برج دلپای عشرت طاب کشاد و دگر باره بارگاه سلطنت و انجمن خلافت بیست

اشرف باسلام آباد موموم گشت و سوانحی که بعد ازین در دکن
 روی نمود در مقام خود سمت گذارش خواهد یافت اکنون کمیت
 خوشخرام خامه بشاهراه مقصود برگشته به تحریر وقائع حضور لامع
 النور عرصه بیان می پیماید و درین ایام رعد انداز خان که چنانچه
 سابق ذکر یافته باشارد معلی بنابر بعضی مطالب از مهم سری نگر
 به پیشگاه خلافت آمده بود باتمام آن مهم دستوری یافته بمرحمت
 جیفه مرصع و اسپ عراقی مر بلند گردید و هفت کس از کومکین
 او بعنايت اسپ و چندی دیگر بعطای خلعت مباحی گردید و
 چون بتازگی برای انصرام آن مهم خیر انجام مقرر شده بود که بعضی
 مصالح از بندوچی و پیلدار و برخی آلت و ادوات توپخانه و رعد
 غله بلشکر ظفر اثر برند حکم گیتی مطاع به نفاذ پیوست که
 تربیت خان که بصوبه داری ملتان معین شده بود باهتمام رسانیدن
 آن ضروریات قیام نموده پس از رسیدن آنجا باتفاق رعد انداز خان
 و راجه راجروپ که متصدی آن مهم بودند جابجا تهاه بنشانند
 و بعد فراغ از تقدیم این خدمت مراجعت نموده بملتان شتابد و
 خان مذکور هنگام رخصت بمرحمت خلعت و اسپ عربی با مازطلا
 سرانرازی یافت و چون مهمات صوبه بنگاله بروفق خواهش اولیای
 دولت ابدی درام انتظام یافته ساحت آن مملکت بالکلیه از غبار
 اسناد ناشجاع شور انگیز پیراسنه شده بود بدو خان صوبه دار بهار
 که بمومک خان خانان سپه سالر معین گشته بود یرلیغ معلی صادر
 شد که پیلدار بنده معاودت نموده بنظم مهم آنجا پردازد هر دهم
 صفر که جشن وزن سال هفدهم از عمر گرامی چراغ دودمان هشت

که عار فرار بر خود نمی پسندیدند اکثر در پای قلعه قدم همت نهاده
 بهر عنوان که بود شب را بسر بردند و صبح روز دیگر که خورشید
 جهان آرا مانند بهادران قلعه کشا بر قلعه ذات البروج آسمان یورش کرد
 دگر باره محاصر فیروزی لوا آماده نبرد و بیکار گشته بر قلعه دریدند
 و بمیامن اقبال گیتی ستان خدیو جهان بحصار شهر بند درآمده
 بقهر و غلبه و صولت و استیلا آنرا محاصر ساختند و بدالت تبغ
 آبدار بهیاری از مخدلان نابکار بدار البوار فرستاده قلعه پیکرشان از برج
 سر پرداختند و بقیة السیف بحصار ارک پناه برده آنرا حصن
 عافیت و آمان گردانیدند و درین دو یورش نصرت اثر دود و
 شصت و هشت کس از بند های بادشاهی و تابینان امرا جانثار
 گشته سرخروی ابد اندر ختند و شش صد کس را آسیب زخم رسید
 و چون مخالفان ضبط قلعه ارک را نیز از حبز قدرت خویش بیرون
 دیدند آمان خواستند و بوماطت راولپار منگه آمده بامیر الامرا
 ملاقی شدند و قلعه را باولیای دولت قاهره سپردند امیر الامرا
 فردای آن داخل قلعه شده ملاحظه برج و باره و توپخانه و ذخیره
 نمود و بتدبیر بندوبست و اهتمام مرمت آن پرداخت و چون
 از جذاب خلافت و جهانبانی اوزبک خان که در ملک کومکیان
 دکن انتظام داشت بحراست آنحصن رسیدن معین شده بود اورا
 با جمعی از سپاه ظفر پناه و توپخانه شایسته در قلعه گذاشت
 و بعد از چندی با جنود نصرت اثر از آنجا کوچ کرده بقصد تنبیه
 میوای ضلالت کیش و تسخیر قلعه و ما بقی ولایت آن متهور
 بغی اندیش بسمت پونه روانه شد و قلعه مذکور بموجب حکم

امیر الاسرا ببرج مقابل آن نقب رسانیده بودند هفدهم فی حجه از موم سال جلوس همایون مطابق سوم شهر یور که نقب مذکور بهاروت انداخته شده بود امیر الاسرا بصواب دید رای اخلاص پیرا اقرار یورش داده مقرر ساخت که همه لشکر آماده شده بعد از پریدن برج از اطراف و جوانب بر قلعه درند و یکپاس از روز مانده اشاره کرد تا نقب را آتش داند برج مقابل بصدمة یاروت از هم پاشیده اجزای آن مانند خیل کبوتران رمیده بهوا اوج گرفت و ساکنانش بدلیچ چشم زن ببرج مشیدۀ انفالک رسیدند و چون راهی برای یورش بهم رسید آن نوین عقیدت آئین خود تا پیش دمدمه که در سورچال او ساخته شده بود آمده بندهای بادشاهی و تابینان خویش را بر یورش و کوشش تخریب کرد و مگر فیروزی مآثر که آماده مجاهده بودند تکیه بر نیروی طالع کشور کشای حضرت شاهنشاهی کرده و بر حفظ الهی بر سر کشیده مجموع بیگ دمه بر قلعه دیدند و دامن جانفشانی بر میان زده بازوی جرأت کشادند و همگی داد جعی و تلاش و دلیری دادند خصوصاً حمص الدیس خان و رابهار سنگه که نهایت کوشش و تردد از آنها بظهور پیوست لیکن چون در عقب برج پشته بلندی از خاک بود مخدولان بران پشته بر آمده دست جلالت بمدافعت کشودند و بانداختن بان و تفنگ و حقه و سنگ پرداخته کمال جد و اجتهاد در ممانعت نمودند مبارزان نصرت مند آنروز مجال پیش رفتن و برآمدن بران گریوه بلند نیافتند و چون دران آویزش و ستیز روز بآخر رسید و ظلمت شب پردۀ میانجی در میان کشید مجاهدان عقیدت شعار

و اوزبکخان و خدایوند حبشی و بجی منگه نوکر رانا راج منگه با
فوجی که از دکن معین می باشد و سلطان ملی غرب و ملی یار
بخاری به پیش برهن حبیبه پرداختند و در طرف جنوب راویاوسنگه
و سرافراز خان و جادونرای و جوهر خان حبشی و جمعی دیگر
از دکنیان تعیین یافتند و هر جانب منفردی راجه زای منگه
هیودیه و گروهی دیگر سورچال بسته شروع در پیش بردن کردند و
توهای کلان ازدها صوت که آن فوئین رفیع منزلت بجهت تسخیر
قلعه مذکور از قلع دکن طلبیده بود اشاره نمود که در جامی
مناسب دمدما ساخته آنها را نصب کنند و از موضعی که زمین
ملائحت نقب داشته باشد آغاز نقب نمایند بالجمله مبارزان
نصرت آثار حصار را مرکزوار در میان گرفتند و کمر می و اجتهاد
بر میان عبودیت استوار کرده همت بر کشایش آن حصن قوی
امان بستند و باوجود موسم برشکال و دوام بلوئی ابرهای طوفان
بار و تواتر تقاطع امطار شب و روز از طرفین بتوپ و تفنگ هنگامه
جنگ و پیکار گرم بود شراره شعله باروت همواره از برج و بلور مانده
برگ لاله از باد بهار بر فرق مجاهدان ظفر شعار میربخش و گونه
توپ و بتدوق انواع قاهره در و دیوار حصار را پرویزن وار مشکه
ساخته خاک ابدار بر سر دشمنان می روزگار می بلخت و گاهی که
اعلامی فرصت می یافتند جمعی از قلعه برآمده بخیال دست برد
بر سورچالها هجوم می آوردند و از صدمه پلارک خون آشام
مبارزان نصرت فرجام خا سر و ناکم بر میگشتند القصه مدت پنجاه
و شش روز برین و تیره زیران قتال شعله در بود و چون از سورچال

روزی چند در پونه اختیار اقامت کرد و قریباً چهل روز آنجا بسر
برد و درین مدت اکثر اوقات افواج قاهره را بر سر کوهی با مخالفان
بد مگال آویزش و جدال روی میداد و چون بسبب طغیان آبهای
که در میان سرحد ملک پادشاهی و آن قصبه واقع است راه رسیدن
غله و آذوقه بلشکر ظفر اثر معدود شد و ازین رهگذر عسرت و تنگی
بهمر مید بصوابدید رای صائب مصلحت چنان دانست که از پونه
کوچ کرده بچاکنه که از آنجا تا سرحد ملک پادشاهی غیر از دریای
بهمنوره^(۴) آبی در میان نیست و آذوقه بلشکر ظفر دیگر بآمانتر میرسید
رفته اقامت گزیند و باقی ایام بر شکل را آنجا بسربرد و چون تا
انقضای موسم باران جنود مسعود بیکار بودند تسخیر قلعه چاکنه
که از قلاع متینۀ آن ولایت است و انتزاعش از مقدمات ضروری
آن مهم بود پیش نهاد عزیمت ساخت و باین قصد از پونه کوچ
کرده بیست و دوم عوال با عساکر نیروزی مآل پدای حصار چاکنه
رسید و برج و باره و اطراف و نواحی آنرا بنظر احتیاط در آورده
همت اخلاص قرین بر کشایش آنحصن حصین گماشت و مورچالها
بخش کرده هر جمعی در طرفی مقرر داشت در سمت شمال رویه خود
با سپاه خویش و گردهرکور و بیرم دیو سیودیه و حبش خان و
ترینگچی بهونسله و داواجی و جمعی دیگر از بند های پادشاهی
طرح مورچال افگند و در جانب مشرق که رو بروی دروازه قلعه بود
شمس الدین خان و میر عبد المعبود داروغۀ توپخانه و سید حسن

بود که آنرا بایستی ساخت و نیز خبر رسیده بود که غنیم عاقبت
 و خیم در اطراف چاکند و پونه هر جا کاه و غله بوده آنرا چون خرمن
 بخت خویش آتش زده در آن حدود از آبادی اثری نگذاشته است
 و در منزل مذکور غله یافته میشد و گهی میسر بود بنا بر رعایت
 مصلحت در آنجا بانتظار ساختن راه و بجهت اینکه سپاه ظفر پناه
 مکرر بکمی رفته ذخیره چند روزه بگیرند چهار مقام نمود و هفتم
 ماه مبارک رمضان از آنجا کوچ کرده بهر کتل رسید و چون جمعی
 کثیر از سپاه و برخی از اردو گذشتند خود نیز پیش رفته سرانوار
 خان و جادو نرای را با گروهی دیگر و فوجی از تابندگان خویش
 گذاشت که جا بجا در واسط راه ایستاده اردو را هنگام عبور از دست
 اندازی اعدای مقهور محاطت کنند مخالفان هر جا قابو میندیند
 بقدم جسارت پیش آمده قصد دستبرد مینگردند و مبارزان نصرت
 شعار بر آنها تاخته دفع شر آن اشرار نابکار می نمودند تا آنکه مجموع
 اردو بی لشکر سلامت از کتل مذکور عبور کرده در نشیب آن نروال نمود
 و از آنجا بطی دو مرحله قصبه پونه محل ورود حنفی مسعود گردید و
 چون امیرالامرا هزار سوار از تابندگان خود با دو هزار پیاده بند و قچی
 بضر کردگی اسمعیل فامی از نوکران خویش جهت ضبط ولایت تلکوزن
 فرستاده بود و درینوقت خبر رسید که آن فریق بولایت مذکور در
 آمده اکثر آنرا بقید تصرف در آورده بنا بران صلاحیت دکنی را
 بغوجدارای و حراحت آن ولایت تعیین نموده بود باباجی بهونه
 و داکوچی و گروهی دیگر را برسم کومک همراه او مدین ساخت و
 ازین جهت که موسم بارش رسیده بود برای گذراندن اینم برشکل

که سه چهار کس از آنها جماعت دار بودند مردانه وار نقد جان در میدان جلالت در باختند و بیست و پنج کس رخسار دلوری بگلگونه زخم زینت پذیر ساختند و بسیاری از مقهوران سیه روزگار دران کارزار بدار البوار شتافته گروهی زخم برداشتند چون ازین قضیه باصبر الامرا خبر رسید راجه رایسنکه و راوبهاو سنگه را بحراست اردو گذاخته خود با بقیه لشکر بصورت متوجه بآن سمت گردید غنیم لثیم را از مولت و سطوت میاه نصرت پناه پای قرار از جای رفته رهگرایی نرار گردید و امیر الامرا بتعاقب آن تیره بختان پرداخته تا سر کتلی که در پای قلعه پونه و هرامت از پی رفت جمعی که در قلعه بودند بانداختن بان و تفنگ پرداخته از برج و باره آن حصار شراره زیر آتش کهن و پیکار گردیدند در حال این حال چندی از تابینان شمس الدین خان تیز جلو کرده از کتل بزیر رفتند و مخازیل که در پائین کتل بودند نظر بر قلت آن معدود کرده بر آنها حمله نمودند شمس الدین خان را از مشاهده این حالت عرق حمیت شهاست بحرکت آمد و باوجود ریزش گواۀ تفنگ از برج و باره قلعه با بقیه میاه خویش از کتل بزیر رفته بر مخالفان تاخت و بضرب تیغ جانمستان جمعی ازان مدبران بی باک بر خاک هلاک انداخت و بقیه السیف رخ از عرصه سبیز تافته راه گریز سپردند و چون روز بآخر رسیده بود و لشکر منصور دوکروه از معسکر ظفر قرین دور شده امیر الامرا صلاح در ترک تعاقب دیده به بنگاه خویش معادلت نمود و روز دیگر ازان منزل کوچ کرده در موضع راجواه منزل گزید و چون کتل دشوار گذاری بر مر راه

گروه علی کرده در موضع کرده منزل گزید و چون رانها و سنگه را با
 جمعی چنداول کرده در پای کتل گذاشته بود که اهدام گذرانیدن
 بقیه اردو را شکر نماید بعد از گذشتن آن نوین نامدار سه هزار سوار
 از جلوه لبار در پای کتل نمودار شده بعزم ستیز قدم جرأت پیش
 نهادند رانها و سنگه مرکب جلالت بر انگیزه از روی دلیری و
 دلوری بر آنها تاخت و ملک جمعیت آنضالالت کیشان را متفرق
 و پریشان ساخت و در گرباره مقهوران مجتمع شده از روی خیرگی حمله
 آوردند درین اثنا شمس الدین خان که امیر الامرا او را بعد آگاهی
 ازین معنی بکومک چند اول تعیین کرده بود جلو ریز رسیده بران
 جسارت منشان حمله کرد و مقاهیر تاب ثبات و پایداری نیارده
 یوادی فرار شدند و روز دیگر قصبه ساپور^(۲) مخیم نزول عساکر منصور
 گشته امیر الامرا بعد از ورود بمنزل جمعی از برق اندازان خود را
 بتاخت دههای پای قلعه پرنه^(۳) دهر که از اء ظم قلاع میوای بدگهر
 بود و ارساپور بمصافت دو گروه رافع است فرستاد مخالفان خبر
 یافته با سه هزار سوار بر سر آنها هجوم آوردند آنفریق باوجود
 قلت عدد و عدم وصول مدد پای همت استوار کرده دست جرأت
 بجنگ تغنگ کشودند و تا سرب باروت داشتند تغذک اندازی کرده
 مدامعت نمودند و چون مصالح بدقوق آخر شد بحکم ضرورت دست
 بقائمه تیغ آبدار برده دل بر هلاک نهادند و داد مردی و دلیری
 دادند پس از آویزش بسیار و کوشش بی شمار بیست و چهار تن

مسلح و آماده بگام مدافعت و مقاومت ایستاده اذن بفرمان امیر
الامرا برای ساختن راه و تدبیر عبور از مضیق آن کوه در میواپور
قرار اقامت داده شمس الدین خانرا با جمعی از بیدلدار و تبردار
بیکمی از آن دو راه فرستاد که ملاحظه نموده اگر قابل توسیع باشد
بساختن آن پرداز و اوجیم سازن و خورد با گروهی بدیدن راه اندر رفته
چوکی باطراب و نواحی آن کوه تعیین کرد که بتحقیق طرق و
مسالك آن پرداخته راه دیگر تفحص نمایند و چون پس از زمانی
خبر رسید که در کمز آن کوه راهی پیدا شده که بعد از ساختن آن
ارابه باسانی عبور میتواند کرد در ساعت جمعی از بیدلدار و تبردار
با هزار و پانصد سوار از تابندگان خود فرستاد که راه مذکور را
بهازند و آنها بجهد بلیغ و کوشش تام بساختن آن پرداختند
تا شام آماده عبور جنود نصرت اعظم گردانیدند و درین روز که
راجہ براسنگه باهتمام کهی رفته بود قریب چهار هزار سوار از بغی
اندیشان سیه روزگار بقصد دستبرد بسختی که اهل لشکر بکهی رفته
بودند شتافتند راجہ فوج خود را توزوک کرده و پای همت در
میدان جرات نهاده مدافعت آن جسارت منشان در آمد و چون
ازین معنی پیشتر خبر بامیر الامرا رسیده بود سرفراز خان را با
جمعی از دکنیان و هزار سوار از مردم خود بگوسک راجہ تعیین
کرده بود این گروه در اثنای این حال بمدد رسیدند و مخالفان
مصلحت در آویزش ندیده پای جرات پس کشیدند بالجملة روز
دیگر که راه ساخته شده بود امیر الامرا از میواپور کوچ کرده اوسط
روز پیاپی کتل رحید و بعد از عبور لشکر منصور از آن عقبه سه و نیم

عمارتش کزده جمعی آنجا باشند و دران موضع سه چهار مقام
 نموده چون آگهی یافت که در اطراف قلعه راجکده که ازو قصبه
 سرول ده کروه مسافت دارد و چهار پنج قلعه دیگر از سیواوی به گهر
 در نواحی آن واقع است جمعی کثیر و فرقه انبوه از مخالفان
 شقاوت منش ادبار پژوه فراهم آمده بخيال محال آماده مدافعت
 و قتال اند شمس الدین خانرا با فوج هراول و راویها و سنگه را با
 همراهان او و شرزه خان را با جمعی از دکنیان و میر عبدالمعبود
 داروغه توپخانه را با هزار تفنگچی بدفع آنها تعیین نمود اعاضی
 مقهور را از سطوت ادواج قاهره پای قرار از جای رفته راه فرار
 پدیدند و مبلزلزلن جیش مسعود دهلهای اطراف راجکده را تاخته
 آن روز دران حدود بودند و روز دیگر لوای معاونت افرایخته غبملگام
 بمسکر نصرت اثر پیوستند و صباح آن که لشکر ظفر پیکر از ان کوچ
 کرده جمعی از مخدولان جسامت نموده بر سر اردو آمدند راویها و سنگه
 که سردار چنداول بود خبر یافته خود را بوقت رسائید و مردانه وار
 بران گروه نابکار حمله ور گشته تیغ مر افشان بهاروان نصرت نشان
 جمعی از مدبران بی باک را بر خاک هلاک افکند و برخی را
 مجروح ساخته رهگرای وادی فرار گردانید و آمیچی از انها باردو
 نرسید و آن روز موضع سیواپوز که از قصبه سرول هشت کروه امت
 مخیم بنود ظفر قرین گردید و چون مابین سیواپوز و پونه نزدیک
 بموضع کراده کو هینت که از ان بایست گذر کرد و دوراه مشهور دارد
 که هر یک بغایت معب المرور است چنانچه سواری بصد تعب
 عبور تواند نمود و خبر رسید که مخالفان در پای کتل فراهم آمده

هرست آن پرداخته از اطراف و نواحی با خبر باشد و اهتمام
 رسیدن غله و آذوقه بشکر ظفر اثر نماید و چون بوضوح پیوست که
 انواع مخدولان در اطراف و نواحی جنود اقبال برسم قزاقی چنانچه
 عادت دکنیان روبه خصال است جولان می نمایند و فرصت
 دستبرد می جویند مقرر نمود که هر روز یکی از سران لشکر منصور
 با سه چهار هزار سوار بنوبت برای محافظت جمعی که بجهت
 آوردن گاه و هیمة و سائر مایحتاج از اردر بیرون می رفتند و باصطلاح
 اهل هند آنرا کھی میگویند رفته بمراسم حرامت پردازد و از آنجا
 بعزم قصبه پونه که آن نیز از معمره های آن ولایت است و محل
 اقامت و مسکن شیوای ضلالت آئین بود چهارم شعبان بموضع
 بارامتی از اعمال پرگنه سوبه که قلعه گلی دارد نزول نمود
 و جمعی آنجا گذاشته مقرر کرد قلعه آنرا که شکست و ریخت
 بسیار بآن راه یافته بود مرمت نموده بلوازم محارمت و خبرداری
 قیام نمایند و از آنجا بکنار دریای نیرا منزل گزید و چون خبر رسید
 که نوجبی از شیوای مقهور بنده گروهی لشکر منصور آمده در کمین
 فرصت اند عرزة خان را با سه هزار سوار بدفع آن جمع بد فرهام
 تعیین نمود و مخاذیل تیره ایام تاب ثبات و پایداری زیارده
 برای فرار شتافتند و چند روزی در آن حدود بسر برده پافزون هم
 ماه مذکور بموضع دهال از اعمال پرگنه پونه که کنار دریای
 غیراست نزول نمود و از آنجا بطی در مرحله بقصبه سرول که از
 ولایت عادل خان بنصرف میدوا آمده بود رسید و قلعه آنرا که مخدیم
 قدیم چون بنای دولت خود منهدم ساخته بود مقرر نمود که تجدید

و بعد ازین قضیه علی علیل خان لشکری بسرداری رستم نام یگی
از نوکران عمده خویش بدفع او تعیین نمود و در نواحی قلعه پرناله
که از معظّمات قلاع سیواست میان هردو طائفه جنگ روی داده
شکست بر لشکر بیجاپور افتاد بالجمله آن مقهور را از سنج اینقضایا
قوت و استقلال تازه بهم رسیده بالکلیه خاطر از توهم و ملاحظه که
از جانب بیجاپوریان داشت پرداخت و شروع در قزاقی و تاخت
و تاراج اطراف و نواحی کوکن کرده بعضی اوقات که قابو می یافت
به برخی از محال ملک بادشاهی نیز دست جرأت دراز می نمود
چون این وقائع بمجامع حقائق مجامع رسیدیرایغ گیتی مطاع از پیشگاه
خلافت با امیرالامرا صوبه دار دکن صادر شد که با عساکر قاهره
آن صوبه کمر همت بدفع آن بدسکال و انتزاع حصون و قلاع
ولایتش بسته آنحدود را از غبار تمرد و فساد اوبه پیراید بذا بران
امیرالامرا بموجب فرمان والا شان بست و پلیم جمادی الاولی
از دنوم مال جلوس هنایون باین عزیمت صائب با جنود مسعود
دکن از خطه فیض بغیاد اورنگ آباد برآمده مختار خان فوجدار
فاندر را بحکومت و هراسمت شهر مقرر ساخت و فم جمادی الآخر
باحمد نگر رسیده برای نظم و نسق بعضی مهمات رزوی چند
آنجا توقف نمود و بست و میوم ماه مذکور از آنجا کوچ کرده فره
رجب بموضع مون بری که از محال ولایت سیواست نزول نمود و
از آنجا بقصبه صوبه که از معمورهای ولایت کوکن است و حصاری
از گل دارد و مقامیر دست از محافظت آن کشیده خالی گذاشته
بودند آمده جادونرای را با جمعی آنجا گذاشت که بمحافظت و

بلجا پور را که بوفور جمعیت سپاه و حشم و مزید جلالت و سپاهگری
مومرم بود آن مقهور لثیم از کمال ملاحظه و بیم داشت از راه احتیال
و سکینت برای اتمالت خویش طلبید و بعلی عادل خان نوشت
که اگر او باین حدود آید و بامن عهد و میثاق در میان آورده خاطر
رسیده مرا مطمئن سازد بواسطت از به بلجا پور آمده ملاقی می‌شوم
و با فضل نیز درین باب خطوط عذر آمیز نوشت بنابراین علی عادل
خان از خاصی و معامله نانه‌ی افضل را که دو هزار سوار جلالت
شعار داشت با آوردن او تعیین کرد و چون بکوکن رسید مقرر شد که
او و سیوا هر یک با معدودی بی سلاح و یراق در مکانی که سیوا
معین نموده بود با یکدیگر ملاقات کنند و باهم عهد و پیمان در میان
آورده قول و قرار ی که باید بعمل آوردن سیوای غدار نا بکار نهانی
مردم خود معالج ساخته چندی را نزدیک بمکان ملاقات و ما بقی
را بر اطراف لشکر افضل در کمین گاهها نشایند بود و خود نیز حربه
در آستین پنهان داشت چون افضل بموجب قرار داد بآن هر فریب
بد نهاد بر خورد در اثنای مصافحه و معانقه نخست خود حربه بر وزن
و مردمغن از کمین گین بر آمده کار او تمام ساختند و در پسرش
که رفیق پدر بودند دستگیر شدند و جمعی که جا بجا در کمین
نشسته بودند از اطراف و جوانب بر سر بنگاه و لشکرش ریخته
دمت جسارت بقتل و غارت گشودند و چون سرزمینی که آنجا
نزول داشت اطراف آن کوهستان و جنگل بود و لشکر پاناش
غافل بودند اکثر بقتل رفته معدودی ازان مهلکه بر آمدند و امتعه
و اموال و انر و مراکب و انیال متکثر بدست سیوای مدبر آمد

بامتداد کشید و ازین رهگذر انقلابی در احوال مملکت بیجاپور بهم
 رحید ملا احمد میامی که در کوکن داشت نزد خود به بیجاپور طلبید
 و آن ولایت و قلاعش از لشکر و حشمتی که ضبط و محافظت آن
 کماینبغی تواند نمود خالی ماند درینوقت میوانی مردود که جلالت
 و بیدایی با مکر و گریزه فراهم دارد انتظار فرصت نموده دران ولایت
 فهار طغیان بر انگیزخت و آغاز سرکشی کرده جمعی از مفسدان قوم
 خویش بر خود گرد آورد و نخست بحیل و تزویر قلعه چند را
 متصرف شده دست غلبه و استیلا بما بقی قلاع که از وجود حرمت
 پیشگان و ذخیره و سامان تهی بود دراز نمود دران اثنا محمد عادل
 خان را روزگار حیات سپری شده علی عادل خان پسرش که دران
 وقت طفلی بود کسوت نیابت پوشید و ازین جهت که او را هنوز
 استقلال در امور حکومت بهم نرسیده فتور و اختلالی در احوال
 بیجا پور راه یافته بود بخبر این قضیه ندوانست پرداخت و میوانی
 مقهور روز بروز قوت گرفته بر تمامی قلاع و حصون آن ولایت دست
 تملک یافت و بجمعیت خاطر و فراغ بال سامان اسباب بغی و
 تمرد نمود و باسظهار کوه و جنگل و حصانت و رصانت قلاع سرکشی
 و مخالفت را میان بهت واحداث حصون تازه کرده از سابق و لاحق
 چهل قلعه مشحون به سامان قلعه داری بهم رسانید و با علی عادل خان
 اعلان خلاف کرده گردن از طاعت بیچید و چون علی عادل خان را فی
 الجمله استعلائی در مراتب حکومت و ایالت بهم رسیده در مدد دنع
 او شد رسل و رسائل بمیان آورده از روی کید و تزویر باظهار خجالت
 و ندامت استغفار تقصیر نمود و افضل نام یکی از ارکان دولت

ایام برخی ازان ولایت که بملک بیجاپور متصل است بعادل خان و اکثر بنظام الملک تعلق داشت و در زمان فرمان روائی اعلیٰ حضرت که قلعه سپهر بنیاد دولت آباد با جمیع ولایات نظام الملک بحیطه تسخیر اولیای این سلطنت ابدی دوام در آمد و از دولت و حشمت آن سلسله بی نظام اثری نماند عادل خان که از عاقبت بینی و مصلحت گزینی حلقه اطاعت و انقیاد در گوش کرده و غاشیه اخلاص و اعتقاد بردوش گرفته در مقام خدمت گزاری و فرمان برداری بوده پیشکشهای عایشه بجناب خلافت فرستاده از خدمت اعلیٰ حضرت التماس کرد که باقی ولایت کوکن که مسخر جنود قاهره شده بود بذابر آنکه بمحال مملکت بیجاپور اتصال داشت باو مرحمت فرمایند و تقبل نمود که بعضی از ولایات خوب خود نیز در عوض آن بتصرف اولیای دولت سپارد آن حضرت بذابر الحاح و اقتراح او ولایت مذکور بار عطا کردند و ازان وقت باز کل کوکن در تصرف محمد عادل خان بود و در اواخر زمان حکومتش اکثری ازان ولایت بانقطاع ملا احمد ناتیه که از عمده های او بود تعلق داشت و دو پرگنه که یکی موصوم به پونه و دیگری به سوبه است بجاکیر ساهو بهودسله که پیشتر از اتباع نظام الملک بود و بعد از انقراض دولت او بعادل خان گرانیده در سلک نوکران او در آمد داده بود و ساهو انجا برهم زمینداران وطن گزیده چون خود در سمت کرناٹک معین بود میوائی پسر بد گهرش بنیابت آن ضلالت پرور آجا می بود و در اواخر زمان اعلیٰ حضرت چون محمد عادل خان را عارضه مرضی که بآن درگذشت طاری شده کوفتش

خلعت و از ازل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی چهار صد هزار
 سرفراز شد و درین ماه مبارک بیست هزار روبه بوساطت
 صدر الصدور باریاب استحقاق انفاق شده ضمیمه زخائر حسنات شهنشا
 قدسی سیزدهمین ملکات گردید و درین اوقات عذایت پادشاهانه
 پرتو توجه بحال باز ماندنهای قاسم خان انگنده جانی بیگ همشیره
 زاده و پنج پسر و دیگر خویشان و منصوبان او را بعطای خلعت از
 لیل کدورت بر آوردند و همگی را بوظائف احمان و شرائف
 انضال مشمول عاطفت و بنده پروری گردانیدند رسور سنگه وکیل
 رابا بمنزله خلعت و اسب مباهی گشته رخصت انصراف
 یافت و ابو القاسم ندیر لشکر خان بانعام دو هزار روبه کامیاب
 عذایت گردید بیست و دوم ماه مذکور خلیل الله خان صوبه دار
 لاهور که چنانچه گزارش یافته بموجب التماس بحضور لامع النور
 آمده یکچند کامیاب خدمت سراسر سعادت بوده رخصت معاودت
 یافته بعذایت خلعت خاص و شمشیر با ساز میثاکر و یک زنجیر
 فیل بایراق نقره و ماده فیل مطرح انوار مکرمت شد .

کشایش قلعه چاکنه که از قلاع حصیه ولایت کوکن است بسعی امیر الامرا رو داده

تبدیل این مقال آنکه قلعه مذکور از قلاع حصیه ولایت کوکن است
 وان ولایتیست واقع در ساحل دریای شور مشتمل بر قلاع محکمه
 و بندرهای زر خیز که ازان جمله بندر چبول و ابل است و پاره ازان
 کوهستان و دره و سنگ لخ و بعضی بیشه و جنگل است در مواقیق

بخت و دولت از دیرگاه بندگان این درگاه آسمان جاه اختیار کرده کامیاب خدمت حضور بود و با پدر رابطه الفت و دایمۀ موافقت نداشت بموجب التماس در ملک کومکیان امیرخان منتظم گشته بمطای خلعت و ماده فیل مباهی شد درین ایام الهوردیخان که از فوجداری متهرا معزول شده بود بامتیاع کعبۀ جلال شرف اندوز گردید و بعرض اشرف رسید که قاسم خان فوجدار سابق مرادآباد که درین اوقات بنظم مهمات چکله متهرا تعیین یافته روانۀ آنحدود بود برادر زنش که مجهولی شوریده دماغ بود و دهانا غبار نقاری از در خاطر داشت بجهالت ذاتی و چسارت نشاء جنون عارضی او را بزخم جمدهر از هم گذرانید و بفرمان جهان مطاع این بدکیش شفاوت منشی بیاسا رسید و عبد النبی خان بفوجداری چکله متهرا معین گشته بعنایت خلعت و ماده فیل و از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار دو امده سه امده نوازش یافت و نظم مهات چکله شهرند از تغیر او ببافرخان تفویض یافته منصبش باضافۀ هفت صد سوار هزاری هزار سوار مقرر گردید هفتم محرم اخلاص خان خویشکی که بموجب حکم معلی خزانه و جواهرخانه و دیگر اموال ناشجاع با عورات و پردگیان آن وخیم العاقبة از بنگالہ آورده بود بادراک دولت زمین بوس چهرۀ عبودیت نورانی ساخت و بعنایت خلعت و شمشیر با ساز میثاکار و امپ عراقی تارک مباهات افراخت و الهوردیخان بفوجداری مرکز گورکمپور از تغیرندانیخان مر بلند گشته بمرحمت خلعت و شمشیر با ساز مرصع امتیاز یافت و العداد ولد اخلاص خان بعنایت

آن بدکیش باطل اندیش معین شود که اگر از خواب غفلت بیدار
گشته دمت ندامت بذیل اعتذار زند و اظهار خجالت و سرانگندی
کرده بقدم اطاعت و بندگی پیش آید اورا آمان داده همراه خود
بعتبه مهتر مرتبه آرد و الا بتنبیه و تادیب او پرداخته همت بر
استیصالش گمارد و باین عزیمت صواب انجام امیرخان را با فوجی
از جنود نصرت اعتصام و مبارزان بهرام انتقام مثل راجه رامی سنگه
راتهور و دیندار خان و پردل خان و الف خان و سید منور خان و
سید بهادر بارهه و جان سپار خان و ترکناز خان و راجه دیبی سنگه
بندیل و زاهد خان و آتش خان و گروهی دیگر که قریب ده هزار
موار بودند به سرانجام این خدمت تعیین نموده میزدیم ذی حجه
مرخص فرمودند و هنگام رخصت اورا بمطای خلعت خاص و شمشیر
باساز مرصع و ماده نیل با حوضه نقوه و ده اسپ ازان جمله پنج
راس عراقی یکی با زین و ساز مطلی نوازش نمودند و از امرای
کومکی و عمدهای آنچیش مسعود راجه رایسنگه راتهور بعنایت
خلعت و اسپ با زین و ساز مطلی و دیندار خان بمهرمت ماده نیل
و پردلخان بعنایت اسپ و الفخان بمهرمت شمشیر و اسپ و سید منور
خان و سید بهادر بارهه و جان سپار خان و ترکناز خان و راجه دیبی سنگه
بندیل و زاهد خان و آتش خان و قریب سی کس دیگر هر یک
بمهرمت اسپ و برخی بعنایت شمشیر و گروهی بمطای خاق
فاخره سربلندی یافتند و کیسری^(۲) سنگه ولد راو کرن مذکور که برهبری

شکست خورده رهگرای وادی خذلان و نکال گردید و ساحت سلطنت
 و حریم خلافت از غبار شورش آن بیخرد نساد آئین پیرایش یافته
 هریر عظمت و کامرانی و اورنگ فرماندهی و جهانبنانی بفرجالات
 و اقتدار این دست پرورد لطف افریدگار زینت پذیر شد و سران
 و سالاران و نوئینان و سپهداران از نزدیک و دور و غیبت و حضور
 سر عبودیت بر خط فرمان برداری گذاشته غاشیه انقیاد بردوش
 اعتقاد نهادند و گوش اطاعت بحلقه یدگی سپردن از آنجا که مرآت
 ضمیرش از زنگار ضلالت تیره و دیده تدبیرش از غبار جهالت خیره
 بود توفیق استغفار و اعتذار و دولت استلام آستان سپهر مدار نیافته
 یکچند بمقتضای اندیشه‌های تباه و مصلحت‌های زمیندارانه در آمدن
 بنار گاه جاه و جلال تعلل و اسهال می درزید و بحر از مدتی که
 از بیخردی نشاء غفلت و نادانی بهوش آمده بخطای رای و غلط
 تدبیر خویش متفطن شده غلبه وحشت و دهشت و استیلائی
 خوف و هراس مانع آمدن او بدرگاه گردون اساس گشته از کمال
 انفعال و تشویر در پردۀ حجاب تقصیر ماند و از کوتاه بینی و
 ناعاقبت اندیشی در بیگانه‌یر وطن خود که بولایت مالوار قریب
 الحجاز است رحل اقامت انگنده در جواب مناشیر گیتی مطاع که
 از پیشگاه خلافت و جهانداري در باره طلب او عزّ صدور می یافت
 از روی مکر و تزویر غرائض مبنی بر حیل و معاذیر نوشته دفع
 الوقت میکرد بنابراین درین هنگام فرخنده انجام رای جهان آرای
 حضرت شاهنشاهی که مطلع انوار الهام الهیست چنان اقتضا نمود
 که یکی از عمده‌های درگاه والا با فوجی از عساکر گیتی کشا بتادیک

خدمت قربان فرمودند درین روز میمنت افروز تزیینت خان پیشکشی
مشمول بر یک زنجیر نایل و جواهر و مرصع آلات و دیگر نقائص بنظر
قدسی برکات رسانید و عاطفت بادشاهانه شامل حال بندهای
آستان عظمت و جلال گشته جمعی کثیر را مورد انظار احسان و
نوازش و مطرح انوار عطا و بخشش گردانید *

تعیین امیر خان با فوجی از جنود قاهره به تأدیب و تنبیه راجه کرن بهورمه

تبدیل این مقال آنکه در ایام بیماری اعلیٰ حضرت و هنگام
تسلط و استیلا دارا بیشکوه که آن تیره بخت خسران پرده از
بی خردی و باطل اندیشی باغوازی آن حضرت پرداخته ایشان را
برین آورد که اکثر عساکری که بجهت تسخیر بلجاپور بملازمت رگان
فصوت مآب شهنشاه عالمگیر مالک رقاب معین بودند طلب نمود
و جمیع عمدها و سران لشکر بادشاهی بدربار جهانمدار شتافته از
امرای بزرگ سوای معظم خان و نجابتخان کسی در دکن نماند
راجه کرن جهالت منش ضلالت ائین که پیوسته در سلک کومکیان
آنصوبه انتظام داشت باغوازی دارا بیشکوه از دولت اطاعت و خدمت
گزارایی و شرف متابعت و فرمان برداری خدیو جهان رخ برتافت
و بی رخصت از دکن برآمده بوطن خویش شنافت لیکن دران
وقت بحکم صلاح اندیشی آنجا توقف و درنگ نموده بدربار گیلکی
مدار نرفت و بعد از آنکه دارا بیشکوه فتنه سگال که از جنود اقبال

یگی از سپاهیان بهابقیه رنجشی قصد هلاکشی نموده اورا از پای
در آورد و چون حقیقت گردن کشی و سرتابی متمردان مرادآباد که
از محال مغمد خیز زور طلب امت بمسامع حقائق مجامع رمیده بود
حکم معلی صادر شد که بخشی هرکار تازه فہال بوستان سعادت
و اقبال بادشاہزادہ ارجمند فرخندہ نال محمد اعظم با ہانصد سوار
از سپاہ ایہان ہکومک اصالت خان فوجدار آنجا شتاندہ یکچند در
تنبیہ و تادیب مفسدان نگوہیدہ آئین و تمرد پیشگان الدبار قرین
آن سرزمین ممد و معاون خان مذکور باشد و بعد از استیصال
متمردان بخی مگال مراجعت نمودہ بہ پیشگاہ جاہ و جلال آید درین
وقت فیض مقدم فرخندہ عید الضحیٰ مصرت بخش دلہا گشتہ
آنہین عشرت و خرمی تازہ شد و کوس طرب و خوشدلی بلند آوازہ گردیدہ
نویںان عالی مقدار و امرای والا جاہ در بارگاہ فلک پیشگاہ جمع
آمودہ بتسلیمات عبودیت سمات تقدیم رسم تہنیت نمودند و
حضرت شاہنشاهی بشیمہ معہود عزم توجہ بمصلی فرمودہ بر
فیل کویہ پیکر بدیع منظری کہ تخت مہر فروغ طلا بر پشت آن
نصب گشتہ ہوں سوار شدند و سرور ہر افراز گلشن سلطنت و سروری
بادشاہ زادہ کامگار سعادت شیم محمد معظم را در عقبہ سر مبارک
جای دادہ فیض قدوم بعیدگاہ ارزانی داشتند و نماز عید بجماعت
گزاردہ پس از یک و نیم پاس روز لوای معاودت برافراشتند و در
زفتن و آمدن تماشاخیان و اہل کوچہ و بازار از زر پاشی و سیم
امشانی دست مکرمت و جود نقد مقصود بدامن امید افتاد و بعد
معاودت از عیدگاہ شہنشاہ اسلام پرور دین پناہ بدست مبارک ادای

جاء و جلال ملکه ثریا جناب خورشید احنجا بیدم صاحب که در مسنقر الخلافة اکبر آباد شرف اندوز خدمت اعلیٰ حضرت بودند یکعقد مروارید که پنج قطعه لعل آبدار دران منظم بود و دو لک و هشتاد هزار روپیه قیمت داشت بنظر فیض اثر رسیده پذیرای انوار قبول شد و از جانب صدر نشین مشکوی ابهت و احتشام پرده گزین تنق عظمت و احترام ملکه تقدس نقاب روشن رای بیدم پیشکشی از جواهر زواهر بنظر قدسی مآثر در آمد و گوهر انسر سر بلندی فروغ اختر ارجمندی بادشاهزاده والا قدر محمد معظم پیشکشی شایسته از جواهر و مرصع الات که پنجاه و دو هزار روپیه بها شد گذرانیدند و پیشکش قطب الملک که شصت و پنج هزار روپیه قیمت آن بود و پیشکش امیر الامرا صوبه دار دکن و پیشکش مهاراجه جسونت منگه صوبه دار گجرات مشتمل بر جواهر و مرصع آلات و نغائس و نوادر آن بلده فاخره و امپان کچی باد رفتار که بقریب یک لک و پنجاه هزار روپیه بقیمت شد از نظر اشرف گذشته بمعرض قبول در آمد و راجه جیسنگه پیشکشی شایسته از جواهر و مرصع الات موازی یک لک و سی هزار روپیه بنظر انور رسازید و جمعی دیگر از امرا بقدر پایه و حالت خوبیش پیشکش ها گذرانیدند و درین ایام تربیت خان صوبه دار اجمیر که از انجا معزول شده بود دولت اندوز ملازمت اکهیر خاصیت گردید و بمعرض همایون رسید که داور داد خان ناظم مهات اٹک باجل طبیعی بساط حیات در نوردید و جمشید چیله که از غلامان روشناس این آستان دولت آساس بود و بفوجداری سرکار بیراته قیام داشت

آن را اعتبار به پیش ناشجاع مورد عتاب شه‌نشاہ مالک رقاب گشته از منصب معزول شده بود مطمح انظار بجایش گردیده بمنصب هزاری چهار صد هزار سربلند شد و بقلمه داری ظفرنگر از تغییر منیرزا علی عرب تعیین یافت و هندی نولد بکوتوالی رکاب سعادت از تغییر محمد خان منصوب شده بمنایت خلعت و خطاب نولد خانی نامیده اعتبار برانروخت و حکیم محمد امین شیرازی و حکیم محمد مهدی ازستانی و حکیم حقیق برادر حکیم شمسای کشی و میرآق متولی روضه منوره امیر کبیر و خاقان اعظم مطاع سلاطین گیتی و پیشوای خواقین عالم حضرت صاحب قرانی انار الله برهانه و چندی دیگر هر یک بانعام یک هزار روپیه و صد شیر محمد قادری بانعام سه هزار روپیه و شیخ عبدالله بانعام دو هزار و پانصد روپیه بهره اندوز مکرمت گشت و محمد آمین بیگ خوش ذوالفقار خان که درین ایام از ولایت ایران روی عهدیت باین آستان شهر نشان آورده بود بمرحمت خلعت و شمشیر و خنجر مرصع و سحر با ساز طلا و انعام سه هزار روپیه سربلندی اندوخت و سبها سنکو بهدوریه که از نیکو محضری و سعادت یاری توفیق ادراک شرف اسلام یافته بود بمنایت خلعت و اسب سراز گشته مسمی بر او سعادت مند گردید و یکی از اهل دکن که از فیز باین دولت فائز گشته بود بمرحمت خلعت و انعام یک هزار روپیه کامیاب شد و پنجهزار روپیه با برخی از حلی مرصع باهل ساز و نوا و نغمه منجان آن بزم والا عطا گردید و درین فرخنده روز جهان امروز از جانب مخدرة نقاب حشمت و اقبال محبوبه استار

سده سپهر مرتبه نائز شده مشمول عواطف بادشاهانه گردیدند و اولین بعنایت خلعت و خنجر مرصع و شمشیر باساز طلا و سپر با ساز میناکار و انعام شش هزار روپیه و منصب هزاری دومد سوار و دومین بمرحمت خلعت و جیفه و خنجر مرصع و شمشیر با ساز طلا و سپر با ساز میناکار و انعام چهار هزار روپیه و منصب هفت صدی صد سوار نوازش یافته سرفراز دولت بندگی گردیدند و قزلباش خان بقلعه داری قندهار دکن از تغییر میر عبد الله معین گشته خلعت سرفرازی پوشید و چون مهدیقلیخان سپاه منصور اراده کوشه نشینی داشت بسالیانه ده هزار روپیه کامیاب عنایت گردید و سید جعفر ولد سید جلال بخاری که کسوت میادتش بطراز تقوی و فضیلت آرامنگی دارد و بالفعل صاحب سجاد آن سلسله است بمرحمت خلعت و یک زنجیر فیل و انعام ده هزار روپیه و سید محمد خلف از بعنایت خلعت و ماده فیل و انعام یکهزار روپیه و سید حسن برادر سید جلال مغفور بعطای خلعت و ماده فیل مطرح انوار نوازش گشته باحمد آباد که موطن مالوف آنهاست و در اینجا بوظائف احسان و شرائف انضال این دولت بی زوال موظف اند رخصت انصراف یابند و سید محمد صالح بخاری که از اولاد قدوة مشایخ عظام امود اوایای کرام حضرت شیخ قطب عالم قدس سره و صاحب سجاد آن دودمان کرامت نشانست بمرحمت خلعت و ماده فیل و انعام دومد اشرافی کامیاب عاطفت بادشاهانه گردیدند و وزیر بیگ مخاطب بارادتخان که همراه بادشاه زاده عالیقدر بلند مکان محمد سلطان بود و بنابر سنج قضیه رفتن

رحیمده بود باضافه پانصدی پانصد سوار که سابق بنابر تقصیر
 از منصبش کم شده بود بمنصب دو هزارى پانصد سوار سرنراز شد
 و سوبهگرن بنديله بفوجدارى ترهار و عذایت اسپ و ازاصل و اضافه
 بمنصب دو هزارى هزار سوار دو اسپه سه اسپه مباحی گشت و
 ازاصل و اضافه نصیری خان فوجدار کتره مانگپور بمنصب دو هزارى
 هزار سوار و سید حسن ولد دلیر خان بارهه بمنصب هزار و پانصدی
 هزار و پانصد سوار دو اسپه سه اسپه و تهور خان بفوجدارى چنور و
 مرحمت خلعت و اسپ و باضافه پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و تشریف خان بقلعه دارى فتح آباد دکن تعیین یافتند
 به عذایت خلعت و خطاب مختصر خانى و ازاصل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی هزار سوار و محمد بیگ خان بفوجدارى و قلعه
 دارى انتور معین گشته از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 شش صد سوار مورد نوازش گردیدند و از اصل اضافه کاکرخان
 بمنصب هزارى هشت صد سوار و میرزا علی عرب که در ملک
 کومکيان دکن انتظام داشت بمنصب هزارى شش صد سوار و اسد
 کلبي بمنصب هزارى شش صد سوار و اوزبک خان ز کومکيان دکن
 بمنصب هزارى پانصد سوار مرادرازی یافتند و نور الحسن که شمه
 از احوال ارد در طي موانح بنگاله گذارش یافت از انجا رسیده جبهه
 ساسی سد اقبال گردید و بمنصب هزارى پانصد سوار سر بلند
 شد و منصور برادر عبد الله خان والي کاشغر و مهدی برادر زاده
 خان مذکور که هر دو از منوهم گشته براه بدخشان خود را بجمعیت
 آباد هندوستان بهشت نشان رسانیده بودند درین هنگام بتقبیل

الامرا صوبه دار دکن و خلعت خاصه بجهت رانا راجه سنگه و مهابت خان صوبه دار کابل و وزیر خان صوبه دار اکبر آباد و بهادر خان ناظم مهام صوبه اله آباد مرسل گشت و ابراهیم خان که بصوبه دارى کشمیر جنت نظیر از تغییر اعتماد خان معین گشته بود بعنایت خنجر مرصع با علاقه مرارید و اسپ با ساز طلا مباحی گشته مرخص شد و اصالت خان که سابق از منصب معزول شده بود درین هنگام مورد عاطفت خسروانه گشته بمنصب پنجم هزارى سه هزار سوار سربلندی یافت و بغوجدارى مراد آباد از تغییر قائم خان منصوب شده بعطای خلعت خاصه و ماده فیل و ترکش زرد رزی کامیاب مرحمت گردید و قاسم خان بغوجدارى چکله مهترا از تغییر اله وردیخان معین گشته بعنایت ارسال خلعت نوازش یافت و نجابت خان که بمقتضای تقدیر در اوائل این سلطنت عالمگیر تقصرى ازو صادر شده بود چون از انوقت باز که مورد تفضل و بخشایش خدیو جرم بخش گشته رخصت کورنش یافته بود تا این هنگام بی سلاح بملازمت اشرف می آمد عاطفت بادشاهانه او را بعطای شمشیر نوازش نموده حکم شد که بعد ازین براق بسته به پیشگاه حضور می آمده باشد و طاهر خان بمنایت خنجر مرصع و اسد خان بخشی درم بمرحمت شمشیر و قطب الدین خان فوجدار چوناکده بمرحمت ارسال خلعت و یک زنجیر فیل و سردار خان از کومکيان گجرات و سوبهاگ پرکاس زمیندار سرمور و راجه بهادر چند زمیندار کمانون بعنایت ارسال خلعت چهره اعتبار انروختند و لودىخان که درین ایام از بنگاله به پیشگاه خلافت

روز خجسته پرتو عافیت شهشاهانه بر ساحت حال سعادت اندوژان
 بساط اقبال و مقربان پیدگاه جاد و جلالتانته رسم بخشش و نوازش
 و شیوه مکرمت و انعام عام شد و نخل مرتب و مذاصب از فیض
 بهار تربیت بادشاهی بلمشو و نما گرانیده شاهد آمال جهانی بگوهر
 افشانی کف احسان خلیفه الهی پیرایه حصول یافت ازان جمله
 رخشنده گوهر درج عظمت تابنده اختر برج خلافت بادشاهزاده
 والا قدر خجسته شیم محمد معظم بانعام يك لك روید و مرحمت
 جیفه مرصع و بازوبندی که مشتمل بر دو قطعه لعل آبدار و چهار
 دانگ مروارید گران بها بود و یک عقد مروارید که دانهای زمرد نیز
 دران انتظام داشت سر بلندی یافتند و تازه نهال حدیقه کامکاری
 شاداب نخل گلشن بختیاری بادشاهزاده عالی نژاد سعادت پیوند
 محمد اعظم بعنایت بکعقد مروارید که دانهای زمرد دران منظوم
 بود عز اختصاص اندوختند و قرة العین سلطنت و نورمان روائی
 قوه الظهر ایهت و جهانگشائی بادشاه زاده ارجمند والا گهر محمد
 اکبر بمرحمت یک زنجیر فیل مشمول عاطفت گردیدند و معظم
 خان سپهدار بنگاله بجلدوی مصاعی جمیله که در وضع و احتیصال
 ناشجاع خسران مآل ازو بظهور آمده بود بخطاب والای خانانانی
 و سپه سالاری بلند نامی یافته دو هزار سوار از تابندگان او در احپه
 سه احپه مقرر شد که منصبش از اصل و اضافه هفت هزار
 هفت هزار سوار ازان جمله پنجهزار سوار دو اسبه سه اسبه باشد
 و بمرحمت ارسال خلعت خاص و شمشیر با ساز مرصع عز مباهات
 یانت و از روی عنایت خلعت خاص با شمشیر خاصه برای امیر

ففا داده اواره تیه خندان گردید و خاصیت حال و منوی مآلش باعث عبرت همگان شد و سرانجام کار آن بد عاقبت بعد از وصول بآن ولایت طلائع بنیاد و ملاقات با سرگروه آن قوم بد نژاد و دون نهاد که بهزاران هزار مرحله از شهرستان ادمیت و کشور انجانیت دور و از حلیه دین و دانش و شعار صروت و مردمی مجبور اند بعد ازین در محل خود مشروح و مذکور خواهد گردید .

چشم وزن فرخنده قمری آغاز سال چهل و چهارم

درین هنگام سعادت انجام که زمانه را هر زمان اسباب کامرانی و مواد شادمانی در افزایش بود خمیخته جشن وزن مبارک قمری خدیو کام بخش کامران شهشاه جهاندار جهان سنان نشاط انزای دوران گشته بفروغ بعجت و خوشدلی چهره پذیرای حال جهانیان گردید و بتازگی صلی عیش و طرب و نوید خرمی و انبساط بعالمیان داده بزم گاه گیتی را زینت بخشید و روز مبارک در شنبه هفدهم فی قمری این سال فرخ نال مطابق چهاردهم امرداد پس از انقضای یکپاس روز که ساعتی سعادت طراز میمنت امروز بود در محفل فیض منزل غمخیزانه که برای این جشن خسروانه زیب و آرایش یافته بود انجمن عشرت مرتب گشته از سنجیدن گوهر عنصر همایون پایه انزای اورنگ عظمت و سروری میزان سرنواز با آسمان انراحت و پائین معهود وزن مسعود بفعل آمده جهانی را کامیاب امید ساخت و سال چهل و سیوم قمری از عمر کرامت قرین خدیو زمان و زمین بانجام رسیده سال چهل و چهارم آغاز شد درین

است که بی توقف و درنگ روانه رخنگ شوید ناسجاع قبول این معنی نموده بعزم جرم قرار داد که رخت ناکامی بآن ناحیه کشد و چون مردمش ازین عزیمت باطل آگهی یافتند و دانستند که غول ادبارش راه زده و دیو پندار انسون ضلال برر خوانده از بیداشی راه وادی می سپارد که جز خسران صورت و معنی و خذلان دینی و عقبی سودی ندارد و اکثر سپاهان و خدمه و ملاحان متفرق شده هر یک از طرفی بدررفت چنانچه صبح روز دیگر که از آنجا روانه میشد سید عالم با فده کس از سادات بارهه و سید قلی اوزبک با دوازده تن از مغولان و معدودی دیگر که همگی بچهل کس نمی گشتند قرار رفاقت داده مانده بودند باجمله با اعتماد مرانقت و همراهی و اعتضاد و امداد و هوا خواهی آن بی دیزان بد نژاد برفتن رخنگ دلداد گشته قطع علاقه امید از بودن بنگاله کرد و با آنکه عقل مصلحت بین و خرد خرده دان بهزار زبان میگفت * نظم *

اذا کان الغراب دلیل قوم * سیدیهیم سبیل الهالکین
از کمال سفاهت و بیخردی روز دیگر باغوا می آن گمراهان از کشور دولت و شهرستان عانیت یکباره آواره گردید و بعد از قطع مراحل ادبار و طی لجهای خونخوار بجزیره رخنگ که ارنال معموهای عالم و مسکن کفر و ضلالت شیم است رسیده از تیره بختی و بد فرجامی باد و دام آن سرزمین محشور شد و بشامت کفران نعمت و ناسپاسی و زیاده طلبی و حق ناشناسی و نقض عهد و میثاق و هدم بنیان وفا و وفای و سدیزه با قضا و قدر و منازعت و لجاج با برگزیده خالق اکبر مملکت وسیع بنگاله و دولت و حشمت چندین ساله را بیاد

و در فیل بکنار دریا رسیده بجنگ پیوستند و فیلانرا بآب زده بر سر کشتیها آمدند و میرزا بیگ را با ده کس از جمله دوازده کس دستگیر نمودند و دو کس گریخته خود را بناشجاع رسانیدند و او را از سنج این مقدمه آگهی بخشیدند آن تباه اندیش بلیخرد بعد از اطلاع برین قضیه قرار داد که روز دیگر بامداد رخنگیان و استظهار نواری آنها کفایت مهم گماشتهای حسین بیگ نموده قلعه بهلوه را بتصرف آورد و آن غلالت کیشان را به سعی و کوشش درین امر تکلیف نمود چون صبح شد سرداری دیگر از آن گروه شقاوت پرور با سه کشتی از چانگام رسیده بفرقه سابق ملحق شد چون رخنگیان دیدند که امر او از صلاح و کارش از اصلاح بیرون است از قبول رای باطل و تکلیف لا طائل او سر باز زده بزبان معذرت صریح جواب دادند که آداب و آئین ما نیست که از کشتی برآمده جنگ کذیم بتوپ و تفنگ بر روی آب آتش کارزار می توانیم افروخت و حسین بیگ اباکش را که بودن او در قید ناشجاع سرمایه هوس گرفتن قلعه بهلوه بود ازو طلبیده گفتند که با او معامله داریم و طلب را بمبالغه و ابرام رسانیده چون دیدند که ناشجاع در دادن او تعلل و امهال می ورزد پرده مدارا و مراعات ظاهر از پیش برداشته بفاخوشی و تلخی در آمدند و حسین بیگ را با امام قلی از قید او برآورده پیش خود بردند و بعد ازین مقدمه با او گفتند که اگر بهلوه بتصرف می آمد شما را آنجا متمکن ساخته یکی از پسران شما را برخنگ می بردیم و آنچه راجه مقرر میساخت بعمل می آوردیم الحال چون نقش تدبیر درست نه نشست و بهلوه بدست نیامد صلاح درین

همراه شدند و آن روز در هرگنه لکھی دیه منزل نمودند و صبح آن
 ناشجاع بیدارلت باطل آهنگ بانوارہ رخنگ ازان موضع روانه شده
 در هرگنه بهلوه در مکنی که تا قلعه آن براه خشک چهار کروه مسامت
 بود نزول نمود و درانجا امام قلی خویش حسین بیگ اباکش که
 بحراست قلعه بهلوه قیام داشت باشارہ حسین بیگ مذکور آمده
 بآن تیره ایام ملاقی شد و آنقدر تبه کار او را تسلیم و استمالت
 نموده فرستاد که حسین بیگ را مستمال ساخته پیش او آورد حسین
 بیگ از قلت سرمایه دانش و تدبیر سود کار خویش از زبان باز
 ندانسته روز دیگر بانمون فریب آنگذنه پرور با یکصد سوار از قلعه
 بهلوه برآمده بدیدن او رفت و آن آواره کشور دولت او را با امام
 قلی مذکور نگاه داشته تکلیف دادن قلعه نمود و امر کرد که بمردم
 خود که در قلعه گذاشته بود بنویسد که قلعه را باتمامی اموال که
 آنجا داشت حواله کسان او نمایند و روز دیگر میرزا بیگ را با
 دوازده کس در دو کشتی نشانیده با نوشته حسین بیگ فرستاد که
 رفته قلعه را باموال و اشیای او بنصرف آورد میرزا بیگ در دو
 گروهی قلعه کشتی را بکنار باز داشت و نوشته حسین بیگ را
 بشخصی داده نزد گماشتهای او که در قلعه بودند فرستاد و بآنها پیغام
 نمود که مرکوبی چند بفرستند که با همراهان از کشتی برآمده بقلعه
 رود چون نوشته بانها رسید از صواب اندیھی و کار شناسی بظاهر قبول
 دادن قلعه نموده جواب فرستادند که اسپان برای سواری میفرستیم
 و پس از ساعتی چند مظفر نام غلام حسین بیگ و هندی که
 دیوان او بود با هشتاد سوار و چهار صد پیاده بدو تپچی و تیر انداز

نگر است نزول اِدبار نمود و در آنجا جان بیگ که از تربیت کردهای
 عمده قدیمی او بود با چندی از نوکران روشناس و گروهی از عمده
 نواره و ملاحان که در یفوت بوجود آنها بیشتر از عمدها و حرداران
 احتیاج داشت ترک رفاقت کرده راه مفارقت پیمودند فردای
 آن از آنجا روانه شد و چون زین الدین مهین فاخلف او قبل ازین
 بسمه ماه شخصی نزد راجه رخنگ و دو کس دیگر سه چهار روز قبل
 از رسیدن ناشجاع بجهانگیرنگر برای طلب کومک پیش حاکم
 چاتگام فرستاده بود درین روز بعد از طی اندک مسافتی آن هر
 سه کس با پنجاه و یک منزل جلیله رخنگی و فرنگی مشغول
 بمردان کار و ادوات حرب و پیکار که حاکم چاتگام باشاره راجه سامان
 کرده برسم کومک فرستاده بود بآن برگشته بخت ملاقی شدند
 و نوشته راجه و حاکم چاتگام رسانیدند و رؤسای کفره رخنگ اظهار
 نمودند که اگرچه راجه ما را برای امداد و کومک فرستاده است و
 قرار داده که خود نیز آمده در چاتگام بنشیند و متعاضب نواره عظیم
 بفرستد و جمعی براه خشک نیز تعیین نماید لیکن این مراتب
 در صورتی مقرر بود که شما در جهانگیرنگر قدم ثبات نهاده
 امتقاعات میروزیدید چون اضطراب کرده بر آمدید مامور نیستیم که
 شما را برخنگ ببریم ناشجاع بآنها گفت که ما باین عزیمت از
 جهانگیرنگر بر آمده ایم که در موضع بهلوله که سرحد ملک بادشاهیست
 محل ثبات انگنده تمکن و اقامت فمائیم و قلعه آنها را دیگر تهاجمات
 استحکام دهیم باتفاق و اعانت شما هر چه باید کرد از قوه بفعل
 آوریم بنابراین آن گروه ضلالت آئین بمراغمت و موافقت راضی گشته

و خیم العاقبت عائد گشته ضمیمهٔ موجبات خزی و ادبار او گردید و درین ایام که بد فرجام از تاندهٔ فرار نمودهٔ بجهانگیر نگر رسید چون این معنی را متیقن بود که از صولت و سطوت عساکر جهانکشا آنجا نیز ثبات و استقامت نمی تواند ورزید و جارهٔ کار جز فرار بجاقب رخنگ نمی دید کسان بانوشتها نزد راجهٔ آنجا فرستاده درخواست نمود که جمعی از مردم خود بفرمند تا او را رهبری و همراهی کرده بآن ولایت کفر آیت که نمونه از درکات معیر و مورتی از معنی يُنْصِرُ الْمَصِيرُ است برسانند و قریب یکماه بانتظار خبر بهر برد و از آنجا که معظم خان بانواج نصرت پیرا چنانچه مذکور شد بتعاقب او پرداخته بود از طنطنهٔ قرب وصول مواکب ظفر لوا مورد رعب و هراس گشته مقید بر رسیدن خبر و معاونت فرستادهای خود نشد و یکشنبه ششم شهر رمضان که آغاز سنهٔ ثالث از جلوس همایون بود رخت نکبت بر سفینهٔ ادبار نهاده با زین الدین و بلند اختر و زین العابدین پسران خویش و چندی از عمدها که تا اینجا رفاقت کرده بودند مثل جان بیگ و سید عالم و سید قلی اوزدک و میرزا بیگ و جمعی از سپاهیان و معدودی از خدمه و خواجه سربان از جهانگیر نگر برآمد و در موضع دهانه که چهار گروهی شهر و جای تهانه است منزل نمود و در آنجا جمعی از ملاحان و فرقه از سپاهیان که رخامت حال و خذلان و نکال خود در صورت رفاقت آنخسران مآل بدیده پیش بینی و مصلحت شناسی میدیدند برگشته بشهر آمدند و از فقدان ملاح چند کشتی همانجا ماند و روز دیگر از آنجا روانه شده در سری پور که یکی از تهانهایی عمده و دوازده کروه بالای جهانگیر

مستوجب آن شده بود یازدهم شعبان بجهانگیر نگر رسید و درین مدت که زین الدین مهدی ناخلف او در آنجا بود با اشاره آن بی بهره جوهر عقل و فرهنگ با راجه رخنگ راه ارسال رمل و رسائل کشوده مکرر کسان با ارمغان نزد او فرستاده بود و بجهت دفع منور خان زمیندار جهانگیر نگر که از بخت مندی و پیش بینی چنانچه گزارش یافته زمینداران آنحدود را با خود متفق و همدستان ساخته مر از اطاعت و فرمان پذیری ناشجاع پیچیده بود چندی قبل ازین کومک طلبیده و دران وقت راجه جمعی کثیر از رخنگیان دیومحیرت بهائو خو با جلیه و غراب بسیار بمدد فرستاده چنانچه آنشعبه دوحه فساد بمعارفت و امداد آنقوم بد نهاد بر سر منور خان رفته او را شکست داد و پس از کفایت آنهم مبلغی از نقد و جنس بر سهیل جلد بآنها داده آن گروه خدایان بوجه را رخصت معاودت نمود و بنامه و پیام با راجه مقرر کرد که هرگاه پدر متنه پرورش برفتن رخنگ مضطر شود و بجهانگیر نگر آمده خواهد که پیایمردی فرار رخت ادبار بآن دیار کشد دگر باره جمعی بسرحد فرمتد که او را دلیل راه آوارگی شده بآن کفر اباد رسانند و راجه بحاکم چانگام که سرحد رخنگ امت تاکید کرده بود که هرگاه ناشجاع درین باب ایمائی کند بی توقف گروهی را نزد او فرستد در رخنگیان بد گوهر لئیم درین آمدن خرابی عظیم باطراف و نواحی جهانگیر نگر رسانیده چنانچه شیمه آن بی دیغان و عادت آن خلالت گزینانست خلقی کثیر از رعایای آنجا که اکثر مسلمانان بودند بقید امارا در آورده با خود بردند و وبال آن نیز بروز کر ناشجاع

مناصب مناسب در خور حال آن فریق تجویز کرد و حقائق احوال
 آنها را بدرگاه معلی مرصه داشت بالجمله معظم خان دوازده روز در
 تانده توقف نموده بنظم و نسق مهمات هر دو روی گنگ و گرد اوری
 اسوال ناشجاع نگوهیده فرجام قیام ورزیده هیژدهم شعبان بعزم
 تعاقب آن بد عاقبت تیره اخگر کوچ کرده بتردی پور آمد و اسلام
 خان که با فوجی از عساکر ظفر مآثر در اکبر نگر بود چون بنا بر
 نقار خاطری که با آن نوئین اودت آئین داشت بی آنکه از پیشگاه
 خلافت و جهان داری فرمان طلب بنام او صادر شود با جمعی از
 همراهان خود از اکبر نگر برآمده عازم درگاه خلایق پناه شده بود
 مخلص خان را بفوج داری اکبر نگر مقرر نموده بآنطرف آب رخصت
 کرد و فتح جنگخان و اخلاص خان خود شکی و عبد الله خان سرای
 و زبرد سخنان و مالوجی و میانه خان و علیقلی خان و جمال
 دلزاق و امرنگه نوروی را با هزار عوار دیگر با خان مذکور تعیین
 نمود و خود با دایر خان و داؤد خان و رشید خان و سید نصیرالدین
 خان و راجه نرسنگه کور و فرهاد خان و آغر خان و تروالخان و
 عبد الباقی انصاری و گروهی دیگر از مبارزان جیش انبال
 نوردهم از تردی پور کوچ نموده در هجرا پور منزل گزید و روز دیگر
 از آنجا بر جناح مسارعت براه خشکی روانه جهانگیر نگر گردید تا
 فاشجاع آنجا مجال ثبات و استقرار فیانته آواره کشور ادبار شود
 و بالکلید ماحت آن مملکت از خس و خاشاک فتنه او پیراید
 بالجمله آن فاسزار دولت و اقبال نکبت زده و پریشان حال با هزاران
 محسوران و ناکامی که بمملکت سوی افعال از پیشگاه عدل داور بیهمال

در آنها بود پس از برآمدن معظم خان از تردی پور چون میخواستی
موضع مذکور رسید بندهای بادشاهی خبردار شده ازین طرف
کشتیها درانیدند و بقوت طالع والای خدیو جهان و خلیفه زمان
هر دو را بدست آورده بکنار رحانیدود و مجموع اشرافی و طلا آلات
و جواهر و نفائسی که در آنها بود بحیطه ضبط و تصرف اولیای دولت
قاهره درآمده ضمیمه غنائم گردید و از شیر پور و هجرا هستی که
لودیخان با جمعی در اینجا بود خبر رسید که هنگام عبور نوار غنیم
قریب سی کشتی که در بعضی از آنها برخی اشیاء و اموال ناشجاع
و منسوبان و اتباع او بود بدست مبارزان فیروزی نشان آمد و برادر
زاده سید عالم و رندوله پسر خوانده او با چندی دیگر از مخدولان
که در آن کشتیها بودند امیر سر پنجه انبال دشمن شکار هملشاه کامکار
گردیدند و همچنین اکثر اموال ناشجاع که بغارت رفته بود بحسن
سمی و تفحص و قدغن و اهتمام معظم خان از جسارت منتهانی
که دست تطاول باخذ آن کشاده بودند استرداد یافته بحیطه ضبط
آمد و هشتم ماه مذکور جمعی از نوکران عمده ناشجاع مثل سراج
الدین جابری و اسفندیار معمولی و میر مرتضی امامی و ابن
حسین داروغه توپخانه و محمد زمان میر سامان و قاسم کوک و داراب
پسر فاضل خان قدیم و گروهی دیگر که روی امید ازو برتافته با اهل
و عیال و امنعه و اموال مانده بودند آمده بمعظم خان ملاقی شدند
و آن زبده نوینان نظر بر شیمه فضل و کرم و شیوه بخشایش و
احسان خسروانه کرده همگی را بجان و مال امان داد و بنوید
مراحم بادشاهی و بشارت مکارم مایه الهی خوشدل و مصتال ساخته

اموال او بحضارت نمودند چنانچه برخی از نفائس امتعه توشکخانه اش را که صندل نام خواجه سرای تحویلدار باشاره آن خسران مآب انتخاب کرده بر شش فیل و دوازده شتر بار کرده آورده بود که داخل کشتی کند با چندی از جنائب خاصه که آنها را نیز میخواست بکشتی در آورده همراه ببرد جمعی از اوباش بتاراج بردند و درین وقت مردم بهم برآمده طرفه حالتی رخ نمود و غریب هرج و مرجی پدید آمد هر کس را هر چه بدست می آمد بتهب و غارت میبرد و آن را غنیمت می شمرد و چون معظم خان ششم ماه مذکور که روز پیش آن ناشجاع از تانده بوادی آوارگی شتافته بود بتانجارسیده و برین احوال مطلع گردید بضبط و گرد آوری اشیا و اموالی که مانده بود پرداخته در امتداد آنچه اوباشان لشکر بغارت برده بودند ازان خیره چشمان تاراجگر و گستاخ رویان جهالت پرور سماعی شد و عورات و پردگیان را که آنجا مانده بودند با احتیاط تمام حراست کرده جمعی برای کیشک بر اطراف حرمگاه گماشت و ناظران و خواجه مرایان قدیمی را تاکیدات بلیغه نموده مقرر ساخت که بدستور سابق بخدمت خود قیام نمایند و لوازم هوشیاری و خبرداری بیشتر از بیشتر بظهور رسانند و داؤد خان که بعد فرار ناشجاع از چوکی میرداد پور بر آب مہاندی جسر بسته گذشته بود اواخر این روز رسید و از جلائل دلائل اقبال این برگزیده ذوالجلال و امارات روشن بر تیره روزی و ادبار ناشجاع خسران مآل که درین هنگام جلوه ظهور نموده بتنازکی سرمایه عبرت و بصیرت عالمیان گردید آنکه آن دو غراب که مجموع خزانه و جواهر خانه و نفائس اموال آن بد مآل

نوبسی و جمعی از سپاه و شصصد پیاده بندوچی برای ضبط آن اموال آجا گذاشته صبح روز دیگر برسم ایلغار روانه تانده شد و با چهار صد سوار قریب بنصف النهار بتانده رسید ناشجاع که شب پنجم ماه مذکور چنانچه گزارش یافت از چوکی میردادپور روانه تانده شده بود صباح آن بانجا رسیده بعزم فرار و قصد ساز و برگ راه ادبار بیرون تانده برگزار دریا فرود آمد و بتائید و اهتمام تمام دو غراب که اعتماد بر استحکام آن داشت از نفائس و غرائب اموال مثل اشرفی و طلا و جواهر و مرصع آلات پر کرده خلاصه دیگر اشیا و کلر خانات که در آنجا داشت بر دو غراب دیگر بار نموده آنها را روانه ساخت و بعد فراغ از سرانجام این امور ندیم کروه از تانده پشتر رفته در درخت زاری فرود آمد و ساعتی چند آنجا توقف گزید درین اثنا قراولی باو خبر رسانید که افواج قاهره نزدیک رسیده است از غایت رعب و دهشت مضطرب گشته سراسیمه و از آنجا سوار شد و پنج و شش گهزی از روز مانده خود را بکنار دریا رسانید و با بلند اختر و زین العابدین پسران خود و جان بیگ و مید عالم و سید قلی اوزبک و میرزا بیگ و معدودی از سپاه و خدمه و خواجه سرایان که همگی سه صد کس بودند در کشتی نهشته با قریب شصت کوسه در همان روز که پنجم شعبان از دوم حال جلوس همایون بود بجانب جهانگیرنگر آواره گردید و دیگر نوکران عمده و سردارانش که سیمای خیر و صلاح و آثار بهروزی و فلاح در چهره احوال او نمیدیدند باقتضای صلاح اندیشی خون را بیکسو کشیده مفارقت گزیدند و اعوانان و خود سران لشکرش دمت بغارت کشوده باخذ

فتح شگرف چون آنقدر کشتی که قابل بستن جسر باشد بهم رسیده بود معظم خان برکنار ناله نشسته باهتلم بستن جسر پرداخت و چون جسر مهیا شد بقیه جلود مسعود را که از آب گذرانیده همانجا منزل کرد ناشجاع و خیم العاقبة اواسط همین روز خبر عبور عساکر منصور از ناله شنید و چون دید که سیل بلا نچنان بالا گرفته که بخس و خاشاک تدابیر باطل و اندیشیهایی بیحاصل سد راه آن توان کرد یکباره مورد یاس و ناامی شده با هزاران خسارت و حرمان و نکبت و خذلان دل از بودن بنگاله و مملکت و دولت دیر ساله برگرفت و چون شب در رسید بالشکر نکبت زده و حال تباه از چوکی میدرداد پور رحل افامت برداشته روی ادبار بنانده که بنگاه او بود آورد که از آنجا پمبیج راه آوارگی نموده بجایانگیر نگر رود بالجمله معظم خان روز دیگر با فوج ظفر اثر بجانب نانده که ناشجاع تیره اختر بانجا رفته بون روانه شد و بعد از طی اندک مسافتی باو خبر رسید که تمامی نوار غنیم نزدیک تودی پور که از گذر مذکور تا آنجا هشت کروهست جمع شده و ناشجاع خود نیز بآن راه خواهد آمد لهذا با جمعی از لشکر جدا شده بر جناح سرعت و تعجیل بجانب تودی پور شتافت و باقی جنود مسعود نیز متعاقب بآن سمت روان گردید و یکپاس از روز مانده آتخان اخلاص نشان بتودی پور رسید و چهار صد کشتی از نوار ناشجاع بعضی از آن مشحون باموال و کار خانجات او که در آن موضع بانتظار رسیدن آن رسیده اخت مجتمع بود بتصرف اولیای دولت ابد قرین درآمد و معظم خان نور احسن و مدیر عزیز دیوان لشکر ظفر اثر را با واقعه

بر زمين فرود برده بودند كه نشان پايباب باشد و مردم بر زمين غرق آب نيفتند در يلموت بسبب عبور لشكر ظفر اثر آب بتلاطم آمده ريگ زمين از ته بدر رفت و بعضي مواضع پايباب غرق آب شد و چوبها نيز غلطيدند نشانها بر جاي خود نماند و بدين سبب از سوار و پياده قريب هزار كس را لطمه امواج تقدير غريق بجر هلاكت ساخت و فتح پسر دلير خان رخت حيات بميلاب اجل داد و باقى جنود قاهره قرين نصرت و سلامت چون باد از آب گذشته بساحل مقصود رسيدند و بمجرد بر آمدن جيوش بحر خروش از آب اعلامي بد مآب رخ از عرصه مقاومت گردانیده بمورچالها رفتند و معظم خان نيز متعاقب عبور نموده بجنود منصور پيوست و همگی عساکر گردن مائربا اتفاق بجانب مورچال مخالفان روان گردیدند جمعی ازان تیره بخشان قديم جرأت فشرده ساعتی چند باستطهار توپخانه و مورچال هنگامه انروز کوشش و جدال گردیدند و عاقبة الامر تاب ثبات نياورده روي همت پرتامتند و مجموع توپخانه آنها بدست سپه ظفر پناه در آمد و در خلال اين احوال بلند اختر و سيد عالم و سيد قلي اوزبك كه ناشجاع آنها را نيز متعاقب اين گروه باين طرف تعيبي کرده بود رميده از دور نمايان شدند و از سطوت انواج گيتي كشا هي آنكه مجاهدان نصرت لوا بر آنها حيله آرند و آويزشي فيما بين روي نمايد عنان عزيمت تافته راه فرار سپردند و برآورده جان ازان عرصه مغتنم شمردند و بلند اختر با حيد قلي اوزبك از حراسيمگي بتانده شتافت و سيد عالم با ديگر جنود مخالف بكام ادبار بناشجاع بر گشته روزگار پيوست بيد از وقوع اين

و سید مظفر خان و گروهی دیگر از سرداران شهابت نشان که دران ضلع بودند با سپاه خود از مورچالها برخاسته رفیق طریق نصرت گردیدند و بهیئت اجتماعی روان گشته اول روز نزدیک بگذر مذکور که دو گروه پائین بگله گهاک بود رسیدند چون ناشجاع پیشتر ازین اراده آگاه شده فوجی بابری از توپخانه جهت مدافعت عساکر ظفر قرین تعیین نموده بود آنها آماده مدافعت درانطرف ایستاده بودند بمجرد ورود جنود مسعود بکنار ناله دست بانداختن توپ و تفنگ کشودند معظم خان توقف و درنگ مصلحت ندیده مردم را تکلیف گذشتن از ناله نموده مجاهدان فیروزمند و مبارزان نصرت پیوند بمیامن همت و جلالت و یادری توفیق و سعادت جمعیت مخالفان را واقعی نه نهاده همگی دل بر عزیمت عبور گذاشتند و نخست دلیرخان و اخلاص خان و مخلص خان فیل سوار بآب زدند و پس ازان سید مظفر خان و دیگر نهنگان بحر شجاعت بآن ناله درآمده از چپ و راست و پس و پیش فوج فوج مانند موج در آب روان گشتند درین وقت مقهوران بد نرجام یجد و کوشش تمام از کنار آب آتش پیکار برانروختند و بهادران نهنگ صولت هزبر آهنگ را در میان ناله بشیبه توپ و تیر و تفنگ گرفته لوازم مقاومت بظهور رسانیدند و چندی از سپاه ظفر پناه هدف ناوک تقدیر گشته سر بجیب نیکنایمی فرو بردند و برخی را آسیب زخم رسیده جمعی از صدمه ریزش گواه و پتکان برگردیدند و گروهی از دلیران بسالت کیش شهابت خو که حفظ ناموس سپاه گیري و آبرو دامن گیرشان بود روی همت برننافتند و چون دو طرف گذر غرق آب بود و در میان ناله از طرفین گذر چوبها

راه شیرپور و هجراعتی که بسمت پائین آب مهاندی و از بگله گهاٹ بمسافت هشت کره واقع است و تا این هنگام فربقی بمحافظت و سد آن طریق معین نبودند و غله نیز ازان راه بٹانڈه میرسید بنابران معظم خان درین هنگام لودیخانرا با فوجی و شش توپ و دیگر ادرات توپخانه بآنجا تعین نمود که ضبط و حراست راه و منع رسیدن غله و آذوقه بٹانڈه نموده ازان ناحیه با خبر باشد بالجمله معظم خان مدت یکماه در محمود آباد اقامت گزیده تمام همت اخلاص نهمت خویش بتدبیر عبور از مهاندی و دفع و استیصال دشمنان فساد اندیش که بمیانجی آب و استظهار توپخانه و نواره قدم ثبات نهاده اظهار آثار تجلد میکردند بسته بود و چنانچه شیوه عبودیت و آئین خدمتکناریمت آسایش و آرامش را خیر باد گفته شب و روز درین باب سعی و کوشش مینمود تا بالکلیه غبارفنده و آشوب ناشجاع باطل ستیز فنده پرور از ساحت آن بوم و بر فرو نشیند و آن مهم نصرت فرجام بزودی انجام یافته کار به موسم برشکل آیدد نکشد و چون در خلال این ایام گذر پایابی در حدود بگله گهاٹ بهمرسیده بود رای اخلاص پیرای آن نوین ارادت آئین برین قرار گرفت که پیش ازین توقف و درنگ جائز نداشته و تکیه بر اقبال بیزوال خدبو جهان نموده بهر عنوان باشد بالشکر منصور از گذر مذکور عبور نماید و سران و سرداران جنود قاهره را ازین قرار داد با خبر ساخته چهارم شعبان از دوم سال جلوس همایو پاهی از شب مانده باین عزیمت صائب با مخلص خان و اخلاص خان خوشکی و دیگر مبارزان نیروزی شعار سوار شد و در انڈای راه دلیر خان

از کوشش و آویزش بسیار هزیمت فاحش خورده و راه فرار سپرده اند چنانچه میرزا بیگ مذکور یک زخم تنگ و دیگر زخم نیزه برداشته با هفت سوار نیمجان از آن مهلکه بر آورده و خواهر زاده او که بخطاب یکم تازخانی متهم بود و دیگری از رؤسای مقهوران که بخطاب مرانداز خانی بدنامی داشت در آن دارگیر دستگیر مریضه اقبال عدو بدد دشمن شکار شهنشا روزگار گشته اند و گروهی انبوه از آن جسارت کیشان طعمه تیغ سرانشان سباهدان نیروزی نشان شده برخی هنگام گریز از آن رختخیز فتنه و متیز در آب مهندی بفرق آب عدم فرو رفته اند و آنخان جلالت شعار بعد ازین فتح به بگله گهاگ رسیده برکنار مهندی مورچال بسته و در آنطرف حید عالم بلورخانه و لشکری در برابر نشسته است معظم خان از وقوع این لطیفه نصرت که بذیرنگی طالع والی خدیو جهان چهره امروز دولت گشته بود بهجت قرین و مصرت اندوز گشته چهارم رجب بمحمودآباد که سه گروهی بگله گهاگ است و بلند اختر پسر کهنر ناشجاع با سپد قلی اوزبک و جمعی دیگر از سرداران و پناه مخالف درانطرف مهای مدافعه بود رسید و آنجا مورچال بسته اقامت گزید و روز دیگر سوار شده برای دیدن بگله گهاگ و ملاحظه مورچال بلشکر دلیر خان آمد خان مذکور دمیدها برانراخته توبها بران نصب ساخته بود و شب و روز آنها را بر مقهوران می انداختند و چون از طریق خشکی بجاگیر بگریه راه است یکی راه مالده که حید سالرخان و جمال دلزاق و گروهی دیگر به محافظت آن قیام داشتند و دیگری راه بگله گهاگ که آنها دلیر خان گرفته بود و سیوم

حضور نماید معظم خان بموجب حکم واجب الاذعان مامان لوازم رفتن ایشان کرده از بندهای بادشاهی فدائیخانرا بالوجبی از مهماه ظفر پناه و ارادت خان را که سابق در خدمت ایشان معین بود باچندی از نوکران قدیمی ایشان بحرامت و خبرداری آن والا نژاد مقرر نمود و بنوالفقار خان که چند روز پیشتر از لشکر ظفر اثر جدا شده روانه درگاه معلی گشته بود نوشت که بهر جای رسیده باشد تا رسیدن شاهزاده توقف گزیند و او نیز در خدمت آن عالی منصب بوده لوازم حراست و محافظت بجا آورد و شاهزاده بیست و هفتم ماه مذکور از آب عبور کرده در پیربهار نزول نمودند و غره رجب از آنجا روانه درگاه آسمان جاه گردیدند و معظم خان در همان روز که شاهزاده از آب گذشتند از سرزمین جزیره که مابین شعبه دوم و سیوم گنگ است و آنخان مصلحت دان باختصاصی حزم و صلاح اندیاهی مدت یکماه آنجا اقامت داشت کوچ کرده بآن روی آب رفت و راجه سبحانه را با هزار سوار و پانصد پیاده بندتچی و برخی از توپخانه برای محافظت آن سرزمین گذاشت که مبادا مخالفان آنها بتصرف آرند و روز دیگر از ناله مہاندی گذشتہ آنطرف منزل نمود و سابع ماه مذکور که ازان جا کوچ کرده روانه مالدہ بود در افتاد راه نوشتہ دلیرخان از بگلہ گہات رسید و بوضع انجامید کہ میرزا بیگ نام یکی از سرداران عمدہ ناشجاع باموجی قریب هزار سوار و چند فیل کہ از مہاندی گذشتہ بقصد محاربه و پیکار بانواج قاهرہ باین طرف آمدہ بود و در سینل گہات دلیرخان را بار نبردہی مردانہ و جنگی دلیرانہ روی دادہ است و مخالفان شقاوت شعار بعد

و ثواره درجای که ناله مهاندی از آب گنگ جدا شده بطرف مالدۀ
 میرود بفاصله ناله مذکور برابر لشکر داود خان پای تجلد استوار
 کرده معظم خان چون برین معنی آگاهی یامت عبد الله خان مرای
 و حق رد بخان و گدابیگ را با پانصد سوار از همراهان ذوالفقار
 خان و قریب هزار سوار از تابینان داود خان و دلیر خان و گروهی
 دیگر از مبارزان بکومک لشکری که در حدود مالدۀ بود تعیین
 نمود و درین اوقات سید نصیر الدین خان که با آوردن خزانه از موگیر
 معین شده بود بلشکر ظفر قرین رمیده چهارده لک و پنجاه هزار
 روپیہ که از آنجا آورده بود رسانید و چون مدتی بود که ذوالفقار
 خان را کوفتی صعب طاری شده آنعارضه بامتداد کشیده بود و بخان
 مذکور از غلبه ضعف و آزار نیروی سواری و تردد و طاقت
 وفاتت عساکر قاهره نداشت بنابراین از جناب خلافت و جهانداری
 استدعای آمدن بکعبۀ حضور نموده بادراک این سعادت دستوری
 یافته بود و درینوقت بعزم روانه گشتن بدرگاه والا از معظم خان
 مرخص شده بابکر برگر آمد القصه چون انواع مخالف در حدود
 مالدۀ و بگلہ گهاٹ اجتماع کرده بودند و ازینجهت که جمعیت عساکر
 فیروزی مآثر دران طرف کم بود و مردار عمده نیز بانها نبود مظننہ
 این می شد که مخالفان از آب گذشته باین طرف آیند و دستبردی
 نمایند معظم خان بصوابدید رای اخلاص پیرا دلیر خان را نیز بآن
 سمت تعیین نمود و خان مذکور بیست و پنج ماه مزبور بآن
 جانب روانه شد و چون یرلیخ لازم الامثال از جناب سلطنت و اتبال
 بطفرای نغان پیوسته بود که بادشاهزادہ محمد سلطان را روانہ پیشگاه

گردیدند نصرت را آب رفته بجويي و دولت را رنگ تازه بروی امد
و چون پادشاهزاده جریده آمده بودند معظم خان از سرکار خاصه
شریفه برای ایشان از مایحتاج آنچه عجله مقدور بود مامان نمود
و از آنجا که بودن ایشان در آنروي آب مقتضای مصلحت نبود قرار
داد که در گذر عمده از آب گذشته بلشکر ظفر قوین آیند و دهم ماه
مذکور آن شعبه دوحه حشمت و جاه از گنگ عبور نموده بمعسكر
منصور متوجه گردیدند معظم خان با دیگر بندهای بادشاهی پذیره
شده آن والاتبار را بخیمه که برای ایشان مهیا گشته بود فرود آورد
بالجمله چون منهدان خبر رسانیده بودند که در سمت پائین آب مهاندی
نزدیک بگله گهات بغاصله پنج کروزه از مالدۀ پایا بیست که ملاهیت
عبور موکب ظفر ایات دارد محمد مراد بیگ که با سید سالار خان و
میانه خان و جمال دایق و گروهی دیگر در مالدۀ بودند باشارۀ معظم
خان جمعی از رفقای خویش با برخی از توپخانه همراه گرفته خود را
بموضع پایاب رسانند و آنجا مورچال بسته کنار آب را بدارت توپخانه
استحکام بخشند ناشجاع بعد از اطلاع بریمعنی بلند اختر پسر کهنتر
خویش را با سید عالم که عمده ترین مرداران او بود و سید قلی
اوزبک که او نیز بمزید قرب و اعتبار اختصاص داشت و سراج الدین
جانبوي و میر مرتضی امامی و اکثر مرداران و نوکران عمده و
سپاه و توپخانه بسمت مالدۀ و بگله گهات فرستاد که دران حدود
بر گذار مهاندی هر جا پایاب و قابل عبور لشکر منصور باشد
مورچال بسته بمرام مدانعت و مقاومت پردازند و خود با جان
بیگ و ابن حسین و فوجي کمتر از هزار سوار باستظهار توپخانه

نهانی با فرستاده بودند که با جنود مسعود در دوکچی منتظر ورود
 ایشان باشد درین هنگام انتهاز فرصت نموده آن اراده پسندیده را
 از قوه بفعل آوردند و ششم جمادی الآخره اواخر روز به بهانه شکار سوار
 شده بکنار دریا آمدند و خود در کشتی نشسته و یازده کس از نوکران
 روشناس و برخی از خواجه سربان و خدمه و یک اسپ سواری
 در چهار کشتی دیگر در آورده از گذر قائده بگذر دوکچی که اسلام
 خان با انواع قاهره بموجب وعده ایشان آنجا مترصد بود متوجه
 شدند درین اثنا جمعی از مردم ناشجاع که در قائده می بودند
 ازین معنی آگهی یافتند و در کشتیها نشسته راه تعاقب می کردند
 و بسیار نزدیک رحیده بودند مقارن اینحال اسلام خان که منتظر
 قدوم ایشان بود خبردار شده خود را با همراهان بکنار دریا رسانید
 مخالفان ابدار فرجام چون جمعیت لشکر ظفر اعتصام مشاهده کرده
 دیدند که کشتی بادشاهزاده بکنار نزدیک رمیده است خامرو ناکام
 برگشته بآنطرف رفتند و بادشاهزاده بتائید اقبال بی زوال حضرت
 شاهنشاهی قرین سلامت بماحل مقصود رسیدند لیکن یک کشتی
 که گروهی از خدمه ایشان دران بودند از گرانباری نزدیک باین
 کنار غرق شد و برخی مردم را آب هلاک از سرگذشت و چندی
 به نیروی غلادری از غرق آب اجل رستند و دوپاس از شب گذشته
 این خبر بهجت اثر از نوشته اسلام خان بمعظم خان رحید از وقوع
 این شگرف واقعه مسرت افزا احبابی سلطنت و اولیای دولت
 مسرور و مبتهج گشته بعجائب الطاف ربانی و غرائب کارسازیهای
 آسمانی که همواره قرین روزگار این خلافت جاردانیدست متیقن

برگشتن بادشاه زاده محمد سلطان بدلالیت

اقبال بی زوال خدیو جهان

از بدائع تأییدات آسمانی و لطائف عنایات ربانی درباره این دولت جادوانی که درین هنگام خجسته فرجام بجلوه گاه ظهور آمده غبار ملالت از چهره حال اولیای دولت زدود و مجددا جمال عظمت و کمال حضرت شاهنشاهی را بعالمیان روشن و آشکارا نمود آنکه بادشاهزاده نامدار بلند مقدار محمد سلطان که باغوازی و سارس نفسانی و خامی جوانی چنانچه گذارش یافت ارتکاب مخالفت و عصیان مرشد حقیقی و قبله و کعبه دوجیهانی نموده غبار شورش انگیزنده بودند درین وقت که آثار نکبت و خذلان و امارات تیره روزی و ادبار در ناصیه حال ناشجاع رمیده بخت برگشته روزگار برآی العین مشاهده نمودند و بیقین دانستند که رفاقت او جز سویی خاتمت و وخامت عاقبت نتیجه ندارد چشم بصیرت بر سرپایی احوال خود کشوده بیداری عقل رهنما بر قبح کردار ناسزوار خویش متنبه گشتند و از غلطی که بمقتضای تقدیر از ایشان سر بر زده بود بتعلیم سرورش دولت و تلقین ملهم اقبال حضرت شاهنشاهی برگشته بشاهراه سعادت و هوشمندی مهتدی شدند و چون بهریمت رجوع و انابت از روی صواب اندیشی چند روز قبل ازین به بهانه دیدن اهل حرم خود که دران اوقات عارضه بیماری داشتند از ناشجاع مرخص شده بتانده آمده بودند و اسلام خانرا که بانوجی از عساکر قاهره در اکبرنگر بود از داعیه خود آگهی داده مکرر نوشتههای

خبر رسید که مخالفان را از سطوت عبور انواع منصور پای ثبات و قرار از جای رفته مرحله پیمایی وادی فرار گشتند و سید تاج و خواجه مشکي مورچال را خالي کرده پیش ناشجاع رفتند و سیوم ماه دلیرخان و داؤد خان از جائي که بودند کوچ کرده برگزار ناله نزدیک بمکانی که قبل ازیں مخدولان مورچال بسته بودند فرود آمدند و منہیان از لشکر ناشجاع خبر آوردند که سید عالم که با زین الدین مہین ناخلف او در جهانگیرنگر بود با قریب یکہزار و پانصد سوار و پیادہ و دوصد توپ از خرد و کلان آمدہ بار پیوست و چون آنطرف مہاندی یک گروہ پیشتر از محل نزول دلیرخان و داؤدخان نالہ دیگر بود کہ لشکر منصور را ازان عبور با یستی نمود پنجم ماه مذکور معظم خان با جمعی از شعبۂ سیوم گنگ گذشتہ و از مہاندی بکشتی عبور کردہ بگزار نالہ رفت و بران جسر بستہ یک گروہ پیشتر رفته آن مرزمین را بنظر حزم و احتیاط ملاحظہ نمود و مراجعت کردہ بمنزل گاہ خود آمد و روز دیگر سید سالار خان و میادہ خان و جمال دلزاق را با ہزار سوار و پیادہ بسیار و برخی از توپخانہ بمالہ تعیین کرد و جمعی از مخدولان کہ در آنجا بودند باستماع خبر توجہ این فوج از نالہ مہاندی عبور نمودہ بآن طرف رفتند و مقرر شد کہ داؤد خان بامیرزا خان ورشید خان و سائر کوکمیان خویش محاذی مکانی از مابین دریای گنگ و نالہ مہاندی کہ ناشجاع خود آنجا اقامت گزیدہ بود مورچال بستہ بمراسم جمعی و کوشش قیام نماید •

توبخانه بنوپ و تفنگ و بان و ضرب زن روی جرات آن خیره زریان
تیره بخت را برگردانیدند درین حالت گولۀ توبی از توبخانه منصور
بسواری ازان زمرۀ نابکار رسیده اورا از بارۀ حیات فرو افکند احدی
بدستگال از مشاهده این حال مغلوب رعب و دهشت گشته سراسیمه
وار راه فرار سپردند و پیر محمد آغریا قراولان تعاقب نموده یک کس
از آنها را دستگیر کرد و درین اثنا قریت سه صد کس از تابینان معظم
خان از آب عبور کرده بآن طرف رفتند و چون دوازده کشتی دیگر
که مخالفان غرق کرده بودند بدست آمده بود و دلیرخان و داؤد
خان از روی کارطلبی بر دیگران سبققت جسته شروع در گذرانیدن
مردم خود کردند و تمام آن شب سواران بکشتی و اسبان آنها
بهنا میگذشتند و آن دو خان شهابت نشان نیر او اخر شب عبور
کرده بلشکر خود پیوستند معظم خان آنشب و روز دیگر تا پاهی از
شب برگنار ناله بسر برده بنادکد و اهتمام گذرانیدن جنود نیروزی
اعتصام قیام داشت چنانچه در عرض آن دو روز چهار هزار کس از
آب گشتند و روز سیوم آنقدر کشتی بدست آمد که بر نالۀ مذکور
جسر بسته شد و رشید خان و میرزا خان و دیگر کو مکیان و همراهان
داؤد خان عبور نمودند و چون مورچال دلیر خان و داؤد خان که
دران روی مہاندی برابر مورچال حید تاج و خواجه مشکي بسته
بودند خالی و غنیم نزدیک بود معظم خان محافظت و خبرداری
آنها بعهده عبد الله خان سرای و سید سالرخان و میانه خان و جمال
دلزاق کرده خود بلشکر گاه بزرگ که در میان دو شعبۀ گذک بود
معاودت نمود و روز دیگر که غرۀ جمادی الآخره بود ازان طرف مہاندی

برگزار ناله مورچان مانده تپها نصب کردند آن ناله در موضع مذکور قریب پنجاه گز عرض و آبش عمق بعید داشت و بر طرفین آن جگنی صعب سوار گذار از اقسام اشجار در فوایت تشابک و تراکم واقع بود و چون بظهور پیوست که مختلفان کشتی چند آنجا در آب غرق کرده اند معظم خا بعد از وصول بآن موضع جمعی از ملاحان را به برآوردن کشتیها اشاره نمود و آنها عجالة در کشتی برآورده بکنار رسانیدند آنجا اخلاص آئین نصحت جمعی از تفنگچیان پیاده بابرخی از بیلداران بآن دو کشتی بچند توپ از آب گذرانید و بعد از آن پیر محمد آغور را با زمره قراولان بدفعات بر کشتیهای مذکور نشانیده بآن روی ناله فرحتاد و ایوان آنها بشفا گذشتند و آنفریق در آنطرف بچمنی و چالکی و جد و جهد تمام مورچال بستند و اگرچه جمعی از سوار و پیاده غنیم یا امیرقلی داروغه توغخانه بادشاه زاده و اعتبار محمد سلطان بگاهدانی آن گذر قیام داشتند لیکن از نهیب مهابت اقبال دشمن مال خدیو جهان و مطرت و صلابت عساکر کیهانمندان قدم جسارت بدفع و منع پیش نگذاشته مانند مراب از دور نمایان بودند درین وقت پیر محمد آغور با چندینی از قراولان بتکلیف شهادت و دلوزی از مورچال باره پیش رفته بسمتی که آن گروه جلوه گر بودند روانه شد مخدولان نظر باطل نگر بر قلت جمعیت آن مبارزان جلالت پرور در انگلده قریب صد کس آنها حمله آور شدند دلوران نصرتمند مضمون (الحرب خدمة) را کار بند گشته از روی مصلحت سپاهگری از پیش آنها رد گردان شدند و مقاهیر را بکنار آب کشیدند و ازین طرف مجاهدان

دلیبرخان و داؤد خان باسانی برکنار ناله مهاندی مورچال بعته در برابر اعدای قرار گرفتند و دمدما بر انراخته توپهای رعد سطوت اژدر لیبب بران منصوب ساختند و بعد از استحکام مورچال شب و روز از طرنین بتوپ و تفنگ و بان و ضرب زن نواثر جدال و قتال شعله در بود و اولیای دولت و مجاهدان جنود نصرت درتدبیر عبور از ناله مذکور و قمع و استیصال فنیم مقهور مساعی موفور بظهور رسانیده می خواستند بهر نوع باشد از آب گذشته بنای نبوت مخالفان را بباد هزیمت دهند و چون معظم خان جامومان بصمت بالای آب مهاندی برای تفحص گذری که صلاحیت گذشتن لشکر فتح رهبر داشته باشد تعیین نموده بود شب سه شنبه بیست هشتم ماه مذکور منهبان خبر آوردند که در گذر گون رکبه موضع قابل عبور هست و از معسکر ظفر اثر تا آنجا بیک راه چهار کوه و براه دیگر دوکوه مسافت بود لهذا آنخان عقیدت نشان هنگام صبح قبل از ظهور طلوعه آفتاب برخی از توپخانه با فرهاد خان و جمعی از قراولان بآن محنت فرستاد که توپها برکنار ناله چیده به بستن مورچال پردازند و آنمکانرا بادوات توپخانه مستحکم سازند و ذوالفقارخان و فدائیخان و لودبخان را بجهت محافظت و خبر داری اردو و لشکر گاه گذاشته پس از یک و نیم پاس روز خود یا مخلص خان و جمعی دیگر از عساکر گردون توان از شعبه میوم گذگ بجسر عبور نمود و آنطرف دلیبرخان و داؤد خان و میرزا خان و رشید خان و دیگر مبارزان ظفر پناه همراه شده باتفاق رانه محنت مقصد گردیدند و در اثنای راه قراولان خبر آوردند که فرهاد خان و جمعی که پیشتر رفته بودند

مذکور نیز برابر اکبرنگر در موضع چاندپاره بشعبه وسطی ملحق گشته است و این شعبه از جایی که عساکر گردون متأثر برکنار آن نزول داشت تا یک کروه عرضش در نهایت تذگی و آبش بغایت عمیق است و زمین آنطرف دریا از سطح آب کمال ارتفاع دارد ناشجاع از جایی که ناله مهاندی داخل شعبه گنگ شده تا جایی که ازان جدا گشته بمالده میرود سراسر مورچال بسته مید تاج و خواجه مشکی را با برخی از جنود ادبار بمحافظت آن تعین کرده بود و از محل انفصال مهاندی از شعبه گنگ برکنار دریا دیوار کشیده مورچالی دیگر ساخته بود و خود با بادشاه زاده بلند قدر عالی نژاد محمد سلطان در گهات چوکی میردادپور توپخانه را پیش رورچیده آنجا اقامت داشت بالجمله چون گرفتن سرزمینی که مید تاج و خواجه مشکی بمحارمت آن معین بودند بگذشتن از شعبه میوم گنگ در سمت مقابل اعدای صورت پذیر نبود زیرا که چنانچه گزارش یافت عرض دریا کم و عمقش بسیار و زمین آنطرف مرتفع بود رای معظم خان برین قرار گرفت که در بالای آب شعبه گنگ جایی که مهاندی داخل نشده بجزر از آب گذشته باتفاق دلیر خان و داؤد خان بتدبیر عبور از ناله مهاندی پردازد و باین اندیشه هائب مقرر نمود که آن دوخان شہامت شعار درکنار ناله مذکور برابر اعدای بدسگال مورچال سازند و در روزی که آنها بتقدیم این امر می پرداختند از کمال حسن تدبیر توپخانه را از جایی که بود پیشتر برده بنوپ و تفنگ ازین روی شعبه گنگ باویرش و جنگ پرداخت و مخالفانرا بطرف خود مشغول ساخت تا ازان طرف

بعد از یکپاس شب بلشکر گاه خود رفتند و اگرچه نوئین معظم از روی کوشش و کار طلبی میخواست بر شعبه سیوم گنگ نیز جسر بسته بزدی ازان عبور نماید لیکن چنانچه مذکور شد چون سمده در مرزمین همین جزیره که معسکر فیروزی اثر بود واقع شده و افواج غنیم بفاصله دو کوه از موضع مذکور آنروی ناله مهاندی مورچال بسته اقامت داشتند بملاحظه آنکه مبادا اعادی پس از برخاستن عساکر قاهره از مرزمین مذکور بآنجا آمده آنرا متصرف شوند و در سمده مورچال بسته بمردمی که در اکبرنگر بودند مجال تعرض و آریزش پابند رعایت مراتب حزم و تدبیر را روزی چند در همان جزیره قرار اقامت داده در زمین فرصت بود و دلیر خان و داود خان با همراهان خود و فرهاد خان و جمعی دیگر که با توپخانه بکومک آنها معین شده بودند و در برابر افواج غنیم که بحر گردگی سید تاج و خواجه مشکی و دیگر سرداران مخالف در آنطرف ناله مهاندی مورچال بسته بودند فرود آمده در تدبیر عبور لشکر مفسور سعی و تلاش می نمودند *

اکلن درین مقام کدک حقائق ارقام بتحریر مجملی از کیفیت

ناله مهاندی و تصویر چگونگی اختلاط آن پادریای گنگ

و حقیقت مورچال مخالفان باطل آهنگ تر زبان میگردد

آن ناله از کوهستان مورنگ آمده درین مکان داخل شعبه سیوم گنگ شده و نیم کوه پائین دست این موضع از شعبه مذکور جدا شده بطرف مالد رفته است و از پیش مالد گذشته نزدیک شیرپور و هجرپور بدریای گنگ پیوسته است و شعبه

تلاطم بود لشکریانی عبور نموده در عرض دو سه روز گذشت و چون خبر رسید که چندی از قراولان غنیم بموضع سده که میان شعبه بزرگ و شعبه سیوم گنگ محاذی اکبر نگرواقع است و اکثر ملاحان بنگاله آنجا توطن دارند آمده اند تا اهل و عیال آن فرقه را کوچانیده ببرند آن خان اخلاص شعار دویدست حوار از تابیدنان خود با جمعی از قراولان بادشاهی از آب گذرانیده بآنجا فرستد که دفع مخدولان نموده اهل و عیال ملاحان را از رفتن بطرف غنیم مانع آیند و آنها بسمده رفته از قراولان مخالف که بآنجا آمده بودند چند سوار را دستگیر کرده آوردند و خود چهاردهم ماه از شعبه بزرگ گذشته در جزیره که معسکر فیروززی بود فرود آمد و اشاره نمود که کشتیها را بشعبه سیوم گنگ آورده مهیا به بستن جسر بدارند و هزار حوار دیگر بسمده فرستاد که آنجا تهانه نموده از اهل و عیال ملاحان با خبر باشند تا آن جماعه از حزب مخالف جدا شده باین طرف رجوع آورند و مبارزان نصرت شعار در سده دو سوار دیگر از غنیم دستگیر کرده فرستادند و از تقریر آنها بوضوح پیوست که نا شجاع بر ناله مہنفدی جسر بسته قرار داده بود که بادشاه زاده محمد سلطان را با توپخانه و لشکری از آب گذرانیده بمدافعه دلیر خان و داؤد خان فرستد بعد از استماع خبر عبور جیش منصور از شعبه بزرگ گنگ تزلزل در بنای همت و عزیمتش راه یامت و مغلوب رعب و هراس گشته جسر را کشود بالجمله دلیر خان و داؤد خان که آن طرف دریا بودند اواخر روز جریده باین روی آب آمده با معظم خان ملاقات نمودند و در صلاح کار مشاورت و کنکش کرده

پیر بهار که منتهای اکبرنگر است منزل کرد و فردای آن بگذر دوده
 که از پیر بهار بمسافت چهار کره جریبی واقع است رسیده نزل نمود
 و رسول بیگ روز بهانی را بتهانه داری اکبرنگر و علیقلی خان را
 بتهانه داری دوناپور و راجه کوکلت را بتهانه داری لوده جنگل
 و رنگماتی و کدهی و راجه بهروز را بفوجداری آنحدود تا مونگیر
 که محال زمینداری او بود رخصت نمود و چون قبل ازین هژده لک
 و پنجاه هزار روپیه برای تنخواه مواجب - پناه نصرت پناه از پیشگاه
 خلافت مصحوب مخلص خان بلشکر ظفر اثر مرسل شده بود و خان
 مذکور ازان جمله ده لک روپیه در قلعه مونگیر گذاشته و هفت لک
 روپیه دیگر که سید میرزای مبرزای برسانیدن آن معین بود نیز
 بمونگیر رسیده ضمیمه آن شده بود سید نصیر الدین خان را با جمعی
 بآوردن خزانه از مونگیر تعیین نمود و روز دیگر نوآره دارُود خان
 را که یکصد و شصت کشتی بود شیخ حمید پسر او آورده بگذر
 دوده رسانید و چون دریای گنگ درین موضع منشعب بسه شعبه
 شده است مقرر کرد که بر شعبه اول که آب آن کمتر بود جسر بسته
 لشکر منصور عبور کند و در سر زمینی که میان شعبه نخست
 و دوم واقع بود فرود آمده از شعبه دوم بکشتی بگذرد و در اوژدهم ماه
 مذکور که جسر بسته شده بود باجنود قاهره از نخستین شعبه گنگ
 عبور نموده در جزیره میان دریا نزل کرد و کشتیها را بشعبه بزرگ
 آورده اواخر روز بر مردم قسمت نمود که بتدریج از آب گذشته
 در جزیره که مابین این شعبه و شعبه سیوم گنگ است فرود آیند و ازین
 جهت که دران چند روز اکثر اوقات از شدت و اشتلم باد دریا در توج و

بکومک داشته باشد نوارة خود فرساده از گذری که مذاهب داند
 خان مذکور را از آب گذرانیده بشکر خویش ملحق گرداند و خود
 روز دیگر در دو کچی برای سرانجام بعضی مهام مقام کرد و هشتم
 ماه مذکور با عساکر مبصور کوچ نموده بسمت اکبرنرروانه شد و در
 انثای راه خبر رسید که دایر خان در گذر دوده که بکدم تلی نیز
 اشتهار دارد ششم شهر حال بنواره داؤد خان عبور نموده دوین دوروز
 باو ملحق خواهد گردید و چون از پیشگاه خلانت و جهانداري
 یرلیغ گیتی مطاع بنفاد پبوسته بود که هرگاه این روی آب از وجود
 اعدای پدوایش یافته معظم خان با جنود گیهانستان بتعاقب
 صخنولان از گنگ بگذرد اسلام خان با جمعی از لشکر ظفر اثر در
 اکبرنر بوده ضبط و حراست این روی دریا بعهده او باشد معظم
 خان در همین روز خان مذکور را با فتح جنگ خان و زیزدست
 خان و راجه سچانمنگه بندیل و سکندر روهیل و راجه اندرمن
 بندیل و اسمعیل خان نیازي و دلاور خان و نیکنام خان و عبد الرسول
 و شیخ حمید دکنی و میر عزیز بدخشی و جمعی دیگر که قریب
 بده هزار سوار بودند مرخص کرد که باکبرنر رفته آنجا اقامت گزینند
 و از دوکچی تا سوتی جا بجا تهاه نشانیده ازین روی دریا با خبر
 باشد که مبادا اعدای خسران مأب نقشی بر آب زده دگر باره
 باستظهار نوارة بر اکبرنر توابع آن استدیا یا بند و خود با فوالفقار
 خان و فدائیکان و مخلص خان و اخلاص خان و سید مظفر خان و لودی
 خان و قزل باش خان و راجه بهروز زمیندار مونگیر و راجه کوکلت
 زمیندار اچینه و دیگر جنود قاهره نه کرده جریبی طی کرده در

مصلحت خندق‌ی عریض عمیق بر اطراف لشکر گاه حفر نموده
 مورچالها بست و باسباب و ادوات توپخانه استحکام داد تا از مدتها
 افواج بحرامواج ایمن بوده بآسانی و فراغ بال از آب بگذرد و نخسف
 بادشاهزاده نامدار و آلاتبار محمد سلطان را که درین وقت از رنات و
 و اتفاق ایشان خاطرش جمع نبود از آب گذرانیده بتانده فرحتاد
 و چون نزدیک دوگاچی و جزیره درمیان دریای گنگ واقع شده که
 عساکر ظفر مآل چنانچه گزارش پذیرفته حال گذشته آنجا مورچال
 بسته بودند احمال و ائقال و اکثر لشکر را بنواره از شعبه اول گنگ
 گذرانیده بآن جزیره فرستاد و در صدد بستن جسر شده بانظار
 آماده شدن آن جسر باستظهار توپخانه یک دو روز بهربرد و در
 عرض این ایام نصرت فرجام معظم خان هرروز باعساکر ظفر اعتصام
 از معسکر فیروزئی سوار شده نزدیک بمحل اقامت او می آمد و
 بانداختن توپ و تفنگ نایره پیکار اوردخته باصف تفرق حال پر
 اختلال او میگردد تا آنکه شب دوشنبه ششم جمادی الاولی که جسر
 بسته شده بود پاسی از شب گذشته منهدان اقبال خبر رسانیدند که
 آن باطل اندیش بد سگال پریشان و آشفته حال بسان باد از آب
 گذشته بحزب ادیار خویش ملحق گردید و چون روز شد معظم خان
 باقتضای رای صائب فرهاد خان را با سه هزار سوار و محمد مراد
 بیگ را با توپخانه پیشتر بجانب اکبرنگر فرستاد تا راه کدهی و
 رنگا مائی که از هنگام استیلائی غنیم بر اکبرنگر تا این زمان مسدود
 بود بشکاید و آنحدود با امنیت گراید و فوجدار و کوتوال یا اکبرنگر تعین
 نمود و بدو آن خان که در آنروی گنگ بود نوشت که اگر احتیاج

شده انواع بحر امواج بصدمة توپخانه مخالفان عنان دلیري باز
 نهشیده و شبیه توپ و تفنگ آنها را واقعي نهاده باعث تضاد تائید الهی
 و انتظار اقبال بی زوال حضرت شاعنشاهی ازان ناله که چندان
 آبی نداشت بتلاش جادوت و دلاوری بگذرند و همت بردستگیر
 ساختن ناشجاع مقصور گردانیده او را مجال عبور از دریای گنگ
 ندهند لیکن چندانکه درین باب امرا و مرداران را تحریک و تکلیف
 کرد کوتاهی و خود داری نموده سخن آن نوئین اخلاص آئین رار کا
 نبستند ناچار خان سپهدار توپخانه سبکی که همراه رحیده بود ازین
 طرف ناله بروی غنیم چیده در برابر آن جیش ادبار صف کشیده
 ایستاد و به برق انگزی و آتش امروزی هنگامه دشمن کشی و عدو
 موزی گرم گردیده از اواخر روز تا اواسط شب نایره جلال مشتعل
 بود و قریب بنصف شب که اعدای باطل آهنگ دست از جنگ
 کشیدند عساکر منصور بخیمه گاه خود که تا جایی نزول مخالفان نیم
 کرده بود رفته باقی شب را بسر بردند و روز دیگر معظم خان از انجا
 کوچ کرده برگزار ناله که بسمت اکبرنگر در پیش غنیم واقع بود نزول
 نمود و صباح آن ناشجاع نیز از جایی نزول خود کوچ کرده برابر
 لشکر نصرت اثر فرود آمد و در صدد گذشتن از دریای گنگ شد
 لیکن این اندیشه داشت که اگر نخست خود با جمعی بگذرد باقی
 لشکر نکبت اثرش که پیوند امید از گمسته جدائی را فرصت
 می جستند طریق مفارقت سپرده همراهی او نخواهند نمود و اگر
 اول لشکر و مردم از آب بگذرانند و خود با جمعی قلیل بماند مبادا
 برگزار مرتجع سطوت و استیلاي عساکر قاهره گردد لهذا باقتضای

از دریای گنگ جدا شد و اکثر اوقات بی کشتی و پل متعذر بعبور
 امت ازین جهت که لشکر فتح رهبر بتعاقب آن تیره اختر بزرگی
 از آب بگذرد و از جمله دو پل بخته که از قدیم الایام بر ناله مذکور
 بسته شده یکی را که بگنگ نزدیک بود شکسته بدو کچی رفته بود
 معظم خان چون بکنار ناله رسیده پل را شکسته یافست ماعتی چند
 آنجا ایستاده باهتمام تمام جای پل را بخاک انداخت و توپخانه
 و لشکر را گذرانید و در حین توقف بر کنار آن ناله یک کشتی از
 غنیم مشکون بادوات توپخانه که از جمله ده توپ و دو صد بان بود
 بدست آمده داخل توپخانه منصور شد و بعد گذشتن از درنا پور
 در اثنای راه خبر رسید که ناخجاع از کمال سراسیمگی ترتیب افواج
 را برهم زده بالشکر پراکنده بدو کچی فرار نموده است از استماع
 این خبر فتح جنگ خان تیز عنائی کرده با تمام فوج هراول بی
 تحقیق و قائل بر جناح سرعت روانه شد و اسلام خان نیز با افواج برانغار
 جلوریز رفته خود را بهراول رسانید و چندانکه معظم کسان فرستاده
 آنها را منع نمود بسخن او باز نه ایستادند تا آنکه بکنار ناله دو کچی
 رسیدند افواج مخالف آن طرف ناله صف کشیده ایستاده بودند
 و توپخانه را پیش رو چیده مقاومت و مدافعت را مهیا و آماده
 شده دست جرأت بانداختن توپ و تفنگ کشودند و حتی المقدور
 در دفع صولت سپاه منصور کوش نمودند و فتح جنگ خان و اسلام
 خان با همراهان این طرف ناله عذاب کشیده مجال گذشتن و پیش
 رفتن نیافتند تا آنکه معظم خان نیز با ذو الفقار خان و ندائیخان
 و دیگر جنود قاهره رسید و صلاح دران دید که چون این تیز جلوئی رافع

محمد المجدد دکنی و چنددی از همراهان خان مذکور و پیر محمد
 آثار با قراولان بتحریر یک غیرت و همت مرکب جلالت برانگیخته
 بران تیره بختان حمله بردند و به تیغ سرافشان مبارزان نصرت نشان
 جمعی از آنها بر خاک هلاک افتاده بقیة السیف راه فرار سپردند
 و چندی از مجاهدان شهادت آثار نیز زخمی و جان نثار گشتند
 و چون ساعتی از شب گذشت هردو لشکر دست از جنگ کشیده در
 برابر هم فرود آمدند و شب را باصلاح پاس داشته مستعد گیرودار
 و آماده کارزار بودند و در اواسط این شب نور الحسن که از عمد
 و ارکان لشکر مخالف بود چون بحسن فراست و عاقبت بینی
 دریافته بود که بوی خیر از اوضاع ناشجاع نمی آید و عنقریب از صطوت
 و صولت جیش نصرت شعار راه آوارگی و فرار می پیماید برهبری
 بخت و یاری توفیق ازان برگشته اختر ابدار رفیق مفارقت
 جمسته بچفود ظفر اثر پیوست معظم خان او را بنوید الطاف بادشاهانه
 مصممال ساخته خلعت فاخر و خنجر مرصع و ده هزار روپیه از
 سرکار خاصه شریفه داد و رفیقانش را نیز در خور حال رعایتها نمود
 القصة تا چهار پنج روز باین دستور هنگامه جنگ بنوب و تفنگ
 گرم بود و رفیقین سواره و مسلح در برابر یکدیگر صف کشیده می
 ایستادند و قراولان باهم آویزش می نمودند تا آنکه اواخر شب
 ییست و هفتم خبر رسید که غنیم مقهور پاسی از شب مانده
 بجانب دوناپور فرار نمود چون ماسچه را بت صبح نمودار شد معظم
 خان کمر همت بر میان عبودیت بسته با جیش رعد خروش
 بتعاقب روان گردید ناشجاع پس از رسیدن بدوناپور که آنجا ناله

رسانیده بودند که غنیم عاقبت وخیم در گذر کلکده محاذی موضع
 تردی پور عزم گشتن از دریای گنگ دارد بر جناح تعجیل بآن
 سمت روانه شد و چون یک کوره طی نمود خبر رسید که مخالف
 بسمت دریای گنگ نیامده بطرف سوتی روانه شده است بنابراین
 آنخان اخلاص کیش بجهت تحقیق حال مقهوران بجای که رسیده
 بود توقف نمود و چون متواتر اخبار محقق رسید که غنیم براه
 مرئی رفته آن نوئین معظم از سمت گذر برگشته از همان
 راه بتعاقب شدافت و در نیم گره جریبی طی کرده اواخر
 روز در موضع فتح پور نزول نمود و از اینجا تا منزل گاه مخالفان چهار
 کوره بود چون پاسی از شب ماند توپخانه منصور را پیشتر روانه
 کرده فرهاد خانرا با فوج طرح و پیر محمد آنرا با قراولان و محمد
 مراد بیگ را با اهل توپخانه همراه نمود و هنگام صبح خود بانواج
 قاهره حواری شده در پی اعادی روان گردید و در اثنای راه خبر رسید
 که ناشجاع از سوتی گذشته آن طرف جیلماهی فزول ادبار نموده
 است عساکر گردون مائربع کرده از سوتی گذشته بانواج مخالف
 نزدیک شد ناشجاع خهران مآل از مشاهده قرب وصول جفوداقبال
 از روی ضرورت بمقابله و مدافعت برگشته توپخانه خود را که پیش
 انداخته بود طلبیده در برابر جیوش ظفر پیکر چید و به توپ و تفنگ
 و بان نایر قتال اشتعال یافته تا هنگام غروب آفتاب برین و تیره
 گذشت و چون شام در رسید قریب صد سوار ازان جیش ادبار
 جمارت و دلیری کرده بفوج ذوالفقار خان که از سمت چپ جنود
 فیروزی شعار به برانگار غنیم مقابل شده بود نزدیک رسیدند شیخ

نمود و چون تمام اردو و احوال و ائصال لشکر نصرت اثر بایستی از
 آب بگذرد و سه ناله دیگر نیز تا معسکر غنیم در میان بود آنروز يك
 و نیم گروه طی شد ناشجاع در کنار ناله که سه طرف دلدل داشت
 توپ خانه را چیده خود بانواج خویش سواره در عقب آن ایستاده
 بود معظم خان چون بر حقیقت گل ولای و دلدل آن مرزمین آگاهی
 یافت پیش رفتن را بی رعایت مراسم حزم و احتیاط که از لوازم
 سرداری و سپاهگریست مناسبت ندید و همانجا ایستاده توپخانه
 بادشاهی را روبروی مخالفان چید و بتوپ و تفنگ هنگام جنگ گرم
 شده تا اواخر روز نائز جدال شعله ور بود و مردم از طرفین سواره
 ایستاده بودند و چون شام نزدیک رسید معظم خان اردو را عقب
 افواج فرود آورده بعد از سه گهری شب بخیمه گاه آمد و مقهوران
 در جایی که ایستاده بودند منزل نمودند و درین تاریخ مخلص خان
 و عبد الله خان و سید نصیرالدین خان و سید سالار خان و دیگر بندهای
 بادشاهی که از درگاه سلاطین پناه با خزانه و توپخانه بشکر منصور
 معین گشته بودند بجنود قاهره پیوستند و دوازده لک روپیه و هفت
 صد بان و دیگر ادرات توپخانه که همراه آورده بودند رسانیده ضمیمه
 امجاب نصرت و فبرری گردیدند بالجمله سه پاس از شب گذشته
 ناشجاع از جایی که بود کوچ کرده رهگرایی فرار شد و بادشاهزاده
 محمد سلطان را با سید قلی اوزبک که از عمدهای او برد و گروهی
 دیگر چند اول قرار داد صبح روز دیگر که خبر بمعظم خان رحید
 باجنود مسعود بعزم تعاقب سوار شده توپخانه و لشکر را
 با احتیاط تمام از ناله و مواضع گل ولای گذرانید و چون منهبان خبر

جنگ گرم بود و قراولان لشکر فیروزی از آب گذشته با قراولان غنیم
آویزش می نمودند و ده دوازده روز باین عنوان گذشت تا آنکه
شب دوشنبه بیست و یکم ربیع الثانی که مخدولان بعزم محاربه و
مجادله آهنگ گذشتن از آب داشتند و باین سودای محال و پندار
دور از کارلوی نخوت و غرور بهوای استکبار می افراشتند زیرنگسازي
اقبال دشمن گداز شهنشاہ جهان منصوبه طراز آمد و خبر بنا شجاع
رسید که داؤد خان از آب گومتی که آن باطل اندیش سید تاج
الدین باره و جمال غوری و خواجه مشکي نوکران خود را با فوجي
در کنار آن تعیین کرده بود که آنرا از عبور افواج منصور محافظت
نمایند بکوشش همت و تلاش جرأت گذشته امت و جمال غوری
دران مقاومت و مدافعت با جمعی دیگر بتیغ جلادت مبارزان
فیروزمند مہری گشته و عنقریب خان مذکور بنانده که بنگاہ او بود
میرسد از استماع این خبر رعب اثر مغلوب جلود خوف و هراس
گردیده بنوعی که معظم خان اندیشیده بود داعیہ نبرد و پیکار
بعزیمت معاودت و فرار مبدل ساخت و اواخر همان شب نا کام و
و ناچار در کمال اضطراب طبل رحیل ادبار فرو کوفته با جنود نکبت
و خذلان و رفود خبیث و خسران از کنار آب بہاگیرتی کوچ کرده
روی عزیمت بسمت سمتی آورد که از دریای گنگ گذشته خود
را بنانده رساند معظم خان که بدیدہ داش و تدبیر این منصوبہ
پیش دیدہ بود انتہای فرصت نموده دوع مخالفان مطرود را کمر
جانفشانی بر میان همت بست و بقصد تعاقب بعد از یکپاس روز
سوار شدہ نا مواکب منصور از دریای بہاگیرتی کہ پایاب بود عبور

با اکثر جنود نا محمود خویش درین طرف مشغول مقابله و محاربه عساکر اقبال است از جای که اقامت داشت پیش رفته قصد تانده نماید و خبر رنیده بود که خان مذکور از آنجا روانه پیش شده دران زودی از آب کوسی خواهد گذشت و بیقین میدانست که عنقریب ناشجاع فتنه پرور برگشته اختر باستماع این خیر هر رشته ثبات از کف داده قدم همتش لغزش خواهد پذیرفت و بی تعب حرب و کوشش و تجمش نبرد و آریزش هزیمت یافته بنانده خواهد رفت و نیز چون دلیر خان از پیشگاه عز و جلال بکومک جنود مسعود معین شده بود انتظار رسیدن او نیز میبرد لاجرم بمقتضای حسن تدبیر چند روزی صلاح در صف آرایی و معرکه پیرائی ندیده روز دیگر از کنار ناله کوچ کرد و بقصد تعلل و تاخیر در محاربه و کارزار کنار آن ناله را گرفته بسمت مخصوص آباد روانه شد ناشجاع از طرح دادن معظم خان و نهضت عساکر قاهره بسمت مخصوص آباد گمان ضعف و وهنی در حال جنود اقبال و فتور و اختلالی در جرأت و استقلال معظم خان برده از اصابت رای و صلاح اندیشی آنخان اخلاص نشان غافل بود و بنابراین خیال غلط و پندار باطل او نیز با جنود اقبال از محل اقامت خود کوچ کرده ازان طرف دریای بهابرتی بسمت مخصوص آباد روان گردید که پیشتر رفته از آب بگذرد و بانواج نصرت شعار کارزار کند و در گذر نصیر پور که شش گروهی مخصوص آباد است و لشکر مملوک در نزدیکی آن نزول گزیده بود پایاب یافته بقصد گذشتن از آب در برابر جیوش نصرت مآب نرود آمد و هر روز از طرفین دریا بتوپ و تفنگ هنگامه

فوای فدا ساز کرد معظم خان خواست که بانواج منصور بهمان
 ترتیب و توزوک که قرار داده بود بر مخالفان حمله برد لیکن چون
 امر بذابراینانیت و خود سری سخن شنوی و فرمان بری نکردند
 و با او فی الجمله نفاق ورزیده خود داری و کوتاهی نمودند و باین
 سبب از عساکر ظفر اثر ترتیب و توزوک افتاده سلک اجتماع و
 اتفاق بر جای نماند چنانچه هراول و طرح از قول بسیار دور افتاده
 میسر چندان بدست چپ میل کرد که قول بمنزله چنداول عد
 و از میمنه بغیر اسلام خان کمی نزدیک نماند و با معظم خان در
 قول از تابینان او پانصد سوار و از امرا همین قزلباشخان و ارادت
 خان و راجه بهروز مانده بودند لاجرم آن روز از طرفین هتکامه جنگ
 بانداختن توپ و تفنگ گذشت و از کوتاهی مردم کوه اندیش
 کار بهصلاح کوتاه نرسیده استممال تیغ و هتان و حملهای دلیران ورزم
 آوران که بآن کار پیکار یک روی شود روی نداد چون شیر سوار
 میدان سپهر از مهر که گردون برگشته بمنزل گاه مغرب فرود آمد هر
 دولشکر دست از محاربه و جدال کشیده جانود مخالف آن طرف
 دریای بهاگیری نزول ادبار گزید معظم خان چون حال برین منوال
 دید باقتضای رای مصلحت پیرای از ناله بلکهته عبور کرده بخیمه
 گاه خود آمد و از آنجا که آن زبده خوانین عظام بدادند خان که چنانچه
 گذارش یافته بموجب یرلیغ گیتی مطاع با عساکر پنهان از دریای
 گنگ گذشته در حدود موذگیر بجهت گذرانیدن ایام برشکال اقامت
 داشت نوشته بود که درین وقت که موسم باران بآخر رسیده دریاها
 و نالها از شدت و طغیان یاز ایستاده است و نا شجاع نساد اندیش

الجبیش بودند روان گردید و ازین جهت که راه گل ولای بسیار داشت و بیشه و جنگل بود بآهستگی روان گشته چون بکنار دریای بهاگیرتری در جای که بنالغ بلکمه نپیومته و پایابمت رسید چنداول غنیم که سردارش امفندیار معموری بود ازان طرف نمودار شد باشاره خان سپه دار از توپخانه بادشاهی دست بانداختن بان و گجنال و شترنال کشوده نیران قتال بر افروختند و قشونی از افغانان که در فوج هراول بودند و برخی از تابیلان معظم خان و گروهی دیگر از مبارزان نصرت مند از آب گذشته باعدا در آویختند و بیک حمله افواج قاهره پای ثبات دشمنان از جای رفت و بسیاری ازان گروه شقاوت پژوه به تیغ آتشبار زهرآبدار مبارزان ظفرشمار گریبان بچنگ اجل داده مر بجیب عدم در کشیدند و زخمهای کمری باسفندیار رسیده در معرکه افتاد و نور الحسن که از عمدهای مخالف بود چهار زخم برداشته از عرصه کارزار عمان بودی فرار تافت و گرد هراتهور که او نیز از نوکران عمده ناشجاع بود و با مهاراجه جسونت منگه سمت خویشی داشت دران آدیزش و پیکار بدار البوار شتافت و بقیه الیسف بتنگ پا جان ازان مهلکه برآوردند ناشجاع چون برآمدن معظم خان باین طرف ناله اطلاع یافت ابن حسین داروغه توپخانه را با فوجی در برابر فو الفقار خان بر سر جسر گذاشته ازانجا بقصد مقابله معظم خان بر گشت و بعد از انقضای سه پاس روز روبروی جنود اقبال شده صف آرای حرب و قتال گردید و بهشت بدهی که دران نواحی بود داده توپخانه را پیش روی خود چید القصد بتوپ و تفنگ و زنبورک و بان نیران جدال زبانه زده برق نلنه درخشیدن گرفت و رعد بلا

تلاشهای مردانه و کوشش‌های دلاورانه بظهور رسانیده داد مردی و مردانگی داد و از مشاهده کثرت اعدای و قلت جمعیت همراهان خویش چند کشتی را از آن سرچهر بحدت رای صائب آتش زده موخت تا اگر بالفرض غنیم غلبه نماید و دلاخل جسر شود از آب نتواند گذشت و مخالفان نابکار پس از سعی بسیار و تلاش بیشمار دست از جنگ کشیده کاری نتوانستند ساخت و قدم جرأت بجسر نتوانستند گذاشت معظم خان بعد از وقوع این مقدمه صواب چنان دانست که از ناله عبور کرده بر سر مقهوران رود بنابراین محافظت اردوی و معسکر بعد از ذوالفقار خان نموده باین مزیت نصرت افر با عساکر ظفر پیکر در همین روز از آب گذشت و ترتیب و تسویه انواع قاهره نموده خود در قول قرار گرفت و اسلام خان را با مید مظفر خان و دلاور خان و نیکنام خان و جمعی دیگر از مبارزان جلالت اثار در میمنه و ندائیخانرا با راجه مجان سنگه بغدیده و گروهی دیگر از مردان کار در میسر جای داد و فتح جنگ خان را با لودیخان و زبردست خان و فریقی دیگر از افغانان که همگی در هزار سوار بودند بهراولی مقرر کرد و اخلاص خان خویشگی را با جوتی از مجاهدان شهابت شعار طرح نمود و تکیه بر بخت بلند و اقبال نصرت پیروند گیتی خدیو عالم گیر فیروز مند کرده بتوزوکی لائق و سزادر در عقب انواع مخالف که سه سردار توره داشت و بادشاهزاده عالیقدر محمد سلطان بآن مایه جرأت و دلوری و مهارت در فنون سواروی و پناهگیری که در عرض مدتهای مدید از برکات خدمت و میامن ارشاد حضرت شاهنشاهی اندرخته بودند مقدمه

آنحوران و روز بهانیان بمدد یکه تاز خان فرستاد و آنخان شهادت شعار خود دران طرف جسر قرار گرفته رسول بیگ روز بهانی را با جماعت او و طایفه آنران و پانصد سوار برق انداز و پانصد پیاده بندوقچی بکومک یکه تاز خان از آب گذرانید القصه فوج مخالف باستظهار فیلان و توپخانه عظیم نزدیک بمورچال رسیده بجنگ و کوشش پرداخت یکه تاز خان با آنکه مپاهیی درخور هجوم مخالفان همراه نداشت قدم ثبات و استقلال امده داد سعی و مردی داد و پس از تلاش و تردد بسیار که منتهای مراتب کارزار و سزاران بهادران جان نثار بود بزخم تفنگی که از دست اجل کشاد یانست از پای در آمده با دو برادر حقیقی نقد جان در راه ولی نعمت صورت و معنی در باخت و بذیروی کوشش و جان فشانی لوائی شهادت در میدان سعادت برافراخت و از بندهای روشنای محمد صادق اردوبادی نیز دران دارو گیر بسربازی رتبه سرفرازی اندوخت و چندی دیگر از جوانان دلاور سربجید نیکنامی فرو برده جمعی کثیر چهره مردمی بزبور زخم آراستند و از نامدران لشکر مخالف مقصود بیگ مخاطب بقدر انداز خان و سرمست انغاه هدف نارک قضا گشته بر خاک هلاک افتادند و بسیاری از آن حزب ادبار گشته و زخم دار گشتند و بعد از سnoch اینحال چون همراهان یکه تاز خان که جمعی قلیل بودند تاب استیلاي العدا نیاوردند و از آب گذشته بنو الفقار خان که دران طرف جسر بود ملحق شدند آنخان معقیدت مآب از انروی آب بتوپ و تفنگ نابره قتل افروخته با زری شهادت و پردلی بمدافعت کشاد و

بود قریب پندر ماه طی کرده عمره شهر ربیع الثانی از نوم سال جلوس
 همایون در حدود بلکته در برابر افواج بحر امواج نزول ادبار نمود
 و چون ناله در میان هائل بود نخست بدوپ و بان و تهنک جنگ
 سر شده تا هشت روز باین عنوان از طرفین هنگامه نبرد گرم بود
 و گاهی یک جوانان و دلوران جنود قاهره که برسم قراولی از آب
 گذشته بودند با مخالفان مقهور که خبرگی نموده قصد نزدیک
 آمدن بجسر میکردند آتش کلزار می انروختند و بشعله جان
 سوز تیغ و مئان خرمن وجود جمعی از اعدای نابکار و دشمنان تیره
 روزگار می سوختند چون معاندان دیدند که جسر پی که رو بروی لشکر
 فیروزی اثر بود بمحافظت افواج گردون توان و توپخانه برق مطوت
 وعد نشان و حسن تدبیر و هوشمندی معظم خان مستحکم است
 و ازان سمت مجال یورش و عبور و احتمال آویزش با لشکر منصور
 نیست و قرالان بآنها خبر رسانیدند که در سمت جسر بالا جمعیت
 لشکر ظفرلوا کم است بامید آنکه شاید آنجا کلری از پیش برند
 روز نهم از مقابل جیش اقبال کوچ کرده بسمت جسر مذکور روانه
 شدند که آنجا جنگ در انداخته بغلبه و امتیلا از آب بگذرند ناشجاع
 خود یا بلند اختر پسر گهتر خویش در قول قرار گرفته هراول راباقتدار
 جرأت بادشاه زاده بلند مقدار محمد سلطان استوار کرده شاهزاده چهار
 نیل جنگی با توپخانه پیش روی خود قرار داده باینی هابخته
 بموی جسر روان شدند یک تار خان با همراهان خود بقدم همت
 و جلالت بقصد مدافعه بمورچال اینطرف آب آمد و معظم خان
 بعد از وقوف برین معنی فر الفقار خان را با همراهان او و فرقه

ایام برشکال را آنجا بسر بردند و چون موسم باران منقضی شد و طغیان آبها فرو نشست و بادشاهزاده والا گهر محمد سلطان که بجهت که غذائی بتانده زنده بودند با جنود مخالف که دران طرف آب بود باکبر نگر آمدند ناشجاع را دگر باره سودای پندار و غرور و هوای فتنه و شور بسر افتاده باندیشه محال عزم صف آرایی و نبرد با عساکر اقبال که همه پیش معظم خان در معصومه بازار یکجا فراهم آمده بودند مصمم کردند و با بادشاهزاده محمد سلطان و بلند اختر بسر خرد خویش و قریب هشت هزار سوار بآهنگ جنگ و قصد پیکار روانه شد و میر مرتضی بخشی خود را بحراست اکبرنگر مقرر نمود معظم خان بعد از استماع خبر نهضت غنیم از اکبرنگر بقصد مدافعه و مقابله از معصومه بازار روانه شد و چون نزدیک بموضع بلکته رسید بصوابدید رای صائب در عقب ناله عمیقی که پدریابی بهاگیرتی منتهی شده قرار افامت داده در جسر بفاصله نیم کمره از هم بران ناله بست یکی پیش روی معسکر ظفر اثر و یکی با سمت راست در سمت بلکته که هرگاه خواهد جنود مسعود را باین در جسر از آب بگذارند و درانطرف جسرها مورچال بسته بادوات توخانه استحکام داد و محمد مراد بیگ را باهتمام توپ اندازی در مورچال سمت رو بروی خود و یکه تاز خان را باجمعی بمحافظت جسر جانب دست راست و پیر محمد آخر را با فرقه آغران بقراردلی تعیین کرده منتظر ورود اعدای نشست بالجمله چون ناشجاع می خواست که از نواره جدا نشود و از اکبرنگر تا نواحی معسکر جیوش فیروزی که براه راست همگی بیست و چهار کمره

دران اوقات کوفته‌ناک بود خود موار نتوانست شد اسلام خان و
 فدائیان با هائیر عساکر بادشاهی سوار شده بقصد مدافعت اعدا
 براه خیابانی که ازان دامن کوه تا شهر نواست و در موسم طنیان
 آبها همان زمین خشک میباشد بجانب مخالفان روانه شدند
 قبل از رسیدن این گروه راجه اندر من با همراهان خود در مقام
 مدافعت در آمده حتی المقدور کوشش و اویزشی با مخالفان نمود
 لیکن از قلت جمیعت همراهان تاب مقاومت نیارود و اسلام خان
 و فدائیان و سائر عمدها و سرداران لشکر بادشاهی بنابر اغراض باطله
 نفسانی بایکدیگر خلاف ورزیده توفیق مجاهده نیافتند و با آنکه
 از جانب اعدا اصلا آثار غلبه و استیلا رخ نمود بلکه شوکت و کثرت
 مبارزان جنود دولت را بود بی کوشش و جانفشانی قدم همت
 پس نهاده رخ از عرصه مقابله تافتند و بهمان سر زمین که محل
 اقامت بود برگشته آنجا نیز از عدم اتفاق استقلال نورزیدند
 ذوالفقار خان چون حال برون ملوال دیدناچار با مجموع عساکر قاهره
 در اواخر شب کوچ کرده براه دامن کوه منجوه و هیاسه بجانب
 معصومه بازار روانه شد و بمعظم خان ملحق گشت و بعضی از
 بندهای پخت فطرت مست عقیدت راه بیوفائی پیموده رو گردان
 شدند و بجنود مخالف پیوستند و اکثر فوکران بادشاهزاده والا تبار
 محمد سلطان از سپاه و خدمه بآنطرف رفته بعضی کز خانجات و
 فیال و اسپان شاهزاده نیز که آنجا بود بتصرف ایشان آمد
 و مخالفانرا از وقوع اینمعنی نخوت و جرأتی تازه و قوت و شوکتی
 فراوان بهم رسیده قدم جسارت در اکبرنکردن فشردند و بی مانع و مزاحمی

مدت که اکبرنگر در تصرف جنود ظفر اثر بود و اهل و عیال اکثر نوکران ناشجاع باسوال و استعده آنجا بودند معظم خان و ذوالفقارخان نظر بر شمیمه معدلت و نصفت و شیوه احسان و مروت خدیو جهان و خلیفه زمان کرده منسوبان و متعلقان آنها را در مهد امن و امان جای داده بودند و احدی را یارای آن نبود که دست تعرض و تطاول بعرض و مال آنفریق رحاند شیخ عباس مذکور در عرض این ایام که در پتوره بود اکتفا بآثار جوز و بیداد ناشجاع کرده همواره جمعی بر نواره بتاخت و تاراج اکبرنگر میفرستاد چنانچه مال و ناموس بسیاری از مردم ناشجاع دران غارتها دستخوش بیداد او بشان شد بالجمله بعد از چندی که شیخ عباس در پتوره پای جرأت استوار کرده بود ناشجاع دلیر شده عزم آمدن باین روی آب نمود و سراج الدین جابری را بامیر علاء الدین دیوان و محمد زمان میر سامان خود در تانده بمحافظت بنگاه و اهل حرم گذاشته باستظهار نواره نهم ذی الحجه باین کنار آمد و در پتوره نزول ادبار نمود و چون میخواست که صبیغه خود بحواله نکاح بادشاهزاده محمد سلطان در آرد تا ایشان دلنهاد همراهی او شوند و تهیه اسباب این طوی کرده بود از اینجا ایشارا بتانده فرستاد که کد خدا شوند و بعد از وقوع طوی مراجعت نمایند و حیزدهم ماه مذکور از پتوره قصد اکبرنگر کرده بآنجا آمد ذوالفقار خان با اکثر لشکر ظفر اثر در سرزمین بلندی از دامن کوه که مابین شهر قدیم و شهر نوامت جای اقامت گزیده بود و راجه اندرمن بندیده با جمعی در منازل و عمارات ناشجاع نزول داشت خان مذکور بعد از وقوف برین معنی چون

و همه طرف دیگر را در موسم برشکال و زمان شدت باران و طغیان آنها که باصطلاح اهل آنملک جهیل میگویند بمقابل آب میگیرد که همه زمینهای که در غیر این موسم خشک میباشد بزیر آب در می آید چنانچه بحال تردد اسب و آدم نمی ماند و در عین شهر کشتی کار میکند لهذا در هنگام طغیان جهیل بنابر آنکه همگی نواره را که مدار کار آنملک برآنست غنیمت متصرف بود آرزو از راه دریا بسپاه ظفر پناه نمیرسید و ازین جهت که راجه هرچند زمیندار منجوه که از تیره بختی و شقارت منشی با اعدای اتفاق داشت در طرف کوهستان منجوه راه بر مترددین شورانیده بنجاره را میزد ازان راه نیز غله بمعسکر فیروزی نمیرسید بنابرین مقدمات درین ایام عصرت و تنگی تمام در لشکر منصور که در اکبرنگر بود روی داده کار مردم بصعوبت کشید و اختلال عظیم بحال لشکریان راه یافته اکثر مراکب و دواب از قلت قوت تلف شد و نیز جمعی از جنود قاهره در سرزمینی مرتفع که آب نمیگرفت رخت اقامت گسترده منتظر انصرام ایام برماست بودند چون ناشجاع بر اینحال آگهی یافته داعیه گرفتن اکبرنگر از ضمیر فساد پرورش سربرزده نخست شیخ عباس را که میربحر بود با چهار صد سوار و برخی از نواره بموضع پتوره^(۲) که دهی است در هشت گروهی اکبرنگر بر ساحل دریا و زمینش ارتفاعی دارد فرستاد و او با همراهان بآنجا آمده چون مانع و مزاحمی نبود بساط اقامت و درنگ گسترده و با آنکه درین

تیره بخت او را حاکم جهانگیر نگر کرده بود زمینداران آتجا را باخود متفق ساخته در صدد بندگی و دولت خواهی خلیفه جهان است و ملور خان پسر معصوم خان زمیندار جانگیر نگر باشاره او اکثر نواره پادشاهی را بقید ضبط و تصرف خود آورده بآن برگشته ایام در مقام مرکشی و خلاف است و مجموع زمینداران آنحدود بمواقت او دم از مخالفت میزنند و عنقریب خانمذکور بانواره پادشاهی بمعظم خان پیوست از اجتماع این خبرلواجم نیران خوف و هراس از کانون باطنش مربر زده زین الدین مهین نا خلف خود را با خواجه خسرو که نوکر همده او بود و لشکر شایسته بجهانگیر نگر فرستاد تا بضبط و نسق آن حدود و استمالت زمینداران آتجا پردازد و رحمان یار مذکور خاطر خود را بفعل نتواند آورد و چون خاطرش ازین معنی بغایت هراسان بود باین اکتفا نکرده سید عالم را باجمعی دیگر متعاقب فرستاد که بزین الدین پیوسته بهر عنوان که صورت بنده رحمان یار را بقتل رسانند زین الدین بعد از وصول بجهانگیر نگر تمهید کشتن رحمان یار کرده از روی غدر و مکیدت بغسانه و انهن روزی او را دوبار عام طلبید و باشاره آنشعبه دوحه فساد مردمی که حاضر بودند هریک حربه انداخته او را از هم گنوافیدند و وبال این قضیه نیز بروزگار وخامت آثار ناشجاع عائدگشته ضمیمه اسباب خذلان و ادبارش گردید *

و از موافق این ایام آمدن آن بدصآب است باینطرف آب و متصرف شدن اکبرنگر بنا بر بعضی موجبات و اسباب تبیین این مقدمه آنکه چون یکطرف آن بلده کوهستانست

آن آبها مورچال بسته و جمعی بمدافعه مقرر نموده از روی زمین و دریا در مقام ممانعت بودند ازین جهت طی مسافت تا رسیدن بحدود منگیر و بهاگلیور بطول کشید و درین مدت اکثر اوقات میان مبارزان جیش منصور و اعدای مقهور جنگها و آویزشها روی می نمود و همه جا غلبه و امتیاز اولیای دولت را بود و چون داود خان بموضع قاضی گریه که برابر بهاگلیور است رسید هنوز موسم بارش آن ملک که امتدادش بیشتر از دیگر جاها است سپری نگشته آبها و نالها که عبور از آن ناگزیر بود طغیان داشت خصوصا آب کومی و کاله پانی و مهاندی که در برشکال بغایت عظیم می باشد و هیچ یک پایاب ندارد و ازینجهت برای گذرانیدن باقی ایام برشکال و فرزندشستن طغیان آبها و نالها در آن موضع قرار اقامت داده یکچند بانتظار وقت و فرصت آنجا بسربرد و چون ناشجاع بار دیگر چنانچه عنقریب گزارش خواهد یافت اکبر نگر را متصرف شده باین روی آب آمد خان مذکور نیز بصوابدید رای صائب از گنگ گذشته درین طرف اقامت گزید و یکچند در حدود بهاگلیور و کهل گانو گذرانید و در اواخر ربیع الاول که موسم باران منقضي گشته آبها از طغیان ایستاد و میان ناشجاع و معظم خان درین طرف آب محاربات و صف آراییها روی داده دگر باره از گنگ گذشته روانه مقصد گردید باجملة ناشجاع بجهت گذرانیدن ایام برشکال در تانده طرح اقامت انگنده مجموع لشکر خود را آنجا جمع کرد و چون شنیده بود که رحمان یار مخاطب برشید خان پسر افتخارخان قدیم که در سلک کومکیان هنگامه انتظام داشت و آن بیخرد

هوشمندی و راجه اندر من بندیده و قزلباشخان و چندی دیگر از امرا
 در اکبر نگر ماندند و چون رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی
 که پیوسته از فروغ الهام روشن و دقائق احوال ملک و ملت دران
 پرتو انکس امت از کمال دور بینی و مصلحت سنجی چنان اقتضا
 نموده بود که یکی از بندهای شہامت کیش جانسپار با فوجی از
 جنود نصرت شعار از دریای گنگ عبور نموده بر سر تانده که بنگاه
 ناشجاع بود برود چنانچه معظم خان با عساکر نصرت اثر از صمت
 مخصوص آباد و اکبر نگر در استیصال آن شور انگیز فتنه گر
 میکوشید از آنطرف دریای گنگ نیز برخی از انواع ظفر لوا بدفع
 او بردارند و از هر دو سو کار بران برگشته روزگار تنگ سازند از جناب
 خلافت و جهانداری یرلیغ گیتی مطاع بنام داؤد خان صوبه دار
 بهار صادر شده بود که کمر همت بتقدیم این خدمت بندد و با
 تابینان خود و کومکبان آن صوبه هر جا منامب داند از آب گنگ
 گذشته بر سر تانده رود خان مذکور بعد از ورود منشور لامع النور
 شیخ محمد حیات برادر زاده خود را با هزار و پانصد سوار و دو هزار
 پیاده بنیابت خویش در پتده گذاشته بموجب فرمان واجب الادعای
 غره ماه مبارک رمضان با رشید خان و میرزا خان و هادی داد خان
 و قادر داد خان و خواجه عنایت الله و سائر کومکبان صوبه بهار
 بلده پتده از گنگ گذشت و چون موسم برشکال رحیده آنها و نالها
 طغیان کرد و دریای ترجوک و گندک و دیگر شعبهای دریای گنگ
 که دران فصل بدون کشتی و جسر عبور از آنها متعذر است در راه
 واقع بود و غنیم عاقبت و غنیم باستظهار نوار غنیم جا بجا بر کنار

حال خودیش دانسته با منتظران یکدلی و اعتضاد موافقت آن راه
 نژاد مستوثق گردید و ازین سانحه کمال فتور و اختلال بجنود اقبال
 راه یافته سپاه ظفر پناه بهم برآمدند و بند های بلادهاهی را دل از
 جلی رفته بازوی همت بسستی گرانید و ناشجاع لشکری با برخی
 از نواره بدو کاچی فرستاد که از اشیا و اموال و کار خانجیات و لشکر
 شاهزاده هرچه توانند بآنروی آب برند معظم خان همان شب از
 سروح این قضیه آگهی یافته بحسن همت و نیروی تدبیر عذاب
 ثبات و سکون از کف فداک و اصل مغلوب تزلزل و هراس نگشته پای
 عبودیت از جاده مستقیم اخلاص و دولت خواهی بیرون نهد و
 فردای آن بقصد جبر این حادثه از روی کمال مرداری و عبودیت
 شعاری چریده از موتی خود را بشو کاچی رسانید و لشکر نصرت
 اثر را که از وقوع این سانحه سر رشته استقلال از کف داده بودند
 ضبط و نسق کرده باستمال و دلداری همت بخشید و جمعی از
 مخالفان را که چرگی و چیره دستی کرده با نواره بقصد برهن کار
 خانجیات و لشکر شاهزاده باین طرف آب آمده بودند از آنجا منع
 نموده حائب و مهزم ساخت و کمر اخلاص و بندگی بر میان جان
 بسته بتدبیر تدارک این قضیه ناملائم پرداخت القصه بعد ازین
 مقدمه چون موسم طغیان آبها بود از طرفین مورچالها برخاست
 و معظم خان خود در موضع معصومه بازار که سرزمینی مرتفع و از
 اکبرنگر بمسافت می کرده واقع است قرار گزینانیدن ایلم برسات
 داده آنجا بساط اقامت گسترد و بروفق تجویز و موایدید او ذالفقار
 خان و اسلام خان و فدائی خان و مید مظفر خان و اخلاص خان

ناشجاع از روی عذر و مکیدت بارمال رحل و رسائل و تمهید
 تصویبات و تخلیفات که در نفوس جوانان نا تجربه کاران صریح التائیر
 است باغواى آنشعبه دوحه سلطنت میکوشید و به نیرنگ تلبیس
 و تزویر انسون مکرو فریب میدمید و حرف تزویج مبیغه خود با آن
 والا نژاد درمیان آورده بود و نیز بعضی مفسدان واقعه طلب میانه
 ایشان و معظم خان که حضرت شاهنشاهی بمقتضای پیش بینی
 و کار آگاهی او را در مرداری عساکر نصرت شعار کمال استقلال و
 اختیار داده بودند غبار نقاز انگلیخته همواره بنمائی و غمازی
 و فحش انگریزی و فتنه سازی می نمودند درین وقت آن عالی
 قبار را بنابر مقدمات و همیه اندیشیهای فاسد بخاطر راه یافته این
 معنی علاوه مراتب اغوا و اضلال مخالفان گردید و از خامی و
 جاهلی ارتکاب امری که سزاوار آئین دانش و هوشمندی و
 شایان شکوه حشمت و سربلندی نبود نموده چهره دولت و سعادت
 خود بناخن مخالفت خراشید و اراده گردیدند بناشجاع و موافقت و
 معاونت او پهنهاد خاطر ساخته باین قصد ناصواب و عزیمت
 نالایق شب بیست و هفتم ماه رمضان دوم سال از جلوس همایون
 با امیر قلی داروغه توپخانه و قاسم علی میر توزک خویش که
 محرم این را بودند و در سه کس دیگر از خدمتگذاران برکشتی
 نشسته از آب گذشتند نا شجاع بعد از اطلاع برین مقدمه انبساط
 و استبشار عظیم نمود و بلند اختر پسر کهنتر خویش را با جانی بیگ
 که سر خیل عمدهای او بود باستقبال فرستاده قدوم ایشانرا با عزاز
 و احترام تمام تلقی کرد و این معذی را سرمایه رونق کار و بهبود

حکمت‌های پنهان که در مذوح حوادث نشأ کون و نصاد و دیعت نهاده گاهی در صاحت دولت آسمان رفعتش غبار حادثه ناملائم که با صره آشوب ظاهر بینان و توتیایی دیده دانش هوشمندان باشد بباد دامن مصلحت بر انگیزد و احبای سلطنت و اولوی خلافتش را بحدوث سانحه نا مرغوب که غافلان اسرار حکمت ایزدی آن را از مرید عین الکمال و خردمندان بصیرت منش از آیات مبین اقبال شمارند امتحان نماید تا چون عقول و انهام ارباب الباب در تدبیر آن معضله فرو ماند و اقدام نفوس اصحاب همت در حلول آن واقعه از جاده ثبات و استقامت لغزش پذیرد سلسله عنایت ازلی که همواره کفل آمال و ناظم اشتات احوال این دولت آسمانی شکوه همت بجنبش آمده بچاره گری و کار سازی پردازد و بحل آن عقده دشوار قوت بازوی بخت کامکار او بر همکنان روشن و اشکار سازد از شواهد و نظائر صدق این مقال در مدارج ظهور نیز ایهت و جلال خدیو جهان و خلیفه زمان قضیه مخالفت و طغیان بادشاهزاده عالی نژاد محمد سلطان امت که درین هنگام بحسب تقدیر روی داده موجب حیرت آرا و افکار شد و بآ نسبت فی الجمله و هن و اختلالی بعساکر گبهان ستان راه بانته یکچند سرمایه نخوت و غرور مخالفان گردید و آخر الامر امداد لطیفه تائید الهی و رهنمائی انوار شمع دولت حضرت شاهنشاهی آن والا تبار خلاف اندیش را از تیه عصیان و گمراهی بر آورد و مجددا نیروی طالع والای این خدیو انفس و اتفاق پرتو ظهور داده جهان و جهانیان را دیده بنور بندیش بر افروخت تبیین این غریب واقعه آنکه چون درین مدت

و جمعی دیگر را اعدای هجوم آورده دستگیر ساختند القصه پس از وقوع این مقدمه بچند روز چون موسم برشکال نزدیک رسیده بود باران سر شده بمیانجی ابر قطره بار غبار پیکار فرو نشست و کثرت بارش و طغیان آبها باعث خمود فیران جدال و قتال گردید و از طرفین بساط محاربه در نور دیده بسر انجام اسباب گذرانیدن ایام برشکال پرداختند *

روگردان شدن شاهزاده عالی تبار محمد

سلطان و رفتن به پیش ناشجاع قتنه شعار

و شرح وقایعی که بعساكر ظفر پناه روداده

چون اینزد جهان آرا خواهد که یکی از برگزیده های خویش را که جمال عظمت و کمال جلالتش از نظر ظاهر نگر صورت بینان در نقاب احتجاب مستور باشد در پیشگاه ظهور جلوه دهد و بلطائف توفیقات و شرائف تائیدات شان معنوی و مرطل الهی او را بکافه عالمیان نماید تا هم اهل روزگار که بی دستیاری دلائل ظاهره براهین باهره کامیاب معرفت حقائق اشیا نتوانند شد بعلو قدر و منزلت از راه برده چراغ بینش از مشعل هدایت بر افروزند و سرمایه آگهی و بصیرت اندوزند و هم آن دست پرور افوار توفیق از ظهور بدائع وقائع و جلایل احوال اندازد مواهب و الطاف فوالجلال در باره خود گرفته دست اعتصام و توسل از عروة وثقی توکل بر نداده و همواره همت والا بشکر نعم والای نامتناهی آلهی گمارد باقتضای

کنان از میان گوشها برآمده یکنزخم تفنگ و دو زخم تیر برداشته و
 چند کس از همراهانش نیز زخمی شدند و شهباز و شریف برادران
 فتح جنگ خان و زستم و رسول برادر زادهای خان مذکور و جمعی
 دیگر از اقربا و تابینان او که در کشتی دیگر بودند برخی فرود آمده
 بمداامت اعدا پرداختند و مابقی در صدد فرود آمدن بودند درین
 اثنا فوجی دیگر از دشمنان بد سیر قریب بدو رسیده سوار فیلی
 پیشا پیش برانها حمله کرد و فیل بآب درآمده بر سر کشتی رسید
 این دلیران جانها را در راه دین بر هلاک نهاده آنچه نهایت مرتبه
 شهادت و جانفشانی بود بظهور رسانیدند و بعد از کوشش بعبار
 شهباز را فیل بصدقه دندان از هم گذرانید و رستم و رسول با جمعی
 دیگر جنگ کنان بر تپه والای شهادت فائز گشتند و تنی چند که مجروح
 گشته از تلاش و تردد بازمانده بودند بحسب تقدیر دستگیر شدند
 جامل که در آن موقع قیامت اثر و موج خیز حادّه و خطر جمعی گذیر
 را آب هلاک از سر گذشت و سفینه حیات بسیاری بگرداب اجل
 فروشد و بعد از وقوع این کارزار مخالفان نابکار بر سر راه امام خان و گروهی
 که پیشتر از کشتی نزول نموده بمورچال درآمده بودند هجوم آوردند
 آن دلاوران شهادت پرور که جان فشان را در راه بندگی پیرایه بقای
 چاروانی و سرمایه عمر ثانی می شمردند بازوی بمالت و دلیری
 کشاده خرید متاع نیکدامی را نقد روان بر کف همت نهادند و تیغ
 گین از نیام قهر کشیده داد سعی و جلالت دادند لیکن چون پیاده
 بودند و از عقب کومکی نرسید و فیلان غنیم از اطراف بر آنها حمله
 کرد اهتمام خان و برخی دیگر گوهر حیات در راه عبودیت در باختند

فهرده دست جرأت بانداختن تیر و تفنگ کشودند و مخالفان را برگردانیده نگذاشتند که داخل مورچال شوند لیکن مردمی که در کشتیها بودند توفیق اعانت و امداد نیافتند و در عین این زد و خورد قدم همت پس گشیده کشتیها را برگردانیدند و از مجموع نوارۀ پادشاهی همین هشت کشتی دران کنار ماند که برخی مردم از آنها فرود آمده داخل مورچال شده بودند و پارۀ هنوز در کشتی بودند مخالفان از مشاهده این حالت چیره و دلیر شده بهمان هیئت اجتماعی که نخست بر مورچال حمله آورده بودند با درنیل صحت باهنگ مدافعه برگردیدند لیکن متعرض مردمی که داخل مورچال شده بودند نگشته برمر کشتیهای مذکور هجوم آوردند و فرصت غنیمت شمرده بازوی جسارت بمحاربه و پیکار کشودند معظم خان چندانکه معی کرد که کشتیهای که از کنار برگشته بود باز بکومک آنها برود یا باینطرف آید که جمعی دیگر حوار کرده بمدد فرمند صورت نسبت و درین اثنا که بهادران فیروزمند باعدای شقاوت پیوند گرم تلاش و اویزش بودند از نوارۀ مخالف چند گوشۀ جنگی از اطراف این کشتیها در آمده برروی آب نیز مخدولان خاکسار آتش امروز پیکار شدند و بحر طوفان خیز فتنه و ستیز بتلاطم آمده حربی معب نیمابین روی داد و نهنگان بحر شجاعت را با آن روبه مقتان اویزش رستمانه اتفاق افتاد زبردستخان برادر فتح جنگ خان که بارنقای خود دریکی ازان کشتیها بود باجمعی از مخدولان که در گوشها بودند جنگی مردانه و کوشش دلیرانه کرده بهیاری ازان گروه ادبار پزوه را مقتول و مجروح ساخت و جنگ

رسید که دستبرد یی بهتر از آن بکار برد لهذا بعد از وقوع این مقدمه به چند روز بندهای بادشاهی را طلبیده قرارداد که نوبتی دیگر جمعی کثیر با استعداد تمام به کشتیها نهسته بر سر مخالفان روند و باین عزیمت شب دوشنبه نوزدهم شعبان از نخستین سال جلوس همایون خود بکنار دریا رفته زمره از دلیران و دلوران جیش معمود را که مرداران و مردم نامی دران میان بودند بر کشتیها نشانید و بعضی و اهتمام تمام تا اواخر شب هفتاد و سه کشتی مشحون بمردان کار و آلات پیکار ساخته نزدیک صبح بآنطرف آب روانه نمود چون درین نوبت اعدای غافل نبودند بلکه از عزیمت این حرکت پیشتر آگاهی داشتند و امداد مدافعت شده شب و روز لوازم حزم و پاسداری و مراسم تیغ و هوشیاری بکار میبردند مید عالم که سرگروه مخالف بود مستعد مقاومت و مصادمت گشته بالشکری شایسته و چند نیل مست جنگی دور از مورچال عقب دمدمها در کمین فرصت شد کشتیهای مذکور نزدیک بکنار رحیده در سه کشتی که از همه پیش بود اهتمام خان و گروهی دیگر دران بودند خان مزبور و معدودی از مبارزان منصور پوچستی و چالکی فرود آمده بر مورچال اعدا حمله آور گشتند و مردمی که در مورچال بودند از پیش آنها گریزان شده بهادران نصرت لوا علمهای خود بر بالایی مورچال زدند بمشاهدت ایحال مید عالم بآن جمع کینه خواه از کمینگاه بر آمده در یفوق که این زمره قلیل فرود آمده باتی در مدد نزول بودند و اکثر کشتیها هنوز بکنار دریا نرسیده بود برین گروه حمله کرده بکام مدافعت پیش آمد مبارزان جلالت آئین باوجود قلت عدد قدم دلیری

کشتی مشحون بالات توپخانه کرد و جمعی از تغلچیان و مردم
 کوی بران نشانیده شبی روانه نمود که بآنطرف رفته دستبردی بکار
 برند کشتیهای مذکور چون قریب بمیدان دریا رسید دیده بانان و
 قراولان نوار غنیم آگاه شدند و نوار آنها بمداغه پیش آمده این فریق
 کوی ساخته برگردیدند رز دیگر آخان عقدیت پرور دگر باره بان
 عزیمت نصرت اثر بیست کس از بادهای بادشاهی و جمعی از
 غلامان خود برده در کشتی نشانیده در گرگاه روزی که هوا در نهایت
 حرارت بود و اعلای غافل بودند آنها را فرستاد که شاید فرصت
 یاخته دستبردی نمایند آن کار طلبان چالاک بسبک سیرجی باد از
 آب گذشته بر مر توپخانه غنیم که در مورچالهای کنار دریا بود رسیدند
 و بدلیری و تیزدستی شش توپ برداشته بکشتیها در آوردند و دو
 توپ کلان که قابل نقل و تحویل نبود آتشگاه آنها را مینج زده باطل
 گردانیدند و مالما و غانما معاودت کرده بنیرنگی اقبال بیزوال خدیو
 جهان اینقسم دستبردی عظیم و جرأتی نمایان از آنها بظهور آمد
 اعلای از وقوع این مقدمه انگشت حیرت بدندان تعجب گزیده از
 سطوت و صولت مبارزان بهرام انتقام حساب تمام بر گرفتند چون
 ناشجاع ازین معنی آگاهی یافت سید عالم را که رکن اعظم لشکر او
 بود بانوجی تازه بجای نور الحسن تعیین نمود و پس از وقوع
 این قضیه شگرف باقتضای تقدیر عساکر گردون مآثر را چشم زخمی
 روی داد و تبیین این مقدمه آنکه چون مبارزان فیروزی نشان
 چنان دستبردی نمودند و نقش آن تدبیر بحسن اتفاق و بغایر
 غفلت ارباب عناد و شقاق درست نشین شد معظم خان را بخاطر

بطرف سوتی که قریب چهارده کروه از اکبرنگر بهمت جهانگیرنکر
 واقع است رفته آنجا بتدبیرگذشتن از دریا پردازد و عساکر ظفر مآثر
 از دوکاپی تاسوتی جا بجا در کنار آب مورچالها مالحظه در کمین
 انتهاز فرصت باشند بنابراین آنخان ارادت ائین با برخی از جیوش
 نصرت قرین بسوتی رفته آنجا بساط اقامت گسترد و همت عقیدت
 پیوند بر عبور از دریا و استیصال اعدا مقصور گردانیده بسرانجام
 اسباب و تمهید مقدمات آن پرداخت طی قلیخان را با جمعی در
 صحافی دوناپور که قریب شش کروه از باترپور بهمت جهانگیرنکر
 است تعیین کرد و بادشاهزاده بلند مقدار محمد سلطان با ذوالفقار
 خان و اسلام خان و فدائی خان و جمعی دیگر از امرا و هائرانواج نصرت
 پیرا در دوکاپی قرار اقامت داده روبروی ناشجاع نشستند و آن باطل
 ستیز فتنه پرور نور الحسن را که از عمدهای او بود با فوجی و برخی
 از توپخانه فرستاد که در مقابل سوتی نشسته بمراتب مدانعت
 پردازد و اسفندیار معموری را با جمعی بدوناپور معین نمود که
 آنجا مورچال بسته مانع عبور عساکر منصور باشد و زین الدین پسر
 بزرگ خود را باتمامی پردگیان و زائد اموال و اشیا بئانده فرستاد
 بالجملة معظم خان بعد از استقرار در سوتی بسرانجام نواره پرداخته
 قریب صد کشتی سامان نمود و شب و روز در کمین فرصت بوده
 مخالفان آنطرف دمدمها بهتده هشت توپ گران بفرز آنها نصب
 کرده بودند و پیوسته بلشکر منصور می انداختند و اکثر اوقات
 آسیب آن بلشکریان و اهل اردو و دواب لشکر میرمید معظم خان در
 خلال این ایام خواست که دستبرد می بمقهوران نماید بنابراین ده

سازند تاج نیازی و جوقی از افغانان و گروهی از تایلینان معظم خان بران جسارت منهای حمله برده آنها را فرصت تمکن و مجال قرار ندادند و از طرفین جنگ نمایانی شده چندی از بند های بادشاهی و تایلینان معظم خان رتبه جانفشانی یافتند و برخی از مقهوران را سفینه حیات بگرداب فنا افتاد و پس از یکروز مدبران شقاوت اندرز دگر باره باستظهار نواره آمده بجنگ در پیوستند لیکن از سطوت و صولت بهادران فیروزمند مغلوب و منکوب گشته طرفی بفرستند و جمعی کشته و پاره مجروح گردیدند و چندی از مبارزان جلالت شعار نیز جان نثار گشته گروهی را آسیب زخم رسیده و بعد از وقوع این حال اعدای بد سگال طمع خام از گرفتن آن سر زمین بریده دست از او برزش کشیدند و همگی همت بر استحکام مورچالها و نگاهداشتن آن مصروف ساختند اما همواره نواره آنها بروی دریا حیر می نمود و گاهی بسمت اکبرنگر که محمد مراد بیگ باقشونی از جنود مسعود در آنجا معین بود میرفت و شب و روز از طرفین بتوپ و تفنگ هنگامه کوشش و جنگ گرم بود بالجمله چون در سمت دو کچی^(۷) و اکبرنگر دریا عرضی عربض داشت و ناشجاع با اکثر لشکر و سامان توپخانه در برابر توپ خانه نهسته بود و آنقدر نواره که جیش منصور بان عبور تواند نمود یانت نمیشد معظم خان بصوابدید رای اخلاص پیرا چنان اندیشید که خود باشش و هفت هزار سوار از بادشاهزاده و الانزاد محمد سلطان جدا شده

زمین گماشته چون روز شد بسعی کوشش بسیار چند کشتی سرانجام کرد و باین عزیمت مائب وقت شام باجمعی از مبارزان فیروزی اعتصام بکنار دریا رفت و چون اول شب باند اشتداد داشت و میر کشتی متعذر بود درپاس از شب گذشته که باند ایستاد و طلاطم دریا فرو نشست جمعی از بهادران جلالت آئین بران کشتیها نشانیده بسوی آن سرزمین روان نمود و آنها فرود آمده کشتیها را باز پس فرستادند و برخی دیگر دران سفائن نشسته رفتند و همچنین بمیامن کوشش و اجتهاد آنخان اخلاص نهاد تا او اخر شب قریب دو هزار کس از تابینان او و چندی از بندهای عمده بادشاهی مثل ذوالفقار خان و فتح جنگ خان و رشید خان انصاری و لودی خان و راجه مہمان سنگه بندیل و تاج نیازی هر یک با تابینان خویش و دو و یست بیلدار و پاره توپخانه از آب گذشتند و چون صبح دمید مخالفان از عبور لشکر منصور آگهی یافته اندام ثبات آنها لغزش پذیرفت و توپها را بر سفائن انداخته مانند خاشاک میک سر از پیش موج گریزان شدند و مجاهدان فیروزی لوا بجای آنها آمده دران سرزمین علم نصرت بر افراختند و طرح مورچال انداختند روز دیگر اعدای تیره ایام با هئیت و جمیعت تمام با کل نواره بر سر آن سرزمین آمدند و از کشتیها جنگ توپ و تفنگ سر کرده بر روی آب آتش کارزار بر افروختند و عساکر قاهره نیز از مورچالها بمداومت پرداخته قدم همت از جای خود بر نداشتند و نیروی مردانه نموده چند کشتی را بتوپ زدند جمعی ازان خیل ادبار از کشتیها برآمده خواستند که باستظهار نواره برگذار آب مورچال

نزول ادبار نمود و بغتوی رای فتنه پرور و تحریک مفسدان کوته نظر چشم از عتاب یوم الحساب و باز پیرس روز محشر پوشیده او را با میف الله پسرش دران مقام بتیغ کین و انتقام از هم گذرانیده و دست تطاول و بیداد باخذ و نهب اموال او کشوده تمامی را متصرف شد و بنابر مصلحت سه روز دیگر در اکبرنگر بسر برده بیست و یکم رجب دگر باره قرین خزی و نکال و رهین و زروبال از شهر بر آمد و در دو کچی^(۲) از آب گذشته در سرزمین باقرپور که محاذی آنست بطرح اقامت انداخت و مجموع نواره بنگاله که مدار جنگ وترید دران ولایت برانست بحیطه ضبط و تصرف خود آورد و از باقرپور تا مقابل سوتی جا بجا مورچالها ساخته بنواره و توپخانه و سرداران و مردم کاری استحکام داد و بادشاهزاده والا نژاد محمد سلطان و معظم خان یا جنود گیها نعمتان سلخ رجب باکبر نگر رسیده نصرت و ظفر یر در کچی نزول نمودند و چون مابین موضع مذکور و باقرپور درمیان دریا سرزمینی مرتفع بود ناشجاع خواست که آن زمین را گرفته برخی از توپخانه با جمعی از سپاه فراز آن بر آرد که از انجا بآسانی توپ و تفنگ بر افواج قاهره اندازد و باین اندیشه شبهنگام جوتی از مردم خود با توپی چند بکشتیها در آورده بآنجا فرستاده آنها در حجاب ظلمت شب بران سرزمین بر آمده شروع در بعثن مورچال و ساختن دمدمه نمودند و اهل نواره دست جرأت بانداختن توپ و تفنگ کشودند معظم خان همت اخلاص قرین بر انتزاع آن سر

داده در مقام این شد که اگر جمعی از جانب آن شور انگیز فتنه
 پرور بر سر او آیند بنیروی جمعیت اتباع و همراهان بجنگ و
 مدافعت پیش آید و اعلان مخالفت نماید چون ناشجاع خیر
 برگشتن او بشهر شنید دران باب تدبیری اندیشید و خبرهای غیر
 واقعه که فروغی از صدق نداشت شهرت داده بسمت اکبرنگر برگشت
 و آنروز نخست میرزا بیگ نام یکی از نوکران عمده خود را از راه
 بر سر او تعیین کرد و پس ازان هرکس از سرداران و نوکران که
 بنظرش می آمد پی در پی میفرستاد چنانچه اکثر سپاه و مردمش
 بر دور منزل خان مذکور اجتماع کرده مترصد اشاره بودند که برخانه
 از پورش نمایند و سراچ الدین جابری دیوان خود را فرستاده بود
 که او را بلطائف و عه وعید و استمال و تهدید از اراده مخالفت
 و مفارقت باز داشته بهر عنوان که باشد پیش آن ادبار اثین برد
 چون خان مذکور صورت حال بر این منزل دید و از برگشتن
 ناشجاع بشهر و اشتهار اکذیب باطله که آن بیخرد کوه اندیش
 شهرت داده بود جمعی که با او متفق بودند ارکان ثبات و همت شان
 یسعتی گرانیده بود بحکم غرورت تن بآمدن نزد آن نگوهدید کردار
 داده بر عهد و قول نا استوار او دل نهاده با حیف الله پسر خرد
 خود را برفاقت مراچ الدین از شهر برآمد درین حالت سپاه و
 مردم ناشجاع هجوم آورده او را در میان گرفتند و برسم گناهکاران
 هستیا بر پشت بسته در بیرون اکبرنگر که ناشجاع بانجا رسیده
 هر بلغ خود فرود آمده بود پیش او بردند و آن تیره بخت تبه را می
 او را با پسرش بر فیلی نهانیده همراه بشهر آورد و در منزل خویش

که دوازده گروه از اکبرنگر بصدت مخصوص آباد است از آب گنگ عبور کند از شهر برآمده در دو سه گروهی گذر مذکور نزول کرد و سراج الدین جابری و نورالحسن را که از عمد‌های او بودند در شهر گذاشت که اهتمام بر آوردن کار خانجات و مردمش نمایند و خود بکنار آب رفته کشتیها بمردم بخشش کرد و مقرر نمود که اواخر شب از دریا بگذرد چون آنشب بادی عظیم میوزید و دریا بتلاطم آمد روان شدن کشتیها را مانع گردیده از کنار آب مراجعت کرده بدایره خود آمد که صبح از آب بگذرد و درین وقت عساکره قاهره بموضع بلکته که تا جای نزول او قریب پانزده گروه بود رسیده مقام داشت چون اله و ردیخان از معامله فهمی و کار شناسی رقم خدایان و نکل از ناصیه حال آن خسران مآل خوانده این معنی را متیقن نمود که بر تقدیری که به تگابوی گریز و آوارگی از تیغ قهر و سطوت مبارزان جیش اقبال آمان یابد لامحاله در دریا طعمه ماهی و نهنگ یا محشور با دود و دام صحرای رخنگ خواهد گردید و برهنموننی عقل صواب اندیش میخواست که از غلط کردار خویش برگشته بجنود مسعود پیوندد و درین هنگام که طنطنه قرب وصول اقواج فیروزی لوا جگرکسل مغالغان و زهره گداز اعدا شده بود حصول این مطلب را نزدیک بکار میدانست درین شب که ناشجاع از کنار آب برگشته بخیمه گاه خود آمد خان مذکور انتهاز نصرت نموده بشهر مراجعت کرد و چون بسیاری از مردم ناشجاع که از بهبود حال و حسن مآلش امید برگرفته آراذه جدائی داشتند باو متفق و همدانان بودند و خود نیز جوئی از سپاه داشت منزل خویش را استحکام

مقرر شده بود فرود نمی آمدند و همگی اجتماع نموده دور از لشکر
گاه نازل می نمودند و وقت کوچ اردوی خود را در میان گرفته
عقب لشکر می آمدند تا آنکه شانزدهم رجب که جنود قاهره دو
سه منزل از بیربوم گذشته بود اتفاق نموده روی دولت از همراهی
جیش منصور بر تافتند و بهیأت مجموعی برای مخالفت و معارفت
شمامند و شاهزاده عالمقدار و معظم خان بمقتضای مصلحت متعرض
احوال آنها نگشته جزای حرکت ناهنجار آن جهالت نشان
جهارت شعار را بقهر و عتاب بادشاهانه حواله نمودند و اصلاً ازین
معنی متزلزل نشده باعثضاد جنود عون الهی و اعتماد اقبال
بیزوایی شاهنشاهی روانه مقصد گردیدند بالجمله ناشجاع بعد از آگاهی
بر گذشتن عساکر جهان کشا از بیربوم هوای مقاومت و ممانعت
از سر بیرون کرده ناپار و ناکام باجنود نکبت فرجام از رانگمائی
روانگه اکبر نگر شد و اوائل ماه رجب بآنجا رسید و چون از بیم تعاقب
انواج بحر امواج سفینه طاقت بگرد آب اضطراب داده نیروی همت
و جرأت در باخته بود قرار استقامت و پایداری باخود نتوانست داد
و در آنجا مقاومت با عساکر ظفر مائر از اندازه قدرت و عدت خویش
فراتر دانسته اواسط رجب بعزم گذشتن دریای گنگ از اکبر نگر برآمد *
از شنائع انفعال ناصواب آن بلخرد بدما آب که در خلال اینحال بارتکاب
آن و نال دارین اندوخت کشتن اله ورد بخان بود با میف اله پسر
خرد اوتبکین این مقدمه آنکه چون میخواست که در گذر دو گامی^(۴)

عنوان که از مو تکبیر عبور کرده بودند کوه را در دست چپ گذاشته
 برای دامن کوه طریق نصرت پیمودند و اصفندیار چون خواهه کمال
 را با احبای سلطنت متفق یافت بی نیل مطلب معاودت کرد
 از سوانحی که در خلال این ایام دران لشکر فیروزی اعتصام روی
 داد قضیه شورش انگیزی و نفاق پزوهی راجپوتان ضلالت کیش
 و جدا شدن آن گروه نا عاقبت اندیش است از جنود مسعود تبیین
 این مقال آنکه چون اکاذیب موحشه و اخبار غیر واقعه از جنگ
 اجمیر بآنها رسیده از استماع آن اراجیف بمقتضای واقعه طلبی
 و فتنه جوئی غبار نفاق و دو رویی بر چهره احوال شان نشسته بود
 بعد از روانه شدن عساکر منصور از پیاله پور کنور رامسنگه ولد راجه
 جیسنگه و راو بهاو سنگه هاده با اکثر آن فرقه ضلال مثل امر سنگه
 چندراوت و گردهر ناس کور و چتر بهوج چوهان و غیر سنگه روتله
 و پردو من گور از بیداشی و کوته اندیشی بی تحقیق حال و ملاحظه
 سوء مآل بعزم تخلف از همراهی افواج اقبال چند روز هنگام
 سواری و فرود آمدن ترک کورنش و ملازمت بادشاهزاده عالیمقد از
 محمد سلطان نموده در روز مقام نیز بخدمت ایشان نمی آمدند
 و کیفیت جنگ اجمیر را بعنوانی نا سزاوار که نصیب دشمنان این
 دولت پایدار باد شهر داده برهمزن جمعیت دلهای ستم عقیدتان
 گردیدند درازدهم رجب که لشکر ظفر اثر در دو منزلی بیربوم بود
 تغیر فاحش در سلوک پیش گرفته هفگام نزول در جای که برای هر یک

کرده بود هوای قرار درنگ داشته و سودای اهنگ مدافعه و جنگ در سرافکند و دیگر باره دیواری چون بنای همت خود صحت بنیاد از سمت دریا بر آورده بکوه رمازید و پانزده روز اینجا اقامت گزیده باستحکام آن دیوار و ساختن مورچال پرداخت و چون خواجه کمال افغان که زمین دار بیربوم و چات نگر بود بذابر مطالب و مدعیات زمیندارانه بظاهربا اودم موافقت میزد آن بی بهره جوهر عقل و رای از خام طمع می کار او را بر معامله راجه بهروز قیاس نکرده بحکم (الغریق یتشبه بکل حشیش) بظاهر اتفاق و هوا خواهی او مستوثق شد و اصفندیار معموری نوکر خود را باو همراه کرده بموضع بیر بهوم فرستاده که مد راه میانه ظفر پناه شده نگذارند که از میان بیدش و جنگل آن حدود راه عبور یابند بالجمله معظم خان بمونگیر رسیده بنظم و نسق شهر و قلعه پرداخت و بتاتعیین قلعه داری از حضور لامع النور محمد حسین ملدوز را بحراست قلعه معین سلطنت و بعد فراغ از ضبط و بند و بست آن معاودت نموده به بادشاهزاده والا نژاد محمد سلطان پیوست و عساکر مفصور از پیاله پور بدستور پیش برای بیدش و کوه متوجه مقصد شدند و از اینجا که خواجه کمال را تدبیر درست و عقل مآل اندیش بود و از کارشناسی و مصلحت دانسی مود خود از زیان میدانست بعد از رسیدن افواج جهان کشا به بیربوم در راه دادن عساکر بادشاهی و ملوک جاده بندگی و دولتخواهی بطریقه راجه بهروز عمل نموده بارلبای دولت آثار مخالفت و ممانعت بظهور فرمایند و خود آمده ببادشاهزاده والا تبار ملازمت نمود و جنود قاهره اینجا نیز بهمان

مصلک مستقیم بندگی و خدمتگذاری و منهج قدیم دولت خواهی
عبودیت شعاری اختیار کرده برهبری سعادت قبول رهنمونی جنود
اقبال از طریق کوهسان نمود و افواج قاهره بدلالیت او مونگیر را طرح
داده و کوه را در دست چپ گذاشته برای دامن کوه کهرکپور که بیشه
و جنگل است روانه شدند که از عقب ناشجاع در آمده کار بروتنگ
سازند آن تیره بخت چون برین معنی اطلاع یافت و دانست که
اگر چندی دیگر در مونگیر توقف کند جنود مسعود از عقب رسیده
راه فرار او مسدود خواهد شد و رسیدنش به بنگاله که مقر اهل و
عیال و مستقر حکومت و ایالت او بود و ملجا و مفری جز آن
نداشت متعذر خواهد گشت ارکان ثبات و استقامتش متزلزل گردیده
دست از آن مطلب باطل و سعی بیهاصل کشیده بیست و یکم ماه
مذکور از مونگیر روانه پیش شد و عساکر قاهره باستماع این خبر از
پیاله پور که قریب بیست کروه از مونگیر به سمت اکبرنگر است
برای راحت میل کرده معظم خان بمونگیر آمد که بند و بخت آن
نماید و پادشاهزاده سپهر مکان محمد سلطان باعساکر ظفر قرین
تا برگشتن آنخان اخلاص آئین دران حدود اقامت نمودند و
چون ناشجاع بموضع رنگمائی که از مونگیر سی و سه کروه و تا
اکبرنگر قریب پانزده کروه است و آن نیز بوضع مونگیر واقع شده
که یکطرفش کوه و طرف دیگر دریای گنگ است رسید و خبر میل
کردن عساکر منصور برای راست شنیده گمان برد که چون راه کوهستان
متعذر العبور بوده ترک آن نموده از راه متعارف بنعاقب خواهند
پرداخت در اینجا باز بهمان خیال فامد و اراده بیهوده که در مونگیر

و خندقی حفر نموده و نا شجاع بنابر احتیاط از حال گذشته تا این هنگام بتجدید و مرمت آن کوشیده در هر می گز برجی ساخته بود و خندق آنرا بآب رسانیده بعد از وصول بآنجا از محال طلبی و باطل اندیشی باستحکام آن دیوار پرداخته و باستظهار حمایت آن محل اقامت انداخته خواست که روزی چند آنجا قدم جرأت استوار سازد و بلوازم مدافعت و محاربت پردازد و باین هوس خام و سودای ناتمام مورچالها بمردم خود بخش کرده آنها را بآلات توپخانه که در نوارة داشت مستحکم گردانید و راجه بهروز زمین دار کهرپور چون بظاهر بنابر مصلحت مماشاتی با آن تیره اختر برگشته روز میکرد و خود را باو متفق و امین نمود محانظت دامن کوه که از میان آن راهی غیر مسلوک دشوار گذار باکبر نگر بود بعده راجه مذکور گذاشته باعتماد موافقت و هواخواهی او خاطر جمع نمود و چون پادشاهزاده ارجمند عا لیقدر محمد سلطان و معظم خان که با عساکر کیهانستان راه تعاقب آن بد عاقبت می میبردند اواسط جمادی الاخره بحدود مونگیر قریب شدند از مصلحت منجی و حسن تدبیر اراده تسخیر مونگیر و محاصره آن که بطول می انجامید مستدرک دانسته قصد درآمدن از راه کوهستان کردند و راجه بهروز را بنوید الطاف و مراحم بادشاهانه بر فرض عبودیت و دولت خواهی و تهدید قهر و عتاب خسروانه بر تقدیر مخالفت و گمراهی پیغام داده بشاهزاده اطاعت و بندگی دعوت نمودند از آنجا که مقدمات نصرت و استیلا و موجبات رفعت و اعتلای این دولت جاودانی همواره ساخته و پرداخته کار گنان آسمان نیست راجه مذکور از یازری بخت و بهرزی طالع

اوائل این صحیفه دولت مجمله ایمانی بآن نموده القصه باین خیال
 خام پای تجلد دران مقام استوار کرده شروع در کشیدن دیوار و بعتن
 مور چال نمود و از قلعه چنانکه که هنگام آمدن باله آباد بتصرف آورده
 بود هفت توپ کلان برآورده در مورچالها نصب نمود و کسان فرستاده
 بود که دیگر توپها ازان قلعه بیاروند درین اثنا طنطنه وصول پادشاه
 زاده نامدار و اعتبار محمد حلقان و معظم خان باعساکر گردون شکوه
 بدو منزلی چنانکه شنیده ارکان ثبات و عزیمتش تزلزل یانست
 و توقف در بهادر پور مصلحت ندیده بگام فرار بسمت پهنه شنافت
 و بیست و هفتم جماد الاولی بظاهر آن بلده رسیده قریب خفت
 و خواری در هین مذلت و شرمساری آنجا نزول ادبار نمود از کار
 های بی هنگام آن بیخورد و تیره ایام آنکه در خلال این احوال پر
 اختلال که ناموس حشمت و سروری بدست لجاجت و فتنه پروری
 پیاد داده شاهد ملک و دولت از فراق می جست و عروس بخت
 و اقبال طلاق می طلبید در پهنه داعیه کدخدایان پسر از خاطرش
 مر بر زده و صبیحه فو الفقار خان قراما نلودا که برسم گوشه نشینی
 آنجا میبود بعنف و تکلیف تمام برای زین الدین مهین ناخلف
 خویش خطبه نموده بقید ازدواج او آورد و از آنجا روانه پیش
 گشته ششم جمادی الاخره داخل مونگیر شد و چون یک طرف آن
 بلده کوهیست بلند فلک مانند و طرف دیگرش دریای گنگ است
 و انغانان در زمان حکومت خود بجهت استحکام بلده مذکوره
 در پیش آن دیواری کشیده از یکجانب بدریاد و از طرف دیگر بکوه
 که فاصله نیمابین یک کوه و ربع جریبی است متصل ساخته اند

و عمدة الملك معظم خان در ربیع الثانی نخستین سال جلوس
 همایون از اله آباد بتعاقب آن تیره بخت معین شده بود میپروازد
 و از هنگام رسیدن او به بفارص آغاز سخن کرده تا برآمدنش از
 بمگاله بجانب رخفک که قریب شانزده ماه بود آن سوانج دولت
 افزا را که قبل ازین در طی این دفاتر ماثر نصرت جا بها بطریقی
 اجمال مذکور شده بر حبیله تفصیل گزارش میدهد تا ناظران این
 مجموعه بدائع عظمت و جلال بر کیفیت احوال آن فتنه اندیش
 باطل سگال و قوت بازاری بخت و نیروی سر پنجه اقبال این برگزیده
 الطاف قادر بهمال کماهی آگهی یافته عبرت اندوز کارخانه ایجاد و
 خبرت پذیر تقلبات نشأ کون و فساد گردند بر متتبعان میر و آثار این
 دولت گیتی مدار پوشیده مباد که آن بیخرد و تیره رای بعد فرار
 از اله آباد چون به بنارس رسید از بیدانسی و باطل اندیشی اراده
 کرد که در بهادر پور که دو ونیم کروز بالای بنارس برکنار دریای گنگ
 واقع امت حصار ی کشیده مورچالها ببندد و روزی چند انجا قدم
 ثبات نهاده حتی المقدور همت بر مدافعت گمارد و هرگاه کار برو
 تنگ شود باستظهار نواره راه فرار سپارد و بهادر پور سرزمینی است
 که آن برگشته بخت اذبار قرین قبل ازین در ایام بیماری اعلی
 حضرت که بهوس خود سری و استقلال لشکری فراهم آورده بصمت
 اله آباد می آمد بصوابدید رای ناقص انجا رحل اقامت انگذده
 حصار ی بر دور معسکر خود کشیده بود و مورچالها بسته و در همانجا
 از عساکر باد شاهی که بسرداری سلیمان پیشکوه بر سر او تعیین
 یافته بود شکست خورده راه فرار پیمود چنانچه خامه حقائق نگار در

و مواظبت دیگر عبادات و تحصیل مرضیات و سعادات و ذکر و طاعت و شب بیداری و خیر و مبرت و پرهیزگاری و التزام موالج اعمال و اهتمام بشرائف و ظائف و اعمال و اشتغال بتلاوت کلام ملک علام و ملوک جاده سنن حضرت خیر الانام علیه و علی آله کرائم الصلوة و السلام بسربرده بودند عزم توجه بمصلی فرموده بتوره و آئینی که معمول این دولت خدا داد است بر نیلی کوه شکوه سپهر مانند که تخت مهر فروغ طلا از کوه پشت آن بزرگ اورنگ زرین شفق از چرخ نیلوفری بسطوع بارقه تلمع روغنی بخش افاق بود سوار شده بادشاهزاده نیک اختر والا گهر ستوده شیم محمد معظم را در عقب هر مبارک جای داده بعیدگاه توجه فرمودند و نماز عید بجماعت ادا نمودند و بعد از معاودت ساعتی در محفل سعادت اساس خاص و عام بر اورنگ کمرانی و کلم بخشی نشسته خورشید سان پرتو مرحمت و احسان بر ساحت احوال جهانیان کسپردند و ابروار از فیض عام مکرمات و انعام حدائق امید خلائق را سرمبزو شاداب گردانیدند و تا دو روز بعد از عید مراسم جشن و سرور و تمهید و قواعد عیش و سرور مشید بود و درین ایام قاسم خان بعنایت خلعت خاصه و اسپ با ساز طلا مباحی گشته بمراد آباد که جاگیر او بود مرخص شد و اله ورد یخان بمرحمت اسپ با ساز طلا سر بلند گردیده رخصت معاودت بمتنهرایافت اکنون کلک سوانح نگار مرشته وقائع حضور قدیمی سرور را اینجا گذاشته بنگارش حقائق ممالک شرقی و شرح حال فاشجاع خسروان مال و ذکر ترددات و محاربات انواع قاهره که بپاشلیقی بادشاه زاده عالمقدار و الانزان محمد سلطان

معظم و نوینان والا مرتبت و امرای رفیع منزلت را بعطای خلعت
 بارانی عز اختصاص بخشیدند و شب شنبه مطابق نوزدهم خرداد
 هلال فرخنده شوال از مطلع شرف و کمال سر بر زده در اثنای این
 جشن معهود جهانیان را بتنازگی مزده خرمی و بشارت خوشدلی
 داد اختر مراد از مظهر امید دمید ماه سعادت از فلک عزت تابان
 شد اطفال آمانی و آمال بعید دل افروز حصول و انجام پیوستند
 و آرزومندان زمیم طرب از صوم انتظار بر آمده بر سباط نشاط نشستند
 ماه نو چون زهره جبینان غرقه نشین از منظر قصر زمردین مظهر
 گوشه ابروی التفات بمنظران عید امید نمود چرخ پیر از فرط
 شادمانی مانند کودکان زینت دوست از کف الخضیب دست در
 حفا گزنت بکلید هلال درهای شادکامی بر روی عالمیان کشاده
 شد و از طلعت ماه منیر طلایه انوار عشرت و کامرانی آشکار گردید
 غریب کوس شادبانه و طمطراق شلک خسروانه پرده کشای گوش زمانه
 گشت و طنطنه تهنیت و زمزمه مبارک باد از زمزمه خاکیان بمسامع
 انلاکیان رسید بهجت قدوم عید اسلامیان بانشاط جشن شهنشاه اعلام
 مانند رنگ و بوی گل بهم آمیخت و آمیزش این در هنگامه سوز
 گلپای فرح و سرور در دامن روزگار فرو ریخت و چون طلوع تابشیر
 صباح فرخ رواج عید جهان را چهره بنور سعادت و بهروزی بر
 افروخت نوینان رفیع قدر و امرای نامدار و سائر بندهای آستان
 سپهر مدار در عتبه والای سلطنت و سده علیای خلافت حاضر
 آمده بتقدیم تسلیم تهنیت رسم عبودیت بجا آوردند و شهنشاه
 موقر مویک دین پرور که سر تا سر این ماه مبارک اثر بادای صوم

تقرب خان یکمهر اسپ عربی با سائر طلا گذرانیدند و محمد امین
 هان میر بخشی و مرتضی خان و دیگر ارکان دولت و عمدہای بارگاه
 مملکت پیشکشهای لایق از جواهر و مرصع آلات و سائر نفائس و
 مرغوبات بنظر سہر انور در آوردند و همچنین از جمیع امرای اطراف
 و حکام صوبجات در خور حال پیشکشها پدایہ مربر گردون نظیر رمید و
 خوانہای زر و سیم نثار و پیشکشهای شایستہ و مزارار از جانب پودہ
 آرای ہودج عزت مسند نشین مشکوی ابہت ملکہ تقدس نقاب
 روشن رای بیگم و درہ فاخرہ بحر سلطنت نخلہ طیبہ گلشن خلافت
 ملکہ ثریا بجانب زیب النسا بیگم و دیگر ثمرات ریاض عظمت و
 اقبال و مقدسات مشکوی ابہت و جلال بانوار نظر اکسیر اثر زیور
 قبول یافت و ہمگی بکارم عالیہ و مواہب سامیہ عز اختصاص یافتند
 و در ایام سعادت انجام این جشن فرخندہ باشارہ معلی یک مرتبہ
 بر کنار دریای جون محاذی درسن مبارک چراغانی کہ از جمع
 بر روی زمین ترتیب دادہ بودند فروغ بخش انجمن دولت
 گردید و دوم بارہ چراغان کشتیا کہ بدستور سال گذشتہ باہتمام
 متصدیان سرکار بادشاہزادہای ارجمند کامگار و گماشتہای عوثیلان
 عالی مقدار در کمال خوبی و دلدپذیری سرانجام یافته بود نظر
 فریب تماشاگران شد و یکشب تماشای آتشبازی کہ اسباب و
 ادوات آنرا ہم بر کنار دریا نصب کردہ بودند مصرت فزای خاطر
 ملکوت ناظر گشت و در ہمین ایام علایت بادشاہ ابرکف
 دریا نوال بمنامبت موسم بر شکل نخل برومند گلشن عظمت
 بہال سعادت ثمر بوستان ہشمت بادشاہ زادہ ارجمند محمد

و بی نظیر است عاطفت خسروانه بنر سنجیده هفت هزار روپیه که هم سنگ او برآمد باو عطا فرمود و سی هزار روپیه بوساطت صدر الصدر باریاب استحقاق و محتاجین و زمره اتقیا و صالحین مرحمت شده آثار دعای اجابت انتمای آن گروه ضمیمه برکت این دولت گردون شکوه گردید و دوکس از کپتانان فرنگ که درین ایام باستیلام آستان خلافت نشان رسیده بودند بمکرمات خلعت و انعام پنج هزار روپیه مورد نوازش بادشاهانه گردیدند و شیخ قطب و انلاطون چیله هریک بانعام یک هزار روپیه مباحی گشت و پنج هزار روپیه بنغمه سنجان و مردو سربان این جشن مسعود عطا شد و درین بزم عالم افروز بادشاه زادهای کماکار بخت بیدار و نوئینان رفیع مقدار اقامت رسم نثار نموده پیشکشهای شایسته گذرانیدند از آنجمله اختر سپهر عظمت و بختیاری گوهر محیط حشمت و نامداری بادشاه زاده ارجمند محمد معظم پیشکشی که قریب یک لک روپیه قیمت آن بود گذرانیدند و از جانب معظم خان پیشکشی از جواهر و اسب و نفائس امتعه واقمشه بنظر اشرف رسیده پنجاه هزار روپیه بها شد و خلیل الله خان از جواهر و مرصع آلات و امپان عربی و عراقی و ترکی پیشکشی نمایان که دو لک روپیه قیمت آن شد بنظر همایون رسانید و قاسم خان موازی شصت هزار روپیه از جواهر مرصع آلات پیشکش کرد و اله وردیخان و هوشدار خان هریک پیشکشی که پنجاه هزار روپیه بها شد گذرانید و امیرخان و فاضلخان هر کدام از نفائس و مرغوبات قریب باین مبلغ بنظر اکسیر اثر رسانید و ابراهیم خان زین مرصع با ساز و لوازم آن و

و منصب هزارچی دود سوار مرمایه کامرانی اندوخت و میرباقی ولد میر محمود اصفهانی بانعام ده هزار روپیه و عزیزالله پسر خود خلیل الله خان بمرحمت ماده فیل کامیاب عنایت گشتند و شمشیرخان از کومکیان صوبه کابل بحراست حصار آن دارالملک اقبال از تغیر سعید خان منصوب گشته فرمان گیتی مطاع درین باب باو صادر شد و رحمت خان بخدمت دیوانی بیوتات حضور لامع النور از تغیر مقیم خان و خانمذکور بدیوانی صوبه کشمیر از تغیر محمد عسکری و عنایت خلعت و اضافه بمنصب هزارچی دود سوار و اسمعیل بیگ کرمانی ببخشیکری اول احدیان از تغیر رعد انداز خان و از اصل و اضافه بمنصب هزارچی صد سوار و نظر بیگ چیله که داروغگی نقارخانه باو مفوض شده بود بخطاب نوبت خانی نوازش یانت و هرجس کور بفرجدارچی بعضی از محال ولایت دهندیره معین گشته بمرحمت اسب مباحی شد و شیخ بهاء الدین از اولاد امجاد قدوده اولیای عظام زبده اصفیای کرام قطب ربانی شیخ بهاء الدین ملتالی قدس سره العزیز بعنایت خلعت و ماده فیل و انعام یکهزار روپیه بهره اندوز عزت گشته بوطن مالوف مرخص شد و سید جلال بخاری و سید محمد خلف او و سید حسن برادر سید جلال مغفور بمرحمت خلاع فاخره کسوت امتیاز پوشیدند و میر ابراهیم و میرطالب برادر زادهای میر حسن قایینی بواسطت فاضل خان دولت ملازمت اشرف یافته بانعام شش هزار روپیه کامیاب مکرمت بادشاهانه گردیدند و خوشحال خان کلاوت را که سرآمد نغمه سرریان پاینده سریر خلافت مصیر و در فن خود منفرد

باین معنی عز امتیاز یافت و منصب راجه سجانمکه بقدیله که
 سه هزار و پانصدی سه هزار سوار بود باضافه پانصد سوار دو اسبه
 سه اسبه افزایش پذیرفت و گنجعلی خان از اصل و اضافه بمنصب
 سه هزار و دو هزار سوار مباحی گشته در ملک کومکیان صوبه کابل
 انتظام یافت و راجه رکهناته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و
 پانصدی شش صد و پنجاه سوار و از اصل و اضافه شاه قلیخان
 بمنصب دو هزار و هزار سوار و الله یار خان بمنصب دوهزاری
 هفت صد سوار و رعند انداز خان بمنصب هزار و پانصدی شش
 صد سوار و رام سنگه ولد رتن را تهور که در ملک کومکیان بهادر
 خان صوبه دار اله آباد منتظم بود و بمنصب هزار سوار و سید
 حامد ولد مرتضی خان بمنصب هزار و سه صد سوار مشمول
 عاطفت خسروانه گردیدند و میرروح الله ولد خلیل الله خان بخطاب
 خانی و باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار و
 التفات خان باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی صد سوار
 مباحی گشتند و بهرام ولد قزلباشخان مرحوم که سابق از منصب
 معزول شده بود مورد انتظار التفات گشته بمنصب هزار و شش صد
 سوار مرفراز گردید و سالیانه فاخر خان که سی هزار روپیه بود
 باضافه پنج هزار روپیه افزایش پذیرفت و میرعماد خواهرزاده خلیفه
 سلطان که از نیک اختری و معادت یادری بعزم بندگی درگاه
 خلافت پناه از ولایت ایران آمده درین اوقات به تثدیم سده خلافت
 چهارم طالع برافروخته بود بمرحمت خلعت و خنجر مرصع و شمشیر
 با ساز میناکر و اسب با زین و ساز مطلا و انعام دوازده هزار روپیه

بررومند چمن خلافت بادشاه زاده جوان بخت محمد اعظم بعطای
 دو عقد مرواید با آویزه لعل و زمرد مطمح انتظار عاطفت
 گشتند و معظم خان بمنایت ارسال خلعت خاص و خنجر مرصع
 تارک مباحات افراخت و بر اجه جیسنکه و خلیل الله خان
 و محمد امین خان میر بخشی و مرتضی خان و امیر خان و
 اصالت خان و تقرب خان و فاضل خان و دیگر امرای رفیع مقدار
 و ارکان دولت پایدار و بسیاری از بندهای منصبدار بقدر درجات
 و مناصب و ترتیب رتبه و پایه خلعتهای فاخر گران مایه مرحمت
 شد و امیر الامرای صوبه دار دکن و مهاراجه جسونت سنگه صوبه
 دار گجرات و جمفر خان صوبه دار مالوه و مهابت خان صوبه دار
 کابل و دیگر امرای اطراف و عمدهای صوبجات و حکام ولایات
 بمنایت ارسال خلعت مرصع افتخار اندوختند و بتمامی اهل
 فشاط و نغمه سنجان آن محفل انبساط خلعتهای رنگارنگ عطا شد
 چنانچه درین ده روز جهان افروز قریب شش صد دمت خلعت از
 خلعت خانه جود و احسان بادشاهانه زوب قامت افتخار بند های
 شده خلافت گردید و جمعی کثیر و زمرد انبوه باضافه منصب و
 دیگر عطایار مواهب مرفرازی اندوختند از انجمله امیر خان بمرحمت
 یک زنجیر فیل و مرتضی خان بعطای اسپ با ساز طلا وصف
 شکر خان بمرحمت اسپ با ساز مطلق سربلندی یافتند و تربیت
 خان بصوبه داری ملتان از تغیر لشکر خان منصوب شده خلعت
 مرفرازی پوشید و لشکر خان بصوبه داری گهنه از تغیر قباد خان
 مدین گشته بمنایت ارسال خلعت و فرمان مرحمت عنوان مشعر

همایون حضرت شاهنشاهی امت بولایت رخنگ آواره گردید و سر تا سر مملکت وسیع بنگاه از گرد شورش و انعام او پیرامته بحیطه ضبط و تصرف اولیای دولت در آمد و معظم خان با عساکر ظفر نشان نهم ماه مذکور داخل جهانگیر نگر شد از ورود این مزدۀ دولت انرا اولیای سلطنت و احبابی خلافت را مسرت بر مسرت افزود و بتازگی ابواب بهروزی و کمرانی بر روی این دولت آسمانی کشور و غبار فساد از مرآة حشمت زدوده شد و خار عناد از مرابستان ابهت دروده گشت خیل فتنه منہزم و سلك امنیت منتظم گردید ملک بقرار گاه سلامت رسید و سلطنت بآرام جای جمعیت خرامید هوای فتنه و شور از دماغ پندار و غرور مخالفان بیرون شد و مواد نزاع خصم بد سگال بقطع و فصل تیغ اقبال مرتفع گردید هواخواهان خیر اندیش را نقش مامول بر صفحه حصول درمت نشست و مخلصان ارادت کیش را از کشاکش تفرقه و تشویش رست و عنقریب کلک حقائق نگار بعد از اتمام داستان این جشن جهان پیرا بتفصیل سوانح بنگاه که تا حال جا بجا بر مبدل اجمال و ایما گزارش یافته خواهد پرداخت بالجمله درین جشن مسعود که مدت ده روز امتداد داشت عنایت بادشاه ابر کف دریا نوال شامل حال همکنان گشته دور و نزدیک و خرد و بزرگ بمراحم والا و مکرم سترگ کامیاب شدند نخست رخشدند گوهر محیط حشمت تا بندۀ اختر پیر عظمت بادشاه زادۀ ارجمند والا قدر محمد معظم بمرحمت خلعت خاص و سربند مروارید که دانهای لعل ابدار نیز دران منتظم بود شرف اختصاص یافتند و نخل ارجمند گلشن سلطنت نهال

هر روز بیارای بعیش انجمنی • که اورنگ نشین بلم اقبال توئی
آسمان که از هوا خواهان این دولت جاودانیست بلب ادب زمین
عبودیت بوسیده بعرض این مضمون لب کشاد • لمؤلفه • نظم •

از جشن تو بزم دهر آرایش یافت
واز عدل تو چشم نژده آسایش یافت
در عهد تو از شکوه و زینت و زینت
هر چیز که میکرد جهانخواهش یافت

القصة این جشن سلطانی و انجمن دولت و کامرانی بنوعی انعقاد
یافت و بعنوانی تمهید پذیرفت که مشاهده ترتیب و توزک و
زیب و آرایش آن هوش ربای حاضران و حیرت فزای ناظران
گردید شهنشاه کام بخش کرم پرور با جهانی قدر و عظمت و شوکت
و فرماعتی چند دران محفل خلد مثال بر اورنگ حشمت و جلال
جلوس سعادت فرموده باحیای مراسم لطف و بخشش و انافه
آثار عطا و نوازش پرداختد و بحرمان کف احسان گشوده دامن امید
اهل تمنی را لبریز گوهر مدعی ساختند و از آنجا بانجمن خاص
نمسلخانه که آنهم بدستور خاص و عام زینت و آراستگی تمام یافته
بود و شرف قدوم بخشیده دران بزم همایون نیز سعادت بریر آرا
گردیدند از شرائف لطائف اقبال انکه درین روز عالم امروز خبر از
بنگاه رسید که ناشجاع و خیم العاقبة که از صدمه صولت و استیلا
جنود قاهره چنانچه ایمانی بآن رفته رخت ادبار از نانده بجهانگیر نگر
کشیده بود آنجا نیز از سطوت جیوش نصرت آیات مجال ثبات
نیافته ششم ماه رمضان این سال که اوائل سنه ثالث از جلوس

رسید و نهال آمل و آمانی بقطره فشانی محاب الطاف و مراحم
 خسروانی دگر باره مرصزی آغاز نهاد جود و کرم را هنگام جهان
 پذیرائی و آرزو امید را وقت حاجت روانی آمد • لمؤلفه • نظم •
 دگر تازه شد رسم عیش و سرور • جهان گشت لبریز ذوق و حضور
 شنیدند از هم زمین و زمان • ز تو مرده عشوت جاودان
 فلک دهر را باده کام داد • طرب دمت بیعت با یام داد
 و بعد از یکپاس روز حضرت شاهنشاهی با فروشان الهی دولت
 خانه خاص و عام را از فیض قدوم والا غیرت بخش سپهر اعلی
 ساخته چون مهر منیر و آفتاب عالم گیر از مشرق سریر مرصع نگار
 گردون فطیر انوار سعادت بر جهانیان گسترده صدای نغاره نشاط
 و غلغل کوس شادی و ططنه شوکت جمشیدی و هشتت کیقبادی
 بمصامع ساکنان مجامع افلاک رسانید و آهنگ تحیت و نوای
 تهلیت از خیل قدسیان بزمین و از زمرة انسیان بپرخ برین رسید
 تخت از شکوه عظمت و جلال خدیو جهان صد پایه بر خویشت
 افزود و چتر از فرمیمفت فرق فرقدان سای خلیفه زمان با سایه
 بال هما دعوی شرف و مباحث نمود بهرام پر نهیب بر بام پنجم
 فلک برای توزوک این جشن فرخنده کمر خدمتکاری بر میان
 بست و ناهید عشرت نصیب در انجمن سومین مهر بقصد هنگامه
 آرائی و طرب سازی برامشگری و نغمه پردازی نشست بخت که از
 خدمتگاران این سلطنت آسمانیست باین خجسته مقال نا خوانی
 آغاز نهاد • لمؤلفه • نظم •

شاهها گهر محیط اجال توئی • آرایش بزم جود و انصال توئی

شده آغاز جشن کرده آنرا بعید فرخنده نظر متصل سازند درین اوقات وزیر خان بصوبه دارچی مستقر الخلافه اکبر اباد از تغییر سیف خان معین گشته بعنایت خلعت خاص و اسب عراقی باساز طلا و جمدهر مرصع باعلاقه سروراید و نیل خاصه با ماده نیل سربلندی یانت و قاسم خان از مراد اباد و اله درد بخان از مهترا رسیده دولت اندرز ملازمت اشرف گردیدند و الف خان کم بموجب حکم جهان مطاع از صوبه کابل آمده بود و باقر خان که از فوجداری بهکر معزول شده بود باسقیام عتبه سپهر رتبه فائز شدند و ایرج خان از گومکیان مالوه بفوجداری بهلسه از تغییر راجه دیبی سنگه بندیله تعیین یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزاره دو هزار حواله سرفراز شد *

ذکر جشن همایون و دیگر سوانح دولت روز افزون

چون اسباب و ادوات این جشن فرخنده بسی کار گذاران بارگاه شصت و جاه مهیا گردید بیست و چهارم این ماه میمنت اثر موافق چهاردهم خرداد که وقوع این بزم مسعود دران روز خجسته معهود بود در دولت خانه مبارک دار الخلافه شاه جهان آباد محفلی دلگشا و انجمنی والا ترتیب یافته بساط عشرت و انبساط گسترده شد و اسباب خرمی و نشاط اماده گشت مجلس آرای اقبال هنگامه عالم آرای و طرب پیروی از سرگرفت و بزم افزون دولت پیشگاه ایام را بزبور تجمل و احتشام آدین بست نخل مراتب و مناصب را از فیض بهار تربیت بادشاهی موسم نشو و نما

معین بود جبهه های آستان خلافت گشته بنا بر وقوع تقصیر در
محارست آن والا نژاد مغضوب و معاتب و معزول از منصب شد •

آغاز سال سیوم از سنین دولت دارایی عالم گیری

مطابق سنه هزار و هفتاد هجری

درین هنگام مبارک فرجام که جهان بگام هوا خواهان این
سلطنت گیتی اعتصام و امور دین دولت کامیاب انتظام بود
قدوم فرخنده ماه صیام میمنت بخش ایام گشته سرمایه نزول
برکت آسمانی و پیرایه حصول سعادت جاودانی شد و شب سه
شنبه مطابق بیست و یکم اردی بهشت رویت هلال اتفاق افتاده
سال سوم از سنین خلافت و جهان پیرائی خدیو جهان و خلیفه
زمان بغرخی و فیروزی و نیک اختری و بهروزی آغاز شد و دگر
بارة ابواب فوز و فلاح و سداد و صلاح بر روی عالم و عالمیان باز گردید و
اشاره والا بصدر در پیوست که ناظران امور سلطنت و پیشکاران
پیشگاه اہت و بترتیب اسباب و تمهید مقدمات جشن جلوس
میمنت قرین که هر ساله بجای جشن نوروزی چنانچه گذارش پذیرفته
مقرر و معهود گشته پیردازند و دولتیخانه مبارک خاص و عام و انجمن
خاص غمسخانه را بدستور سال گذشته ازین دولت و اقبال بسته اسبک
دل بادل که مہر برین چون صاحب زمین سایه نشین و دامانش
تواند بود در پیش ایوان فلک نشان خاص و عام بارج عظمت و
احتشام برانرازند و مقرر شد که بیست و چهارم این ماه سعادت
پرتو که جلوس ثانی بر اورنگ عظمت و کمرانی دران روز واقع

زاویه وحدت از شر اغوا و سوء اغرای شور انگیزان شیطان منش در
 مهد امن و آسایش بوده روزگار فرخنده بهمانیت سپرند بنابران صبح
 روز بیست و پنجم شعبان بموجب حکم اشرف الله یارخان داروغه
 گرز برداران بشکر پور که آن روی آب جون است رفته ایشانرا از راه
 دریا بسلم کده برای بودن آن والا گهر مقرر شده بود رسانید و
 حراست و خبرداری ایشان بمعتمد خان خواجه مرا که در پیشگاه
 خلافت مورد انتظار اعتماد است تفویض یافت بیست و هفتم
 از وقائع مستقر الخلافه اکبر آباد بعرض همایون رحید که ذو الفقار
 خان که از بنگاله کوفتنگاگ برآمده در اثنای راه آزارش اشتداد نموده
 بود و بدان جهت از خدمت بادشاهزاده محمد سلطان جدا شده
 در مستقر الخلافه ماند جهانگذران را پدرود نمود چون از بندهای
 درمت اخلاص شہامت منش بود حضرت شهنشاهی را خاطر
 مبارک قرین تأثر گردید درین اوقات راجه جیسنکه بعطای خلعت
 خاص و هوشدار خان بمرحمت یک قبضه شمشیر سر بلند گردیدند
 و راجه راجروب که با رعد انداز خان و دیگر انواع منصوره چنانچه
 گزارش یافته بهمم سری نگر قیام داشت و درین ایام بنابر بعضی
 مطالب بادراک شرف حضور مامور گشته بود دولت اندوز ملازمت
 اکمیر خاصیت شد و جانباز خان و پردلخان و آتشخان که به
 همراهی بهادر خان به تنبیه بهادر بچکوئی تمیین یافته بودند و
 اندرمن و مترسین بندیده که در سلک کومکیان موہمکن منظم
 بودند شرف زمین بوس درگاه والا یافتند و وزیر بیک مخاطب
 بارادت خان که از قدیم الایام بخدمت بادشاهزاده محمد سلطان

چونپور از تغیر خان مذکور منصوب گشته بعنایت خلعت و اسپ و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی و دوهزار سوار سرفراز شد و عاقل خان بغوجداري میان دراب از تغیر غضنفر خان معین شده بعنایت خلعت و اسپ با ساز طلا و باضافه پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار مرسلند گردید هر يك با افزایش منصب و دیگر مراحم خسروانه مرسلند گردید و راجه عالم سنگه زمیندار مالوه از دطن خویش و سوبهگرن بندیده که بغنایت مهم چنپت مقهور معین بود بدرگاه معلی رسیده دولت زمین بوسی یافتند و بالتغاتخان و چندی دیگر از بندهای که طوی کد خدای انها بود خلعت و به برخی اسپ مرحمت شد و میر رضی خراسانی متخلص بدانش بعطای خلعت و انعام یکهزار روپیه کامیاب عنایت گردید *

رسیدن بادشاه زاده محمد سلطان بجناب خلافت و ممنوع شدن از سعادت ملازمت و به سلیم کده نگهداشتن

درین هنگام فرخنده انجام که آن عالی نژاد بمیان هدایت الهی و رهبری اقبال بلند حضرت شاهنشاهی نزدیک بدار الخلافه رسیده بودند رای عالم آرای که رموزدان امرار دولت و جهلتا نیست چنان اقتضا نمود که چون بحکم جهالت و خطا اندیشی دامن کردار آن و اعتبار غبار الود مصیان و مخالفت شده است یکچند بمکافات آن از دولت کورنش و سعادت حضور لامع انور محروم بوده در گوشه خمول بسر برند و در

هان قواعد همت و ثباتش اختلال ناعش یافته بحالی که سزاوار
 اعدای بد مگال باشد از انجا بر کشتی نشسته روانه جهانگیر نگر شد
 چنانکه بعد ازین حقیقت این مقدمه در گذارش تفصیل حال
 آنخسران مآل مشروح و مبین خواهد گردید از ورود این خجسته
 خبر ایستادهای بساط سلطنت و بندهای آستان خلافت مراحم
 تهنیت بجا آورده تسلیم مبارکباد نمودند و نقارهای نشاط بنوازش
 آمد و عاطفت خسروانه معظم خان را بعلمایت ارسال خلعت
 خاص و شمشیر و سپر خاصه عز مباهات بخشید و محمد امین
 خان خلف او را بجلدوی ترددات شایسته و مساعی آن خان
 اخلاص نشان بمرحمت خلعت و اسب با ساز طلا مباحی ساخت و
 دلبر خان و دارُ خان و مخلص خان و چندی دیگر از عمدتهای
 کومکیان لشکر ظفر اثر بنگاله را بمرحمت ارسال خلعت نواخت و
 درین هنگام پیشکش امیر الامرا مشتمل بر جواهر نفیسه و دیگر
 تحف و رغائب از دکن بدرگاه خلافت پناه رسیده پایه قبول یافت
 و خلیل الله خان چون میر روح الله پسر خود را با صبیۀ امیر الامرا
 نسبت کرده اراده طوی او داشت پیشکشی از جواهر و مرصع آلات
 بمحل عرض رسانیده التماس رخصت کرد عنایت بادشاهانه روح الله
 را بعطای خلعت و اسب با ساز طلا و جمدهر مرصع با علاقه مروارید
 و مهر مروارید که در روز طوی بر سر می بندند نوازش فرموده بین
 الاقران امتیاز بخشید و مرتضی خان بمرحمت ماده فیل مباحی
 شد و مکرم خان فوجدار جونپور بفوجدارای سرکار اوده که قبل
 ازین بفدائی خان مغرض بود و غضنفر خان بفوجدارای سرکار

و ساز مطلی مورد عافیت پادشاهانه گردید و کفایت خان از بنگاله رسیده دولت ملازمت اندوخت و محمد مومری ولد شاه بیگ خان بعطای اسپ نوازش یافتند بدکن مرخص گشت و مصحوب او خلعت برای شاه بیگ خان مرسل شد و میر رحمت الله متولی روضه منوره امیر کبیر و خاقان اعظم مطاع سلاطین گیتی و سرور خوافین عالم حضرت صاحب قرانی انار الله برهانه که چندی قبل ازین از خطه سمرقند بدرگاه سپهر مانند آمده بود بانعام هفت هزار روپیه از خزانه احسان پادشاهانه کامیاب نوازش شد و چلیپی بیگ نوکراوتار خان حاکم قندهار که از جانب او باستان سپهر مدار آمده بود بعزایت خلعت و انعام دوهزار روپیه بهره اندوز مرحمت گردید و چون پادشاه زاده عالمقدار والا نژاد محمد سلطان که فدائی خان از بنگاله با فوجی از جنود قاهره باوردن ایشان مامور شده بود بکعبه حضور نزدیک رسیده بودند حکم والا صادر گشت که مرحمت خان پذیرفته و آن والا نژاد را بزودی بدار الخلافه رساند و هنگام رخصت بمرحمت اسپ مباحی شد و از آن رو که در بنگاله از فدائی خان و چندین دیگر از امرا بعضی تقصیرات سرزده بود فرمان شهنشاه مالک رقاب از پیشگاه عتاب بصدر پیوست که خان مذکور بحضور لامع النور نیامده از همانجا بگورک پور که جایگز او بود برود نوزدهم ماه مذکور از وقائع بنگاله بمسامع حقائق مجامع رسید که ناشجاع فساد انگریز فتنه پرور که در ناندۀ پای جرات فشرده حتی المقدور در مراتب مدانعت کوشش می نمود بمسامعی جمیله و ترددات شائسته معظم خان و دلیر خان و داؤد

قریب الجوار امت بتنبیه و تادیب آن خلالت شعار جهالت آئین
 و انتزاع قلعه ولایتش تعین یافته بعطای خلعت و اسب و باضافه
 پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار مشمول
 عاطفت شد و غیرتخان بقلعه داری رهناس از تغیرشاه قلیخان منصوب
 شده بمعنایت خلعت و اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی
 هزار سوار سر بلند گردید و غضنفر خان نوجدار میان دو آب از محال
 نوجداری خود رمیده دولت اندوز ملازمت اشرف شد و مبارک
 خان نیازی که بفوجداری هر دو نبکش قیام داشت و منصبش دو
 هزار و دو هزار سوار بود یک هزار سوار از تابیدان او دو اسبه سه
 اسبه مقرر گردید و چتر بهوج چوهان بفوجداری و تهانه داری
 موضع دون که قبل از دن ضمیمه خدمت غضنفر خان نوجدار میان
 دو آب بود منصوب شده بعطای خلعت و باضافه پانصدی نه صد
 سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرفراز یانت
 و سرننداز خان و یادگار خان در سلک کومکیان بنگاله انتظام یافته
 بمرحمت خلعت مهابی شدند و شهباز خان از اصل و اضافه بمنصب
 هزار و هشت صد سوار و عبد الرحمن خوشبختی بمرحمت اسب
 سرفراز شده در سلک کومکیان کابل معدود گشتند و منصب غلام
 محمد افغان از کومکیان صوبه اله آباد و از اصل و اضافه هزار و
 هفت صد سوار قرار یانت و فیروز خان میواتی بفوجداری سرکار
 اثاره معین گشته خلعت سرفرازی پوشید و خانه زاد خان چون
 کسختا میشد بعطای خلعت و انعام ده هزار روپیه مشمول عنایت
 شد و زمیندار چانده بمرحمت ارسال یک زنجیر فیل و اسب بازی

رسیده احرار سعادت ملازمت نمود و پانصد اشرفی و یک هزار روپیه
 بصیغه نذر و خلجی مرصع گران بها برسم پیشکش گذرانید بیست
 و نهم هوای گلگشت باغ و بستان از گلزار همیشه بهار طبع اقدس
 شهشاه جهان سر برزده نخست بیباغ صاحب آباد عز و درد بخشیدند
 و از آنجا بیباغ معروف بسی هزاری و ازان گذشته بیباغ سندر باری
 که هر دو بر سر راه اعز آباد واقع است پرتو قدوم انگذده بعد فراغ از
 شیر آنها باعز آباد توجه نمودند و سه روز آنجا بهیر و شکار مسرت
 اندر ز گذشته دوم شعبان بدار الخلافه سعادت فرمودند درین ایام
 پیشکش ملکه ملکی صفات قدسی خصال صدر آرای شبستان
 دولت و اقبال بیگم صاحب که در مستقر الخلافه اکبر آباد کامیاب
 سعادت خدمت اعلی حضرت بودند مشتمل بر جواهر و مرصع
 آلات بنظر انور رسیده رتبه قبول پذیرفت و محمد امین خان مدیر
 بخشی بمرحمت قلمدان مرصع مورد نوازش شد و خان دوران که
 سابق صوبه دار اله آباد بود بنظم مهام اردیسه معین گشته فرمان
 عالیشان مشعر باین معنی باو طفرای نفاذ یافت و طاهر خان از
 جاگیر رسیده بدقبیل عتبه خلافت ناصیه امروز عبودیت گردید
 و منصب نوازش خان که در سلسله کومکیان صوبه مالوه انتظام
 داشت از اصل و اضافه سه هزار و دو صد سوار مقرر گشت
 و چون بعرض اشرف رسیده بود که چکر سین بهیل زمیندار موضع
 کهاتا کهیزی از اعمال مالوه باقتضای شقاوت کیشی و ذاعاقبت
 اندیشی از مذهب تویم اطاعت و انقیاد انحراف ورزیده سلوک طریق
 تهر پش گرفته است بهگونت منگه هاده که موطن او بآنحدود

بخشیده فردای آن از آنجا بخاص شکار توجه فرمودند دو روز دران
 نخچیرگاه انبال نشاط اندوز شکار گشته سیزدهم رایت معاودت بشهر
 افراختند و درین ایام شیخ میرک هرری که از دیرین بندهای
 این آستان مظهر نشان بود و جمال حالش بحلیه سیادت و علم و
 صلاح آرامنگی داشت بخدمت جلیل القدر صدارت کل از تغیر مید
 هدایت الله قادری والا ربکی یانته بعطای خلعت کسوت مباهات
 پوشید و عبید الله خان بفوجداری گوالیار از تغیر کشن سنگه تونور
 معین گشته از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار دو صد موار
 مربلندی یافت و رحمت خان بخدمت دیوانی سرکار ملکه قدسی
 خصال تقدس نقاب پرده آرای هودج عفت و احتجاب روشن
 رای بیگم از تغیر مقیم خان منصوب گشته بمعایت خلعت
 و باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی سه صد موار مباهی
 گردید و یادگار خان از کوهستان جمون رسیده دولت اندوز ملازمت
 اشرف گشت و میر هدایت الله خویش خلیفه سلطان که تازه از
 ایران آمده بدولت بندگی این آستان مظهر نشان سرافرازی یانته
 بانعام پنج هزار روپیه فیض اندوز مرحمت گردید و شیخ عباس
 برهان پوری یک هزار روپیه و جمعی از قراولان و عمله شکار بعطای
 خلعت و برخی بمرحمت اسپ مباهی گشتند و چون خلیل الله
 خان صوبه دار لاهور چندی قبل ازین التماس عتبه بومی کرده
 بود و ملتزم او درجه پذیرائی یانته حکم اشرف بنغاز پیوسته
 بود که میر خان خلف خود را بنیابت خویش در لاهور گذاشته
 بدولت پای بوس رسد بیعت و چهارم ماه مذکور به پیشگاه خلافت

خان بعنایت خلعت و اسب و باضافه پانصدی بمنصب دوهزاری
 چهار صد سوار و عادل خان بعطای خلعت مشمول مرحمت گردیدند
 و قلعه دار خان بحراست قلعه ارک کابل از تغییر شمشیر خان معین
 شده بعنایت اسب و باضافه پانصدی سیصد سوار بمنصب هزار
 و پانصدی هفت صد سوار مرفراز گردید و ارسلان خان در ملک
 کومکیان صوبه کابل منتظم شده بعطای خلعت نوازش یانت و مانکو
 بلال دکنی که درین هنگام بندگی درگاه آسمان جاه از دکن آمده
 بود جبهه های آستان خلعت گشته یک زنجیر فیل و دو اسب
 عراقی برسم پیشکش گذرانید و بعطای خلعت و اسب و بمنصب
 دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار مباهی گشته بدولت بندگی
 سر بلندی یانت و میر باقی ولد میر محمود اصفهانی که چنانچه
 گذارش یانت تازه از ایران آمده بود نه مرا اسب عراقی پیشکش
 نموده بقبول آن سرمایه مبالغات اندوخت و بمنصب هزاری صد
 و پنجاه سوار مرفراز گردید و خواجه پهل بانعام یک هزار رودیه و
 چندی از قراولن بمرحمت اسب مورد عنایت گشتند چهارم رجب
 عرمه دلشین خضر اباد مہبط انوار قدوم همایون گشته دوز فیض
 اندوز نزول اشرف بود و ششم بشهر مراجعت فرمودند هشتم ماه مذکور
 که غره فردر دین بود وزیر خان پیشکشی نمایان مشتمل بر نفائس
 جواهر و مرصع آلات و لطائف ادمشه و پنج زنجیر فیل و هفت مر
 اسب بنظر کیمیا اثر در آورده بقبول آن تارک تفاخر برافراخت
 و مجموع بمبلغ یک لک و بیست هزار رودیه بها شد و روز دیگر
 حضرت شهنشاهی بعزم سیر و شکار با عزاباد فیض بنیاد شرف قدر

خبرده دان و رهبری دولت بیدار خدیو جهان بشفاعت کردار خود متفطن شده از غلط صریح که کرده بودند برگردیدند و ششم جمادی الآخره بعنوانی که ازین طرف رفته بودند باکبر نگر آمده باسلام خان ملحق شدند چنانچه حقیقت این مقدمه بعد ازین بتفصل در طی وقائع بنگاله مبین خواهد گشت این خبر بشارت اثر مجدد افکار نیرنگی اقبال نصرت طراز این دست پرورد الطاف ایزدی در نظر بصیرت دیده دران دور بدین جلو ظهور نمود و مراحم بادشاهانه آن والا نژاد را با رسال خلعت خاص با نادری مصحوب محمد میرک گرز بردار نواخته یرلیغ گیتی مطاع بطغرای نفاذ بیوست که فدای خان با جمعی از عساکر بنگاله آن عالی تبار را به پیشگاه خلانت رساند و درین اوقات پیشکش عادل خان حاکم بیجاپور از اقسام جواهر و مرصع آلات موازی یک لک سی هزار روپیه بحضاب سلطنت رسیده پایه قبول یانت و چون از وقائع بندر سورت بمسامع حقائق مجامع رسید که میر عرب خوانی متصدی مهمات آنجا باجل روزگار حیانش سپری شد میر احمد خوانی بنظم مهم بندر مذکور معین گشته بافرایش منصب و خطاب مصطفی خانی و دیگر مراحم خسروانی کامیاب عاطفت شد و تشریف خان بخطاب منتخر خانی سرمایه امتخار اندوخت و عاقل خان از دکن و همت خان از بنگاله و رحمت خان از گجرات بموجب فرمان طاب رسیده دولت زمین بوس یافتند و خوشحال بیگ قاتشال که قبل ازین مخاطب بقلیج خان شده بود بخطاب سعادت خانی و عنایت اسپ مباحی گشته در سلک کومکیان صوبه کابل انتظام یافت و همت

را از مشاهده آن گنبد های فلک اعتلا کوه های طلا بنظر می آید
و هرگاه پرتو آفتاب بران می تابد تیز بینانرا از بارقه انوار ملمعش
دیده بخیرگی میگیرید *

بناء ز انوار رحمت چو طور * ستونهای مرمر علمهای نور
ز گل دستهایش که شد اوج گیر * جو انانه گل زد بسر چرخ پیر
فلک را درو پشت طاعت دوتا * ز انجم یکف سبحة کهر با
نمایان ز سنگ لطافت سرشت * که شد سجده عکس خط مرنوشت
تاریخ اتمام این بناء قدسی احترام ملائک مقام را عاقل خان که از نیکو
بندهای قابل این درگاه گردون نهانست آینه کریمه (وان المساجد لله فلا
تدعوا مع الله احدا) یافته اگرچه زیب و زینت و تکلفات این مهبط
انوار برکات در سال هزار و هفتاد و چهار صورت اتمام یافت لیکن
اصل عمارت در سنه هزار و هفتاد و سه که عدد هرون این ایت وانی
هدایت مشعر با نست مرتب شده بود چون تاریخ مذکور کمال
ندرت و غرابت دارد پسند طبع همایون آمد و بموجب امر اعلی
دران بقعه مقدسه بر سنگ ثبت افتاد از هوانج دولت پیرا آنکه
درین ایام سعادت انجام از وقائع بنگاله بمسامع حقائق مجامع
رسید که بادشاه زاده عالیقدر والا نزار محمد سلطان که باغواهی
خامی و جاهلی چنانچه گذارش پذیرفته طریق مخالفت و عصیان
سپرده بناشجاع گرویده بودند درین هنگام که از غلبه و استیلا
عساکر نصرت نشان و سطوت اقبال بیزوال شاهنشاه زمان و هن
و اختلال عظیم بارکان شوکت و قوت آن بد مأل راه یافته بود و
عزیمت نزار بجهانگیر نگر داشت باقتضای مصلحت دید خرد

در عرض اندک مدتی بتأکید و اهتمام تام ایوان اصل مسجد مهیا گشته چنان شد که حضرت شاهنشاهی در آن نماز میگزاردند لیکن آن بقعه مبارکه بالتمام در مدت پنج سال پیرایه اتمام یافت و مبلغ یک لک و شصت هزار روپیه صرف آن شد بالجمله این فرخنده مسجد عالی بنا اگرچه عمارتش مختصر است لیکن زیب و زینت و فیض و کیفیت آن در مرتبه قصوی و درجه علیاست و بغایت مطبوع و دلنشین واقع شد و در سقف و جدار آن سراسر تخته‌های سنگ مرمره بنوک تپشه استادان هنرپیشه تراش یافته چنان تنگدرز بکار رفته است که کوئی از معدن صنع یک لخت برآمده بتجلیه و تصفیه بمثابه صفا و مقال یافته که پای نظر ژرف نگاهان بر سطح آن لغزش پذیرد نقاشان نازک دست بدائع نگار طاق و رواق و سقف و جدار آن را موای ازارد دیوار بگونان گون نقشهای دل پسند غریب و الوان گلهای و بوتهای مرغوب خاطر فریب که طراحان جادو قلم بر صفحه سنگ رقم زده اند مثبت کرده کار نامه هنر برطاق بلند استادی نهاده اند و از راه دیوار صاف و هموار و ساده هر کار قرار یافته روشنی و صفای آن به مرتبه است که سطحش با صرح مردم دم مساوات میزند و از صفحه آئینه حکایت میکند و گنبد های آسمان شان آن مسجد فیض نشان را از تنگه پوشش ساخته بطای ناب تلمیع نموده اند و همچنین سرگلدستهای را بگلهای ملمع مهر فروغ و زیب زینب فزوده بی شائبه تکلف وصف طرازی و آب و رنگ سخن پردازی نظارگیان

مابین عمارت آن نگارین سرای حشمت و جلال و باغ خلد مثالش که موسوم بحیات بخش است زمینی برای این بقاء کرامت انوار اختیار نموده بمعماری توفیق مسجدی میمنت اساس از سنگ مرمر طرح فرمودند مشتمل بر دو ایوان عالی بنیان باهم در طول متصل و سقف هریک بشکل بنگله و در گنبد بر زمین و یغار بر نهجی که در ایوان عقب که جائی محراب است گنبد از بیرون چندان نمودار نباشد و بر بالای ایوان پیش سه گنبد عالی نمایان باشد یکی بر بالای بنگله و در هر دو بازو و طول عمارت پانزده ذرع و عرض نه ذرع سواپی اساس و طول صحن آن پانزده ذرع و عرض دوازده ذرع و هزده تسو و ارتفاع زمین کرمی عمارت از صحن یک و نیم ذرع و بر سمت شمالی این عمارت مختصر ایوانی طولش پنج ذرع و عرض سه و نیم ذرع یک در ازان بجانب ایوان مسجد و نه منظر بسمت باغ حیات بخش سه ازان شرقی و سه غربی و سه شمالی و در وسط ایوان حوض مطبوع خردی که آب ازان جوشد و از صحن مسجد سه در بجانب باغ کشوده شود و پنجم ربیع الثانی این سال همایون فال که ریایات عزو جلال در ساحل رود گنگ نشاط افروز سیر و شکار بود باشاره والا مسجد مذکور اساس یافته متصدیان مهمات عمارت کمر سعی و اجتهاد باهتمام آن بناء شرافت بنیاد بر میان همت استوار ساختند و از معماران پیشه ور بنایان هنر گستر و سگ تراشان نرهاد فن و خارا شکنان کوه شکن و نقاشان سحر طراز و طراحان کارنامه پرداز هر روز گروهی انبوه در عمارت آن مسجد قدسی شکوه بازوی جد و سعی کشوده بکار پرداختند و اگرچه

باز آباد مراجعت نمودند و روز دیگر هم عذر دولت و سعادت شکار
 گنان و صید انگنان بمستقر خلافت رسیدند و چون منزل گرامی
 گوهر محیط حشمت و کامگاری تابان اختر مہر عظمت و بختیاری
 بادشاہ زادہ والا قہر فرخندہ شہیم محمد معظم بر سر راہ بود برای
 سر بلندی آن درۃ التاج سعادت و ارجمندی آنجا نزول اجلال
 نموده بدولت ساعتی نشستند و بادشاہ زادہ نامدار عالیمقدار ادای
 مراسم نثار و شکر مقدم شہنشاہ روزگار نموده پیشکشی از زواہر جواہر
 و نفائس اقمشہ بنظر مہر انور در آوردند *

بناء مسجد فیض اسامی مختصر نزدیک بآرام گاہ خاص اختصاص یافت

از آنجا کہ ہموارہ ہمت حق نہمت گیتی خدیو دین پرور یزدان
 پڑۂ بر مواظبت طاعات و عبادات و احراز مثنویات و سعادت
 مصروف است و ہمگی خواہش طبع مقدس آنکہ تا ممکن
 و مقدور باشد صلوات خمس و سلفی و نوافل را در مسجد ادا نمایند
 بر پیشگاہ خاطر ملکوت ناظر کہ پیوستہ شاہراہ جنود ارادات الہی
 و ہر منزل و نور عزائم قدسی است پرتو این عزیزمت یافت کہ
 نزدیک بآرام گاہ خاص خجستہ مسجدی مختصر طرح اندازند و
 عبادتجای فیض اثر بسازند تا ہموارہ بسہولت و آسانی بی تجشم
 رکوب و طول حرکت در اوقات لیل و نہار از راختگہ قدس بآنمعبد
 ہمایون اثار خرامش اقبال فرمودہ بطاعت داد و پاک و پرستش
 دلور بیہمال پردازند بفاہر ان در سمت شمالی غسلخانہ مبارک

انگنده نماز جمعه گزاردند و از آنجا با شکوه آسمانی و فریزدانی سوار شده در ساعتی مسعود قلعه مبارکه را از یمن نزول همایون هربارچ گردون برافراختند و زمانی در خاص و عام و لمحّه در غسلخانه سریر آرای اقبال گردیدند و تقرب خان که در شهر بود و معتمد خان قلعه دار بادرک دولت زمین بوس چهره عزت برافراختند درین ایام پیشکش تازه نهال گلشن هشت و جلال بادشاه زاده ارجمند سعادت پیوند فرخنده فال محمد اعظم از نوادر جواهر و نفائس اقمشه بنظر اکسیر اثر رسیده رتبه قبول پذیرفت و یک زنجیر نیل با ساز نقره و جل زربفت و یک ماده نیل که مختار خان از دکن برسم پیشکش بجانب خلافت فرستاده بود و پیشکش قباد خان صوبه دار تهنه بمحل عرض رسیده شرف پذیرای یافت و بهگونت ملکه هاده بمرحمت علم رایت مباحات افراخت و شاه تلیخان که چنانچه گزارش پذیرفت قلعه داری رهتاس باو تفویض یافته بود بضافه پانصدی بمنصب دو هزار و هفت صد سوار مورد انظار مرحمت گردید و منصب و قلعه دار خان از اصل و اضافه هزار و چهار صد سوار قرار یافت و درین هنگام خضر آباد از میامن قدوم خدیو جهان فیض اندوز گشته دو روز میرو شکار آن نواحی مسرت افزای خاطر ملکوت ناظر گردید و از آنجا معاودت نموده باعز آباد توجه فرمودند و دو روز دیگر قرین دولت و کامرانی دران مکن فیض نشان بسر برده روز میوم از آنجا بشکرگاه سیولی که آن را باتوپ شکار موموم ساخته اند متوجه گشتند و دران نخچیرگاه اقبال نیز دو روز بشکار نیله گار و آهو نشاط اندرخته بیست و هفتم

دو اسبه مه اسبه انزایش پذیرفت و عسکر خان بغوجدازی بنارس
 از تغییر شرف خان بیگ منصوب گشته بعنایت خلعت و از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزار و هفت صد و پنجاه موار سرافرازی یافت
 و معین خان بخدمت وکالت سرکار بادشاه زادۀ نیک اختر والا کهر
 محمد معظم خلعت مباحات پوهیده از اصل و اضافه بمنصب هزار
 و پانصدی دو صد و پنجاه موار مشمول عنایت گشت سیزدهم کوچ
 شده موضع شاهدره که یک کروه شهر است محط مرادق جاده و جلالت
 گردید و حضرت شاهنشاهی در اثنای راه نشاط اندوز شکار گشته
 یازده آه و کلنگ و مرغابی بسیار مید فرمودند و روز دیگر مقام
 شده نجابت خان که برسم گوشه نشینی در دار الخلافه بصر میبره
 جبهه های عقبه خلعت گردید و کیرت سنگه ولد راجه چیمسنگه از
 میوات رسیده بتقبیل مدۀ سنیه تارک انتخار انراخت و بهادرخان
 چنانچه گذارش یافته بدفع نفع بهادر بچکوئی معین شده بود
 چون کفایت مهم او نموده رفع فساد آن بد نهاد کرده بود درین
 اوقات بصوبه دارچ الہ اباد از تغییر خان دوران سر بلند گشته فرمان
 مرحمت عنوان مشعر باین معنی با خلعت خاصه برای او ارسال
 یافت و روز مبارک جمعه پانزدهم جمادی الاخره مطابق نهم
 اسفندار که ساعت دخول دار الخلافه بود خدیو زمان شهنشاه جهان
 ستان با جهانی فروشان بر نیلی کوه پیکر گردون توان که تخت
 فلک پایۀ طلا بر پشت آن نصب کرده بودند ترین سعادت و عظمت
 حواری شده متوجه شهر گردیدند و نیل سوار از دریا عبور نموده داخل
 دار الخلافه شاه جهان آباد شدند و نخست پرتو نزل بمسجد جامع

اقبال بسته متوجه درگاه خلعت پناه شده بود بدرآک دولت زمین
 بوس ظلمت زدای اختر طالع گردید و بمرحمت خلعت و انعام
 چهار هزار روبیه نوازش یافت درین اوقات نگارندگان وقائع حضور
 لامع انور بعرض اشرف رسانیدند که درین مدت که شاهنشاه روزگار
 نشاط اندوز صید و شکار بودند و چهار صد چمرز شکار شاهین دولت
 شده بزانجمله دوصد و پنجاه و هشت چمرز بدست مبارک عید فرمودند
 و مابقی چه در حضور پرنور و چه غایبانه شکار قوشچیان و میمر
 شکاران شده و بیست و پنج شیر هفت تیر اقبال عالمگیر گشته ازانجمله
 بیست و سه شیر بنفس اقدس از پای آورند و یکی را پادشاه
 زندان جوانبخت کمار محمد معظم باشاره والا بقتلگه زدند و یک
 شیر بچه را قراولان زنده گرفته و دیگر اقسام شکار از مرغابی و دراج و
 غیر آن غزون از حیز تعداد است بالجمله موکب جهانگشا از کنار
 گنک بطی شش مرحله یازدهم ماه مذکور ظل اقبال بر نواحی
 دلو الخلافه انکنده در پیچ کردهی شهر نزل لجال گزید و روز دیگر
 مقام شد و دانشمند خان صوبه دار دار الخلافه و اعتقاد خان و ظفر
 خان و ناخر خان و خواجه عبد الوهاب و متصدیان و کوصدیان آن
 مستقر دولت سعادت زمین بوس دریافتند درین ایام راجه
 جیمنگه یک راس اسب عربی با ساز طلا بنظر معلی در آورده
 بقبول آن سر بلند شد و طاهر خان بمرحمت اسب عراقی با ساز طلا
 مورد نوازش گشته بجاگیر مرخص گردید و جانناز خان بفوجداری الکهی
 جنگل و دیبال پور از تغیر شهپاز خان معین گشته بمرحمت خلعت
 و اسب مبنای شد و منصبش که دوهزار و پنصد مولود بود باضافه

بفرستادهای او حواله رفت که از نفائس امتعه هندوستان فیض
 مکان خرید نموده برای خواجه مشار الیه ببرند و آن ها نیز
 کامیاب انعام و انصال بادشاه دریا نوال گردیدند و خواجه میر عبد
 العظیم که او نیز از خواجهای ماورالنهر است بعطای دو هزار
 روپیه مورد عاطفت گشت و میر مظفر حمین و میر ابن حمین
 از اولاد ابن حسن خان فیروز جنگ که درین ایام از ایران بعزم
 بندگی این درگاه خلایق پناه آمده بودند هر یک بعنایت خلعت
 و خنجر و انعام دو هزار و پانصد روپیه کامیاب مرحمت گشته
 بمناسب مناسبت مغنجر و مباحی گردیدند و موکب جاه و جلال
 از بالای شمس آباد بچهار منزل سلخ ماه مذکور پرتو ورود بشکار
 گاه سوردن افکند و یکروز آنجا اقامت گزید و از آنجا تا چهارروز دیگر
 برکنار رود گنگ مرحله پیمای گشته ششم جمادی الآخر از ساحل
 گنگ بصمت دار الخلافه میل کرد و از مورون تا اینجا حضرت
 شهنشاهی بنیروی تائید الهی هشت شیر دیگر شکار فرمودند درین
 هنگام ذو الفقار خان از کومکین بنگاله بعنایت ارسال خلعت خاصه
 با نادری عز امتیاز یامت و اله وردیخان فوجدار متبراز از محال
 فوجداری خود رسیده دولت اندوز ملازمت گردید و پیشگامی از
 مرصع آگت گذرانید و میربانی ولد میر محمود اصفهانی که
 مراد بخش در ایام متور و زمان خود سری بمظنه نفاق و بی
 اخلاصی از منصرف شده او را با پدرش از گجرات اخراج کرده
 از راه دریا با ایران فرستاده بود و او درین ایام باستماع صیت
 خلافت و سربر آرائی شهنشاه جهان از ایران احرام طواف کعبه

عزیمت معاودت مصمم فرمود و عنان توجه والا بسمت دار الخلافه
 اعطاف داده لوای مراجعت برانراختند درین ایام فروغ اخترعظمت
 و بختیاری بهار گلشن ابهت و نامداری بادشاهزاده عالیقدر ارجمند
 محمد معظم بمعنایت خلعت خاص زمستانی عز اختصاص یافتند
 و همچنین امرای عظام و سائر عمدهای آستان سلطنت مقام که
 کامیاب خدمت حضور بودند باین مرحمت کسوت امتیاز پوشیدند
 و امیر الامرا صوبه دار دکن و معظم خان پیداربنگاله و دیگر عمدها
 و امرای اطراف باین عنایت قامت مباحات انراختند و مرتضی
 خان بمعطای شمشیر خاصه و ابراهیم خان بمکرمت خنجر مرصع
 مشمول عاطفت خسروانه شدند و میر خان خلف خلیل الله خان
 که در حدود کوهستان جمون خدمات شایسته ازو بظهور رسیده قلعه
 تاراکده را که مفصلدان آن سرزمین در ایام فتور از تصرف بندهای
 بادشاهی بر آورده بودند استخلاص نموده بود بمعنایت ارسال خلعت
 و نقاره مورد نوازش شد و فیض الله خان وصف شکلخان بمعطای
 خلعت مباحی گردیدند و پرتیپ سنگه ولد مهاراجه جسونت سنگه
 دو زنجیر نیل پیشکش نموده بمعنایت دهکدهکی الماس سر بلند
 گردید و نصرتخان بفوجداری مانکپور معین گشته از اصل و افاضه
 بمنصب دو هزاری سه صد موار سرفراز گشت چون خواجه عبد
 الغفار که از خواجهای معزز معتبر موار النهر است چون درین
 ایام عریضه مبنی بر مراسم دعاگوی وقواعد هواخواهی با مختصر
 پیشکشی بدرگاه آسمان جاه فرستاده بود از خزانة انعام
 بادشاهی که نمودار گنجینه فیض عام الهی ست دوازده هزار روپیه

بد مآل که بصودای باطل و خیال محال درین مدت دو بنگاله قدم
استقامت بمداومت و مقاومت جنود اقبال اذشده غبار فساد
انگشت و چون مرغ فیم بسمل دست و پائی زده حرکه المذبحوی
صبر کرد درین هنگام از سطوت و استیلاء عمائر ظفر مائر قواعد همت
و ارکان ثباتش قزلزل یافته ملک شوکت و جمعیتش از هم گسسته
است و آن خان عقیدت نشان بانواج منصور از آب گنگ عبور کرده
بقلع و استیصال و اتمام مهم آن فتنه انگیز بد سگال کمر همت
بسته چنانچه بالفعل از قائده که آنرا بنگاه خود ساخته آنجا رهل
اقامت انداخته بود عزیمت جهانگیر نگر کرده است همچنانکه
تفصیل آن بعد ازیں مرثوم کلک حقائق نگار خواهد گردید بالجمله
روز دیگر که مقام بود چون قراولان دران نواحی شیری قبل کرده
بودند شهنشاه هزبر افکن شیر شکار حوار شده آن مبع ضار را بضرب
تغذگ از پای درآوردند و از آنجا بطی سه مرحله بالای شمس آباد
فزل سعادت نمودند و دران موضع بنابر وفور صید و شکار سه روز
اقامت گزیده دو ماده شیر و چرز و مرغابی بسیار شکار نمودند چون
مقصد اصلی ازیں نهضت جهان پیرا معاضدت و امداد عمائر بنگاله
بود و نیروی تائیدات آسمانی و میامن توفیقات یزدانی بی آنکه
کومت تازه بان جنود مسعود پیوند و صورت فتح و ظفر در آئینه
تبغ مجاهدان جیوش قاهره جلوه گر شده مرده نصرت و نیروزی و
نوبت دولت و بهروزی بمسامع جاه و جلال رسید و خاطر مهر تنویر
ازان مهم خطیر فراغت پذیرفته موکب منصور را مصلحتی در پیش رفتن
نماند رای عالم آرای بادشاه عالمگیر کشور کشا درین منزل همایون

از ده هفت هزار و سی هزار سوار از انجمله یک هزار سوار در اچیه ده
 اچیه بود از اصل و اضافه ده هزار و پانصدی ده هزار سوار در اچیه ده
 اچیه مقرر ساختند و بخطاب اله وردیخانی و غایت خلعت
 خاصه و اسب با ساز طلا نواختند و بخدمت مرجوعه رخصت نموده
 ده پسر اورا فیز خلعت مرحمت کردند و درین هنگام خاطر
 ملوک پیرا پرتو التفات بحال مجاهدان توپخانه همایون افکنده ولی
 بیگ کولابی را منک باشی اول بر قندازان فرمودند و بعنایت
 خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاربی در صد سوار نوازش نمودند
 و ولی بیگ علی مردان خان را منک باشی دوم ساخته بمعرفت
 خلعت و اضافه منصب مفتخر و مهابی گردانیدند و جمعی
 کثیر از جماعت داران دیگر را بر تبه بوز باشیکری پایه عزت افزوده
 خلعت هر افزای بخشیدند هفدهم از موروز کوچ شده موضع
 چاندپوز محط مراقب منصور گردید و از وقایع بنگاله بمجامع
 حقائق مجامع رسید که نور الحسن که از عمدای نا شجاع
 بود بر هبری بخت بیدار ازان بر گشته روزگار جدا شده بجلود
 مسعود پادشاهی پیوست و روز دیگر ده گروه طی کرده نزول
 اجل شد و چون طبع اقدس حضرت شاهنشاهی بتماشای جنگ نیل
 رغبت داشت نردای آن که کوچ بود اوائل روز حضرت شاهنشاهی
 یک جفت نیل بجنگ انداخته نگاه اندوز آن تماشای غریب
 خاطر فریب شدند و بعد از فراغ ترین سعادت و کامرانی ازان منزل
 نهضت فرمودند درین تاریخ عرضه داشت زهد امرای عظام معظم
 خان مشعر باین معنی به پیشگاه خلافت رسید که نا شجاع بخیر

و مباهی شدند چهارم از کده مکتیصر بعزیمت اله آباد کوچ شده
 سیزدهم عرصه سورون که شکار گاهی دل پذیر و دشتی پر نخچیر امت
 کامیاب نزول موکب عالم گیر گردید و در اثنای راه ماده شیرینی که
 قراقرن قبل کرده بودند شکار شهنشاه هزبر صولت شد و درین ایام
 کنور رام سنگه بعطای خلعت خاص مباهی گردید و پرتهی سنگه
 ولد مهاراجه جسولت سنگه که از پیش پدر خویش آمده بود جبه
 مای آمتان خلافت گشته دو زنجیر نیل برم پیشکش گذرانید و
 بعطای خلعت و دهکده کی الماس و یک عقد مروارید عز مباهات
 اندوخت و بهگونت سنگه هاده از وطن و قلعه دار خان از دکن
 رسیده دوات اندوز ملازمت اکسیر خاصیت گردیدند و خان مذکور
 یک زنجیر نیل برم پیشکش گذرانید و شیخ محبوب محمد از
 لولاد کرام نقاره اولیای عظام خواجه بهاولدین ملتانی قدس الله
 صره بعطای خلعت و ماده فیل کامیاب مکرمت گشته رخصت
 وطن یافت بالجمله شکار گاه سورون سه روز فیض اندوز نزول همایون
 گشته سیر و شکار آن عرصه نزهت اثر مسرت افزای طبع مبارک
 خدیو خورشید قدر جمشید فر شد و از جمله شکارهای خسروانه
 در آنجا بوقوع آمدن آن بود که خاتان جهان در یک روز پنج شیر
 بنیروی بازوی اقبال عالم گیر از پا در انگنده ساکنان آن مرز و بوم
 را از شر آن سباع جانگزا بفیض معذات شهنشاهانه رهائی بخشیدند
 و درین منزل جعفر ولد اله ورد بخان را که فوجداری متنها باو
 تعلق داشت و پدرش را چنانچه سابقا گزارش یافت ناشجاع بغتیغ
 بیداد از هم گذرانیده بود مشمول انظار مرحمت گردانیده منصوبش

شبهنگام که ساعت عقد بود اقصی القضاة قاضی عبد الوهاب را طلبیده در حضور پر نور عقد فرمودند و از روی عنایت یکمقد مرورید گران بها بآن عالی تبار والا گهر مرحمت نمودند شأنزدهم از سرن گهاگ کوچ شده بالای موضع نورنگر مخیم اردوی ظفر پیکر گشت و چون هنگام نزول بمنزل عبور اشرف از پیش دائر بادشاه زاد والا قدر سعادت توام محمد معظم در وزیر خان شد آن کامگار بختیار و خان اخلاص شعار هر یک پیشکشی از جواهر و مرصع آلات گذرانید و موکب ظفر پناه پنج روز دران سر منزل مقام فرموده نشاط شکار مسرت انزایی طبع همایون بود و چون خاطر ملکوت ناظر از میر و شکار آن حدود پرداخت عزم توجه اله اباد که مقصد اصلی ازین نهضت جهالکشا آن بود وجهه همت ملک پیرا گردید و بدست و دوم رایت نصرت طراز از نورنگر باهتر از آمده بکده مکتبصر مراجعت نمود و شهزاده دین پناه در اثنای راه شیرینی که قراولان دران نواهی قبل کرده بودند بتغنگ زدند و بشش کوچ و دوم مقام دوم جماد الاولی دیگر باره چتر والای اقبال بر مساحت کده مکتبسر سایه گستر شد و روز دیگر که آنجا مقام بود از وقائع بنگانه معروض بازگاه خلانت گردید که یکه تاز خان در محاربه که عساکر ظفر مائرا درین ایام با ناشجاع روی داده بود جان نثار گشته سرخروئی جاوید اندوخت و درین وقت بادشاه زاد کامگار عالی مقدار محمد معظم بمرحمت خلعت بارانی و اسب عربی با ساز طلا و یک عدد پاندان مرصع با خوانچه و دیگر ادوات آن که مجموع مرصع بود مورد انظار عاطفت بادشاهانه گردیدند و جمعی از بندهای آستان سلطنت بعنایت خلعت مفتخر

بمضرب تفنگ از پایی در آوردند و بیست شهر را با شاره همایون قراولان
زندہ گرفتند درین هنگام عاطفت پادشاهانہ گوهر درج شصت
واقبال اختر برج عظمت و جلال پادشاه زادہ محمد معظم را بعطای
دہمکہ یکی الماس و یک عقد مروارید گران بها عز اختصاص بخشید
و فیض اللہ خان قراول بیگی و جعفر فوجدا مقبرا و حسنعلی
خان قوش بیگی بمعنایت خلعت قامت امتیاز افراختند و ہرجس
ولد راجہ پتہلداسی کہ برادرش فوت شدہ بود همچنین راجہنگہ
و راجہنگہ پسران لرحمن کور کہ برادرزادہای او بودند بمعنایت خلعت
مروارز گردیدند و عبد الرحیم و محمد رشید پسران منجاصخان کہ
چندمی قبل ازین در صوبہ کابل در گرفتہ میروند انتظار فوازش شدہ
بمناصب مناصب کامیاب تربیت پادشاهانہ گشتند یازدہم ماہ
مذکور موضع سون گھاٹ کہ قراولان شکار بصیارت نر نواہی آن دیدہ
بودند مضرب خیام فلک احترام گردید و خدیو جهان چہار روز
دران سر منزل فیض نشان بساط اتامت گستردہ نشاط اندوز شکار
بودند و چہر بسیار صید کردہ دو شیر بہ تفنگ زدند از سوانج آنکہ
چون گوہر محبط خلعت و جہانبانی پادشاه زادہ والا قدر خجستہ
شیم محمد معظم برتیبہ بلوغ و جوانی کہ هنگام نشاط و کامرانی ست
رمیدہ بودند عاطفت پادشاه کامل خرد بالغ نظر پرتو تربیت بحال
آن نونہال گلشن اقبال انگندہ پانزدہم در ہمین منزل گاہ عز و
جلہ مخدومہ عفت مرشتی کہ از بذات اشراف خرامان بود و
شائستگی اتران با آن اختر برج عظمت و کامکاری داشت عجلۃ
در ملک ازدواج آن پادشاه زادہ ارجمند سعادت پیونہ کشیدند و

است قبل ازین بابا بیگ نوکر ناشجاع که از جانب او بجزا ست
آن قلعه سپهر ارتفاع قیام داشت از سعادت منشی و نیک سرانجامی
اظهار دادن قلعه و خواهش عبودیت این آستان جلالت نشان کرده
بود و باشاره همایون سلطان بیگ و کامگار خان با جمعی از جنود
کیهان ستان معین گشته بودند که هانجا شناخته آن حصن قوی
بنیان را بتصرف آورند درین هنگام از عرضه داشت آنها معلوم
رای جهان آرای شد که بابا بیگ مذکور بروفق قرار داد قلعه را
بتصرف بندهای پادشاهی داده متوجه درگاه خلأق پناه گردیده
است عاطفت پادشاه بنده پرور مکرمت گسترده پیوسته برای نوازش
فدویان اخلاص مند و تربیت و پرورش بندهای عقیدت پیوند مهیب
جود بهانه طلب است این فتح آسمانی را که بمعاضدت اقبال
بی زوال و بی تکلیبی سعی و کوشش و نیروی محاصره و جدال روی
داده بود تقریب مرحمت و بنده پروری ساخته سلطان بیگ را
بخطاب شاه قلی خان و عنایت ارسال خلعت و اسب و از اصل
و اضافه هزار و پانصدی هفت صد سوار و کامگار خان را از اصل
و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار مباحی گردانیدند
و هراست قلعه مذکوره بشاه قلی خان تفویض یافت سیوم ربع
الثانی موضع احمد پور مرکز ریات منصور گشته روز دیگر آنجا مقام
شد و از آنجا لوای جهانکشا بطی دو مرحله بموضعی از کنار گنگ
که چرز دافر داشت پرتو نزول انگنده چهار روز آنجا اقامت واقع شد
و حضرت شاهنشاهی چرز بصیار شکار کرده بدر دهنه در آنروی
آب دو قلاده شیر یکی نرو دیگری ماده که بچه همراه داشت

سلطان پور منصوب گشته بعفایت امپ و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار عز افتخار یافت و پیشکش اعتماد خان صوبه دار کشمیر از نفائس امتعه آنجا بنظر قدسی اثر رسید و خواجه برخوردار مخاطب با شرف خان که از قلعه داری (۲) اودیسه معزول شده بود شرف اندوز ملازمت اشرف گشته یکنزنجیر فیل پیشکش نمود و چون تخت روان مصقف طلائی که مذکور شد باهتمام امینای زرگر که داروغگی کارخانه ساختن طلا آلات و نقره آلات باو تعلق داشت در عرض اندک فرصتی موانق حکم معلی و خواهش طبع والا صورت اتمام یافته بود مراسم پادشاهانه ادرا بعطای ماده فیل و اضافه منصب نوازش فرمود بالجملة چون قراولان بتفحص شکار رفته بودند بمسامع جلال رسانیدند که در موضع برکهانگر چرز بصیاد است خاطر ملکوت ناظر بشکار آن سمت توجه نمود ولیست و ششم ریات ظفر اثر از کده مکتیسر باهتزاز آمده عرصه برکهانگر مرکز دایره اقبال گردید و سه روز آنجا مقام شده اشتغال بصید چرز نشاط افزای طبع مبارک بود و چون قراولان در آن روی گنگ شیری قبل کرده بودند شهنشاه شیر دل هنر افکن روز میوم از آب عبور فرموده آنرا بضرب تفنگ از پای در آوردند سلج ماه مذکور موکب منصور از آنجا نهضت نموده بطی دو مرحله پرتو معادت و فیروزی بر موضع فیروز پور گسترده و یک روز آنجا مقام شد از سوانح این ایام مفتوح شدن حصن فلک اساس رهناس

چهرز بهجت اندوز گشته مراجعت فرمودند و سه روز دیگر قرین دولت و کامروائی اقبال دران سر منزل عز و جلال اقامت گزیده بنشاط شکر مسرت پیرای طبع اقدس بودند درین ایام پادشاه زاده کامگار بختیار محمد معظم را بغایت یکعقد مروارید و دهکده کی و پهنوچی مرصع و شمشیر خاصه و سپر با ساز میفاکار و دو صد ثوب از ملبوسات خاص عز اختصاص بخشیدند و رانا راجسنگه و مهابتخان صوبه دار کابل بغایت ارمال خلعت زمستانی قامت مباحات انراختند و امیر خان بمرحمت یکرنجیز قیل سربلندی یافت و مبارک خان نیازی از کومکبان صوبه کابل بفوجداری بنگش از تغییر حسین بیگخان منصوب شده هزار سوار از تابینان او دو امپه سه امپه مقرر گشت که از اصل و اضافه منصبش دو هزار و دو هزار سوار از آنجمله هزار سوار دو امپه سه امپه باشد و منعم خان بقلعه داری احمدنگر از تغییر دار البخان معین گشته بغایت خلعت و احپ و اضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار سوار سر انراز گردید و اسماعیل خان بفوجداری جالذاپور تعیین یافته بمرحمت خلعت و احپ مباحی شد و مانسنگه وک روپ سنگه راتپور بعطای جمدهر مرصع باعلاقه مروارید مشمول عاطفت گشته رخصت وطن یافت و سهراب خان فوجدار بالپور بغایت ارمال خلعت کامیاب عزت شد و مرحمت خان و تشریفخان که از دکن آمده بودند بعطای خلعت و آتشخان بمکرمت خنجر باعلاقه مروارید و اودی کرن وکیل را نا بمرحمت احپ و بهگوتیداس دیوان مستقر الخلافه اکبر اباد بخطاب رائی سربلند شدند و مصری انان بفوجداری

شایسته و سزاوار در انجمن خاص غسخانه سعادت اندرز ملازمت اکسیر
خاصیت شاهنشاه روزگار شده آداب کورنش و تسلیم بتقدیم رها نیدند
و یک هزار اشرفی و یک هزار روپیة بصیغه نذر گذرانیدند و چون آن والا
نزدان عالی تبار بدولت پای بوس مربلشی دارین اندوختند
حضرت شاهنشاهی از کمال شوق و عاطفت آن نخل گلشن حشمت
و کمرانی را در آغوش عنایت و مهریانی کشیده کسباب سعادت
دو جهانی ساختند و خلعت خاصه با نادری و یکصد اسب از انجمله
بیست راس عربی و عراقی یکی با زرین و ساز میناکار و دیگری
با ساز طلای مانه و یکزنجیر نعل خاصه مزین بساز نقره و جل
زربفت و یکقبضه جملهر مرصع باعلاقه مروراید بان غره ناصیه
دولت مرحمت فرمودند و وزیر خان که در خدمت آن بادشاه زاده
ارجمند آمده بود چنین ارادت بر آستان محمودیت موده پانصد مهر
و یک هزار روپیة برسبیل نذر گذرانید و بمعنایت خلعت خاصه نوازش
یافت و چون قزلوآن در بیضیهایی آن فواهی شیرین قبل کرده بودند
شاهشاه وزیر دولت شیر شکار عزم مید آن صیغ ضار فرموده بعد از
ملازمت بادشاه زاده سعادت پیوند که یکپاس از روز گذشته بود قرین
عز و علا برخص روان طلائی که سر پوشیده بشکل بتگله ساخته بودند از
مختصرات طبع مقدس این مبدع آئین دولت و کامرانیست و درین
هنگام پیرایه اتمام یافته بود سوار شده بشکار توجه فرمودند و نزدیک
نخچیرگاه بر نیل سوار شده بادشاه زاده محمد معظم را در عقب مر
مبارک جای دادند و چون بشیر رسیدند آن صیغ جانگزی را
بضرب جندوق از پا در آورند و دو همان نواهی ساعتی چند بشکار

مرخصی گشتند و در منزل مذکور دو روز مقام شده بازدهم و یازدهم عالیات از آنجا نهضت نمود و اعتقاد خان بغایت خلعت مر بلندی یافته بشاه جهان آباد مرخص گردید که تا مراجعت موکب منصور آنجا بمر برده و رضویخان که منصفش برطرف شده بسالمانه دوازده هزار روپیه کسباب مرحمت شده بود بعطای خلعت و انعام پنجهازو روپیه سرفراز گشته بکجرات که وطن حالف دوست رخصت یافته که آنجا صرفه الحال بدعای دولت ابدی درام قیام نماید نوزدهم رایت مسعود ظل درود بر ساحل رود گلگ انجمنه موضع گده مکیندر فیض اندرز نزول اقبال شد و چون چرو و کالنگ و مرغابی و دیگر اقسام شکار از مباح و وحوش در آنجا بسیار بود و سرزمینهای خوش و جنگلهای دلکش داشته روزی چند بقصد میوه و شکار در آن مکن دلنشین نزهت نشان لقاصه موکب جلال مقرر گشت و ازین جهت که رخشنده گوهر درج دولت تابنده اختر برج عظمت بادشاه زاده والا قهر خجسته شیم محمد معظم چنانچه گزارش یافت بموجب یرلیخ طلب با وزیر خان از دکن متوجه کعبه حضور گشته درین رقت نزدیک رسیده بودند بیست دوم که ساعت ملازمتی آنغره ناصیه حشمت بود حکم شد که محمد امین خان میر بخشی و فاضلخان میر سامان تا یک کوره راه پذیر گشته آن بهین فواید نهال مملکت را بهر ملازمت اشرف فائز گردانند و بعد از انقضای شش گهزی از روز مذکور بادشاهزاده والا قدر کلمکار بتوره و آئینی

از آموچ نصرت مآل بدنع و امتیصال آن بغی اندیش فتنه مگال
تعیین یافت و بعنایت خلعت خاص و شمشیر و پیر هردو باهاز
صرع مورد نوازش گشته درین تاریخ مرخص شد و رادر امر سنگه
چندراوت و جگت سنگه هاده و رام سنگه راتهور و اغرخان و سید
مصطفی و رگهاته سنگه و محمد صالح ترخان و غیرت و مظفر
پسران بهادر خان افغان و بلوی چوکان و گروهی دیگر بهمراهی او
معین گشته بمراحم خسروانہ سر بلند گردیدند و دانشمند خان که
نظم مهام دار الخلافه باو تفویض یافته بود بمرحمت خلعت
خاصه و یک زنجیر نیل و نجابتخان که در سلک گوشه نشینان
بود و معتمد خان خواجه سرا که بمحارمت قلعه مبارکه معین
شده بود هر یک بعنایت خلعت مباهی گشته مرخص شدند
و اعتقاد خان و تقرب خان بعنایت خلعت سر بلند گشته رخصت
یافتند که تا معاودت رایات عالیات در دار الخلافه بسر برند و کبریت
سنگه که فوجدار میوات بود فوجداری نواهی دار الخلافه از تغییر
حسن علی خان ضمیمه خدمتش گشته بمرحمت امپ و باضافه
پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار مقتدر
گردید و روح الله دیوان دار الخلافه و عبد الرحیم خان که بخدمت
بخشیدگری و واقعه نویسی آن مرکز خلافت تعین یافته بود و حقیقت
خان و عنایت خان ولد ظفر خان که از زمره لشکروغا بودند خلعت
رخصت یافتند و خوشحال بیگ کشغری که در سلک گوشه نشینان
منتظم بود بانعام دوصد اشرفی و قابلخان منشی که او نیز بوظائف
دعا گوئی اشتغال داشت بانعام یکهزار روپیه مشمول عنایت شده

اماکن قدس فرستاده زمزمه سادات و ملحا و مشایخ و اتقیا را که
 شرف اندوز مجاورت حریم آن در حرم مکرم باشند از فوائد آن بهره
 سازند درین اوقات سعادت پیرا میرا ابراهیم خلف مغفرت آیات
 میر نعمان که سیدی پاک طینت صالح و میمای تدین و پرهیزگاری
 از ناصیه حالش هویدا و لایح بود و قبل ازین نیز بزیارت حرمین
 مکرمین مشرف گشته لیاقت و شائستگی این امر داشت بتقدیم
 این خدمت و الارتبت مقرر شده سعادت دارین اندوخت و بعنایت
 خلعت مباحی شده مرخص گردید و خواجه سلامت بخدمت
 تحویلدارچی نقود و اجناسی که مصحوب او فرستاده میشد و موازی
 شش لک و سی هزار روپیه بود معین گشته خلعت مرئزای
 پوشید هشتم ماه مذکور موافق غره آذر که ساعت نهضت ریایات
 عالیات بود بعد از انقضای یک پاس و سه گهری حضرت شهنشاهی
 قرین تائید الهی از آب جون عبور نموده لوای جهانکشا بصوب
 ساحل گنگ انراختند و آن روز دو گروه طی کرده منزل آرای اقبال
 گردیدند و چون از وقائع سمت پورب مکرر بعرض واقفان پایت سریر
 خلافت مصیر رسیده بود که بهادر نام مفسدی از طائفه بچکوتی
 در سمت بیسواره سر بقتنه و فساد و رهزنی و انساد برداشته است
 و جمعی کثیر و فرقه انبوه از کواران و متمردان طایفه بیس و دیگر
 واقعه جویان و خلاف منشان آن سمت بار گرویده باستظهار جمعیت
 و هجوم اوباش لوای جرأت و جسارت بتاخت و غارت آن حدود
 انراشته و رعایا و مترددین از سرشورش و طغیاننش در امان نیستند
 لهذا دفع او نیز پیشنهاده خاطر اقدس گشته بهادر خان با جمعی

بود عطا شد و بهیاری از بندهای بعلایت خلعت قامت امتیاز
 انراختند و درین روز جهان انروز از جانب مسند نهی مشکوی
 عزت و اقبال پرده آرای هودج ابهت و جلال ملکه تقدس نقاب
 خورشید احتجاب روشن رای بیگم و همپذینی از جانب ثمرات
 ریاض خلعت و جهاندازی مقدسات تنق عظمت و کامکاری و دیگر
 پرده گزینان استاز عفت و نزاهت پیشکشهای شایسته از جواهر
 و مرصع آلات و خوانهای زرد و سیم نثار بلظر انروز شهنشاه روزگار رسید
 و باین دستور امرای رنیع مغزیت و سائر مقریان پیشگاه دولت
 پیشکشیها بمحل عرض کشیده رسم نثار بجا آوردند از آنجمله راجه
 چیتنگه پیشکشی از جواهر و مرصع آلات و نفائس اقمشه گذرانیده
 قریب یک لک روپیه بها شد و درین تاریخ جعفر فوجدار متبرا
 و مرحمت خان که از دکن آمده بود دولت زمین بوسی مدد
 سلطنت یافتند و مید لطف علی بخاری که سید بهادر پسرش
 فوت شده بود بمرحمت خلعت از لباس کدورت برآمد و چون شب
 در رسید خدیو جهان در انجمن خاص غسلخانه سریر آرای دولت
 و کمرانی گشته بتماشای چراغانی که باغاره والا برکنار آب چون
 در کمال خوبی و نظر فربهی ترتیب یافته بود مسرت افزای خاطر
 اقدس شد و از آنجا که شهنشاه دین هرور توفیق شعار از کمال حسن
 نیت و صفای طوبیت مبلغی خطیر از نقد و جنس موازی
 شش لک و سی هزار روپیه بده نذر سادات و مجاورین و خدمه و
 معتکفین هرمین شریفین زادهما الله شرفا و جلال نموده مقرر
 فرموده بودند که مصحوب یکی از معتمدان درگاه آمان جاده بان

فضل الله خان و آقا یوسف هریک از اصل و اضافۀ بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و ذو القدر خان باضافۀ پانصدی بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و میر ابراهیم میر توزوک باضافۀ پانصصی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و سزاوار خان باضافۀ پانصدی پنجاه سوار بمنصب هزار و پانصدی چهار صد سوار و پردلخان بانعام هشت هزار روپیه و آغرخان بانعام چهار هزار روپیه و عطای خنجر مرصع و قاتر داد انصاری بخطاب خانی و آتش قلماق بخطاب آتش خانی و محمد تقی برادرزادۀ وزیرخان بخطاب خانی و از اصل و اضافۀ بمنصب هزار و صد سوار سربلندی یافتند و معتمد خان خواجه مرای باضافۀ پانصدی بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار مباهی شدۀ بمحارمت قلعه مبارکه دارالخلافه بعد از نهضت رایات عالیات مورد انظار اعتماد گردید و مکرمت خان بدیوانی موبه گجرات و اهتمام مرانجام امتعه و اشیای که برای مرکز خاصه شریفه در کارخانهای آنجا مهیا میشود از تغییر رحمت خان منصوب گشته بعزایت خلعت و ماده قیل و از اصل و اضافۀ بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار مفتخر و مباهی شد و عبد الرسول دکنی بمرحمت جمدهر مینا کار نوازش یافته باکبرآباد مرخص گردید که در سلک همراهان اعتبار خان باشد و دربارخان خواجه مرای بخدمت نظری حرممرای مقدس خلعت سرافرازی پوشید و پنجهزار روپیه باهل طرب و نشاط و سرود سرایان آن محفل انبساط و یک هزار روپیه بملا محمد صادق طالب علم ایرانی که درین ایام باستیلام خلافت و جهانبانی رسیده

علم نوازش یافت و خان عالم که بظاہر وقوع تقصیری از منصب
 معزول شده بود بمنصب سه هزاری دو هزار سوار مورد انتظار فضل
 و مکرمت گردید و کیرت سنگه ولد راجه جیسنگه بمرحمت سرپیچ
 مرصع سربلند گشته بکمان بهاری که فوجداری آن بطو متعلق بود
 مرخص شد و صفیخان بمرحمت یکرنجیر فیل و باضافه پانصدی
 بمنصب دو هزار و پانصدی هزار سوار و راجه امرنگه چندراوت باضافه
 پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار سوار و شهابخان بعنایت
 علم و غیرتخان باضافه پانصدی دویست سوار بمنصب دو هزار و پانصدی
 شش صد سوار سرفراز گشتند و تهور خان که چندی پیش ازین مورد
 عنایت خسروانه گشته از منصب معزول شده بود بمنصب دو هزار
 و پانصدی پانصد سوار کامیاب مرحمت شد و محمد صالح
 توخان که سابق قلعه دار سیستان بود بظاہر تہارن تقصیری
 هنگام رفتن دارا بدشکوہ بتہتہ چنانچہ در مقام خود گذارش یافتہ
 از صادر شده از منصب معزول گشته مغضوب و معاتب بود از
 مراحم شہنشاہ جرم بخش رخصت کورنش یافتہ بمنصب هزار و
 پانصدی هزار سوار کامیاب تفضل گردید و منصب رشید خان
 از کومکیان بنگالہ باضافه پانصد سوار هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار مقرر شد و راجہ امر سنگه بزودی از اصل و اضافہ بمنصب
 هزار و پانصدی هزار سوار و مان سنگه ولد روپ سنگه را تہور
 بعنایت پہونچی مرصع و باضه پانصدی دویست سوار بمنصب هزار
 و پانصدی ہفت صد سوار و اسماعیل ولد نجابتخان بخطاب
 خانی و باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و

مبارک پنجشنبه پنجم ماه مذکور مطابق بخت و هفتم آبان بعد از
انقضای یکپاس و یک‌گه‌ری ازان روز نیروز که ساعتی میمنت بخش
فشاط امروز بود دو پله میزان از سنجیدن گوهر عنصر مقدس شاهنشاه
آسمان جاه نمودار گفتین خورشید و ماه گردید و وزن مسعود باین
معهود بفعل آمده از وجوه آن عالمی را دامن خواهدش مالا مال
نقد آمانی و آمال شد و مال چهل و یکم شمسی از عمر ابد طراز
بانجام رسیده مال چهل و دوم آغاز شد خدیو بنده پرور مکرمت شعار
دست ابر آثار بجد و احسان کشاده بند های آستان والا و ایستادهای
پایه سریر معلی را بانواع لطف و مرحمت نوازش فرمودند
از آنجمله راجه جیسنکه بانعام یک لک روپیه مطرح انوار عاطف
گردید و راجه جسونت سنگه که بذاب و وقوع زلالت و سوابق تقصیرات
خطاب مهاراجگی از در مسلوب شده بود درین روز همایون مرود
لطف و تفضل بادشاه جرم بخش گردیده دگر باره بان والاخطاب
کامیاب گشت و بهادر خان بانعام بیست هزار روپیه نوازش یافته
بک هزار حوار از تابدینان او دو اسپه سه اسپه مقرر شد که منصبش از
اصل و اضافه پنجهزاری پنج هزار حوار دو اسپه سه اسپه باشد و میرزا
نود در صفوی که در سلک گوشه نشینان بود بانعام ده هزار روپیه
مشمول عاطفت و افضال شد و کنور را مسنگه بانعام هزار
حوار بمنصب چهار هزاری چهار هزار حوار و مرتضی خان باضافه
هزار حوار بمنصب چهار هزاری سه هزار سوار بلند رتبه گردیدند و
عابد خان بانعام دوازده هزار روپیه مباحی گشته بعطای علم لوائی
تفاخر برافراخت و میرزا خان از کومکیان بنگاله بمعانیت نقاره و

نمود که رایات عالیات بمزیمت شرق رویه از مصتفر سریر
 خلافت حرکت کرده بسمت ساحل رود گنگ ارتفاع یابد و بعد از
 رسیدن بآن حدود اگر ضرور شود و مصلحت تقاضا کند بصوب اله آباد
 و پنده نهضت نموده باین توجه همایون آنخان ارادت پرور و سایه
 جفود ظفر اثر را تصرف و مظاهرت نمایند و اگر تا آن وقت خبر
 غلبه و استیلائی افواج نصرت مآل و مقهور گشتن اعدای بد سگال
 بمسامع جاه و جلال رسد و خاطر ملکوت ناظر از اختلال و فتور
 جیوش منصور جمع گشته مصلحتی در پیش رفتن ننمایند روزی
 چند در کنار رود گنگ و فواهی آن نشاط اندر و میر و شکار گشته
 لوای مراجعت بدار الخلافه برانرازند بنابران سیوم ربیع الاول موافق
 بسمت و ششم آبان که ساعتی معهود بود متصدیان و عمله پیشخانه
 را فرمان شد که باین عزیمت خیر انجام سرادات اقبال بیرون
 زنند و چون موسم وزن مبارک شمسی نزدیک بود مقرر فرمودند
 که آن جشن فرخنده را در مقر اورنگ حشمت گذرانیده پس
 از آن بدولت متوجه مقصد گردند *

جشن وزن خجسته شمسی سال چهل دوم

درین ایام معادلات فرجام جشن وزن مبارک شمسی سال چهل
 و دوم از عمر کرامت قرین شاهنشاه زمان و زمین خدیو رامت
 گستر معدلت آئین صورت انعقاد یافته بزمی دلکشا و محفلی
 روح افزا مرتب گشت و بارگاه سلطنت و پیشگاه خلافت بسیط بساط
 عشرت و انبساط و زیب اسباب تجمل و احتشام آرایش پذیرفته روز

انجا بسربردند و بآن روی آب توجه فرموده بشکار کلمک نهادند
 انزای طبع همایون گشتند و دوم ربیع الاول ازان مکان فیض
 نشان بزیارت روضه متبرکه حضرت قطب الولیای و الواصلین
 قدوة العرفای و الکاملین خواجه قطب الدین قدس الله سره العزیز
 توجه فرمودند و برسم معبود هوهزار روپیه بمجاران آن مزار مهر
 انوار مکرمت شد و بعد از ادای مراسم طواف براه دامن کوه لوی
 مراجعت بشهر افراختند و در کوهچه قدم رسول صلی الله علیه وآله
 وسلم آهوی چند شکر کرده قلعه مبارکه را مهبط انوار اقبال ساختند

توجه رایات جهانکشا بصوب ساحل رود گنگ بشکار جهت تقویت عساکر بنگاله

چون از رفتن بادشاهزاده محمد سلطان بطرف ناشیج و وقوع
 آنجاهلی و سوء تدبیر که بمقتضای تقدیر ازان و الاعتبار نا تجربه کار
 بظهور آمد عساکر قاهره را در بنگاله چنانچه سمت گزارش پذیرفته چشم
 زخمی عظیم و اختلالی فاحش روی داده بود و اگرچه زنده اسرای
 عظام معظم خان با منتظر اقبال بی زوال خدیو جهان لوازم استقلال
 و پایداری بکار برده در مراتب سرداری کوتاهی نکرده بود و مغلوب
 رعب و ترزلزل نگشته با مجاهدان در صحت اخلاص معیتمدن و مبارزان
 شهامت کیش ظفر پیوند در برابر غنیم عاقبت و خیم بر منہج
 مستقیم عبودیت و جان نهانی ثابت قدم بود لیکن بنابر آئین
 حزم و دور بینی رای جهان آرای که جلا پذیر انوار الهام ربانی
 و مرآة غیب نمایی مصالح دولت و جهانبانیست چنان اقتضا

مصافات و یکجہتی در میان آورد و او بصلح راضی شدہ از خامی و معاملہ نا فہمی بعزم ملاقات سبحان قلیخان از حصار با جمعی قلیل متوجہ بلخ شد و چون قریب بموضع خلم رسید سبحان قلیخان گروہی برہم استقبال فرستادہ بانہا گفت کہ اگر توانند اورا بققل رسانند آن فریق دران موضع اقتہاز فرصت نمودہ اورا از ہم گذرانیدند و بعرض اشرف رسید کہ مید بہادر بخاری باجل طبیعی روزگار حیاتش سپری شد و از وقائع چکلہ سہرند معروض پیشگاہ خلافت گشت کہ شیخ عبد الکرم تہانیسری متصدی مہمات چکلہ مذکور جہان فانی را پذیرود نمود و عبد الذبی خان بنظم مہام آن چکلہ معین گشتہ بعنایت خلعت و باضافہ بانصد موار بمنصب ہزار و پانصدی ہزار و پانصد موار سر بلند شد و محمد اسماعیل ولد نجابتخان کہ کد خدا شدہ بعطای خلعت و خنجر مرصع و انعام دہ ہزار روپیہ جہت سرانجام لوازم طوی مشمول عاطفت گردید بیست و نہم صفر حضرت شاہنشاہی عزم سیر خضر آباد نمودہ قرین سعادت بآن صوب توجہ فرمودند و نخست بروضہ منورہ حضرت جنت اشیفانی علیین مکانی ہمایون بادشاہ طاب ثراہ پرتو ورود گسترده بقاۃ دعا روح آن سریر آرای اقلیم قدس را روح و راحت افزودند و پنج ہزار روپیہ بخدۃ آن روضہ فیض آگین انعام نمودند و از آنجا بمزار فائض الانوار قدوة الاصفیا شیخ نظام الدین معروف باولیا قدس سرہ عنان سعادت تافتہ رسم زیارت بجا آوردند و یکہزار روپیہ بمجاوران آن بقعہ قدسیہ عطا کردند و از آنجا سایہ چتر دولت و اقبال بر ساحت خضر آباد انگذہ روز دیگر قرین ہشت و کمرانی

کشید رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی چنان اقتضا نمود که داروغه دیگر یا مشرف و امینی جداگانه قرار دهند و میرعبید خوانی باین خدمت مر بلفند گشته حکم شد که تا هزاری منصب دار را او تصدیق نماید باین بید و از هزاری بالا تر تصدیق سپاه آنها بقباد بیگ داروغه سابق متعلق باشد از موانع عبرت بخش آنکه درین هنگام از وقائع صوبه کابل معروف بارگاه اقبال گردید که شیر بیگ ولد معاد تخان نبیرد زین خان مغفور بزخم جمدهر قطع حیات پندر کرد فرمان شد که مهابت خان صوبه دار آنجا اورا مقید و محبوس دارد و هر حکمی که در باره او از پیشگاه خلافت صادر شود بآن عمل نماید و بجای سعادتخان شمشیر خان بمحارمت قلعه ارک کابل معین گشته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و هشت صد موار نوازش یافت و درین ایام میرزا نودر صفوی از اکبرآباد رسیده ناصیه های آستان معلی گردید و چون حاکم بندر شجر پنج سه اسپ عربی برمبیل پیشکش بدرگاه خلایق پناه فرستاده بود آورنده بانعام یک هزار روپیه مشمول مرحمت گشته شش هزار روپیه بار حواله شد که از امتعه هندوستان خرید نموده برای حاکم بندر مذکور ببرد و از وقائع توران زمین بمصامع حقائق مجامع رسید که چون میان سبحان قلیخان حاکم بلخ و قائم سلطان برادرش که ایالت حصار بار تعلق داشت چهار مخالفتی برخاسته مودت و وفای بکدورت و نفاق متبدل شده بود سبحان قلیخان بلطائف تدبیر در مقام دفع او شد و جمعی از مردم خود بمحاصر نزد او فرستاده حرف صلح و آشتی و حدیث

قلعه دار و اهلین بعنایت ارمال خلعت مرمایه عزت اندوختند و پیشکش راجه رایسلنگه سیسودیه از جواهر و مرصع آلات و پیشکش حاجی خان بلوچ مشتمل بر اسب و اسنود و شتر و باز و جره و پیشکش پرتی پت زمیندارا سری نگر از اسپان نانگن و جانوران شکار انگن که دران کوهستان بهم میرمید و پیشکش چندی دیگر از امرای اطراف پیایه مریر خلائق مطاف رمید و رعد انداز خان که چندی پیش ازین چنانچه گزارش یافت بمهم سری نگر معین شده درین ایام بنابر مطلبی چند باشاره همایون به پیشگاه حضور آمده بود دگر باره مرخص شد باتفاق راجه زاجر پ باتمام آن مهم پردازد هنگام رخصت بمطای خلعت و ماده فیل مر بلند گردید و یک قبضه جمده مر مرصع بخان مذکور حواله شد که برای پرتی پت زمیندار آنجا بفرستد و خلعت و جمده مر مرصع برای سوبهاگ پرکس زمیندار مر مرور و خلعت جهت راجه بهادر چند زمیندار گمایون از روی مرحمت ارمال یاغف و بختیار خان زمیندار دار بانعام ده هزار روپیه و عطای ماده فیل کامیاب عنایت گشته بمحال زمینداری خود مرخص شد و شیر سنگه راتهور از اصل و اضافه بمنصب هزارای هزار سوار درآمده سه اسبه و مرحمت اسب و خلعت نوازش یافته بجاگیر داری مر مرور گشت و چون قبل ازین آخرین دولت سپهر بعطت داروئگی داغ و تصحیح چهره اسپان تابینان جمیع امراء و منصبداران بیک کس متعلق بود و درین ایام و نور عساکر منصوره و کثرت افواج قاهره بمرتبه رسیدگی بود که یک داروغه از عهده آن بر نمیتوانست آمد و ازین جهت کار مردم بتعویق می

قبل ازین از منصب معزول شده بود بمنصب چهار هزاری چهار هزار سوار نواخته بصوبه داری برار تعین فرمود و چون ولایت کرناٹک را که معظم خان در هنگام انتصاب بقطب الملک تسخیر کرده بود حضرت شهنشاهی بر سبیل انعام بخان مذکور عطا کرده بودند و بعضی قلاع آن مذل کنجی کرده که از حصون معظمه آن ولایت است با تروخانه بسیار و سائر اشیا در تصرف کسان و گماشتگان او بود و ازین جهت که قطب الملک را خار خار طمع و تصرف آن ولایت میشد مهمات آنجا اختلال داشت بنابراین درین هنگام میر احمد خوانی بنظم و نسق امور آن حدود رخصت یافته بمخطاب مصطفی خانی و عنایت خلعت و امپ و یک زنجیر نیک و باضانه هزار و پانصدی هزار و چهار صد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار سوار کامیاب مرحمت شد و حیفخان بیجاپوری بهمراهی خان مذکور معین گشته از اصل و اضاغه بمنصب هزاری هشتصد سوار مباہمی گردید و نامدار خان از تغیر فیض الله خان قور بیگی شده بمذات خلعت سرفرازی یافت و ساداتخان بمرحمت ماده نیک مباہمی گشته در ملک کومکیان عساکر بنگاله منتظم شد و فیروز میواتی بفوجداری مرکب از تاتار از تغیر عبداللہی خان معین شده بمخطاب فیروز خانی و مرحمت اسب و باضانه پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار تارک افتخار انراخت و سید فیروز خان باره بمخطاب اختصاص خانی نوازش یافت و رضویخان بخاری چون اراده گوشه نشینی داشت بمالیانه دوازده هزار روپہ کامیاب مرحمت گردید و مخلصان از کومکیان بنگاله و عبد العزیز خان

گشتند و بمیامن این فضل عظیم و امتنان جسیم در کل ممالک
 فصحۃ الممالک هندوستان تفاوت فاحش در نرخ غلات بهم رسید
 و اگرچه چند سال متواتر بعد ازین نیز در بعضی از ولایات باران
 کمی کرده خشکی روی داد و بدان جهت ایام محسرت بامتداد
 کشید لیکن باشنداد نه انجامید و الحال اگر احیاناً بعض سنوات
 در برخی از محال و بلاد بسبب قلت باران فتوری در مراتب
 کشت و کار و زرع روی میدهد و آفتی همایی یا ارضی اتفاق می افتد
 بدین جهت که از دیگر مواضع معموره بی زحمت باج و تمغا
 غلات موفوره بآن ناحیت میتواند رسید مکنه و قاطنان آسجا ار
 احتیالی تحت ایمن اند و بشدت غلا ابتلا نمی یابند امید که ایزد
 جهان انورین پرتو عاطفت این بادشاه با داد و دین و خدیو ظلم
 کاه معدلت گزین را تا انقراض زمان بر محیط زمین مبسوط داراد
 و همت بلند جنابش را همواره در اشاعت انوار لطف و کرم و ازاله
 اثار جور و شتم به نیروی توفیق و تائید بخشاد هشتم محرم
 الحرام ده هزار رویه وجه خیرات مقرر آن ماء بوساطت صدر الصدر
 بارباب استحقاق عطا شد درین ایام ذوالفقار خان قرامانلو که در
 ملک گوشه نشینان بود جهان گذرانرا پدرود نمود و عنایت بادشاهانه
 اسد خان خلف او و نامدار خان را که نسبت دامادی بآن خان
 مرحوم داشت بعطای خلعت نوازش نموده از لباس کدرورت برآورد
 و از وقائع صوبه دکن معروض بارگاه جلال گردید که اختصاص خان
 صوبه دار برادر حسام الدین خان نوجدار بیجاکنده باجل طبیعی
 بساط حیات در نورددند و عاطفت حسروانه شاه بیگ خان را که

محسوب بود و خزائن موسور و گنجهای معمور از وجوه آن سرانجام توانستی نمود بمحض تفضل بادشاهانه بر سبیل دوام معاف فرمودند و پس از چندی از کمال مکرمت باج غله و دیگر اجناس ماکوئه و مشروب نه بیشتر گرفتن آن در جمیع شهرها مقرر بود از دارالخلافه شاه جهان آباد و مستقر الخلافه اکبر آباد و دار السلطنة لاهور و بلده مبارکه برهانپور و چندی دیگر از معظمت بلاد و معمورها و بسیاری از دیگر وجوه مال مائرد در جمیع ممالک بر وجه استدامت و استمرار بخشیدند تا رسد غلات و حبوبات و سائر اصناف ماکولات بر سبیل و نور از نزدیک و دور بجای که مهبط انوار نزول و ایات عالیات باشد میرمیده باشد و در هر شهر و معموره ارزانی و فراوانی در اقوات مردم پدید آمده این معنی سرمایه عیش و رفاهیت خلایق گردد چنانچه باین جهت از سرکار خالصه شریفه هر ساله مبلغ بیست و پنج لک روپیه که هفتاد و پنج هزار تومان رائج ایران است بخشیده شد و آنچه از کل ممالک محروسه بصیغه راهداری معفو گردید محاسب و هم و مستوفی اندیشه از عهده ضبط و تعداد آن بیرون نتواند آمد و درین باب امثله جلیله و مناشیر مطاعه منوشم بتاکید شدید و قدغن بلیغ بنام متصدیان هر صوبه و سرکار و فوجداران و کردیان اطراف و اقطار این کشور همایون آثار بطفرای نفاذ پدوست که من بعد دست از اخذ این وجوه که بخشیده همت والا شکوهست کشیده و کوتاه دارند و گرز برداران و یساوان واحدیان از جناب معدلت و جهانداری برای رسانیدن این احکام کرامت نظام و تقدیم مراسم منع و تاکید حکام بهمه صوبجات و ولایات معین -

دو سال بذایر وقوع سوانحی و حوادثی که درین دفاتر مآثر نصرت و نفیر، وی گزارش پذیرفته بعضی فتورات در ممالک هندوستان فیض مکن روی نموده زان وهگذر فی الجمله اختلالی بحال منگه و رعایا راه یافته بود و در ایام ظهور شورش و فترت بسبب بغی و طغیان متمردان هر ناحیت درین مملکت - پھر بسطت گشت و زرع و ضبط و عمل نیز چنانچه باید بوقوع نیامده و در هر جا زراعتی شده بود اکثر دستخوش تاخت و تاراج و پایمال تعدی و تطاول مرکشان و عصیان منشان گردیده ازین جهت معرغلات و حبوبات بالا رفته بود لجرم درین خجسته هنگام سعادت فرجام که غبار نساد ملک و دولت بآب تیغ اقبال شهنشاه عدو سوز فرو نشسته اورنگ عظمت و استقلال بفر وجود مسعود آن حضرت زیب و زینت پذیرفته بود مراحم خسروانده بر حال کافه رعایا و قاطبه برایا بخشوده سلسله عاطفت عمیم بادشاه عادل باذل مهربان کریم بجنبش آمد و رای عالم آزایی بقصد جبر و تدارک این حوادث اقتضای رای گرمی عام و احسانی شامل تام نمود که صغیر و کبیر و غنی و فقیر و مومن و کافر و مقیم و مسافر از عوائد فوائد آن بهره مند گردند و بذابراین ذیت علیا نخست در جمیع طرق و مسالک ممالک محروسه و قلمرو خالصه شریفه محصول راهداری از رسد غلات و دیگر اشیا و اجناس که قبل ازین همیشه گرفتن آن در مجال خالصات سرکار پادشاهی مقرر و معمول بود و داخل ابواب جمع گشته بخزانة عامرة میرسید و در مواضع تیول و اقطاعات امرا و منصب داران و حدود زمیندارها در وجه تنخواه جاگیر داران

بالمقتضای لطف کامل خسروی نیک رای عادل و شهریاروی
 بلند همت دریا دل برایشان گمارد که ترقی درجات عزو جاه
 بر ترفیه حال عباد الله مقصور شمارد و اعتلای مدارج دولت و
 سروری از ملوک جاد و رعیت پروری چشم دارد از وسعت دستگاه
 جود و کرمش خلایق از تنگیهای ایام باز روند و بمیان فضائل
 و نعمش جهانیان داد آسایش و کمرانی دهند بیفویان قلیل
 البصاعة از مآثر احسان عايش بطیب عیش و وسعت رزق نارغ
 الهال زیند و مسکینان عديم الاستطاعة از برکات اصطفا و اکرامش
 آسوده و مرفه الحال باشند بحکم تفضل عام و جهة نیش خیرت
 امر عموم بریت بود و بمقتضای لطف خاص پیدشهاد همتش
 رعایت حال خصوص رعیت باشد شاهد صدق این بیان کیفیت
 سعادتمندی دربانگان این عهد میمنت مهد و زمان فرخنده
 علوان است که ایزد جهان آفرین بمحض الطاف بدیغایت آتمقبالی
 عنایت نصیب را در سایه همای همایون فال این خدیو کرم پرور
 مرحمت گستر ظلم کاه عدل پیرای جهان افروز عالم آرای جای
 داده ابواب فیض و انفضال و بر و نوال این برگزیده ذو الچال بر
 روی روزگار آنها کشاده لوفی عافقتش هر زمان بلطفه لبحسانی
 خاص و مردم بوظیفه مرحمتی عام کامیاب میگرداند از جمله آن
 مواحم کامله و مکارم شامله که درین ایام معدلت پیرا جلوه ظهور
 نموده سرمایه رهاخته حال جهانیان گردید عفو کردن جمیع وجوه
 و اهدا رست در کل ممالک محرمه و بخشیدن باج غلات و حبوبات
 و مآثر اجناس ماکولات و مشروبات در اکثر بلاد مملکه چون درین

پنج هزار موار و عنایت یکرنجیر نیل و راجه نرسنگه کور بمرحمت
جمدهر مرمع و چندی دیگر از بندهای آستان سلطنت بمواهب
خسروانه و بعطای خلعت و اسپ مراراز گشته در سلك کومکيان
عساکر بنگاله منتظم گردیدند و چون توپخانه تازه به بنگاله فرستاده
میشد برق انداز خان باهتمام رسانیدن آن معین گشته از اصل
و اضافه بمنصب هزاری صد موار و مرحمت اسپ مباهی شد
و همت خان که از بنگاله آمده بود بعنایت خلعت و جمدهر
میثاکر و انعام دو هزار رریعه نوازش یافته باز به بنگاله مرخص
گشت بیست و هفتم باغ فیض بنیاد اعزاده از یمن قنوم
اشرف بهارمقان دولت و اقبال شد و شب هنگام باشاؤ فرمانروای
ایام بر طرفین شاه نهر چراغان شده باعث انبساط خاطر ملکوت
ناظر گردید روز دیگر قرین سعادت و کامرانی آنجا بسر برده
بیست و نهم مراجعت نمودند •

ذکر اکرام عام حضرت شاهنشاهی و بخشیدن باج غله و دیگر اجناس و حاصل راهداری کل مملکت محروسه

حضرت واهب العطیات جلالت کبریاءه که بعلم ازلی شناسای
احوال عامه خلایق و کائنات بریاست چون گروهی از بدائع نوع
بشر را بانظار خیر و رحمت و انوار فیض و نعمت سزوار داند و
و خواهد که آن زمره نیک بخت را از اهل دیگر قرون و اعصار که
اکثر دست نرسود جور روزگار بوده اند رتبه امتیاز بخشند. هراینه

جنود نصرت که همراه راجه جیسنگه و بهادر خان معین بودند دولت اندوز ملازمت گشته بعنایت خلعت مباحی شدند و ملک جیون که قبل ازین بجلدوی خدمت شایسته که ازو بظهور آمد بمنصب هزاری دوسد سوار و خطاب بختیار خانی کامیاب عنایت شده بود باضافه صد سوار و مرحمت خلعت و خنجر مرصع و اسب عربی با زین و ساز مطلی و یکزننجیر نیل و شمشیر با ساز میثاکار مشمول مراحم گوناگون گردید و چون حکم جلیل القدر از پیشگاه معدلت بتحقیق منشأ قضیه شور انگیزی اوباشان شهر که نسبت بانفانان او روی نمود صادر شده بود بعد از تحقیق و تفحص بثبوت پیوست که هیبت نام نرفته جوی بی سعادتتی از خیل احدیان بادشاهی بادی این جرات شنیع گشته محرک مصلحت فساد بوده است لهذا شحنة شهر او را گرفته پیشگاه عدالت حاضر ساخته و ازین جهت که منشأ اینقسم جسامتی شده باعث هلاک جمعی از مسلمانان گشته بود مورد انظار قهر و عتاب پادشاهان گردید حکم شد که او را بیاسا رسانند تا موجب عبرت دیگر بی ادبان خود سرو جسامت کیشان نرفته پرورد درین ایام پیشکش رانا راجسنگه که مشتمل بر یکزننجیر نیل کوه پیکر با ساز نقره و برهی از نوادر جواهر و پیشکش جعفر خان صوبه دار مالوه از نعائس مرصع آلات بنظر اکسیر اثر در آمده پذیرای انوار قبول شد و سعادتخان از جاگیر خود رسیده شرف تقبیل عتبه اقبال دریانت و بعطای خلعت کسوت مباحات پوشید و مالوجی دکنی باضافه هزار سوار که سابق از منصبش کم شده بود بمنصب پنجهازاری

و بشاره معلی پیکر فتنه مرشت پرشور و شرش را بمقبره ملوک
حضرت جنت آشیانی علیین مکانی همایون بادشاه انار الله متوا
نقل کرده در ته خانه که زیر گنبد مرقد متبرک آنحضرت
و شاهزاده دانیال و شاهزاده مراد پهران حضرت عرش آشیانی
جلال الدین محمد اکبر بادشاه طاب ثراه آنجا مدفون اند دفن نمودند
و روز دیگر خراسان جهان مطاع بنغاز پدوست که سیف خان سپهر
بیشکوه را بقلعه گوالیار رسانیده بحارسان آنحصن عالی احساس پیاد
و بمستقر الخلفه اکبر اباد معاودت نموده بصوبه داری آنجا از تغییر
مخلصان که به هنگام تعیین یافته بود قیام نماید و هنگام رخصت
اورا بمرحمت خلعت و شمشیر و ماده خیل و نقاره نوازش فرمودند
و وزیر خان بعطای یک زنجیر فیل سباهی شده با جمعی از انواع
قاخره بهمراهی او معین گردید بدست و حیوم راجه جیسنگه که
لژ بهادر خان در عقب مانده بود جبهه های متبینه سپهر آساگشته
یکهزار اشرفی و دو هزار روپیه بر سبیل نذر گذرانید و بعطای خلعت
خاص و پهنوچی مرصع و فیل خاصه مزین بساز نقره و جل زر بخت
با ماده خیل مورد مرحمت گردید و چون بعرض اشرف رسیده بود
که از کثرت ایلغار و طی مسافتهای بعید اسب بسیار از راجه
مذکور و بهادر خان تلف شده عاطفت بادشاهانه آن زنده راجها را
بعطای دو صد اسب از انجمله پنج راس عربی و عراقی یکی
با سوار طاو بهادر خان را بعنایت یکصد اسب از انجمله پنج راس
عربی و عراقی یکی با سوار طه نوازش فرمود و پردلخان و جان نثار
خانی و لغر خان و آتش قلساق و جمعی دیگر از خدعا و میاهدان

بر آوردن دارا بی شکوه از قید هستی

چون وجود ظلمت ازدود آن نخل بی ثمر گلشن وجود جزیرگ
 تنه و فساد و خوار ضلالت و الحاد چیزی در بار نداغت و ارکان
 دین و دولت و قواعد شرع و ملت را احتمال انواع اختلال از بودن
 او متصور بود چنانچه درین وقت نیز از آتش شرارت وجودش
 شراره فساد بی جسته سانحه روی داد و در روز دوم بردن او بخضراباد
 اوباشان شهر و هرزه گران کوچه و بازار بر افغانان بختیار خان
 شوریده چندی را بضرب سنگ و چوب در هجوم عام از پا در آوردند
 و برخی را خسته و مجروح گردانیده نهایت بی اعتدالی کردند و
 نزدیک بود که شعله فساد بالا گرفته فتور عظیمی در شهر بهم رسد
 لا جرم خدیو جهان را هم بحکم دین پروری و شریعت گستری و هم
 باقتضای مصلحت دولت و مروری متدور غبار وجود شر آمد از
 ساحت کشور هست و بود لازم آمده آن باطل برمت ضلالت
 نهاد را که فساد و الحاد او هر یک علت مستقلة فرو نشانیدن ظلمت
 حیاتش شده بود پیش ازین برهم زن هنگامه امن و امان درخنده
 افکن امناس جمعیت حال عالمیان را نداشتند و آخر روز چهار
 شنبه بیست و یکم ماه مذکور مطابق هزدهم شهریور که همان روز
 قضیه اوباشان شهر روی داده بود فرمان قهرمان جلال صادر شد
 که آن دخیل العاقبه را در خضراباد از قید هستی برآزند و باهتلام
 سیفخان و نظر بیگ چیله و چندی دیگر از چیلهای معتمد اوائل
 عیب پنجم شنبه چراغ زندگانی او خاموش شده بنهانخانه عدم شتافت

چیده که از حضور پر نور برای خبر داری آن ادبار نصیب معین گشته بود باشاره والا شانزدهم ماه مذکور آمده دولت زمین بوس دریافت و حقائق احوال و خامت مآلش معروض بارگاه اقبال داشته باز مرخص شد و سه شنبه بیستم مطابق هفدهم شهریور امر اعلیٰ بصدور پیوست که آنخذلان پژوه را با سپهر بيشکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیلی بنشانند و نظر بیک چیده در پس حوضه نشسته و بهادر خان با افواج قاهره همراه گشته داخل شهر سازند و از راه میان شهر و بازار بدهلی کهنه بوده بخضر آباد رسانند و در جای محفوظی از عمارات خواص پور آن که برای بودن او قرار یافته بود نگاهدارند و غرض ازین تشبیر آنکه همگی خلایق خرد و بزرگ و خاص و عام آن رمیده بحت تیره سرانجام را بی شائبه شک و ریب برأی العین مشاهده نمایند و من بعد ژاژ خایان بیهوده گو و واقعه طلبان فتنه جو را جای سخنان لطائف و مجال تصورات باطل نماند و در حدود و اطراف مملکت او باشان را بهانه انفساد و دسخت آویز شورش بهم نرسد و بموجب حکم جلالت اثر آن سیه روز برگشته اخترا را با پسرش بر یک حوضه فیل نشانیده آشکارا براه بازار داخل شهر کردند و از پای قلعه مبارکه گذرانیده بنوعی که همه کس دیدند و احدی را در وجود بی سود او شک و شبهه نماند بشهر کهنه بردند و بر موجب حکم اشرف بخضر آباد رسانیده در جای که مقرر شده بود نگاهداشتند و بهادر خان بعد معاودت از خضر آباد سعادت اندوز ملازمت اکسیر خاصیت گشته یک هزار مهر بر سپیل نذر گذرانید و بعنایت خلعت خاص اختصاص یافت •

دولت ابدی است بمسجد عیدگاه فیض قدوم ارزانی فرمودند و نماز
مید بجماعت گذارده قرین سعادت معاودت نمودند و در رفتن و
آمدن تماشاگران و اهل کوچه و بازار از زر نثار کام دل اندوختند و
از مطالعه انوار جمال سایه افریدگار و مشاهده فرشوکت و جلال
خدیبور روزگار دیده بنور ظل اللمی برافراختند و بعد مراجعت از
عیدگاه تقدیم سنت قربان نمودند و پس ازان بر اوزنگ کمرانی
جلوس فرموده بکام بخشی بندهای عقیدتمند پرداختند و بداد
و دهش و عطا بخشش کام جهانی روا ساختند و چون جشن جلوس
همایون که امتداد مدت آن تا این عید سعید مقرر شده بود
بهزاران فرخی و فیروی بسر رسید حضرت شهنشاهی روز دوم عید
بباغ فیض بنیاد اعزآباد عز قدوم بخشیدند تا پیشکاران پیشگاه سلطنت
بغراق بال بساط جشن در چیده اسباب آذین برگزیدند و چهاردهم
شهر معاودت فرموده سریر ارای دولت و معدلت گردیدند *

بموجب یرلیغ معلی دارا بیشکوه و سپهر

بیشکوه را که بهادر خان آورده در حوضه

سرکشاده از میان شهر بخضر آباد بردند

درین هنگام بهادر خان که آن مدبر بد فرجام را با سپهر بیشکوه
پسر کهنرش از بختیار خان زمیندار داد گرفته مقید بسلاسل مکافات
موری و معنوی باآئینی که بد منشان نگهیده کردار را در خورد
و سزاوار باشد بموجب یرلیغ معلی بآستان فلک نشان می آورد با
بختیار خان و سائر همراهان بظاهر دار الخلافه رسید و نظر بیک

مباهات افروختند و چون در زمان اعلیٰ حضرت امیر الامرا علیمردان خان مرحوم تخت مرمر مختصری برای پیشکش آن حضرت میساخت و در آن هنگام پیرایه اتمام نیافته در عهد اورنگ نشینی و استقلال این پایه افزای سریر عظمت و جلال امر اعلیٰ باتمام آن عز نفاذ پذیرفته درین وقت آماده و مهیا گشته بود حکم اشرف مادر گردید که آن را در انجمن خاص غسلخانه بجای تخت کوچک مینا کار نصب نمایند و نهم ماه مذکور که ساعت قرین انوار سعادت بود آن زیبا مریر جواهر نگار زینت پذیر جلوس شهنشاه روزگار گردید و العنلی بیگ داروغه زرگر خانه راجلدوی حسن خدمت و اهتمام در اتمام آن تخت همایون بخت عنایت بادشاهانه بزر کشیده شش هزار و پانصد روپیه که همسنگ او بر آمد باو عطا شد و روز دیگر که عید فرخنده اضحی بود بازگاه عزت و دولت سرای عظمت بتمهید لوازم عید غیرت بزم جمشید و رشک بیت الشرف خورشید گشته دگر یاره نوای کوس اقیال آدازه طرب و نشاط در داد و زمانه آغوش شوق بیغل گیر می شاهد عیش و انبساط کشاد آئین خرمی و عبور تازه گردید و آئین بیغمی و سرور بزمگاه دلها را طراز عشرت بخشید بندهای عقیدت شعار و نوثینان رفیع مقدار از عتبه والای خلافت و مدد آسمان سای ملطنت فراهم آمده بتسلیمات تهنیت تارک آزای سعادت گردیدند خدیو مؤید دین پناه بعبادت معهود بعزم ادای نماز عید بر نیل کوه شگوهی که تخت سپهر پایه طلا بران نصب گشته بود سوار شده با فر الهی و کوکب شهنشاهی بزیب و زینت تمام و کمال ابهت و احتشام بنوعی که معمول این

تنوچی و ملا عوض و حبیبه و میر سیدی شاعر هر کدام یاقوام یکهزار
 روپیه مباحی گردید و چندی از بندها بمرحمت امپ سر یلغده
 شدند و ده هزار روپیه بچندی از ارباب فضل و صلاح انعام شد
 و درین روز فرخنده نامدار خان و هوشدار خان و راو امر منگه
 چندراوت و کنور رام سنگه پیشکشهایی شایسته از جواهر و مرصع آلات
 بمحل عرضه رسانیدند و پیشکش لشکر خان صوبه دار ملتان مشتمل
 برده اسب عرانی و جواهر و مرصع آلات و دیگر اشیا از نظر نفوس
 گذاشته درجه قبول یافت و پیشکش چندی از عمدهای اطراف
 بنظر همایون رسید و پنج هزار روپیه بسرود سرایان آن انجمن عشرت
 عطا شد و شب هنگام چراغانی که با اهتمام هوشدار خان بر زمین کنار
 دریای جون از شمع ترتیب یافته بود فروغ انزای بزم اقبال گشته
 باعث انبساط خاطر ملکوت ناظر گردید سیوم ذی حجه حضرت
 شاهنشاهی بسیر باغ اعز آباد نشاط انزای طبع مبارک شده آن روز
 و روز دیگر دران گلشن فردوس مانند بدولت و کمرانی و معریت
 و شاهمانی بسر بردند و یلجم قرین معادت معاودت فرمودند درین
 ایام ابراهیم خان بمرحمت سپر با ساز مینا کار و هوشدار خان
 بعطای یک زنجیر فیل نوازش یافتند و منصب سیفخان باضافه
 پانصد سوار دو هزار و پانصد سوار و منصب راجه کش منگه تونور
 از اصل و اضافه هزار و هزار سوار مقرر شد و شیخ مومنی گیلانی
 و اسد کاشی هر یک بعنایت امپ و بهیاری از بندهای
 عتبه خلانت بعطای خلعت سر انرازی اندوختند و گروهی از
 عمدها که از پیشگاه حضور ضرر بودند بعنایت ارسال خلعت چهاره

ماژ میفاکرو یک زنجیر نیل مزین به سار نقره و جل زربفت با
 ماده نیل کمروای عاطفت شد و عبد الرحمن بی نذر محمد
 خان بعلای ماده نیل و امیر خان بانعام می هزار روبه و مالوجی
 دکنی باضافه هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار و عقیات
 یک زنجیر نیل و مرتضی خان باضافه پانصد سوار بمنصب چهار
 هزاری دو هزار پانصد سوار و انعام پانزده هزار روبه و داتشمنده
 خان بمنصب شمشیر با ساز میفا کرو و امپ با سار طلا و نامدار
 خان باضافه پانصد سوار بمنصب ده هزار و پانصدی دو هزار و پانصد
 سوار و هوشار خان بعلای یک زنجیر نیل مطرح انوار التفات
 شدند و بسیاری از عمدهای آستان دولت و بندهای مدد خلافت
 بانزایش مقام و دیگر عطایا و مواهب کلمیاب مرحمت خسروانه
 گردیدند و گروهی از امرای رنیع القدر که از پیشگاه حضور دور
 بودند بعنایت ارحام خلعت چهاره مباعات افزوختند و گنجعلی
 خان از اصل و اضافه بمنصب ده هزاری یک هزار و دو صد سوار
 مطرح انوار التفات شدند و میروز میواتی بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار و عقیات شمشیر با ساز میفا کرو و محمد بیگ باضافه
 پانصدی بمنصب هزار و پانصدی ده صد سوار و از اصل و اضافه
 فضل الله خان بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و سیف
 الدین صفوی بمنصب هزاری چهار صد سوار مرافقانی یافتند و مراد
 خان بخطاب التفات خالی و مدد صالح فرمان نویس بخطاب
 مکذوبخانی مامور گشتند و قهرور خان و جمعی دیگر از بندهای
 آستان خلافت بعلای خلعت کسوة قنخار پوشیدند و سید محمد

خوشید نگین در رسیده بهجت امروز روزگار گشت و بیست و سیوم
 ذی قعدة موافق بیست و دوم امرداد آن بزم خجسته و مجلس
 همایون صورت انعقاد پذیرفته بعد از انقضای چهار گهری از روز
 مذکور در محفل سعادت اساس غسلخانه میزان دولت از شکوه
 عظمت و جلال اورنگ نشین کشور اتبال گران سنگ گردید و وزن
 مسعود بآئین مقرر وقوع یافته آن پیکر قدسی و عنصر قدوسی که
 ترازوی زور بازوی خرد از سنجیدن بار قدرش قاصر است بطلا و نقره و سایر
 اشیاء معبوده سنجیده شد و ارباب احتیاق و نیازمندان کوی احتیاج
 را از رجوع آن نقد مقصود بدامن امید آمد خدیو ابر کف دریا نوال
 دست جود و انضال کشوده ایستادهای پایه مربر مهر نظیر را بگونه
 گونه مرحمت و کام بخشی چهره کشای شواهد آسانی و آمال گردیدند
 از انجمله درة التاج سلطنت عظمی قرة العین خلافت کبری بادشاه
 زاده ارجمند محمد اعظم را بعنایت یک عقد مروراید گران بها
 که دانهای لعل آبدار نیز در آن منظوم بود سر بلندی بخشیدند و
 امیر الامرا صوبه دار دکن بمطای خلعت خاص با تومار طوغ که
 درین دولت مهر فروغ عمدها و نوئیان بارگاه خلافت بان عز اخلاص
 می یابند والا ربگی یانت و محمد امین خان میر بخشی باضافه
 هزاره هزار سوار بمنصب پنجهازاری چهار هزار سوار بلند پایه گردید
 و ابراهیم خان خلف علیمردان خان که قبل ازین چنانچه گزارش
 یانت از منصب معزول گشته بسالیانه موظف شده بود درین روز
 عالم امروز مطرح انتظار عنایت شهنشاهانه گردیده بمنصب پنجهازاری
 پنج هزار سوار و مرحمت خلعت خاص و شمشیر و مچر هردو با

شیر حاجی مقرز شاه و پنج دروزه که هر یک باب قبول دولت
و معاونت بزم حمزه میبخت توز قرز بخت از همه که
دروزه ریخوری دروزه هفده پول و خضری و کبری و یکی برست
یعنی دروزه که هر جانب شاه برج است و دیگری بجنب دریا
مخانی دروزه خردی که دره جهروک مبارک است و کنگره
و منک تنداز بهر طریقه مبارک که معبود گریه بالحنه بفرم
شهنشاه فی پناه معذرت آئین صاحب مهارت و مدد
نن معذرت دست کوشش با فرخنده آنحصار و پره خشن آن بفا
میر آثار کشیده صنعت طرزی و کار نامه پردازی بکر میبردند
و خارا شکار آهنگین چنگ قوی بازو و منک ترکان فولاد دست
نهاد نیرو داد اعتمادی و هنروری داده بنوک الماس تیغه نام
کهکن از صفه ایام می ستروند و با تمام تمام و تکیه و قدغن
عظیم هر روز خلقی کثیر و فرقه اتیوه کار میگردند تا آنکه در عرض
مدت سه سال صورت اتمام و پیرانه انجام یابد •

جشن وزن قمری سال چهل و دوم

دوین اوقات سعادت مناس که جهان کمیناب عیش و نشاط
و عالم لبریز عشرت و ابدساط بود بزم آرایان دولت قاهره بهانیان
را برورد فرخنده جشنی تازه صا دادند و انجمن پیرایان خدمت
باهره بارگاه سلطنت را بتازگی آذین صورت و کمرانی بسته
ابواب طرب و خرمی، بر روی عالمیان کشادند یعنی جشن وزن
قمری سال چهل و دوم از مهر کرامت قرین شهنشاه ناک مهر

آشیانی جلال الدین محمد اکبر بادشاه طاب ثراه بنا کرده اند از معظّمات قلاع منیعہ و حصون رفیعہ مملکت سپهر فصاحت هندوستان و مرکز و مقر این سلطنت گردون نشان است و ازان عهد همایون تا این زمان سعادت مقرون از بس بلفائض ذخایر از زر و جواهر مشحون گشته رشک افزای بحرو کان است و انڈراسباب شوکت و ابہت این دولت ابد مدت دران میباشد و قبل ازین فصیل کہ بلسان اهل عرف شیر حاجی گویند نداشت لہذا درین هنگام سعادت انجام کہ قواعد خلافت و اقبال از قوائم اورنگ حشمت و جلال خلیفہ زمان ہمازگی مشید گردید و جهان پیرا از پرتو دانش و تدبیر شہنشاہ عالم گیر رونق و جوانی از سر گرفت رای عالم آرای کہ زینت بخش معمورہ هستی است چنان اقتضا نمود کہ آن قلعہ مبارکہ را باحداث حضار شیر حاجی استحکام بخشند و حکم لازم الانقیاد بناظمان مهمات مستقر الخلافہ اکبر اباد صادر شد کہ حصاری استوار از سنگ سرخ فتحپور ہران وتیرہ کہ در قلعہ مذکور بکار رفتہ است بنا کردہ در اتمام آن کمر سعی و اہتمام بر میان بندند و شب سه شنبہ پانزدہم ذی قعدہ این سال فرخ فال کہ واقفان اصرار تنجیم برای آن بنای آسمان شکوہ همایون آثار سعادت اختیار کردہ بودند بفرخندگی و مبارکی آنرا اساس نہادند از جانب دریا ارتفاع دیوار بنا بر پستی زمین دوازده ذرع و فاصلہ تا دیوار قلعہ شصت ذرع و عرض دیوار پنج ذرع و از دیگر جوانب کہ زمین رفعت داشت ارتفاع دیوار ہفت ذرع و فاصلہ تا دیوار قلعہ نیز ہفت ذرع و عرض دیوار چہار ذرع و خندق در بیرون

وصل عمار قاهره بکبر نگر تَب نبت و مغاوست در خود ندیده
 از آنجا ببلند میرفت چون اراده مغاومت و عدم رنقت از ناصیه
 حالش تفرس نموده بود بفتوای بید نشی و جور اندیشی و غوای
 جمعی از مفسدان فتنه انگیز را با سیف کده حاکم پسر کوچکش
 بقتل رسانیده تحصیل این دُز و دُش را نیز ضمیمه خزنی و نگل
 خویش گردانید چنانچه تفصیل این مقدمه بعد ازین در طری
 نگارش موانع بنگاه و گزارش احوال ناشجاع بد فرجام مرقوم کلاک
 حقائق ارقام خواهد گردید •

بنای حصار دولت اتار شیر حاجی بر دور قلعه معادت بنیاد مستقر الخلافة اکبر آباد

از آنجا که مهندس بنیان ایجاد و معمار حصون مبع شهادت کخ
 والای این دولت ابدی بنیاد را برای تشدید قواعد ملک و ملت
 و تاسیس مبانی حشمت و جلالت باوچ زینت و اعتدافراخته رونق
 کهن سرای دهر و آبادی دیرین بناء جهان بحسن تدبیر گیتی آرای
 این زینت افزای سرای آفرینش منوط و مربوط ساخته الجرم
 همواره همت بلند جناب در حصانت و رصانت حصن دین و حصار
 دولت مصروف میدارند و پیوسته اهتمام رای رزین و عقل متین
 بر استحکام بنای مملکت و جهاداری و ترمیم اراکان ابهت و
 نامداری میگذارند مؤید این کلام درین خجسته ایام احداث حصار
 شیر حاجی است بز دور قلعه مستقر الخلافة اکبر آباد و چون آن
 قلعه دولت اساس فلک مماس که حضرت علیین مکانی عرش

سري در سر افتاده قدم از حد خود فراتر نهاد و بعزم دعوي ملک
 و سلطنت از بنگاله بر آمده بر سر پتنه لشکر کشيد خان مسطور از
 تبه رائی و مصلحت ناشناسی صلاح کار در گرویدن بار دانسته پتنه
 را بي ايستادگی و ممانعت بتصرفش داد و از غلط اندیشی کمر
 اطاعت بموافقت و متابعت آن ناسزاوار دولت بسته دل بر همراهی
 و دولت خواهی نهاد و ناشجاع اورا معزز و محترم داشته خان
 بهائی میگفت و در جمیع امور بکنکش و عواید او عمل میکرد
 و چون بعزیمت اکبر آباد از پتنه بصوب بنارس روان شده در بهادر پور
 چنانچه در اوائل این صحیفه اقبال برسم اجمال صمت گزارش یافته
 با عساکر بادشاهی که بسر داری سلیمان بيشکوة بمداغنه او معین
 شده بود جنگ کرد و هزیمت خورده برگشت خان مشار الیه
 موافقت ورزیده به بنگاله همراهش رفت و با او می بود و در زمان
 سلطنت و استقلال و ظهور نیز عظمت و جلال حضرت شهنشاهی
 که آن ناسداس فتنه سگال دوم باره باندیشه فاسد و خیال محال
 باله آباد آمده چهره بخت خویش بذخن کفران نعمت و حق
 ناشناسی خراشید و باسوکب نصرت پیرا صف آرا گردیده نیز همراه
 آن باطل ستیز بود چنانچه پیشتر گزارش یافته بعد از هزیمت یافتن
 او دگر باره رفیق طریق فرار و هم عنان سلاک ادبار گشته به بنگاله
 رفت لیکن درین مرتبه چون از سیمای حال آن بیدولت برگشته
 اقبال نشان و خامت عاقبت و سوء مآل لائح و هویدا میدید و آثار
 فرخی و بهر روزی از چهره کارش در نمی یافت از نومید گشته از روی
 مدارا روز می گذرانید و درین وقت که ناشجاع فتنه پرور از قرب

بن نذر محمد خان بمرحمت مریدج مرصع تارک مباحات
انراخت و راجه رایسنگه را تهور بعنایت دهکدهی زمرد نولاش
یافت و بسیاری از بندهای عتبه خفت بعطای خلعت سرفراز
گشتند هفدهم نامدار خان از مالوه رسیده بدقبیل سده سینه فائز
گردید و بعنایت خلعت تشریف مباحات پوشید و درین ایام
بافتضای رای عالم ارای راجه را جرورپ با فوجی از عساکر ظفر اثر
بکوهستان سری نگر که پرتهی پت زمیندار آن از کمال کوتاه اندیشی
و نا عاقبت بینی سلیمان بیدشکوه را در ولایت خود جای داده
حمایت و نگاهداشت او را بیهوده سعی مینمود تعین یافت که
آن بیغوله نشین دیولخ ضلالت را بلطائف وعد و وعید بیم و امید
داده بحسن تدبیر آن شعبه در حقه خصوصیت و عناد را که وجود
بی سودش مضر تولید نغذ و فساد بود ازان کوهستان برآرد و اگر
زمیندار مذکور بموعظه و بند منبذ نگشته در نگاهداشتن آن باطل
بلیحصل اصرار نماید ولایت او را پی سپر افواج جهانکشا ساخته
همت بر استیصالش گمارد و از نوشته وقائع نگاران ممالک شرق
رویه بمسامع حقائق مجامع رسید که اله وردیخان را که بمقتضای
ضعف طالع و سرنوشت بد همراهی ناشجاع متذبه پزوه بلخرد
اختیار کرده بود آن ستم کیش جور اندیش را بتدیغ بیداد از هم گذرانیده
مجملی از کیفیت حال خان مذکور آنکه در عهد سلطنت اعلی
حضرت صوبه دار پنده بود و دران اوقات که بواسطه سزوح عارضه آن
حضرت و سوء تدبیرات دارایی شکوه خبرهای شورش انگیز ملک
آشوب باطراف و اکثاف مملکت رنمت و ناشجاع را هوای خود

مرحمت علم و عنایت میانه بخطاب میانه خانی و عطای علم و
فرهاد بیگ علیمرد انخان بخطاب فرهاد خانی و بمرحمت فیل
سرفرازی یافته مامور گشتند که خزانه عاصره که از پیشگاه حضور
لامع النور برای تلخواه موجب پناه بنگاله مقرر گشته بود آنجا
رمانند و ملک جیون زمیندار دادر بجلدوی دولت خواهی و حسن
خدمتی که در گرفتن دارا بیشکوه ازو بتقدیم رحیده بود بعنایت
ارسال خلعت و منصب هزارری دوصد سوار و خطاب بختیار خانی
کامیاب مراحم شهنشاهانه گردید چون بعرض همایون رسیده بود که
قابلیخان منشی اراده گوشه نشینی دارد عاطفت بادشاهانه او را
بهالایانه پنجهاز رویه موظف ساخت و پیشکش مهاراجه جسونت
سنگه مشتمل بر نفائس جواهر و مرصع آلات بنظر قدسی برکات
رسیده زیور قبول یافت و چون محجوبه نقاب عفت مخدیه قباب
عصمت نوازش بانو بیگم زوجة کریمه شاهنواز خان برای سرفرازی
خویش التماس قدوم میمنت لزوم اشرف بمنزل خود نموده بود
حضرت شاهنشاهی بجهت افتخار و مباهات آن بانوی حمیده
صفات هشتم ماه مذکور سایه سعادت بمسکن او انگنده ساعتی چند
بنور حضور فروغ بخش آن گلشانه بودند و نعمت خاصه آنجا تذاول
فرمودند و آن عفت دنار رسم های انداز و نثار و شکر مقدم خدیو
روزگار بجا آورده پیشکشی از جواهر و مرصع آلات و دیگر نفائس
گذرانید و آخر روز بدولت خانه معلی قرین سعادت معاودت
نمودند و درین اوقات بمناسبت موسم برشکال بجمیع عمدهای بارگاه
اقبال بقدر تغارت مراتب خلعت بارانی مرحمت شد و عهد الرحمن

بر اینکه بعد از اجتماع خبرگرفتاری دارا بیشکوه با راجه جیسهنگه و
 سائر انواج قاهره نهم شوال از نواحی بهکهر گذشته باوجود شدت
 حرارت هوا و بادهای سموم جانگزا که در آنحدود میوزد هرروز مسافت
 بعیدنی طی کرده خود را بدادر رسانیده است و دارا بیشکوه را بدست
 آورده متوجه حضور پرنور گردیده بعد از وصول این عرضه داشت
 منشور مرحمت و نوازش بنام راجه و خان مذکور شرف صدور یافته
 با خلعت خاص جهت هردو مرسل گشت و درین ایام عاطفت
 خمروانه معظم خان و سائر امرای عظام و مجاهدان ظفر اعتمام را
 که در سمت بنگاله بودند و جعفرخان صوبه دار مالوه و خلیل الله
 خان صوبه دار پنجاب و دیگر صوبه داران و عمدها و امرای
 اطراف را بتشریف عزت و مباحثات نواخت و مهابت خان
 صوبه دار کابل را بارسال خلعت و شمشیر با ساز مرصع مورد انتظار
 نوازش ساخت و داؤد خان صوبه دار پتنه بارسال خلعت و شمشیر
 و سید سائر خان بمکرمت اسپ عراقی و زنبهاجی دکنی بعطای
 شمشیر مباهی گردیدند و شهابت خان بقوجداري غزنین از تغییر
 شمشیر خان منصوب گشته باضافه هزار سوار بمنصب سه هزاري
 در هزار سوار سرفراز شد و چون بعرض اشرف رسید که فتح الله خان
 ولد سعید خان بهادر مرحوم که حارس حصار شهر کابل بود بانجل
 طبیعی درگذشت سعید خان برادر او که در سلک کومکیان آنصوبه بود
 بجای او منصوب شده باضافه پانصدی بمنصب سه هزار و پانصدی
 در هزار و پانصد سوار مورد نوازش گردید و سید نصیر الدین ب خطاب
 خان و عنایت یکرنجیر فیل و جمال ب بجاپوری ب خطاب خانی و

از انجمله دوراس عراقی یکی با زین و ساز میثا کلو و دیگری با ساز
 طلا مورد انظار عاطفت گردیدند و درین ایام سید جعفر مهین
 خلف سید جلال بخاری که بجای پدر صاحب مجادّه آن سلسله
 است بعنایت ارسال خلعت بهره اندوز عزت گردید و شجاع خان
 بقلعه داری چناده از تغیر خواصخان و عهد الرحیم ولد اسلام خان
 مرحوم بخطاب خانی سرفراز گشتند و پیشکش بهرام ولد نذر محمد
 خان و بهگونت مذکوره هاده از کومکیان دکن و خواصخان و چندی
 دیگر از عمدتها بنظر قدسی اثر در آمد و بعرض بار یافتگان پیشگاه
 عزت رسید که هیادتخان برادر اسلام خان مرحوم باجل طبیعی
 روزگار حیاتش بسر آمد و اقالی سمنانی مخاطب بامانت خان
 بموت مفاجات در گذشت بیست و هشتم طبع اقدس پایه انزای
 اورنگ جهانداري بنشاطشکار و سواری رغبت نموده بیرون دارالخلافه
 توجه فرمودند و در شکار گاههای نواحی شهر آهویی چند بتفنگ
 مید نمودند و سلخ ماه مذکور عزم سیر اعز اباد از خاطر فیض بنیاد
 سر بر زده عنان توسن اقبال بآن گلشن سرای دولت و کمرانی
 انعطاف یافت و درین روز فضل الله خان ولد سیدت خان را با
 برادر خردش و همچنین صفی خان و عبد الرحیم خان و عبد
 الرحمن پسران اسلام خان مغفور را که برادرزادهای آن مرحوم اند
 خلعت عنایت نموده از لباس کدورت برادرند و روز دیگر جعفر
 فوجدار متنها را بمرحمت خلعت خاصه نواخته بان صوب مرخص
 ساختند و دوم ذی قعدة قرین سعادت لوای معارذت بشهر انراختند
 پنجم ماه مذکور عرضه داشت بهادر خان بجذاب خلعت رسید مبنی

حکیم محمد حسین گیلانی فرمان مرحمت عنوان با خلعت خاص
 و جمدهر مرصع باعلاقه مروارید و دهکدهکی الماس گرانبها برای
 مرفرازی عادلخان مرسل شد و فرمان عاطفت نشان با خلعت
 خاص و جمدهر مرصع با علاقه مروارید برای قطب الملک ارسال
 یافت و بیست کس از امرای دکنی تشریف عنایت پوشیده با آن
 عمده نوئیقان مرخص گردیدند و یرلیغ عاطفت پدرا بنام قره باصره
 سلطنت و اقبال پادشاه زاده محمد معظم طغرای نغان یافت که
 پس از رسیدن امیر الامرا با وزیر خان که در خدمت آن بادشاهزاده
 مایقدر کامگار بود متوجه کعبه حضور گردند و مرحمت پادشاهانه
 سرپیچ مرصع گرانبها برای آن دره التاج خلافت و جهانبانی
 و خلعت خاصه جهت وزیر خان مرسل گردانید و از امرای
 کومکی دکن راجه رایسنگه سبزویدیه و سرفراز خان و خان زمان
 و چهل کس دیگر از عمدههایی آن صوبه بعنایت ارسال خلعت
 قامت امتیاز افراختند و درین هنگام فیروز میواتی از نوکران
 بیشکوه که چنانچه مذکور شد در کنار آب سند ازو جدا شده
 بود برهبری سعادت بدولت آستان بوس رسیده ظلمت زدای اختر
 طالع گردیدر بعنایت خلعت و شمشیر و منصب هزار و پانصدی
 پادصد سوار مشمول نوازش یافت بیست و پنجم چون روز وزن
 ششم سال شمسی از عمرگراسی تازه نهال ریاض سعادت و بخت
 مندی نوگل حدیقه دولت و سربلندی شاهزاده و الانزاد خجسته
 شیم محمد اعظم بود آن بادشاه زاده گران قدر بعنایت سرپیچ مرصع
 و خنجر خاصه با علاقه مروارید و پنج سراپ از طویل خامه

داشت برسم پیشکش گذرانید و تقریر بخان العالی که بدره هزار روپیه
 قیمت باشد با سپ عراقی پیشکش نموده و روز دیگر جعفر ولد
 اله ورد بخان از متغیر رسیده احرار دولت ملازمت نمود و بمرحمت
 خلعت مباحی شد و درین ایام رای عالم آرا انقضای آن کرده بود
 که گوهر درج حشمت اختر برج عظمت بادشاهزاده والا نژاد فرخنده
 شیم محمد معظم را که مدتی از شرف ملازمت کیمیا سعادت محروم
 بودند از دولت آباد فیض بنیاد پایانه سرگردون مصیر طلب فرموده
 یکچند آن والا تبار سعادت پیروند را در پیشگاه عزوجل کامیاب دولت
 حضور و بهره مند سعادت خدمت لامع النور دارند لهذا زبده امرای
 عظام امیر الامرا را از تغیر آن غره ناصیه حشمت و بختیاری بصوبه
 داری دکن سر بلند مآخذند و بیست و چهارم ماه مذکور او را بعنایت
 خلعت خاص و خنجر خاصه با علاقه مروراید و سپرد با ساز مرصع و
 ماده نعل و بیهات اسپ از انجمله ده راس عربی و عراقی یکی
 با ساز طلا مشمول مراسم گوناگون ساخته مرخص فرمودند و عقیدت
 خان مهین پسر خان مذکور بمرحمت خلعت و اسپ عراقی با ساز
 طلا و ابوالفتح و بزرگ امید دو پسر دیگرش هر یک بمرحمت جمدهر
 مینا کار با علاقه مروراید مباحی شده با پدر مرخص گشتند و
 حکم والا صادر شد که عقیدت خان از تغیر مآقل خان بحرامت قلعه
 ارک دولت آباد قیام نماید و خان مذکور به پیشگاه حضور آید و سید
 محمد علی سفیر عادل خان بعطای خلعت و انعام پنج هزار روپیه
 و محمد ناصر حاجب قطب الملک بعنایت خلعت و اسپ عراقی و
 انعام پنج هزار روپیه مرورار گشته رخصت انصراف یافتند و مصحوب

آن تربیت کرده ایزدی و دست پرورده سعادت مریدی است که نه از وقوع مصاب امور و شدائد مهمات آثار دلنگی و ملال بر چهره و قار آن حضرت ظاهر میشود و نه از حدوث مقتضات طرب بخش مسرت فزا امارات فرح و شادمانی و علامات بشاشت و کامرانی در بشره همایون مشاهده میگردد از وصول اینخبر بهجت پیرا و مزدۀ عشرت آما از جا در نیامده از کمال حوصله خدا داد و مدانت و وقار ذات قدسی نژاد مورد نشاط و مغلوب انبساط نگشتند و به تکرار و تذکار آن زیاده توجهی نفرمودند چنانچه حکم بنواختن شادیانه نیز صادر نگردید تا آنکه بعد از چند روز دیگر که خبر رسیدن بهادر خان بدادر و بدست آردن آن باطل پزوه فتنه گر رسید بنابر مصلحت اعلام عامه خلایق که بعضی از آنها را در وقوع این معنی شائبه شکی مانده بود باهازه االهادیانه اقبال بنوازش آمد باجمله بهادر خان بعد از وصول و شسته ملک جیون از جلی که بود ایلغار کرده خود را بدادر رسانید و آن خسران پزوه را با سپهر بیدکوه بقید ضبط و تصرف آورد و ملک جیون را همراه گرفته با راجه جیسنگه و سائر جنود فیروزی بر جناح سرعت روانه بهکهر شد و عنقریب سرانجام حال آن بد فرجام درین سعادت فامه بدائع ارقام گزارش یانته دیده وران هوشمند از آن کسایب عبرت و آگهی خواهند گردید اکنون کلک حقایق نگار سوانح حضور لامع الغور رنقه تنمه وقائع ایام جشن جلوس مبارک را از جایی که گذاشته بود بر صفحه بیان مرقوم میسازد بیست و دوم شوال سیده محمدعلی حاجب بلجاپوری از جانب عادل خان یکعقد مروریده و یک انگشتی الماس که زیاده از پنجاه هزار روپیه ارزش

هفتاد سوار خوب که بنیر ازان لشکر و سپاهی دیگر نداعت و باستظهار
 همراهی آن معدود تا اینجا رسیدند بود همراه نعلش زن کرد و خود
 با چندی از خواجه سربان و خدمتکاران آنجا مانده قرار داد که چند
 روز دیگر اقامت نموده از ماتم برآید و بعد ازان متوجه قندهار شود
 چون ملک جیون از کار روانی و مصلحت شناسی صلاح کار خویش
 در دستگیر ساختن آن فتنه اندوز نفاق اندیش دیده بود و بدیقین
 میدانست که اگر او را از محال زمینداری خود راه دهد و در رفتن
 قندهار امداد و همراهی نماید عنقریب دستخوش نائرة قهر و غضب
 و مورد باز پرس و عتاب خسرو مالک رقاب خواهد گردید لهذا انتهاز
 فرصت نموده صبح بیست و نهم ماه مبارک رمضان این حال که دارا
 بیشکوه از آنجا کوچ کرده داعیه سمت قندهار داعت با اتباع و مردم
 خود بر مرز او آمد و آن تیره اختر بر گشته بخت را با سپهر
 بیشکوه پهرش دستگیر نموده و حقیقت حال با بهادر خان و راجه
 جیسنگه که با افواج قاهره بادشاهی راه تعاقب آن بد عاقبت می
 میردند و درین وقت بآن حدود نزدیک رسیده بودند و همچنین
 بباقرخان فوجدار بهکمر نکاشت باقرخان بمجرد ورود نوشته ملک
 جیون این مقدمه را بدرگاه خلایق پناه عرض داشت نموده به
 رقیقه ملک جیون مصحوب مسرعان بجناب والای خلافت فرستاد
 و این مورد دولت افزای بیست و یکم ماه فرخنده شوال بمصامع جاه
 و جلال رسید حضرت شهنشاهی بعد از مطالعه عرفت داشت باقرخان
 و نوشته ملک جیون باظهار اینخبر میمنت اثر سامعه امروز
 ایستادهای پایه اورنگ اقبال گردیدند لیکن از آنجا که شیعه قدحیه

همی زنت شادان و دامن کشان • کشیده قضا تیغ کین بر فسان
 القصه طالع بدشگون و بخت سیه روزگار عنان ادبارش گرفته بحدود وطن
 ملک جیون که مهبط کدکب آسمان و آخرین منزل اقبال او بود رسا فید
 و چون پیشتر رقیمة مشعر بآمدن خود بآن صوب نوشته بود و او را
 ازین معنی اطلاع داده ملک جیون ایوب نام افغانی برهم استقبال
 فرستاد و در حالتی که دارا بيشکوه داخل حدود زمينداري او شد
 ایوب مذکور رسیده همراه گردید چون بیک گروهی وطن ملک
 جیون رسید ملک برآمده بار ملاقی کشت و درین وقت هنوز داخل
 وطن او نشده بود زوجه آن خصمان مآل که بعد از فرار اجمبر عارضة
 سل بهمرسانیده درین مدت بیمار بود و رز برز کوفتش می افزود
 مرحله همتی طی کرده بسر منزل فنا پیوست دارا بی شکوه را
 از حدوث این سانحه کمال اندوه و ملال دست داده جزع و بیتابی
 بسیار نمود و ماتم زده و سوگوار نعلش او بر داشته بوطن ملک جیون
 آورد و چون آن عورت وصیت کرده بود که نعلش او را بهندوستان
 فرستد بعد از در رز خواجه معقول ناظر را همراه تابوتش کرده
 روانه هندوستان نمود که بلاهور آورد در مقبره زبده السالکین میان
 میر که آن بطلان پوزه تهمت مریدی او بر خود بسته بود مدفون
 سازد و چون درین اوقات او را اختلالی در رای و فتوری در شعور
 روی داده و سر رشته تدبیر ناقص از کفش رفته این معنی علاوه
 بیدانشی فطری و باطل اندیشی ذاتی او شده بود اعتماد بر اظهار
 اخلاص و هواخواهی ملک جیون کرده حزم و دور بینی را کارنه بست
 گل محمد نوکر خود را که جوانی سپاهی کار آمدنی بود با قریب

عازم استقام در گاه خلائق پناه گردید و آن مهیه روز فتنه اندرز از دریای
 مند گذشته بولایت چاند خان رسید آن گروه بار بمخالفت پیش
 آمده دمت بغارت و رهزنی کشودند و در صدد گرفتن او نیز بودند
 چون هنوز جمعی با او مافده بودند بجنگ و کوشش بسیار از چنگ
 آنها رهائی یافته بولایت مکسین رفت و میرزای مکسی که مرخیل
 آن قوم و مرزبان آن حدرد بود، او را استقبال کرده بوطن خود که از انجا
 تا قندهار ده دو ازده منزل است برد و از راه موافقت پیش آمده
 قدومش را با احترام تلقی نمود و اظهار اخلاص و هوا خواهی و تقبل
 امداد و همراهی کرده متعهد گشت که بدرقه کرده او را بسرحد
 قندهار رساند از انجا که آن رسیده بحت بی دولت را ایام مهلت
 منقضی گردیده روزگار حیاتش بسرحد انتها رسیده بود و کارکنان
 تقدیر بمقتضای مصلحت نظام کل اسباب گرفتاری و مواد
 فکونساری او آماده کرده بودند قبول این معنی نذموده بذا بر سابقه
 ممرنتی که باملک جیون زمیندار دادر داشت گمان موافقت
 و هوا خواهی بار برده بموجب مضمون * مصرع *

صید را چون اجل آید موی صیاد رود * روی عزیمت بسرحد دادر
 نهاد باین خیال خام که روزی چند انجا از محنت مغر و تعب راه
 آسوده شده ببدرقه امداد و همراهی او خود را بقندهار رساند * نظم *
 اجل راه سرکرد و انتاد پیش * کشان سوی دام فدا صید خویش
 تماشا ئیان قضا و قدر * بر آورده از روزن فیب مر

عافیت قصد داخل شدن شهر کند اورا راه ندهند بنابراین مردان
 خان ازبندهای بادشاهی که از قدیم الایام در ملک کومکیان آنصوبه
 انتظام داشت از معادله منشی و نیک سرانجامی بادای حق عهدیت
 و خدمت گزاری موافق شد و با جمعی متفق و هم داستان گشته سید
 احمد برادر سید جلال بخاری را که دارا بیهکوه حاکم کجرات کرده بود
 دستگیر نموده مقید ساخت و باستحکام قلعه و بندبست شهر
 پرداخته آماده مسامت و مدافعت گردید دارا بیهکوه بعد از اطلاع
 برین معنی از تصرف شهر طمع بر گرفته به پرگنه کوی که هشت
 کروهی کجراتست رفت و آن جا بکنجی کولی التجا برده ازو
 اعانت و امداد خواست کنجی با اتباع خود همراه شده اورا بمحدود
 ولایت کچه برسانید و ازان جا مراجعت نمود و در اثنای این احوال
 گل محمد دام یکی از نوکرانش که او را فوجدار بنصر صورت کرده بود
 با پنجاه سوار و دو مد پیداد بندوقچی باو ملحق گشته همراه شد و
 چون بکچه رسید راجه انجا که هنگام آمدن او بکجرات مسامت بعیدی
 با استقبال بر آمده انواع خدمت و همراهی بظهور رسانیده بود چنانچه
 سابق ذکر یانت دختر خود نامزد پسرش کرده این نوبت در کمال
 بیگانگی پیش آمد و بار بر نخورد لهذا بیش از دو روز آنجا توقف نکرده
 بعزم حدود بهکمر روانه پیش شد و چون بکنار دریای سند رسید فیروز
 میواتی که از بهر دواز آن تیره روزگار نومید گشته بوی خیر از اوضاعش
 نمی شنید و حیامی فرخی و بهروزی در ناصیه احوالش نمی دید
 از عاقبت بیلی و مصلحت گزینی دل از همراهی او بر گرفته با
 همراهان خود راه مفارقت پیمود و از نیک اختری و سعادت یاری

او ریختند و بقتل و غارت پرداخته نزدیک بتالاب رسیدند و از آن
 تیره بخت هزیمت نصیب خبری نرسید فرار او را متیقن شد
 و پربگیانش را از آن آشوب گاه فتنه بسمت کوهستان کشید و از میان
 کوه و دره راهی سر کرده دوازده فیل که زوجه و صبیبه و مائرها را
 در عماری ها بر آن فیلان سوار بودند پیاده داری ظلمت شب بصد
 کوشش و تعب با معسودی از خواجه سربازان و پیاده ها بدر برد و
 جمعی که بحراست آنها گذاشته بود متفرق شده هیچ کس همراهی
 نکرد بلکه نخست همان واقعه طلبان آشوب چو در آن تاریکی برورنهرام
 آمده بودند بتاراج پرداخته دست جصارت بنهب و غارت برآوردند
 چنانچه قطارهای اشتران را که اشرفی برانها بار بود راجهوتان که
 بمحافظت آنان گماشته بود و دوانوای اجمیر وطن داشتند پیش
 انداخته بجانب اوطان خود شتافتند حاصل که از خزانه و اسباب
 و کارخانجات و دواب هیچ بلو نرسید و انقربتاراج حادثات رفت و آن
 وخیم العاقبت و اهل حرمش که تمام آن شب و روز دیگرهریک
 از طریق راهی فرار سپرده بودند و آخر روز بعد از هشت پاس
 با یکدیگر ملحق شدند و بعد از ساعتی توقف دیگر بلو بهمان
 سرعت و هراسی روان گردیده سرگشته و حیران و غارت زده و
 پریهان کامی بنا کامی میزدند القصه آن رمیده بخت تیره روزگار
 پدای مردی فرار در عرض هشت نه روز بنواهی کجرات رحید و
 چون امرا و کومیکان آنصوبه بعد از استماع خبر شکست قطع علاقه
 امید ازو کرده دل بدولت خواهی خدیو جهان نهاده بودند و باخود
 قرار این معنی داده که اگر آن آواره کشور دولت رانده اقلیم

و فرصت دعوی همصربی و اندازی دهد از بدائع شواهد صدق این مقال درین اوقات خجسته نال گرفتاری دارا بنشکوه رسیده بخت برگشته اختراعت در موضع دادر بحسن معی جیون زمینداران بوم و برتبیین این کلام و تفصیل این مقدمه دولت پدرا از آغاز تا انجام آنکه آن بد عاقبت تیره ایام بعد از جنگ اجمیر و هزیمت یافتن از موکب عالم گیر یکباره سلک جمعیتش از هم گسسته و پشت همت و شوکتش شکسته پریشان حال و بی پرو بال بصوب گجرات رهگرای وادی آوارگی و نکال گردید که شاید دران حدود چند روز بجبر حال پر اختلال خود پرداخته کار خویش را چاره و تدبیری اندیشه و درین رجوع با اواز عمدها و سرداران همین فیروز میواتی بود با ده دوازده حوار غارت زده بی سامان و اگرچه دران روز که شب هنگام آن هزیمت یافت بنابر احتیاط و پدیش بینی اهل حرم خود را بر عمارت های فیلان حوار کرده با خزانه و طلا آلات و نقره آلات و کارخانهای ضروری که بر فیلان و شتران و اسبها بار بود از اواسط روز برکنار تالاب اناساگر دور از جنگ گاه باز داشته بود و جوتی از حوار و پیاده با آنها گذاشته که اگر شکست روی دهد خود را بآن ها رسانیده بجمعیت و سامان راه فرار سپارد لیکن در آن وقت از غایت رعب و دهشت و خوف و وحشت خبری از آن ها نگرفت و بهیچ خبر هیچ کس ملتفت نگشته از طرفی بدررفت و خواجه معقول خواجه سرای معتمد قدیمی او که ناظر حرمش بود چون مشاهده آثار شکست و برهم خوردن گئی لشکر نکبت اثر او کرده دید که عساکر قاهره بادشاهی غلبه و استیلا یافته بلشکر گاه

دستگیر شدن بیشکوه ادبار پزوه بسعی کار

کنان قضا و قدر در دست جیون زمیندار دادار^(۲)

سبحان الله اقبال خصم افکن دشمن شکار خدیو جهان را طرّفه
 خاصیتی است که صید از دام جسته او به نیروی تگابوی گریز از جنگ
 صیاد قضا ایمن نیست و نخچیر رم خورده او را پیاپی مردی صحرا نوردی
 و دشت پیمانی رهائی از کمند بلا ممکن نی زخمی تیغ ابدار
 صولتش اگر چون مرغ نیم بعمل گامی چند پدای اضطراب بهر طرف
 پیوسته آخر از پا در آید و هزیمت خورده جیش سطوتش اگر چند
 روز از جهان پر فریب و مهیو غدار فرصت یافته راه چاره جوئی میبرد
 عاقبت در بوالهی ادبار پای امیدش بستگ ناکمی بر آید همانا
 روزگار با این دولت پایدار در ازل عهد بسته که تا دشمنان بد فرجام
 اعدای تیره سر انجام را سر بطوق گرفتاری نیارد هر آغایش و ارام
 بخارد و تا مدعیان باطل ستیز و محال جویان فتنه انگیز را دست
 بسته بدست قهرمان جلال این بهین مظهر اقبال نسپارد دست از
 کوشش و اهتمام بر ندارد آری سعادت مژده را که ایزد توانا از
 خلق جهان برگزیده برتبه والای طلب خویش سر بلند می دهد و ذات
 قدسی خصالش را بدشبهه ذات بیهمال خویش رتبه ارجمندی
 بخشد صاحب حریم و حشمتش کی غبار آلود نقص شراکت اغیار
 پسندد و رخنه گران مملکتش را کجا مجال انصاف و فتنه مازی

در صید خاطر ایهان میکوشید فریفته شده برخی خیالات و امور
 وهمیه نیز علاوه آن گردیده بخت و هفتم شهر رمضان که جلوس
 همایون بر سریر سلطنت روز افزون در بخت و چهارم آن روی داد
 با چندی از نوکران عمده خود برگشتی نشسته از دریای گنگ
 عبور نمودند و بعزم موافقت و مرانقت بشجاع پیومنه طریق
 مخالفت پیدموندند و از منوح این حادثه لشکری که در رکاب آن
 والاگر معین بود بهم برآمده کمال اختلال بحال مهیا ظفر پناه راه
 یانت و معظم خان بمجرد آگهی بر منوح این حادثه از سوتی
 بایلنار خود را بمعسکر شاهزاده رسانیده بتدارک این فتور و غبط و
 نسق لشکر منصور پرداخت حضرت شاهنشاهی را از وقوع این قضیه
 مکروه که چشم زخم این دولت آسمان شکوه بود خاطر مقدس غبار
 ملالت پذیرفته جرآن سانحه و حل آن معضله را بلطایف عون و
 امداد ایزد کارساز که همواره کام بردار این سلطنت جاوید طراز است
 حواله فرمودند و بمعظم خان یرلیغ رفت که بمظاهرت بخت
 فیروزی ملک و نیرنگسازمی اقبال ابد پیوند مستظهر بوده سر رشته
 ثبات و استقلال از کف نگذارد و افواج بحر اصواج را گردآوری نموده
 همت بر انصرام آن مهم گمارد که عنقریب پس از انقضای ایام جشن
 جهان یرائی و فراغ از نظم و نسق مهمات سلطنت و جهانکشائی
 رایات عالیات نیز از مرکز خلافت بدانصوب نهضت خواهند گزید
 و تفصیل این وقائع و سرانجام این احوال در مقام خود مبیین و
 و مشروح سمت گزارش خواهد پذیرفت *

هوائی که موی آسمان میرفت هنگام برگشتن صد عقد پروین
بر روی هوا می گسیخت و دامن دامن اختر شب تاب و خرمن
خرمن کوکب نروزان ازان میریخت حاصل که از آندم که پیرگردون
از برق و تیر شهاب سرگرم شغل آتش بازیست چنین هنگامه دل
انروزی بیدار نداده •

وصول خبر مخالفت بادشاهزاده

والا نبار محمد سلطان در بنگاله

از سوانح نا ملایم که درین ایام بحسب نیرنگیهای تقدیر
روی داده سرمایه کدورت هواظر اولیای دولت و امفییای سلطنت
گردید آنکه در خلال این جشن عالم امروز که جهان لبریز عشرت
و نشاط و جهانیان کامیاب طرب و انبساط بودند از وقایع بنگاله بمسامع
حقایق مجامع رحید که بادشاه زاده بلند قدر عالی نژاد محمد
سلطان که با زبده نوئیان معظم خان و عهاکر کیهان ستان چنانچه
مبق ذکر یانته باستیصال ناشجاع فتنه مکل معین بودند در حالته
که خان مذکور باقتضای مصلحت با بعضی از جیش قاهره چهارده
کروه پیشتر از اکبر نگر در موضع سوتی اقامت گزیده مشغول دفع
اعدای بود و آن بادشاه زاده والا گهر در اکبر نگر با برخی از امواج
نصرت اثر این طرب دریای گنگ در مقابل جیش مخالف نزول
داشتند با کمال جوهر دلنش و هوش مندی و سرمایه علو فطرت و
شکوه سر بلندی از آنجا که خامیهای جوانیست بافسون فریب
ناشجاع ادبار نصیب که نهانی با رسال رسل و رسائل دام تزویر گسترده

ارمال خلعت مربلند گفتند و دانشمند خان بعطای جمدهر
 مینا کار باعلاقه مروارید و کنور رای منگه بعنایت خلعت و راجه
 رای منگه راتهور بمرحمت گوشواره مروارید نوازش یافتند و
 مید بهار بخطاب شجاعت خانی و انعام پنج هزار روپیه حرفراز
 گشت و چون بعرض اشرف رسید که بزرگ خانم کوچ ظفرخان
 که صبیغه سیف خان مرحوم از بطن عفت نقاب ملکه بانوبیگم
 بنت غفران پناه یمین الدوله آصفخان بود جهان گزران را پدرود
 نمود عنایت بادشاهانه ظفرخان و عنایت خان پهرش را بعطای
 خلعت از لباس کنورت بر آورد و مید اشرف ملازم عادل خان و
 مترجمین بندبیل و جمعی کثیر از بند های آستان خلانت تشریف
 مرحمت پوشیدند و چون متصدیان توپخانه بفرمان همایون بجهت
 این جشن فرخنده انواع ادوات آتش بازیهای غریب دلفریب
 سامان نموده روبروی عمارت دولت بنیان غسل خانه بر کنار دریا
 چیده بودند حضرت شهنشاهی بعد فراغ از نماز مغرب در سمت
 شرقی ایوان غسل خانه که جانب دریاست سربر آرای گشته بنگاه
 کرم متوجه آتش افروز گرمی آن هنگامه دل پذیر شدند ترا کم ابر
 دود مپهری دیگر بر روی هوا آشکار کرد و از کثرت شراره خیل ستاره
 درو لمودار شد برق آتش بدامن سیه خیمه افلاک رسید و از خروش
 صدای باروت آثار نهیب رعد هویدا گردید فروغ انوار مهتابی کره
 خاک را چون جرم قمر منور کرد و سطح مرآت الصفا آب را آئینه
 و خسار ماه انوار گردانید تو گفتی ماه نخشب از جیب شب سربر
 زده یا شام تیره روز را صبح معادت از افق طالع دمیده هر تیر

بود بعنایت یک زنجیر نیل سرفرازی یافت و از اصل و اضافه
 امد گاهی بمنصب هزاری شش صد سوار و آقا یوسف بمنصب
 هزاری پانصد سوار و صد مسعود باره بمرحمت شمشیر با ماز طلا
 و داورداد فوجدار اٹک و حکیم صالح شیرازی هر یک بعطای ماده
 نیل پلنگ حمله بخطاب ارسلان خانی و عبدالرحیم ولد احلام خان
 بخطاب خانی و سی کس از بندها بعنایت خلعت و چندی باضافه
 مناصب مباهی گشتند و درین هنگام از وقائع صوبه بنگاله معروض
 بارگاه جاه و جلال گردید که محمد قاسم مخاطب باهتمام خان که
 دیوان لشکر بنگاله و داروغه توپخانه آن جیش نیروزی بود در
 محاربه و پیکار نا شجاع بجوهر مردی و دلوری نقد جان نثار
 کرده مرخ روئی جاوید اندوخت چنانچه شرح این مقدمه بعد
 ازین در طی نگارش سوانح شرق رویه رقم زده کلک حقایق نگار
 خواهد گردید گیتی خدیو بنده پرور عاطفت گستر پرتو التفات
 بحال باز ماندهای او انگنده انها را بوظائف عنایت و شرائف
 رعایت نوازش فرمودند سیزدهم ماه مذکور که مطابق
 سیزدهم ماه تیر بود جشن فرخنده عید گلابی بآئین معهود
 مرتب گشت بادشاهزاده کامگار نامدار عالی قدر خجسته شیم
 محمد اعظم و نوئیذان عظام و امرای والا مقام بدستور مقرر
 سراچی های مرصع و مینکار پرگلاب و عرق نئنه و بهار کفرانیده
 مسرت افزای طبع مبارک خدیو روزگار گردید و جمعی از عمد های
 بارگاه سلطنت پیشکشها کشید درین ایام مهاراجه اجسونت
 سنگه صوبه دار احمد آباد و قاسم خان فوجدار مراد آباد بعنایت

مقیمین گذاشته شمع کافوری بر افرورختند تو گفتی اُستاد صانع صفحه،
نقره نام آب را بخط شعاعی آفتاب جدول کشیده بود یا در گلزار
همیشه بهار خلد از لب جویبار تعنیم گلهای آتشین دمیده چون.
هوای دلکشای آن سرا بختان اقبال ملائم طبع اندک افتاد روز
دیگر نیز آنجا بصاط اندساخت گسترده بهجت اندوز بودند و بهجَم قرین
معانت لزانجا عزم معارفت بهر فرمودند و نخست از باغ سایه
توجه بهگلزاره انگنده نشاط اندرز دید نیله گوسفند و از آنجا مراجعت.
کرده اواخر روز داخل قلعه مبارک گردیدند درین ایام دلپرخان
رخصت جاگیر یافته بمرحمت ده اسپه عراقی و سی اسپه ترکی
سر بلند شد و غضنفر خان فوجدار میان دو اب بغایت یک زنجیر
نیل مشمول عاطفت گشته بمحال فوجداری خود مرخص شد
و پیشکش جعفر الدوله فوجدار متعرا و یرد بخان دوزنجیر نیل یکی
لزان جمله با ساز نقره و پیست و سه سر اسپه عربی و عراقی
و ترکی و پیشکش عابد خان مهتمل بر اسپان ترکی و شتران
بخشی و دیگر نفائس توران و پیشکش شیخ عبد الکریم تهادی سری
متصدی مهمات چکله مهرند از قسم جواهر و مرصع آلات و یک
زنجیر نیل پیشکش هنر خان بنظر اکسیر اثر رسیده پایت قبول
یافت و امتحار خان و خواجه عبد الوهاب ده بیدی و جندی
دیگر از عمده ها در خور حال پیش کشا گذرانیده و جگته
جنگه ولد مکنه سنگه هاله از وطن رحیده جبهه سالی سده
حنیه گردید و بمطای خلعت و دهکده کی مرصع کامیاب
فوازش شد و سردار خان که در سلک کومکیان صوبه گجرات منتظم

و بعد از مراجعت هریر آزادی دولت و کمرانی گشته ابواب کام
بخشی و کرم پروری بر روی جهانیان کشودند و درین روز خجسته
نانشمنک خان و فاضل خان و طاهر خان و پنده دیگر از عمدها
هریک پیشکش از جواهر و مرصع آلات بنظر قدیمی انوار در آورد و
راجه رایسنکه راتهور و چندی دیگر از عمدها در خور حال پیشکشها
گذرانیدند و عاطفت بادشاهانه طاهر خان و کدیرت منگه واد راجه
جیسنگه و عبد الله خان مرائی را هر کدام بمرحمت جمدهر مرصع
باعتقه مروراید و دیندار خان را بعطای جمدهر میناکار نوازش نمود
و مرزادار خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری سه صد و پنجاه موار
و محمد شریف بکاول بخطاب شریف خانی مر بلند می یافتند و
چون شب در رسید چراغانی که هوعدار خان در آن روی دریامحازی
عمارت فیض آساس غمل خانه بر روی زمین از شمع ترتیب داده
بود مسرت انزلی خاطر نظارگیان گشته پسند طبع اقدس افتاد و روز
دیگر جمعی از امرا و عمدهای بارگاه در خور حال پیشکشها گذرانیدند
و پنجاه و پنج کس از بندهای آستان خلعت بمعایت خدمت
مباهی گردیدند و شبگاه بفرمان فرمانروائی ایام دیگر باره چراغان
کشتیبا بدستوری که قبل ازین شده بود هنگامه آرای انجمن عشرت
گردید سوم شوال هوای گلگشت باغ و بوستان از بهارستان خاطر
ملکوت ناظر شهنشاه جهان هر بر زده باغر آباد خجسته بنیاد توجه
نمودند و در اثنای راه نغاط شکار گشته یک نیله گاو بتفنگ مید کردند
و شب در آن گلشن سرای دولت بسز برده دو طرف شاه نهر را
چراغان فرمودند بموجب حکم والا بر طرفی آن نهر فیض بهر لگنهایی

و ماه بیگ خان و عاقل خان که در دکن بودند هریک از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار مباحی گردید و غیاث الدین ولد اسلام خان مرحوم از کومکبان دکن بخطاب خانی سربلندی یافته خدمت بخشیدگی موبه ادرنگ آباد از تغیر میر ابو الحسن باو تفویض یافت و علی خان ولد میر موسی مازندرانی بخطاب تشریف خانی و زاهد بیگ ترکمن از کومکبان تهنه بخطاب زاهد خانی کامیاب عزت گشتند و از اصل و اضافه افتخار ولد فاخر خان بمنصب هزاری دو صد سوار و احمد بیگ نجم ثانی بمنصب هزاری صد سوار سراقرازی یافتند و سلیم امین ماه مبارک اثر می هزار روپیه بزمرد اتقیا و صالحین و ارباب احتیاق و محتاجین بوماطت صدر الصدور مرحمت گشته برکات منوبات آن ضمیمه ذخائر حسنات و میامن توفیقات شهنشاه حق آگاه بزدان پرمت گردید و روز مبارک یک شنبه موافق غره ماه تیر مقدم فرخنده عید فطر معرفت پیرایه خاطر جهانیان گشته آئین عشرت و خوشدلی تازه شد و هنگامه بهجت و خرمی از نورونق و گرمی پذیرفت خلایق را از اتفاق این عید مسعود در ایام این جشن نشاط آمود معرفت بر معرفت نژود و شاهد معنی نور علی نور در نظر اهل بصیرت جلوه ظهور نمود و شهنشاه دین پرور شریعت گستر که بادای فرض میام و دیگر عبادات معنونه آن ماه متبرک لازم الاحترام به نیروی توفیق آسمانی و قوت تائید ربانی قیام نموده بودند قرین حشمت و جاه بعیدگاه توجه نمودند و نماز عید بجماعت گذارده اواسط روز بهم عذائی اقبال و معادت معاودت نمود

عراقی و ترکی بنظر انور گذشته رتبه قبول یافت و محمد امین
 خان میر بخشی و دلیر خان و اصالت خان و مرتضی خان و امیر
 خان و اسد خان (و فیض الله خان) و جمعی دیگر از امرای عظام
 و عمد هائی بارگاه مظهر احترام پیشکشها از نفائس جواهر و دیگر
 رغائب و نوادر گذرانیدند و امیر الامرا دیگر باره پیشکشی از جواهر
 مرصع آلات گذرانید و ظفر خان و فاخر خان چون از منصب معزول شده
 در ملک دعاگویان دولت قاهره انتظام یافته بودند نخستین بسالیانته
 چهل هزار روبیه و دومین بسالیانته سی هزار روبیه کامیاب مراحم
 پادشاهانه گشتند و غضنفر خان فوجدار میان دو آب چون فوجداری
 موضع درون ضمیمه خدمت شده بود منصبش باضافه پانصد
 سوار دو هزار و پانصد سوار مقرر گردید چون درین هنگام بعرض
 اشرف رحید که مغول خان حارس قلعه ارک کابل و دیعت
 حیات مستعار پیرونده معادت خان که حراست حصار شهر کابل بلو
 مغوف بود بمحارست قلعه ارک معین گشته بعفایت ارسال خلعت
 مر بلند شد و محافظت قلعه شهر از تغیر او بفتح الله خان که از
 کومکبان آن صوبه بود تفویض یافت و عاطفت پادشاهانه او را
 بمعطای خلعت و باضافه پانصدی بمناصب دوهزار و پانصد
 سوار نوازش فرمود (و منصب رعایت خان که بفوجداری سیستان از
 تغیر محمد صالح ترخان منصوب شده بود باضافه هفت صد سوار
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار دو امده و سه امده مقرر گشت

و بیست کس از اسرا و منصب داران بعطای خلعت تشریف
 امتیاز پوشیدند و راجه نرسنگه کور بعنایت مریم مرمع تارک
 مباحثات انراخت و جعفر ولد آله و ردیخان که فوجدار متبرا بود
 بمرحمت اسپ نوازش یافتند بمجال فوجداری خود مرخص شد
 (و) از اصل و اضافت محمد بدیع بن خسرو بن نضر محمد خان
 بمنصب سه هزار و هفت صد سوار و دیندار خان بمنصب دو هزار
 و پانصدی هزار و دو صد سوار و نصرت خان باضافت پانصدی
 بمنصب دو هزار و هفت صد سوار و شیخ عبد القوی باضافت
 پانصدی دو صد و پنجاه سوار بمنصب دو هزار و سیصد سوار
 و میر رستم خان خوانی بمرحمت اسپ (و) باضافت پانصد سوار
 بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و ملتفت خان باضافت
 پانصدی بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و فضل الله خان
 باضافت پانصدی بمنصب هزار و پانصدی سیصد سوار و از اصل
 و اضافت حکیم محمد امین شیرازی و حکیم محمد مهدی از دستانی
 هر یک بمنصب هزار و پانصدی پنجاه سوار و شیخ نظام بمنصب
 هزار و پنجاه سوار مباحی گردیدند) و مید بهار بعنایت همشیر
 با ساز میثا گار و مید نصیر الدین بمرحمت علم نوازش یافتند
 و پیشکش قاسم خان مشتمل بر دو زنجیر فیل و نه سر اسپ

---

۱ (۴ ن) و پانزده کس از عمدهای آستان سپهر مدار باضافت
 منصب از ذات و سوار مطرح انوار التفات شهنشاه روزگار گردیدند
 پیشکش الخ

عطا گردید و بغیر فرقه که نام برده شد به بهیاری از منصبداران و برق اندازان و گرز برداران و یساول و بجمیع ارباب نغمه و سرود از خلعت خانه جود و احسان پادشاهی تشریفات گوناگون و خلعتهای رنگارنگ مرحمت شد و شب هنگام هنگام چراغان کنار دریا که بموجب حکم اشرف باهتمام امرای عظام سرانجام یافته بود فروغ انزای انجمن عشرت و شادمانی گشته شب تیره را چهره بهم چشمی روز روشن برانروخت و روشنان مهر را دل از تاب آتش غیرت سوخت از بس پرتو شمعهای خورشید تاب که بر آئینه بلورین آب می تانت چرخ میاب گون را دل از هوس آب گردید و ماه شب گرد بحکم آئینه درجنب انوار آن لیلۃ القدر عشرت مانند چراغ پیش آفتاب پرتو نداشت در نقاب خفا احتجاب گزید پرتو انوار عیش و نشاط بخت میاه شب چون روز طالع مقبلان روشن گشت و از گلریزی شمع و چراغ مطمح دریا نمودار سخن چمن و ماحت گلشن شد و کشتیهای که گماشتهای امرا بفرمان همایون بر آنها چوب بندی بطرحهای غریب کرده چراغان نموده بودند با ساز و نقاره و کرنا و فانوسهای رنگین بدیع آئین هریک چون مهر مکوکب که با چراغ انجم و قندیل ماه و مهر بسیر و گردش در آید بر روی آب جلوه گر شده نظر فریب تماشاگران گردید روز دیگر که بیست و پنجم بود بدستور روز پیش انجمن نشاط مرتب گشته پرتو مراسم شهنشاهانه چهره پیرای حال جهانیان شد و درین روز فرخنده قریب یکصد

---

(۶) پنجاه و هشتکس از امراء قریب شصتکس از امراء منصبداران الخ

پیشکش بنظر کیمیا اثر رسیده انوار قبول پذیرفت و پیشکش امیر الامرا مشتمل بر جواهر زواهر و حائر تحف و نوادر مبلغ یک لک و سی و پنج هزار روپیه بنظر انور در آمده درجه پذیرائی یافت و پیشکش مهابت خان صوبدار کابل مشتمل بر یکصد امپ و دیگر تحف و نفائس بمحل عرض رسید و همچنین دیگر اسرار و بدها پیشکش ها کشیدند و رسم نثار بجا آوردند و سید محمد علی مغیر عادل خان و محمد ناصر حاجب قطب الملک که برای ادای مراسم تهنیت با پیشکشها بدرگاه معالی آمده بودند جبهه سالی عنبه سپهر و تبه گردیده بمعطای خلعت تشریف امتیاز پوشیدند و آنچه آورده بودند بمحل عرض رسانیدند پیشکش عادل خان که مشتمل بر بیست و یک زنجیر نعل و نفائس جواهر و مرصع آلات بود بهشت لک و پنجصد هزار روپیه و پیشکش قطب الملک از اقسام جواهر و مرصع آلات بدو لک روپیه بها شد و درین تاریخ کفور رام سنگه و امر سنگه چندرات و شیر سنگه و اتهور که بنابر مبینی که در مقام خود گزارش خواهد یافت از لشکر بادشاهزاده والا قدر عالی منزلت محمد سلطان جدا شده بودند بجبهه حائمی حده سلطنت نامیده امروز عبودیت گردیدند (۱) و سید محمد قنوجی و میر ابراهیم ولد میر نعمان مرحوم و شیخ قطب و نعمت خان هر یک بانعام یک هزار روپیه کامیاب نوازش گشت (۲) و بچندی از نغمه منجان و سرود سرایان پایه مریر گردون مصیر که در فن خود سرآمد و بی نظیر اند برخی از حلی و حلل

پانصد سوار و نیکس الله خان بعلطای خلعت و نقاره و باضافه پانصدی
 پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی دو هزار سوار و شیخ میرک
 باضافه پانصدی بمنصب سه هزاری دو صد سوار سر بلند گردیدند
 و بنجا بختان و ابراهیم خان و سیف خان خلعت و یک زنجیر نیل
 و بصف شگفتان خلعت و اسب و شمشیر با ساز میفا کار و بعقیدت
 خان ولد امیر الامرا خلعت و جمدهر مرصع و بمالوجی دکنی
 خلعت و اسب و شمشیر و بختان عالم خلعت و جمدهر مرصع و
 بافتخار خان خلعت و علم و باله یار خان خلعت و یک زنجیر نیل
 و بهمت خان خلعت و اسب عنایت شد و رای رگنهاته متصدی
 مهمات دیوانی بختاب راجگی نامور گشته بمرحمت خلعت و باضافه
 پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی پانصد سوار مباحی شد و صفی
 خان بخدمت بخشیدگری و برخی از بندهای ایام خیر فرجام بادشاه
 زادگی و عساکر کومک دکن از تغیر مخلص خان منصوب گشته
 خلعت سرفرازی پوشیدند (د کیرت سنگه ولد راجه جی سنگه
 بمرحمت خلعت و باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی
 هزار و پانصد سوار سرفراز گردید) و قریب سی کس دیگر از امرای
 عظام و بندهای سده فلک احترام بعفایت خلعت قامت مباحات
 انرا خندند و برخی بانزایش منصب سرفرازی اندوختند و درین روز
 جهان افروز از جانب نهال برومند گلشن جاء و جلال گوهر ارجمند
 محیط اقبال پادشاهزاده نرخ خصال محمد معظم نه هزار اشرفی عوض

نوئین والا احتشام هیچ کس از امرای عظام و عمد‌های سلطنت
ابدی دوم را دستور می‌آن نبود رتبه مباهات یانت ربه محمد امین
خان میربخشی خلعت و جمدهر مرصع با علاقه مروارید و بتقرب خان
خلعت و می هزار روپیه برسم انعام و بدلیز خان خلعت و شمشیر
با ساز مرصع با علاقه مروارید و بعد الرحمن بن نذر محمد خان خلعت
و خنجر مرصع و بامیر خان خلعت و اسب و سپر و بمرتضی خان
خلعت و جمدهر مینا کمر با علاقه مروارید و یک زنجیر نیل و باصالت
خان خلعت و اسب و جمدهر مرصع با علاقه مروارید و باعشق خان
خلعت مرحمت شد و ناصخان میر سامان بعنایت خلعت
و باضافه هزار پانصد سوار بمنصب چهار هزار و دو هزار سوار والا
پایگی یافته اهتمام نگارش امثله جلیله و مناشیر عالی‌شان که درین
دولت ابد نشان بدیوان کل و وزیر اعظم تعلق دارد بار مقوض
گردید و منصب وزیر خان که در دکن بود باضافه هزار و سوار
پنچ هزار و سه هزار سوار مقرر شد و دانهند خان که از اواخر زمان
اعلی حضرت تا این هنگام در سلاک گوشه نشینان انتظام داشت
مورد انظار عاطفت پادشاهانه گشته بعطای خلعت و جمدهر مینا
کمر با علاقه مروارید و منصب چهار هزار و دو هزار سوار نوازش
یافت و طاهر خان بمرحمت خلعت و باضافه هزار و سوار بمنصب پنچ
هزار و دو هزار و پانصد سوار و عابد خان بمرحمت خلعت و یک
زنجیر نیل از اعل و اضافه بمنصب چهار هزار و یک هزار سوار و اسد
خان بخشی دوم بعنایت خلعت و شمشیر با ساز مینا کمر و باضافه
پانصد و پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصد و دو هزار و

عقیدت مند و اخلاص منشان سعادت پیوند را که مزاور لطف و تربیت پادشاهانه بودند کامیاب مکارم و مواهب ساخته بقدر مایه اخلاص و پایه بندگی مراتب و مناصب می افزودند و امرا و ارکان سلطنت و عمد‌های آستان خلعت نیز هر روز بنوبت ادای مراسم پیشکش و نیاز می نمودند و در هر تاریخ برخی از بندها بخدمات ارجمند مرسلند گشته جمعی بصوابجات و اطراف ممالک مرخص می گشتند و گروهی از اوطان و محال تیول و اقطاعات خویش بمدد سلطنت رسیده دولت اندوز ملازمت اشرف میگرددیدند و دیگر وقائع دولت افزا نیز درین مدت روی داد که نگارش تاریخ آن درین روز نامچۀ متأثر اقبال ناگزیر است بجهت حفظ مررشته وقائع نگاری و ضبط ملک کلام سوانح این ایام سعادت فرجام از داستان جلوس مبارک جدا کرده تاریخ وار برمجیل تفصیل بدین گونه گزارش میدهد بیست و چهارم ماه مبارک رمضان که روز جلوس همایون بود عنایت پادشاهانه رخشنده اختر برج عظمت تابنده گوهر درج سلطنت پادشاه زاده والا تبار محمد معظم را که در دکن بودند بارسال خلعت خاص عز اختصاص بخشید و عمدۀ نوئینان عظام امیرالامرا بعطای خلعت خاصه با چارقب زر دوزی و جمدهر مرصع باعائۀ مروارید و دو سرامپ یکی بازی و ساز طلا مشمول مرحمت گردید و برخواست نوازش نوبت در ایام شرف اندوزی حضور پر نور بعد از نواختن نوبت پادشاهی بدستوری که یمین الدوله عضد الخلفه آصفخان خان خانان مرحوم درین دولت ابد طراز بآن امتیاز داشت و غیره الزام

بجزور بازوی توفیق و نوک کزاک تیغ
 زدود نقش مناهی ز صفحہ ایجاد
 چنان ز مطوت او می پرمت شد هشیار
 که دست لاله بلرزید و سافرش افتاد
 ز بیم آنکه بمستی کنند منہمش
 نہال تن بتمایل نمیدهد از باد
 رواج شرع بعهدش چنانکه در مضل
 چمن گر آب خورده مرو را گلد آزاد

امید که ایزد بیهمال و دادار هستی بخش بی زوال دین و دولت
 و شرع و سلطنت را از یمن حمایت و پاس عدالت این پادشاه
 بزدان پرمت حق آگاه کامیاب رونق و رواج دآزاد و فیض توفیقات
 الہی و امداد روح مقدس حضرت رحالت پناهی اجر این مساعی
 مشکور بروزگار فرخنده آثار دولت پایدارش عائد گرداناد •

شرح بعضی از عنایات و مراحم شهنشاهی که از
 جلوس میمنت عنوان عید قربان که منتهای ایام
 جشن بود نسبت بامرای نامدار و اعیان دولت
 پایدار سمت طہور یافته و گزارش بعضی از سوانح
 حضور لامع النور در عرض مدت جشن و سور
 چون مدت دو ماه و شانزده روز هنگام این جشن عالم امروز امتداد
 دامت و خدیو کام بخش کرم پرور در عرض این ایام فرخنده اثر هر روز
 انوار بآل و عطا بر روی جهانیان می کشودند و همواره بندهای

شرب خمر و خوردن بنگ و بوزه و مائر محرکات و مباشرت فواحش
 و زانیات منع و زجر کرده حتی المقدور از قبائح اعمال و شنائع
 افعال باز دارد بنابراین ملا عوض وجیه را که سرآمد دانش و ران
 توران ست باین خدمت مربلند نموده بعطای خلعت نواختند
 و در عوض سالیانه اش که پانزده هزار روبیه بود منصب هزاربی صد
 سوار عنایت کرده ادرای کامیاب عاطفت ساختند و جمعی از منصبداران
 و اعدیان برای معاونت و دستیاری برفاقت او معین فرمودند که
 اگر بعضی بی باکان و خود سران از روی جهل و نادانی و شقاوت
 و خیرگی از منع و نهی او سرکشیده و دوش اطاعت و تسلیم از
 دره احتسابش پیچیده بجنگ و پرخاش پیدش آیند آن گروه خذلان
 پیژده را تنبیه و تادیب نماید و بحکام جمیع صوبجات و اطراف
 و اکناف ممالک محروسه یرلیغ گیتی مطاع صادر شد که باین دستور
 مد ابواب خیانت و منکرات و منع ارتکاب محرمات و منهیات نموده
 کما هو حق بهرام احتساب پردازند و لله الحمد که امروز بدولت دین
 پروری و میامن شریعت گسترای این پایه انزای اورنگ خلافت
 و سروری تمام مملکت فلک نصحت هندوستان و مرتامر ساحت
 این خرم بوستان از لوٹ نافرمانی شریعت غرا و خس و خاشاک
 بدع و اهواء پیراسته و مبری ست و معالم شرع نبوی و مآثر سنت
 مصطفوی از رصمت خلل و فتور و سمیت نقصان و تصور مصیون
 و معری لمولفد

زهی خدیو مؤفق که در مدارج حق

نهیب دولت او داد دین و ملت داد

که فی الحقیقه جشن عید ماه صیام واقرب برعایت آئین اسلام
 مت بعمل آید لا جرم راقم حوائج این دولت جاویدانی نیز درین
 صحائف اقبال و کامرانی بر خلاف وقایع نگاران پاستانی که غرغ
 فروردین را مبدای سال نو قرار داده در تعریف بهار و نوروز دستان
 صرائی و سخن پیرائی کرده اند از غرغ ماه مبارک رمضان به تمهید
 قدوم سال نو خواهد پرداخت و بتوصیف جشن جلوس میمنت
 مانوس از تعریف عید مجوس عدول نموده طرح سخن بر اساس
 فو خواهد انداخت امید که بمیامین دین پروری و مآثر شریعت
 گسترش این خلیفه جهان و خدیو جهاندار جهان متان تا منقرض
 ایام پیرایه نظام ملک و دولت و مرمایه استحکام شرع و ملت
 بوده روزگار عالم آزادی سلطنتش رشک انزای صبح عید قوانین
 جهان پدای خلافتش غیرت بخش آئین جمشید باد *

نعین محتسب و منع منهیات و مسکرات

از آنجا که شهنشاه اسلام پرور دین پناه را همواره همت بلند نهیت
 بر رفع آثار مناهیه و ملامیه مقصور و از سلطنت و پادشاهی و
 خلافت و گیتی پناهی پیوسته اجرای احکام الهی و ترویج شرع مطهر
 حضرت رحالت پناهی ملوات الله و علامه علیه و علی آله و اصحابه
 مقصود و منظور همت درین هنگام رای عالم آرا چنان اقتضا نمود
 که یکی از فضایی پایه سربر اعلی که بصفت تدین و مسلمانی
 و همت نقاهت و مسئله دانی موسوم باشد بخدمت احتساب
 منصوب مازند تا خلایق را از ارتکاب منهیات و محرمات خصوصاً

فروردین را از عیدهای بزرگ میدانسته اند و بعد از آن خواتین
 احرام نیز بنابر رسم و عادت پیشینیان آن طریقه را معمول داشته در آن
 روز رعایت مراسم جشن و نشاط نمیکرده اند و هر چه قبل از آن درین
 دولت همایون و سلطنت روز افزون نیز بهشت ملوک خالقه و خواتین
 ماضیه در هر نوروز لوازم جشن و عید بعمل می آمد چنانچه در
 عهد سلطنت اعلی حضرت هم این طریقه معمول بود و رسوخ این
 بدعت بمرتبه رسیده بود که عوام الناس این روز را در تعظیم و
 رعایت حرمت ثانی عیدین می شمردند و از ایام متذکره گمان
 می بردند از آنجا که این پادشاه مؤید حق آگاه را همواره همت و
 نهمت شریعت پیرا بر رفع آثار بدعت و نهی اطوار جاهلیت
 مقصور و طبع حق پسند حقیقت پیوندش از رسوم و قواعدی که بر
 قانون شرع و سنت باشد لغو و رفع آن بدعت مستمره که از
 آثار عجم و اطوار مجوس است از ضروریات دین پروری و لوازم
 شریعت گستری شمرده حکم فرمودند که من بعد آن رسم مبتدع
 منسوخ باشد و بجای جشن نوروزی هر سال در ماه فرخنده رمضان
 که غره آن شهر کرامت بهر مبدای مال مجدد از سنین این دولت
 میمنت قرین ست و جلوس عالم آرا نیز دوم بلره بر سریر اقبال و اورنگ
 استقلال در آن ماه خجسته نال واقع شده بچندین جهت اولیای این
 سلطنت ابد مدت مبارک و متین است جشنی پادشاهانه و بزمی
 خروانه ترتیب دهند و آن جشن مسعود را بعید همایون فطر
 متصل ساخته لوازم عیش و نشاط و مراسم شادی و انبساط عیدی
 که قبل ازین در نوروز بمفعول می آمد در آن جشن جهان انور

قرین اعتبار نموده حکم معلی بنفاد پیوست که در دفاتر و تقاریم و اسناد و مناشیر برین لمط ثبت نمایند و مدار ضبط حوادث و نگارش احوال درین محیفه مآثر عظمت و جلال برین فرخنده تاریخ بوده حال بحال وقائع این سلطنت بی زوال برین منوال بقید تحریر آمد چنانچه بقرار مذکور تا حال سوانح یک سال و بیست و چهار روز از عهد معادت مهد خلافت و شهنشاهی این شایسته اورنگ دین پناهی مرتوم کلک حقائق رقم گشته و قبل ازین چهار ماه وقائع ایام میمذت فرجام بادشاه زادگی از هنگام اهتزاز مرکب ظفر طراز بعزیمت عالمگیری و کشور ستانی از خطه دولت بنیاد اورنگ آباد که در غره جمادی اولی سنه هزار و شصت و هشت هجری اتفاق افتاده تا غره رمضان آن حال که مبدای اعوام این خلافت معادت قرین است صحت گزارش یافته که مجموع یک سال و چهار ماه و بیست و چهار روز باشد و من بعد بیاوری معادت و سرگرمی توفیق از سال دوم جلوس مسعود وقائع نگار خواهد گردید امید که تا رقم شهر و اعوام و نقش لیالی و ایام بر صفحه روزگار ست محاسبان دفاتر تکوین و ایجاد و محرران روزنامه کون و فساد را سنین و شهر این دولت ابد بنیاد مبنای حساب باد •

رفع بدعت نوروز و تبدیل آن بجشن نشاط افروز جلوس مبارک

چون ملاطین عجم و اکامره فرس بدآب و سنت جمشید که واضع آئین کهنه و مختار قوانین خسروی است عمل نموده غره

بز سال و ماه شمسی بود اعتبار نکرده بفای ضبط حوادث و مدار
 حفظ اوقات بروفق معمول اهل اسلام برسین و شهر قمری
 که مبنای تاریخ هجری ست نهادند و فرقه جمادی الآخره که در
 هشتم^(۲) آن بر سر سلطنت جلوس فرموده بودند مبدای تاریخ قرار دادند
 بنابراین درین عهد شرافت قرین و زمان میمنت آئین که جهان پیر
 از فیض بهار دولت شاهنشاه جوان بخت عالمگیر نشاط جوانی از سر
 گرفته امیر سلطنت و فرمانروائی از تارک آسمان مایش سر بلندی
 یامت و اورنگ خلافت و جهان پیرائی بفر جلوس والیش پیاپی
 (رحمندی رسید همان منت منیه که بشیمه کریمه دین پروری اقرب
 بود مختار و پسند خاطر حق گزین آمده بآن طریقه انبیه عمل
 فرمودند و مدار ضبط وقائع برسین و شهر قمری گذاشته ظهور این
 دولت کرامت نشان که هر مایه برکت کون و مکان و پیرایه شرافت
 زمین و زمان بود مناط تاریخ مجدد نمودند و اگرچه نخستین جلوس
 همایون در غره ماه مبارک ذی قعدة سده هزار و شصت و هفت
 هجری اتفاق افتاد لیکن چون لمعان انوار نصرت و فیروزی و طلوع
 نیر جهان فروزی آن فرازنده آوای دولت و بهروزی در ماه مبارک
 رمضان این سال پرتو سعادت بر جهان گشود و طلوع اختر شوکت
 و استقلال آن برگزیده ذوالجلال در آن خجسته ایام چهره افروز بخت
 و اقبال شد غره آن ماه مبارک اثر را که غره جبین معادات نامنداهی
 و حامل برکات کونی و آلهی بود مبدای سنین این دولت کرامت

فره‌انروائی مینمای تاریخ می‌ساخته‌اند و در ایام دولت اسلام نیز این طریق به‌عمل آمده و با وجود تاریخ فرخندهٔ هجری بواسطهٔ بعد آن عهد معادیت عهد جلوس بعضی از خواقین ذی شان مبدای تاریخ مجدد گشته است چنانچه تاریخ جلوس ملک‌شاهی تا حال معتبر از باب نجوم و در تقویم مذمت و مرقوم است لهذا بنابر اقتضای مذمت سالفین در عهد سلطنت حضرت عمرش آشیانی جلال‌الدین محمد اکبر بادشاه طاب‌ثراه که مجدد آئین جهان‌دانی و مشید قوانین این سلطنت جلودانی‌اند بر موجب خواستش و غرضهٔ آن حضرت بضاعت پایهٔ سریر خلعت مثل انطاطین الزمانی اصیر فتح الله شیرازی و مؤتمن الدوله شیخ ابوالفضل و غیرهما تاریخ جدیدی وضع کرده تاریخ الهی نام کرده بودند و بطریق سالیهای توکل هر دوازده سال از مبدای جلوس اکبری یک دور قرار داده و هر سال را بنام یکی از شهر اثنا عشریه شمسی موسوم گردانیده نو روز سال اول را از مبدای جلوس اکبری که مقارن و مقارب جلوس آن حضرت بوده مبدای سنوات الهی ساخته بودند چنانچه در اکبرنامه بتفصیل مذکور است و در نوبت سمر بر آرائی حضرت جنت مکنی نورالدینی محمد جهان‌گیر بادشاه طاب‌ثراه جلوس جهانگیری مینمای تاریخ گشته بر همان نهج آغاز سنین از فرودین نشاط آئین دولت اعتبار یافت و همان دستور ضبط مقایع بر سنین و شهر شمسی قرار گرفت و بعد از آنکه جریر خلعت بجلوس اشرف اعلیٰ حضرت صاحب قیران ثانی والا پایه گردید آن حضرت تاریخ الهی و جهان‌گیری را که مبتدی

از تقدیر مبدئی صمدی ناگزیر و سلسله اطلاع بر وقائع دوران باعتبار
فروض بدایت جزئی از زمان انتظام پذیر است لکن از مبدئی
ظهور آفرینش ناظران منظم افق و بینش به جهت ضبط
دقائق اطوار عالم و حفظ مراتب احوال بقی آدم بعد از تقدیر ازمه
و اوقات بمقاصد حرکات و اوضاع قلوبات پیوسته جزئی خاص از
سلسله زمان را که عامل ظهور شرانگی عظیم و مشتمل بر وقوع
امری شگرف بوده مبدئی اوقات سوانح قرار داده مدار انضباط احوال
نهاده بود و نصاب و اندازه بخت و کفایت کارخانه تکوین و ایجاد بران
نهاده اند و هر چند می که بذات طول عهد و ثباتی عصر حفظ آن
هر رفته و نگذشت آن قاعده تغیر یافته تا از طلوع نیر سعادت جدید
و ظهور صورت ساخته غریب پر قوس بر مسمت اعتبار آن یافته است
بتجدید آن منصف مقبله بر داخه وقوع امری خطیر و منحصر حادثه
بدیع منهای تاریخ مجدد ساخته اند و از بدو ایجاد عالم همواره
طوائف امم را تاریخی بوده که بنای احکام معاملات دینی و دنیوی
خود بر آن می نهاده اند چنانچه مطلق است که نضمت هبوط
حضرت ابو البشر و بعد ازان بعثت نوح و ازان پس واقعه
طوفان و ازان گذشته بمبعث دیگر انبیای عالی مکان و وقوع سوانح
غریب نشان از حادثه نول و تجدد ملل منهای تاریخ بوده تا
آنکه وضع تاریخ مصنف طراز هجری زیج نهرست ازمه و ادوار
و زیست دفاتر لیل و نهار گشته رقم نسخ بر اعتبار و اختصار تواریخ
مأیسه کشید و چون سنت طائفه عجم قبل از ظهور دولت اسلام
چنین بوده که جلوس ملوک و خسروان خود را بر سریر حشمت و

برق رفتار و خیل و دواب بسیار بر رموز دانان اسرار فلکی و دقیقه
 ستیان اوضاع آسمانی پوشیده نیست که چه مایه نظرات سعد درین
 طالع همایون جمع آمده و چه انوار شرف و میمنت از مطالع آن
 روی نموده چون بمیامن تاییدات سماوی و تقدیرات مباحثانی
 بزیور جمیع سعادات محلی و از نقص همه نحوسات معری ست
 و نادر ست که طالع جلومی بامتجماع شرائط و ارتفاع محذورات
 بدین مذهب آراسته و پیراسته باشد دلیل ست بر آنکه این اورنگ
 نشین کشور اقبال را ترقی باعلی مدارج جاه و جلال و عروج باقصی
 معارج عظمت و کمال که کم کسی از سلاطین ذی شان و خواقین
 گردون نشان را مثل آن دمت داده باشد روی نماید و انوار این
 دولت آسمان بصطمت چون پرتو مهر منیر جهان تاب و عالم گیر
 گشته اکثر ممالک ربع مسکون بتصرف اولیای این سلطنت روز
 افزون در آید^(۲) *

ذکر وضع تاریخ مجدد از مبدای ایام عالم

آرائی ابن زبب اورنگ کشور کشائی

بر واقفان حقائق اوضاع روزگار و ناظران دفاتر لیل و نهار
 پوشیده نماند که چنانچه ضبط روز نامه و قانع یومیه باز بسته بتعین
 ماه و سال و محاسبه مواعید کونیه بی تبیین از منته و اوقات محال ست
 همچنین حفظ سر رشته حوادث ایام و تصاریف دهر و احوام را

(۲ ن) در آید مستبعد نیست *

پیشگاه خاطر اقدس جلوه نماید از پرده غیب بخوبنترین صورتی چهره
 کشاید و دلیل مت بر وجود ملازمان صافی عقیدت یکدل و یکرنگ
 و فراهم آمدن بندهای کمر آگاه قوی فرهنگ و توفیق یانقرن ایهان
 بتقدیم خدمات مرضیه و حل مهمات معضله و اشتها مکارم ذات
 و صفات و انتشار صیت نیک نامی در اقطار و جهات و اظهار محبت
 و داد ملاطین ذی شان و ارمال رحل و رمائل باین آستان سپهر
 نهان و همیشه در مقام متابعت و یکرنگی بودن ایشان *

خانه دوازدهم برج سرطان ست

که خانه قمر و عرف مشتری ست مرکز این خانه درجه هفتم
 ست ازین برج که حد مریخ و وجه زهره و اثنا عشریه و نه بهر عطارد
 و هفت بهر زحل و ذریحان قمر و آذرجان زحل ست و این درجه
 مونس و قیمة ست و مستولی برین خانه قمر ست و او در خانه
 عرف و قوی حال *

بیان احکام

این خانه دولت می کند بر آنکه دشمنان و مخالفان اگر چه
 بدعوی ملک و دولت برخیزند و گرد خلاف و نزاع انگیزند عاقبت
 منکوب و مخدول و برخی آواره و بعضی مقتول گردند و دلیل
 ست بر محفوظ بودن ذات بیهمال از آفات عین الکمال
 و عدم تضرر پیکر مقدس در مواضع اخطار و احوال و معارک
 رزم و قتال و آراستگی این دولت خدا داد به نیلان فلک
 توان کوه پیکر و هیونان دیو هیکل پری منظر و مراکب باد سیر

بیان احکام

این خانه دلیل ست بر کمال دولت و جلالت سلطنت و علو قدر و مہر منزلت و انتظام قواعد خلافت و فرمانروائی و اتحاق قوانین نصیبت و جهان پیرائی و برآمد حاجات و حصول آمال و معاهدات طالع و مظاهر اقبال و تصرف یافتن بر ولایات و ممالک و نیروز گشتی در میادین و معارک و اطاعت و انقیاد سرکشان و متابعت و خراج گذاری نخوت منشان و والا رتبیگی جاہ و دولت و بلند مقامیت انصاف و معدلت و کمالی مطورت و نہایت صلاحیت و چون بیت عاشر برج ثابت و صاحبش در رتد و قوی حال ست دولت می کند بر ثبات ملک و دوام سلطنت و استقرار قواعد شوکت و اہمیت .

خانه یازدهم برج جوزا است

کہ خانہ عطارد و شرف راس ست و مرکز این خانہ درجہ پنجم ازین برج ست کہ حد عطارد و وجہ مشتری و اثنا عشریہ قمر و نہ بہر مریخ و ہفت بہر قمر و ذریحان عطارد و آذرجان آفتاب ست و رب منلقہ زحل ست بشرکت مشتری و این درجہ مذکر و تیرہ ست و عطارد کہ صاحب این برج ست درین خانہ واقع شدہ و ہم سعادت و آفتاب نیز در همین خانہ اند .

بیان احکام

این خانہ دولت میکند بر آنکہ نقش ہر مامول کہ بر لوح ضمیر مقدس ارتعاش یابد عنقریب بحصول گراید و شاہد ہر امید کہ در

ست که حد مشتملی و وجه مریخ و اثنا عشریه و ده بهر زهره
و هفت بهر و نریجان و آذر جان مریخ ست و رب مثلثه آفتاب ست
بشرکت زحل و این درجه مونس و منظم ست و مسئولی برین
خانه مریخ ست و او قوی حال *

بیان احکام

این خانه دلیل ست بر درستی نیت و پاکی اعتقاد و ثبات
و استقامت بر جاده صلاح و مدد و کمال و رع و پرهیزکاری و نهایت
تقوی و دینداری و حسن توفیق بادی طاعات و عبادات و تأیید
یافتن باعزاز منویات و سعادت و تقدیم مراسم امر معروف و نهی
منکر و ترویج احکام شریعت طاهره حضرت خیر البشر علیه و علی آله
و اصحابه صلوات الله الملك الکبر و آگاهی از اصول و فروع دین و
بهره مندی از فضیلت علم و یقین و دین خویشی رامت و سهولت
حصول مهماتی که پیش نهاد همت و الگردد ظهور لطیفهای غیبی
و منصوبهای آسمانی و موافقت تدبیرات با تقدیرات ربانی و متانت
فکر و رزانت رای و ملهم گشتن بازارهای مزایم جهانهای

خانه دهم برج ثور ست

که خانه زهره و شرف قمر ست و مرکز این خانه درجه اول
[ازین برج ست که حد زهره و وجه عطارد و اثنا عشریه زهره و نه بهر
زحل و هفت بهر و نریجان زهره و آذر جان قمر ست و این درجه
مونس و قیبه ست و مسئولی برین خانه زهره و شراکت قمر و هر دو
قوی حال و متصل بنظر قبول *

و عفت و طهارت پردگیان حرم جاه و جلال و معالت مندوب
مخدورات مشکوی اقبال •

خانه هشتم برج حوت است

که خانه مشتری و شرف زهره ست و مرکز این خانه درجه ششم
ازین برج ست که حد مشتری و وجه عطارد و نه بهر آفتاب و هفت
بهر مشتری و اثنا عشر به زهره ست و رب مژده مریخ ست
بهرکت قمر و این درجه قیمه و مونس ست و مستولی برین
خانه زهره ست واقع در وتد عاشق در بیت خود •

بیان احکام

این خانه دولت دارد بر آنکه ذات اقدس در مهالک و اخطار
و معارک و احوال از آسیب بلیت در کشف حفظ ایزدی و حمایت
غایت مرمدی بود و در اکثر اوقات و ازمان از علل و امراض و آفات
و اعراض مصون بوی بر چار بالش صحت و عافیت مدام باشد
و اگر گاهی عارضه روی دهد زود بصحت گراید و هرگز غبار اندوه
و مکره بر آئینه خاطر ملکوت ناظر نه نشیند و همواره طبع مبارک
قرین بهجت و نشاط و کمدیاب ذوق و انبساط باشد و اموال اعدا
و اقداد و اسباب جاه و مکنت اهل عذد بتصرف اولیای سلطنت
ابدی بنیاد آید و ملک و دولت موروث بتمام و کمال در قبضه
تصرف و تملک بندهای این آستان اقبال باشد •

خانه نهم برج حمل ست

که خانه مریخ و شرف آفتاب ست مرکز این خانه درجه چهارم

امتزاج را از منجم اعتدال انحرافی رد دهد زود بصحبت و استقامت
گراید و عاقبت کونتها بکمال خیریت اقتران یابد و ماده تغییر مزاج اکثر
سردی و خشکی و گاه نزله و زکام باشد و دلیل ست بر آنکه بندهای
قدوسی جان نثار و ملازمان کلر آگاه هوشیار بر آستان سلطنت و سده
خلافت فراهم آیند که مصدر خدمات سترگ و کارهای بزرگ
گشته آثار کفایت و درایت و جان فشانی و عبودیت از ایشان
بظهور رسد و پرمختاران خجسته منظر زیبا و مخدرات فرخنده طلعت
مه میما در مرا پرده دولت و حرم کده سلطنت بهم رسند که بحسن
خدمت رضا جوئی خاطر مهر انوار کامیاب قدر و اعتبار باشند

خانه هفتم برج دلوست

که خانه زحل ست و اقوی حال مرکز این خانه درجه هفتم
ازین برج ست که حد عطارد و وجه زهره و اثنا عشریه مریخ و نه
بهر و هفت بهر مشتری و ذریحان و آذر جان زحل ست و رب مثله
زحل بشرکت مشتری و این درجه نیره و مذکر ست و سهم
الغیب که منسوب بآفتاب ست با مهم الرجا درین خانه ست و
جمع کواکب باین خانه ناظر اند •

بیان احکام

این خانه دلالت میکند بر بهره مندی طالع همایون از نعم
و فیروزی در جمیع معارک و میادین و ظفر یافتن بردشمنان دولت
و اعدای دین و اقتران سفرها بحسن عواقب و حصول مطالب
و مآرب و دلیل ست بر ذوق و ابتهاج طبع و هاج از مذاکحه و ازدواج

بیان احکام

این خانه دلاوت میکند بر دوام عیش و سرور و کمال خرمی و حضور و شگفتگی گلزار همیشه بهار خاطر ملکوت ناظر و نزهت و تقدس باطن و ظاهر و توجه طبع اقدس بمخالطت و مقارنت تصوان و تعلق و تعشق به طلعتان و پری رویان و میل کردن بلذات مشروعه مباحه و رغبت بلباسهای فاخره متشرعانه و آمدن رسل و رسائل با نفائس تحف و هدایا از ملوک اطراف و اکناف پدایه سربر ساطعت و رسیدن خبرهای مسرت پدرا و مرزدهای سامعه افروز بجناب خلانت و سعادت مندی و برخورداری فرزندان کامگار و شاهزادهای نامدار بتوفیق فرمان پدیری و حسن خدمت و انقیاد و مدد و آثار شفقت و ظهور انوار تربیت در باره آن زمره عالی نژاد

خانه ششم برج جدی صفت

که خانه زحل و شرف مریخ ست و مرکز این خانه درجه هفتم ازین برج واقع شده که حد عطارد و وجه و اثنا عشریه و نه بهر و هفت بهر مشتری و در بجان زحل و آذر جان شمس ست و رب مثلثه زهره ست بهرکت مریخ و این درجه مونس و قیده ست و مستولی برین خانه زحل ست که در نیت شرف قوی حال ست واقع بتصدیس مشتری •

بیان احکام

این خانه دلاوت می کند بر آنکه ذات اقدس و عنصر مقدس در اکثر اوقات قریب و عنایت و -لاصت باشد و اگر گاهی مزاج ندسی

که حد و وجه و اثنا عشریه مریخ ست (و نه بهر قمر و هفت بهر ذریحان و آذرچان مریخ) و رب مثلثه مریخ ست بشرکت قمر و این درجه موند و قیمه ست و مسئولی برین خاله مریخ ست .

بیان احکام

این خانه دولت دارد بر اقتدار عواقب امور بمصادات و بهروزی و اختتام مقاصد و مهم به خجستگی و فیروزی و آبادانی مملکت و آموده حالی رعیت و میر حاصلی ولایات و انزونی محصول خاصات و آرامدگی ساخت دولت بمساکن عالی بنا و منازل خلد آسا و طرح انگندن عمارات عالی اساس و یساتین فردوس مانده معماری همت بلند و بودن راس درین خانه دلیل ازدیاد مواد جاه و دولت و ترقی باتصنی مدارج حشمت و اہبت و حصول مصادات و توفیقات و روانی مرادات و مقاصد و ادراک اجر و منویات باهدات بقاع خیر و مساعد .

خانه پنجم برج قوس ست

که خانه مشتری و شرف ذنب ست مرکز این خانه درجه پنجم ازین برج ست که حد مشتری و وجه عطارد و اثنا عشریه زحل و نه بهر زہرہ و هفت بهر مریخ و ذریحان مشتری و آذرچان قمر ست و رب مثلثه آفتابست بشرکت زحل و این درجه نیرہ و مذکر ست و مسئولی برین خانه مشتری ست که واقع شد در طالعہ

و مستولای برین خانه زحل ست واقع در بیت شرف و حد
در ملئوۃ خود *

بیان احکام

این خانه دلالت میکند بر غلبه و برتری و بزرگی و سروری بر
اخوان و اقربا و غالب آمدن بر اعدای ماطنت و مدعیان مملکت
هر معارک و غا و مهالک هیجا و کمال مهر اندیشی و راقبت
و عطونت پروری و شفقت نسبت بخواهرا و خوبشان و نهایت
اکرام و انصال در حق ایشان و مسرور گشتن طبع مبارک از بعضی
حفرها و نهضت های همایون که رایات عالیات را روی دهد
و متضمن فوائد و منافع عظیمه باشد و وصول مرزدهای فتح
و ظفر و رسیدن خبرهای مسرت اثر از اطراف ممالک و حدود
و رایات بر سبیل تواتر و توالی بدرگاه پیر آیات و میل خاطر
ملکوت ناظر بکشف معائل دینی و تحقیق مباحث یقینیه
و غور و تأمل در قضایای شرعی و عرفی و تدبیر و تعمق
در مقدمات عقلی و نقلی و رغبت بصحبت علما و دانشوران
و محالست اتقیا و پرهیزگاران و رموخ و تصلب در امور دین و
و استقامت و استقامت بر جاده شرح مبیین و امر به بنای
مساجد و معابد اسلام و حکم بهدم بت کدها و عبادت خانهای
کفار ضلالت فرجام *

خانه چهارم برج مقرب ست

که خانه مریخ ست و مرکز این خانه درجه اول از حمل ست

جواهر و اجتماع کنوز و ذخائر و فراهم آمدن تحف و نفائس از هر دیار و رمیدن اموال خراج و پیشکشهای نمایان از اطراف و اقطار و ازدیاد محصول مملکت بحسب تدابیر صائبه و ضبط و نسق مداخل و مخارج. سلطنت از روی معامله فهمی و هوشمندی و دلیل مستبر آنکه اولیای دولت ابد ترین و بندهای اخلاص آئین مصدر خدمات شایسته و ترددات پسندیده گشته کارهای بزرگ و مهمات مترگ بمساعی همت ایهان بظهور رمد و معضلات امور و عقدهای مشکل بحسن کار دانی و رای و ردیت آن گروه اخلاص طوبیت کشایش پذیرد و همواره بصدق ارادت و خدمت گذاری و حسن عقیدت و جان مقداری مشمول عنایات و منظور توجهات پادشاهانه باشند و بودن سهم السعادة که دلیل مال ست با صاحب ثانی مفصح از کمال قوت و سعادت خانه مال ست و وقوع مهم المال در برج میزان و بودن صاحبش دروند عاشر در خانه شرف خود هم دلیل کثرت خزائن و ذخائر و وفور اهلب حشمت و اخت یاری و وسعت دستگاه مکت و نامداری و حصول گهرهای قیمتی و جواهر نفیسه ست .

خانه سوم برج میزان ست

که خانه زهره و شرف زحل ست و مرکز این خانه درجه چهارم ازین برج واقع شده که حد زحل و وجه و اثناعشریه مریخ و نه بهر و هفت بهر و درجای زهره و آذرجان عطارد ست و رب مثلثه زحل بشرکت مشتری و این درجه مونس و نیره ست .

ممالک و اقالیم جهان بحیطه تصرف و تسخیر آید و سمنه
عزیمت آتاق گیرش عرصه دوران بکام نصرت و فیروزی پیماید
و مرکشان اطراف و نخوت منشان اکناف سرطاعت و انقیاد بر
درگاه ملاطین مطافش نهند و خواتین روزگار و فرمان دهان نامندار
گردن از ربقه متابعتش نه پیچیده کشور دلاها بتصرف و ایان و الایش
دهند و دلیل ست بر توفیق یافتن آنحضرت باعلی اعلام دین
متین و احمای منن حضرت مید المرسلین صلوات الله و علامه علیه
و علی آله و اصحابه اجمعین و ابداع قواعد سلطنت و جهانبانی و
اختراع قوانین خلافت و کشور متانی و تصرفات بدیعه و دخلهای
بجا در هر باب و وضع ضوابط و رسوم پسنندیده بدین ثاقب و فکر
جواب پیرا که سالها و قرنهای روزگار از آن باز گویند و بزرگان جهان
و مرداران دوران آن را دستور معامله خود مازند •

خانه دوم برج منبله ست

که خانه عطارد و شرف اوست و مرکز این خانه درجه
ششم ست که حد عطارد و وجه شمس و اثنا عشره مریخ و نه بهر
زحل و هفت بهر قمر و در بجان عطارد و آذرجان مشتری ست
و رب منبله زهره ست بشرکت مریخ و این درجه مضبئه
و مذکر ست و مستوی برین خانه عطارد که راقع ست در یازدهم
در خانه خود •

بیان احکام

این خانه دلالت می کند بر آبادی خزانه عامره و کثرت نقود و

خیل و حشم و صلابت و جلالت در دل‌های اهل عالم و غلبه
 و فیروزی در معارک و غا و نگونساری و تیره روزی اعدا - وقوع
 مشتری درین خانه و اتصال او بآفتاب که صاحب خانه ست بنظر
 قبول دلیل ست بر ثبات ملک و بقای حشمت و صدق اخلاص
 و یکرنگی اولیای دولت و رموز عقیدت و یک جهتی اصفیای
 سلطنت و کثرت بندهای چانسپار خیر اندیش و نور ملازمان
 دولت خواه و ناکیش و روز انزونی احباب سعادت و کمال بمیامن
 تایید ایزد متعال و نشو و نمای نهال جاه و جلال از فیض بهار بخت
 و اقبال - و از بدائع تاییدات آسمانی آنکه طالع مهر فروغ این آفتاب
 جهان تاب اوج عالم گیری و جهان بینی موافق عاشق قران علو بین
 در برج قوس واقع شده و اهل قرائات این قران را قران اومط گمان
 کرده اند چه در مثلثه آبی دوازده نوبت قران شده و این اول
 قرانیمست که از مثلثه آبی باتشی انتقال نموده و قران مذکور در
 مدت دریمست و چهل و پنج سال تقریبا واقع میشود - و از هر اثف
 اتفاقات غریبه آنکه طالع ولادت سعادت قرین خدیو زمان و زمین
 با طالع این قران موافق ست و این هر دو اتفاق بدیع در دلیل
 قوی و در شاهد صادق ست برینکه پایه والای این دولت خدا
 داد و رتبه ارجمند این سلطنت کرامت بنیاد در مراتب عز و علا
 و مدارج رفعت و اعتلا هم چشم نیرین و انگشت نمای خانقین
 گردد و صیت عالم گیری و دولت و آوازه جهانمزدانی و صولت
 این حضرت در انتشار باطراف و اقطار بر پیک صبا و شمال و برید
 و هم و خیال مسابقت جوید بضرب شمشیر و حسن تدبیرش

که اغتر شفا مان فرس استخراج نموده اند می پردازد تا ارباب
دانش و ادراک و دقائق منجان انجم و انلاک را برخی از الظار
معادلات علوی و آثار برکات آسمانی که این زائجه میمذت طراز بآن
مخصوص و ممتاز است بر خاطر هقائق ناظر جلوه ظهور نموده
باصطرب حقیقت پیمای فکر و تعمق ارتفاع درجات آفتاب این
دولت ازلی احساس توانند گرفت و ازین جدول تقویم سعادات و لوحه
ارقام مرادات استخراج احکام فرخی و بهروزی و احتنباط انوار
عالم آرائی و جهان فروزی این سلطنت ابد پیوند توانند کرد •

شرح مراکز بیوت دوازده گانه

خانه اول برج اسد است

که بیت نیر اعظم و عطیه بخش عالم است و در کتب
اختیارات مرسوم است که بهترین بروج برای طالع جلوس برج
اسد است مرکز این خانه درجه هفتم ازین برج است که حد
زهره و دجه زحل و اثنا عشریه زهره است و نه بهر عطارد و هفت
بهر زهره و ذریحان شمس و آذر جان زهره است و رب مئنه
آفتاب است بشرکت زحل و مستوی برین خانه آفتاب و سهم
الملك و السلطان درین خانه است و دقیقه منجان علم احکام بودن
سهم الملك در رتد طالع دلیل دوام و ثبات دولت گرفته اند •

بیان احکام

این خانه دلالت میکند بر استحکام اساس دولت و فرمان
روائی و انتظام امور خلافت و جهان پیرائی و کثرت و آرامتگی

کشافش شرکت شرک و ضلال فارغ البال و بتکا پویی اقدام معی
و همتش آثار کفر و رموم بدعت هایمال محو و زوال سنت امید که
تا بدر منیر را بر اوزنگ میذا رنگ مهر جای قرار و خورشید عالم
گیر را بر تخت مرصع و چتر زرنگار باشد سریر شاهنشاهی و چتر
گیتی پناهی ازین دست پرورد الطاف الهی ملک پایه و خورشید
ماینه باد •

ذکر زائجه طالع سعادت مطالع جلوس میمنت

مانوس قرین بطور اختر شناسان فرص

لموافه

ای رصد آموز خرد دستگاه • کوکب طالع نگر و اوج جاه
طالع فرخنده شاهی به بین • مطلع انوار الهی ببین
دیده برین زائجه ارجمند • باز کن و زیج سعادت ببند

چون بمقتضای تقدیر ازلی و تایید سبحانی جلوس مسعود این
پایه انزای اورنگ خلافت و کشور ستانی در امد اوقات و ایمن
ماغات که جامع برکات کونی و آلهی و حادی میامن ارضی و سماوی
بود اتفاق امتاده لاجرم خامه نکتہ سنج حقائق نگار که رصد بلند
آسمان معانی و دقیقه یاب جدلول اسرار نکتہ دانی ست زائجه
طالع آن جلوس همایون درین صحیفه اقبال ثبت و مرقوم میخازد
و از اینجا که استیغای جمیع دقائق و نکات و استیعاب همه مزایا
و خصائص این سعادت نامه هفت آسمان فراتر از نیروی شرح
و بیان ست بتبیین بعضی از لطائف رموز و شرائف احکام آن بنوی

ظل الحق گفت الحق این را حق گفت

و یکی از فضلی پایه سریر اعلی (بادشاه ملک هفت اقلیم) گفتند
و دیگری از نکته (سنجان زیب اورنگ و تاج پادشاهان) یافتند و ملا
عزیز الله خلف ملا محمد تقی مجلسی صفهانی بالقای مروش فیبی
و امداد الهام ربانی تاریخ وقوع این عطیه ارجمند را از انوار مشکوت
کلام آبی چنین اقتباس نموده که (اِنَّ الْمَلِكَ لِلَّهِ يُوْتِيهِ مَنْ يَّهَؤُمُ
الْحَقُّ وَرَدَ اِیْنَ لَطِیْفَةُ بَشَارَتٍ بِیْرَا بَیْدَانِ فَصِیْحٌ بَلْ بَنَى مَرْمُوحِ اَزَانِ
اَقْصَاحِ مِیْنَمَیْدِ کِه طُلُوعِ نَبِرِ اِیْنَ دَوْلَتِ اَسْمَانِی وَ جَلُوسِ
اِیْنَ زَمِیْنَدِه اَقْصَرِ خُفَّتِ وَ جِهَانِ بَانِی بَرِ اَوْرَنَگِ عَظَمَتِ وَ کُشُورِ
مَنَانِی بِمِیَامِنِ تَایِیْدَاتِ مَمَارِی وَ کَرَامَتِ تَوْنِیْقَاتِ سَبْحَانِی
مَتِ دُ اَچِه اَز مَرَاتِبِ غَلْبِه وَ اَحْتِیَالِی اِیْنَ بَر گَزِیْدِه اِیْزْدِی
وَ مَدَارِجِ رَفْعَتِ وَ اَعْلَای اِیْنَ مِلْطَنَتِ مَرْمُدی وَ دَنعِ وَ اَسْتِیْصَالِ
اَعْدَاِی بَدِ مَکَالِ وَ نَصْرَتِ وَ نِیْروُزِی جَنُودِ ظَفَرِ مَآلِ دَرِیْنَ فَرْصَتِ
اَنْدَکِ وَ مَدَتِ قَلِیْلِ بَمَنْصُ بَرُوزِ اَمْدِه چُون مَصْلَحَتِ کَلَمَه اَزلی
وَ حِکْمَتِ شَامَلِه لَمْ یَزَلِ اِقْتِضَاِی ظَهْرِ اَنِ نَمُودِه وَ مَحَالِه
بِشَرَاثِفِ رِضَاِی اِیْزْدِ بِلِیچُون مَقْرُونِ بُوْدِه مَتِ وَ چُون نَبَاشَدِ
کِه بِمِیَامِنِ اَثَارِ دِیْنْدَارِی وَ بَرکَتِ دَوْلَتِ وَ کَلِمَگَرِی اِیْنَ بَایْشَاهِ حَقِ
بِصَنَدِ شَرِیْعَتِ پَرُورِ اَحْکَامِ مِلَتِ بَیْضَا وَ شَرعِ مَطْهَرِ اَمْرُوزِ دُرِ
مُشِشِ جِهَتِ وَ هَفْتِ کُشُورِ کَلِمِیَابِ نَفَاذِ وَ رَوَاثِیصَتِ وَ شَاهِدِ مَمْنُورِ
حَقِیْقَتِ وَ حَقَانِیْتِ کِه اَز غَلْبَه بَطْلَانِ وَ اَحْتِیَالِی بَاطِلِ گَزِیْنَانِ مِجَالِ
ظَهْرِ نِیْدَاشَتِ دَرِیْنَ عَهْدِ مَعَادَتِ مِهْدِ نَقَابِ خُفَا اَز رِخِ بَرِ اَنْگَنْدِه
سَرگَرَمِ جَلُوه خُودِ نَمَائِی مَتِ دَرِ پَنَاهِ هِمَايَتِ دَوْلَتِش دِیْنِ لَزِ

کدام از اسرای نامدار و نوینان عالی مقدار و سرداران و همه داران
 بعبود نصرت و سائر بندهای آستان خلافت بقدر رتبه و شایستگی
 عواطف نمایان و عنایات شایان که بر سهیل تفصیل جداگانه رقم
 زده کلکا بیان خواهد شد سمت ظهور یافت و بزم مراد صلحا را تقیبا
 و مختن منجان و شمرا و ارباب طرب و نقاط و سرور سرایان آن انجمن
 انبساط انعامات لائقه و صلات گرانمایه مرحمت شد باجمعه آن
 مجلس دل کشا و محفل سعادت پیرا در کمال و نگینی و دل
 نرینی و زیب و زینت و شکوه و عظمت و بهجت و سرور و شاد کلمی
 و حضور بسرورسید و حضرت شاهنشاهی تا دو گهری در آن بارگاه
 جلال و نگارین سرای اقبال سریر آرا و بزم افروز گشته بلطف و
 نوازش و عطا و بخشش داد تمغای عالمی دادند و اشاره معلی بصدر
 پیوست که این جشن سعادت آذین بهمین ترتیب و آئین تا دهم
 قنبر الحجه ممتد بوده بمقدم فرخنده عید امخی متصل باشد تا
 در عرض این اوقات خجسته فرجام که ایام دولت روزگار و روزگار
 دولت ایام ست جهانیان را کام دل در کنار آمده آرزوهای دیرین
 بجهان بحصول انجامد تاریخ این جلوس میمنت قرین را ملا شاه
 بدخشی که بسمت فقر و تجرد معروف بود و دلرا بی شکوه بلو
 وابظه ارادت و اعتقاد عظیم داشت ظل الحق گفته و این گوهر
 نظم گفته •

• رباعی •

صبی دل من چون گل خورشید شگفت
 کند حق و غبار باطل را رفت
 تاریخ جلوس شاه حق آگه را

و ده هزار روپيه انعام فرمودند و چون حرم مراى اقبال از انوار
 شوکت و جلال خديو زمان فروغ ميممنت يافت از انجا بدولت کده
 خاص غسل خانه پرتو قدوم انگلنده سرير آراى سعادت گرديدند و
 دران محفل سپهر احترام نيز بدستور مجلس خاص و عام انجمن
 نشاط آراسته گشته آئين کام بخشى و کسراى تازه شد و هنگامه
 عشرت آرائى و جهان پيرائى ديگر باره گرمي پذيرفت و از فيض
 محاب عنايت و مكرمت پادشاهي نخل مراتب و مناصب باليدن
 گزشت و از نسيم باد دستى جود و احسان خليفه آلهى غنيمة آمال
 و اماني شگفتن آغاز نهاد و هريک از پادشاه زاده هاى کام کار نامدار
 مؤيد منصور بختيار را صوره انظار توجه و نوازش ساخته بمواهب
 عظمى و مراحم عليا عز اخوتصاص بخشيدند ازان جمله برائى مهين
 شعبه ديوحه سلطنت گزين باره نهال خلافت پادشاه زاده نام دار والا مبلن
 محمد سلطان که در بنگاله بودند سه لک روپيه و جهت رخشنده اختر
 برج دولت و مرورى تابنده گوهر درج عظمت و برترى پادشاه زاده
 على قدر فرخنده شيم محمد معظم که در دکن بودند دو لک روپيه برهم
 انعام فرمودند و نوگل حديقه عزت و ارجمندى تازه نهال جويبار
 حشمت و مهرباندي پادشاه زاده کامگار سعادت توام محمد اعظم را
 پانعام دو لک روپيه و مرحمت شمشير مرصع گران بها و فبل خامه
 با يراقى نقره و جل زر بفت و باضافه يک هزار سوار به منصب والى
 ده هزارى پنج هزار سوار نواختند و قره العين سلطنت و نامدارى
 مسرة الصدر ابهت و بخت پاري پادشاه زاده والا گهر محمد اکبر را
 پانعام يک لک روپيه بمهرول عاطفت بختند و همچنين بهر

دریا نوال دمت عطا و انضال کشاده هر یک از بیگمان معظم
 و بانوان مکرم و پرستاران بارگاه خاص و پردگیان حریم عزت و اختصاص
 را با نعمات سامیه و مواهب عالیله نوازش فرمودند ازان جمله
 بمسند نهین حرم عزت و احترام پرده گزین نقاب ابهت و احتشام
 ملکه ملکی خصائل مالکه قدسی شمائل عاقله هوشمند کماله
 سعادت پیوند نخله ریاض عظمت و اقبال دوحه گلشن جاه و
 جلال روشن رای بیگم گرامی همشیره خویش که بمیلان شرافت
 ذات و کرامت صفات و محاسن اخلاق گزیده و مکارم اطوار پهنندیده
 و صدق اخلاص و عقیدت و رسوخ یک جهتی و ارادت بخدست
 خدیو جهان و خلیفه زمان که صدومسند مشکوی دولت بوجود برکت
 آمدن آن ملکه تقدس نقاب مزین سنت پنج لک روپیه مرحمت
 کردند و به پرده آرای هودج عز و علا نوربخش تنق عظمت و اعتد
 زبده مکرمات دودمان خلافت اسوه مقدسات خاندان شرافت بارتد
 انوار ساحت دانش و هوش مندی لامعه نیر سعادت و سربلندی
 زیب مسند عزت مخدیه نقاب عظمت زیب النسا بیگم چهار لک
 روپیه و بدره فاخره بحر حشمت و کسرا نی ثمره طیده نض دولت
 و جهانبانی زینت مزاق ابهت طراز طیلان عفت زینت النسا
 بیگم دو لک روپیه و بقره باصره دولت و سرور نی غره ناصیه سعادت
 و برتری زهره سمای رفعت بدر آسمان جلالت بدر النسا بیگم یک
 لک و شصت هزار روپیه و بمحجوبه امتدار عزت نور انزای شبدستان
 ابهت زبده طاهرات نخبه مکرمات زبده النسا بیگم یک لک و پنجاه
 هزار روپیه و بچندی دیگر از پرده گزینان مرادق عصمت یک لک

و اقای توفیق الهی مقرر فرمودند که یک روی اعرافی و روبره را
بنقش این بیت فل پذیر که •

• بیت •
مکه زد در جهان چو بدرملیر • شاه اورنگ زیب عالمگیر
رویی دیگر را بنگارش ضرب بلده و حله جلوس همایون زیب و
زینت بخشیده و منهور اقبال بظفرای قرایی ابو المظفر محیی الدین
محمد اورنگ زیب بهادر عالم گیر بادشاه غازی مزین
و محلی گردیده و فرموده شد که دبیران سخن پرداز عطاران نشان
مناشیر جلالت عنوان مشتمل بر مرزده این جلوس میمنت طراز
بهرداران و مدیه کسان اطراف و امرا و حکام صوبجات نگاشته
مصحوب مصراع خجسته پی باکفان و حدود ممالک محروسه
فرستند و بشارت امن و امان و نوید سعادت و امان بجهانیان
رسانند القصه پایه افزای اورنگ جهان بانی در آن محفل
خصوصی تا هفت گهری بر مریر مرصع جلوس لجال نموده فروغ
انزلی بزم دولت و کامرانی بودند و از آنجا بمشکوی قدس شرف
تسلیم بخشیده ماحمت آن حرم کده عزت بانوار ظل الهی برافروختند
و دران عهدستان سعادت نیز همایون مجلسی نور افروز بزم قدمیان
و مقدس محفلی نمودار مجمع روحانیان ترتیب یافته محتجبات
مرادق عصمت و مخدرات امتار سلطنت پزوانه وار برگرد آن
شمع انجمن خلافت و گیتی ستانی جمع آمدند و وظائف
تهنیت و مبارک بادی بجای آورده برای نثار آن برگزیده
الهی طبق طبق منیم و زر با گوهر جان برآمیختند و دامن
دامن درو گوهر با نقد حیات درهم ریختند خدبو بحر کف

عالم' امروز زره‌های ناب بسکه دولت آن پادشاه مالک رقاب چهره
 بزبور قبول آراسته نقش رواج گرفت و زادگان کل از فرمان والی او
 با پاک گوهران دودمان دریا دعوی مباحثات کردند گنجینه داران
 آسمانی طبق‌های املاک از اختر شب تاب مملو ساختند
 بدار الضرب اقبال رسانیدند تا بسکه سلطنت فرمان روی جهان
 زیب و زینت گیرد و هارسان خزائن شهر طلای بیغش خورشید
 را دیگر باره گذاخته بعیار گاه عزت و جلال آورند تا بزبور نام
 همایون خدیو زمان عیار کامل پذیرد لمولفه • شعر •
 از حکه اقبال شه مهر نظیر • میم و درم ستاره شد نقش پذیر
 از خطبه او غنله در چرخ افتاد • گردید زر از سکه او عالم گیر
 چون در عهد سلطنت اعلی حضرت متن یک روی اشرافی و روید
 بکلمه طیده و حاشیه با سامعی سامعی خلغای راهدین مهدیین
 رضوان الله علیهم اجمعین و روی دیگر بنام نامی و القاب گرامی
 آن حضرت مزین بود شهنشاه موفق شریعت آئین را که در جمیع
 امور منظور نظر حق بین انتغای آثار شرع مبین و رعایت اعزاز دین
 حضرت خاتم المرسلین صلوات الله و سلامه علیه و علی آله اجمعین
 ست و همواره از معادات منشی و والا گهری در تعظیم و احترام
 شرع و اسلام کوشیده اسری که مستلزم اهانت و ازراء بقواعد ملت
 بیضا باعد جائز نمیدارند بخاطر هوشمند و ضمیر آسمان پیوند رسید
 که نقش کلمه طیده بر دراهم و دنانیر که شب و روز دست فرسود
 طوائف انام میگردد و لوث کف کفار ضلالت آئین بآن میرسد
 موجب سوء ادب و هنک حرمت است لاجرم بالهام مرورش غیبی

بطای تشریفی از خلعت خانۀ جوۀ و احسان قامت مبادات
 همی انراخت و چون زبان را بگوهر نام ارجمند خدایگان جهان زینت
 بخش هفت اورنگ امکان پیرایۀ سعادت بخشید و دهان بذکر دعا
 و نشر ثنای پادشاه دولت و دین چون دهان غنچه عطر آگین گردانید
 بگران مایه خلعتی زر نگار که کسوت شرف و افتخار نامجویان روزگار
 تواند بود تشریف امتیاز پوشید و جیب و دامن امیدش بنقد
 مقصود آورده شد چندان طبقهای سیم و زر بر نام والی خاقان دین
 پرور نثار کردند و آن قدر خوانهای در و گوهر بر تارک آسمان ساسی
 خدایگان دین پرور بر انشانند که از نثار چنینی آن بزم فرخنده
 کیست فراخ اهل مجلس پرشد و دست کهادۀ آژ لب ریز در گشت
 ایستادهای بساط عزت و بار یافتگان محفل قرب در موقوف تسلیم
 عبودیت دست ادب بر تارک اخلاص نهادند و از صفای عقیدت
 و صدق ضمیر دل به بندگی و هواخواهی بسته زبان بدعای بقای خلیفۀ
 زمان کشادند خزان انعام پادشاهی چون ابواب رحمت عام آگهی بر روی
 جهانیان گشایش یافت و از خلعت های رنگارنگ و تشریف های
 گوناگون قامت تمنای پیرو جوان آرایش پذیرفت خدمت پیشگان
 انجمن دولت پیدالهای ارکجه بگردش آورده بردوش ایستادهای
 آن بزم عشرت را چون جیب غنچه و گریبان یاسمین مشک پر
 و عطر آگین ساختند و خوان های پان بخش کرده خرد و بزرگ
 آن محفل انبساط را ببرگ طرب و نشاط نواختند دود بخور عنبر
 و عود زلفهای مشکین عنبر آمود بر روی هوا فرو هشت و شمیم
 عطر و عنبر دماغ جهانیان را از بزم روحانیان خبر داد در همان روز

مناظر سپهر بر آوردند و شاهدان اختار فلکی که پیوسته از گوشه
 چادر شب رو می نمودند در عین روز بنظاره آن فرخ آئین محفل
 دل افروز بر بام افلاک جلوه گر گشتند روزگار بعد از کجروی و متمکاری
 کمر خدمتکاری بر میان بسته سر بر خط بندگی و فرمان برداری
 نهاد و آسمان از کهکشان دست کورنش بر سر گذاشته با مقربان
 دولت و نوئیان عالی جاه دران والا بارگاه دوش بدوش ایستاد چتر
 بسرفرازی علم گردید که سایه بر سر سایه آلهی گسترده و تخت بر
 خویشتن بالید که کوه وقار و جهان حلم برو تکیه کرد دین و دولت
 باهم بر آمیخته یکدیگر را تهذیبتها گفتند و صورت و معنی هم آغوش
 گشته غبار دوتی از میان رفتند شام نذره را محرر سعید و روز تفرقه
 بسرمید جهان هوای جوانی از سر گرفت و دوران قبای کامرانی
 در بر کرد آئین حشمت و جلال تازه شد و خطبه دولت و اقبال
 بلند آوازا گردید خطیب سعادت منش بلاغت نشان دران محفل
 عالی شان پدای مردی بخت بلند بر منبر کرم مت پایه آسمان پیوند
 که سلم بام شرف و مزاج سپهر عزت بود برآمده از زهت رهای
 کهکشان بدوش گرفت و با خطبه سرایان حظائر قدس همزبان
 و هم آغوش شد و خطبه بلیغ انشا کرده بعد از سپاس آفریدگار
 جهان و درود واسطه ایجاد کون و مکان بنشر مدائح و مناقب نام
 آوران این دودمان همایون و ذکر القاب حاسمی و احماء گرامی
 تاجداران این خاندان ابه مقرون پرداخته داد بلاغت داد و چنانچه
 رسم و آئین این سلطنت فیض قرین مت نام و از مقام هریک از
 از آبابی عظام و اجداد کرام آن حضرت که بر زبان جاری می ساخت

و کلم گاری بر ورق منشور اقبال نوشته ببازوی پرنیروی قدرش بصفتند
 قدسیان دفع گزند را از کوکب بخت بدخواه سپند بر مجمر گردون
 موختند و علویان از جواهر خزائن انلاک دامن دامن گوهر بهر
 نثار اندوختند سپهر و اختران شادمانی کرده بهارت کاسرانی دادند و
 زمین و زمان تهنیت گوگشته باین ترانه زبان بر کشادند • شعر •
 کای ز تو اورنگ شهی صرغراز • تاج خلعت ز تو گوهر طراز
 آگینه صورت شاهی توئی • مایه خورشید آلهی توئی
 تیغ ترا شد چو مسخر جهان • خیز و کنون خطبه دولت بخوان
 کوس شهی بر سر جمشید زن • مکه خود بر زر خورشید زن
 زیبا ده از همت والی خویش • نامه اقبال بطغرای خویش
 غریب کوس شادی و صغیر فقیر شادمانی آهنگ درو انلاک کرده
 و غفل گلبانگ دعا و شور زمزمه تحیت و ثنا با خروش ذکر گریبان
 بهم آمیخت شعله آراز خنیاگران در خرمن طاقات ناهید در گرفت
 و مضارب ساز مطربان تار صبر برجیس را بگسستن برد نوای طلبور
 و قانون و نغمه نای و ارغنون بآراز چنگ زهره در یک پرده کوک
 شد و حرکت شوقی انلاک بر اصول دست افشانی و پای کوبی
 اهل نشاط انقاد • شعر •

عده نغمه سازان دستان سرا • در آن گلشن بزم بلبل نوا
 سرود آن چنان اوج برداشته • که یک بغض خوابیده نگذاشته
 کدوهای بین کامهای رباب • می نغمه پیموده بر شمع و شاپ
 خاکدان انجمن علوی همچو خوبان جلوه دوست و لعنتان هری چهر
 بنمناهی این شگرف مجلس طرب پیرای سرل غرناط چرخ و

و بیست و هفتم خرداد ماه جلالی سنه پانصد و هشتاد و یک ملکه‌های
 و عشم آذر ماه قدیمی سنه هزار و بیست و هشت یزد جردی و پنجم
 خرداد ماه رومی سنه هزار و نهصد و هفتاد و هشتاد و یک که عمر ابد طراز
 بیچهل سال شمسی و هفت ماه و سیزده روز و چهل و یک سال قمری
 و ده ماه و ده روز و نیمه بود بعد از انقضای هشت گهزی و هفت
 پل از روز مذکور که سه ساعت و پانزده دقیقه نجومی با بعد خاتان
 سپهر حریر مهر انصر شهنشاه عالم گیر عدل پرور دیبیم کرامت، آنلر
 جهان بانی بر سر و خلعت معادت نگار کامرانی در بر بایوان فلک
 نشان چهل ستون خاص و عام که بآذین ابهت و احتشام زیب
 و آرایش یافته وقوع این لطیفه ارجمند و عطیه شرافت پیوند درانجا
 مقرر شده بود خرامش اقبال نمودند و بافر آلهی و شکوه و عظمت
 شهنشاهی برادر رنگ حشمت و جلال و سریر عظمت و امتفال
 جلوس اجلال فرمودند لمولفه • شعر •

شد از مشرق بخت شاهنشاهی • جهان تاب انوار ظل الهی
 ز شاهنشاه نوجوان تازه شد • تن ملک را باز جان تازه شه
 شب هند را صبح دولت رسید • بهر کلبه آفتابی رحید
 حریر مرصع سپهر آسا که از جواهر شب تاب و گوهرهای نوروزان
 در انتظار این جلوس دولت همه تن چشم گشته بود بآرزوی خود
 فائز شد و چتر زرین مهر فرما که عمری بتصد این لطیفه معادت
 بیک پا ایستاده بود بتمنای خویش رسید در آنند مافان صوامع
 جبروت از الواح قدس آیات بینات فرخی و بهر زوی خوانده بر تارک
 امیر زیبش رسیدند و مقدسان مجامع ملکوت حرز معادت

چو با نخبه و صید افتاد کارش • غزال ملک بود اول شکارش
 ز نریخت و اقبالش عیان بود • که شاهنشاه عالم می شود زود
 تا آنکه درین هنگام سعادت فرجام که کار پردازان استار تقدیر اسباب
 خلافت و جهانبنایی آن پادشاه عالم گیر بر وجه کمال آماده ساخته
 صلاح حال جهان و مصلحت امور جهانیان منوط بفرمودت و
 فرمانروائی او دیده بودند و خلق عالم خصوصا ماکنان کشور هند
 که یکپند بقیام اختلاف مبانی مملکت و شورش افزائی مدعیان
 سلطنت مورد حوادث و فتن و دستخوش تقلبات و محن بودند
 سزاوار برکت سروری و جهاندار می او گشته استحقاق این موهبت
 علیا داشتند باقتضای حکمت بالغه ایزد بهیمال نیر عالم آرای جاه
 و جلال و کوکب سعادت پیرای عظمت و کمالش از مطلع نصرت
 و فیروزی پرتو جهان افروزی بر عرصه آفاق گسترده و جهان انسرده
 و عالم برهم خورده را دیگر باره روزگار دولتش بهارستان خرمی
 و نگارستان بیغمی کرد زمانی که معود آسمانی در ادوار و اکوار
 امکان سرگردان وصول آن بودند رسید و وقتی که وقت شناسان
 سلسله کون و مکان در دهور و قرون انتظار ورود آن میبردند بجلوه گاه
 ظهور خرامید مرادی که زمینیان از گردش آنلاک و انجم میچسبند
 بحصول پیوست و مقصدی که علویان در تمنای آن دیده بر زمین
 دوخته بودند پدایه والای روائی برآمد در ساعتی فیض آیت لامع
 انور که زبده اوقات سنین و شهر و جامع برکات بطون و ظهور بود
 یعنی روز فرخنده یکشنبه بیست و چهارم ماه مبارک رمضان سال
 هزار و شصت و نه هجری مطابق بیست و پنجم خرداد ماه الهی

سلطنت و کلماتی او در کار بود و چرخ دوار در سرانجام امباب
 حشمت و بخت یاری او ببقرار هر دم اقبال بلندش بنیرنگ سازی
 توفیق نقشی مینمود و هر لحظه طالع نیروز مندش بمر انگشت
 تایید عقد میگوید بشیر بختش هر روز بنو مژده میداد و سرور
 دولتش هر نفس بتازه بشارتی می فرماد چنانچه هم در مبادی
 انکشاف صبیح نظرت و جهان پیدائی و عنفوان ظهور تابش نور خلقت
 و عالم آرائی که نخل برومند حشمتش در سرا بستان سعادت نونهال
 و سرور فراز قدرش نور منته جویبار جاه و جلال بود نسائم کمرانی
 از گلشن کمالاتش بر پیشگاه خاطر ارباب فطنت و ذکا میوزید و شمام
 جهان یالی از بهارستان فضائش بمشام ادراک تیز هوشان میرمید
 فروغ جهان فروزی از مایه چترش چون آفتاب روشن بود و جوهر
 دشمن موزی از جوهر تیغش مانند شرار شعله بر ساحب ظهور
 پرتو افکن می نمود رصد بندگان ملک دانش و شعور از جداول
 تقویم خطوط جبهه اش استخراج دلائل بخت مندی و امتنباط
 درجات سر بلندی میکردند و واققان رموز مل سعادت از نقاط خال
 و خمار سعادت فالش قرع سلطنت ربع معکون بنام همایونش بر
 لوح تقاول و شگون می زدند زینت دادن افسر عزت و سروری از نور
 تارک آسمان مایش هویدا میگشت و پا نهادن بر اورنگ جلالت
 و برتری از نقش پای فلک فرمایش خوانده میشد لمولفه * شعر *
 هنوزش بود با گهواره الفت * که بودش خار خار تخت دولت
 هنوزش بخت در نشو و نما بود * که با پیل دمان تیغ آزما بود
 لبش بودی هنوز آلود شیر * که میزد همتش بر پنجه با شیر

مهاجرت اوطان و مفارقت خان گزیده روی عبدیت و نیاز بدان
 آرند باقبال بلند دعت عمومی دشمنان از دامن مملکت کوتاه دارد
 و بطالع نصرت مند همت بر نصرت و اعزاز دین گمارد و تردیف
 سن نبوی را از واجبات دولت و کامکاری داند و تعظیم احکام الهی
 را از موجبات عظمت و بخت یاری شناسد مشعل دولت از مشکوة
 دین بر آفرزد و سرمایه ایهت از طریق شریعت اندوزد تسخیر
 قلوب آزادگان بر تسخیر عالم مقدم داند و دستگیری از پادشاهان
 زکوت نصاب قدرت و زبردستی شناسد ارباب فضل و کمال را بمواند
 جود و انضال موظف دارد و صحبت اهل روح و صلاح سرمایه فوز و نفع
 شمارد و ولایتش در خاطر معانزان مقیم شود و دعایش بر زبان
 غربان وطن کند

• شعر •

کسی را کند حق سزاوار ملک • که باعد بدانش نگهدار ملک
 بآن بختور زبید اقبال و بخت • که نازد بشمشیر او تاج و تخت
 فلک دولت آنرا دهد بیدریغ • که باشد نگهدار دولت به تیغ
 بر آنکس مسلم بود سروری • که بر سر نهد بار دین پروری
 خلافت کسی را ز آدم رسد • که عدلش بفریاد عالم رسد
 مصداق این مکارم و مفاخر دلپذیر و مرآت صورت صدق این تقریر
 ذات مقدس گیهان خدیو فلک قدر عالم گیر است که چون نقشبند
 قضا در نگارخانه تقدیر چهره سعادت سیمای دولتش بفروغ این
 فضائل شگرف و محاسن ارجمند برافروخته بود و کموت طراز قدر
 در کارگاه ابداع خلعت والی دین پناهی و عالم گیری بر تافت
 طالع کشور کشایش دوخته لجرم پیوسته روزگار برای تمهید مقدمات

عقل دور اندیش بآن نرسد و سمند عزیزمتش در طریق کشور هنایی
 بمثابه جهان نورد باشد که توسن همت فلک تیز گرد از همراهی
 آن باز ماند کوس انصاف را از پوست تن جور اندیشان بلند صدا
 دارد و قانون میاست از تار موی نازک کردن کشان خوش نوا
 سازد بنگاه گرم عتابش نگه در دیده خیره چشمان بی ادب بسوزد
 و لطمه نمی احتسابش آتش از رخسار مهتدعان دین برافروزد
 کمند زود پیوند سطوتش تارک گردن سرکشان نخوت مند تاب
 خورد و آب تیغ گرم خونش با خون اعدای دولت جوش الفت زند
 انصر سر بلندی از سجد درگاه صمدیت جوید و منشور جهان مطامی
 از اطاعت فرمان شریعت طلبد چتر والای ظل آلهی بآن نیت بر
 سر انرازد که ظلال احسان و انضال بر مفارق کائنات اندازد و پای
 دولت بر اورنگ گیتی پناهی بآن عزیزست نهی که خلایق را در
 کنف عاطفت و مکرمت پناه دهد طنطنه کوس اقبالش پرده
 غفلت از گوش جباران اطراف کشاید و جبهه های آستان جلالتش
 چین نخوت از پیشانی سرکشان اکناف فرماید عموم وظایف
 مکرمتش از ادرات محاب نیمان باز گوید و دوام عواطف مرحمتش
 بفیض بخشی آفتاب تابان نسبت جوید ببارش محاب تربیتش
 نهال استعداد ارباب هنر نشو و نما نمایان گیرد و از تابش آفتاب
 علایش گلبرگ نظرت اهل کمال رنگ و بوی امتیاز پذیرد حریم
 درگاهش کعبه سعادت ساکنان شش جهت عالم بود که رنج ره
 نوردی و محنت بادیه گردی بر خود پسندیده همت بر طرف
 آن گمارند و بارگاه جاهش قبله ارادت قاطنان هفت کشور باشد که

و مقدلت گیرد و از آنجا که بنای نگارخانه همتی بر تغییرات گوناگون و تقلب اوضاع و تلون احوال از خصائص عالم کن فیکون ملت منیه آلهی برین رفته که هرگاه سریر سلطنت و خلافت از وجود فرمانروائی خالی و عاطل ماند یا باقتضای سنجح حوادث آسمانی که هر ظهور آن جز مصلحت منجان تقدیر نداشت و هن و نیروی در قواعد سروری و استقلال یکی از خسروان نامدار راه یافته حال جهان و جهانیان از آن باختلال گراید بحکم صلاح اندیشی الطاف شامله اختر دولت بخت بلندی دیگر از مطلع نور ظهور عالم آرا سازد و سریر فرماندهی از شکوه اقبال سعادت مندی آسمان پایه گردانده که بقوت ثابید ازلی و نیروی توفیق آسمانی حامل امر جلیل خلافت و جهانیانی تواند شد و بار گران سروری و پامبانی عالم بردوش همت بلند نهمت تواند گرفت و از زنجیر عدالت سلسله انتظام جهان بر پای دارد و بکار فرمائی عقل متین همت برسد رخنهای مملکت گمارد پاس میرت عالمیان را ناگزیر ناموس سلطنت و جهانداری داند و اغماض از زلات زیر دستان فرض عین عفو و بردباری شناسد بالهام اقبال در عظام امور قدم تدبیر از حد اندیشه ظاهر بینان فراتر نهد و به نیروی شهامت و استقلال در مهالک و اخطار پای همت از منتهای طاقت شیر دلان پیشتر گذارد بمیامن حق طلبی دین و دولت را چون شیر و شکر باهم آمیزش وحدت دهد و از فیض شریعت پروری ملک و ملت را مانند شاخ و برگ بایکدیگر پیوند الفت بخشد تیر تدبیرش در مضممار جهانیانی بحدی دور آهنگ بود که خدنگ نکر و اندیشه

و چون نباعد که کاخ دین و قصر ایمان بمعماری سیامت مورزان
 احکام قوی بنیان ستار اوامر شرع و احکام عقل بفرمان فرمانروایان
 صاحب اختشام کامیاب فغان و جربان ازان دم که کلک قضا و قمر
 هستی بر لوح امکان زده منصور تزیین حق پرستی بنام نامی
 پادشاهان دین پرور نوشته و ازان حاکمیت که دست تقدیر تخمیر
 عالم آب و گل نموده خمیر مایه نظام ملت بآب تبغ دین پناهان
 شریعت گمتر مرشته بی مفتاح شمشیر جهان کشا ابواب (واج و رزق)
 بر روی ادا امر حق کشوده نگردد و بی مصقل تدبیر جهان پذیرا
 زنگار شرک و بدعت و غبار کفر و ضلالت از چهره مرآت دین
 زده نشود * شعر *

وجود شهاب در جهان کیمیامت * شدست آنکه بالاتر از وی خداست
 لاجرم حکمت کامله ایزد بیچون بهر دوری از ادوار یکی از برگزیده‌های
 خاص خود را که بخاتم موهبت ازلی رقم قبول و اقبال بر ناصیه
 هالش کشیده مظهر اتم قدرت برکمال و مرآت صفات کبریا و جلال
 خویش گردانیده باشد برتبه علیای ظل الهی و منصب والای
 گیتی پناهی کرامت امتیاز داده بر خلق جهان مرور و فرمان روا
 سازد و سر رشته امور بدائع انام بقبضه اختیار او نهاده رایست
 اقتدارش باو پر نعمت و بزرگی و ذوق سپهر سروری برافرازد تا بسیمای
 عدل و رانت و مکارم احسان و نصفت و اجرای لوازم لطف و قهر
 و امضای عزائم نهی و امر و تمهید مراسم داد دهی و کرم گستری
 و تشدید قواعد کفر هوی و شریعت پروری اساس قوام عالم مغلی
 و مناط استحکام نظام جمعی بوده دین و دولت در سایه حمایت

بالله سلسله کثرت عالم کون و نصاد و طبائع مختلفه اعداد را
 بوحسنت تهری و عدالت قسری انتظام و التیام بخشیده و صدمه
 سطوت و عذاب خداوندان اقبال و نهیب عدل و داد اورنگ نشینان
 کشور جاه و جلال را سرمایه صلاح حال زمان و پیرایه اعتدال مزاج
 دوران گردانیده اگر سر رشته انصاف و سیامت فرماندهان نامدوار
 شیرازه جمعیت روزگار نگردد دفتر آراسته نظام کل بصر صر حادثه
 مانند لوزق گل از باد پریشان گردد و اگر رابطه حفظ و حراست
 خمر روان ذوی اقتدار در نظم مهمات احوال جهانیان ریخته واره
 در میان نهد چون سبزه سیخته حال خلق بتفرق و اختلال گرایه
 آری نعمت امن و امان باز بسته بوجود کشور کشایان ذی شان است
 و رونق کارگاه کون و مکان از فیض همت و بود ایشان بهای
 رافت و نصفت این گروه معدلت پژوه مت که عافیت گزینان
 کشور تعلق در مهد تنعم و آسایش تن به بستر راحت داده
 اند و خاک نشینان کوی تجرد در زاویه مسکنت از خشت
 فقر بلش عافیت در زیر مر نهاده هم اقلیم صورت از برکات فیض
 وجود شان بیست المعمور مت و هم دارالملک معنی از وجود
 معمور شان دار السورر

ز شاهان کشور آبادی پذیرد * که از خورشید عالم نور گیرد
 چه گل چیدن توان زان ملک و اقلیم * که نبود خلق را از کس دور بیم
 ز ملطافست خرم گلشن ملک * ملک جانست گوئی در تن ملک
 اساس رافت و خیرند شاهان * متون؛ این کهمن دیرند شاهان
 جهان بی بادشاه از عقل دورست * چمن را گلشن آرائی ضرور مت

چیده شد که دیده نظارگیان از مشاهده آن خیرگی می پذیرفت
و باشاره معلی اکثر عمارات فیض آیات بتجلیه و تصفیه و مفیدکاری
و نقاشی و تجدیده تصویر در رنگ و روغن زینت و صفای تازه یافت
القصه هرچه از مراتب زیب و آرامتگی و فرد بها و شان و شکوه
و شوکت و عظمت در حوصله روزگار می گنجید و قسمت قدرت و مکتب
امکان بآن میرسید در تمهید این بزم دلکشا جلوه ظهور نمود و آن
قدر نقش بدیع غریب و تصرفات دل پهنده خاطر غریب که در کارگاه
فکر و خیال گنجایش داشت در آرایش و پیرایش این انجمن
طرب پلورا بروی کار آمد

• شعر •

چو خله برین محفلی ساز شد • بنظاره چشم خلک باز شد
مزین بصد نقش خاطر غریب • همه آشنای دل اما غریب
برنگینی باغ در نو بهار • بزبانی خلوت وصل یار
هویدا درون نقش هر صنعتی • ز هر معنی جلوه گر صورتی
ز نظاره اش دیده رنگین چنان • که شد بال طاووس مزگان ازان •

جلوس میمنت عنوان بایه افزای هفت اورنگ امکان

گیهان خدیو فیروز مند جهان منان دوم باره بر سر بر

سلطنت جهان شوکت و تعین خطبه و مکه گرامی و نام

زد القاب سامی این برگزیده الطاف ذوالجلال الهی

یکانه ایزد جهان آفرین که رافت مصلحت بینش بناء نشاء ایجاد

و تکوین را بر اساس والای حکمت نهاده و از عطا خانه جود و انفضال

اسباب خیر و کمال بهره ذره از ذرات امکان داده بمقتضای مشیت

زربفت و مخمل و طلسم آذین بستند و شامیانهای زربفت و مخمل^۱
 زر درزی بر فراز صحن ایوان هر حجره برپا کرده فرشهای ملون
 و بساطهایی مزین گسترودند و همچنین محفل خلد مشاغل غلخانه
 را که انجمن خاص دولت ست بآذین حشمت و ابهت پیرامته
 امپک مخمل زر بفتی که عاشر فلک اطلسم تواند بود بدو ستون
 عظیم الشان نقره که هر یک از کیهان نشان میداد در پیش ایوان
 بارج کیوان بر اترهتند و در زیر اطراف دامن امپک مذکور معجر
 نقره بر زمین نصب کرده درون آن قالبهای نفیس گرمایی و
 بساطهای رنگین خسروانی فرش کردند و اندرون ایوان را که از
 غایت تکلف و تجمل و زیب و آرایش اصلی تماشاگاه صورت
 منع جهان آفرین ست و سقف و جدار و طاق و رواتش از
 صنعت گرمی و کارپردازی هنروران بدائع طراز سحر آئین نسخه از
 نقش ارزنگ و نگارخانه چین بود بحال خود وا گذاشته کمال حسن
 و حسن کمالش را محتاج تکلفی ندانستند جز اینکه از طاقهای آن
 ایوان فلک نشان کوکبهای مرصع و میذاکار و پرچمهای طاق پردهای
 زرنگار آویختند و تخت کوچک مرصع و میذاکار را که مخصوص جلوس
 این انجمن خاص ست در پیش ایوان قرار داده زرین تختی کلاه
 مئمن معقف در وسط ایوان گذاشتند و ایوانهای اطراف صحن
 غلخانه را بزربفتهای نفیس تزیین نموده در پیش آن
 شامیانهای زربفت و مخمل بستونهای نقره برپای کردند و در
 ایوانهای مذکور چندان اوانی طلا و ظروف نقره که از لوازم آرایش
 این قسم بزمهای دولت آذین ست بر کرسیهای زرین و سیمین

بر روی آن جای دادند و در پیش تخت شامیانۀ او او نگاری که حاصل عمان صرف آن شده و مسلسل دورش از مرزهای گران بها ترتیب یافته چهار ستون مرصع برپای کردند و بر جانبین تختگاه دو فرخنده چتر مرصع و مسلسل از مرزهای که خورشید در سایۀ آن از شرف مر بر آسمان سایه بارچ اقبال برافراشتند و بر دو بازوی تخت مرصع دو زرین سریر مینا کار گذاشتند و در عقب تخت سنگلی های طلا نهاده قور خاصه را که مشتمل ست برشمه های مرصع ساز با پردل های جواهر طراز و سپرها و برچهای مرصع کار جواهر نگار که در ترویج آنها از جواهر نمینۀ خراج کشوری بکار رفته بر روی آن سنگلی ها گذاشتند و در پیش ایوان مذکور بر فراز صحن آن که محاط ست بمحجر مرغ شاد روانی عظمت نشان از محمل زر بغت که ایوان کیوان سایه نشین دامانش تواند بود بستونهای خیمین صیغ فروغ برافراشتند بر دور آن شامیانهای محمل زر بغت و محمل زر دوزی بستونهای نقره پرها کردند و فرشهای زرنگار رنگارنگ و بساطهای گوناگون گسترده بیرون محجر نقره که کنار ایوان منصوب ست محجر نقره دیگر در میان محجر مرغ نصب کرده بر دو طرف خرگاههای عالی با پوشه های زرنگار بر پای کردند و در دیوار خاص و عام را بمحمل زر بغت و محمل کلاپتون دوزی و ده یک دوزی و پردهای فردگی و دیبای های زر می و چینی زینت دادند و پیرایش حجرهای دور صحن خاص و عام بعهده امرای عظام و نویسندگان والا مقام مقرر شده مجموع آنها را بر قیاس ایوان عام و خاص بنفائس اتمه از

یافته رایات نصرت پیکر کامیاب فتح و ظفر بمصنقر خلافت نزول
اجال نمود این اراده دلپسند که مرکز ضمیر آسمان پیوند بود از
پیشگاه باطن الهام موطن مربرزده اشاره والا بصدر پیوست که
مجسطی کشایان رصد بند و اختر شناسان دقیقه منج فرخنده ساعتی
میمنت بخش برای این جلوس همایون اختیار کنند و باتفاق
زمره ارباب تنجیم از اهل فرس و هند بیست و چهارم شهر رمضان
المبارک که مستجمع انوار فیوض و برکات و منتخب جداول تقویم
ازمده و اوقات بود ساعت این جلوس معهود مقرر شد و حکم گیتی
مطاع بنظامان منظم دولت صادر گشت که تا ساعت مذکور تهیه
لوازم جشن و سرانجام مراسم طرب نمایند و بارگاه حشمت و جاه را
بزیب امباب تجمل و شکوه به پیرایند کار پردازان امور سلطنت
و پیشکاران پیشگاه خلافت کمر بامنتال فرمان بسته بآرایش محفل
نشاط و مامان امباب انبساط دست سعی و کوشش کشودند و
بموجب حکم اعلی سقف و ستونهای ایوان چهل ستون دولخانه
خاص و غام را بمخمل زر بفت و مخمل زر دوزی و زر بفت های
طلا بان و نقره بان عراقی و طاسهای گجراتی برکار در کمال
خوبی و نظر نریبی آذین بسته رشک نگار خانه چین ساختند و
کوکبهای مرمع و مینا کار و طلای ساده مانند کواکب رخشان از
طاقهای آن ایوان سپهر نشان بزنجیرهای زرین در آویختند و در
وسط ایوان تختگاهی مربع ساخته اطراف آن را بمحجر طلا مزین
گردانیدند و تخت مرمع را که تا خصر زرین کلاه مهر بر مریر
سیماب گون سپهر قرار گرفته چنان فلک پایه اورنگ گرانمایه ندیده

یافته که چون دران هنگام فرخنده فرجام مواکب نصرت اعلام
 بقصد دفع دارا بی شکوه عزیمت یورش پنجاب داشت و وقت
 فرصت را گنجایش آن نبود که جشنهای پادشاهانه و بزمهای
 خسروانه که شایان بن امر مترگ باشد آراسته گشته جمیع مراتب
 و مراسمی که معمول این دودمان کرامت بنیاد و همت سربر آرائی
 اورنگ نشینان این سلطنت خدا داد مت رعایت کرده شود لاجرم
 خدیو جهان آن جلوس میمنت طراز را بحکم تقاضای وقت و حال
 مختصر قرار داده خطبه و سکه و تعیین لقب اشرف را موقوف
 داشتند و پیش نهاد ضمیر مهر تنویر آن بود که چون خاطر ملکوت
 ناظر بالکلیه از دفع فتنه اعدا بپردازد و غبار شورش فساد اندیشان
 باطل سگال بآب تیغ جهانکشا از ساحات ملک و دولت فرو نشیند
 و موکب ظفر لوا از رنج مفرها و محنت یساقها آسایش یافته
 قرین سعادت و کامرانی و نصرت بمرکز خلافت و جهانبانی معالوت
 گزیند دران دار الملک مجد و جلال بجمعیت خاطر و فراغ بال دیگر
 باره به تمهید جشن جهان پیرائی و بزم مربر آرائی بنوعی که این
 امر جلیل القدر را سزاوار و درخور باشد پرداخته اورنگ سلطنت
 بجلوس عالم آرا آسمان پایه گردانند و رؤس منابر و وجوه دنائیز
 بخطبه دولت و سکه اقبال آرایش داده آنچه از مراسم جشن و سرور
 و طرب و سرور و لوازم عطا پروری و کرم گهتری و مراتب داد و
 دهش و انعام و بخشش در حیز توقف و تاخیر مانده باشد
 بعمل آورند لهذا درین ایام فیروزی انجام که مهمات سلطنت و
 گیتی ستانی برونق خواهش اولیای دولت جوادانی انتظام

در آنجا بماندند و از راه دروازه لاهوری داخل قلعه مبارکه عده نخست در ایوان سعادت بذیان خاص و عام و پس از آن در محفل دولت اساس غمخانه سریر آرای هشت و کمرانی گردیدند زبده نوینان عظام امیر الامرا^(۲) مبلغی گرانمند بصیغه تصدق و نثار گذرانید و دیگر امرای و الامقدار و ایستادهای بساط سلطنت درخور حال رسم تصدق و نثار بجا آوردند و صفی خان قلعه دار دولت اندوز ملازمت اشرف گردید از سوانح دولت افزا آنکه درین ایام از عرضداشت خان دوران صوبه دار آله آباد معروض پیشگاه خلافت و جهانداري گردید که قلعه چنانچه قبلاً ازین گزارش یافته بعد از برهم خوردن دارا پیشکوه بمصرف ناشجاع آمده بود و گمید ابو محمد قام یکی از نوکران له بحرامت آن حصن منیع قیام داعیت اوائیل رمضان المبارک این مال فرخنده فال بی تعب محاصره و جدال بمصرف اولیای دولت بیزوال دز آمد و مید ابو محمد برهبری طالع بیدار بشاه راه عبودیت و دولتخواهی مهندسی شده اختیار بندگی درگاه آسمان جاه نمود و برای غنای مطاع بصورت پندوسیت که هراست آن حصن فلک اساس بخواص خان که از گومکون آن صوبه بود مغضوب باشد و مید ابو محمد به پیشگاه حضور آید •

گفتار در تمهید جلوس ثانی

قبل ازین در داستان نخستین جلوس سعادت قرین گزارش

فیلان کوه پیکر بدیع منظر گردون شکوه گروهها گروه آراسته بیراقهای
 طلا و نقره و جلاجل زرین و سلاسل سیمین و برگستوانهای زرد و زردی
 و مخمل زربفت و بر پشت هر یک علمهای خورشید تاب نور انشان
 چون رایت آفتاب از ارج چرخ کبود درخشان و کوبهای کواکب
 نشان بسان قندیل ماه و مهر از پیش طاق سپهر تابنده و درخشان
 و هری چهره اسپان عراقی نسپ عربی نتاج همه زرین مقام و مرجع
 لجام و ماده فیلان کوه پایه و شتران نرو ماده جمله با زینت و پیرایه
 و پیداهای بسیار از تفنگچی و بانداز با برقهایی زر نگار پیش پیش
 افواج نصرت شعار نظر فریب تماشاگران شهر و بازار گردید و امرای
 نامدار و نوئیان رفیع مقدار آن بدرمنیر و خورشید عالم گیر را هاله
 وار در میان گرفته و عا کر ظفر مآثر از عقب و یمین و یسار فوج
 فوج مانند خیل کواکب سیار صف بسته در ظل رایت مهر انوار
 هر یک بجا و پایه خویش روان گردید ترک بهرام را از مشاهده این
 شوکت و احتشام چشم نظاره خیره گشته بحیرت و شگفت فرو ماند
 و فلک جهان دیده از حسن این توژوک و آئین پهن دیده ترک
 خرامش کرده بتفرج ایستاد از بعض زر و سیم نثار در هر طریق
 و رهگذار بسان شگوفه از باد بهار ریزان بود و دامن امید نظارگیان
 از نثار چینی لبریز نقد عطا و احسان

• شعر •

و هم پنداشت مگر خاک زمین زرخیز مت

عقل میگفت که گردید فلک سیم نشان

القصه خدیو سکندر نشان باین توره و آئین و شوکت و شان از میان

بازار شهر قدیم با امرا و ندیم عبور فرموده پرتو درود بساحت

بمنصب دو هزارى دو هزار سوار از انجمله پانصد سوار دو اسبه سه
 اسبه) و حسنعلی خان بفوجداری نواحی دار الخلافه شاهجهان آباد
 از تغیر کیرت منگه (و عنایت خلعت و اسب و فضل الله خان
 بداروغگی جواهر خافه و مرحمت خلعت و سید ابراهیم بيشکوهی
 بمنصب هزارى چهار صد سوار و سید محمد قنوهی بانعام دو هزار
 روپیه سرفرازی یافتند و قابل خان که پدرش فوت شده بود
 به عنایت خلعت مورد عاطفت شد) و رعایت خان بفوجداری
 سیوستان از تغیر محمد صالح ترخان تعین یافته مشمول مرام
 خسروانه گشته و درین ایام میمنت پرتو شهنشاه حق پزوه قدسی
 خصال همعنان دولت و سعادت بزیارت روضه منوره قدره اکابر عظام
 امره مشایخ کرام حضرت خواجه قطب الدین کاکى قدس الله سره
 العزیز توجه فرموده برکت اندوز گشتند و خدمت و مجاوران آن بقعه
 مبارکه را از فیض مکرمت و انعام بهره ور ساختند و سلخ ماه مذکور
 که سعادت داخل شدن بمستقر اورنگ حشمت بود گیتی خدیو عالم
 گیر اوائل روز قرین عزو جلال با کویک بخت و دبدبه اقبال بعزم
 دخول دار الخلافه بر نیلی فلک خرام کوه تمثال سوار شده پایه
 افزای عزت و اعتلا گردیدند و صدای نفاره و خروش طبل و کوس از
 گنبد آبنوس در گذشت و صغیر نفیر و نوای کرنای پرده کشای
 گوش افلاکیان گشت و چنانچه رسم و آئین این دولت ابد قرون مت

(۶) بیک نسخه (۷) دو هزار روپیه بخدم و مجاوران آن بقعه

مبارکه انعام نمودند و سلخ الخ

(و کنگار خان که بفوجدارئی سکندره بود^۹ بمعنایت خلعت و اضافت پانصدی سیصد سوار بمنصب هزار و پانصدی نهصد سوار و سید مرزا سهزوری از کومکیان پتفه که درین ایام بپایه سربر اعلی آمده بود بمرحمت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری سیصد سوار سرفراز شدند) هژدهم یک منزلی خضر آباد مضرب خیام نصرت اعتصام گردید و فاعلخان میر سامان که بموجب حکم والا بجهت آوردن کارخانجات پادشاهی در مستقر الخلافه اکبر آباد مانده بود بدو کب معلی پیوسته فیض اندوز ملازمت همایون گردید نوزدهم عمارات فیض بنیاد خضر آباد از سایه حلیق جهانکشا فروغ سعادت پذیرفته روز دیگر سیادتخان ناظم مهام دار الخلافه و نجاتخان و ابراهیم خان و ظفر خان و فخر خان که در سلک گوشه نشینان بودند با متصدیان آن مرکز خلافت بدولت آستان بوسی رسیدند و مدت یازده روز شهنشاه جهان قمرین دولت و کامرانی دران منزلگاه اقبال بصاط اقامت گسترده نزول اجلال داشتند درین وقت (راجه جسونت منگه صوبه دار گجرات و راوبهاو سنگه گور که در سلک کومکیان دکن بود بمعنایت ارسال خلعت سرمایت مباحات اندوختند و بجیسنگه عم رانا بمعنایت خلعت و اسب سرفراز شده بوطن مرخص گردید) و راجه دیببی منگه بندیل بهفوجداری بهلمسه از تغیر راجه عالم منگه و عنایت خلعت و اسب و اکرامخان بفوجداری نواحی مستقر الخلافه اکبر آباد از تغیر مید سالار خان^(۹) و عطای خلعت و فیل و باضافه هزار سوار

و رعایت خلعت امیر خان برادر آن مغفور بمرحمت خلعت خاص و شمشیر با ساز میثا کار و جمدهر میثاکار با علاقه، مروارید و عطای نقاره و باضافه دو هزار و دو هزار سوار بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مریبلند شد و میر ابراهیم مهین پسر آن مرحوم بمنصب هزار و چهار صد سوار و میر اسحاق و میر یعقوب پسران خود و مید محمد خواهر زاده او بمناسب شایسته مورد انتظار تربیت و نوازش گردیدند و فیض الله خان بعنایت خلعت واسپ با ساز طه و شمشیر با ساز میثا کار و میثا خان و همسایه خان بمرحمت شمشیر مباغی گشتند) و بعد از طی سه مرحله باغ بلوچپور از نزول مسعود خرمی و نصارت پذیرفته روز دیگر آنجا مقام شد و دانشمند خان که برهبری سعادت از دار الخلافه احتقبال موکب جلال نموده بود جبهه سامی عتبه اقبال گردید و جعفر خان نوجدار منبرا خلعت یافته بخدمت مرجوعه مرخص گشت و اکران خان قلعه دار سابق اکبر آباد بعز ملازمت فائز شد و بعرض اشرف رحید که مید شجاعت خان باره بهساط حیات در نوردید و سردار خان که در سلک کومکبان گجرات انتظام داشت چون درین هنگام که دارا بی شکوه بد فرجام از اجمیر فرار نموده بآن صوب رفته بود و دیگر باره قصد تصرف گجرات داشت مصدر دولت خواهی و خدمات شایسته گشته آن بلده را از تصرف آن باطل پزوه محانظمت کرده بود عاطفت بادشاهانه او را باضافه پانصدی هزار و پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار از آنجمله پانصد سوار دو اسپه سه امپه نوازش نمود

هانسنه دیگر باره عزم فرارش بیقرار ساخت و بیست و یکم رجب با اهل و عیال و مردم خود رخت ادبار بکشتیها کشیده از دریای گنگ گذشت و اکبر نگر که مرکز حکومت و مقر ایالت او بود بتصرف بندهای درگاه خلّاق پناه در آمد از ورود این مرده دولت انرا انوار بجمت و مسرت فروغ انزای خواطر اصفیای سلطنت شد و نوای تهنیت از بار یافتگان بساط عزت بلندی گرا گشت و نقارهای شاد یاده بنوازش آمده امرای رفیع مقدار و سائر ایستادهای محفل ملیمانی تسلیم مبارکباد این فتح آسمانی نمودند (درین منزل حکیم نور الدین دیوان بیوتات اکبر آباد و دیگر متصدیان آن مستقر خلعت خلعت یافته مرخص شدند و روز دیگر کنار دریای چون برابر موضع کوکل مضرب سبرادق ظفر پیرا گشته نردای آن مقام شد و مخلص خان بعنایت خلعت کموت افتخار پوشیده بر نهج سابق بنظم مهام اکبر آباد مرخص شد (و حکیم صالح شیرازی که بموجب امر والا دولت اندوز خدمت حضرت اعلی بود بعنایت خلعت مباحی گشته رخصت معارفت یافت) نهم ماه مذکور باغ و عمارات بادشاهی که ما بین متھرا و بندرابن ست فیض اندوز نزول اشرف گردید و پیشکش جعفر خان فوجدار متھرا مشتمل بر اسپان خوب و نقائش مرغوب بنظر اکسیر اثر رسیده پذیرایی انوار قبول شد (درین هنگام عواطف بادشاهانه پرتو التفات و توجه بحال باز ماندهای شیخ میر انگنده هریک را کامیاب فیض عنایت

در ملک کومکیان صوبه کابل منتظم گشتند (و همت خان از لشکر
 پادشاهزاده محمد سلطان رمیده جبهه سایی عتبه خلافت گشته
) بعطای خلعت کسوت مباحات پوشید و محمد ابراهیم و محمد
 یعقوب و محمد اسحاق پسران شیخ میر مغفور که در مستقر الخلفه
 اکبر آباد بودند دولت زمین بوس دریافته بشمول مراحم خسروانه
 منظور انظار نوازش گردیدند) و محمد بیک ترکمان از کومکیان صوبه
 گجرات که دارا بی شکوه او را با خود آورده بود خلعت یافته بدستور
 قدیم در ملک خدمتگذاران آنصوبه منسلک گردید (و خواجه عنایت
 از خواجهایی ماوراء النهر درین ایام بدولت آستان بوس رسیده
 بعطای خلعت و انعام پنج هزار روپیه کسباب شد) ششم شعبان رایت
 منصور از نتم پور بعزم توجه بدار الخلفه شاهجهان آباد نهضت نموده
 موضع چغداولی مضرب خیام ظفر اعتصام گردید درین تاریخ از
 مرغه داشت پادشاهزاده محمد سلطان و معظم خان بر پیشگاه سلطنت
 پرتو بشارت یافت که ناشجاع رمیده بخت تیره اخگر چذانیچه
 گزارش یافت بخدمت مصلحت عساکر قاهره در مونگیر تاب ثبات
 نیارده به اکبر نگر که آنرا محل عافیت و مسکن امنیت خویش
 می پنداشت رفته بود درین وقت که جنود گردون شکوه برهبری
 دولت و اقبال از مونگیر بدعاقب آن فتنه پرور شتافته باکبر نگر
 نزدیک رسید چون بر قرب وصول انواج نصرت شعار اطلاع یافت
 در آنجا فیز تاب مدافعه و پیکار از انداز جمعیت و اقتدار خود انزور

هزار و پانصد سوار نوازش یافت) و اعتبارخان خواجه سرا بقلعه‌داری
 مستقر الخلفه اکبر آباد از تغیر اکرامخان بعنایت خلعت واسپ و معتمد
 خان خواجه سرا بخد مت ناظری حرم سرای مقدس بجای اعتبارخان
 منصوب گشته بعنایت خلعت و مرام نوازش یافتند و سیفخان که
 بعد از جنگ آله آباد از منصب معزول شده بود درین هنگام عاطفت
 پادشاهانه شامل حالش گشته بعطای خلعت بمنصب سابق که
 دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار بود مورد انظار التفات شد
 (و راجه سجان سنگه بقدیله باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب
 سه هزار و پانصدی سه هزار سوار والا رتبه گردید و عسکرخان
 نجم ثانی از نوکران دارا بی شکوه بمنصب دو هزار و چهار صد
 سوار سرفراز گشت و باله یار خان و میر توزوک افتخار خان
 آخته بیگی و مید نصیر الدین و جمعی دیگر از بندهای حضور
 خلعت مرحمت شد و فوجدار خان بفوجداری فتح پور و خانوه
 از تغیر یزدانی و عنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار
 و پانصدی هزار سوار دو اسپه و سه اسپه) و میر فتح بفوجداری
 بروده (و عطای خلعت واسپ و خطاب فتاح خانی و از اصل اضافه
 بمنصب هزار پانصدی هزار سوار دو اسپه سه اسپه سرفرازی یافتند
 و روپ سنگه میسودیه و پرتهی راج بهاتی و راجه کهن و محمد
 طاهر نواسه سنگه مذکور و رحتم خان بعنایت خلعت مبدای شده

(۶) بیک نسخه (۷ ن) که از اعمال صوبه گجرات تعیین یافته

خطاب فتح خانی تارک مباحثات برانراخت

و جاه رسیده رتبه قبول پذیرفت و دو اسب عربی باد رفتار که امام اسمعیل والی یمن از روی اخلاص و عقیدت مندی معسوب میر ابراهیم ولد میر نعمان برسم پیشکش بدرگاه خلافت پناه فرستاده بود بنظر اکسیر اثر رسیده پذیرای اتوار استحسان گردید و پیشکش وانا راجسنگه مشتمل بر دو قبضه شمشیر با ساز مرصع و یک عده برجهی مرصع مینا کار به پایت سرور اعلی رسید (و مهابت خان صوبه دار کابل و خلیل الله خان ناظم مهام دار السلطنة از لاهور بعنایت ارحال خلعت خاص عز اختصاص یافتند و عبدالرحمن بن نذر محمد خان که در اجمیر بقابر تقصیری از منصب معزول شده بود بمنصب سابق که پنج هزاری پانصد سوار بود سرافراز گردید و باصالت خان و مرتضی خان و طاهر خان و اسد خان بخشی درم و هوشدار خان و خان عالم و راجه رایسنگه راتهور از روی عنایت خلعت مرحمت شد) و کنور لعل سنگه ولد وانه راجسنگه که دولت افروز ملازمت رکاب ظفر مآب بود بمرحمت خلعت و سحر مر اوید و جیفه مرصع و نیل باجل زربفت سر بلند گشته رخصت وطن یافت (و راجه دینی سنگه بندیده و جعفر فوجدار ستهرا بتقیل حده منیده فائز گردید) و شهاب خان بتهانه داری غزنین از تغیر شمشیر خان منصوب گشته بعنایت خلعت و یک زنجیر نیل میباهی شد و عزتخان بفوجداری سرکار بهرایج (سرافراز گشته بمرحمت خلعت و اسب و باضانه هشتصد سوار بمنصب سه هزاری

اکبر آباد رخصت یافت او دایرخان ولد بهادرخان روحیله که هزاری هزار سوار منصب داشت دو صد سوار از تابینان او دو اسبه سه اسبه شد و منصب راجه بهروچ زمیندار مونگیر از اصل و اضافه هزارنی هزار سوار مقرر گردید و فتح افغان بعنایت خلعت و همشیر مباحی گشته رخصت وطن یافت و بیست و چهارم عرصه دلکشی ففتح پور از پرتو زایات جاه و جلال مطلع خورشید اقبال گشته عمارات فیض اساس دولتخانه آن شرف اندوز نزول همایون گردید خدیو حق برمت مکرمت شعار مبلغی گرانمته برعم نذر بروصه قدیمه قدوة اکبر عظام شیخ سلیم پچشتی فرستاده چهره دولت و سر بلندی را فروغ نیازمندی بخشیدند درین روز سخاوت خان از اکبر آباد رسیده ناصیه سالی آستان سلطنت شد و فردای آن امیرالاعرا که پیشتر آمده بود و تقریرخان که در خدمت اعلی حضرت بود و گومکیان و آهنگریان آن مستقر اخلافه از شهر رسیده دولت اندوز ملازمت گشتند و روز دیگر معتمد خان خواجه سرا آمده زمین عزت بوسیده يك هزار اشرفی که پرده آرای هودج عزت نور افزای شبستان حشمت ملکه قدسی صفات ملکی ملکات بیدم صاحب برعم تهنیت قدوم اشرف فرستاده بودند بنظر انور رسیده درجه پذیرائی یافت و تا پنجم شعبان آن عرصه دل نهین فیض اندوز اقامت مرکب ظفرقرین بود درین ایام پیشکش عادلخان هاکم بلجپور از نفائس امتعه و جواهر و مرصع آلات به پیشگاه حشمت

اسپه و عنایت و ارسال خلعت و خطاب خانی مشمول مرحمت شد (و راجه اندر من که چهار هزارى سه هزار حوار منصب داشت پانصد سوار از تابینان لو دو اسپه و سه اسپه مقرر گردید و شرزه خان بفوجداری سلطان پور و ندر بار مرینند گشته بعنایت خلعت و نقاره نوازش یافت و هوشدار خان بمرحمت یک قبضه شمشیر مورد عاطفت گردید و فتح الله خان ولد سعید خان بهادر مرحوم و خواجه عنایت الله هریک باضافه پانصد حوار بمنصب هزار و پانصد سوار و از اصل و اضافت گوبال سنگه ولد راجه حروپ از کومکیان صوبه کابل بمنصب هزار و پانصدی حوار و دو صد سوار و مصری افغان بمنصب هزار و پانصدی پانصد حوار و قلام محمد افغان بمنصب هزارى چهار صد حوار) و محمد قاسم علیمردان خانی از کومکیان بادشاهزاده محمد سلطان بخطاب اهتمام خانی سرنوازی یافته (و منگلی خان بفوجداری سرکار سارن معین شده بعنایت خلعت و اسب و باضافه پانصدی چهار صد حوار بمنصب هزار و پانصدی حوار صوبه ناصیه اعتبار افروخت) و درین هنگام حضرت شاهنشاهی بنابر رعایت مراسم قدر دانی و ذره پروری روزی در حین نهضت و سواری عنان توجه پادشاهانه بسر منزل باز ماندهای شاهنواز خان انعطاف داده از روی نوازش پرسش آنها فرمودند و بیست و میوم که موکب نصرت طراز از تصیف هندون باهتزاز آمد فاضلخان میر سامان برای سرانجام بعضی مهام بمستقر الخانه

ظاهر قصبه هندیون مخیم عساکر منصور گردید و دو روز آنجا
مقام شد درین ایام (رخشنده) اختر برج دولت تابنده گوهر
درج حشمت بادشاه زاده عالیقدر فرخنده شیم محمد معظم که دو
دکن بودند با رسال خلعت خاص و یک قبضه مهر خاصه مورد
نوازش گشتند و بمحمد امین خان و فاضل خان از روی عاطفت
خلعت عطا شد و راجه رایسنگه میسودی به ممرحمت خلعت و جملهدر
مرصع با علاقه مروراید و بیرم دیو میسودی به عنایت خلعت واسپ
و نقاره و پیر سوجی دکنی و سندراس میسودی و مسعود خان
و اردیبهان راتهور و پرتاب سنگه جهالا و جمعی دیگر بمرحمت خلعت
مرفراز شده در ملک کومکیان دکن انتظام یافتند و هنگام رخصت
همگی بعنایات و مرامم خسروانه مورد نوازش گردیدند و قطب الدین
خویشگی فوجدار سورتبه و چوناکده که هنگام شورش انگیزی دارا
بی شکوه در گجرات بمقتضای پیش بینی و کار آگهی سر رشته
بندگی و دولت خواهی از کف نگذاشته از سعادت منشی بآن
باطل پژوه نگریده بود منظور انظار عاطفت بادشاهانه گشته باضانه
پانصدی پانصد سوار دو اسبه سپه اسبه بمقتضای سه هزار و
و پانصدی سه هزار سوار از آنجمله هزار و پانصد سوار دو اسبه سه

(۷ ن) باقتضای رای عالم آرای راجه رایسنگه و بیرم دیو و
سندراس میسودی و پیر سوجی دکنی و مسعود خان و اردیبهان
راتهور و پرتاب سنگه جهالا و جمعی دیگر در ملک کومکیان دکن
انتظام یافتند

با دیگر بندهای بادشاهی بدست و چهارم شهر مذکور داخل قلعه
 موقت گیر شد از ورود این مزد بهجت پیرا اولیای دولت و امنیای
 خلعت را مسرت بر مسرت انزوده صغیر نفیر نصرت و وطنه کوس
 شادمانی نوای بشارت بمصامع همگنان رسانید و مراحم خسروانه
 بادشاهزاده محمد سلطان را بارمال خلعت خاص عز اختصاص
 بخشید و شش هزار سوار از تابندگان خود آن والا نژاد را دو اسبه سه اسبه
 مقرر فرمود که از اصل و اضافه بمنصب پانزده هزاری ده هزار سوار
 ازان جمله پنج هزار موار دو اسبه سه اسبه مر بلند باشند و معظم
 خان بارمال خلعت خاصه و انعام محالی که يك كرور دام جمع آب
 بود کمیداد عنایت گشت نهم مرکب جلال از تصیف نوده گذشته
 نزول اقبال فرمود روز دیگر آنجا مقام شد درین منزل دلیر خان
 که در جنگ زخم تیر برداشته بود عز بساط بوس دریافتد بعنایت
 خلعت و شمشیر و انعام پنجاه هزار رهبه نوازش یافت و از
 منصبش که پنج هزاری پنج هزار موار بود یک هزار موار دو اسبه سه
 اسبه مقرر گشت (و سید منصور بفوجداری بقلاعه معین شده
 بعنایت خلعت و باضانه پانصدی پانصد سوار بمنصب هزار
 و پانصدی هزار موار مباحی گردید و هر جس کوریده رحمت علم
 لوای مباحات افراخته رخصت جاگیر یافت و دلیر و رنمت
 پسران بهادر خان روهیل هر یک بعنایت خلعت و امپ مقرر
 گشت) یازدهم کوچ شد و بطی ده مرحله بیستم ماه مذکور

خان را بدستور سابق بصوبه داری اجمیر منصوب کرده بعنایت خلعت و اسب نواختند (۴) و مانسنگه و اتهور بعز ملازمت فائز گشته يك زنجير نيل و دو سر اسب پيشکش گذرانيد و بمرحمت خلعت مرديج مرصع مريلند گشته رخصت وطن يافت رعد انداز خان بخدمت مير بخشگري اهديان معين گشته خلعت سرافرازي پوشيد و رحمت خان بعنایت خلعت مباحی شد (ششم ماه مذکور نزديک تالاب رامسر مستقر رايات ظفر اثر گرديد و روز ديگر که از آنجا کوچ شد راجه راي سنگه سيسوديه از قصبه توده که موطن اوست رسیده دولت زمين بوس دريانت و مقیم خان ديوان بيوتات نیز باخزان و زوائد کارخانجات که بموجب امر اعلی در قلعه قصبه مذکور بود بموکب معلی پيوسته اهرار ملازمت اشرف نمود و هشتم که بدستور روز پيش کوچ بود از عرضه داشت اختر برج سلطنت گوهر درج خلعت بادشاهزاده والا قدر محمد سلطان و معظم خان بوضوح پيوست که ناشجاع باطل ستيز فتنه سگال که بخيال محال روزی چند در مونگیر ثبات قدم ورزیده باستظهار پای دیواری استوار که در قدیم ایام افغانان در پيش آن بلده کشیده اند مفرور گشته بود و ميخواست که آنرا استحکام داده چندی آنجا پای همت فشارد از نهیب قرب وصول انواج قاهره اساس استقلالش تزلزل يافته تاب ثبات و پایداری نياورد و بیست و یکم جمادی الاولی از مونگیر رایت ادبار انراشته بکام ناکمی روانه جهانگیر نگر گرديد و معظم خان

بخشد و قریب يك صد زنجیر میل از نر و ماده و خرد و بزرگ از
لشکر غنیمت اولیای دولت گشته داخل انبیاى خاصه شریفه شده

معاودت رایات طغر پیرا بدار الخلافه شاهجهان آباد

چون خاطر جهان پیرا از مهم دارا بی شکوه و دفع فتنه او
فرامت یانت و راجه جهونت سنگه برهبری طالع بیدار دشت
ندامت بذیل اعتذار زده مرانقیاد بر خط عبودیت نهاد شهنشاه
عالمگیر را عزم مراجعت از اجمیر بدار الخلافه شاهجهان آباد مصمم
گشته چهارم رجب که ساعتی میمنت اثر بود قرار نهضت فرمودند
و اوائل آن روز فرخنده همغان معادت و توفیق بطواف روضه قدسیه
معینیه توجه نمودند و چون بدرواز قلعہ رسیدند از فرط نیازمندی
و حق طلبی پیاده شده زمین را رشک افزای آسمان گردانیدند و
بقدم صدق اعتقاد بآن بقعه نذیض بلیاد خرامش اقبال فرموده
بعد از تقدیم مراسم زیارت و استفاضه انوار توجه از باطن کرامت
مواطن آن قدره اکابر عظام و صفوه اولیای کرام سنده و خدام آن
مطاب قدسی احترام را کمیاپ نذیض انعام ساختند و قرین دولت
روز انزون بدولت خائفه همایون مراجعت نموده تا اواخر روز آسجا
بسر بردند و یک گهری از روز مازده که ساعت نهضت مسعود بود
لوی توجه بسوی معاودت برافراختند و روز دیگر که مقام بود تردیت

(۲ ن) پنجهزار روپیه بسنده و خدام آن مطاب قدسی احترام
انعام کردند

سیادت خان پسر درمین را از اصل و اضافۀ بمنصب هزار و
 پانصدی هفتصد سوار و میر صالح دامادش را بمنصب هزار و
 پانصدی پانصد سوار و محمد احسان پسر خرد را بمنصب هفتصدی
 سیصد سوار مرافرازی بخشیدند و فیض الله خان بمنایت فیل با
 مادۀ فیل و اسد خان بمرحمت مادۀ فیل و صف شکنخان بعطای
 خلعت و نقارۀ و مادۀ فیل و باضافۀ پانصد سوار بمنصب سه هزار و
 دو هزار سوار و پردلخان بمرحمت اسپ و باضافۀ پانصد سوار
 بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار و عقیدت خان
 ولد امیرالامرا باضافۀ پانصدی دویست سوار بمنصب دوهزار و پانصدی
 دو هزار و از اصل و اضافه اودی بهان راتهور و بهوجراج کچهواکه
 هر کدام بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و ابوالمکارم ولد
 افتخار خان مرحوم بمنصب هزار و شصت سوار بر بلند گشتند (و
 و مسکر خان و سید ابراهیم و برق انداز خان و جمعی دیگر از نوکران
 دارا بی شکوه که ازو مفارقت گزیده ملتجی بجناب خلعت گردیده
 بودند بعطای خلعت فاخره و مناصب شایسته سرفراز گشته در سلک
 بندهای درگاه خلعت پناه انتظام یافتند و رحمت خان دیوان
 گجرات که دارا بی شکوه او را بجبر و عنف همراه آورده بود به تقبیل
 عتبه جلال چهرۀ طالع برانروخت و چون بعرض اشرف رسید که
 دارا بی شکوه جمعی گنبر و فرقه انبوه را بمظنهای بیجا و گمانهای
 غلط از کمال سفاهت و بیخردی محبوس و مقید ساخته بود و آن
 گروه در قلعه اجمیر اند خدیو عدل پرور فضل گستر باقتضای
 عاطفت و مهربانی حکم فرمودند که آن بیگناهان را از قید رهایی

خلعت از لباس کدورت بر آورده دل جوئی و نوازش نمود و بجمعی دیگر از خویشان و منصوبان آن نوئین مغفور خلعت مرحمت شد و چون موابق نسبت و بندگی شاه نوازش خان منظور خاطر عاطر پادشاه حق پرست حق شناس بود پرتو التفات بحال فرزندان و باز ماندهای او افگندند و به پسران آن خان مرحوم و اصالت خان و میر صالح هردو دامادش و خانه زاد خان که نسبت قرابت باو دارد خلعت عنایت کرده آن هارا نیز از کلفت ماتم بر آوردند و معصوم خان مهین پسر او را که سابق هزار و پانصدی هزار سوار منصب داشت بمنصب دو هزار و هزار و دو صد و پنجاه سوار و

سه هزار سوار و مرحمت نقاره و شمشیر و جمدهر با علاقه مرورارید و میر ابراهیم مهین پسر آن مرحوم بمنصب هزار و چهار صد سوار و دو پسر دیگرش بمناصب شایسته سربلند گردیدند و به جمعی دیگر از خویشان و به منصوبانش خلعت عنایت شده مجموع کامیاب عاطفت شدند و چون سابقه نسبت بندگی شاهنواز خان منظور خاطر عاطر بادشاه حق پرست و حق شناس بود باز ماندهای آن خان مبرور را نیز مطرح انوار التفات ساختند و همرا بمنظای خلعت نواختند و معصوم خان پسر بزرگ او را بمنصب دو هزار و یک هزار و سیصد سوار و سیاد تخان پسر دومین را بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار و میر صالح دامادش را بمنصب هزار و پانصدی سوار و صفر ازی بخشیدند و بسیاری از بندهای عقیدت آئین و مبارزان نصرت قرین یمو اهب سنیه و مکارم بهیده مورد انظار نوازش گردیدند •

جرم بخش عذر پذیر و توضیح افکنده بود فرمان مرحمت علوان
 مبنی بر مرده بخشایش و عفو صوابی زلات و خطایا از پیشگاه عاطفه
 مادر گشته خلعت خاص جهت او مرسل شد و بمنصب سابق
 که هفت هزاری هفت هزار سوار از انجمله پنج هزار سوار دو اسبه
 سه اسبه بود سرفراز گردید و چون از وقوع تفصیرات و مآثم گذشته
 اثر خجالتی در فامیده عبودیتش بود جلائل مرحمت و انضال
 پادشاهانه چنان اقتضا نمود که بکچند از بساط قرب و حضور دور بوده
 از خجالت کردار و تشویر تقصیر بر آید لهذا صوبه دارچی گجرات
 بار تفویض یافته حکم معلی صادر شد که بآن صوبه هتاندۀ بنظم
 مهمات و جبر اختلال امور آنجا پردازد و کنوز پرتهی سنگه پسر
 خود را روانه پیشگاه حضور مازد و تا سه روز دیگر رایات جهانکها
 دران مکان فیض نشان اقامت گزیده سایه چتر اقبال فروغ بخش
 صاحت آن بوم و بر بود و هر روز محفل کلمرانی و کام بخشی مرتب
 گشته هم امور ماک و ملت انتظام می یافت و هم آذار نوازش
 و مکرمت بظهور میرسید و درین هنگام باقتضای رای عالم آرای
 امیر الامرا بمستقر الخلافه اکبر آباد مرخص گشته بعطای خلعت
 خاص و شمشیر موصع گران بها عنراختصاص یافت و عاطفت
 خسروانه امیر^{۶۱} خان را که از قصبه^{۶۱} شینخ میر شهسوار بود بعطای

(۶ ن) و پرتو توجه بحال باز ماند های شینخ میر افکنده
 همگی را بمطای خلعت از لباس کنسرت بر آورد و امیر خان برادر
 آن منفور باضافه دو هزار و دو هزار سوار بمنصب چهار هزار

امت نزول اجمال نمودند و اردویی هماییو باشاره معلی از جائی که
 بد کوچ کرده بنواهی تالاب آمد و چون تعاقب دارا بی شکوه
 خسران پژوه از متممات جهان پیرائی و فتنه زدائی بود بعد
 معارفت از روضه معینیه باقتضای رای عالم آرای راجه جیسنگه
 و بهادر خان را با جمعی از بندهای کار طلب و مبارزان نصرت
 نشان مژل پردلخان و محمد بیگ و یادگار بیگ و اودیمهان
 راتهور و بهوجراج کچهواکه و شهسوار بیگ و مصری افغان و مصک^ت
 سنگه تونور و سورجمل کور و یوسف نیازی و آتش قلماق و
 جان نثار خان و غلام محمد افغان و ترکناز خان و شیخ نظام
 بنگمشی او تعیین کرده مرخص ساختند که آن سرگشته تیه ادبار را
 هیچ جا مجال درنگ و قرار نداده اگر میسر شود دستگیر کنند و الا
 همت بر تعاقب او گماشته او را آواره دشت بالسی سازند و هنگام
 رخصت راجه جیسنگه را بغایت خلعت و یک زنجیر فیل
 و شمشیر مرصع و انعام یک لک روپیه و بهادر خان را بعطای
 خلعت و جمدهر میفنا کر با علاقه مروارید و انعام می هزار روپیه
 نوازش فرمودند و از کوسکیان آن جیش نیروزی یادگار بیگ
 بغایت خلعت و خطاب یادگار خانی و محمد بیگ برادرش خطاب
 مرانداز خانی و دیگر عمدها بمرحمت خلعت و بعضی بعطای اسب
 مر بلند گشتند و برای تسلیه خاطر رسیدند راجه جسونت سنگه که
 صدق ندامت و باز گشت او بر ساحت ضمیر خورشید نظیر شهنشاه

رونی پذیر بوده تبخ مطوت و اقبالش سر انداز خود مران
و ماهیچه رایت عزو جلالش هم چشم خورشید خارزان باد بالجمله
حضرت شاهنشاهی بعد از اجتماع مژده این فتح آسمانی روی
نیاز بدرگاه ایزد نصرت بخش کار ساز آورده مراسم شکر و سپاس
آلهی بتقدیم رسانیدند لیکن خاطر حق پرمت و فاجوی که قدر دان
جوهر عبودیت و قیمت شناس گوهر عقیدت ست از نصیه کشته شدن
زبد نوینان اخلاص شعار شیع میر که از دیرین بندهای فدوی
ارادت کیش و سرخیل دولتخواهان خیر اندیش بود قرین تاسف
و تأثر گردیدند و روح او را بانوار توجهات باطنی و طلب غفران و آسروش
نوازشهایی معنوی و الطاف روحانی نموده حکم فرمودند که چون صبح
شود نعلش آن نوین مغفور را بآئینی شایسته برداشته در روضه
قدسیه معینیه بسمت پائین پای قدوه ابرار حضرت خواجه بزرگوار
قدس الله سره العزیز دفن کنند و نعلش شاهنواز خان را فیروز با آنکه
نقد حیات نه در راه اخلاص و عقیدت باخته بود نظر بر سابقه
نسبت و خدمتش حکم شد که باعزاز و احترام برداشته در همان
بقعه مبارک مدنون سازند و روز دیگر که سلخ جمادی الآخره بود
خاقان مؤید پاک دین بطواف روضه منوره پیشوای اهل یقین
نخبه اصفیای کرامت آئین حضرت خواجه معین الدین قدس
سره العزیز شرف قدوم ارزانی داشته بعد از تقدیم آداب زیارت
پنجهزار رویه بمجاوران و خدمت گذاران آن مزار قدسی انوار انعام
فرمودند و از آنجا عثمان توسن اقبال را انعطاف داده در عمارات
فیض احساس دولتخانه پادشاهی که در کنار تالاب انا ساگرواقع

همت و مردانگی نهاده بضررب تیغ سرانشان و قوت بازوی نصرت
 نشان گوی سرزوی و قصب المبق برتری از معاندان دعوی کار
 و شرکت اندیشان نخوت شعار بردند و با این کوشش همت و تلاش
 جرأت و مصاعی جهانکشا و محاربات ظفر پدرا که ازان خاتان گیتی
 متان مشهود عالمیان گشته از غایت آگاه دلی و هوشمندی هرگز
 بلندار این امور شگرف پرده غفلت بردانش خدا داد آنحضرت
 نمی کشد و از نهایت خضوع و نیازمندی که بدرگاه کبریا دارند این
 مراتب را ببازوی قوت و نیروی اقتدار خویش اماند نکرده همواره
 در خلوات قدس و محافل انس بر زبان حق ترجمان که مفتاح
 خزائن صدق و ایمان است میگذرد که ظهور این مواهب عظمی
 و فتوحات علیا را از معجزات باهرات حضرت سرور کائنات و آثار
 مبایمن امداد و اسعاد باطن مقدس آن خلاصه موجودات علیه و علی
 آله و اصحابه شرائف الصلوات و کرائم التحیات میدانیم لا جرم
 پیوسته شکر این نعمت ارجمند بطاعات و عبادات و ابتغای مرضیات
 الهی و ترویج شرع مطهر حضرت ختمی پناهی و محو آثار بدع
 و مناهای بجا می آورند و از قدسی منشی و توفیق نصیبی با وجود
 کثرت اسباب جاه و تجمل و وفور مواد حشمت و کامرانی لطف تن
 بنفالت و تن آسانی نداده بدوام آگاهی و ایزد پرستی و کمال
 عدل پروری و رافت گستری و پژوهش حال سپاه و رعیت و رعایت
 قانون انصاف و مویت که غرض از سروری و سرفرازی همان تواند
 بود سلطنت را فروغ خلافت بخشیدند امید که پیوسته کشور صورت
 و معنی و اقلیم ظاهر و باطن از نور فرماندهی آن خدیو عالم گیر

این قدر مدت این چنین محاربات شگرف خمروانی و مصافهایی
 مرد آزمای سلطانی اتفاق افتاده و از آن دم که توفیق ربانی و تایید
 آسمانی دست نوازش بر سر اقبالمدان گیتی پناه نهاده کم بخت
 بلندی را این نصرتهای غیبی و فتوحات سلوی دست داده چه
 اگر بدیده تحقیق نیک ملحظه رود و از تاریخ فامهایی کهن عیار کل
 ملوک روزگار گرفته آید اکثر کشور کشایان نامدار را که علم عالمگیری
 و جهان پروری بدست همت برافراخته اند و سمند عزیمت در
 میدان خصم انگنی و دشمن سوزی تاخته هنگام ظهور داعیه گیتی
 ستانی و طلوع نیر اقبال و کامرانی باقتضای قوت طالع و نیرنگی
 تقدیر دشمنی قوی که بحسب جاه و دولت و سپاه و شوکت با ایشان
 برابری کند و دم معارضه و هم سوزی زند مفقود بوده وصف آرائی
 و نیردی که کل آزمایان مواقف هیچجا از آن باز گویند در مدت
 سلطنت بطریق ندرت روی نموده و برهمکنان ظاهر و هویداست
 که این پادشاه فیروز بخت نصرت سپاه خدیو عالم گیر گیتی پناه را
 با وجود اعلاهی قوی دست نای شوکت و مدعیان با اقتدار و
 حکمت که هریک کلاه گوشه نخوت و استکبار بر فرق پندار می شکست
 به نیروی توفیقات ازلی و تاییدات لایزالی در عرض مالی این
 محاربات سترگ و نبردهایی دشمن سوز واقع شده همه جا غلبه و
 ظفر نصیب اولیای دولت ابد پیوند گردید و خود بنفص نفیس
 در سه موقف دشوار و معرکه خونخوار که جگرگسل شیردلان روزگار
 و زهره گداز و ستم و اسفندیار بود نبرد جو و رزم آزما بودند و در هر
 صف آرائی و کلزولاز کارنامه دلوری و استقلال بر طاق بلند

بخت جهانکشا و طالع نصرت پیرای آن خدیو مؤید مظفر را
بنوعی که متوقع اولیای دولت و اصفیای ملطنت بود صورت وقوع
یافته ملک و ملت را زیب و پیرایش داد و بلاد و عباد را امن و
آرامش بخشید در حدائق مملکت گلهای امنیت بر نهال امنیت
جهانیان شکفت و نعیم فیروزی خاشاک خلاف از طرف چمنستان
خلفت رفت پیشگاه جاه و حشمت بی غبار و گلزار ابهت و
کمرانی بی خم و خار شد چشم فتنه غنود و روان ملک بر آمد
فتنه جویان واقعه طلب را دست آویز شورش انزائی از کف رفت
و عقیدت منشان دولتخواه را خاطر از اختلال دولت فراغم آمد *

• شعر •

بنازم باین شاه فیروز مند • که هرگز مبادش ز گیتی گزند
بیک تند باد نهیبش شد آب • دل اندر بر خصم همچون حباب
عدو هر کجا سد تدبیر بست • شکوفش بیک حمله درهم شکست
دل خصم ازان گونه درهم فشرد • که خود حمله بر قلب دشمن نبرد
جهاند اسب نصرت شه کلمیاب • بد انسان که نهاد پا در رکاب
برضامیر دور بین دیده و ران هوشمند و بالغ نظران حقیقت پیوند
که مرآت خاطر شان نقش پذیر وقائع روزگار گشته از تصفح سوانح
دهر حادثه زا و مطالعه پاستانی نامهایی حیرت بخش عبرت انرا
تماشای سراپای اوضاع و احوال جهان نموده اند و دنا تر متأثر و
صحائف مفاخر سلاطین ماضیه و خواتین مابقه جلوه گاه انظار تنج
ماخته نظارگی کارخانه ابداع بوده صورت اینمعنی پوشیده نیست که
کم کسی از پادشاهان کشورستان و خسروان عالی مکان را در عرض

شورش و آشوب غارت کردند و بغیر از جواهر پوشیدنی و قلیلی از اشرافی که در عمارت‌های اهل حرمش بر نیلان بود از امتعه و اموال چیزی یاف نرسید و خائب و خاسر بصد پریشانی و بی سرانجامی ره نورد و ادبی خسران و ناکامی شده عازم گجرات گردید و بعد از رفتن او جمعی از سرداران و مردمش که در مورچال‌های حمت گدّه بیتله‌لی بودند و از رفتن او خبر نداشتند مثل عسکرخان و سید ابراهیم و جان بیگ پسر او و محمد بیگ ترکمان از کومکیان گجرات که او را از آنجا همراه آورده قزلباشخان خطاب داده بود تا قریب یکپاس شب مورچال‌های خود نگاه داشته بجنگ و تلاش مشغول بودند و با هوشدار خان و اسد خان و فیض الله خان و دیندار خان و دیگر سپاه ظفر پناه که بآن طرف حمله برده بودند باستظهار حمایت دیوار مدافعت و پیکار می نمودند و پس از آگاهی بر کیفیت فرار آن بر گشته روزگار اواخر آن شب عسکر خان و سید ابراهیم و محمد شریف میر بخشعی او که چنانکه گزارش یافت زخم تیر خورده بود با دیگر سرداران و عمدها از صف شکنخان امان طلبیده نزه او آمدند و محمد شریف چون زخمش کاری بود آن شب در همان جا بباط حیات در نوردید و دیگران روز دیگر بوساطت خان مذکور روی عبودیت و التجا بجناب والا آورده جبهه سای آستان جلال و مورد انظار بخشایش و انصال گردیدند القصه این قسم فتحی نمایان که دین و دولت را سرمایه صلاح و بهروزی بود بی آنکه شهنشاه جهان بلفس اقدس تصدیع نهضت و سواری کشند و چتر اقبال پرتو سعادت بر ساحت میدان رزم و عرصه قتال افکند بمیامن

فیروزی طالع والی خدیو جهان و سطوت و صولت عساکر گیهان
 ستان را آزموده از نهیب اقبال بلاد شاهانه جگر در باخته بود و یقین
 میدانست که بخت رنیده و طالع بر گردیده اورا دگر باره راه
 آوارگی و فرار و ادبی سرگشتگی و ادبار در پیش است هم در اول
 جنگ و پیکار مقرر کرده بود که پندگیان اورا سوار کرده و خزانه
 و کارخانجات ضروری بار نموده آماده فرار دارند و خود با سپهر
 بی شکوه مهدی گریز بر فراز بلندی ایستاده مشاهده کوشش طرفین
 میکرد و انتظار انجام کار می برد و با آنکه بغیر مورچال شاهنواز خان
 که عساکر گردون متأثران راه پرورش کرده بودند و مورچال سپهر
 بی شکوه بغیر قرب اتصال بان برهم خورد و دیگر همه مورچالها
 استحکام داشت قریب شش هفت هزار موار با او آماده کارزار بودند
 جوهر همت و ثبات در خود ندیده فرار بر قرار اختیار نمود و چون
 شام در رسیده پند ظلام بر روی مخالف و موافق کشیده بود و سپاه
 منصور نیز بهسبب کشته شدن شیخ میر سر خود سری برداشته
 مشغول نهیب و غارت بودند انتظار فرصت نموده با سپهر بی شکوه
 و فیروز میواتی و چندی دیگر از سپاه راه گریز - پند و خائف و هراسان
 در حجاب ظلمت لیل جان ازان عرصه بیرون برد و ازین جهت که
 نوکران عمده اش اشیاء و اموال و اهل و عیال خود که همراه داشتند
 بقلم اجمیر درآورده بودند از سرداران سوای فیروز میواتی کسی با او
 رفیق طریق نکبت و خذلان نشد و مجموع اردو بنگه و اصحاب شوکتش
 بتاراج حادثه رفته بسیاری از خزانه و کارخانجاتش راجپوتان و
 مردم بی سروپا که دویں مدت بر گرد آمده بودند دران هنگامه

تیر تقدیر گشته از پا در افتاد و سید اتخان پسر خان مذکور چند زخم
 برداشت و محمد شریف میر بخشی دارا بی شکوه را از دست
 دلیر خان تیری بر شکم رسیده از پشت گذر کرد چنانچه مذکور خواهد
 شد بهمان زخم کاری در گذشت و محمد و ابابکر خویشکی از عمده های
 لشکر مخالف بتیغ اجل سپری شده در معرکه افتادند و از مجاهدان
 موکب جلال زبده نوینیان عقیدت محال شیخ میر که بر حوضه فیلی
 سوار و مردانه و از سرگرم کوشش و پیکار بود بضرب بندوقی که بر
 سینه اش رسیده جان سپردنی و حیات گذاشتنی را در راه خدبو
 حقیقی و خدایوند مجازی نثار کرده پدای سعادت پیایه والی
 شهادت که معراج کمال مجاهدان میدان ارادت است فائز شد درین
 وقت سیدی میر هاشم نام از اقوام خان مذکور که در عقب سرو
 بر حوضه فیلی فاشته بود بتلقین ملهم اقبال حضرت شاهنشاهی
 مسترشد گشته حسن تدبیری بکار برد و آن نوین شهادت تصیف
 سعادت نشان را در بر گرفته بوضع که بود نگاهداشت تا جنگ
 بآخر رسید و غلبه و امتیاع نصیب اولیای دولت فلک اعتلا گردید
 و دلیر خان کوششهای مردانه و تلاشهای دلیرانه کرده زخم تیری
 بر دست خورد و مائر مجاهدان جلالت پرورداد مژدی و دلوری
 داده بضرب تیغ و طعن سنان بسیاری ازان محال اندیشان شقاوت
 منشی را بر خاک هلاک انداختند و رایت فیروزی و نصرت بدست
 جرأت و بسالت بر افراختند و درین اثنا راجه جیسنگه نیز با فوج
 خود رسیده ضمیمه جنود ظفر شعار گشت و مغنولان نابکر را یکباره
 پشت همت شکسته تاب ثبات و قرار ننمادند و دارا بی شکوه از آنجا که

چون قطرات امطار که از ابر بهار بارد و مانند اوراق ازهار که بتحریرک
 نسیم در محسن گلزار ریزد سرمایۀ آب و رنگ چمن اخلاص و
 عبودیت شمرده روی همیت و جلالت ازان موقوف معجب که آزمونگاه
 جوهر توفیق و معادت بود بر نفاذتند و بتلاش جرأت و دلیری
 و مطوت شجاعت و مردانگی داخل مورچال شده تیغ خون آغام
 بقصد دشمنان بد فرجام از نیام قهر و انتقام کشیدند و مخالفان
 تیره روزگار نیزهای تجلد استوار داشته بقدر طانت و توانائی
 میکوشیدند از خروش های و هوئی دلبران و نهیب گیر و دار
 بهادران نغمۀ جانخراش نفا بگوش جان اعدا رسید و از کرو و فر
 یان و زد و خورد پر دلق شیر موار میدان سپهر چون شیر علم بر
 خویشتن لرزید •

• شعر •

چنان تیغ را بود شوق مصاف • که چون برق جستی ز ابر غلاف
 مخضب آنچنان کرد درمرد کار • که رگ شد به تن افعی زخمدار
 چو سر بنجه از دست میدهد را • ز کین مست گشتی بروی هوا
 پلارک بدوشی نه پیوسته بود • که برتش ز زهر بغل جسته بود
 و دارا بی شکوه هردم جمعی را از پیش خود بکومک تعین میکرد
 چنانچه شاهنواز خان را که در بنوقت با او بود فرستاد که بمورچال
 خود رفته در مراتب مدانعت کوشش نماید خان مذکور در عین
 جنگ رمیده بآویزش و جدال و تحریف مردم بر حرب و قتال
 پرداخت و دران نبرد مرد آزما و مصاف نصرت پیرا روز بآخر رسیده
 خورشید خاوری از هول و بیم آن معرکه رنگ جرأت در باخت و
 دران رستخیز بلا شاهنواز خان پیاداش کردار و مکافات تقصیر هدب

توپخانه همایون نیز آتش کارزار بر افروخته بالوی کوشش
 بخصم افکنی و برق اندازی گشادند و علی الاتصال بچالاکي و گرم
 دستی توپ و ضرب زن تفنگ و بان بر مورچالها انداخته دشمنان
 تیره بخت را فرصت دیده کشودن نمیدادند چنانچه از هر مورچال
 جمعی که بقصد کومک برآمده میخواستند که خود را بمورچال
 شاهنواز خان رسانند بصدمات متواتر توپخانه بارش ابر بلا و صولت
 برق اجل را برآی العین مشاهده کرده قدم همت باز پس می
 نهادند و درین بیغولهای مورچال می خیزیدند و درینوقت که اقواج
 گیتی گشا نزدیک بمورچال اعدا رسیده آثار تسلط و استیلا میجوش
 نصرت لوا ظاهر شد مردم راجه راجروپ دلیر شده چندی بر فراز
 کوهله پهازی برآمدند و علم ادرا بر بالای آن برآورده باعث تنزل
 ارکان استقلال مخالفان گردیدند و مقارن اینحال شیخ میر و دلیرخان
 با عساکر اقبال بادشاهی بمورچال شاهنواز خان رسیده با دشمنان
 مقهور که جمعیت نموده آماده مدافعت بودند بجنگ و پیکار در
 آریختند اگرچه مخدولان نابکار باستظهار حمایت دیوار کمال - معی
 و تلاش بکار می بردند و به توپ و تفنگ و تیر در مراتب جدال و
 قتال نهایت کوشش بظهور میرسانیدند و چنانچه گزارش یافت
 از جنود نصرت طراز موای فوج شیخ میر و دلیرخان لشکری
 دیگر بجنگ فرمیده لیکن مجاهدان فیروزمند و مبارزان نصرت
 پیوند که جانفشانی را در راه قبله و مرشد دوجہانی سرمایه حیات
 جلدونی میدادند و مر بازی را در معارک و غا پایه بلند صرغریزی
 می شناسند ریزش گولہ توپ و تفنگ و بارش ناوک و خدنگ را

فرموده بودند و آن بندهای ارادت شعار را بذایر تاخیر در پیش
برد کار به سخنان گرم عذاب آمیز و مقدمات همت بخش غیرت
افرا تحریض بر حرب و قتال نموده درین وقت آن بسالت منشان
جلالت آنکین را بمشاهده این حل جوهر شهامت و کار طلبی
حرکت کرده کمر جانفشانی بضع اعدا بر میان عبودیت بستند
و نخست دلیر خان از دست راست توپخانه با فوج خود سوار شده
باحتظار انبفال دشمن مال خدیو جهان لوائی جرأت و دلیری
بجانب آن جمارت کیشان بر انراخت و بعد از زنده نوئیان
عقیدت مند شیخ میر با همراهان خویش از دست چپ سوار شده
با عساکر برانغار و آمد خان و هوشدار خان با جنود جرئتکار از دو
طرف سوار شده بعزم رزم و آهنگ یورش صفوف نصرت آراستند
لیکن ازین افواج قاهره لشکری که بر مورچال مخالفان یورش
برده مصدر نیزد و آریزش شد فوج شیخ میر و دلیر خان بود و در
سپهداران موکب گیاهان ستان کمی که مصدر خدمت شایان و
جانفشانی نمایان گشته تونیق ادای حق عبودیت دریافت آن
هو سردار دلیر شهامت آغاز بودند و بعد از اتمام جنگ و پیکار
که نعیم فیروزی بر شقه اعلام مبارزان ظفر اعتصام و زنده اقدام
ثبات خصم تیره سر انجام لغزش پذیرفته بود راجه جیسنگه از
عقب رحیمه ضمیمه آن افواج منصور گردید باجمعه شیخ میر و
دلیر خان بمیثاقی همت اخلاص هرور باتفاق یکدیگر بر مورچال
شاهنواز خان که بسمت کوکله پهلوی بود حمله آور گشتند و مجاهدان

بی توطیه و تمهید هوا خواهان بغتۀ صورتی بدیع از پرده غیب رخ نمود و منصوبۀ اتفاق افتاد که نقش مراد اولیای دولت ابدی بنیاد بر صفحه شهود جلوه گر گشت و بنوعی که در تصور ظاهر بینان نمی گنجید و از پایۀ اندیشۀ مصلحت گزینان فراتر بود قفل مقصود بمفاتیح توفیق ربانی و تایید آسمانی کشایش پذیرفت کیفیت ظهور آن فتح مترگ آنکه راجه راجروپ زمیندار کوهستان جمون که پیداهای او در کوه گردی و کریوه نوردی و وزیده کار و چالاک اند چون بعرض اشرف رسانیده بود که مردم من از عقب کوهله پهازی راه بر آمدن بران کوه دیده اند حکم والا صادر شد که در کمین فرصت بوده هرگاه قابو یابد پیداهایی کوهی خود را باجمعی از بندر و چپیان توپخانه همایون ازان راه بفرستند که اگر توانند آن کوه را از دست مردم دارا بی شکوه بگیرند بذا بران راجه مذکور اواخر این خجسته آوان آن گروه را بصمت کوهله پهازی فرستاده خود نیز بانواج خویش موار شده روبروی آن کوه بکومک آنها مستعد ایستاده ماند مخالفان برین حال اطلاع یافته قصد مداخلت و ممانعت نمودند و ازینجهت که مبارزان توپخانه منصور ساعتی آرام گرفته دست از جنگ کشیده بودند و توپ و تفنگ نمی انداختند انتهاز فرصت نموده قریب هزار سوار ازان خیره رویان تیره روزگار بخیال محال و پندار دور از کار دلیرانه قدم جرأت از مورچال بیرون نهادند و بغوج راجه راجروپ نزدیک رسیده بجنگ و پیکر در آویختند چون حضرت شهنشاهی اوائل این روز نصرت امروز سرداران سپاه ظفر پناه را بحضور لامع النور طلب داشته در مراتب یورش تاکیدات مصرعانه و ارشادهای پادشاهانه

روزگار شان بر زمین ادبار زند و بعودای دور از کار هزار بار گرد
 نخوت انگیزند سپهر شان بر خاک مذلت انگند دائم از محال
 جوئی داغ حسرت بردل و پای حیرت در گل ببندد و مدام از
 ننگه جوئی چشم دولت خیره و روز حشمت تیره یابند بناخن
 سعی خویش همه چهره اقبال خراشند و بدست تدبیر خود خاک
 ناکمی بر فرق آمال باشند * شعر *

کمی را که لطف ازل یاور مت * همیشه ز بختش بصر انهرست
 چو اقبالش آید بخصم انگلی * کند دشمنش را فلک دشمنی
 ک شاید عدویش چو بازی کین * زند آسمانش سبک بر زمین
 بار هر که جست از خصومت نبرد * نه با او که با چرخ آویزه کرد
 بد اندیش از بخت بد کشته * جهان کین ز بد خواه او خواسته
 از شواهد صدق این مدعا شکست یافتن دارا بی شکوه باطل ستیز
 هزیمت نصیب مت بتازگی در اجمیر از جنود نصرت نشان و
 آواره شدن بوادی هلاک و خذلان تبیین این مقال آنکه پس از
 سه روز آویزش و پیکار که میان مهاکر گینی کشا و عادی تیره بخت
 ادبار لوا بتوپ و تفنگ نیران جنگ اشتعال داشت و چنانچه
 گزارش یافت صورت پذیری یورش در مرآت ضمیر مصلحت کیش
 امرای خیر اندیش جلوه ظهور نمی نمود و سران و مهپداران لشکر
 منصور صلاح در سواری و جنگ فوج ندیده وقوع نصرت و ظفرا
 بزودی و آمانی گمان نمی بردند روز میوم که یکشنبه بیست و نهم
 جمادی الآخره مطابق میوم فروردی بود از نیرنگی اقبال بی زوال
 شهنشاه جهان و شگرف کاری طالع والی گیهان خدیو گینی متان

ذکر محاربه شیران بیشه هبجا و نهنگان بحر و فا و فتح و فیروزی اولیای دولت و فرار دارا بی شکوه بد عاقبت از اجمیر

مصلحت سنج دقائق آفرینش که رموز حکمت نهانش چهره
انروز حال جهان مت چون بشگرف کاری مشیت بالغه نقش
اقبال برگزیده را در کار گاه عز و جلال در صفت نشین سازد و اسباب
دولت و کمال سعادت در پیشگاه ازل بدست عنایت خویش
پرداخته خواهد که چتر والای جهان خدیوی و عالم گیری بر فرق
فرقد ملی عزت او بر افرازد نخست باقتضای حکمت کامله اختر
طالع دشمنان نژده سگال و مدعیان باطل خیال را به وصال نکال
انگنده پرتو نظر هدایت اثر توفیق که شمع راه سعادت و بختیاری
همان تواند بود از حال آن گروه خسران پژوه باز گیرد و قضا و قدر
را که طرازندگان صور آمال و نقشبندان بدائع احوال اند از موافقت
آرا و عزائم آن کج اندیشان محال طلب باز دارد تا نقش هر
صامول که بملک بد اندیشی بر لوح تدبیر کشند باقتضای تقدیر
کج نشیند و صورت هر مطلوب که بچشم بد خواهی در مرآت اندیشه
بینند عکس آن در آئینه وقوع جلوه ظهور گزیند پیوسته بخت و آزون
چرخ دولت شان در رهگذر باد نهد و همواره طالع بد شگون رخسار
امید شان بصیلاب دهد از دست زمانه لطمه حرمان بر رو و سنگ
ناکامی بر سبزه خورند و بپای نا مرادی و مرگشتگی وادی بخت
برگشتگی سپرند بوموسه دیو پندار اگر صدره بعزم پیکار برخیزند

مقاومت مردم خوب کار آمدنی باعث تلف میگشتند و احتمال آن بود که باوجود این نیز کاری از پیش نرفته خدا نخواستہ چشم زخمی بجنود مسعود رسد که تدارک آن مشکل باشد لهذا در باب صف آرایی و یورش و حمله بردن بر اعدای بد منشا سرعت و تعجیل جائز نداشته بذاب رعایت مراتب حزم و تدبیر تالی و تاخیر می ورزیدند و منصوبه می اندیشیدند که می آنکه مردم خوب ضائع شوند و بی فائده جمعی برخاک هلاک افتند صورت فتح و نصرت در آئینه حصول جلوه گر آید و نیز ظفر و فیروزی از افاق اقبال چهره نماید تا آنکه کار کنان آسمانی و نقش پردازان تقدیر که همواره در تمهید مقدمات رفعت و اعتلای این دولت ابدی بقا و اعداد مواد غلبه و استیلائی این سلطنت ازلی بنا چهره کشای بدائع اسباب اند و پیوسته مقاصد و مدعیات این برگزیده آلهی را بنوعی که در حوصله عقول و اوهام نگنجد و مدارک و اقام در بینان بمقیاس تصور نسنجد بدست توفیق سرانجام میدهند شاهد این فتح دشوار نما را بدیع ترین صورتی و آسان ترین وجهی پیرایه حصول بخشیده بر منصف ظهور جلوه دادند تا ظاهر بینان سبب اندیش و تدبیر گزینان تقدیر ناشناس را که از سر کار و کنه اقبال این برگزیده ذوالجلال غافل اند روشن و مبرهن گردد که بخت جهانکشایش کامیاب نصرت ازلی و دولت عالم آرایش بهره اندوز تایید لم یزلی مت •

زهر موفرو ریخت توپ و تفنگ * در آتش نهانگشت میدان جنگ
 بانداز خون ریز هم از دو مو * نهستند برق انگنان رو برو
 القصة مبارزان خصم افکن دشمن شکن بصدقات توپ و ضرب زن
 زلزله در احساس قرار و ثبات اعادی انگنده سرگرم تلاش نصرت و
 غیر زنی بودند و آن تیره بختان باطل ستیز نیز از مورچالها توپ
 و تفنگ و بان بر توپ خانه همایون و افواج منصور انداخته آثار
 مدافعت و مقاومت بظهور میسرانیدند و آن روز و آن شب و روز
 دیگر تا سه پاس برین وتیره نائره حرب و آویزش نیمایین اشتعال
 داشت و گاهی جمعی از مخالفان محال اندیش از مورچالها بر
 آمده خبرگی مینمودند و قابوی کین جسته در کمین انتهاز فرصت
 بودند و چون اهل توپخانه همایون اسایش و آرامش را خیر باد
 گفته در مراسم پاس داری و لوازم هوشیاری تهاون نمی ورزیدند و شب
 و روز کمر همت بسته مردانه وار میکوشیدند مخدولان محال طلب
 محال دستبرد نمی یافتند و ازین جهت که مورچالهای غفیم بد
 فرجام در کمال متانت و استحکام بود و چنانچه مذکور شد مرتا
 مرد در دیوارهای استوار بر آورده مدی شدید و حائلی محکم
 در پیش رو داشتند و جا بجا توپ و تفنگ و سائر آلات نبرد
 و ادوات جنگ نصب کرده از مرجعیت خاطر در پناه حمایت
 دیوار همت بمدافعت و محاربت می گماشتند بنابراین شیخ میرو
 دلیر خان و سائر سرداران موکب ظفر نشان از روی پیش بینی و دور
 اندیشی مصلحت دولت درین نمیدیدند که حوار شده بر مورچالها
 یورش کنند چه در صورت ثبات و انتقال مخالفان در مراتب

همراهان بموجب حکم معلی توپخانه را بقدر یک توپ انداز از موکب نصرت طراز پیش برده در جای مناسبی باز داشت و چون بغنیم نزدیک بود از کمال دور بینی و حزم بادشاهانه حکم اشرف صادر شد که عمده نوئیذیان عقیدت منش شیخ میر با لشکر التمش و دلیر خان با دلیر و رنمست پسران بهادر خان روهیله از معسکر ظفر قرین پیش رفته نزدیک به توپخانه مهدای رزم و پیکار و از غدر و دسست برد مخالفان خبردار باشند و روز دیگر عساکر گردوبی شکوه نیم گروه پیش آمده نزول نمود و از پیشگاه جلال پرتو اشارت یافت که امیر الامرا با جنود برانغار و راجه جیحنکه با فوج هراول بر دسست رامت موکب نصرت شعار محافضی کوهله بهازی و جیوش جرانغار در دسست چپ عسکر فیروزی اثر در برابر کده بینهلی دایر کند و سائر افواج بحر امواج با لشکر قول بر اطراف و حواشی دولتخانه والا نزول کرده دایره سان بر مرکز اقبال احاطه نمایند و درین روز صف شکنخان توپخانه را از جایی که بود پیشتر برده بفاصله نیم توپ انداز در برابر مورچال های غنیم عاقبت و خیم نصب نمود و مجاهدان دشمن سوژ شعله امروز کوشش و جدال گشته برخنه کردن دیوار عمر مخالفان و هدم بنیان احتفال مقهوران بازوی جرأت و جلالت کشودند و توپ رعد خروش قیامت نهیب از طرفین بغرش در آمد و محاب زاله ریز تفنگ از هر دو مو بارش گرفت هوای معرکه از دود باروت نمودار ابر صاعقه بار شد و زمین کارزار از مجاورت شعله و شرر حکم کبرییت اهر پندیرقت

• شعر •

مذکور و محمد شریف نام نوکر عمده او که او را قلیچ خان خطاب داده دران اوقات میر بخشی ساخته بود و برق انداز لمان و جمعی دیگر بضبط و نگاهداشت آن گماشت و ازان گذشته مورچالی دیگر که بکوه معروف بکوکله پہاڑی متصل بود نامزد سپهر بی شکوه کرده میاه مردم او را با مغول پسر تحماق خان خوابی آنجا گذاشت چون برخی از احوال آن کوتاه اندیش بدسگال که مقدمه گزارش موانع اقبال بود بتحریر پیوست اکنون بنگارش وقائع موکب ظفر لوا پرداخته لک نکته پردازا دامتان طراز نصرت و فیروزی میسازد بیست و پنجم جمادی الآخره شهنشاه گیتی پناه بآئین صف آرائی و توزوک جهان کشائی از پانزده گروهی اجمیر نهضت نموده نواحی تالاب رامسر را از نزول والا مربر اوج سپهر برانراشتند و روز دیگر نیم گروهی موضع دیورانی که از آنجا تا اجمیر سه کوه ست و تا محل اقامت دارا بی شکوه اندک مسافتی داشت مرکز رایات فلک فرسا گردیده فرمان قهرمان جلال صادر شد که صف شکنخان میر آتش توپخانه همایون را برده و بروی مورچالهای غنیم در مکانی مناسب نصب نماید و شروع در پیش برد کار و تمهید مراسم رزم و پیکار کرده تفنگچیان برق صولت و شعله خوبان جنود دولت سرگرم دشمن سوزی و آتش انروزی گرداند و جمعی از مبارزان نبرد جو مثل پردلمان و سید نصیر الدین دکنی و جمال و عنایت پیجاپوری و یوسف نیازی و ایمن آفریدی بهمراهی خان مذکور مامور شدند و او با

و چون میدانست که لشکرش تاب صدمهٔ عسکر اقبال و طاقت مقاومت با مواکب جاه و جلال ندارد و جرأت صف آرایی و معرکه پیدرائی در خود نمی یافت از کوته اندیشی و ناقص خردی مصلحت وقت در آن دید که درهٔ کوهستان اجمیر را که از دو جانب بجزال فلک تمثال محدود مت گرفته مراسم عرض آن را مورچال بزند و سبها ساخته بتوپ و تفنگ و سائر آلات و ادوات جنگ استحکام دهد و باین عنوان روزی چند گذرانیده به بینه که چه رخ می نماید از بدمعنی غافل بود که باستظهار مشتی خاک و گل که دست کوشش باطل برهم نهد از آسیب سطوت تند میل غروشان ایمن نتوان نشست و بدیوار پستی که بر آورده همت کوتاه بود بلند آفتاب تابان را راه نتوان بست القصة باین خیال خام و تدبیر مسست نا تمام قبل از وصول مواکب ظفر اعلام شروع در بختن مورچال نموده سبها بر مردم خود بخش کرد و هر سبده بعد از محافظت و اهتمام یکی از عمدها مقرر ساخته بآلات توپخانه استحکام تمام داد از جانب یمین خویش مورچال نخستین که متصل بکوه کدهٔ بیتلهی بود بکار فرمائی مید ابراهیم که او را مصطفی خان خطاب داده بود و عسکر خان نجم ثانی و جان بیگ پسرش که در آن وقت میر آتش بود مقرر نمود و مورچال پهلوی آن بغیر روز میواتی که از سرداران عمده او بود میرد و در جنب آن چند توپ کلان بر فراز پشته که بر دره مشرف بود نصب کرده نزدیک بآن جای بودن خود قرار داد و از جانب چپ پهلوی خود مورچالی دیگر بسته شاهنواز خان را با پسران و سائر اتباع و اشباع خان

اظهار مینمود نیمت امید از نیل مطلب بریده باجمیر مراجعت
 نمود و راجه از آنجا برگشته روانه جودهپور شد و باوجود اینمرااتب
 دیگر باره دارا بی شکوه بعد از برگشتن دوین چند از حام طمی و
 باطل اندیشهی سپهر بی شکوه را باصه موار نزد راجه فرستاد که بهر نوع
 که باشد اجرا بکنند تدبیر و تزییر باجمیر کشاند آن ثمره شجره
 فساد بر جناح سرعت شفاخته در نواحی جودهپور بار رسیده و
 ملایمت بسیار کرده تکلیف آمدن را بسرحد مبالغه و الحاح رسانیده
 و چون راجه از صدمه قهر و مطوت بادشاهی لطمه پیم و دهشت
 بر رخسار همت خورده بود و خدای و استیصال خویش در صورت
 اتفاق بآن بیخرد محال اندیش بدیده پیش بینی مشاهده
 مینمود و از مرده عفو و بخشایش خدیو زمان و وصول منشور امان
 حیات تازه یافته بیقین میدانست که اگر این بار راه خلاف و طغیان
 پیماید و طریق سرکشی و عدوان سپارد بعد ازین ندامت و اعتذار
 موافق ندارد و جرم باقتضای رای مصلحت بین و خرد صواب
 گزینانسون ملایمت و الحاح او نپذیرفته قدم عزیمت بر چاند
 انابت و بازگشتی که کرده بود استوار داشت و بلیک و لعل و
 لطائف معاذیر و حیل دفع التوبه مینمود تا آنکه آن شعبه دوحه
 خصوصیت و عفا از آمدن او نومید شد و بی نیل مقصود باجمیر
 معادلت نمود و چون دارا بی شکوه قطع طمع از آمدن راجه کرده
 از اتفاق و امداد او دیده امید فرو بست و مقارن اینحال راپات
 جهانکشا نیز باجمیر نزدیک رسید بالضرورت صالح کور در ارتکاب
 آویزش و پیکار دیده خواه مخواه دل بر محاربه سپاه ظفر پناه نهاد

در طلب او کرد مودمند نیامد بالجمله چون دارا بی شکوه بمیرته که
 سه منزلی جودهپور امت رسید و اثری از آمدن راجه جسونت سنگه
 ظاهر نشد متردد خاطر گشته آنجا توقف نمود و دو بین چند نام هندوی
 معتمد خود را نزد او فرستاد و طلب ایفای وعده و تکلیف سرعت
 در آمدن کرد و فرستاده مذکور در پنج گروهی جودهپور که راجه
 مدتی بود که ببهانه انتظار فراهم آمدن اعوان و انصار آنجا مقام
 داشت و در آمدن تعلل و امهال می ورزید بار بر خورده پیغام
 رسانید و او جواب داد که وجه تاخیر انتظار رسیدن مردم و درست
 شدن سنگ جمعیت ست و صواب دید من آنست که دارا بیشکوه
 بیشتر رفته در اجمیر که مرکز اوطان راجپوتان امت رحل اندازد
 تا اقوام راجپوت از همه سو رو بار آرند و من نیز سپاه و اتباع
 خود جمع نموده عنقریب میرم و فرستاده را رخصت نمود بذابری
 آن بیخرد برگشته روزگار بامید رسیدن و فراهم آمدن راجپوتان
 بیشتر باجمیر آمد و تربیتخان ناظم مهمات آنجا چون تاب مقاومت
 نداشت قبل از وصول او چنانچه سبق ذکر یافت از آنجا برآمده
 بموکب معلی پیوست و دارا بی شکوه بعد از رسیدن باجمیر
 دگر باره دو بین چند را نزد راجه جسونت سنگه فرستاد که محرک
 شده بزودی او را بیارند این نوبت در بیعت گروهی جودهپور در
 حالتی که راجه را ازاد آمدن اجمیر بنابر مقدماتی که گزارش
 پذیرفت فتور یافته عزم مراجعت جزم شده بود بار بر خورده تحریک
 و تاکید آمدن نمود چون از میمائی حال و فحوائی مقال دریافت
 که عزم آمدنش بسستی گرائید و در مقام یکدلی و اتفاق که

نسبتی که بآن خسارت کیش داشت ترحم و عطوفت بحال آنها نموده و جیدین ضراعت بر زمین عبودیت سوده بزبان محزو انکسار درخواست عفو تقصیر آن نابکار از مراحم شهنشاها نه کرد و معروض داشت که اگر عاطفت پادشاهی رقم صفح بر جریده زلات او کشد و آن خائف نا ایمن را بمژده عفو و امان جان بخشد هم اینمعی بامع سرنرایی این بنده خواهد گردید و هم آن وحشی رمنخورده بکمند اطاعت و انقیاد درآمده دگر باره از سر صدق و اخلاص گردن بطوق بندگی خواهد بپرد مراحم والای پادشاهی که نمونه الطاف آلهی امت بقبول این ملتسم آن عمدۀ راجهای دولخواه را عزت و مربلندی بخشیده حکم همایون صادر شد که از جانب خود مکتوبی بار نویسد و مصحوب یکی از معتمدان خویش فرستاده او را از وادی خلاف و گمراهی بمسلک تویم عبودیت و دولخواهی رهنمون گردد و بنویسد عفو جرائم و صفح مآثم مستمال ساخته از اراده پیوستن بدارا بی شکوه باز دارد و از پیشگاه مکرمت و تفضل نیز منشور نجات و رقم عفو زلات بنام آن گمراه صادر گردید و چون مرده این فضل و موهبت و بشارت این بخشش و مرحمت بار رسید دل وحشت منزاش را که مغلوب جنود خوف و هراس و دستخوش هزار اندیشه و رسواس بود آرام و اطمینان حاصل شده از دهشت و مراحمگی باز آمد و اینمعی را فوزی عظیم و نعمتی مغتنم دانسته از بیست گروهی جودهپور که بعزم آمدن اجمیر و لاحق شدن بجنود ادبار دارا بی شکوه برآمده بود نسخ آن عزیمت نامواب کرده مراجعت نمود چند آنکه آن باطل پزوه مبالغه و الحاح

و در نزول و رکوب شیعه حزم و احتیاط که منطازم آزمائی و اسلح
جهانگشائی مت مرعی دارند اکنون چون بحکم انتضای مقام
ذکر شمع از حال دارا بی شکوه بد نرجیم بعد از رحیدس بمیرته و
کیفیت معامله او با راجه جسونت ملکه تیره ایام از متممات داحتان
طرازی و وقایع نگار صفت سر رشته موانع موکب اقبال اینجا گذاشته
بر مر آن سخن می رود و نخست بذکر محملی از حال راجه مذکور
که مقدمه اتمام این مقال ست تمهید کلام نموده مقصود را گزارش
میدهد آن جهالت منش ضلالت شعار چون در جنگ ناشجاع
مصدر بغی و عصیان گشته از موکب نصرت نشان رو گردان شد
از آنجا که جرم و زلت خویش را از پایۀ عفو و بخشش فراتر میدید
و به یقین میدانست که انواع قاهره عنقریب بتلایب و تنبیه او
معین خواهد شد ناچار چاره کار دران دید که محرک سلسله شورش
و انصاف دارا بی شکوه گشته بلطائف ترغیب و تحریض او را
بجانب خویش کشد و از الوس راتهور و دیگر اقوام راجپوتان
لشگری فراوان گرد آورد و باستظهار از رایت خلاب اندیشی و محال
جوئی بر فرازد و آن بیخرد رسیده بخت را با خود شریک بلا سازد
بنابرین بعد از رسیدن بمجوده پور چنانچه مذکور شد بتحریک
و اغوای دارا بی شکوه پرداخت و خود در صدد فراهم آوردن
راجپوتان و سرانجام لشکر شده منتظر رسیدن او بود در خلال این
احوال راجه جیسنگه که بحسن خدمت و دولخواهی و فرط عقیدت
و خیر اندیشی در پیشگاه خلافت منظور انظار قرب و اعتبار و پیشوای
راجهای بلند مقدار بود بنابر رعایت مراسم جنمیت و رابطه

و جانباز خان و فخر القدر خان و قایل خان و امانت خان و خواجه صادق
 دهنی و اعتبار خان خواجه سرا و جهانگیر قلی بیگ داروغه تور
 خفه و خسرو چیل و قادر خواجه و خواجه بختادور و دربار خان و جمعی
 دیگر از بندها مقرر گشته محافظت میمند قول بحسن بصالت
 و اخلاص اصالخان و نگاهداشت میمیره بخدست گذاری تربیت خان
 تفویض یافت و با هر کدام قشونی از مبارزان نصرت اعتمام آماده
 رزم و پیکار شد و در نوح دیگر بطریق طرح بر یمن و بسار قول
 مرتب گشته در جانب راست مرتضی خان با بهکونت منگه
 هاده، نصرت خان و رگنا ته منگه راتهور و خانه زاد خان و احد
 کسی و قلندر داود زئی و سید حامد ولد مرتضی خان و ابراهیم
 خویبکی و در جانب چپ الله یار خان با ملازمان جلو و گرز
 برداران و اود پهبان راتهور و سید بهادر و شیخ ظریف فرملی مستعد
 کوشش و جانفشانی گردیدند و سرگردگی فوج قراول به تکاپوی
 جرأت و سپاهیگری ظاهر خان و عبد الله خان مغوی شد و رعد انداز
 خان و شمسوار بیگ و خواجه رحمت الله ده بیدی و آتش قلماق
 و ترکناز خان و گدا بیگ و خواجه حسن ده بیدی و ولی بیگ
 و محمد شریف ده بیدی و عبد الله بیگ نیمن و در دست بیگ و
 زمرة الیاسة کابل بهمراهی آنها کمر همت بر میدان عبودیت بستند
 و حکم معلی صادر شد که بعد ازین انواع نصرت قرین باین توزوک
 و آئین سوار شده آماده و مسلح مراحل دولت و فیروزی سپارند

دربا موج فرمان پذیر شدند و مردارچی جرافغار نیروزی آثار نامزد
گرامی گوهر محیط ملطنت تابان اختر مظهر خلانت پادشاهزاده
ارجمند سعادت توام محمد اعظم گشته حکم عدکه - پناه ایهان با بهادر خان
و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان و نصرت خان و ملتفتخان
و شیخ نظام ولد شیخ فرید و میر ابراهیم میر توزوک و فضل الله خان
و مید حامد بخاری و شیخ نظام قریشی با جمعی دیگر در آنطرف
صف آرای نصرت گردند و فیض الله خان و دیندار خان با گروهی
از مبارزان نبرد جو بهر ادلی این فوج مقرر شدند و محمد امین خان
میر بخشی با جوتی از بهادران کار طلب مثل مید مسعود بارهه
و فرهاد بیگ علیمردان خانی و محمد طاهر نواسه رستم خان و کامگار
خان و عباس افغان و سید علی اکبر بارهه و ازبک خان و قطب
کلی و روپسنگه راتهور و مید تاتار بارهه در دست راست موکب
جلال بطریق طرح تعین یافت و هر ادلی این فوج بر اجه راجروپ
قرار گرفت و هوشدار خان و شرزه خان و غیرت خان و پلنگ حمله
و میرزا علی عرب و عباد الله بیگ و راجسنگه کور و گروهی دیگر
از دلیران عرصه و غا طرح دمت چپ شده (هزبر^۵ خان بهر ادلی آنها
معین گشت) و در قول نصرت طراز که مطلع خورشید رایت بادشاهی
و میمنت پذیر سایه چتر ظل آلهی بود عبد الرحمن بن نذر محمد
خان و ناضلخان و عابد خان و افتخار خان و تهور خان و ایرایان
و آقا یوسف و محمد علی خان و قباد بیگ و شیخ عبد القوی

---

(۵) راجه جیسنگه کور (۶) بیگ نسخه (۷ ن) هزبر خان

شش گروهی تالاب رامسر محل نزول عسکر ظفر اثر گردید و طاهر خان که برسم قراولی پیش آمده بود اواخر روز بعد ملازمت رمیده آنچه از کیفیت حال غنیمت دریافته بود معروض داشت و باز مرخص شد و درین منزل حضرت شاعنشاهی پرتو توجه بترتیب و توزک لشکر و تقسیم انواع نصرت اثر انگنده تعیین صغوفت اقبال فرمودند و سرگردگی هر اول بجوهر شهابست و دلوری راجه جیصنگه و دلیر خان مقرر شده حسن علیخان و بهوجراج کچهواوه و دلیر و رمصت پسران بهادر خان روهیل و مورجمل کور و بهار سنگه کور و پرتیجراچ بهاتی و جمعی دیگر از مبارزان کار طلب جلالت نشان بآنها معین شدند و صف شکنخان با توپخانه منصور و زمره برقدازان در پیش صف هر اول مقرر گردید و سرداری التمش بحسن شجاعت و کوشش زبده نوینان اخلاص منش شیخ میر مفوض گشته امیر خان برادر او و راجه رایصنگه راتهور و کیدریسنگه بهورتیه و جان نثار خان خویشگی و جگت سنگه هاده و میر رستم و منگلخان و مید منصور و سید زین العابدین بخاری و شجاع خان و میرداد افغان و جعفر بیگ ترکمان و بایزید غازی و گروهی دیگر از دلیران جلالت کیش بهمراهی او مامور شدند و برافغان نصرت شعار بسرداری زبده امرای رفیع مقدار امیر الامرا رونق گرفته پسران خان مذکور و گنج علی خان و بیرم دیو میسودیه و جبل سنگه میسودیه و معصود خان و ابو المکارم ولد افتخار خان مرحوم و چندی دیگر در ملک کومکدان او انتظام یافتند و خانعالم و راجه نرمنگه کور و محمد بیگ و یادگار بیگ بهراولی آن نوچ

امانه مصري افغان بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و غلام
 محمد افغان بمنصب هزاری چهار صد سوار کامیاب عنایت
 پادشاهانه گردیدند [هزدهم محمد امین خان که بنابر قریب وصول
 دارا بی شکوه بموجب امر اعلی از نواحی لوه کده برگشته بود
 با همراهان بموکب اقبال پیوسته سعادت اندرز ملازمت اشرف شد
 نوزدهم نواحی قصبه توده که جاگیر و وطن راجه رایسنکه سیسودی
 مت از نزل موکب ظفر قرین فیض آگین شد و راجه مذکور یک
 زنجیر نعل و دو سر اسب با دیگر آشیا پیشکش نمود و درین منزل
 همایون یگروز مقام شد چون غنیم نزدیک و جنگ قریب بود حکم
 والا صادر گردید که خزانه و زوائد کارخانجات و احوال و احوال غیر
 ضروری بقلعه که در قصبه مذکور واقعست برده نگاه دارند و باقتضای
 رای اصابت بغیرا بعضی از پرحقاران و خدمتگذاران سراق عزت را
 که سعادت پذیر دولت همراهی بودند نیز آنجا گذاشتند و راجه
 رایسنکه را خلعت مرحمت کرده بمحافظت قلعه گماشتند (درین
 هنگام دلیر خان بمرحمت اسب با ساز طلا و بهادر خان بعنایت
 نزه و خود و سید قاسم قلعه دار اله آباد بمنصب سه هزاری هزار
 سوار و خطاب شهابت خان و پرتل خان بعطای خلعت و دلیر ولد
 بهادر خان روپیه و زنجهای هر یک بمرحمت اسب و خواجه
 عنایت اله بانعام دو هزار روپیه و عطای خلعت سوزازی یافتند
 و بیست و یکم رایات عالیات از توده نهضت نمود و بیست و چهارم

اندروخت میزدیم تربیت خان حاکم اجمیر که قبل از وصول دارا بی شکوه بآجا از قلعه برآمده بود بموکب نصرت قرین پیوسته ادراک دولت ملازمت نمود پانزدهم امیر خان که بموجب امر لازم الانقیاد مراد بخش را از قلعه دار الخلفه شاهجان آباد برآورده بکوالیار رسانیده بود به معسکرهایون پیوسته کامیاب ملازمت اشرف گردید (۲) پهل خان و شرزه خان از کومکیان شیخ میرو ترکناز خان از همراهان صف شکنخان شرف تعبیل سده سینه یافتند (و چون دارا بی شکوه باجمیر رسیده آماده رزم و پیکار بود رای مهرانوار ههنشاه نصرت شعار چنین اقتضا نمود که جمعی برسم قراولی تعین فرمایند تا از کیفیت لشکر مخالف آگهی یافته خبر رسانند بنابرآن شانزدهم طاهرخان را بعنایت ترکش نوازش نموده با جمعی دیگر بدین خدمت رخصت فرمودند (و هرچس کور بمرحمت جمدهر مرصع مباهی گشته بهمراهی خان مذکور معین شد و درین هنگام زبده نوئیخان عقیدت منش شیخ میرو بمرحمت پنج سر اسپ ازان جمله یکی عربی باساز طلا مورد انظار عاطفت گردید و راجه نرسنگه کور بعنایت علم رایت مباهات افرخت و مهدی قلی خان سپاه منصور باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار سوار و راجه کهن سنگه تونور باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و خواجه رحمت الله ده بیدی باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی میصد سوار و از امل و

پانصدی هزار حواری مباحی گشت و درویش بیگ از اصل و اضافه بمنصب هزارری هفت صد سوار سربلند شد ، هفتم نزدیک قصبه هندون مضرب خیام فیروزی گشت و آنجا یکروز اقامت شد درین منزل صف شکنخان که از شیخ میر در عقب مانده بود باهمراهان بموکب معلی پیوسته احراز دولت زمین بوس نمود و بعنایت خلعت کسوت مباحات پوشید و فاضل خان و امالتخان بعطای خلعت خاص اختصاص یافتند و چون رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی چنان اقتضا نموده بود که پرده گزینان سرادق عظمت و انبال را بمستقر الخلافه اکبر آباد فرستند شیخ میرک و رضوی خان و سید هدایت الله صدر و لطف الله ولد سعد الله خان و معین خان و جمعی دیگر را بمرحمت خلعت نواخته مقرر فرمودند که مخدرات مشکوی حشمت و ابهت را بمستقر الخلافه رسانند نهم موضع وزیر پور مخیم عساکر منصور گردید درین تاریخ بهادر خان که بموجب پریغ همایون از پادشاهزاده محمد سلطان جدا شده روانه پیشگاه حضور گشته بود بموکب ظفر نشان پیوسته دولت زمین بوس درینانت و این منزل نیز یکروز فیض اندوز اقامت موکب جاوید فیروز گشته یازدهم از آنجا کوچ شد و تا هنگام وصول بقصبه توده در جایی اتفاق مقام نیفتاد درین تاریخ مید قاسم قلعه دار آله آباد که آن حصن فلك بنیاد را بخاندوران سپرده خود از روی مدق نیت بقدم عبودیت روانه درگاه آسمان جاه گشته بود بادراک دولت آستان بوس چهره انروز طالع گردید و بعنایت خلعت و خطاب شهابمخانی و بمنصب سه هزارری هزار حواری سرمایه اختار

دو هزار و پانصدی دو هزار سوار و عطای خلعت و اسب و
 فیل و علم کامیاب عاطفت گشته مرخص شد و اندر من بندیده
 بمرحمت خلعت و خنجر مرصع و اسب و علم و راجه مهاسنگه بهدوریه
 بعنایت خلعت و اسب و مترجمین بندیده (۲) عطای خلعت
 و اسب و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و دو
 صد سوار و او بهگونت سنگه و جیسنگه بهدوریه (و جمعی دیگر از
 راجپوتان بعنایت خلعت مباحی شده بهمراهی او معین گردیدند
 و عزت خان از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و هفت صد سوار
 و حسنعلی خان بمرحمت اسب نوازش یافتند) و همگی بعنایات
 خضر وانه مرفرازی یافتند دوم جمادی الآخره ریات نصرت طراز از
 شکار گاه باری باهتزاز آمده (روز دیگر مقام شد درین اوقات
 مهابتخان صوبه دار کابل و اعتماد خان صوبه دار کشمیر هریک
 بعنایت ارسال خلعت و هوشدار خان بمرحمت یک قبضه همشیر
 مفتخر گردیدند و دوزنجیر فیل پیشکش راجه نرمنگه کنور و دوزنجیر
 فیل پیشکش حسام الدین خان بنظر انور رحیده رتبه پذیرائی یافت
 و محمد مقیم دیوان بیوتات بعنایت خلعت و خطاب مقیم اخانی
 سر بلندگشته خدمت دیوانی سرکار ملکه ثریا جناب تقدس لقاب
 نور انزای هودج عفت و احتجاب روشن آرا بیگم ضمیمه خدمتش
 شد و فوجدار خان از تغیر یزدانی بفوجداری روپاس خلعت
 سرافرازی پوشیده باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و

و بختیاری قره باصره ابهت و نامداری بادشاهزاده نیک اختر
 والا گهر محمد اکبر با مائثر ثمرات ریاض سلطنت و پرده گزینان
 تنق عظمت که بموجب فرمان طلب از دولت آبد آمده بودند
 بحرم کعبه حضور رسیده کامیاب سعادت ملازمت گردیدند و اصالت
 خان که در خدمت بادشاهزاده نیک اختر والا تبار از دکن آمده بود
 شرف استقام مدد سپهر احترام دریانت و اکرام خان بتفویض قلعه
 داری مستقر الخانة اکبر آبد از تغیر رعد انداز خان مورد انتظار
 اعتماد گشته بعنایت خلعت و اسب و علم و شمشیر و ماده نیل
 مباهی شد و خواجه عبید الله بقلعه داری گوالیار تعیین یافته
 باتزایش منصب و عطای خلعت و علم و شمشیر و اسب و ماده
 نیل و خطاب عبید الله خانی و از اصل و اضعه بمنصب دو هزاروی
 هزار سوار سر بلند گردید و محمد مقیم دیوان بیوتات بخطاب مقیم
 خانی نامور شد و چون چندت بندیده که هنگام معاودت زیات
 خورشید تاب از پنجاب در سلک کومکیان آنصوبه انتظام یافته بود
 باغواهی شقارت و تیره بختی راه بغی و طغیان پیدموده از آنجا فرار
 نموده بود در وطن خویش رفته بدزدی و رهزنی و انساد که شیمه
 قدیمه آن ضلالت نهاد بود قیام مینمود و مترددین راه مالوه از
 شورش انگیزی و عصیان او در آزار بودند لجرم درین ایام دفع شر
 و زرع ضرر آن مدبر بد گهر وجه همت ملک پیرا گشته موبهکرن
 بندیده که هم از قوم اوست و از حقائق بوم و بر آن ولایت و کیفیت
 مرزمین آن گروه فساد آئین آگهی داشت به تنبیه و استیصال
 آن خصران مآل تعیین یافت و باضافه پانصدی هزار سوار بمنصب

حرکت شده بود معلوم نمود و رهن و فتوری در ارکان عزم و داعیه اش
 بهم رسید و در مصلحت کار خویش متبردد گشت درین اثنا
 نوشتن از راجه جسونت سنگه عصیان منش مشعر بکیفیت حال
 خود و تحریض آمدن آن ناقص خرد بصوب اجمیر بار رسیده
 محرک مله مله عزیمت باطلش گردید و باستظهار موافقت
 و موافقت آن شقاوت شعار و امید جمعیت تبدیله راتهور و دیگر
 اقوام راجپوتان که اوطان آنها در نواحی اجمیر بود تجدید اراده ناسد
 خود نموده در پیش آمدن دلیر شد و در هر منزل نوشته مبنی
 بر مزید ترغیب و تاکید از راجه جسونت سنگه ضلالت کیش بآن
 فتنه جوی محال اندیش میرمید و آتش عزمش بباد سفاقت
 تند تر میشد تا آنکه بمیرنه که سه منزلی از جوده پور است
 رسید و تقه حال بد مآل آن تیره بخت برگشته روزگار عفریب
 مرقوم خامه حقائق نگار خواهد گردید اکنون عنان یگران قلم بصوب
 تحریر وقائع حضور اشرف تافته از جایی که سر رشته سخن از کف
 گسسته بود دیگر باره سوانح نگار میگردد بیست و هفتم جمادی الاولی
 و ایات جهانکشا پرتو دولت و بختیاری بشکار گاه باری انگنده عمارات
 فیض اساس بکفار تالاب مهبط انوار نزول خاقان فلک جناب گردید و
 سه روز در آن نخچیرگاه اقبال بساط اقامت گسترده نشاط اندوز شکار بودند
 و چون قراران در بیدشاهی آن نواحی دو هیر دیده بعرض همایون
 رسانیدند شهزاده شیردل هنر صولت بشکار آنها توجه فرموده آن
 دو سبب جانگزی را که مضرت رسان ساکنان آن سرزمین بودند
 به تفک از پای در آوردند درین هنگام غره نامیده حشمت

مواد شور و شر گوشه و گله اراده بر آمدن بصمت اجمیر و قصد صف
آرایی و نبرد با موبک عالم گیر می نمود لیکن از آنجا که مدعی
اقبال دشمن مال شهنشاه جهان رعب افکن باطنش گفته از لطمه
نهر و مطوت پادشاهی چهره همتش رنگ جرأت در باخته بود در
ارتکاب این عزیمت تردد داشت تا آنکه خبر جنگ آله آباد
بطریق غیر واقع و بر عکس آنچه روی نمود بار رسید و بسبب آنکه
بنابر چشم زخمی چند که موبک طفر پیوند را دران محاربه روی
داد بیدارنی که در عین جنگ و آویزش از معرکه قتال رخ تافته
بودند بی تحقیق انجام حال از خبرهای موحش کشور آشوب خود
را بدر بردند و نخصت آن اخبار کاذبه باطراف و اکناف رسیده
شورش افزا گردید و پس ازین خبرهای فیروزی اثر اولیای سلطنت
مامعه امروز دور و نزدیک گشته سرمایه امن و امان ملک و دولت
شد مچله آن نساد اندیش فتنه گر بمجرد شنیدن آن خبر کذب
اثر بی توقف و انتظار و تغیش حقیقت کلر عزیمت صوب اجمیر
مصمم نموده غره جمادی الآخره از گجرات برآمد و شاهنواز خان را
با جمیع اتباع و لواحق از پسران و خویشان و کوچ مراد بخش که آنجا
بود و اکثر کومکبان عمده آنصوبه مثل رحمت خان دیوان آنجا همراه
گرفت و سید احمد برادر سید جلال بخاری را که جز نسبت فرزندی
شاه عالم و انتساب بخاندان مکرم آن هدایت شعار کرامت شیم
بهره از شایستگی نداشت صوبه دار گجرات کرده چند کسی از نوکران
خود آنجا گذاشت و چون از گجرات سه مرحله پیمود باخبار منهدیان
و نوشتهایی که بار میرمید کذب اخباری که او را باعث جرأت برین

درآمده مر خود سري برداشت و دست تصرف و تعرض باموال و اشیاء و کارخانجات مراد بخش که آنجا مانده بود دراز کرده قریب ده لک روپیه از مال او متصرف گشت و چنانچه عادت آن تہی دست نقد سعادت بود ابواب اسراف و تبذیر کشوده در مدد فراهم آوردن لشکر و سپاہ شد و کومکيان آنصوبه را بداد و دهش واستمالت و بخشش فریفته بدادن مناصب نامناسب و زرہای بی موجب و خطابیہای بیجا ہنگامہ آرای سفاقت و بیخردی گردید و طمع در محمول و خراج بندر حامل خیز مورت نموده امینای گجراتی را کہ در زمان اعلیٰ حضرت یکچند حکومت آنجا کرده و آنوقت در گجرات بود از جانب خود بآنجاء فرستاد و صادق محمد خان ملازم سرکار والا کہ بنظم امور بندر مذکور قیام داشت بی کوشش و مدافعتی از بیجوہری و ناکردہ کاری خود معزول شدہ زمام مہام آنجا را بدست اختیار او گذاشت و چند روزی کہ امینا باین حکومت عاریت منصوب بود انواع اختلال بمہمات مالی و ملکی آن بندر رسانیدہ بتضییع اموال خاصہ شریفہ جسارتها کرد و آخر الامر ببازپرس عتاب بادشاہی کہ نمونہٗ سخط و عقاب الہی است گرفتار آمد بالجملہ دارا بیشکوہ خصران پڑوہ در گجرات مدت یکماہ و ہفت روز بسر بردہ فوجی آراستہ و لشکر شایستہ کہ بیست و در ہزار ہوار بود فراہم آردہ توپخانہ خوبی آراستہ دیگر بارہ دماغ ادبارش از بادہ غرور و پندار گرم شدہ خیالات فاسد بخاطر راہ داد گاہی عزم آن میکرد کہ از گجرات بصوب دکن رنژہ آنجا غبار نعاد انگیزد و از قطب الملک و عاملخان استعانت نمودہ در توفیر لشکر و تکثیر

بندگی که گوهریست کم یاب و درین قسم اوقات جز از دیربسی
 بندهای وفا کیش راست عبودیت و ثابت قدمان مسالک اخلاص
 و ندویت چشم نتوان داشت در کسی مشاهده نمیکرد بازوی همت
 سست کرده در مقام مدافعت و ممانعت نشد و با کمال دعوی دانائی
 و فهمیدگی سررشته صلاح دانی و صواب اندیشی از کف گذاشته
 بمقتضای رنجه خاطری و نقار باطن که دور از آئین بندگی است
 راه مصاصحه پیمود اگر بر جاده بندگی و دولتخواهی ثابت قدم بوده
 به نیروی جرأت و بازوی همت کار میکرد آن بیخورد فساد اندیش
 را که در آن وقت لشکر و سپاهی چندان نداشت مانع دخول باحمه
 آباد میتوانست شد و بر تقدیری که اینمعنی از نیروی طاقت و
 قدرت خود فراتر میدید بایستی که قبل از وصول او بانحدود از آنجا
 برآمده بدکن رود یا خود را به پدشگاه حضور رساند چنانچه شهنشاه
 هوشمند دانش آئین که از فرط پدش بینی صورت اینحال در مرآت
 ضمیر الهام پذیر میدیدند او را پیشتر درین باب ارشاد فرموده بودند
 و فرمان سعادت عنوان متضمن ایلمعنی از موقف عاطفت صادر
 شده بود حاصل که هم از خطایی کنکش و تدبیر وهم از کم عبارتی
 نقد اخلاص و ضعف عقیدت که همکنار را ازو خلاف متوقع بود بادای
 حقوق عبودیت موفق نگشته قرار گزیدن و سازگاری بدارای بیشکوه
 داد و با رحمت خان دیوان آنجا و جمیع کرمکیان آنصوبه باستقبال
 آن بی بهره جوهر دولت و اقبال از کجرات برآمده در موضع سرگنج
 که دو گروهی شهر است با او ملاقی شد و از روی هوا خواهی
 و خیر اندیشی پیش آمد و آن باطل پزوه بی مانع و مزاحمی بشهر

وجود لشکر و سرنامی که با او مقاومت و مدافعت بتواند کرد
 خالی میدانست بعزیمت آنحدود قدم در راه چول و بدابان گذاشته
 برهنمائی و امداد بعض زمینداران از راه کنار دریای شور که
 طریق است غیر مسلوک و راهی صعب و دشوار گذار رهگرایی وادی
 ادبار گردید و چون بولایت کچه رسید مرزبان آنجا از بیداشی
 و ناعاقبت اندیشی سود خویش از زیان نشناخته باستقبال شتافت
 و با او ملاقی شده دارا بی شکوه از مردم فریبی که داشت ملایمت
 و بخشش بسیار باو کرد و دخترش برای سپهر بی شکوه پسر
 خود خواستگاری نموده نامزد ساخت زمیندار مذکور بطائف
 استمالت و چرب زبانی های او فریفته گشته آن اداره تبه خذلان
 را از میان ولایت خود راه داد و از آنجا با قریب سیم هزار کس
 از مردمی که با او مانده بودند روی عزیمت بگجرات نهاد شاه نواز
 خان صوبه دار آنجا که در آن تازگی بآن صوبه رفته بود چون از وقوع
 قضیه که هنگام توجه رایات اقبال از برهانپور بقصد دفع فتنه آن
 باطل پزوه بنابر رعایت مصالح دولت و فرمانروائی و نظر
 بر مقتضیات نشاء سلطنت و جهانکشائی نعبت باو ظهور یافت
 چهره اخلاصش خدشه ناک گشته مرآت عقیدتش غبار آلود
 و نجهای نغمائی بود و نیز لشکری شایسته که بآن متصدی مدافعه
 و پیکر آن برگشته روزگار تواند شد هنوز بهم نرسانیده بدو دست
 آن صوبه نکرده بود و در کومکین گجرات هم که کهنه فعله آنجا شده
 برای رونق کار و گرمی بازار خود هنگامه جو و واقعه طلب بودند
 اتفاق و انقیادی که بایست نبود و جوهر توفیق خدمت و نیکو

مرور آید میاهای گردیدند و میرفتی خلعت یافته در ملک کومکیان
 اکبر آید منتظم شد) و بیست و میوم عمارات فیض احاطی شکارگاه
 و ویاس شرف الدوز نزول اشرف گشته نزهت آن عرصه دلپذیر
 و نشاط مید نخچیر بهجت انزای طبع مبارک شهشاه اقلیم هکار
 عالم گیر گردید و روز دیگر آنجا مقام فرسوده بشکار وحوش و طیور
 مسرت پیرای خاطر پر نور بودند و بیست و پنجم کهرایات عالیات از
 آنجا نهضت نمود عمده نوئیان اخلاص کیش شیخ میر و دلیر خان
 بموکب گیهان ستان پیوسته سعادت پذیر ملازمت اکسیر خاصیت
 گردیدند و عاطفت پادشاهانه هر یک را بعطای خلعت خاص و اسب
 با ساز طلا اختصاص بخشید •

ذکر رسیدن دارا بی شکوه بد مآل

بکجرات و کیفیت بر آمدن او با جمهر

چون نظران این روز نامه مآثر اقبال را اطلاع بر مجملی او
 حال آن خسران مآل بعد از رسیدن ولایت کجرات و کیفیت
 بر آمدن او از آنجا بصوب اجمهر ضرور مینماید کلک بدائع اوقام
 سر رشته وقائع حضور لامع النور را درین مقام گذاشته به شرح بعضی
 احوالش میگردید چون افواج قاهره در گهته بموجب فرمان همایون
 و بنابر مقدسات دیگر که در محل خویش رقمزده کلک پیدان شده
 از تعاقب آن بد عاقبت باز ایستاده طریق معاودت میزدند و
 این معنی را غنیمت شمرده دیگر باره هوای خود سری و سودایی
 محال جوئی در دماغ پندار انداخت و چون ولایت کجرات را از

عمری و نصارت یافت و دو روز دیگر خدیو مؤید مظفر آنجا بحاط
 اقامت گهزده چمن آرای دولت و کاسرانی بودند و در عرض این
 چند روز که فتح شکار و باغ نور منزل از پرتو لوامی جهان کشای
 فروغ سعادت داشت فاضلخان میر سامان برخی از اموال دارا بی
 شکوه را که درین مدت بحسن سعی و اهتمام خان مذکور بحیطه
 ضبط در آمده بود و از نقد و جنس قریب پنجاه لک ردیده میشد
 بمنظر انور شاهنشاه جهان گذرانید و بیست و یکم موکب جاه و جلال
 ازان سر منزل دزلت و بهستان سرای عظمت نهضت نمود و چون
 سقور شده بود که امیر الامرا درین سفر فیروزی اثر ملازم رکاب نصرت
 مآب باشد در منزل درم مخلص خان که بصوبه دارچی مستقر الخانه
 معین شده بود و بعنایت خلعت و نیل و باضافه پانصدی دو صد سوار
 بمنصب دو هزار و پانصدی هفت صد سوار منباهی گشته بدان
 خدمت رخصت یافت و تقریخان بعطای خلعت خاص و معتقه
 خان خواجه سرا بمرحمت جمدهر میثاکار و یک زنجیر نیل و از اصل
 و اضافه بمنصب هزاروی سیصد سوار و محمد صالح دیوان بیوتات اکبر
 آباد بعنایت خلعت و خطاب مکرمتخالی و حاجی محمد معینه
 دیوان و سائر مقصدیان آن مرکز اقبال (و محرم خان^(۵) خواجه سرا
 هر یک) بعطای خلعت و حکیم صالح شیرازی بعنایت خنجر مرصع
 سرفراز شده رخصت انصراف بمستقر الخانه یافتند (و هوشدار خان
 بمرحمت یک زنجیر نیل و سوهگرن بدلیله بعطای گوشوار

پانصدی هزار سوار مباحی گشت و درویش بیگ از اصل و اضافه بمنصب هزاربی هفت صد سوار سربلند شد ، هفتم نزدیک قصبه هندون مضرب خیام فیروزبی گشت و آنجا یکروز اقامت شد درین منزل صف شکنخان که از شیخ میر در عقب مانده بود باهمراهان بموکب معلی پیوسته احرار دولت زمین بوس نمود و بمعنایت خلعت کسوت مباحات پوشید وفاضل خان واصلخان بعطای خلعت خاص اختصاص یافتند و چون رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی چنان اقتضا نموده بود که پرده گزینان سرادق عظمت و انبال را بمستقر الخلافه اکبر آباد فرستند شیخ میرک و رضوی خان و سید هدایت الله صدر و لطف الله ولد سعد الله خان و معین خان و جمعی دیگر را بمرحمت خلعت نواخته مقرر فرمودند که مخدرات مشکوی حشمت و ابهت را بمستقر الخلافه رسانند نهم موضع وزیر پور مخیم عساکر منصور گردید درین تاریخ بهادر خان که بموجب پرلیغ همایون از پادشاهزاده محمد سلطان جدا شده روانه پیشگاه حضور گشته بود بموکب ظفر نشان پیوسته دولت زمین بوس دربانان و این منزل نیز یکروز فیض اندوز اقامت بموکب جاوید فیروز گشته یازدهم از آنجا کوچ شد و تا هنگام وصول بقصبه توده در جائی اتفاق مقام نیفتاد درین تاریخ مید قاسم قلعه دار آله آباد که آن حصن فلك بنیاد را بخاندوران سپرده خود از روی مدق نیت بقدم عبودیت روانه درگاه آسمان جاه گشته بود بادرآک درات آستان بوس چهره افروز طالع گردید و بمعنایت خلعت و خطاب شهابمخانی و بمنصب سه هزاربی هزار سوار سرمایه اقتضای

دو هزار و پانصدی دو هزار سوار و عطای خلعت و اسب و
 فیل و علم کامیاب عاطفت گشته مرخص شد و اندر من بندیده
 بمرحمت خلعت و خنجر مرصع و اسب و علم و راجه مهاسنگه بهدوریه
 بعنایت خلعت و اسب و مترهین بندیده (۲) (بعطای خلعت
 و اسب و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و دو
 صد سوار و او بهگونت سنگه و جیسنگه بهدوریه) و جمعی دیگر از
 راجپوتان بعنایت خلعت مباهی شده بهمراهی او معین گردیدند
 و عزت خان از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و هفت صد سوار
 و حسنعلی خان بمرحمت اسب نوازش یافتند (و همگی بعنایات
 خضر وانه مرفرازی یافتند دوم جمادی الآخره رایات نصرت طراز از
 شکار گاه باری باهتزاز آمده (روز دیگر مقام شد درین اوقات
 مهابتخان صوبه دار کابل و اعتماد خان صوبه دار کشمیر هریک
 بعنایت ارسال خلعت و هوشدار خان بمرحمت یک قبضه شمشیر
 مفتخر گردیدند و دوزنجیر فیل پیشکش راجه نرمنگه کنور و دوزنجیر
 فیل پیشکش حسام الدین خان بنظر انور رسیده رتبه پذیرائی یافت
 و محمد مقیم دیوان بیوتات بعنایت خلعت و خطاب مقیم اخانی
 سر بلند گشته خدمت دیوانی سرکار ملکه ثریا جناب تقدیم نقاب
 نور انزای هودج عفت و احتجاب روشن آرا بیگم ضمیمه خدمتش
 شد و فوجدار خان از تغیر یزدانی بفوجداری روپاس خلعت
 سر افزای پوشیده باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و

و بختیاری قره باصره ابهت و نامداری بادشاهزاده نیک اختر
والا گهر محمد اکبر با سائر ثمرات ریاض سلطنت و پرده گزینان
تتق عظمت که بموجب فرمان طلب از دولت آباد آمده بودند
بحریم کعبه حضور رسیده کامیاب سعادت ملازمت گردیدند و اصالت
خان که در خدمت بادشاهزاده نیک اختر والا تبار از دکن آمده بود
شرف استلام مدد سپهر احترام دریافت و اکرام خان بتفویض قلعه
دارچی مستقر الخلافه اکبر آباد از تغییر رعد انداز خان مورد انتظار
اعتماد گشته بعنایت خلعت و اسب و علم و شمشیر و ماده نیل
مباهی شد و خواجه عبید الله بقلعه دارچی گوالیار تعیین یافته
بافزایش منصب و عطای خلعت و علم و شمشیر و اسب و ماده
نیل و خطاب عبید الله خانی و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار
هزار سوار سر بلند گردید و محمد مقیم دیوان بیوتات بخطاب مقیم
خانی نامور شد و چون چنپت بندیده که هنگام معاودت ریات
خورشید تاب از پنجاب در سلک کومکیان آنصوبه انتظام یافته بود
باغواهی شقاوت و تیره بختی راه بغی و طغیان پیموده از آنجا فرار
نموده بود در وطن خویش رفته بدزدی و رهنزی و انساد که شیمه
قدیمه آن ضلالت نهاد بود قیام می نمود و مترددین راه مالوه از
شورش انگیزی و عصیان او در آزار بودند لجرم درین ایام دفع شر
و زرع ضرر آن مدبر بد گهر وجه همت ملک پیرا گشته موبکر
بندیده که هم از قوم اوست و از حقائق بوم و بر آن ولایت و کیفیت
مرزمین آن گروه نصاد آئین آگهی داشت به تنبیه و استیصال
آن خصران مآل تعیین یافت و باضافه پانصدی هزار سوار بمنصب

حرکت شده بود معلوم نمود و رهن و فتوری در ارکان عزم و داعیه اش
 بهم رسید و در مصلحت کار خویش متبرّد گشت درین اثنا
 نوشتند از راجه جسونت سنگه عصیان منش. مشعر بکیفیت حال
 خود و تحریض آمدن آن ناقص خرد بصوب اجمیر بار رسیده
 محرک مله عزیمت باطلش گردید و با منتظار موافقت
 و موافقت آن شعارات شعار و امید جمعیت قبیلۀ راتهور و دیگر
 اقوام راجپوتان که اوطان آنها در نواحی اجمیر بود تجدید اراده فاسد
 خود نموده در پیش آمدن دلیر شد و در هر منزل نوشته مبنی
 بر مزید ترغیب و تاکید از راجه جسونت سنگه ضلالت کیش بآن
 فتنه جوی محال اندیش میرسد و آتش عزمش بیاد سفاقت
 تند تر میشد تا آنکه بمیرته نه سه منزلی از جوده پور است
 رسید و تلمه حال بد مآل آن تیره بخت برگشته روزگار عنقریب
 مرقوم خامه حقائق نگار خواهد گردید اکنون عنان یکران قلم بصوب
 تحریر وقائع حضور اشرف تافته از جایی که سر رشته سخن از کف
 گسسته بود دیگر باره سوانح نگار میگردد بیست و هفتم جمادی الاولی
 و ایات جهانکشا هرتو دولت و بختیاری بشکار گاه باری انگنده عمارات
 فیض اساس بکنار تالاب مهبط انوار نزول خاقان فلک جناب گردید و
 سه روز در آن نخچیرگاه اقبال بساط اقامت گسترده نشاط اندوز شکار بودند
 و چون قرار آن در بیشه های آن نواحی دو هیر دیده بعرض همایون
 رسانیدند شهنشاه شیر دل هنر صولت بشکار آنها توجه فرموده آن
 دو سبب جانگزی را که مضرت رسان ساکنان آن سرزمین بودند
 به تفک از پای در آوردند درین هنگام غره ناصیه حشمت

مواد شور و شر کوشد و گاه اراده بر آمدن بهمت اجمیر و قصد صف آرائی و نبرد با موکب عالم گیر مینمود لیکن از آنجا که مدتی اقبال دشمن مال شهنشاه جهان رعب افکن باطنش گشته از لطمه قهر و مطوت پادشاهی چهره همتش رنگ جرأت در باخته بود در ارتکاب این عزیمت تردد داشت تا آنکه خبر جنگ آله آباد بطریق غیر راقع و بر عکس آنچه روی نمود بار رسید و بسبب آنکه بنابر چشم زخمی چند که موکب طغر پیوند را دران محاربه روی داد بیدانی که در عین جنگ و آویزش از معرکه قتال رخ تافته بودند بی تحقیق انجام حال از خبرهای موخش کشور آشوب خود را بدر بردند و نخصت آن اخبار کاذبه باطراف و اکناف رسیده شورش انرا گردید و پس ازین خبرهای فیروزی اثر اولیای سلطنت حاکمه افروز دور و نزدیک گشته سرمایه امن و امان ملک و دولت شد مجمل آن نساد اندیش فتنه گر بمجرد شنیدن آن خبر کذب اثر بی توقف و انتظار و تفتیش حقیقت کار عزیمت صوب اجمیر مصمم نموده غره جمادی الآخره از گجرات بر آمد و شاهنواز خان را با جمیع اتباع و لواحق از پسران و خویشان و کوچ مراد بخش که آنجا بود و اکثر کومکبان عمده آنصوبه مثل رحمت خان دیوان آنجا همراه گرفت و سید احمد برادر سید جلال بخاری را که جز نسبت فرزندی شاه عالم و اندساب بخاندان مکرم آن هدایت شعار کرامت شیم بهره از شایستگی نداشت صوبه دار گجرات کرده چند کسی از نوکران خود آنجا گذاشت و چون از گجرات سه مرحله پیمود باخبر مذهبیان و نوغتهایی که بار میرمید کذب اخباری که او را باعث جرأت برین

درآمده مر خود سري برداشت و دست تصرف و تعرض باموال و اشیاء و کارخانجات مراد بخشش که آنجا مانده بود دراز کرده قریب ده لک روپیه از مال او متصرف گشت و چنانچه عادت آن تہی دست نقد سعادت بود ابواب اسراف و تبذیر کشوده در صد فراهم آوردن لشکر و سپاہ شد و کومکيان آنصوبه را بداد و دهش واستمال و بخشش فریفته بدادن مناصب نامناصب و زرہای بی موجب و خطابیہای بیجا ہذاکامہ آرایي مفاهمت و بیخردی گردید و طمع در محصول و خراج بندر حامل خیز مورت نموده امینانی گجراتی را کہ در زمان اعلیٰ حضرت یکچند حکومت آنجا کرده و آہوت در گجرات بود از جانب خود بآنجا فرستاد و صادق محمد خان ملازم سرکار والا کہ بنظم امور بندر مذکور قیام داشت بی کوشش و مدافعتی از بیجوہری و ناکردہ کاری خود معزول شدہ زمام مہام آنجا را بدست اختیار او گذاشت و چند روزی کہ امینا باین حکومت عاریت منصوب بود انواع اختلال بمہمات مالی و ملکی آن بندر رسانیدہ بتضییع اموال خاصہ شریفہ جساوتها کرد و آخر الامر ببازہرس عذاب بادشاہی کہ نمونہ سخط و عقاب الہی است گرفتار آمد بالجمہ دارا بيشکوة خسران پزۃ در گجرات مدت یکماہ و ہفت روز بسربردہ فوجی آراستہ و لشکر شایستہ کہ بیست و دو ہزار سوار بود فراہم آوردہ توپخانہ خوبی آراستہ دیگر بارہ دماغ ادبارش از باد غرور و پندار گرم شدہ خیالات ناسد بخاطر راہ داد گاہی عزم آن میکرد کہ از گجرات بصوب دکن رنہ آنجا غبار فساد انگیزد و از قطب الملک و عادلخان استعانت نمودہ در توفیر لشکر و تکثیر

بندگی که گوهر بخت کم یاب و درین قسم اوقات جز از دیوبندی
 بندهای وفا کیش راست عبودیت و ثابت قدمان مسالک اخلاص
 و ندرت چشم نتوان داشت در کسی مشاهده نمیکرد بازوی همت
 سست کرده در مقام مدانعت و ممانعت نشد و با کمال دعوی دانائی
 و فهمیدگی سر رشته صلاح دانی و صواب اندیشی از کف گذاشته
 بمقتضای رنجه خاطری و نثار باطن که دور از آئین بندگی است
 راه ممانعت پیمود اگر بر جاده بندگی و دولتخواهی ثابت قدم بوده
 به نیروی جرأت و بازوی همت کار میکرد آن بشخرد فساد اندیش
 را که در آن وقت لشکر و مپاهای چندان نداشت مانع دخول باحمد
 آباد میتوانست شد و بر تقدیری که اینمعنی از نیروی طاقت و
 قدرت خود فراتر میدید بایستی که قبل از وصول او بآنحدود از آنجا
 برآمده بدکن رود یا خود را به پیشگاه حضور رساند چنانچه شهنشاه
 هوشمند دانش آئین که از فرط پیش بینی صورت اینحال در مرآت
 ضمیر الهام پذیر میدیدند او را پیشتر درین باب ارشاد فرموده بودند
 و فرمان سعادت عنوان متضمن اینمعنی از موقف عاطفت صادر
 شده بود حاصل که هم از خطایی گذشت و تدبیر و هم از کم عیاری
 نقد اخلاص وضع عقیدت که همکنار را از خلاف متوقع بود بادای
 حقوق عبودیت موفق نگشته قرار گزیدن و سازگاری بدارا بیشکوه
 داد و با رحمت خان دیوان آنجا و جمیع کومکیان آنصوبه باستقبال
 آن بی بهره جوهر دولت و اقبال از گجرات برآمده در موضع سرکنج
 که دو گروهی شهر است با او ملاقی شد و از روی هوا خواهی
 و خیر اندیشی پیش آمد و آن باطل پوزه بی مانع و مزاحمی بشهر

وجود لشکر و سرداری که با او مقاومت و مدافعت بتوانند کرد
 خالی میدانست بعزیمت آنحدود قدم در راه چول و بیابان گذاشته
 پرهمنائی و امداد بعض زمینداران از راه کنار دریای شور که
 طریقی است غیر مسلوک و راهی صعب و دشوار گذار رهگرایی و ادبی
 ادبار گردید و چون بولایت کچه رسید مرزبان آنجا از بیداشی
 و ناعاقبت اندیشی سود خویش از زیان نشناخته باستقبال شقامت
 و با او ملاقی شده دارا بی شکوه از مردم فریبی که داشت صلیمت
 و بخشش بسیار بار کرد و دخترش برای سپهر بی شکوه پسر
 خود خواستگاری نموده نامزد ساخت زمیندار مذکور بلطائف
 استمالت و چرب زبانی های او فریفته گشته آن آزاره تبه خدوان
 را از میان ولایت خود راه داد و از آنجا با قریب مع هزار کس
 از مردمی که با او مانده بودند روی عزیمت بگجرات نهاد شاه نواز
 خان صوبه دار آنجا که در آن تازگی بآن صوبه رفته بود چون از وقوع
 قضیه که هنگام توجه رایات اقبال از برهانپور بقصد دفع فتنه آن
 باطل پزوه بذابر رعایت مصالح دولت و فرمانروائی و نظر
 بر مقتضیات نشاء سلطنت و جهانگشائی نعبت باو ظهور یافت
 چهره اخلاصش خدشه ناک گشته مرآت عقیدتش غبار آلود
 و نجشهای نفسانی بود و نیز لشکری شایسته که بآن متصدی مدافعه
 و پیکر آن برگشته روزگار تواند شد هنوز بهم نرسانیده بدو بیست
 آن صوبه فکده بوه و در کومکیان گجرات هم که کهنه فعله آنجا شده
 برای رونق کار و گرمی بازار خود هنگامه جور و واقعه طلب بودند
 اتفاق و انقیادی که بایست نبود و جوهر توفیق خدمت و نیکو

مروریده مباحی گردیدند و میر فتح خلعت یافته در ملک کومکبان
 اکبرآباد منتظم شد) و بیست و سیوم عمارات فیض اماسی شکارگاه
 و پیماس شرف الدوز نزول اشرف گشته نزهت آن عرصه دلبذیر
 و نشاط مید نخچیر بهجت افزای طبع مبارک شهنشاه اقلیم هکار
 عالم گیر گردید و روز دیگر آنجا مقام فرسوده بشکار وحوش و طیور
 مسرت پیرای خاطر پر نور بودند و بیست و پنجم کهرایات عالیات از
 آنجا نهضت نمود عمده نوئینان اخلاص کیش شیخ میر ودایر خان
 بموکب گیهان ستار پیوسته سعادت پذیر ملازمت اکسیر خاصیت
 گردیدند و عاطفت پادشاهانه هر یک را بعطای خلعت خاص و اسب
 با ساز طلا اختصاص بخشید •

ذکر رسیدن دارا بی شکوه بد مآل

بکجرات و کیفیت بر آمدن او با جمهر

چون نظران این روز نامه مآثر اقبال را اطلاع بر مجملی او
 حال آن خمران مآل بعد از رسیدن هوایت کجرات و کیفیت
 بر آمدن او از آنجا بصوب انجمهر ضرور مینماید کلک بدائع اوقام
 سر رشته وقائع حضور لامع النور را درین مقام گذاشته بهرح بعضی
 لهولش میگردید چون افواج قاهره در گهته بموجب فرمان همایون
 و بنابر مقدمات دیگر که در محل خویش رقم زده کلک بیان عدم
 از تعاقب آن بد عاقبت باز ایستاده طریق معادلت میزدند و
 این معنی را غنیمت شمرده دیگر باره هوای خود سری و مودایی
 محال جوئی در دماغ پندار انداخت و چون ولایت کجرات را از

تحریمی و نظارت یافت و دو روز دیگر خدیو مؤید مظفر آنگا بمطابق
 اقامت گذرانده چمن آرای دولت و کسرانی بودند و در عرض این
 چند روز که فنج شکار و باغ نور منزل از پرتو لوی جهان گشایی
 فروغ سعادت داشت فاضلخان مدیر سامان برخی از اموال دارا بی
 شکوه را که درین مدت بحسن سعی و اهتمام خان مذکور بحیطه
 ضبط در آمده بود و از نقد و جنس قریب پنجاه لک روپیه میشد
 بمنظر انور شاهنشاه جهان گذرانید و بیست و یکم مرکب جاء و جلال
 ازان سر منزل دولت و بستان سرای عهت نهضت نمود و چون
 سقرار شده بود که امیر الامرا درین سفر نیروی اثر ملازم رکاب نصرت
 مآب باشد در منزل درم مخلص خان که بصوبه دارق مستقر الخانه
 معینی شده بود و بعنایت خلعت و نیل و باضافه پانصدی در صد سوار
 بمنصب دو هزار و پانصدی هفت صد سوار منباهی گشته بدان
 خدمت رخصت یافت و تقریخان بعطای خلعت خاص و معتقه
 خان خواجه سرا بمرحمت جمدهر میثاکار و یک زنجیر نیل و از اصل
 و اضافه بمنصب هزار و سیصد سوار و محمد صالح دیوان بیوتات اکبر
 آباد بعنایت خلعت و خطاب مکرمنجائی و حاجی محمد سعید
 دیوان و سائر مقصدین آن مرکز اقبال (و محرم خان خواجه سرا
 هر یک) بعطای خلعت و حکیم صالح شیرازی بعنایت خنجر مرصع
 سرفراز شده رخصت انصراف بمستقر الخانه یافتند (و هوشدار خان
 بمرحمت یک زنجیر نیل و موهرکرن بقدیله بعطای گوشوار

داد سازند بفاهرین عزم بدخول بمستقر خلافت ننموده مقرر فرمودند که برای سرانجام بعضی مهام دوروز دران نخچیرگاه دولت و دوروز در باغ نور منزل مقام کرده از انجا بمقصد اقبال متوجه گردند و درین روز خسرو بر نذر محمد خان که در مستقر الخلافه بود و فاضلخان میر سامان (و میرزا نوذر صفوی) و معتمد خان خواجه سرا با جمیع متصدیان مهمات مستقر الخلافه شرف اندوز ملازمت اشرف گشته بعنایت خلعت سرفرازی یافتند و راجه راجروپ که بموجب فرمان طلب از تهانه چاندی که سرحد ولایت سری نگر است بمقدار سلطنت آمده بود جبهه بابی عتبه خلافت گردید (ربهاجی دکنی که در جنگ ناشجاع زخمی برداشته بود دولت ملازمت یافته بعنایت خلعت و باضانه پانصدی در صد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار دو صد سوار مباحی شد و سید بهادر باره باضانه پانصدی صد سوار بمنصب هزار هشتصد سوار چهار اعتبار بر افروخت و شیخ محمد معید و شیخ محمد معصوم پسران شیخ مغفور مرحوم داقف امرار حقائق و علوم شیخ احمد سرهندی که در هر یک فضائل و کمالات صوری و معنوی خلعت الصدق آن مالک مسالک طریقت و عرفان است بانعام سه صد اشرفی و میر ابوالبقا ولد میر محمود صفاهانی بانعام دو هزار روپیه و خوشحال خان کلونت بانعام یکصد اشرفی و جمعی دیگر از بندها بانعامات لائقه مورد نوازش گردیدند) هژدهم رایت منصور از فتح شکار باهتر از آمده باغ نور منزل از نزول همایون

که در رفعت و خصانت و رمانت شهره روزگار و حبسگاه کج روشن
 نبضات شعار است بفرمند تا آنجا پای بند زندان مکانات بوده
 از خیالات محال فارغ بال باشد لجرم یرلیغ گیتی مطامع بنام امیر
 نخلان حارس قلعه دار الخلافه صادر گردید که بعد از رسیدن عمده
 نویلن شیخ میر که بموجب فرمان همایون با عساکر منصور از
 تعاقب دازا بی شکوه برگشته بر جناح اجتماع به پیشگاه اقبال
 می آید آن بی بهره جوهر دولت را از قلعه مذکور برآورده با
 تابندگان خود و کومکیان دار الخلافه و جمعی از همراهیان شیخ میر
 بگوالیار رساند و از آنجا بموکب معالی پیوسته با مهدی برادر اخلاص
 هرورخویش شرف اندوز رکاب ظفر اثر باشد و صفی خان که در قلعه
 دارخی کانگه از آوار نیکو بندگی بظهور رسیده بود بقلعه دارخی
 دار الخلافه مورد انتظار اعتماد گشت و بمعنایت اسمی و علم و بضائعه
 هزارگی پانصد سوار بمنصب دو هزارگی هزار سوار نوازش یافته
 مرخص شد که بزودی خود را بشاهجهان آباد رساند چهاردهم که
 دو گروهی فتح شکار مرکز رایت ظفر نگار بود تقریباً از مستقر
 الخلافه اکبر آباد رسیده باسلام شده مهربانیه مرمايه معادت
 اندوخت و روز دیگر مساحت دلکشای فتح شکار مضرب خیام
 حشمت شده عمارات دلنشین آن فیض اندوز نزول معهود گردید
 و چون بقصد دفع و استیصال دارا بی شکوه و تنبیه و تادیب راجه
 جهورنت سنگه ضلالت پرتو عزیمت صوب اجمیر پیش نهاد خاطر
 گیتی خدیو عالمگیر بود و می خواستند که بی توقف و درنگ
 رایت توجه بآنحدود افراخته کفایت آن مهم ضمیمه این فتح خدا

هزار سوار و رشید خان از اصل و اضافان بمنصب سه هزاری سه هزار
 سوار دولتی خان باضافه پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و
 پانصد سوار و از اصل و اضافان یک هزار خان بمنصب سه هزاری دو هزار
 و دو صد سوار و حید مظفر خان بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و
 دو صد سوار و علی قلی خان بمنصب دو هزاری هزار سوار و قزلباشی
 خان باضافه پانصدی صد سوار بمنصب دو هزاری هشتصد سوار
 و همت خان باضافه پانصدی صد سوار بمنصب دو هزاری چهار
 صد سوار و الله داد ولد اخلاص خان باضافه پانصدی صد سوار
 بمنصب هزار و پانصدی سیصد سوار و از اصل و اضافان زبردستان
 بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و سکندر رودیله بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و دو صد سوار و عبد المجید بیجاپوری بمنصب
 هزاری هزار سوار و قلندر و دلاور و عبد الباری انصاری هر کدام
 بمنصب هزاری پانصد سوار مرغزایی یافتند) دوازدهم زبده امرای
 رفیع مقدور امیر المصراکه از مستقر الخلافه اکبر آباد بامتقبال موکب
 جلال برآمده بود چهار منزلی فتح شکار بموکب معلی پیوسته با
 عقیدت خان و بزرگ امید خان و ابوالفتح پسران خویش کامیاب
 ملازمت اکمیر خاصیت گردید و بعطای خلعت خاص کسوت مباحات
 پوشید و چون درین ایام از روی دور بینی و مصلحت گزینی رایی
 عالم آرای انتضایی آن نموده بود که مراد بخش را از قاعه شاهجهان آباد
 که مستقر اورنگ خلافت ابد بنیاد است و پیش نهاد خاطر مقدس
 آن بود که بعد فراغ از مهم دارا بی شکوه آسمرکز سلطنت را بمنز
 نزل اشرف آسمان پایه گردانند برآورده بقلعه محکم اسامی گوالیار

هزار و پانصدی هزار پانصد سوار مریدند گشته رخصت جاگیر یافت و اندرون بندیده باضافه پانصدی و دویست سوار و حرار قیام خانی بخطاب الف خانی و باضافه پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار و قبال بیگ باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی دویست سوار و شرف خان بیگ از اصل و اضافه بمنصب هزار و نه صد سوار فیض اندوز مرحمت گشتند و حسنعلی خان و خواجه عبید الله هر یک بعنایت خلعت و سنجروند الله وردی خان بمرحت خلعت و امپ و انعام سه هزار روپیه مباحی شدند درین اوقات خانعالم از ملتان و طاهر خان از جاگیر خود رسیده جبهه مای مدد خلافت گردیدند و چون نوگل حدیقه سلطنت تازه نهال گلشن خلافت بادشاهزاده والا گهر محمد اکبر با پردگیان مرادق دولت و عظمت که در دولت آباد بودند بموجب منشور اسمع النور از آنجا متوجه کعبه حضور گشته بودند خان خان بعنایت خلعت نوازش یافته با جمعی مرخص شد که پذیره شده آن فرقه ناصیه دولت را بزودی بعزم ملازمت رساند (۲) و منصب قبال خان صوبه دار تپه باضافه پانصدی پانصد سوار چهار هزار و سه هزار سوار و منصب مرحمت خان از اصل و اضافه دو هزار و پانصد سوار مقرر گشت و مناصب امرای که در رکاب پادشاه زاده محمد سلطان معین بودند بعنایت پادشاهانه افزایش پذیرفت از انجمله فتح جنگ خان باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی سه

بوده بجای آن بد کیش محال اندیش ریاست قوم خویش کند
 و محمد امین خان را هنگام رخصت بعطای خلعت خاص و شمشیر
 و اسب عربی با ساز طلا و یک زنجیر فیل مشمول مرحمت فرمودند
 و چون بعرض اشرف رسید که میف خان اراده گوشه نشینی دارد
 او را از منصب معزول گردانیدند و افتخار خان را از تغییر او آخته
 بیگی ساخته بعنایت خلعت و باضافه پانصدی دو صد سوار
 بمنصب دو هزار و سوار مر بلندی بخشیدند و در منزل
 مذکور یکروز مقام کرده پنجم از آنجا قرین دولت و کامرانی نهضت
 نمودند و تا بموضع عماد پور که نزدیک به سموکر است ازین
 جهت که صف آرائی عساکر اقبال با دارا بیشکوه فتنه سگال و فتح
 و فیروزی اولیای دولت بی زوال در نزدیکی آن اتفاق افتاده
 الحال بفرمان همایون موسوم بفتح شکار است جای دیگر مقام
 نفرمودند (برخی از موانع حضور پرنور در عرض این فرخنده ایام
 آنکه سادات خان باضافه پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصدی
 دو هزار سوار مورد مرحمت گشته بجایگیر خود مرخص شد و بهگونت
 منگه هاده که در جنگ نا شجاع زخمی برداشته بود شرف بساط
 بوس دریافته بعنایت خلعت و اصل و اضافه و منصب دو هزار
 پانصدی هزار سوار کامیاب نوازش شد والله یار خان میر توزرک
 بخدمت داروغگی ملازمان جلو که قبل ازین بهسیفخان مقروض بود
 تعین یافته بعطای خلعت و باضافه پانصدی هزار سوار بمنصب

بمعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزاری هزار حواری
 مباحی گردید سیوم رایات منصور از فتح پور گذشته نزول نمود و
 از آنجا که تنبیه و گوشمال راجه جسونت منگه ضلالت شعار و حزا
 دادن آن جمارت منش زشت کردار که طبل خلاف و نفاق بر ملا
 نواخته از موکب معلی رو گردان شده بود و بکام فرار و ادبار راه
 وطن پیش گرفته عزم پیوستن دارا بی شکوه و ملوک منهج انصاف
 باستظهار آن باطل هزوه در خاطر داشت بر ذمت همت ملک پیرا
 لازم بود و تاخیر درین امر و فرصت دادن او منافی آئین تدبیر و
 مواب اندیشی مینمود و حضرت شاهنشاهی درین منزل محمد
 آئین خان میر بخش را با فوجی از امرا و منصبداران مثل عبد الله
 خان و هزیر خان و محمد بیگ ارلات و سید مسعود بارهه و پلنگ
 حمله و نصرت خان و فرهاد بیگ علی مردان خانی و محمد طاهر
 نواخته رحتم خان و راجه سورجمل کور و سیف بیجاپوری و سید
 علی اکبر بارهه و روپ منگه راتهور و سید تاتار بارهه و سندر داس
 و راجسنگه کور و گروهی دیگر از بندهای کلر طلب پیکر جو و مبارزان
 جلاوت آئین شهابت خوکه قریب ده هزار سوار بودند باستیصال آن
 سرخیل اهل قلال تعیین فرمودند و رایسنگه راتهور را که برادر زاده
 راجه جسونت منگه است بخطاب راجگی نامور ساخته و بمعنایت
 خلعت و فیل با ماده و شمشیر مرصع و نقاره و اقام یک لک روپیه
 باضافه هزاری دو هزار حواری بمنصب چهار هزاری چهار هزار حواری
 پایت قدر و منزلت افزوده همراه نمودند که بعد از محتاصل شدن
 آن مقهور راجگی قبیله راتهور و مرزبانان ولایت جوده پور بار متعلق

هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و راجه مانسنگه گوالیاری
 باضافه شصدی صد و پنجاه سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار سرفراز گشتند و از اصل و اضافه دلار خان بمنصب هزار
 و پانصدی دو صد سوار و داراب خان بمنصب هزار و پانصد سوار
 و قلعه دار خان بمنصب هزار و چهار صد سوار نوازش یافتند دوم
 ماه مذکور نواحی کهاتم پور مضرب مرادق منصور گردید و مکرم
 خان بعنایت خلعت خاصه و اسپ با ساز طلا مباحی گشته بدستور
 سابق بقوجدارئی سرکار جونیپور مرخص شد و میرزا خان و راجه
 سبازسنگه بندپله و گروهر داس و منوهر داس کور خلعت یافته
 ضمیمه کومکیان بادشاهزاده فامدار عالیقدر محمد سلطان شدند
 و میر نعمت الله بخطاب نعمت الله خانی و عطای خلعت سرفراز
 گشته همراه مکرمخان بجونیپور مرخص گردید و میر محمد هادی
 بخطاب هادی خانی نامور شده رخصت جاگیر یافت و سیف خان
 برحمت شمشیر و اسپ با ساز و طلا کامیاب عافیت شد و سلطان
 بیگ بقلعه دارئی آله آباد معین گشته بعنایت خلعت و اسپ و
 از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار سر بلند گردید
 و نصرت خان باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 شصت سوار و فرهاد بیگ علی مردان خانی باضافه پانصدی صد
 سوار بمنصب هزار و پانصدی هیصد و پنجاه سوار و شیرافغان که
 تازه در سلک بندگی انتظام یافته بود بمنصب هزار و دو صد سوار
 دولی بیگ گوالی از اصل و اضافه بمنصب هزار و پنجاه
 سوار سرفراز گشتند و عمرترین بقوجدارئی کزه و فتحپور معین شده

و دولت خواهی و سپردن قلعه به بلدهای بادشاهی دانست و رقیقه
 مهر بمهرامند است و استعفیای جراثیم و اراده تسلیم قلعه با ولایای
 دولت بیزوال و خواهش انسلاک در ملک بلدهای عتبه اقبال
 بخاندوران که لزوم کومکیان بادشاهزاد ارجمند والا تبار محمد
 سلطان بود نوشته با عرضه داشتی که درین باب بخدمت ایستادهای
 پایه اورنگ خلافت بملک عجز و انکسار نگاشته بود نزد خان مذکور
 غرضتد و اورا بمنامبت آنکه قبل ازین بمحاصره اله آباد قیام
 داشت و امطه طلب امان از پیشگاه قصل و احسان ملحت خان
 مشار الیه مقتوب اورا با عرضه داشت بخدمت بادشاهزاد والا نزد
 برده ایشان حقیقت اینمعنی بدرگاه خلایق پناه معروض داشتند
 و عرضه داشت اورا فرمادند از آنجا که عذر نیوشی و خطا پوشی از
 جلال مکر و شرائف اخلاق شهنشاه آفاق امت اورا امان داده یرلیع
 گرامت نشان رقم نفاذ پذیرفت که خاندوران باله آباد رفته قلعه را
 متصرف شود و سید قاسم را بمواطع بادشاهانه مستمل ساخته
 روانه درگاه آسمان جلا سازد و خود صوبه دار اله آباد بوده بحکومت
 و ایالت آنجا پردازد و خان مذکور بمعنایت ارسال خلعت مرزازی
 یافت و فرمان جهان مطاع به دارود خان که همراه معظم خان بود
 صادر شد که بعد از رسیدن به پهنه بصوبه دار آنجا منصوب باشد
 و مقصدش که چهار هزار سی و هزار سوار بود باضافه هزار سوار دو
 اسبه سه اسبه افزایش پذیرفت و درین هنگام سیفخان قلعه دار
 کلر شرف زمین بوس آستان معلی دریافتد بمعنایت خلعت کسوت
 مدهات پوشید در آنچه سار نگد هر ملازم باضافه پانصد سوار بمنصب

نقشه اندیش و تنبیه و تدبیب راجع جسونت سنگه خلافت منش
 جصارت کیش نموده بزودی خاطر اقدس ازان دو مهم پیردازند
 بنابرین غره جمادی اول موکب جاه و جلال از کنار گنگ باهتر از
 آمده بعزم مراجعت مرحله آرای اقبال گشت و نواحی قصبه کوره
 مضرب خیام ظفر اعتصام گردید درین منزل خجسته از عرضه
 داشت بادشاهزاده والا نژاد محمد سلطان خبر فتح قلعه اله آباد پرتو
 وصول امکنده ططنه کوس فیروزی سامعه امروز اولیای دولت گردید
 تبیین این مقدمه آنکه چون ناشجاع قلعه داران اله آباد را چنانچه گزارش
 یافت بدستور سابق بسید قاسم نوکر دارا بی شکوه مقوض داشته
 بود و او سید عبدالجلیل نام یکی از اقوام خود بنیابت خویش در
 قلعه گذاشته با برخی از سپاه همراه ناشجاع آمده بود بعد از هزیمت
 یافتن آن تیره بخت از روی پختگی و منصوبه شناسی ایلغار نموده
 پیش ازان مرحله پیمای وادی فرار خود را باله آباد رسانید و با
 تابینان خویش داخل قلعه شد و چون ناشجاع باله آباد رسید
 چند آنکه سعی و تلاش کرد که قلعه را بتصرف آورد سید قاسم از
 صواب اندیشی و مآل بینی باین معنی تن در نداد اما بمقتضای
 زمانه سازی فی انجمله مداراتی کرد و بقول و قرار و عهد و پیمان
 تنها از قلعه برآمده بار ملاقی گردید و بعد از ملاقات مرخص شده
 بقلعه رفت و چون خبر آمدن بادشاهزاده خورشید قدر مهیتر مکان
 محمد سلطان با معظم خان و سائر عساکر نصرت نشان باله آباد
 شنید از صدمه صولت مهپه ظفر پناه حصار عانیت بر خود تنگ
 فضا دیده چاره کار و مصلحت امر خویش در سلوک طریق بندگی

خان فوجدار بهکر گذاشته ولی بیگت علیمردان خانی را بداروغلی
توپخانه آنجا گماشتند و آغر خان با زمرد آغران در مکهرو زاهد بیگ
جور اغاسی و حاجی الله وردی را با یکصد سوار برق انداز در قصبه
لوهری مقرر داشتند که از طرفین با خبر بوده مانع رسیدن آذوقه
بمحصوران باشند و هشتم ماه مذکور از بهکر کوچ کرده بر جناح
اتعجال روانه پیشگاه خلعت گردیدند • اکنون خامه حقائق نگار
بتحریر وقایع حضور مراسم نور باز گشته سر رشته نگارش سوانح دولت
انرا را از جائی که گذاشته بود باز بگف می آرد •

ذکر توجه الویه ظفر طراز بعد از شش روز و هزیمت
ناشجاع از موضع کچهوه بمستقر الخلافه اکبر آباد جهت
تدبیر استیصال دارابی شکوه ادبار قرین و تنبیه راجه
جسونت منکه خسران مال و مرده نسخیر قلعه آله آباد

چون بعد از هزیمت یافتن ناشجاع مدت شش روز بموضع
کچهوه و روز دیگر بساحل دریای گنگ از پرتو ماهچه رایت
جهان کشا نور آگین گشته افواج نصرت اثر بدعانب آن برگشته اختر
تعیین یافت و خاطر جهان پیرا از مهم او فراغت پذیرفت از بلجهت
که خبر رفتن دارابی شکوه بگجرات و شورش انگیزی و فتنه سگالین
او در آنجا بمسامع حقائق مجامع رمیده بود بیش ازین توقف در
حدود آله آباد جائز ندانسته بر ضمیر مهر نظیر چنین پرتو انگند که
عنان سمند عزیمت بسوی معاودت تافته لوائی نهضت والا بمستقر
الخلافه اکبر آباد برافرازند و تدبیر دفع و استیصال دارابی شکوه

ظفر قرین از تهنه نکرده نسیم لاله تعاقب و جزم عزیمت مراجعت نمودند و بلبل برین صوابدید نوزدهم شیخ میر با دلیر خان و حائر همراهان ازین روی دریا وصف شکفتن با کومکدان خود ازان طرف کوچ کرده عنان معاونت بهرکرمعطف داشتند و از اخبار منبیهان بوضوح پیوست که دارا بی شکوه هفتم ربیع الاول بقصبة بدین که بحر سی کروهی تهنه بسمت گجرات ولع است رحیده از انجا روانه ولایت کچیه گردید و بطریق سه مرحله بکنار چول رسید و چون درین حال از جهت کمی باران تالابهای آن راه بی آب بود و در بعضی جاها که چاهی بود لشکر را کفایت نمی نمود دران دوره مغزل از رهگذر کمی آب اکثر لشکران خسران مآب نزدیک بهلاکت رحیده دواب بمیار تلف شده و یازدهم داخل چول شد حقیقت چول مذکور آنکه دشمنی شورستان است بمعانت چهل کروه برکنار دریای شور و در تمام آن مسافت آب شیرین مطلقا نایاب و از همه مو بجای آب جلوه امواج سرباست و بواسطه قرب دریا در بعضی مواضع آن سرزمین نوعی از گل است که در ته آب دارد و دواب هزاران فرو میروند و بهندی آنرا دلدل گویند و در جاده پیش از چند سوار پهلوی هم عبور نمی توانند نمود طول آن بینابان منتهی میشود بموضع لونه که داخل ولایت کچیه است و از انجا يك راه بگجرات جدا میشود و راهی دیگر بچونا گتة القصه شیخ میر و صف شکفتن با عساکر فیروزی نشان ششم ربیع الثانی به بهر رسیدند و یکروز بجهت بندوبست آنجا و تدبیر تسخیر قلعه اقامت نموده یازده توپ با آنچه از آلات و ابوات توپخانه همراه بود نزد بانر

روز شینخ میرو دلیر خان با لشکر ظفر اثر از عقب رسیده نزد یک
 بهر منزل گردیدند و قباد خان که از پیشگاه خلعت موبه داری
 تهیه بار مفروض گشته بود داخل شهر شد و اواخر روز خبر رسید که
 ازابی شکوه از آن طرف دریا کوچ نموده بصوب گجرات روانه گشت
 و چهارم شهر مذکور صف شکنخان از جایی که بود کوچ نمود و سه کروه
 از شهر پیش رفته بعزم گذشتن از دریا قصد تعاقب هرکنار آب
 نزول کرد و بصراجم کشتی و بعضی جسر پرداخته هفتم که جسر
 بسته شده بود از دریا عبور نموده آن طرف منزل گزید در خلال این
 احوال بیرغ لازم الامتثال بنام شینخ میرو و دلیر خان پرتو زده
 افتد که ترک تعاقب نموده برجناح سرعت و امتعجال خود را
 به پیشگاه جاء و جلال رسانند که کارهای اہم در پیش است بنابران
 شینخ میرو صف شکنخان و دیگر دولتمخواهان یگانه تاراهم آمده در باب
 پیش رفتن از تهیه و معاونت بدرگاه خلافت پناه باهم مشاوره و
 مطارحه نمودند و چون مبارزان آن جیش مسعود درین یورش
 فیروزی اثر مسانتهای بعید و مراحل صعب شدید پیموده
 دمنخوش انواع رنج و تعب و متحمل انسلم محنت و مشقت
 گشته بودند و اکثر سپاہ و لشکریانرا مرکوب و بار بردار تلف شده
 بضاعت ایلغار نبود معینا در خزانه عامرا همراه پیش از تلخواه
 یکماهه مواجب سپاہ زر نمانده اتمام آن مهم را کفایت نمیکرد و نیز
 راهی که د'رابی شکوه خذلان هزوه بنابر اضطرار اختیار کرده و هگزای
 وادی فرار شده بود اکثر آن چول و بیابان بی آب و آبادانی بود
 لاجرم رای دور بین دولتمخواهان صلاح گزین تجویز پیش رفتن لشکر

لشکر از آب عبور نمود صف شکلخان با همراهان از آن طرف دریا کوچ کرده برجناح سرعت روان شد و بیعت و هفتم بشیخ میر که چند منزل پیش رفته بود رسید و روز دیگر هر دو لشکر باتفاق کوچ کرده راه مقصد میبردند و قراولان جنود نیروزی پیداد چند که در تهته از لشکر دارا بی شکوه جدا شده بودند بعسکر ظفر اثر رسانیدند از تقریر آنها بوضوح پیوست که آن مرحله پیمای وادی فرار با جنود ابدار بیعت و ششم صفر داخل تهته شده بعزم رفتن گجرات پناه اردوی خود از آب میگذرانید و غره ربیع اول دیگر باره در انهای راه بصف شکلخان که از شیخ میر پیش انداده بود نوشته ترکناز خان که با عبدالله بیگ نیمین و زمره آغران قراول افواج قاهره بود رسید مشعر بآنکه دارا بی شکوه بیست و نهم صفر از دریا عبور کرد و ما را بعد از وصول به تهته با گروهی از مخالفان بد مآب که هنوز از آب گذشته در صدد عبور بودند آریزش روی نمود و جمعی ازان گروه خدایان پزوه طعمه تیغ انتقام مبارزان شهامت کیش گشتند و پاره زخمی شده از بیم آتش تیغ خود را در آب انگذند و چندی دستگیر مرینجه قهر و جلالت بهادران نصرت نشان گردیدند و از بندهای پادشاهی یک کس جان نثار گشته برخیز چهره مریدی بگلگونه زخم پیراقتند و دارا بی شکوه خود هنوز دران طرف آب نزول دارد خان مذکور باحتماع این خبر آن روز چهارده کروه پیموده در یک گروهی تهته بکنار دریا نزول نمود و روز دیگر مقام کرده بخشی سپاه نصرت پناه را با محمد معصوم بشهر فرمتاد که آنچه از اموال دارا بی شکوه بدست آمده باشد ضبط کند و همان

پیموده از هر سرخاری گل پاداش اعمال چینه و از هر ریگ
 بادیۀ خدایان سنگ. مکانات در راه خود بیند درینوقت اگرچه
 بظواهر اسباب گرفتاری و امتیصال آن وحشی دشت ادبار فراهم
 آمده بود اما ایام مهلتش منقضی نگشته زمان مقدر نرسیده بود
 شاهد این مقصد در آئینه حصول چهره نما نشد و چندی دیگر
 در پرده تعویق ماند و چون هنگام آن رسید که کارکنان آسمانی
 آن صید از دام جسته را بکمند تقدیر بسته بدست قهرمان جلال
 سپارند و پیش ازین او را در بر انگیختن غبار فتنه و آشوب مطلق
 العنان و خلیع العذار نگذارند دست قضا عنانش گرفته از توسن
 اقبال فرو انداخت و گلشن دین و دولت را از خار شورش و فسادش
 برداشت چنانچه تفصیل آن در جای خود عبرت بخش همگان
 خواهد گردید بالجمله چون دارا بیشکوه بدعا بدت کشتی عافیت ازان
 گرداب خوف و موج خیز خطر بحال نجات رسانیده از کرب و سیومتان
 که محل یم و هلاک بود عبور نمود شازدهم ماه مذکور که خبر
 گذشتن او از کتل بصف شکنخان رسید کوچ کرده همدین روی آب
 بتعاقب آن بد مآب دو مرحله پیمود و هژدهم که بانتظار رسیدن
 شیخ میر مقام کرده بود آن زده نوینان دولخواه از انطرف بالشکری
 که همراه داشت رسید باو پیغام نمود که صلاح دولت درین امت که
 شما هم از آب گذشته باینطرف آیند تا باتفاق راه تعاقب پیرو
 همت بر امتیصال مخالفان گماریم لهذا خان مذکور بیستم از دریا
 عبور نموده آن طرف نزول کرد و ازین جهت که کشتی کم بود تا
 چند روز جنود ظفر مآب بنوبت از آب میگذشتند و چون تمامی

و خیالات باطل مردم فریب پرد؛ بینش گشته دید؛ ناعاقبت بین
از شرایط دولخواهی و خدمت گذاری پوشید و مدار کار برمسامحه
و تعامل نهاده از سطوت قهرمان عتاب نیندیشید و درینوقت که
باندک حسن معی و جوهره منی مصدر خدمتی نمایان میتوانست
شد سر رشته صلاح اندیشی و خیر گالی از کف داده بلای حق
عبودیت و نیکو خدمتی واحراز قصب السبق ارادت و هوا خواهی
که در گرو اتفاق این قسم اوقات درهن انتهاز اینچنین فرصتها
میباشد موافق نگشت و الا اگر بدالت بخت و یاری سعادت
کمر همت بر میان دولت خواهی بسته مرکزل را میگرفت چنانچه
صف شکنخان ازین طرف تهیه اسباب ممانعت نموده بود او نیز
از آنطرف ابواب ممانعت بر روی مخالفان میکشود نه داری شکوه باطل
پژوه با لشکر ازان عقبه صعب میتوانست گذشت و نه کشتیهای آن
غریق بحر ادبار را عبور از پای قلعه بآمانی میسر میگشت
و عنقریب زبده نوئینان اخلاص کیش شیخ میر با جنود اقبال
و عساکر دشمن مآل از پی رسیده آن سرگشته تیه نکل را با تمامی
لشیا و اموال بدست می آورد و همدران زودی ساحت ملک و
هولت از غبار نعداد او پیرایش می یافت لیکن از آنجا که برآمد
هر کار در گرو وقتی معین و حصول هر مطلب باز بسته بزمانی
مقدر است و مصلحت منجان قضا و قدر چندی دیگر آن رمیده
کشور عافیت و رانده اقلیم دولت را در بوادی حیرت و سرگردانی
و نیانی وحشت و پریشانی سرگشته می خواستند تا باقدام رنج
و تعب نشیب و فراز دشت ناکامی و پست و بلند بیدلی آوارگی

و چون ازیں کنار عمق آب ب مرتبه کم است که عبور کشتی امکان ندارد و بالضرورت عبور کشتیها ازان کنار خواهد شد ازان طرف در مراتب ممانعت باید کوشید بنا برین صف شکنخان از آب عبور نکرد و باجیوش قاهره تمام شب بانتظار کشتیهای دارا بیشکوه برکنار دریا مستعد ممانعت و مہیای ممانعت بسر برد و نوشته شیع میبر که چنانچه گزارش یافت از جانب مکبر بتعاقب شناخته بود رسید مشعر بآنکه ما نیز درین دوسه روز میرسیم و روز دیگر منہیان خبر رسانیدند که دارا بیشکوه مقام کرده لهذا مجاهدان لہکر فیروزی تمام آن روز در مورچالها خبر دار و مستعد کار بودند و فرمادی آن یکپاس از روز گذشته از اثر گرد و فبار آن روی آب ظاهر شد که دارا بی شکوه کوچ کرده و دران اثنا کشتیهای او نمودار گردید و صف شکنخان بکمال آنکه گفتار محمد صالح فروغ صدق دارد و کشتیهای غنیم را فا گزیر عبور ازیں طرف خواهد شد با تمام لشکر آمادہ و مترصد بر کنار دریا نشمبہ بود و بعد از ساعتی معلوم شد کہ مخالفان کشتیها را ازان طرف روانہ ساختہ بسمت مورچالها نمی آیند بمقارن اینحال توپخانه بادشاهی را کہ بر کنار دریا نصب شدہ بود کھودند لیکن از جهت بعد مسافت چندان نفعی نبخشید و بغیر از دو کشتی کہ یکی از صدمہ توپ شکستہ در پای قلعه ماند و یکی در گل نشست دیگر مجموع آنها بی ممانعتی از طرف قلعه عبور کردہ ازان درطہ تہلکہ و بیم گذشت و این قسم منصوبہ فتحی یکجہ بازی محمد صالح باطل گشت همانا آن بی بہرہ جوہر دانہش و تہی دست سرمایہ سعادت را افسون و موسهای طمع و امید فروخته

گروه از محاصره لشکرگاه دارا بی شکوه گذشته اوائل روز بر کنار دریا
 بفاصله یک کوه از مرز میمنه که محاصره قلعه سیوهستان بود نزول
 نمود و محمد معصوم پیشتر رسیده تا نیم کوه راه بر کنار دریا مورچالها
 بسته بود و خان مذکور خود نیز بعد از ورود بآنجا تا نیم کوه
 دیگر مورچال بسته مترصد کشتیهایی غنیمت مشت مخالفان کشتیهایی
 را از جایی که بود آورده بممانعت یک و نیم کوه از مسکر ظفر
 اثر در آن کنار دریا باز داشته بودند و قریب یک هزار موار ازان خیل
 ادبار نیز با ده فیل و علمی چند در آنطرف نزدیک بکشتیهای نمایان
 بودند صف شکنخان خواست که با جنود ظفر مآب از آب گذشته
 بدفع و منع امدادی پردازد و چون کشتیهایی آنها پیش آمده مانع
 رسیدن کشتیهایی همراه او بود بمحمد صالح پیغام نمود که ازان
 طرف کشتی بفرستد و خود نیز با سپاه و تابینان خویش از قلعه
 بر آید و عقبه صعب دشوار گذاری که نزدیک بسیوهستان واقع
 شده و عبور دارا بی شکوه ازان میشد گرفته تا رسیدن جیش منصور
 حتی المقدور در مراتب ممانعت کوشش بکار برد و باهل قلعه
 تاکید نماید که هرگاه مخالفان کشتی هارا از جای خود حرکت
 داده خواهند که از پای قلعه بگذرانند از قلعه ابواب انداختن
 توپ و تغذک مفتوح داشته شرائط ممانعت بتقدیم رسانند محمد
 صالح از بی جوهری و فرومایه همتی توندیق خدمتی بسزا نیانده
 پیغام داد که اگر کشتی فرستاده شود مردم دارا بی شکوه که بر روی
 آب اند از راه خواهند گرفت و مرا بی امداد عساکر بادشاهی قدرت
 گرفتن سرکزل و تاب مقاومت و مصداقت جنود مخالف نیست

از دریا اینطرف مانده فرصت گذشتن نیافته بودند بلکه ظفر اثر رسانیدند و ظاهر شد که پنجاه تن از سپاه مخالف در کنار دریا بآب تیغ مجاهدان نهنگ صولت غریق بحر هلاکت گشته اند بالجمله سیوم صفر صف شکنخان به بهکر رسیده نزدیک بقصبه لوهری فرول نمود و روز دیگر بنظم و نسق بهکر برداخته آغر خان را با سه صد و پنجاه سوار بفوجداری آنجا و محمد علی بیگ جماعه دار توپخانه را با دو صد سوار برق انداز و سه صد پیاده بندوچی بکوتوالی قصبه لوهری گماشت و قوچعلی بیگ را با پانصد سوار برق انداز و سه صد پیاده بندوچی و پنج توپ از توپخانه همراه در سکر تعین نمود که از مداخل و مخارج قلعه با خبر باشد و حتی المقدور تا معاودت لشکر منصور به توپ و تفنگ شعله افروز نیران جذگ بوده کار بر متحصنان تنگ نماید و پنجم آنجا کوچ کرده بعد از طی هشت مرحله دوازدهم ماه مذکور در سیزده گروهی سیومستان نزول گزید و نوشته محمد صالح تر خان فوجدار و قلعه دار آنجا رسید که دارا بی شکوه به پنج گروهی قلعه رسیده باید که شما خود را زود رسانیده کشتیهای خزانه و اموال و اشیای او را که از عقب می آید در کنار دریا سد راه شوید لهذا خان مذکور محمد معصوم خویش خود را با هزار سوار برق انداز و چهارده شتر نال و پاره بان و جمعی بیلدار و مقا پیشتر فرستاد که از کشتیهای دارا بی شکوه گذشته نزدیک بقلعه سیومستان جائیکه عرض دریا کمتر باشد بر کنار دریا مورچالها بسازد و توپها نصب کرده برق اندازان و بان داران را جا بجا بنشانند و خود شباشب کوچ کرده دوازده گروهی طی نموده سه

پیموده اند چنانچه داود خان با جمعی یراز جیلملیر بصمت حصار
نیروزه که وطن او بود رفت و میر رستم با گروهی متوجه استقام
سده خلانت شد و میر عزیز و شیخ نظام و مید تاتار و مید جواد
چنانچه گزارش خواهد یافت بصفت شکنخان ملحق شده خان مذکور
آنها را روانه درگاه ملاطین بناء نمود و جمعی دیگر نیز در بهکر از
جدا شده آنجا مانده بودند چنانچه از آن فریق شیخ عبد الرحیم
خیر آبادی که در ملک مقربان و صاحبانش انتظام داشت
درینوقت آمده بهشیخ میر ملقی شده اظهار نمود که قریب سه هزار
سوار با او همراه مانده اند بالجمله شیخ میر پس از یکروز اقامت
در مکرر بجهت رسیدن بغیة اردو و لشکر که بسبب ایلغار عقب مانده
بود دیگر باره راه تعاقب میرد و از تقریر زمینداران بوضوح پیوسته
که چون از مکرر بیست و پنج کرده پیشتر راهی بجانب قندهار
جدا میشود دارای شکوه بعد از ورود آنجا میخواست که بقندهار رود
چون دریافت که نوکرانش همراهی نخواهند کرد و اهل حرمش
نیراضی بآن عزیمت نبودند ناچار عنان ادبار بسمت تهته
منعطف ساخت و صف شکنخان که بیست و نهم محرم در نواهی
تصبه کن از شیخ میر جدا شده پیشتر بصمت بهکر شتافته بود
از آنجا بدو منزل می و سه کرده پیمود و در منزل دوم از نوکران
دارایی شکوه فریقی که مذکور شدند بار ملاقی گشتند و خان مذکور آن
گروه را بعنایت پادشاهانه مستمال ساخته روانه سده والای خلانت
و جهانبانی نمود و قراولان لشکر او و کوتوال دارا بیهکوه و چندی دیگر
از نوکران او را با علمهایی اردو بازارش که هنگام عبور او در بهکر

لشکر بنوبت از آب عبور میکرد و اواخر روز سوم شیخ میر خود نیز از آب گذشته مقرر نمود که بقیه مردم شب‌اشب از آب بگذرند و دلیر خان و قباد خان و لشکریرا که پیشتر عبور کرده بودند برسم منفلی روانه پیش ساخت و از کنار آب بعه منزل قریب هشتاد گز پیموده بنجم صفر بدوازه گروهی سحر رسید و چون درین سه منزل راه از کثرت بیشه و تراکم اشجار خار دار بغایت صعب و تلک و دشوار گذار بود و طول مسافت و مرعت سیر نیز علاوه آن گردید دواب بمیار تلف شد و لشکریان تعب و آزار کشیدند و در منزل سوم از خیمه و بار جدا مانده آذوقه کمتر یافتند و ششم ماه مذکور قصبه سحر محل ورود جیش منصور گردید و صف شکلخان سه روز پیشتر به بهکر رسیده روز پیش از آنجا کوچ کرده بود و ظاهر شد که دارا بی شکوه احوال و انتقال و بعضی پردگیان با برخی از خزانه و طلا آلات و نفرة آلات سنگین بقلعه سحر درآورده بسنت نام خواجه سرا را که مورد اعتمادش بود با سید عبد الرزاق یکی از نوکران خویش بحراست قلعه برگماشته و چند توپ بزرگ که با خود داشته با دیگر لوازم توپخانه و گروهی از برق اندازان و تیر اندازان و پیاپی بندوقچی دران حصار استوار گذاشته صلح محرم از سحر تلخ کام یاس و حرمان روانه پیش گشته است و بقیه خزانه و احوالش در کشتیها است و خود براه بیشه و جنگل درخت بریده و راه ساخته میرود و از نوکران عمده اش داود خان و شیخ نظام و میر عزیز و میر رستم و مید تاتار باره و مید جواد بخاری و دیگر سرداران با قریب چهار هزار سوار در نواحی بهکر ازو جدا شده راه متفاوت

گشته از تقریر مکنه آن معلوم گردید که دارا بی شکوه ده اژدهم آزانجا کوچ کرده تقریبا هشتاد گروه پیش افتاده خواهد بود و چون صف شکنخان را بانتظار رسیدن شیخ میرچند مقام بایست کرد در قصبه مذکور دو مقام نمود و بعد از طی شش مرحله دیگر که بانتظار وصول آن جیوش قاهره دیگر باره مقام داشت شیخ میر و دلیر خان و قباد خان با سائر عساکر منصوره از عقب رسیده با زوی جرأت مبارزان جلالت اثر و مجاهدان شهابت پرور باعتضاد و استظهار یکدیگر قوی شد و درین منزل از لشکر قراول خبر رسید که دارا بیشکوه بیست و پنجم همین ماه در بهکر از دریا عبور کرده بسکهر نزول نمود و از منزل مذکور تا بهکر که این روی آب امت شصت و ده گروه و از آنطرف تا مکر قریب صد گروه بود شیخ میر با صف شکنخان و دیگر دولخواهان گذرکش کرده مصلحت در آن دید که خود با دلیر خان و قباد خان و لشکری که همراه اوست از آب گذشته از آنطرف بجانب مکر روان گردند و صف شکنخان با کومکیان خویش ازین روی آب بسمت بهکر شتابد تا از هر دو مو بقعاقب پرداخته کار بر دارا بیشکوه بد عاقبت تنگ سازند و اواسط همان روز هر دو لشکر کوچ کرده در نواحی قصبه کن نزول کردند و روز دیگر بنا برین صوابدید صف شکنخان از شیخ میر جدا شده بهمت بهکر روانه شد و شیخ میر آنروز بجهت سرانجام کشتی و تمهید امداد عبور مقام کرد و فردای آن چون یکصد کشتی فراهم آمده بود اردو را کوچانیده بر ساحل دریای سند در گذر قصبه کن فرود آورد و آن روز قباد خان با سپاه خود و سائر اوزبکيه از آب گذشت و تا دو روز دیگر اردو و

مطاع چهارم محرم که ده روز قبل ازان دارا بی شکوه از ملتان رهگرای
 فرار گشته بود از بلده مذکوره بتعاقب آن باطل پژوه شتافته در
 پنج گروهی شهر منزل گزید و روز دیگر بانتظار رسیدن کومکیان
 و درست شدن سلک جمعیت مقام کرده از آنجا بدو منزل مسافتی
 بعید پیموده بکنار آب بیا رسید و چون پیشتر جسر بر آن بسته بودند
 هشتم از آب عبور کرده بطی دو مرحله دیگر در کنار آب ستلج که
 از آنجا تا قصبه اوجه دوازده کروه امت نزول کرد و باهتمام بستن پل
 پرداخت و ظاهر شد که دارا بی شکوه دو سه روز در اوجه مقام داشته
 باستماع خبر وصول جنود ظفر پناه بکنار آب بیا هشتم اینماه در
 کمال خوف و سراسیمگی روانه بیش شده و روز دیگر که جسر بسته
 شده بود صف شکنخان یا جنود منصور از آب مذکور عبور کرد
 و دوازدهم قصبه اوجه مورد نزول انواع قاهره گشته دو روز آنجا
 بانتظار وصول خزانه و بعض کومکیان که هنوز نرسیده بودند مقام شد
 و صالح بهادر گرز بردار از جذاب سلطنت رسیده هشتاد هزار اشرفی
 و دیگر ضروریات با جمعی از بندو قچیان و پیداده و بیدار و سقا
 که از درگاه والا فرستاده شده بود رسانید و کومکیان و مردمی که
 عقب مانده بودند بآن جیش فیروزی ملحق شدند و چون از
 اوجه کوچ شده دو مرحله طی گشت از نوشته شیخ میر که با دلیر
 خان و قباد خان و دیگر عساکر نصرت نشان چنانچه گزارش یافته
 هشتم محرم از پیشگاه خلافت مرخص شده بود بوضوح ایپوست که
 درین تاریخ با همراهان بگذر بیا رسید و سی کروه بین العسکرین
 فاصله است بیستم قصبه جهجهی و آهن محل ورود جنود مسعود

راجگی و گنجینه و انوب سزگه برادران خردش هر کدام بمنصبی در
 خورشال مرغزازی یافته بمرحمت جایگزین در وطن بدستوری که
 راجه انزوده داشت کامیاب عاطفت گردیدند و سعادت خان بمنایت
 نقاره نوازش یافت و میر محمد هادی ولد میر رفیع الدین صدر
 ایران که در ملک کومکیان صوبه بنگاله انتظام داشت و بنابر اضطرار
 وفات ناشجاع اختیار کرده همراه او آمده بود باحراز دولت ملازمت
 اشرف چهره افروز طالع گشته بمنایت خلعت و منصب دوهزاری
 پانصد سوار مباحی گردید و میر رحمت الله متولی مزار فائض النوار
 امیر کبیر و خاقان اعظم مطاع ملاطین عالم حضرت صاحب قرانی
 طاب مقواه که از خطه ممرقند آمده درین ایام سعادت آستاده
 بوس درگاه معلی یافته بود بانعام چهار هزار روپیه بهره اندوز
 مرحمت شد و میر عرب باخزری بفوجداری مرکز کوره و کهاتم
 پور و از اصل و افاضه بمنصب هزاری پانصد سوار نامیده اعتبار
 برانروخت •

اکنون ملک سوانج طراز که نخل پیرای این گلشن مآثر
 دولت و کامگاری امت سر رشته نگارش وقائع حضور پر نور اینجا
 گذاخته بگزارش حقائق لشکری که بسرکردگی شیخ میر و صف
 شکنخان بتعاقب دارابی شکوه معین شده بود از ابتدای آن مهم
 نصرت فرجام تا اختتام با برخی از کیفیت مرگشتگی های
 دارابی شکوه تیره ایام نهال شاداب سخن را شاخ و برگ تفصیل
 میدهد تا نظارگیان این بهارستان اقبال بر حقائق احوال کما هی
 آگاهی یابند پوشیده نماند که صف شکنخان بموجب برلیغ گیتی

نوازش گردید و رایي سنگه راتهور که برادر خردش را شخصی از روی نادانستگی بضرب بندوق از پای در آورده بود عاطفت با دلاخانه بعنایت خلعت و مرپیچ مرصع دل جوئی نموده از لباس کنورت برآورد و درین ایام مرتضی خان بعطای نقاره بلند آواز یامت و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان بانعام ده هزار روپیه واز اصل و اضافه بمنصب سه هزار پی پانصد سوار و مید عزت خان از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پی هفت صد سوار و سیف خان باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب دوهزار و پانصدی هزار پانصد سوار و حسنعلی خان باضافه پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصد سوار و هرچس کور باضافه عشتصدی ششصد و پنجاه سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و چتر بهوج چوهان از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار و آقا یوسف باضافه پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی و پانصد سوار و الله یار خان و میر نعمت الله و خانه زاد خان هر کدام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی چهار صد سوار و میر رستم باضافه پانصدی صد سوار بمنصب هزار پی و پانصدی سیصد سوار و عمرترین باضافه پانصدی هفتصد سوار بمنصب هزار پی هزار سوار و از اصل و اضافه سیف الدین صفوی و ملتفت خان و عباس افغان هر کدام بمنصب هزار پی پانصد سوار و محمد عابد ولد زاهد خان مرحوم بمنصب هزار پی دو صد سوار مقتخر و مباهی گردیدند و نرمنگه داس ولد راجه انروده کور که چنانچه گزارش یافته پدرش درین تازگی و دهعت حیات سپرده بود بمنصب دو هزار پی دو هزار سوار خطاب

دربافته بمنصب دو هزارى پانصد سوار تارک افتخار برافراخت
و بمبارى از بندهاى ارادت پيوند و مبارزان نصرت مند باضافه
مناسب و ديگر عطايا و مواهب از خلعت و اسب و فيل و خنجر
و شمشير مورد انتظار عاطفت خسروانه گرديدند و سى هزار روبه
بچندى از خدمت گذاران آستان مملطنت انعام شده و بيست ششم ماه
مذكور راجه جيمنگه از وطن رحيمه غبار آستان سلطنت را صندل ناصيه
دولت مباحث و پانصد مهر و يك هزار روبه بطريق نذر گذرانیده بعطاي
خلعت خاص با نادرى و طرף مرصع و جمدهر مرصع با علاقه سروايد
عز امتياز يافت و گر دهر داس کور بموکب معلى پيوسته دولت زمين
بوس اندوخت بيست و هفتم از نواحى کچهوه کوچ شده بماحل رود
گنگ از مايه سلجق جهانکشا کسب انوار ميمنت نمود و تا سلج
اين ماه کفار آن رود دليپذير شرف اندوز اقامت موکب عالم گير بود
و پس از نزول باین منزل عمده نوئينان معظم خان با ذوالفقار خان
و اسلامخان و کنور و امسنگه و داود خان و فدائى خان و راجه اندر من
دهنديره و رازو بهاء سنگه هاده و احتشام خان و فتح جنگ خان و
راوا مرنگه چند روت و اخلاص خان خويشکي و خواصخان و يکه تاژ
خان و رشيد خان و لود بخان و سيد فيروز خان باره و سيد شيرخان
باره و سيد مظفر خان باره و زبرد سخان و عليقليخان و قزلباش
خان و اسکندر روهيله و کاکر خان و دلاور خان و نيکنامخان و نيازي
خان و قاهر داد انصاري و گروهى ديگر از مردم کارى و دليران
مرغه جالمپارى تعيين يافت که به باد شاهزاده محمد سلطان ملحق
گشته بتعاقب ناشجاع پردازد و هريک از اين فريق بمرحمتى مورد

باضافه پانصدی بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و راو امر مکنه
 چلدروات و يکه تاز خان و خواصخان و راجه اندرمن و على قليخان
 هرنگ بمكرمت خلعت و اكرام خان باضافه پانصدى پانصد سوار
 بمنصب دو هزارى هزار سوار و سيد محمود باره باضافه پانصدى
 بمنصب دو هزارى ميصه سوار و نصرت خان از اصل و اضافه
 بمنصب هزار و پانصدى بمنصب هفتصد سوار و فرهاد بيگ على
 مردان خانى باضافه پانصدى صد سوار بمنصب هزار و پانصدى
 ميصه و پنجاه سوار و از اصل و اضافه عنایت افغان بمنصب هزارى
 پانصد سوار و شجاع خان بمنصب هزارى ميصه سوار و محمد قاسم
 على مردان خانى بمنصب هزارى دو صد و پنجاه سوار و قطب کامي
 بمنصب هزارى دو صد سوار و قابل خان و موبهكرن بنديله كه
 برادرش جان نثار گفته بود و جمعي ديگر از بندهاي مدد اقبال و
 مبارزان فيروزي مآل بعنايت خلعت و ديگر مرام جليله مستمال
 گرديدند و راى مكرم نوجدار بريلى بعنايت خلعت و اسب
 كامياب نوازش گفته بمحال نوجدارى خود مرخص شد و مرتضى
 خان بعطاي علم و نقاره نوازش يافت و نرسنگه ولد راجه انروده كور
 كه پدرش چنانچه مذكور شد درين تازگى وديعت حيات ميبرده
 بود بمنصب دو هزارى دو هزار سوار و برادرانش هر کدام بمنصبى
 در خور حال منظور انظار عنایت گشته بعطاي جايبگر در وطن
 بدستوريكه راجه انروده داشت كامياب گرديدند و مير محمد هادي
 ولد مير رفيع الدين صدر ايران كه در سلك كومكيان صوبه بنگاله انتظام
 داشت و بنابر اضطرار همراهى ناشجاع گزيده بود دولت زمين بوس

نگشته بود بمنصب والی هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام ده لک روپیه و عطای خلعت خاص با پوشتین مرور و نیل خاصه با ساز نقره و جل زر بخت و شمشیر و مپیر با ساز مرصع معقول مراحم گوناگون گردید و محمد امین خان خلف خان مذکور بمرحمت یک زنجیر نیل و بهادر خان بمرحمت خلعت خاصه با نادری و عبد الرحیم بن نذر محمد خان که چنانچه سابق ذکر یافت در روز جنگ از خیل مخالف جدا شده به تقبیل ركب اقبال ظلمت زدای چهره بخت گشته بود بمنصب پنج هزار و پانصد سوار و عطای خلعت خاص و پنج مر اسب یکی عراقی با ساز طلا و مکر مخان که کیغیت حال او نیز دست گزارش یافته بعنایت خلعت خاصه با نادری و پنج مر اسب یکی عربی و دیگری عراقی و یک زنجیر نیل و باضافه هزار و بمنصب پنج هزار و چهار هزار سوار و فوالفقار خان و احلام خان هر یک بعنایت خلعت خاصه و کنور لعل سنگه ولد راناراج سنگه بطای یک عقد مروارید و سر پیچ و جیفه مرصع و راو بهار سنگه هاده بمرحمت خلعت و اسب و شمشیر با ساز مرصع و باضافه هزار و پانصد سوار بمنصب چهار هزار و دو هزار و پانصد سوار و راجه سجان سنگه بتدبیل باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار و رایسنگه راتهور بمرحمت اسب با ساز طلا و سر پیچ مرصع و جمدهر مرصع با علاقه مروارید و باضافه هزار و پانصد سوار بمنصب سه هزار و دو هزار سوار و هوشدار خان

دران ملایقی قانون تدبیر مینمود چه منصور بود که آن نخل نند
 ثمر بوستان ملک در حدود بنگاله قوت گرفته دیگر باره شاخ و برگ
 فساد جهان و ریخته غرور و استبداد در زمین خصومت و عناد دوالد
 لا جرم بعد از نزول بمنزل گاه عز و جلال جمعی از عساکر نصرت مآل
 بیاشلیقی جوهر تیغ عظمت و کمال فروغ کوکب ابهت و اقبال
 بادشاهزاده والا قدر محمد سلطان بتماقب آن مرحله پیمای رادی
 از بار و خذلان تعیین نموده حکم فرمودند که بمراسم تکلمشی پرداخته
 هیچ جا ادوا مجال اقامت و درنگ ندهند و تا اقصی ممالک
 بنگاله رفته ساحات ولایات شرق رویه را از خار وجود شر آمویش
 بپیرایند و فرمان عد که بادشاهزاده والا تبار در منزل مذکور توقف
 نکرده همدین روز فیروز با جمعی که در رکب ایشان حاضر بودند
 بزودی متوجه آن مهم گردند و پیشتر منزل گزیده آنجا انتظار رحیدن
 امرای کومکی و جمعیت انواع بزند و آن مهین شعبه درجه سلطنت
 را عجماله بعبای یک عقد مردارید گران بها که پیرشش اقدس اشرف
 پذیرای سعادت و شرف بود با دو پنه که بر کتف همایون داشتند
 توازش نموده مرخص فرمودند و بعد از رحیدن اردو و کارخانجات مع
 تفوز خلعت خاص با شمشیر خاصه برای ایشان فرستادند و تا بیعت
 و ششم این ماه شهنشاه با حشمت و سعادت و اقبال و عز و جاه
 دران منزل فیروزی اثر اقامت گزیده مربر آرای دولت و کمرانی
 بودند و هر روز جمعی از بندگان عتبه خلافت و مجاهدان جنود
 نصرت کامیاب عولطف بادشاهانه می گشتند از انجمله زید امرای
 عظام معظم خان که بعد از رهائی از قید تا اکنون بمنصب سر بلده

ستانی با وجود تفرق و انتشار لشکرو برهم خوردگی انواع ظفر اثر
و ظهور انواع نفاق پیشگی و عذر سکالی منافقان کید اندیش واقع
طلب و چندی ن فتور و چشم زخم عظیم که عساکر جاه و جلال را
درین مصائب اقبال روی داده اینچنین فتح نمایانی که طراز فتوحات
آسمانی و عنوان مآثر کامکاری و کمرانی تواند بود نصیب احبابی
سلطنت روز افزون گردید و ناشجاع رمیده بخت برگشته ایام بهزاران
خمران و ناکسی و خذلان و بد سوانجامی با پسران الله وردیخان
و سائر جزد نکبت نشان عیان بودی ادبار تافته راه فرار پیش گرفت
اراد و بنگاه و اکثر اسباب تجمل و جاهش دست خوش تاراج
انواع ظفر پناه گشته بباد نهب و غارت رفت و تمام توپخانه و بیشتر
نبال بزرگ نامی او غنیمت اولیای دولت گردید چنانچه یکصد
و چهارده توپ از خرد و کلان و یازده زنجیر نیل کوه توان بقید ضبط
و تصرف آمد القصه خدیو جهان بعد از حصول این فتح شگرف
که فی الحقیقت بی منت سپاه و لشکرو مشارکت کوشش
خدمت فروشان کوتاه نظر دست داد بلکه بمحض تأیید ازی و امداد
جیوش هماری اتفاق افتاد دست نیاز بدرگاه ایند نصرت بخش
گرساز برآورده سپاس مواهب نامتناهی الهی بجای آوردند و با
جنود مسعود از لشکرگاه غنیم که نزدیک بذالاب موضع کچهوه بود
گذشته منزل آرای اقبال گردیدند و از آنجا که بمقتضای دور بینی
و مصلحت گزینی قلع مانده انصاف و شورش انگیزی ناشجاع
بلخرد باطل ستیز بر دست همت بادشاهانه از لوازم خیر اندیشی
و غیر ذاتی و واجبات امور سلطنت و جهان پیرائی بود و تاخیر

بقایر اضطرار بناشجاع پیوسته ضمیمه لشکر او شده بود و درینوقت
 بدولت بخت و رهبری سعادت از جنود ادبار روگردان گشته بجانب
 موکب ظفر قرین می آمد از دور برسم زنهاریان نمایان شد و از میامن
 مراحم بادشاهانه امان یافته شرف زمین بوس دریافت خاتان
 جهان او را بر حوضه فیلی جای داده همراه گرفتند و بعد از
 عبد الرحمن بن نذر محمد خان که در زمان اعلی حضرت در
 سلک کومکیان بنگاله انتظام یافته با ناشجاع می بود رسیده جبهه
 نیاز بر خاک عبودیت خود و منجر پسر الله وردیخان که جدائی
 پدر اختیار کرده روی ارادت بلشکر ظفر اثر آورده بود با حراز ملازمت
 اشرف چهره مباحات برانروخت و درین اثنا پیک اقبال مرده
 نصرت رسانیده خبر فرار ناشجاع سامعه پیرای اولیای سلطنت
 گشت و از گلشن عنایت ازلی باد بهار مسرت و خوشدلی بر غنچه
 خاطر بندهای عقیدت مند و فدویان اخلاص پیوند وزیده گل فتح
 و فیروزی از گلبن امید شکفت همای دولت بال سعادت کشود
 و شهباز حشمت اوج عزت گزنت زمانه تهنیت دوستگامی داد
 میهر بهارت کمرانی نرسند دهان تیر از خنده نشاط لبریز گشت
 تیغ را زنگ غم از دل زده شد کمان آبروی نیاز بالا کشید سنان
 قد بر عنائی افراخت نقارهای شادیانه و نشاط بر پشت فیان و اسبان
 بنوازش در آمده نوای دلکشی بهجت و کمبایی بلند گردید و از
 مدای کرنا و خروش نفیر طنطنه عظمت و جلالت بگوش گردون
 رسید و بالجمله بمیامن تأییدات ربانی و امداد جنود آسمانی و حسن
 تجات قدم و نیروی بازوی همت و جرأت این فرازنده نوای کشور

و پیش روی سیفخان و اکرامخان بود در آن آویزش و پیکار جان نثار
گشته بمرتبه والای شهادت و نیکنامی رسید و در اثنای این اختلال
شهشه فیروزی سپاه با جنود نصر و تاید آلهی و ملایت و شکوه
شهشاهی بکوسک رمیده بقیه عساکر ظفر مآل را که قدم استقلال
نشرده روی همت از عرصه کارزار نتافته بودند قوی دل ساختند
و به یمن دلیری و دلورزی آن حضرت مجاهدان بهرام صولت و ملازمان
رکاب دولت دمت جلالت از آستین سعی بر آورده باعدای تیره
بخت در آریختند و بکوششهای دلیرانه و نبردهای مردانه سلک
جرات و جمعیت آنها از هم گسیختند و درین گیرودار شینخ ولی
نرملی که هراول بلند اختر بود از دم تیغ مبارزان شهاست پرور زهر
هواک چشید و حسن خوبشکی زخمی شده در عرصه رزمگاه افتاد
و بحیاری ازان مضطربان بد نهاد را شعله ملان آتش بار و برق
شمعیر صاعقه کردار مجاهدان بصالت شعار خرمین حیات بباد نفا
بر داد و بلند اختر چون اختر راجع برگشته با معدودی خود را بناشجاع
برگشته طالع و مانند القصة خدیو فیروز بخت کسباب چون خورعید
جهانقاب که بیک تیغ کشیدن ساحت میدان سپهر از هجوم نجوم
بهردازد و مانند باد صبا که بیک وزیدن محسن چمن از خس
و خاشاک پاک سازد بیک توجه بادشاهانه عرصه برانغار را نیز از
غبار تسلط و استیلائی مخالفان جسارت منش برداختند و بعد از
دفع آن مقهوران بدنگال قرین عظمت و جلال متوجه پیش شده
لوائی همت بدفع ناشجاع افراختند و قدمی چند رننه بودند که
مکر مخان صفوی فوجدار جونیپور که چنانچه قبل ازین گزارش یافته

مؤید عالم گیر را با کمال جوش نشئه بادیه شجاعت و پهلوی سرزشته
 داناائی از کف نمیرود و همواره جوهر شمشیر با گوهر تدبیر بکار
 میبرند در اثنای این اراده بخاطر دانشور رسید که چون روی جنگ
 و کلزار بسمت جرانگار گشته هجوم افواج مخالف در آن طرف است
 و ازین جهت هرلول منصور نیز بآن جانب میل کرده مبدا از انحراف
 قول بسمت برانغار بادشاهزاده عالیقدر والا تبار محمد سلطان
 و ذوالفقار خان را که مقدمه الجیش ظفر اند تذبذبی بخاطر راه
 یافته این حرکت را بر چیزی دیگر حمل کنند و خدا نخواسته
 فتور و تزلزل بفرج هرلول رمد و باعث مزید خیرگی و چیره دستی
 اعدا گردد لهذا بحکم درو اندیشی و پیش بینی کس نزد بادشاه
 زاده والا تبار و خان شهابت شعار فرمانده حقیقت حال باز نمودند
 و پیغام فرمودند که شما بخاطر جمع و دل قوی در برابر غنیمت بوده
 سرزشته کوشش و پایداری از کف ندهید که ما بسطوت و اقبال
 دشمن مآل این جسارت کیشان محال اندیش را از برانغار دنع کرده
 یکرمک خواهیم رسید و بعد از رعایت این دقیقه حزم به نیروی
 همت خضروی و معاضدت تایید هماوی روی فیل مبارک بجانب
 همت راحت گردانیده بدانعه مخالفان توجه نمودند و در خلال
 اینحال فیلی که اسلام خان سردار برانغار بران سوار بود بصدمه
 جان دم کرده افواج آن طرف برهم خورد و اکثر مردم آن سمت از جای
 رفته توفیق ثبات و قرار نیافتند ماما سیفخان و اکرامخان که هاول
 اسلام خان بودند با معدودی قدم همت نشوده کوششهایی مردانه
 نمودند و بختان بیگ روز بهانی که کار فرمای توپخانه برانغار

جنگ جو و باشا را کجک محرک مولف و تندقی آن بد مست
دیوانه خوب بود به تنگ بزند و او بیچالاکى و تیز دستی بندوقی
انداخته بمساعدت اقبال خصم افکن شه نشاء جهان تیرش بر نشان آمد
و آن مقهور لئیم مانند دیو رجیم که بشهاب ثاقب از آسمان فرو افتد
و بمان پلنگ خشمگین که از قلعه کوه نگونسار گردد از بالای فیل
فرو افتاد و فیلق بادشاهی رسیده فیلبانان دلیر و چالاک خود را
به پشتنه پشت او رسانیدند و آن دد صفت گسسته عزان در
قید اطاعت و فرمان خویش آوردند و آن دو فیل دیگر از قول
همایون گذاره شده بجانب دست راست جنود مسعود حمله بردند
و درین اثنا بلند اختر پسر ناشجاع و چندی دیگر از مرداران او مثل
شیخ ولی فرملی و شیخ ظریف داؤد ژنی و حسن خویشکی و خواجه
خسرو هریک با فوجی روی جصارت بسمت برانغار موکب نیروزی
آوردند و هم از رفتن فیلق مذکور و هم از حرکت این فریق بآن
طرف درین وقت که خدیو کامگار مخالفان تیره روزگار را از جرانغار
دفع کرده بودند از عقب قول منصور که بجانب برانغار گشته بود
آثار برهم خوردگی و انقلاب ظاهر گشت و معلوم شد که فنیق بآن
طرف حمله کرده شهنشاه مالک رقب خواستند که با ملازمان رقاب
نصرت مآب عزان توجه و الا بآن مو تانته بدفع اعادی پردازند از آنجا
که یکی از کرائم فضائل و جلائل خصائل آنحضرت این است که در
عین شدت هنگامه حرب و پیکار که کم کسی از شجاعان و پر دلان
روزگار را دران حالت مرد آشوب متانت رای بر جای ماند و اجرای
آثار عهاست و دلوری بر نهی اقتضای عقل اتفاق افتد آن خدیو

بودند به نیروی جرأت و استقلال خدیو کشور اقبال و همت گرمی
امداد و اعانت سایه نور الجلال بجهد و کوشش تمام بآن گروه بد فرجام
در آویخته چون باد مرمر که بر خاک و خاشاک سبک مرزد آن
جسارت کیشان محال اندیش را از پیش برداشتند و به تیغ تیز و سنان
خون ریز بسیاری ازان برگشته بختان باطل ستیز را بر خاک هلاک
انگنده لوامی غلبه و استیلا بر افراشتند دید عالم را بمشاهده جوهر
شهامت و دلیری بهادران نیروزی لوا باد نخوت از مر رفته و بازدی
همت هست گشته بگام فرار و ادبار براهی که آمده بود باز گشت
لیکن آن سه نیل مست عریده جو که پیشاپیش نوح او بودند از
دفع و منع مبارزان دلیر و ضرب تغنگ و تیر رخ از عرصه کلزار
ننافته بر همان وتیره خیره و تیره پیش می آمدند بلکه از بارش
تیر و پیکان و صدمه بندوق و بان بسان سیل از ریزش ابر تند تر شده
روی قهر و صولت بجانب قول ظفر قرین آوردند و ازان سه نیل کوه
پیکر مغریت منظر یکی پیشتر آمده بغیل مرکوب مبارک قریب شد
و چون ابر تیره بخورشید تابان نزدیک رسید شهنشاه گران قدر کوه
و قار بحمله آن سیه مست باد کین از جا نرفته مر رفته نبات
و قرار که مهین شیمه آن خاقان مؤید کماکار است از کف نگذاشتند
• شعر •

بمردی ز جا یک سرمونشد • ز راه چنان سیل يك مونشد
به نمکین مر رفته عزیس جودش • نجیب جز نبض از پیکرش
و بقراولی که در حوضه یکی از نیلان همراه نشسته بود اشاره و
بصورت پیوست که فیلبان بد گهر خیره رو را که سوار آن نیل دلیر

نشان و سه نیل مست جنگی کوه تاول که هریک آشوب کشوری
 و برهم زن لشکری بود از دست راست غنیم بر جرانگار موکب ظفر
 شعار حمله کرده بصدقه نیلان مذکور افواج دست چپ برهم خورد
 و پای ثبات اکثر مردم آن سمت لغزش پذیرفته توفیق مدانعه
 و محاربه نیانند و بی کوشش و آویزشی هزیمت خورده براه بی
 ناموسی شتافتند از وقوع اینحال کمال تفرقه و نفور بمساکر منصور
 راه یافته تمام افواج بحرامواج بهم برآمد و مردمی که نه آبروی
 غیرت و حمیت داشتند و نه بهره از گهر بی بهای اخلاص و ندریت
 بموسسه دیو پندار و هزیمتی غول ادبار از سعادت و اقبال روگردان
 شده عنان بوالهی گریز میبردند و بی ضرورت عار فرار گزیده عرض
 میادگیری و ناموس مردنی خود بردند و ملک جمعیت قول همایون
 نیز از هم گسسته زیاده از دوهزار سوار در رکاب فیروزی مآب نماند
 باجمله مخالفان تیره اخترا از مشاهده تزلزل افواج نصرت اثر خیره
 تر شده به همان هیئت اجتماعی با نیلان مذکور روی جسارت بقلب
 لشکر ظفر اثر آوردند درین هنگام از بهادران جنود قاهره مرتضی
 خان از میسر قول و بهادر خان از انمش و حسن علی خان از طرح
 دست چپ هریک با معدودی از همراهان به نیروی همت و اخلاص
 رخس شجاعت برانگیخته سر راه بر دشمنان گرفتند و در همین
 وقت شهنشاه توفیق سپاه نیز از مشاهده این حال روی نیل مبارک
 آسمان تمثال بسمت اعدای بد مگال گردانیده متوجه دنع آنها
 گشتند چنانچه پشت قول همایون بجانب برانگار نصرت آثار گردید
 و مبارزان فیروزمند و مجاهدان ظفر پیوند که بر اعدای حمله برد

• شعر •

شد از برق کین گرم بازار جنگ • خروشید باز از دهائی تفنگ
 ضلالم ز خوابیدن مانعها • همین رخت دشمن بخواب نفا
 ز بس آتش کینهها در گرفت • عرق بر بدن رنگ اخگر گرفت
 درین حالت از توخانه همایون تویی به نیل مرکوب زین الدین
 پسر ناشجاع رمیده یکپای فیلبان و یکپای شخصی که در عقب
 نیل نشسته بود بر پرانید لیکن بار و نیل آسیبی نرسید و رفته رفته
 شعله حرب انروخته تر شده میان هر اول جنود مسعود و لشکر
 مخالف کار جنگ از عمد خروشی و ماعقه ریزی توپ و تفنگ
 گذشته بآمد و شد ناک و خدنگ رسید و مبارزان پیکار جوو بهادران
 شهابت خو از هر دو سو دمت کوشش از آستین جرأت برآورده
 بمقاتله و ستیز پرداختند و بآتش غیرت هنگامه کارزار گرم ساختند
 از قدرت بارش تیر کمان نمودار ابر مطیر بود و عرصه دار و گیر از
 مبارزان دلیر نیستان پر شیر می نمود نوک پیکان جگر فرسا موز
 آما خار آرزوهای باطل از دل اعدا بیرون کرد و ناک منفر شگاف
 جان ربا بمشبک سازی و رخنه پردازی هوای پندار و غرور از سر
 پر شور مخالفان بر آورد

• شعر •

ز برج کمان طائران خدنگ • پریدند بروی مردان جنگ
 نهان گشت از تیر فرق عدا • بدان سان که در زیر نرگس کدو
 گذشتی خدنگ از تن زخم دار • به بیرحمی باد از لاله زار
 درین اثنا سید عالم باره که از سرداران عمده آن لشکر و رکن اعظم
 آن جیش نکبت اثر بود با فوجی عظیم از دلیران کام طلب جلالت

در مضار شجاعت و شهامت گوی سروری و تصب العبق
 بزتری از خسردان آفاق ربوده نظر التفات همت بر تفرق انواع
 و نقص کمیت لشکر منصور نیفکنده باستظهار جنود غیبی واعتضاد
 جیوش صماوی با بقیه عصاکز فیروزی مآل منوجه میدان رزم
 و عرصه قتال گردیدند و ناشجاع که روز پیش چنانچه گزارش یافت
 تقسیم انواع نموده میمند و میسره و قلب و جناح مرتب داشته بود
 درین روز آن ترتیب و صف آرائی را تنبیر داد و مجموع لشکر
 خویش یک صف کرده در عقب توپخانه باز داغمت و خود با بلند
 اختر پسر خود در وسط فوج قرار گرفته زین الدین پسر بزرگ او و سید
 عالم و شیخ ظریف داؤد زئی و شیخ ولی فرملی و حسن خویشکی
 نورست راست و مید قاسم و مکرم خان و عبدالرحمن خان بن لدر
 محمد خان در دست چپ صف آرا گشتند مجله شهنشاه جهان
 با عصاکر گیهان ستان به توزک و آئین شایسته آهسته آهسته روان
 شده چهار پنج گهزی از روز گذشته با فوج غنیم رسیدند و نخست از
 طرفین بان اندازی و جلگ توپ و تفنگ سر شده نیران جدال
 اشتعال یافت و هنگام برق انروزی و عدد جوی گرمی پذیرفت
 از نهیب صور ضرب زن و نیش زنبورک خصم افکن آثار قیامت
 آشکار و رگ جان دشمن نگار گردید توپ حیه درون آهنین دل
 باواز بلند آوازه اجل در شش جهت معرکه در داد و مهره تفنگ
 جان گسل از مهره پشت مخالفان گذر کردن آغاز نهاد و از گرمی برق
 بندوق و بان آب تیغ و سنان آتش آمیز شد و بسکه نائره کیم
 برانروخت توگفتی زمین شعله خیز و آسمان شراره ریز گشت

اندیشی در خاطر بود رفتن او عین مصلحت دولت است و غنای
 مزای کردار نگوید خوشش خواهد یافت و بجبر بر هم خوردگی
 صفوف و تجدید توڑک انواع پرداخته اسلام خان را که هراول برانگار بود
 بجای آن رسیده بخت تیره روزگار سردار کردند و سیفخان و اکرام خان را
 با جمعی از دلیران پیکار جو و مبارزان بصالت خو هراول او ساختند
 و دیگر باره صفوف نصرت و نیروزی آراسته لوابی دولت و بهروزی
 امر احداث و چون کوکبه اقبال جهان امروز صبح ظاهر شده غبار فدا
 هندوی تیره روز شب فرو نشست و خسرو گردون سریر عالم گیر مهر
 بقصد جهان کشائی ترکش زرین از خطوط شعاعی بر میان بست
 شهنشا خورشید قدر فلک اقتدار بعزم رزم و پیکار و آملک جنگ
 و کارزار جوشن نصرت و تونیق پوشیده و تیغ بخت و تایید حمائل
 کرده بدمنور روز پیش بر فیلی کوه پیکر سپهر مانند سوار شدند و
 اگرچه از لشکری که روز گذشته در ظل رایت فتح آیت مجتمع بود
 بواسطه منوج قضیه شورش انگیزی راجه جسونت سنگه تیره بخت
 هرین روز خجسته قریب بنصف متفرق شده از موکب جلال
 تخلف ورزیده بودند لیکن از آنجا که این بادشاه تونیق سپاه را
 بمقتضای وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ در معارک کشور کشائی و جهان
 متانی جز بر تایید آسانی و نصرو اعزاز ربانی نظر فیعت و از
 کمال صدق توکل و حسن اعتقاد اعتماد همت خدا دادش بر
 امانت و امداد سپاه و لشکر نه چه بکرات در شتاند محاربات صدق
 کرمه کم من نعمة قليلة غلبت نعمة كثيرة بِاللَّهِ را هنگام قدرت
 اعادی و قلمت اعوان و انصار آزموده به نیروی ثبات و استقامت

در اردوی معلی راه یافته مردم بهم برآمدند و خبرهای موخش
 لشکر آشوب شائع شد و مفسدان فتنه جو و هرزه گاران اردو سر
 بفساد برداشته دمت جرأت بخزان و کارخانجات و دواب بادشاهی
 و امتعه و اموال امرا و منصبدار و سپاهی دراز کرده بخود مری
 و شورش افزائی پرداختند و چون نزدیک بصبح این خبر بلشکر ظفر
 پیکر رسید باعث برهم خوردگی جنود فیروزی اعلام گشته سلك
 جمعیت موکب همایون از انتظام افتاد و بسیاری از مردم بهت
 نظرت کم حوصله و آحاد لشکر و سپاه برای خبرگیری بنگاه از روی
 سراسیمگی و اضطراب بمعسکروا شتافتند و باین تقریب رخ از عزمه
 کارزار تافتند و جمعی از سغله نهادان کوته اندیش و دو رویان منافق
 کیش بخیالات باطل و فکرهای لطائل احتمال غلبه طرف مخالف
 را رخصان داده شباشب بلشکر ناشجاع پیوستند و گروهی دیگر از
 بیدلان عافیت گزین و کم فرمتان ادبار قرین پای همت پس
 کشیده از دولت مرافقت و همراهی موکب جهانکشا باز ماندند
 بالجملة چون خبر فرار آن ضلالت شعار بمصامع جلال رسید خدیو
 روزگار که ذات قدیمی نشانش معدن تحمل و وقار و همت ثابت
 ارکانش در شدائد و مهالک بسان کوه استوارست املا و قطعا بوقوع
 این مقدمه از جا نرفته تزلزل در بنای استقلال آنحضرت راه نیامد
 و از سرا پرده اقبال بیرون خرامیده بر تخت روان سواره ایستادند
 و بخواص امرا و بندهائی که در رکب فیروزی مآب حاضر بودند خطاب
 کرده فرمودند که منوح این قضیه را از متممات امباب فتح و ظفر
 میدانیم چه هرگاه آن مفسد ضلالت کیش را داعیه بدخواهی و خلاف

انقیاد نهاده اظهار دولت خواهی میگردد چنانچه بدین جهت درین
یورش ظفر پیرا بهمراهی موکب جهانکشا اختصاص یافته بود لیکن
از آنجا که طینت فتنه سرشت او از خمیر مایه کفر و عناد مخمر
و داعیه شر و فساد در ضمیر نفاق پرورش مرکوز و مضمربود و نظر
بر خبیث باطن خویش کرده خائف و ناایمن می زیست پیوسته
از بد نهادی و شقاوت منشی فرست انعام و بد اندیشی می جست
و نهانی ماده خلاف و طغیان در خاطر می بخت تا اینکه
در یلوت که خدیو جهان نظر بر ظاهر حال آن کافر بد سگال کرده
اورا سردار فوج برانغار ساخته بودند بعزم شورش انگیزی از معرکه
کارزار قصد فرار نمود و شباشپ کس نزد ناشجاع فرستاده از داعیه
فامد خود اورا خبر داد و اداخر شب مذکور از تیره روزی و برگشته
بختی با تمام لشکر و سپاه خویش و گروهی دیگر از راجپوتان ضلالت
کیش که با او در برانغار معین بودند مثل مهیس داس و رام منگه
و هر رام راتهور و بلوی چوهان و جمعی دیگر از مست عقیدتان
باغواهی غول جهل و غرور از موکب منصور روگردان شده عنان بوادی
ادبار تافت و نخست باردوی بادشاهزاده محمد سلطان که بر سر راه
آن گمراه بود گذشته مردمش دست جصارت بغارت کشودند و هرچه
توانستند تاراج نمودند و چون بلشکرگاه اقبال رسید نیز در انهای
گروز از مقاهیر لئیم دست اندازیهایی عظیم واقع شد و همچنین
آن سرخیل اهل نکال با آن حزب کفر و ضلال بهر جا میگذشت
هرچه و هر کس بر سر راه می آمد دست خوش تاراج و پایمال
تطاول راجپوتان میگشت و ازین جهت شورش و انقلاب عجیبی

اقبال ترتیب یافته بود نزول اجلال ازانی داشتند و بعد از ادای نماز مغرب و عشا و طلب نصرت و فیروزی از حضرت خلاق مایشاه با بخت بیدار و دل هوشیار بر بستر استراحت تکیه فرمودند و در اواخر این شب معادت پرتو سانجۀ شورش افزا بظهور پیوست که ظاهر بینان صورت پرست آنرا چشم زخمی عظیم دانستند و از آنجهت فی الجمله تفرقه و برهم خوردگی بعساکر منصور راه یافت چنانچه جمعی از کوته فطرتان تذک حوصله را که از پیرایۀ ثبات نفس و رموخ همت بهره نداشتند پای ثبات و قرار لغزش پذیرفته عیان استقلال از کف رفت و تیره درونان نفاق پزوه را که هیچ لشکری از وجود فساد آموذ آن گروه خالی نیست دست آریز خلاف منشی و بیراه روی به دست آمد اما هوا خواهان و نا کیش عقیدت مند که پیوسته لطائف تاییدات آسمانی و امداد عون عنایات ربانی هر باره این دولت جاردانی بی توسط اسباب ظاهری بچشم شهود و عیان دیده و حسن توکل و رموخ همت آسمان پیوند این خدیو مؤید فیروز مند بارها در مهالک و اخطار منجیده بحبل المتین اقبال بیزوال شهنشاه دین پناه وثوق و اعتصام تمام داشتند تزلزل در احساس والی عبودیت و اخلاص شان راه نیافت - شرح این واقعه عبرت افزا آنکه راجه جسونت ملکه ضلالت کیش جهالت خو که شهنشاه فضل پرور نقوت گستر از کمال مروت ذاتی و گرم جبللی موابق زلت و تبصیراتش را بعفو و بخشایش مقرون ساخته مراحم و عنایات بی اندازه که بعض ازان رقم زدۀ کلک حقائق نگار شده دوباره او بظهور رسانیده بودند اگرچه بظاهر هر بر خط بندگی و

توپخانه را با حید عالم هارمه و مید مرتضی اماسی و شیخ ظریف و شیخ ولی فرملی و مید راجی و سرداران جویش و پنج کروه از لشکر گاه پیش فرستاد که آمده برابر جنوب ظفر اثر به توپ و تفنگ نیران جنگ بر افروزند پاشا و والا کار فرمایان توپخانه منصور نیز شعله افروز حرب و دیگر گشته ازدهای آتش دغان بان و نهنگ خون آشام توپ و تفنگ را سرانجام مخالفان دادند و تا شب از طرفین هنگامه جدال گرم بود و چون شب در رسید و ظلمت لیل پرده تیرگی بر چهره بخت اعدا کشید ناشیاع نرفته مذکور را باتوپخانه باز پس طلبیده سپاه خود را یکجا فراهم آورد و چون سرزمینی که اعدا آنجا بجنگ پیش آمده بودند مکانی مرتفع بود و بر معسکر آنها اشراف داشت معظم خان بصواب دید رای مانب چهل توپ از توپخانه بادشاهی پرده در سرزمین مذکور رو به لشکر اعدا نصب نمود و پرلیغ گیتی مطاع صادر شد که عساکر ظفر قریب بهمای ترتیب و آئینی که صف بسته ایستاده بودند از اچان فرود آمده با جوشن و جلاخ شب را پاس دارند و سرداران فیروزی نشان هریک در پیش فوج خود مورچال بسته از غدر و کید اعدا غافل نباشند و بموجب امر اعلی معظم خان تا پاسی از شب بر اطراف لشکر فیروزی مصاف گشته باهتمام مورچالها و تاکید مراتب خبرداری و کسک قیام داشت و آن شب بر طبق فرمان لازم الاستئال مجارزان موکب فیروزی مآل صلاح از بر نیفتگند و زمین از اسپان بر نداشتند و گیتی خدیو عالم گیر بعد فراغ از مراسم حزم و احتیاط بادشاهانه از نیدل فرود آمده بدولتخانه مختصری که بلشاره والا دران نبردگاه

با فوجی عظیم در برانغار باز داشته حسن خویشکی را با جمعی
 هراول او ساخت و مکر مخان صفوی را با سید راجی و چندی دیگر از
 سرداران عمده و گروهی انبوه در جرانغار مقرر نمود و شیخ ظریف
 داوود زئی را با فوجی طرح ساخته اسفندیار معمری را در التمش
 مقرر داشت و اهتمام توپخانه با ابو المعالی میر آتش گذاشته میر
 علاء الدوله دیوان خود را با جماعتی بچنداولی و حید قلی اوزبک را
 با جوتی بقراولی گماشت مجمل بعد از انقضای چهار گهزی از
 روز مذکور که صفوف قتال ترتیب یافته شهزاده مؤید عالمگیر
 بسنت سنیه خویش که در معارک رزم و پیکار و التزام حواری بر
 فیل فرموده اند تا فروغ طلعت مهر انوار از اوج رفعت و علو بر عرصه
 کارزار تافته هم از حسن دلیری و تلاش و جوهر سعی و کوشش
 مجاهدان فیروزی شعار آگهی یابند و هم انواع نصرت اثر و کافه مپاه
 و لشکر را مشاهده فر عظمت و جلال آنحضرت سرمایه ثبات و قرار
 همت و استقلال گردد بسان خورشید که بر سپهر اعلی برآید بر فیلی
 ظفر پیکر آسمان منظر سوار شده پایه افزای عزت و علا گردیدند
 و همعنان جنود توفیق و تایید با فر فریدون و حشمت جمشید در
 کمال آهستگی و آرام بنوعی که ترتیب صفوف و تسویه انواع برهم
 نخورد معانفتی که تا لشکر گاه غنیم بود بگام نصرت پیمودند و سه
 پاس از روز گذشته بغاصله نیم کرده از معسکر مخالف در سرزمینیکه
 توپخانه همایون را نصب کرده قراولان موکب اقبال آنجا میدان
 جنگ دیده بودند در برابر اعدای صف کشیدند ناشجاع فتنه
 اندیش آنروز قدم جرأت از جای خود پیش نگذاشته برخی از

و در هر فوج چندی از آن عربده جویان معرکه آشوب با توپخانه جداگانه معین گشته از اسباب سطوت و صولت دقیقه نا مرعی نماند در آنروز از کثرت سپاه و جوش لشکر آثار شور محشر هویدا بود و از غبار هم ستور و دمنور مواکب منصور چهره آسمان و روی زمین ناپیدا لشکری آراسته و زنگین چون خیل مبنزه و ریاحین توگفتی از زمین میجوئید و جیشی بر تهر و طیش مانند امواج بحر مواج از شورش کین میخروشید زمین با همه تحمل و سخت جانی از حمل گرانی آن خیل انبوه ستوه بود و از بسیاری فیلان آهنین جوشن فلک شکوه سراسر دشت و صحرا کوه می نمود • شعر •

زمانه شور محشر عرض میکرد • زمین از چرخ وسعت قرض میکرد چنان از جوش لشکر قحط جا بود • که نقش سایه بر دوش هوا بود اگر سیماب باریدی چو باران • بماندی بر ستان نیزه داران القصه قریب بود هزار سوار مکمل آراسته که کم وقتی در ظل رایت ملاطین نامدار و خواقین گردون اقتدار مثل آن فراهم آمده باشد مہیای نبرد و آمادگی گیرد و دار گردید و حکم اشرف صادر شد که اردوی معلی و دولتخانه والا در همانجا که بود نزول اجلال داشته باشد و در همین روز ناشجاع نیز به ترتیب و تسویه افواج خویش پرداخته خود باله وردیخان و عبدالرحمن بن نذر محمد خان در قول قرار گرفت و بلند اختر پسر خرد خود را با سید عالم باره رحید قاسم قلعه دار اله آباد و سنجر و سیف الله پسران الله وردیخان با فوجی خان مذکور و قشونی دیگر از مردم کلوی هراول کرد و شیخ ولی فرملی را با جمعی بهر والی آنها تعیین نمود و زمین الدین پسر بزرگ را

بلژی نصرت و ظفر بود بدو نوج دیگر احکام یافته مرداروی میمنه
 بهر شهاست و کار فرمائی محمد امین خان میر بخشی مقرو
 گردید و گنج علی خان و سید منصور باره و بهکونت سنگه هاده
 و مترمین بندیده و سید مسعود باره و عباس افغان و فرهاد بیگ
 علیمردان خالی و خواجه صادق بدخشی و جیهنگه بهدوریه و سید
 تقار باره و شیخ نظام قریشی و سید حامد بخاری و روپسنگه راتهور
 و چندی دیگر با خان مذکور معین شدند و کار فرمائی میسر به حسن
 بصالت و جانفشانی مرتضی خان تفویض یافته سید حامد
 خلف او و کیسری سنگه بهورتیه و رای سنگه راتهور و مؤیدکر
 بندیده و محمد بیگ ارلات و نصرت خان و نیازی خان و رکهناتیه
 سنگه راتهور و خانه زاد خان و قابلقان و سلطان بیگ و میر رستم و
 امد کاشی و شیخ جلال داؤد زئی و لطف الله میدانی بهمراهی
 لوتعین یافتند و عبد الله خان سرای و عبد المجید دکنی و
 زنبهلی و سیف بیجاپوری و آتش قلماق و ولی بیگ کولای و
 احام وردی و یادگار بیگ ارلات و عرب شیخ ولد طاهر خان مرحوم و
 جمعی دیگر از دلیران کار طلب بقرادلی سپاه ظفر پناه توسن جلالت
 بر انگیز شدند و خدمت چنده اولی بخواصخان و اخلاصخان و مزوار
 خان و رای قنوجی و جمعی دیگر از منصبداران و گروهی از اعدیان
 مغرض گشت و فیلان فلک پیکر خصم انگن دشمن ربا که هریک
 تیره ابر طوفان خیز بلا و مایه سیه روزی اعدا بود باسلحه و یراق
 جنگ شکوه آسمانی یارنده و برق انگنان چابک دست قوی بازو
 و تفنگچیان مو شکاف شعله خو بر پشته پشت آنها جای گرفتند

اخلاص نشان مثل عابد خان و احمد خان بخشی دوم و فیض الله خان
 با محمد عابد برادر خود و سید عزتخان و محمد بدیع بن خضرو
 بن ندر محمدخان و دیندار خان و رضوانخان و منعمخان و غیرتخان
 و تهور خان و مخلص خان و افتخار خان و اله یار خان و سید
 هدایت الله صدر و رای رایان و شیخ عبد القوی و نصرتخان و پلنگ
 حمده و میر نعمت الله و محمد علیمخان و مراد خان و ذوالقدر خان
 و سیف الدین صفوی و شیخ نظام و ملتفتخان و اسمعیل ولد
 نجابتخان و لطف الله خان و لد محمد الله خان و افتخار ولد فاخرخان
 و قباد بیگ و آقا یوسف و محمد مقیم دیوان بیوتات و معین خان
 و قطب کاشی و محمد عابد ولد زاهد خان مرحوم و فتح الله نواسه
 معتمد خان و جهانگیر قلی بیگ داروغه تورخانه و محمد تقی
 برادر زاده وزیر خان و اختیار ترین و عبد الله بیگ شیرازی و ولی
 محمد انصاری و جمال غوری و صالح بیگ و کامل بیگ گرز بردار
 و خواجه بختاور و خدمتگار خان کامیاب ملازمت رکاب ظفر مآب
 شهنشاه مالک رقاب گردیدند و تا بنده اختر برج سلطنت رخشده
 گوهر درج خلافت بادشاهزاده محمد اعظم را بدستور دیگر معارک
 و حروب بهره اندوز سعادت همراهی نموده باخود درحوضه فیل خاص
 نشانیدند و عمده امرای عظام معظم خان را که با جمعی قلیل
 بایلغاز رسیده بود درحوضه فیلی نجای داده حکم فرمودند که فیل
 مرکوب او در جنب فیل مبارک باشد و یمین و یسار قول که دو

نصرت منذ بهر اوائی آن فوج مامور شدند و سرگردگی التمش به حسن جرأت و کوشش بهادر خان تفویض یافته مصری و غلام محمد انجان و عبد الذبی انصاری ولد هادی داد خان و محمود خان رزاق و سلطان داؤد زئی و عمرترین و گروهی دیگر از بهادران جلالت منش شہامت آئین در سلک همراهی او منتظم گردیدند و در دمت راست موکب جلال داؤد خان با جمعی از دلیران عرصه قتال مثل راجه اندرمن دهن دیر و راجه دبی سنگه بندیل و یک تاز خان و سادات خان و مید شجاعت خان و عبد الرسول دکنی و چتر بهوج چوهان و اندرمن بندیل و ابوالمکارم ولد افتخار خان مرحوم و خواجه رحمت الله و خواجه حسن و خواجه محمد شریف ده بیدی و گشن سنگه چندراوت بطریق طرح معین گشته کمر جانفشانی بر میان همت بست و راجه سچان سنگه با سید فیروز خان و وزیر خان و حسن قلیخان^(۱) و سید بهادر بهکری و فتاح خان و کامگار خان ولد شاه بیگ خان و مقیم خان و اوزبکخان و سید مقبول عالم و بهرام ولد یوسف محمد خان و میرزا علی عرب و قاسم و خضر پسران وزیر خان و سید قطب عالم و دیگر مبارزان بمالت کیش ثابت قدم در دمت چپ طرح شده چتر آسمان ملی هما آسای از اوج قول سایه معادت بر مفارق ندریان عقیدت مند انگنده قلب لشکر بفر شوکت و حشمت بادشاهی که پرتوانوار عظمت و جلال الهی امت قوت گرفت و جمعی از بندگان

انصاری و عبد الرسول بیگ روز بهانی و محمد مراد بیگ بهراولی
آن مقدمه الجیش فتح و فیروزی و اهتمام مراسم برق انگنی
و دشمن موزی پدش قدم میدان نصرت گشته گوی مصابقت از
اقران ربود و راجه جسوفت هفکه را با سپاه و راجپوتان او دربرانفار
نصرت آثار حکم صف آرائی شد و مهیس داس راتهور و محمد
جسین شلدوز و میر عزیز بدخشی و بلوی چوهان و رامسنگه و هررام
راتهور ضمیمه فوج او گشتند و اسلام خان با احتشام خان و سیفخان خان
و اکرام خان و همت خان و سید بهادر و سید علی اکبر بارهه و سید
زبردست بارهه و شجاعخان و دلور خان و ابو مسلم حویش اسلام خان
و صمریز مهمند و سید یادگار حسین بارهه و عبدالله بیگ و کشور سنگه
هاده و سید احمد کبیر و سید کرم الله بارهه و شهاب الدین قلیخان
و سبحان سنگه بیگ روز بهانی با برخی از توپخانه و جمعی از برقداران
بهراولی آن فوج دریا موج قرار یافت و سرداری جرانفار فیروزی
شعار نام زد قره باصره دولت و کامکاری و غره ناصیه حشمت و
بخذیاری بادشاهزاده عالیقدر سعادت توام محمد اعظم شده سپاه
ایشان با خان دوران و راجه رایسنگه سیسودیه و میرزا خان و بیرم
دیو و منبل سنگه سیسودیه و هوشدار خان و مسعود خان و سندر
داس سیسودیه و سید شمس بارهه و راجه چترمن جادون و جمعی
دیگر از پندها و منصبداران دران طرف صف نصرت آراستند و کثور
رام سنگه بارهه و امرسنگه بارهه و چندراوت و علی قلیخان و جگت سنگه
هاده و سورجمل کور و شرفخان بیگ ترکمان و کاکر خان و میر
حسینی و میر بهرانی و فتح سنگه کچوا و چندی دیگر از مبارزان

که روز میوم وصول رایات ظفر پناه بموضع کوره بود عزم صف آرائی
و کاروا با آن برگشته بخت تیره روزگار از خاطر اقدس سر برزده
فرمان قهرمان جلال صادر شد که توپخانه رعد نهیب برق نشان را
پیش برده در برابر افواج غنیم صاعقه بار و آتش فشان سازند
و مواکب نصرت پیرا لوائی همت بدفع اعدا برانرازند بمجرد صدور
امر کرامت اثر دریا دریا لشکر چون بحر از جنبش نسیم بجوش آمده
و نهنگان شیر افکن دشمن شکن تن بزرب جبهه و جوشن پیدراخته
فوج فوج مانند موج از پی هم برخاستند و یساولان جنود دولت
و میرتوزکن بهرام صولت به ترتیب و تهویه عساکر گردون شکوه
برداخته صفوف قتال برآراستند هراول برایت اقتدار غرغ جبین
حشمت و سربلندی طراز کسوت نصرت و فیروز مندی بادشاهزاده
والا تبار محمد سلطان رونق یافته خان عالم و سید مظفرخان بارهه رسید
نجاتخان بارهه و ارادخان و شیر سنگه راتهور و تزیاباش خان و
راجه اودیبهان میرتیه و هرچس کور و بهادر بیگ و راجسنگه کور
و اودیبهان کور و گروهی دیگر از مبارزان شهابت نشان بایشان معین
شدند و ذوالفقار خان با توپخانه و اکثر برقدازان و جمعی از
دلیران عرصه و غا و نابت قدماں معرکه هیجا مثل فتح جنگخان
و رشیدخان انصاری و اودیبهار سنگه هاده و لودیخان و سید شیرخان
بارهه و زبردستخان و سکندر روهیله و رام سنگه راتهور و دولت
انغان و سید نور العیان بارهه و کاکر خان و عبد الباری و قادر داد

که چون کسی را اتفاق ظهور این احوال با یکی از خداوندان اقبال و برگزیده‌های خاص فی‌الجمال افتد زود تر از زود مستحق خذلان و نکال و مزادار نکبت و ادبار گشته سرانجام کارش بخواری و نگونساری کشد آری در پیشگاه اراده ازل و مشیت ربانی هر کس غبار خلاف انگیزد روزگارش خاک مذلت بسر ریزد و هر که از محال جوئی و ناخرسندی با قضا و قدر ستیزد و با کارکنان آسمانی در آریزد * ع * چنان افتد که هرگز بر نمی‌یزد * مصداق این بدیع سخن صورت حال ناشجاع فتنه جوی عمادیت دشمن است که از بی‌خردی و باطل‌اندیشی و زیاده طلبی و حسد کیشی حفرق مروت و مردمی خدیو جهان و مراعات موافق عهد و پیمان بر طاق نصیان گذاشته بیداد من فحوت و غرور فیران خلاف و نزاع انروخت و بدست کردار خویش تیشه بر پای بخت و دولت زده بآتش کین بخود سوخت تفصیل این مقام آنکه چون بفصائح والی پادشاهی که هر یک عنوان نامه هوشمندی و آگاهی بود آن سر خوش نهاده غفلت و لرور را اذافه شعور دست نداد و چنانچه گزارش یافته از العباد بقصد محاربه و پیکار گام ادبار پیش نهاده در عزیمت ناصواب خویش رسوخ و اصرار داشت و درین وقت با جنود نکبت اثر در برابر موبک ظفر پیکر نهشته همهت بر استیصال خود می گماشت لاجرم شعله قهر جهان سوز شهنشاه دشمن گداز از کانون غیرت زبانه زده مرمر مطوت پادشاهی از مهیب غضب وزیدن گرفت و تنبیه و گوشمالی آن بیخرد بد مثال از واجبات دولت و اقبال دانسته روز یکشنبه نوزدهم ربیع الثانی مطابق بیست و سیوم‌دی ماه

ذکر محاربه شیران بیشه هبجا و بهادران رزم پیرا و قسم و فیروزی عساکر ظفرلوا و فرار ناشجاع ادبار افزا از معرکه مرد آزما

بر ضامتر دور بین دیده وران دانش آئین صورت این نعمتی جلوه گر
است که هیچ مفتی در آدمی نگویند تر از لجاجت و برخاش
جوئی و شور انگیزی و فتنه خوئی نیست چه برداشت این خصال
نعمیه بصیار باشد که دولتهای عظیم خلل پذیر گردد و کج رفعت
و قصر حشمت سلاطین والا مقام بانهدام گراید بها نامداران والا نژاد
بافروزش نیران جدال و عناد خرمین اقبال و کمرانی بباد داده اند
و از باطل ستیزی و شک سری سر بر سر کینه وری نهاده • شعر •
بنزدیک کار آگهان روشن است • که زنجیر کردن رگ کردن است
کجا شعله باخار و خس آن کند • که با خویش مغرور نادان کند
نهی مغز کم ظرف همچون حباب • ز خویش است بنیاد کارش خراب
خاصه دران هنگام که این ردائل نساد انجام با سوء تدبیر و اختلال
رای که خود به تنهایی سرمایه هزار زیان و بحقیقت دشمن
خانگی عبارت از آنست قرین شود و اگر باینحالت و خاست اثر
کفران نعمت و فساد پاداشی و نصیان مهور و ناحق شناسی علاوه گردد
و نیت خیر اساس و اندیشه حق پرتوه که دولت و بهروزی و سعادت
و فیروزی از نتایج و برکات آن است مفقود باشد مکانات آن بطریق
اولی از پیشگاه عدالت منتقم حقیقی که پاداش هر نیک و بد در
کارخانه قدرت بدیع او آماده و مهیاست بمنصه ظهور رسد و پیداست

خاص با نادری مورد نوازش گردیدند و همچنین سایر امرای و پندهای
 که در رکاب ایشان بودند بدولت زمین بوس رسیدند - از شرائف
 اتفاقات و بدائع اسباب فیروزی آنکه زنده امرای عظام معظم خان
 که بموجب یرلیغ گیتی مطاع از خاندیس متوجه درگاه آسمان جاه
 گشته بود درین تاریخ که دو روز بعد ازان مجاریه و قتال روی داد
 بموکب جاه و جلال پیوسته جبهه ساری آستان سلطنت شد و از
 رسیدن بوقت مجدداً حسن اخلاص و نیکو بندگی و جوهر همت
 و کار طلبی آنخان والا مکن که در پیشگاه خلعت جاوید ظهور نموده
 مشمول انظار عاطفت و توجه بادشاهانه گشت و یکهزار مهر برسبیل
 نذر گذرانیده بعطای خلعت خاصه با نادری قاست مباحات
 افراخت و شهنشاه مؤید مظفر روز دیگر دران منزل فیروزی اثر
 اقامت گزیده بتقسیم افواج نصرت شعار و تمهید لوازم رزم و پیکار
 پرداختند و درین روز بادشاهزاده محمد سلطان بعنایت خنجر
 خاصه با علاقه مروارید و یک صد اسب از انجمله ده اسب عربی
 و عراقی و معظم خان بعطای جمدهر مرصع با علاقه مروارید و یک
 صد اسب ازان جمله پنجم اسب عربی و عراقی یکی با زین
 و ساز طلا و خان دوران و راجه رای سنگه هر یک بعطای خلعت
 و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان بمرحمت اسب عراقی
 و پرموجی باضافه هزار سوار بمنصب سه هزاری دو هزار سوار
 مطمح انظار نوازش گردیدند •

و خطاب میدوزا خانی و انعام می هزار رویه و باضافه هزار می
 پانصد سوار بمنصب سه هزار می دو هزار سوار مشمول مراسم گونا
 گون گردید و بعرض اشرف رسید که راجه انرده کور از کومکیان
 عساکر منفلا که بسبب اشتداد آزار قدیم چند روزی در اکبر آباد
 توقف کرده درین اوقات با وجود بقیه کوفت از روی کمر طلبی
 بعزیمت لشکر ظفر اثر از انجا روانه شده بود در نواحی مستقر الخانۀ
 اکبر آباد روزگار حیاتش بسر آمد چهاردهم که عبور موکب منصور
 از نواحی مگن پور می شد شهنشاه مؤید دین پناه که همواره طلب
 همت از دلای آگاه و استفاضه انوار توجه از بواطن اولیاء الله شیمه
 کریمه آنحضرت است بروضه قدسیه قدوة اصغیاء عظام نقاره مرناه
 کرام حضرت سید بدیع الدین قدس سره که بزبان عوام اهل هند
 بشاه مدار اشتها دارد عمان توجه والا انعطاف داده رسم زیارت بجا
 آوردند و مجاوران آن مزار فائض الانوار را از فیض انعام عام بهره ور
 ساختند هفدهم ظاهر قصبه کوره که بادشاه زاده والا تبار عالیقدر
 لرحمند بخت بلند محمد سلطان با عساکر منفلا آنجا نزول داشتند
 و ناشجاع بچهار گروهی آن رسیده توقف ورزیده بود و توپخانه در برابر
 خود چیده عزم صف آرائی داشت مضرب مراد نصرت و ظفر گردیده
 و بادشاهزاده ارجمند بلند مقدار محمد سلطان احراز سعادت ملازمت
 اشرف نموده یگهزار مهر بطریق نذر گذرانیدند و بعطای خلعت

(۲ ن) و دو هزار رویه بخدم و مجاوران آن مزار فائض الانوار عطا
 کردند هفدهم الخ

آریزشی از قلعه برآمد و باتفاق فرقه مذکور در دو منزلی اله آباد
 بار پیوست و هفتم ربیع الثانی که آن موقد نیران فتنه و فساد
 باله آباد رسید حید قائم باره نیز از قلعه برآمده بار ملاقی شد
 و چون آن باطل اندیش بشخرد بدستور سابق قلعه را بتهنریش
 وا گذاشت و حید تاج الدین نام سیدی از اقوام خود بنیابت
 خویش آنجا گذاشته با جمعیتی که داشت ضمیمه جیش فتنه
 گشت و ناشجاع بعد از هشت و نه روز توقف در اله آباد از آب
 گذشته قدم جسات پیش نهاد و سرانجام حالش عنقریب عبرت افزای
 هوشمندان خواهد گردید درین هنگام عاطفت بادشاهانه داود خان را
 بمرحمت فیل با جل زر بغت نواخت و حسن علیخان را قوش بیگی
 کرده عطای خلعت و علم باضافه پانصد بمنصب دو هزار و هزار سوار
 مباحی ساخت و یزدانی پسر عم او بفوجداری فتح پور خانوه از تغییر
 راجه مهابنگه بهدرویه و مرحمت خلعت و اسب و باضافه عیش مدی
 چهارصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و سزاد خان بخدمت
 میر بخشیکری اهدیان از تغییر رعد انداز خان و عنایت خلعت
 و از اصل و اضافه بمنصب هزار و صد و پنجاه سوار و قزلباشخان
 بانعام پنجهزار روپیه و شجاع خان و چندی دیگر از بندها بمرحمت
 اسب مورد نوازش گشتند درازدهم ماه مذکور میر ابو المعالی ولد
 میرزا والی مرحوم از جایگیر داران صوبه بهار که بنابر ضرورت
 بناشجاع گرویده درین وقت برهبری سعادت از لشکر او روی ارادت
 بموکب اقبال آورده بود دولت زمین بوس دریافته بعطای خلعت
 و اسب با ساز طلا و فیل با جل زر بغت و شمشیر با ساز میدا کار

جنگ و پیکار تعجیل نکرده انتظار وصول موکب مسعود برند و در همین روز که از نواحی سوزون کوچ میشد ذو الفقار خان از مستقر الخلافه اکبر آباد رسیده به لشکر ظفر اثر ملحق گشت و بهادر خان به لشکر ملقا مرخص شد و بعد از طی دو سه مرحله بوضوح پیوست که ناشی از باله آباد رسید و سید قاسم قلعه دار اله آباد بمقتضای قرار داد رفته باو ملاقی گردیده است - مجملی از حال بد فرجام آن ناحق شیکس بعد بر آمدن از پتده آنکه چون به بنارس رسید از ظلم پرحتمی و بیدادگری که همواره در طبع او مرکوز بود دست جور و اعتساف بر مکنه و متوطنین آن بلده کشاده محصلان و متشددان گذاشت که مبلغی خطیر از زمره تجار و متمولین هند و مسلمانان که در آنجا بودند بگیرند و بچیر و قهر و عنف قریب سه لک روپیه بزور سر پنجه تطاول از اهل بنارس گرفت و از کمال بی پروائی و بییهوشی او جمعی که متصدی این جور و ظلم بودند بر وفق مضمون •

• بیت •

به نیم بیضه که سلطان متم روا دارد • زنند لشکریانش هزار مرغ بهیچ اصناف مبلغ مذکور از میان برده انواع ظلم بعرض و مال و ناموسی آن مظلومان رسانیدند و آن بی خرد بد مال جمع این مال را هر مایه جمعیت اسباب پریشانی و نکال ساخته از آنجا قدم جرأت پیش گذاشت و چون فوجی بسر کردگی سید عالم و حسن خودیشکی و خواجه خسرو نوکران خود بر مر جونپور فرستاده بود و آنها رفته بمحاصره آن پرداخته بودند مکر مخان صفوی حاکم آنجا تاب ثبات و پایداری در خود ندیده بعد از انداختن تپه چند و اندک

تجربیر که اقبال مقام کرده بنشاط عساکر پرداختند و از آنجا که خدیو جهان را نیت خیر نرجام و همت حق شناس بر هدایت ناشجاع فتنه انگیز نا سپاس مقصور بود و بمقتضای عموم رافت و صلاح اندیشی میخواستند که تا ممکن و میسر باشد این مهم بمدارا و مصالحه انجام یابد و کار به ستیز و آریز نکشد از یک منزلی سروری دیگر باره قصی صبیغه مبنی بر مراتب نصیحت و خرد پروری مرقوم کلک نتوت گمتری ساخته مصحوب یکی از بندهای درگاه نزد او فرستادند تا کیفیت عزیمت و تحقیقت ما فی الضمیر آن بی بهره جوهر دانش و تدبیر بوضوح پیوسته اتمام مراتب صحبت نیز بظهور رسد و در همین منزل مخلص خان که بر سر سزاولی عساکر منقله تعیین یافته بود از لشکر بادشاهزاده خورشید قدر سپهر مکن محمد سلطان رسیده احرار دولت ملازمت اشرف نمود و عرضه داشت آن والا نسب مشعر بکیفیت حال جنود مخالف بخداست همایون گذرانید و چون اخذار قرب وصول نا شجاع و مقدمات فتنه جوئی و شورش انگیزی او روز بروز بمساع دولت میرمید و بیقین انجامید که آن شوریده دماغ سودای سلطنت بزواج نوائیم و شرائف ملاطفات خسروانه ترک باطلی ستیزی نکرده از بخردی همت بر امتیصال خود میگمارد و در کج اندیشه و عناد بنوعی راسخ است که بهیچ وجه مدارا و مواسا با او ندارد لاجرم نیران سطوت و جلال خدیو کشور و اقبال باغعمال آمد و چهره غیرت و عتاب بادشاهانه فرزان شده پنجم ماه مذکور از سوزن لوائی توجه بمداغه احوال فرماختند و به بادشاهزاده والا نژاد و عساکر منقله روان شد که در

انصراف یافتند و رعد انداز خان که بقلعه داری مصنقر الخلافه
 اکبر آباد مورد انظار اعتماد گشته بود بعطای جمدهر مینا کار و باضافه
 پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار نوازش
 یافته مرخص شد که خود را بر جناح سرعت باکبر آباد رساند و
 خدمت میر بخشی گری زمره اهدیان که بار متعلق بود بسزاوار
 خان تفویض یافت و راو بهاو سنگه بعنایت فیل و جمدهر مرصع
 و اصپ با ساز طلا و پرم دیو سیهودیه بعطای دهکده کی مرصع و اصپ
 با ساز طلا و سبل سنگه سیسودیه بمرحمت اصپ و راجه اودیبهان
 مرینه بعنایت خلعت مباهیه شده ضمیمه جنود منقلا گشتند
 و فضل الله خان بخدمت بخشی گری واقع نویسی دار الخلافه
 و کرم افغان بفوجداری نواحی شهر تعین یافته بعنایت خلعت
 مروراز گردیدند و خواجه عبد الوهاب ده بیدی و میر عبد الرحیم
 ولد اسلام خان مرحوم و جمعی دیگر از بندها در سلك گومکیان آن
 دار الملک حشمت و جاه انتظام یافتند و کیرت سنگه بکامان بهاری
 که فوجداری آن باو متعلق بود مرخص شد و راجه پرتی چند
 باضافه پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار
 مرانراز گشت بیستم ماه مذکور رایات منصور بغیورزی و نصرت از
 خضر آباد نهضت نموده بعد از طی سه مرحله بعرض اشرف رسید
 که فرقه ناصیه متح و ظفر بادشاهزاده عالی مقدار والا گهر محمد سلطان
 باعماکر منقلا نوزدهم همین ماه باثاره رسیدند باجمله شهنشاه
 جهان صید کنان و شکار انگنان طی منازل نموده سیوم ربیع الثانی
 مایه عز و جلال بر نواحی قصبه سورون گذراند و روز دیگر دران

بنارس پیش نه نهاده بهمت پتنه معاودت کند بادشاهزاده نامدار
 والا تبار محمد سلطان را با عساکر منقلا باز گردانند و خود نیز
 بصحابت بعد از فراغ شکار موورون به مستقر دولت روز انزور مراجعت
 فرمایند و اگر از غنوده بختی و بیدولتی توفیق آگاهی و انتباه نیافته
 سرخوت و امتکبار انرازد و باله آباد آمده بارتکاب محاربه و پیکار
 پردازد و تنبیه و گوشمال او را وجه همت گیتی کشا ساخته بدفع
 آن فتنه جو توجه نمایند و بنابرین عزم خیراحاس شانزدهم ربیع
 الاول موافق بیست و دوم آذر عملۀ منشیخانه را خلعت داده حکم
 فرمودند که سرادق اقبال بیرون زنند و عمارات فیض بنیان خضر
 آباد محط بارگاه حشمت و جاه کردند و روز دیگر که ساعتی فرخنده
 اثر بود اوائل روز با بخت فیروز و طالع دشمن سوز از قلعه مبارک
 بر نیل ظفر گنج حوار شده بهمعنائی جنود آسمانی رایت عزیمت
 همایون بصوب مقصد بر انراختند و از میان شهر متوجه گشته تا
 خضرآباد همه جا خلایق را از زرنشانی دست جود کامیاب
 ساختند و برای سرانجام بعض امور در روز دران مقام دالکشا بساط
 اقامت گسترده انتظام بخش مهام دولت بودند قلعه داری دار
 الخلافه و حرامت و خبرداری مراد بخش که در انجا محبوس
 بود بدستور سابق بامیرخان تفویض یافت و سیادتخان بنظم
 مهمات آن مرکز خلافت معین گردیده بعنایت نادری خاصه مبلاهی
 شد و دانشمند خان بانعام بیست هزار روپیه کامیاب مرحمت
 گشته بانجابتخان و ابراهیم خان و فاخرخان و ظفرخان که از
 منصب معزول شده در دار الخلافه وظیفه خوار احسان بودند رخصت

و راجه انرد کور و راو بهار هنگه هاده و گردن داس کور و جگت هنگه
 هاده و پرم دیوسید سودیه و علیقلیخان و گروهی دیگر از مبارزان
 نصرت نشان ضمیمه جنود معلی گشته مرخص شدند و همگی
 در خور حال بعطایا و مواهب بادشاه دریا نوال مرآت از گردیدند •

توجه الیه طغریرا بشکارگاه سورزن

جهت اطفاء نائرة قتنه ناشجام

چون بتواتر اخبار و ظهور شواهد و آثار معلوم خاطر منیر
 انور گردید که ناشجام عانیت دشمن نامیاس با وجود اطلاع
 بر معارفت موکب ظفر ایاب از حدرد پنجاب و وصول بهستقر
 لورنگ خلافت از اندیشه کج و پندار خطا باز نگشته بوسوسه خیال
 باطل راه مخالفت و عناد می مدارد و بگام جسارت با جنود ادبلر
 محدود بفارس نزدیک رسیده قصد اله آباء و عزم جنگ جوئی و
 انساد دارد رای مصلحت پیرای حضرت شاهنشاهی که گنجیور
 اسرار دانش و آگاهی و دستور رموز خلافت و جهان پناهی است
 بر آن قرار گرفت که قرین دولت از مقر مصلحت نهضت نموده
 بخدمت شکارگاه سورزن توجه فرمایند و بکچند دران نواحی بنشاط
 شکار گذرانیده منتظر ورود اخبار و تحقیق حال آن خلاف منش
 حقیزه کار باشند که اگر بنصائح هوش انرا و مواعظ غفلت زدا بصلاح
 کار راه برده دست ندامت بذیل امتنار زند و قدم جرأت از حدود

خاطر اقدس گشته کھتی سوار بدانصوب توجه فرمودند و روان پاک
 آن همانی سدره نشین را بغتة و دما روح و راحت بخشیده پنج
 هزار روپیه بخدم و مجاوران آن روضه خلد مانند انعام نمودند و
 بعد از فراغ آن بطواف مزار فائض الانوار قدوة عرفای کرام
 حضرت شیخ نظام الدین معروف باولیا که در همان سمت است
 تبرک جسته یکهزار روپیه بمستحقان و مجاوران آن بقعة متبرکه
 انفاق کردند و از آنجا بروضة قدسیه جناب قطب الاولیاء الواصلین
 قدوة الاتقیاء الموحدین خواجه قطب الدین کاکلی قدس الله سره
 العزیز که در هفت کرمه دار الخلافه است توجه نمودند و رحم
 زیارت بجای آورده و استمداد همت نموده دو هزار روپیه بسفینه
 آن مقام قدسی احترام مکرمت فرمودند و واسطه روز از آنجا توبه
 توفیق ربانی و برکات آسمانی عذاب معاودت معطوف داشتند و
 در اثنای راه مشرت اندوز شکار گشته اواخر روز دولخانه همایون
 از فرقدوم اشرف رشک بیت الشرف خورشید گردید و درین هنگام
 قبان اختر سپهر سلطنت گرامی گوهر بجر حشمت بادشاه زاده را
 قدر محمد سلطان را بمرحمت دو اسب از طویلۀ خاصه یکی با ساز
 میثا کار و دیگری با ساز طلائع نوازش نموده مصحوب ارادتخان ارسال
 داشتند و پیرایه گیتی مطاع بنام ذوالفقار خان صادر گشت که قلعه
 مبارک اکبر آباد را بعد از رسیدن رعد انداز خان که بقلعه درج
 آن مرکز سلطنت مقور شده بود بار سپارد و یکبارور روپیه با برخی
 اشرفی از خزانه عامره آنجا برداشته با توپخانه و همراهان خویش
 روانه الہ آباد شود و بد بادشاهزاده فلک مکان محمد سلطان ملحق گردید

پذیرائی یافت و چون آن روز فرخنده بآئین بهجت و کامرانی و
 و قرین طرب و شادمانی بانجام رمید شب هنگام آتشبازی که
 بشارهٔ والا دران روی آب چون محازی درمن مبارک آلات و ادوات
 آن ترتیب داده بودند مسرت افروز خاطر نظارکیان شده فروغ انزای
 انجمن عشرت گردید و شب دیگر چراغانی که هم دران روی آب در کمال
 خوبی سرانجام یافته بود نظر فریب تماشا ثیابان گشت و تا سه روز
 این جشن پرنشاط و بساط البساط مرتب و مهذب بود و درین ایام پیشکش
 امیر الامرا مشتمل بر جواهر و مرصع آلات از مستقر الخلافه به پیشگاه
 حضور رمید و پذیرای انوار قبول شد و درین هنگام یرلیغ گیتی
 مطاع بنام زبدهٔ اصرای عظام معظم خان صادر گردید که نظم مهمات
 صوبهٔ خاندیسر بقیابت خویشگی از کومکیان صوبهٔ مذکور که
 مناصب داند مفوض داشته برخی از تابینان خود آنجا بگذارند و بر
 جناح تعجیل روانهٔ پیشگاه حضور گردد و شب دوازدهم ماه مذکور
 که شب میلاد معادت بنیاد خلاصهٔ نشاء ایجاد برگزیدهٔ خالق عباد
 مرور عالمیان بهتر آدمیان حضرت خاتم الانبیاء صلوات الله و سلامه
 علیه و علی آله و اصحابه الصغیاء بود شهنشاه دین پرور بآئین مقرر
 این دولت خیر اثر دوازده هزار روپیه بارباب استحقاق و محتاجین
 و زمرهٔ اتقیا و صالحین انفاق فرموده معادت دارین اندوختند
 دوازدهم هوای سیر باغ دلکشای صاحب آبل که در عین دار الخلافه
 واقع شده در گلشن همیشه بهار خاطر اشرف مربر زده نشاط اندوز
 گلگشت آن مرا بستان فیض مکان گردیدند و روز دیگر عزم زیارت
 روضهٔ منورهٔ حضرت جنت آشیانی همایون بادشاه طاب ثراه مرکوز

کومکدان آن مستقر الخلافه را که برکاب بادشاهزاده محمد سلطان معین شده بودند در برآمدن قدغن و سزاولی نموده مجال تعلل و امهال ندهند و مصحوب او یک عدد جیغۀ مرصع از سرنوازش بجهت بادشاهزاده والا تبار مرمل شد و غیرت بیگ بخطاب شجاع خانی و محمد صادق بخطاب دلور خانی و وزیر بیگ بخطاب ارادتخانی و محمد علی ولد تقرب خان بخطاب خانی نامورگشته و شینج عبد الوهاب بخاری و ملا عوض وجیه و قاضی عبد الوهاب انضی القضاات هریک بانعام یکهزار رویه کمیداب گشت میرحمین بندیلۀ و میررستم خانی و میرعزیز بدخشی از نوکران عمدۀ دارا بی شکوه که درین ایام بمساعدت طالع بدولت آهتانبوس رسیده بودند بعطای خلعت و بمناصب شایسته مباهی گردیدند و بسیاری از امرا و عمدۀ های بارگاه سلطنت و سائر بندهای عتبۀ خلعت بافزایش منصب و عطای خلعت و شمشیر و خنجر و اسب و فیل و برخی بمرحمت نقاره و علم و بعضی بانعام نقود نوازش یافتند و خوشحال خان و بسراسخان که سرآمد نغمه سنجان هندوستان اند هریک بمعنایت ملاۀ فیل بهره اندوز عزت گردیدند و بسائر اهل نغمه و نشاط و مرود سرایان آن محفل انبساط پنجهاز رویه انعام شد و پیشکش بادشاهزاده محمد سلطان مشتمل بر سه زنجیر فیل و یک سر اسب عربی و نفائس جواهر و مرصع آلات بنظر انور رسیده رتبۀ قبول پذیرفت و همچنین نوینان عالیمقدار و امرای نامدار و سائر بندهای آستان فلک مدار هریک در خور حال رسم پیشکش و نقار بجا آورده از مجموع موازی سه لک رویه درجۀ

بعظای خلعت و شمشیر و منصب چهار هزارى سه هزار سوار کمياب
 عزایت شد و بهار سزگه هاده که تازه از وطن باستقام عقبه سپهر رتبه
 رحیده بود بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و عطای خلعت و
 جندهر مرصع و اسب با ساز طلا و یک زنجیر نیل و نقاره و علم
 مورد انظار مرحمت گردید و چون همواره شخصی که ارشد آن سلسله
 هامت آئین و مورد نوازش فرماندهان این دولت ابد قرین
 باشد از پیشگاه سلطنت مخاطب برار میشود عاطفت بادشاهانه
 ادرا از روی تربیت و خانه زاد پروری باینخطاب نامور ساخته
 محمود اقران گردانید و محمد بدیع بن خهرو بن نظر محمد خان
 که مابق بنابر تقصیری از منصب معزول شده بود بمنصب مابق
 که سه هزارى چهار صد سوار بود سربلند گشته و گرد هر داس کور
 باضافه پانصدى بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و پر صوجى دکنى
 باضافه هزار سوار بمنصب سه هزارى دو هزار سوار سرمایه افتخار
 اندوختند و موهاگ پرکاش زمیندار سر مور که درین تازگى دولت
 آستانبوس دریافته بعظای خلعت و اسب و سر پیچ مرصع با علاقه
 مرورید مورد مراحم گوناگون گشته رخصت وطن یافت و فیض الله
 خان بمرحمت شمشیر و علم و الله یار خان بعتاء جیفه مرصع
 مراقرازی اندوختند و از اصل و اضافه دیندار خان بمنصب دو هزار
 و پانصدى هزار سوگر و شیخ عبد القوی بمنصب هزار و پانصدى
 پنجاه سوار مشمول مراحم خسروانى گردیدند و همت خان خلف
 اعلامخای بمکرم خلعت و نیل مباهى گشته با پدر خویش
 مرخص شد و مخلص خان خلعت یافته باکبر آباد مرخص شد که

پایگی یافت و املا مخان باضافه دو هزار حوار بمنصب پنجهازاری
 پنجهازار سوار و مرحمت احب با ساز طلا و شمشیر صرفراز گشته
 بخدمت بادشاهزاده محمد سلطان مرخص شد و بهادر خان که
 بمنصب پنجهازاری چهار هزار حوار مباحی بود باضافه هزار حوار
 دو اسبه سه اسبه والا رتبه گردید و مرتضی خان بعنایت علم لوائی
 امتیاز انراخته از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و دو هزار سوار
 مر بلند گشت و راجه انرده کور از اکبر آباد رسیده جبهه سالی عنبه
 خلعت شد و بمرحمت فیل و سر پیچ مرصع مباحی گردید و
 نجانبخان که چندی قبل ازین بنابر مدور تقصیری عظیم به تغییر
 منصب و جاگیر و عزل از رتبه شوکت و اعتبار و سلب خطاب
 خانخانانی و میده مالاری مورد بی عنایتی گشته مدتی از دولت
 بار و معلات کورنش سایه آنریدگار محروم بود چون درین هنگام
 بوسیله شفاعت و التماس ایستادهای بساطت قرب مراحم شهنشاهانه
 رقم عفو بر جرید جراثمش کشیده او را رخصت کورنش ارزانی
 داشته بودند درین روز خجسته بوساطت امیر خان جبهه سالی سده
 اقبال گشته عرق خجالت و تشویر از ناصیه تقصیر انشانند و بعطای
 خلعت خاص اختصاص یافت و دانشمندخان و ابراهیم خان که در
 ملک گوشه نشینان بودند بعنایت خلعت تشریف امتیاز پوشیدند
 و داوود خان که در حدود بهبهر از دارا بی شکوه جدا شده بود
 بمساعدت سعادت درین ایام دولت آستانبوس درگاه والا یافته بود

سال چهل و دوم بود جشن و زن شمسی بائین مقرر و رسم معهود صورت انعقاد پذیرفت و هفتم ربیع الاول مطابق دو ازدهم آخر بزم والا جشن دلکشا ترتیب یافته در ایوان گردون آماس غسلخانه مبارک اوائل روز که سلامت بانوار میمنت قرین و میزان فلک را چشم حسرت بر زمین بود کفه ترازو از گوهر عنصر مقدس شهنشاه دنیا و دین گرانبار قدر و شرف گشت و آن پیکر دولت و هیکل اقبال که از فرط بزرگی و کمال عظمت با گوهر جانهای پاک و جواهر خزائن افلاکش نتوان سنجید بمقتضای رسم و عادت و آئین صورت و مجاز بزر و سیم و سائر اشیاء معهوده سنجیده شد و بعد از ادای این رسم میمنت پیرا خاقان جهان چون آفتاب جهان از برج میزان برآمده سریر آرای دولت و کمرانی شدند و دران جشن خجسته بسیاری از بندهای عتبه خلافت بمواهب و مکارم ارجمند سر بلند گردیدند از آنجمله مهاراجه جسونت سنگه بغایت طره مرصع تارک انتخاب بر افراخت و محمد امین خان میر بخشی و بهادر خان در ترضی خان و سائر امرای رفیع الشان و بسیاری از منصبداران و ملازمان سده پیر نشان بقدر تفاوت رتبه و پایه بخلعتهای فاخر گرنامه کسوت امتیاز پوشیدند و امیر الامرا که در مستقر الخلافه اکبر آباد و راجه جیسنگه که در وطن بود و جعفر خان صوبه دار مالوه و خلیل الله خان صوبه دار لاهور و سائر امرا و عمد های که از پایه سریر خلافت دور بودند بارمال خلعت سرمایه مباحات اندوختند و مهاتنخان صوبه دار کابل باضافه هزار سوار بمنصب شهسزاری پنج هزار سوار سه هزار و پانصد سوار دو اسبه و سه اسبه بلند

این دفاتر مفاخر عظمت و جلال مخفی نماند که از بدائع قوانین معموله این دولت جاوید طرازیکی آنست که فرما رویان این دودمان عظیم الشان عمیم الحسان در هر سال از سنین عمر سعادت قرین چون تاریخ میلاد میمنت بنیاد در رسد بشرائف نقود از زر و میم و دیگر نفائس اشیا سنجد باین طریق که یکدفعه بطلا و دیگر مرتبه بنقره و پس ازان چند نوبت دیگر بسائر فلزات و اشیای که مقرر و معهود شده آن مبارک وزن بعمل می آید و وجوه مذکوره به محتاجین و ارباب استحقاق بذل و انفاق کرده جهانی را نقد مقصود بدامن آرزو میریزند و دران جشن خجسته ملازمان عذبه خلافت و ایستادگان پیشگاه قرب برونق رتبه و شایستگی بمراحم والا عز امتیاز می یابند و بذابر اختلاف تاریخ شمسی و قمری در سالی دوبار این جشن عالم آرا پیرایه انعقاد یافته مگر را باعث جهان پیرائی و طرب افزائی میگردد *

* رباعی *

هر سال شود بعبادت اهل زمان * با گوهر و زر وزن شه ملک ستان
لیکن اگر از روی حقیقت سنجد * انزون آید سایه حق از دو جهان
و همانا غرض از وضع این قانون فرخنده آنست که هم ایلمعنی وسیله
کامیابی بینوایان و حاجتمندان شده برکات دعاء اجابت اثر انگروه
سرمایه حصول مقاصد علیا گردد و هم تقریب جشن و سرور منشاء
صدور آثار علایت و تربیت شهنشاهانه گشته نوازش و کامبخشی
بلد های مدله سلطنت و ایستادگان بساط خدمت بظهور رسد و درین
ایام خجسته فرجام که سال چهل و یکم شمسی از عمر مسعود شهنشاه
کیوان غلام بعبادت فیروزی صورت انجام یافته آغاز جهان افروزی

میگرد چهارم ربیع الاول مطابق نهم آذر ماه ریایات نصرت پیکر
 اوائل روز از باغ دلکشی اعز آباد بقصد دخول دار الخلافه باحتراز
 آمد و چون ساعت داخل شدن قلمه مبارکه اواخر روز بود
 شهنشاه جهان نخست بهکار گاه توجه نموده نشاط اندرز شکار
 گشتند و بعد از مراجعت که قریب دو پاس از روز گذشته بود بهباغ
 مندر بازی که مابین شهر و اعز آباد واقع است نزول سعادت نموده
 ساعتی چند آنجا باستراحت گذرانیدند و آخر روز با اخف فیروز و
 اقبال عدوموز چون خورشید جهانتاب و بدر عالم افروز که بر اوج مهر
 برین بر آید بر فیلی کوه پیکر بدیع منظر که تخت زرین بر کوه
 پشت آن نصب گشته بود سوار شده لواهی عزیمت بصوب عرصه
 مصر دولت و اقبال و ساحت دارالملک مجد و جلال افراختند
 نقارهای نشاط و کورکهای شادیانه بنوازش آمده از غربو طبل و کوس
 و خردش کرنا و نفیر طنطنه شوکت و غلغله خشم در گوش روزگار
 پیچید و گیتی خدیو عالم گیر با فرا لهی و شکوه شهنشاهی همعنان
 نصرت و ظفر فیل سوار از میان بازار فسحت آثار شهر عبور فرموده
 چون وقت نماز عصر رسیده بود نخست پرتو نزول بمسجد جامع
 افکندند و نماز بجماعت گذارده قریب دولت سوار شدند و دو نیم
 گهزی از روز مانده قلمه مبارکه از نر نزول اشرف مرکوب حصار
 اندک و شرانت بخش مرکز خاک گشت *

جشن وزن فرخنده شمسی سال چهل و دوم

بر حقایق سنجان این صحائف مآثر اقبال و دقائق شناسان

ستیز نوشتند که شاید سرمایه شعور و آگاهی شده از کرده نا صواب خود باز آید و دست ندامت بذیل اعتذار زده باز گردد لیکن در بقوت بنابر رعایت مراتب حزم و احتیاط که مناط حفظ سلطنت و جهانداری و مقتضای خردمندی و هوشیاری است بر خاطر خورشید مآثر چنین تاملت که اگر آن رمیده بخت برگشته و زگار از بیهوشی نشاء غفلت و پندار بخود نیاید و ترک اراده ناپسند و عزیمت فا سزاوار خویش نکرده بر مخالفت و عناد اصرار نماید چون خاندوران با عساکر کومکین اله آباد تاب مقاومت او ندارد چندی دیگر از اعظم امرا و نوجی از موکب نصرت پیرا در ظل رایست بادشاهزاده محمد سلطان بدانصوب تعیین نمایند تا مد راه او بوده از حقیقت حال و کیفیت عزیمت و اراده آن نادان فتنه سگال هرچه دریابند بسده جلال معروض دارند بنابران یرلیغ کرامت طراز بطفرای نغاذ بدوست که بادشاهزاده والاتبار نظم مهام مستقر الخلفاء بعمدة السلطنة امیر الامرا که آنجا بود وا گذاشته با توپخانه و لشکر اکبر آباد هفتم ربیع الاول که ساعتی مسعود بود لوائی نهضت بآنصوب برافرازند و از پیشگاه حضور نیز جمعی از مبارزان نبرد آزما و دلیران عرصه و غامعین گشتند و حکم شد که چون فا شجاع باله آباد نزدیک شود خاندوران دست از محاصره قلعه باز کشیده بجنود مسعود پیوندند و تتمه این احوال عنقریب مرقوم کلک سوانح نگار گشته عبرت انزایی ناظران این مجموعه بدائع قدرت ایزدی خواهد شد اکنون بوضیفة معبوه زبان خامه بگزارش وقائع حضور قدسی نشان گوهر افشان

که رایات عالیات ظل ورود بصاحت پنجاب انگنده خاطر جهان پیرا
 مشغول دفع فتنه دارا بیشکوه بود انتهاز فرصت نموده لوای عزیمت
 از پتنه بسمت اله آباد انراشت و باغواهی مفسدان کوته اندیش قدم
 جمارت از حد خویش پیش گذاشت و چون بنواهی قلعه رهناس
 رسید رام سنگه نوکر دارا بیشکوه که از جانب او بحراست آن حصن
 فلک احساس قیام داشت بایمائی آن فتنه پزوه که بعد از فرار از
 مستقر الخلافه اکبر آباد بار و دیگر قلعه داران سمت اله آباد
 نوشته بود که قلاع آن نواحی به نا شجاع دهند رفته بار ملاقی شد
 و قلعه را محصور و همچنین مید عبد الجلیل باره که از جانب
 دارا بی شکوه حارس قلعه چناره بود قلعه مذکور بار داد و در خلال
 این ایام همواره مید قاسم خان قلعه دار اله آباد بار مینوشت که
 من هم باین مامورم که اگر خود باینصوب آیند قلعه را تسلیم کنم
 و منوح اینمقدمات نیز باعث رسوخ عزیمت باطل و ازدیاد مواد
 بلخردی او گشته قدم جرأت پیشتر نهاد و چون این حقائق واحوال
 معروض بارگاه اقبال گردید اگرچه بمقتضای عموم رافت و صلاح
 اندیشی که شیعه قدسیه این خدیو مهر پرور خیر گستر است مرکز
 ضمیر انور آن بود که تا ممکن و مقدور باشد پرده مسامحه وانماض
 برکار او کشیده این حرکت ناهنجار ازان بلخرد نگوهیده اطوار ناگرفته
 انکارند و از مقالات هوش افزا و مقدمات دولت پیرا او را بشاه راه
 دهندا آرند و چنان نشود که کار بغتنه و خولریزی کشد چنانچه بعد
 از تحقیق این اخبار شورش افزا مکرر از کمال بزرگ منشی و والا
 نهادی موعظت نامهائی دلاویز صلاح انگیز بآن بیهوده کوش باطل

فرار و ادبار دارا بی شکوه که همواره بار گمان کین و عناد کشیده داشت و کفایت شمر و دفع انصافش جز بسطوت اقبال دشمن مال شهنشاه عالمگیر صورت پذیر نبود بغایت مسرور و مبتهج گشت و تهنیت نامه مشتمل بر مراسم مبارکبادی و مراتب شکرگزاری در جواب نوشته بجناب والا فرستاد و خود از اکبر نگر که حاکم نشین بنگاله است به پهنه آمد لیکن از آنجا که بخت و سعادت ازو رمیده روزگار دولتش بسر رسیده بود و ضمیر کار آگاه و عقل معامله دان که سرمایه تمیز سود از زیان است نداشت بعد از رسیدن به پهنه و تصرف در صوبه بهار سودای زیاده طلبی در مرش جایی کرده بطمعهای خام و فکرهای دور از کار دیگر باره سرانجام امباب ادبار نمود و قدر نعمت و عافیت ندانسته و حق تفقد و دلجوئی خدیو زمان نشناخته راه نامیاسی و طریق حق ناشناسی پیمود و چون دانست که رایات خورشید تاب بدعاقب دارا بی شکوه متوجه پنجاب شده و اتمام آنهم را بزودی گمان نمی برد و تختگاه سلطنت و مستقر خلافت را از فر شکوه مویب جلال خالی می شمرد از خام طمعی و بیخردی باین وادی افتاد که لشکری جمع آورده بصوب اله آباد آید و از آنجا اگر تواند خود را باکبر آباد رساند شاید باین تیز دستی کاری از پیش برود و اغوای نوکران و خوشامدگویان و تحریک واقع طلبان و نژد جویان که چشم از صلاح دولتش پویشیده رونق کار و گرمی بازار خود می جستند نیز علاوه بیدانشی و تبه رانی او شده دماغ پندارش را بشورش آورد و بعد از اندک توقفی در پهنه با لشکریهای آنحدود و توپخانه و نواره عظیم بنگاله واسط صفر این سال

بی شکوه فتنه پزوه در نواحی اکبر آباد از عساکر گردون شکوه منہزم
گشته بودند آزارگی شتافت و دست تسلط و استیلائی او کوتاه شده
نظم امباب سلطنت و بصت و کشاد مہام خلافت بعمرماندهی و اقتدار
حدبو زمان قرار یافت چنانچہ گزارش پذیرفت از عظام امور اول
کاری کہ پیش نهاد خاطر اشرف ساخته بر جمیع مطالب و مہام
مقدم داشتند این بود کہ مونگیر را با صوبہ بہار و پٹنہ کہ ہمیشہ
نا شجاع را آرزوی آن مکنون ضمیر بود بمبالغہ تمام از حضرت اعلی
برای او گرفته ضمیمہ ولایت وسیع بنگالہ کہ باقطاع او تعلق داشت
گردانیدند و فرمان آنحضرت مشتمل بر تفویض این ولایت حاصل
نمودہ با قدسی صحیفہ ملاطفت پیرا مبنی بر تفقد و دلجوئی
بسیار و مشعر بموانج و حقائق دربار جهانمندر مصحوب محمد
میرک گرز بردار از پیشکاخ خلافت نزد او فرستادند و باو نوشند بودند
کہ چون ہموارہ خواہش اینصوبہ داشتید بالفعل آنرا با ولایت بنگالہ
منصرف شدہ بجمعیت خاطر و فراغ بال روزی چند بنظم و پرداخت
آنصوبہ و جبر اختلال احوال خود پردازید تا آنکہ جنود قاہرہ از تعاقب
دارابی شکوہ و کفایت مہم او فارغ شدہ بمستقر اوزنگ حشمت
مراجہ کنند در انوقت مطالب و مدعیات دیگر کہ داشتہ باشید
در حصول آن نیز خواہیم کوشید و چنانچہ آئین اخوت و مقتضای
نفوت است در ہیچ چیز از مراتب ملک و مال مضایقہ نخواہیم
نمود و چون محمد میرک بہ بنگالہ رسیدہ فرمان عالیشان و ملاطفت
نامہ خدیو جہان باو رسانید از وقوع این عطیہ عظمی کہ فوق تصور
و تحیل او بود منصف پذیر گشتہ در پیراہن نشاط ننگجید و از خبر

از سوانح عبرت بخش آنکه درین ایام منتهیان کار آگاه از شمالکشرق
 رویه پیایی بدرگاه خلائق پناه رسیده خبر فتنه جوئی و شورش
 انگیزی نا شجاع حق ناشناس و عزیمت او از پنده بصوب اله آباد
 بقصد افراختن لواهی غذاه و افروختن لیوان جدال بمضامع عظمه
 و جلال رسانیدند و عرائض امرا و نوشتنهای وقائع نگاران آنحدود نیز
 معمر باینمعمی بر سبیل تواتر و توالی به بیشکاه خلافت رسید و آنچه
 قبل ازین از بعض اخبار و امارات مظنون خاطر دور بین شهنشاه
 دانش آئین بود درین اوقات بیقین پیوسته منشاء تعجب خردوران
 هوشمند گردید و الحق این حرکت ناهنجار و عزیمت دور از
 کار ازان مدعوش نشاء غفلت و بغداد بی صدور باعفی بغایت
 مستبعد و نامزوار بود زیرا که همیشه با حضرت شاهنشاهی لقب
 مخالفت و مصادفت و دم یکجبهی و موافقت میزد و همواره
 یمشافه و مکتبه اظهار اینمعمی نموده عهود مغفوت و صفا و موافقت
 یگانگی و ولا در میان می آورد آن گوهر یکنای معدن فتوت را
 نیز بمقتضای مهرباندیشی و محبت اخوت از قدیم الایام با او رابطه
 الفت و التیام بود و همواره در رواج کار و رونق حال و حفظ بنیان
 دولت و استقلال او کوشیده در صدد نصرت و اعانتش بودند چنانچه
 از قضیه شکستی که او را از غذاه و انسداد دارا بی شکوه و نواهی
 بنارس بر میداد و خلل و فتوری که ازین جهت بمبانی احوال و مراتب
 ملک و مالش راه یافت پیوسته خاطر خاطر ملالت آگین بود و
 میخواستند که جبر آن انکار فرموده دگر باره کار او را رونق و نظام
 و احاطه ملک و دولتش را استحکام بخشند و جرم بعد از آنکه دارا

و کثرت سنگه ولد راجه جیصنگه و گرد هرداس کور و جبل^(۲۱) سنگه
 میسودیه و جگت سنگه ولد نکبد سنگه هاده و مورجمل و منو هرداس
 کور از اوطان خویش رحیده جبهه سالی آستان سلطنت گردیدند و
 بعطای خلعت کسوت مباهاات پوشیدند و بهار سنگه مذکور پنج
 زنجیر نیل بطریق پیشکش گذرانید و موپهاگه پرکش زمیندار سرور
 بعطای خلعت و گوشواره مروارید و اسب با زین و ساز نقره و
 خنجر مرصع با علاقه مروارید مورد مرام گوناگون گشته رخصت وطن
 یافت و راجه مانده سنگه گوالیاری بمرحمت مرپیچ مرصع مر بلند شد
 و داؤد خان که در نواحی بهکر از دارا بیشکوه جدا شده از راه جیصلبیر
 بحصار فروره که وطن اوست رفته بود بعنایت ارمال خلعت نوازش
 یافت و محمد صالح کرمانی که قبل ازین دیوان بیوتات دارالخلافه
 شاهجهان آباد بود بدیوانی بیوتات مستقر الخلافه اکبر آباد وخواجه
 اسمعیل کرمانی بدیوانی دار السلطنه لهور معین گشته بعنایت
 خلعت سرافراز گردیدند و از اصل و اضافه درویش محمد بمنصب
 هزاری پانصد حوار و سلطان بیگ بمنصب هزاری چهار صد حوار
 و جمعی کثیر از بندهای عتبه خلافت و گروهی انبوه از نوکران
 داریی شکوه که نو سرافراز دولت بندگی بودند بعطاء خلعت و اسب
 کمیداب مواهب شاهنشاهانه گردیدند و از وقایع صوبه گجرات معروض
 حجاب بارگاه اقبال گشت که ابو القاسم ولد صیفخان مرحوم که در
 ملک کومگیان صوبه مذکور بود باجل طبعی بساط حیات در نور دیده

ظاهر قصبه تهانیر مضرب خیام نصرت و ظفر گشت و شیخ عبد
الکریم تهانیر می بنظم مهمات چکله مهرند از تغییر راجه تودرمل سر
بلند شده بعنایت خلعت و نیل و باضافه هزار و پانصدی هشتصد
و پنجاه سوار بمنصب دو هزار و سوار چهره اعتبار برانروخت
و از تهالیر بدو منزل ظاهر قصبه کرنال محل ورود موکب جاه
و جلال گشته نوزدهم نواحی قصبه پانی پت از سایه منجق جهان
کشا نور اندوز شد و از آنجا بچهار منزل بدست و موم خلعت دلکشی
باغ اعز آباد از فیض نزول اشرف خرمی و طراوت پذیرفت و هوای
ظاهر دار الخلافه از گرد قدوم موکب عالمگیر دامن دامن عبیر
رفت و راجه جسونت سنگه که بموجب حکم لازم الانقیاد در
شاهجهان آباد بود و معالمتخان صوبه دار آنجا و دالشدند خان
و ابراهیم خان خالف علیمردان خان که هر دو دران مرکز خلعت
گوشه نشین بودند و دیگر بندگان و متصدیان آنمصر دولت و اقبال
جبهه سامی آهتان جلال گشته سعادت ملازمت یافتند و راجه الفرد
کور از اکبر آباد رسیده جبهه سامی عتبه عبودیت گشت و صوبه پاک
هرکش زمیندار سرور که تازه بتقییل سده سلطنت رسیده بود
بعنایت خلعت و سرپیچ مرصع تارک افتخار انراخت و عاطفت
بادشاهانه راجه جسونت سنگه را بمرحمت خلعت خاص با نادری
عز اختصاص بخشید و چون سماعت دخول شهر و قلعه مبارکه چهارم
ماه ربیع الاول بود مدت نه روز خدیو جهان دران سرا بستان فیض
مکان اقامت گزیده بهار انروز دولت و بخت و نشاط اندوز حشمت
و کسرتانی بودند درین هنگام اعلام خان از اکبر آباد و بهاوسنگه هاده

بالطبع در قلعه دولت آباد بود بصوبه داری خاندیس صباهی
 ساخت که یکچند آنجا بوده بنظم و نهق احوال خود و سرانجام لشکر
 و حیا پر از د و فرمان مرحمت عنوان مشتمل بر نوید این موافق
 باشمشیر خاصه برای او مرسل گشت روزی خان صوبه دار خاندیس
 بعنایت ارسال خلعت خاص عز اختصاص یافته حکم شد که بعد
 از رسیدن معظم خان بپورها از آنجا بارتنگ آباد شناخته به تقظیم
 مهمات آن صوبه دولت بنیاد و خدمت بادشاهزاد عالیقدر و الانزاد
 قیام نماید و مهلتخان صوبه دار کابل بعنایت ارسال خلعت خاص
 مصحوب طهماسب پسرش شرف امتیاز یافت و از کنار دریای منلیج
 به مرحله رایت جهان پیرا همای آماطل و در بد به بلد فیض
 قرین مهند افگند و باغ خلد آئین آن که مشتمل بر عمارات
 دلنشین عالیشان و به نزهت و صفا گل سر عهد بافهای جهان است
 به یمن فزول اشرف روکش حدیقه جفان گشت و پیشکش راجه
 تودرمل از اقسام لمتعه و نفائس مهند از نظر اشرف گذشت و از آنجا
 لولی گیتی کها بدو منزل پرگفته انباله که باغی خوش و بستن سراسر
 دلکش دارد پرتو سعادت گسترد و باغ مذکور از نزل همایون خرمی
 و نضارت پذیرفت درین وقت منصب مارنگد هر زمیندار جمون
 بافانه پانصد سوار و منصب مراد قالی سلطان کمکوران از کوهکیان
 صوبه کابل بافانه پانصدی صد سوار هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار از آنجمله پانصد سوار در اسبده و سه اسبده مقرر گشت و نوبتخان
 چیله بفرود داری در آنجا جالندر از تغیر نصیری خان معین شده
 خلعت سرانرازی پوشید پانزدهم نولوی قصبه شاه آباد و روز دیگر

خلعت و ماده خیل مرمایه اعتبار اندوخت ششم موکب منصور
از سلطان پور گذشته نزول فرمود درین ایام منصب وزیر خان
موبه دار خاندیس باضافه هزارى هزار سوار پنج هزارى سه هزار
سوار مقرر گردید و منصب میرزا سلطان صفوی فوجدار دهامونی
و چوراگده باضافه پانصد سوار چهار هزارى دو هزار و پانصد سوار
قرار یافت و حسین بیگ خان بفوجداری هردو بنگش از تغیر
فتح الله خان و عطای خلعت و باضافه پانصد سوار بمنصب
دو هزارى دو هزار سوار از انجمله پانصد سوار دو اسبه و سه اسبه
و دلو و ده بفوجداری و قلعه دلیری لنگ از تغیر ابراهیم بیگ
و عنایت خلعت و اسب نوازش یافته بخدشات مرجوعه اصراف
گشتند و کاکرخان بفوجداری هرگز کره مانک پور و از اصل و
اضافه بمنصب هزارى هفت صد سوار سر بلندی یافتند و میر
غضنفر میر توزک و چندى دیگر بمرحمت اسب ماهی گردیدند
هفتم مابین سلطانپور و نور سرائى مضرب خیام ظفر پیرا گشته
روز دیگر باغ نور سرائى از پرده رایت جهانگشا نور آگین شه
و خواجه اسمعیل کرمانى از اصل و اضافه بمنصب هزارى صد
و پنجاه سوار و محمد تقى برادرزاده وزیر خان و شیخ کتب هریک
بانعام یک هزار رومیه و جمعی از بندها بمرحمت خلعت و برقى
بعنایت اسب سرانرازی یافتند نهم گذار آب حلیج از نزول لشرف
کامیاب فیض و صفا گردید درینوقت عاطفت شهنشاهانه عمده امرای
عظام معظم خان را که چندى قبل ازین چنانچه گزارش پذیرفته تر
حبس رهائی یافت و بعنایت و مکارم ارجمند مرسلند گشته مصلحت

بمرحمت خنجر با علاقه مروارید مباحی گشته رخصت مراجعت
 بهور یانت ولشکرخان که صوبه داری ملتان بار تفویض یافته بود
 بعنایت نقاره و فیل واسپ سرانراز گشته مرخص شد و میرخان
 خلف خلیل الله خان بغوجداری دامن کوه کانگوه و عنایت خلعت
 و باضافه پانصد موار بمنصب سه هزاری دو هزار موار سر بلند شد
 و راجه مان سنگه گوالیاری بمرحمت دهکده کی مرصع مشمول
 عاطفت گردید و از اصل و اضافه تهور خان بمنصب دوهزار
 پانصد موار و مید مقتدر بمنصب هزاری ششصد سوار و غیرت
 بیگ بانعام دوهزار و پانصد گامیاب عنایت گشتند سوم موضع چنپال
 و فردای آن نواهی سرای چوهرمل از سایه سنجق جهانکشا نورآما
 گردید و حیات زمیندار راجور بخطاب راجگی و عنایت اسپ
 و خلعت نوازش یافت و چنیت بندبیل و انکد پسرش بمرحمت
 خلعت مباحی شده بدار السلطنت لاهور مرخص گشتند که درسلک
 کومکبان خلیل الله خان باشند پنجم آب بیا که بموجب حکم
 بادشاه دین پناه بران جسر بسته شده بود از پرتو عبور رایت
 خورشید تاب رشک چشمه آفتاب گشته آن روی آب فیض اندرز
 نزول خدیو مالک رقاب شد و روز دیگر موکب منصور از سلطانپور
 گذشته نزول فرمود درین هنگام قباد خان که در سلک همراهان شیخ
 میربود بصوبه داری تنه تعیین یافته بعطای نقاره و باضافه
 پانصدی پانصد موار بمنصب چهار هزاری سه هزار موار نوازش
 یافت محمد یوسف از اولاد کرام عزیز مصر کرامت و عزیزی شاه
 یوسف کردیزی که مرقد شریفش دربلده طیبه ملتان است بمرحمت

نشینان لاهور به عطاء خلعت و انعام یک هزار روپیه نوازش یافتند و حاجی بقا ملازم نا شجاع که چندی قبل ازین از جانب ارتهدیت نامه فتح آورده بود بمرحمت خلعت و انعام^(۲) مباهی گشته رخصت مراجعت یافت ملخ محرم مواکب نصرت طراز از باغ فیض بخش پلھتزاز آمده قرین سعادت بصوب دار الخلافه شاهجهان آباد نهضت نمود و آنروز اندک مسافتی طی گشته نزول اجلال شد و پیش کش بهادر خان از جواهر و مرصع آلات و نفائس اقمشه و غیر آن بنظر انور گنبدینه برخیزد رتبه قبول یافت و خاندوران بعذیت لوسالی خلعت مشمول نوازش گردید و رضوان خان که درین ایام از مستقر الخلافه اکبر آباد بعد از شهر بنیاد رسیده بود خلعت یافته بخدمت عرض مکرر منصوب گشت و سید فیروز رستمخانی بقوجدارچی دوآبه چناب و راوی معین شده خلعت سرافرازی پوشید و روز دیگر که غره مغربود مقام شده خدیو اقلیم شکار عالمگیر نشاط اندوز سید نخچیر گشتند درین اوقات نوری بیگ و امام قلی آفر که همراه صف شکنخان بودند چون خانمذکور حقیقت کار طلبی و حسن خدمت آنها معروض بارگاه جلال داشته بود مشمول مرحامه شهنشاهانه گشته اولین بترکناز خان و دومین باغرخان مخاطب گردید دوم صده مذکور کوچ شده آنطرف تالاب راجه تودرمل مضرب خیام اتھال گشت و درین منزل خلیل الله خان که بصوبه داری پنجاب معین شده بود

(۲ ن) بمرحمت خلعت و انعام یک هزار روپیه — بمرحمت

خلعت و انعام دو هزار روپیه

برایغ معلی از کشمیر آمده بود کامیاب دولت ملازمت گردید و از
 نفائس امتعه کشمیر بپیشکشی بنظر انور در آورده بقبول آن سر
 بلندی یافت و بعنایت خلعت کسوت مباهات پوشید و خلیل الله
 خان بتغویض صوبه داری پنجاب مباحی شده بعطای خلعت خاصه
 و انعام محالی که یک کرور دام جمع آن بود مشمول نوازش شهنشاهانه
 گردید و چون بجهت نظم و نسق بعضی مهمات ضروری صوبه
 پنجاب و رنهایت و آمودگی جنود ظفر مآب که بتنازگی درین ایلغار
 تعب بسیار کشیده بودند چند روز اقامت ضرور بود تا بیدست و فهم
 ماه مذکور آن سوا بستان حشمت و جاه از فیض بهار اقبال خرمی
 و نصارت پذیرفت درین ایام منصب مکرم خان فوجدار جونپور
 باضافه پانصدی پانصد سوار چهار هزاری چهار هزار سوار مقرر
 گردید و احتشام خان از کومگیان خاندوران که بمحاصره قلعه
 اله آباد قیام داشت باضافه پانصدی به منصب چهار هزاری
 سه هزار سوار و مبارز خان از کومگیان صوبه کابل باضافه پانصدی
 بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و راجه امر سنگه
 فردی که سابق بغابر تقصیری از منصب معزول شده بود بمنصب
 هزار و پانصدی هزار سوار و کلیان سنگه زمیندار باندو بموجب
 التماس خان دوران بمنصب هزاری پانصد سوار و علی بیگ ولد
 مرشد قلیخان مرحوم که تازه از دکن باستلام مدد سلطنت رسیده
 بود بعنایت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و چهار صد
 سوار و عباس افغان از نوکران دارا بی شکوه به منصب هزار و چهار
 صد سوار و میر محمد صادق ولد میر عبد الله مغوی از گوشه

که روزی چند در دار السلطنة لاهور بساط اقامت گسترده پذیرداخت
 مهمانان پنجاب که از وجود دارایی شگوه کمال خلال و فتور پذیرفته
 بود پدیدارزند و خاطر اقدس از بند و بخت آنحدود جمع سازند لیکن
 چون مصلحت ملک و دولت بغابر سببی که گذارش یانت مقتضی
 توقف نبود قرار اقامت در دار السلطنة لاهور و نزول اجلال در قلعه
 مبارکه نداده امر والا بفغان پیوست که اردوی معلی داخل شهر
 نگشته باغ فیض بخش که در بیرون دار السلطنت سمت دهلی واقع
 است منزلگاه نصرت شود و مقرر فرمودند که خود بدولت بر سبیل
 عیدر شهر را از فیض قدوم گرامت بهر آذین سعادت بسته از آنجا ظل
 ورود بهاغ اندازند و روز دیگر که بیست و پنجم ماه بود بادشاهزاده
 عالیقدر والاگهر از شهر رسیده بادراک شرف پایبوس سرمایه دولت
 و کامکاری اندوختند و محمد امین خان میر بخشی و سایر بندهای
 که در خدمت آن نهال گلشن حشمت و بختیاری بودند بتقبیل
 سده حنیه چهره مباحات افروختند و شهنشاه جهان با جهانی فرو
 جلال بر کوه پیکر نیلی فلک تمثال سوار شده از آنجهه راییت توجه
 بشهر افراختند و تا دروازه هتیه بول شرف قدوم بخشیده لمحله سواره
 توقف فرمودند و قلعه را بنظر احتیاط ملاحظه نمودند و امان الله
 قلعه دار دولت زمین بوس یافته باحکام ارشاد آئنی که در هر باب
 بفغان پیوست مسترشد گردید و از آنجا عنان اقبال منعطف ساخته
 در اثنای راه بمسجد وزیر خان فرود آمدند و نماز ظهر آنجا بجماعت
 گزارده نزدیک سه پاس روز ساخت باغ فیض بخش از نزول اشرف
 فیض الدوز گشت و لشکر خان که بجهت صوبه دارق ملتان بموجب

السلطنة بر ممت راه ملتان واقع است محیط سرحدات دولت و
 عظمت گردید و اعتقاد خان که در شهر بود و سیفخان که رخصت از راه
 یانته بهر آمده بود رسید هدایت الله صدر و جمعی دیگر از بندهای
 عتبه سلطنت دولت اندوز ملازمت اشرف گشتند و پرم دیو میبود به
 از وطن وحیده غبار آمتان خلافت را مندل ناصیه اعتبار ساخت
 و بمنابت خلعت قامت انتخار افراخت و معین خان و مجد فیروز
 و محمد حسین سلدوز و عباس افغان از نوکران عمده دارا بی شکوه
 که بیارویی طالع از سلیمان بی شکوه مفارقت جستند بودند و خواجه
 صادق بدخشی که در لاهور از دارا بی شکوه جدائی گزیده بود بتلذیم
 مدد جلال مشرف شده بمرحمت خلع و مناصب عایسته هر انرا از گشتند
 و دوسهین (?) بمنصب هزارچی دو صد سوار مباهی شه و چون از وقائع
 موبه گجرات بعرض همایون رسید که دلدار خان فوجدار پثن ولایت
 حیات مستعار سپرده سردار خان برادرش بخدمت او منصوب گشته
 با فاقه پانصد سوار بمنصب دو هزار و پانصد سوار از ان جمله
 هزار سوار دو اسبه و سه اسبه نوازش یافت و چون درین روز برای
 ملازمت فروغ اختر عظمت و جلال غره جبین ایهت و اقبال بادشاه
 زاده والا قدر محمد اعظم سامنی مختار اختر شناسان نبود حکم شد
 که نردای آن که سامنی محمود بود و رایات عالیات ظل ورود بهر
 می امکنند آن نوگل حدیقه دولت احرار معادیت ملازمت اشرف
 نمایند و اگر چه خاطر ملکوت ناظر حضرت شهنشاهی چنان میخواهست

فصاحت هندوستان البر چنانچه باید هنوز انتظام نیافته خاطر بجان
 پیرا و پدر و مادر و ملک و دولت و رفع لغتالی قواعد دولتی متعلق
 بود و چون درین هنگام که دارا بی شکوه رسیده بخت ادب و فرجام
 بهزاران ناگهی و سرگشتگی رهگرای وادی فرار و آوارگی گشته از
 ملتان بجانب بکر شتافت و افواج قاهره بتعاقب آن بد عاقبت
 تعیین یافت خاطر اقدس را عزم معاونت بسوی معتبر سربرخاست
 مصمم گشته تواردهم محرم الحرام رایات ظفر اعتصام از ظاهر بلده
 ملتان که مدت پنجروز فیض الدوز اقامت موکب گیتی فرور بود
 باهتزاز آمد و شهلشاه فیروز بخت عالمگیر از کنار آب راوی قرین
 عز و جلال بر صفین اقبال نهسته لوائی مراجعت بر افراخته
 درین قاریخ حاجی بلوچ که از زمینداران عمده ملتان است باحترام
 شتاب ملک رتبه نائز گردید و بمرحمت خلعت و فیل و اسب کامیاب
 عزت و مباحات گشته بحال زمینداری خود مرخص گشت و ظاهر
 خان بعنایت نقاره مورد نوازش شد و قباد خان از کومکین شیخ میر
 بمرحمت ارمال نقاره مصحوب عبد الله بیگ بصره بلند آوازی
 یافت و سعادت خان خورش خلیفه ملطان که در جاگیر خود بود
 بلغسانه پانصد سوار بمصنبد و هزار و پانصدی دو هزار سوار و اقرابه
 گشته حکم شد که باله آباد شتافته در ملک کومکین خان دوران باشد
 و بعد از طی چهار مرحله رای رایان که بموجب یرلیغ والا از قهر
 عازم پیشگاه حضور گشته بود بلوچ منصور پیوسته دولت استان
 بوس دریافت و موکب گیتی کشا کوچ بر کوچ قطع منازل نموده
 بهیست و چهارم شهر مذکور باغ و عمارات آنچهره که در ظاهر دار

معاودت موکب منصور از دارالامان ملتان و دار
السلطنة لاهور و نهضت نمودن از انجا بدار الخلافت
شاهجهان اباد قرین فتح و فیروزی بنابر فتنه انگیزی
ناشجاع و شرح سوانحی که بعد از ان روی نمود

با آنکه حضرت شاهنشاهی که ذات قدسی ملکاتش مظهر الطاف
الهی و مصدر اعطاف نامتذاهی است در باره ناشجاع انواع احسان
و امطناع بجا آورده بودند چنانچه بعد از شکست دارابی شکوه و وصول
موکب اقبال بمستقر خلافت از عظام امور اول کوی که پیش نهاد
خاطر والا ساخته بر جمیع مطالب و مهمات مقدم داشتند این بود
که مونگیر را با صوبه بهار و پتنه که همیشه آن ابدار قرین آرزوی
آنداشت و میسر نمی شد از حضرت اعلی بمبالغه تمام برای او گرفته
ضمیمه ملک وسیع بنگاله گردانیدند و فرمان تفویض این ولایات ازین
حضرت حاصل کرده فرستادند و با او در مقام کمال عطوفت و محبت
بودند چنانچه بعد ازین مفصله گزارش خواهد یافت درین هنگام
از عرائض و توقع نگاران ممالک شرقی بمجامع حقائق مجامع رسید
که آن بیخرد سفاهت پرور از فاسد پای و حق ناشناسی قدر این
دولت و عانیت ندانسته هوای خود سری و زیاده طلبی در دماغ
نخوت و پندار انگنده است و باندیشه های محال از بنگاله برآمده عزم
مخاصمت و منازعت دارد چون این خبر بطریق تواتر و توالی
بجناب خلافت رسید به اقتضای مصالح سلطنت و فرمانروائی دفع
ماده شورش انزائی او لازم و متحکم نمود و مهمات محلیت گنجان

و بعثایت ارسل فرمان مرحمت عنوان با خلعت خاص و بمنصب
 قدیم باضافه هزاری هزار سوار دو اسبه و سه اسبه که از سابق و لا حق
 شش هزاری شش هزار سوار از انجمله پنج هزار سوار دو اسبه و سه اسبه باشد
 نوازش نموده خدمت صوبه داری گجرات که تا آنوقت در دست مراد بخش
 بود باو تفویض فرمود و معصوم خان مهین خلف خان مذکور
 باضافه هفتصدی پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار
 و میر محمد معظم پسر دیگرش باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار
 بمنصب هزاری پانصد سوار مورد انظار تربیت گشتند و محمد حسین
 خلدوز از نوکران دارا بيشکوه بمنصب هزاری دو صد سوار و لودن خان
 بمهرخت شمشیر و میردان افغان بعثایت اسب سر بلفه شدند و اگرچه
 لشکر خان صوبه دار کشمیر بصوبه داری ملتان معین گشته پیرایه همایون
 بطلب او صادر شده بود لیکن چون تا رسیدن خان مذکور بجهت
 نظم مهمات آنصوبه حاکمی ضرور بود مقرر گردید که خان عالم تا
 آمدن لشکر خان بحکومت و ضبط آنجا قیام نماید و بعد از رسیدن
 او بحضور بر نور آید و بعثایت خلعت نوازش یافته بدین خدمت
 مرخص شد و محمد یوسف از اولاد کرام عزیز مصر کرامت و عزیزی
 شاه یوسف کردیزی که مرقد شریف آنجناب در بلده طایفه ملتان
 است بعطای خلعت و ماده فیل سرمایه اعتبار اندوخت •

بودند با او صلح گشتند و هنگام رخصت آن نوین اهلای آنین
 بطای خنجر خاصه با علقه مروارید و انعام یک لک روپیه و دلیز
 خان بمرحمت یک زنچیر نیل و جمدهر میثاکر و شرزه خان بعلیت
 خلعت و نعل و دیگران هر یک در خور حال بمرحمتی مفتخر
 و مهمانی شدند و روز دیگر شهنشاه یزدان پرست حق آگاه بقصد
 زیارت یوضه فیض آئین جناب قدوة الاولیاء الواصلین عارف صمدانی
 قطب ربانی شیخ بهاء الدین ملتانی قدس الله سره العزیز بشهر
 کرامت بهر ملتان شرف قدم بخشیده فیض اندوز مزار پرکت نظام
 آن مقرب درگاه احدیت گردیدند و اعتماد همت و استغاضه انوار
 توجه از باطن پرتوح آن نقاره کبریا عارفین فرموده شیخ
 بهاءالدین صاحب سجاده آن پیشوای اولیاء عظام و خدمه مجاوران
 آن مقام قدسی احترام را از فیض انعام عام بهره در ساختند و در رفتن
 و آمدن از روضانی دست جود و عطا خلقی انبوه را نقد آرد
 بدامن امید انتاد و دو روز دیگر قرین نصرت و ظفر انجا بسر برده
 نشاط اندوز دولت و کمرانی بودند و درین ایام شاه نواز خان که
 بنابر بعضی مصالح ملکی چنانچه در محل خویش گذارش یافته
 تا این هنگام در قلعه برهانپور محبوس بود مورد انظار فضل و کرم
 گشته عاطفت شهنشاهانه او را از قید تقصیر و حجاب تشویر برآورد

(۲ ن) ایک هزار روپیه بشیخ بهاء الدین صاحب سجاده که از
 لولد کرام آن پیشوای اولیاء عظام است و یک هزار روپیه بخدمه
 و مجاوران آن مقام قدسی احترام انعام نمودند

تعیین یافتن شیخ میر با فوجی تازه از عساکر کردون شکوه بتعاقب دارا بی شکوه ادبار پژوه

اگرچه صف شکنخان بموجب یرلیع گیتی مطاع با فوجی از جنود قاهره چنانچه سبق ذکر یافت چهارم محرم از ملتان بتعاقب او برآمده از روی کار طلبی برجناح سرعت و استعجال در پی آن خسران مآل شنافته بود لیکن چون با خان مذکور لشکر و سامانی در خور اینکار نبود و هنوز دارا بی شکوه لشکری آراسته با خزانه وافر و توپخانه بسیار داشت حزم و احتیاط ههنشاهانه اقتضای آن نمود که عهده نوئیان صائب تدبیر شیخ میر که سرداری با سکینه و قار و نقد شجاعت و بمالانش بر مسج امتحان کامل عیار بود با فوجی دیگر از عساکر نصرت شعار بتعاقب آن ره نورد وادی فرار و مرحله پیمای بادیۀ ادبار تعین یابد تا هیچ جا مجال اقامت و درنگ نیانفته خیال فاسدی بخاطر راه ندهد و اگر بالفرض جای ثبات قدم ورزیده بجنگ و مدافعه برگردد جنود اقبال از عهده نبرد و پیکار آن برگشته روزگار برآمده کفایت آنهم توانند نمود بنابراین آن زبده ندویان هشتم شهر مذکور مرخص شد که برجناح تعجیل بصف شکنخان و لشکر پیش ملحق گشته باتفاق یکدیگر کمر همت به تقدیم این خدمت بندند و دلیرخان بادلبرورن مست پسران بهادر خان روهیله و قباد خان و شرزه خان و پردلخان و مانسنگه بندیل و مید منصور و مذکلی خان و جمعی دیگر از مردان کار و مبارزان شهامت شعار که مجموع نه هزار حوار

سوار بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار از انجمله
 پانصد سوار دو اسبه و سه اسبه نوازش نمود هفتم محرم گذار آب
 راوی که سه گروهی ملتان است از فیض نزول شهشاه عالم گیر
 میمنت پذیر گشت و خلیل الله خان و بهادر خان و دلیر خان
 و طاهر خان و خان عالم و رایسنکه ولد راو امر منگه و یکه تاز خان و
 گنجعلی خان و چلهیت بنفیل و سائر بندهائی که بتعاقب دارایی شکوه
 پیش آمده بموجب حکم والا در ملتان توقف نموده بودند احرار
 دولت آستان بوس نمودند و از نوکران عمده و ازایی شکوه سید عزتخان
 که برهبری سعادت در ملتان از همراهی او تخلف ورزیده بود و شیخ
 موسی کیلانی که از قبل او بحکومت بلده ملتان قیام داشت و سید
 سمعود باره که او نیز بیادری بخت درین هنگام از جلا شده بود
 باسلام مدد سلطنت سر بلندی یافتند و سید عزتخان بعلانی
 خلعت و منصب سه هزاری پانصد سوار و سید مسعود بعنایت خلعت
 و منصب هزار و پانصدی دو صد سوار مشمول مرحمت گشت و فیض الله
 خان از تغیر بخواجه سید الله قزول بیگی شده بعنایت خلعت
 تمامت مباحات بر امر اعلی و نوازش خان بغوجلداری سرکار ملتان
 و حراست عصار آن نوازش یافت و از اصل و اضافت ملگلی خان
 بمنصب هزار و شصت سوار و بادل بختیار بمنصب هزار و صد
 سوار و محمد علی ولد تقرب خان بمنصب هزار و صد و پنجاه سوار
 مباحی گشتند *

واجب الازعان که در باب تعاقب دارایی شکوه صادر شده بود بصفت
شکفخان رسانید و اراستثال مثال همایون را کمر همیت بر میان جان
بسته از روی کار طلبی همانروز کوچ کرده بتعاقب شفافیت و تلمه
این احوال بعد ازین در محل خود گذارش خواهد یافت •

اکنون بر مر تحریر وقائع حضور پر نور رفته سر رشته سخن

از جای که گذشته بود بدست کلک جادو فن میدهد

چون خبر فرار دارا بی شکوه از ملتان سامعه انروز اولیای
دولت گشته معرفت میر و ایلغار موقوف شد رایات ظفر اعتصام
در کنف رنهایت و آرام طی مراحل نموده تا ظاهر بلد ملتان
هیچ جا اقامت نگزید دران اوقات میر باقر که میر سامان ایام
خلافت انجام شاهی بود بغوجدارای و نظم مهمات سرکار بهکر
سر بلند شده بمعطای خلعت و اسب و خطاب باقر خانی و از اصل
و اضافه بمنصب هزاری هزار سوار نوازش یافت و مالیانه میرزا
تقدیر صفوی که مبلغ سی هزار روپیه بود باضافه ده هزار روپیه
افزایش پذیرفت و آقا یوسف بخدمت داروغی فیل خانه از تغییر
ملذذت خان خلعت سرفرازی پوشید و از اصل و اضافه چتر و جی
دکنی بمنصب هزاری هزار موار و غیرت بیگ و ابو مسلم و محمد
صادق هر یک بمنصب هزاری سه صد سوار و جمعی از نوکران دارا
بی شکوه که بدالت بخت سعادت اندوز تقبیل عتبه خلافت گشته
بودند بمعنایت خلعت مباحی گردیدند و چون از عرضداشت خان
دوران حقیقت حسن خدمت و کار طلبی راجه دببی سنگه بندیده
بعرض اشرف رسید عاطفت خسروانه او را باضافه پانصدی پانصد

بزرگ انداخته فیروز میواتی و بسنت نامی خواجه مرا با جوتی از پناه بر سر کشتیها گذاشت که آنها را محافظت نموده به بهکر رسانند و خود از راه خشکی بطرف اوچه روانه شد و از آب بپناه و ستلج که باشاره او بر هر دو جسر بسته شده بود عبور نموده راه بهکر پیش گرفت بقصد آنکه از آنجا رخت ادبار بحدود قندهار کشد و چون یکروز بعد آمدن او از ملتان این خبر در نواحی تلبنهه؟ بخلیل الله خان و بهادر خان و مائر سردازان جنود اقبال که بتعاقب آن خمران مآل می شتافتند رسیده بر جناح استعجال روان گشته سوم محرم بملتان رسیدند و قراولان پناه ظفر اثر که پیشتر بجهت تحقیق خبر رفته بودند چون تا آنوقت هنوز مشخص نبود که او عزم اجمیر دارد یا اراده بهکر بلکه رفتنش بطرف اجمیر اقرب مینمود راه اجمیر سرکرده بطرف دیباپور شتافته بودند و اثری از نیانته و حال آنکه آن سر گشته دشت ادبار برای لکھو کھاره بهزیمت بهکر مرحله پیمای وادی فرار گشته بود و ظاهر شد که حاجی خان بلوچ که از زمینداران عمده ملتان است از روس دولتخواهی و خدمت گزاری با جمعی بر سر کشتیهای خزانه و احوال او که فیروز و بسنت میبردند رفته میخواست که سد راه شود و آنها را بر گرداند چون توپخانه و مپاهی همراه داشتند بمذایع پیش آمدند و نیمابین جنگی رو داد چندی از طرفین کشته شدند آخر الامر از عهده ممانعت بر نیامده آنها را راه دادند و چهارم محرم الله یار خان با خزانه بملتان رسیده یرلیغ

اودیبهان و اتهور هر یک با قوم و قبیلۀ خود و جوتی از مبارزان توپخانه و جمعی دیگر از منصبداران که قریب شش هزار سوار بودند با خان مذکور معین گشتند و یرلیغ کبتی مطاع مشتمل بر تفویض این خدمت با خلعت خاص و شمشیر و یک زنجیر فیل برای او و بیست هزار اشرفی بجهت تنخواه مواجب سپاه مصحوب الله یار خان ارسال یافتند حکم شد که بسرعت خود را بملتان رسانند و عساکر گومی را سزادای نموده مجال درنگ و امهال ندهند و فرمانی دیگر بخلیل الله خان صادر گردید که گروهی با صف شکنخان معین گشته اند همراه او روانه ساخته خود با بقیۀ جنود فیروززی تا رسیدن مرکب جلال در ملتان توقف نماید *

مجمعی از حال دارا بی شکوه بعد فرار از لاهور آنکه

بسبب تاخیر و کوتاهی که از عساکر منصور در تعاقب او واقع شد فرصت یافته بمرحله پیمائی و ره سپاری روزی چند از وسط هلاک و گزنداری برآمد و هفدهم ذی حجه بملتان رسیده نزول ادبار گزید و چون از سطوت مرکب جهانکشا مغلوب خوف و رعت گشته پای همتش را نیروی استقامت نمالده بود بعد از هشت روز اقامت دیگر باره بعزم فرار رخت فاکمی بسته بدست و پنجم ماه مذکور از انجا رو بوالدی ادبار قهاد و چنانچه عادت او بود که بهرجا میرسید دست تصرف و تغلب باموال و خزائن بادشاهی دراز می نمود بیست و دولک روپیه که در خزانه آن صوبه فراهم آمده بود متصرف شده آنرا با اکثر خزانه و توپخانه و احوال و اثقالی که همراه داشت و از لاهور بکشتی آورده بود بر همان نهج برکشتیهایی

مؤمن پور از پرتو ورود اشرف پر نور شد .

نعین یافتن صف شکنخان بتعاقب دارا بی شکوه از ملتان و ترک ایلغار موکب گبهان ملتان

چون بمسامع جلال رسید که آن خسران مآل دو ملتان ثبات
قدم نهرونده باستماع خبر توجه رابند اقبال در کمال سراسیمگی
و ثقت حال بسمت بهکر ره نورد وادی فرار شد و یحیاری از
سرداران و نوکرانش که تا ملتان با او همراهی کرده بودند اوانجا راه
مغارت پیمودند و روز بروز سلک جمیعت سپاهش بیشتر از پیشتر
از هم گسیخته اسباب پریشانی و ادبارش تزايد می یابد و جز اینکه
بزحمت بسیار و پایداری فرار از سطوت و صولت جنود فیروزی
شمار خود را بملجای و مقری رساند کرم دیگر نمیتواند ساخت جرم
رای عالم آزادی گیتی خدیو کشور کشا برین قرار یافت که ترک
ایلغار نموده عنان سرعت و استعجال باز کشند و بمیر منزل حکم شد
که من بعد منازل نزدیک قرار داده مسافت بعید نه پیمایند و امر
اعلی بنفاد پیوست که صف شکنخان میرانش از ملتان بتعاقب
آن بد عاقبت شتافته او را از ممالک محروسه بادشاهی رهگرای
وادی آوارگی سازد و نوجی از دلبران کار طلب رزم جوو بهادران
جلالت کیش شهادت خو مثل محمد بیگ و یار گز بیگ و شهسوار
بیگ و گدا بیگ باز مرده از اوزبکان و زاهد بیگ ترکمان و امام قلی
و نوری بیگ آفر باطایفه آفران و پرداخان و جمال خان بلخا پوری
و سید نصیر الدین نکلی و عنایه میانه و سید منور خان باوه و

قطب الدین خان خورشیدی که در ظاهر تصبیه تصور واقع است از
 بعضی نزول اشرف رونق فردوس و تصور یانت و روز دیگر نیز نه
 کرده طی شده نزدیکه بموضع مسجد پور مخیم جیش ملبور گردیده
 و درین منزل راجه جیسنگه که بموجب حکم معلی در لهور توقف
 نموده بود شرف اندوز دولت ملازمت انسیر خاصیت گشت و رندوله
 خان بمقامت خلعت و اسب میباهی شده بدکن سرخس گردید
 و چون بعضی همایون رسید که اراد نشان صوبه دار اوده و دیست
 حیات مستعار بمقتضای اجل موعود سپرده اسب عاقلت بان شاهانه
 خورشید خان برادر زاده را بمطای خلعت از لباس کمربت برآورد
 و بهادر چند و راجه کمان و عنقه هاتلی خلف راجه راجورپ که
 بنیابت پدر خویش بحراست قلعه کهمر دینام داشت بمقامت ارسال
 خلعت قامت مباحثات افراختند و بیعت و هفتک هفت کرده طی
 شده موضع شیر گره از غرنزول شهنشاه شیر دل زینت یانت و راجه
 جیسنگه که از دیر باز بوطن خویش ترفقه تعب یحائهای پی روی
 گشیده بود رغصت وطن یافته بمرحمت خلعت خاصه مورخ نوازش
 گشت و روز دیگر موکب گردون شکوه هفت کرده طی نموده منزل
 آزادی اتیال گردید و ندائی خان که بموجب فرمان همایون از لشکر
 خلیل الله خان رسیده بود بموکب معلی پیوسته اعرار معاد
 ملازمت نمود و بغوجداری اوده و گور کهپور و مقامت خلعت و ماده
 نعل و بافانگ هزار و پانصد سوار بمنصب چهار هزار و چهار هزار
 سوار نوازش یافته مرخص گردید و رگهاتان سگه راتهور بمرحمت
 اسب میباهی گشت بیعت و نهم یازده کرده طی گشته نواشی موضع

پذیرش پادشاه عالمگیر که مرات صورت دوران دیشی و پیش بینی و دستور
 العمل صلاح دانی و مصلحت گزینی است پرتو این عزیمت تافت
 که خود بنفس نفیس باز بدو سپاه ظفر پناه ایلغار نموده تعاقب آن
 بد عاقبت نمایند و او را هیچ جا مجال ثبات و درنگ و فرصت خیال
 جدال و جنگ نداده ساحت ملك و دولت بباد دامن همت از غبار
 وجود فساد آموذش پیرایند تا خاطر ملکوت ناظر بالکلیه از مهم او
 جمیعت پذیرفته بزودی عیان معاودت بصوب دارالخلافه شاهجهان
 آباد معطوف گردد و بفراف بال توجه و الا بنظم و پرداخت امور سلطنت
 که انواع فتور و اختلال بارکن و قواعد آن راه یافته بود مصروف شود
 بغالبین درین منزل قوه الظهر عظمت و جلال نصرت الصدر ابهت
 و اقبال بادشاهزاده خجسته شیم محمد اعظم را بازو اژدها لشکر اردویی
 بزرگ و کارخانجات بدار السلطنة لغور رخصت نمودند که تا
 معاودت موکب ظفر پیکر ازین مهم نصرت اثر آنجا بسربرند
 دولتخانه مختصری با کارخانجات ضروری همراه گرفته با خلاصه
 عساکر گردون مآثر عزیمت ایلغار مصمم فرمودند و هنگام رخصت
 بادشاهزاده و الا نژاد را بمرحمت ذیل خاصه مزین بساز نقره و جل
 زربفت و در اسب با ساز طلا مشمول نوازش ساختند و محمد امین
 خان میر بخشی و اعتقاد خان و رای رایان متصدی امور دیوانی
 را بعطای خلعت نواخته در خدمت آن گوهر محیط جاد و حشمت
 رخصت کردند و بجمعی دیگر نیز از مردم همراه ایشان خلعت
 مرحمت شد و بدست و پنجم ماه مذکور موکب جهانگشا از هدایت
 پور بصمت سنگره و قصور متوجه گشته نه گروه جریبی طی نمود و باغ

و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار جوار نوازش یافت و میر
مهدی یزدی بدیوانی سرکار پادشاهزاده کمر بختیار والقد رسادت
تولم محمد اعظم سر بلند گشته بعطای خلعت مباحی گردید و
محمد حسین سلدوز از نوکران دارا بی شکوه دولت اندرز ملازمت
اشرف شده خلعت سرانرازی پوشید بدست و چهارم نواحی قصبه
هیدت پور مهبط انوار نزول گشت •

توجه الوبه ظفر طراز بر سبیل ابلاغ بنعاقب دارا بی شکوه ادبار شعار

چون از عراض خلیل الله خان و دیگر دولتمندان که بتکلمی او
مأمور شده بودند بوضوح پیوست که آن باطل پزوه با خزانه و توپخانه
و سامان شایسته و لشکر آراسته که قریب چهارده هزار سوار بود از لاهور برآمد
و مکلون ضمیر فساد تاثیرش ایدست که هر جا قابو داند با جنود
ظفر پیرا صف آرا گردد و احتمال آن میرفت که در ملتان ثبات
قدم ورزیده عنان عزیمت از وادی فرار بسوی مدافعه و پیکار بر
تابد و ازین جهت که با عساکر منصوره سردار توره که مردم ازو حساب
برگیرند و در برابر آن نا خلف دودمان مملکت و سروری شان
و اعتبار سرداری و سر لشکری داشته باشد نبود و از راه حزم و
اجتناب مظنه آن می شد که اگر جنگی روی دهد و نبردی اتفاق
افتد خدا نخواسته چشم زخمی بجنود اقبال رسد که تدارک آن
مشکل باشد و از مرداران عساکر نصرت نشان نیز بملاحظه اینمعنی
معامله و کوتاهی در تعاقب او واقع شده بود فجرم بر ضمیر الهام

و خوشاب بود و بعد از آمدن دارا بی شکوه بظاهر چنانچه مذکور شد بنابر قلت سرمایه دانش و تدبیر صلاح کار خویش از نساد باز ندانسته بار ملحق شده بود و در بوقت که آن رسیده بخت ادبار نصیب از دهشت قرب وصول موکب نصرت زیب رهگرای وادی فرار می شد بغلط کردار خود متغصن گشته از جدائی گزیده بود بشغاعت مقربان پیشگاه اقبال سعادت اندوز تقبیل عتبه جلال گشته بعفو جرائم تقصیر کامیاب مراحم شهنشاه جرم بخش عذر پذیر گردید و بمرحمت خلعت نوازش یافته به تنبیه و تادیب مفسدان دامن کوه کانگه معین شد بیست و دوم گذار دریای بیاه محط مرادق حشمت و جاه گردید و روز دیگر خدیو جهان بکشتی از آب مذکور عبور نموده آنطرف دریا منزل فرمودند و اردو و لشکر بجزر که بموجب حکم جهانمطاع بسته شده بود گذشتند و درین ایام یک زنجیر غیل خامه برهشاندند برج اختر عظمت تا بلند گوهر درج ابهت بادشاهزاده ارجمند محمد اعظم عطا شد و میدان صلابتخان بصوبه داری برار از تغییر حسام الدین خان تعین یافته بختاب اختصاص بخانی و عنایت خلعت و اسب سرمایه افتخار اندوخت و فوجداری سرکار بیجا کده بحسام الدین خان مفوض شد و راجه ولبورپ بمرحمت جمدهر و اسب مباحی گشته به تهانه داری موقع چاندنی که سرحد ولایت سری نگر است تعین یافته که بضبط و بعد و بسط بیرون آن کوهستان قیام نموده سد راه برآمدن سلطان بی شکوه و مانع رفتن مردم نزد آن خدای پزوه باشد و مانسنگه گویاری جبین سائی متبعه پهر ایا گشته بعنایت خلعت و از اصل

همایون گشت و راجه راجروپ که بوسیله اظهار ندامت بر تقصیرات و التماس شفاعت راجه جیسکنه و خلیل الله خان و دیگر مدعیهای بارگاه خلافت مرحام شهنشاهانه رقم عفو بر جریده جرائم او کشیده بود از وطن رحیده فاصیه خجالت و الفعّال بر زمین عجز و ابقهال مود و بمرحمت خلعت فاخر و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار و پانصد سوار مباحی شد و سید ملا پنجابن باره از مدعیهای دارا بی شکوه که بیادری بخت و رهبری دولت از همراهی سلیمان بی شکوه تخلف ورزیده روی مبودیت بدرگاه آسمانجه آورده بود جبه های عتبه اقبال گشته ظلمت بزدای چهره طالع گردید و بعلای خلعت فاخره و جمدهر مینا کور بمنصب سه هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار مطرح انوار مکرمت و تفضل شد و از اصل و اضافه رکناته راتهور بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و خواجه عبید الله بمنصب هزار و پانصدی چهارصد سوار مشمول مرحمت گشتند و راکه پندت گپ اندر هریک باذعام یک هزار رویه مورد عنایت گردید هر دهم سه کوره از تصبیه راهون گذشته نزول اجلال شد و درین روز جمعی کثیر از نوکران دارا بی شکوه که برهنمونی دولت از جدا شده بندگی آستان خلافت وجهت همت ساخته بودند باحراز معادیت ملازمت قدسی برکت حرمطیه مباحات اندوخته در سلاک بندهای درگاه خلایق پناه انتظام یافتند و بعنایت خلعتها و مناصب شایسته کسبید گردیدند ببعثت و یکم نزدیک تصبیه سلطانپور غیض الدوز نزول موکب اقبال شد و خنجر خان که در زمان اعلی حضرت فوجدار بهره

خدمتگزاران آستان سلطنت انعام شد سیزدهم نندالخان از میان
 در آب رسیده ذمه مالی آستان خلعت گردید و دیرین هنگام
 چهار خان بفرجنداری چکله دیباپیر از تغییر راجه تودرمل معین
 گشته باضافه پانصد موار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد
 موار مباحی شد و منصب ابو البقاء از کومکیان صوبه احمد آباد
 باضافه پانصدی هزار و پانصدی هزار موار مقرر گردید پانزدهم
 نندالخان بمنابت خلعت و فیل معمول عاطفت گشته مرخص
 شد که بغلیل الله خان پیوسته در تعاقب دارایی شکوه ضمیمه جنود
 اقبال باشد و تلج خان بفوجنداری^(۵) بهره و خوشاب از تغییر خنجر خان
 معین شده بعطای خلعت و فیل مقرر گردید و منصب صف
 شکنخان باضافه هزار و پانصد موار سه هزار و پانصد موار
 مقرر شد و مید منور ولد مید خان جہان داره بخطاب خانی
 نامور شده باضافه پانصدی صد موار بمنصب هزار و پانصدی
 شصت موار مباحی گردید و امان الله بحراحت قلعه دار السلطنت
 لاهور و عنایت خلعت و اسب و از اصل و اضافت بمنصب هزار و
 صد موار سر بلندی یانته مرخص گشت شانزدهم موکب ظفر
 طراز ازان روی آب مثلج باهنراز آمده نواحی موضع مآجھوارہ
 مضرب خیام نصرت اعتصام گردید و از وقایع صوبه گجرات بعرض
 اشرف رسید که مجاهد جالوری از کومکیان آنجا ودیعت حیات
 مستعار چپرد و روز دیگر نواحی قصبه راونو فیض اندوز نزول

بمعنایت اسمپ و علیقلیخان بمرحمت خلعت و اسمپ مرفراز شده
 بشکر خلیل الله خان مرخص گشتند و اللهیار خان میرتوزک
 باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی سه صد موار و محمد
 سلیم بخشی موبه کشمیر از اصل و اضافه بمنصب هزار و چهار صد
 موار مورد انظار مرحمت گردیدند و مارنگدهر زمیندار جمون از
 کومکیان لشکر خلیل الله خان بموجب التماس خان مذکور بتفویض
 فوجداری دامن کوه جمون مر بلند شده بمعنایت علم رایت مباحات
 انراخت و اخلاص خان بمرحمت اسمپ موار از گردید و همچنین برخی
 دیگر از عمدهای اطراف و امرای موبجات باضافه مناصب و دیگر
 عنايات مر بلند گردیدند و وزیر خان موبه دار خاندیس باضافه
 هزار و هزار موار بمنصب پنجهازاری سه هزار موار و صف شنگنخان
 باضافه هزار و پانصد موار بمنصب سه هزار و پانصد
 سوار تارک افتخار انراختند و اعتماد خان بصوبه داری کشمیر جنت
 نظیر از تغییر لشکر خان معین گشته بمعنایت خلعت و اضافه
 منصب نوازش یافت و عبد الله بیگ ولد علیمردانخان بمناسبت
 خطاب جد بخطاب گنجعلی خانی و سید منور ولد سید خانجهان
 باره بخطاب خانی و محمد یوسف که سابق مخاطب بشمشیرخان
 شده بود بخطاب نصیر خانی و یادگار مسعود که قبل ازین بمناسبت
 خطاب جد خورش باحمد بیگ خان مخاطب گشته بود بخطاب
 مسعود خانی نامور گشتند و بسیاری از ملتزمان رکا دولت
 و مبارزان جنود نصرت باضافه مناصب و دیگر عطایا و مواهب
 مورد انظار ماطفت گشتند و پانزده هزار رزیه بپندی از

اصل و اضافه پنج‌هزاری پنج‌هزار سوار سه هزار و پانصد سوار بواسطه
 ربه امیه باشد و عمده فدریان شیخ میر بعلای جمدهرمینا کر با عمده
 سوارید و احد خان بخشی دوم بعنایت نقاره و کنور رام سنگه
 بمرحمت دهکده کی مرصع و میفخان بعلای قلم و مخلص خان
 از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار تارک افتخار
 قراخند و از عظمای امرای کومکیان صوبه کابل مغولخان باضافه
 پانصدی بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار و سعادتمندان
 باضافه پانصدی بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار و
 شمشیر خان حاکم غزنین باضافه پانصدی بمنصب سه هزار و
 دو هزار و پانصد سوار و مبارز خان باضافه پانصد سوار بمنصب
 دو هزار و پانصد سوار و رعایتخان بخشی اعدیان صوبه
 مذکور باضافه پانصدی بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و
 اسحاق بیگ بخشی منصبداران آن صوبه باضافه پانصدی
 بمنصب هزار و پانصدی، پانصد سوار و میر یعقوب دیوان آنجا
 از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصد سوار و پنجاه سوار و مجموع بعنایت
 ارسال خلعت سرمایه میاهات اندوختند و لشکر خان صوبه داور
 کهمیر بمرحمت ارسال خلعت باضافه پانصدی پانصد سوار
 بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار بحر بلندی یافته مامور
 شد که بحضور پرنور آید و سعیدخان یفوجداري بهخیر و نوشهره
 معین شده بعلای خلعت و اسب نوازش یافت و قباچ خان

حراست حصار شهر دولت آباد بار متعلق بود بتفویض محارست
 حصن رنبح بنیاد آن خطه فیض پیرا از تغییر اعتبار خان خوانجه سرا
 و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و بیست و یک
 که سابق قلعه دار کلیان بود از تغییر عاقلخان بحراست حصار
 آن شهر کرامت بهر و خطاب قلعه دار خانی و از اصل و اضافه
 بمنصب دو هزار و چهار صد سوار سرفرازی اندوختند دهم ماه مذکور
 که عید فرخنده اضحی مسرت پیرانی دلبا گودیک دران روی آب
 منلیج که زینت پذیر موکب جلال بود پیشکاران پیشگاه سلطنت و
 اقبال بموجب حکم لازم الاستقلال بساط جشن و انبساط گسترده تبه
 بارگاه حشمت و جاه بارچ مهر و ماه بر افراختند و بزمنی دلکها و
 مجلسی طرب پیرا مرتب ساختند شهنشاه مهرافسر چرخ اورنگ
 چون آفتاب که بر سرور شهر فیروزه رنگ جای گیره بر تخت
 بلند پایه فلک پیروزه جلوس سعادت فرموده انجمن آرای نشاط و
 کسریانی گشتند و در همان منزلگاه دولت دورگشت نماز عید گذارده
 ادای مراسم قربانی نمودند و درین روز میمنت امروز جمعی کثیر
 از فیض مزاحم خدیو دوست پرور دشمن سوز کامیاب و بهره اندوخت
 گردیدند از آن جمله رانرا جسته باضافه هزار و سوار دو اسبه
 و سه اسبه بمنصب شش هزار و شش هزار سوار یک هزار سوار
 دو اسبه و سه اسبه مطمح انظار عاطفت گشت و محالی که در غرور
 دام جمع آن بود بر مبدل انعام باو مرحمت شد و مهابتخان صوبه لاهور
 کابل بعنایت ارمال خلعت خاص و غیل باعاده فیل نوازش یافته
 هزار سوار از تابینان او دو اسبه و سه اسبه قرار یافت که منصبش از

هشتم سوار و غیرت بیگ از اصل و افاضه بمنصب هزاری دوصد سوار و منگلی خان و میر ابراهیم میر توژک هر یک بمعایت اسپ و روپ سنگه راتهور بمرحمت خلعت مباهی گردیدند و یادگار که قبل ازین بخطاب احمد بیگ خانی نامور شده بود بخطاب مسعود خانی سعادت اندوز گشت و منصب اعتبار خان خواجه هراس قلعہ ارک دولت اباد از اصل و افاضه هزاری دوصد سوار مقرر گردید و اعتقاد خان از مستقر الخلافه اکبر آباد رسیده جبین اخلاص و اعتقاد زمین عبودیت خود و بعرض اشرف رسید که راجه انور^(۱) ولد راجه بیتلدااس کورکه بهمراهی سلیمان بی شکوه در جنگ تشجاع زخمهای کاری برداشته بود و در بنارس بجهت معالجه خود توقف نموده درین اوقات که فی الجمله خفتی در آزارش حاصل شده بود عازم احتیلام سده والا گشته بمنهرا رسیده است حکم جهان مطاع از پیشگاه عاطفت صادر شد که باکبر آباد معاودت نموده تابرگشتن رایات جلال از یورش پنجاب در خدمت بادشاهزاده عالیقدر والا تبار محمد سلطان باعد و خوشحال بیگ کاشغری که اختیارگوشه نشینی کرده بود بسالیانه پنجهزار روپیه و عطای دهی چند در وجه مدد معاش از محال پنجاب کمیاپ شد و چون مید مظفر ولد سید خان جهان باره چنانچه در محل خود مرقوم گردیده بخطاب بهجاعتخانی نامور شده بود شجاعتخان معروف بشاد خان هراس قلعہ کابل بخطاب مغولخانی ممتاز گشت و عاقلخان که

آسمانجاء گشته بود یرلیغ لازم الانقیاد صادر شد که به اله آباد آمده در ملک کومکیان خاندوران باشد و ازینجهت که خطاب اخلاصخانی باحمد خوبشگی مرحمت شده بود و شیخ فرید خطاب احتشام خانی عز امتیاز اندوخت پنجم ذیحجه که باقتضای رای عالم آرا عزیمت عبور از آب ستلج پیش نهاد همت جهانکشا گشته بود شهنشاه فیروزی شعاربکشتی از آب مذکور گذشتند و چون سفائی که فراهم آمده بود صلاحیت بستی جسر نداشت حکم فرمودند که آنها را بر لشکر ظفر اثر قسمت نمایند تا بکشتی بگذرند و از آنجا که عبور موکب نصرت آیات بظاہر قلت کشتی و عدم پایاب جز در عرض چند روز میسر نبود مقرو شد که ناگذشتن مجموع اردو و لشکر خدیو مالک رقاب در انطرف آب بدولت اقامت فرمایند چنانچه مدت یازده روز آنروی آب از نزل اشرف فیض اندرز بود و درین ایام میرزا سلطان صفوی از کومکیان صوبه دکن بجاگیرداری برگشته دهمزنی و بمرحمت برگشته جورا گده بر سبیل انعام کامیاب مواهب شهنشاهانه گردید و اعتقاد خان از مستقر الخلفه اکبر آباد رسیده جبین اخلاص و اعتقاد بر زمین عبودیت سود و از اصل و اضافه بهکونت سنگه هاده بمنصب دو هزار و پانصدی هشتصد سوار و شیرمنگه ولد رام سنگه راتهور که چنانچه گذارش یانت پدرش در جنگ دارا بی شکوه از دم تیغ مجاهدان جلود اقبال شریعت هلاک چشیده بود بمنصب هزاری هزار سوار مورد نوازش شدند و سورجمل ولد راجه سیو رام کور که او نیز پدرش دران معرکه و غا عرضة فنا گشته بود بافاضة هفتصدی هفتصد سوار بمنصب هزاری

بنام رخشنده اختر برج دولت تابنده گوهر درج سعادت بادشاهزاده
والا تبار فرخنده شیم محمد معظم مادر شد که خان مذکور را از
قلعه ارک برآورده در حصار میمذت قرین باین در منزلی لایق
جای دهند که تا انقضای ایام برشکال مخلی بالطبع آنجا بسر
برد و پنجاه هزار روپیه از خزانه عامه آنصوبه برصیل انعام بدهند
و هرگاه فرمان طلب مادر شود آن والا تبار گرامی نسب اورا روانه
جناب خلافت سازند و بعد از وصول این مشهور کرامت پرتو نوید
این مراحم جلیله و مکارم منیله بآن خان بلند مکان رسانیده پیش
خود طلبند و دوامپ با ساز طلا و یک پالکی داده اورا بمنزل
رخصت کنند و باعتبار خان خواجه مراکه حارس ارک قلعه مذکور
بود یرلیغ جهان پیرا عز نفاذ یافت که سرانجام ضروریات و تهیه
لوازم سفرو دیگر مهماتش بعهده سعی و اهتمام خود دانسته در
احترام و نگو داشت او دقیقه فرو گذاشت نه نماید و بوزیر خان صوبه دار
خاندیس فرمان شد که تمامی اموال و امتعه خان مذکور از نقد
و جواهر و مرصع آلات و دیگر اشیا که بسرکار والا ضبط شده در بلد
برهانپور موجود بود بتصرف گماشتهای او سپرده وقتی که
بموجب طلب از دولت آباد روانه حضور پرنور شود و به برهانپور
آمد پنجاه هزار روپیه دیگر از سرکار خاصه شریفه باو دهد و فرمان
مرحمت عنوان مشتمل بر مرده این الطاف سینه و اعطاف بهیه با
خلعت خلص و جمدهر خاصه گرانها بجهت او ارمال یامت و چون
شیخ فرید مخاطب باخلاصخان صوبه دار پتله بعد از وقوع مقدماتی
که در مستقر الخلافه اکبر آباد روی داد از پتله برآمده روانه درگاه

مید مصنور باره هریک بعنایت اسب و سوبهکرن بندیده بمرحمت
 خیل مباهی گردیدند و راجه تودرمل خلعت یانته بخدمات
 خود مرخص شد و چون حقیقت جدا شدن راجه راجروپ
 ازدارا بی شکوه و ندامت او بر وقوع تقصیر و اراده آمدنش
 باستیلام سده سپهر نظیر بعرض اشرف رسید عاطفت بادشاهانه او را
 بعنایت ارسال خلعت نواخته حکم جهان مطاع از پیشگاه فضل
 و اصطناع صادر شد که بمنصب سابق که سه هزاری سه هزار سوار
 بود سرانراز باشد و بزودی خود را به دولت ملازمت رساند و از وقائع
 دارالملک کابل معروض بارگاه خلافت گردید که داور ولد بهادر
 خان روهیله از کومکیان آن صوبه بساط حیات در نوردید و چون
 زبده امرای عظام معظم خان که از بندهای شایسته و مزوار احسان
 بود و منشأ خدمات بزرگ و مصدر کارهای متبرک میتوانست
 گشت بنابر بعضی مصالح و تدابیر ملکی که ناگزیر نهاده
 سلطنت و جهانبانی است تا اینوقت در حصن سپهر بنیاد دولت
 آباد محبوس بود چنانچه کلک حقایق نگار قبل ازین ایمانی بان
 نموده درین ایام فیروزی انجام که اموردین و دولت و مهام ملک
 و ملت بر وفق خواهش اولیای سلطنت انتساق و انتظام یانته
 مصلحتی در محبوس داشتن خان مذکور نمانده بود شهنشاه عاطفت
 پرور مهربان که قدر دان جوهر پاکیزه گوهران و قیمت منج گوهر
 صاحب جوهرانند پرتو تغد و بنده پروری بحال آن قدوة خوانین
 انگنده بانواع عنایت و اقسام مکرمت و افضال در مقام تلافی و
 تدارک وقوع آن عذاب مصلحت آمیز شدند و یرلیغ گیتی مطاع

جدا شده اراده بزدگی درگاه آسمان جاه داشتند نزد او آمدند و آن نوین عقیدت آئین آن گروه را بنوید مراحم و مکارم شهنشاهانه دلدهی و استمالت نموده و مناصب مناسب درخور حال و شایستگی هریک تجویز کرده به پیشگاه خلافت فرستاد و روز دیگر از آنجا کوچ نموده روانه مقصد گردید •

اکنون کلک حقائق رقم بتحریر سوانح حضور لامع النور پرداخته چندین صفحه پیرا میگردان که شهنشاه ظفرلوا بعد از وصول بکنار دریای ستیج بجهت فراهم آمدن کشتیه و تدبیر عبور موکب منصور از آب و تحقیق سرانجام حال دارا بی شکوه بدمآب مدت هشت روز با بخت فیروز و طالع دشمن سوز بساط اقامت گسترده چهره افروز دولت و کامرانی بودند و درین ایام مهاراجه جسرمت سنگه را بدار الخلافه شاهجهان آباد رخصت فرمودند که تا انجام این مهم نصرت فرجام و معارفت موکب فیروزی اعلام در آنجا باشد و هنگام رخصت او را بعنایت خلعت خاص و جمدهر مرصع با علاقه مروراید و انعام محالی که یک کرور دام جمع آن بود نوازش نمودند و مهیش داس راتهور بمرحمت اسپ مباهی شده بهمراهی او معین گشت و نوازش خان باضافه پانصدی بمنصب سه هزاری هزار سوار نوازش یافته درملک کومکیان موبه مالوه منتظم شد و عبد الله بیدگ ولد علیمردان خان از کومکیان لشکر خلیل الله خان بخطاب گنجعلی خان بلند نامی یافت و کیسری سنگه واد راوگرن بهورتیه بمرحمت شمشیر با ساز میناکر و تنبور خان بانعام پنج هزار روپیه و جانباز خان خویشگی و

مصکوک که مجموع زیاده از يك كرور روپيه بود بانفائس امتعه و اجناس كار خانجات بادشاهی که همراه توانست گرفت و اكثر توپها و سائر ادوات توپخانه برداشته بیشتر احوال را در کشتیها انداخت و برخی دیگر بردار بار کرده بعزم رفتن قندهار روانه ملتان گردید و در همان روز که از شهر برآمد مهربی شکوه که بموجب طلب او از گوبندوال برجناح سرعت و استعجال برگشته بود بار پیوسته رفیق طریق خدایان و نکال شد و یک روز در موضع آنچهرة که نخستین منزل راه ملتان امت مقام کرده رهگرایی وادی آزارگی گردید و داؤد خان نیز با لشکری که در عقب مانده بود باو پیوست و اگرچه برخی از نوکران در لاهور ازو مفارقت جسته بدلت سعادت روی لیداز و ارادت بعتبه والی ملطنت آوردند لیکن چون خزانه بسیار همراه داشت و زرهای وافر بمردم میداد قریب چهارده هزار سوار باو همراهی کردند مجمل چون یرلیغ معلی صادر شده بود که خلیل الله خان با بهادر خان و دلیر خان و صف شکنخان و طاهر خان و سائر عساکر نصرت نشان که با او بودند در دار السلطنة لاهور توقف نکرده تعاقب دارا بی شکوه نمایند و اورا هیدچ جا مجال درنگ نداده ساحت مملکت از خار وجود فساد آمودش به پیرایند خان مذکور چون بظاهر دار السلطنة رسید داخل شهر نشده یازدهم ذیحجه کوچ کرده به آنچهرة نزول نمود و یکرور آنجا بجهت نظم و نسق امور دار السلطنت و سرانجام بعض مهام مقام کرد و خواجه صادق بخشی دارا بی شکوه و سائر مردمی که برهنمائی بخت بیدار ازان مرحله پیمای وادی سرگشتگی و ادبار

مران و سرداران جنود قاهره صلاح در کوچ دیده مجموع آن عساکر
 نیروزی متأثر به هئیات اجتماعی و توزک و شایستگی تمام کوچ
 کردند و به پنج منزل که هر روز مسافت بعید می پیمودند ششم ماه
 مذکور نیم گروهی دریای بیاه مضرب خیم جنود ظفر پناه گردید
 و درین روز راجه راجروپ از وطن رسیده براجه جیمنگه ملاقات کرد
 و همراه راجه آمده بخلیل الله خان برخورد و هر دو را شفیع عفو
 جرائم و حمیلہ صفح مآثم خویش در خدمت خدیو خطابخش و عذر
 نبوش ساخته اظهار ندامت و تمهید معذرت نمود و در همین روز
 صف شکنخان با توپخانه رسیده ضمیمه جیش نصرت و نیروزی
 گردید و روز دیگر انواع بحر امواج بجهر از آب بیاه عبور کرده
 دهم ماه مذکور ظاهر دار السلطنت لهور مضرب خیم عساکر منصور
 گردید و متصدیان دار السلطنت آمده بخلیل الله خان ملاقی شدند
 و تقریر نمودند که دارا بی شکوه بعد از استماع خبر توجه رایات
 عالیات باین صوب از روی تجلد داعیه نبرد و پیکار اظهار می نمود و
 مهربی شکوه را چنانچه گزارش یافت باین عزیمت بگو بندوقال
 فرستاده بود و اراده داشت که خود نیز متعاقب بعزم جنگ بر آید
 آخر نهیب هیبت اقبال این برگزیده ذوالجلال که دست قضا
 خلعت ظفر و استیلا بر قامت دولتش درخته و بمقتضای متابعت
 نبوی چراغ نصرتش از مشکوٰۃ نصرت با رعب افروخته تزلزل در
 بنای ثبات و انتقال آن فتنه اندیش بد کمال انگذده رای و اراده
 خویش تغیر داد و عزیمت فرار مصمم نموده رو بوادی ادبار نهاد
 و جمیع خزائن و ذخائر لهور از اشرفی و رویه و طلا و نقره غیر

فرستاده بود بتعجیل تمام برگردانیده بدست و نهم ذی قعدة از لاهور رخت ادبار بسته بجانب ملتان روان شد و داؤد خان را با برخی از سپاه خویش مقرر نمود که چند روزی در کنار آب توقف گزیده کشتیها را سوخته و غرق کرده بعد از قرب وصول جلوس مسعود برخاسته متعاقب باو پیوندد بندهای عقیدت کیش اخلاص پرور باجماع این مرده مسرت اثر مبتهج و مسرور گشته حقیقت این مقدمه را که از شگرف کارهای قدرت ایزدی و نیرنگی های اقبال این دست پرور تائیدات سرمدی بود معروف بارگاه جلال داشتند و جمعی را بر حبیل تعجیل بگویندوال فرستادند که تا رسیدن جیوش نصرت مآب کشتیهای که در اطراف و نواحی و مواضع بالا آب از تضییع و اتلاف اعدای سالم مانده باشد بدالت زمینداران آن مرز و بوم جمع نمایند و آنچه مخالفان در آب غرق کرده باشند بسعی و تفحص بر آورده در بستان جسر جد و اهتمام تام بظهور رسانند و باقتضای رای مصلحت بین مقرر نمودند که طاهر خان بانوری بیگ و امام قلی آغرو شهسوار بیگ و زمره آغران برسم منقله پیشتر روانه شده بر جناح تعجیل خود را بلاهور رسانند و هرچه از اشیا و اموال دارا بی شکوه و تبعه و نوکرانش عقب مانده باشد مانع شده نگذارند که باو رسد و نیز تا وصول موکب منصور بدار السلطنة لاهور که خالی از وجود حاکم و امیری بود از بلد مذکور خبردار بوده کوتوال و حارسان تعیین نماید طاهر خان با همراهان بر جناح استعجال روان گشته ششم ذی الحجه بدار السلطنة لاهور رسید و بضبط و خبرداری شهر پرداخت القصة دوم ماه مذکور

در موضع ^(۹) بلاچور از اعمال پرگنه راهون منزل گزیدند و چون التماس کومک از پیشگاه خلافت کرده بودند هم بانتظار وصول مدد و هم بجهت تحقیق حال اعمادی دو روز آنجا اقامت گزیدند و بیست و پنجم کوچ کرده در موضع نوشهره نزول نمودند و بنابر رعایت مراسم حرم و احتیاط که از لوازم مپاعگربی و سرداریست مورچالها بجهت کشیک لشکر بردور معسکر تقسیم نموده بلوازم خبرداری قیام ورزیدند و چون منزل پیش نشیب و فراز بسیار و آب کندهای دشوار گذار داشت که عبور لشکر منصور ازین بآسانی میسر نبود جمعی از بیلداران پیشتر فرستادند که راه را هموار سازند ازین جهت روز دیگر مقام کرده بیست و هفتم که راه ساخته شده بود جنود ظفر بهره از نوشهره کوچ نموده در موضع گده سازنگ نزول کردند و تا رسیدن کومک از عقب آنجا قرار اقامت داده بیست و نهم راجه جیسنکه و دلیر خان که از پیشگاه خلافت بامداد و مظاهرت عساکر منصور معین شده بودند دران مقام بآن جیش فیروزی اعلام ملحق شدند و بعد از وصول آنها نیز دو روز دیگر لشکر ظفر اثر بجهت تحقیق و امتکشاف حال جنود مخالف اقامت گزیدند و از تقریر منهبیان فرخلده پی چنین سامعه افروز دولتخواهان گردید که دارابی شکوه رسیده بخت که از سطوت عساکر گردون متأثر دل باخته بود پای ثبات و قرارش لغزش پذیرفته داعیه نبرد و پیکار بعزم فرار مبدل ساخت و سپهر بی شکوه را که بقصد مدافعه و قتال بگذار آب دیاه

نموده از تشویر تقصیر بر آوردند و چون از عرضه داشت خلیل الله خان چنین بوضوح پیوسته بود که افواج فنیم عاقبت و خیم دران روی آب بیا که بقصد مدافعه و پیکار با جنود فیروزی آثار فراهم آمده اند و داود خان با دیگر سرداران دارابی شکوه از لاهور آمده بان حرب ادبار پیوسته و سپهر بی شکوه هم با لشکری دیگر و توپخانه تازه بایشان ملحق شده و دارابی شکوه خود نیز عزم بر آمدن از لاهور کرده عنقریب بآنها خواهد پیوست بنابراین شهشاه دور بین دانش آئین راجه جیستگه و دلیر خان را با جوتی دیگر از دلبران و ابطال بکومک آن فوج نصرت مآل تعیین نموده رخصت فرمودند و روز دیگر که موکب ظفر اعتصام در رور مقام داشت صف شکنخان میر آتش را نیز با توپخانه دشمن سوز رخصت نموده ضمیمه آنجیش نصرت ساختند و بمقتضای حزم و احتیاط بادشاهانه یر لیغ گیتی مطاع به خلیل الله خان و بهادر خان صادر شده که تا رسیدن این جنود ظفر رور و هر جا که باشند توقف گزیده بعد از وصول ایشان که عدت و عدت عساکر فیروزی نشان افزایش پذیرد بشوکت و قدرت تمام متوجه دفع و استیصال اعدای بد فرجام گردند *

اکنون بحکم اقتضای مقام محمّلی از موانج لشکر خلیل الله خان و بهادر خان مرقوم کلک حقایق نگار گشته دران ضمن کیفیت مآل کار دارا بی شکوه و نیرنگی اقبال بیروزال گیتی خدبو موید حق پژوه بتحریر می پیوندند و آن دو خان اخلاص کیش بعد عبور از دریای ستلج و گذرانیدن تمام افواج قاهره از آب بیست و دوم ذیقعد ازان روی دریا کوچ کرده

همنامی از اندازه طاقت او افزون است لشکرها را از آن روی آب
 باین طرف طلبیده حقیقت حال بدارا بی شکوه نوشت بنابرین
 آن تمام اندیش باطل پزوه پهری شکوه پسر خورد را با اکثر لشکر
 و توخانه که با او بود متعاقب داوود خان بگذر گوبندوال فرستاد کم
 بآن جنود ادبار ملحق گردد و بروفق اقتضای مصلحت خواه درین
 طرف آب و خواه در آن طرف با عساکر جاه و جلال صف آرا گشته
 بمداغه و قتال پردازد و همه این احوال عنقریب گزارش خواهد
 یافت بالجمله بیست و پنجم ذی قعدة ماهچه رایت جهانکشا
 ظل درود بکنار آب متلج انگنده گذر روهر از فیض نزول شهنشاه
 عالم گیر شرافت پذیر شد و مهاراجه جسونت منگه که بعد از واقعه
 آجیرین بجزیره پور وطن خویش رفته بود از آن ذلت و تقصیر در
 حجاب انفعال و تشویر بود و پس از وقوع مولای اکبر اباد و پیرایش
 گلزار سلطنت از خار عذاب دارا بی شکوه خصوصیت نهاد بالتماس
 عیال و نوئینان بارگاه مپهر بنیاد مثل راجه جیسنگه که با او سمیت
 قرابت داشت خدیو خطا بخش جرم پوش رقم عفو و صفح بود
 صفحه زلات و مآثم او کشیده از تقصیراتش در گذشته بودند او بعد از
 شنیدن این مژده جان نزا عازم تقبیل حده والا گردیده بود و درین
 منزل خجسته بدولت آستانپوس فائز شده از مرعجز و بندگی و
 ندامت و سرانگندگی جبین خجالت بر زمین عبودیت مود و ملتصد
 اشرفی و دو هزار روپیه بر سبیل نذر گذرانید خاقان مررت کیش
 تفضل شعار او را بمرحمت خلعت خاص و یک زنجیر نایل مزین بجل
 زر بفت و ساز نقره با ماده نایل و غمشیر مرصع گرانها نوازش

آن بد مال نمی آیند و عنقریب رهگرایی وادی فرار خواهد شد و از
 با قبیلۀ اعی در عرصۀ قهر و عذاب خدیو مالک رقاب گشته موطن و
 مال و ناموسش بباد فنا خواهد رفت بیهانه اینکه بوطن رفته
 سرانجام سپاه و لشکر - و استمال قلوب زمینداران آن بوم و بر نماید
 رخصت گرفته جدا شد و بنابر مصلحت پسر و دیکل خود را در
 لاهور پیغمبر او گذاشت و بعد از چند روز پسر نیز بنابر مواظمت
 که با پدر داشت نیم شبی از لاهور برآمده راه مفارقت پیمود و
 چون خلیل الله خان و بهادر خان با جنود قاهره چنانچه گذارش
 یافت برهنموننی الطاف الهی و مددکاری اقبال بیژوال حضرت
 شهنشاهی بصورت و آسانی از آب متلج عبور نمودند و ارا بیشکوه
 بعد از اجتماع این خبر بمرداران و اعیان لشکر خود که از گذر تلون
 و دیگر گذرها برخاسته بودند نوشت که در سلطانپور توقف نمایند
 و داود خان را که چندی قبل ازین چنانچه مذکور شد از گذر تلون
 نیز خویش طلبیده بود با جوتی دیگر از لاهور بنظر آب بیاه فرستاده
 مقرر نمود که پس از رسیدن آنجا اگر مصلحت در گذشتن از آب
 و مخاربه باجنود ظفر مآب داند از آب بگذرد و با لشکر آن طرف
 یکجا شده بمخاربه و مدافعه قیام نماید والا درین روی آب توقف
 نموده آن لشکرها را فیز باین طرف طلبند و حتی المقدور در ضبط
 و استحکام این روی آب کوشیده مستعد جدال و قتال باعد و او را
 از حقیقت حال آگهی بخشد چون داود خان بر جناح سرعت و
 استعجال بگذر گویند وال رحیده کماینی بر کیفیت و کمیت
 جنود مسعود اطلاع یافت و دانست که مقابله و مقاتله با عساکر

ملک و مال و حشمت و اقبال بباد فنا و زوال داد همپنان که
در محل خویش رقم زده کلک موانع نگار خواهد گردید •

و از غرایب امور و طرفگیهای احوال آن بی بهره جوهر دانش و شعور آنکه

اگرچه بظاهر در سر انجام احباب جنگ و ستیز و هامن مقدمات
نبرد و پیکار میکوشید لیکن ازانجا که صدمه صولت جیوش قاهره
در دل دهشت زده او کار کرده باطنش مغلوب سلطان رعب و
هراس گشته بود و محاربه و مقابله محاکر همایون از حوصله طاقت
خویش افزون میدید مرکوز خاطرش داعیه فرار و رفتن بجانب
ملتان و قندهار بود و تهیه احباب این عزیمت نیز از کشتی و بار
بردار و غیره آن مینمود و بنزدیکان و محرمان خویش میگفت که
مرا تاب رزم و پیکار با خدیو نصرت شعار نیست و مرد نبرد آن
شهموار عرصه اقبال نیستم اگر دیگری با من طرف مبارزت و رزم
آزمائی می بود بر حرب و قتال دل نهاده صف ارا می گشتم چون
اکثر مردم این معنی را تفرس نموده دریانند که آن بلجوه باطل
جرات و دل درباخته عزم ثبات و قرار ندارد و هرگاه مواکب جاه و
جلال رایت توجه باستیصالش افرازد بی اقدام بر حرب و کارزار
قدم بوالهی فرار خواهد گذاشت پیوند امید از بر گرفته آهنگ
جدائی کردند چنانچه راجه راجروپ که بخیالات فاسد و اندیشههای
راهی رفانت و همراهی گزیده بود بعد از اجتماع خبر توجه رایات
عالیات به پنجاب چون دریانست که بوی ثبات و استقلال از اوضاع

باین برگزیده بارگاه الهی می‌نوشت و بغیر جمعی که هنگام رفتن
 بـلاهور چنانچه گزارش یافت با دژ خان در کنار آب ستلج گذاشته
 بود بعد از وصول بلاهور چهار پنج هزار سوار دیگر با توپ و بان بمبار
 و مائراسباب توپخانه بکنار آن آب فرستاده بودند که گذر تلون را
 چنانچه باید استحکام دهند و بعد از استماع خبر توجه رایات خورشید
 تاب بصوب پنجاب بنـازگی جمعی دیگر را نیز با سید عزت خان
 و مصاحب بیگ و دیگر نوکران خود بسمت گذر روهر فرستاده
 جا بجا در کنار آن آب لشکرها تعیین کرده بود از مبداء ایام خذلان
 و ادبار که از مستقر الخلافه اکبر آباد رهگرایی و ادبی فرار شد با ناشجاع
 که شکست خورده جیش عناد و دل آزرده کین و انساد او بود هنوز
 خبر اختلال حال خود نکرده بحکم ضرورت و مصلحت در مصالحه
 زده و حرف دومتی والتیام درمیان آورده مکاتیب تزویر املوب
 مبـنی بر کـیفیت حالت و مشعر باظهار مواخات و موالات نوشته بود
 و او را ترغیب حرکت از بنگاله و تکلیف لشکر کشی و سپه آرایی
 با این زیب اورنگ کشور کشائی نموده مقرر ساخته بود که چون
 خود در پنجاب تهیه اسباب فتنه کرده بشورش و فساد پردازد او نیز
 از بنگاله لوای عزیمت به اله آباد افرازد و مراتب عهود و موافق
 موکد بایمان درمیان آورده که بعد از حصول مرام بر فرض محال و
 تصور خام ملک و مال با او بمساوات قسمت نماید چنانچه امسون
 کید و فریب آن فتنه اندیش بد سـکال دران خسـران مآل اثر کرده
 از زیاده سرری و برگزیده اختری پا از حد خویش پیش نهاد و
 سزای آن کردار نگویند و حرکت فاهنجار در کنار روزگار خود دیده

نیز جمعی از کوتاه بینی و طمع خام با استمالت و انعام فریفته شده
 بار گریزند از آن جمله راجه زاجروپ زمیندار کوهستان جمون بود
 که قبل از صف آرائی عساکر اقبال بآن خصوصیت سگال در وقتی
 که بجهت تهیه جیش فتنه و فساد بتحریک آن سفاهت پرور فرمان
 اعلی حضرت بطلب جمیع امرا و سران لشکرا از نزدیک و دور صادر
 شده بود او را نیز بمستقر الخلافه طلب داشته بودند و او بموجب
 آن طلب از وطن متوجه جناب خلافت گردیده بچنگ نرسید و در
 مابین مرهند و دهلی بدو برخورد و بملاطفت و ملامت بیش
 از پیش آن باطل اندیش مد راهش شده بامیدهای خام و
 طمعهای فائز وفات او گردیده بآهوار برگشت و دیگر خنجر خان
 فرجدار بهره و خوشاب که بعد از رسیدن آن خسران مآب بد پنجاب فریفته
 انصون استمالت او شد و سود خود را از زبان ندانسته بمقتضای سفاهت
 و نادانی بار پیوسته القصه در آهوار بواسطه وفور خزانه و زر و سامان
 جمعیت لشکر روز بروز مواد شوکت و اقتدار دارا بی شکوه می افزود
 و این هوس دور از کار در دیگ پندار بخته بود که اگر یک چند از
 نهیب ورود عساکر بهرام صولت مهلت یابد ارتکاب جلوس بر سریر
 که شایستگی آن از عطا خانه تقدیر باو نداده بودند نموده اسم
 سلطنت بر خویش بلند و در خلال این احوال همواره در اغوای و
 اضلال عمدها و نوینان بارگاه جلال کوشیده چنانچه عادت او بود
 خفیه استمالت نامه های غوایت آمیز فتنه انگیز بهریک میفرستاد
 و همچنین بامرای صوبجات و راجپوتانی که در اطان خویش
 بودند خطوط شورش افزا مشتمل بر تحریک مرکشی و مخالفت

لاهور در باغ فیض بخشی نزول ادهار نمود و چهاردهم ماه
 مذکور داخل شهر شده در منزل خود فرود آمد هفدهم از آنجا
 بقلعہ نقل کرده در عمارات بادشاهی بساط اقامت گسترد
 و هنگام فرار از مستقر الخلافه اکبر آباد بسید غیرت خان که از
 قبل او بحکومت آنصوبه قیام داشت نوشته بود که بسرانجام لشکر
 و لوازم توپخانه چندانکه تواند بکوشد و خود نیز باطراف و اکناف
 و حدود و نواحی آنصوبه و سبب لشکر خیز استمالت نامهای ملاطفت
 امیز مبنی بر وعده رعایت و احسان فرستاده سپاه آن مرزبوم را از
 هر قوم و قبیلہ ترغیب نوکری خود کرده بود و برای زمینداران و
 نوچداران و کومکیان پنجاب و سلتان و بهکرناتپه که مجموع باقطاع
 او متعلق بود و همچنین لشکرهای سمت پشاور و کابل که
 مهابتخان بایالت و امارت آن قیام داشت خلعتها فرستاده مردم
 را از نزدیک و دور بجانب خود دعوت نموده بود بعد از داخل
 شدن لاهور چون خزانه عظمی از اموال سرکار خاصه شریفه بادشاهی
 باتور خانه و توپخانه و دیگر کارخانجات آتجا بود دمت اسراف
 و تبذیر گشوده ابواب داد و دهش بر روی همگنان مفتوح داشت
 و بجمع سپاه و لشکر و اصلاح حال البتر خویش پرداخته همت بر تهیة
 اسباب تدارک و انتقام گماشت و چون پیدریغ زرهایی وافر و منصب
 های عمده و امپ و صلاح و خلعت بسیار بمردم میداد و بی ملاحظه
 لیاقت و شایستگی نوکران را بخطابهای نامناسب بدنام میکرد
 و واقع طلبیان هنگامه جو از همه سو رو باز کرده در عرض اندک
 فرمتی قریب بیست هزار سوار فراهم آمدند و از بلدهای بادشاهی

و مید شجاعتخان تهاذه دار هر دوار و غضنفر خان فوجدار میان
 دواب که آنها نیز بقصد گرفتن سر راه او از آب گنگ گذشته بودند
 متعاقب قاسم خان رسیده در پی او شتافتند چون آن بیدولت تیره
 اختر خبر تعاقب افواج قاهره شنید خائف و هراسان شده در کمال
 وحشت و اضطراب از جای که بود قصد فرار نمود و درین روز مجموع
 مردمی که تا اینجا همراهی کرده بودند چون حال او باین اختلال
 و نکالش بدین منوال دیدند از صواب اندیشی ترک رفاقت نموده
 راه مفارقت پیمودند و آن وحشی دشت حرمان و ناکسی زوجه
 و چندی از پردگیان و پاره از جواهر و مرمع آلات و اشرافی که دران
 همراهی می کرده بودند توانست گرفت برداشته با محمد شاه کوکه خود و هفده
 سوار دیگر رهگرای وادی آوارگی گردید و بدالت چندی از مردم
 زمیندار که بجهت رهبری همراه او بودند راه متعارف را گذاشته از
 بیراه متوجه سری نگر شد و بعد از چند روز پدای کوه سری نگر رسیده
 زمیندار ضلالت پزوه او را ببالای کوه برد و در ولایت خود جای داد
 و سرانجام حالش در محل خود گزارش خواهد یافت *

چون مجملی از احوال آن برگشته روزگار و شمه
 از سرگذشت آن سرگشته دشت ادبار مرقوم خامه
 وقایع نگار گشت اکنون کلک بدایع ارقام بذکر
 مجملی از حال دارا بی شکوه نکوهیده فرجام
 بعد از وصول او به پنجاب تمهید کلام مینماید
 آن رسیده بخت تیره ایام دوازدهم شوال بظاهر دار السلطنة

آمده بود برگشت و چون به ندینه رسید مردمش که بجهت صلاح کار خود این توطئه کرده جدا شدن را انتظار وقت و فرصت می کشیدند از عاقبت پهنی و عافیت گزینی شروع در جدائی کرده هر کسی بطرفی رخت تا آنکه اکثر متفرق و پیریشان شده پیش از هفصد سوار با او نماند و آنها نیز در فکر جدا شدن بودند چون آن سرگشته تبه نکال حال برین ملوال دید و دانست که بخت و روزگار از برگشته وسعت و اقبال از کارش رخ تافته و با آن جمع قلیل به اله آباد که وجهه قصد او بودند می تواند رسید و آنها را نیز در رفاقت این عزیمت تا همه جا همراه نمی دید بتازگی مورد یاس و ناکامی و مغلوب رعب و مراسیمگی گشت و از بر آمدن کوهستان پشیمان شده دگر باره عزم رفتن مری نگر کرد بنابراین صواب دید صباح آن که کوچ نموده متوجه سمت کوه شد از مردم باقی مانده نیز اکثر مفارقت گزیده سواى امد کشتی و تاج نیاژی و بهادر لوحانی و سید احمد برادر سید قاسم باره و محمد شاه کوکله او و معدودی که همگی قریب دویست سوار بودند از مردمش با او همراهی نکردند و برخی از کارخانجات و فغان و دوابش نیز ماند و آنروز هفت کوه طی کرده نزول ادبار نمود و قاسم خان که مراد آباد به تیدول او مقرر شده در آن تازگی بانجا رفته بود و بعد از بر آمدن آن بطلان پزوه از میان کوه با چپاه خود بقصد گرفتن مرزاه او متوجه ندینه گردیده چون خبر فرار آن سر گشته هشت ادبار دوم بار بجانب مری نگر شنید لیلزار کرده نیم شبی که روزش او بجانب کوه فرار نموده بود به ندینه رسید و آنجا توقف و درنگ نکرده بتعاقب آن بد عاقبت روانه پیش گردید

دارا بی شکوه و مردم آن جاهل باطل پرهیز که از بهبود حال و حسن
 ماآش نومید گشته خیریت خود در اختیار مفارقت و ترک رفاهت
 او میدیدند و اراده جدا شدن داشتند و درین کوهستان بسبب وجود
 زمیندار آنجا و مردمش که راهها و درها در دست آنها بود این
 اراده از قوه بفعل نمی توانستند آورد با یکدیگر متفق و همدستان
 شده چنین مصلحت دیدند که ادرا از عزیمت سری نگر باز داشته
 بلطائف حیل و حسن تدبیر ازان دیوالخ کفر و شعب ضلال برارند
 تا در زمین و مینع هندوستان بی مانعی و مزاحمی راه جدائی توانند
 پیمود لهذا عمدها و سرداران اتفاق کرده خاطر نشان او نمودند که
 رفتن بصری نگر بعنوافی که مرزبان آن بوم و بر میگردد خلاف
 آئین حزم و احتیاط است و صلاح امر درین که چون عساکر بادشاهی
 بسبب برخاستن ما از کنار گنگ و آمدن باین صوب از آب عبور
 نکرده ازان طرف دریا برخاستند و بالفعل کسی سد راه ندست
 ازینجا بهمان ره که آمده ایم برگشته بسمت اله اباد مراجعت کنم
 و بجهت مزید ترغیب و تحریک خطی از جانب سید قائم قلعه
 دار اله آباد ساخته بار نمودند مضمونش آنکه شجاع با لکری عظیم
 از بنگاه متوجه اینصوب شده عذریب میرمد بهتر این است که
 شما هم برگشته به اله آباد آئید و باهم اتفاق نموده آنچه صلاح حال
 و مرکز خاطر باشد بفعل آورید بذابراین مقدمات دور از کار آن
 برگشته روزگار فسخ عزیمت سری نگر و جزم اراده معارفت بصوب
 اله آباد نموده زمیندار آن کوهستان را عذر خواست و برخی از
 جواهر و مرصع آلات با یک زنجیر فیل باو داده ازینجا براهی که

کوچ کرده به کانه تال که هر حد ولایت سری نگر و پنج کروهی آن سمت رفته منزل گزید مردم زمیندار مذکور که بعد از رسیدن بهوانیداس آنها را فرستاده بود آنجا رسیده باو برخوردند و آن دهگرای وادی حیرت و سرگشتگی را رهنمون طریق آذراگی شده بکوهستان در آوردند و چون بیچاره منزل سری نگر رسید مرزبان آنجا خود آمده باو ملاقی شد و گفت ولایت من جای مختصری است و گنجایش لشکری که با شما است نداره و معینا راه عبور اسب و فیل و دیگر دواب نیست اگر میل بودن اینجا دارید معاذ را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودی از نوکران سری نگر آئید و درین وقت باقی بیگ مخاطب به بهادر خان چون بعد از برآمدن از اله آباد بیمار شده کوفت مهلکی داشت و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقه داخل اموات بود از رخصت گرفته جدا شد و چون از میان کوهستان برآمد جان بقایض ارواح سپرد و از کارهای ناصوابی که از سلیمان بی شکوه واقع شد این بود که کردی پرگنه ندینه را که سیدی مظلوم بیگناه با قید و زنجیر همراه بود چنانچه سبق ذکر یافت دستخوش انواع ظلم و تعدی و مورد هتک عرض و ناموس گشته بود درین کوهستان باغواهی بعض مردم غرض پیشه و فتوای خرد ناقص اندیشه بیجا و ناحق بقتل رسانید و ازو بال آن ضمیمه خزی و نکال خود گردانید البصه بعد از هفت و هشت روز اقامت دران پیغوله خمبول و ادبار که کنگاش و مشورت در چاره کار مینمود و در ارتکاب عزیمت سرینگر بعنوانی که مرزبان آنجا میگفت متفکر و متردد بود چون نوکران

و معاونت مرزبان سری نگر - شاید از گنگ عبور نماید و از برابر مراد آباد گذشته بمرزمین چاندی که محاذی هر دوار و متصل بمرعد وایت سری نگر است رسیده در صدد گذشتن از آب خود و یوانیداس دیوان بیوتات خود را که قبل ازین از جانب دارا بی شکوه پیش زمیندار سرینگر رفته محرک سلسله ارتباط نیمابین شده بود و بر حقیقت طرق و مسالک کوهستان آن مرزمین اطلاع داشت با بعض رعایت اشیا نزد مرزبان مذکور فرستاده از و استعانت و اعتماد در هر انجام کشتی و گذشتن از آب نمود و چند روزی آنجا رحل اقامت افکنده انتظار و صول خبر و جواب میبید درین اثنا عمدة السلطنة امیر الامرا فدائی خان و سایر عمار گردون متأثر که از دار الخلافت شاهجهان آباد بجهت مدراء او نمین یافته بودند بآن روی آب رسیده در برابر چاندی که محل اقامت او بود نزول نمودند و حیام و اعلام مواکب ظفر فرجام و آثار و علامات جنود نصرت اعتصام ازان طرف دریا نمودار شده آن رسیده بخت تیره ایام از مشاهده میاهی لشکر نیروزی اثر روز سیاه و حال تباہ خود معاینه کرد و چون دانست که تاب ثبات و مقاومت از حوصله طاقت او انزوی و طریق وصول به مطلوب از طریقه عقل و رای بیرون است و اگر بعد ازین توقف گیرند و چندی دیگر در چاندی بنشینند عنقریب افواج نصرت مآب از آب گذشته خاک ابدار بر فرق روزگارش خواهند ریخت لجرم مغلوب جنود یاس و ناکمی گشته دل بر فرار نهاد رکوة سری نگر را مامی و مقر خویش اندیشیده قرار توکل و التجا بمرزبان آن سرزمین داد و از چاندی

تقدمی احتیاج بیدگم صاحب تعلق داشت رسید و چون شنید که مبلغی از سرکار ایشان که از هرگنه مذکور بتحصيل رسیده بود آنجا موجود است کسان فرستاد که تجسس و تحقیق کرده آنرا از کروری آنجا بوصول رسانند و کروری از یلمعنی خبر یافته در خانه خود متحصن شد و با اتباع و همراهان خویش مہیای مدافعت و ممانعت گشت آن ناقص خرد مفاہت پرور بعد از اطلاع بر ابا و امتناع او از دادن زر لشکریانرا فرمود که سوار شده خانه او را قبل کردند و یورش نموده بر سراہل و عیالش ریختند و او را با پسرش دستگیر و متعلقانش را امیر ساختند و دست تمدی و تطاول بمال و ناموس او و دیگر مکنه و مردم آن هرگنه دراز کرده بامر و نہب پرداختند و باین عنوان زیاده بر مبلغ دو لک روپیہ از مال سرکار نواب علیہ و غیر آن بدست آورد و کروری مذکور را مقید ساخته بکسان خود سپرد و در خلال این اوقات سید ملابتخان بارہ کہ در سلاک همراهان او بود چون از نامیہ حال آن صورت معنی بطاقن رقم بیدولتی و خذلان خوانندہ دریانت کہ بوی خبر از اوضاعش نمی آید بصواب دید رای صائب از جدا شدہ طریق مفارقت گزید و از سعادت منہی و نیک مرانجامی احرام طوف کعبہ اقبال بسته عازم درگاہ خلعت پناہ گردید مجمہ آنجاہل بحاصل تار رسیدن بہ ندینہ چون در ہر رہگذری کہ قصد گذشتن از دریای گنگہ میکرد قول از وصول او بدان گذر گشتیہا را ازین روی آب بآن طرف میبردند و هیچ جا مجال عبور نمی یانت از ندینہ عازم پیش شد بقصد اینکه در برابر ہر دوار باعانت زمینداران آن ہوم و بر-

دید کسی میخواست و هر طایفه از همراهانش مصلحتی می
اندیشیدند و هر فرقه تدبیری می نمودند رای جمعی این بود که
در اله آباد رحل اقامت افکند و آنحدود را با پتنه در تحت ضبط
آورده امباب خود سری و فتنه پهری سرانجام کند و برخی صلاح
درین میدیدند که به پتنه رفته طرح صلح و الفت باشجاع اندازد
و باتفاق و اعتضاد او هنگامه شورش و نساد گرم سازد و جمعی
از حادثات باره که عمدهای دارا بی شکوه و متوطن میان دوآب
بودند میگفتند که باید که بسمت چاند پور و ندینه (؟) رفته در آن
حدود از آب گذشت و در نواحی بوریه و مهارنپور از آب جون عبور
کرده متوجه پنجاب گشت و بعد از گفت و گو و کنکاش بسیار و
اختلاف آرای و انکار سلیمان بی شکوه این رای را پسندیده
بدان عزیمت زوائد اسوال و کرخانجات و برخی از پهلوان خویش
در قلعه اله آباد که از حصون حصینه و قلاع حصینه این مملکت
گیهان فسحت است گذاشته سید قاسم باره را که یکی از نوکران
عمده دارا بی شکوه بود و قبل ازین نیز از قبل او بحکومت آنصوبه
قیام داشت بحفظ و حراست قلعه مذکورگماشته از گنگ عبور نمود
و از انطرف آب مرامیمه و از طی مراحل ادبار نموده گامی بنامی
میزد و نمی دانست که بکجا منتهی خواهد شد و در هر منزل
جمعی از نوکران او و پدرش جدا شده میرفتند و روز بروز ملک
شوکت و جمیعتش از هم می پاشید و مواد تفرقه و پریشانی
تزیاد می یافت تا آنکه از لکنو گذشته به پرگنه ندینه که باقطاع
پرده آرای هودج عزت صدر نشین مشکوی ایست ملکه تنزه نقاب

مقدمات علقه‌خانه خان مذکور را ازین اراده فاسد که جز خانه خرابی او و تبیله اش حاصلی نداشت باز آورد و در عزیمت آمدن بعتبه اقبال که منتج صلاح حال و سرمایه حصول آمال او بود باخود متفق و همدانان ساخت و صباح آن که سلیمان بی شکوه بغایر قرار داد روز پیش ازان منزل کوچ کرده عزم مراجعت به اله اباد نمود. دلیر خان تمهید معذرت نموده با راجه جیسنگه در همان منزل ماند و همچنین جمیع بندهای بادشاهی ترک همراهی گزیده کوچ نکردند و جمعی کثیر از نوکران جدید او و پدرش که هنگام رفتن به پتنه در اثنای آن مهم نوکر شده بودند و اوطان آنها دران سمت بود باستماع این خبر متفرق گشتند سلیمان بی شکوه بعد از وقوع اینحال خوارمت که با جمعی که همراه او مانده بودند بحمت دهلی متوجه شده بهر نوع که باشد خود را به پدر رساند باقی بیگ مخاطب به بهادر خان که از نوکران عمده دارا بی شکوه بود و او را اتالیق آن بیدولت برگشته اختر و صاحب اختیار لشکر ساخته بنای تدبیر آن مهم بررایی و رویت او گذاشته بود تجویز این اراده نکرده عنان عزیمتش بصوب معاودت اله اباد تافت ناچار آن سر گشته تیه ادبار با باقی بیگ مذکور و سید صلابتخان بارهه که او نیز از عمدها و پروردهای دارا بی شکوه بود و قریب شش هزار سوار از مردم خود و نوکران پدر به اله اباد رفته مدت هفت روز انجا قریب حیرت و دهشت و سرگشتگی اقامت داشت و هر روز با جمعی مصلحت و کنکاش کرده از سراسیمگی و وحشت زدگی هر دم نقش تدبیر بر لوح خاطر می نگاشت و هر نفس بغای عزیمت بر مواب

همراه به توقف و احوال بصوب دهلی شتافته خود را به پدر زمانی و اگر اختیار این نتوانی صواب آنکه باله آباد مراجعت نموده تا مآل حال بفرت معلوم شود آنجا بصربری و چند آنکه سلیمان بی شکوه او را تکلیف رناعت نمود از آنجا که عقل مصلحت بین و خرد صواب گزین داشت باساح آن بجاهل بلحاصل مرشده صلاح اندیشی از کف نداده راضی بهمراهی او نگشت و از فهمیدگی و نیک سرانجامی جواب صریح داد که همراه نمی آیم و بدرگاه خلانت پناه میروم و بمنزل خود آمده دیگر پیش او نرفت و آن حیران ورطه مرگشتگی روز دوم ورود الیخبر از کمال حیرت زدگی مقام کرد که باز با مردم کنگاش نموده کار خود را چاره درست اندیشد و درین روز دلیر خان را طلبیده بعد از ملائمت بسیار با او در صلاح کار مشورت کرد دلیر خان این رای نمود که به اله آباد مراجعت نماید و از آب گنگ عبور نموده بشاهجهانپور که آباد کرده بهادر خان و وطن افغان است برود و آنجا لشکر و سپاه از اقوام افغان و غیر آن فراهم آورده آنچه صلاح وقت و مقتضای حال باشد بعمل آورد و مرافقت و موافقت خود با مشروط به قبول این تدبیر ساخته گفت که اگر بصواب دیدم عمل کلی رناعت و همراهی میکنم سلیمان بی شکوه قبول این کنگاش نموده بلخبرین مصلحت مست بنیاد قرار داد که روز دیگر کوچ کرده باتفاق دلیر خان بصمت اله آباد رود راجه جیدنگه چون برین معنی آگهی یافت و دانست که دلیر خان از خامی و بی تجربگی سود خود را از زبان نشناخته نرد تدبیر غلط باخته است بمقتضای دوستی و مودتی که با او داشت بابلاغ نصائح دوستانه و تذکیر

پادشاهی از پتله بتعجیل می آمد یازدهم ماه مبارک رمضان که هفتم
 آن مجاریه عساکر گردون مآثر با دارا بی شکوه روی داده بود سه
 منزل از آله آباد گذشته در نواحی موضع گره خبر انهزام پدر
 نفقه گر خویش شنید و نخست فرمان حضرت اعلی و پس
 ازان نوشته دارا بی شکوه که مشعر بحقیقت وقوع صف آرائی و قتال
 و کیفیت نصرت و غیر روزی جنود اقبال بود بار رخیده بر صورت
 حال آگهی یافت و این خبر رعب اثر دران لشکر شائع شده
 سنگ تفرقه در جمیعتش انداخت حضرت اعلی چون تا آن وقت
 هنوز بصلاح کار دولت و مصلحت امر خلافت راه نبرده متوجه
 اصلاح حال و خامت مآل دارا بی شکوه بودند و باغواوی آن نفقه
 پژوه عمل میفرمودند بموجب خواهش و التماس او باین باطل
 البجوه نوشته بودند که با نوکران پدر و لشکر ابقر خود عازم دهلی
 شده خود را باد رساند و از مرداران و عساکر بادشاهی هرکه خواهد
 بار وفات نماید و دارا بی شکوه نیز بهمین مضمون رقیقه بار نوشته
 بود استمال التماسها بامرا و اعیان لشکر بادشاهی مبنی بر تکلیف
 و وفات و همراهی او فرستاده بود آن ناقابل دولت و اقبال بعد
 از اطلاع برین حال مراسیم و مضطرب شد و عذر ثبات و استقلال
 از کف همت فرو رفته در چاره کار و تدبیر امر خویش متعجّر
 گردید و همان روز راجه جیسنگه را طلبیده با او ننگش کرد راجه
 بمقتضای [الْمُسْتَشَارُ مُوتِمٌ] گفت که صلاح درین است که با پناه

طرف یافت و فرمان عاطفت عنوان با خلعت فاخره و نایل به عادت
 خیل برای رانا سرحد و حاجی بقا ملازم شجاع که آن یی بهر
 جوهر اقبال او را از بنگاله با نامه مهی بر مراسم تهنیت و فتوحات
 و معمر باظهار مراتب خلعت و مواجات بجانب والا فرستاده بود
 جبهه سالی سده معلی گشته به طابت خلعت و امپ و علم
 و نقاره و اضافت منصب مشعلی نوازش گردیده و غصه فرخان
 بغرضه اری میل دو آب از تاثیر نوازش معین گشته به طاسه علم
 و خلعت و امپ و اضافت منصب سرور از شد بیست و یکم ماه
 مذکور شیخ میر و دلیر خان و صف شکفتان با حائر همراهان که
 بعد از آواره شدن سلیمان بی شکوه بکوهستان سری نگر از کنار آب
 چون برخاسته بودند بموکب ظفر اثر پیوسته شرف احتیاط عتبه
 خلعت فریادند و میرلیخ جهان مطاع بنفاد پیوست که عدده الماطة
 امیر الامر از کنار آب گنگ برخاسته بمستقر الخانة اکبر آباد شتاب
 و تا معاودت موکب جاه و جلال ازین مقام نصرت مال در خدمت
 یادشاهزاده عالیقدر نزع خصال محمد سلطان بنظم مهمات آن مرکز
 حشمت و جهانبانی قیام نمایند و ندائی خان و حائر امرا و لشکری
 که باز معین بود بموکب ظفر قرین پیوند و چون سرور شرف
 در طی این فهرست جریده مفاتخر و معالی باینجا رسیده ذکر شده
 از حال سلیمان بی شکوه بعد از هزیمت یافتن پسر نگهیده سیر
 تا دو آمدن او بکوهستان سری نگر ناگزیر ضبط وقایع می نمایند و
 کلک حقایق نگار چنین پرده از جمال بیان میکشاید که آن جاهل
 ادبار فرجام که راجه جیمنگ و دلیر خان و دیگر سرداران و امرای

پای همت. مست گشته نیروی قرار و استقامت نماند و از گذر
 مذکور بر خاسته روانه سلطانپور شدند و همچنین مردم دیگر که جایجا
 در گذرها بودند بآنها ملحق گشتند و مجموع در سلطانپور فراهم آمده
 حقیقت حال بد را بی شکوه نوشتند و خلیل الله خان که بعد از
 بهادر خان از پوهنگاه خلافت روانه شده بود شب هفدهم ذیقعده
 یکپای شب گذشته نزدیک برای رای راپان که در منزل بالای
 میرند امت خبر گذشتن بهادر خان از دریا شنیده بجمرد اجتماع
 این مردم بجهت افزا ازان منزل کوچ نموده ایلغار کرده روز دیگر
 برده رسید و باتفاق هم لشکرها را بهمان چند منزل کشتی از آب
 گذرانیدند و متممات این احوال و لواحق این حوائج فیروزی مآل
 بمقریب سمت گذارش خواهد یافت و هم درین اوقات نصرت
 بهادر بیفرش اشرف رحید که ملیمان بی شکوه که در این طرف آب
 گنگه برابر هر دو ار نزول ادبار نموده در مدد تدبیر عبور از آب
 مذکور بود چون از وصول عساکر ظفر مآب بکنار آب راه مفرصه
 دید و تاب مقاومت جند قاهره از انداز طاق و توانائی خویش
 افزون یافت ناچار متوسل زمیندار سری نگر شده بکوهستان ولایت
 از راه آمد و بهزاران خسرا و ناکامی و نکبت و بد سرانجامی دران
 شعب کفر و ضل و پبنوله ابد و نکال که نمونه است از درکات
 جگر مفر گزید چنانچه تفصیل مرقوم کلک حقایق نگار خواهد شد
 و درین ایام ارمی برادر راناراج سنکه که بهمرای پسرش برای
 ادای مراسم تهلیت آمده بود بمطای خلعت و جمدهر مرصع
 بهلقه مرارود و اسب بازی و ساز طلا مباحی گشته رخصت آن

آباد آورده بودند و از صفائی که بسمی و تفحص بندهائی
 درگاه و رهنمونی زمینداران آن نواحی بدست آمده بود بیست
 و پنج منزل کشتی آماده ساخته در کمین انتظار نصرت بود
 تا آنکه به نیروی توفیق و یاری همت شب شانزدهم ذی قعدة
 عزیمت عبور مصمم نموده برسیدن خلیل الله خان و لشکری که
 با او بود مقید نگشت و اعتماد بر عین غایت مهین کارماز
 و تکیه بر امداد اقبال نصرت طراز هفتشاه دشمن گذار کرده
 قریب هشتصد کس از همراهان خود که هر یک نهنگ دریای
 نصرت و ظفر بود بران کشتیا نهاده یکپاس از شب مذکور
 مانده بآن طرف آب روان نمود آن شهامت مدشان دریا دل زورق
 همت در بحر توکل انگذده آنوقت شب بی توقف و درنگ بعزم
 جنگ از آب گذشتند و از کشتیا فرود آمده و توپخانه که همراه
 داشتند پیش رو کرده بطرف مخالفان که از پنبه غفلت و بیخبری
 مصداق کریمه [خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَ عَلَى أَسْمَاعِهِمْ وَ أَوَّلَئِكَ
 هُمُ الْغَافِلُونَ] بودند روان گشتند و بسطوت و صولت بحر زغار که
 هنگام مد آب خود را بر ساحل زند بران مدبران غافل حمله آوردند
 آن گروه باطل پرمه ازین تیزدستی اقبال که فوق تصور و خیال
 آنها بود مورد رعب و خوف گشته تاب ثبات نیاموردند و عیان
 استقلال از کف گسسته رهگرای وادی نزار گردیدند و مجاهدان
 کارطلب پیکار جو کلمیاب نصرت و قرین آبرو دران روی آب مورچان
 بسته بجای مخدولان نشینند و چون گریختگان بتلون رسیده
 بمقهوران آنجا پیوستند آنها را نیز با اجتماع این خبر رعب اثر

بکنار آب سنج بسیاری از بندهای عقبه خلافت که در جهن
جلوس مبارک بسبب ضیق وقت و قلت فرصت بر تو لطف و
انضال گیتی خدیو دریا نوال بساحت احوال آنها نمانده بود
کامیاب مراحم شهنشاهانه گردیدند و بعد از طی سه مرحله از کرفال
عرضداشت بهادر خان مشتمل بر سزده عبور موکب منصور از آب
سنج که باین زودی و سهولت فوق تصور همگان و دور از خیال
ظاهر بنیان بود - رحیده بشارت نصرت و فیروزی اولیای مملکت
بیزوال رسانیده و نیزنگ سازی اقبال این دست پرورد لطف
ذوالجلال بتازگی حیرت بخش عالمیان گردید مجملی از کیفیت
این فتح آسمانی آنکه خاندن کور که قبل از خلیل الله خان از پیشگاه
خلافت بتعاقب دارا بی شکوه مرخص شده بود چون شنید که آن
فتنه پزوه داود خان را که در گذر تلون بود اهدام و استحکام آنروی
آب و سرداری و کارفرمائی جنود آن خسران مآب باو تعلق
داشت بنابر بعضی مطالب بلاهور طلبیده است از روی مصلحت
بینی و کار طلبی عزیمت نمود که درین وقت خود را بکنار آب
رسانیده فرصت کار از دست نگذارد و بهر نوع که باشد گذشتن از
دریا همت گمارد و چون جمیعت مخالفان بیشتر در گذر تلون بود
عبور عساکر گردون مآثر دران موضع متعذر می نمود بدالت
زمینداران و مشورت رای مائب بر جناح تعجیل بگزر و هر که
بر دست راحت تلون بصمت بالای آبست شنانده در صدد گذشتن
از دریا شد و از کشتیهایی همراه که بموجب فرمان همایون
متصدیان نواره سرانجام داده بر عرابها از دار الخلافه شاهجهان

بمنزلگاه حرم و جاه بنده کار و آهوی پدیدار شکار میفرمودند
 و درین ایام سیلخان میرحسین احسب و از اصل و اضافه بمنصب
 هزاره هزاره هفتصد سوار و مهیج داس را نهور باضافه پانصدی
 صد سوار بمنصب هزار و پانصدی شصت سوار از اصل و اضافه و
 عهد الحمید بلجاپوری بمنصب هزاره هزار سوار و حسن بیگ از
 کرکیان دکن بمنصب هزاره هزاره هفتصد سوار و سیف بلجاپوری
 بمنصب هزاره هزاره شصت سوار و میر ابراهیم میرموزک بمنصب
 هزاره چهار صد سوار و قباد بیگ بمنصب هزاره دویست سوار
 سر بلند گردیدند و میر محمد مراد بحراست قلعه چاندور و خطاب
 محمد محمد خانی و عنایت خلعت و احسب و ذوالفقار خان میرحسین
 شمشیر با جاز میثا کار نوازش یافتند و چندی بدیده بعنایت نیل
 و هر بهتراج بهاتی بمطای خلعت مباحی گشته بفوج خلیل الله خان
 مرخص شدند و میر مهدی یزدی که میر سامان مراد بخش بود
 بمنصب هزاره دویست سوار سرفراز شده در سلک بندهای درگاه آسمان
 جاه انتظام یافت و چون راه راحت از کرنال گذشته بسبب کثرت آب
 و نور گل ولای قابل عبور موکب جهان پیمان بود رای عالم ارای گیتی
 خدیو کشور کشائی بران قرار گرفت که بصمت یمین شاهراه که گل و لاله
 آتش کمتر نشان میدادند میل کرده از آن راه به برگنه روه که بر کنار آب
 مستقیم است توجه نمایند و در آن موضع تدبیر عبور آبه مذکور فرمایند
 بقا برین پانزدهم که از نواحی کرنال کوچ شد موکب اقبال بصمت
 قصه اندری منحرف شده کوچ بر کوچ متوجه روه گردید و در
 عرض این ایام فرخنده انجام تا حین وصول موکب نصیرت اعلام

منتظم گشته بود و مکتب‌دیان و کومک‌یان آن مرکز خلعت و جبهان‌بانی
 بعطای خلعت نوازش یافته شهر مرخص شدند و روز دیگر موکب
 ظفر اثر کوچ کرده سه کرده طی نموده درین روز عمدة السلطنة
 جعفر خان که صوبه داری مالوه باو مرخص گشته بود یکهزار سوار
 از تاپاناش دواسه و سه اسبه مقرر شد که منصبش از اصل و اضافه
 شش هزار سوار از آنجمله چهار هزار سوار دو اسبه و سه
 اسبه باشد و بعنایت خلعت خاص و فیل با ماده فیل و جمه هر
 صومعه و شمشیر خامه و دو سر اسب از آنجمله یکی بازمین و سائر طلا
 مشمول مرام شه‌شاهانه گردیده بآنصوب رخصت یافت و نامدار
 خان مهین خلف او بعنایت خلعت و اسب و نقاره و محمد کنگار
 برادر خردش بمرحمت خلعت مباحی گشته با پدر مرخص شدند
 و نوازش خان بغوجنداری مرکز ملند و حراست حصار آن نوازش
 یافت و ابرج خان و رحتم برادر او در ملک کومک‌یان صوبه مالوه
 منسلک گردیدند و محمد بدیع ولد خسرو بن نذ محمد خان که
 بنابر بعضی اسباب و دواعی از منصب معزول شده بود بعطای
 خلعت و مالیانه سی هزار روپیه کاسباب عنایت و رعایت گشته
 بدار الخلافت مرخص شد که اینجا بوده بدعاگوئی دولت قاهره قیام نماید
 و موکب گردون مآثر به شش کوچ متواتر چهاردهم ظان اقبال
 بر نواحی قصه کونال انگند و خدیو جهان همه جا شکار گران و
 میدانگان راه نصرت و ظفر می پیروند و هر روز تا رسیدن

ظهور انوار فیض آسمانی و محل و رود انظار رحمت ربانی امت
 فرازنده لوی کشور سقانی پای عزیمت در رکاب دولت گذاشته
 از باغ اعزا باد نهضت فرمودند و نواحی سرای نریله مضرب خیام
 اقبال گشت درین منزل میادین خان که نظم مهمات دار الخلافه
 بدستور سابق بار تفویض یافته بود بعنایت خلعت و اسب و
 هاشمند خان که دران هنگام گوشه نشین بود بمرحمت خلعت
 و انعام بیست هزار ریه و جادو نرایی که ضمیمه کومکیان دار
 الخلافه گشته بود بعنایت خلعت و باضافه پانصد سوار بمنصب
 چهار هزار و پانصد سوار و خواجه عبد الوهاب ده پیدی
 و محمد صالح کرمانی دیوان بدوآت آن مرکز خلعت و جهان بانی
 و روح البله دیوان آنجا و لطف الله ولد سعد الله خان مرحوم بعطاء
 خلعت نوازش یافته بشهر مرخص شدند و مید فیروز رستمخانی
 از نوکران دارابیشکوه بعنایت خلعت و منصب هزار و پانصدی
 بنام سوار چهره افتخار برانروخت و میر ابو الحسن ملازم ناشجاع
 که قبل ازین در دربار جهان مدار بشل و کاست او قیام داشت درین
 ایام بیهیزی طالع اختیار بندگی آستان سلطنت سرمایه سعادت
 یافته بود بمرحمت خلعت و اسب و منصب هزار و پانصد
 سوار بر بلند شد و وزیر خان و پیر دلخان هر ایک بانعام پنج هزار
 ریه و دکناته سنگه را تهور بانعام سه هزار ریه کامیاب عنایت
 شهنشاهانه گردیدند و سید انوار از اصل و اضافه بمنصب هزار و
 هشتصد سوار مباحی گشته بوضع داری سرکار خیر آباد خلعت سرفرازی
 پوشید و فضل الله خان مهدین خان مذکور که در سلک کومکیان پدر

و ازین طرف این جیش نصرت پیرا بدنع و استیصال او پردازند
 بنابراین شیخ میر را با دلیر خان و صف شکفخان و برخی از اهل
 توپ خانه و دیگر مبارزان نصرت نشان مثل زندوله خان و میر صالح
 داماد شاه نواز خان و دلیر ولد بهادر خان روهیله چهارم ذی قعدة
 بجهت کفایت این مهم تعیین فرمودند و از کومکین این عسکر
 منصور زندوله خان بمرحمت فیل و جمعی بعطای خلعت و چندی
 بعنایت اسب نوازش یافتند •

نهضت موکب ظفر آیات بجانب پنجاب بقصد

پیراستن آن ناحیت از خار وجود دارایشکوه بدمآب

چون خاطر جهان پیرا از نظم و پرداخت بعض امور سلطنت
 و تعیین محاکم نصرت اثریه کفایت مهم سلیمان بی شکوه فراغت
 پذیرفت و از رنگ فرمان روائی از جلوس همایون زیب و فریافته
 جهان انسرده و عالم برهم خورده رونق و انتظام از سر گرفت
 عزیمت توجه پنجاب که بنابراین دارا بی شکوه مرکز خاطر تدسی
 متأثر شده بود و تاخیر دران منافی قانون تدبیری مینمود پیش نهاد
 همت بادشاهانه گشته دیگر باره نسیم ظفر شمیم نهضت و اهتزاز
 بر پرچم زایات نصرت طراز وزید و موکب جهان نورد هنوز گرد
 مفر و غبار تعب نیفشانده بعزم یحیای جنبش گزید • نظم •
 نمود زین لشکر کشان تر هنوز • عرق فاک اسپان لغر هنوز
 نیا موده از بار جبه تللی • نرسنه هم از رنج ره توسنی
 و هفتم ذی قعدة مطابق هفتم اسرداد قریب بصلح که وقت

سلطنت باضانه مذاصب و دیگر عطایا و مواهب که گذارش تفصیل
آن موجب تطویل است مطمح انتظار عاطفت گردیدند و قریب
مه لک روپیه از خزانه احسان و مکرمت خسروانه بپندسی از امرا
و برخی دیگر از بندها انعام شد و انعام مه هزار روپیه باریاب نغمه
و سرود عنایت گردید و دوم روز این جشن دل افروز حکم معلی
بمتصدیان و عمله پیشخانه صادر شد که سرادق اقبال بجانب پنجاب
بیرون زنند و تا ششم ماه مذکور حضرت شاهنشاهی قرین بخت
ارجمند در مرا. بستان فردوس مانند اعزباد که بوقوع این عطیه
عظمی و شرافت این لطیفه کبری هرگل زمیانش صد ناز بر سپهر
برین داشت بحر برده سریر آرای دولت و کامرانی و زینت افزای
لورنگ جهان بانی بودند *

تعیین فوجی تازه از عساگر نصرت پزوه

بجهت سد راه سلیمان بی شکوه

اگرچه عمده السلطنة امیر الامرا با امواج نصرت پیرا چنانچه
گذارش یانمت معین شده بود که بهر درار رفته نگذارد که آن بیبهرا
جوهر معادت از آب گنگ عبور نماید لیکن از آنجا که آئین دوربینی
و هنر اندیشی است رای عالم آرای حضرت شاهنشاهی چنان
اقتضا فرمود که فوجی دیگر نیز از جلود ظفر پناه بجهت سد راه او
رخصت فرمایند که درین روی آب جون بوده اگر آن آزاره دشت
ادبار بالغرض از جای محال عبور از آب گنگ یابد در گذشتن
آب جون سد راه پیش شوند و از آن جانب امیر الامرا با آن لشکرها

ریاض عفت و ابهت و مائثر پردگیان مر ائق عظمت از دولت آباء
عازم صده مپهر بنیاد گردند همراه بوده لوازم خدمت بتقدیم رساند
و مالوجی بمطای خلعت و اسب با زین و ساز طلا مباهی شده
بفوج امیر امرا که بر مر راه سلیمان بی شکوة تعین یافته بود
مرخص گشت و سید میر برادر شیخ میر بعنایت خلعت و اسب
و خطاب امیر خانی مورد التفات گشته بقلمه داری دار الخلافه
معین شد و محمد بدیع بن خسرو بن نذر محمد خان که بنابر
بعض اسباب و دوا می از منصب معزول شده بود بعنایت خلعت و
حالیه می هزار روپیه مورد عنایت و رعایت گردید چون بعرض
اشرف رسید بود که ابراهیم خان داعیه گوشه نشینی دارد بسالیانه
شصت هزار روپیه کامیاب شد و احمد بیگ خان که در زمان اعلی
حضرت از منصب معزول گشته بود بمنصب دوهزار و پانصدی دو هزار
سوار مرفراز شده بفوجداری سرکار بهرایج که قبل ازین بمعتقد خان
متعلق بود تعین یافت و میر سلطان حسین ولد اسالتخان مرحوم
بخطاب انتخارخانی و میر ابراهیم حسون برادرش بخطاب ملتفتخانی
و میر محمد مراد بخطاب مید محمد خانی و میر فضل الله ولد
میلادت خان بخطاب فضل الله خانی و ابو الفتح منشی بخطاب
قابلخانی و انعام چهار هزار روپیه چهره امتیاز افریختند و مانسنگه
ولد راجه روپ سنگه راتهور که پدرش چنانچه گذارش یافته در جنگ
دارا بی شکوة مصدر جهالت و جسارت گشته متهورانه نقد جان
در باخته بود بمنصب هزار و پانصدی هفتصد سوار مشمول فضل
و کرم شد و بمیلاری از عمد های بارگاه خلعت و بند های عتبه

حاز طلا و از اصل و اضافته بمنصب والی پنج هزارى پنجهزار سوار
 دو اسبه و سه اسبه مشمول الطاف شاهنشاهانه گردید و راجه جهمنگه
 بعطای خلعت خاص و جمدهر مرصع و دو اسپ یکی با زین
 و ساز طلا و عمده السلطنته جعفر خان بمنایت خلعت خاصه و
 باضافه هزارى هزار سوار بمنصب شهزاري شهزاد سوار دو اسبه
 و سه اسبه و دلیر خان بمنایت خلعت و فیل باصلا فیل و
 ذو الفقار خان و اسلامخان که در معتقر الخانة اکبر آباد بودند هر يك
 باضافه هزارى هزار سوار بمنصب پنجهزارى سه هزار سوار و کنور
 رام سنگه باضافه هزار سوار بمنصب چهار هزارى چهار هزار سوار
 و سیداتخان باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزار و
 پانصدی دو هزار و پانصد سوار و نامدار خان باضافه پانصدی
 پانصد سوار بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و محمد امین خان
 منیر بخشی بمرحمت يك زنجیر فیل و مرتضی خان بعطای شمشیر
 و جمدهر مینا کار و اسپ با ساز طلا و راجه رای هنگه سیمسودیه
 بمرحمت خلعت و جمدهر مرصع با علاقه مروراید و اسد خان بخشی
 دوم بمنایت يك زنجیر فیل و هوشدار خان بمنایت نقاره و اسپ
 با ساز طلا و صف شکنخان بمرحمت فیل و اسپ با ساز طلا و بر بلند
 گردیدند و اسالتخان بمنایف خلعت و يك زنجیر فیل و انعام
 بیست هزار روپیه و باضافه پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو
 هزار و پانصد سوار مورد نوازش گشته رخصت دکن یافت که
 در خدمت بادشاهزاده ارجمند والا گوهر محمد اکبر بوده هنگامی
 که به موجب یزلیغ معلی آن نو باو گلستان سلطنت با ثمرات

لقب اشرف بعمل نیاروده موقوف داشتند و امرای نامدار و نویسندگان
 عالیمقدار نیز چون وقت را آن وصعت نبود که پیشکشهای لایق نمایان
 که این بزم فرخنده و جلوس خجسته را شایان باشد تهیه و سرانجام
 توانند نمود بمقتضای وقت هریک نذری در خور حال گذارانیده
 سامان پیشکش بهنگام فرصت که خاطر از مهم اعمادی پرداخته آید
 و گلشن ملک و دولت از خار عناد اهل نعلان به پیراید قرار دادند
 و شهنشاه ابرکف دریا قوال دست مکرمت از آستین انضال بر
 آورده هریک از بادشاهزادهای والا قدر عالی نژاد و ملازمان عتیقه
 مهیور بنیاد را در خور منزلت و مرتبت کامیاب موهبتی و مشمول
 مرحمتی ساختند از انجمله رخشنده اختر برج سلطنت فروزنده گوهر
 درج خلعت بادشاه زاده والا قدر خجسته شیم محمد معظم را که
 در دکن بودند بمرحمت خلعت خاص و یک زنجیر فیل با مانده
 فیل و ده سر اسب از طویل خاصه نواختند و غره جبین دولت و
 اقبال طراز آستین ابهت و جلال بادشاه زاده ارجمند سعادت توکم
 محمد اعظم را که تا این هنگام منصب نیافته بودند بمنصب ده
 هزاره چهار هزار سوار و عنایت علم و نقاره و تومان طوغ و آفتاب
 کیر و ده مدهکی الماس گران بها و برخی جواهر گران بها و ده سر اسب
 از طویل خاصه پایه قدر انراختند و خلعت خاص و ده سر اسب
 برای مهین شعبه دوحه حشمت و نامداری گزین باوه نخل ابهت
 و کامکاری بادشاه زاده والا نژاد محمد سلطان را که در مستقر الخلافه
 اکبر آباد بودند فرستادند و زبده فدویان شیخ میر بمرحمت خلعت
 خاص و یک زنجیر فیل و ده سر اسب از انجمله یکی با زمین و

مصططت بآی ملهم گشته بر صفاتی نهادن اشارت غیبی و حقایق
 شناسی رموز آسمانی که بدوایع فکات و امرار زبانی رمز و ایما توفیقند
 نهامید معترور نبیست که ظهور این لطیفه بشارت بخش که بتلقین
 ملهم غیب رخ نموده اشارت است بلکه این پیشروای سلاطین لولی
 الامر و مقتدای خوتین قوی القدر برگزیده و پندیده خلق
 المهور و بکمال حقیقت و حقایق مستحق خلافت رجع مسکون
 است و خلیق را پس از اطاعت الهی و متابعت حضرت
 ختمی پناهی اطاعت او امر و قبول نواهی او فرض عین و متعین
 سعادت دلبری است و میرجعفر خرامانی که در فن تاریخ گوئی
 سرآمد اهل زمان و از ثنا خوانان این دولت دیر پای است (شهناشاه
 فلک اورنگ) تاریخ وقوع این عطیه شگرف یافته و دیگر از نکته
 سفیان انجمن معنی •

• ع •

مزار او سریر پادشاهی

گفته امید که تا چتر زر نگر - پیر برین بر فراز اورنگ زمین سایه
 گسترد مهر عالم کبر را تاج فیروزی و انصر جهان افروزی بر سر
 است سریر جهانبانی و دیبیم گیتی متانی را از وجود این بادشاه
 حق آگاه دین پرور عدل گستر زیب و فرو بخت بلند و اقبال عدو
 بندش در تحسیر جهان هم طالع خورشید انور باد بالجمله از انجا که
 لوازم و مقدمات این جشن ارجمند و جلوس سعادت پیونده را
 خدیو اورنگ اقبال بحکم اقتضای حال چنانچه گزارش یافت قرار
 داده اکثر مراتب و مراسم که لزوم سریر آرائی است بجلوس ثانی
 حواله نموده بودند درین جلوس میمنت قرین خطبه و سکه و تعین

امرای رفیع القدر نامدار و نویینان اخلاص منش عقیدت شعار
به تسلیحات تهذیب تارک آزای معادت گشته در خوررتبه و منزلت
دران خجسته محفل دولت بر اطراف سریر گردون مصیر گیتی
نخدیو عالم گیر صف کشیدند و اورنگ والا پایه آسمان مایه از فر
جلوس فرمانروائی ایام مانند فلک بکام خرد دیدند طبق طبق
رُز و میم مانند اوراق شکوفه که نسیم در صحن چمن بر تاج هفت
ترکی گل افشاند بر تارک و دیهیم آن زیننده سلطنت هفت اقلیم
افشاند و دامن دامن چون جواهر شب انروز انجم و اختر که گردون
نثار بدر منیر کند بر فرق خرقدان مای خدایگان مهر سر بر ریخته
آمد و از خلعتخانه جود و انصال بادشاهی جامهای رنگارنگ و
خلعتهای گوناگون گرورها، گرده مردم را زینت قامت افتخار گشت
و خازن مکرمت و احسان مایه الهی دست بخشش گشوده دامن
آرزوی کامجویان را مالا مال نقد مراد کرد • نظم •
دران محفل از بذل شاهنشهی • دل و دیده پرگشت و سخن تهی
شد از بخشش شاه والا کهر • جگر گوشه بصر و کان در بدر
ز خلعت دران بزم گردون احساس • چو خورشید شد خلق زرین لباس
فصحای بلاغت شعار و سخن منجان نکته گزار تواریخ بدیعه برای
این جلوس اقبال پیدا یافته اند از انجمله کریمه [أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا
الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ] احست که کمال ندرت و غرابت دارد
و مهد عبد الرشید ^(۲) قنوی که در ملک دهاکوبان این دولت ابد

مطابق یازدهم اسرداد در عمارات دایمیر باغ فیض بنیاد

اعزایک • • ع •

که همپو روضه جنت مدام خرم باد

بفرمان واجب اذعان پیشکاران پیشگاه سلطنت و خلافت بساط
انبساط گسترده جشنی والا و مجلسی دلکشا ترتیب دادند و ابواب
عیش و سرور و طرب و سرور بر روی عالمیان کشادند • • نظم •

چو خلد برین بزمی آراستند • برقص آسمانها زجا خاستند
در عیش جارید کردند باز • برامشگری زهره برداشت ساز
چو گل عالمی را ز عیش و طرب • فراهم نمی آمد از خنده لب
جهان مجلس آرائی از سرگرفت • زمین را نگیں وار در زرگرفت
و بعد از انقضای پانزده گهری و بیست و دو بل از روز مذکور که
موافق شش ساعت و نه دقیقه و ده ثانیه نجومی باشد شهنشاه
کامبخش کامگار با بخت بیدار و دل هوشیار قرین فرایزدی و تائید
الهی بر تخت سلطنت و شهنشاهی و مریر فرماندهی و گیتی
پناهی جلوس اجمال نموده پایه انزای اورنگ و سرفرازی بخش
دیهیم گردیدند • • نظم •

بر آمد بر اورنگ شاهنشهی • شرف دادش از فرطان الهی
شهنشاه شد زینت انزای تخت • و طن کرد اقبال درپای تخت
چو از پای او تخت انس گرفت • باناک خود را برا برگرفت
مدای نقاره شادیانه و نوای کوس طرب بنوازش گوش ساکنان سپهر
از چپ و راست بر خاست و آهنگ زمزمه تحیت و گل بانگ
ترانه دعا از حضار ان بهشتی انجمن هزاران منت بر اجابت نهاد

بوارق این محامد و لواحق این محامن از نامیده حال فرخنده مآل
 آن طرازند؛ سریر حشمت و جلال می تافت و از مبداء جهان
 انروزی و ابتدای عالم آرائی فروغ اورنگ نشینی و لمعه فرمان
 روانی از جبین افوار آگین آن زبند؛ سلطنت هفت کشور جلو
 ظهور داشت سواد خوانان محائف پیش بینی را پیوسته از مشاهده
 انوار نور کمالش ظاهر و هویدا بود که عنقریب بنائید ایزدی
 همای سلطنت در سایه چتر گردون عایش بال اقبال خواهد کشود
 و شهباز طالع کشور کشایش بصید طائر ملک پرواز خواهد نمود لجرم
 کارکنان آسمانی باقتضای حکمت ربانی پیوسته ابواب حصول آمال
 و آمانی بر روی دولت آن حضرت می گشودند و مر انجام اسباب
 حشمت و کرامتی و تمهید موجبات خلعت و جهان بانی می نمودند
 همواره بخت هوا خواه بود و تخت چشم بر راه روزگار دید؛ امید
 بر شاه راه از من و ادوار کشاده انتظار ورود این ساعت مسعود می برد
 و چرخ پیر طفلش در ترصد وصول این عید دل امروز روز می
 شمرد تا آنکه درین هنگام که انواع خلل و فتور بارکان و قواعد ملک
 راه یافته بود و رونق و نظام از کار دین و ملت بکلی رخ تافت سرکشان
 واقعه طلب از نزدیک و دور رایت نخوت و غرور می انراختند و
 مفسدان فتنه جو از هر گوشه و کنار طبل فساد و عناد می نواختند
 بمیامن اقبال بیوزال و برکت عنایات قادر فوق الجلال خورشید عالم
 آرای سلطنتش از مطلع سعادت و فیروزی پرتو جهان انروزی جلو
 گر آمد و آرزوی دیرینه روزگار برآمده زمان انتظارش بسر آمد و
 روز مبارک جمعه غره ذی قعدة سال هزار و شصت و هشت هجری

مظلومان و غور رسمی مستمندان نماید و بحسن دانش و بینش خریدار مطاع هنر و قدردان جوهر خردمندان باشد هم کشور صورت بمیامین فیض و جودش معمور شود و هم دارالملک معنی از وجود معبودش رونق پذیرد و بتعظیم او امر الهی لوای عزت و عظمت بر اترازد و اجتناب از مناهی و ملامتی شعار و دثار خویش سازد بجواهر مغاخر و آلی معالی شاهد ملک و ملت بیاراید و ذکر محاسن و مکارمش بر بلاد پای السنه و اقواء محیط جهان پیماید بلطائف اکرام و رضائف احسان دلهای آزادگان در قید کمند محبت خویش آورد و بشرائف عاطفت و جلائل عطا وارحتگان را بسته زنجیر والای خود سازد •

• نظم •

جهاندار باید که کار جهان • کند راست بر داب کار آگاهان
 بخلق خدا مهربانی کند • بدین گله حق شبانی کند
 برحم آتش جور تسکین دهد • ز ظالم ستاند بمسکین دهد
 بدارد بتدبیر ناموس ملک • کند پیک اندیشه جاحوس ملک
 شاهد صدق این بیان صورت احوال میمنت طراز گیتی خدیو
 عالمگیر امت که چون از روز نخست کلک تقدیر نسخه این صفات
 حمیده و فخرمت این خصال پسندیده در دفتر خلقت بنام نامی
 آن حضرت نوشته و دست قضا طینت میمنت آئینش باین اخلاق
 کلمه و ملکات فاضله سرشته بود چنانچه از آغاز طلوع صبح ولادت از
 مشرق سعادت بموجب مضمون این خجسته مقال که • نظم •
 بشهزادگی شاه صاحب فرست • که در غنچگی گل تمام انصرفت
 بزرگان بزرگ اند ز آغاز کار • ز خاور دمد مهر کامل عیار

اعتدال انحراف یابد بمقتضای کمال مصلحت بینی و انت
شامله بتجدید نظام کارخانه ایجاد تعلق گیرد و خواهد که کهن بنای
عالم تکوین از نورونق و زینت پذیرد انصر خلافت و فرماندهی
بر مر بختیاری گذارد و زمام اختیار جهان بکف اقتدار جهانداری
مپارد که ملک و ملت در سایه حراستش از آفت خلل و نقصان
ایمن و سپاه و رعیت در پناه سیاستش از آسیب ظلم و طغیان
مطمئن باشند عرصه شش جهت از نور معدلتش مانند خلوت
فانوس از پرتو شمع شب امروز روشن شود و ساعت هفت اقلیم
از پرتو مکرمتش چون مشرق خورشید بفرغ آفتاب جهانتاب منور
گردد سر از خط شرع بر ندارد تا طفرای سعادت جاوید بنام
نامی خویش رقم نماید و گردن از حکم یزدان نه پیچد تا گردن
مرکشان بکمند فرمانش در آید در لباس بادشاهی حق بندگی
و شرط پرستندگی معبود حقیقی بجا آرد و درزی سلطنت و فرمان
روائی همت بر فرمان برداری خالق بیچون گمارد قدم بر هریر
دولت بآن نیت گذارد که احکام دین را بر کرسی نهاند و خلافت
سلطنت و کمکاری بقصد آن پوشد که برهنگان وادی احتیاج را
تشریف عطا و احسان پوشاند بحکمت عملی قهر و میامت را
بلطف و نوازش آمیزش دهد و بسعادت ازلی کسوت خلافت و
سروری بطراز شریعت پروری آرایش نماید کشایش کار فرو بسته
بقنح کشوری احباب کند و مید قلب دلخسته را بتسخیر اقلیمی
برابر شامد تدبیرش را خاصیت حکم تقدیر باشد وصیت سخایش
چون جوهر شمشیرش عالمگیر بمیامن عدل و انصاف داد دهی

و سید فیروز خان بارهه بعنایت اسپ و محمد طالب ولد امیرالامرا
 بخطاب عقیدت خالی و مرحمت اسپ و بزرگ امید برادر خورد
 او و سید علی اکبر بارهه و کشن سنگه و سید لطف علی و جمعی
 دیگر از بندهای شہامت پرور و مبارزان جنود فتح و ظفر
 بآن زبده امرای عظام معین گشته هریک در خور حال مشمول
 عنایت بادشاه دریا نوال شدند و سید شجاعت خان به تہانہ داری
 ہر دوار تعین یافت بالجملہ شہنشاہ جہان تا رسیدن ساعت جلوس
 مبارک در باغ خلہ آئین اعز اباد بتنظیم امور خلانت و جہانکشاہی
 و تمہید مقدمات جفن سرور آرائی و سرانجام اسباب بورش پنجاب
 و تہیز و تعین جیوش نصرت مآب بدفع و امتیصال اعدای
 خبران مآب پرداختہ قرین دولت اقامت داشتند و ہر روز بانواع
 اصطناع و احسان و اقسام اکرام و انضال ہرتوانوارش بحال بندہای
 عقیدتمند و فدویان ارادت سگال انگذہ ہمت بلند نہمت بر
 کلم بخشی خلایق میگماشتند و درین ایام ایرج خان کہ از نظم
 مہام سرکار لکھنؤ معزول شدہ بود از آنجا رسیدہ بتقبیل عتبہ خلانت
 چہرہ امروز طالع گردید •

زینت یافتن تخت شہنشاہی و اورنگ گیتی

پناہی بہ جلوس مسعود طرازندہ افسر و

برازندہ سریر شہنشاہ جہان دار عالمگیر

چو حکمت کلمہ حضرت آنریدگار و دانای نہان و آشکار

بہر مدتی کہ حال روزگار باختلال گراید و مزاج زمانہ از منہج

باماز طلا و فیل و قباد خان بعنایت خلعت و اسب و عبد الله خان
 سرائی برحمت خلعت و فیل و انعام هفت هزار روپیه و یک تازخان
 بعنایت خلعت و فیل و سید منصور خان باره بعنایت خلعت
 و عبد الله بیگ و علیمردان خان بمرحمت نقاره و اسب و سید مغور
 باره و اودیهان را تهور هر یک بعنایت اسب و شهباز خان
 افغان و آتش قلماق و گروه دیگر از ملازمان رکاب دولت و مجازان
 بهرام صولت با خان مذکور معین گشته بمراحم و مکارم خسروانه
 مفخر و مباهی شدند و چون بعرض اشرف رسید که سلیمان بی شکوه
 باجمعی از نوکران خود پدرش که همراه او مانده بودند از آن روی آب
 گذر عیان ادبار بسوی هردواری تافته بقصد اینکه در آن حدود به
 معاونت زمینداران آن مرزوبوم از آب گذشته اگر تواند از راه بوریه
 و مهارنپور خود را بحدود پنجاب رساند و بدارا بی شکوه ملحق
 شده ضمیمه جیش فتنه و علاوه ماده فساد او گردد خدیو دور بین
 دانش آئین را دفع و استیصال آن شعبه دوحه خصومت و عذاب
 که باعث قطع پروبال و موجب ضعف حال پدر فتنه گردید سگالش
 بود در کیش مصلحت بینی و صواب اندیشی لازم و متحکم نموده
 عمده امرای رفیع مقدار امیر الامرا را با فوجی از عساکر نصرت
 شعار بسمت هردواری تعیین فرمودند که سد راهش شده بکفایت
 مهم او پردازد و آن نوئین بلند مکان را هنگام رخصت بعطای
 خلعت خاص و شمشیر و فیل با ماده فیل و دو اسب با ماز طلا
 نواختند و فدائی خان بمرحمت اسب و نقاره و سوهی خان
 بمرحمت خلعت و اسب و فیل و شمشیر و انعام پانزده هزار روپیه

گشته جمالحان پسر خان مذکور بنیابت پدر بنقدیم آن خدمت مامور
و بمصلوب هزاری چهار صد موار مر بلندى یانت نوزدهم خدیو
گیتی حنان قرین دولت و بختیاری از باغ سندر باری کوچ
فرموده مرا بعنان نیض بنیاد اعز آباد را از فرنزول مسعود طراوت و
شادابی افزودند •

فرستادن خلیل الله خان با جنود قاهره برسم منقلا بکنار آب ستلج و تعین امیر الامرا با جنود ظفر بیر اسمت هر دو از بجهت سدره سلیمان بی شکوه

درین ایام فرخنده انجام رای گیتی آرای حضرت شهنشاهی
چنین اقتضا نمود که فوجی از جنود اقبال بمرکردگی عمدة السلطنة
خلیل الله خان بلشکری که پادشاهی بهادر خان بتعاقب دارا
بی شکوه معین گشته بود ملحق سازند تا هر دو لشکر یکجا جمع
شده بکنار آب ستلج رسند و آنجا رحل اقامت انگذند تا وصول
موکب منصور بتدبیر عبور از آب مذکور پردازند و تفحص و تحقیق
گذرها نموده سوانح احوال آنصوب معروض بارگاه اجلال سازند بنابراین
بیست و چهارم ماه مسطور آن نوئین اخلاص آئین را بمطای
خلعت خاص و نیل و شمشیر نواخته رخصت فرمودند و میرخان
خلف او بمرحمت خلعت و اسب و علم باضافه هزارى هفصد
سوار بمنصب سه هزار و پانصد سوار و روح الله پسر
دیگرش بمرحمت خلعت و اسب نوازش یافته با پدر مرخص
گشتند و طاهرخان و رایانگه راتهور هر یک بعنایت خلعت و اسب

پذیرد بغراف بال و جمیعت خاطر تمهید مراسم جشن و سرور و سرانجام لوازم عیش و سرور چنانچه شایسته جلالت قدر و شان این دولت جهان مدار و سزاوار شوکت و عظمت ملاطین گردون اقتدار باشد نموده در خجسته ساعتی دیگر اورنگ سلطنت و مریر خلافت بجلوس اشرف والا پایه گردانند و خطبه و سکه را بنام نامی خویش پایت معادت و هرایه میمنت بخشد بنا برین مقدمات پرتو ورود بساحت دار الخلافه نیفکنده داخل شهر نگشتند و شانزدهم موکب ظفر طراز از خضر آباد باهتزاز آمده باغ سندرباری که بمسافت یکروزه از دار الخلافه بسمت دار السلطنت لاهور واقع است از فرنزول اشرف نصارت و خرمی پذیرفته دو روز دیگر آنمکان فیض نشان بیدمن اقامت شهنشاه عالم گیر میمنت پذیر بود درین ایام عاطفت بادشاهانه راجه جیسنگه را بانعام محالی که یکرور دام جمع آن بود رتبه امتیاز بخشید و محمد امین خان بمرحمت نقاره و علم رایت مباحات انراشت و هیادتخان که بنظم مهمات دار الخلافه و حرامت قلعه مبارکه قیام داشت ادراک ملازمت اکسیر خاصیت نموده بعنایت خلعت تشریف افتخار پوشید و فدائیکان مهین برادر بهادر خان که فوجدار میان دو آب بود تقبیل سده سپهر تمثال نموده بعطای خلعت و امپ و نقاره و علم مشمول نوازش شد و باضانه دو هزار و پانصدی هزار سوار بمنصب چهار هزار و دو هزار و پانصد سوار والا رتبهگی یافت و قطب الدین خویشکی بفواجداري سرکار سورتیه معین گشته بعنایت خلعت و امپ و نقاره و علم مشمول نوازش شد و فوجداری سرکار لکنهو از تغیر ایرج خان بدایر خان مقفوض

آمال آن حضرت است رفیق طریق نصرت و اقبال مآخذ عزیمت
 پنجاب مصمم فرمودند و چون فرخنده ساعت میمنت قربانی که
 اختر شامان والا نظر و دقیقه ملجان امرار آسمانی برای جلوس
 معبود بر سریر کمرانی و اورنگ گیتی ستانی برگزیده باختیار
 آن رقم معادت بر صفای تقویم انجم و افلاک کشیده بودند روز
 مبارک جمعه غره ذی قعدة موافق یازدهم امرداد بود و وقت
 و فرصت آن وصعت نداشت که داخل دارالخلافه شاهجهان آباد
 و قلعه مبارکه فیض بنیاد گشته بسر انجام لوازم و اسباب و تمهید
 قواعد و آداب این امر جلیل القدر بنوعی که معمول این دولت
 روز افزون و مطابق توره و آئین این سلطنت همایون است پردازند
 بر پیشگاه خاطر قدسی متأثر بر تو انگند که این مهم لازم الانصرام
 و عزیمت نصرت انجام را که عین صلاح دین و دولت و هرمایه
 نظام ملک و ملت بود بدین سبب در عقد تأخیر و تعویق نینداخته
 بجهت ادراک این ساعت میمنت قرین در باغ فیض بنیاد اعز باد
 که نسخه از فردوس برین و مشتمل بر منازل عالی دل نشین است
 چند روزی اقامت نموده در ساعت مذکور بر تخت سلطنت و اقبال
 جلوس اجلال فرمایند و از مراتب جشن و نشاط و لوازم این محفل
 انبساط بآنچه در وصعت وقت و فرصت گنجد اکتفا نموده بزودی
 متوجه مقصد گردند پس از تمشیت این مهم والا و حصول دیگر
 مقاصد علیا که خاطر ملکوت ناظر از معظّمات مراتب ملک پیرائی
 و جلائل مهمات کشور کثائی هندوستان پردازد و گلشن حشمت
 و ابهت از رخس و خار وجود مفسدان دعویگر بالکلیه پیرایش

عذاب بود در لاهور فرصت ثبات و درنگ و مجال سامان اسباب
 فتنه و جنگ نداده ساعت پنجاب را از خار وجود فتنه آمودش
 بهردازند و این مهم ظفر فرجام را بعهده امرای عظام که در عقب
 آن بد عاقبت تیره سر انجام معین شده بودند گذاشته خود بنقص
 اقدس هم دران زودی همت خسرانده بدفع او گمارند و اگرچه موسم
 برشکال بود و از کثرت آب و زور گل وای عبور عساکر جهان پیم
 براه پنجاب متعسر بل متعذر می نمود و بر تقدیر طی مسالک و قطع
 مراحل گذشتن از آب متلیج و بیداء بافقدان کشتی و عدم پایاب و
 باوجود صانعت و مدافعت غنیم خسران مآب در تصور و خیال
 همگنان نمی گنجید و قطع نظر ازین مراتب بر موکب جهان نوره
 که درین حال همایون فال تعب و محنت بکمال کشیده مسافتهای
 یعیده پیموده بود و مکرر اقدام بر حرب و جدال و تحشم صف آرای
 و قتال نموده عزیمت این یورش ظفر اثر بی آنکه روزی چند
 تمکن و اقامت واقع شود و سپاه منصور از رنج سفور محنت شاق
 برآید بغایت معوبت داشت و اکثر عمده ها و ارکان دولت نیز
 درین موسم تجویز این نهضت همایون نمیکردند لیکن از آنجا که
 پیوسته مقاصد و مرادات این برگزیده ذوالجلال ساخته و پر داخته
 کارکنان آسمانی و عزایم و ارادات این دست پرور اقبال بتلقین الهام
 و پانصحت درین باب رای ظاهر بینان و کنکاش عافیت گزینان را
 مبطور نداشته بتعلیم سرورش بخت و صواب دید همت والا عمل نمودند
 و برونق مضمون [فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ] شیمه تنسیقه
 توکل را که پیوسته نقد وقت و حال و سرمایه حصول امانی و

از مال او که در بعضی مواضع مدفون بود و مردم نشان دادند بر آورده متصرف گشت و از آنجا بعزم دارا لعلطنت لاهور که باقطاع او تعلق داشت روانه شد و چون بکنار آب ستلج رسید کشتیها از جمیع گذرها فراهم آورده بعضی را شکست و پارۀ را غرق نمود و دژ خانرا که از سرداران عمده او بود با برخی از لشکر در گذر تلون که گذر متعارف و مقرر آن آب است گذاشت باین اندیشه نامد که چون موسم برشکال است و راهها از کثرت گل و لای قابل عبور موکب منصور نیست و از طغیان آب دریای ستلج پایاب ندارد و کشتی مفقود است یکچند از صدمۀ عساکر جهانکشا ایمن خواهد بود و تا موسم بارش سپری نشود و دریاها پایاب و راهها قابل عبور جنود ظفر مآب نگردد توجه رایات خورشید تاب بصوب پنجاب صورت نخواهد بست و او در عرض این مدت در بلدۀ لاهور که از خزائن بادشاهی و اموال خودش یک کرور روپیۀ باتور خانه و توپ خانه و دیگر کارخانجات و اسباب تجمل و ادرات نبرد و پیکار در آنجا بود بفراف بال باصلاح حال خود پرداخته لشکر و مپاه جمع خواهد ساخت و دیگر باره لوای محاربه و جدال خواهد انراخت غافل ازین معنی که نهال دولتی که اراده ازی بیرون کردن ریشه آن تعلق یابد به آبناری سعی و تدبیر برگ بقا نگیرد و کلخ حشمتی که حکمت ایزدی انهدام اماسش خواسته باشد بمعماري جهد و کوشش مرمت نپذیرد مجمله بعد از ظهور این احوال رای عالم آرای خدیو کشور اقبال چنین اقتضا نمود که آن تباه اندیش کینه خورا که قدرعاقبت و ملامت ندانسته هنوز مهبای نساد و آمادۀ

ساخت و بعنایت خلعت و احپ و فیل و جمدهر مرصع تازک
 عزت بر افراخت چهاردهم خضرآباد مرکز دائره اقبال گشته
 عمارات دلپذیرش از نزول اشرف بیت الشرف دولت شد درین
 روز دانشمند خان که در ایام بیماری اعلیٰ حضرت گوشه نشین
 شده بود در دارالخلافه شاهجهان آباد بسر می برد فیض اندوز
 ملازمت همایون گشته بعطای خلعت خاص اختصاص یافت و روز
 دیگر که آنجا مقام بود شیخ میرو دلیرخان که چنانچه گذارش
 یافت برسانیدن مراد بخش بقلعه شاهجهان آباد معین شده بودند
 شرف بساط بوس دریافتند درین اوقات خجسته آثار بوماطت
 منہیان درست گفتار بمسامع جاء و جلال رسید که دارابی بکوه
 باطل پزوه خسران مآل باوجود آن همه خذلان و نکال که نتیجه مرود
 افعال او بود هنوز متنبه نشده راه بصلاح حال نبرده است و ترک
 فتنه اندیشی و نصاد انگیزی نجمه عنایت را مغنم نهمرده و
 از محال طلبی و باطل پرستی بهمان خیال خام و اندیشه نا تمام
 در صدد تدارک و تلافی امت و روز بروز از مردم واقعه طلب فتنه
 جو جمعیتش می افزاید و بهیچ وجه ترک خود رائی و شورش
 افزائی نمی نماید چنانچه در اثنای فرار چلد روزی که در سهرند
 اقامت داشت باموال راجه تودرمل که نظم و پرداخت مهمات
 آنچکله باو متعلق بود و بعد از استماع خبر قرب وصول آن رانده کشور
 اقبال و قبول بسهرند از دور اندیشی و پیش بینی از هر راه کفاره
 گزیده به لکهی جنگل رفته بود دست تعدی دراز نموده کسان
 به تفحص و تجسس ذخائرش گماشت و قریب بیست لک روپیه

سرنرازی یافتند و حسنعلی ولد اله وردیخان که هنگامی که
 شجاع از حلیمان بی شکوه و راجه جیمنگه عزیمت یافته به بنگاله
 شتافت از پدر خویش که رفاقت شجاع گزیده جدا شده بلاشکر
 پادشاهی ملحق گردیده بود و درینوقت بواسطت راجه جی منگه
 دولت زمین بوس دریافته بخطاب خانی و منصب هزار و پانصدی
 هزار سوار مورد مرحمت شد و نصرت الله ولد سعید خان بهادر
 مرحوم بخطاب نصرت خانی و کامگار ولد کامیاب بخطاب خانی و
 شیخ عبد العزیز بخطاب عبد العزیز خانی و الله یار بیگ میرتوزک
 بخطاب الله یار خانی سرمایه مباحات و کمرانی اندوختند و رام
 منگه ولد رتن راتهور که در موطن خویش بود و پدرش چنانچه
 گذارش پذیرفته در جنگ اوجین به آب تیغ مجاهدان جنود اقبال
 شربت هلاک چشید عاطفت خسروانه از روی ذره پروری و خانه زاد
 نوازی که شیمه کریمه این گوهر انور سرنرازیست بمنصب هزاروی
 هشت صد سوار و عطای جاگیر در وطن بدستوری که رتن داشت
 نوازش نمود و فرمان شد که به پیشگاه حضور رسد و از خزانه انعام
 پادشاهانه شصت هزار روپیه^(۲) بچندی از ملازمان رکاب دولت و
 مبارزان بهرام صولت عطا شد و درین ایام راجه رای منگه میسودیه
 که در جنگ اوجین چنانچه مابق ذکر یافت دو سالک رفاقت راجه
 جسونت منگه انتظام داشت و پس از انهم از موطن شتافته بود
 دولت ملازمت یافته غبار آستان سلطنت را مندل ناصیه اعتبار

ملک و عد که بخشیان عظام جوق جوق از نظر انور بگذرانند و بمناسبت
و مواجب مناسب مقرر از ساخته ضمیمه مواکب انجم شمار گردانند
و از سره که مذکور شدند قطب الدین بمنصب سه هزار و سه سوار
سوار و سید منصور بارهه بمنصب سه هزار و سوار و پانصد سوار و
سید حسن بختاب خانی و منصب دو هزار و دو سوار و سوار
و مجاهد بمنصب دو هزار و دو سوار و دلشوست بختاب
سردار خانی بمنصب دو هزار و سوار و علیقلی بیگ بختاب
علیقلی خانی و منصب دو هزار و سوار و رحمت خان
بمنصب دو هزار و شصت سوار و دلدار بیگ بختاب دلدار خانی
و منصب هزار و پانصد سوار و میر فتاح بختاب فتاح خانی
و منصب هزار و پانصد سوار و محمد عابد بمنصب هزار و
شصت سوار و منوهر داس بمنصب هزار و چهار صد سوار و میر
مهدی بمنصب هزار و دو صد سوار و تارک امتیاز انراختند ششم ماه
مذکور مواکب نصرت طراز ازان فرخنده منزل باهتزاز آهسته پنج
کوچ متواتر نمود و یازدهم مقام کرده دیگر تا خضر اباد جلی
اقامت نکردند و در عرض این چند روز خجسته جمعی کثیر
از بندهای عتبه سلطنت مطرح انوار مکرمت گشته بمواهب
ارجمند مباهلی گردیدند از انجمله پرموی دکنی باضافه هزار
سوار بمنصب سه هزار و سه سوار سوار ناصیه افتخار فروخت
و ابو طالب ولد امیر الامرا بمنصب سه هزار و هشت صد سوار
و ابو الفتح پسر دیگرش بمنصب هزار و پانصد سوار
و بزرگ امید پسر سیومی بمنصب هزار و سه صد سوار و رتبه

بی شکوه بوطن رفته بود و را یسنگه^(۵) برادر زاده راجه جسونت سنگه و سید فیروز خان بارهه و جمعی دیگر از بندهای عتبه خلعت که همراه راجه جی سنگه آمده بودند و ابراهیم خان خلف علیمردان خان که بعد از شکست دارایی شکوه بمقتضای خامی جوانی خود خود از زبان نشناخته همراهی مراد بخش اختیار کرده بود معادت آستان بوس درگاه والا یافته بمرحمت خلعت مر بلند شدند و کنور لعل سنگه بمرحمت سر پیچ و طره مرصع تارک مباحات انراخت واری برادر را نا که همراه پسر او بدرگاه جهانپناه آمده بود بعنایت دهکده کی مرصع مباحی گردید و قطب الدین خان خویشگی و راجه دیپی سنگه بندیده و سید حسن ولد سید دلیر خان و سید منصور بارهه و رحمتخان و دلدوست ولد مر نراز خان قدیم و دلداز بیگ برادرش و مجاهد بیجا پوری و محمد عابد^(۶) نیلا وری و منوهر داس پسر غریب داس میسودیه و چندی دیگر از بندهای آستان خلعت که در سلک همراهان مراد بخش انتظام داشتند و علیقلی بیگ و میر فتح از مرداران او و میر مهدی میر سامان و مائر نوکران عمده و متصدیانش برهبری بخت بیدار احرار دولت ملازمت اکبر خاصیت نموده خلعت نوازش پوشیدند و همگی در خور حالت و شایستگی از میامن فضل و احسان گیتی خدیو مالک رقاب کامیاب گردیدند و همچنین مجموع میاه و لشکریانش را که از مابق و لاحق زیاده تر بر بیست هزار حوار بود حکم معلى

به پیرایند و بذابرتن عزم مصلحت احوال چهارم ماه مبارک شوال که موکب جهان پیرا دران روی قصبه منتهرا اقامت داشت چون مقرر شده بود که آن بیخرد نفاق پزوه که بعد از جنگ دارا بی شکوه تا این هنگام بعز بساط بوس نرמידه بود بملازمت اقدس رسد رای عالم آرای خدیو عدو بند کشور کشای برین قرار گرفت که در همین روز فیروز این اراده والا از قوه بفعل آورده فرصت کور از دست نگذارند و اورا مجال غدر مگالی و فساد اندیشی ندهند

• بیت •

بود روشن بردانش پرستان • که باشد دست پیش دستان
 زبان دهر را به زمین مثل نیست • که گوید دست پیشین را بدل نیست
 لهذا در آواژ این روز که آن بی بهره جوهر دانش بکورش آمده
 اورا بحسن تدبیر دستگیر نموده خلیق را از شر شورش و انصافش
 رهانیدند و چون بودن او همراه موکب ظفر پناه بمقتضای مصلحت
 نبود بصواب دید رای صائب بعد از دوپاس شب آن تیره روز فتنه
 اندوز را بعمد ندربان دولت خواه شیخ میر پورده و دلبر خان را
 با جمعی همراه کرده بقلعه سپهر بنیاد شاهجهان آباد فرستادند
 که آنجا پای بند زندان مکات بلعد بالجمله روز دوم وقوع این
 قضیه که دران منزل فیروزی اثر مقام بود راجه جیسلکه که برهبری
 بخت بیدار از همراهی سلیمان بی شکوه تخلف ورزیده متوجه
 سد اقبال گشته بود دولت اندوز تسلیم آستان جاه و جلال گشته
 بعنایت خلعت خاص و شمشیر مرصع و فیل با ماده فیل شرف
 اختصاص یافت و کیر تنگه پسر راجه مذکور که بعد از جنگ دارا

بنابراین هوایی سلطنت در هرش افتاد و از بی دولتی بلاد نفاق و مخالفت در دل پخته مرهمصری خازیدن آغاز نهاد و بعزم فتنه و فساد و قصد سرکشی و استبداد باوجود فقدان خزانه و وجه تنخواه مواجب سپاه در صدد توفیر لشکر شده امرا و بندهای بادشاهی را بانواع اذیت و اقسام ملائمت بجانب خود دعوت مینمود چنانچه جمعی از کوتاه اندیشان ناعاقبت بین که خود خویش را از زیان نمیدانستند به تحریک بی سعادت باو گرویدند و مناصب نامناسب و زواری بی موجب و خطاب های بیجا بمردم بی سرپا داده امابه شورش و سرکشی سرانجام میکرد و دست باسراف و تبذیر کهنه روز بروز بی اعتدالی را از حد میبرد و خیالهای خام و هوس های فاسد نا تمام در سر داشت و بنابراین اندیشه های محال هنگام نهضت ریاست اقبال از مستقر الخلاء اکبر اباد نخست در رفاتت مرکب جاء و جلال تعلل و اسهال و رزیده بهانه ها آغاز کرد و آخر که قرار بهمراهی داد چند روز بعد از جنود مسعود ازان مرکز دولت کوچ کرده همان جا عقب لشکر ظفر اثر آمد و بقاصله چند کروه دور از اردوی همایون نزول گزیده در کمین انتظار فرصت کین بود لجرم در دفع ماده شورش انگیزی و مخالفت او که مودی بفساد حال بلاد و عباد میشد و ازان فتور عظیم در امن و آرامش جهانیان راه مییافت بر پیشگاه ضمیر منیر شهنشاہ عالم گیر این رای دلپذیر جلوه نمود که آن بی ادب محال طلب را بطائف دانش و تدبیر دستگیر نموده بعنوانی که مستلزم فتنه و آشوبی نباشد قنیه و لادبب نمایند و گلشن ملک و دولت از خار انسادش

او آخر حال که فی الجمله از مستی غرور و نادانی بهوش آمده
 بحکم ضرورت دست استشفاع و استمداد بدامن عاطفت و ذیل
 اشتقاق خدیو عطونت پرور قدسی اخلاق زده بود و در پناه حمایت
 شاهنشاهانه در آمده چاره کار در مطابعت و همراهی آن برگزیده
 الهی اندیغیده میخواست که بوسیله شفاعت آن حضرت
 شاهنشاهی در خدمت حضرت اعلیٰ بعد از اداهای خارج و حرکات
 نا هنجار خویش پردازد و ناهموریهای خود را هموار سازد و از
 نادانی و بی خردی ترک اوضاع سابق و اطوار نگوید؛ نالایق
 فکرده تخت و چتر و مائر لوازم سلطنت همچنان با خود داشت
 و شهنشاه دانش پرور کامل خرد این صفاتها را بر جاهلی و خورد
 مالی محمول داشته از کمال بزرگی و دانائی این مراتب را ازو
 در میگذرانیدند و بمقتضای عطفوت و اشفاق و نهایت بردباری
 و حسن اخلاق بر ترقی و مدارا با او سلوک میفرمودند که شاید
 رفته رفته بقیع آن اطوار ناسزاوار متغفن گشته ترک زیاده
 هریها نماید لیکن از آنجا که پرده نخوت و غرور حجاب چهره دانش
 و شعورش گشته بود اصلا او را تنبیه حاصل نشد و از مستی شراب
 غفلت و نادانی بخود نیامد تا آنکه بعد از جنگ دارا بنی شکوه
 و وقوع سوانحی که در مستقر الخلافت اکبر اباد روی داد چون
 دید که امر سلطنت و فرمان روائی باین زیبنده اورنگ جهان کشائی
 قرار گرفته زمام حل و عقد امور خلافت بکف اقتدار خدیو روزگار
 در آمد عرق حسدش حرکت نموده و اغوای خوشامد گویان و تحریک
 فتنه جویان فسیمة سودای غرور و ماله خولیای پندار او گشته

صاحب تعلق داشت فرستاده قلعه آن را بقهر و استیلا با اموال
 و اشیای که از خالصه شریفه سرکار بادشاهی و نواب علیه در آن جا
 متصرف گشت و دست تعدی و تعرض باموال و امقعه مردم
 دراز نموده کارهای نا شایسته پیش گرفت چنانچه محمد شریف
 پسر اسلام خان مرحوم را که از خانه زادان شایسته درگاه خلایق پناه
 و منصوبی مهمات بلد مذکور بود با دیگر متصدیان آنجا محبوس
 ساخت و انواع اهانت و آزار رسانید و علی نقی دیوان خود را
 که از بندهای روحانی بارگاه خلافت بود و بموجب امر اشرف
 اعلیٰ بشفل دیوانی و کفالت مهمات سرکار اوقیام داشت بی صدور
 جرمی و وقوع زلتی بتوهم نفاق و مظنه عدم یکجبهتی بدست خویش
 بقتل رسانیده بانواع خود سری و شورش افزائی پرداخت و علانیه
 بلبل سرکشی و خود رانی نواخت و با وجود قرب جوار باین برگزیده
 لطف پروردگار که جلالت و فرمانروائی خلعتی بود بر قامت
 استعدادش زیبا و خلعت و جهان پیرائی کسوتی بر پیکر اقبالش
 زبیده و رسا و از نوظ ادب پروری و سعادت منشی اصلا تغیر وضع
 نکرده اختیار جلوس بر اورنگ فرماندهی نفرموده بودند پیرین
 جرأت و خیرگی اقدام نمود و بعد ازان که کذب آن اخبار موافقه
 ظاهر شد و بتحقیق پیوست که حضرت اعلیٰ را اگرچه بیماری
 طاری گشته وضعف و تنور عظیم در قوی رفته اما هنوز شمع حیات
 با برکت آن حضرت در انجمن همتی فروزان است از آنجا که
 هوای خود سری در سرش جا گرفته مدعوش لذت سلطنت
 عاریتی شده بود تغییر اوضاع نا پدید نداد و طرفه تر آنکه در

میخواهد و پیوسته دعوی گیشان فتنه جو و شرکت اندیشان محال
 طلب را حرمان نصیب مطلب ساخته چمن دولت و ریاض
 شوکتش را از فخل بی ثمر وجود این گزره باطل پژوه پیرایش
 میدهد تا نهال جاه و استقلالش در کنار جویبار کمال قد کشیده
 جهانیان در سایه حمایتش مرفع نشینند و از شاخسار مکرمتش
 میوه عدل و انصاف چینند چنانچه پرتو ظهور این معنی از فتنه
 جوئی و تبه رائی مراد بخش نادان و دستگیر شدن او بصر پنجه
 تلقبیر و اقبال والی خدیو جهان بر صاحت ضمیر آگاه دلق روشن
 و تابانست تفصیل این اجمال آنکه چون آن تهی دست نقد شعور
 را بمقتضای خاصی و نادانی و غرور دولت و جوانی دماغ هوش
 از خودای تمنای مملکت و جهان بانی آشفته بود و از خام طمع
 همواره این پندار محال در سر داشت که بعد از حضرت اعلی
 دعوی وراثت ملک و سلطنت از پیش خواهد برد و فرمان رائی
 و سربر آرائی هندوستان باو خواهد رسید لاجرم در مبادی منوج
 عارضه آن حضرت که بشامت تبه رائیهای دارا بی شکوه خبرهای
 موحش کشور آشوب در اطراف و اکناف مملکت شیوع یافته بود
 در گجرات بمجرد استماع این خبر شورش اثر بی تحقیق حال
 و اندیشه مآل از بلخوصلگی و تنگ ظرفی رایست استقلال و استبداد
 انراخته بر تخت نشست و خود را بمرورج الدین ملقب ساخته
 اسم سلطنت بر خویش بست و خطبه و مکه بنام خود کرد و فوجی
 به بلدر صورت که در آن وقت باقطاع پرده آرای هودج عزت نور
 افزای شبستان ابهت ملکه قدسی نقاب حور هید احتجاب بیگم

مفسدان دعوی کل پیرایش پذیرد مدعیان باطل گرایش را فلک
پیوسته زهر حرمان مدعا جشانده و همچشان باد پیمایش را گردون
مدام غبار ناکمی در چشم امید افشانده بلخرد نغنه پروری که از
سلسله انقیادش برآمده راه خود مری پیماید سلسله تنبیه
روزگارش پای فرماید و کوتاه اندیش سبکسری که سر از ربقه
اطاعتش کشیده آهنگ بالا دوی نماید پپای خود گرفتار بند
تقدیر آید بدمصنئان انجمن غرور را حاقی اقبالش هم در اول بزم
از پا در اندازد و بی ادبان بماط نخوت را نامح تدبیرش پند از
حبس و بند مازد متانت قوت رایش خام طمعان دعوی پیشه را
به بختگی برزمین ایدار زند و درست نقشی بخت و الایش کیچ
باز ان لفاق اندیشه را در ششدر مکنات انگند * نظم *

چو بخشد حق یکی را سربلندی * دهد ز اوصاف خویش بهره مندی
ز لطف خود توانائیش بخشد * بملک و جاه یکنائیش بخشد
بلی آنکس که ظل ذوالجلال است * شریکش چون شریک محال است
شهنشه فرد می باید در اقلیم * در یکتا بود در خورد دیهیم
شاهد صدق این تقریر صورت حال خجسته مال گیتی خدیو عالمگیر
است که چون انبریدگار جهان بمقتضای حکمت بالغه منشور
ربامت کبری و خلافت عظمی را بنام نامی او رقم سعادت کشیده
و ذات قدسی خصالش را در صفات جمال و جلال بذات بیهمال
خویش تشبیه بکمال بخشیده لاجرم آن یگانه دودمان اقبال را که
مظهر اتم ظل الهی و مصداق اکمل شاهنشاهی است بصفت تفرد
و یکنائی در خلافت و فرمان روائی از نقص مشارکت اغیار مبرا

موار بمنصب سه هزارى در هزار و پانصد سوار و خواصخان باضافه
پانصدى پانصد سوار بمنصب سه هزارى در هزار سوار مباحى
گردیدند و مید شیرخان بلوچ بقوچدارى سرکار ترهت منصوب
گشته باضافه پانصدى سه صد سوار بمنصب سه هزارى هزار و
پانصد سوار سرنراى اندوخت و بعنايت علم لوى امتياز برانراخت
و عبد الله بیگ ولد علیمردانخان مغفور و اعتماد خان که در سلک
همراهان سلیمان پى شکوه بودند عزیمت بوس دریانته مشمول
مراحم خسروانه گشتند •

ذکر مراتب زیاده مری و محال جوئی

مراد بخش جاهل نادان و دستگیر شدن او

به یمن تدبیر و اقبال والای خدیو جهان

از آنجا که امر جلیل سلطنت و شهنشاهی و شغل نبیل خلافت
و گیتی پناهی که ظل خورشید عظمت و جلال الهی است مانند
شان الوهیت و مرتبه ربوبیت مستدعی عدم سهم و انهاز است
و صدق کریمه [لَوْ كُنْ فِيهِمَا إِلَهٌ] بمشرب و افغان اسرار نظام کل
شامل نشاتین حقیقت و مجاز حکمت و مصلحت پیرای ایزد
جهان آرا در نظم مصلحت وجود و کارخانه تکوین چنین تقاضا نمود
که والا قدر سعادت مندی که بغرور این رتبه بلند و منزلت آسمان
پیوند مستعد گشته از پیشگاه کبریا قامت سعادت به تشریف این
موهبت علیا بیاراید ماحمت حریم دولتش از غبار معاصمت و
مشارکت اغیار سترده آید و گلشن جاه و حشمتش از خار نزاع

و جمدهر مرصع و باضافه هزارى هزار سوار به منصب پنج هزارى
 پنجهزار سوار مطرح انظار مكرمت شد و عبد الله خان ولد سعيد خان
 بهادر مرحوم كه او نيز از سليمان بى ملكو جدا شده بود احرار
 سعادت ملازمت اشرف نموده بعنايت خلعت و خطاب سعيد خانى
 و ديگر عنايات خسروانى مباحى گرديد و سيد عبد النبي ولد خاندوران
 بهادر مرحوم خلعت يافته به اله آباد مرخص شد كه در ملك
 كوميان مهين برادر خود باشد و صف شكن خان بمرحمت اسپ
 و انعام بيست هزار روپيه سرفرازي يافت و بيست هزار روپيه
 بچندى ديگر از ملازمان ركب دولت انعام شد درم ماه فرخنده
 نال شوال آن روى قصبه متبرا از سايه سنجق جهانكشا فروغ
 آگين شد و چون اين روز عشرت افروز موانق ميزدم تير
 بود كه روز عيد كلانى است در منزل مذكور دگر باره جشن طرب
 و نشاط ترتيب يافته آئين كامرانى و كام بخشى تازه شد و چنانچه
 درين دولت ابد طراز معهود است امراى نامدار و عمدهاى
 آفتان بهر مدار صراحيهاى مرصع و ميلكار پراز گلاب و عرق
 فتنه و بهار گذرانيدند و از زبان حال باهنگ اين دعا ترانه
 مرا گشتند *

فرخنده بود چو عيد هر روز و شبت * بى نيل امل مباد دست طلوت
 تا هر عرق فتنه بود شينه چرخ * هر باد صراحي ز گلاب طربت
 و درين روز خجسته بيماري از بندهاى آستان جلال ملتزمان ركب
 اقبال باضافه منصب و ديگر عطايا و مواهب فيض اندرز عاطفت
 بادشاهانه گرديدند از آن جمله سعيد خان باضافه پانصدى پانصد

و روز عید که از منزل سلیم پور کوچ میدهد نوئیان نامدار و امرای
 عالی مقدار و سائر بندگان اخلاص منش عقیدت شعار بجناب
 والای سلطنت و سده آسمان سالی خلافت حاضر گشته به تسلیمات
 تهنیت تارک آرای سعادت گردیدند و بتقدیم آداب مبارکباد
 این روز سعید که مقدمه هزار عید امید بود رسم بندگی بجا آوردند
 و آن روز سه کروه طی گشته نزول اجلال شد و دران فرخنده روز
 جهان افروز عاطفت بادشاهانه عمده السلطنة القاهرة خان جهان
 را که حضرت اعلیٰ بعد از هزیمت یافتن دارا بی شکوه چنانچه
 گذارش یانت باغواوی و افساد آن فتنه پزوه مورد بی عنایتی ساخته
 از منصب و جاگیر عزل فرموده بودند منصب جلیل هفت هزار
 هفت هزار سوار دو اسبه و سه اسبه و عطای خلعت خاص و چمدن
 مرصع و شمشیر خاصه نوازش نموده بخطاب والای امیرالامرائی
 بلند نامی بخشیدند و محالی که دو کرور دام جمع آن بوده
 برهم انعام مکرمت فرمودند و خانخانان بهادر بپه مالک بعطای
 خلعت خاص و انعام دولک روپیه و محالی که دو کرور دام جمع
 آن بود کامیاب مواهب بادشاهانه گردید و خلیل الله خان بمرحمت
 خلعت و اسب با هزار طلا و اعتقاد خان بعنایت اسب و فیل
 مرغرازی اندوختند و دلیر خان که بیادری بخت از تبعیت
 و همراهی سلیمان بی شکوه تخلف ورزیده بود شرف اندوز تقبیل
 سده اقبال گشته بعطای خلعت فاخره و اسب باساز طلا و شمشیر

هزارى پانصد هزار چهار هزارى دو هزار هزار معزز نموده هنگام
 رخصت او را بعنایت خلعت و اسب و انعام سی هزار روپيه
 فواختند و درین هنگام تابنده گهر درج دولت درخشنده اختر
 برج سلطنت بادشاه زاده والا گهر محمد معظم را که در دکن بودند
 بارسال خلعت خاص هرف اختصاص بخشیدند و مهابت خان
 صوبه دار کابل وزیر خان صوبه دار خاندیس و سیدات خان ناظم
 امور دار الخلافت شاه جهان آباد و سعادت خان قلعه دار کابل
 را بعنایت ارسال خلعت مرفراز گردانیدند و کنور لال سنگه
 پسر را فاج سنگه که از وطن رسیده باستلام سده سنبه ناصیه
 امروز طالع گردید و بمرحمت خلعت فاخره و یک عقد مروارید
 و سرپیچ و طره مرصع کام یاب عزت شد و عاطفت بادشاهانه
 از حر نوازش رانا را بارسال سرپیچ مرصع گران بها سرفراز ساخت
 و فیض الله خان از تغیر نوازش خان تور بیگى شده مطرح انوار
 التفات گردید و سید مظفر بارة ولد شجاع خان مرحوم بخطاب
 پدر خویش بلند نامی یافت و خواجه نور که از بندهای درگاه
 آسمان جاء بود بخدمت گذاری اعلیٰ حضرت تعیین یافته مخاطب
 به معتمد خان گشت و خلعت و اسب و نیل بار عطا شد و چون
 ماه مبارک رمضان بهزاران فرخندگی و فیروزی منقضى گشت
 شب چهارشنبه یازدهم تیر هلال خجسته فال عید الفطر از انق
 سعادت طلوع نموده عرصه جهان را بانوار بهجت و شادمانی و لوامع
 عشرت و کامرانی چون مشرق خورشید نورانی ساخت کوس طرب
 و عادیانه نشاط بنوازش درآمد و رسم عیش و آئین طرب تازه گردید

یادشاهانه مراد بخش رابه بخشش دو صد و سی و سه مراسم نواخت
و بفتح جنگ خان و کار طلب خان و رشید خان هر کدام بیست
هزار روپیه و مید مظفر خان پانزده هزار روپیه و برنادر خان و دتازجی
هر کدام ده هزار روپیه و باخلاص خان و مقیم خان و سید نصیرالدین خان
دکنی و زبردست خان و اسماعیل خان نیاززی و سکندر و وهیله و ترمکچی
و ناناچی بهونسله و رستم راو و اود احترام هر کدام پنج هزار روپیه و علی
هذا القیاس به بسیار بندها عطا شد بیست و هفتم موکب جهان نوره
از گهاٹ سامی باحتراز آمده نواحی جلال آباد مضرب مرادقات جلال
گهت و روز دیگر دران سرمنزل همایون اتفاق اقامت افتاده فردای
آن نزدیک باغ سلیم پور منزل گاه دولت شد و سلج ماه مبارک که
موکب ظفر اعتصام در آن فرخنده منزل مقام داشت رای عالم
آرای شهنشاه عدو بند کشور کشا چنان اقتضای نمود که فوجی از
عساکر اقبال به تعاقب دارا بی شکوه خسران مآل که هنوز هوای
فهاد اندیشی و کینه جوئی در سر داشت و بقصد سرانجام احباب
تدارک متوجه پنجاب گشته بود تعیین فرموده آن تیره بخت تباه
روزگار را در هیچ جا فرصت ثبات و قرار و مجال اعداد مواد فتنه
و پیکار ندهند بنابراین بهادر خان را با گروهی از مبارزان جنود
نصرت به تعاقب آن بدعاقبت معین ساختند و منصبش را باضافه

(۵ ن) و چندین از امرای عتبه سلطنت و بندهای محتصر

خدمت بانعام دولک روپیه کم یاب ساخت •

(۶ ن) تربنگچی و با یاجی بهونسله و رستم راو و ادرابیرام الخ •

مقصود خیزامت و قبل ازین باقطاع رستم خان تعلق داشت بجایگزین
 قاسم خان مطا فرمودند و اررا بعنایت خلعت و اسب و فیل امتیاز
 بخشیده رخصت آن صوب نمودند و ذوالفقادر خان که بحرامت قلعه
 معقور الخلافت تعیین یافته بود بعطای خلعت و اسب و فیل و
 نقاره و انعام شصت هزار روپیه و اسلام خان که بخدمت بادشاهزاده
 محمد سلطان مقرر شده بود بمرحمت خلعت و انعام سی هزار
 روپیه و هریک باضافه منصب مورد انتظار عاطفت گردیده مرخص
 شدند و ارادت خان بصوبه داری اوده معین گشته باضافه هزار و
 پانصدی هزار و پانصد سوار بمنصب سه هزار و سی هزار سوار
 از آنجمله هزار سوار دو اسبه و سه اسبه والا رتبه گردید و بمرحمت
 نقاره نوازش یافت و مختار خان بفوجداری سرکر ناندیر تعیین
 یافته باضافه پانصدی بانصد سوار بمنصب سه هزار و سی هزار و
 پانصد سوار تارک افتخار برانراخت و عبد النبي خان بفوجداری
 اقاوه تعیین یافته مشمول مراحم خمرروانه گردید و هوشدار خان
 بخدمت داروغگی غسل خانه از تغییر خانه زاد خان خلعت
 سرفرای پویشد و قلندر بیگ بقلعه داری کلیان منصوب گشته
 بخطاب قلندر خانی و داراب برادر مختار خان از کومکیان دکن
 بخطاب خانی و میر بها دردل برادر دیگرش بخطاب جان میار
 خانی نامور شدند و شفقت الله ولد سزادار خان مشهیدی که پدرش
 چندینی قبل ازین در صوبه بهار و دیعت حیات مستعار سپرده بود
 بخطاب پدر خویش مخاطب و از اصل و اضافه بمنصب هزار و
 سی هزار و پنجاه سوار کامیاب نوازش گردید و هم درین اوقات عاطفت

آب چون براه بوریه و مهارن پور برجناح تعجیل خود را در مهربند یا
 قهقور باو برسانند و سرانجام احوالش بعد ازین گذارش خواهد یافت *
 از سوانح این ایام تعیین یافتن خاندورانست با برخی از عساکر
 گیهان متان به تسخیر قلعهٔ اله آباد - چون بمسامع علیه رسید
 که سید قاسم باره که از جانب دارا بی شکوه بحکومت آن صوبه قیام
 داشت باوجود اطلاع بر کیفیت حال آن خسران مآل و حقیقت
 اقتدار و استقلال این برگزیده ذوالجلال تونیق ملوک طریق عبودیت
 و دولتخواهی نیانده سر بر خط انقیاد نمی گذارد و بومومعه خیالات
 فامد و اندیشه‌های خام قلعهٔ اله آباد را که در مخالفت و حصانت
 شهره ایام است استحکام تام بخشیده بامنتظار صانت و محکمی
 آن حصار استوار راه کجروی و خلاف می سپارد لجرم عنم تسخیر
 آن پیش نهاد خاطر انور گیتی خدیو ممالک ستان گشته درین
 هنگام خان مذکور را بانوجی از جنود منصور بدانصوب معین
 فرمودند که اگر سید قاسم از خواب غفلت بیدار شده بصلاح کار و
 حسن مآل راه برد و بی تعلل و درنگ و ارتکاب جدال و جنگ قلعه
 را تسلیم کند آن را بتصرف در آورده سید قاسم را بجناب والی
 خلانت فرمند و خود بحکومت و نظم مهام آن صوبه قیام نماید و
 اگر از کوتاه بینی و محال اندیشی در مقام مرکشی و نگاهداشت
 قلعه باشد بمحاصره آن پرداخته بقهر و احتیاج مفتوح سازد و خان
 مذکور را هنگام رخصت بعنایت خلعت خاص و امپ و فیل نواختند
 و از منصبش که پنج هزاری پنجهزار موار بود دو هزار سوار دواپه
 و سه اسبه مقرر ساختند و هم درین ایام مراد آباد را که از محال

و چهارم عمارات دولت خانه گهاٹ عامی از فرقدوم اقدس گرامی
گشت و موکب مسعود در آن فرخنده منزل نیز دو روز اقامت
نمود درین خجسته هنگام از تقریر منہیان فرخنده پی خبر نزار
دارا بی شکوہ از دہلی معروض حجاب بارگاہ خلانت شد چون
توقف او در آنجا چنانچہ گزارش یافت بامید رسیدن سلیمان
بی شکوہ و مہارہ همراه او بود و آنہا در آن نزدیکی نرسیدند و بہ یقین
میدانست کہ خدیو دور بین دانش آئین از استماع خبر توقف
و ننگہ مگالی او در دہلی بقصد دفع آن خمیر مایہ فساد رایت
عزیمت بصوب دارالخلانت شاہ جهان آباد خواهند افراشت اورا
در آنجا مطلق العنان و خلیع العذار نخواهند گذاشت و اگر
بیش ازین اقامت و درنگ گزیند شاید پسر او باو ملحق نشود
و جفود اقبال متوجہ استیصال او گردد و از آنجا کہ موسم ہر شگل
در رسیدہ بود این اندیشہ ہم داشت کہ مبادا از کثرت بارش و وفور
گل و لای راہ مفر مسدود گشتہ رسیدن بلاہور کہ آنرا گوشہ عانیت
و محل امینست خویش می اندیشید صورت نہ بندد و مقارن اینحال
آواز توجہ رایات جاہ و جلال از مسقر اورنگ سلطنت بصوب دار
الخلانت شنید لہذا دگر بارہ مغلوب رعب و ہراس گشتہ دل از
پہن دہلی برگرفت و بیست و یکم ماہ رمضان از آنجا رخصت
الدبار بر بستمہ روانہ لاہور شد و کیفیت حال کثیر الاختلال خود
بسلیمان بی شکوہ و باقی بیگ مخاطب بہ بہادر خان نوکر خود
کہ اورا اتالیق آن باطل بیجوہر و صاحب اختیار لشکر ساخته
ہمراہش کردہ بود اعلام نمودہ بآنها نوشت کہ اگر توانید از انروی

فیل و دو اسب عربی و شصت اسب ترکی و انعام دولک روپیه
 نواختند و اسلام خانرا بخدمت اتالیقی آن نهال گلشن دولت
 و فاضلخان را بجهت خدمت اعلیٰ حضرت و پرداخت مهمات
 بیوتات و رتق و فتق امور کارخانجات سرکار خاصه شریفه که اکثر
 در آن مرکز حشمت بود و ذو الفقار خان را بحراست قلعه مبارک
 مقرر نمودند و تقریخان را که در معالجه حضرت اعلیٰ معالی
 جمیل و تدابیر لایقه بظهور رسانیده بمزاج اشرف اعلا شده بود حکم
 فرمودند که در خدمت آن حضرت بوده بعلاج بقیة کونت و تدبیر
 محکم مزاج مقدس قیام نماید و اورا بعنایت خلعت خاص و
 جمدهر مرصع باعلاقه مروراید و انعام سه هزار اشرفی کامیاب مراحم
 بادشانه گردانیدند و بیست و دوم ماه مبارک رمضان فتح و ظفر
 همرباب و نصرت و اقبال هم عنان بعزم دار الخلافه شاه جهان آباد
 از محبقر مربر سلطنت ابدی بنیاد نهضت نموده موضع بهادر پور
 را از انوار فیض نزول فروغ میمنت بخشیدند و درین روز نوگل
 حدیقه سلطنت تازه نهال گلشن عظمت بادشاه زاد ارجمند عالی
 تبار ستوده شیم محمد اعظم بر موجب فرمان خدیو جهان بخدمت
 جد امجد والا مکان شتافته باحراز شرف ملازمت آن حضرت سرمایه
 دولت و معادت برگرفتند و پانصد مهر و چهار هزار روپیه بطریق
 نذر گذرانیدند حضرت اعلیٰ بدیدار قره باصره دولت و کامرانی مسرت
 و شادمانی اندوخته آن ثمره الغواد سلطنت و جهانبانی را در آغوش
 عاطفت و مهربانی کشیدند و بانواع عنایات و مراحم نوازش نموده
 رخصت معاودت بخشیدند و هورز دیگر آنجا مقام شده بیست

ویداد خلاف مرغوب و منافی مطلوب آن حضرت بود و مع هذا از آن جانب امری که محرک و ملهمه جذبان ملاقات باشد بظهور نپیوست لا جرم خدیو دقایق شغاف دانش آئین باوجود این مراتب و مقدمات بادی ملازمت شدن را بی لطف دانسته بحکم تقاضای حال ترک آن عزیمت که قبل ازین مرکوز خاطر قدسی شیم بود نمودند و چون در خلال این احوال خبر توقف دارا بی شکوه در دهلی و مراتب فتنه مگالی ار چنانچه سمت گذارش بانت بمصامع جاه و جلال رسید و دفع ماده شورش و فساد و قطع ریشه خصومت و عنادش بر ذمه همت علیا لازم بود و تهران و تاخیر در آن خلاف آئین رای و تدبیر مینمود کفایت شر آن بد اندیش وجه عزیمت جهان کشا ساختند *

نهضت موکب مسعود از مستقر سلطنت خدا داد
 بصوب دار الخلافه شاه جهان آباد و شرح سوانح دیگر
 چون رای عالم آزایی و همت مملکت پیرای حضرت
 شاهنشاهی بانتضای مصلحت دولت و اقبال عازم این نهضت
 همایون فال گشت بر خاطر ملکوت ناظر چنین پرتوانگند که مهین
 شعبه دیوچه جاه و جلال گزین باره نهال حشمت و کمال بادشاهزاده
 عالیقدر محمد سلطان را با جمعی از جنود قاهره در مستقر
 الخلافه اکبر آباد گذاشته خود با بقیه مواکب گردون شکوه متوجه
 مقصد کردند لجرم آن و الا نژاد را بنظم امور آن مقر اورنگ خلافت
 معین ساخته بمرحمت خنجر مرصع با علاقه مروارید و دوزنجیر

مجبور و مغطورست تسویل و اغوای اورا فی الجمله تأثیری از بعض اطوار آن حضرت نیز مستنبط میگشت مجمله بعد از دفع فتنه آن باطل ستیز شورش انگیز که ساحت سرایستان سلطنت و اقبال از خار وجود شرآمودش پیرایش یافت و حریم کعبه جاه و جلال از پرتو ماهیچه رایت منصور نروغ سعادت پذیرفت خدیو بیدار بخت سعادت نصیب را از کمال خلوص نیت و صفای طوبیت مکنون خاطر فیض پیرا و پیش نهاد اراده والا این بود که در ساعتی مسعود احرار از ملازمت حضرت اعلی نمایند و بتقدیم مراسم اخلاص و عقیدت در اعتراضی خاطر اشرف کوشیده اگر بمقتضای بشریت از رهگذر وقوع حوادث و وقایع که بحکم ضرورت رویداد غبار بر آئینه ضمیر مهرانور باشد آنگاه مشافهه بی توسط اغیار بسر آستین اعتذار بزدایند تا بالکلیه غایله حجاب مرتفع شده مصانات تام حاصل آید لیکن چون آن حضرت را کمال توجه و التفات بحال خسران مآل دارا بی شکوه بود و بتسویلات و تزویراتش فریفته شده سر رشته صواب اندیشی از کف گذاشته بودند و بجهت رعایت جانب او چشم از صلاح دولت و اقبال پوشیده همگی در اصلاح حال آن فساد اندیش فتنه گر و تربیت آن نهال بی بر و نخل بی ثمر میکوشیدند چنانچه باوجود ظهور آثار بیجوهری ازان ناخلف دردمان سلطنت و سروری که صورت بیدولتی و حقیقت بیحاصلی او مشهور عالمیان گردید هنوز آن حضرت را اثر توجه باطن نسبت بآن ظاهر البطلان معلوم می شد و سنوح اموری که بانضای تقدیر ربانی و مشیت یزدانی

و نفوذ و اجناس و امتعه و ذخائر امرا دراز نموده در هر جا هر چه
 میبایست تصرف مینمود و چون بسلیمان بی شکوه پسر بزرگ خود
 که بموجب ظلم او با لشکرها از پتنه می آمد و بامرای عتبه
 خلانت که همراه او بودند نوشته بود که ازان طرف آب چون رو
 بسمت دهللی آورده بر جناح سرعت و استعجال باو ملحق شوند
 انتظار میدن پسر با آن لشکر میکشید و این هوس فاسد نا تمام در
 دیک سو دای خام می پخت که بعد از رسیدن آن گروه که هر دو
 لشکر یکجا شود و مواد شوکت و قدرتش تزايد پذیرد دیگر باره لوای
 نساد افراشته صف آرای کین و عناد گردد و اگر چه میل خاطر
 امرای خیر اندیش دولتخواه و انجذاب قلوب کافی لشکر و سپاه
 باین پایه افزای اوزنگ عظمت و جاه از دیرگاه میدانست لیکن
 از روی مکیدت و شرانگیزی که پیومته بنای معامله او بران
 بود خفیه بخطوط و استمالت نامهای فریب آمیز عمدها و ارکان
 دولت حضور و امرای صوبه جات و حکام ولایات را از نزدیک و
 دور به نافرمانی و مخالفت و عدم انقیاد و اطاعت خدیو جهان
 اغوا نموده بجانب خود دعوت مینمود چنانچه آثار شرارت و انصاف
 او از اوضاع گروهی که نقد عبودیت شان ناقص عیار اخلاص بود و
 بر کسوت عقیدت طراز خلوص و یکرنگی نداشتند لایع می شد
 و همچنین بنوشتهای نساد انگیز پنهانی در وسوسه و اغرای اطن
 حضرت میکوشید و از آنجا که نهاد آدمی بر پذیرتن نقوش
 و سوس و قبول آثار تخیلات خاصه آنچه در لباس نیک خواهی و
 خیر اندیشی جلو غلط نما کرده خرد آشوب و دانش فریب گردد

مرحمت گردید بپست و یکم که همان منزل دل نشین از فر نزول
برازنده اورنگ دولت و دین فیض آگین بود تجدید مراسم کام
بخشی و عطا گستری نموده بسیاری از بندهای عتبه خلافت را
بمراحم خسروانه نواختند از انجمله طاهر خان باضافه هزارى دو هزار
و پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزارى و پانصد سوار
و قباد خان باضافه هزارى پانصد سوار بمنصب دو هزارى دو
هزار و پانصد سوار مر بلند گردیدند *

اکنون کلك حقایق ارقام بذکر شمه از حال دارا

بى شکوه نگویده فرجام تمهید کلام نموده بنگارش

مآثر اقبال دشمن مال خدیو جهان مى پردازد

آن رانده کشور دولت و عافیت بعد فرار معتقر خلافت اکبر آباد
با قریب پنجهزار سوار چهار دهم ماه رمضان خود را بدلهلی رسانیده
در قلعه بابر شهر کهنه که بمناسبت خرابی و بی رونقی شایان نزول
لو بود مانند چند بوبرانه فرود آمد و چون شهنشاہ توفیق سپاه بعد
از وقوع فتح و فیروزى از کمال مروت ذاتی و نقوت جبلی که شیمه
قدسیه آن حضرت است تعاقب آن بد عاقبت روا نداشته انواع نصرت
قرین بتکامشی او تعیین نفرمودند و یکچند رایات ظفر پیوند در مستقر
خلافت توقف نمود آن کوتاه اندیش باطل پژوه را بتازگی وسوسه
دیو پندار و همنمون وادی ادبار گشته خیال محال تدارک و اندیشه
خام انتظام در سر افتاد و بقصد سامان نفع و جنگ در دهلی
بساط توقف و درنگ گسترده بسر انجام سپاه و لشکر پرداخت و
دست تعرض باشیا و اموال و اسپان و انیال سرکار خامه بادشاهی

جهان سر بر سر در پناه تو باد * مرد شمنان خاک راه تو باد
 و منزل دارا بی شکوه که باشاره والا پیشکاران پیشگاه سلطنت آنرا
 از گود بیرون رفته به بسط بساط دولت و معادت آرامته بودند
 نبض اندوز نزل همایون گردید و درین روز عالم امروز آفتاب
 مرحمت سایه نور الجلال از اوچ مکرمت و افضال پرتو تربیت و توجه
 بر احوال امرا و بندهای آستان خلافت افکنده جمعی کثیر بمواهب
 عالیه و مراتب ارجمند کامیاب و سر بلند گشتند از آنجمله عمده الملک
 خلیل الله خان که سابق پنج هزاری پنج هزار سوار از آنجمله دو
 هزار سوار دو امپه و سه امپه منصب داشت بمنصب والی شش
 هزار شش هزار سوار دو امپه و سه امپه بلند رتبه گردید و
 محمد امین خان بخد مت جلیل القدر میر بخش یگری والا پایگی
 اندر خسته بمرحمت خلعت خاص اختصاص یافت و تربیت خان
 باضافه هزار و پانصدی دو هزار سوار بمنصب چهار هزاری چهار
 هزار سوار سر فرار گشته بنظم مهام بلند طبعه اجمیر معین شد و
 خان زمان باضافه دو هزاری بمنصب چهار هزاری دو هزار سوار
 و عطای نقاره مورد نوازش شده بقلعه داری ظفر آباد سر بلند
 گشت و احمد خان بخش دوم باضافه پانصدی بمنصب سه هزاری
 هزار و پانصد سوار و فیض الله خان باضافه هزاری بمنصب سه
 هزار و پانصد سوار و پانصد سوار پایه عزت برانراخت و اراد تخان ولد
 اعظم خان گلن که چندی پیش ازین در زمان اعلیٰ حضرت از
 منصب معزول شده بود درین هنگام عنایت بادشاهانه شامل
 حالش گشته بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار مورد

و امپران و نقود و غیرها مورد نوازش گشتند بیستم که عزم دخول بمستقرار رنگ حشمت پیش نهاد خاطر ملکوت ناظر گشته بود
 ریات نصرت طراز از باغ نور منزل باهتر از آمده مراد بخش را چون
 هنوز اثری از زخم و آزارش باقی بود حکم شد که در همانجا که بود
 اقامت داشته باشد و خدیو جهان دار جهان متان قرین تائید ربانی
 و فرآسمانی از آن بستان سرای دولت و کام رانی که مدت نه روز
 از فیض نزول اشرف کامیاب حضرت و نصارت بود با بخت بلند
 و اقبال آسمان پیوند بر نیلی ابر خرام میهر مانند سوار گشته لوای
 توجه بشهر انراختند *

* نظم *

ظفر از یمین نصرتش از یسار * فلک یاور و اختر و بخت یار
 زمینی تابع و آسمان پیروش * نشان جم و شان کیخسروش
 خلیق را از مشاهده خورشید جمال عالم آرای شهنشا جهان و
 بادشاه نوجوان دید؛ امید تازگی و روشنائی پذیرفت و جمیعت
 و آمودگی که بیگانه و حشت سرای دلها شده بود دگر باره با خواطر
 پریشان طرح الفت و آشنائی افکند ساکنان مستقر الخلافت چون
 از میامن الطاف بیکران و مآثر عدل و رانت بی انداز خدیو
 زمان جان نوحیات تازه یافته بودند و از خورد و بزرگ بشکر آن
 نعمت منرک از هر گوشه زبان بدعا و ثنا کشودند و بلسان حال
 مضمون این مقال ادا نمودند *

خدا یاورا مملکت پرور * سکندر سریرا جهان داور
 ز آدم بمیراث عالم ترامت * جهان بادشاهی مسلم تراست
 مهین گوهر سلک آدم نوئی * بهین میوه باغ عالم توئی

ز سر اهل قلم و ارباب محاسبات جبهه سالی متبذیه علیه گشت و
 برخی از مراتب ملک و مال که درین مدت انواع نفور و اختلال
 بقواعد آن راه یافته بود بعرض اشرف این واقع رسوم ملطفت و
 فرمان روائی و دانای اسرار خلافت و جهان پیرائی رسانیده دران
 ابواب باحکام کرامت نظام که امور دین و دولت و مهام ملک و
 ملت را سرمایه رونق و انتظام بود مامور و مسترعد گردید و از
 غرق این ماه مبارک اثر که در معنی غرق شهر نصرت و ظفر بود
 تا این تاریخ میمنت گستری جمعی کثیر بمراحم و عنایات شهنشاه
 عدو سوز دوست پرور کامیاب و بهره‌ور شدند از انجمله تابنده گوهر
 محیط حکمت گرامی ثمر فہال خلافت بادشاه زاده والا قدر محمد
 سلطان بمرحمت جیفه و خلیج مرمع با علاقه سروارید و دو زنجیر
 نیل فوازش یافتند و از خزانه مکرمت و احسان شهنشاهانه بیست
 و شش لک روپیه بمراد بخش عطا شد و خانخانان بهادر مہد ماکر
 که بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار سرفراز بود مجموع
 تابندگان او دو اسب و سه اسب مقرر گشت و زبد نوئیغان درست
 اخلاص شیخ میر بمعنایت خلعت خاص اختصاص یافت و شجاعت
 خان خلف خانخانان که منصب سه هزار و دو هزار سوار مریندی
 داغت بمنصب پنج هزار و پنج هزار سوار کامیاب عنایت و رعایت
 بادشاهانه گشته مخاطب بخان عالم گردید و تنج جنگخان باضافه
 پانصدی پانصد سوار به منصب سه هزار و دو هزار و یک
 تاز خان باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزار و دو هزار
 سوار مباہی گشتند و علی هذا القیاس جمیع بندها بمعنایت خلعت

کامیاب ملازمت جد امجد والا جناب گردیدند و درین تاریخ شریف
 میرک و جمعی دیگر از بندهای سده خلافت شرف زمین بوس
 بارگاه جلال یافته بغایت خلعت سرفراز شدند و نوزدهم پرده آرای
 هودج عزت زینت انزای مشکوی ابهت ملکه خورشید احتجاب
 تقدس نقاب بیگم صاحب بموجب امر اعلیٰ حضرت پباع نور منزل
 آمده ادراک ملاقات همایون نمودند و زیدۀ امرای منیع الشان
 جعفرخان که منصب جلیل القدر وزارت کل بار مغرض بود و
 تقریخان که در پیشگاه سلطنت نهایت قرب و منزلت داشت
 سعادت اندرز ملازمت اشرف گشته بعطای خلعت خاص اختصاص
 یافتند و همچنین دیگر امرای عالیمقدار و ارکان دولت پایدار و
 سایر ملازمان عقبه خلافت بجناب والا و آستان معلی شنانده فوج
 فوج روی امید بدرگاه عالم پناه آوردند و در گریاس گردون اساس
 جهانی از اصناف خلق و عالمی از فرق فاس فراهم آمد و گیتی
 بخدیونك سریر عالمگیر بر مسند عظمت و اقبال جلوس اجال
 فرمودند خلیق را که امیدوار دولت ملازمت فایز الانوار بودند بارعام
 دادند و طوایف انام بومیلۀ بخشیار عظام و ایستادگان بساط فلك
 احترام آداب ملازمت و قواعد تهنیت بجا آورده باشاره والا میر
 توزکان مرتبه دان و یساروان پایه شناس بروفق درجات و مراتب
 و بر حسب تفاوت مناصب هر کدام را درجا و مقام مناصب
 باز داشتند و همگی در خور رتبه و حالت خوبش مورد الطاف گشته
 رایت عزت بارچ کامرانی انراشتند و رای رایان که بحسن کفایت
 و کردانی سر دفتر اهل دیوان بود با جمیع متصدیان دیوانی و

نشان شد و خدیو زمان جواب مطلب بوماطت فاضلخان بخدمت
 اعلیٰ حضرت پیغام نموده خلیل الله خان را بنابر بعض مقتضیات
 مصالح ملطنت و جهان بانی در ملازمت اشرف نگاهداشتند و
 میرمیران خلف خان مذکور و مالوجی دکنی و جمعی دیگر از
 ملازمان مدد خلافت دولت ملازمت یافته خلعت سرفرازی پوشیدند
 پانزدهم قاسم خان و احمد خان بخشی دوم و نامدار خان و ظفر خان
 و مید شیر خان باره و حسین بیگخان و عبد الفبی خان و جمعی
 دیگر از بندهای آمدان خانیت به تقبیل عتبه اقبال سر بلند گشته
 بمرحمت خلعت تشریف امتیاز پوشیدند و چون مهمات چکله
 متبره که قبل ازین باقطاع دارا بی شکوه تعلق داشت درین وقت
 از تفرق سپاه و مردم او که بنظم و نسق آن قیام مینمودند مختل
 و نامنتظم شده بود و مفسدان واقعه طلب آنجا سر بفساد بر داشته
 طریق بغی و عصیان پیموده بودند رای ملک آرای خدیو جهان
 پرتو التفات به پرداخت آن انگنده جعفر ولد اله وردی خان را
 بفوجداری و نظم مهمات آن چکله و تادیب مفسدان آن مرزمین
 تعیین فرمودند و بعنایت خلعت و فیل باماده غیل و از اصل و
 اضافه بمنصب سه هزاری سه هزار سوار ازان جمله هزار سوار دو
 اسبه و سه اسبه نواخته از پیشگاه ملطنت رخصت نمودند هفدهم
 بادشاهزاده عالیقدر والا تبار محمد سلطان را فرمان شد که بشرف
 ملازمت اکسیر خاصیت جد بزرگوار استعداد یابند بادشاهزاده والا
 نزار بموجب حکم لازم الانقیاد داخل قلعه مبارک شده از روی توره
 و آداب چنانچه از شهنشا فلک قدر مالک رقاب مسترشد گشته بودند

مرکز خلافت کما اینبفی قیام نموده نوید جمیعت و امنیت بکافه پیاه
 و رعیت رسانند و مردم را از بیم تعرض و تعدی مطمئن خاطر
 گردانند بنابراین بادشاه زاده و لاتبار و خانخانان بهادر سپه سالار
 دوازدهم ماه مذکور بفرمان همایون با فوجی از جنود قاهره داخل
 شهر گشتند و مزد امن و امان و نوید لطف و احسان شهنشاه زمین
 و زمان باهل مستقر الخلاء رسانیده در صدد بند و بست شهر و ضبط
 و نسق احوال مردم شدند خلائق را از انتشار صیت معدلت و
 افضال خدیو جهان نوید بهجت و خوشدلی بگوش جان رسید و
 خاطر پریشان اهل شهر از دست انداز لشکر تفرقه و تشویش بر
 آموذ و درین تاریخ خسرو و بهرام پسران نذر محمد خان و محمد
 بدیع پسر خسرو بن نذر محمد خان و تربیت خان و خواجه
 عبد الوهاب ده بیدی و جمعی دیگر از بندگان های عتبه خلافت
 باسلام سده سپهر رتبه سر بلند گشته بعنایت خلع ناخره قامت
 مباحات انراختند چهاردهم عمده امرای بلند مکان خانجهان مهدین
 خلف یمین الدوله آصفخان مغفور که حضرت اعلی بعد از اجتماع
 خبر هزیمت یافتن دارا بی شکوه باغواي آن فتنه بژوه و انحاد
 جمعی از ارباب غرض اورا دستگیر کرده مقید ساخته بودند و پس
 از دو روز که صورت بیگناهی آن خان والا مکان بر خاطر انور پرتو
 انگن گشته بود اورا از قید رهانیده بتلذیم عتبه جلال ظلمت زدای
 اختر بخت گشته مشمول عواطف بیکران شهنشاه جهان گردید و
 عمده الملک خلیل الله خان که حضرت اعلی اورا با فاضلخان برای
 مطلبی و گزارش پیامی فرستاده بودند ناصیه های آستان سپهر

و جهان پیرای این جوهر تیغ جهان کشائی بچشم فطانت و بصیرت دیدند و اولیای دولت و هوا خواهان سلطنت از ظهور این لطیفه بهارت انزا نوید نتایج های تازه و نصرت های بی اندازه بگوش فرامست و هوشمندی شنیدند و بالجمله درین تاریخ طاهر خان و قباد خان و فیض الله خان و مر بلند خان و نوازش خان و جمعی دیگر از بلدهای بارگاه خلعت برهنه منونی طالع احراز دولت آستان بوس نموده بعنایت خلعت مباهی گردیدند و چون درین وقت که مهاجر گردون مآثر در ظاهر شهر نزول اجلال فرموده بودند اهل مستقر الخلعت را فی الجمله تذبذب بی باحوال راه پانته جمیعت خاطر و اطمینان قلب حاصل نبود و نیز بمصامع اشرف رسید که نوکران مراد بخش که از عدم ضبط و نسق و کمال بی پروائی او خود سر بودند و هر جا میر میبندند دست تعدی و تطاول بعرض و ناموس مردم دراز مینمودند از جسارت پیشگی بعضی طریق خلاف حکم پیموده بشهر در آمدند و شیوه عنف و ستم و مردم آزادی آغاز نهاده شورش افزائی میکنند و ممکن بود که از بی اعتمادی آن گروه که اکثر ادبش و ازال بودند آشوبی در شهر بهم رسد و هنگامه فساد گرم شده در آسایش و آرامش خلائق فتوری روی نماید رای عالم آزادی خدیو ظلم گاه عدل پیرا بحکم کمال نصفت و رعیت پروری و وفور رافت و معدلت گستره چنان اقتضا نمود که رخشنده اختر برج سلطنت گرامی گوهر درج خلعت پادشاه زاده والا قدر محمد سلطان را بابکی از عمدهای بارگاه دولت و جمعی از مواجب بهرام صولت بشهر فرستند تا بضبط و ربط آن

انروختند و بعنایت خلعت رتبه امتیاز اندوختند و دهم ماه مبارک
 موکب ظفر اثر در ظل رایث خدیو مرید مظفر از سموکر باهتزاز آمده
 صاحب باغ دلکشای نور منزل که در ظاهر مستقر الخلافت واقع
 است از نزول همایون فیض اندوز گشت و حضرت اعلی بعد از وقوف
 این احوال بر کیفیت بطلان و بیحاصلی و حقیقت بیدولتی و ناقبلی
 دارا بیشکوه نا خلف ادبار پزوه که بی بهره جوهر عقل و دانش و نخل
 بی ثمر گلشن آفرینش بود فی الجمله اگهی یافته مجدداً بنیروی
 بازوی بخت و اقبال این دست پرور تائید ایزد بیهمال تیقن
 و وثوق حاصل نمودند و قدسی صحیفه در جواب معذرتنامه خدیو
 جهان مرقوم کدک گوهر افشان ساخته مصحوب فاضلخان میرسامان
 فرستادند و سید هدایت الله صدر را نیز برفاتت خان مذکور
 دستوری دادند و بر موجب حکم اعلی آنها بباغ نور منزل آمده
 دولت اندوز ملازمت اشرف گشتند و بعد از گذراندن آن صحیفه
 شرافت پیرا و گذارش مقدماتی که بابلاغ آن مامور بودند بعنایت
 خلعت کسوت مباهات پوشیده رخصت معارفت بخدمت اعلی
 حضرت یافتند و فردای این فرخنده روز دگر باره فاضلخان و سید
 هدایت الله بامر حضرت اعلی بعتبه والا رمیده پیام عاطفت
 رسانیدند و یکهقبضه شمشیر موسوم بعالمگیر که آنحضرت مصحوب
 آنها ارمال داشته بودند بخدمت همایون گذرانیدند همانا اینمعنی
 درینوقت بالهام ملهم غیبی از آنحضرت بوقوع آمد و بهروزی و
 خجسته نالی را آئینی تازه چهره ظهور بر انروخت آگاه دلان دیده‌ور
 و دوربینان دانش پرور از بارقه آن پلارک اقبال فروع عالمگیری

بر پیشگاه ضمیمه حق امامس جلوه ظهور نموده بود بشرائف عوطف
وجلائل الطاف بادشاهانه نواختند و هر کس را در خور رتبه و قدر و موافق
پایه و حالت کامیاب مواهب و مکارم ساختند و زخمیان عساکر گردون
ماتر را مرحمت خسروانه مرهم گستر آمد و شهدا و کشتگانرا نوازش
بادشاهانه از خاک بر گرفت و روز دیگر با فریزدانی و تائید آسمانی
ازان سر منزل نصرت و کسریانی که بر اعداء دولت ابد مقرون بد
شگون و بر اعباء سلطنت روز افزون فرخنده و همایون بود رایت
ظفر پیکر بشکارگاه مموکر ارتفاع یافته عمارات فیض ائین آن سرزمین
دلنشین که بر کنار آب جون واقع است بپیم قدم نصرت پیرا رونق
و صفا پذیرفت و درین روز خجسته معذرتنامه مشتمل بر صورت
حال و اعتذار وقوع صف ازائی و قتال که باعث و بادی آن دارا بیشکوه
بیخورد مغرور بود و جنود منصور بحکم شرع و فتوای عقل در اقدام
بران مغرور نگاشته کلک ادب دانی و طرز شناسی ساخته بخدمت
حضرت اعلی فرستادند و درین تاریخ محمد امین خان خلف
معظمخان که بقدم عبودیت و اخلاص بر سائر بندهای عتبه خلافت
مبقت بسته بموکب جاه و جلال شتافته بود کامیاب دولت
آستانبوس گشته مورد انظار عنایت گردید و بمرحمت خلعت خاص
و باضائه هزاری هزار سوار بمنصب چهار هزاری سه هزار مولا
سر بلند پیاف و روزه دیگر که دران منزل فیض پیرا مقام بود اعتقاد
خان ولد پیمین الدوله آصفخان مغرور و جعفر ولد اله وردیخان و غضنفر
خان برادر او و فاخرخان نجم ثانی و جمعی دیگر از بندهای
جناب خلافت از شهر رسیده باستلام سده سینه ناصیه معادت بر

این دولت ابد قرین بود سپاس الطاف و مواهب و هاب حقیقی
 بجای آورده جبین عبودیت و نیازمندی را از مجود درگاه کبریا
 پیرایه سعادت و مریدانی بخشیدند و با انواع ظفر اعتصام
 بآرامیدگی و توزک تمام در عقب مخالفان برگشته بخت تیره
 سرانجام روان شدند و بمنزلگاه اعدای که اگرچه بجاروب غارت و تاراج
 حادثه رفت و روب یافته بود اما هنوز خیمه دارا بیدشکوه بر پای
 بود شرف نزول ارزانی داشته تا رسیدن اردی معلی و دولتخانه والا
 در خیمه او بسر بردند و امرای رفیع القدر اخلاص شعار و نوئیان
 سعادت منش ارادت دثار و سائر عمدها و ارکان دولت پایدار
 تسلیم مبارکباد نموده آداب تهنیت این ختم خداداد بققدیم
 رسانیدند و مورد انظار تحسین و آمرین شهنشاه زمان و زمین گشته
 زبان عبودیت بدعا و ثنا کشودند و مراحم بادشانه پرتو تفقد بحال
 مراد بخش که زخمی چند برداشته بود گسترده بچرب نرمی مرهم
 لطف و نوازش تدارک جراحتهای او فرمودند و جراحان مهارت
 پیشه و اطباء صائب تجربه و حدس بمعالجه و مداوا گماشتند و بعد از
 رسیدن اردوی نصرت قرین که برق لمعان قبه بارگاه اقبال بصیه خیمه
 افلاک رسید و سراق عظمیت و جلال و سایبان حمایت بر پیشگاه
 ایوان کیوان کشید دولتخانه همایون را بفر نزول اشرف مهبط انوار
 عز و شرف هاخته بمراسم کامبخشی و عطا گستری پرداختند و نظر
 توجه و مرحمت باحوال امرا و بندها انگنده جمعی را که درین مرد
 آزمای نبرد خسروی و فیروزی مصاب سلطانی مصدر کوشش و
 جانفشانی گشته جوهر مردی و شجاعت و گوهر اخلاص و ارادت شای

خزانه و جواهر و مرصع آلات و کارخانجات و فیلان و اسپان و مائتر
 اسباب حشمت و تجملش در اکبر اباد مانده باو نرسید * بیت *

زرو سیم و مالش بناچار ماند * چمن بی خس و گنج بی مار ماند
 ازو دولت عاریت تافت رو * فلک داده خویش بگرفت ازو

و پاره دیگر در جنگ گاه و برخی در شهر بتاراج حادثه رفت و بشامت
 نفاق و عناد و اصرار در خصوصت و انساد و نشنیدن نصایح هوش

افزا و مواعظ سعادت پیرای والد ماجد قدسی نژاد دولت و شوکت
 چندین ساله بباد فنا داد و بدست کردار نگوهر دیده برق انروز خرمن

بخت و اقبال گشته رو بواهی آوارگی و ادبار نهاد و آنچه از شر انگیزی
 و بدخواهی برای این برگزیده الهی اندیشیده بود برفوق مضمون

کریمه [وَلَا يَحْقِيقُ الْمَكْرَ السَّيِّئُ إِلَّا بِأِهْلِهِ] خود مورد آن گردیده هم درین
 مکه اتخانه اعمال بدسگالی و تبه اندیشی خویش را کيفرو پاداش

بحزا دید و مزرع کردار و کشته نیت پیش از موسم جزاء اخرت
 در همین نشاء صورت درود چنانچه سرانجام حال آن بد فرجام

بقفصیل رقمزده کلک حقایق ارقام خواهد گردید * بیت *

ز اندیشه خام آن کج نهاد * سر و انسر و جاه برباد داد
 تهی بود مغزش ازان چون سبو * بدست خود انشرد خود را گلو

شرارت بود چون شرر خانه سوز * شود تیره دل عاقبت تیره روز
 چکار آید از دست بدکیش را * بجز آنکه آتش زند خویش را

القصة شهنشاه نصرت نصیب فیروزی لوا بعد از هزیمت یافتن
 اعدا و حصول این فتح مسرت پیرا که از مهین بخششهای ایزد

جهان آنرین و بهین مطایب دادار تغفل آئین بر هوا خواهان

سطوت عظمت و جلالت این خدیو شیر صولت رستم صلابت بمرتبه
 رعب برو مسئولی گشته بود که از سایه خود میرمید و از درو دیوار
 وحشت داشت دل بیقرارش بیش ازین دران سر منزل ادبار قرار
 نگرفته و آخر شب مذکور عزم فرار نمود و زوجه و مبینه و بعضی
 دیگر از پردگیان را رفیق طریق آوارگی ساخته و برخی از جواهر
 و مرمع آلات و پارچه اشرفی و طلا که دران اضطراب و مراسیمگی
 دست قدرتش بآن رسید همراه برداشته با سپهر بیشکوه و معدودی
 از نوکران که همگی درازده سوار بودند در حجاب ظلمت لیل از
 مستقر الخلافت اکبر آباد بسمت دهلی رهگرای وادی ناکسمی
 گردید و چون لشکر شکسته و سپاه از هم گسسته اش که پیامردی
 فرار از شکار شاهین اجل جسته بودند بعضی زخمی و برخی از
 آسیب شدت گرما خسته بودند و اکثر مرکب و دواب و خیمه و
 پرتال شان عرضه تلف گشته بود آنشب بغیر آنمعدود دیگر کسی
 با او رفاقت نکرد و صباح آن پارچه مردم با بعضی ما محتاج باو
 رسیدند و تا دو سه روز دیگر جمعی از سپاه و لشکریانش متعاقب
 رفته باو می پیوستند تا آنکه قریب پنجهزار سوار باو ملحق شد
 و بعضی کار خانجانش نیز رسید لیکن بدیشتن نوکرانش جدائی
 گزیدند و بدالالت بخت و رهبری سعادت روی ارادت بعتبه اقبال
 آورده اختیار بندگی درگاه آسمان جاه سرمایه شرف و مباحات
 ساختند و شهنشاه فتوت کیش مروت پرور همه را در مهاده امن و آمان
 و ظلال لطف و احسان جای داده هر یک را بمنصبی شایسته تر
 و مواجبی افزون تر از آنچه پیش او داشت نواختند و همچنین اکثر

خاک هلاک افتاده راه عدم پیمودند و اینهمه مرداران و سپه سالاران که نظیر شان بر روزگاران بهم نتواند رهید بقتل رفتند و از رؤس عساکر نصرت قرین غیر اعظمخان که بعد از فتح از غلبه حدت هوا و شدت گرما جان بجان آنرین سپرد و عیسی بیگ مخاطب بمزاور خان و هایداد خان و مید دلور خان دیگر کسی عرضه تلف نهد و آسیب زخم جز بهادر خان و ذوالفقار خان و مرتضی خان و دیندار خان و غیرت بیگ و محمد صادق و ممریز مهمند بدیگری از عمد های فرحید و از فوج مراد بخش غریب داس سیسودیہ عم رانا راجسنگه و سلطان یار پسر همت خان قدیم و مید شیلخن باره و چندی دیگر نقد جان در باختند بالجمله دارا بیشکوه رمیده بخت تیره ایام پس از انہزام از غایت رعب و هراس و نهایت دہشت و اضطراب چون سیماب هیچ جا قرار نگرفته با مہر بیشکوه پسر خورد و چندی از نوکران مراستیمہ و هراسان بجانب اکبر آباد شتافت و بضد تگ و تاز قرین بخت نا کام و طالع نا ساز نزدیک بوقت غام کہ روز دولت و حشمتش بانجام رمیده بود با دلی شکست خورد و جنود یاس و حرمان و خاطری غارت زده لشکر خون و پریشانی خود را بمستقر الخلافہ رسانیده بمنزل خویش کہ معادت و اقبال از ماحت آن رخت کشیده بود و عناکب نکبت و خذلان بروز ایابی آن تنیده در آمد و از فرط خجلت و شرمماری در آن غمخانه بروی آشنا و بیگانه فراز کرده رو بکسی نذمود و از کمال الفعال و تشویر ملاحظہ تو بینج و تعییر بخدست حضرت اعلی نیز نرفته تا سه پاس شب در نهایت ترس و بیم انجا بسر برد و چون از نہیب

دهم و قیاس زبان بتعداد آحاد آن نتواند گشاد و با آنکه شهنشاه جهان
 از کمال فتوت منشی لشکر گریخته را حکم تکامشی نفرمودند ازان
 معرکه اقبال تامهتقر الخلفه اکبر اباد که ده کرده مسافت بود از
 گریختگان و بقية السیف عساکر بهرام انتقام در هر چند گام تنی چند
 از زخمهای منکر و غلبه حرارت هوا جان بجان آفرین سپرده برخاک
 ادبار و خاککاری افتاده بودند و جمعی دیگر بهر رمیده از
 شهر بند حیات راه عدم پیمودند و از بندهای روشناس بادشاهی
 بنیر از فریقی که نام برده شد گروهی دیگر علف تیغ مجاهدان
 موکب فیروزی نشان گشتند از انجمه اسماعیل بیگ و اسحاق
 بیگ پسران امیر الامرا علیمردانخان و شیخ معظم فتحپوری و
 خواجه خان و حاجی بیگ و اسفندیار بیگ و عاشق بیگ گرز بردار
 و سید با یزید و گمان سنگه هاده بودند و از مردم عمده دارا بیشکوه
 موای آنچه مذکور گردید شیخ خان محمد برادر داؤد خان و کیسری
 سنگه راتهور و مهدی بیگ ترکمان و سید اسمعیل بارهه و سید
 کمال الدین بخاری و ابراهیم بیگ نجم ثانی و سبحان سنگه راتهور
 و سید فاضل بارهه بودند و از سرداران و نوکران نامی او که درین
 جنگ از آسیب ناوک اجل جان برده بودند کم کسی بود که
 زخمی بر نداشته باشد تا بنایبان آنها و سایر الناس چه رسد و از
 بدایع آیات پیدات اقبال این مورد الطاف ذو الجلال آنکه درین
 قسم جنگی که اینقدر اسرای ذی شوکت و راجهای والا رتبت که
 هر یک صاحب طبل و علم و مالک خیل و هشم بودند و در صوبه
 ولایتی ازین مملکت سپهر فسحت ریاست و حکومت می نمودند بر

قدم بهره نداشت و نقد حیات مستعار را با وجود این ننگ و عار
 مغنم می پنداشت بیش ازین تاب مقاومت نیاورده بکام ناکمی
 راه ادبار پیش گرفت و سپهر بيشکوه نیز در افغای گریز باو پیوسته
 رفیق طریق نکبت و خذلان گردید و نساتم نصر و تایید از مهب
 عنایت و اعزاز ایزد کامبخش کارساز بر شقۀ رایت ظفر طراز وزیده
 اعلام شوکت معاندان شقاوت شعار برخاک ادبار نگونسار شد و
 منهی بخت و سرورش توفیق پیام بهروزی و مزۀ فیروزی بگوش
 هوش اولیای دولت رسانیده صدای کوس فتح و شادیانۀ نصرت
 بارج اقبال رسید و بعد از آن چنان فتح نمایانی که هوا خواهان این
 سلطنت خدا داد را بتازگی در اجن^(۲) روی داده هنوز تیغ بهادران
 فیروزی لوا از خون فاسد اعدا رنگ داشت و جراحت زخمیان عرصۀ
 وغا از بخیه و مرهم بالتیام نگرائیده بود مجدداً از فیض بهار فضل
 ربانی اینقسم گلی فتحی در سرابستان حشمت و کمرانی شگفت
 و نعیم لطف و مرحمت سبحانی دگر باره گرد ملال از ساحت
 خاطر اخلاص کیشان خیر اندیش رفت * * بیت *

قرین شد بهم این دو فتح قریب * چو نصر من الله فتح قریب
 و درین نبرد خسروی و مصاف سلطانی چندان خرمن عمر اعدای
 بدسکال بباد فنا رفت و از هر صلف و گروه آن قدر خلق ازان جیش
 بیشکوه برخاک هلاک افتاد که صف آرایان معارک وغا و کار آزمایان
 موافق اینجا مثل آن کم نشان توانند داد و خامۀ لشکر نویس

استظهارش بانها بود و با اعتماد شهامت و پایداری آن جلالت کیشان
جهالت منش طریق نساد و راه عناد می پیمود دمی چند ایستاده
بقدر کوششی نمود و درینوقت محمد صالح دیوانش که او را خطاب
وزیر خانی داده بود و جمعی دیگر از مردم عمده نامی آن فتنه
جو مثل سید ناهرخان بارهه که از مرداران خوب او بود و یوسف
خان برادر دلیر خان که افغانان او را از یکه جوانان دلاور و درصرا تب
مپاهیکری ثانی ائدین مهین برادرش میشمردند از آب تیغ
مجاهدان شهامت پرور شربت هلاک چشیدند و مقارن این حال
چند بان متواتر از توپخانه که در رگب همایون بود بغوغ قول و
اطراف فیل مواری او رسیده بود رجیم چهل و غرور که در نهاد پرشر
و شور آن بلخرد مغرور تمکن داشت از بیم آمیب آن سهام آتشین
که مصداق کرمه [وَ جَعَلْنَاهَا رَجُومًا لِلشَّيَاطِينِ] و هربک شهابی
ثاقب در قتل و رجم مخالفان شیطننت آئدین بود راه فرار پیمود
و با آنکه هنوز جمعی با او بودند و کار نبرد و پیکار باآخر نرسیده بود
تزلزل در بناء صبر و سکونش انداده از غایت هراس و بیدلی از
فیل فرود آمد و بی سلاح و یراق با پای برهنه بر اسب سوار شد
ازین حرکت و اضطراب بی هنگام لشکر نکبت اثرش که از صدمه
انتقام بهادران فیروز منه بگام انهزام ایستاده بودند پراگند و پیریشان
شده راه فرار پیمودند و در اثنای ایلمحالت یکی از خدمتگاران
نزدیک او که ترکش بر میانش می بست هدف تیر قضا گشته از
پا در افتاد و از وقوع این حال یکباره مورد رعب و خوف گردیده چون
از جوهر شجاعت و مردانگی و پیرایه شهامت نفس و ثبات

چون بهادران ارادت نشانرا ازان جسارت و سوادب عرق حمیت
و غضب بحرکت آمده بود ضبط خود نتوانستند نمود و عنان تمالك
و تماسک از دست داده او را از پای درآوردند سبحانه الله نهایت مرتبه
قدس ذات و الا نهاد و رحم و مروت خدا داد اینخدیو کشور باطن
و ظاهر و فرمان روای اقلیم مروت و معنی را بیدار دلان هوشمند
از اینجا قیاس توانند کرد که آن قسم بد اندیش تیره اختری که
بجرم جسارتش قتل عام کشوری و بآتش شرارتش موختن لشکری
گنجایش داشت و باز تکلب این جرأت و شقاوت آسمان و زمین از
وجودش دلتنگ و خاک تیره را از خون او ننگ بود بمقتضای
کرم ذاتی و تفضل جبلی اعدام و اهلکش روا نمی داشتند و همگی
همت قدسی سمات بر حفظ بنیان حیاتش می گماشتند زهی
شهنشاه مروت کیش رحم گستر و خدیو نفوت آئین عفو پرور که
قهرش با مهر انباز و غضبش را لطف دمهزامت مخالفان کینه
خورا همه وقت از حسن نکوئی و لطف خوش خویش امباب رجوع
آماده امت و دشمنان پر خاشجور را در عین جنگ از میامان بخشایش
و رافتش در صلح بر رخ کشاده ایزد بیهمال این شایسته بخت و سزاوار
اقبال را که ذات قدسی نژادش مطلع انوار جلال و جمال و طینت
روحانی نهاده مظهر آثار فضل و کمال امت پیوسته بنیروی
توفیق بر اعدای دین و دولت مظفر و میامن لطف و قهرش را
رونق انزای و پیرایه بخش هفت کشور دارد بالجمله دارا بی شکوه
بعد از مشاهده اینحال و اطلاع برگشته شدن رستمخان و راورستحال
و دیگر عمدهای راجپوتان که در ارتکاب این فتنه و پیکار اعتصاب و

و کارنامه مبارزت و رزم آزمائی برطاق بلند مردی و مردانگی
 نهاندند لیکن از راجپوتان ضلالت شعار جهالت منشاء نیز تهرهای
 عظیم و جلالت‌های غریب بوقوع پیوست چنانچه راو مترحال هاده
 و رامسنگه راتهور و بهیم پتر راجه بیتلهلاس کور و راجه میورام
 برادر زاده راجه مذکور و جمعی دیگر از دلیران و نام‌آوران آن گروه خدایان
 پرتوه از تیره بختی و پدرکی راه خیرگی پیموده بپایمردی جرأت
 و دلیری بقول همایون بسیار نزدیک رسیدند و بر وفق مضمون *

• بیت •

چو پروانه خود را زند بر چراغ • نمیرد چراغ لو بمیرد بداف
 موی آسمان هر که افداخت سنگ • شکست سرش رخ بخون کرد رنگ
 چو خواهی که گیری نیستان ز شیر • برو بیشتر ماتم خود بگیر
 خیال محال آن فرقه ضال صورت نبسته و نقش کج اندیشی آن
 بدکیشان در محنت نه نشسته بدالالت تیغ بهادران نصرت شیم ره نورد
 وادی عدم و شعله افروز نار جهنم گردیدند و راجه روپ سنگه راتهور
 از کمال جهل و محال طلبی بر همه آن گمراهان بکام تهور و غرور
 پیشی گرفته بغیل فلک شکوه سواری اشرف که بسان کوه از گران
 قدوسی و بار قرار و نبات شهشاه دنیا و دین لنگر متانت بر زمین
 انداخته بود رسانید و پیاده شده در پای نیل مبارک آثار جلالت
 و بی باکی بظهور آورد و خورشید سپهر خلافت از او چ رفعت و اقبال
 تماشای جرأت و تهور آن جاهل بدشکال میفرمودند و از کمال مروت
 منهی و نقوت پروری و مشاهده جوهر دلیری و دلوری او ملازمان
 و کاتب دولت را از قصد هلاک آن بی باک منع مینمودند لیکن

هر لحظه چمن چمن گل زخم بر جگر اعدا میشکفت و بر ضرب دست مبارزان هر لحظه قضا صد انریں میگفت تیر مغفر شکاف دلبران خصم افکن از چار آینه و جوشن چون خطوط شعاع بصر از عینک روشن میگذاشت و انصون حیل و تدبیر دشمنان گزند میه مار صفتان را مانع نمیکشت • • نظم •

زبیداد تیغ جدائی فکن • سر از تن جدا ماند و تن از کفن در شمشیر هرجا که میشد علم • چو مقرض میدوخت تیرش بهم جدا با زره دستها مو بگو • چودامی که یک ماهی افتد درو شد از تیغ بیداد در یک نفس • پر از مرغ اراج این نه قفس حاصل که مبارزان فیروزی اعلام را با معاندان تیره سر انجام جنگی در پیوست و فیردی روی داد که چرخ بیداد گراز نلکه سازیهایی خود اندیشیده از صدمه انتقام بهادران خون آشام چون بید برخویشتن لرزید و شهسوار فلک تاز خورشید که در انوقت بصمت الراس جنود اقبال رسیده بود از بیم آشوب آن عرصه هولناک در هبوط از اوچ اتلاک تعلل و تامل می ورزید درین نبرد مرد آزما مرتضی خان بجوهر شهامت و دلوری مصدر ترددات مردانه گردیده بزخم شمشیر پیکر شجاعت را زینت بخشید و ذوالفقار خان نیز در مراتب گیسو دار با مخالفان تیره روزگار داد سعی و کوشش داده بغاز زخم و خسار مردی بر انروخت و دیندار خان جوهر جلاوت و کار طلبی نموده زخمی برداشت و غیرتخان و الله یار بیگ میر توژک تلاشهای سپاهیان و چپقلشهای بهادرانه بظهور رسانیدند و اگرچه بهادران فیروز مند و ملازمان رکب نصرت پیوند داد مردی و دلوری دادند

که بودند مراد بخش قدم ثبات افشوده بمدافعه و کرزاز در آمد و
 بعد از کوشش بسیار و آرزوش بی شمار که چند زخم تیر برداشته بود
 پای قرار و مردیش لغزش پذیرفته بمقرب رفت و مقارن اینحال
 حضرت شهنشاهی روی نایل ظفر پیکر آسمان تمثال که سپهر
 خورشید دولت و اقبال بود بسمت دلزایی شکوه باطل پژوه گردانیده
 عساکر منصور و قول همایون نیز بجانب او میل نمودند و درین اثنا
 راجپوتان جهالت کیش که مراد بخش را هزیمت داده از رزم او
 وا پرداخته بودند رخس تهور و جلالت برانگیخته و رشته پیوند تعلق
 از گوهر جان گسیخته بر قلب موکب ظفر لوا تاختند دلاوران نصرت
 نشان و بهادران فدوی جانفشان که جانبازی در راه خدیو حقیقی
 و خداوند مجازی پیرایه مباهات و سرافرازی میدانستند و میدان
 رزم در خدمت ولی نعمت صورت و معنی محفل بزم میشناختند
 چون بفر جلالت نشان و حسن ثبات قدم و استقلال شهنشاه جهان
 پشت همت قوی دیدند دمت جلالت از آمتین معی و کوشش
 بر آورده بصدمة تیرو تیغ و بان و ضرب تیغ و طعن منان بدفع
 مخالفان پرداختند و دمبدم از نشاء پادشاه دلدھی و دلداري
 خدیو کوه و قار در مراتب جانسپاری و گیرودار سرگومتر شده
 بتلاشهای مردانه و حملهای متواتر رستمانه جوهر شجاعت و بعالت
 خویش اشکار می ساختند بباد حمله مجاهدان سرهای دشمنان
 از نهال قامت شان چون برگ رزان از باد خزان میریخت و بزور
 بازوی اقبال خسرو مالک رقاب تار و بود حیات خصم بد مآب
 ماند رشته بی تاب از هم می گسیخت از آب تیغ بهادران

رستمخان هدف تیر قضا گشته گریبان بجنگ اجل داد و سپهر
 بی شکوه با بقیة السیف روی بفرار نهاد • • نظم •
 گریزان شدند آن گروه دایم • چونخچیرز آهوز غرنده شیر
 یکی جبهه انگند تا جان برد • کلاه آن دگر تا سر آسان برد

و از داوران نوح برنغار نصرت آتار سید حسن بخش از روی اخلاص
 و سعادت مندی مصدر ترددات نمایان شد و حیفخان تلاحهای
 میاهیانة نمود و غیرت بیگ و محمد صادق و میرز مهمند کوششهای
 پهلندیده بظهور رسانیده نقد شجاعت و مردی بسکه زخم کامل عیار
 ساختند و دارایی شکوه فتنه پزوه که از رموز قواعد پیکار و رزم آزمائی
 و رسوم و قوانین مردارمی و سپه آرائی بهره داشت از کمال خامی
 و بی تجربگی بعد از تیز جلوی رستمخان و سپهری شکوه خود
 نیز متعاقب آنها با نوح قول و التمش بصرعت تمام روی بروی
 توپخانه و هراول لشکر منصور روان شد و هراول خویش را زیر کرده
 از توپخانه خود در گذشت و چون به توپخانه همایون نزدیک شد
 از بیم آسیب آن دریای آتش زورق طاقتش در گرداب اضطراب افتاد
 و دیده جنگ ندیده اش از صدمه توپ و تفنگ و بان ترمیده تاب
 ثبات نیارود و ازان صحت منحرف شده بجانب دست راست خود
 میل نمود ازینجهت هراول آن خیل ادبار را در ابتدای کار و اول
 جنگ و پیکار با هراول لشکر ظفر پیرا که در عقب توپخانه صف
 آرا بود اتفاق آویزش نیفتاده با نوح مراد بخش که جرنغار موکب
 نصرت شعار بود رو برو شد و خلیل الله خان نیز با سپاه برنغار
 حمله آورد و جنود اوزبکیه که با او بودند دست جرات بجنگ تیز

پیکار و گرمی کارزار کیفیت کرد نار در عین مطمح خاک بآن باد
 پیمایان بی باک نمودند درین اثنا یکی از نیلان سر و فوج رستمخان
 بضرب بادلیج از پای در آمد و مدمات جانگزی توپ و تفنگ و بان
 رخنه در بنای ثبات و زلزله در احساس حیات آن باطل متیزان افکند
 و چون دیدند که این طرف از کمال استحکام توپخانه خلل پذیر
 نیست ترک کوشش نموده ناکم عمان ادبار بسمت برنغار موکب
 ظفر شعار تافتند و بفوج بهادر خان که طرح دست راست بود و از
 غایت کار طلبی بسیار پیش رفته بجنب هراول لشکر منصور
 پیوسته بود برزده بجنگ و پیکار پرداختند خان مذکور بمداغ
 آنها در آمده انچه نهایت مرتبه تلاش و مپاهیکری بود بتقدیم
 رسانید و زخمی برداشت و سید دلور خان و هادیداد خان از
 همراهان او قدم جرأت و جلالت انشوده بدلیبری و دلوری چهره
 سعادت بگلگرفته شهادت پذیرا شدند و بعد از زد و خورد بسیار و کشتن
 و کوشش بیشمار چون فوج غنیم عظیم بود دفع آنها بسعی این
 گروه صورت نه بست و نزدیک بود که پای ثبات و قرار مجاهدان
 فیروز مند لغرش پذیرد درین اثنا اسلامخان با بهادران فوج برنغار
 از جانب یمین در آمده با مخالفان ادبار قرین مردانه وار بجنگ
 و پیکار در آویخت و همدی نوئینان اخلاص کیش سعادت منش شیخ
 میر نیز بانوج التمش خود را رسانیده بزور بازوی شهامت و
 پردلی و بنیروی اقبال این مورد تلایعات ازلی سلک جمیعت اعدا
 از هم گمبخت و خاک معرکه بخون بسیاری ازان جسارت کیشان
 بی باک بر آویخت و درین آویزش مردانه و دار و گیر رسمانه

لزم استعمال صادر شد که از توپخانه همایون نیز بهادران جنگجو و
 دلاوران عمله خوا آتش افروز رزم و پیکار کردند بمجود صدور اشارت
 نیروزی بشارت توپ اندازان و باندان چالاک برق سرعت و تفنگچیان
 خصم افکن رعد مطوت دمت بامتعمال آلات توپخانه کشوده در دم
 روی هوا از ابر دود تیره شد و نهنگ خون آشام تفنگ بآهنگ جان
 دشمنان بی بنیاده خروشدن کرد و محیط آشوب و بلا از موج خون اعدا
 بجوشیدن آمد و نهیب صدای صاعقه توپ درآمد و شد تیر شهاب بی
 زلزله در زمین و زمان انگند و گول بندوق جان شکار مانند زاله در
 فصل بهار بر فرق مخالفان تیره و روزگار باریدن گرفت و از طرفی
 جنگ توپ و تفنگ گرم شده رفته رفته آتش حرب و قتال افروخته
 تر و خرمن عمر اعدای از آهیب برق اجل موخته ترمیگشت
 تا آنکه امواج فزیم نزدیک رحیده از هردو طرف تیغ تیز و شمشیر خون
 ریز بقصد پیکار علم گردید و کار سنیز از قاصت فتنه انگیز سنان بالا گرفت
 و زره چشمک زن نازک بلا و سر کوشی کمان با حادثه بر ملا شد
 پیغام اجل از زبان تیغ بتصریح انجلمید و راز سر بسته مرگ از
 تقریر سفیر تیر با قشا پیوست •

• نظم •

بلا باز هنگامه آرای شد • دگر میل خون دشت پیمای شد
 حیا از دو مو تیغ درهم نهاد • زره دیده از بیم برهم نهاد
 و جرنفار لشکر مخالف که سرداران مپهری شکوه و رستمخان بودند
 شوخی و خبرگی نموده نخست روبروی توپخانه همایون بقدم
 جرات حمله آوردند تفنگچیان برق صولت و شعله خویان جلود
 دولت پای همت امتوار داشته دمت بمداومه کشودند و با آتش

بی شکوه پسر خرد خود را بار ستمخان که بخطاب بهادری و فیروز جنگی
نامور و در سلک اعظام امراء معتبر و سپاهی معلم مقرر بود در
جرنگار باز داشته تا ستمخان و سربلند خان و مید شیرخان باره
و مالوجی و پرموجی دکنی و مید بهادر بهکری و مها سنگه
به دوریه و عبد النبی خان و مید نجابت و مید منور باره و مید
نور العیان و مید مقبول عالم را با جمیع سادات و اهل جلو و گرز
برادران از بندهای بادشاهی دران فوج معین ساخت و خود با
سه هزار سوار از عمدها و خاصان و مخلصان و مقربان خویش و جمعی
از مردم بادشاهی مثل فیض الله خان و خوشحال بیگ کاشغری در قول
قرار گرفته کفور رام سنگه مهین خلف راجه جی سنگه را با کیرت
سنگه برادرش و شیخ معظم فتحپوری و جمعی از راجپوتان و مید
باهرخان نوکر خود با ده هزار سوار التمش کرد و دو فوج دیگر
بریمین و یسار قول قرار داده ظفرخان و فیروز میواتی نوکر خویش
را با سرداری فوج میمنه گماشت و نگاهداشت میسره بعده ناخر
خان نجم ثانی که بتقرب و مصاحبت او اختصاص داشت گذاشت
القصه بعد از گذشتن یکپاس روز از کوه اندیشی و بلخردی عزیمت
حرب و قتال مصمم کرده بقصد کینه توزی و فتنه اندوزی استقبال
موکب جلال نمود و در منتصف نهار که آفتاب دولت این فرازنده
لوی اقبال در اوج کمال و غیر شوکت آن بد اختر تیره روز مشرف
بر زوال بود چون کوکبه موکب ظفر طراز و ماهچه رایت نصرت
اهتزاز از دور نمایان شد نخست بانداختن بان و توپ و تفنگ نیران
جنگ افروخته هنگامه نبرد گرم ساخت بعد از وقوع این حال یرلیغ

توبخانه خود را سرداری برق انداز خان میرآتش خویش از دامت
 راست و توبخانه پادشاهی را که سردار آن حسین بیگ خان بود از
 طرف چپ در پیش صف لشکر جای داده از امرای عتبه خلافت
 را و ستر حال هاده را که از راجپوتان عمده هندوستان بمزید شجاعت
 و دلوری و فنون سرداری و سپاهگیری امتیاز داشت و ثبات قدم
 و استقلالش در معارک رزم و قتال نزد مسلمان و راجپوت مسلم
 القوت بود با سایر عمدها و رؤساء راجپوتیه مثل راجه روپ سنگه
 راتهور عم زاده راجه جمونت سنگه که با او هر همسری میخارید و او را
 بنظر هم چشمی میدید و بیرم دیو میسودیه و گردهر برادر راجه
 بینهلداش کور و بهیم پسر راجه مذکور و راجه شیروام کور و دیگر
 راجپوتان نامی جلالت نشان هراول ساخت و از مردم خود داوود
 خان قریشی را با زیاده از چهار هزار حوار برگزیده و عسکر خان میر
 بخشی خویش با سه هزار کس از نوکران عمده و مردم چیده ضمیمه
 آن فوج گردانید و سرداری برنغار بخلیل الله خان که از عمدهای
 بارگاه خلافت و میر بخشی لشکر پادشاهی بود مفوض داشته ابراهیم
 خان خلف علی مردان خان را با دو برادر دیگرش اسمعیل بیگ
 و اسحاق بیگ و طاهر خان و قباد خان و سایر تورانیان و رام سنگه
 راتهور و غضنفر خان و سلطان حسین ولد اصالخان مرحوم و میر
 خان ولد خلیل الله خان و راجه کشن^(۵) سنگه توفور و پریتمهراج^(۶) تھانی
 و دیگر امرا و منصبداران پادشاهی آن در فوج تعیین نموده و مهتر

بیدی و میر ابراهیم توربینگی و آله یار بیگ میر توزک و خانه زاد
خان و شیخ عبد القوی و جمعی دیگر از بلدهای خاص درست
الخاص بملازمت رکاب فیروزی مآب اختصاص یافتند و از آنجا که
یارها در معارک و غا و مهالک هیچجا که آنحضرت با خصوم و اعدا
صف آرا گشتند بتجربه معلوم خاطر جهان پیرا شده که فتح و ظفر
بکثرت سپاه و افزونی لشکر نیست بلکه منوط ست بعون نصر و تایید
آمریدگار و ثبات قدم و احتیاط سردار لا جرم از کثرت انواع غنیم
و افزونی جنود مخالف نیندیشیده دست توکل و توسل بمضمون
وَمَنْ يَتَّوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ احتوار داشتند و بتوزک و آئینی
که دیده پیر جنگ دیده زمانه و چشم کهنه سوار روزگار در هیچ
معرکه بکارزار سپهداران و فوج آرایان فامدار ندیده و سپه حالر
خیل انجم و صف آرای معارک این سبز طارم مواکب کواکب را
هرگز بآن ترتیب و آراستگی بمیدان سپهر نکشیده بود لوی عزیمت
بنسبت مستقر الخلائف که بی شکوه با عساکر ادبار سد راه بود
پیر افراشتند •

بجنبید آن کوه آهن ز جای • جهان پر شد از ناله کرنای
به تندی روان شد سپاه گران • که میگفت دریا مگردد روان
بیشکوه فتنه پژوه صبح همین روز که هفتم ماه مبارک رمضان
موانق بیستم خرداد بود چون طنطنه اهتزاز مواکب اقبال شنید بالشکر
آرامند خویش بدستور روز پیش سوار شده بعزم مقابله عساکر
منصور در مرز مینیکه روز گذشته ایستاده بود صف کشیده ایستاد
و ترتیب انواع آن سر خیل جیش عناد و فساد بدین فهم بود که

و رندوله خان و فتح جنگخان و جانباز خان خویشگی و مید منصور
 خان و رگناقه سنگه راتهور و کیسری سنگه بهورتیه و منکلیخان و عنایت
 بیجاپوری و بازید غرزی افغان و گروهی دیگر از مردان مرد و نهنگان
 عرصه نبرد با او معین گشتند و بهادر خان با جوتی از بهادران ندوی
 جانفشان مثل مید دلورخان و هزیرخان و هادیداد خان و سوبهکرن
 بندیل و کالی افغان و هزار و پانصد سوار از بندهای منصبدار طرح
 دست راست قرار یافت و خان دوران با فوجی از دلیران رزم جو در
 دست چپ طرح شد و خواجه عبید الله قرازل بیگی با عبد الله
 خان مرای و دولت بیگ برادرش و بهرام ولد قزلباش خان و
 گروهی دیگر از بندهای کار طلب اخلاص شعار و جمعی از قراولان
 و عمده شکار بموجب فرمان به قراولی کمر همت بر میان پردلی
 بستند و خدیو جهان ستان با فر فریدون و حشمت جمشید بر مقال
 رخشنده اختر و تابنده خورشید بر صهر جلالت و فلک رفعت
 یعنی تخت نیل کوه پیکر آسمان منظر جایی گرفته فروغ بخش
 مرصه کارزار گردیدند و بادشاهزاده نیک اختر خجسته شیم محمد
 اعظم را دران اوج برتری و اعتلا در خدمت والا جای داده قول
 همایون را بفر وجود اشرف زینت بخشیدند و مرتضی خان و
 امالتخان و دیندار خان و مخلص خان و قلیچ خان و ذوالفقارخان
 و حاداتخان و مزوار خان و غیرتخان و منعم خان و یکه تاز خان و
 اورنگخان و مقیم خان و دولتمند خان دکنی و خواجه حسن ده

امباب مطوت و صلابت موکب گردون حشمت گردید و مهین شعبه
 درخته سلطنت گرامی ثمر نهال خلافت بادشاهزاده عالی نژاد
 محمد سلطان را با خانخانان بهادر سپه حاکم هراول جفود نصرت
 شعار نموده جمعی از بندهای ثابت قدم جان بهار مثل سید مظفر
 خان باره و شیخاعتخان ولد خانخانان بهادر و لودیخان و پردلخان
 و اخلاصخان و تهور خان و رشید خان و خواصخان و زبردستخان و
 احمد بیگ خان و معمور خان و سید نصیر الدین دکنی و جمال
 بیجا پوری و قادر داد خان و عبد البازی انصاری و عنایت افغان
 با ایشان معین شدند و ذو الفقار خان و صف شکنخان را فرمان
 شد که هر کدام با توپخانه که باهتمام او بود در پیش صف هراول
 قرار گرفته آماده خصم انگنی و دشمن شکنی گردد و سرداری برنغار
 نامزد گرامی گوهر محیط ابهت و نامداری تابان اختر میهر عظمت
 و کامکاری بادشاهزاده ارجمند سعادت توام محمد اعظم نموده سپاه
 و حشم ایشانرا با املاک خان و اعظم خان و خانزمان و مختار خان و کار
 طلبخان و سیفخان و هوشدار خان و همت خان و راجه اندرسن
 دهنندیره و راجه مارنگدهر و چنپوت بندبیل و بهگونت سنگه هاده و
 سید حسن و اسمعیل خان نیازی و میرت بیگ و محمد مادیق و
 نعمت الله و ابوحسام الدین خان و ابو مسلم و کرن کچی و میرفرز
 مهمند و جمعی دیگر از مردان کار و دلیران عرصه کارزار دران طرف
 تعیین فرمودند و مراد بخش را با نوج و سپاه او در جرنغار موکب
 نصرت آثار حکم صف آرائی شد و سرداری التمش بعده نوئیان
 اخلاص منش شیخ میر مفوض گشت مید میر برادرش و شرزه خان

صلاحت دیدند و نا شب انتظار حرکت غنیم کشیدند و چون اثر
جنبشی ازان جیش فتنه ظاهر نهد و آن روز جنگ بنصوبی افتاد
حکم جهان مطاع بنفان پیروحت که جنود تاهره همانجا منزل نموده
خیمها برپا کنند و مورچالها بجهت خبر داری و کھک لشکر بر
نور معصک تقسیم نموده شرایط محافظت بجای آورده و آن شب
بفرمان معلى مران و سپهسالار لشکر منصور بلوازم احتیاط و بیداری
و مراقب تیقظ و هوشیاری قیام ورزیده و دیدۀ بخت و دولت
بخواب غفلت نچسبده تا صبحگاه از مشاهده کورنر سپاه انجم و
تماشای توڑک و آرامنگی جلوه کواکب تمهید فوج آرائی و معرکه
پیرائی مینمودند و منتظر طلوع صبح نصرت و اقبال از مطلع عون
عنایت نور الجلال بودند و صبحگاه که موبک عالم امروز اوزنگ نشین
خطه روز با بخت نیروز و طالع ظلمت موز بتوڑک و آرامنگی
لایق از منزلگاه مشرق برآمده سمن عزیمت بمیدان آسمان تاخت
و با لشکر عالمگیر نور و ضیا که بتازگی از پیکار هندوی شب تیره
لوا برداخته بود رأیت ارتفاع بصرب دار الخلافت گردون بر اضراحت
شهنشاه مدو بند دشمن گداز باهتزاز عساکر ظفر طراز فرمان داده
بترتیب و تسویه افواج بحر امواج پرداختند و حکم قهرمان جلال
صادر شد که توپخانه همایون را پیش برده مہیای عذر سوزی
و آتش امروزى دارند و باشارۀ والا نیلان منست جنگی کوه توان بانواع
کجیم و جوشن و برگستوان اراسته گشته اقسام اسلحه و ادوات حرب
بر خرطوم پیکر خصم افکن شان تعبیه شد و آن مریده جویان صف
شکن که هریک نمودار کوه آهن بود جا بجا در صفوف اقبال از

چنبل مرتحل شده مع کوچ متواتر فرموده ششم ماه مبارک نزدیک
 بلشکر آن فتنه پزوه رسیدند و بغافلگی یک و نیم کروزه از محل اقامت
 او ترفه ورزیدند تا کیفیت حال جنود مخالف و حقیقت عزیمت
 آن فساد کیشان معلوم رای جهان آرای گردد بی شکوه در همین
 روز بعد از اطلاع بر قرب وصول موکب نصرت لوا ترتیب انواچ و
 تسویه صفوف نموده با عساکر ادبار بعزم جنگ و پیکر سوار شد و
 از اردو و بنگاه خویش قدیمی راه پیش آمده یصال بسته ایستاد لیکن
 از هیبت جلالت فروشان و نهیب دورباش شکوه خدیو جهان از آنجا
 قدم جرأت پیش گذاشته تمام روز از کمال اندیشه و بیم با انواچ
 خود که همه مسلح شده بودند دران هوای موزان و میدان شعله خیز
 بسر برده لشکریان را تعذیبی عظیم کرد چنانچه جمعی کثیر از غلبه
 گرما و فرط تشنگی و قلت آب بمراب عدم رسیدند و پیمانته هلاک
 در کشیدند و هنگام غروب آفتاب که غام ادبارش نزدیک رسیده بوجه
 رخ از عرصه مقابله تافته بمنزلگاه خویش معارفت نمود روشن ضمیران
 بیدار دل اینمعلی را نشان هرگشتگی بخت و حشمتش دانستند
 و شگون فرار و ادبار آن رمیده اختر تیره روزگار گرفته فال نصرت و
 فیروزی این فرازنده لواء دولت و بهروزی زدند و چون آن روز
 موکب ظفر مآب در عین شدت گرما و سوزش آفتاب با وجود قلت آب
 پنج کروزه طی مسافت نموده بود و صفوف مخالف از جای خود
 حرکت نکرده قدم جرأت پیش گذاشت و جرم شهشاه دانش
 آکین باقتضای رای دور بین و موابدید دولخواهان اخلاص گزین
 حرکت لشکر فیروزی اثر پیشتر مناسب ندانسته همانجا توقفه

همت قدرت بیچون باشد به تمامی ایام و تدریج شهر و احوال
 ممت ظهور یافته بتکمیل صفات جلال و جمال مستعد عروج بر
 معارج عظمت و امتدلال گردد مصداق مقدمه اولی صورت رخامت
 حال بی شکوه خسران مآل است و نظیر تقریر اخیر کیفیت
 بهروزی طالع این خدیو جهانستان عالمگیر که کمال حکمت ایزدی
 بجهت تمهید و توطئه دولت ابدی و تکمیل اسباب سعادت
 سرمدی او روزی چند آن نا قابل دولت و مزاراد ابدار را بگرد آمدن
 مواد غرور و پندار امتحان نموده حقیقت نا قابلی و ببحاصلش
 برخلق و جهان آشکار ساخت و چون هنگام آن رسید که خورشید جهان
 افروز سلطنت این مهر سپهر حشمت و جلال از اوج کمال تیغ کشیده
 بارتق نور ظهورش عالمگیر شود اسباب نکال و استیصال آن تیره بخت
 برگشته اقبال را هم از افعال و اعمال نگوهید و او سامان نموده نخل
 دولت و نهال شوکتش که جز فساد ملک و سلطنت ثمری نداشت
 از بیخ و بن بر انداخت چنانچه مراتب تبه کارهای او که موجب
 زوال و ادبارش بود بتفصیل از مقدمات گذشته بر ساخت ظهور پرتو
 امکن گشته و بتجدید از ارتکاب متیز و پیکار با این دست پرورد لطف
 آمریدگار حقیقت فساد رای و سوء کردارش روشن و مبرهن میکرد
 تبیین این مقال آنکه بعد از عبور موکب نصرت نشان در غره ماه
 مبارک رمضان از آب چنبل شهنشاه مالک رقاب دو روز درین روی
 آب بجهت ترفیه سیاه و لشکریان که مسافتی بعید پیموده بودند
 مقام نمودند و چون خبر پیش آمدن بی شکوه از دهولپور بعزم
 مقابله عساکر منصور بمسامع همایون رسید چهارم رمضان از ساحل

و نیک اختری بی بهره آورده . شایستگی رتبه حشمت و برتری در ندیده باشد بر وفق تقدیر مصلحت پیرای او روزگار از بازیچه کاری چند روزی بطریق عاریت بلباس ابهت و کساری آراخته در نظر کوتاه نظران انجمن صورت و مجاز که از غلط اندازی و لعبت بازی دهر نیرنگ ساز غافل اند بعنوان دولت و بختیاری جلوه دهد و تومن ایام از راه فریب گامی چند بر وفق خواهش و کلم او گردیده نعل و ازگون زند تاکیفیت داده جاد و دولت که محک آزمایش جوهر نظرت است سبب ظهور بی مایگی استعداد و فروپایگی قابلیتش گشته آثار بیدولتی و دواعی ادبار که بمقتضای سرشت و مضمون سرنوشت او باشد بمنصف بروز و شهود آیند و بر اهل روزگار که ظاهر بینان کار خانه حکمت آوریدگار اند جوهر بجزوهری او جلوه ظهور نماید و برخلاف این نعمت منت منیه آلهی برین رفته که سعادت مند نیک اختری را که در ازل آزال رقم سعادت و قبول بر پیشانی بخت و ناصیه اقبال او کهنه امتداد رتبه والی سلطنت و جهانبانی و اسحقاق مرتبه عظمی خلعت و کهور مدانی بخشیده باشد بمقتضای حکمت کلمه مدتی نقاب تعویق و تاخیر بر جمال دولت عالمگیرش فرو رفته آن دست پرورد تایید خویش را از روی تربیت خاص روزی چند میر مدارج اطوار کمال و تماشای غرایب امرار کارخانه کبریا و جلال فرماید و پست و بلند روزگار و نشیب و فراز صورت و معنی پدای تجربه و دانش او پیموده دل هوشمند و نظرت ارجمندش را شناسای بدایع صنایع و مراتب آفرینش نماید تا جایل هم و فضایل شیم که در ذات همایونش ردیعت نهاده

و نصاب در عین صورت گرما و شدت حرارت هوا خواهندند که تجشم
 حرکت نموده از راه دریا شرف قدوم بآن لشکرگاه ارزانی دارند و
 بمیامن تدبیر و لطایف دانش مدد باب جدال و قتال نموده
 بملاصحت و مصالحت دفع آن مغالضات نمایند و باین عزم صواب
 پیشخانه بیرون فرستاده حکم فرمودند که در میان هردو لشکر
 مرادقات جلال باوج رفعت برافرازند و خود نیز متعاقب اراده
 هواری داشتند بی شکوه خذلان پژوه چون بنهضت معهود آنحضرت
 که باعث فتح باب مصالحت میدادند راضی نبود و طبع نصاب
 اندیش او از تبه رائی و فتنه گرائی تجویز صالح نمی نمود به فزون
 حيلة و انصون در تاخیر و تعویق عریضت همایون کوشیده در ارتکاب
 جنگ و پیکار تعجیل نمود و از باطل ستیزی و بلخریدی ایواب نکال
 ابدی و ادبار سرمدی بروی روزگار خود کفود چنانچه بتفصیل
 مرقوم خامه حقایق نگار میگردد *

ذکر محاربه عساکر منصور نزدیک بمستقر الخلافت

اکبر آباد با بی شکوه بی خرد مغرور و هزیمت

یگتن او از جنود اقبال و گریختن بجانب

دهلی و از انجا به لاهور و وقوع مقدمات دیگر

سمحان الله یکی از بوالعجبهای قدرت جهان آفرین و شگرف
 کاریهای مشیت قادر حکمت آئین در سلسله آفرینش و کارخانه ایجاد
 و تکوین اینست که از دودمان سلطنت و سروری ناخلف بی جوهری
 را که در بدو نظرت از پیرایه دولت و بختمندی و سرمایه معادلات

آن آب پرداخت و هر جا مظنه امکان عبور پدایاب بود جمعی به بند و بست و محاصرت آن معین ساخت و چون انتظار رسیدن ملیمان شکوه مهین نا خلف خود و لشکرهای که همراهش بودند و در یفوت بموجب طلب او از آنجا برگشته به تعجیل می آمدند داشت بصواب دید رای ناقص همت بر آن گماشت که بکچند باین عنوان مد راه موکب ظفر پناه گشته در صف آرائی و کلزار دنع الوقت نماید تا آن لشکرها نیز بار پیوند و ازینمعنی غافل بود که موکب دولت و جیش نصرتی که قهرمان تایید آنرا سالار و جنود مسعود توفیق رفیق و مددگار باشد کوه و دریا مد راهش نشود هیچ چاره و تدبیر عایق صولت و استیلائی آن نگردد القصه بعد از اجتماع خبر عبور موکب منصور بآن چستی و چالاکئی از آب مذکور که فوق تصور او بود ازان رهنمائی بخت و تیز دستانی اقبال مورد رعب و هراس و دست خوش اندیشه و رمواس گشته و لشکرها را یکجا فراهم آورده با دلی خایف و خاطری اندیشناک ناچار از دهلیپور متوجه مقابله عساکر گردون مآثر گردید و در موضع راجپوره که ده گروهی اکبر آباد مت نزدیک بکنار آب چون زمینی برای جنگ خوش کرده مخیم نزول ساخت و بتوزک لشکر و ترتیب انواع پرداخت و درین اوقات نیز هر چند اعلی حضرت از راه ترحم بحال آن بی دولت بد مال مناشیر نصایح آمیز مبنی بر تاکید مراتب صلح و سازگاری و مشعر باجتناب از جنگ و ستیز کاری باو میفرمادند بهیچوجه از اراده ناصواب خویش باز نمی آمد تا آنکه آن حضرت با وجود کمال ضعف و بقیه کفایت بقصد اطلاق نابره فتنه

اصلا راضی نبودند و نمیخواستند که بدست معی خوش اسباب خندان و ادبار آماده کرده تیشه بر پای بخت و دولت خود زند از بیجهت پیوسته در خلال این اوقات بمقتضای صلاح اندیشی و خیرسگالی بنصایح هدایت پیرا آن جاهل خمران مآب را رهنمون طریق عاقبت و صواب بودند هر چند انسون موعظت و پند برو دمیده آن لجاجت کیش را بصلیح و صلاح که سرمایه نجات و فلاح او بود ترغیب مینمودند درو تاثیر نمیکرد و از آنجا که روز اقبالش بشام ادبار رسیده اراده ازلی به بر کردن ریشه حشمت آن نهال بی ثمر گلشن وجود تعلق گرفته بود بهیچوجه از اراده لشکر گشی و مپه آرائی باز نمی آمد و چون حضرت اعلی را درین ایام سر رشته اختیار و اقتدار از کف رفته بر منع و زجرش قادر نبودند ناچار تن باراده او درداده راه مدارا پیمودند و آن نفقه گرای تبه رای عزیمت ناصواب خود مصمم نموده شانزدهم شعبان موافق صیم اردی بهشت خلیل الله خان را با قباد خان و رام سنگه راتهور و امام قلی و نوری بیگ آغمر و سایر آغمران و جمعی دیگر از بندهای بادشاهی و داؤد خان و عسکری خان سرداران خود را با جوقی از سپاه خویش برسم منقلای پیشتر رخصت نمود که رفته در دهولپور تا رسیدن او اقامت نمایند و گذرهای آب چنبل را بقید ضبط آورده محافظت کنند و خود نیز با چهار شکوه پسر کهنر خویش و سایر انواع و عساکر و توخانه و سامان و انربیمت و بلجم ماه مذکور مطابق هشتم خرداد از اکبر آباد برآمده به پنج منزل بدهلپور رسید و چند روز آنجا اقامت گزیده بدالت زمینداران آن مرز دپوم بتحقیق و ضبط گذرهای

با بقیه لشکرها ازان حدود برخاسته بارزنگ آباد فیض بنیاد آمده که از آنجا با عساکر منصور روانه دربار جهانمدار گردید چون این معنی دران هنگام مذاق مصلحت دولت قاهره و باعث خیرگی دکنیان فتنه جو بود خدیو زمان آنخان بلند مکن را که از عزیمت رفتن به پیچوجه تقاعد نمی نمود بنابر مصالح ملکی و مقتضیات جهان داری بالضروره دستگیر کرده در دکن نگه داشتند بی شکوه بعد از اطلاع بر این معنی از بد اندیشی و بدگمانی اینمقدمه را بر سازش و اتفاق معظم خان با خاقان جهان و تمهید و توطئه آن عمده نوئینان محمول داشته مقدمات وحشت انگیز خاطر نشان حضرت اعلی نمود و محمد امین خان خلف او را که در آنوقت خدمت میبرد بخشیکبری بارگاه خلافت باو مفوض بود متهم بامور غیر واقع ساخته اذن گرفتنش گرفت و او را بخانه خود طلبیده دستگیر کرد بعد از سه چهار روز که در قید بود حقیقت حال و صورت بیگناهی خان مذکور بر خاطر ملکوت ناظر اعلی حضرت لایح و ظاهر شده او را از قید بی شکوه رها نیدند بالجمله حضرت اعلی را چون زور بازوی اقبال بلند و نیروی همت ارجمند حضرت شاهنشاهی کماهی بر خاطر روشن پرتوانگن بود و به یقین میدانستند که آن بلجوه خرد را از ارتکاب ستم و آریز با آن خدیو موفق موید جز مآل بد و نکال ابد حاصلی نخواهد بود. لاجرم به انروختن نیران قتال و انراختن لوای جدال که آن تبه کار فساد اندیش پیش گرفته بود و ازان کینه جوئی و فتنه گزینی در مرآت پیش بینی آن حضرت چهره سود عاقبت و وخامت خاتمت او جلوه ظهور می نمود

کشد و مجموع توپخانه و فیلان جنگی کوه پیکر را ضمیمهٔ سامان
نبرد و علاوهٔ شوکت لشکر ساخته کله گوشهٔ نخوت و غرور بر فرق پندار
کج گذاشت و دامن فتنه بر میان زده همت بر استیصال خود
گماشت . نظم .

زبیدانهی در دماغش فداک • هوایی که داد آغوش مریدان
مرش را چو مودای انس گرفت • در گنج بشکاف و لشکر گرفت
بجمع همه زر پریشان نمود • پریشانی خویش سامان نمود
و از جمله کارهای ناصوابی که دران ایام ازان بیخرد بد فرجام بظهور
پیوست دستگیر ماکن محمد امین خان خلف الصندق زبدهٔ امرای
عظام معظم خان بود بی صدر جرم و تقصیری •

ذکر مجملی از منشای این قضیه آنکه خدیو جهانستان پس
از تسخیر ظفر آباد و کلیان و مراجعت از مهم بیجا پور که بمعاندت
و بد اندیشی بی شکوه خاطر خواه صورت نه بست عمدهٔ السلطنة
القاهرة معظم خان را با بعضی از انواع بادشاهی برای تحصیل مبلغ
صد لک روپیه پیشکش عادلخان که بشکرانهٔ مراجعت موکب اقبال
بقبول آن منعت پذیر شده بود در حدود بیجاپور گذاشته بودند و بعد
از آنکه هم بافساد آن فتنه پژوه که در خلل و شکست اینکار سعی
بود و خطوط مبنی بر اغوا و اضلال بعدلخان و اوکان دولت بیجاپور می
نوشت این مطلب نیز صورت دلخواه نیانته در عقد تعویق افتاد
و حضرت اعلی که دران ایام چندان اختیاری در امور دولت و
جهانبانی نداشتند بمبالغه التماس آن ناقص خرد خان مذکور را
بمحضر طلبیدند آن عمدهٔ السلطنة بظاہر فرمان همایون آن حضرت

سلطنت نزد راجه جسونت سنگه رفته بودند معاودت نموده خبر
 انہزام آن ضلالت شعار و توجہ خدیو کامگار بعزم ملازمت حضرت اعلیٰ
 رسانیدند بی شکوہ از استماع این خبر مغلوب سلطان رعب و هراس
 گشته و سر رخنہ رای و تدبیر از کف فرور هشته عزیمت رجعت
 قہقری بستمقر الخلافت اکبر آباد نمود و حضرت اعلیٰ را کہ اصلاً
 راضی باین معنی نبودند و کمال احتکشاف از برگشتن اظهار
 میفرمودند بمبالغہ و الحاح تمام و تمہید مقدمات غرض آمیز
 فساد انجام بارتکاب معاودت مضطر ساخته عنان ارادہ آنحضرت از
 رفتن شاهجهان آباد بصوب مقصد خود ثالث و موکب مسعود
 بادشاهی از بلوچ پور رایت مراجعت بجانب اکبر آباد انراخته
 نہم ملا مذکور پرتو وصول بآن مرکز خلافت انگند و بی شکوہ بجمیع
 مہار و لشکر و مرانجام اسباب نہرہ و پیکار پرداختہ جمیع امرائے
 منصبداران بادشاهی را کہ طلبیدن آنها از صوابجات و محال فوجداری
 و جاگیر ممکن بود بسدہ سلطنت طلبید و در تحلیف خواطر و تسخیر
 قلوب آنها کوشیدہ ہمہ را با خود متفق و ہمدستان ساخت و امرای
 و عمدہای حضور و سایر ملازمان پایہ سریر خلافت را بہ چرب و نرمی
 و ملایمت و نوید احسان و رعایت مستمال گردانیدہ رایت امتداد
 بقصد نفع و فساد برافراخت و در الدک فرصتی از بندہای
 عتبہ سلطنت و مہار قدیم و جدید خود حشری انہوہ و لشکری
 بیشمار کہ قریب شصت ہزار سوار بود فراہم آوردہ از اسلحہ و ادوات
 قور خانہ بادشاهی چندانکہ خواصت بر لشکریان قسمت نمود و سر
 بخود رانی و شورش افزائی بر آوردہ دست بانواع امراف و تدبیر

و فصل تابستان نزدیک رسیده و اطباء از خوف عود مرض گذرانیدن
 موسم گرما را دران مقرر دولت که هوايش بمراتب گرمتر از هوای
 دارالخلافه شاهجهان آباد و منازل و عمارت دولتیخانه اش از حیثیت
 وسعت و نضا و نزهت و صفا درون مرتبه عمارات آن خطه فیض
 بنیاد است تجویز نمی نمودند لهذا آنحضرت را عزم معاودت بهوی
 دارالخلافه که بمزیت روح هوا در تابستان و نور طراوت و نضارت
 باغ و بهتان و تسلسل نهر کوثر مثال و ترویج هبوب شمال و وسعت
 مسکن دلپذیر و نزهت اماکن فردوس نظیر از اکثر بلاد و امصار
 امتیاز دارد از خاطر مقدس سربر زده و این اراده مصمم گشته و
 بی شکوه اگرچه ایلمعنی را منافی مطالب دور از کار و ضد خیال
 و پندار خود میدانست و راضی بنهضت الیه مسمود از آن مستقر
 دولت نبود اما چون طبع مبارک حضرت اعلی را بعزیمت این
 حرکت بصیار مایل دید و نیز از کمال صفاهت بلوشهای لاف آمیز
 راجه جصونت سنگه که بدعوبهای بلند و تعهدات ناپسند غرور انزای
 او بود خاطر جمع نبوده چنان می پنداشت که او با لشکری که همراه
 دارد مد راه موکب ظفر پناه می تواند شد لاجرم بنهضت رایات جلال
 ازان مرکز سلطنت تن در داد و حضرت اعلی هر دهم رجب که بیست
 و دوم آن محاربه عساکر نصرت پیرا با راجه جصونت سنگه ضلالت
 گرا در ادجین روی داد ازان خطه دولت بنیاد متوجه دارالخلافه
 شاهجهان آباد گشتند و دوم شعبان که رایات عالیات آنحضرت
 بمعتقر خلعت نزدیک رسیده موضع بلوچ پور مخیم نزول اردوی
 همایون بود رستم بیگ گرز بردار و هاتی بیگ یساول که از پیشگاه

وصف شکنجان را با مبارزان توپخانه و جمعی دیگر از بندهای
جانسپار تعیین فرمودند که برجناح استعجال روان گشته بآن گذر
از آب بگذرند و تا وصول رایت اقبال آنرا از تصرف مخالفان
بد سگال میانست نمایند بموجب فرمان واجب الاذعان بندهای
اخلاص نشان توسن همت بسان برق آتش عنان کرده صباح آن که
ملخ شعبان بود بکنار چنبل رسیدند و بی توقف و درنگ چون
باد از آب گذشته آنطرف منزل گزیدند و در همین روز گیتی خدیو
فیروز مند از گوالیار نهضت نمودند پدایمردی همت بلند و عزیمت
آسمان پیوند بدو منزل طی آن مسافت بعید کرده روز دیگر که غره
ماه مبارک رمضان بود قرین تایید آسمانی از آب مذکور عبور
فرمودند و عساکر نصرت اثر و نهنگان دریای فتح و ظفر فوج فوج
مانند موج بهسولت از آب گذشته آنروی آب چنبل از فیض نزول
اشرف مہبط انوار عز و شرف کردند چون سر رشته کلام در نگارش
مآثر اقبال شهنشاه خورشید قدر گردان احتشام باینجا رسید
بحسب اقتضای مقام ذکر شمه از احوال حضرت اعلی و مراتب
کوته اندیشی و فتنه پژوهی بی شکوه بعد از اجتماع خبر انہزام راجہ
جسونت ملکہ از اولیای دولت در نواحی اوجین کہ مقدمہ شکست
کلر آن بی بہرہ سعادت دارین بود ضرور مینماید و کلک حقایق
نگار بطریق اجمال چلین پردہ از جمال شاهد مقال میکشاید کہ -
حضرت اعلی را اگرچہ در معتقر الخانات اکبر آباد فی الجملہ صحتی
و یغفتی در کونت بہم رسید لیکن چون ہنوز بکلیہ آن عارضہ مندفع
نگشتہ بقبہ آن آزار بحال و ضعف و فتور قوی در مرتبہ کمال بود

بجائی دگر چون گزنتی قرار • که تخت شہی میکشد انتظار
و درین ایام نصرخان وک خاندوران بہادر مرحوم کہ بحراست قلعة
واسین قیام داشت و یرلیغ جہان مطاع بطلب او صادر شدہ بود
جہہ سالی عتبہ عبودیت گشتہ بعنایت خلعت خاص و اسب
و فیل و خطاب والی خاندورانی مشمول عواطف خصلورانی گردید
و بعد از وصول رایت ظفر نگار بگوالدار چون بی شکوہ فتنہ پڑوہ
با لہکوی انبوی چنانچہ رقمزدہ کلک بیان خواهد شد بدہوا پڑوہ آمدہ
بنواع تدبیرات و لطایف حیل در منع عبور موکب جلال لڑ آب
چنبیل میکوشید و اکثر گذرہای مشہور و مقرر را ضبط کردہ بہ بستن
مورچال و نصب ابواب توپخانہ استحکام تام دادہ بود • جرم رای
عالم آرای حضرت شاہنشاهی بعد از اطلاع بر اینمعنی پرتو اہتمام
و توجہ بر تحقیق گذر و تدبیر عبور از دریای مزبور انگند و از آنجا کہ
کن خاقان موید دین پرور را ہموارہ خضر توفیق در ہر طریق راہبر
است بعد از استکشاف و تفحص از زمینداران آن بوم و بر بظہور
پیوست کہ گذر بہدور بہ کہ از سمت گوالیار بر دست راست دہولپور
بمسافت بیست کرورہ واقعست بدایاب قابل عبور موکب ظفر ایاب
است و چون عساکر مفسور ہنوز از گذار آب درر و گذر مذکور غیر
مشہور است بی شکوہ بیخورد مفرور از کوتاہ بینی تا حال بضبط
و محافظت آن نپرداختہ بنابراین روز دیگر کہ جنود ظفر اعلام آنجا
مقام داشت خدیو جہان خانخانان بہادر مدہ سالار و ذو الفقار خان

زمینداران و نرور بمکرمات خلعت و اسب و شمشیر و چینه‌ت بندیده
 بمطای اسب و خلعت مهابی گشته و دولت افغان بمناصب هزاری
 و پانصد سوار سرائوز دولت بندگی گردید و همچنین دیگر زمینداران
 مالوه مورد عنایات و مطرح التفات بادشاهانه شدند و بهیاری از
 بندهای آستان سلطنت و ملتزمان ركب دولت باضانه منصب
 و عطایای هنیه از اسب و فیل و شمشیر و سپهر و نقاره و علم مطرح
 انظار فضل و کرم گردیدند و از گروهی که برهنه منوی بخت و
 دلالت توفیق از خیل مخالف جدا شده باستقامت عتبه جلال کامیاب
 گشته بودند مخلصان خلف منصور حاجی بخطاب بکه تازخانی
 و منصب سه هزار و پانصد سوار و عطای خلعت و اسب
 و انعام بیست هزار روپیه و سیف الدین محمود معروف بفقیر الله
 ولد تربیت خان مرحوم بمردت خلعت و خطاب میف خانی و
 منصب هزار و پانصدی هفصد سوار و مسعود یادگار نبیره احمد بیگخان
 مغفور بمکرمات خلعت و اسب و بخطاب جد خورش احد بیگ
 خانی و منصب هزار و پانصدی شش صد سوار و محمد مقیم ولد شاه
 بیگخان بعنایت خلعت و خطاب مقیم خانی و منصب هزاری پانصد
 سوار نوازش یافتند بالجمله گیتی خدیو مرید منصور پیش از سه مقام
 در ظاهر بلده اوجین بیست و هفتم رجب قرین دولت دارین از آنجا
 نهضت نموده به بیست و هشت کوچ و سه مقام بیست و هشتم
 شعبان حدود گوالیار را از نور و صل همایون زینت پذیر ساخته
 و در جنب بلده مذکور خیام نزول برافراختند • • نظم •
 چو جنب شهنشاهیش میکشید • نیلومنت خالی اقامت گزید

هزار خانی و اضافۀ پانصد دو صد سوار بمنصب دو هزار پانصد
 سوار و محمد بیگ خوبشکی بخطاب دیندار خانی و اضافۀ پانصدی
 دو صد سوار بمنصب دو هزار پانصد سوار و مرتضی خان بمرحمت
 فیل و اسپ و اژدها و اضافۀ بمنصب دو هزار پانصد سوار
 و احمد خوبشکی بخطاب اخلاصخانی و اضافۀ پانصدی صد سوار
 بمنصب دو هزار پانصد سوار و حمید کاکر بخطاب کاکرخانی
 و معهود منگلی بخطاب منگلی خانی و احمد بیگ میرتوزک
 بخطاب ذو القدر خانی و اسماعیل نیازی بعطای علم و خطاب
 خانی و میر ابو الفضل معموری بخطاب معمور خانی و اضافۀ
 پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و حمید
 الدین بخطاب خانه زاد خانی و میر عیسی ولد اسلام خان بخطاب
 همت خانی و عطای خلعت و اسپ و منصب دو هزار دو صد
 سوار و شیخ عبد العزیز بعنایت خلعت و اسپ و خطاب خانی
 سر بلند گشته و خواجه کلان بخدمت دیوانی صوبۀ مالوہ معین
 گشته بخطاب کفایت خانی و مرحمت خلعت و اسپ و باضافۀ
 سیصدی و صد و پنجاه سوار بمنصب هزار پانصد سوار سرافراز
 شده و عالم منگه زمیندار گذر که درینوقت دولت زمین بوس
 دریافته بود بخطاب راجگی و عطای خلعت فاخره و اسپ و فیل
 با سازنقره و شمشیر و کمر خنجر و جیفه مرصع و گوشواره مرادید مشمول
 مزاحم گوناگون گشته و رخصت وطن یافت که همراه کفایت خان
 بمرام خدمت دولت خواهی قیام نماید و سوبهنگه زمیندار
 کلای بهیت بعنایت خلعت و اسپ و دهکده کی مرصع و اسر منگه

عنایت طوغ و نقاره و یک زنجیر نیل و میر ضیاء الدین حسین که
 سابق بخطاب همت خانی نامور شده بود بخطاب اعلام خانی و
 مرحمت امپ و انعام چهار هزار روپیه باضافه پانصدی پانصد
 سوار بمنصب سه هزاری و پانصدی هزار و پانصد سوار و بهادر خان
 بعنایت امپ و علم و ذوالفقار خان بعطاء خلعت و اسب مرانراز
 خان بمرحمت امپ و نیل و غازی بیجا پوری بخطاب زندوله خانی
 و باضافه هزار سوار بمنصب چهار هزاری چهار هزار سوار و کار طلبخان
 باضافه هزاری هزار سوار بمنصب چهار هزاری چهار هزار سوار
 از انجمله هزار سوار دو اسبه و سه اسبه و عابد خان باضافه هزاری دو صد
 سوار بمنصب چهار هزاری هفتصد سوار و شجاعخان ولد خانخانان
 بهادر سپه سالار بعنایت خلعت و اسب و باضافه هزاری هزار سوار
 بمنصب سه هزاری دو هزار سوار و عبد الرحمن بیجا پوری بخطاب
 شرزه خانی و باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاری
 هزار و پانصد سوار و الهام الله ولد رشید خان انصاری بخطاب پدر
 خویش و مرحمت خلعت و علم و باضافه هزاری پانصد سوار
 بمنصب سه هزاری سه هزار سوار از ان جمله پانصد سوار دو اسبه
 و سه اسبه و راجه اندرمن دهن دیرا بعطای نقاره و علم و دبی سنگه
 بندیده بمرحمت خلعت و اسب و لود بخان بعنایت امپ و نقاره
 و علم و فتح رو هیله بخطاب فتح جنگ خانی و مکرمت نقاره و
 علم و باضافه پانصدی بمنصب دو هزار و پانصد سوار و اسمعیل
 خویشگی بخطاب جانباز خانی و عطای علم و باضافه پانصدی
 صد سوار بمنصب دو هزاری شصت سوار و کمال لودی بخطاب

حازمت اکسیر خاصیت فایز گردانید و حضرت شاهنشاهی تمام
 روز آنجا بسر برده بعد از نماز مغرب که خبر رسیدن اردوی معلی
 و انراخته شدن دولخانه والا بعرض اشرف رسید قرین محالقت
 با عاگیر ظفر مآثر حواری شده بمعسکر گردون شکوه که بمسافت یک
 کرده در همان بولهی واقع شده بود شرف نزول ارزانی فرمودند و
 مراد بخش را بجنگد و یکنه و موافقت با اولیای دولت درین
 نهم آسمانی مورد انظار عاطفت و مهربانی فرموده بانعلم پانزده
 هزار اشرفی و مرحمت چهار زنجیر فیل کوه پیکر و دیگر عطایا
 و مواهب عز اختصاص بخشیدند و نهال گلشن عظمت و مرتبتند
 کوهر محیط محالقت و ارجمنده بادشاهزاده عالیقدر محمد سلطانرا
 باضافه پنج هزاری پنج هزار سوار بمنصب پانزده هزاری ده هزار سوار
 مشمول انظار مرحمت فرمودند و بیعت و سیوم میاه مذکور ظاهر
 بلد لوجین از پرتو نزول همایون مطلع انوار فیروزی شد و گروهی
 از بندهای عقیدت سگال که درین نبرد اقبال مصدر گوشش و
 جانفشانی گشته بودند مورد جلال الطاف و اعطاف شده کمیداب
 نوازش بادشاه گردیدند از آنجمله نجائبان بمرحمت خلعت
 خاصه و دو زنجیر فیل و انعام یک لک روپیه مطرح انوار عنایت
 گفته بخانخانان بهادر سپه سالر والا خطاب شد و ملتفتخان بخطاب
 اعظم خان و خدمت جلیل القدر دیوانی و مرحمت خلعت
 خاص و امپ با سار طلا و طوغ و نقاره و از اصل و اضافه بمنصب
 چهار هزار و پانصد سوار بایه اعتبار بر انراحت و مفتخر
 خلی برادرش که میر بخشی موکب اقبال بود بخطاب خانزمانی و

فیروزی مآل مورد فنا و زوال گشتند از سردران لشکر مصلح و نام
آوران جنود مسعود موای مرشد قلینخان چنانچه سبق ذکر یامست
دیگر کسی عرصه تلف نشد و غیر ذلک الفقار خان و سکندر روهیله
و شیخ عبد العزیز و رکنتمه منگه راتهور دیگری از عمدها را
آسیب زخم نرسید ازین فوایان نصرت مند شیخ عبد العزیز بکثرت
تردد و جانفشانی و حسن شجاعت و کار طلبی بیست و یک زخم
برداشتنه بود لیکن ببرکت اخلاص دوست و نیکو عقیدتی از مضرت
جانی و خطر هلاک ایمن مانده بمرهم گستری الطاف و عنایات خدیو
دشمن گداز دوست نواز آن زخمها بالتیام گرانید نیش بنوش
جراحات بر احوال مبدل گردید القصه بعد از وقوع فتح و ظفر
شهنشاه موید دین پرور دست نیاز بدرگاه ایزد نصرت بخش کار ساز
بر آورده سجدات شکر آلهی و سپاس الطاف نامتناهی بتقدیم رسانیدند
و لوای غلبه و فیروزی باوج حشمت و بهروزی انراخته و لوای
کوس فتح و گورگه شادیانه مانند صیت اقبال و طنطنه جلال
خویش بلندی گرا ساخته قرین بخت فیروز و طالع دشمن سوز
بدو اتخانه مختصری که در جنگ همراه بود و باشاره وال در موضع
لشکرگاه غنیم برپا کرده بودند نزول اجلال نمودند و آنجا با ملازمان
و کلب نصرت و مجاهدان جنود هومات نماز ظهر بجماعت گزارده بعد
از ادای فرض و سنت شکرانه این موهبت کبری را از روی نیاز
دوگانه ادا کردند و مراد بخش اینجا بعر بساط نبوس رسیده تسلیم
مبارکباد فتح نمود و دیبى سنگه بنذیل را که با خود بسده سنیه آورده
بود از میامن مرحام پادشاهانه التماس عفو تقصیرش کرده بدولت

دار و ادوات رزم و پیکار همراه داشتند بنیروی زبردستی و خصم انگنی طالع والای خدیو زمان این چنین شکست فاحشی خورده سزای جصارت و بی ادبی و پاداش جهالت و محال طلبی خویش یافتند چنانچه بنیر از زخمیانی که بیای مردی فرار نیمجانی از عرصه کارزار بدر بردند و جمعی از آنها نیز در بوادی خذلان و خواری از آمیب زخمهای کاری جان بجان آفرین سپردند قریب شش هزار کس از مقتولان آن مخذولان و کشتگان آن بخت برگشتگان باشاره والا بشمار و تعداد در آمده • • نظم •

بگیتی ست تارم فتح و شکست • چنین فتح کس را نداد ست دست نه چشم زره این چنین فتح دید • نه گوش سپرد در مضانی شنید و از آنجا که خلقت قدسی مرشت این برگزیده الهی منبع گوهر مروت و معدن جوهر فتوتست تعاقب لشکر گریخته که آب روی مردی بر خاک بی ناموسی ریخته بودند تجویز فکرة بهادران نصرت لوا را که از رم تکامشی که شیوه عاجز کشی ست منع فرمودند و نیز بمقتضای کمال دین پروری و مسلمانی که سر رشته جبلت همایون ست حکم عالم مطاع بنفاد پیوست که دران معرکه و غا هرکرا مسلمان یابند بجان امان داده دست از خون او بدارند و از اردو و بنگاه غنیم متعرض عرض و ناموس مسلمین نگردند و بیمن اقبال سرمدی و مدد حفظ و حمایت ایزدی که در جمیع معارک و میداین شامل حال هوا خواهان دولت ابد قرین است درین آویزش و کارزار که نظیر کارنامه رستم و اسفندیار بود چندین امراء نامی از راجپوتان و مسلمان بتیغ قهر و انتقام مجاهدان

خود کشیده با معدودی از راجپوتان زخمی نیم گشته که بقیه
 السیف عساکر نصرت بودند راه وطن پیش گرفت • بیت •
 چنان بیمناک و هراسان گریخت • که زنار را از گرانی کسبخت
 و قاسمخان و سایر لشکر بادشاهی که دران رستخیز به هدف ناوک
 قضا نگشته بودند بکام ناکسی راه فرار سپردند و بر آوردن نقد حیات
 ازان مهله غنیمت شمردند و همای همایون فال فتح و ظفر از لوح
 لطف و عنایت آلهی بر پرچم رایت منصور سایه گستر شده شاهد
 نصرت و فیروزی در آئینه تیغ مجاهدان موکب جلال جمال نموده
 و گلهای خرمی و شادمانی در سرا بستان آمال و آمانی هوا خواهان
 شکفتن آغاز کرد و مجموع توپخانه و خزانه و نیلان غنیمت بقید ضبط
 و تصرف اولیاء دولت فیروزی لوا درآمده همه اموال و سامان و اردو
 و بنگاه مخالفان تاراج لشکر ظفر اثر شد • • نظم •
 دلبران چو فارغ ز هیجا شدند • بناراج بنگاه اعدا شدند
 ز دشمن کسی بخت اثر یار داشت • همین سر بدر برد و هامان گذاشت
 بدست اندر آمد بسی باد پا • ز خون جمله رست و پا در حفا
 به بند آمد از هر طرف فیل مست • چرمستی که افتد عسس را بدست
 بالجمعه بنیم اشاره آبروی شمشیر و یک حمله اقبال عالمگیر شه نشاء
 جهان این قسم فتح نمایانی که طراز فتوحات آسمانی و عنوان
 نامهای پاحتانی تواند بود نصیب احباء این سلطنت جاویدانی
 گردید و ازینگونه لشکری گران و جیهی پیکران که اعظم راجهای
 هندوستان و مرداران عمده جلالت نشان دران فراهم آمده بودند و توپخانه
 عظیم با ساز و سامان و نیلان فلك شكوه کوه توان و سایر اسباب گیر و

و امرنگه چندراوت از هراول غنیم لئیم با خیل و حشم و طبل و علم
در اثناء نبرد و پیکار از معرکه کارزار رو تافتند و بیای مردی فرار
رخت هستی از آنعرصه فتنه بار بدر برده بجانب اوطان خود شتافتند
و مراد بخش که در برانغار موکب ظفر پیرا صف آرا بود از جانب
یمین بر بنگاه اعدا که در عقب آن جیش هزیمت گرا بود ریخته
نفارت و تاراج پرداخت و باین حرکت بی موع آن گروه
منهور جاهل را لختی مضطرب و متزلزل ساخت و از جوتی
که حراست اردوی غنیم بآنها متعلق بود مالوجی و پرسوجی
ثاب مقاومت نیارده رخ از جنگ وستیز و رو از شم شیر تیز بر تافته
آهنگ گریز کردند و دیبای منگه که عقل درمت و تدبیر دور
الذیش داشت از راه انقیاد در آمده پیش مراد بخش رفت وادرا
شفیع عفو جرایم و وسیله صفع مائیم خویش ساخته با او همراه شد
و چون عبور لشکر مراد بخش درین حرکت از دمت چپ راجه
جسونت منگه بود و از نزدیک قول آن مرخیل فتنه گذشت سپاه
ادرا فی الجمله آویزیشی با اعداء جمارت میفش روی داد افتخار
خان و چندیی دیگر که در محبت یسار آن حرب ادبار بودند بمقابله
و مدافعه پرداختند و بترکتاز جرأت هیجا دو اسبه بجانب عدم تاخند
و راجه جسونت منگه از ملاحظه اینحال و مشاهده نیروی اقبال
بی زوال بر خلاف داب راجهای بزرگ تبار و راجدوتان تهور کیش
نهایت آثار ننگ فرار بر خود پسندیده و نیل عار پر چهره روزگار

فتاد آنقدر کشته در کارزار • که شد بسته راه گریز. موار
 ز تیغ جهاد آتشی بر فروخت • کزان هندوی جنگجوزنده سوخت
 دران میدان کین چندان خون کفاری دین ریخته شد که تا ابد
 سبزه از خاک آن زمین لاله گون روید و آنقدر پشته از کشته آماده
 گشت که زاغ و زغن آن والای تا قیامت طعمه نجوید از بس مخالفان
 تیره سر انجام را سر از تن جدا کرد دم تیغ انتقام کنده آغاز نهاد
 و بس که پیغام فنا بگوش جان اعدا رسانید زبان تیز خنجر از
 کرافتاد •
 • نظم •

دران کینه خواهی ز بس طمن و ضرب • ز کار خود افتاد آلات حرب
 چوتیر شکسته کمان شد ز دست • زره پاره شد چون گریبان مست
 حاصل که بهادران فیروزمند با آن گروه شقاوت پیوند چنان گیروداری
 کردند و کارزاری نمودند که ترک خون آشام بهرام را از نظاره آن
 قهر و مولت تیغ مطوت در نیام خجلت ماند و هندوی تند خوی
 زحل را از مشاهده آن دلیری و کندآوری دود حیرت بسر برآمد
 و درین رختخیز به و ستیز مرد آزما مکند سنگه هاده و سجانسنگه
 سیسودیه در تن سنگه راتهور و ارجن گور و دیال داس جهال و موهن سنگه
 هاده که از سرداران معتبر و عمدها و اعیان آن لشکر بودند بتیغ
 آبدار آتش بار مجاهدان ظفر شعار مردانه وار مر در جیب عدم
 کشیدند و جمعی کثیر و فرقه انبوه از نام آوران آن گروه باطل پژوه
 همراهی آن سالکان مسالک فنا گزیدند و از غلبه شکوه و صلابت
 موکب گیتی کشا و مشاهده آن فر عظمت و جلال شهنشاه ظفر لوا
 راجه رایسنگه سیسودیه از قول مخالف و راجه سجان سنگه بندیده

رسانید و در همین اثنا شهنشاه عالمگیر ظفر لوا که سوار فیل کوه
شکوه بودند و مشاهده سعی و جلاوت و نظاره تلاش و کوشش هر دو
گروه میفرمودند چون دیدند که اعداء جهالت کیش رایت جرأت
داستلا افراشته و ضدمع تیغ قهر و ناوک بلا بجان برداشته خیره روشی
و چیره دستی میکنند عرق شجاعت خسروی حرکت نموده و جوهر
بعالت ذاتی را کفر نموده با ملازمان ركب نصرت قرین بکومک
مبارزان جهاد آئین متوجه گردیدند و بهادران جانشینار و دلیران
عمره کلزار را که با دشمنان نابکار گرم گیر و دار بودند بپمن اعانت
و امداد و نیروی اقبال خدا داد قوت بخشیده چنان نزدیک رسیدند
که قول همایون بهراول پیوست • بیت •

بجائی که او رخس کین رانده بود • تهور چو گرد از قفا مانده بود
از آثار شوکت و شکوه بادشاهی که پرتو انوار عظمت و جلال
آلهی ست اعداء بد عاقبت را پشت همت شکسته بازوی جرأت
بستنی گرائید و جنود مسعود را این حمله رستما • و حرکت بهادرانه
ازان جوهر تیغ عالمگیری مایه دلوری و دلیری گردید غازیان لشکر
منصور مانند خیل نور که با سپاه ظلمت متیزد و بمان شعله برق
که در سیاهی آویزد با گروه مخالف و فرقه ضال بکوشش و قتال
در آویخته بضرب شمشیر و طعن سنان آن جهالت کیشان را مانند
بنات النعش متفرق و پریشان ساختند و خورشید سان بدیع عدو
موز بسیاری از هندوان بد اختر تیره روز را چون سایه بر خاک
هلاک انداختند •

زبس راجپوتان به پیکار و جنگ • گذشتند از جان بناموس و ننگ

نجا بخان و سایر بهادران هراول موکب گردون شکوه مانند کوه
 بمیلاد حمله آن گروه از جانفروان پهلوی قرار در میدان مبارزت استوار
 ساختند و بنیروی بازوی همت و شهامت بمداغ و مقابله آن
 متهوران ضلالت آئین پرداختند اگرچه جنود غنیم خمران مآب
 در کثرت و انبوهی یاد از تراکم انواع محاب میداد لیکن تیغ آتش بار
 مجاهدان ظفر شمار کار برق خاطف مینمود و هر چند نخل ثبات
 و نهال استقلال اعداء در زمین کین ریشه محکم داشت اما باد
 حمله مبارزان فیروزی اعلام قایم مقام ریلح عاصف بود ناک جان
 ستان دلیران عرصه اینجا چون تیر قضا بلیخا از شمت می جست
 و گرز گران بیکه ستان میدان و غا از خود کامه بر سر اعدا می شکست
 از بس عقاب تیز پر تیر از خانه کمان در پرواز بود شیر نلک روی هوا
 نیستان می پنداشت و بسکه زمین از خون معاندین رنگین
 مینمود و هم غلط بین از روی اشتباه عرصه رزمگاه را صاحت لاله
 ستان می انگاشت •

• نظم •
 شعی تیر چون سومی هندو روان • همه مندل جبهه کردی نشان
 ز بس بهر دین تیغ در کار بود • زدی بر همان جاکه زنا بود
 و چون غنیم لثیم بهجوم تمام و جلالت عظیم با جنود اقبال در آویخته
 گرم ستیز و خونریز بود شیخ میر با سایر داوران طرح دعت راحت
 بوقت حمله آور گشته خود را بر کمرگاه آن خیل دبار زد و مرتضی
 خان نیز با دلیران التمش در رسیده مصدر ترددات نمایان گشت
 و همچنین صف شکنخان با بهادران طرح دست چپ رخس
 شجاع انگلیخته بر مخالفان حمله کرد و کوششهای مردانه به تقدیم

نوجی در خور کثرت و هجوم مخالفان نداشتند دست اعتصام بحبل المتین اقبال بدوزال خدیو جهان زده و پای ثبات و قرار در عرصه کارزار استوار داشته از جا نرفتند و بعد از گیسو دار یسیدار و معی و تلاش بی شمار که منتهای مرتبه سپاهیگری و جانفشانی بود مرشد قلیخان مردانه وار نقد جان نثار نموده بگلگونه شهادت چهره معادت بر انروخت و باحراز نیک نامی جاوید سرمایه حیات ابدی اندرخت و ذو الفقار خان بآئین دالوران ناموس جوی هندوستان که چون کار جنگ تنگ شود از اسبان پیاده شده دل بر هلاک می نهند و اکثر اوقات بحسن ثبات قدم و رموخ عزیمت غنیم را هزیمت میدهند از اسب فرود آمده با معدومی پای همت و جلالت بقصد نیل سرخروئی و شهادت در میدان و غما افشرد و داد شجاعت و دلیری داده دران آزمونگاه جوهر مردانگی گوی ثبات و احتفال از اقوان و امثال برد اگرچه گل زخمی از شاخصار مردی چبد لیکن ببرکت توجهات والی حضرت شاهنشاهی و میامن حسن اعتقاد و نیکو خواهی از آمیب هلاک ایمن ماند راجپوتان بد گهر جهالت پرور از وقوع این حال خیره تر شده و از توپخانه همایون گذشته بهمان هیئت اجتماعی بر هراول موکب منصور تاخذند و جمعی دیگر از هراول آنخیل ضلالت منمش و جوتی از لشکر قول و التمش نیز بکومک و امداد آن تیره بخندان بد نهاد حمله آورده جنگی عظیم در پیوست بادشاهزاده والا تبار و

از منصبداران را در میسر جای داد و مالوجی و پرموجی و راجه
 دیبی سنگه بندیده را بمحافظت اردو که نزدیک بجنگ گاه بود گذاشت
 و بعد از تسویه مغوف بعزم رزم آهنگ جنگ از معسکر خود
 موار شده با آن لشکر گران و سپاه بی شمار متوجه عرصه متیز و پیکار
 گردید القصة پنج شش گهزی از روز گذشته تلاقی فئتین اتفاق افتاد
 نخست از طرفین بانداختن بان و توپ و تغنگ که آتش افروز
 رزم و مقدمه جنگ امت هنگامه حرب و جدال تیز شده رفته رفته
 نیران قتال اشتعال یافت و کار کشش و کوشش بالا گرفت. • نظم •
 بلا آتش. فتنه را کرد تیز • تو گفتی پدیدار شد رستخیز
 چنان تیغ کین را شد آتش بلند • که جستی ز جا جوهرش چون میند
 عساکر اقبال بنوزک تمام و ترتیب شایسته صف بسته و بحال
 آرامند چنانچه قانون رزم آزمائی و آئین سپه آرائی مت آهسته آهسته
 پیش می آمدند و بضرب تیر و بندوق و بان رخنه در بناده مر
 مخالفان می افکندند درین اثنا از هراول آن موکب ادمبار جمعی
 کثیر از راجپوتان متهور جلالت خو • • نظم •

همه سرکش و جاهل و جنگ جو • چو شمشیر آهن دل و سخت رو
 بمحروفا جملگی هم قدم • همه بسته چون موج دامان بهم
 مثل میکند سنگه هاده و رتن راتهور و دیال داس جهالا و ارجن گور
 و دیگر عمد ها و رؤسای آن قوم بی باک ضلالت کیش با تمام اتباع
 و سپاه خویش رایت چهل و تهور افراشته و دست تعلق از جان
 برداشته بیکبارگی جلو انداختند و نخست بتوبخانه همایون رسیده
 بجنگ و ستیز پرداختند مرشد قلیخان و ذوالفقار خان با آنکه

لذا بملازمت اشرف آوردند و استعفاء جرایمش نمایندگان التماس آن
کم اندیش تیره رای ناشی از مکر و تزویر و مجنی بر دفع الوقت
و تاخیر بود و پرتو صفت و فروغ راستی نداشت اثری از ان ظاهر نشده
جوابی نفرستاد و آماده جنگ و نضاد و مهیای نبرد گشته بدشت کفر
و ضلالت لوابی جرأت و جهالت بر افراخت و بترتیب لشکر و صف
آرائی انواع نوبت اثر خویش پرداخته قاسمخان را سردار هراول
ساخت و جمعی از راجپوتان عمده نامی جلالت شعار مثل مکند
سنگه هاده و راجه حیان سنگه بندیل و امر سنگه چندراوت و رتن
راتهور و ارجن کور و دیال داس جهالا و موهن سنگه هاده و دیگر اء اعظم
راجپوتان و خوشحال بیگ کاغفری و سلطان حسین ولد اصالخان مرحوم
و دیگر بندگان معتبر بادشاهی و مردم کر طلب سپاهی در آن نو چ تعیین
کرد و بهادر بیگ بخشی آن لشکر را که داروغه توپخانه هم بود با تمام
توپخانه بادشاهی و جانی بیگ خویش قاسمخان و جمعی دیگر
در پیش صف لشکر باز داشت و مخلص خان و محمد بیگ و
یادگار بیگ را که از سپاهیان نامی توران بودند بقراولی گماشت
و مهیم داس کور و گوردن راتهور را با فوجی از مردم کر دیده و
راجپوتان جلالت منش در التمش مقرر نمود و خود با راجپوتان
نهر کیش خویش که از دو هزار حواری بیش بودند و بعضی دیگر از راجپوتان
عمده بادشاهی مثل بهیم ولد راجه بیتهل داس کور و امثال آن در قول
قرار گرفته راجه رایسنگه میسودیه را با جمیع راجپوتان قوم او
در میمنه قول و افتخار خان را با سید شیرخان باره و مید سالار و
یادگار مسعود و محمد مقیم ولد شاه بیگ خان و گروهی دیگر

بالجمله چون راجه جسونت سنگه خبر اهتزاز موکب جلال بعزم
محمارب و قتال شنید مدمه سطوت و صلابت و نهیب قهر و مهابت
شهنشاه توفیق سپاه تزلزل در بناء صبر و ثباتش انگنده دل ضلالت
منزلش از تاثیر جلالت شان و صولت اقبال خدايگان جهان مغلوب
لشکر رعب و هراس و دستخوش جنود خوف و اضطراب شده
خواهست که دفع الوقتی کند و آن روز بدستیاری ربو و رنگ باعث
تعویق جنگ گشته کار خود را چاره درست اندیهد و نقش حيله
و تزویری بر آب زند غافل ازین معنی که • بیت •

چو آهنک صیدی کند شاهباز • نکردد پدم لایه صعوه باز
و باین خیال خام و اندیشه نا تمام وکیل خود را بخدومت همایون
فرستاده اظهار عجز و بندگی و ندامت و هرانگدگی کرد و بزبان
ممکنات و انکسار پیغام نمود که مرا داعیه رزم و پیکار
نیست و یاری جرأت و جصارت با موکب نصرت شعار نه بلکه
اراده ملازمت دارم و جز بندگی و اخلاص طریقی نمی سپارم
اگر خدیو جهان بمقتضای فضل و کرم برین بنده بخشوده نسخ
عزیمت نهد نمایند آمده تقبیل بساط عبودیت را سرمایه دولتی
میشمارم از آنجا که ضمیر منیر شهنشاه عالمگیر پیوسته از صور الهام
نقش پذیر است بمکنون خاطر او متغطفن گشته جواب فرمودند
که چون بفرخی و فیروز مندی سوار شده ایم توقف و درنگ معنی
ندارد اگر گفتار او بصدق و راستی مقرون و خالی از شایبه حيله
و افسوس نیست از لشکر جدا شده تنها پیش نجاتبخان بیاید که خان
مذکور او را بخدومت بادشاه زاده عالی تبار محمد سلطان برد و ایشان

خوبشکی و کیموری سنگه بهورتیه و رگه‌ناتهه سنگه راته‌ور و مسعود
منکلی و مید منصور و بادل بختیار و سیف بیجاپوری و گروهی
دیگر از دل‌وران جلالت آئین در جانب یمین موکب نصرت قرین
طرح نمودند و صف شکنخان را باجمعی از اهل ترپخانه و خواصخان
و مکندر روهیله و برخی از امراء دکنی مثل جادو رای و رستم راد
و دولت‌مند خان و داماجی و باباجی و بیتوجی و یسونب راد طرح
دمت چپ فرمودند و قراولی جنود ظفر پناه بمعد تردد و کار
طلبی خواجه عبید الله و قزلباشخان و عبد الله خان مرای و درمست
بیگ برادر او و محمد شریف تولکچی و رعند انداز بیگ و جمعی
دیگر از مردان کار و زمره قراولان و عمله شکار مقرر گشت و ماهیچه
زایت نصرت نشان خورشید شان از اوج قول طلوع نموده گیتی خدیو
عالمگیر با فر آسمانی و تایید ازلی مانند جوهر شجاعت و پردلی در
قلب لشکر جای گرفتند و جمعی از بندهای خاص و دل‌وران ثابت
قدم درمست اخلاص مثل امالتخان و مخلص خان و تهورخان و قلیچ خان و
جوهر خان و هزبر خان و ذوالقدر خان و بیگ محمد خوبشکی و
غیرتخان و هزاردار خان و میر ابراهیم قوربیگی و بهکونت سنگه ولد
راوستر سال هاده و سو بکرن بندیل و آله یار بیگ میر توزک
در رکاب نصرت مآب کامیاب سعادت گشتند • • • نظم •

بیاراحت شاه توکل شعار • پناه ظفر را یمین و یسار
• پناهی ثبات و تحمل همه • همه تن دل و دل توکل همه

و الهام الله و عبد الباری انصاری و میر ابو الفضل معموری و قادر داد انصاری و جمعی دیگر از مبارزان و ابطال و دلیران عرصه قتال با ایشان معین ساختند و ذوالفقار خان که از قدیمی بندهای جانسپار بود با برخی از اهل توپخانه و بهادر خان با ها دیداد خان و سید دلاور خان و زبردستخان و ساداتخان و حمید کاکر و دیگر مجاهدان شهامت پرور بهر اولی بادشاهزاده و الا تبار لواء مبارزت باوچ دلاوری برانراختند و اهتمام توپخانه بعهده شجاعت و کاردانی و کوشش و جانفشانی مرشد قلیخان که از بندهای راسخ العقیده ندونی بود مقرر گردید و مراد بخش را با سپاه و حشم او در برانغار موکب نصرت شعار بازداشتند و سرداری جرانغار فیروزی آثار نامزد قره باصره دولت غره ناصیه حشمت بادشاهزاده و الا گهر معادت توام محمد اعظم نموده ملتفت خان و همت خان و کار طلبخان و سپه دار خان و راجه اندر من دهندیره و هوشدار خان و مختار خان و میر بهادر دل برادر خان مذکور و مددخان و شیخ عبد العزیز و سید یوسف و اسمعیل نیازی و یعقوب دلاور و اوزبکخان و نعمت الله ولد حسام الدین خان و سید حسن و کرن کجی و راجه سارنگدهر و غیرت بیگ و ممریز مهمند و جمعی دیگر از جنود قاهره در انطرف بمبارزت و کند اوری گماشتند و سرداری التمش بشهامت و صرامت پناه مرتضی خان تغویض یافته سید بهار و حمید الدین ولد ابوسعید نبیره اعتماد الدوله و ملازمان چوکی خاص با او معین شدند و زبده ندویان اخلاص منش شیخ میرزا که جرهر شمشیرش بگوهر تدبیر آراستگی داشت باسید میر برادر او و عبد الرحمن و غازی بیجاپوری و فتح خان و هیله و اسمعیل

آمده و آتش قهر خهروانه زبانه زده تنبیده و گوشمال آن باطل مگال
در کیش مردمی و حمیت و آئینی فرمان ردائی و سلطنت واجب
دانمندی و روز مبارک جمعه بیست و دوم رجب سنه هزار و شصت
و هشت هجری مطابق هفتم اردی بهشت هنگام مبع که شاه چرخ
ارزنگ عالمگیر مهر در عرصه چارم سپهر تیغ ظلمت سوز بقصد انتقام
هندوی تیره روز شب از نیام کین کشیده لشکر کثر کیش ظلام را
انزام داد و اعلام حیه فام جنود لیل از پرتو ماهیچه رایت انوار
ملطان فهار رو بحجاب تواری نهاد خدیو موفق و منصور پاک
اعتقاد بقصد مدافعه آن جیش کفر و عناد که فی الحقیقت غزا و
جهاد بود بتسویه صفوف جدال و آرایش افواج اقبال و آرامتن
نیلان کوه پیکر خصم انگن و پیش بردن توخانه دشمن سوز صف
شکن فرمان داده و دل بر عون عنایت ایزد نصرت بخش نهاده حکم
نواختن کوس جنگ و انراختن لواهی رزم که زهره گداز بیدان عرصه
نبرد و غیرت افزای مردان مرد است فرمودند و مانند مهر تابان که
بز بلند آسمان براید سوار فیلی کوه پیکر فلک توان شده بنوزکی
شایسته و آئینی خجسته با جانود نصرت و تایید آلهی و مطوت و
ملابت شهنشاهی منوجه دنع و استیصال آن فرقه ضلال و مستحقان
عذاب و نکال گشته رخ بعرصه کارزار آوردند و هراول نصرت اثر را که
مقدمه الجیش فتح و ظفر بود برایت اقتدار بادشاهزاده والا نژاد
عالی تبار محمد سلطان و فجاپتخان امتوار کرده عجماعت خان
خلف خان مذکور و سید مظفر خان باره و احمد خویشکی و لودبخان
و پردلخان و کمال لودی و مید نصیر الدین دکنی و جمال بیجاپوری

لطیف سر پنجه قهر و مطوتش رنگ جرأت از رخسار همت در بازو
 آری فوج ظلمت تیره روز با همه سیاهی لشکر در راه موکب
 عالمگیر مهر انور سفید نتواند شه و سپاه نکبت شعار غبار با آن
 از دحام و کثرت حشر در رهگذر باد مرمر جز پریشانی طرفی
 نتواند بست چائی که شهباز همت بلند قصد پرواز کند اگر زاغ
 مستمند هوای دعوی پرواز نماید بی شک شکار شاهین قضاست
 و گاهی که شیر دلیر بقصد نخچیر پر خیزد اگر ردها حقیق با او
 متمیزد و محاله خونش هبا برگزیده آگهی را از کج اندیشی و
 بدخواهی مهتبی نفاق منش خلاف آئین چه زیان و دست پرورد
 لطف نامتناهی را از شر انگیزی و کینه توزی جمعی محال طلب
 کوتاه بین کدام نقصان • • نظم •

کسی را که اقبال رهبر بود • اگر مد رهش سکندر بود
 بغیر روز مندی کهاید رهش • شود عرصه بخت جولانگش
 چو تائید حق یاور کس بود • بداندیش او کمتر از خص بود
 هر آنرا که اقبال خصم افکن است • چه باک ارجهانش همه دشمن است
 موبد صدق این معنی کیغیت حال شهنشاه موبد پاک دین است
 در محاربه راجه جهمونت منکه ضلالت آئین و صورت جسامت و بی
 ادبی آن نابکار بی دین و هزیمت یانتن از جنود نصرت قرین
 تبیین این مقال آنکه چون آن جاهل بدکیش بنصایح ارجمند
 بادشاهی که کتابه پیش طاق دانش و آگاهی بود منته نشد و از
 تبه رائی و کوتاه اندیشی بصلاح کار پی نبرده با جنود ابدار قدم
 جرأت از حد خویش پیش گذاشت عرق غیرت شهنشاهانه بحرکت

کلیش حمیت بادشاهانه فرض و ضرور بود بترتیب لوازم رزم و پیکار
و تمهید مقدمات نبرد و کارزار پرداخته تقسیم افواج نصرت مآل
و تعیین مغوف حرب و قتال نمودند و آن روز و آن شب رعایت مراتب
هزم و احتیاط که مناط مبارزت و سپاهگری و اساس مرداری
و سرری است بجای آورده تدبیر جنگ و توزک حیداه فرمودند •

ذکر محاربه عساکر جلال با راجه جسونت سنگه بدسکال و ظفر یاقنن بر جنود کفر و ضلال بعون عنایت داور بیهمال

چون سابقه عنایت ایزدی بدرقه مویک دولت بخت بلندی
گشته لوای توجه والا و رایت عزیمت کشور کشایش بصبوب عالی
مقصودی برانرازد و جیوش توفیق و جنود اقبال رفیق طریق امانی
و آمال سعادت مندی مازد که در سلوک مساک حشمت و
کمکاری هرکجا خاری بر سر راه دولتش آید دست حمایت بخت
کار ساز راه اورا ازان پدرازد و در طی مراحل سعادت و بختیاری
هر تیره روزگاری که سد راه عزیمتش گردد زور بازوی طالع دشمن
کداز زودش از پا در اندازد و از غبار نسادی که باد نخوت اعداء
بد نهاد انگیزد گرد فتوری بدامن دولتش نشیند و از مصرر
منادی که از هوای پندار مخالفان شقاوت بنیاد خیزد نهال جاة
و حشمتش گزند نبیند و هر خیل ضالی که بآهنگ خلافتش رایت
جسارت در میدان کین برانرازد خذلان و نگل دو امپه بامتقبالش
تازد و هر حزب ادبایی که چهره دلیری به پیکارش برانروزد بیک

علیا آن بود که گرد پیکار انگلیخته نگردد و خون مسلمانان درمیانه ریخته نشود پنج شش روز قبل از وصول بدهرمات پور کب رای را که از برهمنان فهمیده بود نزد آن جهالت کیش فرستاده اورا بنصایح ارجمند صلاح انگیز منع ارتکاب جسارت و ستیز نموده بودند و پیغام فرموده که چون مارا اراده جنگ نیست و عزم ملازمت حضرت اعلی پیش نهاد خاطر والا ست اگر اورا بخت و دولت رهبری نماید بعز ملازمت همایون مستسعد گشته تقبیل رکاب اقبال را مایه افتخار و شرف روزگار خود مازد یا از سر راه موکب ظفر پناه بر خاسته بجوده پور که وطن اوست برود والا پایمال جنود دشمن مال گشته جز خسران و نگال حاصلی نخواهد داشت از انرو که آنجاهل مغرور را کاخ دماغ ظلمت اندود دود غفلت و غرور و پیشگاه ضمیر خالی از پرتو دانش و شعور بود بروفق مضمون ابی و استنکبر وَ کَلَّ مِنَ الْکُفْرِینَ از قبول این پیام صلاح آئین و کلام هدایت قرین شیطان صفت سر باز زد و بکثرت اعوان و انصار و جمعیت راجپوتان منتهور جلالت آزار که دران حزب ضلالت و خیل ادبار فراهم آمده بودند باد نخوت در سر انگنده آماده جنگ و پیکار شد و کب رای را باز فرستاده اظهار مخالفت و عصیان نمود و چون درینوقت نزدیک رسیده چنانچه گزارش یافت در برابر دهرمات پور که مضرب خیمام فیروزی بود نزول نموده بود خدیو موید منصور در منزل مذکور که جهالت و جسارت آن تبه رای مغرور بیقین پیوست و موکب ظفر اثر بروفق فحواء قد اعذر من انذر در صف آرائی و نبرد آزمای با آن جیش خذلان معذور و تنبیه و تادیب آن خیل عدوان در

خدیدو جهان که بواسطت مراسلات یاد فرموده بودند در هژده گروهی
 کلچروده از معنی که می آمد عنوان بر تانت و از بالای کلچروده
 گذشته در نواحی دیبالپور چنانچه گزارش یافت بموکب اقبال
 پیوست و در ظلال حمایت و عاطفت این مایه ذوالجلال در آمد
 القصه راجه جسونت سنگه بعد از سه چهار مقام در نواحی کلچروده
 که انتظار خبر مراد بخش می بود شنید که او از راهی که می
 آمد بسمت دیگر گشت و در صدد تفتیش سبب آن حرکت بود و
 هنوز از عبور موکب منصور از نریده خبر نداشت درین اثنا نوشته
 راجه شیرام گور که در مالمند و بود مشتمل بر حقیقت گذشتن جنود
 مسعود از نریده بار رسید و جمعی از نوکران بی شکوه که در قلعه
 دغار بودند و بعد از قرب وصول عساکر فیروززی متأثر بنواحی قلعه
 مذکور از بیم سطوت انواج قاهره قلعه را خالی کرده برآمده بودند
 نیز باو ملحق شده اظهار این معنی نمودند راجه را از شنیدن اینخبر
 رعب اثر دود حیرت بسر بر آمد و از نشاء باد غفلت و بیخبری
 هشیار گشته از کلچروده برای که آمده بود بی نیل مقصود باز
 گشت و از آنجا بعزم جنگ و آویزش گام جرات و قدم جسارت از
 حد خویش نراتر نهاده یکمزل بسمت جنود اقبال پیش آمد و در
 برابر دهر مات پور بغلامه یک گروه معسکر ادبار گزید که سد راه
 موکب نصرت پناه شود بالجمله این مظهر فضل و رحمت آلهی و مورد
 تاییدات نامتناهی از آنجا که همواره همت قدسی شکوه مصروف
 صلاح حال عباد و نهمت خیر پژوه مقصور برسد ابواب فتنه و فساد
 است و بمقتضای شمول رافت و عموم شفقت پیش نهاد نیت

ایزدی بموضع دهرمات پور که در هفت کروهی اوجین واقع است و راجه جسونت ملکه با قاسمخان و تمام لشکریهای بادشاهی بعزم مقابله موکب منصور بفاصله يك کوه در برابر آن نزول نموده بود شرف قدوم بخشیدند و برگزار ناله چور نراينه قبه بارگاه حشمت و جاه باوج نصرت و فیروزی افراشته شد - اکنون کلک حقایق ارقام بحکم اقتضاء مقام بگذارش مجملی از حال راجه جسونت ملکه گرائیده جبین صفحه پیرا میگردد که راجه مذکور بعد از آمدن بمالوه و اقامت در اوجین چون از پیشگاه خلافت به تنبیه و نادیب مراد بخش مامور گشته بود وقتی که خبربر آمدن او از گجرات بصوب مالوه شنید با قاسمخان و سایر جنود بادشاهی از اوجین بقصد محاربه و قتال برای بانس برله روانه گشته بسر راه او رفت و بسه گروهی کاپروده که از انجا میان او و مراد بخش هژده کروه فاصله بود رسیده توقف گزید و جاسوسان فرستاد که بر کیفیت حال مراد بخش و حقیقت عزیمتش آگهی یافته خبر محقق بار رسانند از انجا که شهنشاه عالمگیر از کمال دانائی و تدبیر بنوعی ضبط گذرهای آب نبرده و حفظ طرق و شوارع فرموده بودند که اخبار صوبه دکن و خاندیس بار نمیرمید خبر نهضت رایت فتح آیت از بلده مبارکه برهانپور بصوب مالوه نداشت و بجمعیت خاطر کمر بکفایت مهم مراد بخش بسته همت بر حرب و بیگارش میکماشت و چون مراد بخش از آمدن او بالشکریهای بادشاهی که تاب مقاومت آن نه در خور طاقت و توان و انداز مکنه و اعتماد خود نه میدید آگاه شد بموجب هدایت و ارشاد

بمنصب دو هزارى چهار صد سوار و حصين بيگ بمنصب هزارى
 چهار صد سوار مشمول مرحمت گرديدند و سيد عبد الرحمن
 بخطاب دادر خانى نامور شد و فتح خان و منعم خان و تهور
 خان و هزير خان و محمد مللق و غيرت بيگ و كبرى سنگه
 ولد راو كرن بهرتيه و حميد الدين ولد ابو سعيد نيره اعتماد الدوله
 و چندى ديگر بمرحمت اسپ عنان توحي دولت گرفتند و جمعى
 بعباء خلعت قاصت امتياز انرايافتند و درجن مال زميندار
 چيت پور بانعام چهار هزار روپيه محمد قلى چيله بمرحمت جيفه
 مرصع نوازش يافتند بيسنم ظاهر ديبالپور مركز رايات منصور
 گرديد درين منزل سيد حسن نوجدار بگلانه كه بموجب حكم والا
 از انجا بموكب ظفر لوا رسيده بود شرف استلام مدد سنه دريافته
 تعريف عنايت پوشيد و درين ايام كار طلبخان بعباء خلعت و
 عابد خان و عبد الله خان مراي و تهور خان و جادونراي و جسونده
 راو و رستم راو هريك بمرحمت اسپ و موفمنگه برادر هما مگه
 زميندار كالى بهيت بمنصب هزارى پانصد سوار و گروهى ديگر
 از نو سرانرازان دولت بقدگى بمناصب شايمنه كامرواى عواطف
 بلاشاهانه گرديدند بدمت و يكم از ديبالپور كوچ شد و در اثناء راه
 مراد بخش كه از گجرات بموجب حكم لازم الامتثال احرام كعبه
 جلال بسته بود رسيده بلاراك دولت ملازمت اكسير خاصيت چهره
 مراد برانروخت و مراسم كورنش و تعليم بجاي آورده سرمايه
 معادت دارين انروخت خديو عطفوت پرور مهربان او را بجايل
 عواطف و جزايل مكارم نواخته از انجا بهمعنائى عون عنايت

رتبه امتیاز یافتند و جمعی از بندها بمرحمت اسپ مباحی گشتند و شیخ عبد القوی باضافه ششصدی پلجاء سوار بمنصب هزار پانصدی صد سوار سر بلند گردید و دوازدهم بالای کتل ماند و از فر نزول والا سرباوج سپهر رسانید و روز دیگر آنجا مقام عد درین منزل بهادر خان که فرمان همایون بنابر مطلبی عقب مانده بود با متلیم عتبه اقبال چهره سعادت بر انروخت و باباجی بهونمله بمنصب دو هزار پانصدی هزار و پانصد سوار محمد شریف پولچی بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و هریک بعهاء خلعت سرافراز شده کامیاب دولت بندگی گشتند و مید شیر زمان باره بخطاب مظفر خانی و حیات افغان بخطاب زبرد متخانی و از اصل واضانه بمنصب هزاری هشتصد سوار مفتخر و مباحی گردیدند و درجن سال زمیندار چیت پور جبهه ساسی مدد منیده گشته بعنایت خلعت واسپ و اوریمی مرصع سر بلندی یافت و پس از طی دو مرحله دگر باره موکب فیروزی اعتصام یکروز مقام نمود و بسیاری از سعادت پذیران خدمت و شرف اندوزان رکاب دولت مورد انظار مرام بادشاهانه گردیدند و از انجمله نجابخان باضافه هزاری دو هزار سوار بمنصب والی هفت هزاری هفت هزار سوار و شجاعت خان پسر خان مذکور بعنایت اسپ و باضافه پانصدی سه صد سوار بمنصب ده هزار سوار و بهادر خان باضافه هزاری پانصد سوار بمنصب سه هزار سوار و پانصد سوار و مرشد قلیخان از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و هزار و پانصد سوار و میر مراد ملازدرانی بخطاب غیرتخانی و باضافه پانصدی صد سوار

نصب و شیخ میر بشهر معارفت نمودند و او را از خانه خودش حوار کرده بقلعه رسانیدند و در حصار ارک آن حصن قوی اماں محبوس ساختند و روز دیگر مراجعت نموده بموکب نصرت قرین پیوستند بالجمله عبا کر ظفر مآثر از مانده بهفت کوچ متواتر بکنار آب نریده رسید و درین ایام عیسی بیگ بخدومت بخشیکری درم و عنایت خلعت و خطاب مزاور خانی و بختیار خان بخطاب خواص خانی و خوشحال بیگ قاقشال بخطاب قلیچ خانی و محمد یوسف بخطاب شمشیر خانی و محمد طاهر داروغه توپخانه دکن بخطاب صف شکن خانی مرمایه مباحات اندر خند و عبد الرحیم ولد هادید ادغان و میر احمد ولد ساداتخان و تاتار بیگ ولد اوزبک خان هریک بخطاب پدر خویش ناصر شد و مصریخان افغان بمرحمت خلعت و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سرار سرانراز گشته در ملکت کومکیان برهانپور انتظام یافت و میر ابو الفضل معموری کامگار و غلام محمد افغان هریک از اصل و اضافه بمنصب هزار و چهار صد موار کامیاب گردید دهم ماه مذکور رایات منصور در گذر اکبر پور از آب نریده بپایاب عبور نموده آنروی آب فیض یاب نزول موکب ظفر مآب گشت و اصلخان و ممربز مهمند هریک بمرحمت اسپ مورد عاطفت شد یازدهم جهانگیر پور مرکز دایره اقبال گردید درین روز محمد عاقل برلاس بخطاب تهور خانی و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و چهار صد موار و قاضی نظامی کردزی^(۲) بخطاب مخلص خانی

و بهیل افغان بظطاب پردلخانی مرارازی یافت و تاتار بیگ ولد
 اوزبکخان بظطاب پدرش نامور گشت و درین ایام بختیار خان باضافه
 پانصدی پانصد سوار بمنصب دو هزاری هزار و پانصد سوار و کرن
 کچھی از زمینداران مالوه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار
 ونعمت الله ولد حسام الدین خان از اصل و اضافه بمنصب هزاری
 دو صد سوار سر بلندی یافتند و غره رجب موضع مانده مضرب خیم
 نصرت گشته روز دیگر آنجا مقام شد - از سوانج این هنگام آنکه چون
 شاهنواز خان صفوی بوسوسه خیالات باطل و اندیشای لاطایل از
 توفیق انقیاد و موافقت و معادلت اتفاق و متابعت خدیو جهان
 محروم گشته باقتضای فساد رای و سوء تدبیر از همراهی مرکب
 عالمگیر تعلل و امهال میوزید و در بلد برهانپور مانده بلطایف
 الحیل در برآمدن دفع الوقت می نمود و تخلف او از رفاقت عساکر
 جلال درین عزیمت فیروزی مآل منافی صلاح دولت و اقبال بود
 لجرم شهنشاه در درین دانش آئین که رای رزینش دقیقه یاب
 امور دولت و دین است نظر بر صلاح کار و مصلحت وقت نموده
 در منزل مذکور مهین گوهر خلانت تابان اختر برج سلطنت
 بادشاه زاده عالی تبار والا نژاد محمد سلطان را با عمد
 فدویان صایب تدبیر شیخ میر مقرر فرمودند که به برهانپور
 رفته آن خان خلاف اندیش را که بایستی در راه متابعت و رضا
 جوئی از همه بندهای عقیدت کیش در پیش می بود دستگیر
 نموده در قلعه بلد مذکور مقید دارند تا دیگر خلاف منشان را
 سرمایه عبرت و هدایت گردد بفرمان همایون بادشاهزاده گرامی

مطرز امت و قبل ازین مدتها بخدمت جلیل القدر وزارت قیام نموده
 بخطاب وزیر خانی و مرحمت خلعت و نایل کامیاب عاطفت
 عد و مید شاه محمد بخطاب مرتضی خانی و نتیج روئیده بخطاب
 خانی و میر شمس الدین ولد مختار خان مرحوم بخطاب پدر
 خوبش و هریک بمرحمت علم و میرزا محمد مشهدی بخطاب
 مصالحتخانی و عطاء طوغ و نقاره و ملتفت خان ولد اعظمخان مرحوم
 بعنایت نقاره و میر ملک حسین بخطاب بهادر خانی و میرضیاء الدین
 حسین بخطاب همت خانی و مقتدر خان ولد اعظمخان بخطاب
 مهیدار خانی و محمد ابراهیم ولد نجابتخان بخطاب شجاعت خانی
 و عبد الله بیگ مرای بخطاب عبد الله خانی و محمد بیگ میر
 آتش بخطاب ذوالفقار خانی و میر هوشدار ولد ملتفت خان
 بخطاب هوشدار خانی و محمد منعم ولد میرزا خان بخطاب منعم
 خانی و خواجه عابد بخطاب عابد خانی و میر معصوم ولد شاهنواز
 خان بخطاب معصومخانی و عطاء علم و مظفر لودی بخطاب لودی
 خانی مرانراز گشته رایت امتیاز باوچ بلند نامی انراختند بالجمله
 شهنشاه دین پناه دو روز قرین دولت و کامکاری در باغ فرمانداری
 مقام کرده طراوت بخش گلشن حشمت و بخدیاری بودند
 و بیست و هشتم در کره کوچ فرموده نواحی مرای بنوله از نزول
 همایون پرتو سعادت گرفت و دو روز آنجا مقام شد دران منزل
 وزیر خان را که صوبه داری خاندیمر بدستور سابق بار مقرر گشته
 بود بعنایت خلعت و امپ و نایل نواخته مرخص ساختند و احمد
 بیگ داماد خان مذکور بفوجداری نواحی بلده برهانپور معین شد

مآثر بود بتازگی تصمیم یافته این نهضت نیروزی اثر را در کیش
حمیت مملکت و فرمانروائی لازم و متحکم دانستند و روز مبارک
شنبه بیست و پنجم جمادی الآخره موافق دوم فروردین که طنطنه
اهتزاز موکب ربیع صیت خرمی و شادمانی در اطراف و اکناف
جهان انداخت و شاه سبز اورنگ عالمگیر بهار با انواع ریاحین
و عساکر ازهار رایت نهضت بجانب گلزار انراخت تا تختگاه چمر
و دار الملک گلشن از شر عناد خار بد نهاد که باعث نصاب باغ
و بستان و ناخلف دودمان گلستان بود. پیردازد و لشکر کافر کیش
دی را که بگام جرأت در راه موکب پر تجمل گل ایستاده خیرگی
مینمود علف تیغ انتقام غازیان مپاه نامیده سازد لواء توجه جهان
کشا از بلده مبارکه برهانپور بصوب مستقر الخلافه بر انراختند
و برناتج جیوش غیبی و جنود آسمانی کوچ فرموده سمند همت
بلند و یکران عزیمت آسمان پیوند بسوی مقصود سبک عذاب
ماختند •

• نظم •
برای صواب و بعزم در صحت • بآهنگ نهضت میان بست چست
چو پا در رکاب سعادت نهاد • بر و خواند نه آسمان ان یکله
و باغ فرمانبازی که بپیرن شهر بمسانت نیم کروه واقع شده فیض اندوز
نزول اقبال گردید و درین ایام بسیاری از بندهای اخلاص کیش
عقیدت شعار مورد انظار تربیت و مرحمت شهنشاه روزگار گشته
بخطابهایی مناسب و انزایش مناصب و عطاء نقاره و علم والا یکی
پانند از انجمله محمد طاهر خراسانی صوبه دار خاندیس که کسوت
اخلاص و ارادتش بطراز قدم عبودیت و منزلت قرب و محرمیت

فرمان روائی و کشور متانی نهایت خلل پذیرفته بود بنفیس نفیس متوجه گردیده کار دولت و سلطنت را از نو نظام و سرانجام بخشند و دعت تصرف و استقلال بیشکوه خسران مآل از مراتب ملک و مال کوتاه سازند و درین مدت که انتظار ورود خبر مسرت اثری از دربار جهانمدار مشعر به زده حصول صحت و عافیت والد مپهر مقدار و تمکن آن حضرت بر رساده اقتدار داشتند اخباری که اشعار بضد اینمعهنی مینمود متواتر میرمید و آثار آن که فساد مملکت و اختلال دولت بود یوما نیدوما بظهور می پیومست و در خلال آن ایام همچنانکه مذکور شد عیسی بیگ از مستقر الخلافه اکبرآباد رسیده حقایق و اخبار در بار و مراتب تبه رائی و فتنه اندیشی بیشکوه و بی اختیار بی حضرت اعلی را در امور حکمرانی و جهانداری بنوعی که مشاهده کرده بود معروض داشت و نیز راجه جصونت منگه بدکیش باطل اندیش که چنانچه سبق ذکر یافته با لشکری گران و میاهی انبوه باغوا و افساد بیشکوه ناقص خرد ادبار پژوه بارهین که حاکم نشین مالوه و قریب الجوار صوبه خاندیس است آمده بود چون طبع کچ گرای آن بی بهره جوهر دولت بدین و آئین هفود و احیاء مراسم کفر و جحود مایل میدید و ازین جهت میل عظیم بسلطنت او داشت بنابر خوش آمد و رعایت جانب او مصدر اداهای بی ادبانه و حرکت ناهموار گشته بخيال محال و پندار دور از کار خود را سد راه موکب جاه و جلال میشمرد و از مطوت و صولت پناه بهرام انتقام نیندیشده از بزرگی و فرومایه گوهری خیرگی و زیاده سری از حد میبرد لاجرم عزیمتی که پیش نهاد خاطر قدسی

سوار و تیرنگچی بهومله باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار
پانصدی هزار سوار و قلمه دار خان باضافه پانصدی بمنصب
هزار و پانصدی هزار سوار و قاضی نظامی کرسرودی باضافه
پانصدی بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار و از اصل و اضافه
سید عبد الرحمن بمنصب هزاری هزار سوار و محمد اسمعیل
ولد نجاتخان بمنصب هزاری پانصد سوار مشمول عاطفت گردیدند
و از گروهی که بیاری بیخت و رهبری دولت تازه سواران بندهگی
درگاه خلیف بنهاده بودند بیلس راو بمنصب دو هزار و
دو صد سوار و داداچی بمنصب دوهزار و سوار و داداچی
بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و هر کدام بمنصب خلعت
مباهی گشتند .

نهضت موکب منصور قرین دولت و فیروزی از بلده

مبارکه برهانپور بصوب مستقر الخلافة اکبر آباد

چون خدمتگزار اقبال بجهت استکشاف حال عرضداشتی برسم
پرهش کونست و اعتدال بخدمت حضرت اعلی ارمال داشته بودند
مدت یگانه چنانچه گذارش یانت در بلده مبارکه برهانپور
بانتظار جواب توقف فرموده همواره ترصد داشتند که شاید عارضه
آن حضرت بالکنیه زایل شده صحت کامل حاصل آید تا بنظم و تسبیح
مهمات خلافت و جهانپائی که بحسب ضعف و آزار آن دستور العمل

بانعام هزار روپيه مورد نوازش بادشاهانه گشت و مقتدر خان ولد اعظم خان
 مرحوم بخدمة مير بخشگيرى و مرحمت خلعت خاص و باضافه
 هزارى هزار موار بمنصب سه هزارى دو هزار موار مرسند شد و
 مير ابو الحسن حاجب بيجاپور بعنايت خلعت و ماده نيل و انعام
 ده هزار روپيه مبايعي گشته رخصت انصراف يافت و بحيارى از
 امار و منصبداران بر حسب تفاوت مراتب باضافه مناصب و
 اعزاز عطايا و مواهب كصداي گذشتند و جمعي كثير بمنصبهاي
 شايسته سرافرازي يافتند از انجمله سرافراز خان باضافه هزارى هزار
 موار بمنصب پنج هزارى چهار هزار موار و جلد و او باضافه
 هزارى پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزار و پانصد سوار
 و داماجي باضافه هزارى سيصد سوار بمنصب چهار هزارى هزار
 و سيصد سوار و رستم او باضافه پانصدى دو صد سوار بمنصب
 دو هزار و پانصدى هزار دو صد سوار و فتح روهله باضافه پانصدى
 پانصد سوار بمنصب دو هزارى دو هزار سوار عيد الله بيگ
 مراى باضافه پانصدى پانصد سوار بمنصب دو هزارى هزار سوار
 و بيتوجى باضافه پانصدى بمنصب دو هزارى هزار سوار و مير
 شمس الدين ولد مختار خان باضافه پانصدى دو صد موار بمنصب
 دو هزارى هزار سوار سيد شير زمان باره باضافه پانصدى دو صد
 سوار بمنصب دو هزارى ششصد سوار و ميرزا هوشدار ولد ملتفت
 خان باضافه پانصدى صد سوار بمنصب هزار و پانصدى هفتصد

معادلت باهتر از آمد و بعد از طی دو مرحله میرزا سلطان صفوی
 بعهاء خلعت خامه و امپ باماز طه و باضافه هزارى پانصد سوار
 بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار نوازش یافته باورنگ آباد
 مرخص گردید که در خدمت بادشاهزاده عالیقدر والا نژاد باشد
 و موکب جاه و جلال کوچ بر کوچ طی مراحل نموده بیست و پنجم
 ماه مذکور موافق دهم اسفندار رایت منصور ظل درود به سلطت
 بلده برهانپور انگند و عمارات دولت بنیان قلعه مبارکه آن از
 فرنزول اقبال پایه رفعت بآسمان رسانید و بادشاهزاده عالیقدر
 والا تبار محمد سلطان که چنانچه مذکور شد پیشتر آمده بودند
 بادراک ملازمت قدسی انوارچهره بخت و دولت نورانی ساختند
 و نجابتخان و میر ضیاء الدین حسین و دیگر بندهائی که در
 رکاب بادشاهزاده ارجمند معین بودند و محمد طاهر صوبه دار
 خاندیس با جمعیکه در برها پور بودند احراز معادلت زمین بوس
 نمودند و مدت یکماه موکب ظفر پناه آن بلده فیض اساس را
 از یمین اقامت مهبط انوار شرف و کرامت ساخته رونق افزای
 عرصه خاندیس بود و در خلال آن فرخنده اوقات عیسی بیگ وکیل
 دربار که چنانچه سابقا رتبه کلك حقایق نگار شده حضرت
 اعلمی اورا باغواء بیشکوه یک چند محبوس ساخته بودند و آخر از قید
 رهانیده بملازمت والا رخصت نموده دولت زمین بوس در بیانات
 و بعنایت خلعت و امپ و منصب هزار و پانصدی در صد سوار
 بلند پایه گردید و چون امتعه و اموالش در دربار جهانمدار
 بزرگوار بادشاهی ضبط شده خسارتهای مالی باورمیده بود

عابد بمطای. خلعت و اسب و خنجر مرصع باعلاقه سرواید و غازی
 بجایبوری بهرحمت خلعت و نعل مفتخر و مباحی شدند و شمس
 الدین خویشکی باضافه هزار و پانصدی پانصد سوار بمنصب
 سه هزار و دو هزار موار و حسن خان دکنی باضافه پانصد سوار
 بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار و ولی محمد باضافه
 پانصدی دو صد سوار بمنصب دو هزار و پانصد سوار و میر احمد
 ولد ساداتخان باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هشتصد سوار و محمد ابراهیم پسر نجاتخان باضافه هفتصدی سه صد
 سوار بمنصب هزار و پانصدی هشتصد سوار و محمد منعم ولد میرزاخان
 باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار
 و میر صالح داماد شاه نواز خان باضافه پانصدی دو صد سوار
 بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و از اصل و اضافت سید نصیرالدین
 دکنی و سیف الله عرب هر کدام بمنصب هزار و هشتصد سوار و
 و خداوند حبشی بمنصب هزار و چهار صد سوار و آرتبه گردیدند
 و این گروه و بسیاری از بندگان دیگر خلعت نوازش پوشیدند و
 یک برخی شمشیر و جمدهر و سپر عطا شد و از جمعی که تازه بدولت
 پیونگی سواران شده بودند اسمعیل انغان بمنصب هزار و پانصدی
 سه صد سوار و سید زین العابدین بخاری بمنصب هزار و سه صد
 سوار و حکیم محمد امین شیرازی و میر محمد مهدی اردستانی
 که هر دو بصفت حدائق و بهارت در فن طب موموند هر یک
 بمنصب هزار و مجموع بعنايت خلعت سر بلند گشتند و در
 هر صلی پیکر و مقام شده سیزدهم صوب ظفر طراز ازان جرم منزل

بلافاصله جنود آسمانی و قایید عوی عنایت ربانی از ملامت خلعت خیمه
 بهباد اورنگ آباد بهسرب برهالپور نهضت نمودند * * نظم *
 رضائی که با فرخی یار بود * نظرها بطالع مزادار بود
 گران شد پایش سرخ رکاب * برآمد بهرج بلغد آفتاب
 و در موقع هر مزل کم مضرب خیام جاء و جلال و اولین منزل کعبه
 دولت و اقبال بود بفرخندگی و فیروزی نزل سعادت گزیده در
 حسین روز محمود بادشاهزاده کامکار تخت پیدار محمد معظم را بمطای
 خلعت خاص و طوغ و نقاره و دو اسپ از طوبیله خامه با مازلا و
 یک زنجیر نیل با ماده نیل نواخته رخصت معاودت باورنگ آباد
 فرمودند و خواجه منظور را که مورد انظار اعتماد بود بقعه دهری
 دولت آباد معین ساخته خلعت و اسپ و نیل مرحمت نمودند و
 میر عمیری که ثانی الحال بخطاب مافغانی نامور شد و در آن وقت
 خدمت بخشیکری دوم قیام داشت بحراست حصار شهر و شاه
 بیگخان از قومکینان دکن بقوعداری بیرون اورنگ آباد مقرر گشته
 هر یک بمطای خلعت و نیل نوازش یافت و درینوقت جمعی کثیر
 از ملازمان عقبه سلطان فیض الدوز نوال و مرحمت گشته نخل
 مراتب و مناصب بمیاری از فیض محاب تربیت بادشاهانه نهر
 و نما پذیرنت از انجمله مرشد قلیخان که جوهر رشد و کردانی و آثار
 ارادت و جانفشانی از سیماء احوالش ظاهر بود بتقویض خدمت
 جلیل القدر دیوالی از تغیر میر ضیاء الدین حسین و عطاء خلعت
 خاص و اضافه منصب و دیگر مواهب ضررانه سرمایه اقتدار
 اندوخت و میر ملک حسین بعنایت خلعت خاص و اسپ خواجه

واسپ با ماز طلا و یک زنجیر نیل و میر ضیاء الدین حسین را که
 تا آن وقت بخدمت دیوانی سرکار والا قیام داهت بمنابت خلعت
 واسپ و نیل و راجه اندر من دهنده را بمرحمت خلعت و قیل و
 باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاری دوهزار سوار کامیاب
 عوطف شهنشاهانه ساخته سایر کومکین آن فوج نصرت طراز را در
 خیر رتبه و حال بمراهم والا عز امتیاز بخشیدند و پنجم ماه مذکور
 مطابق بیستم بهمن که ساعتی بسعادت مقرون بود حکم بر آوردن
 ایشانخانه همایون بصوب خاندیس نمودند و یکنه گوهر محیط سلطنت
 گرامی ثمر نهال خلعت بادشاهزاده بلند مقدار فرخنده شیم محمد
 معظم را بصوبه دارای دکن معین فرمودند و نو باوه گلستان سعادت
 تازه نهال ریاض ابهت پادشاهزاده والا گهر محمد اکبر را که نور میداد
 عالم قدس بودند با اکثر پر دگیان سراق دولت در قلعه مهر بنیاد
 دولت آباد گذاشتند و منشور عاطفت پیرا بنام مراد بخش صادر شد
 که از گجرات متوجه مالوه گردد و بعد از عبور موکب ظفر لوا از آب
 نبرده بمساکر جهانکشا ملحق گشته بادراک ملازمت اکسیر خامیت
 چهره مراد بر امروز و رخشنده اختر برج عظمت تابنده گوهر درج
 حشمت بادشاهزاده والا قدر سعادت توام محمد اعظم را اقبال آما
 ملازم رکاب نصرت پیرا ساخته کامیاب سعادت همراهی نمودند و
 روز مبارک جمعه دوازدهم شهر مذکور مطابق بیست و هفتم بهمن
 در ساعتی کرامت طراز میمنت اثر که مختار اهل دانش و بینش
 و زیب جدول تقویم آفرینش بود با جهانی فرو عظمت و شوکت و شان
 • نصرت قرین طالع و اقبال همعنان •

که در توفیر لشکر و سامان توپخانه و سایر اسباب فوج آرائی و لوازم
نبرد آزمائشی کوشیده همایون مرکبی در خور این عزیمت والا
و نهضت جهان پیدا ملازم رکاب نصرت مآب سازند بفاصلین پرتو
اهتمام و توجه بصوب این مطلب انگنده در عرض اندک فرصتی
لشکری نمایان و توپخانه شایان ترتیب نمودند و سران نهاد ظفر
شعار و سرداران جنود انجم شمار را بمناصب عالیّه و خطابهایی شایسته
مرافراز و نامور ساخته بانواع مکرمت و عنایت و اقسام مرحمت
و رعایت نوازش فرمودند و نظر التفات بپرداخت حال لشکریان انداخته
بقدر تفاوت درجات و مراتب همه را کامیاب مراحم و مواهب نمودند
و علوفه و مواجب افزودند و از بندهای بادشاهی که در آنصوبه بودند
هر کرا توفیق و سعادت مساعدت نمود و تخم اخلاص و دولتخواهی در
زمین عبودیت کاشت و مرادات بر خط بندگی و همراهی گذاشت
ببین عواطف و مکارم خسروانه گوی بخت و دولت از همکنان بوده
لوائی مر بلندی و کمرانی برافراشت و بقصد امضاء این عزم فرخنده
قال و اجراء این اراده خمسته مآل مبدین شعبه در حقه جاد و جلال نوروزان
لختر سپهر سعادت و کمال بادشاهزاده محمد سلطان را بانجابت خان
و فوجی از عساکر اقبال مقدمه جنود فتح و ظفر و پیدروانواج نصرت
اثر ساخته در شبه غره جمادی الاولی سنه هزار و شصت و هشت
هجری مطابق شانزدهم بهمن برسم منقلای پیشتر روانه برهانپور
نمودند و هنگام رخصت بادشاهزاده والا نژاد را بمرحمت خلعت خاصه
و طوغ و نقاره و دو اسب با زین و ساز طلا و دو زنجیر نایل نوازش
فرمودند و از عدهای آن جیش مسعود نجابتخان را بعنایت خلعت

آن جاهل بلیضه نفرمایند و شورش ملک و دولت را زیاده ازین
 تحمل نکرده بعزم ملازمت حضرت اعلیٰ از خطه دلگشایی اورنگ آباد که
 مرکز ریایات حشمت و اقبال و آراستگه موکب جاد و جلال بود به موجب
 معتقر خلانت نهضت نمایند و در بار عالم مدار را بفر وجود
 فائز انوار زیب و آرامنگی بخشیده بکچند در ملازمت آنحضرت
 بنظم و نسق امور ملک که انواع فتور بارکان و قواعد آن راه یافته بود
 بپره ازند و دست استیلاء بیدشکوه که مصدر این همه فتنه و فساد گشته
 در عرصه خالی گوی سلطنت و حکم روائی میبایخت و طبل خود
 گوی و خود وائی مینواخت از امور دولت کوتاه ساخته حضرت
 اعلیٰ را از قید تسلط او بر آورند و مقرر فرمودند که مراد بخشش را
 که از خامی و بیخوصلگی مصدر ادبهای جاهلانه گشته درینوقت
 دست استشفاع و استمداد بدامن عاطفت و لیل عذابت خمر روانه
 رده بود با خود بملازمت آنحضرت آورده استعفا می جوییم او نمایند
 و بعد از تصمیم این عزیمت خیر انجام چون عبور موکب فیروزیه
 انصام از راه ملو می شد و راجه جمونت ملکه و قاسم خان
 چنانچه مذکور شد با لشکریهای عظیم در اوجین بودند و احتمال
 این بود که از بی معادتی و ادبار باشاره بیدشکوه که راضی بتوجه
 همایون بدربار نبود مد راه موکب ظفر شعار شوند و بگام محاربه و
 بیگر پیش آیند و نیز درپایه سریر خلانت آن فتنه پزوه با لشکری
 نهوه و دلی از رشک شکوه اقبال این حضرت لهریز قصه و اندوه
 برکین کینه جوئی بود و با میاه مختصر عزم این نهضت خیر اثم
 خلاف قانون احتیاط مینمود لهذا حزم پادشاهانه مقتضی آن شد

خبرت بخشی که به نیروی بخت بلند و رسوخ عزیمت آسمان پیونددش
از ابتداء نهضت رایات ظفر طراز از خطه دلکهای اورنگ آباد تا
جلوس عالم آرائی بر سریر خلافت اید بنیاد صورت وقوع یافته پرتو
ظهور اینمعنی بر ساحت ضمیر آگاه دلن می تابد تفصیل این
اجمال و تبیین این شگرف دامتان اقبال آنکه چون خدیو جهان حال
کوفت و بیماری و کیفیت بی اختیاری حضرت اعلی و نضاد و
اختلال ملک و فتنه انگیزی و تبه رانی بی شکوه برین منوال یافتند
که نگارش پذیرفتا و دیقین دانستند که آنحضرت را از احتیاء ضعف
و فتور قوی سر و برگ پرداخت منکلت نمانده است و بنابر رعایت
مراتب حزم و احتیاط ارغاء عنان پیشکوه کرده با او مواضات و مصاحبات
مینمایند و بیم آنست که اگر چندی دیگر برین نهج بگذرد در ارکان
سلطنت و اساس خلافت خللهای عظیم بهمرسد که تدارک آن
بهرچه صورت پذیر نباشد و حفظ ناموس دین و دولت و جبر
اختلال امور ملک و ملت در کیش غیرت و حمیت پادشاهانه
واجب مینمود و نیز اینمعنی متحقق بود که اگر بی شکوه فرصت
دفع و استیصال مراد بخش یافته خاطر از مهم او بپردازد و پسر
کلان و لشکری دیگر بار پیوندد هر آئینه قوت و شوکت عظیم یافته
بتدبیر مهم دکن خواهد پرداخت و چون طینت فتنه مرشت او
بر کینه جوئی و نضاد انگیزی مجبولست ملوک طریق حلم و
مدارا با مودی ندارد و جرم رای جهان آرای که جلوه گاه شواهد
رموز آسمانی و مطلع انوار الهام ربانیت چنان اقتضا نمود که
پیش ازین صبر بر اوضاع و اطوار نگوید و اعمال و انعال ناپسندید

ز قدر او کند دعوی برتری • نماند کسی را هر ضروری
 نظیر این تحریر و مصداق این تقریر صورت حال فرخنده مآل
 گیتی خدبو عالمگیر است که چون خامه تقدیر باقضاء کمال
 حکمت منهور مملکت و خلافت عالم را بنام نامی آنحضرت رقم
 معلات کشیده بود و مصلحت سنج قضا صلاح کار دین و دولت و
 مصلحت امور ملک و ملت بجلوه بخت فیروز و اقبال جهان
 افروزش اندیشیده لجرم پیوسته ذات بیهمالش در مدارج استکمال
 این مفخر و معالی پیاپی همت عالی عروج مینمود و یوما فیومه
 سرزفت و جلالش از ترقی بپرخ برین مبعود همواره سابقه عنایت
 ازلی او را در حل وقایع و مشکلات بلطائف تایید نصرت میداد و
 بارقه لطف لم یزلی در تیره شب حادثات از فروغ الهام چراغ
 هدایت در راه تدبیرش می نهاد عنان عزیمت کشورگشا بهر
 جانب که می تافت نصرت و ظفر دوا سپه باستقبالش می شدامت
 و یکران همت والا بسمت هر مقصد که می تاخت کار ساز
 حقیقی آنرا باهم و وجهی می ساخت هر آتش کیدی که
 حماد دولتش می افروختند بآن خرمن بخت و اقبال خود
 می سوختند و هر غبار کینی که اعداء سلطنتش می انگیزتند ازان
 گرد ناگهی و ادبار بر فرق روزگار خود می پیچتند چنانچه شاهد
 صدق اینمقال از تتبع مآثر احوال میمنت پیرا و استماع بدایع
 وقایع دولت افزا که آنحضرت را در ایام فرخنده فرجام بادشاه
 زادگی بیمن جوهر همت و علو فطرت روی نموده بر پدشگاه خاطر
 همگان جلوه گرمست و مجددا از ملاحظه غرایب حوادث و فتوحات

و اوهام زیرکانه هشیار از قبیل ممتنعات شمارد از دست عزیمت
 کشورکشایش بآسانی براید نهال دولت اعدایش مانند چنار آتش
 از خود برآرد و نخل همت دشمنانش از برگ و شاخ تیشه واره
 از برای خود سازد هرکج اندیشی که با او کمان عناد کشد روزگارش
 هدف ناوک بلا گرداند و هر باطل پژوهی که بر شمع دولتش دم
 مردی وزانده آن چراغ بخت خود فرو نشاند عقدهای مشکل بیک
 حرکت سرانگشت تدبیرش کشاید و کارهای خطیر به نیم اشاره
 نیروی شمشیرش ساخته آید در کشایش صواب امور جز بهیچ
 ستوده توکل توسل نجوید و هنگام شداید حروب و فتن غیر از طریق
 ثبات قدم نپوید از فرط شهامت و وقار در مواقع هیچا مانند کوه
 بحیلاب لشکر انبوه از جا نرود و از کمال استقلال و قرار در آزمونگاه
 جوهر شمشیر سر رشته رای و تدبیر از کف ننهد در جمیع معارک
 و میادین آن معادتمند دنیا و دین را جنود نصرت و تائید آسمانی
 قرین و همراه باشد و در همه شداید و مهالک سالار عون و عنایت
 زبانی پیدهر سپاه ظفر پناه •
 • نظم •

چو ایند یکی را ز الطاف خاص • بفرمان روائی دهد اختصاص
 به نیروی طالع توانا بود • بتلقین الهام دانا بود
 بتدبیر کشور کفائی کند • باقبال معجز نمائی کند
 فرازد لوا چون بدعوی ملک • سپارد باو ملک دارایی ملک
 شود اختر دولتش چرن عیار • عدوی بد اختر فتد در زبان
 پیر کار مشکل که رای آورد • بآسانی آنرا بجای آورد
 چو خورشید بختش نماید جمال • رسد اختر دشمنان را زوال

و فرمان رزائی که ظل مرتبه ربوبیت و خدائیت بر ماحت دولت
و نضای معادات صاحب اقبال انگنده او را مظهر صفات جلال و جمال
و دلیل بر قدرت کمال خویش سازد و خواهد که بحکم سابقه لطف
یکی از نامداران گروه عباد که گل سرسبد گلشن ایجاد باشد
بجهت منصب ریاست عامه که نظیر مرتبه قدرت تامه اوست
برگزیده لوای والای حشمت و رایت منصور دولتش باوچ کمال و
ذره سپهر استقلال بر افرازد تابه پرتو نیر معدلت و داد پرستی نور
افزای انجمن هستی گشته از فروغ هدایت و توفیق چراغ احسان
و مشعل ایمان در بزمگاه گیتی بر افروزد و رونق کارگاه ملک و دولت
از رواج کارخانه دین و ملت جسته بشعله تیغ کفر سوز و لمعه شمشیر
عالم افروزخس و خاشاک شرک و بدعت بصوزد هر آئینه ذات قدسی
سمتش بجایل فضایل و شرایف مناقبی که طراز کسوت سلطنت
و جهانداری و عذوان صحیفه ایهبت و نامداریست از علو نفس و
سوخ عزم و وفور شجاعت و کمال دین داری و اضاءت رای و اصابت
تدبیر و بخت و اقبال بلند و همت آسمان پیوند آراسته همواره او را
مطمئن انظار لطف بی غایت و مطرح انوار فضل بی نهایت خویش
دارد و کلید فتح ابواب مرادات و سر رشته نظم ابواب معادات بدست
اقبالش می‌آرد چنانکه نقش هر مدعا که بکمال اندیشه بر لوح
ضمیر کشد مطابق رقم تقدیر باشد و صورت هر مطلب که بر خاطر
ارجاعش جلوه نماید حصول آن بی تشویش توقف و تاخیر
صورت بندد عظیم امور که عقول و انهام اهل روزگار آنرا محال
انکار در نظر همت والایش سهل نماید و کارهای دشوار که انکار

و خیم العاقبت عرق حمیت دین و مسلمانی بحرکت می آمد و این معنی بر همکنان روشن بود که اگر کار او با استقلال تمام گراید و در فرمان فرمائی و حکم روائی مطلق العنان گردد هر آئینه ارکان شریعت غرا ازو هرخلل و صیت اسلام و ایمان بطنطنه کفر و جحود مبدل خواهد گشت تا آنکه درین ایام که این مراتب را از حد برده ذمایم اخلاق و انعالش بمرتبه کمال رسیده بود غیرت آلهی بر وفق مودایی کریمه *أَنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يَغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ* مکانات آن عقاید و اعمال را بنکال و استیصال او تعلق گرفت چنانچه سرانجام حالش عنقریب عبرت افزای دیده وران در برین خواهد گردید چون برخی از سوانح و وقایعی که مقدمه ظهور نور خلافت و عالم آرائی این خورشید اوج سلطنت و فرمان روائیست مرقوم خامه صفحه پیرا گشت اکنون وقت آنست که کلك حقایق نگار بنگارش مآثر اقبال و گزارش میامن احوال سعادت منوال این برگزیده ذو الجلال که مقصود از تمهید این مقال است گرائیده آغاز سخن نماید *

نهضت رایات نصرت آیات از خطه فیض بنیاد

اورنگ آباد و وقوع فتوحات گوناگون دران یورش

ظفر اثر بیمن عنایت ایزدی و نیروی اقبال خداداد

یگانه ایزد مفضل متعال و داور قیوم بیهمال که نخل پیروی حدایق امکان و نقش طراز کرگاه کون و مکانست چون آفتاب عالمتاب عنایتش از اوج اقتضای حکمت و مشیت پرتو تفویض رتبه خلافت

پنداشت و کذاب آنها را که به بید موسم امت کذاب آسمانی و خطاب
 ربانی میدانست و مصحف قدیم و کتاب کریم میخواند و از کمال
 اعتقاد باطلی که به بید بلیحاصل داشت برهمنان و سنیاسیان از
 اطراف و اکناف بصعیهایی بلیغ و رعایتیهای عظیم جمع آورده در
 مدد ترجمه آن شد و همواره اوقاتش مصروف این شغل نا صواب
 و تفکر و تدبیر در مضامین ضلالت قرین آن کتاب می شد و بجای
 اسماء حسناى آلهی اممی هندوی که هندو آنها پر بهو می نامند
 و اسم اعظم میدانند بخط هندوی برنگینهایی الماس و یاقوت
 و زمرد و غیر آن از جواهری که می پوشید نقش کرده بآن تبرک
 میبجست و چون معتقدش آن بود که تکلیف عبادات ناقصان راست
 و عارف کامل را عبادت درکار نیست و کریمه و اَقْبَدَ رَبِّکَ حَتَّى
 یَاتِیَکَ الْیَقِیْنُ را بمشرب ملاحه فرا گرفته دلیل این معنی می
 خاغت بنابرین عقیده نامده نماز و روزه و سایر تکالیف شرعیه را
 خیر باد گفته بود و این خدیو دین پرور پاک اعتقاد را که همیشه
 حمایت دین مبین و رعایت شرع حضرت مید المرسلین صلواة الله
 و سلمه علیه و علی آله و اصحابه الطیبین نصب العین ضمیر منیر
 است و مقصود از سلطنت و دولت ترویج شرع و ملت و غرض
 از شاهی و مروری اعلاء اعلام دین پروری میدانند و همواره از
 مغنوان صبی و شباب بمقتضای معادت مذهبی و نیک مرانجامی
 غلامه اوقات گرمی باداء فرایض و سذن و نوانل مصروف داشته
 حتی المقدور در اقامت مراسم امر معروف و نهی منکر کوشش
 مینمایند از اجتماع این عقاید ردیه و اطوار باطله ازان بی معادت

والا نهاد آنحضرت است اصلا و قطعا بوقوع این مرتاب و منوح این قضایا از جا در نیامده مصدر امری که مشعر بر رکشی و نافرمانی باشد نگشته بودند و بمقتضای معادت نظری و رعایت ادب مرموسی از طریق متابعت و رضا جوئی والد سلیمان حشمت عدول نمینمودند بی شکوه فتنه پیروزه همواره از کمال عداوت و نفاق اندیشی در انحراف طبع مبارک آنحضرت ازین بهره مند سعادت ازلی میکوشید و مقدمات نا ملایم غرض آمیز و امور غیر واقع وحشت انگیز خاطر نشان کرده گرد کدورت و غبار کلفت در میانه می انگیزخت تا آنکه رفته رفته بشامت فتنه هازمی و افساد او تغیر گونه بمزاج همایون راه یافت و باغواء او عیسی بیگ ملازم سرکار والا را که در دربار جهانمدار بخدومت و کالت قیام داشت سی صدر جرمی محبوس ساخته بضبط اموال و امتعه او فرمان دادند و بعد از یکچند که در بند بود بقبیح آن ادا متفطن گشته او را از قید رهانیدند و خلعت داده بخدومت خدیو جهان رخصت نمودند و از شنایع اطوار آن برگشته روزگار که عنقریب بوبال آن گرفتار آید و باعث التهاب نوایر قهر و انتقام این خدیو اعلام و مقتفی آثار حضرت خیر الانام علیه و علی آله و اصحابه کرایم الصلوة و السلام پیشتر همان شد این بود که در اواخر حال از برگشته بختی و بی سعادت باظهار مراتب اباحت و الحاد که در طبع او مرکوز بود و آنرا تصوف نام می نهاد اکتفا نه نموده بدین هندوان و کیش و آئین آن بد کیشان مائل شده بود و همواره با برهمنان و جوگیان و سنیامیان صحبت میداشت و آن گروه ضال مضل باطل را مرشدان کامل و عارفان بحق و اصل می

گراید طبع مبارک حضرت اعلی را از رد کیبانیده مایل بامتیصالش .
 ساخته بود آن حضرت قاسمخان را با لشکری جداگانه بکفایت مهم
 اوتعمین کرده مقرر فرمودند که همراه راجه جسونت سنگه باوجین
 رود و بعد از رسیدن آنجا اگر مصلحت اقتضا کند قاسمخان متوجه
 دنع مراد بخش و اخراج او از گجرات گردد و الا کومکی راجه
 جسونت سنگه و ضمیمه لشکر او بوده بتفاه یكدیگر مهمی که
 رودد بآن قیام نمایند و عساکر مذکوره بیست و دوم ربیع الاول این
 مال از پیشگاه خلافت بدانصوب رخصت یافت و بی شکوه باین اکتفا
 نکرده صوبه وسیع مالوه را نیز از حضرت اعلی التماس نموده باقطاع
 خود گرفت و خواجه محمد صادق بخشی دوم خوبش را بانوجی
 شایسته بآنجا فرستاد که در بندوبست ولایت مذکوره و استمالت
 قلوب زمینداران آن مرزو بوم کوشیده هنگام کار و وقت پیکار کومکی راجه
 جسونت سنگه باشد بالجملة راجه مزبور و قاسمخان باوجین رسیده
 آنجا رحل اقامت انداختند و بضبط صوبه مالوه و حفظ قلاع و ثغور آن
 پرداختند و بی شکوه مترصد رسیدن پسر بزرگ و لشکری که با او
 بهم ناشجاع رفته بودند می بود که آنها را نیز بهمان هیئت
 مجموعی باوجین فرستد تا هر دو لشکر یکجا جمع آمده مرکوز
 ضمیر فساد اندیش او بفعل آورند و درینمدت برهم خوردگی و آشوب
 ناشجاع و مراد بخش از تذک ظرفی و بیحوصلگی لوای سرکشی بر
 انراشته اکثر مردم اطراف نیز بموانعت ایشان تغیر سلوک پیش گرفته
 قدم در راه نافرمانی گذاشته بودند با آنکه خدیو قدیمی نژاد از انجا که
 حلم و وقار و وسعت خوصله خداداد و کمال متانت و دانائی در ذات

اهانت و تشهیر بحکم بیمروتی و تساوت قلب بقطع ید عقوبت نمود و از انباتنی چند بدان گزند نقد روان از کف داده دستخوش فنا گردیدند و آن بدکیش بلخرد بارتکاب این نگهیده کردار که اکبر کبایر و آقام و هرمایه مخط و غضب حضرت قهار شدید الانتقام است گرانبار و زر و وبال گشته خزی و نکال صوری و معنوی اندوخت و در همان ایام که سلیمان بی شکوه را بمقابله و مدافعه ناشجاع تعیین نمود چون از مطوت اقبال دشمن مال خدیو روزگار بنایت خایف و هایب بود در تدبیر کاران برگزیده آفریدگار چنان اندیشید که لشکری عظیم بصوب مالوه که سر راه دکن است بفرستد تا در اجین که حاکم نشین آن ولایتست تمکن گزیده بحفظ قلاع و حدود آنجا پردازند و کنار آب نریده و گذرهای آن بقید ضبط در آورده مد راه دکن باغند و بنابراین اندیشه فامد بسخنان غرض آلود مصلحت نما و مقدمات غوایت آمیز فساد انرا حضرت اعلی را برین آورد که چشم از رعایت صلاح دولت و اقبال و ملاحظه حسن عاقبت و مال پوشیده و از منهج مستقیم عقل و رای عدول ورزیده تجویز اینمعنی نمودند و راجه جسونت سنگه راتهور را که زبده راجهای هندوستان و بمزید شوکت و کثرت لشکر پیشوای امراء عالی مکان بود و آنحضرت اورا مهاراجه خطاب داده رکن رکن دولت و ستون تویم سلطنت میدانستند با چندی از امراء ذی شوکت و عدهای دولت و لشکری گران و فوجی بیکران و خزانه و انرو توپخانه فروان بصوب مالوه تعیین فرمودند و چون دفع مراد بخش نیز مکنون خاطر آن ننگه پزیره بود و میخواست که کار او هم بکیفیت حال ناشجاع

ناخلف خرویش بر سر ناشجاع تعیین نمود و لشکریهای مذکور چهارم ربیع الاول این سال از مصنقر الخلافه بدان مهم روانه شدند و بعد از طی منازل از بنارس گذشته در موضع بهادر پور که بمحانت لو نیم کوه از بلده مذکوره بر کنار آب گنگ واقع است و ناشجاع آنجا رحل اقامت انداخته نواره بنگاله را که عبارت از کشتیهای آن ولایمت نزدیک خود داشت بفاصله یک و نیم کوه برابر لشکر او نزل نمودند و در کمین فرصت و دستبرد می بودند تا آنکه بیعت دیم جمادی الاولی ببهانه تبدیل منزل و تغییر مکان آوازه کوچ در انداخته سحرگاه یاراده جنگ و پیکار سوار شدند و هنگام صبح که شجاع مغرور بی پروا خواب آلود غفلت و بیخبری بود و تسویه مغوف رزم و جدال و تمهید مقدمات حرب و قتال ننموده ناگهان از سرخده و غدر بر لشکر او ریختند و بیاد حمله آتش کارزار بر انگیزند و آن بیحزم ناتجربه کار بعد از اندک اویزشی چون کار از دست و دست از کار رفته بود خود را بنواره رسانیده پدای مردی سرعت سیر کشتی رهبرای فرار گردید و همگی اردو و خزانه و توپخانه و دواب و کارخانجاتش عرصه نهب و غارت شد و بکام و ناکامی از پهنه گذشته بمولگیر رسید و در صدد محافظت آن در آمده روزی چند آنجا نبات و توقف روزید و چون لشکریهای که بتعاقبش رفته بودند بمنخبر مونگیر و بر آردن او ازان حدود نیز مامور شدند در آنجا هم مجال درنگ نیافته روانه بنگاله گشت و مونگیر تا پهنه ضمیمه اقطاع بی شکوه شد و جمعی از نوکران و مردم او را که در معرکه دار و گیر بحسب تقدیر دستگیر شده بودند بی شکوه باکبر اباد طلبیده بعد از

اندیشیده بود و صلاح کار خویش درین دیده که مقدمهٔ سرکشی
 ناشجاع و مراد بخش را بهانهٔ فرماندان عساکر بادشاهی بدفع
 و استیصال ایشان ساخته هم در حین حیات میمنت آثار حضرت اعلی
 به نیروی استظهار آنحضرت کار آن هردو بسازد و پس ازان بجمعیت
 خاطر و فراغ بال با تمام لشکریهای خویش و عساکر پادشاهی بهم
 دکن و تدبیر کار این برگزیدهٔ آلهی پردازد و بودن خود و اقامت
 ریایات عالیات در مستقر الخلافه اکبر اباد که ومط این مملکت
 مظهر بعطت و پای تخت این سلطنت ابد مدتست در حصول
 این مدعا اوفق و ادخل میدانست و نیز میخواست که خزاین
 و ذخائر انجاد در دست او باشد لهذا باین اندیشه‌های ناصواب حضرت
 اعلی را بانواع ترغیبات در عین اشتداد مرض که هنگام سکون و
 آرامش بود نه وقت نهضت و جنبش و جز خواص و نزدیکان
 آن حضرت را نمیدیدند و عامهٔ خلائق هنوز جزم بحیات فائض الانوار
 نداشتند تکلیف عزیمت بجانب مستقر الخلافه اکبر اباد نمود
 بنابراین ریایات جاه و جلال بیستم محرم سنه هزار و شصت و هشت
 هجری مطابق سنه سی و یک جلوس همایون از مرکز خلافت
 انتهای نموده نوزدهم صفر سایهٔ وصول بمستقر الخلافه انداخت
 و در اینجا چون خواست که مکنون خاطر فساد اندیش خویش بفعل
 آورد بانخواستی حضرت اعلی کوشیده راجه جیسنگه کچواکه را که عمدهٔ
 راجهای عظام و رکن رکین این سلطنت ابدی دوام بود با چندی
 از امراء نامدار و عساکر پیشمار بادشاهی و سپاهی فرادان از خود
 باتو بخانه و سایر اسباب محاربه بهرداری ملیمان بی شکوه مهین

مراد بخش در گجرات رایت خودمیری انراخته بر تخت نشست و خطبه و مکه بنام خود کرده امم سلطنت بر خویش بست و ناشجاع در بنگاله همین مملکت پیش گرفته بر سر پتله لشکر کشید و از آنجا پیشتر آمده به بفارس رسید و از کارهای ناصوابی که دران ایام از بی شکوه برگشته بخت تیره سرانجام بظهور رسید آن بود که چون مواد شوکت و استقلالش بهایه کمال رسیده و کثرت امباب جاه و مملکت سر مایه پندار او گردیده با سپاه مונور در پیشگاه حضور بود و حضرت اعلی در ایام این کوفت ملاحظه عظیم ازو داشتند و بنابر رعایت مراتب حزم و احتیاط در اکثر امور ملوک طریق مدهانه و ممامحه با او مینمودند و بمقتضای ضعف و هن تواء جسمانی که باعث فتور در مشاعر نفسانیت چشم از صلاح دولت خویش پوشیده ارخاء عنان آن خود سر نموده بودند و در استرضاء خاطر و انجاء مطالب و ملتحماتش میکوشیدند درینوقت از غایت رعب و هراسی که همیشه ازین خدیو فیروز مند رستم نهیب در دل آن نقابل بی نصیب جا کرده بود آن حضرت را بانواع تخیلات و تعویلات برین آورد که اکثر عساکری را که بجهت تسخیر ولایت لیجاپور کومکی مرکب نصرت مآب و ملازم رکاب ظفر انتساب شهنشاه مالک رقاب بودند در عین آن یورش فیروزی اثر که فتح لیجاپور نزدیک شده بود به پیشگاه حضور طلبیدند و انصرام آگهم باین موجب در عقد تعویق و تاخیر افتاده از عطاء امراء کومکی غیر از معظمخان و شاهنواز خان و نجابتخان کسی در دکن نماند و چون از تبه رائی و نامعایت اندیشی بتدبیر ناقص خود چنین

باین آرزوی خام و هوس ناتمام از پایه سربر خلافت مصیر جدائی نمی گزید درینوقت که حضرت اعلی را شغل طبیعت بدنغ آن عارضه جسمانی و استغراق نفس در تدبیر کشور بدن مانع اشتغال بتدبیر امور جهانبنایی و قیام بمصالح فرمان دهی و حکمرانی شده بود و از کمال ضعف و آزار چنانچه باید بمهمات ملک و دولت نمی توانستند پرداخت انتهاز فرصت نموده از بیخردی و زیاده سری زمام اختیار سلطنت که نه درخور فطرت و انداز استیصال او بوده بقبضه اقتدار خود آورد و دست استقلال آن حضرت از مراتب ملک و مال و نظم امور دولت و اقبال کوتاه ساخته باتقضاء رای سست بنیاد بروفق خواهش و متمنای خود در جمیع کارها عمل مینمود و چون خرد راهلما نداشت از تبه رانی راه و مول خبرها باکناف و حدود مسدود ساخته خطوط و نوشتنهای مردم را میگرفت و وکلاء دربار جهان مدار را منع نوشتن حقایق و اخبار باطراف و اقطار نموده بمحض تهمت و مظنه محبوس و مقید میساخت چنانچه جمیع شاهزادهای عالیمقدار و امراء نامدار و سایر مردمی که در بلاد و صوبهای این مملکت وسیع بودند بلکه اکثر بار یافتگان سده خلافت و ملازمان عتبه سلطنت و سایر اهل دارالخلافة که حیات با برکات آن حضرت باور نمی نمودند تا آنکه باین سبب خلل عظیم باحوال ملک راه یافته سرکشان هر گوشه و کنار و متمردان هر صوبه و سرکار سر بقتنه و فساد برداشتند و رعایاء واقعه طلب در هر جاکه بودند ترک مال گذاری نموده تخم بغی و عصیان در زمین تهر کاشتند و رفته رفته کار بجائی رسید که

لیل و نهار برای طلوع اختر بخت و اقبالش حیر و دور میکرد و
 شطرنجی روزگار درگستردن بساط حوادث منصوبه دولت و کمالش
 میدید چنانچه حدوث وقایع و احوالی که از موجبات سطوع نیر
 خلافت و جهان بانی آن فرازند؛ لواء گیتی ستانیدست و خامه
 حقایق نگار درین دفاتر نصرت مآثر بذکر مجملی ازان پرده از
 جمال شاهده مقال میکشاید و تصدیق اینمعنی مینماید شرح شمه
 ازین موانع بدیعه آنکه هفتم ذی حجه سال هزار و شصت و هفت
 هجری اطلی حضرت صاحب قران ثانی را در دار الخلافه شاهجهان
 آباد بحسب تقدیر آسمانی عارضه جسمانی برپیکر مقدس و عنصر
 همایون طاری شده مزاج اشرف از منهج صحت و قانون اعتدال که مناط
 ملامت احوال و استقامت افعال امت منحرف گشت و چون ایام
 کونف امتداد یافته ضعف قوی روز بروز صمت تضاعف و اشتداد
 می پذیرفت و ازان جهت بنظم و نسق امور مملکت نمی پرداختند
 و سایه توجه ببارگاه مهبر نشان خاص و عام و محفل خلد آئین
 عملخانه نمی انداختند و خلایق که هر روز بمشاهده جمال مبارک
 آن حضرت معتاد بودند مدتی میدید از فیض طلوع آن نیر اوچ
 عظمت و جلال محروم گشتند و انواع اختلال باحوال ملک و دولت
 راه یافته فساد عظیم در مملکت فلک فسحت هندوستان بهمرسید
 و دارا شکوه نا خلف باطل پژوه که خود را ولی عهد میدانست و
 باوجود عدم قابلیت رتبه و الی سلطنت و سروری همیشه خلعت
 استحقاق این امر جلیل القدر بمقراض طمع بر قامت نارمائی
 امتداد خود می برد و پیوسته سواد این تمنای بیجا در سرداغته

کار ایجاد و اختراع آورد تا اهل دانش و بینش که نظارکیان منظر
 شهود و تماشاکیان عرصه آفرینش اند محو تماشای آثار قدرت و
 مست نظاره آیات صنع او گشته دیده بصیرت و اعتبار بر کشایند
 و از پرده نقش و نگار حوادث امکانی مطالعه عجایب حکم پنهانی
 و مشاهده غرایب مصالح آسمانی نمایند هرینه بروفق مودآء
 صدق انتماء اذا اراد الله شیئا هیچ اسبابه نخست پیشکاران پیشگاه
 قدرتش احباب و مقدمات وقوع آن امر شکر و باحسن وجهی
 سامان و سرانجام کنند و کار گذاران نهانخانه حکمتش شرایط
 و معدّات ظهور آن سر بدیع از پرده خفا بمنصه شهود جلوه دهند از
 نظایر صدق این مدعا صورت حال خجسته مال شهنشا گردون سرور
 عالم گیر است که چون حکمت کمله ایزدی تقاضا آن نموده بود
 که درین عهد شرافت قرین و زمان میمنت آئین خورشید گیتی
 آرای دولتش از مشرق سعادت و فیروزی جلوه جهان آروزی
 نماید و بهار عالم پیرای سلطنتش بغیض معدلت و انضال کلبن
 دین و کلشن ملک را به پیراید عالم پیراز نیر دولت جوانش نشاط
 جوانی از سر گیرد و جهان کهن بمعماري آثار عدل و احسانش از
 نورونق پذیرد و جرم کارکنان آسمانی بروفق تقدیر آری و حکمت
 ربانی همواره در پیشگاه ظهور اعداد مواد سلطنت و جهانبانی
 آنحضرت می نمودند و پیوسته در عالم احباب انتظام بخش
 مقدمات خلافت و کشور ستانی او بودند زمانه هر سانحه که می
 انگیخت توطئه ظهور نور عالم آرای او بود مظهر هر نیرنگی که
 مینمود مقدمه وصول نوبت کشور کشائی او چرخ دوار در اطوار

بر آیندگان شاهراه هستی که توفیق اقتداء و تاشی باین خصال
تدوی یا بند حقی ثابت نماید و چون زبان خامه را یا رای آن
نیست که درین صحیفه معالی تصریح باسم مقدس معلی نماید
در هر جا از این بلفظی شریف و عبارتی بدیع که مناسبت مقام و
ملایم موق کلام باشد تعبیر مینماید و حضرت صاحب قران ثانی را
بر حسب اشاره والا باعلی حضرت و حضرت اعلی نام برده از دارا
شکوه و شجاع و سلیمان بی شکوه و و نا شجاع سخن میسراید *

کمال است بطریق اختصار و اجمال *

ذکر بدایع وقایع و احوالی که اسباب و
مقدمات طلوع نیر سلطنت و مطوع تماشیر
صبح اقبال این برگزیده ذوالجلال از مشرق
سعادت کمال است بطریق اختصار و اجمال

ابتدای سواری ابوالمظفر محی الدین محمد اورنگ
زیب بهادر عالم گیر بادشاه غازی از دکن بسمت هند
حکمت طراز کارخانه امکان که وقوع حوادث عالم کون بتوسط
ابواب و وسایل صوری ربط داده و بناء حدوث سوانح نشاء صورت
بر احوال وجود و وسایط و علل ظاهری نهاده چون خواهد که از نگار
خانه تقدیر بملک بدائع نگار ارادت نقش لطیفه مصلحت آمیز
بر لوح وجود و کارگاه ابداع کشد و صورت قضیه خبرت بخش عبرت
انگیز از جلال قدرت و تدایق حکمتی پی منتهاء خویش بر روی

فرمودند که چون احوال فرخنده فرجام ایام بادشاهزادگی از ولادت
 با سعادت تا هنگام عالم آرائی اقبال و جلوس بر اورنگ عظمت
 و استقلال در کتاب مستطاب بادشاهنامه که مشتمل است بر سوانح
 عهد سلطنت و فرمان روائی مظهر تائیدات ربانی مورد توفیقات
 سبحانی اعلیٰ حضرت صاحب قران ثانی مفصله مذکور و مسطور
 است عنان کمیت آسمان خرام خامه از تکابوی آن دادی مطوف داشته
 بگزارش وقایع ایام سلطنت و سریر آرائی پردازد و از هنگام نهضت
 موکب معلی از دکن بمستقر اورنگ خلافت که در جمادی الاولی
 سنه هزار و شصت و هفت هجری روی داده و آغاز جهان اندروزی
 و عالم آرائی و مبدأ انکشاف صبح سعادت و جهان کشائی است
 داستان طراز گشته هژده ساله احوال را یک مجلد سازد لیکن وجه
 نیت و پیشنهاد همت آنست که اگر بخت یاری و روزگار مددکاری
 کند پس از پیرایش این گلشن جاوید بهار اقبال و نگارش معظمت
 احوال فرخنده فال بجهت شادابی گذار بیان مجملی از سوانح
 دولت افزای عهد بادشاهزادگی که منضم بدایع وقایع و فتوحات
 مترگ است مرقوم کنگ نکرده منج حقایق نگار ساخته مقدمه این
 فهرست دولت سازد امید که بمعاضدت همت و مساعدت سعادت
 توفیق اتمام این نسخه میمنت طراز که فهرست ابواب شوکت و
 بختیاری و دستور العمل آداب خسروی و جهانداربست یافته شطری
 از شرائف مناقب و مفاخر این خدیو کشور باطن و ظاهر بخامه
 صدق نگاشته شود تا هم اندکی از حقوق نعمت و مکرمت شهنشاهی
 که نمونه ایست از جلال نعماء الهی از ذمه عبودیت ادا سازد و هم

خدمت بلند رتبت قامت امتیاز افرایده حکم معلی بطفرای نفاذ
 پیوست که وقایع نگاران پیشگاه حضور و مررشته داران سوانح اقبال
 نسخه واقعات گرامی و فهرست واردات احوال ماسی ماه بهماه
 و سال بحال با وقایع صوبجات و حقائق ولایات که از اطراف و
 اکناف ممالک به پیشگاه خلعت می آید براقم این دفاتر سعادت
 میارند و جزئیات احوالی که خود آفرا معاینه نکرده باشد مثل
 تفصیل حقایق بعضی جنود ظفر اعلام که بیورشهای نصرت انجام
 معین بوده اند و کیفیات مراتب محارباتی که اولیاء دولت را
 باعداء سلطنت واقع شده از تقریر معتمدان کار آگاه درست گفتار
 که دران عساکر نصرت و معارک نیروزی شرف حضور دریافته
 اند اجتماع نموده درین دفاتر اقبال ثبت نماید و مقدماتی که
 تفتیش آن محتاج بعرض اشرف باشد از زبان کهر بیان خلیفه
 زمان که لسان صدق عبارت از انصت نبوشیده بارشاد آن رموزمان
 احرار ملک و ملت بنای کلام دران بر اساس تحقیق نهد و مقرر شد
 که هرچه ازین سوانح دولت پیرا نگارش یابد بعد از ترتیب درمست
 و تهذیب شایسته داستان داستان ازان فامخ ظفر نامهای پلستان
 در خلوات قدس و اوقات مناصب بعرض اشرف شهنشاه دقیقه
 رس نکنه دان رمد تا هم آن سوانح سعادت طراز همت تصحیح
 و تنقیح یابد و هم شاهد لفظ و معنی بیدم اصلاح و ارشاد آن شهنشاه
 بینهور دانش نهاد زیب و زینت پذیرد و این کتاب میمنت عنوان
 را که ماندند صیت دولت و طنطنه صولت آن حضرت عالم گیر باد
 بمنامبت لقب اشرف اقدس بعالم گیر نامه موسوم ساخته حکم

آورده بی شائبه بیش و کم بقلم صدق رقم در قید تحریر کشد و آن
 جواهر اقبال را که هریک آویزه پدشطاق عز و جلال تواند بود بسلامت
 بیان و جزالت کلام در ملک تالیف و ترتیب انتظام بخشد تا این
 نسخه نامی و مصحفه گرامی بر صفحه روزگار بیدارمانده پس ماندگان
 قافله هستی را که از گران خوابی نشاء عدم شرف ادراک این زمان
 مسعود در نیانته عین هرمان این سعادت عظمی داوند سرمایه
 اطلاع بر شرایف سوانح این عهد سعادت فرجام که ایام دولت روزگار
 و روزگار دولت ایام است تواند شد تا باری اگر بچشم عیان و مدرک
 بصر مشاهده مآثر حشمت و جلال این خدیو کامل الذات قدسی
 میر نکرده باشند از راه علم و خبر و وساطت اوراق و دفتر بر حقایق
 احوال فرخنده فال و جزئیات وقایع عهد اقبالش آگهی یافته اندکی
 از بسیاری بمدارج کمالات نامتناهی این برگزیده الهی پی برند و
 اگرچه اقدام برین امر جلیل و اتمام این شغل نبیل از اندازه توانایی
 و اعتماد خود فراتر میدید اما چون میامن توجه و التفات
 شهنشاهی که انصراف بخش هرکار و عقد کشای هر دشوار است
 دل را نیروی جرات داد و همت را بلند پایگی بخشید *

• نظم •

من هم کمر قبول فرمان • بستم بمیان خدمت از جان
 بنشستم و خامه برگرفتم • این بار گران بسر گرفتم
 تا سرکنم این شکرنامه • باریک شدم چوموی خامه
 لطف از شعور حسن خدمت از من • فرست ز مپهر همت از من
 و این ناچیز ذره را از خلعتخانه مکرمت بتشریف هراترازی این

بص که خاموش نشستم سخن از یادم رفت

طرز سخن طرازی و شیوه شیوا زبانی از یاد رفته لیکن چون هر
خوشی ذوق دولت آستانبوس درگاه معلی و نشاء کامیابی این
سعادت والا طبع انسرده را بگلگونه نشاط چهره برافروخت و غنچه
دل پرآمده را بتنازی شگفتگی آموخت زبانا شوق سخن و خاطر را
خارخار معنی تازه گشت و بکاک استعجال صفحه چند باناشی
مدایح و محامد این ذات اقدس نگاشته تحفه انجمن اقبال و هدیه
بارگاه عز و جلال که معدن گوهر دانش و امتداد و موطن منتخبان
قلمرو ایجاد است گردانید از آنجا که دران محفل عزت انصاف و
تقدانی را پایه بلند و از محاسن عادات ارجمند این خدیو خرد پرور
هنر همد است که از ارباب معنی گلی بگلشنی میگیرند و گوهری
بمعنی می پذیرند آن خرف ریزهای ساحل خیال که جز عرق
نوشیر و انفعال آبی نداشت بانوار نظر قبول و تحسین شهنشاه
جوهر منج دانش آئین آب و تاب در خوشاب یافته پسند خاطر
دقیقه یاب افتاد و روش انشا و املوب کلام این بی سرانجام ملایم
طبع اقدس آمده اشاره معنی صادر شد که بدایع و قایع این دولت
کرامت آئین و سلطنت سعادت قرن را که زیب نسخه مفاخر
فرمان زوایان پامتالی و عنوان دیباچه خلافت و کشور ستانیدست و کم
کسی از سلاطین جهاندار و خواتین سپهر اقتدار را مثل آن احوال
بدیع و مناقب شگرف از شکوه همت و رموخ عزیمت و اصابت
رای و منانت تدبیر و جلایل فتوحات و عظیم محاربات و مساعی
مشکوره و کوششهای موفوره روی داده بنیروی تگابوی سعی فراهم

خاطر اگر چند درو رنج برد • لیک ازو مایه مد گنج برد
 بخت که میکرد رم از نام من • گشت بانمون سخن رام من
 خضر قلم از ظلمات دولت • ریخت بکام دلم آب حیات
 داد فلک از پس ناکسیم • دولت جاوید نکو نامیم
 کیفیت احراز این موهبت علیا آنکه در آغاز نخستین مال
 جلوس همایون شهنشاه مهر انهر مپهر سریر که کوکب بخت جهان
 کشا و نیر دولت عالمگیرش از اوج سروری و اقبال پرتو سعادت
 بر جهان گسترده و خورشید عالم آرای جاه و جلالش از مشرق شرف
 و کمال و مطلع نصرت و فیروزی جلو جهان افروزی آغاز کرد این
 غبار کوئی حقارت و ذره منشی محمد کلظم بن محمد امین منشی
 که عطری از اوقات بمقتضای تقدیر گوهر پی بهای حیات را دست
 فرموده بیحاصلی حاخه روزگار به بطالت می سپرد و بحکم ضرورت
 یکچند در بند ناصاعدی ایام چون مرغ زیرک در دام بهر می برد
 بیادری دولت و رهبری توفیق شرف استلام این مدد فلک احترام
 یافته ظلمت زدای اختر طالع گردید و ناصیه سعادت بنقش
 ارادت آراسته در ملک بندگی و خدمتگذاری انتظام گزید و اگرچه
 از نقص هم پیشگی تنک مایکان سخن و فرو پایکان این فن که
 همواره چهره قدر سرمایه داران معنی بناخن عیب همکاری آن گروه
 خراشیده امت مدتی بود که طبع غیرت منش هوای سودای سخن
 سرائی از سر نهاده بار ناموس انشا از دوش خاطر برگرفته بود و
 دل نکته منج معنی گزین را از تمادی ترک ممارست این صنعت
 بدیع آئین بمضمون اینمقال که • ع •

را که از نقدان مشتری و کساد بازاری درگرو عقدہ طالع مانده بود
 آب و تاب اعتبار داده بنظر قبول شهنشاه جوهر شناس رماند
 بدستباری طبع سخن مرا از حفضیض مذلت و خمول برآمده بر بهاط
 عزت و قبول نشستم و بسحر طرازی خامه نکته پیرا طلسم گنج
 معنی کشوده کار نامه هنر بر پیدشطاق شهرت بستم بخت خفته سر
 از کنارم برگرفت دولت بیدارم در برآمد آسمان قدر گوهرم شناخت
 زمانه گوهر قدرم آشکارا ماحضت کمیاب معادت جاوید گشتم زله
 بندخوان امید گردیم دولتم بمبارکباد آمده مرزده حصول مقصود داد
 یوسف گم گشته بختم بوی پیراهن بچشم روشنی دل فرستاد ایام
 که همواره تلخ کام ناکامیم داشت از نئی خامه چاشنی فیشکرم چشانید
 و دوران که پیوسته پایۀ قدرم می نهفت دستم گرفته بر بالای دست
 عطارد نهانید طوطی خوشنوا کیلکم بشیرین زبان ی فناخوان بزم
 اقبال گشته شکر چش نوال لطف و انضال مایه ذوالجلال گردیده
 و عندلیب نوامنج طبعم در آب و هواء بهارستان جود و احسان
 خلیفه جهان گل گل شگفته بآهنگ شکر سرانی صغیر صریر بر کشید
 آثار قلم بطفیل فشر مناقب این برگزیده الهی چون بوی گل از
 نیض همراهی صبا بهر مو انتشار یافت و ملک سخنم بمیامن ثناء
 عهدشاهی مانند رشته به تبعیت گوهر سمت قبول پذیرفت •
 • نظم •

طبعم از اقبال ثنا گمتری • یافت در اقلیم سخن سروری
 نطق من اعجاز معیجا نمود • خامه بدستم ید ببضا نمود
 گرچه بسی بعبده بهشتانم • کام خود آخر ز سخن یافتم

زمان مسعود و اورنگ آرای این عهد سعادت اساس یعنی خدیو
 هوشمند نکته رس، فطرت بلند دقیقه شناس که به یمن احسان و
 تحسینش مستعدان هنرور به بخت والی هنرمی نازند و از خاک
 آسمان فیض مکانش نکته سنجان بالغ نظر بعمل کیماء سخن اکسیر
 سعادت جاوید میسازند آن شهنشاه قدردان دانش پسند که از پرتو
 قریبتش کوکب تیر و ارباب معانی نور بخش مهیل یمانی و
 بغرور عاطفتش پیشانی طالع اهل هنر چون جبین خورشید
 نور انیست بطنطنه کوس اقبالش بخت غنوده ارباب استعداد از
 خواب گران ناکمی جسته و در مصر مکرمت و انضالش یوسف
 سخن بصد عزیزی بر کرسی قبول نهشته جوری که تا اکنون از
 زمانه بر خردمندان میرزت لطفش بصد گونه دلجوئی بتلانی
 آن پرداخته و عیبی که همیشه مایه داران دانش از بخت زیان کار
 داشتند حسن انصافش رفع آنرا از متممات دادرسی شناخته
 اگر درینمعنی سخنی باشد قیاس صدق آن از حال من نا توان
 توان گرفت که پس از عمری که چون حرف وفا از خاطر روزگار
 فراموش و در زاویه گمنامی با شاهد ناکمی دست در آغوش بودم
 بآبروی سخن درین زمان دانش طراز روشناس محفل عزت
 و امتیاز گشته غبار بیرونقی از چهره طالع زدودم و به یمن مدیح سگالی
 این اورنگ نشین کشور مفاخر و معالی کامبخش کام و زبان گردیده
 گوی دولت از همکنان ربودم مشاطه دهر بنات افکارم را که از بخت
 بستگی در نهانکده ضمیر پرده نشین بودند بزیور ثناء خدیو زمان
 آراسته در بزم اشتها جلوه داد و صیغی روزگار جواهر معانی شاهوارم

فلک بادش بزیر پایۀ تخت • و زرد مر سبز بادا گلشن بخت
بعدلش هفت کشور باشد آباد • ز حق توفیق عالم گیریش باد

نیرنگ سازی کلک بدایع نگار جادوفن در مسبب

انشاء این کتاب و تمهید کلام بتعریف سخن

سبحان الله گوهر شب چراغ سخن طرفه فروزنده جوهر یست که
نیره روزان زاویه گمنامی را در شبهای تاریک ناگهی چراغ امید ازو
برافروزد و ستاره سوختگان سپهر مراد را کوکب طالع از لواجم آن
فروغ سعادت اندوزد نی نی درخشنده اختریست از آسمان قدس
که تاریک نشینان انجم خمول بمشعل پرتو هدایتش راه بحریم
بارگاه قبول توانند برد و واپس ماندهگان قوافل اقبال در شبگیر همت
از بارقه دلالتش مراحل کعبه آمال توانند سپرد گرانمایه گوهر یست
از معدن دل که چون عروس طبع ازان پیرایه گیرد رخ بزبور مکرمت
و احسان پیراید و شگرف متاعیست از کشور آگهی که هر کس
بساط مودای آن چینه کامیاب سود مقصود آید نخلیست که
نخستین میوه اش ثمره دولت و شاد کامیست و نهالیدست که
اولین شگوفه اش گل شهرت و نیکنامی چهره نما مرآتیدست که
جمال شاهد مطلوب درو نمایش گیرد و عقده کشا مفتاحیدست
که طلسم گنج سعادت بآن کشایش پذیرد • نظم •
آرایش ملک هفت کشور مخنصت • اکسیر سعادت مخنور مخنصت
نتوان بزبان وصف سخن کرد بیان • کز هر چه سخن گفتد برتر مخنصت
خاصه در روزگار هنر پروری و هنرمند نوازی زینت بخش این

• محاب از یک گوهر •
 • نظم •
 بر جودش حساب بحروکن پاک • ازو در بیم بخشش نقد افلاک
 کند هر در چو دست جود پرور • تو گوئی بحر کف آرد به بر سر
 چراغ بزم گردون اختر او • فروغ هفت دریا گوهر او
 بود جوهر بتیغش گاه خون ریز • بسان موج دریا شورش انگیز
 گذارد بر مخالفش سر دم کین • سرافرازی دشمن نیست جز این
 جهان از فتنه در عهدش امان یانت • ز تیغ جان ستانش ملک جان یانت
 چنان زو امن و آسایش فزوده • که چشم فتنه هم خوابش ربوده
 وجودش مایه تخمیر عدلست • بدورش ظلم در زنجیر عدلست
 سپهر و انجم و مهر و مه او • قدیمی خادمان درگاه او
 نه تنها دولت دینیش دادند • که ملک صورت و معنیش دادند
 بود روشن چو خورشید از جبینش • مسخر کردن روی زمینش
 بدولت چون لوائی دین برافراخت • بنصرت رایش را حق علم ساخت
 بکار دین بود در حشمت و بخت • نگنده همتش سجاده بر تخت
 تقدس خانه زاد طینت او • توکل پیشکار دولت او
 نه پیچد سر ز فرمان آلهی • ازان حکمش رود بر ماه و ماهی
 چنان کرد دولت او دین قوی شد • همش دین کام بخش از خسروی شد
 نشاندش حق ازان بر تخت شاهی • که بر کرسی نشیند دین پناهی
 بدورانیش که نامی از ستم نیست • خرابی جز در اقلیم عدم نیست
 بناء معدلت چون در جهان کرد • جهان را عدل او دار امان کرد
 همین يك ظلم اکنون در جهانست • که نام عدل بر نو شیر و افست
 آلهی آسمان را تا مدار است • چمن را سبزی از خرم بهار است

در خطبه گاه و غاه تا از گوهر پی بهای مردی کلین نه بخشیده
 در بر نکشیده - و شاهد سلطنت را در انجمن دعوی سروری تا از
 آئینه تیغ جهان کشا رو نما نداده بند نقاب نکشاده - لطفش
 را در پرورش دوستان خاصیت باد بهاری - قهرش را در خانه خرابی
 دشمنان تأثیر میل کوهماری - گاه نوازش همه شتاب هنگام سیاست
 همه تاخیر - وقت تدبیر گوهر عقل دم هیجا جوهر شمشیر - گلشن
 بخت هر حیز کرده طالع ارجمندش - نهال فتح دست نشان اقبال
 بلندش - طینت پاکش خمیر مایه معادت و توفیق - جوهر
 ادراکش پیرایه دانش و تحقیق - لطفش تریاق سموم حوادث
 روزگار - قهرش زهر قاتل دشمن نابکار - پایه اورنگ قدرش بر سر انسر
 خورشید - گوهر پایه بختش دره التاج جمشید - میه درونان از برق
 منانش در خطر - شرر طینتان از آب تیغش پر حذر - گوهر شب
 چراغ عقل نگین خاتم سلیمانیش - جام جهان نغای ضمیر ساغر
 بزم جمشیدیش - قهرش با لطف انباز - غضبش را عفو دمساز -
 کف همتش در دربار - تارک عزتش گوهر نثار - جبین عبودیتش
 برخاک - پای همتش بر افلاک - با عهد واسطش کوه در پایداری
 صمت - حدس صایبش را عقد اخوت با کرامات درمت - در
 برابر فروغ رایش روی آئینه میکند چون پشت آئینه بی نور -
 با وصعت دستگاه جاهش ماحمت حشمت سلیمان تلگ تر از دید
 مرز - نخل آمال دشمنانش در بی برک و باری همطالع چوب دار -
 گلشن امید معاندانش را زخم جگر حسد پرور گل همیشه بهار -
 تیغ عالمگیرش با تیغ آفتاب از یکجوهر - کف گهر ریزش با دست

والای دولتش امتداد زمان را بجای یک رشته در سوزن کشیده - و معمار قدر هنگام بنای قصر رفیع حشمتش کونبای نظر نصای عرصه امکان و پهنای ماحت مکان را اندازه طرح یک ایوان دیده - از بس خرابه ها بعماری لطفش سمت عمارت یافته - و جبال و بوانی از فیض آبادی گرمش آبادی پذیرفته - در ایام خیر انجامش جز چغد بی خامانی - و بغیر از چرخ و شاهین بی آشیانی - نشان نتوان داد - از آنجا که در معارک هیجا بجوش توکل و سپر تسلیم از صدمه تیغ و سنان بی هراس و بیم است تصرف جود همتش التزام سپر را در بزم قرار داده تا ارباب خواهش و تمنا از حازن مکرمنش زره سپر برند - و چون از غایت تقدس ذات و حسن توفیق لب مشرب رحیق نمی آید اجتهاد تهر و سطوتش شیشه و جام مخصوص رزم ساخته تا غازیان خون آشام هنگام انتقام بآن خون دشمن خورند - هر کشانی که به نخوت کلاه جباری از سرگردون می ربودند سر انقیاد بر آستان عبودیتش نهاده اند - و جبارانیکه بباوری تطاول پنجه از خورشید میبردند دست بیعت بقبضه تیغش داده - هر که سر بر خط فرمانش نگذاشت سر بر سر سنانش گذاشت - و هر که تخم عدلوتش در دل کاشت جز خسران حاصلی برنداشت - در ایام عدالت فرجامش اگر ظلمی رفته برگزندگان و پیشینیانست - و در زمان نصفت عنوانش اگر ممتی مانده بر محرومان این آستان اقبال آشیان - دشمنان را پی زحمت جنگ و پیکار از پا در انداختن تصرف اقبال بلند اوست - و درستان را بی توسط خواهش و اظهار کام دل روا ساختن اختراع همت ارجمند او - عروس ملک را

و گویند در مسلخ عدالت سر بریده - در پرسش گاه معدلتش ظالم
 بیشک جور پرور را هول روز جزا واضطراب باز پرس محشر - و در بارگاه
 نصفتش چرخ فتنه گرد نکشاکش باز خواست شور و شر - کج تلاشانی
 که پا از انداز گلیم خود بیرون می کشیدند چون نقش فالین بر بساط
 انصافش لکد کوب سیاست را آماده اند - و خود ناشناسانی که قدم
 از حد خویش فراتر می نهادند بتوزک نگاه تهدیدش همه در پایه
 خود ایستاده - پالهنک غضبش برگردن سرکشان و جباران چون طوق
 نمری با گردن همراه - و گسیختن زنجیر قهرش از پای خود سران و
 کجرفزاران از سوهان اجل میانجی خواه - از بیم تاکید شکنه عقابش
 در پرده داری ناموس شمع را از چاک پرده فاتوس پیه تن در
 کداختن - و بسطوت قهرمان صلاحش در نهی می پرمستان لاله در بزمکاه
 گلستان بانداز ساغر از کف انداختن - اگر در چمن از تابش
 حرارت خورشید رنگ گلی شکسته چهره غضبش بتقصیر هوا
 داری سحاب چون عارض آفتاب گرم برانروختن است - و اگر
 در گلستان از کشاکش تعدی باد قبای اطلس گل و پیراهن
 حریر لاله چاک خورده بکوتاهی رفوکاری آن خیاط نامیده را از شعله
 عتابش بیم سوختن - بحماییت محتونی عدالتش گل حساب خرد
 خود از نسیم میتواند گرفت - و به پشت گرمی محاسب انصافش
 ابر شمار در خویش از دریا می توفد جست - اگر نه جرم کجروی
 آسمان بودی - فکر فلک پیمایش بناخن تدبیر عقد ذنب کشودی -
 و اگر روی آفتاب در میان ندیدی - فروغ اختر رایش از هر ذره
 خورشیدی نمودی - خیاط قضا در دوختن خلعت بقا بر قامت

گسیختن است و برهمین بتخانه نشین از صندل جبین سر گرم
 زنک بنای مسجد ریختن - بتوفیق اعلاء معال دین نبوی کرمی قصر
 رفعتش عرش اشتباه - و ببرکت صیانت مآثر شرع مصطفوی دمت
 زلزله حوادث از دامن کاخ دولتش کوتاه - در محکمه قاضیان قضا قدرتش
 بتنفیذ احکام شریعت غرا گدا با جمشید و ذره با خورشید دوش
 بدوش - و بمتابعت محتسبان قدر صولتش در منع آثار بدع و اهو
 آسمان از کهکشان ذره بر دوش - بمیامن سعی واجتهادش کار دین
 و ملت با برگ و ساز - و از زبان تیغ جهادش زبان اسلام بر کفر
 دراز - از هیبت ترکناز قهر دشمن گدازش هندوی سرکشی که در
 هند مانده زلف بدان است - و کانر طرازی که ترک بیداد نکرده
 دل بپرجم خوبان - روزی که رفتش لوای معدلت در جهان افراخته -
 نخست رفع کین سپهر و جور انجم از فلک زدگان نموده - و دمی که
 همتش بکشایش کار عالم پرداخته اول گره از پیشانی بخت فرو
 بسته بی طالعان کشوده - بمیامن عدل و دادش همه چیز براحتی
 گرائیده مگر میزان که دمبدم از سنجیدن بار عطایش خم میشود -
 و به برکت صدق و سدادش هر مایه انزایش پذیرفته الا حاصل
 بحر و کان که هر نفس از باد دستی سخایش کم میشود - سر رشته
 زنجیر عدلش در دست مظلومان جور دیده از سلسله زلف معشوق
 در دست عاشق ستم کشیده خوشتر - و نوای کوس انصافش در گوش
 داد خواهان بیتاب از نغمه طنبور و رباب در مسامع مستان خراب
 دلکشتر - شحنه قهرش موفی روشن کج رفتار را بسان مار پوست از تن
 درست کشیده - و جلا غضبش کهنه گرگان مردم آزار را بسان بزه

جان و جان جهان - فروغ گوهر خرد - جدا کنند؛ نیک از بد -
 پیرو رضای حق مفید امر قادر مطلق - نیاز اندوز بارگاه الوهیت -
 نامیده امروز سجود عبودیت - شریعت مطیع سلاطین مطاع - نقش
 بدیع خامه ابداع - مظهر الطاف سبحانی - آیه رحمت رحمانی -
 رونق انزای هنگامه بزم و رزم - پیدشوی سلاطین والا عزم - نظر کرده
 معادت ازلی - دست پرورده لطف لم یزلی - صورت عظمت
 و جلال - معنی دولت و اقبال - آسمان شوکت و شان - محیط
 بر و احسان - مسند آزادی اورنگ خلافت - مربع نشین چار بالش
 ملطنت - برگزیده لطف و عنایت آله - شمع این شش انجم
 و ستون این فیه بارگاه - خورشید عالم آزادی اوج سروری و سرانزاری -
 ابوالمظفر محی الدین محمد اورنگ زیب بهادر عالمگیر بادشاه
 غازی - لازال موفقاً باحیاء دین الله و سنة رسوله الحجازی - و موبدا
 لعلاء کلمة الله و احراز المفاخر و المنازی * * نظم *

شهنشاهی که اقبالش بتایید * مسخر کرد عالم را چو خورشید
 هم از آغاز بختش بود ظاهر * که عالمگیر خواهد گشت آخر
 چو سرزد هر او روشن روان را * بود روشن که میگیرد جهان را
 زهی خدیو موبد اقبال مند - و شهنشاه حق پژوه سعادت پیوند - که
 به نیروی بازوی توفیق ازلی و قوت سر پنجه تایید آسمانی لوی دین
 و رایت دولت بیکدمت همت برانراخته و بتقویت شرع شریف
 و اجرای اوامر الهی شهنشاهی را با خلافت پناهی انباز ساخته -
 تا تیغ سعی و جهادش در محو رسوم کفر و ضلال جوهر نما گشته
 از خوف اشتباه هر زناز رگ بر تن کھیشان نابکار در کشاکش

گیتی خدیو عالمگیر جهان ستان شهنشاہ خدا آگاه زمان مامحت
 که از فیض ظهور عهد همایون فالش دین و دولت در پایۀ رفعت
 و سرفرازی و به نیروی بال اقبالش همای شوکت و حشمت در
 اوچ شرف و بلند پرواز است یعنی شهنشاہ ظفر جنود تائید میاہ -
 فروغ کوکب حشمت و جاہ - اختر سپهر بلند اختر - سرور اقلیم
 سروری - لوبا دل ابر دست - حق جوی یزدان پرمت - فیروز بخت
 جوان دولت - والاہمت قوی صولت - خورشید رای جمشید نظیر -
 صبح میمای مشرق ضمیر - آیندہ روی دانش و ہنر - حرز بازوی
 نصرت و ظفر - افتخار انسر و تخت - سزاوار دولت و بخت -
 نور اندیش پیش بین - حق منش حقیقت آئین - کامیاب
 فضیلت جود و تفضل - بہرہ مند نشاء وثوق و توکل - صورت شرع
 و معنی عقل - پیکر انصاف و جان عدل - نخل پیرای ریاض
 سعادت مرمدی - گلچین حدیقہ خلق محمدی لنگر حقیقت حلم
 و وقار - قطب فلک ثبات و قرار - ماہیچہ رایت نصرت و نیروزی -
 شمسہ ایوان دولت و بہروزی - اسلام پرور کفر موز - سرزدای
 خیر اندوز - زنا رکمل بت شکن - حق درست باطل دشمن -
 میزان استقامت اخلاق و احوال - معیار امتحان ہنر و کمال - شاہد
 اعدل معنی عادلیت - مصداق اکمل نشاء قابلیت - ہیکدست
 انجمن جود و کرم - گران رگب مضمار ثبات قدم - سانمر شکن
 بد مستان - پنچہ تاب دراز دستان - کامل نصاب جوہر دانش
 و بینش - مالک رقاب کشور آمرینش - طرز آموز رموز کشور طرازی -
 قانون پیرای طور مسکین نوازی - قرار زمین و مدار زمان - جهان

خانواده دولت و مروری بلند اختری را بانصر سعادت و برتری
 برافراخته بادی و بانی آن دولت آسمانی و مبدع و مخترع
 قوانین حشمت و جهانبانی ساخت و ازان سلسله ارجمند قوی
 طالع بخت بلندی را مربی آن دولت جهانکشا و مکمل آن سلطنت
 عالم پیرا گردانیده او را بجاییل توفیقات خاص و مزید کرامت
 اختصاص از سایر اقربان سعادت قرین و نام آوران آن طبقه جلالت
 آئین نواخت تا پایه جاه و جلال بمیامن بخت و اقبالش بذروه
 ترقی و کمال رسیده محمد اطوار خجسته آثار و مکارم خصال
 قدسی مثالش در مراتب دولت و جهانبانی و مراسم سلطنت و
 گیتی ستانی دستور معامله دانان این رتبه عالی و دیباچه نسخه
 مفخر و معالی باشد چنانچه آثار صدق اینمعنی از تباشیر صبح
 خلافت طبقه زریعه کورگانی و سلسله علیه صاحبقرانی بر ساحت
 شهود و منصب بروز چون لمعه مهر منیر عالم افروز است چه همچنان
 که بادی آن دولت ابدی ظهور و بانی آن سلطنت ازلی اساس
 دست پرورد توفیقات آسمانی - مورد تاییدات ربانی - مصدر آثار
 عظمت و جلال - مطلع انوار ایهت و اقبال - فرازنده لواء جهان
 کشائی - طرازنده سریر فرمانروائی - مطاع خواقین گیتی و خدایگان
 سلاطین عالم - امیر کبیر و خافان اکرم - حضرت امیر تیمور صاحبقران
 اعظم - است انار الله برهانه که فتوحات شکر و مسامی جمیله
 آن حضرت در مدت بی و شش ساله سلطنت و کشور ستانی زیب
 عنوان ظفر نامه‌های پاستانیست مظهر تکمیل قواعد این خلافت
 ابدی و محیی آثار و رسوم این دولت سرمدی ذات قدسی سمات

نדיابت فتح بلاد و امصار و قتل و قمع کفار نجار بهمولت و آسانی
 میسر گشت و پایه قدر و منزلت دین مبین بیمن مساعی جمیله
 آن رهنمایان حق آئین و مقتدایان طریق یقین در اندک فرصتی
 از اوج سپهر برین در گذشت رضي الله عنهم بحسن الخلفه و الامامه
 و رضوا عنه بغزو القرب و الکرامه و چون طرارت چمن شریعت و نصارت
 گلشن ملت بی آبیاری تیغ معدلت و سیاست و استحکام اساس
 دین و استقرار قواعد شرع متین بی دقتیاری امر سروری و ریاست
 صورت نگیرد و نسخ آثار بدع و مناهی و ترویج سنن نبوی و اجرای
 اوامر الهی و تنظیم امور مصالح و مهام رعیت و حفظ قانون عدالت
 و سوبت بی وجود قهرمانی داد گستر و فرمان روائی عدل پرور
 امکان نپذیرد لا جرم بمقتضای حکمت بالغه اینزدی پس از انقضای
 عهد سعادت مهد خلافت و انقراض زمان هدایت عنوان امامت
 مذکور ریاست کهنه برابا که ظل مرتبه خلافت علیاست بنام نامی
 فرمان رویان معدلت پیرای آرایش بخشیده زمام مهام خلاق و
 عباد و سر رشته بست و کشاد کار خانه تکوین و ایجاد بکف عدل و
 داد سلاطین دین پرور والا نژاد که اساطین بارگاه وجود و برگزیدگان
 کلرگاه هست و بود اند سپرده آمده و ملک و ملت و دین و دولت را
 از میامین آثار لطف و قهر و فروغ انوار رافت و نصفت آن سالکان
 مصالک سلطنت و ناهجان مفاهیم خلافت رونق و ضیا افزود و هرچند
 که خورشید لطف و عنایت ربانی از اوج اقتضای حکمت و مشیت
 بر ساخت احوال طایفه از گروه والا شکوه نوع انسانی تافته این امر
 جلیل القدر و خطب عظیم الشان در ایضار و دیعت گذاشت ازان

جز آن شب که بر قرص معیانت دست • زخوان فلک نیم نانی شکست
 بعد از اكمال دين و اتمام نعمت معرفت و یقین بوجود نور آگین
 حضرت خاتم المرسلین که کار ملت و ایمان بشایستگی رونق و سامان
 یابنده صرآت اعتقاد و آئینه استعداد این امت فرخنده بخت سعادت
 نژاد بمصقل هدایت و توحید از زنگار ظلمت شرک جلی منجلی
 گردید و دوره نبوت بانجام و گنجینه وحی بمهر اختتام رسید باقتضای
 کمال رحمت و رانت نامتناهی نیر خلافت و امامت از مشرق
 متابعت و کرامت دمانید و جهانیانرا از بیم تیره روزی رهانید
 چنانچه ماحضت کعبه ایمان و وادی قدس اسلام از پرتو انوار سعی
 خلفای راشدین و ائمه دین که چراغ انور مشکوه نبوت اند روشنی
 و ضیا پذیرفت و کارخانه سنت نبوی و دستگاه ملت مصطفوی را
 بصیرکاری متابعت و اهتمام حقانیت آن برگزیدگان تقدس آئین
 و پیشوایان هدایت گزین که پایه قدر و جلال و اندازة فضل و کمال
 شان از اندیشه وهم و خیال افزونست و کلام اعجاز پیرای آلهی و
 حدیث وحی طراز حضرت رحالت پناهی بجاییل نعمت و مناقب شان
 مشحون رونق و انتظام افزود و قواعد خدا شناسی و رسوم حق پیاسی
 والا پایگی و بلند اساسی یافت و گلشن دین و اعتقاد از غص و
 خاشاک شرک و ارتداد پیرایش گرفت و بتقدیم فرض غزا و جهاد
 آئین دین پروری و کفر سوزی تازه شد و ملت احمق را متأثر
 شوکت و اعتلا و مدارج نصرت و استیلا در اطراف و اکناف جهان
 بلند آوازه گردید عهاکر نصرت شعار اسلام را بحسن تجهیز دلپذیر
 و برکت اجابت تدبیر آن نرازندگان پایه خلافت و هزارندگان خلعت

نقاه جواهر نفوس انسانی - صیقلی نقود خزاین امکنی - اولین رقم
 خامه بلچون - سرسخن انشاء کن فیکون - مبدین اضرار میدا و معاد -
 معین مراتب حق و رشاد - گل مرسبز گلشن لیالی و ایام - متاع
 روی دست چاروسوی عناصر و اجرام - واسطه انجالی عیوب - وسیله
 انجای قنوب - خلف الصدق هونمان غیب و شهادت - ابو الابد
 تدایع خیر و سعادت - قهرمان کشور باطن و ظاهر - آنریده اول و
 برگزیده آخر - هدایت کیش شفاعت گستر - عصمت پدیرای اعجاز
 پرور - فروغ گوهر ارواح - مصباح زجاجه اشباح - نور مقصود و عقل مجرود -
 روح منزله و نفس موبد - نیاز عوارف معارف ربانی - قسام وظایف
 کمالات انسانی - قایم قوانین وجود - هادی مراحل شهود - جلا بخش
 مرآت استعدادات - آئینه دار جمال سعادات - سبل زدای دیدگاه دانش
 و بیفتش - ظلم کشای گنج آفرینش - دانای اسرار سواد و بیاض -
 مهین خلیفه مبدأ نیاز - پیشوای دنیا و عقبی - رهنمای صورت
 و معنی - دیبلجه آرای نسخه جلالت و سروری - خاتمه پدیرای رسالت
 و محال و پیغمبری - رهبر وادی فوز و نجات - دار عرصه مکشور و
 عرصات - کرسی نشین عرش رفعت و اعتلا - صدر گزین مسند عزت
 و اصطفای حضرت محمد مصطفی - علیه وآله و اصحابه من الصلوات
 و التحیات ما کان اتم و اوفی •

محمد شهنشاه ایوان قرب • بهار دل افروز بستن قرب
 بحق لایق مسند کبریا • ولی فخرش از فقر و از بویا
 ز درویشیش بسکه سرمایه بود • زناداری فقر بی مایه بود
 شب و روز بر صفر روزگار • بدی از نعیم جهان روزه دار

زمانی بر طبق اقتضای آن یکی ازین گروه والا شکوه را خلعت
معجز طراز رسالت پوشانید و بر سر پر عصمت مصیر نبوت
نشانید تا بدست یاری معیار دعوت و هدایت عیار گیر جواهر نفوس
سعدا و اشقیا بوده بدواعی امر و زواجر نهی انتظام بخش سلسله
وجود و رونق انزای کارگاه ایجاد باشند و کام جان قابلیت و
امتداد ممکنات را که تشنه لبان شربت فیض و گرسنه چشمان
طعمه افضل اند سیراب زلال معرفت و کامیاب نوال آگاهی
سازند و همواره نور جهان امروز نبوت و رسالت را که فروغ آسمانی
و لطیفه ربانیت در مجالی افراد بشری و مظاهر اشخاص
صوری ترقی و استکمال نوری میر فرموده در یکی از کمال افراد
بشر بمرتبه کمال منظر رمانید و ذات قدسی او را متمم آن نور
هدایت پرتو گردانید چنانچه مظهر اتم آن نور اعظم و حامل اکمل
آن مرآه‌ای ذات مقدس حضرت ختمی پناهی است یعنی
اشرف مظاهر وجود - حامل کارگاه هست و بود - محرم سرافرده قدس
احدیت - همدم محفل انس صمدیت - واسطه نظام سلسله هستی -
رابطه انتظام مرحله حق پرستی - عنوان فصول کائنات - فهرست
ابواب مکونات - لوح محفوظ اسرار حقایق غیبی - بیت معمور انوار
معارف لاریبی - ازلی نور - ابدی ظهور - سلطان سریر قرب حضور -
سفیر کشور لا هوت - دبیر دفتر ناسوت - فروغ تابش صبح غیب - شمع
شب امروز ظلمت ریب - صورت نامه رحمت الهی - رحمت عامه
عوالم ناهمتناهی - نخستین پرتو آفتاب صبح ازل - پیشین ثمر نهال صنع
قدیم لم یزل - خازن کنوز وحی و کتاب - کاشف رموز ثواب و عقاب -

ظلمت پیرای زاریه استعداد ممکنات از روشنی رشک خلوت
 فانوس • • نظم •

چنان لطف خاصیش با هرتن امت • که هر بنده گوید خدای من است
 چنان کار هریک جدا ماخته • که گوئی به غیری نه پرداخته
 بی نیازی که نقش پردازی کلک لطایف نگار مشیتش از پرده کارگاه
 حب ذات نقش بدیع خلقت انسان که طلسم کشای گنج پنهانست
 بر روی کار ابداع آورده زینت پیش طاق آفرینش و عنوان لوحه دانش
 و بینش ساخت و مستعد نوازی که مابقه عنایتش بجوهر شناسی
 علم ازل جواهر زوهر نفوس قدسیه انبیا و رسل را که گوهرهای شب
 چراغ انجمن قدس اند در مکامن معادن نظرت و استعداد بتابش
 انوار خورشید صفوت و رشاد پرورش داده از وجود مسعود شان
 دامن هستی را گوهر آگین کرد و آن قدسی منشان کرامت آگین را
 سرمایه شناخت جمال حقیقت و بضاعت دریانت امرار کارخانه
 وجود ارزانی داشته بادراک جلال دلائل ذات و صفات کرامت
 امتیاز بخشید و چون بصر بصیرت و دیده بینش کونه نظران عرصه
 آفرینش از مطالعه انوار قدس الوهیت مسحوب و دمت استعداد
 محبوسان سلحله امکان کوتاه از دامن کبریایی وجوب امت برای
 تاریک نشینان محفل کون در تیره شب ضلالت ذاتی و ظلمت
 فطری از فرط عنایت چراغ هدایت از مشکوه نبوت برانروخت و
 پیوسته از فروغ دلالت زمره انبیا و مرسلین که صدر آرایان بارگاه
 تقدس و پرده گزینان جلاباب بشریت اند پیشگاه وجود و ساحت
 هستی بلوامع انوار معرفت و خدا پرستی روشن داشته در هر

نقص و آفتش در عرصهٔ هل من مزید قدس و کمال بیمانگی و
 فاشی بفاش کوتاه بین را درین مشهد حیرت اعتراف بقصور عین
 نوراندیشی و پیش بینی است و عقل ضعیف عجز آئین و برین درگاه
 مزه اظهار مسکنت و ناتوانی محض صلاح دانی و مصلحت گزینی •

مخن را چنه باشی محمل آرای

بدست آویز عجز اینجا بده پای

مبهمان الله در جناب تعدیت و کبریائی که گوهر کمالات عقلی
 مانده نقایص فروغ شایستگی ندارد و زخاوت خیالات باطل تهیدستان
 را اینجا چه مایه قبول و روانی و دو بازاو عزت و جلالی که نقد
 گنجینه دانش و آگاهی بچیزی برنگیرند و به پیشیزی نپذیرند فاسد
 ناس مقالات بیبوده حرف پرستان را کدام رتبه پذیرائی • نظم •
 دل ز کجا وین پروبال از کجا • من که و تعظیم جلال از کجا
 و هم مکی پای بسی ره نوشت • هم ز دوش دست تهی باز نگشت
 پرورش آموختگان ازل • مشکل اینحرف نکردند حل
 فرازش علم چه در یست این • تا ابدش ملک چه محراست این
 تعالی شانه این چه رتبه علوشان الوهیت و یکذائی است که از مرط
 مایه ظهور و پیدائی کور دان ظلمت کده اسکان را در مشاهده اتوار
 هستی خویش جای چشم پوشی و نابینائی نگذاشته و با اینهمه جهان
 پیدائی و نمود وجود و خود نمائی از کمال احتجاب کده ذات پرده
 انجمال عالم آرای حقیقت خود بر نداشته زهی داده او منع پندار
 و قادر حکمت طراز که از نیرنگ سازی خاصه در نقش صفحات حال
 کاینات برنگینی نسخهٔ بال طاووس است و بجهان افروزی پرتو حکمتش

گرانداخته در برانراخته * بنوعی که باید چنان ساخته
فرمان روانی که نامۀ شهنشاهیش از نقص خاتمۀ تنهای عزت
و جلالت پاکست و درجست و جوی سر منزل عرفانش اعتراف
بعجز و نقصان غایت تکهویی عقل دراک که العجز عن درک
الادراک ادراک آری ممکن ناتوان که جز نقص فطری سرمایۀ ندارد
اندازۀ کمالات ذاتی بر نداشته چون راه ثنای ایند بیچون پوید و انسان
حیران که نقش برون پردۀ این بارگاه است از راز درون پرده آگاه
نگشته چسان حمد آنریدگار درون و بیرون گوید حاش لله دمت
مپاس فرومایگان نشیب حدوث بمدد کرسی اندیشه و حواس
بطلق بلند ایوان کبریایی قدم نرسد و غبار ادراک خاک نشینان
کوی عناصر بجنبش نسیم فکر و دانش بدامن هوای اوج لا مکان
نه نشیند هرگاه عقل کل و نور اول که مهبط انوار فیض ابد دازل
است با وجود کمال تنزه و قدسی نژادی و نهایت ربط و قرب بحضرت
مبدأ المبادی در بیدای ناپیدا کذلک شناخت کنه آنریدگار راه عجز
و انکسار پوید و لا اُحصی و ما عرفناک گوید عقل محجوب ما
محبومان کلبۀ حدوث و امکان که بلوجود جزئیت و نقصان پیوسته
پایمال کشاکش وهم و خیالست بدست آویز کدام نسبت و آشنائی
کامیاب معرفت و شناسایی جناب کبریا تواند گشت و ماصصوران
چار دیوار طبایع را که بیگانه وادی قدس تجردیم بسرمایۀ چه دریافت
و دانش حرف نیایش آلهی بر زبان اندیشه تواند گذشت هیبت
هیبت کلامی دست بالای ثنای خالق بیچون بچند و چون هوس چرب
زبانان تهی کیسه راست نیاید و نقد ستایش معاملات چار هوی

بسم الله الرحمن الرحيم

ای داده بعقل پرتو آگاهی • شاهان ز تو کلمیاب شاهنشاهی
آن را که زکاینات برتر خواهی • بر سر نهیش انسر ظل الّهی
ازنگ نشینان کشور بیان را تیغ زبان باقبال ثنای بی همتائی
عالمگیر است که برانراختن لوای دولت سلاطین دین پرور
شریعت آئین باوج نصرت و فیروزی از آیات جهان افروزی قدرت
اوست و برانداختن اساس شوکت معاندین تیره اختر ابدار قرین
از ماحت اقبال و بهروزی بمقتضای صلاح اندوزی حکمت او
و نکته گزینان انجمن معانی را تحفه سخن به برکت حمد جهان
پیرائی دلپذیر است که آرایش شاهد ملک و عروس ملت بگوهر
تدبیر و جوهر شمشیر سلاطین جوان خرد پیر باز بهتة تقدیر
ارومت و پیرایش گلبن همت و گلشن سلطنت از شاخ و برگ
زاید و خص و خار مفسد آثار چمن پیرای لطف مصلحت
تأثیر او • بیت •

صفت	مطر	غلط	صحیح
۸۳۱	۱۸	سوار	سوار
۸۳۳	۱۹	مناکار	میناکار
۹۰۱	۱۵	نبروی	نبردی
۹۲۰	۱۰	ثبت	تبت
۹۲۶	۱۸	لا	را
۹۲۸	۱۹	دروش	دوش
۹۳۷	۱۴	خد	خلد
۹۵۲	۱۲	قامت	اقامت
۹۸۸	۱۳	ای	پای
۹۹۴	۱۵	ظفر سپاه	سپاه ظفر
۹۹۷	۳	سری	سوی
۱۰۲۲	۷	ارجمند شد	ارجمندش
۱۰۵۱ و ۱۰۵۶	۰	نردر	نرور
۱۰۷۳	۱۲	الخافه	الخلافه
۱۰۸۴	۱۹	به مرحله	هر مرحله
۱۰۹۵	۱۴	یشکن	پیشکان

صفحه	مطر	غلط	مصحح
۷۳۳	۵	بردرات	بردرات
۷۳۶	۱۸	موانع	موانع
۷۳۹	۲	ماهات	مباهات
ایضا	۸	جشی	جشن
۷۴۱	۷	میداران	میداران
۷۵۱	۱۹	نغن	نشینی
۷۵۳	۷	ر	را
۷۵۹	۱۶	طمع	طبع
۷۶۱	۱۰	عیان	اعیان
۷۶۶	۵	نواهی	نواهی
ایضا	۱۰	مبع	مبع
۷۷۷	۶	تقاتر	تقاطر
۷۸۵	۳	درد	دد
۷۸۹	۱۴	خسالت	خصال است
۷۹۰	۱۲	خبر	جز
۷۹۲	۱۹	زرم	زرم
۸۱۸	۱۱	شده	مد
۸۲۵	۱۵	نواسج	نواسج
۸۲۶	۲۲	مفینه	مفینه
۸۲۹	۲۲	مهمی	فهمی
۸۳۰	۱۱	اتقیاد	اتقیاد

مفحه	سطر	غلط	صحیح
۹۵۹	۱۸	جمع	جمعی
۹۶۲	۲۰	مدوا	مداورا
۹۶۴	۱۸	عائنه	علائنه
ایضا	۲۲	بمراهانش	بهنراهانش
۹۷۵	۱۶	حیاط	حیات
۹۷۶	۲۱	اوقات	اوقات
۹۸۷	۱۹	یشمه	شیمه
۹۹۳	۲	عمالی	عمانی
ایضا	۵	بہادر	بہار
۹۹۷	۱۸	قطع	قطعی
۹۹۹ و دیگر جاها		نونین	نوئین
۷۰۳	۲۰	را	راہ
۷۰۴	۶	پشتر نشان میدارند	پیشتر نشان میدادند
ایضا	۱۷	خدمه	صدمه
۷۰۹	۱۴	هائل	حائل
۷۱۰	۶	المکر السیء	المکر السیء
ایضا	۱۷	ودادند	و دار دادند
۷۲۲	۱	فاتر	دفاتر
۷۲۶	۲۰	توانائی	توانائی
ایضا	۲۱	خلقشان	خلق شان
۷۲۸	۱۸	الروی	الاردی
۷۳۲ و ۹۶۸	۰	دو	دو

صفحه	مطر	غلط	صحیح
ایضا	۹	انگریزی	انگریزی
ایضا	۱۵	گرویدند	گرویدن
۵۱۵	۳	جانگیرنگر	جهانگیرنگر
۵۳۱	۷	رکا	کار
۵۶۷	۱۶	مہاسنکر	مہاسنگہ
۵۷۳	۱۷	حصینہ	حصینہ
۶۱۴	۱۹	موسم	موسوم
۶۱۵	۲۱	مقری	مقرری
۶۱۷	۱۸	مکارک	مبارک
۶۲۱	۹	الامثال	الامثال
۶۲۳ و ۷۶۷	۵	درانخان	دارانخان
۶۳۰	۲۲	ذلات	زلات
۶۳۱	۶	السلطنة	السلطنة
ایضا	۹	گزیر	گزیر
۶۳۷ و دیگر جاها	+	میفخان	سیفخان
۶۴۳	۱۲	انعطاس سوران	انعکاس سورآن
۶۵۰	۲۱	ندارد	نداد
۶۵۵	۳	بکار	نابکار
ایضا	۱۵	انزاع	انتزاع
ایضا	۲۰	امتنا	امتناع
۶۵۸	۱۵	فوج	موج

دکناتپه	دکناتپه	۱۹	۱۹۱
تایانش	تایانش	۵	۱۹۲
نذر محمد	نذر محمد	۱۴	۱۹۲
صحنه	غلط	۵۰	صحنه
مرشته	مرشته	۰	۱۹۹ و دیگر جاها
طوف	طوف	۱۷	۱۷۲
بر گذشته	بر گذشته	۲۱	۱۸۵
محازی	محازی	۰	۲۳۳ و دیگر جاها
سبحان سنگه	سبحان سنگه	۰	۲۴۹ و دیگر جاها
فرجام	فرجام	۳	۳۰۹
کسید	کسید	۱۰	۳۴۹
ماختک	ماختک	۴	۳۹۹
قلعه	قلعه	۰	۴۳۳ و دیگر جاها
سنگه	سنگه	۰	۴۳۷ و ۷۳۵
راجررپ	راجررپ	۹	۴۴۱
مارراء الذهر	مارر الذهر	۰	۴۹۱ و دیگر جاها
متهرار	متهرار	۱۹	۴۹۳
ثنا	ثنا	۲۰	۴۸۲
بشاهراه	بشاهزاده	۱۹	۴۹۴
آمهانی است	آمهان نیست	۲۲	ایضا
بانصرت	نصرت	۱۲	۵۰۱
تسویلات	تسویلات	۲	۵۱۱

تصحیح غلطیهای کتاب عالمگیرنامه

مصحح	غلط	مطر	مفح
لاأحصى	لاأحصى	۱۵	۲
مهر او	هر او	۱۶	۱۱
گونبای	کونبای	۲	۱۴
تأسی	تاشی	۱	۲۵
کیبانیده	دکیبانیده	۱	۳۳
رحمتمانه	رسمانه	۲۲	۹۸
جمعیت	جمعیت	۹۸ و دیگر جاها	
المشیاطین	للمشیاطین	۱۲	۱۰۴
بتایینان	بتایان	۱۸	۱۰۶
السمی	الشیء	۱۱	۱۰۹
ناقابلی	ناقبلی	۵	۱۱۲
جبهه	جبه	۱۱۷ و دیگر جاها	
مستقر	مسقر	۱۲۵ و ۱۲۷	۱۲
باهتزاز	باهتزاز	۱۲۸ و دیگر جاها	
استلام	استیلام	۱۲۹ و دیگر جاها	
مرغه	مرنع	۵	۱۳۴
آغراباد	اعزآباد	۱۴۵ و دیگر جاها	
برخامت	برخارمت	۲۱	۱۵۳

- ۹۸۹ .. .. . جشن وزن مبارک شمسی
- شرح تاخست ولایت بیجاپور و مجاریباتی که عساکر جهانکشا
 ۹۸۸ .. . را با دکنیان شقاوت گرا روی نمود
- تعیین یافتن دلیرخان با انواع قاهره به تنبیه زمیندار چانده
 ۱۰۲۲ .. .. . و تحصیل پیشکش نمایان
- آغاز سال دهم والای دولت عالمگیری مطابق سنه هزار
 و هفتاد و هفت هجری ۱۰۳۰
- تولد نوگل حدیقه دولت پادشاهزاده محمد کام بخش .. ۱۰۳۱
- شورش انگیزئی افغانان یوسف زئی در محو احل دریای نیلاب
 و تنبیه و تادیب آن طائفه باغیه به نیروی اقبال دشمن
- مال شاهنشاه مالک رقاب ۱۰۳۹
- تعیین یافتن محمد امین خان با انواع قاهره و تنبیه
- افغانان یوسف زئی ۱۰۴۵
- جشن وزن فرخنده قمری ۱۰۴۶
- جشن وزن فرخنده شمسی ۱۰۴۷
- خاتمه ۱۰۴۹
- گذاوش برخی از کرائم عادات و شرائف صفات این خدیو
- کامل الذات ۱۰۷۰
- ذکر کرائم اشغال شاهنشاه حق پزوه خیر اندوز در اوقات
- شبانروزی ۱۰۹۶

- ۸۷۷ .. .. . سنه هزار و هفتاد و پنج هجری .. .. .
- ۸۸۴ .. .. . جشن وزن فرخنده قمری .. .. .
- فتح اکثری از قلاع ولایت میوا و ایل شدن آن جهالت کیش
- ۸۸۷ .. .. . قنده گرا بحسن کوشش و تدبیر راجه جیسنکه .. .. .
- تعیین یافتن عمده راجها راجه جیسنکه با عساکر منصوره بعد
- ۹۰۹ فراغ از مهم میوا بتخریب ولایت بیجاپور و تنبیه عادل خان
- ۹۱۶ .. .. . جشن وزن مبارک شمسی .. .. .
- نور آگین شدن تبس بزرگ بغرغ آثار اسلام و در آمدن زمیندار
- ۹۲۰ ضلالت فرجام آتجا بشاهراه اطاعت و بندگی درگاه ملک احترام
- رحلت مغفرت آیت مورد تاییدات ربانی مشمول توفیقات
- آسمانی اعلی حضرت صاحب قران ثانی بوسعت آباد جهان
- ۹۲۸ .. .. . قدس و نرحمت جاریدانی .. .. .
- ۹۴۰ .. .. . گفتار در فتح چانگام از متعلقات ولایت رخنگ .. .. .
- آغاز حال نهم از سنین دولت والی عالمگیری مطابق سنه
- ۹۵۷ .. .. . هزار و هفتاد و شش هجری .. .. .
- ۹۶۲ .. .. . جشن وزن فرخنده قمری .. .. .
- ۹۶۷ .. .. . فرار نمون هیدوای ضلالت شعار از درگاه سپهر مدار .. .. .
- تعیین مهین شعبه دوحه سلطنت و فرمان روائی گزین باره
- نهال خلافت و کشور کشائی پادشاهزاده کامگار بخت بیدار
- ۹۷۳ .. .. . محمد معظم بانواج نصرت طرلز بدار الملک گابل .. .. .
- فهضت الوبه مهر پدرايه از مستقر الخلافه اکبر آباد بدار
- ۹۷۷ .. .. . الخلافه شاه جهان آباد .. .. .

- زمیندار آنجا بحسن صرامت و شہامت قطب الدین خان
 ۷۶۸ خویشگی فوجدار جونگادہ .. .. .
 معاودت خان خانان مہدار بنگالہ از جنگ بعد مصالحہ
 ۷۷۶ و تحصیل پیشکش و پدروہ کردن جهان فانی .. .. .
 آغاز سال ششم از سنین خلافت والی عالم گیری مطابق
 سنہ ہزار و ہفتاد و سہ ہجری و توجہ بجانب کشمیر جنت
 ۸۱۳ نظیر .. .. .
 ۸۳۱ جشن وزن مبارک قمری سال چہل و ہفتم .. .. .
 فہستہ رابت جاہ و جلال از نذرہت آباد کشمیر بجانب
 ۸۳۵ ویرناگ و از انجا بصوب دارالسلطنۃ لاہور .. .. .
 ۸۴۱ جشن وزن مبارک شمسی و آغاز مال چہل و ششم .. .. .
 فرستادن صحیفۂ قدسی در جواب شاہ عباسی والی ایران
 ۸۴۶ باسوغاتی قیمت ہفت لک روپیہ مصحوب تربیت خان
 معاودت شہشاہ سلیمان سریر از پنجاب بدار الخلافۃ
 ۸۴۵ شاہ جهان آباد .. .. .
 آغاز سال ہفتم از سنین والی عالم گیری مطابق سنہ ہزار
 و ہفتاد و چہار ہجری .. .. .
 ۸۵۳ جشن وزن خجستہ قمری .. .. .
 ۸۵۹ فرستادن مصطفی خان بسفارت توران .. .. .
 ۸۶۳ تعیین راجہ جیفسکہ یا افواج منصور جہت دفع میوای مقہور
 ۸۶۶ جشن وزن مبارک شمسی .. .. .
 ۸۶۸ آغاز مال ہشتم از سنین دولت والی عالم گیری مطابق

- ۶۳۳ .. .. جشن وزن شمسی و آغاز سال چهل و چهارم
ادراک سعادت ملازمت خواجه احمد فقیر عبد العزیز خان
- ۶۳۷ والی بخارا و گذرانیدن نامه در ایام این جشن طرب پیرا
جشن کدخدائی بادشاه زاده عالی تبار بخت بیدار
خجسته شیم محمد معظم با دختر عفت سیر راجه روپسنگه
- ۶۳۹ .. .. راتهور بر طبق سنت سنیه میمنت امروز
- ۶۴۸ .. .. تسخیر ولایت پلارون از متعلقات صوبه بهار
باقبال جهان کھا ظفر پیرا رفتن معظم خان خانخانان سپه
سالار به بنگاله با عساکر نصرت پیرا فتح لوا در پی ناشجاع
بد فرجام با آهنگ تسخیر ملک آشام و کشایش آن ناحیات
بمیامن سعی و جهاد اربابای دولت فیروزی اعتمام پس
از کشایش کوچ بهار .. ..
- ۶۷۶ .. .. جشن جلوس جهان امروز و آغاز سال پنجم از سنین دولت
فیروز والای عالم گیری مطابق سنه هزار و هفتاد و دو هجری
گفتار در انحراف مزاج مقدس پایه انزای اورنگ خلافت
- ۷۴۴ .. .. روزی چند از منهج صحت و استقامت
اعتدال مزاج خدیو هفت کشور و شهنشاه بحر و بر خایف
- ۷۵۰ .. .. دین پرور .. ..
- ۷۵۴ .. .. جشن روز فرخنده قمری سال چهل و هشتم
- ۷۶۰ .. .. جشن وزن فرخنده شمسی سال چهل و پنجم
- ۷۶۳ .. .. توجه رابات عالیات بصوب پنجاب
فتح ولایت جام و کشته شدن رایسنگه تیره سر انجام

- برگشتن بادشاه زاده محمد سلطان بدلالات اقبال بی زوال
 ۵۴۲ .. .. . خدیو جهان .. .. .
 ۵۴۲ .. .. . جشن وزن فرخنده قمری آغاز سال چهارم .. .. .
 تعیین امیر خان با فوجی از جنود قاهره بتادیب راجه
 ۵۷۰ .. .. . گرن بهورمه .. .. .
 کشایش قلعه چاکله که از قلاع حصینه ولایت کوکن است
 ۵۷۴ .. .. . بعی امیر الامرا رد داده .. .. .
 ۵۹۰ .. .. . جشن وزن مبارک شمسی آغاز سال چهل و سوم .. .. .
 ۵۹۴ .. .. . کشایش قلعه پرینده باقبال بیروزال .. .. .
 رسیدن امیر خان با افواج نصرت قرین و آوردن راو کرون را
 ۵۹۹ .. .. . با درپسر بحضور ظفرپیکر .. .. .
 رسیدن کنور رام هنگه از سرری نگر و آوردن سلیمان
 ۶۰۰ .. .. . بیشکوه را بحضور پرنور .. .. .
 فرستادن بادشاه زاده محمد سلطان را از سلیم گده بقلعه
 ۶۰۲ .. .. . گوالیار با سلیمان بیشکوه آهوی دشت ابدار .. .. .
 رسیدن ابراهیم بیگ سفیر مبحثان قلی خان والی توران
 ۶۰۶ .. .. . بآستان فیض مکن .. .. .
 رؤیت هلال مبارک رمضان و آغاز سال چهارم از جلوس
 ۶۱۲ .. .. . فرخنده و ترتیب جشن عید و جلوس .. .. .
 ملازمت بوداق بیگ ایلچی و رحانیدن نامه و گذرانیدن
 ۶۲۱ .. .. . سوغات والی ایران .. .. .
 ۶۲۳ .. .. . جشن وزن مبارک قمری سال چهل و پنجم .. .. .

- درستگیر شدن بی شکوه ادبار پژوهی کارکنان قضا و قدر
 ۴۰۸ .. .. . در دست جیون زمیندار .. .. .
 بنای حصار دولت آثار شیر حاجی بر دور قلعه سعادت
 ۴۲۳ .. .. . بنیاد مستقر الخانة اکبر آباد .. .. .
 ۴۲۵ .. .. . جشن وزن قمري حال چهل و دوم .. .. .
 بموجب یرلیغ معلی دارا بی شکوه و مظهر بيشکوه را که بهادر
 ۴۳۰ خان آورده در حوضه سرکشاده از میان شهر بخضر آباد بردند
 ۴۳۲ .. .. . برآوردن دارا بی شکوه از قید هستي .. .. .
 ذکر اکرام عام حضرت شاهنشاهی و بخشیدن باج غله
 ۴۳۵ .. .. . و دیگر اجناس و حاصل راه داری کل مملکت محرومة .. .. .
 توجه رایات جهان کشا بصوب ساحل رود گنگ بشکار جهت
 ۴۴۴ .. .. . تقویت عساکر بنگاله .. .. .
 ۴۴۵ .. .. . جشن وزن خجسته شمسی مال چهل و دوم .. .. .
 ۴۴۷ .. .. . بنای مسجد فیض اساس مختصر نزدیک بآرام گاه خاص .. .. .
 رحیدن بادشاه زاده محمد سلطان بجناب خلافت و ممنوع
 ۴۷۸ .. .. . شدن از سعادت ملازمت و به سلیم گده نگهداشتن .. .. .
 آغاز مال میوم از سنین دولت داری عالم گیری مطابق
 ۴۸۰ .. .. . سنه هزار و هفتاد هجری .. .. .
 ۴۸۱ .. .. . ذکر جشن همایون و دیگر هوانچ دولت روز افزون .. .. .
 رد گردان شدن شاهزاده عالی تبار محمد سلطان و رفتن
 به پیش ناشجاع فتنه شعار و شرح وقائعی که بعساکر ظفر
 ۵۰۹ .. .. . پناه رو داده .. .. .

- بر آمدن او باجمیر ۱۱۰
- ذکر محاربه شیران بیشه هیجا و نهنگان بحروغا و فتح و ۰
- فیروزی اولیای دولت و فرار دارابی شکوه بد عاقبت از اجمیر ۳۱۸
- معاودت رایات ظفر پیرا بدار الخلافه شاهجهان آباد .. ۳۳۵
- گفتار در تمهید جلوس ثانی ۳۴۹
- جلوس میمنت عنوان پایه افزای هفت اورنگ اشکان گیهان
- خدایو فیروز مند جهان ستان دوم باره بر سریر سلطنت
- جهان شوکت و تعین خطبه و سکه گرامی و نام زد القاب
- سامعی این برگزیده الطاف ذوالجلال الهی ۳۵۴
- ذکر زایچه طالع سعادت مطالع جلوس میمنت مانوس بطور
- اختر شناسان فرس ۳۷۲
- ذکر وضع تاریخ مجدد از مبدای ایام عالم آرائی این زیب
- اورنگ کشور کشائی ۳۸۵
- رفع بدعت نوروز و تبدیل آن بجهش نشاط افروز جلوس مبارک ۳۸۹
- تعین محتسب و منع منهیات و مسکرات ۳۹۱
- شرح بعضی از عنایات و مراحم شهنشاهی که از جلوس
- میمنت علوان عید قربان که منتهای ایام جشن بود
- نسبت بامرای نامدار و اعیان دولت پایدار سمت ظهور
- یافته. و گذارش بعضی از سوانح حضور جمع النور در عرض
- مدت جشن و مرور ۳۹۳
- وصول خبر مخالفت بادشاهزاده والا تبار محمد سلطان
- در بنگاله ۴۰۶

- و از غرائب امور و طریقیهای احوال آن بی بهره جوهر
 دانش و شعور آنکه ۱۸۱
- توجه الویة ظفر طراز بر سبیل ایلغار بتعاقب دارا بی شکوه
 ادبار شعار ۲۰۰
- تعیین یافتن صف شکنخان بتعاقب دارا بی شکوه از ملتان
 و ترک ایلغار موکب گیهان ستان ۲۰۳
- تعیین یافتن شیخ میر با فوجی تازه از عساکر گردون شکوه
 بتعاقب دارا بی شکوه ادبار پژوه ۲۰۸
- معاودت موکب منصور از دار الامان ملتان بدار السلطنة
 لاهور و نهضت نمودن از انجا بدار الخلفه شاهجهان آباد قرین
 فتح و فیروزی بذلبر فتنه انگیزی ناشجاع - و شرح موانعی
 که بعد از ان روی نمود ۲۱۱
- جشن وزن فرخنده شمعی سال چهل و دوم ۲۲۷
- توجه الویة ظفر پیرا بشکار گاه مورون جهت اطفاء نائرة
 فتنه فاشجاع ۲۳۵
- ذکر محاربه شیران بیشه هلیجا و بهادران رزم پیرا و فتح و فیروزی
 عساکر ظفر لوا و فرار ناشجاع ادبار افزا از معرکه مرد آزما
 ذکر توجه الویة ظفر طراز بعد از شش روز و هزیمت ناشجاع
 از موضع کچوه بمستقر الخلفه اکبر آباد جهت تدبیر امتیصال
 دارا بیشکوه ادبار قرین و تنبیه راجه جسونت منگبه خسران
 مآل و مرده تسخیر قلعه اله آباد ۲۸۴
- ذکر رسیدن دارا بی شکوه بد مآل بگجرات و کیفیت

- ظفر یافتن بر جنود کفر و ضلال بعون غذایت داور بیهمال ۵۹
 ذکر محاربه عساکر منصور نزدیک بمستقر الخلافة اکبر آباد .
 بایی شکوه بی خرد مغرور و هزیمت یافتن او از جنود اقبال
 و گریختن بجانب دهلی و از اینجا بلاهور و وقوع مقدمات دیگر ۸۷
 نهضت مرکب مسعود از مستقر سلطنت خدا داد بصوب
 دارالخلافة شاه جهان آباد - و شرح سوانح دیگر .. ۱۲۳
 ذکر مراتب زیاده سری و محال جوئی مراد بخش جاهل
 نادان و دستگیر شدن او به یمن تدبیر و اقبال والی خدیو جهان
 فرماندان خلیل الله خان با جنود قاهره برسم منقلا بکنار آب
 ستلج و تعیین امیر الامرا با جنود ظفر پیرا بسمت هرندوار
 بجهت سد راه سلیمان بی شکوه ۱۴۷
 زینت یافتن تخت شهنشاهی و اورنگ گیتی پناهی
 به جلوس مسعود طرازندگ افسر و بر ارندگ سریر شهنشاه
 جهان دار عالمگیر ۱۴۹
 تعیین فوجی تازه از عساکر نصرت پزوه بجهت سد راه
 سلیمان بی شکوه ۱۵۹
 نهضت مرکب ظفر آیات بجانب پنجاب بقصد پیراستن آن
 ناحیت از خار وجود دارا بی شکوه بد مآب .. ۱۶۰
 چون مجملی از احوال آن برگشته روزگار و شمه از سرگذشت
 آن سرگشته دشت ادبار مرقوم خامه و قانع نگار گشت اکنون
 کلک بدائع ارقام بذکر مجملی از حال دارا بی شکوه نکوهدیده
 فرجام بعد از وصول او به پنجاب تمهید کلام می نماید .. ۱۷۷

فهرست عالمگیر نامه

- نیرنگ حازقی کلک بدائع نگار جادوفن در سبب انشاء
 این کتاب و تمهید کلام بتعریف سخن ۱۷
 ذکر بدائع وقائع و احوالی که اسباب و مقدمات طلوع نیر
 سلطنت و مطوع تابشیر صبح اقبال این بر گزیده ذوالجلال
 از مشرق معاد کمال امت بطریق اختصار و اجمال .. ۲۵
 ابتدای سوارچی ابوالمظفر محی الدین محمد اورنگ
 زیب بهادر عالمگیر بادشاه غازی از دکن بسمت هند .. ایضا
 نهضت رایات نصرت آیات از خطه فیض بنیاد اورنگ آباد
 و وقوع فتوحات گوناگون دران یورش ظفر اثر بیمن
 عنایت ایردنی و نیرزی اقبال خدا داد ۳۶
 نهضت موکب منصور ترین دولت و نیروزی ازبلده مبارکه
 برهانپور بصوب مستقر الخلافة اکبر آباد ۴۸
 ذکر محاربه عساکر جلال با راجه جسونت سنگه بد سگال و

عالمگیر نامہ

تصنیف

منشی محمد کاظم بن محمد امین

در

احوال نخستین دہ سال سلطنت اورنگ زیب عالمگیر بادشاہ

بہتمام

اشیاک سومبئی بنگالہ

بتصحیح

مولوی خادم حسین و مولوی عبد الحی مدرعین مدرعہ کلکتہ

در

کالج پریس چاپ شد

کلکتہ سنہ ۱۸۶۸ء

BIBLIOTHECA INDICA

▲

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY

THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

THE

ÁLAMGÍR NÁMAH

BY

MUHAMMAD KAZIM IBN-I MUHAMMAD
AMIN MUNSHI

EDITED BY

Mawlawis Khadim Husain and Abd al-Hai.

UNDER THE SUPERINTENDENCE OF
MAJOR W. N. LEES LL. D.

PRINTED AT THE COLLEGE PRESS

CALCUTTA

1868.